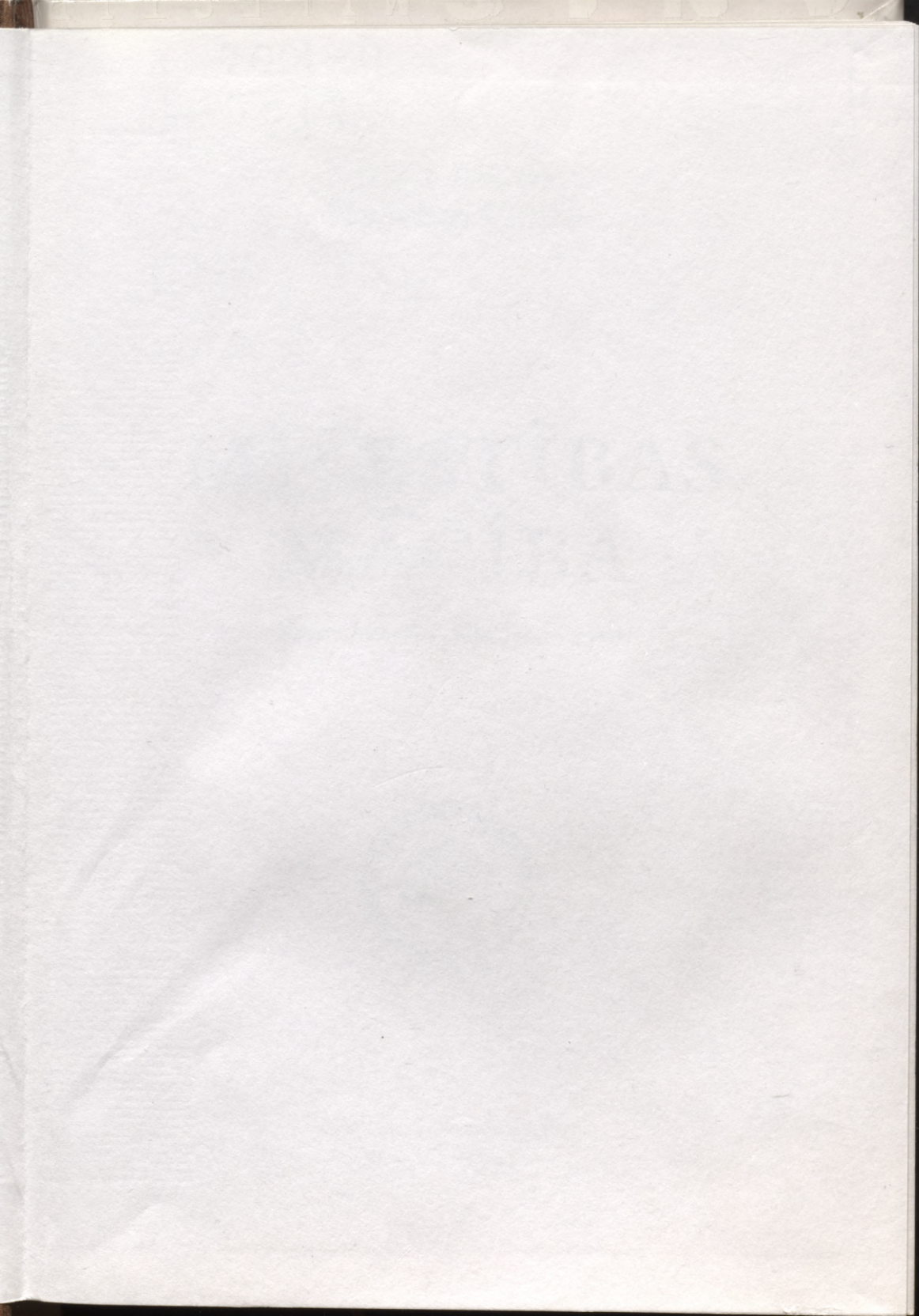

JĀNIS ZĀLĪTIS

mīlestības **m**ācība
DZIMUMAUDZINĀŠANA

10. 3. 23

L 2001-4
217

L
61

Jānis Zālītis
Nadežda Zālīte

MĪLESTĪBAS MĀCĪBA

Dzimumaudzināšana

Medicīnas preses apgāds
Rīga — 2001

ISBN 984-9450-0-8

Latvijas Nacionālā
BIBLIOTĒKA

030.040.110

UDK 176+613+155.3
Za 407

MĪLESTĪBAS MĀCĪBA

Zinātniskie redaktori: prof. Uldis Vikmanis, Aija Tula-Rijkure.
Autora Jāņa Zāliša krāsainie attēli.
Datorsalikums, rediģēšana, melnbaltie zīmējumi
un maketējums Māris Pavasars.
Korektore Māra Jurševica.
Iespēsts SIA «Talsu tipogrāfija», Jaunā ielā 17, Talsos, LV - 3200

ISBN 9984-9450-0-6

Saturs

No autoriem	7
No «Latvijas Ārstu Žurnāla»	8
Priekšvārds	10
Ievads. Mūsu nākotnes paaudzēm, mūsu dzimtenes jaunatnei	15
DIHOTOMIJA UN SVĒTĀ DZIMUMTIEKSME	17
Pārdomas par sievišķību un vīrišķību un par grūto nobriešanas ceļu	17
Vīrišķā un sievišķā determinantas	24
Vīrišķības (maskulinitātes) dialektika	26
Vīrišķības novirzes	33
Sievišķības rašanās dialektika	34
Androgīnija	39
Instinkta manifestācija kā nepietiekama brieduma pazīme	41
Vai iespējams slepeni krāpt mīlošu cilvēku	46
Izteikta sievišķība var būt bīstama	48
Vīrišķības un sievišķības neatbilstība dzimumdzīvē	50
Sievišķības un vīrišķības pakāpju likumsakarības	54
Anima un Animuss	57
SEKSUALITĀTE	60
Erotika un sekss nebrīvā sabiedrībā	66
Makarenko trieciens ģimenei – tautas nākotnei	69
Seksbums Latvijā	75
Pirmais ceļš – instinktu brīvība	85
Seksrevolūcija un kontrevolūcija	89
Kāpēc to nosauca par «revolūciju»?	90
Kas ir seksuālā kontrevolūcija	94
Otrais ceļš – galvenais mīlestības vai seksualitātes evolūcijas ceļš	97
SEKSUĀLĀS PĀRSĀTINĀTĪBAS LIKUMS	99
Mīla un naidis kā konjunkcija	99
Nobriedusi un nenobriedusi mīlestība	101
Mīlestības dominante	108
Mīlestības dialektika un tabu nozīme	114
RELIŠERI KĀ SIEVIETES PASĪVĀ AGRESIJA	124
Relišeru nozīme mīlestībā	126
Sekss un mode	130
Vai mīl?	132
«Seksuālās samaitātības» likumsakarība	134
Relišeri un dzimumattiecību vēsums	136
Trešās pakāpes relišeri – sievišķības turpinājums	137
Sievietes prasme atkailināties	140
Antirelišeri un mazāk pazīstami relišeri	142
Nodevība un noziedzība relišeru jomā	144
Kā kļūt mīlētai, pateicoties relišeriem	145
Relišeru izmantošana vīrieša iekvēlināšanai	147
Kā piesaistīt seksuāli perversu vīrieti	149

Atcerēsimies «seksuālās samaitātības» likumu	150
Līgavaini jāprot iedrošināt	151
Imprintinga (ieprogrammētie) relišeri	152
Kad relišeri zaudē iedarbību	155
NO SEKSUĀLĀS TIEKSMES LĪDZ JŪTU PILNBRIEDAM	156
Mīlestības dialektika	156
Platoniska fāze vai latentais periods	158
Jauniešu paaugstinātas seksualitātes fāze	160
Meiteņu paaugstinātas seksualitātes fāze	161
Romantiskā mīlestība	164
Trīs romantiskās mīlestības beigas	165
Citas psiholoģiskās parādības romantiskās mīlestības posmā	172
Tabu sievietes rīcībā – tā ir brīvība	175
Piektā, sestā, septītā un astotā – cilvēciskās fāzes	176
Mīlestības kritiskā robeža	178
Dzimumakts pirms kritiskās robežas	179
Vai var virzīt kritisko robežu?	180
Kā nokaut vēl nedzimušu mīlestību	181
Mīlēt nespējīgie	182
Vai vārdotāja piebur meitenēm puīšus?	184
Sievietes emancipācijas vulgarizācija	185
Virišķība un sievišķība nedrīkst iznīkt	186
Dzimumakts kā saskarsmes un tās izbeigšanas veids	188
Dzimumdzīves tikumība	192
Vienjošs un atsevišķs dzimumakts	193
Atavisms un seksuālās attiecības	195
Zviedru ģimenes – 60. gadu atbalsis	196
Atavisms skolēnu seksuālajās attiecībās	198
«Mazās» perverses mūsdienu skolās	199
XX gadsimts – romantiskās mīlestības krustceļi, instinktu atbrīvošanas un tabu padzīšanas gadsimts	201
Dabīgā seksuālā aversija	205
Zemūdens klintis	207
SEKSUĀLĀ UN ĢIMENES SOCIALIZĀCIJA	209
Mīlestības un naida spēju audzināšana	209
Vai attīstība sarežģī socializāciju?	213
Dzīvnieku seksuālā socializācija	214
Vai iespējams apgūt agresijas un naida orgasmu?	215
Vēlreiz par relišeriem	216
Psihoseksuālās attīstības stadijas	220
Pārejas objekta nozīme socializācijā	231
Socializēšana ar brālīti. Piesaistes korekcija	231
Iesocializēto relišeru ietekme uz dzimumfunkciju	235
Vecāki kā sociālais paraugs mīlestībā	239
Dažas galvenās socializācijas likumsakarības	242
Citi sociālo paraugu veidi	245
Un tomēr precas ne tikai mīlestības dēļ	247
Tētis ir greizsirdīgs pats uz sevi	249
Kolbā augt ir bīstami	253

Uzdāviniet brālīti	256
Pilna un nepilna ģimene seksuālajā socializācijā	257
Vēl sliktāks variants	258
Mīlestībā visam jābūt svētam	260
Dzimumdzīves saistība ar citām dzīves sfērām	268
Dziedāšana, seks un mīlestība	273
Kad nepieciešama pāru terapeita konsultācija	274
SEKSUĀLĀ DESOCIALIZĀCIJA	279
Nolieguma noliegums	280
Vajadzīga laulību šķiršanas pils	282
Seksuālās desocializācijas ķēdes reakcija	285
Kaifa radītā seksuālā desocializācija	287
Vislielākās mīlestībai draudošās briesmas	289
Apprecēties ar nelieti (vardari)	296
Desocializācija ir arī ceļš uz dzimumnespēju	301
Kara «ģēniju» attieksme pret seksu un ģimeni	302
Seksuālā desocializācija tautas līmenī	303
SEKSUALITĀTE, EROGĒNĀS ZONAS, MĪLESTĪBA un DZĪVES GADI	306
Dzimumsatiksmes bioloģiskās šķēres	313
Optimālais vecums laulībām	319
SEKSUALITĀTES ORIENTĀCIJA un DEZORIENTĀCIJA	322
Kādreiz aizliegtā patoloģiskā seksualitāte	329
Nulles fāze kā galvenā dzimumorientācijā	335
Lezbisms	336
Latentais homoseksuālisms	337
Sliksme uz cietsirdību mīlestībā	339
Par sliktām tieksmēm, par spoguļi un vēl ko citu	349
Vēl par citiem seksuālo noviržu veidiem	369
PROSTITŪCIJA – PERVERŠU PERVERSIJA	383
Prostitūcija kā sociālās netaisnības indikators. Vai tikai?	385
Slēptā prostitūcija kā atklātās rezerve	400
Vertikālais ceļš uz prostitūciju	406
SEKSUĀLĀS AUDZINĀŠANAS TRŪKUMS – CEĻŠ UZ SOCIOPĀTIJU	413
Seksa tirgus greizais spoguļis	420
Seksuālā patoloģija ar izmaiņām psihē	427
Donžuans un Kazanova psihoterapeita skatījumā	430
Vīram sociopātija, sievietei – mastopātija	432
Seksuālās sociopātijas stadijas noteikšana	433
Sociopātija un kultūra	435
Nedaudz par supersublimāciju	440
Antiģimenes pirmās pazīmes	443
Tas, ko nekad nedrīkst darīt	445
Pretenziju klasifikācija	449
To nedrīkst darīt arī ārpus ģimenes, to nedrīkst darīt nekad un nekur	465

EROTIKA – CILVĒKA ZIEDĒŠANA	471
Sievietes zieds ir viņas dzimumorgāni	475
Iekšējie dzimumorgāni	476
Ārējie dzimumorgāni	480
Sievietes erotiskās funkcijas neiroendokrīnā regulācija	483
Erotikas bioķīmija	489
Menstruācijas un dzimumdzīve	491
Seksualitāte un ķermeņa svars	493
Vīrieša dzimumorgāni	494
Intīmā higiēna un mīlestība	496
Dzimumdzīves fizioloģija un psiholoģija	497
Orgasms	500
Dzimumakts	520
Dzimumfunkcijas psiholoģiskie elementi un to regulācija	526
Dzimumattiecības un sociālā vide	530
Vai pornogrāfija var būt erotiska?	532
Erotikas nozīme indivīda un tautas dzīvē	536
Eross – mīlestības filozofija, erotika – mācība par mīlestību kā mākslu	540
Supererotizācija – seksuālās enerģijas transformēšana un sublimēšana	550
DIPLOMĀTIJA ĢIMENĒ	555
Mīlestības attiecību higiēna	555
Sīkumi, bez kuriem mīlestība zūd un sākas seksuālie traucējumi	563
Tas, kas jādara arī ārpus ģimenes, kas jādara vienmēr	572
SEKSUALITĀTES SUBLIMĀCIJA un SUPERSUBLIMĀCIJA	575
Mīlestības un naida sīzīgija seksualitātes sublimācijā un supersublimācijā ar transa pielietojumu	577
Pirmā seksualitātes likumsakarība un sublimācija	585
Trešais ceļš	590
Organisma ceturtais stāvoklis, kas var izslēgt dabīgo sublimāciju	598
Sublimācija audzināšanā un sublimācija ar supersublimāciju hipnozē	607
Pedofīlija un tās profilakse	616
Sports kā seksualitātes paveids	620
Smadzeņu asimetrija un tās izmantošana transoloģijā (hipnoloģijā) un sublimācijā	622
Viens no sublimācijas piemēriem	632
Sublimējošā psihoterapija	636
Sublimācija psihogēnās neauglības ārstēšanā	643
Bērnu zaglības, klaiņošanas, azartolagnijas un citu noviržu ārstēšana ar sublimāciju transa stāvoklī	648
Svarīgākā no miega funkcijām un tās iespēju regulēšana transā (hipnozē)	652
Vardarbība Latvijas ģimenēs – seksualitātes agresīvās daļas patoloģija un hipnoze (transs) tās terapijā. Upura sublimācija	658
Dzimumaudzināšanas galvenie uzdevumi psihoseksuālās attīstības posmos (stadijās)	672
Pār pasauli valdīs tas, kurš līdz galam valdīs pār savu seksualitāti	687
Epilogs	691
Literatūras saraksts	694

No autoriem

Grāmatas «Mīlestības mācība» autori atgādina, ka darbs domāts skolotāju un arī pietiekošā līmenī esošu un lasošu vecāku sagatavošanai dzimumaudzināšanai, kā arī to vecāko klašu skolēnu mācībām ģimenes veidošanā, kuru skolās māca psiholoģiju.

Savā darbā izmantojām galvenokārt tikai to, kas vēl nav pateikts šajā jomā un ko atklājām, pētot ģimenes Latvijā. Pārējo lasītājs atradīs plašajā literatūras klāstā, kas jau pārpludinājis Latviju. Ceram, ka grāmata palīdzēs lasītājam atsiņāt sēnālas no graudiem, jo vienlaikus ar labiem darbiem tiek izdotas arī ačgārnības, kuras nav piemērotas latviešu mentalitātei un sekmē negatīvo ievirzi demogrāfiskajā procesā.

Lielu paldies izsakām tiem, kas veicināja šīs grāmatas tapšanu. Tie ir LU Medicīnas fakultātes dekāns profesors Uldis Vikmanis, «Latvijas Ārstu Žurnāla» galvenā redaktore Aija Tula-Rijkure un direktors Juris Rijkuris, kluba Panaceja» prezidente Velta Veldze, mūsu pastāvīgais labestīgais kritiķis Māris Pavasars un visi tie labie gariņi, kas rediģēja, laboja, zīmēja un darīja svarīgo «melno» darbu, ietērpjot grāmatu svētku drānās. Sevišķi pateicamies mūsu sponsoriem.

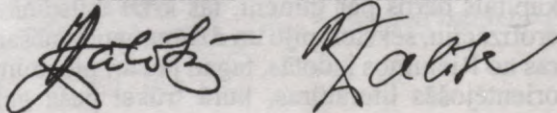
Pateicos kluba «Panaceja» biedriem par viņu piekrišanu psihes un ģimeņu pētījumiem un ceru, ka mūsu klubs nebeigs pastāvēt. Mēs vienmēr varēsim satikties Raunā. Sevišķi ielūdzam politiski represētos un viņu pēcnācējus, kuru izpēte ir uzsākta. Tas vajadzīgs tāpēc, lai pagātnes briesmas neatkārtotos, un lai represētie un mocītie, kā arī viņu pēcnācēji atgūtu dvēseles līdzsvaru un orientāciju uz veiksmi šajā tik sarežģītajā pasaulē. Cietējus var ārstēt tas, kurš pats bijis spīdzinātāju rokās un pārvarējis bezapziņā iekurtos moku ugunsiskus, iemācījies šīs liesmas apdzēst. GULAG' a zemē esmu sācis apgūt psiholoģiju sākot ar šamaņiem un beidzot ar akadēmiķiem. Tas man devis brīvdomību, iekšēju drosmi un līdzsvarotību. Nebaidoties nekā, esmu rakstījis grāmatas, bieži kopā ar saviem ģimenes locekļiem, kuru vārdus reizēm neesmu pielicis blakus savējam, lai pasargātu viņus no triecieniem, kādus gandrīz vienmēr esmu saņēmis par saviem darbiem. Esmu laimīgs, ka arī mani dēli mīl manu profesiju tāpat kā mani pašu.

Drīzumā jāiznāk triloģijas «Vēlreiz par mīlestību» III daļai. To radījuši mūsu lasītāji, jo tā sastādīta no lasītāju jautājumiem un manām atbildēm. Rakstiet: Cēsu rajons, Rauna, Cēsu ielā 8, tel. 41-77151. Jādomā, ka vēl turpināšu darbu arī Valsts Ģimenes Veselības Centrā Rīgā.

Jūsu

Jānis Zālītis

Nadežda Zālīte

No «Latvijas Ārstu Žurnāla»

Jānis Zālītis ir izcila personība Latvijas medicīnā. Viņa pētījumi, idejas, teorijas, secinājumi ir izcili oriģināli, viņa publikācijas radījušas ažiotažu, grāmatas izpirktas un plaši diskutētas. Balstoties uz pasaulē ievērojamāko psihologu, psihoanalītiķu un citu speciālistu pētījumiem, teorijām un mācībām, J. Zālītis radījis savu skolu, veicis milzīgu pētniecības darbu, lai pamatotu savus secinājumus.

Jau 70. gados J. Zālītis bija kļuvis par vienu no ievērojamākajiem psihoterapeitiem Latvijā, kura lekciju kursi par laulību un dzimumdzīves jautājumiem bija pazīstami visā republikā un ārpus tās. Tolaik padziļinājās ģimenes krīze, ko radīja un veicināja komunistiskā ideoloģija. Ģimeni neuzskatīja par tautas pamatu, pirmavotu, tās vietā par galveno propagandējot darba kolektīvu. Pagrīdē plauka prostitūcija, ko oficiāli uzskatīja par padomju sabiedrībā neesošu. Lai glābtu ļaunuma imperijas brūkošos pamatus, LKP vadība uzdeva J. Zālītim sagatavot monogrāfiju par dzimumaudzināšanas jautājumiem.

Šādos apstākļos iznāca J. Zālīša pirmā grāmata «Mīlestības vārdā» (1981). Tas bija liels notikums sabiedrības dzīvē, jo pirmo reizi padomju varas laikā iznāca grāmata, kurā bija aplūkoti mīlestības, ģimenes un intīmo attiecību jautājumi. Īsā laikā izpirka visus 300 000 eksemplāru. Gadu vēlāk sekoja jauns papildināts izdevums, bet valdošā virsotne atjēdzās, ka autora cīņa par ģimenes lomu ir arī cīņa par nācijas pastāvēšanu, pret tās ieplūšanu bezveidīgajā konglomerātā – «padomju tautā», ka šī cīņa ir cieši saistīta ar slēpto un atklāto genocīdu pret mazajām tautām. Autors uzstājās tieši pret slēpto, kaut pats bija pārdzīvojis atklāto genocīdu, vēl kā bērns nokļūstot izsūtījumā Sibīrijā, kur bija spiests pavadīt 11 gadus. Grāmatu pavēlēja iznīcināt, pašu autoru represēja ar padomju varai raksturīgajām metodēm – viņa vārds nenokļuva presē, radio, TV. Publicēšanās aizliegumam sekoja aizliegums aizstāvēt disertāciju, izslēgšana no zinātniskām asociācijām u. c. Par viņu izplatīja nievājošus mītus, skauģi rakstīja apmelojošas denunciacijas.

Tagad Jānis Zālītis ir sešu grāmatu un vairāk nekā 130 zinātnisku publikāciju autors, hipnotiskās saskarsmes speciālists. Viņa darbība zinātniskajā un praktiskajā medicīnā – onkoloģijā, transoloģiskajā psihoterapijā, seksoloģijā un seksopatoloģijā, kā arī jauno speciālistu izglītošanā – norisējusi mīlestības vārdā.

1993. gadā iznāca triloģijas «Vēlreiz par mīlestību» pirmā grāmata, 1995. gadā – otrā grāmata, pašlaik sagatavošanā ir trešā. Tas ir kapitāls darbs par ģimeni, tās krīzi mūsdienu Latvijā, laulības dzīves erotizāciju, seksterapiju un dzimumaudzināšanu. Triloģija būtiski atšķiras no Rietumos izdotās, tagad jau arī pie mums daudz tulkotās seksuāli orientējošās literatūras, kurā trūkst paša galvenā – saprātīgas dzi-

mumaudzināšanas, toties dažādos veidos tiek proponēts uzskats, ka jēdzieni «mīlestība» un «sekss» ir analogiski. Trioloģija ir opozīcijā dažiem ārzemju izdevumu ietekmē tapušiem veselības mācības aspektiem, kas nav nekas cits kā jauniešu smadzeņu ieprogrammēšana uz patēriņa seksu, tātad antikultūru un anticivilizāciju.

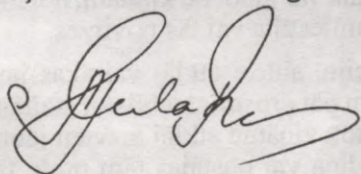
Autors ievieš skaidrību galvenajā jautājumā – kas īsti ir seksualitāte? Agrāk to traktēja pavisam vienkārši par dzimumtieksmi (libido). Libido jau nekur nav zudis, tikai seksuālajai tieksmei J. Zālītis pievieno tās pretstatu – agresija. Tie ir komplementāri pretstati, kas viens otru nevis izslēdz, bet papildina. Vīrieša aktīvo agresiju papildina sievietes pasīvā agresija, kas izpaužas viņas trīspakāpju relišeros. Šim komplementaritātes jēdzienam ir liela nozīme dziļākā seksualitātes izpratnē.

Grāmata domāta arī topošajiem ārstiem. Tā kā mums vēl nav mācību grāmatas seksoloģijā, autors precizē arī dzimumsfēras anatomiju, mīlestības bioķīmiju, seksuālo traucējumu ārstēšanu. Grāmatā skarti daudzi diagnostikas jautājumi. Tā sarakstīta valodā, ko sapratīs arī nespeciālists, lai varētu brīvi sarunāties ar seksologu, jo līdz šim tieši izpratnes barjeras dēļ pacients ar ārstu nereti neprata sarunāties.

Būdams somatiskās medicīnas un psihes speciālists, J. Zālītis vienmēr uztvēris, vērtējis un ārstējis cilvēku kopumā – viņa garu un miesu. Līdztekus jauno speciālistu izglītošanai, ieklausoties kolēģu – dažādu specialitāšu ārstu, kā arī citu nozaru speciālistu atziņās un, aktīvi piedaloties viņu lekcijās un semināros, docents ir nemitīgi pilnīgojis savas izcili plašās zināšanas.

Mūsdienu Latvijas ģimenēm raksturīgs mīlestības trūkums. Kā tās atveseļot, lai saglabātu vēl esošās un varētu cerēt uz jaunām, atbildi palīdzēs rast šī grāmata. Latvijas nākotne un talanti ir vienīgi pilnvērtīgu ģimeņu, mīlestības un pedagogu rokās. Lai to sasniegtu, jāizprot un jāievieš pareiza dzimumaudzināšana pārprastās dzimumizglītošanas vietā, jāatsakās no «drošā un brīvā seksa» sludināšanas. Šī grāmata izmantojama par ceļvedi un mācību līdzekli dzimumaudzināšanā gan speciālistiem, gan cilvēkiem ar dažādu izglītību. Katrs tajā atradīs sev saprotamas un joprojām vēl neapgūtas vērtības.

Grāmata tapusi mīlestības vārdā un ir domāta Jums. Lasiet, izprotiet, mīliet un kļūstiet mīlēti un laimīgi!

*Aija Tula-Rijkure, ārste,
«Latvijas Ārstu Žurnāla»
galvenā redaktore*

Priekšvārds

Nāk klajā jauna grāmata par dzimumaudzināšanu. Nopietnākie audzinātāji šādu mācību līdzekli gaida jau sen, jo līdz šim dzimumaudzināšana diemžēl tiek aizstāta ar pārāk vienkāršotu «pikanto» jautājumu skaidrojumu – kautrīgāku vai atklātāku – un pretapaugļošanās līdzekļu dalīšanu skolās. Šajā tukšumā nopietnas dzimumattiecību likumsakarību studēšanas vietā ir ienākusi pornogrāfija – libidozā un, kā autori atzīst, arī agresīvā, kas ietver tūru agresiju, kurā līdz šim seksualitāti nesaskatīja.

Autori pierādījuši, ka seksualitāti veido divi vienoti un viens otru papildinoši pretstati – libido un agresija – un ka pornogrāfiskas ir arī visas filmas un citi subkultūras «mākslas» darbi, kas pauž agresiju.

Grāmatas autori izsaka jaunus viedokļus par sievišķību un vīrišķību. Sieviete tiek celta uz pavisam jauna pjedestāla kā ģenētisko dārgumu uzkrājēja un glabātāja. Šos dārgumus sievietei jāmeklē īstā, garīgi stiprā vīrišķībā, mūžīgi alkstot gan fizioloģiskas, gan emocionālas, gan garīgas apaugļošanas.

Monogrāfijā izskaidroti seksualitātes likumi un likumsakarības, kas līdz šim, ja arī kaut kur pieminēti, tad visai virspusēji un bez zinātniska pamatojuma. Mīlestības mācība piedāvā lasītājam vairākas jaunas teorijas par seksuālo attiecību jautājumiem, kuras ir sevišķi nozīmīgas jaunatnei un audzinātājiem. Nosaukšu tikai svarīgākās no tām.

Vispirms jau jauna minētā seksualitātes jēdziena izpratne. Pati seksualitātes definīcija sniegta pilnīgi no jauna, apvienojot libidozo ar agresīvo, pamatojot to ar empīrisko pieredzi dabā un cilvēka attīstībā.

Vislielākā vērtība ir autoru izstrādātajai teorijai, kas saistās ar relišiem, jo tā ļauj meitenei nekļūdoties justies galvenajai mīlestības izveidē sevī un savā partnerī. Šo teoriju un praksē pārbaudīto parādību vēl neviens pasaulē nav tik nopietni izstrādājis, lai gan relišeri pieminēti daudzu autoru darbos. Šajā grāmatā tapusi teorija par relišiem. Tā palīdzēs jaunajiem veidot stipras ģimenes, ko saista pilnbrieda mīlestība. Relišeru teorijas zināšana var glābt no kļūdām, noteikt, vai partneris ir pārsvarā īsta, nobriedusi mīlestība vai tās novirzes.

Runājot par socializāciju, autori atklāj vairākas jaunas šīs parādības likumsakarības, reizēm pat drosmīgi iebilstot atzītām autoritātēm. Tas ir dabiski, jo, laikam ritot, zinātne atklāj aizvien jaunas patiesības, kas apstrīd vecās, tās papildina vai nostājas tām pretī, tā uzsverot vēl lielāku to pareizību. Šāds piemērs seksualitātē ir libido pretnostatīšana

agresijai un to aplūkošana vienotībā un savstarpējā mijiedarbībā. Libido no puspatiesības, kas ļāva to katram autoram traktēt pēc sava ieskata un uztveres (Z. Freids, K. Jungs u. c.), tagad var pārtapt pilnā patiesībā, jo tai simetriski pretī stāv otra patiesība – agresija. Ja mēs neatrodam kādu detaļu tajā, tad arī apšaubāms ir tās pretstats seksualitātes libidozajā daļā. Cik tas ir nozīmīgi psihoterapijai, to pagaidām pat grūti novērtēt. Autori izsaka arī domu, ka *Tantoss* (Tanatoss) un *Mortido* ir agresijas sastāvdaļas un ievada tās psihe aparatā kā agresiju.

Katrā nodaļā uzsvērtā un no cita leņķa aplūkota intelekta un augsti attīstītas personības nozīme, kas nebūtu nekas jauns, ja autori šeit neizgaismotu cilvēka evolūciju – mīlēts tiek ne vairs fiziski stiprākais, kā tas bija bioloģiskās attīstības stadijā, bet gan tas, kas uzvarējis prāta un gribas cīņā. No tāda jāturpinās jaunajai paaudzei ar vēl lielākām prāta potencēm. Īstenībā, kā pierāda autori, tas tā jau notiek, bet savas pozīcijas nav vēl atdevusi arī bioloģiskā puse.

Varētu apstrīdēt autorus prostitūcijas pieskaitīšanā pie deviācijām (arī tā ir pavisam jauna doma), bet pierādījumi ir tik neapšaubāmi, ka es šo jautājumu atstāju lasītāju un docētāju ziņā. Autoru doma, ka devianti ir arī prostitūtu pircēji, izraisa dziļas pārdomas. Šīs pārdomas jaunatnei liks pieiet grāmatai kritiski.

Autorus uztrauc meiteņu dabiskā platonisma izzušana pēc seksapvērsuma gadsimta vidū. Tas, kā pamatoti uzskata autori, var cilvēci vest atpakaļ no garīgo vērtību uzvaras pie muskuļu vērtības atgriešanās sievietes un vīriešu mīlestībā. Tas būtu regress jo vairāk tāpēc, ka bioloģiskais aizvien vairāk grib ņemt virsroku pār garīgo.

Autori neatsakās no spirālveida evolūcijas modeļa un neizskauž arī vārdu «dialektika», uzsverot, ka, atklājot jaunus attīstības veidus – pretstatus, šī puspatiesība kļūst par patiesību, par pretpolu citiem attīstības veidiem. Grāmatā psiholoģiskais tiek saistīts ar fizioloģisko (arī kā divu pretstatu vienotība). Profilaksē un ārstēšanā tam ir liela nozīme.

Tomēr vislielākā vērtība ir autoru izstrādātajai teorijai, kas saistās ar seksuālās pārsātinātības likumu un izmantojama tīri praktiski (to sevišķi vajadzētu izprast un iegaumēt meitenēm). Šis likums pierāda un parāda jauniešiem, kad viņi rīkojas cilvēcīgi un kad – tīri bioloģiski. Lai izvairītos no seksuālās pārsātinātības un tās radītajām sekām, stingri jāievēro tabu likumsakarība, jo vienīgi aizliegums var novērst kļūmīgus soļus, kas nereti izposta cilvēka dzīvi. Meitenes aizliegums ir viņas brīvība – apgalvo autori.

Pavisam jauns ir kritiskās robežas jēdziens. Tā ir robežšķirtne divu mīlošu cilvēku intīmajās attiecībās. Tikai pārkāpjot šo robežu, var runāt par pilnbrieda mīlestības veidošanos cilvēkā, jo pa kreisi no robežas

paliek viss bioloģiskais un romantiski gaistošais, bet pa labi bioloģiskais apaug ar dziļām un patiesām jūtām, lai vestu tālāk uz garīgo intimitāti. Tikai šo posmu sasniegusi, mīlestība var kļūt par pamatu laulībai. To visu ievērojot, jaunie ļaudis nepieļaus kļūdas, par kurām dārgi jāmaksā turpmākajā ģimenes dzīvē līdz pat tās sairšanai. Sairušas ģimenes rada vēl lielāku nelaimi – visas tautas sairšanu. Uz šī sliekšņa mēs patlaban stāvam.

Līdz šim vēl nav pierādīts, kā patoloģiska seksualitāte ietekmē mīlestību, cilvēku attiecības, tautas nākotni. To veikuši grāmatas autori, un tas ir jāzina jaunatnei, lai šīs patoloģijas būtu mazāk, jo arī tā ir viena no demogrāfiskās krīzes un tautas izmiršanas cēloņiem.

Autori norāda jaunatnei trīs ceļus, ko katrs var izvēlēties savā dzīvē, jo dzīvojam brīvā sabiedrībā. Te nu katram jārikojas pēc saviem uzskatiem, savas morāles un sirdsapziņas. Pēc šī principa arī veidota visa grāmata.

Mani kā zinātnieku aizrauj trešais ceļš – seksualitātes sublimācija, kas praktiski var pievērst cilvēci pavisam citām vērtībām. Šai daļai cauri vīd pašreizējās civilizācijas gals ar pavisam jaunas civilizācijas rašanos bez tām negācijām, kas grauj cilvēkus šodien. Varbūt tiešām tā būs gaidītā apokalipse ar jaunas pasaules radīšanu.

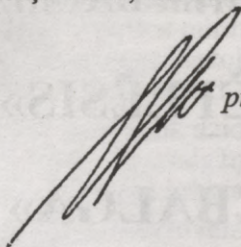
Jauna un ļoti nozīmīga teorija ir par hipnozi un transu, kura cieši saistīta ar sublimāciju un varētu ieinteresēt psihologus, kas strādā ar jaunatni. Šo teoriju un no tās izrietošās metodes veido divi komplementāri pāri – nomods-miegs, sapnis-transs, kas ir ne tikai saistīti ar Freida psihoanalīzi, bet paceļ to jaunā pakāpē. Ļoti žēl, ka šo teoriju tik sekli iepazīnuši (vai vispār nav iepazīnuši) daži reorganizējamās Medicīnas akadēmijas pedagogi un nikni nostājas tai pretī. Viņus nobiedējis vārds «hipnoze», jo viņi vēl dzīvo vecajos priekšstatos par tās izmantošanas iespējām psihoterapijā, tāpēc dogmatiski aizstāv savas puspatiesības. Studentiem nepietiks ar puspatiesībām. Neapšaubāmi, savam laikam Freids bija ģeniāls, bet bez viņa ģeniālās teorijas tālāk virzīšanas tā var sabrukt tāpat kā stingri determinētā Ņūtona termodinamika bez sava komplementārā pretmeta. Lūk, tāda nozīme ir jaunu teoriju zinātniski pamatotai radīšanai. To pierāda arī «Mīlestības mācības» autoru jaunu patiesību meklējumi.

Grāmata nav uzrakstīta pilnīgi no jauna. Tajā apvienots galvenais, ko J. Zālītis pateicis jau savās iepriekšējās septiņās monogrāfijās (vienmēr strādāts kopā, jo šajā novadā ārsts nevar iztikt bez pedagoga) un daudzajos zinātniskajos darbos, kas publicēti zinātniskajos žurnālos. Šos darbus recenzējušas tādas personības kā A. Milts, I. Plotnieks un A. Rozenbergs, ārzemēs – S. Libihs, L. Sidorenko u. c.

Materiālu autori ieguvuši Onkoloģijas katedras rīkotajā ekspedīcijā, apsekojot 20 tūkstoš cilvēku. Šajā veikumā viņi sacenšas ar tādiem Rietumu autoriem, kā A. Kinsī u. c., bet tas atšķiras ar vairāk nekā desmitgadīgu šo aptaujāto cilvēku novērošanu klubā «Panaceja», kas 36 gadu ilgumā bija autoru laboratorija cilvēku mīlestības izpētē.

Mēs varam būt lepni, ka vienā no vissvarīgākajām dzīves jomām – cilvēku seksuālajās attiecībās un to kultūra – ir radīta jauna paradigma un to radījuši ne kādi no lielvalstu zinātnes spīdekļiem, bet mazas tautas pārstāvji.

Grāmatu var droši ieteikt par mācību līdzekli skolotāju, audzinātāju un vecāko klašu skolēnu apmācībai sevišķi tajās skolās, kur māca psiholoģiju. Jaunākajām klasēm jāizstrādā vieglāk apgūstams materiāls mācību palīg līdzekļu veidā, kas autoriem jau ir padomā.

*Uldis Vikmanis,
profesors, sertificēts seksopatologs,
LU Medicīnas fakultātes dekāns*

*Autori un izdevēji pateicas par atbalstu grāmatas
izdošanā*

**Sabiedriskajai organizācijai «Par Latvijas
sabiedrību bez homoseksuālisma» un
priekšsēdētājam Andrim BAUMANIM**

A/S «LĀČPLĒSIS»

A/S «PIEBALGA»

Latvijas nacionālo uzņēmēju klubam

«SAIME»

un privātajiem atbalsītājiem:

Gundaram BOGDANOVAM

Rolandam GIRSAM

Ievads

Mūsu nākotnes paaudzēm, mūsu dzimtenes jaunatnei

Dievs tev ir dāvājis visvarenu, brīnišķu enerģiju, kuru, ja vien tu vēlēšies, varēsi savā dzīvē īstenot. Tā ir – *mīlestība vai ģenialitāte*.

Tavās rokās ir kauss. Tas ir tik tīrs un mirdzošs kā no saules un zvaigžņu stariem vīts. Bet kauss ir tukšs, tikai tavos spēkos ir to piepildīt – ar mīlestību, naidu vai varbūt ar talantu? Dievs un daba cilvēka izvēli neierobežo.

Šī dāvana – *seksualitāte ar savu libido un agresīvo dziņu spēku* – ir varenas enerģijas avots, no kura iztek un skrien pa zāļo zemi tavu kaislāko vēlmju strautiņš, gan lēkādams pāri akmeņiem, gan lauzdamies cauri nomelnējušām siekstām, gan krizdam no Štaburaga klints un lidams lejup miljardos mirdzošu lāsiņu, kas, kopā salasījušās, atkal steidzas tālāk, slēpdamās biezokņu ēnās un aldamas satīties ar citiem strautiem, upēm, urdziņām...

Vai tava strauta ūdens ir tik dzidrs un tīrs, ka tu vari noliekties un pasmelt no tā savā saules un zvaigžņu darinātajā kausā? Tikai tad tas iemirdzēsies visās varavīksnes krāsās un tava strauta ūdeņi tāpat.

Bet var pienākt diena, kad tu reiz apstāsies *Mūžības okeāna* krastā un tavš kauss būs tukšs. Tas nebūs vairs balts un mirdzošs, tas būs netīrs kā saglumējis alus netīrā glāzē. Pricīgais strautiņš būs ietecējis purva slīkšņā un izzudis rāvainajos ūdeņos.

Kā tad būs? Vai tu to zini? Vai vari nojaust? Vai spēsi izvēlēties?

Vēlamies tev par to pastāstīt. Ir trīs ceļi. Tu pats varēsi izvēlēties, pa kuru no tiem iet. Tev ir brīva izvēle, kaut gan tūlīt jāsap, ka pirmais ceļš nav savienojams ar demokrātijas un tavas tautas interesēm.

Pirmais ceļš

daudziem šodien šķiet visvilinošākais. Tas sola īslaicīgus jutekliskas baudas brīžus, mainot sekša objektus citu pēc cita. Pienākumu nekādu, arī atbildības nekādas. Tu sēsi savu dārgo enerģiju pa labi un pa kreisi, tev šķitīs, ka tās nekad neaptrūks. Ņemt ir tik jauki! Tas dod varas un visatļautības apziņu. Seksa objekti nāk un iet – sākumā kairinoši, patīkami uzbudinoši, vēlāk aizvien apnicīgāki. Ar vieglu roku ņemti, ar vēl vieglāku palaisti! Un tad... tu jutīsi dīvainu tukšumu sevī un ap sevi. Tas pletīsies lielāks un baisāks, līdz aprīs tevi pavisam. Paliks mieles. Riebums. Grēmas kā pēc pārēšanās. Aiz tevis paliks izkropļotu dvēseļu mukulāji, kam bija jātop par tavu seksuālo iegribu apmierinātājiem. Šis muklājs, vaidu un izmisīgu atpestīšanas lūgumu pilns, seko tev, lai tavš sargeņģelis, kas parādās, nāvei tuvojoties, iemestu tevi šai mocekļu purvā.

Bet pagaidām vēl nesātīgais izsalkums nerimstas, tas moka tevi aizvien vairāk un niknāk. Cepina kā uz lēnas uguns. Nekas vairs nespēj to remdēt. Mīlestība? Tās nekad nav bijis, varbūt tikai kādreiz ilūziju veidā. Diemžēl arī nebūs! Tavs cinisms to ir apspļaudījis, pirms tā paspēja piedzimt. Tu esi it kā jautri iztērējis Dieva galveno dāvanu...

Otrais ir mīlestības ceļš,

sevis atdošanas ceļš. Tādas atdošanas, kas tevi bagātina un aplaimo. Tavs kauss pielīst ar zelta rasu. Tā ir saskanīgas ģimenes laime. Tā ir turpināšanās savos bērnos un savā tautā. Tā ir nemirstība. Varbūt tiešām tas ir tavs piepildījums? Seksuālo laimi nosaka mīlestības dziļums. Pēc tuvības tiecas tāpēc, ka mīl, nevis otrādi. Ja kādā ģimenē seksualitāte dominē pār mīlestību, tad tur jūtas ir seklas, vai visdrīzāk to vispār nav. Tikai mīlestības jūtu dziļums rada harmoniju. Tieši tās paceļ seksuālo skurbumu citā, daudz augstākā pakāpē. Tas ir dziļu daiļums, kas paveras vienīgi dvēseles un ķermeņa alku vienotībā.

Pienākuma un atbildības jūtas par otru cilvēku un savu ģimeni ir nevis aprūtinājums, bet augstākais prieks. Tās nav lētas bengāliskās ugunis, kas spīd, bet nesilda. Tas ir mūžam nedziestošs ģimenes pavards, kas vienmēr izstaros siltumu un laimi. Tā ir lielākā vērtība, kuras šobrīd mūsu tautai tik ļoti trūkst.

Trešais ceļš

nozīmē sublimēt (pārvērst) vareno seksuālo enerģiju, kas tev dota, tādā radošā spēkā, ar kuru tu vari kalpot savai tautai un pat visai cilvēcei. Radošā enerģija, atraisot tavus talantus, spēj pārvērsties par visspožāko dārgakmeni, ko tu varēsi dāvēt savai nabadzīgajai zemei, padarot to bagātāku, jo nekādi dārgakmeņi, ko izrok no zemes, nespēj atsvērt talantīga cilvēka smadzenes. Un par savu devumu tu saņemsi visskaitāko atalgojumu – savas tautas mīlestību un cieņu.

Nekad tu nejutīsi sevī un ap sevi tukšumu, mūžam tevī virdīs un mutuļos brīnumains avots, kas nekad neizsīks. Un vienmēr tev būs, ko dot.

Tas nenozīmē, ka tev mūžs jāpavada vientulībā un jāatsakās no personiskās laimes. Tas viss tev būs, taču par savu augstāko laimi būs kļuvusi tavas kalpošanas misija. Šis ceļš ved uz nemirstību.

Šie trīs ceļi tad arī aplūkoti šajā grāmata.

Autori

DIHOTOMIJA UN SVĒTĀ DZIMUMTIEKSME

Pārdomas par sievišķību un vīrišķību un par grūto nobriešanas ceļu

Milēt nozīmē būt cilvēkam.

L. Feierbahs

Bieži vien, raksturojot cilvēku, mēs atzīmējam viņa vīrišķību vai, gluži otrādi, sievišķību, turklāt pierakstām šīs īpašības tieši pretējam dzimumam, sakot: – «Cik vīrišķīga sievietē!» – vai – «Kāds sievišķīgs vīrietis!» – Pajautājot šo vārdu teicējam, ko viņš saprot ar vīrišķību vai sievišķību, visbiežāk nesaņemsim sakarīgu atbildi. Bet kā tadā gadījumā lai veic dzimumaudzināšanu, kuras sastāvdaļa lielā mērā ir vīrišķības attīstīšana jauneklī un sievišķības meitenē?

Ir zināms, ka pasaulē, kurā dzīvojam, viss nemitīgi attīstās. Tāds ir dabas likums. Jau senais filozofs teicis, ka vienā upē nevar iekāpt divreiz. Varam piebilst, ka arī vienu cilvēku nevar sastapt divreiz. Nākamajā tikšanās reizē viņš būs zināmā mērā cits cilvēks, kaut vai mazliet vecāks, varbūt garīgi bagātāks vai citādi savādāks. Normālos apstākļos tā ir virzība no vienkāršā uz sarežģīto, no zemākā uz augstāko, no bioloģiskā uz cilvēcisko (sociālo) – virzība uz briedumu. Tomēr dzīvē ir simtiem iemeslu, lai šī attīstība palēninātos, apstātos un pat pagrieztos atpakaļ, atņemot cilvēkiem iespēju būt laimīgiem.

Grāmatā minēsim dažus tipiskus piemērus, kādi rodami starp psihohigienas un psihoprofilakses kluba «Panaceja» vairāk nekā 16 tūkstošiem apmeklētāju. Klubs nesen atzīmēja savas pastāvēšanas 35 gadus. Jau iepriekš varam teikt, ka visas turpmāk minēto pacientu nelaimes, kas robežojas ar psihosomatisku saslimšanu*, piemeklējušas viņus sakarā ar novirzēm no vīrišķības vai sievišķības. Tās radījušas pretrunas un sarežģījumus ģimenē, kā arī šo cilvēku attiecībās ar apkārtējiem un sabiedrību kopumā.

Atšķirībā no citām šīs grāmatas nodaļām, kuras ievadīsim ar kādu satraucošu vēstuli vai vienkārši izstāstīsim kādu gadījumu, šo nodaļu sāksim ar novērojumiem no ārsta prakses.

Brālis un māsa

Padomu lūdza brālis un māsa S-vi. Brālim 29 gadi, mācai 27. Pacientus konsultēt bija lūgusi viņu māte, kas pēc vīra nāves ilgstoši apmeklēja klubu «Panaceja». Bērni, lai gan bija tiem ļoti pieķērusies, neglāba viņu no mokošās vientulības sajūtas pēc dzīvesbiedra zaudējuma.

Māte bija noraizējusies par savu bērnu grūtībām saskarsmē ar cilvēkiem un īpaši ar pretējā dzimuma pārstāvjiem. Meita bija skaista un, kā stāstīja māte, pārāk sabiedriska, allaž pati izrādījusi iniciatīvu partnera meklējumos. Dzimum-

* Psihosomatiska saslimšana – saslimšana, ko izraisījušas psihiskas traumas.

dzīvi sākusi jau 15 gadu vecumā ar vēl jaunāku zēnu. Viņas partneri bijuši maziniciatīvi, tādi kā «mikstčaui». Meita tos ātri «pavedusi» un tad pametusi. Turklāt pamestie vēl ilgi rakstījuši viņai garas, mīlestības lūgumu pilnas vēstules, kuras meita neatvērtas metusi papīrgrozā vai pat devusi lasīt nākamajam partnerim. Viens no pamestajiem sācis «indēties ar tabletēm», pēc tam nokļuvis psihiatriskajā slimnīcā, bet viņa vecāki veselu gadu lūgušies, lai māte pierunā meitu kaut vai kādu laiciņu vēl «padraudzēties» ar zēnu, lai glābtu viņu no bojāejas. Bet meitai viņš bijis pretīgs.

«Taču viņa pati ir nelaimīga,» – stāstīja māte. «Viņa vēlas ģimeni, bērnus, bet pēc pirmā aborta, šķiet, vairs nepaliek stāvoklī».

Ar dēlu ir tas pats. Viņa partneres ir «infantīlas vai histēriķes». Dēls par viņām smejas un nīrgājas, lai gan pirmajās tikšanās reizēs ikvienu viņam šķiet princese. Paziņu viņam daudz. Ir bijuši gadījumi, kad viņš saviem paziņām «atņēmis» līgavas, pavedis sievas, izārdījis ģimenes. Savas «uzvaras» viņš nav slēpis, pat lielījies ar tām. Mīlestībai netic. Būdams apdāvināts, tomēr neko necenšas dzīvē sasniegt. Kad nav noskatījis «svaīgu sievieti», garlaikojas un grimst depresijā, bet labākajā gadījumā nodarbojas ar sportu, ar ko aizrāvās bērnībā un agrā jaunībā.

Mērķtiecīgi iztaujājot jeb, kā mēs, ārsti, sakām, vācot dzīves anamnēzi, tie var saskatīt vienu detaļu, kas dara uzmanīgu. Kad puisēns sāka apmeklēt bērnudārzu, tēvs mudināja dēlu pārmācīt savus pāri darītājus ar dūrēm, visu panākt ar varu. Viņš veicināja nodarbošanos ar sportu. Tas pats turpinājās skolā. Gadījumos, kad dēla kauslības dēļ tēvu izsauca uz skolu, mājās viņam izteica uzslavu. Kad brālis sāka darīt pāri mātai, tēvs iemācīja meitenei sambo paņēmienus un pat nolīga treneri īpaši šim nolūkam.

Šāda vecāku izturēšanās sastopama biežāk, nekā spējam iedomāties. Parasti viņi apgalvo, ka to dara tāpēc, lai bērns iegūtu dzīvei nepieciešamo «caursites spēju», lai neļautu sev darīt pāri. Diemžēl brutāla, vardarbīgi nežēlīga «caursites spēja» zināmā mūsu vēstures periodā kļuvusi gandrīz vai par slavējamu īpašību. Tikai šādiem vīriešiem nepiemīt īsta vīrišķība un nepavisam jau ne sievišķība sievietēm.

Dažādos attīstības posmos

Pacientam K. bija 30 gadi. Atbraucis no mazas provinces pilsētiņas. Strādnieks ar labu algu, neklātienē mācās institūtā. Savā pilsētā pazīstams sabiedriska darbinieks, nesen ievēlēts par domes deputātu, vada deputātu komisiju. Dzīvo sievastēva ģimenē. Pēc bērna piedzimšanas pametis sporta nodarbības. Kā stāsta sievastēvs, K. daudz strādā saimniecībā, mazgā veļu un palīdz sievai citos «sieviešu» darbos. Nesmēķē, nelieto alkoholu, sievu dievina, ir ārkārtīgi maigs.

Pirms trim nedēļām sieva paziņojusi, ka viņa iesniegs tiesā laulības šķiršanas prasību. Aizliegusi vīram vest mājās bērnu no bērnudārza. Pārmet, ka viņam trūkst vīrišķības un ka dzimumsatīksmē viņš to neapmierina. Dzimumakts viņai liekas pārāk īss, lai gan pēc otrā dzimumakta gūst apmierinājumu.

Vēlāk, analizējot šo parādību, sapratīsim, ka pārmērīgi īss dzimumakts ir tajos gadījumos, kad mīlestība starp vīrieti un sievieti nav

nobriedusi, kad pastāv bailes no tās tālākās izaugsmes līdz pilnbriedam, kas paver iespēju intimitātei un novērš visas kļūmes dzimumsakaros. Zaļa, nobriedusi mīlestība vienmēr radīs šajā ziņā nesaskaņas, pat novedot pie psihoseksuālas patoloģijas, kuras galējā izpausme ir neapsturama patoloģiska tieksme pēc partneru maiņas. Beigu beigās tas noved pie sevis paša nemīlēšanas un kādas psihosomatiskas slimības, kas bieži vien ir pat nāvējoša. Bet atgriezīsimies pie mūsu gadījuma.

Sieva pirms gada šajā pašā sakarā apmeklējusi psihologu. Līdz ar padomiem, viņš brīdinājis sievu, ka viņai jāizvairās no dzimumsakariem ar citiem vīriešiem (acīmredzot sievietē, kā tas šādos gadījumos mēdz būt, pēc tiem tiekusi un pateikusi to psihologam). Viņš sacījis, ka to, ko sievietē vēlētos iegūt jau pirmajā tikšanās reizē, viņa varētu iegūt, bet ar vīru tas sākumā nāksies mazliet grūtāk. Diemžēl, kā tas bieži notiek, ārsta padoms tikai pamudinājis sievieti piekrāpt vīru un pēc tam aiziet no ģimenes. Speciālista ieteikums maksāja dārgi, lai gan viņa kļūda bija tikai tā, ka viņš pateica sievietei taisnību, tādējādi parādot vieglāko, bet ne pareizāko ceļu uz dzimumattiecību harmoniju.

Viņa aizgāja pie vīrieša, kurš bija daudz vecāks par viņas vīru, cienīja spirtotos dzērienus, bija rupjš pret viņu, kas tomēr izrādījās nepieciešami, lai viņa gūtu baudu. Harmonija tika sasniegta ar sadomazohismu, kas, starp citu, ir diezgan raksturīgi dzīvnieku attiecībām.

Pēc tam sieva un mīļākais mēģināja fiziski izrēķināties ar K., lai padzītu viņu no mājam. K. bija spiests aizstāvēties. Notika tā, ka bijušais sportists sievas acu priekšā deva mīļākajam tik spēcīgu un trāpīgu sitienu, ka uzbrucējs metās bēgt. Vēlāk sieva atzinās, ka šis gadījums līcis viņai pirmo reizi apjaust, ka viņa ir kļūdījusies, līcis «paskatīties uz vīru ar citām acīm».

Viņa atgriezās ģimenē, kad tiesa bija brīdinājusi, ka bērns paliks pie tēva. Tikai no seksuālās tuvības un vīra glāstiem viņa vēl ilgi vairījās. Reiz ar likumīga vīra tiesībām (to sieva pateica ar lepnumu!) viņš to «paņēma ar varu». Rezultātā sieva izjutusi spēcīgu baudu. Turpmāk varu vairs nenācās lietot. Sievā modās vajadzība pēc maiguma, glāstiem. Vīra cenšanos pēc tiem viņa jau sāka vērtēt kā pozitīvu īpašību.

Vārdus «paņēma ar varu» liekam pēdiņās tāpēc, ka izvarošana arī laulībā ir izvarošana. Katrs dzimumakts, uztiets otrai pusei, kad tā to nevēlas, ir izvarošana, kas nav pieļaujama nekad. Šajā gadījumā runājam par vīrišķīgāku glāstu lietošanu tuvībā un baiļu izzušanu, kas ārstē īslaicīgu dzimumaktu un liecina par lielāku mīlestības briedumu. Vīrietis vairs «nejūt zobus» (*vagina dectata*) makstī. Garīgā tuvība pagarina fizioloģiskās tuvības brīdi.

Šis piemērs rāda, cik sarežģīti un grūti vīrietim un sievietei ir atrast vienam otru. Meklējumi var nebeigties pat pēc laulības noslēgšanas un ģimenes izveidošanas. Tās ir dzimumatšķirību (dihotomijas*) grūtības,

* Dihotomija – veseluma sadalīšana divās savstarpēji pretstatītās daļās. Šajā gadījumā runa ir par dzimumatšķirībām.

ko cilvēkam ļoti sarežģī katram dzimumam piemītošie pretstati – sievietes sievišķība un vīrieša vīrišķība. Turklāt vīrišķība un sievišķība katrā cilvēkā var būt vairāk vai mazāk attīstīta, vai pat sakropļota (vīrišķīgas sievietes un sievišķīgi vīrieši). Ievērojot, ka mīlestība ir šo pretrunu vienība un cīņa (harmonija, savstarpēja papildināšana, Junga terminoloģijā *sizigija**), ir grūti pat iedomāties, cik sarežģīti ir vienam polam atrast sev piemērotu pretējo polu, jo citādi nebūs ne vienības, ne harmonijas. Bet bez tās cilvēki nevar iztikt. Kā mūžības un nemirstības aicinājums viņus dzen cilts turpināšanas svētās alkas, solot par to augstāko laimi un baudu – saplūšanu tuvībā, garīgajā intimitātē.

Šis jautājums nodarbinājis cilvēku prātus jau sirmā senatnē. Sena grieķu leģenda vēstī, ka agrāk nav bijis vīriešu un sieviešu, bet uz zemes mitušas dieviem līdzīgas divgalvainas būtnes ar četrām rokām un kājām, kas it kā apvienojušas sevī divus elementus, divus pretpolus, kas atradušies saskanīgā, harmoniskā vienībā. Šīm brīnumainajām būtnēm piemītis liels garīgais un fiziskais spēks, tās vienmēr baudījušas tuvību pašas ar sevi. Tās gribējušas, lai šāda laime uz Zemes būtu aizvien vairāk un vairāk un nepārtraukti dzemdējušas sev līdzīgus radījumus. Šo būtnu vārds bijis *mīlestība*.

Tas sabiedējis augstos dievus, un viņi Zeva vadībā pārplēsuši šīs būtnes uz pusēm, aizmetot katru pusi tālu prom vienu no otras. Harmonija tikusi izjaukta, katru no pusēm pārņēmušas briesmīgas vientulības mokas. Kopš tā laika būtnēs, kas nosauktas par cilvēkiem, modusies nepārvarama tieksme atrast savu otru pusi, savienoties ar to, atkal gūstot svētlaimes un harmonijas spēku.

Leģendā teikts – «Katra puse iekārē (*libido*) tiecas pretī savai otrai pusei, pārvarot visieedomājāmākos šķēršļus (*agresija*), tās savijās un apskāvās, kaisli vēlēdamās atkal saaugt kopā»**. – Modās svēta tieksme, saukta par dzimumtieksmi, kuru visi dievi (un reliģijas) pasludināja par grēcīgu, jo tā, darīdama cilvēku cēlāku, agresīvi tīko pēc visiem troņiem, arī pēc dievu troņiem debesīs un valdnieku troņiem uz zemes... – Vai ar to nav izskaidrojama arī staļinisma (kas ir īpaša dievības un dzīva dieva pielūgšana) nepatika pret dzimumu mīlestību un ģimeni, kas balstās uz šo mīlestību? Ģimenes un laulības noniecinājums atstājis ilgstošas un grūti ārstējamas sekas tautas dvēselē un sabiedrības uzskatos.

Padomāsim – ja mūsu vecākiem nebūtu šīs seksualitātes sastāvdaļas dzimumtieksmes, arī mūsu nebūtu! Atliek tikai jautāt – vai gan jūs, es un vēl citi varētu rasties no kaut kā sliktā, netīra, grēcīga? Atbilde var būt tikai viena – *mēs esam radušies no mīlestības!*

Bet kādēļ tad visi – sākot no leģendas dieviem un beidzot ar

* Sizigija – vienotība, savienošanās, pretstatu vienība.

** No Platona dialoga «Dzīres».

reliģijām, kā arī daudzi zemes valdnieki – pasludinājuši šo tieksmi, dzimuma mīlestības pamatu, par sātānisku un grēcīgu? Patiesa mīlestība (to pierādījusi zinātne un sludina arī mūsdienu reliģija) vienmēr paceļ cilvēku līdz pašām morālās pilnības virsotnēm, harmonijai un dod nesalīdzināmu garīgu spēku. Tādam cilvēkam agrāk vai vēlāk kļūst skaidrs, ka senie debesu un zemes dievi bijuši tālu no šīs pilnības. Tas attiecas uz jebkuru personības kultu jebkurā pakāpē, jebkurā izpausmē. Turklāt seksualitāte satur arī savu otru pusi – agresiju, kas piemīt katram un apdraud katru, kurš tiecas pēc varas. Ar to izskaidrojama arī gadsimtiem ilgušā cīņa ar seksualitāti un pat tās pētītāju vajāšana.

Pavisam kas cits ir vēšanās pret «tīro seksu», vienīgi un tikai seksta kultivēšanu, ja uz tā cilvēks neceļ vai nav spējīgs uzcelt mīlestību. Tas tāda gadījumā nav īsts cilvēks, viņš ir pārāk neattīstīts, bioloģisks un pat bīstams sabiedrībai. Katru cilvēku un sabiedrību kopumā var audzināt un garīgi pilnveidot tikai mīlestība, bet sekss bez mīlestības labākajā gadījumā var sekmēt tikai lēta darbaspēka atražošanu, kas nekādā gadījumā nav un nevar būt tautas izaugsmes interesēs.

Pateiksim jau pašā sākumā – mēs neatdalām seksualitāti no mīlestības, uzskatām to par neatņemamu mīlestības sastāvdaļu, bet esam pret seksta kultivēšanu bez mīlestības. Ja kāds uzskata seksu par vienīgo dzīves vērtību, noliedzot mīlestību un visas pārējās garīgās vērtības, ko sasniegusi cilvēce, tad mums nav pa ceļam. Diemžēl, ir tādi cilvēki, kas nav spējuši pacelties neko daudz augstāk par dzīvnieku līmeni.

Pārlūkojot vēsturi kā kulta (personības vai naudas maka kulta) simptomu, var pamanīt negatīvu attieksmi pret šīm svētajām alkām. Tā izpaužas divejādi – nīknā aizliegumā vai, gluži pretēji, izlaidības veicināšanā. Abām galējībām ir viens mērķis – izkropļot priekšstatus, vājināt svēto tieksmi, kas liek sievietēm un vīriešiem (šīm dihotomētajām pusēm) meklēt vienam otru, lai to atrastu un gūtu laimi, turklāt pilnīgi aizmirstot dievus. Tas ir augstākais garīgums.

Te būtu vietā piebilst, ka tikai tādās reliģijās, kas neatzīst dievus ārpus cilvēka (arī Bībele apgalvo, ka debesu valstība ir katrā no mums), kā, piemēram, senajā Indijā, kuras ticības paveidi pirms kristietības ieviešanas sasniedza arī senos Baltijas iedzīvotājus, Dievs bija katra cilvēka iekšējā pasaule, un dzimumtieksme tika cildināta kā svētas alkas. Tolaik uz tempļu sienām brīvi tika attēlotas intīmas mīlas ainas («Mīlestības templis» Indijā un līdzīgi citur), kuru attēli mūsu svētuļiem šķiet pornogrāfija. Par to, kas ir pornogrāfija, runāsim vēlāk, atklājot arī tās bīstamību. Te vienīgi atzīsim, ka vairums no mums (pēc mūsu datiem, apmēram 78 – 92%) sirds dziļumos pret šīm alkām izturas kā pret kaut ko vulgāru, aizliegtu, kas kaitē ne tikai mīlestībai un ģimenes stabilitātei, bet arī garīgajai un fiziskajai veselībai.

Tomēr atgriezīsimies pie dihotomijas un tās izraisītās svarīgās tieksmes, pie šī dzimummīlestības un ģimenes fundamentālā pamata. Dabiski, ar seno leģendu nevar izskaidrot divu dzimumu un dzimumtieksmes rašanos. Leģenda tikai metaforiski atklāj noteiktu objektīvu likumsakarību un jautājuma svarīgumu, tā liecina, ka šis jautājums nodarbinājis cilvēkus jau sirmā senatnē.

Patiesībā divi dzimumi un līdz ar to dzimumtieksme radās dzīvās dabas attīstības gaitā vēl ilgi pirms cilvēka rašanās kā progresīvāks vairošanās veids veģetatīvā vairošanās veida vietā, kas nevarēja pilnīgi nodrošināt dzīvības uzplaukumu uz Zemes. Ja nebūtu radusies dzimumvairošanās un reizē ar to seksualitāte, diez vai dzīvība uz Zemes varētu saglabāties, nemaz nerunājot par saprātīgas būtnes – cilvēka rašanos. Tikai dzimumvairošanās nodrošināja dzīvo būtņu strauju mainību un savlaicīgu piemērošanos dzīves apstākļu pārmaiņām. Seksualitāte kļuva par izdzīvošanas garantu.

Ievērosim, cik gudri un mērķtiecīgi nesaprātīgu un saprātīgu būtņu dzimumtieksme, apsteidzot gribu, liek radīt un saglabāt derīgāko un progresīvāko, kas nepieciešams sugas izdzīvošanai un pilnveidošanai. Mēs tāpat nekādi nevaram piekrist šīs tieksmes vulgarizēšanai, bet tās trūkums cilvēkam zināmā vecumā jāuzskata par vērā ņemamu kroplību. Kur gan ir tie ceļi, kas palīdzēs mums sasniegt vēlamo mērķi? Šķiet, ka ir tikai viena iespēja. Par spīti šīs tieksmes nomelnotājiem, kā arī to pretpoliem izvirtuļiem, iesēt sirdīs tiem, kas mūs nākotnē nomainīs, domu, ka *mīlestībā viss intīmais ir svēts. Tikai svētums glabājas visdrošākajā vietā, tikai svētumu neizdala pa labi un pa kreisi, tikai svētums var kļūt par īstu dārgumu.*

Vai gan vēl jāpierāda, ka šādā situācijā netiks liekulīgi aizliegtas vajadzīgās zināšanas par seksu (lai tikai nepamana manis pašā «grēcīgo» seksualitāti!), ka šādā situācijā tiks mazināta istā izlaidība un pornogrāfija – šī prostitūcijas un vardarbības reklāma?

Dihotomija sievišķajā un vīrišķajā uzliek nākamo paaudžu atražošanā sievietēm vienus, bet vīriešiem citus uzdevumus. Šī būtība lielā mērā nosaka sieviešu un vīriešu izturēšanos mīlas attiecībās, padara tās par likumsakarībām. To neievērošana un pārkāpšana var novest pie mīlestības kraha vai pat padara neiespējamu tās rašanos. Bet par to vēlāk, kad runāsim, kā kļūt milētai vai milētam. Tagad par pašu būtību.

Kādēļ pastāv sievišķīga un vīrišķīga izturēšanās?

Sievietes ir atbildīgas par nākamās paaudzes kvantitātes kvalitāti un par jaunu, progresīvu īpašību radīšanu pēctečos, kā arī to saglabāšanu līdzās derīgām, no pagātnes jau mantotām īpašībām, tādējādi no paaudzes paaudzē nodrošinot pēcteču noturību un veicinot attīstību.

Vīrieši ir bioloģiski disponēti radīt jaunas īpašības. Viņi ir atbildīgi par kvalitātes kvantitāti. Dabiski, ka šo jauno īpašību vidū var būt gan progresīvas (derīgas, vitālas), gan arī nederīgas vai pat negatīvas īpašības. Pat starp derīgajām īpašībām vienas var būt vairāk, bet citas mazāk derīgas. Pēctečos jānonāk pašam labākajam. Tādēļ vīrišķajā elementā, sākot ar dzimumšūnām (spermatozoīdiem) un beidzot ar nobriedušu vīrieti, pastāvīgi noris cīņa, kuru mēs vēlāk ieskaitīsim vīrišķības pamata – agresivitātes sastāvā. Tā, piemēram, apaugļot olšūnu traucas tūkstošiem spermatozoīdu, bet uzvar tikai viens, pats kvalitatīvākais. Tāpat vīriešu kārtas bērna ieņemšana notiek gandrīz divreiz biežāk, bet līdz piedzimšanai nonāk gandrīz vienāds vīriešu un sieviešu dzimuma bērnu skaits. Arī pēc tam zēnu mirstība (atlase) paliek lielāka, īpaši augsti attīstītās valstīs, kur bērnu mirstība ir zema. Tātad izdzīvo tie zēni, kam ir derīgākas jaunās, progresīvās īpašības, lai pēc tam nodotu šīs īpašības sievietei mūžīgā glabāšanā.

Runājot par psiholoģisko pusi, patiesi sievišķīga sieviete gandrīz neapzināti sāk rūpēties par jaunu, derīgu īpašību turpmāku iedzimtību vīrieti. Normālā variantā viņa iemilēs kvalitatīvāku vīrieti un gribēs no viņa bērnu. Nav jāaizmirst, ka šajā ziņā cilvēks primāru nozīmi piešķir personiskajām īpašībām (prātam, talantam, garīgajai bagātībai, intelekta aktivitātei), lai gan netiek noraidīti arī fiziskie (bioloģiskie) dotumi. Izvēloties bērna tēvu, šo īpašību loma palielinās. Līdz ar sievietes pašas personības augstāku attīstību viņa priekšroku dos pirmajam variantam.

Uzticība ne vienmēr ir morāla

Šis zināmās likumsakarības izpausmes mums izdevās novērot, strādājot ar konfliktējošām ģimenēm, kurās hroniskais konflikts bija novedis sievieti līdz psihosomatiskai saslimšanai. Bieži vien konflikta cēlonis bija vīra alkoholisms. Reiz nodarbībā ar šo sieviešu vīriem kāds alkoholiķis pretojās apgalvojumam, ka dzērājiem dzimst garīgi nepilnvērtīgi un atpalikuši bērni un paziņoja, ka visi viņa bērni skolā ir teicamnieki. Gadījās, ka viņa sieva pēc tam ārstam atzinās, ka īstais viņas bērnu tēvs ir gluži cits vīrietis, garīgi ļoti augsti attīstīta personība. Savu vīru viņa mil kā «pazudušo dēlu», un šī «mātes mīlestība» neļauj viņai vīru pamest. Pēc tam, kad vīrs no alkohola bija kļuvis pilnīgi impotents, šī sieviete slepus atjaunoja dzimumsakarus ar savu bērnu isto tēvu.

Šis gadījums pamudināja mūs veikt anonīmu anketēšanu starp pārējām 716 sievietēm, kuras tobrīd novērojām. Likumsakarība apstiprinājās. Iespējams, ka daļa no viņām pat anonīmi neatklāja patiesību. Tiesa, šai anketēšanai pakļautajām sievietēm pašām piemita diezgan augsti attīstītu personību īpašības. Tās, kuras bija nolaidušās līdz saviem alkohola degradētajiem vīriem, dzemdēja no viņiem defektīvus bērnus. Šajā gadījumā tautas uztverē amorāla bija šo sieviešu uzticība dzimumdzīvē, ja pieņem, ka *morāles pamatuzdevums ir aizsargāt tautu pret to, kas varētu tai kaitēt.*

Vīrišķā un sievišķā determinantes

Aplūkosim 1. zīmējumu, kurā attēlota cilvēka dzimuma veidošanās shēma (pēc G. Vasiļčenko, 1977.)

Visa pamatā ir organisma jebkura orgāna katrā šūniņā esošās atšķirības. Noteikts hromosomu pāris jebkurā sievietes organisma šūnā atgādina divus iksus (XX), bet tāds pat pāris vīrieša šūnā iksu un igreku (XY). Vienai no vīrieša hromosomām it kā trūkst «kājiņas». Tas kļuvis par iemeslu vispārzināmajam teicienam, ka vīrietis ir nepabeigta sieviete. Tā kā sievietes dzimumšūna (olšūna) un vīrieša spermatozoīds satur tikai pusi no hromosomu komplekta, tad, dabiski, sievietes olnīcās var veidoties tikai dzimumšūnas ar X hromosomām, bet vīrieša sēkliniekos ar X un Y hromosomām. Jāuzsver, ka nākamā bērna dzimums ir atkarīgs tikai no tēva (sk. 2. zīmējumu).

Tātad katrā organisma šūnā būs šis hromosomu pāris, kas dos pirmo grūdienu, lai katrs orgāns funkcionētu vai nu pēc vīrišķā, vai sievišķā tipa. Sievišķi labi tas redzams cilvēka galvas smadzeņu funkcionēšanā. Tā, piemēram, vīrietim smadzeņu lielās puslodes darbojas asimetriskāk nekā sievietei. Labā «snaudošā» puslode atbild par jūtām, intūiciju, spēju paredzēt turpmāko notikumu gaitu (spēcīgi darbojas īstajām zīlniecēm un pareģiem, arī psihoterapeitiem), šeit mīt empātija*, kas kreisās puslodes agresivitāti ietērpj maigā pasivitātes apvalkā, kas izzudīs, ja patiesi būs vajadzīga agresīva darbība, piemēram, mazuļa aizstāvēšanai. Vīrišķā kreisās puslodes kailā agresivitāte ir aktīvāka, tai mazāk bremžu un tāpēc tā uzliesmo jau mazākā seksuālā kārdinājuma rezultātā, lai pierādītu savu pārkumu un tiesības dot sākumu jaunai paaudzei.

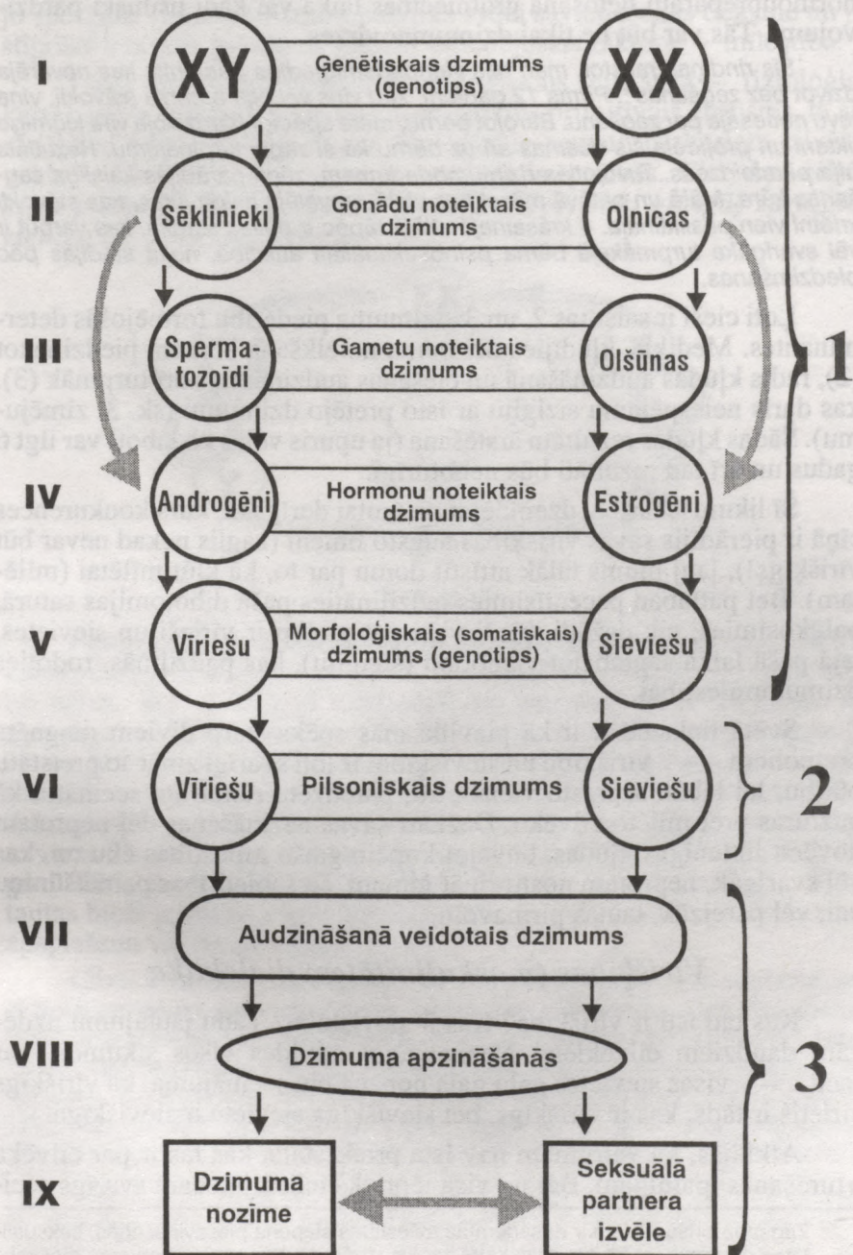
Vēl skaidrāk starpība redzama tajās smadzeņu struktūras funkcijās, kas atbild par individa dzimumhormonu un dzimumfunkcijas vadīšanu. Neapspriedīsim te to, kas ir acīmredzams – ārējos un iekšējos dzimumorgānus, starpību ķermeņa izskatā, matu augšanā utt., ko atklāj bioloģijas mācību grāmatas. Mūs vairāk interesē uz šīs morfoloģiskās un fizioloģiskās dihotomijas bāzētā psihosociālā izturēšanās, kas droši vien arī atbilst šai dihotomijai – tātad arī tajā ir dzimumu atšķirības, noteiktas vīriešu un sieviešu dzimumu lomas, ir vīrišķība un sievišķība. Tas izpaužas kaut vai personu savstarpējās attiecībās un saskarsmē. Te vīriešiem vairāk raksturīga dominante rīcība, kas saistīta ar aktīvu darbību, pašapliecināšanos, pašizteikšanos, kamēr sievietēm tā saistīta ar saskarsmi, ar emocionālā klimata radīšanu.

Preteja ir arī dzīves notikumu uztvere. Tā, piemēram, sievietes vieglāk pārdzīvo profesionālo stresu darbā, grūtāk stresu ģimenē. Vīriešiem tas mēdz būt otrādi.

Pirmā faktoru grupa (skaitlis labajā pusē) ir gandrīz neietekmējama, bet bērna attīstībā tomēr var ietekmēt viņa vīrišķību vai sievišķ-

* Empātija – spēja iejusties cita cilvēka situācijā, stāvoklī. Lidzpardzīvošana, kas ir pasīvāka sievietei, agresīvāka vīrietim. Sieviete kautiņā var just līdzī upurim, bet darbībā neiesaistīties.

Dzimuma piederības determinantes

1. zīmējums

ķību, piemēram, zēna gaidīšana, lai gan mātes miesās veidojas meitene, hormonpreparātu lietošana grūtniecības laikā vai kādi psihiski pārdzīvojumi. Tās var būt ne tikai dzimumnovirzes.

Šis rindiņas rakstot, man bija vienpadsmitgadīgs pacients, kas nevarēja dzīvot bez zagšanas. Pirms 12 gadiem, kad viņš vēl bija embrija stāvoklī, viņa tēvu notiesāja par zagšanu. Barojot bērnu, māte spēcīgi pārdzīvoja vīra kļūmīgo likteni un projicēja šīs dusmas arī uz bērnu kā šī zagļa turpinājumu. Rezultāts bija pārsteidzošs. Tuvojoties dzimumbriedumam, zēnā parādījās kaislīga zagšanas kāre. Mātē un patēvā mīlestības vietā prevalēja naida jūtas, kas stāvokli krietni vien pasliktināja. 4 krāsainajā attēlā tāpēc ir nulles stadija, kas varbūt ir vēl svarīgāka turpmākajā bērna psihoseksuālajā attīstībā, nekā stadijas pēc piedzimšanas.*

Ļoti cieši ir saistītas 2. un 3. dzimuma piederību formējošās determinantas. Mediķis, kļūdījies dzimuma noteikšanā bērnam piedzimstot (2), radīs kļūdas audzināšanā un ciešanas audzināmajā arī turpmāk (3), kas darīs neiespējamu sizigiju ar īsto pretējo dzimumu (sk. 3. zīmējumu). Šādas kļūdas rezultātu ārstēšana (ja upuris vēlas ko labot) var ilgt 6 gadus un arī tad rezultāti būs nenoturīgi.

Šī likumsakarība, dzemdējot no tautai derīgākā, kurš konkurences cīņā ir pierādījis savas vīrišķības augsto līmeni (zaglis nekad nevar būt vīrišķīgs!), ļauj mums tālāk attīstīt domu par to, kā kļūt mīlētai (mīlētam). Bet patlaban pacentīsimies iedziļināties pašā dihotomijas saturā, palūkosimies, cik dažādi, bieži vien pat pretēji ir vīrieši un sievietes, tajā pašā laikā saglabājot vienotību (sizigiju), kas padziļinās, rodoties dzimummīlestībai.

Svētā tieksme ir it kā pievilksnās spēks starp diviem magnēta pretpoliem – vīrišķību un sievišķību. Ir ļoti svarīgi zināt šo pretstatu būtību, lai labāk saprastu viens otru, paredzētu rīcību un secinātu, kā jāizturas pret mīlēto cilvēku. Dažkārt savas nezināšanas dēļ neprotam novērst liktenīgas kļūdas, būvējot kopējo gaišo mīlestības ēku un, kas vēl svarīgāk, neprotam nostiprināt ģimeni, šo sabiedrības pamatsūniņu vai, vēl pareizāk, tautas pirmavotu.

Vīrišķības (maskulinitātes) dialektika

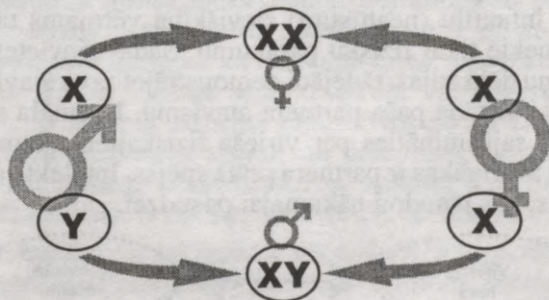
Kas tad īsti ir vīrišķība? Kas ir sievišķība? Tādu jautājumu uzdevām daudziem cilvēkiem. Neanalizējot atbildes visos sīkumos, var sacīt – visas sievietes galu galā nonāca pie secinājuma, ka vīrišķīgs vīrietis ir tāds, kas ir vīrišķīgs, bet sievišķīga sieviete ir sievišķīga.

Atklājās, ka vairumam nav īsta priekšstata, kas tās ir par cilvēka izturēšanās īpatnībām. Bet no visa iepriekš teiktā jāizdara svarīgs seci-

* Zagšana pusaudžiem ir nesapņemtās mīlestības slepena piesavināšanās, seksualitātes perverse, ar ko apveltīts katrs zaglis. Izņēmumu te nav. Šī perverse pieskaitāma pie sadisma grupas.

nājums – jo vīrišķīgāki būs vīrieši un jo sievišķīgākas būs sievietes, jo spēcīgāk viņus savstarpēji pievilks svētā savienošanās tieksme un jo stiprāks būs pats galvenais ģimeni saliedējošais faktors – mīlestība.

Tāpat kā cilvēku mīlestības bioloģiskais (citi saka – fizioloģiskais) pamats ir seksualitāte un augsti attīstīts primitīvais erotisms, tā arī vīrišķībai un sievišķībai ir savi bioloģiskie pamati, uz kuriem cilvēkā veidojas šīs mīlestības vai naida svarīgākās īpašības. *Viss, kas cilvēkiem piemīt, ir bioloģiskā un sociālā (cilvēciskā, garīgā) sarežģīta vienība un vēl sarežģītāks pretstats.*

2. zīmējums

Pastāv uzskats, ka vīrišķības bioloģiskā iezīme un pamats ir aktīva agresivitāte. Vēlāk runāsim par divām pilnbrieda jūtām – mīlestību un naidu, kas ir sizzigijā (vienotībā un pretstatā tāpat kā libido un agresija) un viena bez otra pastāvēt nevar. Naida pamatā ir agresija. Naida jūtas parasti neizraisa fizisku iznīcināšanu, to dara agresija (instinkts) ar savu niknumu. Naida jūtu emociju izpausme niknuma vietā ir dusmas, kas parasti izslēdz fizisko uzbrukumu un meklē «smalkāku» uzvaras formu. Tauta, kas uzvedas agresīvi, ir regresējusi uz bioloģisko pusi. Tāda tauta problēmu risinās ar agresiju, t. i. iekarošanu. Šādas tautas bieži pasludina sevi par augstāko rasi, tā «pamatojot» citu tautu apspiešanu vai iznīcināšanu.

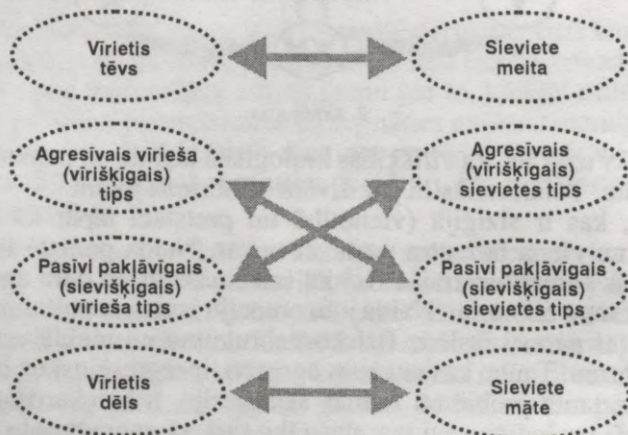
Cilvēkā vai dzīvniekā agresija drīzāk ir dabiskajā atlasē nepieciešamā cīņa un sacensība. Aplūkojot jautājumu mazliet vienkāršoti, mēs bioloģiskajā aspektā to vērojam jau dzimumšūnas līmenī. Olšūna ir pasīvi agresīva*, toties vīrieša dzimumšūnas, kas tiek izstrādātas milzīgā vairumā, ir kustīgas. Līdz sievietes dzimumšūnai tām jānoiet milzīgs ceļš, trausmainā cīņā apsteidzot citai citu. Salīdzinot spermatozoīdu izmērus ar to īpašnieka (makroorganisma) izmēriem, šis ceļš iznāk daudz garāks nekā maratonskrējēja distance.

Tāpat kā pats dzimumakts, kurā notiek vīrieša ielaušanās sievietes organismā, cīņā uzvarējušā spermatozoīda iekļūšana olšūnā var tikt vērtēta kā agresija. Tas nevar neietekmēt vīrieša psihi, viņa seksuālo izturēšanos, kam

* Olšūna ar savu smaržu (relišeru) liek spermijiem tīkties pēc tās kaislā cīņā, tāpēc varam sacīt, ka olšūna ir pasīvi agresīva.

jābūt vismaz atšķirīgai no sievietes izturēšanās. Normālā variantā šī izturēšanās mēdz būt pretēja. Piebildīsim, ka izvarošana ir sodāma patoloģiska agresija. Tā piemīt galvenokārt vīriešiem ar seksuālo psihopatoloģiju vai arī ar viszemāko vīrišķības attīstības pakāpi, kas jau pielīdzināma dzīvnieku tēviņiem un varbūt pat vēl zemāk par tiem.

Mūsu «mazajiem brāļiem» dzīvniekiem dominējošais allaž bijis fiziskais spēks, izturība, veiklība, šīs īpašības demonstrējot cīņā par mātīti. Šajā agresīvajā darbībā mātīte, empātiski pārdzīvojot cīņu (pasīvā agresija), «uzzināja», kuram no «agresoriem» piemīt vairāk nākotnei derīgu īpašību un ļāvās tikai uzvarētājam. Tūlīt piebildīsim, ka dažām sievietēm ar infantīlu (neattīstītu) sievišķību vērojams tas pats – viņa vīrietī meklē tikai fizisku pārkumu. Šādas sievietes ir sajūsmā, kad vīrieši viņu dēļ kaujas, tādējādi demonstrējot savu atavismu, kas var harmonēt tikai ar tāda paša partnera atavismu. Normāla sieviete, protams, arī spēj sajūsmināties par vīrieša fiziskajiem dotumiem, tomēr viņai noteikti svarīgākas ir partnera prāta spējas. Intelekta spēks viņai ir pats galvenais, kas jānodod nākamajai paaudzei.

3. zīmējums

Jau mūsu tuvākie priekšteči pērtiķi izvēlējās citu, nevis fiziskās cīņas ceļu, lai gan spēka tiem bija vairāk nekā pietiekami. Te galvenā loma ir gribas apliecināšanai bez zobu un ķepu palīdzības. Šajā cīņā pērtiķu tēviņi ilgi un cieši raugās viens otram acīs. Zaudētājs ir tas, kas pirmais novēršas. Cilvēkveidīgie pērtiķi atrodas uz robežas, kad pāri fiziskajam spēkam sāk izpausties kaut kas vēl svarīgāks. Mātīte vienmēr seko spēcīgākajam pat tad, ja nav vērojusi cīņas brīdi. Viņa ar savu empātiju intuitīvi novērtē spēcīgāko, neatlaidīgāko un attīstītāko, kura labākās īpašības viņa nodos nākamajai paaudzei. Varbūt tas notiek tāpēc, ka viņš atrodas uz hierarhijas augstākās pakāpes? Taču apbrī-

nojamākais ir tas, ka mātīte jau ilgi pirms brīža, kad kāds no jaunajiem tēviņiem sāk ieņemt augstu vietu hierarhijā, pamana šo nākamo «ģēni-ju» un izvēlas tieši viņu, tādējādi veidama svarīgo uzdevumu, ko viņai izvirzījusi daba. Varbūt te sava loma ir labajai smadzeņu puslodei, kas sievietei ir attīstītāka.

Iespējams, ka te izpaužas jaunā tēviņa primārās instinktu emocijas. Emocionālais biežāk iesaistīsies cīņā, iegūs spēku, veiklību, rūdījumu un emocionāli arī pratis to visu demonstrēt, reizēm nobaidot arī fiziski spēcīgāko. Tas varētu būt starpposms (sk. 4. zīmējumā II) pārejā uz cīņu par mātīti ar gribas spēka demonstrējumu. Pats par sevi saprotams, ka «hipnotizējot» viens otru, pērtiķu tēviņi izjūt un kāpina savas agresīvās emocijas, kas, tāpat kā citas emocijas, visefektīvāk izpaužas acīs un turpat blakus esošajā sejas muskuļu vai veģetatīvo reakciju darbībā. Arī citu augstāk attīstīto sugu tēviņi pirms cīņas kādu brīdi emocionāli demonstrē savu spēku, un dažs labs, neiesaistījies cīņā, atkāpjas vai pat aizbēg, atteikdamies no mātītes vai, pareizāk sakot, dodams iespēju mātītei izvēlēties šādā veidā uzvarējušo.

To pašu, izrādot pat sakāpinātu seksuālo lielību, nodemonstrē savā attīstībā uz vīrišķību cilvēku tā sauktais «stiprais dzimums». Nedod dievs vīrietim iestrēgt šajā attīstības fāzē, jo tad uz visiem laikiem uzvedība tā arī paliks ne vīrietim, bet tēviņam līdzīga. Arī tīri neat-laidīgas emocionālas gribas demonstrējumi vēl nav vīrišķība (sk. 4. zīmējumā III), bet tikai mātītes piesaistīšana, un, ja tie ir bara dzīvnieki, tad arī vēl kāpšana uz hierarhijas virsotni. Cilvēkiem tā ir cīņa par politisko varu un karjeru. No I līdz III pakāpei agresiju modina un tās dzinulis ir tīri bioloģiski mātītes faktori — bioloģiskie relišeri, kas ir sievišķās puses pasīvās agresijas komplekss.

Kad hierarhijas virsotne ir sasniegta, tēviņa agresivitāte maina savu raksturu, iegūstot citu tendenci — aktīvi aizstāvēt gan iekaroto vietu, savaldzināt gan mātītes, gan mazuļus, gan arī uzvarētos tēviņus. Kļūst skaidrs, ka tikai ar agresīvu spēku un gribu te ir par maz. Vajadzīgs vēl kaut kas tāds, kas ļauj pārvaldīt hierarhiju, kuras virsotnē viņš nokļuvis. Viņš ir ieguvis «vadoņa prasmi». Tādējādi esam uzskicējuši ainu, kā vīrišķības aizsākumi izpaužas mūsu priekštečos.

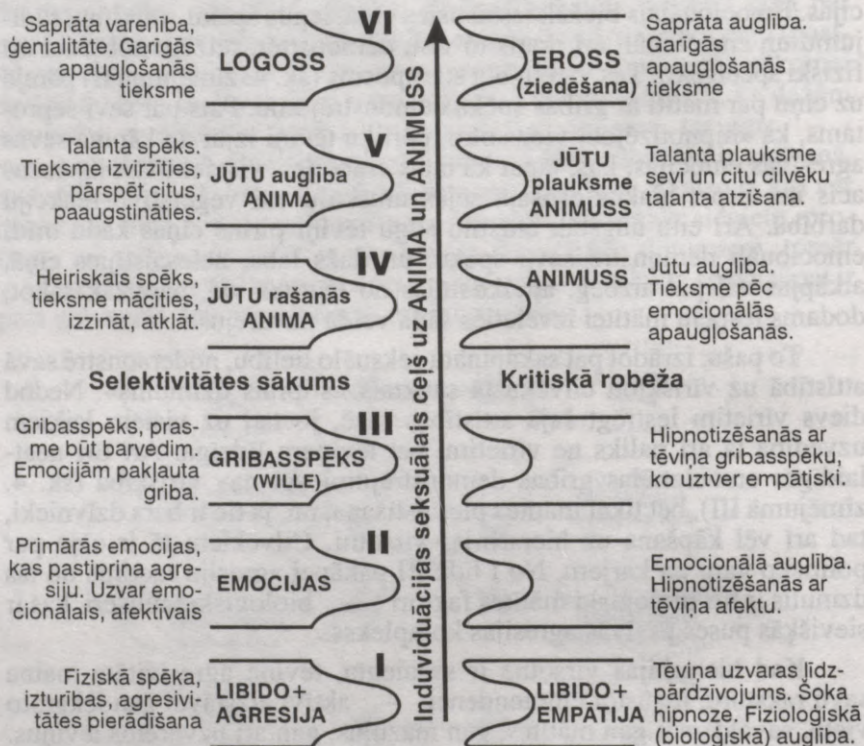
Cilvēkam tas ir nepietiekami. Tiesa, ceļā uz dzimumbriedumu, kādu vīriešiem var nosaukt par pilnīgu, nostabilizētu (latīniski *masku-linitāti*), cilvēks iziet posmus, kas vērojami dzīvniekiem, un pēc tam nonāk pie tiem, kādī piemīt tikai cilvēkam. Vērojot zēnus agrīnās pubertātes vecumā, var pamanīt vētrainas dzimumhormonu attīstības izraisītu kauslīgumu, pat cīkstēšanos ar skatieniem rotaļas veidā, tāpat neapdomātus emocionālus izlēcienus, lietoties ar to, par ko labāk būtu klusēt, dziļi pārdzīvojot to, kas nav pārdzīvojuma vērts.

MĪLESTĪBAS DIALEKTIKA (attīstības ceļš)

VĪRIETIS
aktīvā agresija ♂

♀ SIEVIETE
pasīvā agresija

Nākamais augstākais līmenis (pēc K. Junga «MANA»)

4. zīmējums

Viena no šīs attīstības fāzes galējībām, kas pāriet patoloģijā (*un tas ir bīstami, to nedrīkst pieļaut audzināšanā!*), ir nežēlība. Jāpiebilst, ka libido nekad nav bez sava pretpola – agresijas. Tomēr agresija var pastāvēt arī atsevišķi, piemēram, kā plēsoņu barošanās instinkta sastāvdaļa, un tad šīs agresijas pretstats ir orālā bauda. Biznesmeņi arī ir agresīvi – te agresijas pretstats visbiežāk ir anālo (var būt arī orālo) baudu attīstības rezultāts. Laikam no tā var secināt, ka palikuši fiksēti iepriekšējā (agrākajā) periodā, šie indivīdi, tikuši pie varas, izrāda savu psihoseksuālo patoloģiju. Ja attīstība turpinās, ja cilvēkbērns saprot, ka viņa kauslība ir tēviņa uzvedība, tad vēlāk šis kauslīgums, kas likās «tāpat vien», iegūst dziļāku saturu – kļūst par vēlēšanos kādu aizstā-

vēt, sākot ar meiteni, sievieti, pēc tam ģimeni, visbeidzot dzimteni, varbūt pat visu cilvēci. Skaidrības labad atzīmēsim, ka vīrieša dzimumhormoni ir metabolīti*. Tie ne tikai aktivizē dzimumtieksmi un līdzās tai agresivitāti, bet arī palielina cilvēka fizisko spēku, hipertrofējot muskuļus, ietekmē raksturu, prātu utt.

Tādējādi ir skaidri redzams, ka saskarsmē vīrišķības iezīme ir dominēšana kā galvenā agresivitātes sastāvdaļa. Pērtiķu hierarhijā tā vienmēr ļauj būt par līderi, bet cilvēku sabiedrībā dominēt ne vienmēr nozīmē kļūt par līderi. Drīzāk otrādi. Vīrietim raksturīgākās ir tādas dominantas darbības, kā pašapliecināšanās, pašizteikšanās, bet sievietei tās, kas saistītas ar saskarsmi, emocionālā klimata radīšanu grupā. Tieši tas diezgan bieži ļauj sievietei būt patiesajam līderim, atstājot vīrietim tikai līdera šķietamību un slavu, t. i. virspusēju dominantu. Tā mēs nemanot esam nonākuši pie sievietes galvenās gudrības un vienas no nobriedušas sievišķības (*feminitātes*) galvenajām pazīmēm.

Vīrišķībai ir raksturīga tieksšanās uz sacensību, autoritārismu. Plāpība tiek uztverta kā sievišķības pazīme, bet te svarīgāk ir pievērst uzmanību runas saturam. Vīriešu runām vienmēr piemīt agresivitāte, kas izpaužas kā žargons, rupjība, necenzēti vārdi, atklāta seksuāla lielība, fiziskā spēka cildināšana, naidīgums utt. No tā var secināt, ka vīrietis ir vēl tikai ceļā uz īstu vīrišķību. Viņa agresivitātē vēl daudz bioloģiska, viņš nav nobriedis vīrietis, vismaz vīrišķība viņā vēl ir vāji izteikta un atrodas zem vidējās bioloģiskās stadijas.

Nebūtu slikti, ja to zinātu un saprastu pusaudzis. Varbūt tas liktu viņam apzināti veidot sevī nobriedušāku vīrišķību, kas noraida ārdošās tendences (kaut ko sadauzīt, sabojāt, iznīcināt, piemēram, tukšu pudeļu sadauzīšana uz ielas, kociņu aplaušana, telefona automātu izdemolēšana, tā apliecinot savu «spēku un varenību»). Pusaudzi vairāk jāmudina pašam radīt, ne postīt citu darbu. Starp citu, šādu nobrieduša vīrieša cenšanos izrādīties par vīrieti ļoti ātri pamana un atšifrē intelektuāli attīstītas tā paša vecuma meitenes, kurām tā parasti ir adresēta. Viņas novēršas, jo intuitīvi sajūt starpību starp izrādīšanos un īstu vīrišķību. Ja meitenes intelekts vēl ir vāji attīstīts, viņa par tādām izdarībām būs sajūsmināta (cik viņš forši iemeta pudeli vitrinā!).

Turpmākais solis vīrišķības attīstībā līdz briedumam ir fiziskā spēkā sakņotās agresivitātes pilnīga pāreja uz garīgā spēka agresivitāti. Viena no tās sastāvdaļām ir heiristiskais spēks** (4. zīmējumā IV). To ieguvis, vīrietis nevar dzīvot bez radoša darba. Te viņš sāk demonstrēt it kā jaunu kvalitāti, kuru ir vērts nodot nākamajām paaudzēm. Šāds vīrietis tūlīt kļūst par neatvairāmu ideālu sievietēm – viņās neapzināti mostas dabas diktēta vēlēšanās nodot šīs progresīvās īpašības pēc-

* Metabolīts – organisma vielmaiņu ietekmējošs.

** Heiristiskais spēks – intelektuālajā attīstībā iegūts atjautības un aktivitātes spēks.

tečiem, iekodēt tās cilvēces ģenētiskajā atmiņā. Heiristiskā vīrišķības pakāpe pati par sevi var būt tikai cilvēkam. Pat mežu cērtot, zemi arot vai kādu citu, pat vismelnāko darbu darot, būs kaut neliela, tomēr radoša dzirksts. Tās augstākā pakāpē (4. zīmējumā V) būs talanta spēks, bet vēl augstāk – ģēnija varenība (4. zīmējumā VI).

Ir aprakstīti gadījumi, kad sievietei (arī precētai) uzliesmo neizskaidrojama, īslaicīga kaisle pret kādu vīrieti, kas var pārvērsties arī mīlestībā. Ja šo kaisli realizē tuvībā, piedzimst ģeniāls bērns. Neauglīgu vīru sievas mūsu praksē vienmēr šo īslaicīgo kaisles apmātību (tā viņas pašas mēdz teikt) arī mēdz izmantot un vēl nevienai no viņām nav dzimis netalantīgs bērns. To var izskaidrot ar sievietes smadzeņu labās puslodes darbību.

Noteiktā pakāpē attīstīta sievišķība vienmēr izvēlas sev līdzīgu vai mazliet augstāku partnera vīrišķības pakāpi. Zemāk stāvošo neizvēlas. To pārstāvji kļūst par prostitūtu pircējiem, par ko runāsim citā nodaļā. Arī par ģēnijiem būs spiesti runāt, jo te pastāv kļūdaini uzskati, kas ģenialitāti novērtē pat kā patoloģiju. Visdrīzāk tas var būt tās pašas diezgan nežēlīgās cīņas zaudētāju neapzināts secinājums, kas izskaidrojams ar izpratnes trūkumu.

Rezumējums te skaidrs – ja vēlamies, lai dēlam būtu laime mīlestībā, audzināšanas procesā centīsimies novest viņa vīrišķību līdz šai pēdējai vīrišķības pakāpei. Tas atvieglos saskārsmi ar pretējo dzimumu, ļaus brīvāk izvēlēties dzīvesbiedri un cienīgu māti saviem bērniem.

Tādējādi, cilvēkiem vairojoties vienīgajā iespējamā dzimumceļā, dihomomija (pēc V. Geodakjana) liek vīriešiem būt par sava veida populācijas priekšpulku, kas uzņemas sadursmi ar jauniem eksistences noteikumiem un šajā sadursmē veido jaunas ģenētiskas tendences. Kā lai te varētu iztikt bez agresivitātes? Protams, agresivitātes cilvēcīgā līmenī.

Uz progresīvākajām no šīm tendencēm tiecas sievietes. *Vīrietim, atšķirībā no sievietes, nav citu faktoru, kas pievērstu pretējā dzimuma uzmanību, kā vienīgi viņa cilvēciski attīstītā vīrišķība.* Tālab galvenais uzdevums ir turēt godā šo vienīgo un galveno faktoru.

Tāču pastāv briesmas, ka vīrišķības attīstība kādā noteiktā stadijā var apstāties. Tā, piemēram, šāda apstāšanās var būt iedzimta īpašība (faktiski kropļība), tā var rasties, trūkstot atbilstošam paraugam, pirmkārt jau patiesi vīrišķīgam tēvam. Šāda apstāšanās var notikt, pastāvot tīri fiziskas attīstības kultam (profesionāli sportisti), ja vienlaikus netrenē prāta spējas. Tā var rasties arī degradējošu faktoru ietekmē, tādu kā smēķēšana, alkohols, narkotikas, agri uzsākta dzimumdzīve, ekstatiskas aizraušanās, azarts, arī pārmērīgi skaļa un jo īpaši monotona, melodiski nabadzīga mūzika, kurā dominē ritms, masu kultūra šī jēdziena zemākajā un lētākajā nozīmē un vēl daudz kas cits.

Visos vīriešos, neatkarīgi no viņu vecuma, izglītības, specialitātes utt., var vērot vīrišķību dažādās attīstības pakāpēs. Tas apgrūtina vīrišķības īpašību un pazīmju izpēti, rada aplamus priekšstatus par vīrišķības daudzveidību. Tikai dialektiski aplūkojot jautājumu un katrā gadījumā novērtējot vīrišķības attīstības pakāpi, var skaidri noteikt tās īpašības un tīri vīrišķīgas izturēšanās pazīmes.

Īsi sakot, vīrišķība (*maskulinitāte*) ir galvenā vīriešu izturēšanās iezīme attiecībā pret pretējo dzimumu (cīņā par sievieti) un vairāk vai mazāk atspoguļojas visā vīrišķīga vīrieša uzvedībā un darbībā. Tā izaugusi no tāda tēviņa bioloģiskās agresivitātes, kam trūkst relišeru*. Harmoniski socializētā vīrieti tā ieguvusi kareivīga cildenuma spēku. Būdams nobriedis, viņš alkst aizstāvēt (būt par aizstāvi), bet augstākajā attīstības pakāpē vīrišķība plešas no heirstiska spēka līdz ģēnija vareņībai. Tai piemīt tieksme uz risku, uz atklātu dominēšanu, sacensību, autoritārismu, tā tiecas izpaust un demonstrēt iekšējo (fizioloģisko) vīrišķo saturu vai bioloģisko agresiju jau augstākā, cilvēciskā līmenī. Galvenais vīrišķības uzdevums ir apaugļot, sākot ar fizioloģisko un beidzot ar garīgo apaugļošanu, pastāvīgi pierādot, ka viņš ir tā cienīgs.

Vīrišķības novirzes

Visas cilvēka īpašības, arī vīrišķība un sievišķība, iziet savas attīstības stadijas. Tāpat agresija un libido, kas kopā veido seksualitāti, tālajā ceļā līdz pilnbrieda jūtām iziet daudzas stadijas.

Pirmā novirze var būt apstāšanās attīstībā. Tad libidozā seksualitātes puse rada partneru mainītājus, kas cilvēkam ir psiholoģiska patoloģija. Tā vienu daļu noved garīgo slimību sarakstā. Novirzes agresijā rada nežēlību. Latvijas Kriminoloģisko pētījumu centra direktors A. Vilks pamatoti atzīst:

Skolēnu vardarbība citam pret citu, ņirgāšanās par vienaudžiem neapšaubāmi saistīta ar vardarbību valstī, kuras gadījumu skaits ir ļoti pieaudzis. Sabiedrība kopumā ir ļoti nežēlīga, cietsirdīga un atklāj nežēlīgas un cietsirdīgas uzvedības modeļus. Valsts kā tāda arī ir vardarbības nesēja. Tas viss kopumā atspoguļojas konkrētās grupas (šajā gadījumā skolēnu) rīcībā.

Ikdienā sastopamies ne tikai ar fizisku, bet arī psihisku, emocionālu, intelektuālu vardarbību. Latvijā ir arī tāda vardarbības forma kā materiālā vardarbība. Cilvēks, strādādams visu dienu, saņem dažus grašus. Psihisku, emocionālu vardarbību mēs pamanām mazāk, piemēram, ir parasts, ka darba vietā priekšnieks kliedz, sabiedriskajā transportā cits citu grūsta, lamājas... Šīs vardarbības izpausmes ir tikpat bīstamas un var novest pie galējas vardarbības formas – fiziskas izrēķināšanās.

Agresivitāte, pārtapusi nežēlībā, lielā tautā izraisa tieksmi karot. Ir tapušas tādas sistēmas kā staļinisms, hitlerisms, kam auglības nešana

* Relišeri – sieviešu faktori, kas piesaista vīriešus. Sk. attiecīgo nodaļu.

pārtapa vienīgi par iznīcināšanas kāri, kas vērsās gan uz āru, gan arī uz iekšu pret savu tautu. Agresija atraujas no libido un valda Tanatoss*. Tas ir ļoti bīstami, šo atraušanos novērst ir viena no svarīgākajām dzimumaudzināšanas problēmām.

Diemžēl nežēlību pašlaik bez ierobežojuma propagandē mūsu televizoru ekrānos, kur dominē galvenokārt lētā Holivudas standart-produkcija. To noskatoties, bērni un pusaudži sajūsminās par veikļiem sitējiem un kājām spērējiem, spīdzināšanām un citu vardarbību, viņi uzzina, cik viegli un vienkārši var cilvēku nogalināt utt., utt. Diemžēl, viņi arī mēģina atdarināt redzēto. Tad pieaugušajiem atliek tikai brīnīties – kad mēs augām...

Seksualitātes agresīvās puses sakāpināta hiperbolizēšana (pārspīlēšana) kaitē libidozajai pusei – noliedz to vispār vai pornogrāfiski izkropļo. Te ir ko padomāt vecākiem un audzinātājiem.

Sievišķības rašanās dialektika

Sievietes uzdevums dihotomijā ir pretējs vīriešu uzdevumam. Viņas ir «pārmantojamības zelta krātuves», kas nodrošina pēcteču nemainību no paaudzes paaudzē, vienlaikus rūpējoties par krātuvju papildināšanu ar jauniem zelta graudiem. Turklāt sievietes kāri uzkrāj ne tikai to zeltu, ko atnes «smailē ejošie» vīrieši, bet arī pašas veic meklējumus. Sievišķības pamatā ir libido pasīva relišeru agresija.

Tajā pašā laikā sievietēm uzticēts ļoti svarīgs uzdevums – nepieļaut sēnalu un kaitīgu vai pat bīstamu elementu iekļūšanu «krātuvēs» (atcerēsimies piemēru ar dzērāju sievietēm). Normāla sieviete ir tikai tā, kas apzinās un veic šo dabas noteikto uzdevumu.

Skaidrs, ka šis uzdevums ir atbildīgāks. Atliek tikai noskaidrot, kā sieviete to realizē, kā viņa atrod progresīvo, lai pēc tam, kaislīgas mīlestības vadīta, iegūtu to ģenētisko informāciju, kas jāsauglabā un jānodod tālāk nākamībai. Par to jau ieminējāmies iepriekš, aprakstot sievietes seksuālo apmātību.

Ja ievēro, ka starp vīriešiem ģēniju ir vairāk nekā starp sievietēm, tad, kā atzinuši daudzi pētnieki, arī muļķu starp vīriešiem ir vairāk (pēc mums jau zināmās tendences mainīties). Sarežģījumus gan rada fakts, ka lielākā daļa ģēniju vai augsti attīstītu personību reti gūst atzinību tajā savas dzīves posmā, kad vecuma ziņā ir visieteicamāk nodibinā ģimeni. Tādās reizēs jādodomā, ka notikusi vienpusēja sublimācija – tikai libidozā (sk. 2. krāsaino attēlu). Ja sublimējas visa seksualitāte, kurā ietilpst arī agresija, ģēnijs atzišanu panāk jau savas dzīves laikā.

Diemžēl notiek arī tā, ka daļa potenciāli ģeniālo vīriešu vairāku iemeslu dēļ (piemēram, vāji attīstītas agresivitātes dēļ) reāli neizpauž

* Tanatoss – nāves dziņa, nonāvēšanas tieksme.

savas spējas. Pamanāmi ir tieši muļķi, zem kuru spožuma viegli var slēpties veikalnieki un afēristi. Pēdējie arī uztur viņu spožumu. Un tomēr *normālas sievietes meklē un piesaista sev gan atzītos, gan neatzītos un pat tos, kas nekad nekļūs atzīti, lai tikai viņos iemānotu tas, ko cilvēce nedrīkst zaudēt. Tas viņas dara patiesi laimīgas.* Gadās pat, ka inertajos vīriešos, pateicoties sieviešu spējām, mostas vīrišķība, lai no dzīlēm izceltu virspusē mūžīgam miegam nolemto ģenialitāti. Kas tās ir par īpašībām, kas piemīt sievietēm?

Šo sarežģīto īpašību kompleksu sauc vienkāršā, bet skanīgā vārdā – *sievišķība*. Tajā liela loma ir sievietes empātiski pasīvajai agresivitātei – relišeriem. Par sievišķību tēlaini varētu teikt, ka tā ir staltāka augumā, sarežģītāka un bagātāka par vīrišķību. Ja, piemēram, vīrišķība var tikai orientēt uz sevi sievišķības spēka līnijas (svēto tieksmi), tad sieviete vienlaikus var arī inducēt (radīt, izraisīt) vīrišķību tur, kur tās vispār nav bijis vai bijis ļoti maz. Laikam gan mēs katrs esam redzējuši, kā apklust pliekanu pornografisku anekdošu vai pornogrāfisku «mednieku stāstu» stāstītāji, ja pēkšņi parādās sievišķīga sieviete. Viņi it kā jūt, ka šāda sieviete tūlīt sapratis – tas viss ir tikai seksuāla lielība, reklāma neesošajam. Sievišķība liek viņiem apklust un kaut par sprīdi, kaut uz mirkli kļūt vīrišķīgākiem.

Bet kā ir ar tām, kas stāv blakus un iztapīgi smejas par seksa pikantērijām? Viņās sievišķības ir ļoti maz vai arī tā ir kroplīga. Šeit nav nekā dīvaina vai neticama. Tāpat kā vīrieši bez vīrišķības («mākonis ūzās», kā trāpīgi pateicis Majakovskis), mēdz būt arī nesievišķīgas un pat vīrišķīgas sievietes. Tikai te sastopamies ar paradoksu – vīrieši kautrējas no šī trūkuma, bet sievietes ar to bieži pat lepojas! Tieši tas ļoti kaitē trim galvenajām vērtībām – ģimenei, tautai un tautu ģimenei, t. i. cilvēcei. Pie tā vēl atgriezīsimies. Šobrīd mūs interesē tas sievišķības spēks, kas var glābt pasauli un cilvēci. Tas nav pārspilējums, to apliecina dabas noteiktie sievišķības uzdevumi.

Vispirmām kārtām mūs interesē, ar ko gan sievišķība ir bagātāka par vīrišķību, ar ko pārāks tās bruņojums un kas tie par ieročiem. Kā sieviete, līdzās atzītajiem, piesaista sev arī vēl neatzītos?

Te vissvarīgākā nozīme ir relišeriem – faktoriem, kas modina pretējā dzimuma seksualitāti. Mēs jau noskaidrojām, ka cilvēka dzimumtieksme virzīta ne tikai uz dzimumaktu, bet uz pastāvīgu tieksmi apaugļot, sākot ar fizioloģisko un beidzot ar garīgo apaugļošanu. Cilvēku seksualitāte atšķirībā no dzīvnieku sezonalitātes ir nepārtraukta. Parasti dabā tikai vienam dzimumam ir relišeri, biežāk tam, kas atbild par «pēctecības zelta krātuvi». Lielākoties tas ir sieviešu dzimums, ļoti reti dabā ir arī izņēmumi. Cilvēkiem tā vienmēr ir sieviete. Tieši relišeri nosaka to īpašnieka izturēšanos. *Turklāt cilvēka būtība ir divejāda – bioloģiska un psihosociāla, jeb precīzāk garīga.* Pagaidām tikai atzīmēsim, ka salīdzinājumā ar dzīvnieku reli-

šiem cilvēkiem tie ir ļoti sarežģīti, tāpēc tiem tiks veltīta vesela nodaļa. Arī tad vēl nevaram pretendēt uz pilnīgu atklāsmi, jo tie nav līdz galam izpētīti. Reliēru darbību un izpausmi smadzenēs regulē labā puslode, kas arī nosaka uzvarētāju.

Te būtu jāpiebilst, ka arī vīriešiem ir rudimentāri reliēri, kas dara saprotamākus un kairinošākus sievietes reliērus. Vīrieša ārējā vīrišķības izpausme ir reliērus uztverošs faktors, bet dziļi slēpti zemāpziņā dzīvo tie paši reliēri, kas ir sievietēm. Tie bija vairāk «virspusē» viduslaikos, kad vīrieši ārēji rotājās līdzīgi sievietēm. Tagad vīrieša pievilcību sievietei visbiežāk nosaka smaržas un sievietes reliēru slavināšana, kā arī citas iespējas, no kurām galvenās ir elegances, uzmanība, vīrišķības un varonības apliecinājumi ar ordeņiem, goda zīmēm, spožu formas tērpu u. tml. Uzvarētājs arī smaržo savādāk (sk. par repelentiem un antraktantiem).

Pieļausim, ka sieviete ar saviem reliēriem ieinteresējusi vairākus vīriešus. Kā tagad lai noskaidro, kuram no viņiem piemīt tas galvenais, ko vajadzētu nodot nākotnei? Pret kuru vēl intensīvāk darbināt reliērus, lai sāktu veidoties abpusēja mīlestība?

Dzīvnieku mātītei šajā ziņā ir vieglāk. Ar bioloģiskajiem reliēriem pievilinājusi vairākus tēviņus, viņa pamudina tajos bioloģisko agresivitāti (pasīvā sievišķības agresivitāte turpinās vīrišķības aktīvajā agresivitātē, kāpinot libido) un vēro viņu cīņu, lai pēc tam sekotu uzvarētājam (t. i., pašam stiprākajam) un nodotu nākamajam paaudzēm viņa spēku un vitalitāti (tā ir daļa no sievišķības bioloģiskā pamata).

Cilvēkiem tas ir daudz sarežģītāk. Te fiziskais spēks un izturība arvien retāk kļūst par uzvarētāja primāro vitalitātes apliecinājumu. Attīstītai sievietei kauslis, kaut uzvarētājs ir pretīgs. Arvien lielāku nozīmi iegūst saprāta spēka pārsvars. Tātad, lai piesaistītu uzmanību, sievietei jāpārvalda tāda sarežģīta reliēru gamma, kas savā daudzveidībā un attīstībā tālu stāv pāri mātītes reliēriem. Savukārt vīriešu agresivitāte un arī pati cīņa par sievietes mīlestību ir absolūti atšķirīga un grūti salīdzināma ar mūsu mazo brāļu tēviņu cīņu par mātīti. Tāpat sievietei ir grūti šajā cīņā noteikt uzvarētāju un zaudētāju, jo zaudētājs nebēg, neatkāpjas, nekrīt. Te viņai palīdz viena no sievišķības galvenajām īpašībām – *empātijas spēja* (arī sievišķības pamats!). Praktiski sievišķības pasīvā agresija sastāv no formulas: EMPĀTIJA + RELIĒRU AGRESIJA.

Empātija ir spēja atsaukties uz citu pārdzīvojumiem, iepazīt otru nevis intelektuāli, bet emocionāli, spēja līdzī pārdzīvot un līdzī just. Turklāt par pārdzīvojumu informē gan vārdi, gan žesti, gan sejas izteiksme, balsis tonis, izteiksmes veids, tembris, izturēšanās, smarža un daudz kas cits, ko grūti uzskaitīt.

Bieži vien bezvārdu informācija sievietei ir galvenā, lai iepazītu un izpētītu partneri, vismaz iepazīšanās sākumā. Sieviete ļoti svarīgs ir partnera balss tonis un citas īpašības. Dažkārt vēl nozīmīgāki ir bezvārdu signāli, ko raida viens otram, saprašanās ar skatienu vai smaidu. Tā, piemēram, risinot kaut vai paviršu sarunu par kādu vīrieti, bet balss intonācijā paužot pret viņu cieņu un neviļus apbrīnu, runātāji, paši to nenojaušot, modina sievietē līdzpārdzīvojumu, empātiju pret šo vīrieti kā uzvarētāju, kā progresīvu īpašību nesēju. Pat tad, ja kādu vīrieti citi vīrieši aprunā vai noniecina, sieviete nojauš, ka viņi to dara tāpēc, ka viņš ir garīgi pārāks par viņiem pašiem, potenciāls izdarīt garīgu apaugļošanu. Ir daudz latviešu tautas pasaku par trim tēva dēliem, kur tieši labāko un gudrāko dēvē par muļķīti. Sieviete to ļoti bieži ņem vērā izvēloties partneri, jo rodas neskaīdra dzimumtieksme, kas labvēlīgos apstākļos nostiprinās un pāraug mīlestībā.

Protams, empātija sievietei vajadzīga ne tikai šim nolūkam. Empātija veido sievietē mātes jūtas un ne tikai tās. Nebūdamā tik agresīva kā vīrietis un pateicoties attīstītai empātijai, sieviete var dzīvēt daudz sašņiegt, ievērojami apsteidzot stipro dzimumu – vīrieti. Empātija jūtamī pastiprina sievietes intuitīvās* spējas. Pēdējā laikā šo sievietes pārākumu cenšas izskaidrot ar simetriskāku smadzeņu pusložu darbību. Ka empātija ir viena no galvenajām sievišķības pazīmēm vai pat tās pamats, liecina zinātnē pierādītais fakts, ka sieviešu dzimuma personām empātija ir dominējošā jau ar pirmajiem dzīves mēnešiem.

Empātija (tāpat kā agresija) ir dialektiska un attīstās vienlaikus ar cilvēku. Neņemot vērā relišerus, empātija zināmā mērā ir arī pasīvās sievietes agresijas sastāvdaļa. To stiprina no vīrieša patapinātā agresivitāte, kuru sieviete līdzpārdzīvo. Tā modelējas bērna socializācijas periodā (sk. nodaļu par socializāciju), mainās audzināšanas paņēmieni, kā arī mākslas, īpaši mūzikas ietekmē. Tā kļūst bagātāka, bagātinoties personībai. Arī te var izsekot ceļu no bioloģiskā uz sociālo. Tā, piemēram, zemā attīstības pakāpē empātija visvairāk atsaucas uz fiziskajām sāpēm, vēlāk kļūst spējīga visās niانسēs sajust viena cilvēka sirdssāpes, pēc tam vēl vairāk – tautas un visas cilvēces ciešanas.

Par agresivitāti jau teicām, jo tā, tāpat kā vīrietim, ir psihes Id daļas svarīgs komponents, atradami gan lielākā libido pārziņā nekā vīrietim. Tā ir arī pastiprināta androgīnijas ietekmē, bet to vairāk nekā vīrietim kontrolē Superego (sk. 2. krāsaino attēlu). Tā tāpat ir pasīva – sieviete agresīvā darbībā iesaistās tikai sevišķos gadījumos, lai gan agresijas ekstāzi pārdzīvo tikpat spēcīgi kā vīrietis. Tas viņai ļoti noder spēcīgākā noteikšanai.

* Intuīcija – nojauta, paredzēšanas spēja, kas balstās uz zemapziņā slēptu, saprātam nepieejamu informāciju un no tās izrietošiem slēdzieniem.

Kas attiecas uz dzimumtieksmi, sievietē ar mazattīstītu sievišķību galvenokārt spēj dzīvot līdz fiziskā cīņā gūtai uzvarai, teiksim, viņa dosies pie kaušļa, kurš sevi apliecinājis ar dūrēm (vīrišķības bioloģiskā fāze). Nākamajā attīstības posmā viņa būs nobriedusi, lai līdzpārdzīvotu uzvaru, kas izcīnīta ar sarežģītākiem, tā sauktajiem garīgā spēka līdzekļiem.

Taču sievietē var just līdzīgu arī zaudējuma rūgtumam. Arī šajos gadījumos mostas sevišķa infantila dzimumtieksme, tikai tā sākumā drīzāk ir mātes instinkts, kas vēlāk kļūst par kaut ko līdzīgu mātes mīlestībai. Šāda veida mīlestību aplūkosim, kad runāsim par laulāto draugu uzticību. Jau tagad var teikt, ka mīlestībā pret vīrieti šāda mātes mīlestība, kas var būt arī laimīga abiem pāri esošajiem, diezgan bieži noved psihoterapeita kabinetā. Iespējams, tāpēc, ka šajā mātišķajā mīlestībā nav tā pamatdzinūļa, kas kalpo nākamās paaudzes kvalitātei, vai arī trūkst paša galvenā – tieksme pēc apaugļošanās vienlga kādā veidā.

Vārdus sakot, empātija un reliģiozi, padarot sievieti par sievieti, ļoti sarežģī viņas mīlas pārdzīvojumus. Sievietē rodas kaisle pret uzvarētāju un arī izmisīgs žēlums pret uzvarēto. Savā sirdī viņa vienlaikus izjūt uzvarētāja uzvaras saldumu un zaudētāja sarūgtinājumu. Tādējādi rodas neizlēmība, kas rosina pašai izlieguma (tabu) rašanos. Mostoties dzimumtieksmei, tabu kļūst par nepieciešamu faktoru, lai tālāk veidotos mīlestība. Pamodusies dzimumtieksme prasa tūlītēju apmierināšanu, bet bez tabu nerodas mīlestības jūtas. Tāds ir likums. To pierādīs nākamajās nodaļās.

Empātiski pārdzīvojot vīrieša agresivitāti, kurā viņš galvenokārt ne ar fizisko spēku, bet ar prāta spējām gūst uzvaru un pieveic otru vīrieti, sievietē rodas skaudība, ka viņa uz to ir mazāk spējīga (falliskā* skaudība) ne potenciālā spēka, bet savu sievišķīgo īpašību dēļ. Viņā rodas nepārvarama tieksme atrast pašu vīrišķīgāko vīrieti un atņemt viņam šo vīrišķību** bērna veidā no šī vīrieša. Tas ir vēl viens apstiprinājums un likumsakarība tam, ka sievietes atsakās dzemdēt no vīriešiem «nerģām», kuri pat no atkarības vajībām nav spējīgi atteikties (smēķēšana, alkohols, narkotikas, atkarība no pašas sievietes utt.). Pret vāju vīrieti, kuram nekā nav ko dot cilvēces nākotnei, sievietei attīstās pat vaginisms vai psihogēnā neauglība. Izņēmums var būt tikai zemas sievišķības sievietes, kam ir vienlga, ar kādu vīrieti gulēt. Diemžēl, mūsu sabiedrībā pašlaik vairojas to sieviešu skaits, kas ar savu spēju «gulēt ar jebkuru vīrieti» pat lepojas. *Izvirtība* ir ļoti nepatīkams vārds, bet kādu vārdu lai lieto šīs parādības apzīmēšanai? Un vai tas nav briesmīgs drauds mūsu tautas turpmākajai eksistencei?

* Griekiem vārds «falls» (latīniski «penis») nav tikai dzimumlocekļa apzīmējums, bet tas apzīmē arī augsti attīstītu vīrišķību, vīrieša varenību.

** Vai te nav meklējams neapzināts pamats (zemapziņā) feminisma kustībai, kad sievietes tiecas ieņemt vīrieša vietu? Tas ir gan tikai minējums.

Pateicoties empātijai, sieviete sasniedz tādu pašu intelektuālās attīstības līmeni, kādu sasniedz vīrietis, pateicoties agresivitātei. Tikai sievietei tuvākas ir humanitārās zinātnes, kuru apguve saistīta ar līdzpārdzīvojumu (empātiju) un labās puslodes pārsvaru smadzenēs. Droši vien tas ļāvis I. Kantam apgalvot, ka «... *skaistajam dzimumam ir tikpat daudz prāta kā vīriešu dzimumam, tikai ar to starpību, ka tas ir skaists prāts, bet mūsu, vīriešu, ir dziļš prāts, kas ir cildenais tikai citā izpausmē*».

Kopsavilkumā var sacīt, ka *sievišķība (feminitāte) ir sieviešu seksuālās izturēšanās galvenā, noteicošā īpašība*, kam raksturīga aktīva, piesaistoša un aizliedzoša nogaidīšana un kas kā matrice ir pretēja vīrišķībai.

Izaugusi no gluži instinktīvas empātijas, kam ir doti tikai divi mātītes bioloģiskie relišeri, harmoniski socializētā sievietē ar sarežģītiem psihorelišeriem un sociālajiem relišeriem ieguvusi nepārvaramu pievilksanas spēku, ko sieviete izmanto, lai meklētu vīrietī slēptās progresīvās iezīmes, kas jāiemūžina nākamajās paaudzēs. Tāpat relišeri ir tā savdabīgā pasīvā agresivitāte, sievišķīgā agresivitāte, kas izpaužas savdabīgā ziedēšanā, lai izcīnītu vīrieša uzmanību, izraisītu viņā tieksmi apaugļot, sākot ar fizioloģisko apaugļošanu un līdz pat garīgajai apaugļošanai. Arī zieda krāšņumu, kas piesaista biti, var vērtēt kā pasīvo agresivitāti – relišeriem.

Tas ir galvenais, ar ko viņa kalpo savai tautai, tās nākotnei. Sievišķība ir arī vīrišķības aktivizētāja, tās disciplinējošais spēks. Tāpat kā vīrišķība, tā iedalāma sešās attīstības pakāpēs. Sievišķība meklē vīrišķībā sev atbilstošu vai, kas ir vēl raksturīgāk, vienu pakāpi augstāku attīstības līmeni. Tas daudz ko nosaka dzimumaudzināšanā. Jūsu meita, būdama sievišķīgi attīstīta, izvēlēsies vīrišķīgāku, ar izcilām personiskajām īpašībām apveltītu vīrietī. Ja sievišķība būs zemā attīstības pakāpē, notiks otrādi – viņa izvēlēsies vīrietī «bulli». Tomēr šāds vīrietis gandrīz nekad neatsakās apkalpot arī citas sievietes...

Androgīnija

Burtiski šo vārdu var tulkot kā «divdzimumu» (*andro* vīrišķais + *gin* sievišķais), kad vienā organismā pastāv līdzās gan sievišķais, gan vīrišķais dzimums (tā galējība ir hermafroditisms). Te mēs runāsim galvenokārt par izturēšanos un psiholoģiju, par sievišķības un vīrišķības zināmu uzslāņošanos vienu otrai.

Sievišķība un vīrišķība tīrā veidā cilvēkiem nepiemīt. Tīrā veidā tās, kaut arī savstarpēji spēcīgi pievilksdamās, apgrūtinātu tuvināšanos, jo tās viena otrai liktos nesaprotamas. Galu galā seksualitāte jau kopš dzīvnieku laikiem ir *agresija + libido* (tiesības apmierināt libido jāie-

gūst agresīvā cīņā, lai arī kā tā izpaustos). Laimīgā kārtā socializācijas rezultātā vīrišķība iegūst (iemācās) dažas sievišķībai raksturīgas kvalitātes, arī empātiju un nelielu, vīrišķīgi pārstrādātu relišeru izmantošanu, kas piebremzē viņu pārmērīgi aktīvo agresivitāti. Sievišķība savukārt iegūst dažas vīrišķībai piemītošas iezīmes, ieskaitot tās pamatu agresivitāti. Tas rada savstarpēju saprašanos (harmoniju), piemēram, vīrietis šādā gadījumā var viegli līdzpārdzīvot un līdz ar to labāk saprast sievieti, uzminēt viņas vēlmes, grūtības, palīdzēt viņai, papildinot viņu ar savu vīrišķību. Tas pats izpaužas sievietes attieksmē pret vīrieti.

Tas neapšaubami ietekmē visu sabiedrības dzīvi. Optimālā izpausmē androginiņa mūsdienu sabiedrībā nodrošina lielāku sociālo elastību un adaptēšanās spēju, bet augsti attīstīta sievišķība sievietēm un vīrišķība vīriešiem bieži saistās ar sociālās un psiholoģiskās adaptācijas traucējumiem.

Tīri heteroseksuāli* vīrieši parasti ir bez draugiem, tiem mēdz būt grūtības dēlu audzināšanā, bet sievietēm ar heteroseksuālu ievirzi praktiski nav draudzeņu, ir grūtības meitu audzināšanā, bet ar dēliem visbiežāk var izveidoties neapzinātas psiholoģiski incestuālas attiecības, kas var beigties ar psiholoģisku kastrāciju. To pašu var teikt par heteroseksuāliem vīriešiem attiecībā pret meitām.

Ja sievišķība vīriešiem un sievietu vīrišķība kļūst spilgtāk izteikta, rodas cita veida trūkums – zūd vīrišķīgā un sievišķīgā noslēpumainība. Atkrīt vajadzība vienam otru izpētīt. Tas mazina dzimumtieksmi, vienlaikus to vairāk atkailinot un virzot tikai uz fizisko baudu. Te, iespējams, slēpjas viens no cēloņiem tai parādībai, ko mēs vērtējam kā izvīrtību un kas savukārt dara ļoti paviršas cilvēku savstarpējās attiecības, liekot cilvēkiem sajūst nomācošu vientulību pat ciešā ļaužu ielenkumā. To visu skaidri apzinoties, var secināt, cik ļoti svarīga ir pareiza vīrišķības un sievišķības audzināšana mūsu jaunajā paaudzē, rosīnot jaunos pašiem vērtēt savu vīrišķības vai sievišķības attīstības pakāpi. Tas var palīdzēt viņiem atteikties no rīcības, kas kaitē ne tikai citiem, bet vēl vairāk viņiem pašiem. Vīrišķības un sievišķības izkopšana ir daļa no tā garīguma audzināšanas, bez kura nav cilvēcīguma.

Zigismunds Freids, runādams par laimi, pie kā mums bieži vien būs jāatgriežas, ir atzīmējis, ka tai nepieciešamas trīs lietas – darbs, mīlestība un veselība. Bieži vien te vēl gribas pieplusēt vārdu draudzība, kas būtu nepareizi, jo skaidrību te ievieš androginiņa, pierādīdama, ka sievišķības elementi vīrietī dod viņam iespēju pieķerties otra vīrieša vīrišķībai. Tātad tā tomēr ir mīlestība, tikai neapzināta, kuras balsts ir tas pats libido, varbūt šajā gadījumā vairāk ne Freida, bet Junga izpratnē. Tīrā veidā palikusi vīrišķība un sievišķība vai, pretēji, pārspīlēta otra dzimuma īpašību iegūšana arī neko labu nesola.

* Heteroseksuālisms – tieksme pēc pretējā dzimuma.

Vai gan par to neliecina iepriekš minētie piemēri? Tajos skaidri saskatāma infantila, bioloģiskā līmenī palikusi vīrišķība (ja to tā vispār var nosaukt!), bet māsas gadījumā gandrīz pilnīgi «vīrišķota» sieviete. Citā piemērā redzams, kā attīstībā apstājusies sievišķība nevar harmonēt ar augsti attīstītu vīrišķību. Varianti var būt dažādi.

Te gan neesam pateikuši nekā jauna. Izcilākie prāti to visu ievērojuši jau sen pirms mums. Piemēram, Ž. Ž. Ruso rakstīja: «Kad sieviete ir līdz galam sieviete, viņa ir vērtīgāka nekā tad, ja tēlo vīrieti. Attīstīt sievietē vīrieša īpašības, ignorējot viņai pašai piemītošās, nozīmē viņai kaitēt.» Vai Ļevs Tolstojs: «Sieviete, kas cenšas līdzināties vīrietim, ir tikpat kroplīga, kā sievietei līdzīgs vīrietis.»

Arī mums, ārstējot konfliktējošos pārus, izdevās novērot, ka pārāk sievišķoti (androginizēti vai terminēti) vīrieši krietni biežāk kļūst par alkoholiķiem nekā vīrišķīgākie. Viņi pastāvīgi kaut ko meklē, ir neuzticīgi sevām, kuras savukārt viņus nesaprot un neatbalsta, vājš ir viņu ego, viņos vieglāk attīstās atkarība (tā pati dzeršana, citas sievietes, azartspēles u. c.). Kad atkarība no kaut kā kļūst pārmērīga un nepanesama, viņi to maina pret citu atkarību. Notiek it kā zūdošas vīrišķības meklēšana. Ir apgrūtināta izkļūšana no sarežģītām situācijām. Pieķērušies citai sievietei, viņi nevar aiziet arī no pirmās sievas un bērniem.

Viņiem ir raksturīga apgrūtināta lēmumu pieņemšana, sevišķi ātrākai izkļūšanai no apgrūtinātas situācijas. Raksturīgi, ka viņi, neapzināti jūtot savas vīrišķības kritumu, cenšas, kur vien iespējams, manifestēt tās it kā esamību, bet jau zemākā līmenī, piemēram – «dzeru tāpēc, ka tas ir vīrišķīgi; smēķēju tāpēc, ka smēķēšana ir vīrieša pazīme». Viņi, paši tam ticot, noliegs, ka tā ir glēvuma pazīme, bet zemāziņā to apzinās un reaģē ar depresīvu stāvokli.

Vērtējot, vai androgīnija ir «laba» vai «slikta» parādība, jānovērtē tas, cik lielā pakāpē vīrietis ir piesavinājies sievišķīgas īpašības. Ja to ir vairāk nekā vīrišķo, tad acīmredzot būs negatīvs rezultāts. To pašu var teikt par sievietēm attiecībā uz vīrišķo īpašību apgūšanu. Īstenībā tā būtu psiholoģiskā kastrācija. Tiem, kas šo jautājumu vēlas izpētīt dziļāk, būtu vērtīgi palasīt par ego vājumumu un stiprumumu, ego teoriju vispār (sk. 1. krāsaino attēlu).

Instinkta manifestācija kā nepietiekama brieduma pazīme

Sievišķība un vīrišķība ir tīri cilvēciski jēdzieni. Dzīvnieki nevar būt ne sievišķīgi, ne vīrišķīgi. Viņi var būt tikai mātītes un tēviņi ar tiem raksturīgu izturēšanos, kurā ietilpst arī atklāta dzimuminstinkta spēka manifestācija.

Tā, piemēram, pērtiķu hierarhijā vadonis demonstrē (manifestē) visam barām savu erigēto dzimumlocekli. Vadonim tuvāk stāvošie tēviņi to pašu demonstrē zemāk stāvošajiem, tie savukārt vēl zemāk stāvošajiem, bet nekad otrādi. Ja to iedrošināsies darīt zemāk stāvošais pret augstāk stāvošo, tad pirmais dabūs kārtīgu pērienu. Tādēļ savus lubricētos* dzimumorgānus, kas tūlīt kļūst par bioloģiskiem relišeriem (arī tā pati manifestācija), mātīte pietuvina vispirms hierarhijā augstāk stāvošajiem. To viņai liek darīt nepārvarams spēks.

Zemākā ranga īpatņi no attāluma vēro pārošanos un gaida savu rindu, zinot, ka pēc vadoņa būs viņu kārtā, jo vadonis ar vienu un to pašu mātīti divreiz pēc kārtas nepārojas (pārsātinātības likums). Zemākstāvošie, kam vispār nebūs ļauts pāroties, ar kliegzieni un nemierīgām kustībām (muskulu manifestācija) uzkurina «valdnieka» agresīvo niknumu un kaislību, tāpēc pakļauto tēviņu klātbūtne pārošanās brīdī vienmēr ir vēlama. Vēlāk mātīte var atļauties arī zemāk stāvošajam, bet tikai tāpēc, lai aktivizētu pirmā tēviņa spermū.

Īpaša izvarošana

Viņu atveda pie psihoterapeita drebošu, nepārejoša stresa stāvoklī, kas draudēja ar spēku zīdīšanu. Saruna un anamnēzes iegūšana kļuva iespējama tikai pēc nomierinošas hipnozes.

Šī piecpadsmitgadīgā meitene ar draudzenēm pastaigājās pa pilsētu. Bija jau vēls, bet vakars – pavasarīgs un gaišs. Parkos ziedošās ievas lika asinīm ritēt straujāk. Mājup iet negribējās. Jau pusstundu viņām sekoja jauni puiši, te tuvodamies, te atpalikdami. Bija jaušams kaut kas nelāgs. Viņas centās turēties tur, kur vairāk cilvēku. Taču kāds iekšējs spēks lika pielaiest sekotājus arvien tuvāk. Kad viņi pienāca blakus, bailes kaut kur pagaisa, gribējās būt ar viņiem kopā. Dažus no viņiem draudzenes jau pazina, vismaz tā likās. Kāds ierosināja braukt uz Jūrmalu, uz kāda slavēta ansambļa koncertu vasaras estrādē.

Elektriskajā vilcienā viņai atkal uznāca bailes, un viņa nolēma izkāpt. Meiteni turēja ciet, viņa pretojās. Vagonā braucošie cilvēki atvirzījās tālāk, neviens palīgā nenāca, un viņa norima.

Koncerta laukums bija pārpildīts, aiz iežogojuma stāvēja pūlis, bet arī te skaļi dārdēja ārpūtīgie ritmi, kas skanēja no estrādē izvietotajiem superskaļruņiem. Solistu dziedātie vārdi nebija saprotami, tie skanēja kā vaimanas. Kupli ziedošo ievu baltajos čemuros raustījās mirgojošo daudzkrāsaino prožektoru zibšņi. Tāpat kā visus, arī meitenes pārņēma šīm vietām raksturīgā šamaniskā ekstāze. (Vēlāk iztīrāsīm šīs ekstāzes seksuālo būtību.)

Tādu apduļinātu viņu kaut kur aizvilka. Puiši viņas ielenca ciešā lokā. Tālāk bija tikai tumši koku silueti. Līdzās stāvēja divas meitenes no viņas pulciņa. Viena nočukstēja – «Mūs izvaros!» – Acimredzot viņai tā nebija pirmā reize, tādēļ viņa to uzņēma ar kādu īpašu apņēmību kā varoņdarbu.

No puišu loka atdalījās četri, bet «pieredzējušo» viņi noraidīja. Tad pienāca vēl divi, bet arī tos aizdzina atpakaļ. Mūsu paciente juta pār sevi šo četru puišu varu. Pēc viņas pašas domām viņa būtu varējusi kliegt un pretoties, ja

* Lubricēts – asinīm pieplūdis, pietūcis.

viņai pieskartos divi padzītie. Izjuzdama četrus puišus niknumu (tā māti «paralizē» tēviņa uzvarētāja agresivitāte), viņa sastinga kā hipnotizēta. Viņai noplēsa drēbes, bet viņa nekaunējās no sava kailuma. Viņu piesmēja, bet viņa nejuta sāpes.

Par šādu stāvokli stāsta daudzas izvarotās sievietes. Sāpes viņa sajuta tikai pēc tam, kad kāds bija aizbiedējis izvarotāju baru. Viņa sāka skriet, pret kaut ko paklupa, pakrita un nevarēja vairs piecelties. Tad pēkšņi blakus parādījās viens no tiem vērotājiem, mundrinošajiem un glēvi aizmukušajiem. Viņš izrādīja «līdzjūtību»... it kā gribēja palīdzēt... taustīja viņas krūtis... ar otru roku pogāja vajā savas bikses...

«Panacejā» bez īpaša nolūka tos uzkrāt, saskaitījām 126 līdzīgus gadījumus, kad ievācām anamnēzi no mūs uzmeklējušām sievietēm. Īstenībā to bijis daudz vairāk. Raksturīgi, ka gandrīz neviena no viņām nebija lūgusi palīdzību policijā. Droši vien tam būtu vajadzīga attīstītāka sievišķība vai uzticamāka policija, uz ko varētu paļauties.

Šādi gadījumi raksturīgi ne tikai mūsu zemē. Par to liecina publikācijas ārzemju preses izdevumos. Aplūkosim tikai vienu rakstu, kas ievietots žurnālā «Ogonok» 1989. gada 8. numurā. Tas nenozīmē, ka mums pašiem nav šādu līdzīgu gadījumu. Tie ir pārpilnībā, tikai tos mēs nekad nublicēsim, jo tā var būt atkārtota smaga dvēseles trauma, atpazīstot sevi šādā situācijā un to no jauna pārdzīvojot. Taču situācijas un notikumi ir tik līdzīgi, ka daudzas domās, ka rakstīts tieši par viņām. Daudzas arī baidās, ka par viņām uzrakstīs, ja griezīsies pēc palīdzības. Tiesa, ir arī reti gadījumi, kad pašas cietušās lūdz uzrakstīt, vai pat pašas uzraksta vēstuli publicēšanai. Dažreiz tā ir pat iespēja nomest pārdzīvojuma slogu, līdz galam izdzīvot depresiju un dusmas, it kā novirzot tās uz pāridarītāju. Tikai tad, ja gadījums ir pamācošs citiem, to darām ar konkrēto personu piekrišanu, kad publikācijas tekstu viņas ir lasījušas un tam piekritušas.

Atgriezīsimies pie sena, bet raksturīga gadījuma, kas noticis Krievijā. Stāsta cietušās draudzene.

Mēs aizbraucām uz kinoteātri «Slava», nopirkām biļetes uz filmu «Čūsku ielejas lāsts». Te mums pienāca klāt zēni. Diviem bija gadu septiņpadsmit, vienu sauca Čeks, otru Haba, otriem diviem bija 14 - 15 gadu; tie bija Bičoks un Galva. Iepazīstoties viņi, protams, nosauca vārdus, nevis palamas. Sākumā viņi ierosināja, lai mēs pārdodam biļetes un ejam ar viņiem pastaigāties, bet mēs atteicāmies. Aizdevām viņiem 40 kapeikas un viņi nopirka biļetes.

Kopā noskatījāmies filmu, bet pēc tam viņi mums atkal piedāvāja pastaigāties un pa ceļam apskatīt viņu «pumpētavu». Tas ir tāds pagrabs, kur puiši uzpumpē muskuļus.

Mēs, muļķes, piekritām. Čeks un Haba no skata likās labi zēni, nebija nekauņas, bet Bičoks un Galva – vēl pavisam bērni. Gan viens, gan otrs Taņai līdz plecam. Tiesa, Galva norāva pie mājas izkārtu karogu un ietinās tajā, bet Čeks teica, lai viņš neākstās.

Pēc tam Haba un brīdi kaut kur pazuda un atnesa divas pudeles vīna. Tā sakot, jāatzīmē svētki un iepazīšanās arī jānosvin. Es iedzēru malku, bet Taņa

atteicās. Viņi sāka prašņāt, cik viņai gadu. Kad viņa pateica, ka mātās 9. klasē, viņi neticēja.

Tad mūs ievēda pagrabā. Tur, nezin kāpēc, nebija nekādu vingrošanas rīku. Attālākajā mazajā istabīņā ar dzelzs durvīm bija vecs divāns. Taņu ievēda tur, bet mani Čeks apturēja un teica: «Saproti, Inna, kas par lietu. Jūs atveda šur nevis tāpēc, lai rādītu pumpētavu, bet lai izvarotu».

Es Habam saku: – «Prātā esat jukuši, vai?» – Bet Haba – «Mēs taču visi to gribam. Tu nebaidies, tevi mēs neaiztiksim, bet Taņu... Ja ne mēs, tad citi viņu samaitās. Vai kāds aiz draudzības...»

Es lauzos tajā istabā, kļiedzu: «Neaiztieciet viņu! Viņa man ir kā māsa! Ja jau tam tā jābūt, tad labāk ņemiet mani!» Neviens negribēja klausīties. Tālāk stāsta cietusi Taņa.

Mani apsēdināja uz divāna. Kreisajā pusē nosēdās Bičoks, labajā Galva. Haba nostājās preti un teica: – «Nu, kurš no mums tev labāk patīk?» – Saprātu, ka te kaut kas nav kārtībā, bet nekā nevaru pateikt... Te Haba – «Nu, vārdu sakot, tu man patīc. Nāc šurp!» – Es saku – «Vai tu esi pie pilna prāta?» – Bet viņš – «Nāc, es gribu!» Bet Bičoks čukst – «Nāc labāk pie manis!» – Un Galva, kucēns, puņķutapa jau lien zem mēteļa. Es sāku pretoties, bet viņš man – «Aizvāc rokas! Es tev saku ar labu!» –

Man viss izplūda kā miglā. Raudu, lūdzos – «Negandējiet man dzīvi!» Bet Haba savu: «No mums neviena tāpat vien nekad nav aizgājusi!» Es saku – «Vecāki mani mājās nelaidīs!» – bet viņš – «Kā tad viņi uzzinās? Pamēģini tikai pateikt! Ja arī pasacīsi, tam nav nozīmes. Mūs jau ir meklējuši, bet, kā redzi, vēl nav atraduši.» – Es atkal raudu, lūdzos. Tad Haba saka: «Labī, var arī citādi. Es tevi atstāšu tādu, kāda esi, bet tu... Saproti?» – Es sāku kliegt «Nē-ē-ē!» – «Tad», saka Haba, «darīsim ar varu gan vienu, gan otru. Es skaitu līdz trīs... Nu!» – Es atkal sāku viņu lūgties, bet viņš: «Tu mani esi izvedusi no pacietības...» Kā līka man ar dūri pa seju... pēc tam ar kāju...

Raksturīgi, ka šajā piemērā noziedzniekiem ir palamas, nevis cilvēku vārdi, tādējādi pasvītrotot, ka viņiem trūkst cilvēciskas īpašības – vīrišķības. Viņi ir tēviņi šā vārda vistiešākajā nozīmē. Aprakstītās darbības liecina, ka viņi ir apturējuši savu ontogēzi*.

Mazliet par palamām. Palama arī ir instinkta manifestācija. Ne velti tās ir raksturīgas bioloģizētajai (bezdvēseliskai) noziedznieku pasaulei. Nobriedušam cilvēkam atteikties no sava vārda ir tikpat grūti kā atteikties no savas patības, esības. Mūs taču visvairāk sarūgtina tas, ja kāds paziņa ir aizmirsis mūsu vārdu.

Te jāpasvītro (par to sikāk vēl runāsim), ka daudzas lietas un procesi, kas saistīti ar mīlestību, pareizāk sakot, ar ceļu uz tās pilnbrieda iespējām, tiek apturēti ar pāragriem dzimumsakariem. Arī šeit aprakstītie jaunie puisi, kas vardarbību *pret citiem* uzskata par normālu rīcību, (bet, protams, ne jau *pret sevi!*) un arī viņu upuri diez vai kļūs par vīriešiem un sievietēm šā vārda labākajā nozīmē. Vardarbīgi vīrieši vienmēr paliks tēviņu līmenī. Upuriem varbūt palīdzēs ārsts, un viņas atkal

* Ontogēze – vēsturiskā attīstība, kas atkārtojas katrā individuā.

atsāks ceļu uz augsti attīstītu sievišķību, kura (tāpat kā vīrietim attīstīta vīrišķība) ir nepieciešama dzimumaudzināšanas galamērķa sasniegšanai – būt laimīgam mīlestībā. Kas noticis ar Latvijas vīriešiem, rāda teksts krāsainā zīmējuma labajā pusē (sk. 3. krāsaino attēlu).

Ja vīrišķība ir vāji attīstīta vai tās nav nemaz, dabiski un saprotami mostas vēlēšanās pazemot (atkal manifestācija!) otru cilvēku. Tā ir sastāvdaļa tēviņa cīņai par mātīti vai par uzvarētāja seksuālā pārākuma atzīšanu no zemāka ranga tēviņu puses (gaiļi, pērtiķu tēviņi). Cilvēku sabiedrībā to sauc par lišķēšanu vai, pareizāk sakot, tas izpaužas lišķībā. Arī tā ir instinkta un nepietiekama brieduma manifestācija. Piemēru te ir diezgan. Tās ir ieslodzīto un noziedznieku pasaules savstarpējās attiecības t. s. midzenī (mafijā), ārpusreglamenta attiecības armijā (tām pastāvot, armija pārstāj būt vīrišķības skola), kauslīgums ne tikai pusaudžu vidū. Un lai neapvainojas zvērinātie karsēji – tas ir arī fanātisms, ar kādu daļa pieaugušo it kā pielīp televizora ekrāniem, kad rāda sporta sacikstes, lai pēc tam stundām apspriestu hokeja spēli, neiedomājoties, ka tas piesārņo prātu, pārvērs mūs par pelēka puļa (bet ne tautas) daļu, aizkavē mūsu *personības*, tātad arī īstas *vīrišķības* attīstību, jo šie divi jēdzieni ir nešķirami. Tas bija vajadzīgs totalitārajiem režīmiem, kam bija izdevīgi aizkavēt vai vispār nepieļaut īstas vīrišķības attīstību, jo tad izsīktu represīvais aparāts.

Arī vardarbība subkultūras produkcijā, pornogrāfija, azartspēles u. c. veicina atpalcību (infantilismu*) vīrišķības briedumā. Vēlreiz pasvītroju, ka seksualitāte savā pamatā sastāv no libido un agresijas, kura faktiski uzstājas kā primārā – libido dzīvnieks apmierina pēc uzvaras izcīnīšanas. Tātad var droši secināt, ka *vardarbības cildināšana ir seksualitātes otrās puses pornogrāfija*, kam pagaidām nav nekādu šķēršļu, kā tas ir libidozai pornogrāfijai. Liekas pat, ka pēdējā zaudētu savu nozīmi, ja tiktu aizliegta pirmā. Kopošanās dzīvniekiem taču sākas ar agresīvu aktu – jānoskaidro, kurš būs kopošanās veicējs, ko darīs uzvarētājs, un tikai tad sākas pati kopošanās. Tātad atkailināta agresija mākslā ir pornogrāfija. Tādas var būt arī agresīva sporta pārraides.

Instinkta manifestācija un vīrišķības trūkums ir daudzveidīgi un maskēti, piemēram, pusaudžu smēķēšana. Šajā vecumā cigareti ņem mutē vispirms jau tāpēc, ka lūpas šobrīd (sievietēm pat visu mūžu) ir izteikti erogena zona. Tātad tā ir maskēta tīri bioloģiskas tieksmes demonstrācija. Mazattīstības, t. i. instinkta dominēšanas manifestācija var būt rupju vārdu lietošana, nepieklājīgu anekdožu stāstīšana, uzaicinājums noskatīties pornofilmu, satīru seksuālā lielība, rupjība, tautas svētumu apgānīšana, sabiedrības un personiskā īpašuma bojāšana, «mākslas darbi uz sienām», vandālisms utt. Cilvēkiem tas viss aizstāj

* Infantils (no fr. *infant* – bērns) – bērnišķīgs, neattīstīts, nenobriedis, attīstībā atpalcis.

pērtiķu sabiedrībā pieņemto erigēta dzimumlocekļa demonstrēšanu. Pēc šīm pazīmēm mēs varam noteikt vīrišķības attīstības pakāpi. Šāda manifestācija raksturīga arī sievietēm, ja tās ir patoloģiski vīrišķotas un šai vīrišķotībā nav nonākušas līdz galam.

Sievietei ar neattīstītu sievišķību ir raksturīga sajūsma par šādu manifestāciju un pat tieksmi uz to. To pašu dara sievišķīgi vīrieši. Ar savu empātiju šāda sieviete vai meitene var līdzpārdzīvot tikai šo fizisko elementu un instinktīvi tam sekot, kā to rāda mūsu piemēri. Tādā gadījumā abas puses saista instinkta manisfestācija, kur augstākstāvošais nikni cīnās pret zemākstāvošā manifestāciju, cenšoties to pārspēt. Savukārt zemākstāvošais niknāk manifestē pret vēl zemāk stāvošo.

Gadās, ka augstāk nobriedušu, t. i., vīrišķīgāku pusaudzi šie brutālie manifestanti, citiem vārdiem sakot infantīli (cietumos un degradētā armijā «veči»), uztver kā vājāko, jo gara spēku uztvert nav viņu spēkos, tas viņiem pašiem ir svešs. Neapzināti gan to nojauš, tāpēc uzbrukumi patiesi vīrišķīgākajam ir vēl izteiktāki.

Valsts, kurā ir tāda armija, ir tādu pašu zemi attīstītu valstsvīru pārvaldīta. Raugoties vienu līmeni zemāk – skola, kurā novērojama kauslība un nežēlība, atrodas tādu pašu skolotāju vadībā. To pašu var teikt par valsti un tās vadību, ja tā ļauj iejaukties savās lietās citām valstīm un cenšas tām iztapt.

Loģiski, ka fizisks, nemehanizēts, neautomatizēts darbs, labāk par intelektuālo darbu apmaksāts roku darbs neveicina vīrišķības un sievišķības attīstību līdz mūsdienu līmenim. Tajā ieinteresēti tie, kam vajadzīgs lēts darbaspēks. Tāpat pārspīlēta, vienpusīga fiziskās attīstības kultivēšana bez pietiekama smadzeņu treniņa. Šī faktora sakarība ar ģimenes krīzi ir acīmredzama.

Vai iespējams slepeni krāpt mīlošu cilvēku?

Uz pieņemšanu ieradās pazīstams kolēģis. Viņš lūdza atbrīvot viņu no murgainiem sapņiem. Patiesībā tas bija viens un tas pats sapnis, kas regulāri atkārtojās jau vairākus mēnešus. Viņš pat bija sācis pierakstīt datumus, kad viņam rādījies šis savāda un mokošais sapnis. Viņš sapņoja, ka ir piesiets ar resnām virvēm pie milzīga koka stumbra, piesiets tā, ka nevar ne pirksta pakustināt. Šajā laikā zemē pie viņa kājām uz sarkana paklāja muskuļots vīrietis izvaro viņa sievu, bet glābt viņš sievu nevar, jo ir piesiets pie šī nolādētā koka. Viņš raujas, tiecas atbrīvoties no šiem valgiem, sāk kliegt un pats no sava kliedziņa atstāstas, klāts aukstiem sviedriem un vēl dzirdot tumšajā guļamistabā sava kliedziņa atbalsi. Gulta no sviedriem ir mikla, vēl ilgi nerimstas nervu drudzis un notirpums no virvēm.

Tikai pēc kāda laika, kad sastingums atslābis, viņš ar roku meklē sievu, bet neatrod. Pēc tam atceras, ka šajā naktī sieva dežurē slimnīcā (viņa ir medmāsa). Piesteidzies pie telefona, viņš uzgriež tās nodaļas māsu istabas

numuru, kur viņai jāatrodas, bet klausuli neviens neceļ. Uzmetis skatienu pulkstenim, viņš redz, ka tuvojas rīts. Tā tad viņa māsu istabā ir iemigusi, viņš mierina pats sevi. Iedzēris miega zāles, viņš liekas gultā, bet notiek tā, ka šausalīgais sapnis atkārtojas. Dažkārt arī dienā darba laikā viņam ienāk prātā šis sapnis, un viņam šķiet, ka kāds izvaro viņa sievu (viņš pats strādā citā slimnīcā otrā pilsētas malā). Arī šos momentus viņš atzīmējis savā sarakstā. Viņam šķiet, ka sākas kāda garīga slimība, tāpēc viņš lūdz psihoterapeita palīdzību.

Nespēju kolēģim atteikt. Viņš aiziet nomierinājies, ar smaidu sejā, bet es, izpētījis viņa atstāto sarakstu, steidzos uz kaimiņu slimnīcu, kur strādā viņa sieva. Tas neizraisa izbrīnu, jo es te bieži konsultēju.

Apsēdies līdzās šai šarmantajai sievietei, ar rotaļīgu smaidu viņai saku, ka mēs, hipnologi, visi esam arī gaišreģi un, īpašu atļauju neprasījis, sāku viņai «zīlēt». Sākumā kuļu visādus niekus, lai nokļūtu «uz istā viņa» – tas ir profesionālu zīlnieču paņēmieni, ko kā psihoterapeits esmu pētījis savas karjeras rītausmā. Nogaidījis izdevīgu mirkli, stingri saku viņai, ka viņa krāpj savu vīru. Sāku nosaukt viņas nodevības datumus un stundas. Viņas acu zīlītes ieplešas un, šausmu pārņemta, viņa satver mani aiz rokas un ievēl tobrīd tukšajā ārsta kabinetā.

Tur uz mirkli sastingstu es – uz grīdas redzu viņas vīra sīki aprakstīto sarkano paklāju. Manu apmulsumu viņa izprot citādi un no bailēm kļūst vēl bālāka. Viņai šķiet, ka esmu redzējies laulības pārkāpšanu. Viņa noslīgst ceļos un lūdz nestāstīt viņas vīram par šo nodevību. Apsolu to ar nosacījumu, ka viņa mainīs darba vietu un izbeigs savas dēkas. Manu prasību viņa izpildīja, un kolēģa šausalīgie sapņi beidzās uz visiem laikiem. Protams, viņš to attiecināja uz vienas vienīgas psihoterapijas seansa brīnumaino iedarbību... Īstenībā no psihoterapijas viedokļa šis gadījums ir krietni vien sarežģītāks. Arī mana rīcība sākotnēji bija ne visai psihoterapeitiska.

Kā tad bija patiesībā? Ar savu dzīvīgu iegūto empātiju vīrs līdzpārdzīvoja to, kas norisinājās sievietē. Bet viņa taču jau laikus zināja par savām slepenajām tikšanās reizēm, zināja stundu, kad tam jānotiek. Savukārt viņš savas mīlestības dēļ nevarēja pieļaut, ka viņa to darītu no laba prāta, pieļaujama bija tikai varmācība. Tā īsta mīlestība vienmēr rod attaisnojumu mīļotā cilvēka rīcībai.

Vēl grūtāk ir krāpt mīlošu sievieti. Viņa vienmēr to jūt. Tikai viņas mīlestība liek viņai pakļauties pašiedvesmai – «tas tak nevar būt...!»

Empātija pret mīļoto palielinās daudzkārt, tāpēc mums ir tiesības runāt ne tikai par mīlošu cilvēku seksuālo intimitāti (ja nav mīlestības, tad nevar būt arī intimitātes), bet arī par garīgu intimitāti. Tajā vīrietis un sieviete viens pret otru atrodas savdabīgā hipnotiskā stāvoklī, kad var nolasīt pat otra domas. Mīlestība mūsu centrālajā nervu sistēmā ir kā noturīga dominante (ierosas centrs). Iespējams, ka tas arī ir kā «sardzes centrs», kā būtu teicis I. Pavlovs, caur kuru hipnologa balss iekļūst pacientā.

Var arī teikt, ka starp mīlošajiem pastāv ilgstoša transferense (pārnese), kad visu iepriekšējo mīlestību pieredze (starp vecākiem, pret vecākiem, citām agrā jaunībā svarīgām personām utt.), tagad jau ar izteiktāku seksuālu vai, labāk teikt, erotiski libidozu pamatu, tiek pārnesta uz šo pastāvīgo mīlas objektu. Vīrieša *Anima* (dvēsele) atrod sev atbilstošu jau kādā sievietē uzplaukušū sievišķību, sievietes – šā vīrieša atbilstošu vīrišķību.

Psihoanalītiskajā literatūrā pilnbrieda mīlestība praktiski gandrīz nav aprakstīta. Daži to dēvē par *Erosu*, personificētu spēku vai priekšcēloni, citi par instinktu grupu, kas nonāk konfliktā, vēl citi par pašsaglabāšanās instinktu, bet vēl citi par afektu, kas ir pretstatā ar naidu. Savus uzskatus pauž instinktu teorija, savus – objektu teorija, bet neviena no tām nedod pilnvērtīgu atbildi. Varbūt to var izskaidrot tā, ka psihoanalīze gandrīz vienmēr sāk no patoloģijas, bet pilnbrieda mīlestība tomēr ir cilvēka psihe norma, normāls vēsturiski (arhetipiski) tajā iestrādāts stāvoklis. Ja sevi dēvējam par *homo sapiens*, tad spēsim tomēr pārvarēt sevi nolieguma noliegumu (boļševismu nīstošais I. Pavlovs tāpat bija ģeniāls zinātnieks), jāprot tikai pārnest laipu no viena uz otru.

Tikai tādā gadījumā, ja ir savstarpēja mīlestība, ja divas puses atradušas viena otru, tas ir abpusējs process. Tikai tā iespējama savienošanās vienā veselā. Tad neuzticība vispār nav iespējama. Vajag tikai vienai pusei šo mīlestību zaudēt, un tā var stāties uz nodevības ceļa, ko viegli var atmaskot otra puse, ja tā palikusi iepriekšējā jūtīguma stāvoklī. Par to liecina tikko aplūkotais piemērs. Te spilgti izpaužas androgīnijas loma.

Bet tagad attēlosim dažas atšķirīgā līmenī attīstītas vīrišķības un sievišķības savienošanās shēmas, kā arī pārmērīgu androgīniju, kad sievišķība gandrīz pārvēršas vīrišķībā un otrādi.

Izteikta sievišķība var būt bīstama

Sievietēm un meitenēm empātija, kurā ietilpst arī agresijas empātija, ir iedzimta īpašība un veido viņu sievišķības pamatu. Šī īpašība var būt vairāk vai mazāk izteikta. Ja empātiskums ir spilgtāks, sieviete būs sievišķīgāka un pievilcīgāka. Tomēr tur slēpjas arī lielas briesmas.

Tas ir vispārināts vērojums. Tādu gadījumu ārsta praksē ir pietiekami daudz. Visbiežāk šajā sakarā pie mums griežas vecāki. Pavesto vidū samērā daudz ir tādu, kas vēl nav sasniegušas 16 gadu vecumu (paaugstinātas, bet neapzinātas seksualitātes fāze meitenēm).

Minēsim kaut vai šādu raksturīgu gadījumu.

Šķīstās pavedināšana

Laimīgi viņi divatā gāja pa naksnīgo Valdemāra ielu...

Mēs bieži runājam un lasām daiļliteratūrā par šo sevišķo «jaunības izjūtu». Reti kurš nojauš, ka tas ir neapzināts dzimumuzbudinājums.

Tas ir neapzināts tāpēc, ka erogenās zonas, kas to izraisa, izjūt un uztver, vēl nav saistītas ar dzimumorgāniem. Jaunekļiem šī pārvirze uz ģenitāliju apvidu notiek ļoti agri, bet meitenēm un jaunām sievietēm tās mazāk saistītas ar dzimumorgāniem. Tā tas dažkārt paliek pat līdz mūža otrai pusei (arī tā ir sievišķības īpatnība).

Te būtu vietā minēt ritma nozīmi jaunatnes seksualitātē. Ar ga-
diem ritma ietekme mazinās. Dzejas ritms, riteņu klaboņas ritms sliežu
sadūrās, ritmiski mirgojoša gaisma, hipnologa balss ritms un daudzi citi
ritmi ierosina un pastiprina seksuālo tieksmi. Šajā ziņā īpaši nozīmīgi ir
daudzslāņainie deju zāles ritmi – dārdoši skaļa, ritmiska mūzika, rit-
miskie gaismas efekti, vienveidīgi ritmiskas kustības dejā... Tie ir
šamanisma, ekstrasensisma, eistresa, hipnozes un citu līdzīgu metožu
elementi, bet dažkārt arī apzināts elektstāzes stress, kas mobilizē orga-
nisma dzīvības aizsargspēkus. Tāpēc turpmāk detalizēti stāstīsim par
normāla seksa pozitīvo lomu, lai paildzinātu cilvēka dzīvi. Sievišķība ir
īpaši jūtīga pret ritmu. Pastiprinot seksualitāti, ritms sievietēm sāasa
viņu dabisko empātismu. Šis empātiskums taču sākotnēji ir kalpojis
galvenokārt seksualitātei, pēc tam jau kalpojot mātes jūtām un sievietes
brīnišķīgajam prātam. Bet par to vēlāk.

Vīriešos ritms izraisa agresivitāti – tēviņa dzimumtieksmes
sensenno pavadoni un sastāvdaļu. Pēc tam vienmēr seko libido aktivizā-
cija. Tas pats notiek arī ar sievieti. Ar to izskaidrojams, ka pēc estrādes
koncerta vai diskotēkas puiši kaujas, ir cietsirdīgi, izvaro, lauž, ārdā.
Mūsu gadījumā tas mudināja jauno cilvēku uz izšķirošu rīcību.

*Kad abi bija nonākuši pie puīša mājas, viņš ierosināja, lai meitene uznāk
pie viņa, sacīdams, ka «senči» ir vasarnīcā. Tā pašā iemesla dēļ meitene
aicinājumam piekrita.*

Tagad, kad es ar viņu sarunājos, viņa ir jau stāvoklī pēc šī pirmā un
vienīgā dzimumakta savā mūžā. Un viņa stāsta, ka turp, uz šo dzīvokli,
viņu vilcis kāds kaisles vilnis. Viņa bija izglītota šajos jautājumos,
zināja, ka viņš viņu atstās, ņemot vērā viņu nenobriedušo mīlestību. Tā
arī notika. Bet viņa, kā pati tagad saka –

*«...līdu kā trusītis žņaudzējčūskas rīklē! Sevišķas baudas nebija, pēc tam
bija tikai kāda liela, visaptveroša sāpe. Nē, ne tā... ne tā tam bija jānotiek...»*

Pēc tam viņš paziņojis, ka viņa pati to visu izprovocējusi... un viņa
jutās bez vainas vainīga.

Kas bija tas, kam viņa nespēja pretoties? Parasti tas notiek tā, ka
sieviete, tuvojusies seksuāli iekvēlinātam vīrietim, sakarā ar savu em-
pātiju sāk līdzpārdzīvot viņa (vīrieša) stāvokli. Tā kā viņai gluži svešas
nav arī pašas tieksmes, šīs divas kaisles viņā summējas, sasniedzot lielu
spēku. Beigu beigās izrādās, ka viņa notikušajā ir vairāk vainīga nekā
viņas pavedējs.

Man ir nācies pēc līdzīgiem gadījumiem runāt ar puisiem, kas, būdami godīgi un zinādami savu draudzeņu nevainību, gribējuši sevi apvaldīt. Viņi to nav izdarījuši pēc viņu domām tāpēc, ka skaidri jutuši draudzenes vēlmes un baidījušies izskatīties nevīrišķīgi, impotenti. Vīrieši visvairāk baidās no seksuālas diskriminācijas. Šī jēdziena vietā var lietot arī vārdus, ko bieži lieto psihoterapijā – psiholoģiskā kastrācija. Tanī pašā laikā sieviete neatskārš, ka viņa pati izmanto (visbiežāk neapzināti) savu savdabīgo agresivitāti – relišerus.

Mazinās sievietes spēja pretoties izvarotājam. Te notiek varmākas niknuma līdzpārdzīvojums, kas sievieti sasaista un paralizē. Līdzīgi tas notiek dabā. Vērojot tēviņu nikno cīņu, mātīte empātijas ietekmē sa stingst un pakļaujas uzvarējušā tēviņa agresijai. Te izpaužas kāda īpaša sievišķības iezīme – atsaucīgi līdzpārdzīvot, bet apdomīgi izrādīt aktivitāti, neiejaukties, pakļauties. Vīrišķības iezīme ir gluži pretēja – pat ja līdzpārdzīvojums ir niecīgs, viņš iekvēlojas aktivitātē, piemēram, aizsargāt, tiekties pēc dzimumakta utt.

Pārojoties mātītes reti jūt baudu. Dzimumbauda raksturīga tikai mīlēt spējīgam cilvēkam. Starp citu jāatzīmē, ka tiesājot sakarā ar izvarošanu, izvarotājs nereti tiek attaisnots tāpēc, ka šo dabisko «sastingumu», kas izraisa upura nepretošanos, var uzskatīt arī par piekrišanu aktam.

Rūpīga sievišķības un vīrišķības izpēte, to īpatnību pārzināšana dod iespēju sievietēm un vīriešiem pārvaldīt sevi šajās nozīmīgajās attiecībās, lai nepastrādātu muļķības. Tāpēc turpmāk iezīmēsim dažādās attīstības pakāpēs esošās vīrišķības un sievišķības saskares variantus. Ceram, ka tas noderēs arī tiem, kas nodarbojas ar dzimumaudzināšanu. Ja radusies mīlestība, sievišķība un vīrišķība (tātad arī to pamats libido un agresivitāte) redz tikai viena otru, tās vērstas viena pret otru un novēršas no apkārtējiem cilvēkiem. Tāpēc precējušos un mīlošu sievieti citam pavedināt vai izvarot gandrīz nav iespējams.

Dzīvē var sastapt dažādus vīrišķības un sievišķības attīstības variantus. Saderība (harmonija) ir iespējama tikai tad, ja šis līmenis ir vienāds vai arī vīrišķība ir par «vienu stāvu» augstāka nekā sievišķība. Ja sievišķība ir vairāk attīstīta un vīrišķība mazāk attīstīta, praktiski vienmēr būs nesaderība.

Vīrišķības un sievišķības neatbilstība dzimumdzīvē

Saņēmu vēstuli no Ļvovas. No Ukrainas vispār saņemtas 1068 vēstules. No tām 428 stāsta par vāji attīstītu vīrišķību vīram un vairāk attīstītu sievišķību sievietei, bet otrādi – tikai 6 vēstules. Baltijā šī parādība ir nedaudz mazāk izteikta. Iespējams tāpēc, ka Baltijā mazāka bijusi staļinisma ietekme, jo tolaik darīja visu, lai notušētu vīriešos un

sievietēs viņu komplicētās pretējības, tā tuvinot viņus bioloģiskajai stadijai.

Esiet sveicināti, cienījamais dokter Zālī!

Rakstu tāpēc, ka zinu – Jūs palīdzat daudziem ar labiem padomiem, ceru, ka neatteikties iedziļināties arī manās problēmās.

Man ir 22 gadi, ir divi bērni, vīrs. Ar vīru dzīvojam kopā jau 4 gadus. Intīmajā dzīvē pirmajā gadā notika kāds nepatīkams gadījums. Tuvības reizē vīrs bija parupjš pret mani. Bet es esmu ļoti emocionāla un šajā brīdī dvēseliski atsalu, kaut arī centos to neizrādīt, mēģināju atsaukties vīram un viņu apmierināt. Viņš to neuztvēra un, man par lielu izbrīnu, apmierināja sevi ar kailas sievietes fotogrāfiju. Pie tam es biju turpat līdzās, bet arī tas viņu nemulsināja. Jā, es saprotu, ka šajā brīdī pār viņu valdīja instinkts. Bet saprāts taču dots tādēļ, lai sevi kontrolētu.

Nezinu, vai man ir taisnība. Turkāt manā dvēselē uzradās greizsirdība, naids pret visu, kas saistīts ar seksfilmām, erotiku utt. Lai gan intīmajā dzīvē līdz pat šai dienai mums viss ir normāli, mēs viens otru iegūstam ar prieku un baudu.

Bet kas attiecas uz seksfilmām, erotiku un tamlīdzīgām lietām, es izjūtu dvēseliskas ciešanas, jūtu, ka mani atveras kāda baismīga rēta. Zinu, ka tā nedrīkst būt, bet pagaidām emocijas ir spēcīgākas. Man šķiet, ka vēlāk viņš vairs nekad tā nav rikojies.

Bet man dažbrīd šķiet, ka pēc šo seksfilmu noskatīšanās dzimumaktā ar mani viņš neuztver tieši mani. Iespējams, ka es kļūdos. Mēs risinām šo problēmu, bet atrisināt nespējam. Viņam patīk skatīties visu, kas saistīts ar seksu, bet es nejūtos savā ādā un eju prom. Iespējams, ka mana iekšējā pasaule ir pārmēru idealizēta.

Es mīlu savu vīru, viņš mīl mani. Dzimumaktu starp mīlošu vīrieti un sievieti es iedomājos kā kaut ko noslēpumainu, individuālu, svešām acīm slēpjamu – tas taču arī ir noslēpums. Tad kāpēc gan to rādīt uz ekrāna?

Pēc vīra domām mana figūra ir ideāla, es cenšos kļūt vēl pievilcīgāka, man ir lieliska veļa, miesas un dvēseles tīrību es izvirzu pirmajā vietā. Pēc maniem uzskatiem mīļotajam jāatdodas tikai ar visu dvēseli, bet bez tā tuvības vispār nedrīkst būt. Zinu, ka citi domā savādāk.

Man gribētos redzēt savu vīru garīgi un intelektuāli bagātāku. Viņš pats saka, ka nekad nemainīšoties. Var sacīt, ka mums ir viss, bet man trūkst savstarpējas saprašanās uzskatos par seksu.

Zīņu arī to, ka uzskatos nevar uztiept un pārtaisīt otru pēc savām vēlmēm arī ne. Šķiet, ka es visādi mēģinu izcelt sevi vīra acīs, pozēju viņa priekšā šī vārda burtiskā nozīmē, viņam tas patīk, atļauju viņam visu un cenšos pilnīgi pakļauties. Pati esmu ļoti temperamentīga, viņš gan ir vidēji stipra temperamenta.

Apprecoties es savam vīram izstāstīju visu par sevi, viņš man nebija pirmais. Un, lūk, mūsu kopdzīvē viņš sāka man pārmest, ka es neesmu saglabājusi savu nevainību. Es to ļoti pārdzīvoju.

Pavisam nesen viņš atzinās, ka es arī viņam nebūt neesmu pirmā. Pēc tik daudziem pāridarījumiem tas man bija kā pērkons no skaidrām debesīm. Uz jautājumu, kāpēc viņš to neteica man agrāk, sekoja atbilde – «Es gribēju tavā priekšā būt godīgs».

Lūk, kā! Šķiet, kas nu te sevišķs! Es domāju, ka mīlošu cilvēku starpā nekādā gadījumā nedrīkst būt melu. Kādi ir Jūsu uzskati?

Un tomēr žēl, ka cilvēka garīgums ir tik zemā līmenī. Kur gan paliek morāle, ticība skaistajam, labajam, kādai jābūt mīlestībai?

Mīlestība... tāds sens, bieži piesaukts vārds, cildināts un pelts, tagad tiek teikts mums, bet kādai tai jābūt? Varbūt tādām cilvēkam kā man nav vietas šajā mūsdienu sabiedrībā, varbūt mani uzskati ir pārāk vecmodīgi un dumji.

Nesaprotu, kāpēc mīlestība jārāda uz ekrāna. Pamācīšanas nolūkos? Bet, lai mācītu, vispirms tam jātagatavojas garīgi, lai visu varētu pareizi uztvert.

Tāpēc lūdzu – palīdziet man tikt skaidrībā! Es ticu Jums, izstāstiet patiesību, es centīšos saprast, pat, ja vajadzīgs, ar dzelzs gribu pārveidošu sevi, jo negribu zaudēt vīru, ģimeni, vēlos pilnvērtīgu ģimeni un pilnvērtīgas attiecības tajā. Kaut tikai mans vīrs mani saprastu...

Atvainojiet par tik garu un apnicīgu vēstuli, isāk uzrakstīt nevarēju.

Jau iepriekš Jums pateicos.

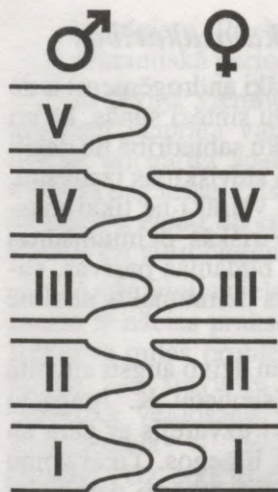
Nataša no Ļovovas

Šajā vēstulē atspoguļota vīrieša vairāk bioloģiskā uzvedība dzimumdzīvē, kas liecina par neattīstītu vīrišķību. Šis bioloģisms draud vīram ar impotenci, kas jau sākusies un izpaužas nespējā ar sievu nonākt līdz orgasmam un ejakulācijai. Sievas reakciju galu galā izraisījusi ne jau nu vīra izturēšanās pēc akta. Tā ir tikai parādība, forma, kādā izpaužas dziļš konflikts starp nepietiekami attīstītu vīrišķību un vairāk attīstītu sievišķību.

Var būt arī pretēji varianti. Tur, kur novēro vīrišķības un sievišķības neatbilstību (viens ir cilvēcīgāks, otrs bioloģiskāks), var iestāties pat psihogēnā neauglība – kaut kas līdzīgs tam, ka viena dzīvnieku suga nevar apaugļot citu, pat ļoti tuvu dzīvnieku sugu. Bet cilvēkam, izņemot fizioloģisko apaugļošanu, pastāv vēl arī emocionālā un garīgā apaugļošana, kas, kā tas saprotams, jāveic vispirms vīrietim. Jo zemāka šī vīrieša spēja, jo tuvāks viņš dzīvniekam. Tajā pašā laikā sievietei vienmēr ir gatava apaugļoties, pieplusēt savām vērtībām sava vīrieša vērtības. Tātad vīrietim vienmēr jā rūpējas par savas potences (fizioloģiskās un garīgās) bagātināšanu, lai vienmēr būtu gatavs apaugļot visos līmeņos.

Lai tas neizklausītos tik neparasti (lai gan tā teikt ir precīzāk), varam noformulēt vēl vienu likumsakarību. *Laulība un mīlestība pastāv līdz tam laikam, kamēr partneri nodrošina viens otra izaugsmi*, vai arī – *ja vīrietis ir vienmēr potents apaugļot sievieti visos viņas sievišķības līmeņos*. Tāpēc svarīgi noskaidrot šos līmeņus vai pakāpes.

Bet var būt arī tā, ka agresijas ir vienādas, identiskas – abas vīrišķīgas vai abas sievišķīgas. Tādā gadījumā kā Natašai izjūk visa sīzīgija un apaugļošanās labākajā gadījumā var būt tikai dzīvnieciska, tātad vienīgi fizioloģiska. To derētu zināt karojošām feministēm.

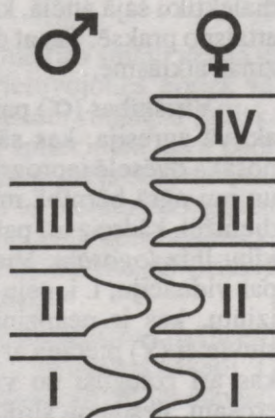

5. zīmējums

stākos līmeņus, iedarboja tikai apakšējie (I – III) bioloģiskie, un tad jau vīrietis ir vairs tikai tēviņš. Sekas var paredzēt. Uzmanīgi lasot Natašas vēstuli, tas ir saskatāms, kaut nepilnā apjomā.

Paanalizēsim vienu variantu no daudziem iespējamiem. Tātad pateicoties porno iedarbībai sieviete vīra vīrišķībā (jo viņš uztiepa pornogrāfiju) izjut tikai I – III līmeni, bet viņas sievišķībā, pieņemsim, darbojas vēl arī IV un V līmenis. Stāvoklis kļuvis bīstams – pavērušies vārti citas, viņas sievišķībai atbilstošas vīrišķības meklēšanai. Šādi gadījumi novērojami diezgan bieži.

Neatbilstību veidojošus variantus iespējams atrast vairākus, bet tas lai paliek pārdomām mīlestības mācībā. Jāatceras tikai viens – ja kādā līmenī ir izveidojusies situācija, kurā nav iespējama «sazobe», pārstāj darboties visa sistēma.

6. zīmējums

Natašas vēstulē atainojas shēmā parādītās sakarības – vīrieša Animas attiecības pret Animusu sievietē*. Pēdējo gadu novērojumos, kad pornogrāfija (agresīvā un libidozā) ielaužas mūsu dzīvē kā ikdienišķa parādība, noskaidrojies, ka vidēji divus mēnešus intensīvi uztverot pornogrāfiju, sievietes kļūst frigidās pat tad, ja sākumā šī produkcija kādai no viņām seksuālajās attiecībās sniegušas pozitīvu ietekmi. Iespējams, ka šī, galvenokārt vīrietim adresētā «māksla» (antimāksla) veicina sievietes sievišķības maskulinizēšanos un, ja vēlreiz atgriezīties pie 4. zīmējuma shēmas, lai būtu uzskatāmāk, varam domāt, ka pornogrāfija no vienas puses aizpilda empātiskās sievišķības «iedobes», kas nepieciešamas vīrišķības uztverei, no otras puses degradējas (regresē) iespēja empātiski līdzpārdzīvot vīrišķības augstākos līmeņus, iedarboja tikai apakšējie (I – III) bioloģiskie, un tad jau vīrietis ir vairs tikai tēviņš. Sekas var paredzēt. Uzmanīgi lasot Natašas vēstuli, tas ir saskatāms, kaut nepilnā apjomā.

* Pēc K. G. Junga Animuss un Anima nav gluži dvēsele, bet pretējā dzimuma ideāls tēls psihē, ar kuru varētu būt visideālākā mīlestība un saderība.

Sievišķības un vīrišķības pakāpju likumsakarības

Dzimumhormoniem (estrogēniem un it sevišķi androgēniem) ir ne tikai anaboliska darbība (tie sekmē olbaltumvielu sintēzi šūnās, kā arī organisma augšanu un muskuļu spēku), bet cilvēku sabiedrībā tie daļēji ietekmē arī personības veidošanos, vīrišķības un sievišķības izaugsmi. Tā, piemēram, vīrišķie hormoni stimulē (bet ne vairāk) ne tikai muskuļu, bet arī prāta un gara spēku (*logosu*). Vīrišķās dzimumšūnas orientētas uz agresīvu sacensību, bet sievišķās, būdamas pasīvas, stimulē šo cīņu un pievelk ar savu smaržu. Arī pats dzimumakts nozīmē agresīvu vīrieša ielaušanos sievietes ķermenī.

Ja cilvēks ir pacēlies pāri primātu līmenim un dzīvo augsti attīstītā sabiedrībā, tad sievietes empātiskajā uztverē (sievietei K. Jungs to nosauc par *Erosu*) uzvarētājs ir tas, kurš agresīvi uzvarējis ar gara un talanta spēku un ieguvis tiesības apaugļot visos līmeņos. Tikai zemu attīstīts vai degradējies cilvēks regresē un agresijā atkārti dzīvnieku uzvedību.

Te slēpjas daudzas jau aprakstītās mīlestības neveiksmes. Lai varētu no tām izvairīties, rūpīgi papētīsim vīrišķības un sievišķības dialektiku šajā attēlā, kas īstenībā ir tikai pieņēmums (dogma), kas sevi attaisno praksē. Tāpat dogma ir arī Z. Freida psihes struktūra un zemapziņas atklāsmē.

Vīrišķības (♂) pamatos ir normāla no mūsu priekštečiem mantota aktīvā agresija, kas sākas jau dzimumšūnas līmenī. Agresijas mērķi nosaka dvēselē ieprogrammētais sievišķības tēls Anima, kas ir iedzimts un jau agrā bērnībā mātes un citu tuvu sieviešu piemērā pilnveidots, diemžēl, kādreiz arī patoloģiski izkropļots. Tālākā attīstība noved vīrišķību līdz *logosam*. Visu šo vīrišķības izaugsmi (pēc Junga) var dēvēt par viduāciju, t. i. ceļu uz patību – vispilnīgāko sava gara potences izjūtu, kas ir neapzināta, it kā Dieva iemiesošana sevī. Vīrietis to sievietei (♀) pierāda ar savām gara cīņas uzvarām. Normāla sievišķība, kas arī izaugusi no vienkāršas mātītes relišieriem un empātijas līdz erosam, nesdama sirdi vīrišķības tēlu Animusu, ko tāpat bagātinājuši bērnībā un jaunībā gūtie iespaidi, ar šo empātisko erosu to uztver. Starp viņiem veidojas sizigija – divu pretstatu apvienojošais spēks, kurā abas puses darbojas dialektiski (pretstatu vienībā un cīņā). Te vēl jāpiebilst, ka sievišķības pamatos ir pasīvā empātiskā agresija – tā vīrišķībai liek cīnīties par sievišķības izvēli. Šo pasīvo agresiju realizē relišieri, par ko runāsim turpmāk.

Jo augstāka *sapienācija* (cilvēcība), jo spēcīgāka šī sizigija, bet jo tā spēcīgāka, jo vairāk tā izslēdz (bloķē) pilnbrieda mīlestību traucējošos bioloģiskos likumus. Jo vīrišķīgāks pēc līmeņiem ir vīrietis un sievišķīgāka sieviete, jo viņiem lielākas izredzes būt

laimīgiem. Pilnbrieda mīlestība viņiem būs vienīgā iespēja pēc romantiskā perioda.

Ja tēviņš vienmēr ir gatavs bioloģiski apaugļot mātīti, tad līdz logosam (saprāta varenībai) izaudzis vīrietis vienmēr ir gatavs vēl turklāt arī garīgi apaugļot savu pretstatu – garīgi bagāto, bet vēl lielākas bagātības kaisli alkstošo sievišķo erosu. Tas nozīmē, ka *attīstīta sievišķība gaida un empātiski meklē spēcīgāku, varenāku, garā agresīvāku un viņu bagātināt (garīgi apaugļot) tiecošos vīrišķību.*

Androgīnija pieļauj garīgajā plāksnē arī pretējo procesu. Tikai, cik mums ir nācijas praksē šādu paradību novērot, kas vienmēr vīrieša un sievietes mīlas problēmas sarežģī. Varbūt tāpēc, ka tas nekalpo tālākajam – sievietes kā ģeniālas mākslinieces izpausmei nākamās paaudzes veidošanā. Lai to vislabāk veiktu, nepieciešama divējāda apaugļošana – *bioloģiskā un garīgā.* Varbūt arī vēl trešā – *emocionālā.* Uz pēdējo mūsu vīrieši ir sevišķi kūtri (impotenti), nemaz nerunājot jau par garīgo (saprāta) impotenci. Audzinot dēlus jāievēro, ka sieviete vēlēšies dzemdēt no visās pakāpēs potenta vīrieša (uzvarētāja). No tā atkarīgs, vai mēs katrs ģenētiski turpināsimies nākamajās paaudzēs. Tātad sieviete gaida trīs veida apaugļošanu – *emocionālo, garīgo un fizioloģisko.*

Katra vīrišķības pakāpe ar agresivitāti apzīmējošo smaili vērsta uz katru sievišķības pakāpes uztverošo iedobi. Pietuvojoties notiek saplūsme ar intimitātes izjūtu. Var jau būt, ka vajadzētu runāt par fallisko varenību, nevis par agresivitāti? Galu galā, lai apliecinātu savu pārākumu, kā uzvarētāja simbolu mūsu priekšteči demonstrēja ereģēto fallu, vēlāk senās tautas tam veidoja pat skulptūras un to pielūdza. Grieķiem vārds «falls» (latīniski *penis*) nav tikai dzimumlocekļa apzīmējums kā romiešiem, bet tas jāsaprot kā augsti attīstīta vīrišķība. Senajā Grieķijā bija tai veltīti svētki, rituāli, sacensības (falla kults).

Pašaulē kļīst sievietes ar dažādām sievišķības attīstības pakāpēm, kas vienmēr tiecas piesaistīt vīrieti ar vēl augstāku vīrišķības pakāpi. Tā ir sizigijas likumsakarība. Jau simbolos, kas apzīmē vīrieti un sievieti, atspoguļota vīrišķības un sievišķības jēga. Vīrišķajam simbolam bulta apzīmē agresivitāti, sievišķajam plus zīme to, ka viņa savai dvēseles bagātībai vienmēr gatava pieplusēt vīrieša dvēseles bagātību.

Lai labāk izprastu likumsakarības, aplūkosim attēlos, kā savstarpēji harmonē līdz dažādai pakāpei attīstīta vīrišķība un sievišķība, kādu risku slēpj šī satikšanās, ja tā notiek dažādos līmeņos, un kā tas ietekmē seksuālās attiecības.

Likumsakarība nežēlīgi nosaka – sievišķība izvēlas vīrišķīgāko, izvēlas uzvarētāju pēc iespējas augstākā attīstības pakāpē. Tas ieprogrammēts arhetipiski. Ja runājam K. Junga terminoloģijā, tā ir

arhetipiska likumsakarība, kas kalpo cilvēces attīstībai, dodot pietiekamā daudzumā aizvien kvalitatīvākus pēcnācējus. Ja runājam par apaugļošanu, tad vīrietis ar zemāku līmeni nevar pilnvērtīgi (vienīgi fizioloģiski) apaugļot augstāka līmeņa sievieti.

4. zīmējumā uzskatāmi atainota vīrišķības un sievišķības harmonija (saderība) dažādos līmeņos līdz patšreiz iespējamai sestajai pakāpei. Sievišķība, pati būdama bagāta, alkst, lai viņu apaugļo augsta līmeņa vēl spēcīgāka un bagātāka vīrišķība. Tas ir sievišķības pieplūšanās likums – dārgumu pūrs vienmēr alkst papildinājuma, lai šos dārgumus nodotu nākamajām paaudzēm. Sieviete, lielākoties neapzināti, kaisli alkst kļūt apaugļota ne tikai fizioloģiski, bet arī emocionāli, garīgi. Tas ir risks tajos sievišķības līmeņos, līdz kuriem viņa ir izaugusi savā attīstībā. Viņa pieprasa vīrieša potenci visos šajos līmeņos. Ja tā ir zemāka, var rasties nezticība un cita, potentāka vīrieša meklēšana. Sievieteī svarīgāka ir logosa VI līmeņa potence, nekā I līmeņa fizioloģiskā (bioloģiskā) potence, ko parasti neizprot pat izglītoti vīrieši. Mazākā mērā, bet tomēr augsti attīstīta vīrišķība tiecas pēc sev līdzīgi izaugušas sievišķības.

5. zīmējumā viena «vīrišķības smaile» paliek neaizņemta, jo vīrietis ir vīrišķīgāks par sastaptās sievietes sievišķību. Šāda situācija var vīrieti rosināt vēl kādas sievietes meklējumam, jo viņa līmenim pretī ir tukša vieta. Parasti šādās reizēs sievietes rīkojas dažādi. Daļa cenšas izaugt līdz vīrieša līmenim, citas savu atpalicību kompensē ar seksu un bērnu dzemdēšanu, citas ar vardarbību traucē vīrieša izaugsmi.

Vissliktākais variants rodas tad, kad sieviete velk vīrieti «uz leju», lai pielīdzinātu savai pakāpei. Tad parasti mīlestības vietā veidojas atkarība no attiecībām ar dažādiem vardarbības variantiem. Te sieviete nav izmantojusi vīrieša devumu, lai pati izaugtu, kas vienīgais varētu glābt situāciju. Izaugsmes bremzēšana var tikai atsvešināt.

Visnelabvēlīgākais variants ir tad, ja sievišķība ir augstāk attīstīta par vīrieša vīrišķību (6. zīmējums). Sieviete ir «brīva jebkuram vīrietim», jo viņas sievišķība nav piepildīta, nav guvusi atbalsi, tā ir nepilnīgi apaugļota. Zemapziņa, saņēmusi empātijas informāciju, signalizē, ka šis vīrietis nav tas, kurš var dot kvalitatīvus pēcnācējus un izaugsmi pašai sievietei, ka viņa ir maz tāda, ko šīs sievietes skatījumā būtu vērts nodot nākamajai paaudzei.

Ja šādā gadījumā sieviete kaut kādu iemeslu dēļ saites ar šo zemākas vīrišķības vīrieti nesarauj, viņa var kļūt pat psihogēni neauglīga, var sākties vaginisms, lai dzimumakta vispār nebūtu, pieskaršanās vīram kļūst pretīga utt. Visbiežāk šādus vīriešus nepamet tāpēc, ka viņi psiholoģiski kļūst it kā par šo sieviešu bērniem, jo pamats tam ir viņu infantilā, mazattīstīta vīrišķība. Dažkārt tas atklājas tikai pēc pirmā

bērna piedzimšanas. Bērns tad kļūst konkurents «pirmajam bērnam» (tēvam) un sieviete sāk saprast, ka viņai ir «divi bērni». Sakarus ar vīru viņa neapzināti sāk uzvert kā incestuālus, tātad nepieļaujamus. Šī biežā pretpolu neatbilstība no vienas puses stimulē vīrišķības un sievišķības attīstību, no otras – cilvēcei nederīgas negācijas, kā izvarošana, prosti-tūcija u. c.

Ar zemu attīstības līmeņu savairošanos, ar neatbilstību, kas nevis vieno, bet ārdā, negācijas laika gaitā pieaug. Tas draud tautām un cilvēku dzimumam ar lielām briesmām, jo pazeminās cilvēku kvalitāte tieši cilvēcības ziņā. Tas ir objektīvs secinājums, nevis mājiens uz genocīdu.

Anima un Animuss

Anima (no latīņu valodas) apzīmē dvēseli, *Animuss* – pieņemts dvēseles jēdziens vīriešu dzimtē. Kāpēc vajadzīgs šis pieņēmums, tūlīt sapratīsim. Mēs vēlētos, lai lasītājam kļūtu vēl skaidrāka K. Junga dotā koncepcija par vīrišķību un sievišķību kā arhetipisku likumsakarību.

Anima un Animuss ir šīs vīrišķības un sievišķības gultnes, arī priekšstats par sevi kā par vīrieti un sievieti. Šis priekšstats izveidots cilvēka zemapziņā. Tāpēc Anima (sievišķais) mīt vīrieša zemapziņā, lai pa šo gultni varētu plūst un attīstīties vīrišķais, bet Animuss (vīrišķais) tieši tā paša iemesla dēļ mīt sievietes zemapziņā, kas arī nosaka viņas sievišķību, t. i. iespēju plūst pa vīrišķo gultni.

«Katrš vīrietis nes sevī mūžīgo sievietes tēlu – ne konkrētas sievietes, bet sievietes tēlu vispār. Šis tēls, logotips vai arhetips, ir visas dzimtas sievišķības pieredze, varētu arī teikt dārgumu krātuve, to dārgumu, kurus kādreiz radījušas un sakrājušas pašas sievietes. Tā kā šis tēls ir neapzināts, tas vienmēr tāpat neapzināti projicējas uz iemīloto sievieti, tas ir viens no galvenajiem pievilksanās vai atgrūšanās iemesliem.» Tā raksta Kārlis Junga.

Pēc Junga domām var būt gaišā un tumšā *Anima* (piemēram, dieviete un ragana). Vēlāk runāsim par to, kā šī «gaišā» un «tumšā» veidojas socializācijas procesā. Gaišā Anima vērsta patības izveides virzienā, tumšā – dezintegrācijas, degradācijas virzienā. Jēdzienu «patība» nelietojam tradicionālā nozīmē, mums patība ir «iekšējais Dievs» cilvēkā.

Diemžēl mūsu gadsimta beigās lielākajai daļai vīriešu dvēselēs valda tumšā Anima. Visbiežāk sastopami četri Animas aspekti – seksuāli iekārojama sieviete; erotiski pievilcīga sieviete romantizētā vai

idealizētā skatījumā; garīgā, spiritualizētā sievietē (piem., jaunava Marija); dievišķotā sievietē (Atena, Panaceja, Laima, Māra u. c.). No tā, kāda Anima mīt vīrieša dvēselē, ir atkarīgs, kuru viņš izvēlēšies, projicējot sevī mītošo Animu uz sastapto sievieti. Ja vīrietis aktīvi projicē ārējo veidolu (dosim tam nosaukumu «persona»), ja šis ārējais viņam ir galvenais, tad Animas projicēšanā viņš ir pasīvs un pārsvaru gūst tīri seksuālā izvēle, kas vēlāk gan rada sarežģījumus, jo gadu gaitā, mainoties seksualitātei, pieaug prasības Animas atbilstībai.

Animuss ir vīrišķais dvēseles tēls sievietē. Arī Animuss var būt gaišs un tumšs. Visgaišākais varētu būt Kristus tēls, bet var būt arī Tarzans vai pat sātāniskais. Normālai sievietei prevalē aktīvā Animusa projekcija, to nosaka viņas empātija, iejušanās citos. Kaut arī te var rasties pārpratumi un sarežģījumi, bet pašā galvenajā – «uzvarētāja» noteikšanā sievietē parasti nekļūdās.

Diemžēl pašlaik mūsu valstī pārsvarā var vērot tikai tumšo Animu un Animusu (67 - 70%). Bērni, kuriem paraugs ir šādi vecāki, arī paši kļūst tādi un meklē tumšo vīrišķību un sievišķību arī savos partneros. Pakāpieni uz leju ved aizvien dziļāk. Cilvēks vairs nespēj mīlēt un vēlas tikai visprimitīvākajā veidā iegūt seksuālo baudu. Cilvēks vairs neprot un nespēj mīlēt arī pats sevi. Viņam zūd dzīvības vērtība. Mīlēt nespējīgie beigu beigās pakļaujas mortidajiem spēkiem, sāk nīst paši sevi un atrod iespēju sevis iznīcināšanā vai nu apzināti (pašnāvība), vai arī neapzināti (alkohols, narkotikas, iegūtas slimības). Narkotiku un alkohola ietekmē atsevišķi psihopātisku tieksmju pārņemti cilvēki dodas nāvē un pat cenšas ar varu aizraut līdzī vēl citus...

Ceru, ka lasītāji, vecāki un audzinātāji ir sapratuši, cik nozīmīgs ir socializācijas process jaunās paaudzes turpmākajos likteņceļos. Tieši vīrišķības un sievišķības socializēšana ar savu personisko paraugu (ar vārdiem vien to panākt nav iespējams!), kļūstot par sava bērna Animas un Animusa prototipu, ir pats galvenais audzināšanā, jo īpaši seksuālajā audzināšanā. Lūk, kāpēc nepieciešams saprast un iegaumēt vīrišķības un sievišķības pakāpes, kas zināmā mērā atspoguļo mīlestības dialektikas sarežģīto, bet likumsakarīgo ceļu.

Jau 50. gados amerikāņu zinātnieks Oldzs sāka eksperimentus ar žurkām (vēlāk ar pērtiķiem, suņiem un cilvēkiem), ievadot smadzenēs elektrodu centrā, kuru zinātnieks nosauca par «paradīzi», jo tas ļāva saņiegt maksimālu baudas sajūtu. Žurka pati iemācījās ielēgt šo elektro-narkozi un darbināja to bez apstājas, līdz palika guļam krampjos. Cilvēks nav žurka. Cilvēkam Radītāja plānos nav paredzēts palikt uz šīs pakāpes. To ignorēt būtu noziegums.

Pretrajos dzimumus piesaista un velk vienu pie otra dzimumtiekme. Tā cilvēkam atšķirībā no dzīvnieka ir tikpat sarežģīta kā vīrišķība

un sievišķība. Pēc tā, cik plašs ir šis tieksmes mērķis, var spriest par vīrišķības un sievišķības attīstības pakāpi. Ja tieksmes mērķis ir tikai fizioloģiskais dzimumakts, tad šāds indivīds ir tikai tēviņa vai mātītes līmenī. Ja šajā tieksmē jau ir vajadzība saplūst dvēselēm, tad jau var runāt par cilvēcīgu dzimumtieksmi, kas kaisli ved uz iespējami vienādos līmeņos eksistējošu vīrišķības un sievišķības sizigiju, uz orgasmu fizioloģiskajā, emocionālajā un garīgajā izpratnē.

Te atklājas vēl viena likumsakarība – kādā līmenī uzsākts dzimumakts, tādā arī piebremzējas vīrišķības un sievišķības attīstība. Tieksme virza uz izaugsmi. Ja to apmierina, stimulš izaugsmei samazinās un pat izzūd. Šajā ziņā vislielākā atbildība ir sievietei. Viņas interesēs ir modināt vīriešos cīņu. Ja viņi necīnīsies, tad grūtāk būs noteikt uzvarētāju un to, kura vīrišķības pakāpe augstāka. Šo cīņu sieviete mudina ar īpašiem faktoriem – relišeriem, kas ir sievietes seksualitātes agresīvā puse.

Vēlos vēlreiz atgādināt, ka K. Junga Anima un Animuss ir determinēti (nosacīti pieņemti) jēdzieni, kas neatspoguļo dvēseles sakrālo nozīmi. Ir tikai viena dvēsele (bez dzimtas pazīmēm) un nekāds «dvēselis» nav un nevar būt. K. Junga pieņemtie jēdzieni ir piemēroti, jo viņam tie bija nepieciešami kādas citas problēmas skaidrojumam. Arī jēdziens «dvēsele» no ortodoksālās zinātnes viedokļa ir problemātisks. To pēta parapsiholoģija – eksperimentālās psiholoģijas nozare.

Pievienosimies arhetipiskās psiholoģijas dibinātāja Dž. Hilmana uzskatam par parapsiholoģijas izpēti «antimatērijas fantāzijas» fenomenam, ja negribam palikt šauri ortodoksāli, kas noliedz matērijas transcendenci un cilvēka nerimtīgās alkas tiekties augšup un pilnveidoties.

SEKSUALITĀTE

Cilvēks ir duāla (divdabīga, iespējams pat daudz-
dabīga) būtne, arēna, kurā sastopas pretīšķīgi spēki, un
tikai retos gadījumos vienam no tiem izdodas gūt pilnīgu
uzvaru. [...] Pasaulē pastāv neatrisināms konflikts starp
labā un jaunā spēkiem, starp gaismu un tumsu.

Roberts Mūks. Dieva pērtiņa zīmē.

Seksualitāte cilvēkiem ir pamats mīlestībai un tautas pastāvēšanai nepieciešamās ģimenes radīšanai. Bez ģimenes tautas nav un nevar būt – tā pārvēršas cilvēku barā ar zemu attīstības līmeni. Arī draudzības pamatā ir seksualitāte (pēc Z. Freida domām). To savā skalā pierādījis arī A. Kinsi (Kinsey) – cilvēki no 1- 3 punktiem neiemīlas apzināti, viņi «draudzējas» ar sava dzimuma pārstāvi. Tātad pamatā tam ir seksualitāte, jo pilnīgiem heteroseksuāļiem ar 0 punktiem praktiski draugu nav. Tiem var rasties pat grūtības savu tā pašā dzimuma bērnu audzināšanā. Pēc mūsu pētījumiem incestuālas attiecības ar pretējā dzimuma bērniem ir gandrīz tikai heteroseksuāļu ģimenēs.

Seksualitāte liek cilvēkam arī mīlēt un nīst (karot) globāli. Tas, kurš izprot seksualitāti, spēj valdīt pār tautām, jo seksualitāte ir arī masveidīgi sublimējama visdažādākajos tautas un sabiedrības centienos. Visbriesmīgāk ir tad, ja to dara aprobežots valdnieks, valdība vai arī garīgi slims vadonis, kā tas pierādījies vēsturē.

Sublimēta seksualitāte dara atsevišķu cilvēku ģeniālu (vienalga kādā sfērā), bet pilnīgi ierobežota vai brīvībā palaista ļauj manipulēt ar tautu un to pat iznīcināt (mazinot dzimstību).

Seksualitāte var izvērsties trīs ceļos: – tās tērēšana bez ierobežojumiem, neko uz tās neceļot; mīlestības radīšana, radot labu ģimeni ar labiem bērniem; sublimēšana talantā, kas arī ir neirozes ārstēšanas veids. Tas liek veidot attieksmi pret seksualitāti ar vislielāko nopietnību.

Lai saprastu sabiedrībā valdošās nesaskaņas un vardarbību, asiņainos konfliktus, kas valda šīs pasaules džungļos, ir dziļāk jāielūkojas cilvēkā pašā. Kaut arī tas izklausās dīvaini, bet vēl neviens nav tā isti līdz galam pateicis, kas tad ir šī Dieva vai Dabas dāvana seksualitāte, kas atrodas visas dzīvās radības pamatos un cilvēka vislielākā dārguma – mīlestības pamatā. Vienam seksualitāte ir dabiskas fizioloģiskas vajadzības izraisīta juteklība, kas reizēm aptumšo intelektu un noved pie vienkāršas kopošanās, turpretī cits tajā meklē spēku un enerģiju un saista to ar savas dvēseles bagātību.

Iepriekš jau pietiekami akcentējām tos faktoros, kas saglabā jaunatnē spēju cilvēcīgi mīlēt, kā arī tās sekas, kas izriet no instinktu

palaišanas brīvībā, lai katrs jaunais cilvēks, kurš lasīs un mācīsies mīlestības pamatus, varētu apzinīgi izvēlēties, kuru ceļu iet. Viņa izvēli jau neviens neierobežo, viņam dota pilnīga brīvība. Tomēr, ja viņš brīvību saprot tikai kā tiesības darīt, ko grib, neatzīstot cilvēciskos pienākumus, viņš izvēlēsies pirmo, izšķērdības ceļu. Vajadzētu atcerēties, ka nav tādu bagātību, ko nevarētu izšķiest un azartā nospēlēt, ja nezina bagātības īsto vērtību.

Izšķiežot seksualitāti, cilvēks dara ļaunu arī citiem, tos ieraudams mūklājā, no kura reti kāds atrod izeju. Katram seksualitātes patērētājam ir vajadzīga apkalpojošā sfēra, prostitūtas (verdzenes), viegli pavadināmas personas, suteneri (pareizāk – verdzeņu tirgoņi), sekšopi, intīmpreču veikali, kuros, sākot no vienkāršiem falliem, var iegādāties vismodernākos stimulatorus un gumijas «partneres» (lelles), ko pagaidām vēl pie narkotikām nepieskaita, bet kas būtībā tas pats vien ir. Internets sludina libidozo un agresīvo pornogrāfiju, reklamē prostitūtu (arī nepilngadīgu) pakalpojumus. Porno un seksbiznesa darboņiem, kas tiecas vienīgi pēc naudas, ir nepieciešams, lai cilvēki ietu pirmo ceļu, kas dod viņiem pasakainu peļņu. Peļņa no pornogrāfijas ir lielāka par narkotikas tirgoņu peļņu. Iegūst arī citi varenie, kas it kā stāv tālu no seksbiznesa, piemēram, ieroču ražotāji un tirgotāji, jo seksuālās bezjēdzības vienmēr rada tādus cilvēkus, kas tiecas karot, nodarboties ar terorismu.

Pirmā ceļa gājēji nevar iztikt bez alkohola un tām pašām narkotikām, nevar iztikt bez citu cilvēku aplaupīšanas. Tā ir aksioma, kas neprasa pierādījumus. Ģimeņu centros strādājošie redz, ka pirmā ceļa gājēji cenšas noārdīt tautas pamatšūniņu – ģimeni. Palikusi bez sava pirmavota, tauta iet bojā. Tad rodas jautājums – *vai tā ir demokrātija, kad ir gan cilvēktiesības (vismaz uz papīra uzrakstītas), bet nav cilvēkpienākumu?* To, ka šo galējību kā pretreakciju radīja asiņainā 20. gadsimta totalitārisms, mēs saprotam, bet pirmais ceļš, kas šodien kļuvis vēl plašāks, taču atkal ved pie tā paša. Mēs nevaram nevienam aizliegt iet šo ceļu, bet mēs nedrīkstam pieļaut to, ka šī ceļa izvēle nodara ļaunumu citiem cilvēkiem.

«Seksuālā brīvība» dod arī politiskās brīvības ilūziju, turklāt it kā ļoti izteiktu, bet būtībā tomēr iluzoru. Jāatceras Napoleona Bonaparta bieži teiktais – «Politiskā brīvība ir pasaciņa, ko izdomājuši valdošie, lai iemidzinātu pārvaldāmos». – Un nekas tā nepalīdz šīs pasaciņas iedarbībai, kā «seksuālā brīvība». Politika jau pati par sevi ir seksualitātes sublimēta.

Seksualitāte jau pašā savā sākumā ir saistīta ar varu, jo tās sākums nav libido, bet agresija. Dabiskās atlases likums nosaka – mazulim jādzimst no stiprākā un izturīgākā. To dzīvnieku tēviņi pierāda riestu cīņās agresijā. Jau miljoniem gadu pirms cilvēka par mātīti cīnījās

bruņurupuči, ķirzakas u. c. Katra mātīte atļauj sevi apaugļot tikai uzvarētājam, kurš nekad atkārtoti nepārosies ar apaugļoto mātīti (seksuālās pārsātinātības likums). Ja viņas libido pēc tam vēl darbojas, viņa «pažēlos» arī uzvarēto, ļaujoties arī viņam, jo viņa sēkla tikai stimulēs uzvarētāja spermatozoidu agresivitāti un skrējieni pie olšūnām (kā redzat, atkal agresija seksuālajā procesā). Tas pats notiek arī starp cilvēkiem, tikai citā līmenī.

Cilvēks ir seksuālākā būtne pasaulē. Arī pusaudžiem, nobriestot seksualitātei, pirmā parādās agresivitāte kā nežēlības izpausme, ko tagad vērojam vai katrā skolā. Tā ir ļaunāka par dzīvnieku agresiju. Padomāsim, ka dzīvnieki savā starpā tikai cīnās, demonstrējot savu spēku un veiklību, bet nekad neuzbrūk pretiniekam, ja tas jau uzvarēts un sabrucis. Cilvēki pakritušu un pretoties nespējīgu vēl saspārda kājām, tā jūtoties īpaši «varonīgi». Dzīvnieki cīnas viens pret vienu, jaunieši tagad barā uzbrūk vienam, lai «uzvarai būtu lielāka garantija» nekā cīnoties vienam pret vienu. Par kādu cīņas godīgumu te var runāt? Vai tāds cilvēks ir pacēlies virs dzīvnieka līmeņa, vai noslīdējis zem tā?

Agresijai ne vienmēr ir negatīva nozīme. Agresija var būt arī aizstāvoša, sargājoša, ļaunumam uzbrūkoša. Tāpēc audzināšanas uzdevums ir virzīt agresiju šajā labestīgajā gultnē. Ļauna agresija ir apkarojama ar vislielāko stingrību, vienalga kādas metodes lieto vecāki vai skola.

Cilvēku seksualitātei vēl vajadzīga arī gara (intelekta) uzvara. Ja dzīvnieku mātīte alkst tikai fizioloģisko apaugļošanu no uzvarētāja, tad sievietē tikpat kaisli alkst emocionālo un garīgo «apaugļošanu», un vīrietim jābūt uzvarētājam arī šajās jomās. Tas viss vēlāk atsauksies uz bērnu audzināšanu, lai viņi no mazuļiem izaugtu par cilvēkbērniem un pēc tam par cilvēkiem. Pašos pamatos mēs atkārtojam savus mazākos brāļus dzīvniekus. Psihes struktūrā (sk. 1. krāsaino attēlu) seksualitātes pamatā ir divi visspēcīgākie instinkti – dzimumtieksme un agresivitāte (*libido + mortido*). Cilvēks laika gaitā savu agresiju ir krietni vien pakropļojis, to pašu mazākā mērā izdarot arī ar libido, bet no seksualitātes nav atrāvies.

Tātad seksualitātes pamatā ir libido un agresijas *sizigija* (vienotība un pretstats). Kāpēc to nepamanīja Z. Freids? Viņš bija lamarkists un ienīda Darvinu un viņa mācību par sugu izcelšanos, lai gan sākumā bija ar to aizrāvis (pēc I. Šuvajeva domām), tāpēc šādu vienību pat zemapziņā nevarēja pieļaut. Tādi paši lamarkisti neapzināti ir palikuši mūsdienu psihoanalītiķi. Cilvēka psihe, kāda tā bija Freida laikā, tagad krietni vien ir mainījusies, tāpēc tās skaidrojumā nepieciešamas izmaiņas, ko cenšamies piesardzīgi darīt. Tas nenozīmē, ka agresiju viņi pilnīgi nodala no seksualitātes, tikai neredz to, ka bez agresivitātes seksualitātes vispār nav un nevar būt.

Kā seksualitāti definē psihoanalīzē? Tā seksualitāti uzskata ne tikai kā sevišķu agresivitāti un labsajūtu, kas saistīta ar ģenitālā aparāta funkciju

(libido), un arī ar veselu virkni uzbudinājumu un rīcību, kas jau no pašas bērnības dod cilvēkam labsajūtu (tomēr ne tādu, ko dod fizioloģiskās vajadzības kā elpošana, ēšana, dzeršana, defikācija, urinēšana u. c.). Tā ir viens no elementiem tā saucamajai normālai seksuālai mīlestībai. Šādu seksualitātes izpratni izdevās izveidot, iepazīstoties vismaz ar simts monogrāfijām, kurās skaidrota šī problēma. Nekur neizdevās atrast, ka pie šīs parādības pieder arī agresija.

Nevienā seksuālā darbībā taču neizpaliek agresija. Kad viens indivīds akta laikā ieiet otrā indivīdā, vai tad tā nav agresija?

«Ne!» – teiks mani oponenti. – «Tā ir vēlme saplūst ar otru cilvēku, ieiet tajā, lai kļūtu par vienu būtni. Tā ir senās androgīnijas tāla, neapzināta atblāzma. Tikai šoreiz senais arhetips pacelts spilgtas cilvēciskas emocionalitātes un augsta garīguma līmenī. Ja vīrietis šo vēlmi nejūt un viņa tieksmei jaucaas klāt agresivitāte, tad viņa seksualitāte atrodas pirmajā, fizioloģiskajā pakāpē.»

Labi. Garīgais orgasms ir jauna kvalitāte, par to būs runa turpmāk. Tagad atgriezīsimies pie Freida. Tas vien, ka Freids atzina agresiju sublimējamu, liecina to, ka intuitīvi viņš to pieskaitīja pie seksualitātes, jo atzina, ka vienīgā tieksme, kas varētu būt sublimējama, ir tikai seksualitāte (sk. E. Jones. Sigmund Freud: Life and Work, 1957, London).

Arī agresiju var ielikt tajā «uzbudinājumu virknē», kas dod labsajūtu. Bet rieta cīņa gandrīz vai uz dzīvību un nāvi – vai arī tā dod labsajūtu, sevišķi cīņu zaudējušam? Uzvarētāja ekstāze ir libidozā labsajūta, kas endorfinu ietekmē noņem pat cīņā gūto ievainojumu sāpes. Toties zaudētāja sāpes kļūst vēl neciešamākas un viņš, guvis zaudētāja pieredzi, nākamreiz atteiksies no cīņas, jo jutīs kā fiziskas, tā emocionālas sāpes jau pirms ievainojuma. Tā var izskaidrot fobiju (baiļu) izcelsmi, kas saistīta ar zaudējumiem seksualitātes agresijā.

To vajadzētu ievērot arī audzinātājiem un sporta treneriem. Starp citu, sportistu uzvarētāju ekstāze arī ir seksuāls pārdzīvojums. Sievietes sportistes, kuru libido agresiju padara pasīvu (relišeri ir pasīvā agresija), sportā, kur vajadzīga aktīva agresivitāte, gūst labākus rezultātus, ja viņu libido ir apmierināts, jo tad atbrīvojas aktīvā agresija, kas vajadzīga uzvarai.

Lai gūtu vīrieša uzmanību, sievietei nepieciešama tikai pasīvā agresivitāte. Sievietes aktīvā agresija vīrietim atbaida. Tāpēc sievietē, palielinoties libido (Freida izpratnē, Jungs to saprata savādāk), virsroku gūst pasīvā agresivitāte, kurā ietilpst pat zināmas rakstura iezīmes – kautrība, šķietams vājums utt., kas sportā var tikai traucēt. Vācieši savas galvenās sportistes pirms sacensībām apgādā pat ar mīļākajiem, lai noņemtu šo traucējošo pasīvo agresivitāti.

Man reiz bija paciente aktrise, kas intuitīvi jūta, ka tad, kad jāspēlē sievišķīgas sievietes loma, viņai nepieciešams no dzimumakta atturēties,

toties, ja vajadzēja spēlēt kādu vīrišķīgu sievieti, viņa ar vīru iepriekšējā vakarā sarīkoja pamatīgas orgijas ar vairākiem orgasmiem.

Tātad sievietes agresija, būdama daudz dinamiskāka par vīrišķo agresiju un atkarīga no libido vai, pareizāk, pierādot agresijas ciešās saites ar libido, pierāda arī agresijas piederību seksualitātei. Un arī otrādi – agresija pamodina libido.

Junga teorija par sabiedrisko zemapziņu rosina secināt, kāpēc rodas libido uzplūdi sevišķi pēc revolūcijām un kariem. To labi varēja novērot Otrā pasaules kara laikā un pēc tā. Seksuālie apvērsumi, kad pat bērni masveidīgi pieprasa seksuālo brīvību, notiek pēc karu agresivitātes. Karos par izvarotājiem vienmēr kļūst uzvarētāji. Otrā pasaules kara sākumā tie bija vācieši, bet, kad viņiem nācās atkāpties, izvarošanas gadījumi vācu armijā praktiski izzuda, toties masveidīgi pieauga krievu armijā. Lai cik tas neliktos dīvaini, tomēr ir likumsakarīgi, ka uzvarēto sievietes pašas izaicina izvarotājus, jo, panikā bēgdamas no ienaidnieka, tās uzkurina agresora seksualitāti. Seksuālā vardarbība izraisīja vismazāko nosodījumu, varbūt tieši tāpēc par to nerunā un neraksta, jo tad būtu jāsoda par vardarbību, bet uzvarētājus, kā zināms, nesoda. Šīs parādības liecina par cilvēka bioloģizāciju, par to, ka cilvēks rīkojas daudz sliktāk nekā dzīvnieks. Šis process turpinās vēl tagad, formas mainās, bet saturs nemainās – seksualitāte kļūst aizvien «kailāka», bioloģiskāka.

Mēs pētījām dažas skolas (zināmu apstākļu dēļ tās nenosauksim) un konstatējām, ka tur, kur sastapām izteiktu kauslību, aplaupīšanu, vardarbību un citas pusaudžu noziedzības – bet noziedzība vienmēr ir izkropļota seksuāla agresija – novērojām arī izteiktu un izkropļotu, tikai nedaudz slēptāku libidozo aktivitāti ar tendenci «bērni bērniem taisa bērnus» (gadsimta beigu «spārnotā» frāze!), kuras cēloņus jau sākam apzināties.

Arvien plašāk un augošā satraukumā šos cēloņus sāk meklēt mūsu sabiedrības gaišākie prāti. Vēl nav norimusi diskusija par vardarbības atspoguļojumu Latvijas TV ekrānos. Ojārs Rubenis nāca klajā ar šokējošo ziņu, ka no aptaujātajiem cietumniekiem uz jautājumu, kas viņus pamudinājis uz vardarbību, 68% atbildējuši, ka televīzija. Jā, mēs zinām, kas redzams televīzijas ekrānos. Pat visvienkāršākā «multenīte», ko skatās jaunākā vecuma bērni, nevar iztikt bez varmācības. Visas šīs sekas, kas jau bez īpašas skaidrošanas kļūst saprotamas, pamatīgāk aplūkosim nodaļā par sublimāciju un supersublimāciju.

No teiktā izriet pieņēmums, ka agresija varbūt ir seksualitātes galvenā sastāvdaļa. Arī dzīvnieku pasaulē vērojam, ka seksuālās tiesmes apmierināšanai agresija ir nepieciešamā «pirmakcija», kaut arī motīvs šai akcijai ir libido. Tāpēc būtu pareizāk teikt, ka libido un agresija ir sigizijā (Junga termins, bet ne doma) un *seksualitāte ir pretstatu cīņa un vienotība* (Hēgeļa termins, bet ne doma), kurā libido un agresija viens bez otra neeksistē.

Pirms šīs nodaļas uzrakstīšanas pāršķirstījām daudzus darbus, kuros par agresiju runāts krietni mazāk nekā par libido un tīri libido seksualitāti. Bet, kā mēs tagad zinām, seksualitāte, ja tajā bez libido nav iekļauta arī agresija, ir tikai tāda «pusseksualitāte». Lielākajā no šiem darbiem, kurā iztīrīta agresija, («Human Aggression» – Robert A. Baron, Deborah R. Richardson, Plenum press. New York and London – un šo darbu es izstudēju ļoti pamatīgi) – nav norādītas agresijas saites ar libido un tādā ar seksualitāti. Tiesa, tajā aprakstīti eksperimenti, kad pornofilmu skatīšanās izraisa izteiktu agresiju.

No teiktā var izskaidrot daudzas gan pozitīvas, gan negatīvas parādības cilvēku dzīvē, piemēram, varaskāri, sociopātiju un citas. Seksualitāte šādā tīrā veidā «agresija + libido» cilvēkiem nepastāv, jo tad mēs būtu dzīvnieki, kuriem gan 20. gadsimtā daudzu cēloņu dēļ esam sākuši tuvoties (protams, ar izņēmumiem).

Uz libido un agresijas pamatiem veidojas primārās emocijas – kaisle un niknums, kā arī attiecīga zemas vērtības māksla, totalitārās varas un vēl daudz kas cits ar tiešām un atgriezeniskām saitēm. Uzplaukstot īstai cilvēcībai, veidojas jūtas mīlestība un naidis, par kuru attīstību runāsim turpmāk. Tikai jau tagad gribu pateikt, ka naidis, tāpat kā šo jūtu pamats, ne vienmēr ir ar negatīvu nozīmi. Mīlot un izveidojot uz mīlestības pamata ģimeni, mums nepieciešamas arī normālas naida jūtas, kas vajadzības gadījumā izpaudīsies ģimenes aizstāvēšanā. Arī dzīvnieki pielieto agresiju bara aizstāvēšanai. Cilvēki to dara maskētāk, jo jūtas vienmēr slēpjas, tās mēs varam ieraudzīt tikai sekundārajās emocijās (signāli uz limbisko sistēmu no augšas, sk. 3. krāsaino atēlu).

Te nu varētu izvīrīt definīciju:

Seksualitāte ir cilvēka ģenitālā aparāta smadzeņu centra (CNS) funkcija, kas izpaužas virknē uzbudinājumu un tiem sekojošu aktivitāšu, kuru pamatā ir libido un agresijas sīzīgija. Abi šie pamatinstinkti, kas apvienojas pretstatu vienībā – libido un mor-tido (agresija) – izpaužas cilvēkā jau kopš agras bērnības, bērnam pašam to neapzinoties, tāpēc šo pamatinstinktu turpmākajā virzībā ļoti liela nozīme ir audzināšanai.

Abi šie pamatinstinkti dod cilvēkam dažādas emocijas, kā pozitīvas, tā negatīvas, uz kuru pamata iespējams veidoties jūtām. Abi tie ir sublimējami gan radošā, gan postošā rīcībā. No abu sīzīgijas izrietošā dominante nosaka, vai cilvēka ceļš vedīs uz templi vai cietumu. Sublimējot abus vienlaikus, rodas talanti un ģēniji.

Ja cilvēks vēš mīlestību pats uz sevi, veidojas narcisms, ja naida jūtas – depresija. Naida jūtas, vērstas pret ģimeni, veido vardarbību, ko vērojam vairāk nekā 30% ģimeņu.

Apspiesta seksualitāte noved pie neurozēm, pat līdz psihozei un tālāk pie psihosomatiskajām slimībām. Masveidīgi apspiesta, seksuali-

tāte savu agresīvo pusi kāpina līdz karošanai (to izmanto totalitārie režīmi), tajā pašā laikā libidozo pusi iedzen zemapziņā, no kuras tā ar grūtībām izraujas pēc lieliem kariem (mūsu gadsimta 50. - 60. gadi), radot seksuālos apvērsumus. Valdošā sabiedrības daļa tam nepretojas, pat veicina to, jo tas rada brīvības ilūziju, lai gan pār pasauli valda vienīgi visnežēlīgākā naudas vara, bet brīvlaistā seksualitāte to tikai nomaskē. Tā mēs nonievājam seksuālās enerģijas galveno aicinājumu – sublimēties radošajā enerģijā visas tautas un pasaules labklājībai, masu slaktiņu un masu dzimstības ierobežošanai.

Ne kvantitāte, bet kvalitāte vajadzīga cilvēcei. Kas attiecas uz mums, latviešiem, tad 20. gadsimtā daudzkārt kropļotajai seksualitātei jāpieskaita vēl arī citi faktori, kas tautu ved pretī izmiršanai. Vienīgā izdzīvošanas iespēja ir tautas pievēršana otrajam un trešajam ceļam.

Erotika un sekss nebrīvā sabiedrībā

Lūkass, šķiet nepavisam nedomā par viņu, turklāt neatlaidīgi spiež kādu locekli klāt viņas gurniem, kamēr otras rokas nežēlīgi asie nagi griežas pēcpusē. Baites pārauga šausmās, Lūkasa spēks, apņēmība un nevēriba pret viņu kā pret cilvēku satrieca Megiju ne tikai fiziski vien. [..] Baites un nespēks aptumšoja apziņu, taču pat cauri šai miglai viņa samanija līdzīgi negaisam tuvojamies sev milzīgu spēku. Kad Lūkass iekļuva Megijas klēpī, viņa izgrūda ilgu, spalgu kliedzienu.

Turi muti! – viņš dobji sēca, aizspiezdams viņai muti. – Vai tu gribi, lai visi jaudis šai draņķa viesnīcā nodomā, ka es tevi žmiedzu nost? –

[..] Megija turējās pretī kā apsēsta, lai tiktu valā no drausmīgā locekļa, kas darija sāpes, taču Lūkasa smagums piespieda viņu pie gultas, roka aplāpēja kliedzienu, un neciešamās mokas nebeidzās. Lūkass nebija pacenties ar glāstiem izraisīt Megijas alkas un prezervatīvs, vēl sausāks par viņas klēpi, vīrietim kustoties arvien ātrāk un ātrāk, skrāpēja un plosīja iekšējos audus. [..] Vairāk par fiziskajām ciešanām mocīja atsargsme, ka viņa bijusi vīram nevis mīļotā sievietē, bet līdzeklis iekāres apmierināšanai. [..] Tas ir riebīgi, tā ir nīrgāšanās par mīlestību.

Kolīna Makkalova. «Dziedoņi ērkšķu krūmā».

Šis teksta fragments ir šokējošs, bet domāju, ka daudzi lasītāji ir iepazinuši un it labi atceras Megijas skumjo dzīves stāstu gan no populārā romāna lappusēm, gan ekrāna un skatuves variantiem, gan radiolasijumiem.

Jā, tā ir nemīlestība. Mēs neviens nedomājam, ka tā sastopama tikai kaut kur Skotijā, Jaunzēlandē vai Austrālijā un arī tikai pirms vairākiem gadu desmitiem. Tāda šobrīd ir dzīves ikdiens visā pasaulē un arī pie mums. Es nebūtu negribu apgalvot, ka nebrīvā sabiedrībā nevar uzziedēt mīlestība. Jā, tieši uzziedēt, bet par to runāsim vēlāk. Šis nodaļas uzdevums ir noskaidrot, kā bezjūtu sekss – nemīlestība – rada iespēju manipulācijai ar cilvēkiem. Šī manipulācija norisinās galve-

nokārt divejādi – ar pilnīgu libido aizliegumu totalitārajā sabiedrībā, atstājot brīvību seksualitātes otrajai pusei agresijai un ar kārdinājuma libido palaišanu brīvībā bez jebkādiem aizliegumiem tā saucamajā brīvajā pasaulē, cenšoties nodalīt agresiju no libido.

Erotika šīs abas galējības saved kopā. Spēle, kurā tabu un kārdinājums viens otram brīvi palīdz, izslēdz manipulācijas iespējas. Tabu un kārdinājumu neviens cilvēkam neuzspiež no augšas, šiem nosacījumiem jābūt viņā pašā. Būtu ideāli, ja tie darbotos saskaņoti. Diemžēl nebrīvā sabiedrībā tā nav – vienu vai otru uzspiež rupjāk vai viltīgāk, bet noteikti atsevišķi nevis vienībā. Tāpēc jau autors raksta šo grāmatu, lai aizstāvētu šīs kategorijas, lai aizstāvētu to vienību.

Par kādu maz pazīstamu «dzimumaudzināšanas» metodi

Lasītājs lai neuztraucas, ka šo stāstījumu sāku ar kādas vēstules atstāstu, kurā mans paziņa Ašots skaidro, kā viņš veido mūļus, t. i. ķēves un ēzeļa krustojumu. Kā zināms, mūļi nedod pēcnācējus, bet zināms arī tas, ka šie dzīvnieki ir ārkārtīgi derīgi un izturīgi darba lopī. Lai tos iegūtu, jābūt ēzeļu grupai ar perversu tieksmi kopoties tikai ar ķēvēm un jābūt arī ķēvēm, kuras «mīlētu» tikai ēzeļus. Parasti dzīvē tā nenotiek, jo ķēves relišeri (faktori, kas piesaista pretējā dzimuma uzmanību) ir atšķirīgi no ēzelienes relišeriem un normālā ēzeļi dzimumtieksmi nevar izraisīt. Ašots savu mērķi panāk, ieviešot ēzelēna audzināšanā «zirdzisku dzimumaudzināšanu».

Tikko piedzimušu ēzelēnu, raksta Ašots, es atšķiru no mātes un nododu «audzināšanā» ķēvei, kurai savukārt atņemu kumeļu. Tā uzaudzis, ēzelis uzskata sevi par zirgu un var kopoties tikai ar ķēvi. Savas sugas mātītes viņš neatzīst. Tad ņemu jaunu ķēvi, kas vēl nav kopojusies ar ēzeļi. Kādu laiku šīs pāris mierīgi ganās kopā. Tikai tad, kad ķēvei uznāk vajadzība pēc pārošanās (nobriest olšūna un sāk darboties relišeri), ēzelis kļūst ļoti uzbāzīgs. Sākumā ķēve to nepieņem, jo augumā tas ir pārāk mazs un nepavisam neatgādina ēzeļi. Te nu noder ēzeļa neatlaidība. Viņš ar savu uzbāzīgo «flirtu» tā nomoka ķēvi, ka tā krit no kājām. Un tad nu ēzelis dara savu darāmo, lai ķēvi apaugļotu. Viņš to dara ar tādu aizrautību un «seksuālo māku», ka nākošajā reizē jau ķēve pati apguļas, lai ēzelis tai varētu vieglāk piekļūt. Tāda ķēve pārstāj piesaistīt savus ciltsbrāļus, viņai patīk tikai ēzeļi, un viņa kļūst spējīga dzemdēt tikai šos cilvēkam paklausīgos vergus – mūļus.

Skaidri redzams, ka savdabīgā «dzimumaudzināšana», kuru šajā gadījumā dēvē par dzimumsocializāciju (arī cilvēkam tā ir dzimumaudzināšanas sastāvdaļa), virzīta pretdabiski, rada dzīvniekos deviāciju (perversiju), kas nepieciešama vienam cilvēkam – mūļu kungam un saimniekam. Pieņemsim, ka kaut kādu apstākļu dēļ lielākā ķēvju un ēzeļu daļa ir iegūtu šo novirzi. Tas nozīmētu, ka normālie ēzeļi un zirgi izmirtu. Ķēves ar ēzeļiem un ēzeļi ar ēzelienēm nepārotos un radītu aizvien vairāk sev perversi līdzīgo, turklāt viņu pēcnācēji vairs nebūtu spējīgi radīt nākošo paaudzi (vismaz normālu), viņiem piemistu tikai

viena funkcija – mūliskā verdzība. Izmiršana vai degradācija acīmredzamas. Ar līdzīgu paņēmienu var iznīcināt arī tautu vai pat cilvēci.

Tas nav vienīgais piemērs, kā cilvēks, iejaukdamies dzīvnieku dzimumattiecībās, padara tos sev derīgākus, paverdzināt iespējamākus. Kaut vai tā pati sadisma «iepotēšana» cīņas gaiļiem, vēršiem utt. Tāpat var manipulēt arī ar cilvēkiem, piemēram, nāvinieki bijušajā japāņu samuraju armijā.

Vai pieņemsim, ka tā ir Dieva griba? Bet tikpat labi kāda cilvēku grupa, valdošā vara vai vienkārši ļauns spēks var iejaukties apspiestas tautas dzimumattiecībās, lai šo tautu pakļautu vēl dziļāk, sevišķi, ja šī tauta nezina dzimumattiecību likumsakarības. Varbūt tieši tāpēc Hitlers un Staļins ienāda Z. Freidu, kurš šīs likumsakarības sāka atklāt un nest tāutā ar lekcijām un zinātniskām publikācijām.

Tikai viens piemērs. Par saderīgu pāri mēs uzskatām sadomazohistisku savienību, kurā viens no mīlētājiem ir ar sadistisku noslieci, bet otrs ar mazohistisku, t. i. vienam ir tieksme partneri pakļaut un mocīt, lai gūtu īstu seksuālu apmierinājumu, otram pretēji – tā paša iemesla dēļ saņemt mocības un pazemojumus. Patiešām, šāds pāris ir ļoti saderīgs, nešķirams un pat laimīgs.

Bet padomāsim tālāk! Katrā ģimenē vecāki ir sociālie paraugi saviem bērniem. Socializēdamies šādās sadomazohistiskās ģimenēs, bērni kļūst par vēl izteiktākiem sadistiem vai mazohistiem un nu jau savas īpašības izpauž «savdabīgā erotikā» pret sabiedrību un tautu. Staļinisms nonāca tik tālu, ka lielajā «tautu brālībā» antiģimeņu (sadamazohisma galējība, kurā ģimeni vieno naidis. Ienīst ir vieglāk, ja partneris ir tepat blakus.) bija vismaz 20 reižu vairāk nekā demokrātiskajās valstīs (tur 0,5%, pie mums 10%). Un nekur jau nav pazudušas šīs antiģimenes, jo neko neesam darījuši, lai to nebūtu. Tās nedaudzās lekcijas dzimumaudzināšanā, ko, nolasīju LVU nelielai pedagoģiskai grupai, bija pārāk niecīgs devums, un diez vai šos entuziastus skolās vispār izmantos, jo tur vēl stingri turas vecais, totalitārisma ieviestais Makarenko apmācības stils, kurā dzimumaudzināšana var būt tikai fikcija. Līdzšinējie mēģinājumi ieviest dzimumaudzināšanu ir cietuši neveiksmi.

Pa to laiku antiģimenes ražo savu destruējošo «produkciju». Tā PSRS laikā bija vajadzīga represīvajam aparātam (čekai un citur), bet tagad tā paplašina sevišķi nežēlīgu noziedznieku rindas. Katrā noziedzniekā (pat vienkāršā kabatzagli, ne tikai liela stila reketieri vien) var atrast diezgan spilgtas latentā vai atklāta (apzināta) sadisma iezīmi, tātad seksuālu perversiju – kukuļņemšanas, izspiešanas, zagšanas, huligānisma, fiziskas vai garīgas vardarbības u. c. izpausmes.

Līdzīgi akti vienmēr ietver sevī perversu erotisko tieksmi paze-
mot, nicināt un pakļaut sev citu cilvēku. Šīs tieksmes pamati centrālajā

nervu sistēmā programmējas tieši tajā pašā vietā («blokā»), kurā rodas dzimumtieksme, tātad katra noziedzība lielā mērā ir dzimumtieksmes patoloģija (antierotisms). Zogot vai kādu citu noziegumu izdarot, vispirms tiek pazemots cietušais. Mēs taču ne vienmēr pārdzīvojam nozagtās mantas vērtību, bet mūs satriec pats apzagšanas fakts, mūsu personas aizskārums, pazemojums. Noziedzniekam nozieguma veikšana ir erotiska darbība viņa perversajā gaumē. Vēl maz izpētītās erotiskās perversijas piemīt visiem sociopātiem.

Antiģimene un sadisms ir tikai viens piemērs. Šādas tautu destruējošas un antidemokrātiskas parādības, kas izriet no dzimumjautājumu ignorēšanas, varētu minēt vēl daudz.

Makarenko trieciens ģimenei – tautas nākotnei

Kāds var teikt – «Pietiek par pagātņi!» – Tad jāatbild: – Kādā paaudzē pieļautās kļūdas turpinās vēl vismaz trīs paaudzēs ar vēl lielāku destruktivitāti. Okupācija mums sabojāja ne tikai vienu vien paaudzi, bet cik vēl cietīs no sekām?

Totalitārisma valdošā virsotne pašlaik daudzās publikācijās tiek pasniegta kā tāda diezgan aprobežotu cietsiržu grupa. Par cietsirdību var nešaubīties, jo tā ir acīmredzama. Toties aprobežotība bija ne visai raksturīga šīs sātaniskās sociopātu varas īpašība. Varu runāt tikai dzimumjautājumu sakarā.

Ļaunuma impērijas virsotne šajos jautājumos bija ne tikai zinoša, apzināti liedzot šīs zināšanas citiem, bet bija sasniegusi visai rafinētu «pilnības» pakāpi, lai, līdzīgi Ašotam, jau cilvēkos socializētu cilvēkveidīgus mūļus (tolaik «homo sovieticus», tagad «homo eroticus») ar tādām īpašībām, kas tautas pārvērstu paklausīgā, nedomājošā barā. No tā periodiski un nesodīti varētu izkaut tos individuus, kuri vēl nav pietiekami mankurtizējušies. Cik man zināms, tad dzimumjautājumu studijām Ļeņins piešķīra ārkārtīgi lielu nozīmi, atklātībai no visa tā nododams tikai liekulīgas šķīstības saukļus. Viņš nepalaida garām iespēju tautu attiecīgi sublimēt (sk. 2., 4., 7. un 8. krāsainos attēlus). Staļins dzimumattiecību kroplošanas lielo nozīmi atklāja jau jaunībā, mācoties garīgajā skolā, un vēlāk papildināja savas zināšanas, studējot Z. Freidu un citus autorus, kuri – tieši pretēji – brīdināja no šīs iespējas tādā veidā bioloģizēt cilvēkus. Tāpēc jau Freidu tautai aizliedza. Dzimumaudzināšanu aizstāja ar «pikanto jautājumu» vienkāršotu izskaidrošanu, ar dzimumizglītošanu pēc iespējas naivākā veidā. Aizliedza pedaloģiju un citas dzimumaudzināšanai tuvas zinātnes. Tas pats notiek arī pašlaik, veselības mācību stundām aizņemoties programmas no Rietumiem.

Tolaik jaunajā padomju pilsonī mērķtiecīgi modināja atavisko bara instinktu gan gigantiskajos bērnu namos, gan megaskolās, gan

slēdzot mazās lauku skoliņas. Tā pati virzība ir arī tagad – atkal ķeramies pie mazo skoliņu slēgšanas un cenšamies sadzīt visus vienā lielā barā. Tolaik represēto bērnu bāriņu namos masveidīgi pārvērta par Pavļikiem Morozoviem, gatavojot tos par dažāda ranga sadistiem, lai tie kalpotu par bendēm tām iestādēm, kas iznīcinājušas viņu vecākus. Te nu labi noderēja dzimumsocializācija – dzimumaudzināšanas galvenā sastāvdaļa. Tālāk neuzskaitīsim. Par to visu varētu uzrakstīt biezu grāmatu. Pasvītrosim tikai galveno – lai pārvērstu tautu par baru vai pūli (tā saucamo «obščestvo»), tautas pirmšūniņas loma ir jāpārnes no ģimenes uz kolektīvu.

Par tādu izvēlējas darba kolektīvu. Tūdaļ tam automātiski sekoja dzimumdzīves pārceļšana no ģimenes uz dažādiem kolektīviem (pēc anonīmās anketēšanas datiem ekspedīcijā apmēram 69 - 73%), pirmām kārtām uz to pašu darba kolektīvu, tad uz atpūtas namiem un sanatorijām, kur nokļūt kopā ar ģimeni praktiski nebija iespējams. Strauji uzplauka latentā (slēptā) prostitūcija – bāze mūsdienu atklātajai prostitūcijai. Radās iespēja vēl vairāk pakļaut cilvēku, it kā cīnoties pret viņa izvirtību. Pakļaušanai izmantoja partijas varu. Piekrāptajam dzīvesbiedram vajadzēja tikai aiziet uz «raikomu» vai «profkomu», lai krāpējam pavēlētu palikt ģimenē. Tikai tā vairs nevarēja būt normāla ģimene, tā jau bija visīstākā antiģimene, ko vieno naidis. Šādā ģimenē tad nācās socializēties nākamajai paaudzei.

Ģimenē ar varu iesaistītu izvirtuli pārtaisīt nav iespējams. To jau arī «partkomi» un «raikomi» nemaz nevēlējās, jo izvirtība padarīja šos cilvēkus viņiem pakļaujamus un uzticamus pavisam citās jomās. Augstākajos partijas orgānos plauka pašiem sava prostitūcija.

Ļoti raksturīgas šajā ziņā bija kāda mana pacienta likstas. Viņš bija atnācis pie manis pēc seksuālas spējas stimulējoša pulveriņa, lai varētu apmierināt savu «raikoma» dāmu seksuālo kāri saunu izbraukumos. Tikko viņš bija saņēmis partijas rājienu par sievas krāpšanu ar kādu savas rūpnīcas darbinieci. Gulēdams gultā ar kādu «raikoma» daļas vadītāju, viņš jautājis, kāpēc tā tik bargi viņu sēdē rājusi un tomēr panākusi, lai viņu neizslēdz no partijas. Dāma atbildējusi – «Tāpēc, lai tu vienmēr būtu mūsu varā un gulētu tikai ar mums no komitejas». Šim žigolo tika maksāts ar iespēju strādāt atbildīgu un ienesīgu darbu valsts rūpnīcā.

Jācer, ka lasītājs nebūs tik naivs un sapratīs, ka šī parādība līdz ar zināmo iestāžu izzušanu nepavisam nav izskausta, bet varbūt plaukst vēl krāšņākos ziedos.

Uzskatu, ka pirmsvēlēšanu kampaņās žurnālistiem jāraksta par izvīrīto kandidātu intīmo dzīvi, kā tas ir ĀSV, kur izvīrtīgas personas ir spiestas pašas atsaukt savu balotēšanos. Acīmredzot, tā ir viena no demokrātijas prasībām – tur zina un saprot, ka zivs pūst no galvas. Un vai vienlaikus tā nav jau dzimumaudzināšana? Nonācis pie varas, tāds stipras ģimenes cilvēks rūpēsies par visas savas tautas un ģimenes

stiprumu. Tāda tauta nenonāks līdz stāvoklim, kad ģimenēs dzīves biedru var nodot, noslepkavot vai atļaut nosūtīt uz koncentrācijas nometni (Molotovs, Budjonijs, Kaļiņins, Kalnbērziņš un daudzi citi).

Sibīrijā dzīvoju vienā istabā ar augsti stāvošas cilvēku, kura sieva bija parūpējusies, lai vīrs tiktu notiesāts uz 10 gadiem. Represētais filozofs G. Korjagins iepazīstināja mani ar Freida, Junga, Adlera u. c. psihoterapeitu uzskatiem pirms vēl biju iestājies medicīnas nstitūtā. Viņš bija pirmais, kurš pievērsa manu uzmanību Platona uzskatiem par erotiku – redzēt mīlestības izpausmi vispār un ne tikai dzimummīlestībā. Tā bija mana dzimumaudzināšana un sākums tās izpētei.

Gan augstu, gan zemu stāvošus despotus radīja Makarenko skola, kā arī tie audzināšanas kolektīvi, kas darbojās pēc viņa metodes. Praktiski šī metode bija masveidīgs eksperiments un manipulācija ar jauno paaudzi, lai izaudzinātu to totalitārisma garā. Ģimenes vietā kā pirmšūniņu ieviesa citu struktūru – kolektīvu ar visām no tā izrietošajām sekām, kas var būt izdevīgas vienīgi varas elitei, bet nāvējošas tautai. Bija taču jārada jauna tauta – «padomju tauta» – vienīgā mēmā tauta pasaulē, jo jēdziena «padomju valoda» nav un nebija. Sazināšanās valodu aizstāja krievu valoda, bet mēmai šai tautai bija jābūt savā bezierunu paklausībā.

Palasiet žurnāla «Boļševiks» 20. gadu numurus, kaut vai J. Jaroslavska (un ne tikai šī autora vien) rakstus un jūs redzēsiet lopisku ņirgāšanos par cilvēka brīvību, cilvēka tiesībām, sirdsapziņu, mīlestību... Tas viss bija jāiznīdē jaunā tipa cilvēkā. Par kaitīgām atzina Solovjova, Berdjajeva u. c. (pie mums Zentas Mauriņas) idejas. Dziļas intīmas jūtas pasludināja par individuālismu, kas bija nīstams un no sabiedrības izravējams. Makarenko kļuva par jaunas reliģijas – kolektīvisma – priesteri. Kolektīvisms ir vairākuma vara pār atsevišķu cilvēku un caur to šī kolektīva vadoņa personiskā vara. Brīvība kļūst tikai formāla un tā jau ir vislielākā netaisnība.

Un vēl par Makarenko uzskatiem. Viņš sacīja: «Man nav nekādas vajadzības pēc personības. Ja viena personība ir nonākusi aizās malā pie bezdibeņa, bet traucē virzīties kolektīvam, es viņu nogrūdišu, lai kolektīvs varētu turpināt savu triumfālo gājienu.» Te var piebilst – uz to pašu bezdibeni kolektīvs virza ar vardarbību, nīdējot erotismu kā garīgu vērtību. Pret to cīnīties individam nav iespējams.

Kolektīvisms pilnīgi nomāc individualitāti, vienlaikus manipulējot ar tādiem jēdzieniem, kā «personības brīvība», «humānisms», «padomju demokrātija», nekādā veidā neietilpinot tajos to isto jēgu. Nāk prātā jēdziena «padomju demokrātija» tā laika definīcija – «padomju demokrātija ir īpaša veida demokrātija». Punkts. Viss. Jūs sapratāt? Es to vēl līdz šim nesaprotu.

Jā, Makarenko izaudzināja stiprus cilvēkus, bet tādus, kas vajadzīgi represīvajam aparātam, tādus, kas nekad nešaubās un vienmēr gatavi iet pāri liķiem sava lielā kolektīva «partijas» uzdevumā. Līdz mankurtismam hiperrofēta pārlicība!

1933. gadā tur, kur dzīvoja Makarenko, notika šaušalīgas bezjēdzības – bads, turīgāko zemnieku iznīcināšana vai izsūtīšana, uz ielām liķi, sarkanās bandas aplaupā iedzīvotājus... Makarenko, savācis noslepkavoto cilvēku bērnus, mēģina viņiem organizēt mazu, taisnīgu sabiedrību, tajā pašā laikā attaisnojot notiekošo, atzīstot staļinismu, sātānisko ļaunuma sistēmu. Savāktajiem bērniem viņš atņēma mantiņas, kas vēl varētu atgādināt ģimeni, noslepkavotos vecākus un sadedzina tās sārtā viņu acu priekšā. Viņš, lielais pedagogs, paģēr – «Aizmirstiet vecākus!» – Šamaniska suģestija, kas atšķirībā no reliģiozā šamanisma desocializē ar mērķi nomākt ģimeniskumu, padarīt bērnus milēt nespējīgus. Nekur jūs, lasītāj, neatradīsiet Makarenko runās un rakstos vārdus par žēlsirdību, par līdzjūtību, par mīlestību pret vecākiem. Var jau būt, ka Makarenko tādā veidā gribēja nolīdzināt bērnu dvēselēs plēstās brūces. Tās viņš pamazām dziedēja ar padomju humānisma narkozi – «ja ienaidnieks nepadodas, to iznīcina».

Man atmiņā, ka mūsu skolotāji te Latvijā, okupācijas pirmajos gados, kad arī pie mums bērni kļuva bāreņi, rīkojās pavisam citādi – slepus Ziemassvētkos bērniem mežos iededzināja eglītes, mācīja slēpt no iebrucējiem un pašmāju nodevējiem aizliegtos tautas simbolus, mīlet savus vecākus un Tēvzemi. Tā bija socializācijas nostiprināšana. Žēl tikai, ka jau katra nākošā skolotāju maiņa aizvien vairāk pārņēma Makarenko metodes. Nicīgi runājot par inteliģenci un tādā veidā apspļaudot paši sevi, šie padomju ideoloģiju ātri apguvušie skolotāji mācīja (tāpat kā Makarenko), ka jābūt kā čekistiem ar dzelzs nerviem, ka galvenais nav konkrēts cilvēks, ka jādoma tikai par kolektīvu un jādarojas tā labā.

Atcerēsimies tikai vienu notikumu Makarenko kolonijā. Jaunietis Čobota bija iemilējies Natašu. Tā bija savstarpēji spēcīga un spilgta mīlestība. Čobota, kam bija jāaizbrauc no kolonijas, lūdza Makarenko atļaut Natašai braukt kopā ar viņu, lai abi varētu veidot ģimeni. Saņēmis atteikumu, Čobota teica, ka padarīšot sev galu. Ko dara audzinātājs? Viņš, pirmkārt, suģestē Natašu, ka pamest kolektīvu ir slikti, ka tā būs nodevība. Par to, ka tiek nodota mīlestība un ģimene, nevienam pat prātā nenāk. Otrkārt, audzinātājs kā visas kolonijas vadonis viegli panāk, ka pats kolektīvs arī ietekmē Natašu un ne jau tikai ar pierunāšanas metodēm... Čobota, kas bija nostājies «kraujas malā» un traucēja kolektīvam, tiek nogrūsts bezdibeni – viņš pakaras. Tas notiek svētkos, kad kolonisti svin 1. Maiju.

Sakarā ar notikumu kolonijā ierodas inspektore. Viņa ir apstulbusi – pagrabā guļ vēl neatdzisis cilvēka liķis, bet kolektīvs, no kura šis cilvēks ir aizgājis, aizrīdamies smejas... Tam nav nekādas daļas par bojā gājušo cilvēku, tam jādoma par «gaišo rītdienu»... Tie ir tie paši Pavļiki Morozovi, savu vecāku nodevēji, kas noliedza visas garīgās vērtības, arī vecāku mīlestību, ģimeni un līdz ar to arī savu tautu, kuras sākotne ir ģimene.

Pēc visa tā dzīvam palikušajam nodevējam nav citas izejas kā pārgērbt savu dabisko un neiznīcināmo dzimumtieksmi tādā apģērbā, lai būtu brīvs no mīlestības, tā radot novirzes pašā tieksmē. Var arī šo tieksmi atstāt tāpat

pilnīgi kailu un tad tā cilvēku izteikti bioloģizēs. Tāds bioloģizēts cilvēks, t. i. sociopāts ir bīstamāks par zvēru. Viņš bāž rokas mūsu kabatās, uzlauž dzīvokļus, ņem kukuļus, izspiež un reketē, tvīkst pēc varas, kuras dēļ gatavs pat slepkavot... un mums pat prātā neienāk, ka to darot viņš vienlaikus apmierina savu perverso dzimumtieksmi. Vai vēl jāpierāda, cik dziļa šādos apstākļos ir ģimenes krīze?

Ja ģimenes audzināšanu aizvieto liels kolektīvs, tad šī kolektīva ietekme attīsta bioloģizējošo bara instinktu. Armijā ieviestā Makarenko metode dzemdēja šīs audzināšanas galējību «ģedovščinu» (pēc būtības latviska tulkojuma šim vārdam nav). To pašu redzam cietumos. Spilgts piemērs bija Solovku lēģeris. Elegantie un inteligēntie baltgvaru virsnieki te tā bioloģizējās, ka savā zvēriskumā pārsteidza pat čekistus un tika pieņemti par pārējo ieslodzīto apsargiem, tā paši kļūstot par čekistiem. Lūk, ko nozīmē Makarenko metode!

Mūsdienās, ja grupas vadoņa lomā nonāk aktīvais sociopāts (tas bieži iespējams), dzimumattiecībās bara instinktu ieguvušie vai, pareizāk sakot, atguvušie (atavisms) arī rikojas bioloģiski. Bieža kļūst izvarošana, vairojas sievietes un vīriešu kārtas prostitūtas. Ar vislielāko nežēlību darbojas seksuālās pārsātinātības likums – katra seksuāli iegūtā partnere kļūst pretīga. Cilvēki nokļūst masu kultūras varā, kurai pilnīgi trūkst garīguma. Šamaniskie ritmi un ķērcošās dziedoņu balsis ar simtiem decibelu jaudu skrāpē jauniešu erogēnās zonas tā, ka tiem, kas vēl daudzmaz turējušies cilvēciskuma rāmjos, atliek tikai pakļauties bara kaislībām. Bērni dzemdē bērnus, par kuriem pēc tam neliekas zinis. Tas nozīmē, ka arī pašlaik mēs vēl dzīvojam nebrīvā sabiedrībā, kur valdošā virsotne ar mums manipulē savas peļņas un varas interesēs.

Tomēr pilnīgi nostāties pret Makarenko kolektīvisma metodi nevar. Tā nedod ļaunumu (cilvēka bioloģizāciju), ja uz otra svaru kausa tādā pat mērā liekam individuālismu. Vienoti šie divi pretstati ir viens no dzimumaudzināšanas stūrakmeņiem. Atcerēsimies, ka dzimumaudzināšanas galamērķis ir laimīga dzimummīlestība un laimīgas ģimenes izveide. Ģimene arī ir kolektīvs, kopība, bet to veido tuvākie radnieki, tur jāvalda augstālā mērā pozitīvām tradīcijām, kas visus šī kolektīva locekļus virza augšup un pilnveido.

Patiesības labad jāatzīmē, ka Makarenko ģeniāli izstrādāja sociopātu ārstēšanas (audzināšanas) metodiku. Viņa materiāls bija pirmā pasaules kara un vēl daudz lielākā mērā pilsoņu kara radītā sociopātiskā jaunā paaudze, kuras mazgadīgo bezpajumtnieku milzīgās masas klīda pa visu Krieviju. Pirmais, ko izdarīja Makarenko, bija aktīvo sociopātu pārvēršana pasīvajos, kuru superego tukšajā tilpnē viņš ievadīja savas vadonības idejas. Makarenko metode bija domāta nevis atsevišķa cilvēka, bet visa kolektīva laimei. Tā ir utopija, jo nevar būt laimīgs kolektīvs, ja katrs tā loceklis ir nelaimīgs.

Šī metode varētu būt efektīva tikai tad, ja vadoņa lomu ieņemtu cilvēki ar absolūti tīru sirdi un gaišu prātu. Tāds vadonis spētu radīt uz noziedzību orientētā kolektīvā psihoterapeitisku grupu (sociopāti ir ar izteiktu tieksmi apvienoties grupās). Tomēr, ja šīs grupas vadonis nebūtu psihoterapeits, psihologs, mācītājs vai labs pedagogs, tad to tūdaļ aizstātu kāda noziedzīga grupējuma vadonis, sāktos «ģedovščina» vai «zeku» pasaules organizācijas vadonība. Makarenko metode var aiziet tikai līdz pusceļam, pilnīgi izvest no sociopātijas tā nevar, jo kolektīva prioritātes vārdā noliedz personību un audzināšanas darbā neatzīst individuālu pieeju. Arī izteiktais individuālists Rainis vienubrīd atradās šajos maldos («vienpatim jākrīt, lai visums celtos»), bet lielajam dzejniekam un domātājam pietika spēka tos pārvarēt.

Makarenko audzēkņiem palika tikai viena izeja – turpināt savu pastāvēšanu boļševiku partijā, kas bija šīs metodes kalngals pieaugušo vidū. Tas ir sākums ģimenes krīzei un tautu iznīcināšanai, jo tauta nevar būt tur, kur ir noārdīta ģimene. Tautas vietā veidojas sociopātu bars ar savām pavisam citām uzvedības normām, ar bioloģisku hierarhisku sabiedrības uzbūvi. Atcerēsimies arī, ka daži kazarmju komunisti, piemēram, Pols Pots gāja vēl tālāk un vispār aizliedza ģimeni, jo tā ir vienīgā šūniņa, ko diktatūra nevar kontrolēt.

Tas viss aizgājis pagātnē, bet kolektīvisma principa vietā stājusies cita perversa galējība – līdz absurdam pārspīlēts cilvēktiesību princips (tikai princips, ne jau pašas tiesības!), aizmirstot, ka *cilvēktiesībām jābūt vienotām ar cilvēkpienākumiem*. Atraujot tos vienu no otra, atkal sākas regress, kas vēl vairāk veicina noziedzības pieaugumu, patoloģisku visatļautību, seksuālo bioloģizāciju un visa šī pagrimuma rezultātā neatvairāmu apokalipsi mūsu tautai.

Savā verdziskajā klanīšanās mānijā Rietumiem mēs nedomājam par rītdienu, nedomājam, ka Rietumi pie šodienas nonāca uz pavisam citas bāzes veidotā sabiedrībā ar citādu audzināšanu un tradīcijām. Iepriekšējā iekārtā iesētās un saplaukušās izvirtības mēs reabilitējam ar kailo cilvēktiesību saukli. Pat cilvēka noslepkavošana jau saistās ar slepkavas tiesībām slepkavot (cilvēktiesības rīkoties pēc savas un vienīgi savas gribas vai iegribas!), nemaz nerunājot par tiesībām nerūpēties par saviem bērniem, laupīt, izvarot, uztiept bērniem dzimumdzīvi jau pirmskolas vecumā. Noziedzniekam ir tiesības saņemt atpūtu sanatorijas tipa cietumā, lai uzkrātu spēkus nākamajām noziedzībām.

Varas sagrābšanas un iznīcināšanas tieksme pieņēmusi jau globālu raksturu. Humānā Eiropa mierīgi noskatās, kā slepkavīga impērija iznīcina veselu tautu, jo tā esot slepkavas «iekšējā lieta», kurā neviens nedrīkstot iejaukties.

Totalitārie režīmi manipulē ar cilvēkiem, dzimumjautājumus pārklājot galvenokārt ar aizliegumiem. Brīvā tirgus apstākļos bagātais slānis manipulē ar tautu, ieviešot visatļautību seksā.

1995. gada jūlijā Romas pāvesta vēstījums sievietēm par seksualitāti ģimenē nāk tieši laikā, norādot, ka ejams pareizais vidusceļš un vajadzīgas dziļas zināšanas cilvēku seksuālās mīlestības jautājumos. Tas nepieciešams, lai cilvēks patiesi varētu glābties, neatļaujot ar sevi manipulēt un kļūt par spēļu lietiņu šaurās valdošās virsotnes un tās plašā birokrātijas slāņa rokās.

Tāds ir sociopātiskais fons, uz kāda pie mums šobrīd atnācis seksbums. Tas pilnīgi izslēdz erotiku ne tikai šī vārda labākajā nozīmē, bet vispār, kaut gan liekulīgi šad un tad to sev piedēvē.

Seksbums Latvijā

Pie mums ir atvēlies seksbuma vilnis, kas Rietumos savu apogeju sasniedza 60. gadu sākumā kā seksrevolūcijas ekstrēmisms, praktiski seksuālā kontrevolūcija un ģimenes krīzes izpausme. Esmu novērojis, ka cilvēkiem seksrevolūcijas jēdziens aizvien vēl nav skaidrs un viņi to lieto seksrevolūcijas ekstrēmisma nozīmē. Pati seksrevolūcija jāuzskata par visnotaļ pozitīvu parādību, jo ietver sevī intīmo attiecību un mīlestības likumsakarību zinātnisku izpēti un palīdzības sniegšanu šīs funkcijas traucējumu gadījumos.

Cilvēkam tas ir bezgala svarīgi, jo atšķirībā no dzīvniekiem viņa dzimumdarbība un funkcija ir pastāvīga un regulāra nepieciešamība, tā veicina cilvēkus vienojošo erotismu. Traucējumi dzimumfunkcijā var radīt ļoti nepatīkamas sekas, var saīsināt cilvēka dzīvi pat par 15 gadiem. Pastāvīga, nepārtraukta seksualitāte, tātad arī erotika ir augsti attīstītu būtņu īpašība. Šādi bezsezonu regulāri un pastāvīgi seksuālie sakari vēl ir tikai pērtiķiem un delfīniem, kuru prāta darbība salīdzinājumā ar pārējiem dzīvniekiem ir augstāka. Iespējams pat, ka izteikta seksualitāte ir viens no noteikumiem, kas stimulē prāta attīstību (sk. nodaļu par sievišķību un vīrišķību). Cilvēks ir vienīgais, kas var šo tieksmi un tās enerģiju sublimēt cita veida radošā intelektuālajā darbībā, lai savukārt pēc *circulus vitiosus* likumsakarības, parādījis te savu pārkumu, piesaistītu jau citā līmenī pretējā dzimuma uzmanību un tieksmi.

Šo rindu autors bija pārsteigts konstatējot, cik daudzi vīri viduvējības, kā savus auklē no talantīgiem vīriešiem ieņemtus bērnus, protams, paši to nemaz nezina. No tautas genofonda viedokļa šāda sievu rīcība ir apsveicama, jo tautas nākotne taču ir nevien šīs tautas kvantitātē, bet – un tas ir īpaši svarīgi! – arī kvalitātē.

Seksbums ir šķērslis cilvēku iespējai sublimēties, nemaz nerunājot par supersublimāciju. Seksbuma pārņemtie nesublimējas, tie kļūst slinki, talants neatīstās un iet bojā. Šādi sublimēties nespējīgi vīriešu kārtas pārstāvji vēlāk pārvēršas par citu (vīrišķīgāko) vīriešu radīto bērnu

vienkāršiem bioloģizētiem izbarotājiem. Te atklājas viena no jau aprakstītājām dzimumaudzināšanas likumsakarībām, bet tādu ir vairāki desmiti. Šeit izpaužas arī cilvēka kā garīgas būtnes prioritāte.

Savukārt seksbuma iespaidā sievišķību zaudējusi sieviete neizjūt sievišķo vēlmi dzemdēt no garīgi stiprākā, t. i. no vīrišķības augstākajā pakāpē esošā. Šeit darbojas tā pati likumsakarība. Labākajā gadījumā viņa dzemdē no trula muskuļu blāķa (faktiski no bioloģiski agresīvākā) kā dzīvnieku mātīte no fiziski stiprākā, bet visbiežāk atsakās no dzemdēšanas vispār vai, ja nav abortējusi, piedzimušu bērnu atstāj dzemdību namā. Šeit vērojama tā saucamā žurku likumsakarība, jo šo dzīvnieku uzvedība ir līdzīga. Arī žurku mātītes kopošanās vajadzībām izvēlas agresīvākos spēcīgākos eksemplārus, bet, ja mazuļu tēvs neatbilst zināmam līmenim, no pēcnācējiem atsakās, tos nokožot. Tādas ir seksbuma sekas arī cilvēku sabiedrībā.

Rietumtautas nepārsteidza seksbuma parādības. Tur jaunatnes lielākā daļa, sevišķi turīgākajās aprindās, bija jau sagatavota šim visu postošajam siseņu uzbrukumam, toties mūs totalitārisms pameta šim vilnim nesagatavotus, naivākus un pretimnākošākus. Tātad gaidāmi arī lielāki zaudējumi. Paši vien esam vainīgi, ka seksbumu uztvērām kā īpaši vērtīgu Rietumu kultūras, demokrātijas un cilvēktiesību parādību.

Savā laikā, paredzot seksbuma atnākšanu, izdevu savu pirmo grāmatu «Mīlestības vārdā», kuras mērķis bija sagatavot jaunatni seks-ekstrēmismam, kas tuvojās kā lavīna. Jasaka gan, ka daudzi mani nesaprata un neizdota palika ieplānotā grāmata «Dzimumaudzināšana». Tagad ir nopublicētas triloģijas divas pirmās daļas, bet, kā izrādījās, to nav pamanījuši tieši tie, kam jānodarbojas ar dzimumaudzināšanu.

Tas tāpēc, ka seksbuma lavīna ir pastiprinājusi totalitārisma laikos radīto seksfobiju* tajos, kuriem būtu šāda pareizas orientācijas literatūra jāizdod un jāvada dzimumaudzināšana, jāgatavo tai speciālisti, lai jaunieši atrastu pareizu novērtējumu visam tam, ko sludina pornogrāfijas ražotāji. Pa to laiku no Rietumu seksliteratūras arsenāla pārtulkotās un tur jau sen novecojušās grāmatas un videofilmas aicina uz pavisam citu pusi – atmet visu cilvēciģo un tiekties tikai pēc fizioloģiskajām baudām, praktiski pēc tīri bioloģiskas darbības, līdz ar to bioloģizējoties vispār, kas beigu beigās noved pie noziedzības ja ne tīri likuma izpratnē, tad morāles izpratnē noteikti. Noziedznieki vienmēr ir nezvēri, kaut bieži uzlikuši vissmalkāko cilvēcības masku. Tos arī saucam par sociopātiem.

Sevišķi bīstama ir mūsu pašu radītā klanīšanās Rietumu priekšā. Jau pieminētā literatūra, nožēlojamie tulkojumi mūsu neizglītotajai un

* Seksfobija – bailes no visa, kas saistīts ar seksu.

mazprasīgajai jaunatnei ir vislielākā autoritāte. Uz vāka taču rakstīts, ka grāmata iepriekšējā gadā ir bijusi visvairāk lasītā grāmata Amerikā. Kurš gan to pārbaudis?... Atliek pieņemt, ka jenkiji ir tik stulbi, ka lasa tādus mēslus, bet šādam apgalvojumam diez vai varēs piekrist, tāpat kā «amerikāņi ēd tikai Makdonaldā!».

Mēs esam pieraduši ticēt visam, ko kāds kaut kur uzraksta, kaut vai uz sētas... Stulbuma rekords ir tad, kad šādus «sekса ceļvežus» mātes uzdāvina saviem pusaudžiem, uzskatot, ka tādējādi viņas veicot dzimumaudzināšanu! Pamēģiniet šādās grāmatelēs atrast kaut vienu vārdu par mīlestību! Tur ir tikai un vienīgi sekса tehnika, pozas, grupveida sekса apjūsmošana utt. Tikai sekss spējot cilvēkus «darīt laimīgus»! Mums cenšas iestāstīt, ka jēdzieni «mīlestība» un «sekss» ir adekvāti, ka tie apzīmē vienu un to pašu. Tagad, kad vērtīgu grāmatu iegādei cilvēkiem trūkst naudas, izdevēji labi nopelna ar šādiem izdevumiem.

Tā pārdošanā bija kādas prostitūtas H. Hollanderes (viņa gan reklamēja sevi par seksoloģi) grāmata «Kā kļūt par seksuālu sievieti». Būsim objektīvi – tur var atrast arī dažu labu domu, bet lielākoties šī grāmata, līdzīgi daudzām citām, aicina seksā uzvesties dzīvnieciski. Tā 13. nodaļa «Grupveida sekss, partneru maiņa, orgījas» aicina «ģimenes stiprināšanai» laulātos piedalīties šādās orgījās, vienam otru vērojot, publiski izmēģinot vairākus partnerus utt. Nez kāpēc autorei neienāk prātā ēdot mainīt ar galdabiedriem arī šķīvjus un karotes vai kabatas lakatiņus, ja dalībnieki slimo ar iesnām – tas būtu daudz higiēniskāk nekā piešmurgāta sievietes maksts pēc sakariem ar vairākiem vīriešiem. Tā kā tas «nāk no Rietumiem», lētticīgie latvieši to uztver kā «augstu klasi» un cenšas atdarināt.

Ja «Mīlestības vārdā» tādu gadījumu varēju aprakstīt tikai vienu, tad tagad jau sen esmu pārstājis tos skaitīt. Vienkārši esmu ārsts, pie kura griežas šādās orgījās dvēseliski salauztie. Pats bēdīgākais ir tas, ka šī agrīni uzsāktā dzimumdzīve (uz to mudina pat veselības mācība skolās, desmitgadīgas meitenītes iepazīstinot ar kontracepciju) pilnīgi dzēš iespēju mīlestībā sasniegt garīgo orgasmu, kas ir augstākais un skaistākais, ko vien cilvēks cilvēkam intīmo attiecību brīdī var dot. Ja dzimumattiecībās trūkst kāda no komponentiem (garīgā, emocionālā vai fizioloģiskā orgasma), partneru maiņa ir neizbēgama, jo tajā cilvēks neapzināti sāk meklēt kaut ko pilnīgāku. Ko tas nozīmē venerisko slimību un AIDS laikmetā, nav grūti iedomāties, nemaz jau nerunājot par cilvēka bioloģizāciju, kam seko masveidīgs noziedzības pieaugums. Noziedzība (ne tikai krimināli sodāmā vien) un sekса problēmas ir visai tuvi jēdzieni, lai arī cik dīvains pirmajā brīdī šāds apgalvojums šķiet. Mēs visādi auklējam HIV inficētos, kas ir aizmirsuši savu cilvēkpienākumu neinficēties un neinficēt citus. To pašu var teikt par citu seksuāli transmisīvo un venerisko slimību nēsātājiem.

Minēšu nesenu gadījumu. Onkoloģijas centrā ievada 26 gadus vecu puisi, narkomānu, kuram kājas bija vairs tikai rokas resnumā, jo muskuļu gandrīz nebija. Viņam provinces slimnīcā bija operēts vēzis, bet operācija jau bijusi novēlota. Viņš atzinās ārstam, ka ir HIV nēsātājs, ko nebija iepriekš pateicis operējošajiem ārstiem. Kāpēc viņš pakļāva briesmām cilvēkus, kas centās viņam palīdzēt? Viņa vecums ir virieša pats skaistākais jaunības spēku pilnbrieda laiks, bet viņš savu mūžu bija jau nodzīvojis. Dzīvot bija atlicis labākajā gadījumā pāris mēnešu...

Bioloģizācija sagrauj personību, pirms tā vēl radusies, mankurtizē to. Tāds bioloģizējies cilvēks (gan vīrietis, gan sieviete) nemeklē seksā pilnību, ko dod mīlestība. Cilvēks nezina un pat nespēj iedomāties, ka tāda pastāv, tāpat kā aklais nespēj priekšstatīt varavīksnes izskatu. Cits ar ciniska pārākuma apziņu paziņo, ka tādas nemaz nav un tā vispār nav vajadzīga. Mankurciem sekss ir tikai dzimumvajadzību apmierināšana, tāpat kā citu fizioloģisko vajadzību apmierināšana. Viņi domā tikai par to, kā «uzkarsēt» un apmierināt savus jutekļus, baudu meklē tikai gradācijā, ko sniedz fizioloģiskais orgasms, uzskatot, ka sieviete (vai arī vīrietis) ir tikai objekts, kas palīdz sasniegt mērķi, ko daba nospraudusi visām vienkāršajām dzīvajām būtnēm, kas vēl nav sasniegušas augstāku apziņas attīstības stāvokli.

Vai nav dīvaini, ka pat samērā augsti attīstītas sievietes (vismaz ar augstāko izglītību, kaut arī izglītība vēl nenodrošina intelektu) spēj noliegt mīlestību kā tādu (tas var būt tikai audzināšanas trūkums ģimenē) un identificēt mīlestību ar fizioloģisku seksu, uzskatot, ka tas ir viens un tas pats. Turklāt vēl lepoties ar to, ka spēj gulēt ar jebkuru vīrieti, par ko gan vajadzētu tikai kaunēties. Neviens saprātīgs cilvēks savas kroplības skaļi nereklamē, bet drīzāk cenšas noklusēt!

Visvairāk šajā dzīvnieciskajā kopošanās aktā zaudē sieviete, kas kļūst par trulā subjekta iekāres apmierināšanas objektu. Esmu novērojis, ka sievietē cilvēciskais parasti saglabājas ilgāk, reizēm pat tad, ja viņa pašas vainas dēļ ir dziļi dubļos iemīts.

Tuvojoties šīs nodaļas nobeigumam, pastāstīšu vēl divus ļoti skumjus dzīvesstāstus. Diemžēl, tie ir patiesi un tādu ir daudz.

Bedres dibenā

Pirmais stāsts

Kāda māte ir atvedusi uz konsultāciju savu piecpadsmīgadīgo meitu. Viņa sūdzas par to, ka puisis (17 gadi), ar kuru meitenei ir regulāri dzimumsakari, nav uzticīgs un atklāti paziņo, ka «mūsdienīgi» ir mainīt partneres, gulēt ar vairākām. Tas izraisījis meitenē pilnīgu dzīves apnikumu, pat domas par pašnāvību.

Sievietes – māte un meita, kas sēž manā kabinetā – pēc izskata nemaz nav tik nelaimīgas. Meita gan vairāk izskatās pēc bērna, izstīdzējusi un trausla ar lielām un kā zvēriņam šaudīgām acīm.

Viņa brīvi, bez kautrēšanās stāsta par savu seksuālo dzīvi, kas sākusies tad, kad meitenei vēl nav bijuši pilni 14 gadi. Viss sācies ar izvarošanu. Meitene aizgājusi uz diskotēku kādā arodskolā. Tovakar dežurējuši divi pieaugušie – kāds pasniedzējs un apmācības meistars (abi sociopāti). Tie uzdevuši kādam savam audzēknim ievilināt meiteni kādā kabinetā, kur to piedzirdījuši un pēc tam četratā devušies uz meistara dzīvokli. Pa pusatvērto durvju spraugu viņi vērojuši visu, kas norisinājies istabā.

Sākumā meitene neko lielu neesot pretojusies, sak, vienreiz jau «tas» ir jāsāk... Draudzenes jau sen stāstījušas par savām milas dēkām, devušas lasīt Fortūnu un citu «pamācošu» pornoliteratūru. Bet, kad vīri sākuši rīkoties rupji un nav reaģējuši uz meitenes sāpju kliegieniem, tad gan nobijusies, bet skolotājs turējis viņai muti ciet... Vēlāk pašai un puisim virtuvē likuši tīrīt asins traipus uz grīdas. Pēc tam puisis pastāstījis skolā draugiem, ka «ķēvīte ir iebraukta». Tūdaļ meitenei radusies «piekrišana» – katrs gribējis «noprovēt» (sk. turpmāk seksuālās samaitātības likumu, par kuru jau rakstījis Z. Freids).

Viņai bijuši jau pavisam deviņi partneri, neskaitot izvarotājus. Meiteni izvarojis arī kāds radnieks, kad viņa pie tā ieradusies pēc magnetofona. Sikāk iztaujājot par visiem šiem dzimumsakariem (ar tiem deviņiem), noskaidrojās, ka arī pārējos gadījumos tā tāda pusizvarošana vien bijusi. Vienīgi ar to pēdējo esot labāk, tādēļ arī tāds izmisums viņa neuzticības dēļ, lai gan puisis jau atnācis dzīvot pie viņas.

Tēvs gan dusmojoties, nedodot naudu ne mātei, ne meitai un vispār esot draņķis, kaut arī nesmēķējot un nedzerot...

Tātad antiģimene, ko vieno nevis mīlestība, bet naidis. Rezultātā iesocializējusies īpašība izaicināt izvarotājus. Meiteni uztrauc, ka seksuālie partneri viņu ļoti ātri pamet, jo viņai nav zināms un vispār viņa arī nevar vai negrib saprast seksuālās pārsātinātības likumu, kas dzimumaudzināšanā būtu «jāiepotē» katrai meitenei, jo šis likums nosaka savstarpējo intīmo attiecību līmeni. Tikai atrodoties virs šī līmeņa, partneris pēc dzimumakta sievieti nepamet un neizjūt pārsātinātības riebuma mieles.

Šajā konkrētajā gadījumā viss jau ir nokavēts un ārsts neko daudz vairs palīdzēt nevar. Nevar paveikt to, ko vecāki nav izdarījuši. Piecpadsmtgadīgā sieviete ir kļuvusi ālava uz visu mūžu – tādos saaugumos ir viņas iekaisušās olnīcas. No daudzajiem partneriem saņemtā infekcija maksti jau pataisījusi par netīrumu kloaku (maksts tīrības pakāpe ir pēdējā IV), no maksts tie aizceļojuši jau līdz dzemdes piedēkļiem. Lai gan sievietei nav īstas veneriskās slimības, viņa ir bīstama katram nākošajam partnerim ar savu agresīvo «parasto» infekciju. Patiešām, ēst no nemazgāta šķīvja prastā ēdnīcā ir simtreiz mazāk bīstami nekā «lietot» šādu sievieti. To rakstu tāpēc, ka otršķirīgā seksbuma literatūra pieliek visas pūles, lai pieradinātu mūs pie «eiropeiskas» iecietības pret pirmslaulības dzimumdzīvi un partneru maiņu, jo tas esot «moderni».

Pašreiz ASV uzsākta kampaņa par to, lai arī Ziemeļu štatos, tāpat

kā Dienvidos, kur tas ir svētums, meitenes apprecētos nevainīgas, jo ir pierādīts, ka tas ģimenes padara desmitkārt stiprākas.

Otrs stāsts

Lasītāji, kas iepazinušies ar triloģijas II daļu, droši vien vēl atcerēsies Solveigas visai spilgti iezīmēto sakropļoto dzīves sākumu. Solveiga jau 14 gadu vecumā kļuva par prostītūtu, savas pirmās iemaņas apgūdamā diskotēku publiskajās vīriešu tualetēs. Tikpat agri viņa nokļuva kādas noziedzīgas bandas rokās, kas mazgadīgās prostītūtas izmantoja pornofilmu uzņemšanai un speciālas izlases klientu sadistisko tieksmju apmierināšanai. Varbūt lasītāju interesēs šī bēdīgā dzīves stāsta turpinājums.

Tagad Solveiga sasniegusi jau 19 gadu vecumu. Pagājis moku pilns laika posms, šim dzīvajam radījumam grimstot dzīves atkritumu izgāztuves bedrē aizvien dziļāk un dziļāk. Šis laika ziņā ne visai garais posms Solveigai bijis raibs un notikumiem bagāts. Laimīgi izrāvusies no pirmās mocītavas, viņa nokļuvusi kādā tikko izveidotā seksšovā (tādi toreiz Rīgā bijuši tikai divi) pašā Rīgas centrā pavisam tuvu tādām solidām iestādēm kā Mūzikas akadēmija un Rīgas Latviešu biedrība.

Mūzika, prožektorī, grezni tērpi, no kuriem kairinošās pozās vajadzēja iznirt naudīgo skatītāju priekšā, labi honorāri... Jā, tas viss bija... Solveigas un viņas partnera priekšnesums bijis vakara nagla, šova kulminācija, jo viņi demonstrējuši klaji pornografisku dzimumaktu visdažādākās pozās.

Tā kā pašmāju pornozaigžņu profesionālisms vēl neatbilda pasaules labākajiem standartiem, seksšova spožums sāka pamazām bālēt. Aiziet vajadzēja arī Solveigai. Kādu laiku viņa pabija ārzemēs, iepazīnās ar turienes uzdzīves vietu spožumu un postu, laimīgi izķepurojās no šī zirnekļu tīkla, kurā paliek tik daudzas, kas, labākas dzīves alkstot, nokļūst kā dzīvā prece seksbiznesa vergu tirgotāju rokās. Ieguvusi eiropieisku pieredzi, Solveiga iestājās darbā kādā no Rīgas redzamākajiem intīmkлубiem, kura spožās reklāmas laiku pa laikam aizņem ceturtdaļlappusi attiecīgajā reklāmizdevumā.

Solveigai šķita, ka viņas dzīve kāpj kalnup. Viņa neapzinājās, ka ripo aizvien dziļāk un dziļāk aizā pretī melnai, netīrai bedrei, no kuras izkļūt vairs nebūs iespējams. Intīmkлубa vadītāja piedāvāja savām «meitenēm» izdevību piedalīties videofilmās kopulācijas aktos ar dažādiem dzīvniekiem. Vadītāja nevienai neko neuzspieda, piedalīšanās bija pilnīgi brīvprātīga. Divas drosminieces atradās, viena no tām bija Solveiga. Honorārs bija pārāk vilinošs.

Sākās smagais un grūtais sagatavošanās periods. Pretendentes apstrādāja medīķes, jo maksti vajadzēja piemērot lielāko dzīvnieku dzimumlocekļa apjomam. Mocības ilga vairākus mēnešus. Bija paredzēta arī fallācija. Kolēģes vingrinājās, bāzdamas viena otrai rīklē vislielākā apjoma desu. Mēģinājumi notika arī ar dzīvniekiem filmēšanas vietā kādā fermā Kurzemē.

Dzīvnieku tiešām bija daudz un dažādi, sākot no suņa, auna, āža un kuīļa, beidzot ar bulli un ēzeli. Tie visi bija pieradināti kopulācijai ar sievieti. Vislielākās mokas sagādāja lielie dzīvnieki. Platforma uz riteņiem, uz kuras gulēja sievietē, tika pabīdīta zem dzīvnieka vēdera un pacelta augstāk vai nolaista zemāk pēc vajadzības. Vislielākās mokas sagādāja fallācija, sevišķi ar ēzeli, jo dzimumloceklis bija tik liels, ka neietilpa mutē, dzīvnieks to grūda tik dziļi, ka bija

jāslāpst vai nost, spermas šķidrums bija tik daudz, ka to nevarēja pagūt norīt... Viņa aizrijās, bet režisors sekoja, lai neviena pilīte nenolītu zemē. Vienlaikus «aktrisei» bija jātēlo bezgalīga apmierinātība un saldkaisla tvīksme... Draudzenei veicās labāk, bet Solveigu šī eksekūcija tā nomocīja, ka mājās viņu veda pusdzīvu. Protams, grupai brauca līdz arī ārste, kas sniedza nepieciešamo palīdzību.

Beidzot pienāca brīdis, kad no mūsu lielās kaimiņzemes sabrauca «kinošņiki» pilnā sastāvā un sākās īsta filmēšana. Uzņemšanas laukumā parādījās «kinodivas» zvērādu apmetņos un karalienes kroni galvā. Uzņemšana notika pēc galīgi primitīva scenārija.

Solveigas māte nesa intīmkлубa vadītājam dāvanas pateicībā, ka viņa piešķirusi meitai tik «spožu karjeru». Uzņēma vairākas videofilmas, un ar to arī intīmservisa «meiteņu» kinokarjera beidzās. Maifiozā pornogrupa nozuda un aizpeldēja citos tumšos ūdeņos.

Solveigas nākotne šajā viņas pašas izraudzītajā profesijā bija apdraudēta. Nopelnīts nebija tik daudz kā cerēts, bet pats galvenais – viņa darbam intīmkлубā vairs nederēja, jo dzimumorgāni bija tā deformēti, ka šādu precī normāls pircējs vairs nepirks. Kādu laiku viņu rādīja kā unikumu klientiem, kurus interesēja tieši patoloģijas.

Solveigai nācās meklēt citu darbu. Viņa uzmeklēja to seksšovu, no kura bija sākusī savu «karjeru». Tas bija zaudējis visu savu spožumu un noslīdējis līdz visriebīgākās pornogrāfijas līmenim, mainījis adresi (iekārtojies kādā privātdzīvoklī) un darba stilu. Programma bija maksimāli novienkāršota – nekādu revijas elementu, vienīgi kails kopošanās akta demonstrējums. Arī publikas sastāvs bija cits – lielos naudasmaisus bija nomainījuši prasti lūriķi. Publika skatuves paaugstinājumam sēdēja tik tuvu, ka gandrīz vai ar deguniem skāra šova darboņus.

Solveiga ilgi šajā ūķī nepalikta. Viņa apprecējās ar savu apsviedīgo partneri, un abi uzsāka savu biznesu. Noirēja Rīgas centrā divus četrstābu dzīvokļus un iekārtoja neregistrētu intīmkлубu. Šajā pasākumā Solveiga ieguldīja arī par filmēšanos saņemto naudu. Kādu laiku gāja labi, bizness plauka. Bet Solveigas vīram apetīte auga augumā. Viņš ieslodzīja sievu vienā no istabām un lika apkalpot klientus.

Izlauzusies brīvībā, Solveiga, aplaupīta un izmocīta, iesniedza šķiršanos. Mātes un viņas civilvīra rāta un lamāta, gandrīz izmesta uz ielas, Solveiga atgriezās savā pirmajā bordelī, kurā bija piedzīvojuši tik daudz ciešanu. Pirmajā mirklī šķita, ka nekas jau nav mainījies. Par mazāko nepaklausību bordeļa saimniece savas verdzenes, piesietas pie ginekoloģiskā krēsla, sita ar pātagu. Sociopātiskās bīstamības ziņā bordeļa darbība bija kļuvusi vēl noziedzīgāka. Šeit sievietes viena pēc otras dzemdēja bērnus, kurus tūlīt pēc piedzimšanas pārdeva ārzemju uzpircējiem. Tā bija nežēlīga un bīstama mafija. Te tirgojās arī ar embrijiem, kurus lieto bagātu veču atjaunošanai.

Šajā noziedzīgajā vidē Solveiga ilgi netvērās. Ar pātagas sistām brūcēm uz ķermeņa un trulu izmisumu sirdī viņa atgriezās mājās. Solveigas liktenis ieinteresēja mātes civilvīru. Viņš iedomājās to izmantot. Trijotne uzsāka porno-biznesu, par modeli izmantojot Solveigu. Vīrietis seksuāli izmantoja gan māti, gan meitu, vairāk gan pēdējo. Izveidojās poligamiska ģimene. Solveigai piedziema dvīnītes.

«Es taču vairs neesmu prostitūta?» – viņa izmisusi jautāja, un šajā jautājumā blakus izmisumam bija tik kaisla vēlēšanās pēc kripatiņas tīrības, ka es sapratu – šajā sakropļotajā būtnē vēl nav miris cilvēks.

Šī saruna, kā arī visas pārējās notika pa tālruni. Vēl līdz šai dienai neesmu Solveigu vaigā redzējis. Daudzkārt viņa gatavojusies nākt pie manis. Pierakstījusies rindā, atnākusi līdz kabineta durvīm, bet atkal griezusies atpakaļ. Smacējis kauns. Arī no mātes viņai kauns, kad viņi visi trīs guļ blakus vai arī kad māte fotogrāfē viņus abus.

Kauns ir saprātīgas būtnes pazīme, pilnīgā mankurtizācijas pakāpē kauna jūtas izzūd. Tā nu Solveiga laiku pa laikam zvana – izmisusi, salauzta, kaut kādu psihisku patvērumu meklēdama. Reizēm esmu šis patvērumš, psihoterapeits pa tālruni... Uzklāsu grēksūdzes, nespēju atraidīt šo nelaimīgo radību...

Kādu laiku bildītes pirka labi. Tas bija ģimenes vienīgais eksistences avots. Kad visai vienvēidīgās produkcijas dēļ bizness sāka apsīkt, iestājās grūti laiki. Solveigai atkal vajadzēja uzņemties rūpes par ģimeni – pabarot māti, kopējo vīru un bērnus.

Tagad Solveiga nonākusi visnecilākajā intīmservisa vietā. Lasītājs droši vien būs pārsteigts, ka tāda vieta pastāv. Jā, pastāv gan un pie tam mūsu bordeļtaunas pašā centrā. Steidzīgais rīdzinieks sāk jau pierast pie visāda veida servisa. Ir dažādi «bistro», ieskrietuves, kur var ātri kaut ko iemalkot un uzkost, publiskās tualetes gan vēl nesniedz pietiekamas ērtības... Tomēr ir arī citāda veida «ieskrietuves». Par vienu tādu pastāstīja Solveiga. Viņa tur strādā. Pats to redzējis neesmu.

Guļ sievietes kabinēs ar atkailinātu ķermeni. Viņu galvas nav redzamas, jo atrodas aiz blīva priekšvara. Viņas arī neredz, ko apkalpo – nēģeri, ķīnieši, indiāņi vai balto. Pircējs ieskrien, izvēlas preci, nokārto savu dabisko vajadzību un skrien tālāk. Ātri un lēti. Tādas ir šīs ieskrietuves mūsu galvaspilsētā, ko ārzemnieki sauc par mazo Parīzi. Vai Parīzē vispār ir tik izsmalcināts serviss, kur apkalpo nāras bez galvām? Atceraties F. kundzes vēstuli triloģijas II daļā? Mākslinieks, uzminējis vīrieša vēlmī, noteikti nevarēja iedomāties, ka viņa fantāzijas lidojums realizēsies tik primitīvā veidā...

Nesen uzzināju, ka Solveiga no šīs «ieskrietuves» aizgājusi. Lai kam jau kļuvusi par tik nocenotu preci, ko neviens vairs neiekāro. Viņa aizgājusi atpakaļ uz to pašu nožēlojamo seksšovu, ko var pielīdzināt smirdošai bedrei. Solveiga guļ šīs bedres dibenā. Kaut kur augstu, bezgala augstu redzams mazs debesu gabaliņš, dzidri zils, saules gaismas apstarots. Nesasniedzams. Solveiga nekad nav satikusi savu Pēru Gintu... nav gaidījusi... nav pat nojautusi, kas ir mīlestība...

Un tomēr ar to stāsts par Solveigu vēl nav galā.

Solveigas māte, kas sākumā bija izmisusi par meitas aktivitātēm prostitūcijā, pēc civilvīra aiziešanas pati iestājās šovbordelī, kur Solveigu atkal pieņēma atpakaļ. Tur viņām abām – mātei un meitai! – bija jādemonstrē lezbiešu

sekss. Bet izvīrtušais skatītājs prasa aizvien kaut ko perversāku savu notrulināto jutēkļu kairināšanai. No akvārija izņemtu zuti bāž sievietes dzimumceļos. Naba-ga radījums spraucās atpakaļ, lai izkļūtu no šī neērtā sprostā, bet, tā kā zutis ir tikai zivs ar asām spurām, tas savainoja Solveigas dzimumorgānus tik ļoti, ka vajadzēja tos lāpīt un dziedēt slimnīcā.

Tagad Solveiga regulāri brauc uz ārzemēm filmēties kopulācijas aktos ar dzīvniekiem. Viņas dzimumorgāni tā piemērojušies un pieredze jau tiktāl ap-gūta, ka sodomijas prakse nekādas grūtības vairs nerada. Māte, sajūsmināta par meitas pornozvaigznes panākumiem un pati tīkodama sūrās peļņas, pēc ilgām šaubām noslēdza līgumu ar Amsterdamas mafijas grupu. Noteikumi bija bargi – par līgumā paredzēto noteikumu neievērošanu līguma lauzēja paliek noziedznieku īpašumā uz visu mūžu un viņu izmanto atklātajos namos.

Tāds liktenis piemeklēja Solveigas māti. Viņu aizsūtīja uz Hamburgas ļoti zemas klases atklāto namu, kur viņai bija jāapkalpo 35 klienti dienā. Jūrnīe-ki... visbiežāk nēģeri... nesaudzīgi... rupji... Nožēlojamās verdzenes ēdināja ar kotletēm, kurām pievienota sperma (cilvēka? dzīvnieka?). Brokastis... pus-dienās... vakariņās... Sākumā bija pretīgi, bet vēlāk pierada...

Solveiga steidzās glābt nelaimē nokļuvušo, novārdzināto māti – viņa izpildījusi visu, kas mātes līgumā bija paredzēts, turklāt dulbultīgi un bez mak-sas. Tā Solveigas māte laimīgi atgriezās dzimtenē, izglābjoties no drošas nāves. Atpūtiesies no pārciestajām briesmām un grūtībām, viņa iestājās kādā no Rīgas intīmkлубiem.

Solveiga turpina savu «kinokarjeru». Viņai nav jābaidās nokļūt līdzīgā situācijā, viņa jau ir pieredzējusi un rūdīta profesionāle, kas ar noziedznieku pasauli atradusi kopīgu valodu. Protams, tik ilgi, kamēr viņa pornomafijai būs vajadzīga. No ārzemēm Solveiga atvedusi skaistu ērzelīti un, kad atgriežas Latvijā, steidzas pie sava četrkājainā draudziņa, kas ganās laukos vecmāmiņas pļavā. Zaļa pļava un zilas debesis pāri. Bet vai Solveiga redz pļavas zaļumu un debesu zilumu? Drīzāk gan tas viņai vairs nav vajadzīgs...

Filmēšanas starpbrīžos viņa piepelnās tajā pašā intīmkлубā, kur strādā viņas māte. Viņa ir pratusi savu kroplumu, savu dzimumorgānu defektu pārvērst par efektu. Mūsu pagrimušajā sabiedrībā aizvien vairāk un vairāk rodas tādi ačģārnī individuāli, kuras dabiskais un normālais vairs neapmierina. Un tā nu Solveiga, tāpat kā citas viņas prieka māsas, stāv naktī septiņas stundas kailas šī bordeļa skatlogā. Šis Juglas iekšpagalma nams ir pirmā bezdelīga, kas cenšas lidzināties Amsterdamas un citu Eiropas lielpilsētu paraugam.

Aizvien vēl darbojas jauno prostitūtu sagatavošanas skolas, tikai ar daudz pilnīgākām metodēm. Skolu beidzot, prostitūtām jākāro eksāmens – dzimum-akts žūrijas komisijas priekšā. Komisijas locekļi ir intīmkлубu vadītāji (-as). Eksāmens skaitās nokārtojūšas tās, kuras izvēlas žūrija saviem klubiem. Pārpa-likušajām vai nu jāmacās tālāk, vai arī jāiet uz ielas. Vismaz šajā sfērā Latvijā beidzot ieviesta kārtība, lai varētu sekmīgāk tuvināties Eiropai.

Ārstam bieži nākas stāvēt pie šādām agri sagruvušas dzīves dru-pām. Bet visvairāk mani kā ārstu un cilvēku tracina tas, ka šo drupu veidošanos eiropiskās iecietības vārdā veicina tie spēki, kam tas būtu jānovērš. Nevienam pat prātā neienāk, (ieskaitot veselības izglītotājus un nemaz nerunājot par seksbuma apdullinātajām meitenēm), ka cilvē-ka jūtām bagātā dzimummīlestība smadzenēs izveidojusi sev vietu tikai

tāpēc, ka viņa dzimumtieksmi vienmēr ir ierobežojoši aizliegumi, kādu nav dzīvniekiem. Tātad visā savā attīstībā tā ir cilvēciska īpašība.

Kad aizliegumus diktēja reliģija, karaļvara vai cits valdošais režīms, dzimumaudzināšanai bija (diemžēl, arī tagad vēl ir) labākajā gadījumā tikai naiva intīmos jautājumus skaidrojoša nozīme, kas bieži robežojās ar pornografiju un pastiprināja interesi par to. Demokrātiskā iekārtā beidzot vajadzētu pāriet uz īstu un patiesu dzimumaudzināšanu, kas saistīta ar objektīvu pretējo dzimumu saskarsmes likumu zināšanu un ieviešanu cilvēku uzvedībā. Ne jau diktējot no augšas, bet cenšoties panākt, lai to ievērošana un pildīšana kļūst par katra cilvēka brīvu gribu un nepieciešamību. Demokrātijas apstākļos pornogrāfijai un prostitūcijai (pirmā ir otrās reklāma) ir jāizsīkst, bet ilgstošās divu cilvēku attiecībās jāieviešas viskrāšņākajai erotikai, ko citādi nevar nodēvēt kā par cilvēka ziedēšanu.

Mūsu skumjajos piemēros šo meiteņu uzziēšana varmācības dēļ nav bijusi iespējama. Tā drīzāk ir vēl neuzplaukušu ziedu sabradāšana, lai nekad nebūtu augļu. Tie nav tikai atsevišķi gadījumi, kad jaunieši tiek izvītroti no tautas reprodukcijas procesa. Tā ir vērsšanās pret jauno paaudzi, kas savukārt iznīdēs nākamo paaudzi, kura vēl tikai nāks. Rezultātā tautas pastāvēšana un attīstība kļūs neiespējama. Tā ir tautas degradācija. Iedomājieties Solveigas dvīnišu desocializāciju šīs antiģimenes apstākļos. To pat nevar nosaukt par atģimēni. Tas ir triju kroplu indivīdu netiklības perēklis, kurā tie nīst cits citu. Šādu perēkļu ir daudz un šodienas apstākļos rodas aizvien vairāk. Kāds būs rezultāts?

Izvarošana un prostitūcija kļuvusi par masveidīgu parādību. Kad sirmas pensionāres, lai nemirtu badā, uz ielas stūra pārdod savus mājražojumus – cimdus vai tamborētas cepurītes, viņas tvarsta un soda, bet, kad mazgadīgas skuķenes uz ielas piedāvā savu miesu, tad tiesībsargātāji to vispār nepamana. Tagad jau ar likumu pašvaldībām ir uzlikta rūpes par prostitūcijas sakārtošanu – vietu ierādīšanu šo pakalpojumu sniedzējām. Jā, likums rūpējas par sakārtošanu, ne jau samazināšanu! Līdz šim prostitūtas pašas atrada vietas uz ielām, tagad par viņām jāgādājas pašvaldībām. Cik aizkustinošas rūpes! Pašvaldībām jau ir sociālās mājas, kāpēc vēl neradīt arī publiskās mājas, ko aprūpētu pašvaldības? Kāds atbalsts tas būtu svētajam biznesam...

Naivi būtu domāt, ka moralizējoša skaidrošana te varētu ko līdzēt. Tieši pretēji, tā jaunos vēl vairāk pievērs pornomakulatūrai. Autors jau neskaitāmas reizes atgādina, ka izeja te ir tikai viena – vecāku erotiskās uzvedības paraugs. Ģimenēs, kur laulāto draugu seksuālās attiecības ir augstā līmenī, vecāki ir savu bērnu sociālie paraugi. Nav jāsaka neviens pamācošs vārds, tikai savās attiecībās jāuzvedas tā, kā vēlētos, lai uzvedas mūsu bērni. Diemžēl daudzi vecāki to nedz saprot, nedz vēlas saprast, nedz arī spēj ko darīt...

Seklumā nonākušu indivīdu sabiedrībā partneru maiņa ir parasta parādība. Skumji, ka šobrīd partneru maiņu jau sāk uzskatīt par cilvēktiesībām. Tā tas var būt tikai tur, kur jēdziens «cilvēkpienākums» ir zudis. Acīmredzot kāda elitāra grupa ir ieinteresēta bioloģiska lopu bara esamībā, jo to var paverdzināt, slaukt un baroties no tā dzīvības sulām. Visam tam kalpo par cilvēktiesībām pasludinātā smēķēšana, alkohola lietošana, narkotikas, drošais un brīvais sekss, noziedzība utt., utt. Līdz ar to ir cilvēktiesības vairoties sociopātiem, nodevējiem, izvirtuļiem...

Sevišķi vairo pasīvos sociopātus. Kam tas vajadzīgs? Protams tiem, kam vajadzīga mūsu Tēvzeme kā ļoti lēta darbaspēka audzēšanas lauks un vēl tik izdevīgā vietā! Nejaušība nav arī aizraušanās ar visu rietumniecisko, neredzot vairs savā tautā neko labu un atdarināšanas cienīgu, vienaldzīgi slampājot pāri un samīdot to, kas vēl plaukst un zied. Tikpat vienaldzīgi šie ļaudis arī klausās himnu, kad lūdzam, lai Dievs svētī Latviju, kur latvju meitas zied. Ja nebūs šis ziedēšanas, nebūs arī tautas nākotnes.

Pirmais ceļš – instinktu brīvība

Pēc triloģijas «Vēlreiz par mīlestību» pirmās un otrās grāmatas iznākšanas autors ir saņēmis bezgala daudz vēstuļu. Tās galvenokārt ir bēdu stāsti, jo laimīgajiem nav vajadzības rakstīt. Laimīgie savu intimo dzīvi glabā ciešā noslēpumā. Tādēļ, rakstot trešo grāmatu, kas sekos pēc šīs mācību grāmatas iznākšanas, izjūtu pozitīvo piemēru trūkumu un centos tos aizstāt ar daiļliteratūras fragmentiem. Nācās izmantot arī ekspedīcijās gūto, kā arī ģimeņu pieredzi, kurām intīmajā saskarsmē bija grūti klājies, bet pēc terapijas tās ieguvušas seksuālo hamoniju un sasniegušas mīlestības briedumu.

Tomēr šobrīd gribu turpināt to pašu sasāpējušo jaunatnes problēmu. Brīvā seksta teorija ir tā pārņēmusi jauniešu prātus, ka meitenes, kuras vēl nav paguvušas stāties agrīnajos dzimumsakaros, jūtas it kā ārpus likuma. Nodarboties ar brīvo un drošo seksu jauniešus (bērni arī sevi uzskata par jauniešiem) mudina ne tikai televīzija. Uz to mudina pat mātes savus bērnus, lasot pašas un dodot nenobriedušiem bērniem lasīt jau minētās tulkotās grāmateles par seksta pozām un citām gudrībām. Jēdziens «mīlestība» zūd, tas vairs nav būtisks, par to nerunā, jo galvenais ir sekss. Sekss jau esot tā pati mīlestība un tagad esot vienīgā dzīves vērtība, vienīgais, kā dēļ cilvēkam vispār esot vērts dzīvot. Seksošanās tādēļ arī ir pārdēvēta par «mīlēšanos» (skan labāk!), kaut būtībā ir tikai tā pati kopošanās. Lai neskanētu tik kaili, to nomaskē vēl ar citiem jēdzieniem, pat tādu kā svēto vārdu «brīvība». Cilvēkam esot nepieciešama «iekšējā brīvība», jo tikai «iekšēji brīvs» cilvēks spējot būt patiesi laimīgs. Sākumā īsti nesapratu šo jēdzienu, bet tas izrādījās pavisam vienkāršs – «iekšējā brīvība» esot tad, kad «katrs guļ ar katru». Vai nav ģeniāli vienkāršs veids, kā iegūt pilnīgu laimi?

Tātad šī katram cilvēkam nepieciešamā laime slēpjas parastajā prostitūcijā! Tikai tā spējot cilvēku darīt laimīgu. Kāds pievilcīgs maskējums! Vai nav skaisti kailie sievietes ķermeņi uz dažādajiem preses izdevumiem vai televīzijas ekrānā? Viņas taču izskatās ne tikai skaistas, bet arī laimīgas. Tātad «iekšēji brīvas»! Vai meitene negribēs būt līdzīga viņām? Galvenais – būt tādai kā citas! – «Ja apkārt valda prostitūcija, ja prostitūtas ir laimīgas, tad arī man noteikti jāķļūst par prostitūtu» – tā domā ne viena vien meitene, kurai māte nav spējusi dot nepieciešamo audzināšanu. Valda priekšstats, ka prostitūtām (var arī teikt «vieglas uzvedības sievietēm» vai «iekšēji brīvām meitenēm» – būtību tas nemaina) esot brīnišķīga dzīve. Viņas daudz pelna, labi ģērbjas, dzīvo krāšņās villās, viņas aplido lieliski vīrieši (bagāti un «supermeņi») un kur tad vēl neapprakstāmā laime, ko sniedz «iekšējās brīvības» sajūta un... cik tad tur tā darba... Kura gan to negribēs?

Iepazīstināšu jūs ar kādas meitenes vēstuli.

Labdien! Nekad nevarēju iedomāties, ka varēšu kādreiz Jums rakstīt. Pašlaik esmu izmisumā. Pat nezinu, ar ko lai sāk. Man ir 19 gadi, dzīvoju kopā ar māti divstābu dzīvoklī. Un, lai cik tas dīvaini un smieklīgi kādam neliktos, esmu saglabājusī līdz pat šim brīdim nevainību. Un galvenais tas, ka šī problēma mani nomoka visvairāk. Es jūtos nelaimīga tikai tāpēc, ka esmu vēl meitene. Citam tas liktos smieklīgi, bet tā tas ir.

Tālāk Mētra (vārds nav īstais) stāsta, ka radusies izdevība nonākt dzimumkontaktā ar vīrieti, bet viņa no tā atturējusies, baidīdamās no asiņošanas, kas radītu ārkārtīgu neveiklības sajūtu svešās (šī vīrieša) mājās. Meitene turpina.

Kā man pārvarēt šo barjeru? Man nav, kam prasīt padomu. Ar māti es par tādām lietām nevaru runāt. Tikai nesakiet, lai es neuztraucos, ka vajag savu meitenes godu saglabāt tam vienīgajam utt. Tas ir muļķīgi. Man ir kauns par sevi, kauns kādam to pateikt, jo par mani vienkārši pasmītos.

Zinu, ka Jums tādu rakstītāju kā es ir daudz. Un var būt, ka šī vēstule kaut kur pazudīs nemaz nelasīta. Bet tomēr, ja tā nonāk līdz Jūsu rokām, neatstumjiet to nost, es lūdzu – palīdziet man un kaut ko pasakiet! Jo man pašreiz ir slikti. Es arī gribu priecāties, būt laimīga, gribu būt jauna. Citreiz ir tā, ka nemaz negribas dzīvot, gribas aiziet no visiem. Bet to jau var izdarīt jebkurā laikā. Zinu, ka tā ir mazdūšība. Bet ja nav citas izejas, ko tad?

Ar cieņu Mētra

Ja Mētras vēstulei pieiet padziļināti, psihoanalītiski, tad tajā var atrast kaut ko vairāk nekā citās līdzīgās. Mētras bailēm ir dziļāks cēlonis, kas nāk no zemapziņas dziļēm – saglabāt sevi *Mīlestībai, Ģimenei*. Ir laime apzināties, ka tādas meitenes vēl ir. Bet arī pēc viņām jau tiecas astonkāja taustekļi. Es nedomāju ne itāļu, ne krievu, ne amerikāņu vai kādu citu mafiju. Es domāju tos taustekļus, kas izstiepušies pēc cilvēka smadzenēm, lai atraisītu instinktu mezglus gan seksuālajai, gan visādei citai visatļautībai.

Mētra nav vienīgā, kas nonākusi tik izmisīgā konfliktsituācijā. Šim konfliktam ir dziļas saknes, kas neapzināti pretojas varmācībai, kura tās apzināti plēš ārā no zemes, lai pārtrauktu ziedēšanu, lai nebūtu daudzsološo, nākotni turpinošo augļu. Tātad – lai slavētas šīs zemapziņas radītās bailes! Un arī lai slavēta krietnā lauku pilsētiņas ģimene, kas izveidojusi savā meitā darbīgu un sevi aizstāvēt spējīgu superego. Mētra nedomā ne par kādām teorijām un droši vien tās pat nezina, bet viņas spēcīgā intuīcija pasaka priekšā, ka pēc dzimumakta vīrietis nenovēršami aizies. Jā, aizies, jo seksuālās pārsātinātības likums nekur nezudīs. Tāda aiziešana jo sāpīgāka tāpēc, ka jaunās sievietes dvēseli apšļāc vīrieša riebuma samazgas, ko rada pārsātinātība.

Ļoti nozīmīgi ir izprast sekas, izprast to, kas notiek ar izvarotajām meitenēm, kā arī ar tām, kas viegli un pāragri stājas nenozīmīgos dzimumsakaros. Galvenais ir tas, ka šādos gadījumos pamatinstinktiem (libido un agresijai) ir atņemta iespēja sublimēties*. Šādas sabradātas meitenes un tāpat seksuāli sevi iztukšojuši puisi strauji paseklinās, apsīkstot savā radošajā darbībā, nav spējīgi nonākt pie zināšanām, lai kaut ko sasniegtu ne tikai mākslā, zinātnē, ētikas izpratnē un vispār cilvēka garīgās radošās darbības jomās, bet pat pilnveidoties vienkāršā darba prasmē. Droši vien arī lasītājs būs pamanījis, cik slinki kļūst tie pusaudži, kas pāragri uzsākuši savu pamatinstinktu apmierināšanu, uz ko tagad mūs masveidā mudina subkultūra, Šī kultūra nāk no turienes, kur dzīvojušas un agri mirušas no narkotikām un AIDS vispopulārākās personas, kur pie viņu kapiem daudzie fani nāk kā uz Meku pielūgt savu mesiju, savu elku. Veneriski slimos izvirtuļus pat ceļ godā, attaisnojoties ar demokrātiju**, jo veneriskās slimības esot nevis izvirtības sekas, bet «nepelnīta nelaime». Nekā tamlīdzīga! Šo «nelaimi» katrs pats ir nopelnījis ar savu dzīvesveidu un uzvedību. Arī nāvi no šīs slimības.

Labi zināms, ka ikviena mūziķa, rakstnieka, mākslinieka darbos ir viņa dvēsele – tas, kas dzīvojis viņa zemapziņā. Ja mākslinieciskā kvalitāte ir augsta, tā adekvāti iedarbojas uz mākslas darba uztvērēja zemapziņu. Notiek tā saucamais estētiskais dialogs, dialogs zemapziņu valodā. Piemēram, daudzi no Pikaso darbu uztvērējiem slēpj savas negatīvi satraucošās izjūtas (izstumšana zemapziņā), jo visi pārējie taču slavenību apjūsmo. Bet varbūt arī daudzi no šiem apjūsmotājiem tikai liekuļo? Cilvēks, slēpjot savu īsto uztveri, domā – es laikam esmu baltais zvirbulis, kas neizprot tik izcilu mākslu. Nē, labāk neatzišos, ko citi par mani domās! (Kā Andersena pasakā par kailo karali.)

* Sublimācija ir tāda seksuālā tieksme, kas lielākā vai mazākā mērā pārslēgta uz neseksuālu mērķi ar sociāli svarīgu nozīmi. Sublimācija ir seksualitātes III ceļš.

** Demokrātija ir tautas vara, kas darbojas tautas un vienīgi tautas interesēs. Vai tauta ir ieinteresēta venerisko slimību, AIDS, pornografijas, prostitūcijas izplatībā?

Ja skatītājs zinātu, cik zvēriski autors spīdzinājis savas mīļotās sievietes? Tātad skatītāja uztvere bijusi pareiza, zemapziņa nespēj melot. Kāpēc notiek tik spēcīga atgrūšanās no šodienas dekadentiskās mākslas? Tāpēc, ka dekadenti, noliedzami domu un paļaudamies savu asociāciju plūsmām, grib mums «iesmērēt» savas zemapziņas izvirzumus par mākslu, kas tāda nemaz nav. Pikaso, būdams spēcīgs talants, spēja visu pasauli ievadīt transā, lai uzsāktu sociopātisku estētisko dialogu. Tas pats sakāms par talantīgiem politiķiem. Viņu mērķis – ievadīt sabiedrību transā – visbiežāk paliek slēpts. Bet ja nu tas ved uz sociopātu savairošanos? Transam ir milzīgs, nepārvērtējami ietekmējošs spēks. Tad ceļš uz apokalipsi ir visai reāls. Ar tādu mērķi transam pakļautie sublimējas uz Tantosu* un sava sakāpinājuma dēļ nav sublimējami uz Erosa libidozo jaunradi. Par Erosu kā mīlestības filozofiju un mācību par mīlestību vēl runāsim turpmāk.

Pašlaik mūs interesē sublimācijas problēma tās labākajā nozīmē. Z. Freids ģeniāli atklāja, ka pašu augstāko cilvēka apziņas slāņu (māksla, kultūra, reliģija, ētika, morāle, filozofija u. c.) pamatos atrodas zemapziņas seksuālie instinkti. Tas arī ir cilvēku mīlestības pamats. Tikai Freids nepaspēja nonākt līdz sublimācijas jēdziena īstajam, pilnīgajam saturam, uz ko iet viņa sekotāji. Galvenais ceļš ir virziens (sublimēšana) no apakšas uz augšu – uz cilvēcīgo. Freids maldījās, apgalvojot, ka šāda sublimācija nav iespējama, ka katra «cēli sublimēta» forma ir iluzora, individuālā mīlestība ir iluzora, reliģija, tikumība un skaistums arī ir iluzori tāpēc, ka tas viss apspiež seksualitāti...

Uzdosim sev jautājumu – cik šādu briljantu mēs nezaudējam savas tautas kultūrā mūsdienu apstākļos, pakļaujot savu jaunatni subkultūrai, kuras vienīgais mērķis ir noturēt potenciālos talantus pamatinstinktu līmenī? Brīvā tirgus apstākļos mūsdienu variantā nav vajadzīgi Antiņi, kas tiecas nokļūt stikla kalna virsotnē. Prevalē Bierna un Lipsta centieni un Antiņi kautrīgi pieraujas maliņā, lai dotu manīģajiem brāļiem ceļu.

Pašlaik tauta pārstāj ziedēt. Arī Mētra grib ātrāk novīst. Un viņa nav vienīgā. Ziedi ir nogriezti, ielikti vāzē bagāto cilvēku un sociopātisko politiķu greznajās mītnēs, lai pēc tam nokļūtu mēslainē. Nogrieztie ziedi nekad vairs nenesīs augļus, tie nolemti iznīcībai. Krāšņākos laiku pa laikam izņem no vāzes un pasludina par «mis» un «misters», it kā nojaušot, ka latviskāks vārds varētu atklāt parādības slēpto pusi.

Tagad jauniešiem visi ceļi vaļā – gan uz instinktu brīvību, gan uz panākumiem konkurences ciņā biznesa pasaulē. Bet, ja izslēdz sublimāciju uz kaislu zināšanu un īstu, dziļu kultūras vērtību apgūšanu, tad

* Mūsu skatījumā agresijas paveids vai sakāpināta agresija, kas jau pārvērtusies pašiznīcināšanās tieksmē un atrauta no libido.

tautai tiek laupīta tās vienīgā bagātība – smadzenes. Citu bagātību (naftas, zelta, dimantu atradnes) mums nav. Iznīcinot smadzenes, cilvēks tiek pārvērsts par mankurtu. Briesmīgs ir mankurtizācijas process. Čingiza Aitmatova spilgtais tēlojums nav aizmirstams.

Kad izcirtis un pārdos Latvijas mežus, pa kailo zemi ar tarbu kaklā klīdīs infantīlas radības, kuras pat nezinās, ka viņu senči kādreiz bijuši latviešu tautai piederīgi tās norieta periodā. Bagātie Jaunzemi atkal sevi pārsauks par Neilandiem, kaunēdamies atzīt savu latvisko izcelsmi. Būs jau arī par ko kaunēties. Instinktu brīvība paliks – seksuālā infantīlisma ekstrēmisms – jo nekāds stāvoklis neradīs seksualitātes izzušanu. Tikai par kvalitāti labāk nerunāsim.

Atvairīsim šo ainu! Mēs to negribam. Mūsu saknes vienmēr bijušas sīkstas. Mums jācer un jāgrib, lai nenotiktu demografiska katastrofa. Mēs esam nevis par instinktu brīvību, bet par to pareizu ievirzi, par sublimāciju. Tikai attīstītās smadzenēs, augstā apziņas līmenī, radošā darbā un ētiskās vērtībās ir tautas nākotne. Arī seksualitāte drīzāk saglabājas uz augstākām vērtībām sublimētiem indivīdos, par sevi vienmēr atgādinādama, lai tomēr pieveiktu nāvi. Radot pēcnācējus, mēs pieveicam nāvi, gūstam mūžību fiziski, bet sava gara mūžību iemanot, sublimējoties uz garīgām vērtībām.

Seksrevolūcija un kontrrevolūcija

Libido un agresija savā vienotībā un pretstatā (sizigijā) veido seksualitāti, no kuras cilvēkā izaug divas vienotas vissvarīgākās jūtas ***mīlestība un naida***. Īstenībā tās būtu jāapvieno vienā nosaukumā, tāpat kā seksualitāte.

Dzīvnieku pasaulē libido un agresija veido tēviņa varu pār mātīti un baru. Cilvēku sabiedrībā tam pievienojas uz šiem instinktiem izaugušās jūtas, kas veido tautas un kurām reizēm ir tieksme regresēties. Viss, kas veicina regresu, ir ***porno-*** (kam var pievienot vārdus ***-grāfija, -fonija, -business, -filma, -deja, -sektas*** utt.) un tas ir kultūras pretstats, lai arī kāda būtu tā izpausme. Vienmēr tas notiek tad, kad kādam ir jātiek pie varas. 1926. gadā padomju vara aizliedza libidozo seksualitāti, padarot to pornotisku cilvēku prātos un sirdīs, toties plauka otrs seksualitātes instinkts – agresija, kas padomju stilā bija nežēlīgi pornogrāfisks. 50. gadu beigās un 60. gadu sākumā seksapvērsums izspēlēja pornotisma kārti autoritāro varu karos (sevišķi Vjetnamā). Agresijas pārsvars bija milzīgs, bet seksualitātei vajadzīgs šo instinktu līdzsvars. Arī naudas varai Rietumos vajadzīgs atklātāks un straujāks seksapvērsums. Sākusies 60. gados ar pacēlumiem un kritumiem, tā vēl turpinās tajās zemeslodes vietās (arī Latvijā), kur tas varai visvairāk nepieciešams.

Pie mums nav likumu, kas vērsti pret pornotismu un prostitūciju. Libido pornotismu pārspēj agresijas nežēlīgais pornotisms, jo tā būtību cilvēce vēl nav atmaskojusi un porno tur nesaskata, jo nesaprot, ka agresija ir seksualitātes sastāvdaļa. Seksrevolūcijas īstos pārstāvjus, kas cīnījās par jūtām, vēl vairāk nonicināja, kā, piemēram, Alfrēdu Kinsī. Tā bija seksuālās revolūcijas otra puse – seksuālā kontrevolūcija, kas ir tikai agresija, jo tuvina pirmatnējai seksuālai brīvībai, pirmatnējam bioloģiskajam stāvoklim, kas cilvēcei draud ar izmiršanas tendenci.

Dzīvniekiem seksualitātes agresīvajai daļai ir pozitīva loma, tās dēļ mazuļi piedzimst no stiprākā. Cilvēkiem vajadzētu no gudrākā.

Kāpēc to nosauca par «revolūciju»?

Vai kādam ienāktu prātā, teiksim, gremošanas funkcijas un diētu zinātnes rašanos nosaukt par revolūciju, kaut vai «gremošanas revolūciju»? Seksuālās funkcijas un uzvedības izpētei un atklājumiem, kas tāpat ir tīri medicīniski (to pētišanas uzsācēji un veicēji bija ārsti un biologi), šis vārds ir pielipis kā dadzis. Rodas jautājums – kāpēc šos pētniekus tik ļoti vajāja? To skaitā arī šo rindu autoru. Viņam bija otra, šoreiz 11 gadu ilga deportācija. Zāliša it kā Latvijā nebija, viņš darbojās Pēterburgā, Ukrainā, Lietuvā, viņa rakstus tulkoja svešvalodās.

Kāpēc 19. gadsimtā sievietes pat ārstam kautrējās stāstīt par sāpēm, kas jūtas zemāk par jostas vietu? To rādīja uz lelles, kura tādām gadījumam vienmēr glabājās ārsta kabinetā? Tajā pašā gadsimtā vēl drakoniskāk par tolaik vēl nedzimušo čeku trakoja «morālā» cenzūra. Kāpēc tās priekšgalā bija valsts un baznīcas vara? Kāpēc tik naidīgi apgājās ar tādu slaveni psihiatru kā Kraftu-Ebingu? Viņš uzrakstīja vienu no pirmajām grāmatām seksoloģijā «Seksuālo psihopātiju», kurā pikantākās vjetas bija rakstītas latīniski, lai tās nelasītu tauta, bet vienīgi speciālisti. Šo grāmatu valdošajai varai pakalpīgi kritiķi novērtēja kā derīgu tikai dibena slaucīšanai, bet autoram draudēja izslēgšana no medicīniskajām asociācijām.

Kāpēc slavenie Elliassa darbi tika aizliegti, bet viņu pašu tiesāja? Kāpēc fašisti iznīcināja seksoloģijas institūtu Vācijā? Zvēriģi tika nosodīts seksologs un antropologs Polo Montegaca Itālijā par viņa grāmatu «Cilvēces dzimumattiecības». Kāpēc jau 1926. gadā PSRS aizliedza runāt un rakstīt par seksualitāti?

Mēs neaizveram acis uz pārmērīgi ļaunprātīgu dzimumattiecību izmantošanu pat (un ne tik reti) arī savstarpējās attiecībās laulībā. Mēs to neslēpjām un šie trūkumi mums ir jānovērs. (t. i. seksuālās attiecības. J. Z.)

VA komisārs Semaško, 1926. gada 01.03.

Piemēru varētu minēt tik daudz, ka tie nesatīlptu veselā nodaļā. Visus šos autorus, tāpat kā Z. Freidu viņa darbības sākumā, apvainoja

cilvēces apmelošanā. Vēl 20. gadsimta otrajā pusē gandrīz visā pasaulē, arī brīvajā Amerikā un Padomju Savienībā, vajāja A. Kinsī par viņa pētījumiem cilvēku seksualitātē. Autors galu galā nomira gandrīz vai bada nāvē, lai gan bija atvēris acis cilvēcei uz viņas galveno funkciju vai, pareizāk, uz tās norisi pašreizējā laika periodā.

Kādus draudus cilvēkiem pauda Alfrēda Kinsī godīgie pētījumi? Laikam jau to, ka pašizdomātās šķīstības ziņā mēs stāvam krietni zemāk par saviem jaunākajiem brāļiem dzīvniekiem, kas savā seksualitātē darbojas savas sugas interesēs.

Seksualitāte, ja to saprotam pareizi, vienmēr ir bijusi sociālas dabas un varas jautājums. Tā apvieno divus pretstatus – libido un agresiju. Šie pretstati seksualitātē (ko saucam arī par pamatinstinktu) ir vienoti, turklāt visdrīzāk agresija ir primāra, jo tēviņam mātītes relišeru iedarbībā ar agresiju jāpierāda tiesības apmierināt libido un dot sākumu nākamajai paaudzei. Vēlāk agresija evolucionējusi par naida jūtām un sublimējusies varas kārē, kas nosaka sabiedrības iekārtu. Katrs, kas iejaucas šajā jautājumā, ir revolucionārs, un ar viņu arī apietas kā ar revolucionāru.

Veidot veselīgu seksualitāti bija visu seksrevolūcijas (kuras jēgu aizvien vēl nereti pārprot, piešķirot tai pavisam citu nozīmi) pārstāvju pētījumu saturs, kurā nebija vietas ne prostitūcijai, ne pornografijai un kura rūpējās par perversiju samazināšanu, par dzimumdzīvi galvenokārt tikai ģimenes ietvaros.

Seviski pie varas esošie dzimumdzīvi drīkst atļauties tikai ģimenē. Nav ieteicams ievēlēt parlamentos un par prezidentiem tos, kuru pagātne ir bijusi dēkaina vai kuri vairākkārt šķīrušies, jo tas liecina par viņu infantilismu psihoseksuālajā attīstībā un tādā attīstībā vispār. Tāpēc jau arī demokrātisko Ameriku tā uztrauc prezidentu mīlas dēkas un ne jau puritānisma dēļ. Valsts vadītājā nedrīkst būt agresīvu tendenču, kas vienmēr iet kopsoli ar infantīlu libidozo tieksmi, kas ir agresijas indikātors.

Atkārtotju vēlreiz – nenobriedusi seksualitāte ir pamatinstinkts, ko veido *libido + agresija*. Nobriedusi seksualitāte izslēdz fiziskās agresijas dominanti (tās vietā būs garīgā agresija), tajā agresivitāte ir sabalansēta ar libido un, pārgājusi kritisko robežu, pārtop nobriedušās mīlestības un naida jūtās.

Nepārprātisim – mīlestībai nepavisam nav nepārtraukti jājūt naida klātbūtne. Tas kļūst nemanāms un uzliesmo tikai brīžos, kad jāaizstāv mīlestība vai citas ētiskas vērtības, dzimtenes neatkarība un tautas brīvība. Vienkāršs piemērs – miera laikā armija dzīvo savu mierīgo un ierasto dzīvi, trenējas, fiziski norūdās, mācās, apgūst militāro tehniku, lai vajadzības brīdī varētu stāties pretī ienaidniekam. Tādu pašu fun-

kciju veic arī naida jūtas cilvēkā. Mīla bez aizstāvošā naida ir apdraudēta.

Līdzīgu uzdevumu sev izvirza arī īsts un godīgs politiķis, bet politiķi-karjeristā agresija ir tādā veidā sublimēta politikā, ka par galveno tieksmi kļūst tīra varas kāre, protams, arī personisks labums un savtīgas intereses. Viņā nav naida pret tautas apdraudētājiem.

Vispār politiskā aizrautība ir tīra seksualitāte, protams, sublimēta. Tas ir arhetips – tā pati senā vajadzība pēc barveža lomas dzīvnieku barā. Celibātam te pamatoti bija pretēja tendence – mīlamo draudzi (tautu) aizstāvēt morāli (superego), gādāt par tās izdzīvošanu ar veselīgu nākamo paaudzi.

Ja tauta vairs nav dzīvnieku bars, tai vajadzīgi citādi vadītāji – gudri, tālredzīgi, humāni, pašaieliedzīgi, kam pirmajā vietā ir tautas intereses, kas prot to aizstāvēt un nodrošināt tās labklājību. Tad nevaldīs bara likumi, bet racionālisms, kas savienots ar ētiskiem nosacījumiem augstā cilvēciskā līmenī. Pagaidām pie mums tā ir utopija.

Ja arī politiķu intīmajā dzīvē valda atavisms, regresija vai psiho-seksuālais infantilisms, sublimācija būt talantīgam politiķim nav notikusi un nevar notikt, jo iestājusies atpakaļgaita. Gudri, talantīgi, atbildīgi vadītāji paši cenšas sublimēt tautu (vismaz kādu sabiedrības daļu) lielu mērķu sasniegšanai.

Leņins un Staļins, paši mazsublimēti, ar nežēlīgas verdzības palīdzību pakļāva padomju impērijas masas, tajā pašā laikā cenzdamies tās sublimēt (Jungs to nosauktu par kolektīvo sublimāciju) ar tukšu gaisa piļu vīzijām. Hitlers to veica ar citu tautu zvērīgu iekarošanu un iznīcināšanu (sk. 6. krāsaino attēlu), tajā pat laikā suģestējot savus karapūļus ar izredzētās āriešu rases augsto misiju.

Pols Pots, aizliegdamis ģimenes dzīvi, centās sublimēt tautu uz atgriešanos pie mežonībai līdzīgas reliģijas, kas sludina poligāmiju. Šos politiķus var atšķirt pēc libido apmierināšanas rakstura. Ja te ir poligāmas tendences, tad arī seksualitātes pretējo pusi agresiju būs skāris infantilisms. Šāds politiķis ievēdīs tautu purvā vai arī izraisīs karu, kas tautu iznīcina.

No šiem piemēriem var izsecināt, kāpēc seksologiem bija jāveic revolūcija un tie nevarēja apmierināties ar mierīgu pētniecisko darbu, kā, teiksim, kuņģa darbības vai sirds asinsvadu sistēmas izpēte. Seksrevolūcijas uzvara ir tā, ka vismaz vienā pasaules lielvalstī ASV nelaiž pie varas nevienu prezidentu, kuram nav uz īsta politiķa talanta sublimēta seksualitāte. Tāpēc jau 14 ASV prezidenti ir nācies taisnoties, ka viņi ir uzticīgi tikai vienai sievietei savā ģimenē. Ja šo kritēriju neiztur, tad, kā teicis Česters Elans Artūrs (viens no ASV prezidenti) – «Tas ir ļaunāk par atentātu!» – Arī Bilam Klintonam bija lielas nepatīkšanas,

no kurām viņš izkļuva ar grūtībām. Totalitārie vadoņi (Staļins) varēja savā gultā iedabūt pat slavenas operdziedones bez kādas atbildības.

Prezidentu un valdošo varu līderu infantilisms var izraisīt cilvēkos tādu agresivitāti, kas var radīt pašiznīcināšanos gan atsevišķu valstu grupu, gan visas cilvēces mērogā. Tas pats var notikt arī ar katru atsevišķu individu. Nemīlot sevi, viņš nespēs pasargāt sevi no iznīcības, jo mila ir sizigijā ar naida jūtām, kas sargā gan no iekšējā, gan ārējā ienaidnieka. Tāpat viņš var vērsties arī pret savu tuvāko vai vēl vairāk – pret savu tautu.

Ja cilvēkam ir zems līmenis – tikai libido bez jūtām – viņš, nespēdams apmierināt savu libido, ļaus agresijai sevi iznīcināt un varbūt ne tikai sevi, bet arī citus, to vidū savas infantīlās seksualitātes objektu. Tā, piemēram, greizsirdīgs vīrs (greizsirdība cilvēkā jāatzīst par atavisku parādību, kas liecina par nenobriedušu mīlestību), savācis pierādījumus, ka sieva viņu krāpj. Viņš nošauj sievu un nošaujas arī pats nevis naida jūtu, bet tīras bioloģiskas agresijas vadīts. Tā ir apzināta sevis iznīcināšana, bet daudzi to izdara arī neapzināti ar alkohola palīdzību vai kādu psihosomatisku slimību. Vai cilvēks, atrazdamies uz šāda līmeņa, varētu būt par prezidentu, par garīgo tēvu draudzē u. tml.? Tieši tāpēc katolicisms un vēl dažas citas reliģijas ieviesa celibātu.

Tā tad seksologi, seksuālās revolūcijas pārstāvji, veicot savus pētījumus, liedz cariem un karaļiem nodoties tik vilinošajai izvirtībai (izvirtīgo Pēteri Pirmo jau minejām) un pierāda šķīstības ārkārtīgi svarīgo lomu katra valsts vadītāja dzīvē. Liekas, tagad ir skaidrs, ka seksologu veiktajai zinātniskajai darbībai var attaisnoti piedēvēt revolūcijas nosaukumu un saprast viņu vajāšanas cēloņus.

Tauta tiek izglītota, tā uzzin venerisko slimību iemeslus un būtību, seksopatologi sāk ārstēt seksuālos traucējumus. Tomēr seksualitāte ir ne tikai fizioloģiska īpašība un funkcija, bet ar savām amorālajām galējībām arī varas un tautu pakļaušanas ierocis. Tad šos seksologus, kas cilvēkus izglīto un ārstē, «sit krustā». Viss notiek kā jau revolūcijā.

Katrs «varenaiss» cenšas ieviest tautā savu seksuālās uzvedības modeli, cerot, ka kolektīvā seksualitātes psiholoģija padarīs tautu vadāmu. Daļēji tas arī izdodas – to pierādījusi vēsture. Protams, šādi pakļaut visu tautu nav iespējams. Vadāmi kļūst tikai pasīvie sociopāti un infantīlie, kas atrodas vienā līmenī ar savu vadoni. Visvieglāk pakļaut atsevišķus tautas slāņus tad, ja ievieš galējības – pilnīgu aizliegumu, kas noved pie izvirtības, vai pilnīgu brīvību, kas tāpat noved pie izvirtības. Izvirtusi tauta regresē uz bioloģisko pusi, tā pieprasa sargātāju barvedi («stingro roku»), tad tā ir vēl vieglāk vadāma. Tāpat kā dzīvnieku bars, tā kļūst par varas turētāja ganāmpulku. Šādām tautām var palīdzēt visas tautas vēlētis prezidents, ja vien viss nav aizgājis par tālu.

Kas ir seksuālā kontrrevolūcija

Starptautiskā mafija uzreiz saprata, ka seksrevolūcijas juku laiki ir jāizmanto grandiozai pelnīšanai. Tā nepavisam nebija ieinteresēta tautu atveseļot mīlestībai, bet centās visu maksimāli sagandēt. Tas nenācās grūti. Visatļautības sludinātāji, ierāvēji sociopāti katru zinātnisko atklājumu seksa jomā izmantoja par pamatojumu pornogrāfijai, prostītūcijai, dažādu perversiju attaisnošanai. Pēc tam jau vainu varēs uzvelt seksologiem, seksrevolūcijas pārstāvjiem. Tā sākās kontrrevolūcija – visatļautības ziedu laiki. Plauka seksuālo preču tirgus, paplašinājās bordeļu tīkls.

Tāpat kā katra revolūcija, arī kontrrevolūcija jeb seksapvērsums izmanto jaunatni. Minēsim tikai vienu piemēru.

Dame laukums Amsterdamā 50. gadu beigās un 60. gadu sākumā. Tas pieblīvēts ar puskailem jaunu cilvēku ķermeņiem vai ērmīgi ģērbtiem pusaudžiem, kas turpat uz vietas pārojas dienu un nakti, pieprasa seksuālās brīvības, praktiski bara attiecības. Pārsteigtas ir pat šī laukuma saimnieces, rietumdaļas kvartālu prostitūtas. Pat viņām liekas, ka pienācis pasaules gals. Laukumā nav cilvēk bērnu, tur plosās jauni tēviņi un jaunas mātītes...

Šis vilnis apceļo visu pasauli. Pat aiz toreizējā dzelzs priekšvara sākās saunu prostītūcijas laiks, hipiji pulcējās vecāku būdiņās, ko sauca par vasarnīcām, nomenklatūras pārstāvju bērniem tiek atbrīvoti vecāku apartamenti, par lokomotīvēm boļševiku sublimācijā kļuvušie falli pārtop savā parastajā izskatā. Apjūk pat visvarenā čeka. Pret vienkāršo tautu var cīnīties, bet nomenklatūras zona viņiem tajā laikā ir tabu, tāpēc tur seksapvērsums trako visvairāk un nav apturams...

Tomēr kaut kas taču bija jādara šīs slēptās un nu jau atklātās izvirtības iero-bežošanai. Saņēmu LKP CK pasūtījumu. Tā radās un 1981. gadā iznāca mana pirmā grāmata seksuālajā audzināšanā «Mīlestības vārdā».

Paiet neilgs laiks, un brīvo pasauli pārpludina «zinātniski» attaisnotā pornogrāfija. Sākas tā saucamās «orgasma medības». Ieguvums gan ir visai vājš, jo ne mednieku, ne medijumu neinteresē mīlestība, bet vienīgi fizioloģija. Nav pat kaut cik nobriedušas seksualitātes. Ārstu un zinātnieku darbi paliek nelasīti, jo seksa jomā katrs pusaudzis sevi uzskata par vizzinošāko.

Seksoloģijā norma ir plašs jēdziens, gandrīz varētu teikt, ka tās vispār nav, tāpēc parādās daudz grāmatu, kuru autori apraksta tikai paši savu seksualitāti, izraisot bažas, pat trauksmi nopietnajos lasītājos. Progresē masu seksuālā psihoze, kas nepielūdzami ved uz ģimenes krīzi abās dzelzs aizkara pusēs. Tikai psihozes stadijas te dažādas, tāpēc pēc dzelzs priekšvara krišanas seksuālo verdzēju tirgus iet no Austrumiem uz Rietumiem.

Jau kuro reizi lūdzu lasītāju iegaumēt, ka seksualitāte nav tikai attīstīts libido, ka tai ir arī otra ļoti svarīga puse – agresivitāte, kas ir tikpat sena kā libido. Vienotībā un pretstatā būdamas, tās ir veidojušas pašu cilvēku, virzījušas cilvēci uz mīlestību

un naidam piešķirušas cilvēcīgumu – vērsanos pret visu amorālo. Atrautas viena no otras, šīs puses izjauc harmoniju.

Disharmoniskais cilvēkā atspoguļojas arī masu kultūrā ar savu izteikti agresīvo dabu. Praktiski šādi ar nežēlību piesātināti subkultūras «šedevri» ir agresijas pornogrāfija, ko neierobežo, jo seksu te nesaskata, lai gan tas izpaužas savā vissatriecošākajā vienpusībā, tātad arī bezjēdzībā. Neaizmirsīsim, ka pusaudžu kauslība ietilpst vienā no psihoseksuālās attīstības stadijām un ir tīrais sekss, tikai infantils un tajā pusaudzis var fiksēties uz visu mūžu. Laikam nav jāskaidro, ka seksuālā kontrrevolūcija ved pie varas cilvēcei naidīgas struktūras, tajā skaitā mafiju, kas vēl vairāk samaitā psihozē ievestos tautas slāņus.

Subkultūra atšķirībā no kultūras neveido cilvēkos spēju mīlēt. Tas ir izdevīgi tiem, kam jānotur vara pār šiem subkultūras karsējiem. Patiesībā tas ir agresijas līmenī noturēts bars. Šādi bari vienmēr ir gatavi karot, akli pakļauties noziedzīgo grupējumu autoritātēm vai vadoņiem. Karot tiecas agresīvie, bet ne naidīgie, jo pirmie vadās no instinkta, bet otrie no jūtām, lai kādas tās būtu. Arī otrie var pieprasīt stipru varu, tikai tai jābūt taisnīgai, ko var dot tikai līdz sublimētām naida jūtām izauģušie indivīdi. Neaizmirsīsim, ka te sizigija ir arī sublimēta mīlestība – kur ir naida jūtas, tur jābūt arī mīlestības jūtām.

Diez vai varam seksapvērsumā vainot tā dalībniekus, drīzāk tie ir noziedzīgas varas manipulāciju upuri, kara gadījumā «lielgabalu gaļa». Infantīli ir visi agresīvie – gan pakļautie, gan pakļāvēji, neatkarīgi no sociālā vai mantas stāvokļa. 60. gadu sākumā redzēju kādu miljonāru, hipiju vadoni, kas demonstratīvi dzīvoja netīrā liellaivā kādā no Amsterdamas kanāliem kopā ar vistām.

Latvijā seksapvērsums zināmu apstākļu dēļ ieilga. Tik daudz taču tika aizliegts, tāpēc «slimība» kļuva hroniska, lai pēc atmodas dotu spēcīgu uzliesmojumu. Tie, kas organizē verdzeņu tirgu uz Rietumiem, slīmās sabiedrības atvēršanā nav ieinteresēti. 1998. gadā noziedzīgā pasaule Latvijā, pēc kriminologu datiem, no prostitūcijas guva apmēram 10 miljonus latu lielu peļņu.

Tagad iznāk grāmatas, kas apšaubā mīlestības iespēju un esamību. Tās raksta pat nopietni zinātnieki, jo tautas pētīšanā esam aizgājuši to maldu ceļu, kas aizstāv uzskatu, ka biežāk sastopamais ir norma. Subkultūra mīlestību neapdzied, bet drīzāk apsmej, nonicina un pievienojas pamatinstinkta (libido + agresija) izraisītajai cīņai pret mīlestības (mīla un naidis) jūtām. Pagaidām uzvar instinkti, izraisīdami ģimenes krīzi, terorismu un karus.

Vēlreiz atgādināsim, ka cilvēks ir visseksuālākais (vislibidozākais + visagresīvākais) radījums pasaulē, kurā daba ir salaulājusi visvarenākos un vissvarīgākos pretstatus – libido un agresiju. Tie, bez sava turpinājuma (attiecīgajām jūtām) palikuši, kļūst postoši, iznīcinot vai

nu atsevišķu cilvēku (pašnāvības, slepkavības, hroniskas psihosociāl-somatiskas slimības), vai cilvēci (vispasaules terorisms, seksuāli transmisīvās slimības, pasaules kari ar masveida iznīcināšanas ieročiem, to vidū bakterioloģiskajiem, varmācība pret dabu, ekoloģiski tīras vides iznīcināšana, vispārējs morāles pagrimums utt.). Vienīgais, kas var glābt, ir instinktu pārvēršana jūtās, bet tam pretojas lielākā sociopātiski noskaņotā cilvēces daļa.

Nobeigumā vēl pāris piemēru. Nesen uz mūsu ekrāniem varējām skatīt pēc Vladimira Nabokova izaicinošā un aizliegtā romāna ekranizēto filmu «Lolita», kas ar sensacionālu spēku piesaistīja Rīgas kinokatītāju masas. Jau 80. gados piecdesmitgadīgā profesora Humberta un divpadsmitgadīgās accelerātes Lolitas mīlēšanos parādīja mūsu Nacionālais teātris. Skatuves variantā pedofilijas tendences izpaudās tieši un nepārprotami. Holivudā uzņemtajā filmā pazīstamā aktiera Džeremija Aironsa kinogēnais šarms un viņa partneres pārāgrā nimfomānija (Humberts izlaistajam skuķim Lo nav pirmais vīrietis) robežas starp perverso un parasto cenšas notušē. Fināls izskan ar amerikāņu kino raksturīgo asiņaino varmācību.

Filmu izlaist uz ekrāniem aizliedza ne tikai Anglija, kas savas puritāniskās tradīcijas vēl nav zaudējusi, bet arī tāda visatļautības zeme kā Amerika (viss nav atļauts vienīgi ASV prezidentam). Seksapvērsuma viņņa galotnē nokļuvusi Rīga nenākāda aizspriedumainas zemes galvaspilsēta, tāpēc «Lolitu» pieņēma labprāt. Pie mums jau tas nav nekas sevišķs – Rīgas ielās redzamas vēl jaunākas prostitūtas. Arī Lolita prostituē, izspiež no sava pavedinātā mīlnieka naudu. Lolitmīļi spriež – jā... jā... tā jau gadās... Vai negadās jau pārāk bieži?

Otrs piemērs. Ažiotāžu radīja arī Jaunā Rīgas teātra izrāde Oskara Vailda «Salome». Ne jau izcilā dramaturga dēļ. Oskara Vailda vārds komentārus neprasa. Šoreiz pekstiņus izstrādāja jaunais režisors Regnārs Vaivars, kas jauniešu vidū pazīstams ar savu jandalēšanos popgrupā. Regnārs nolēmis pajandalēties arī teātrī, likdams Jānim Kristītājam izvilkt no biksēm dzimumlocekli (protams, mākslīgu vibratoru). Zāle šokā un daudzi uz izrādi skrien tikai tāpēc, lai redzētu *to*. Teātrim komerciāls panākums kā no gaisa.

Kāda ievērojama māksliniece, komentējot izrādi, teica – «Tas, par ko uztraucas tantiņas un okoliši, nevar būt kritērijs. Tad jau mākslu vispār nevar taisīt...» – Hm... Vai tas, ko vīrietis slēpj biksēs, būtu jāsauc par mākslu...?

Oskars Vailds radījis skatuves tēlu, bet tas, ko no šī Bībeles sižeta uztaisījis Regnārs Vaivars, ir pavisam kas cits. Arī tādā veidā seksuālā kontr-revolūcija var izpausties mākslas kontekstā. Nedomāju, ka jaunā režisora nolūks ir bijis tieši šokēt publiku, viņš vienkārši šo izrādi taisīja jauniešiem, savai auditorijai, saviem faniem, kas pieņem viņu tādu, kāds viņš ir.

Šī atrakcija vispār nebūtu uzmanības vērtā, ja nepretendētu uz mākslas vērtējumu. Daži vērtētāji jaunā režisorā saskata «spēcīgas personības pietiekumu», neapšaubāmu talantu. Tie ir «tantiņas» un «okoliši», kas paši ir personības, kuru devumu mākslā neviens neapšaubā. Tas satrauc. Jā, satrauc, ka nopietni, patiesi talantīgi un zinoši cilvēki ļaujas apžilbināties no lēta, tajos

pašos Rietumos jau sen pārdzīvotā avangardisma un postmodernisma epigonisma. Nejautāšu «Quo vadis?» Līdz tam laikam vēl nav aizdomājies arī Regnārs, tam viņš par jaunu. Bet pārdomas izraisa tas, ka ir tik liela ziņkāre ielūrēt «pasaules civilizācijas kloākā». Ko gan ceram tur ieraudzīt?

Kā jau agrāk pierādījām, libido aizliegums (tabu) rada mīlestību vai spēju uz to. Paralēli tas notiek arī ar agresiju. Stipra mīlestība veicina seksualitāti, pārmērīga nomāc. Tātad arī agresivitāti, jo tās sākums ir tajā pašā seksualitātē. Tāpēc daudzās reliģijās ir attaisnojams celibāts, kas sublimē mīlēt tautu un Dievu. Īstenībā tā jau ir notikusi sublimācija. Nebūtu slikti arī politiķiem vismaz augstākā rangā ieviest celibātu. Mums jau tāds piemērs ir Kārlis Ulmanis, kas sublimējis seksuālās jūtas mīlestībā pret tautu, centās glābt to no tādas pat bojāejas, kāda draud tagad.

Te gan var būt arī cits skaidrojuma variants. Varbūt režisors un aktieris ar šo žestu visiem zālē sēdošajiem gribējis teikt – «Ejiet jūs visi uz... (trīm kirilicas burtiem rakstāms vārds)» – un «tantiņas un okoliši» priecājās, ka viņi vismaz ir nonākuši uzmanības lokā, jo seksuālā kontrrevolūcija viņiem tikai mēslaini atvēlējusi, apsmejojot «veco kultūru», kas izaudzināja cilvēkus ar jūtām.

Kā zināms, cilvēkiem falls ir varas simbols. Kulturālā cilvēce to maskē zem citām pārākuma izrādēm – karaspēka parādēm, ugunošanas, karnevāliem, gājieniem, mītiņiem u. c. Subkultūra aicina atpakaļ pie vecā, tiešā paņēmiena – barvedis ir tas, kuram falls lielāks un padotie tam savējo demonstrēt nedrīkst. Tā veidojās pirmatnējā hierarhija, kas laika gaitā, pateicoties tai pašai kultūrai, kļuva par sabiedrību, kas, strukturēta pēc noteiktām likumsakarībām, pārtapa par valsti. Izdarot tādu ekskursu pagātnē, režisora izdoma var izraisīt arī citas pārdomas, kam var būt vairākas nozīmes. Varbūt mēs visi esam nonākuši milzīga falla varā un atgriežamies pie falla (t. i., varas) pielūgsmes?

Otrais ceļš – galvenais mīlestības vai seksualitātes evolūcijas ceļš

Lasītājam var rasties jautājums – bet kur tad pirmais ceļš?

Pirmais jau nemaz nav ceļš, jo tajā nav attīstības, tas ir tikai seksošanās, ko cenšas nomaskēt ar vārdu «mīlēšanās». Katrs, kas salasījis grāmatas par pozām (parasti tā ir uzbudinoša libidozā pornogrāfija), cenšas lasīto atdarināt, jo tā taču rakstīts grāmatā, kas tulkota no angļu valodas! Laikam jau Rietumos visi dara tā, un tas ir pareizi! Sekas ir sirgšana ar nimfomāniju sievietēm (tieksme pēc partneru maiņas) un satiriāzi vīriešiem (tā pati tieksme vīriešiem), kas padara seksu par pārkamam un pārdodamu. Ļirģāšanās par tiem, kas nelien šajā mūklājā, nav nekas cits kā skaudība, jo atpakaļceļš pie normālām attiecībām ir ļoti grūts, bieži pat neiespējams.

Impotence un seksaversija (riebums) šā ceļa gājējus pārsteidz jau pirms pusmūža. Palikuši vientuļi, viņi izdara vai nu akūtās, pēkšņās pašnāvības, vai arī (glēvākie) indē sevi ar alkoholu (lēna pašnāvība) vai citām narkotikām. Seksu, ja vien vēl saglabāties labas preces izskats, piekopj, lai kaut kā izdzīvotu, līdz pienāks lēnās pašnāvības dabiskais fināls. Tādu brīvā seksa domu pie mums lolo apmēram 50 - 62% pusaudžu, skaidri nezinot šā ceļa beigu cēlienu vai arī uzskatot to par ļoti tālu.

38% pusaudžu no mīlestībā dzīvojošām ģimenēm sapņo par tādu pašu laimīgu un veselīgu ģimenes dzīvi. Atliek tikai viņiem atklāt likumsakarības, kas rada partneri un sevi mīlestību, jo bez tām šāda ģimene pati no sevis neradīsies. Ģimeni kopā satur tikai pilnbrieda mīlestība un pilnbrieda naidis (mīlestības aizstāvēšanai) un ka līdz tiem var nokļūt tikai izejot cauri vairākiem mīlestības tapšanas posmiem, kas slēpj daudz zemūdens klinšu, ar kurām saduroties var iet bojā nenobriedusi mīlestība.

Tiem, kas domā, ka viņiem pietiks ar pirmo variantu, var tālāk arī nelasīt. Viens gan viņiem jāzina – viņi ir izvēlējušies mīlestības nodevības ceļu.

SEKSUĀLĀS PĀRSĀTINĀTĪBAS LIKUMS

Mīla un naidis kā konjunkcija

Viegli pierādīt, ka mīlas vajadzības psihiskā vērtība pazeminās, tiklīdz apmierinājums kļūst pārāk pieejams. Lai palielinātu libido ierosu, ir vajadzīgi šķēršļi.

Tur, kur dabiskā pretestība apmierinājumam ir nepietiekama, cilvēki visos laikos radījuši šķēršļus, lai būtu spējīgi baudīt mīlestību. Tas attiecas kā uz atsevišķiem indivīdiem, tā arī uz tautām.

Z. Freids

Jau 36 gadus pirms šīs grāmatas uzrakstīšanas sākām dzimumjau-tājuma izpēti arī Latvijā. Tajā laikā savas slavenās apsekojumu atskaites bija publicējis A. Kinsī, aktīvi darbojās N. Masters un V. Džonsone, bet viņu darbi pie mums bija zināmi tikai fragmentāri, jo valdīja totalitā-risms. Mēs atradāmies mīlestības pretstatā naidam impērijas okupācijā. Naidis ir mīlestības pretstats, kas tomēr vienmēr atrodas vienotībā ar to. Kas kurā brīdī atradīsies virspusē? Kura čūska, rijot otru, atradīsies virspusē? (sk. 6. krāsaino attēlu) Pasaulē un idejās valda galvenā likum-sakarība – pretstatu vienotība un cīņa. Naida pretstats ir mīlestība. Šīs abas kategorijas maskē arī ar citiem nosaukumiem, jo manipulējot ar tām var manipulēt pat ar tautām.

Var jau izdarīt tā, ka tās ir pretstatā un vienotībā arī bez cīņas, jo cīņa, kas viegli šādā sīzīgijā var uzliesmot, noved pie apvērsumu izrai-sošiem konfliktiem. Padomju laikos cīņa bija vēlama un nepieciešama parādība, jo visu vajadzēja turēt uzvilktā stāvoklī pašas totalitārās varas pastāvēšanai.

Tas nav par zemu novērtējams faktors. Jau skolās iemācīja K. Marksa pazīstamo teicienu – dzīve ir cīņa par labāku dzīvi, no kura gan iemācījās tikai pirmo daļu «dzīve ir cīņa». Tātad jācinās, turklāt nepārtraukti. Cīnīties var ar ienaidnieku. Ja nu tā nav? Tad tas jārada. Rūpnīcās nepārtraukti cīnījās par plāna izpildi. Tā cīnījās, ka nebija laika normāli strādāt. Laikam par ienaidnieku bija jāuzskata darbs. To zināmā mērā ienīda, jo par labu, kvali-tatīvu darbu vairāk nemaksāja – maksāja tikai par kvantitāti, plāna izpildi un pārpildi. Varēja cīnīties arī pret saviem padotajiem, pret kolēģiem. Tas veici-nāja agresijas un naida attīstību. Jācinās arī ģimenē. Pret ko? Pret saviem tuvākajiem – laulāto, bērniem...

Vienam naidam (varai) noder paņēmiens ar dzimumtieksmes un šo attiecību turēšanu aizliegumā un noslēpumā – pat runāt par tām aiz-liegt. Citai varai (arī naidam) kalpo kaila bezjūtu seksa propaganda un izvirtības plosīšanās, nīrgāšanās par svētākajām jūtām – mīlestību. Salīdzinot varu ar naidu, autors nav pieļāvis kļūdu. Vara vienmēr ir maskēts naidis, vienalga, kur tas notiktu vai parādītos – ģimenē vai valsts vadības koridoros, vai to pilīs, kas varu uztur ar visdrošāko tās iegūšanas līdzekli – ar naudu.

Tāpēc seksuālās pārsātinātības likums arī tika slēpts, jo, to zinot, katrs domājošs cilvēks viegli saprastu, kā manipulēt ar cilvēku, slēpjot no viņa mīlestības svarīgākās likumsakarības. Daudzo nelaimīgo cilvēku vēstulu skaits vien jau liecina par to, kā cilvēkus var ievainot šādu likumsakarību slēpšana un neizskaidrošana.

Raksturīgas ir rindas, kas dažādi atkārtojas 4288 vēstulēs.

Es satīkos ar puisī vairākus mēnešus. Pirms nedēļas mēs uzsākām dzimumdzīvi, bet vakar viņš paziņoja, ka pie manis vairs nenāks...

* * *

Man ir 17 gadu. Dzimumdzīvi sāku 14 gadu vecumā. Tā man dod lielu baudu, bet vīrieši mani drīz pamet. Vienīgais labums, ka dažī no viņiem tūlīt pat atved sev maiņu. Saprotu, ka tas ir tāpēc, lai vieglāk atkratītos no manis, jo esmu «pielīpene». Divreiz esmu slimojusi ar gonoreju, labi, ka ne ar AIDS. Ja tā turpināsies, uzraušos arī uz to. Ko darīt? Vēlos pastāvīgu sekspartneri, bet viņi vienmēr mani atstāj...

* * *

Viņš paņēma mani ar varu. Sākumā es izmisīgi pretojos, bet tad sapratu, ka spēki nav līdzīgi... Pēc tam viņš mani nicīgi nosauca par prostitūtu un nakts laikā izdzina no sava dzīvokļa, kur es, mulķe, pēc balles piekritu pārnakšņot, domādama, ka viņš ir kārtīgs puisis...

* * *

Dakter, jums raksta samērā jauns cilvēks V. Dzimumdzīvi uzsāku ļoti agri ar sievieti, kas bija vecāka par mani. Tad man izveidojās sakari ar jaunu sievieti un vecā šķīta apnicīga. Pēc tam man ir bijušas ļoti daudzas sievietes – viņas tagad ir tādas, ka pašas novelk bikses. Bet pēc katras intīmas tuvības mani šķebina pat vēl pēc trim dienām, kad atceros savu partneri. Pie viņām es nekad vairs neatgriežos, šī labuma man pilsētā pietiek. Tikai mani nodarbina doma, vai es kādreiz varēšu apprecēties, jo es gribu ģimeni. Par mīlestību jau daudz raksta, bet es tai neticu...

* * *

Man ir 18 gadu. Protams, es neesmu vairs meitene, jo jau vairākus gadus dzīvoju ar vīrieti. Ar viņu man ir ļoti labi, kad viņš ir pie manis. Bet viņš pie manis uzturas ne ilgāk par mēnesi. Tad periodiski nozūd. Viņa prombūtnes laiks kļūst aizvien garāks.

Cenšos būt patīkama un iekārojama partnere. Esmu apguvusi visas Jūsu aprakstītās dzimumakta pozas, uztrenējusi līdz pilnībai savu orgastisko aploci, kā Jūs to rekomendējāt savā pirmajā grāmatā. Viņš saka, ka tikai tādēļ arī atgriežoties pie manis. Stāsta, kādas neļēgas seksā bijušas tās, pie kurām viņš gājis šajos starplaikos. Nīrgājās par viņām atklāti. Sākumā jūsmo par mani, bet drīz atkal kļūst vienaldzīgs un nozūd. Viņam viņš droši vien to pašu stāsta par mani. Skumīgi un aizvainojoši. Kad viņa nav, mans spilvens ir mitrs no asarām.

Pēdējā reizē aplaimoja mani ar trihomonām. Eju ārstēties pie ginekologa. Cik tas ir pazemojoši! Zinu, ka arī nākamajā reizē diez vai būs ticis vaļā no šīm nolādētajām trihomonām, bet tagad man krājumā ir zāles... Joprojām gaidu,

kad viņš paliks pie manis uz visiem laikiem, lai gan ir skaidrs, ka tas nenotiks nekad. Tikai es nedrīkstu tam noticēt – citādi pielikšu sev rokas. Laikam viņš to nojauš, tāpēc laiku pa laikam piezvana...

* * *

Mani viņš piekrāpa ar citu sievieti, ar kuru arī apprecējās. Tagad viņiem ir bērniņš. No manis viņš bērnu negribēja, tikai seksu. Arī tagad, kad satiekamies savā ciematā uz ielas, tvīkstu kaislē un vedu viņu pie sevis uz mājām, lai gan zinu, ka viņš pēc tam par mani nīrgāsies. Pirms seksa gan viņš runā mīlus vārdus...

Viņš man traucē iemīlēt citu vīrieti, lai izveidotu ģimeni. Daudzi saka, ka esmu valdzinošāka par viņa tagadējo sievu. Tas dod cerību, ka viņš tomēr kādreiz gribēs palikt pie manis un es auklēšu viņa bērnus.

Biju arī pie psihologa. Vārdos viņš šo manu vīrieti nenosodīja, tomēr intonācija bija nosodoša. Lai gan psihologam piekritu – draņķis jau ir šis mans vīrietis – tomēr tieši tādēļ ārstēšanos pie psihologa pārtraucu. Nevaru paciest, ka par manu vīrieti domā slikti, kaut arī tas ir pareizi...

* * *

Dakter, Jums raksta N. ciema skolnieces. Mums patīk diskotēkas. Uzrakstiet mums, kā vislabāk sagādāt puīšiem seksbaudu, citādi viņi ar mums nedejo. Pašas saprotam, ka kluba skatuves aizkulisēs to nebūs viegli izdarīt, bet Jūs tomēr pastāstiet. Piedodiet par atklātību un neuzskatiet mūsu vēstuli par joku vai vientiesību. Mums tas ir ļoti svarīgi. Gribam dzīvot kā visi. Kaut ātrāk beigtos skola – tad uz lielpilsētu, kur tam ir piemērotāki apstākļi. Te neviens ar mums neceremonējas. Izmēģina un pamet. Pamāciet mūs seksā, citādi paliksim vecmeitās...

Šādas vēstules nāk bez gala, gan naivas, gan rafinētas, nāk arī depresijas māktas un savai nākotnei ticību zaudējušas meitenes. Pārsātinātības likums sāk izpausties arī maskulinizēto meiteņu un sieviešu vidū. Nelaieme draud normālajam un – vēl ļaunāk – feminizētajam vīrietim, kas iepinas šajā netikumīgajā lokā. Protams, visbiežāk šo loku veido mīlestībai nenobrieduši vīrieši.

Nobriedusi un nenobriedusi mīlestība

Maldās lasītājs, kurš, izlasījis šīs rindas no vēstulēm, nodomās, ka tagad autors sāks aģitēt pret ārpuslaulības dzimumsakariem. Tieši otrādi, man ir vēlēšanās pastāstīt par dažām likumsakarībām, kas noderēs «brīvā seksa» piekritējiem, lai izvairītos no dažām pazemojošām situācijām. Tādēļ nepieciešams zināt cilvēka mīlestības anatomiju, fizioloģiju un psiholoģiju, jo seksam nobriedušā mīlestībā ir pavisam cits raksturs nekā nenobriedušā.

Kas ir romantiskā dzimummīlestība?

Runāsim par sievietes un vīrieša mīlestību vienam pret otru, par dzimummīlestību kā galveno pamatu ģimenes locekļu saskarsmes «dip-

lomātijā». Turpmāk sauksim to vienkārši par mīlestību. Senajā Austrumu traktātā «Persika zars» par mīlestību sacīts: – «Cilvēka tieksmēm ir trīs avoti: – gars, prāts un miesa. Garīga tieksme rada draudzību, prāta tieksme rada cieņu, miesas tieksme rada kaislību. Šo triju tieksmju savienība rada mīlestību...» – Jau te redzama dialektika. Senie grieķi saskatīja mīlestībā vairākas atšķirīgas formas.

1. *eros* – stihiska, kaislīga iemīlēšanās, kas saistīta ar neapvaldītu, nepārvarāmu tieksmi iegūt, panākt mīlestību egoistiski, nežēlīgi, nepiekāpīgi.

Raksturojot sievišķību, mēs vārdu *eros* traktējam jau citā, mūsdienīgā nozīmē, kā to raksturoja K. G. Jungs, bet erotiku (erotoloģiju) kā mācību par mīlestību.

2. *filija* – mīlestība, kura līdzinās draudzībai un kurā cēlās emocijas nomāc kaisli.

3. *storge* – maiguma piesātināta mīlestība, vēlēšanās radīt ģimeni.

4. *agape* – mīlestība, kura gatava ziedoties un kurā kaisle pilnīgi pakļaujas cilvēciskai garīgai intimitātei, pēdējo izvirzot pirmajā vietā.

Pēdējā laikā *agape* tipa mīlestību izmanto psihoterapijā, kad psihoterapeits dziedina savu pacientu ar šā tipa mīlestību, veicinot tās rašanos kā mīlestības evolūcijas galamērķi – intimitāti, kad vairs nav iespējami psihogēnie seksuālie traucējumi un patoloģija.

Pirmās trīs formas sengrieķu izpratnē un daļēji vēl arī *agape* var attiecināt uz romantisko mīlestību, uz tās dažādām pakāpēm. Taču romantisko mīlestību nevar nosaukt par nobriedušu mīlestību, jo tai vienmēr ir turpinājums vai arī vairāki turpinājumi. Skaidri var izdalīt vismaz trīs romantiskās mīlestības iznākumus:

1. pārtapšana nākamajā pilnbrieda pakāpē (kur ietilpst arī *agape*) un cilvēkam praktiski pēdējā iespējamā – garīgajā intimitātē;

2. turpmākās virzības apstāšanās, mīlestības izbeigšanās un šķiršanās;

3. pārtapšana patoloģiskās nenormālās attiecībās – atkarība no attiecībām ar iespējamo varmācības slimību.

Starp citu, tikai *agape* izslēdz seksuālu pārsātinātību, kura rada atsvešinātību partneru starpā vai pat pretīgumu, kam seko konflikts un atteikšanās no partnera. Senie grieķi šajās formās vēl nesaskatīja mīlestības pakāpes jeb tapšanas fāzes, nesaskatīja mīlestības dialektiku. Īsti to saprata Hēgelis, kas augstāko mīlestības pakāpi vērtēja šādi: – «Mīlestības īstenā būtība ir spēja atteikties no sevis apzināšanās, spēja aizmirsties otra «es» substancē – un tajā pašā laikā, atsakoties un aizmirstoties, pirmo reizi atrast pašam sevi, iegūt sevi.»

Turpinot šo domu par mīlestību, var sacīt, ka tā ir kompleksa, dinamiska intelektuālas gribas, emociju un tieksmju sistēma, kurā kā fokusā krustojas bioloģiskās un garīgās, intīmās un sociālās pretešķības. Tā ir bioloģisku un garīgu tieksmju dialektiski spontāna, brīva izteiksme, kuras rašanos un arī pazušānu griba un prāts neprogrammē, bet tikai kontrolē, tā ir zemapziņas produkts. Tai ir materiāla bāze – noturīga dominante centrālajā nervu sistēmā. Mīlestība pakļaujas objektīvām likumsakarībām, kuru atklāsme dod cilvēkam brīvību mīlestībā, ļauj apzināti veidot spēcīgu ģimeni. Tā izteikti maina smadzeņu bioķīmiju, ar ko var izskaidrot mīlestības dziedinošo spēku. Tāda pati bioķīmija ir pārnesei (transferencei), kas daļēji izskaidro psihoterapeita panākumus ārstniecībā.

Šī sarežģītība liek domāt, ka cilvēkam vispirms jākļūst psiholoģiski un sociāli nobriedušam, citādi var rasties kļūdas, nenoturība, mīlestības sakropļojumi un novirzes no normas – ir jānotiek socializācijai. Bet kur ir kritiskā robeža, aiz kuras vīrieša un sievietes dzimumattiecībās uzvar cilvēciska harmonija un cilvēciska noturība?

Pastāv doma, ka, sevišķi vīriešiem, lai nedarbotos seksuālās pārsātinātības bioloģiskā likumsakarība, t. i., lai vīrietis nelīdzinātos tēviņam, kas pēc pārošanās steidzas pie nākamās mātītes, jo viņam, uzvarētājam, ir jādod sava sēkla pēc iespējas vairākām mātītēm (bioloģiski tas ir mērķtiecīgi), vīrietim jābūt pēc iespējas ar augstāk attīstītu vīrišķību, jābūt cilvēkam, nevis vienkārši dzīvniekam, bioloģiskam radījumam. Lielāko daļu cilvēcīgo īpašību cilvēks nodod pēctečiem ne tikai ar spermas palīdzību. Jānotiek arī dvēseliskai apaugļošanai, bet šis akts ilgst daudzu gadu garumā.

Un tomēr – vai cilvēks dzimumdzīvē var pielīdzināties dzīvniekam? Reizēm ārsta pieņemšanā frigidās sievietes savus mīlošos un tādēļ kaislīgos vīrus, kam bieži vajadzīga tuvība, salīdzina ar dzīvniekiem. Kad viņām jautā, cik bieži tas notiek ar viņu mājdzīvniekiem, piemēram, suņiem, viņas samulst par savu, maigi izsakoties, neizdevušos salīdzinājumu. Dzimumaudzināšanai ir jāpalīdz pilnveidot seksuālās attiecības un seksuālo tieksmi – tās taču ir mīlestības pamats.

Cilvēkam jāsaprot galvenais. Intīmās attiecības (tieši dzimumakts) pieļaujamas tikai tad, kad uz dzimumtieksmes pamata jau uzbūvēta mīlestības ēka. Jādomā, ka pat tā saucamās romantiskās mīlestības ir par maz, jo tā ir vēl tikai posms ceļā uz pilnbrieda mīlu. Kā jau teicām, tā var arī izzust vai (kas vēl sliktāk) pārtapt patoloģijā. Tāpēc turpmāk, runājot par mīlestību, jāsaprot, ka tā ir pilnbrieda mīlestība – optimālais romantiskās mīlestības turpinājums.

Dzimumattiecības bez mīlestības sauc par gadījuma attiecībām, pēc kurām partneri kā svešinieki vienaldzīgi izšķiras. Vīrieši bieži vien ar pārsātinājuma sajūtu, kas izraisa riebumu pret partneri (šablona un standarta dzimumattiecības – par tām turpmāk). Tā rīkojas dzīvnieki – pēc pārošanās tēviņš parasti pamet mātīti. Tieksme mainīt partneres ir atavisms. Dzīvnieku dzimumsakaros darbojas galvenokārt bioloģiskie likumi, saskaņā ar kuriem atsvešināšanās pēc dzimumtieksmes apmierināšanas daudzos gadījumos ir neizbēgama un mērķtiecīga. Tā ir tā saucamā seksuālās pārsātinātības likumsakarība, viens no galvenajiem likumiem, kas vienmēr jātur prātā katram, kas nodarbojas ar dzimumaudzināšanu (arī katram mīlētājam).

Šo bioloģisko likumu apstiprina ziloņu izturēšanās. (Šo piemēru izvēlējāties arī tāpēc, ka pēc daudzu domām ziloņu mīlestība līdzinās cilvēka mīlestībai. Šāds priekšstats ir arī par gulbjiem un citiem augstāk attīstītiem dzīvniekiem.) Līdz «kāzu» periodam ziloņu tēviņi dzīvo šķirti no bara, kura kodolu veido mātītes. Ja vienai no mātītēm sākas «kāzu laiks», tēviņš dodas pie viņas. Tas ilgstoši lenc mātīti, un tikai pēc tam viņa ir ar mieru pamest baru un būt kopā ar «mīļoto». Pāris kļūst nešķirams. Viņu attiecībās vērojams apburošs maigums, ziloņi ar snuķiem glāsta viens otru. Erotiskajām sajūtām pieaugot, snuķi kļūst īpaši lokani, tie savijas, satinas mezglā, tiecas viens otram pretī, lai saskūpstītos. Skan ziloņu mīlas dziesma – tēviņš maigi taurē, vēl maigāk viņam atbild mātīte... Tās turpinās dienām ilgi, pat vairākas nedēļas no vietas. Izturēšanās kļūst arvien izaicinošāka, iestājas uzbudinājuma augstākā pakāpe.

Ziloņu dzimumattiecībās nav vardarbības, bet ir agresivitāte, kuras arī nav daudz. To nevar teikt par to cilvēku daļu, kas stāv zemu savā vīrišķībā un sievišķībā. Daudzas meitenes (vairāk nekā puse) savu pirmo vīrieti izbauda krietni vien brutālāku par ziloni, lai gan vajadzētu būt otrādi. Bet atgriezīsimies pie ziloņiem.

Kādu laiku pēc pārošanās abi izšķiras, mātīte kļūst tēviņam vienaldzīga un sveša. Ir apmierināts (izdzēsts) tas, kas viņus saistījis. Tā bija vienkārša mātītes relišeru pamodināta dzimumtieksme, kas savukārt izraisīja erotiskas emocijas. Tieši tāpat dara vīrieši, ja viņiem pret sievieti nav mīlestības jūtu, bet ir tikai seksuālas emocijas. Šādā gadījumā vīrieša izturēšanās salīdzināma ar dzīvnieku erotisko izturēšanos.

Kaut ko līdzīgu var vērot arī pie pērtiķiem. Dž. van Lavika-Gudola, kas daudzus gadus pētījusi pērtiķus, grāmatā «Cilvēka ēnā» atzīmē, ka pērtiķu seksuālo izturēšanos un erotiku var nosaukt par cilvēka mīlestības rudimentāriem iedīgļiem. Grūti iedomāties, ka šimpanze varētu izjust kaut ko līdzīgu maigumam, piekāpībai, vēlmei aizsargāt un garīgi saskaņai, kas ir tik raksturīga cilvēka mīlestībai šī vārda dziļākajā nozīmē. Augstākais, ko mātīte var gaidīt no sava pielūdzēja, ir islaicīga uzmanības parādīšana, ap pusminūti ilgs seksuāls kontakts un retumis viegla pabužināšana pēc pārošanās. Lai gan grāmatas autore secina, ka šimpanzēm piemīt cilvēka mīlestības romantika, tās noslēpumainība un bezgalīgā laime, viņa to pilnībā nepierāda.

Pienācis laiks konkretizēt jēdzienus *seksualitāte un erotika*.

Seksualitāte ir tikai tieksme pēc dzimumkontakta, lai atbrīvotos no dzimumuzbudinājuma radītās spriedzes (stresa). Tās pamatā ir sarežģīts biopsiholoģisks mehānisms. Seksualitāte tīrā veidā ir raksturīga zemāk attīstītajiem dzīvniekiem (abinieki, zivis u. c.), tajā jau var saskatīt libido un agresiju.

Erotika jau ir augstāka pakāpe. Tā ir dzimumtieksme, ko bagātinājušas emocijas, jo īpaši spilgtās instinkta emocijas, bet mazliet vēlāk arī jūtu iedīgļi.

Šis termins saistīts ar seno grieķu mīlas dieva Erosa (Erota) vārdu. Viņa heteras senās Grieķijas tempļos bija nepārspētas meistarienes dzimumemociju iekvēlināšanā. Šajā jomā viņām palīdzēja dažādi mākslas veidi (kustību estētika, dejas). Ar zināmu piesardzību varam secināt, ka tas arī bija augstākais, uz ko bija spējīgi senie grieķi. *Agape* radās vēlāk. Vienīgi tīrais libido un tīrā agresija ir tālāk izaugušas un grūtāk ieraugāmas.

Erotikas izpratnē pastāv liela dažādība un jucekļība. Tas tāpēc, ka to, tāpat kā emocijas, iedala primārajā un sekundārajā erotikā. Lai gan tā praktiski ir mīlas (var būt arī naida) emociju izpausme darbībā, bet nu jau mēs esam pat fizioloģiski pierādījuši, ka emocijas ir primāras (instinkta emocijas) un sekundāras, saliktas (jūtu emocijas). Tātad arī erotika, šo emociju izpausme darbībā, var būt zemākā instinktu erotika un augstāk stāvošā, tikai cilvēkam piemītošā jūtu erotika.

Instinktu erotika sastopama jau augstāk attīstītiem dzīvniekiem, piemēram, jau aprakstītajiem ziloniem. Tai raksturīgi glāsti, īslaicīga vai mazliet ilgāka pieķeršanās. Ja erotika izpaužas kā patstāvīga instinkta emociju izpausme, tai vienmēr pienāk gals. Bezgalīga tā kļūst tikai tad, ja tā ir nobriedušas mīlestības sastāvdaļa. Taču, ja erotika var pastāvēt bez mīlestības, tad mīlestība bez erotikas ir nedzīva, erotika ir tās izpausme, tās sirds. Erotika (dzimumemocijas darbībā) ir faktors, kas ģimenē neļauj mainīties lomām, neizraisot pazudinošas sekas – dzimummīlestības bojāeju, tās aizstāšanu ar cita veida mīlestību.

Erotiku attīstītāko dzīvnieku pasaulē uztur jau sarežģītāki faktori, to vidū sarežģīti relišeri – spilgti plankumi uz ādas, spilgts apspalvojums, «smaržas» (telergoni), ko dāvājusi pati daba. Pie šiem faktoriem bieži vien jāpieskaita putnu dziesmas, citu dzīvnieku satrauktās balsis pavasarī, «mīlas» dejas, cīņu turnīri. Cilvēku sabiedrībā tam atbilst sekošana modei, dejas, kosmētika, karjerisms, aplidošana, flirts u. c. (sk. nodaļu par relišeriem).

Mūsdienās dzimumakts šajā mīlestības attīstības (primārās erotikas) stadijā ir regress, to var pielīdzināt dzīvnieku uzvedībai, jo faktiski tā ir tikai dzimumtieksmes apmierināšana, pēc kuras apdziest arī emocijas, jo tās ir saistītas tikai ar libido instinktu, ir primāras bez jūtu

pamata. Apdzīst libidozās, bet paliek neapmierinātas agresīvās emocijas. Cilvēciski socializētā vidē šāds dzimumakts ir amorāls. Daudzreiz atkārtots, tas pazemina, bioloģizē cilvēku. Var droši apgalvot, ka tas būtiski ietekmē cilvēka izturēšanos un darbību sabiedrībā vispār, degradē viņu kā personību. Skaidrības labad var minēt vairākus šādu aktu piemērus. Tas ir dzimumakts ar prostitūtu, dzimumakts kā mēģinājums bēgt no vientulības vai atbrīvoties no hroniska distresa u. c. Daži seksomāni, nereti pat ar zinātniskiem grādiem, to pastiprināti rekomendē, nosaucot par «labākajām fizioloģiskajām miega zālēm». Tas ir tā saucamais lietīšķais, nomierinošais sekss, kas nedod solīto, bet palīdz vienreizēji kā narkotikas tablete, radot arī atkarību.

Tam, ka sekss ir dziedinošs, var piekrist tikai tad, ja starp partneriem pastāv īsta, nobriedusi mīlestība. Bet dzimumaktam var nebūt pat nekādu erotikas pazīmju. Bez erotikas – tā tad vēl vairāk degradējoties – seksuālo tieksmi apmierina alkohola reibumā, narkotiku, lielu miega un nervu zāļu devu ietekmē, arī tad, ja viens no partneriem to nevēlas, vai pat noziedzīgā veidā – izvarojot individuāli vai grupveidā. Šādos dzimumaktos abi partneri (bez ironijas!) ir pielīdzināmi zemu attīstītiem dzīvniekiem, piemēram, vardēm, kurām «apskāvienu» ir nevis glāsti, kā augstāk attīstītākajiem dzīvniekiem un cilvēkam, bet tikai reflektoriski pārošanās paņēmiens. Te libido ar agresiju izpaužas vienlaikus.

Aplūkosim cilvēku alkohola reibumā. Alkohols sašaurina, izjauc un degradē jebkuru dominanti centrālajā nervu sistēmā. Cilvēka mīlestības dominante atšķirībā no dzīvniekiem ir viena no sarežģītākajām un tāpēc noturīgākajām dominantēm (sk. 3. krāsaino attēlu).

Pat neliela deva alkohola «noņem» galvas smadzeņu «augstāko», garozas daļu, kas ir visjūtīgākā pret alkoholu (attēlā gaišzilā krāsā), atbrīvojot zemgarozas («zemākos») veidojumus, kuros programmējas galvenokārt instinkti. Attēlā tie iekrāsoti sarkanā. Jo spēcīgāks ir reibums, jo vairāk izdzīst dominante virzienā no augšas uz leju – jūtas (zils), pēc tam emocijas (dzeltens) ar potences pseidopastiprināšanos. Atkailinās tīri seksuālais. Pēdējo alkohols bremsē dzimumtieksmi (sarkans), un iestājas impotence, kas izpaužas dažādos dzimumfunkciju traucējumos. Reibumam izzūd, dominante atjaunojas, taču ne pilnīgi, turklāt visvairāk degradējas tas, kas attēlā iekrāsots zilā krāsā. Cilvēks, kas dzer regulāri, nemanāmi it kā atgriežas bioloģiskajā attīstības fāzē. Viņā arvien vairāk mostas tādas dzīvniekiem pilnīgi attaisnojamas īpašības kā greisirdība, tieksme uz poligāmiju u. c., jo virsroku ņem seksualitātes agresīvā puse.

Tas pats vērojams, ja mīlestība izzūd citu iemeslu dēļ. Aplūkotajā gadījumā alkohols ir viela, kas līdzinās ķīmiskajiem savienojumiem, kurus izmanto zinātniskajās laboratorijās eksperimentējot ar dzīvniekiem, lai atslēgtu eksperimentētājam vajadzīgās smadzeņu struktūras. Starpība tikai tā, ka cilvēks, lietojams alkoholu, kļūst par brīvprātīgu un

nesaprātīgu izmēģinājuma objektu (tāpat kā smēķētājs). Lai cik skumji tas būtu, mums atliek tikai izpētīt šo, zinātnieku valodā runājot, bagāto materiālu, ko mums piegādā daudzie dzērāji. Tātad «zaļais pūķis» savā veidā palīdz zinānei. Tiesa, par dārgu cenu tā lietotājam.

Tomēr arī šajā ziņā (lai lasītājs piedod man vēl vienu rūgtu domu) nevar salīdzināt cilvēku ar dzīvnieku. Ilgajā laikā, kopš smadzeņu garoza «pārvaldījusi» zemgarozu (tas aizsākas jau pie augstākajiem dzīvniekiem), pēdējā ir «atradinājusies» būt patstāvīga. Palikuši dzērumā bez kontroles, zemgarozas instinkti izpaužas izkropļoti, instinktu centri vairs «neprot» dot adekvātas komandas seksuālās izturēšanās izpausmēm. Tām nepieciešama koordinācija no augšas, kas nebija vajadzīga zemāk attīstītiem dzīvniekiem, kuriem šīs «augstākās» struktūras vēl darbojas vāji un neatņēma automātiskumu «zemākajām». Zemākās struktūras pašas deva tipiskas ieprogrammētas, iedzīmtas komandas atbilstoši rīcībai – vai tā būtu pārošanās un mazuļu dzemdēšana vai to audzināšana. Viss notiek instinktīvi, stingri likumsakarīgi, bez novirzēm. Evolūcijas procesā augstākās (filoģenētiski pašas jaunākās) smadzeņu struktūras arvien vairāk pārņēma vadību savā ziņā. Tiešajai pārmantotībai vairs nav tādas nozīmes, jo mantota tiek tikai tendence vai iespēja, sākot ar vienkāršāko (ar tieksmēm un instinktiem) un beidzot ar sarežģītākajām psihes izpausmēm. Nevar, piemēram, mantot runāšanas prasmi. Bērns iemācīsies runāt tikai tad, ja dzirdēs cilvēku valodu gandrīz tūlīt pēc piedzimšanas. Ja nokavēsīm, jau pēc dažiem gadiem tas kļūs gandrīz neiespējami. Tāpat cilvēks nevar ģenētiski mantot pareizu seksuālo izturēšanos, nemaz nerunājot par mīlestību. Mīlestība ģimenē jāiemāca jau edipālajā periodā.

Tādējādi, dzīvniekiem attīstoties, atkarībā no viņu centrālās nervu sistēmas attīstības pakāpes, arvien lielāku nozīmi iegūst pieredzes pārņemšana (socializācija). Turklāt katrai izturēšanās formai ir savs apguves laiks, kura nokavēšana draud ar nopietniem sarežģījumiem līdz pat kroplām uzvedības formām. Jo augstāk attīstīts dzīvnieks, jo viņam nepieciešamāka dzīves agrīnajā periodā saskare ar sev līdzīgajiem, jo ilgāks laiks vajadzīgs sociālās izturēšanās iemaņu apguvei. Par cilvēku nemaz nenāktos runāt, jo viņš šajā ziņā no dzīvniekiem ir astronomiski attālinājies. Lai iekļautos sev līdzīgo sabiedrībā, viņam nepieciešami daudz sarežģītāki paņēmieni un daudz ilgāks laiks nekā priekštecēm.

Iezīmējot atpakaļgaitu, esam pateikuši arī to, ka pastāv ceļš, kas ved no vienkāršas dzimumtieksmes uz gaišo mīlestības ēku. Dzimumu socializācijas un pilnvērtīgas dzimumaudzināšanas rezultātā mēs jaunā cilvēka centrālajā nervu sistēmā «atbrīvojam vietu» mīlestībai vai, pareizāk sakot, laužam ceļu mīlestības dominantei. Šo ceļu nāksies iet jaunajam cilvēkam pašam.

Teikto var pārvērst arī psihoterapeitu un psihologu priekšstats par apziņu un zemapziņu ar visiem to atribūtiem un tieši tāpat pierādīt šīs visplašākās un tāpēc arī visnoturīgākās dominantes būtību, apvienojot dominantes likumsakarības ar apziņas un zemapziņas likumsakarībām un panākt vēl lielāku skaidrību šajos jautājumos.

Tomēr nekad nedrīkst aizmirst, ka seksualitāte sastāv no divām daļām – libidozās un agresīvās. Lai vai cik «mīļi» nebija ziloni, tēviņš pēc mātītes apaugļošanas agresīvi viņu atgrūž, mātīte vēl mīļīgi raida viņam savu pasīvo agresivitāti – relišerus, bet tie jau ir tik vāji, ka nevar atgriezt tēviņu mīlas rotaļai. Tas pats notiek ar cilvēkiem, ja viņiem nav izveidojies kaut kas vairāk par tīri bioloģisku seksualitāti. Libidozā puse dzimumaktā tiek apmierināta, bet agresīvā neapmierināta, ja iekarošana bijusi viegla. Neiztērējis savu agresivitāti meitenes iekarošanā, jauneklis to izmantos aiziešanas nežēlibā. Arī savus relišerus (savu pasīvo agresiju) meitene pilnībā nav paspējusi izlietot, un tādēļ jaunekļa aiziešanu pēc akta viņa pārdzīvos ne kā mātīte vienaldzīgi, bet kā mīlošā sāpīgi.

Partnerus mainošus cilvēkus (tātad vēl dzīvniekiem līdzīgus) nav iespējams arī sublimēt. Tādi vairs nepārtaps par mērķtiecīgiem savas dzīves labāko mērķu sasniedzējiem. Ar to vajadzētu rēķināties katram tādām «vieglās mīlestības meklētājam». Sacītais attiecas gan uz vīriešiem, gan sievietēm.

Mīlestības dominante

Dzimummīlestības pamats ir agresivitāte un dzimumtieksme (ie-mīlas taču pretēju dzimumu pārstāvji). Daži uzlūko dzimumtieksmi par galveno mīlestībā, citi tam nepiekrīt. Iedomāsimies namu. Vai var pateikt, kas tajā ir galvenais? Ja kaut ko aizvāksim, nams vairs nebūs nams. Bet, ja dzimumtieksme ir tikai mīlestības pamats, kas tad ir pati mīlestība?

Mīlestībai ir bijis vismaz tūkstoš un vēl piecdesmit skaidrojumi, bet neviens pietiekami neatklāj tās būtību. Vai tas vispār iespējams? Zinātne pagaidām atturas no mīlestības definēšanas, bet arvien dziļāk tiecas cilvēka centrālajā nervu sistēmā notiekošo procesu izpētē, tādējādi palīdzot mums tuvoties mīlestības sarežģītās būtības izpētei. Mīlestības dominantes un tās dialektikas pētījumi jau daudz devuši tās būtības noskaidrošanā.

Mīlestība, tāpat kā viss dabā un cilvēku sabiedrībā, ir pakļauta dialektiskas attīstības likumiem. Mīlestības dialektiku vislabāk palīdz saprast mīlestības dominante, kas atpoguļo tās pretstatu vienību un attīstību. Šī dominante nav nekas cits kā noturīgs uzbudinājuma centrs cilvēka smadzenēs. Tā ir pakļauta ne tikai kvantitatīvam pārmaiņām centrālajā nervu sistēmā, bet arī šo kvantitatīvo pārmaiņu pārejai aizvien jaunās kvalitātēs* mūžam mainīgajā cilvēka instinktu, emociju un jūtu sfērā. To pašu, topot

* Mēs nerunājam par materiālo pasauli. Dialektikas autors bija ideālists. Dvēseles jomā šī dialektiskā likumsakarība vienmēr ir spēkā.

mīlestībai, veic agresivitāte, veidojot dominantes otro pusi, jo libidozā vienmēr ir jāaizstāv un jāiekaro.

A. Uhtomskis atzīst, ka mīlestība ir specifiska superspēcīga un supernoturīga dominante nervu sistēmā, kas ir pakļauta tām pašām likumsakarībām kā citas dominantes. Bet dominante ir spēcīgs, noturīgs galvenais uzbudinājuma iecirknis centrālajā nervu sistēmā, kam vairāk vai mazāk ir pakļauti pārējie procesi. Šis iecirknis it kā summē un pastiprina veicinošos procesus, bet kavē citus, pret sevi vērstus. Spilgti izpaužas arī atgriezeniskā saite. Tāpēc, piemēram, skaistuma izbaudīšana kopā ar mīloto nostiprina mīlestību, bet skaistais abu mīlētāju uztverē kļūst vēl skaistāks. Narkotisko vielu, arī alkohola un nikotīna lietošana rada haosu centrālās nervu sistēmas darbībā. Mīlestības dominante savā lielākajā daļā ir zemapziņā, tāpēc padziļinātas psiholoģijas zināšanas ir obligātas katram, kas vēlas sevi un citus šai ziņā izprast. Mīlestību un spēju mīlēt nevar iemācīties no mācību grāmatām, bet izpratni par to var iegūt ar zināšanām. Spēja mīlēt cilvēkam rodas tikai audzināšanas rezultātā, pie tam šā jēdziena visplašākajā izpratnē.

Smadzeņu fizioloģiskās darbības shēmā (sk. 3., 7. un 8. krāsainos attēlus) attēlots hipotalama apvidus iegarenajās smadzenēs, kur atrodas veģetatīvo funkciju regulācijas vadošie centri, kur veidojas hormoni un mediatori. Tie, iedarbodamies uz nervu struktūrām, ģenerē masīvu nervu impulsu plūsmu, kas uztur augstu limbiskās sistēmas aktivitāti. Tieši šajā centrā, šajā nervu šķiedru apvidū jeb, kā mēs to nosaucām, «zemākajā stāvā», rodas dažādas tieksmes – izsalkums, slāpes utt., kā arī viena no spēcīgākajām tieksmēm – dzimumtieksme. Kad impulsi nonāk («paceļas») limbiskajā sistēmā, rodas emocijas, gan, protams, tikai zemākajā – instinkta emociju līmenī. Impulsi ir nākuši no apakšas, no tieksmēm, no Id. Šajā mīlestības dominantes attīstības līmenī izveidojies ilgstoša uzbudinājuma iecirknis ir spilgti izteikts, slēpj sevi grūti vadāmu un tādēļ graujošu spēku. Seksuālā tieksme (dzimuminstinkts), apaugdama ar vētrainām instinkta emocijām, kvantitatīvi palielinās (ja nenotiek dzimumakts), it kā piepilda sev atvēlēto vietu jaunu impulsu veidā, laužas uz augšu, uz «augšējiem stāviem» – galvenokārt uz pieres un deniņu daivu garozu (sk. 9 - 12 krāsainos attēlus). Šī smadzeņu daļa vairs nav maz regulējamo instinktu sfēra, bet ir pakļauta cilvēka saprātam (apziņai).

K. Jungs izšķir četras apziņas funkcijas – domāšanu, intuīciju, jūtas un sajūtas. Ja cilvēka saprāts pareizas dzimumaudzināšanas rezultātā ir mērķtiecīgi ievirzīts, smadzenēs, īpaši pieres un deniņu daļā, limbiskās sistēmas ietekmē veidojas psihe augstākā funkcija – mīlestības jūtas, kas gan vairs nav apzinātas, jo nav atraujamas no saviem zemapziņas pamatiem. Tāpat kā dažkārt domāšana, tās biežāk iegrimst zemapziņā. Tāpēc arī iespējama psihoterapija, sevišķi transoloģiskā ar *agapes* tipa mīlestību. No apziņas centriem uz limbisko sistēmu atgriežas nervu šķiedras, pa kurām smadzeņu garoza ar impulsiem kontrolē, regulē un no augšas stimulē limbiskās sistēmas aktivitāti. Jūtas, kas var sasniegt ļoti augstu emocionālo līmeni, sāk valdīt pār instinktu emocijām vai nu tās pastiprinot, vai apvaldot. To prasa «augšējie stāvi».

Tādējādi mīlestības dominante koriģē un transformē ar to vienlaikus pastāvošos reflektoros ceļus vai visu reflektoro aparātu kopumā. Ja runa ir par mīlestības jūtām, tās ir kā koka virszemes daļa. Koka saknes ir instinkti, kas slēpti zemē (zemapziņā), bet saknes nevar dzīvot bez virszemes daļas, tāpat kā koks bez saknēm. Kontrole un atkarība ir savstarpēja*.

Salīdzinājumā ar instinkta emocijām, jūtu emocijas nav atkarīgas no hipotalama radītās dzimumtieksmes, tās sagalabāsies arī tad, kad tieksme būs apmierināta ar dzimumaktu. Ja mums jau pazīstamajās struktūrās jūtu nav, seksuālā tuvība izdzēs dzimumtieksmi. Rezultātā beidzas no apakšas nākošo impulsu plūsma. Limbiskās sistēmas aktivitāte apdziest, emocijas pret partneri izzūd, iestājas vienaldzība. Tādējādi bezjūtu dzimumakts noslāpē vienīgo partnerus saistošo faktoru – dzimumtieksmi, neļaujot tai izaugt līdz pilnvērtīgai mīlestības dominantei. Gan izstinkta emocijas, gan jūtu emocijas rodas vienā – limbiskajā sistēmā. Svarīgi tikai, no kurienes nāk impulss – «no apakšas» vai «no augšas». Pirmo, «no apakšas» nākošo plūsmu, var viegli apturēt, apmierinot dzimumtieksmi, bet jūtas ir mūžīgas, impulsu plūsma «no augšas» ir nepārtraukta, garīgā tuvība to tikai pastiprina. Grūtības gan sagādā apstākļi, ka instinkta emocijas un jūtu emocijas rodas vienā un tajā pašā vietā, tādēļ ir ļoti līdzīgas un grūti atšķiramas, bet atšķirt tās reizēm ir ļoti svarīgi gan pašiem mīlētājiem, gan ārstiem, kas nodarbojas ar sublimāciju.

Neaizmirsīsim, ka bez libido eksistē vēl mortido (agresija). Pafantazēsim, ko tā darīs visā šajā procesā gan pirms, gan pēc libido apmierināšanas, ja ir jūtas vai ja to nav.

Daži sociologi cenšas pierādīt, ka agrīna seksuāla dzīve jaunībā ir nepieciešama, lai iegūtu pieredzi, lai pēc tam ģimene būtu stiprāka. Tikai neaizmirsīsim, ka tad runa ir par ģimeni, ko saliedē ne tik daudz mīlestība kā citi faktori, kurus nošaka sabiedrības sociālais raksturs. Iespējamas arī citas bīstamas parādības. Šajā tā saucamajā dzimumdzīvē jaunatne iemanto veneriskās slimības, seksuālas psihotraumas, tās līdzgaitnieki bieži ir nikotīns, alkohols, narkotikas, seksuālie ekscesi, dzimumtieksmes stimulatori, nepārbaudīti pretapaugļošanās līdzekļi, aborti, bieža partneru maiņa, jūtu notrulināšanās, kam sekas ir personības degradācija un kas kopumā sagrauj mīlestības dominantes «stāvus», bet jo īpaši tās pamatu – dzimumtieksmi un potenci.

Cilvēkam vēl nav trīsdesmit, kad viņš jau ir ieguvis psihofizioloģiskus traucējumus, viņa turpmākajā ģimenē (ja tāda būs) partneri spēs pastāvēt līdzās tikai uz psiholoģiskās atbilstības vai aprēķina pamata. Šādi partneri diezgan bieži jaunībā iegūta seksuālā vājuma dēļ nav spējīgi pārkāpt laulību, viņi baidās no aizraušanās ārpus ģimenes, apzinādamies savu nespēku, bīdamies tikt apkaunoti. Nespēks ieslēdz viņus «cietokšņā» sienās, liek norobežo-

* Te runājam nosacīti. Psihes atsevišķie elementi nav ieprogrammēti vienā smadzeņu struktūrā, lai gan bieži ar to sakrīt.

ties no apkārtējās pasaules un tās rūpēm, padara nevajadzīgu pat savai sabiedrībai vai tautai. Reizēm šādas ģimenes satur kopā agresija, kas palikusi neiztērēta.

Pavirši aplūkojot, šādas ģimenes šķiet ideāli noturīgas, jo neviens taču nedemonstrēs savu apkaunojošo iekšējo atsvešinātību un dziļo garīgo nabadzību. Rietumos daudzi no tiem jauniešiem, kas «iztrakojās» sešdesmitajos gados (tolaik tas bija sevišķi moderni), tagad atrodas psihiatriskajās slimnīcās. Pateicoties mūsu seksbumam, mēs tādas sekas varam gaidīt nākotnē.

Reiz pie ģimenes jautājumiem veltīta «apaļā galda» šīs grāmatas autoriem parādīja kādā ārzemju žurnālā rakstu, kurā bija sacīts, ka bijušo izlaidīgo hipiju ģimenes esot ļoti stipras. Par laimi, tolaik man rokās bija cits, daudz dziļāks pētījums, kas apliecināja, ka šī «noturība» ir saistīta ar tām dzimumtieksmes novirzēm, kādas bijušie hipiji ieguvuši izlaidīgajā jaunībā. Viņi turas kopā tāpēc, ka necer atrast citus partnerus, kas atbilstu attiecīgajām novirzēm (piemēram, sadomazohisms). Nobriedušas mīlestības vietā var būt arī patoloģiskas un grūti saraujamās saites, kā atkarība no attiecībām u. c., par ko runāsim turpmāk.

Ir cilvēki, kas, jau agri sākdami mainīt partnerus, nenonāk līdz izteiktām dzimumtieksmes kroplībām, kļūstot par seksomāniem (satīri, nimfomānes). Tas pilnīgi atbilst zinātniski pārbaudītam secinājumam, ka daudzu partneru maiņa pirms laulībām ir nākamo laulības pārkāpēju «skola». Šis piemērs ar ārzemju žurnāla rakstu liek kļūt uzmanīgam, neuzticēties tiem darbiem, kas bāzējas uz vienkāršu statistiku un anketēšanu bez padziļinātas ģimenes izpētes.

Pavisam cita nozīme ir emocionālajam rūdījumam, limbiskās sistēmas trenīnam, kādu iegūst jaunieši pirmās mīlestības (iemīlēšanās, romantiskās mīlestības sākuma) fāzē, ja no tās izslēdz seksuālas darbības un seksu kā vienīgo mērķi. Ideāli būtu, ja visu romantiskās mīlestības fāzi varētu izturēt bez dzimumsakariem. Tad cilvēkiem būtu vairāk tik nepieciešamās pilnbrieda mīlestības, mazinātos šķiršanās skaits, būtu vairāk aprūpētu un veselīgu bērnu. Protams, nevar noteikt gadu un mēnešu skaitu, kuram paejot vajadzētu uzsākt dzimumdzīvi. To nosaka dziļa un nopietna iekšējās nepieciešamības apziņa, savstarpējo jūtu briedums, mīlestības izplaukums. Vai vienā diskotēkas vakarā ar tikko iepazītu cilvēku var pagūt izplaukt šis krāšņais zieds? Un vēl – nav jābaidās kaut ko nokavēt, palaist garām. Arī pēc divdesmit vēl nekas nav nokavēts. Ja bērniņš piedzimst, kad mātei ir piecpadsmit un tēvam sešpadsmit gadi, kas tad šo bērniņu uzturēs un audzinās? Tādēļ mēs esam par pareizu, aktīvu jaunatnes dzimumaudzināšanu un vēršamies pret patērējošo seksu ar visām tā bēdīgajām sekām.

Iemilējies cilvēks visu pasauli uztver daudz gaišāk, plašāk, stabilāk (sk. zaķīti krāsainajā attēlā). Mīlestības dominantes ietekmē kļūst vitālas visas organisma funkcijas (hipotolāma veģetatīvie stimulējošie centri atrodas šīs dominantes robežās). Plastiskāki kļūst arī psihiskie procesi smadzeņu garozā (ja tā iekļaujas dominantē), tādēļ kļūst iespējama strauja savstarpēja adaptācija. Izejot caur šīs dominantes prizmu, mīlotā (-ās) tēls saplūst ar ideālu. Mīlotā idealizācija veicina adaptāciju – tā ir atkarīga no dominantes attīstības līmeņa. Ja dominante ir tikai instinkta emociju līmenī, idealizācija ir pilnīga, bet akla un īslai-cīga, mīļotajam cilvēkam pat ne mazākā mērā var nepiemist iedomātās īpašības (vāja garozas ietekme).

Pats galvenais, ka šeit vienmēr notiek pasīvā projekcija*. Tā ir paša mīlētāja neapzināts veidojums, savu īpašību (arī seksuālās tieksmes) slimīga attiecināšana uz romantiskās mīlas objektu, savu iedomu piedēvēšana iemīļotajam, kuru patiesībā tam nemaz nav. Tā ir arī savu komplikāciju piedēvēšana romantiskās mīlas objektam un to apkarošana. Tā, piemēram, ja mīlētājs pats ir neuzticīgs, viņš pastāvīgi un greizsirdīgi apkaros šo savu īpašību patiesībā uzticīgajā partnerī. Beigu beigās tāda apkarošana var novest pie varmācības slimības un vēl smagākām sekām.

Šajā līmenī adaptācija ir gandrīz neiespējama, vai arī gluži otrādi, var būt paradoksāla, kroplīga. Pirmajā, biežāk sastopamajā gadījumā pēc dzimumtieksmes apmierināšanas cilvēks aptver, ka ir kļūdiņies, partneris kļūst viņam vienaldzīgs vai pat pretīgs. Šajā līmenī neko nepiedod, neattaisno, te nav žēlastības (dzīvniekiem raksturīga agresīva darbība). Otrajā, paradoksālajā gadījumā partnera negatīvās vai nepatīkamās īpašības nekritiski tiek pārvērstas pozitīvās, tās ne tikai attaisno, bet arī pārņem, cenšas atdarināt. Vilšanās neiestājas tūlīt pēc seksuālās tuvības, jo process ir vienpusējs. Atsvešināšanās tomēr ir neizbēgama, un cietušajam nākas pārdzīvot pamestā depresiju.

Ja dominante izveidojusies līdz galam, līdz garozas pieres daivām, idealizācija arī būs pilnīga, bet ne tik akla, jo tās pamatā iezīmēsies partnera objektīva vērtējuma pazīmes. Te, īpaši garīgas tuvības gadījumā (VI fāze 4. krāsainajā attēlā vai 11. un 12. attēls), mīlošais iedarbojas uz mīlamo ar savas personības īpašībām kā psihoterapeits uz pacientu (iedarbības mehānismi tiešām ir līdzīgi). Turklāt iedarbība vienmēr ir vērsta pozitīvā virzienā, tā tiecas izcelt, attīstīt un nostiprināt labās īpašības, sliktās tiek ignorētas bez kritikas, kas veicina to izžušanu.

Šāds pāris ātri attīsta jaunu ģimenes funkciju – terapeitisko, kuru sīkāk iztīrāsīm vēlāk. Šī funkcija prasa, lai ģimene vispirms

* Pasīvā projekcija nav empātiska. Tā parasti pieraksta citiem tikai savas negatīvās īpašības, neizjūtot tās atgriezeniski (Introjektīvi). Aktīvā projekcija ir empātija, iejušanās citos, par ko jau runājām.

būtu patvērumš, kur cilvēks var apmierināt visas, pat intīmākās garīgās vajadzības, kur viņš rod iespēju kaut uz brīdi atbrīvoties no stresa, smelt spēkus darbam, kaut uz mirkli izjust savu nozīmību, just, ka esmu vajadzīgs šajā šūniņā (ģimenē) visiem, tāpat kā visi ir man vajadzīgi. Agresija tad tiek vērsta tikai uz āru ģimenes aizstāvēšanai.

Patoloģiskās ģimenēs naida jūtu agresija vēršas uz iekšpusi un grauj ģimeni tās pamatfunkcijās, piemēram, greizsirdība, kas ir spēcīga agresija. Parasti vīrietis tiesā «vainīgo» sievieti, lai gan atbilstoši dabas likumiem būtu jāiet cīņā ar pavadinātāju vīrieti un jāpierāda savs pārkums, jo sieviete var mīlēt tikai uzvarētāju. Parasti draugi un tuvinieki dod padomu sodīt neuzticīgo sievieti, bet viņa taču ir atradusi to, kas ir pārkāps par viņas vīru un zemapziņa ir nostrādājusi adekvāti... Šādā gadījumā vajadzīga psihoterapeita palīdzība un analīze.

Nav šaubu, ka šī funkcija ir iespējama, tikai pastāvot dominantei, kas pat bez psiholoģijas zināšanām liek cilvēkam rīkoties tā, lai noteikti rastos noturīga psiholoģiska savienojamība. Pilnībā izveidojusies mīlestības dominante ne tikai liek uztvert apkārtni gaišākos toņos, bet arī rada cilvēkā nepieciešamību pašam pārveidot dzīvi, darīt to gaišāku, kalpot progresam. Tik augsts dominantes līmenis ir dzimumaudzīnāšanas gļamērķis, uz kādu mēs tiecamies.

Aplūkotā dominante rāda, kā cilvēkā rodas katrs konkrēts mīlestības veids. Sākumā, īpaši vīrietim, tā ir tīra dzimumtieksme ar atbilstošu izturēšanos, pēc tam, saņēmusi impulsu «no apakšas», limbiskā sistēma izraisa spilgtu seksuālu emociju vētru. Sākas nākamā fāze, kad vīrietis izturas kā viduslaiku bruņinieks. Mēs zinām, ka šie bruņinieki bija arī agresīvi. Bet, kā redzams 9. krāsainajā attēlā A daļā (rūpīgi izlasiet arī tekstu pie attēla), ja iestājas priekšlaicīga intīma tuvība, viss var arī pēkšņi beigties – gluži kā pie dzīvniekiem. Darboja vēl pagājušajā gadsimtā atklātais pārsātinātības likums. Apmierināta kaisle (pārsātinātība), ja nav mīlestības jūtu, liek cilvēkiem izšķirties, turklāt, kad vīrietis atkal ir modusies dzimumtieksme, viņš vispirms meklēs citu sievieti un, tikai to neatradis, var atgriezties pie «pārsātinātības vainiņieces» (5. attēlā iedarbojies pārsātinātības likums). Agresija pastāv ilgāk par libido, jo tā nav pilnvērtīgi apmierināta. Tā, piemēram, meitene atdevās bez pretošanās vai pati piedāvājās. Tas liek vīrietim domāt, ka viņa to pašu darīs arī ar citu vīrieti, jo vairāk tāpēc, ka šādu meiteņu tiešām ir pietiekoši.

Ja tā nenotiek, mīlētāji it kā pārkāpj kritisko robežu, aiz kuras jau sākas cilvēciska kvalitāte (11. krāsainajā attēlā gaišzilā krāsa). Šādā situācijā pēc dzimumakta konflikts ir neiespējams. Ir radusies atgriezeniskā saite (11. attēlā gaišzilā bultiņa), kas pēc tam, kad impulsi no apakšas (sarkanā bultiņa) uz laiku izzudīs, uzturēs limbiskās sistēmas

tonusu. Tieši te rodas nepieciešamība pēc garīgas saskarsmes – to traucējošā kaisle ir apmierināta un uz laiku apdzēsta. Atliek tikai noskaidrot pazīmes, kas liecina, ka kritiskā robeža ir pārieta un iestāties cilvēka mīlestības briedums. Atzīmēsim, ka dažkārt pirmās divas fāzes līdz kritiskajai robežai var būt ļoti īsas, pat acumirkļīgas, un iemīļjušies tās nepamana. Tad šķiet, ka viss sācies ar jūtām, bet patiesībā māja tiek būvēta no jumta. Dažkārt tā notiek, ja satiekas cilvēki ar pilnīgu psiholoģisku savienojamību. Tā ir mīlestība no pirmā skatiena.

Notiek arī tā, ka, palikuši bez dzimumaudzināšanas, cilvēki nav spējīgi izveidot mīlestības dominanti līdz attēlotajam līmenim. Kritisko robežu vēl kaut kā un ar grūtībām var sasniegt (par to rūpējas daba, tas ir iedzimts), bet turpmākais ceļš nav izveidots, nav paredzēta vieta mīlestības jūtām. Tie parasti ir cilvēki ar vāju superego (morāli). Ko tad lai dara?

Mīlestības dialektika un tabu nozīme (seksuālās pārsātinātības kolektīvā izpratnē)

Izsekojot mīlestības tapšanas fizioloģisko procesu shēmai, noskaidrojām, kā ontogēnētiski attīstās mīlestības dominante vai spēja uz to, t. i., kā šī dominante veidojas atsevišķā individuā. Katrā konkrētā gadījumā šis process noritēs dažādi – tas atkarīgs no dzimumaudzināšanas. Bet mīlestības dominante atspoguļo arī filogēnētiskos procesus, jo ir zinātniski pierādīts, ka mīlestība ir vēsturiski attīstījusies. Izsekot dominantes filogēnētiskajam* aspektam ir svarīgi arī tādēļ, ka filogēnētiskais ontogēnētiski** atspoguļojas katrā individuā.

Dzimumtieksme – sugas turpināšanas instinkts – ir bioloģiska parādība, kas piemīt visiem dzīvniekiem, kuri vairojas dzimumceļā. Mīlestība, kas piemīt tikai cilvēkam, ir vīrieša un sievietes attiecību ilgstošas vēsturiskas attīstības rezultāts.

Senatnē eksistējušas tās vienkāršākās formas, kas sākumā bijušas tikai dzimuminstinkta izpausme. Tiesa, tīrā veidā šis instinkts izpaužas arī zemāk attīstītajiem dzīvniekiem. Attīstītākiem dzīvniekiem dzimuminstinktu jau nosedz primitīvas erotiskas emocijas, seksuālās attiecības kļūst sarežģītākas.

Apmēram tā bija arī pirmatnējā cilvēku sabiedrībā, kur katra sieviete bija visu vīriešu sieva un otrādi. Attīstoties ražošanas spēkiem un ražošanas attiecībām, radās priekšnoteikumi darba produktu uzkrājumam, privātpašuma*** izveidei. Katrs, kas bija kaut ko uzkrājis,

* Filogēnētiskais process – vēsturiskais attīstības process.

** Ontogēnētiskais process – vēsturiskais attīstības process, kas atkārtojas katrā cilvēkā viņa individuālajā attīstībā.

*** Privātpašuma likvidēšana iznīcina arī ģimeni.

centās nodot uzkrāto tikai saviem pēctečiem. Rodoties privātīpašumam, radās arī nepieciešamība izbeigt brīvu dzimumdzīvi, īpaši attiecībā uz sievieti, kas, kā jau toreiz uzskatīja un kā vēlāk noteica svētie raksti, piedalījās ražošanā tikai kā ražošanas līdzeklis. Toreiz valdīja naivs priekšstats, ka vīrietis dzimumakta laikā ieliek sievietē sīciņu, acīm neredzamu bērniņu, kuram ir rociņas, kājiņas, galviņa un viss pārējais – tikai miniatūrā. Sieviete ir tikai augsne vai tilpne pēcteču izaudzēšanai. No mātes bērns nesaņem neko, izņemot barību, visu citu bērnam ir iedevis tēvs. Sieviete kļuva it kā par darbarīku, ražošanas līdzekli, sākās sievietes paverdzināšana.

Tas viss sarežģīja un apgrūtināja dzimuminstinkta apmierināšanu. Parādījās tabu – aizliegums, kas nepieļāva tūlītēju dzimumtieksmes apmierināšanu. Tabu vispirms izvirzīja vīrietis, kas bija kļuvis par sievietes īpašnieku. Neapmierināta dzimumtieksme, dabiski, kļuva ilgstoša, papildus aktivizējās limbiskā sistēma, šī aktivitāte ieilga, emocijas kļuva noturīgākas. Tas nevarēja neatspoguļoties augstākajās, vīrs limbiskās sistēmas esošajās struktūrās galvas smadzeņu garozā. Tā turpinoties no paaudzes paaudzē, notika smadzeņu piemērošanās plašākai un dziļākai mīlestības dominantei – tāda ir aizlieguma (tabu) labvēlīgā iedarbība. Tas ir viens no iemesliem, kādēļ bioloģiskais instinkts, kļūstot cilvēcisks, pārvēršas par ģimeni cementējošu faktoru. Arī mūsdienās, pārtopot no bērna par pieaugušo, cilvēks nevar iztikt bez tabu. Bez tā nav šīs attīstības. To jau pierādījām, runājot par konkrētu nobrieduša cilvēka mīlestību (sk. 12. un 12-a krāsainos attēlus). Tabu trūkums izpaužas arī visos gadījumos, kas minēti šīs nodaļas sākumā, tas arī radījis vēstuļu autoru izmisumu.

Šis ceļš cilvēkam bijis ļoti grūts, jo cilvēks ir seksuālākā būtne pasaulē (libidozākā un agresīvākā), bet bez tā nebūtu ceļa uz pilnbrieda mīlestību. Seksuālās izturēšanās pirmās normas, kas iekļāva sevī tabu un regulēja vīriešu un sievietes attiecības, liecināja, ka šīs attiecības kļūst arvien cilvēcisķākas. Tajās sāk dominēt psiholoģiskās (emocijas, vēlāk jūtas) un sociālās (ģimenes un sabiedrības) attiecības. No analītiskā viedokļa instinkti (Id) aiziet zemapziņā, vēlāk tā veidojas daudz plašāka, ietverot sevī arī lielāko morāles daļu (superego).

Tas viss notika bioloģiskā un psihosociālā faktora vienībā un pretstatā, kur pārsvaru brīžiem guva viens, brīžiem – otrs. Beidzot arvien biežāk sāka uzvarēt psihosociālais. Tas notika vienlaikus (nedaudz atpaliekot) ar sabiedrības attīstību. Attīstoties ražošanas spēkiem un attiecībām, vīriešu un sieviešu attiecības kļuva arvien sarežģītākas. Pirms jūtu lomas nostiprināšanās dzimumemocijas noveda pie selektivitātes (izvēles) vīriešu un sievietes tuvībā. Valdot tikai emocijām (bez jūtām), selektivitāte sākumā bāzējās uz ārējo fizisko pazīmju vērtējuma. Atgādināsim, ka, pastāvot tīrai dzimumtieksmei, izvēle notiek pēc

bioloģiskajiem relišiem. Domājams, ka pirmatnējais vīrietis, būdams vēl tuvs dzīvniekiem un dabai, tiecās tikai pie sievietes, kurai bija sākuši darboties bioloģiskie relišeri. Sievietes skaistumam nebija nekādas nozīmes.

Pavisam citādi tas bija cilvēka attīstības emocionālajā fāzē, kad dzima arī romantiskās mīlestības fāze. Šajā pakāpē, kur valdīja spilgtas erotiskas emocijas, kas neprasija garīgu vienotību, cilvēki atradās vergturu laikmetā. Šajā sabiedriski ekonomiskajā formācijā erotiskā tieksme bāzējās tikai uz fiziskā skaistuma vērtējuma. V. Beļinskis par šo laikmetu rakstīja, ka «senos grieķus sieviete valdzināja tikai ar savu skaistumu un viņas uzdevums bija apmierināt izsmalcinātas saldkaisles jūtas... Te mīlestība nav nekas vairāk kā poētisks, kaislīgs baudas mirklis. Kaisle ir apmierināta – un sirds trauc pretī jaunam skaistumam». To atzīmējis ne tikai Beļinskis. Sabiedrībā darbojās pārsātinātības likumsakarība, tomēr bioloģiskais prevalēja.

Viduslaiku bruņinieku mīlestība izpaudās sievietes pielūgsmē. Tajā pašā laikā feodālā baznīca pasludināja par visstingrāko tabu (šī jēdziena aizsākums meklējams senajās reliģijās) visu, kas saistīts ar dzimumtieksmi, tātad visu to, no kā izaug pretējo dzimumu jūtas. Īpaši spilgti tas izpaudās Anglijas karalienes Viktorijas valdīšanas laikā, kura šos baznīcas izvirzītos tabu nostiprināja ar likumiem. Viņas galvenais lozungs bija – «labi audzināta dāma nekustas» (ir pasīva dzimumakta laikā, nepiedalās tajā).

Viktorijas laika tabu nostiprināja dubultmorāli – kas atļauts vīrietim, nav atļauts sievietei – ar visām no tā izrietošajām sekām. Galvenais jaunums bija tas, ka tabu (ne tikai iepriekš minētie), kam agrāk bija pozitīva nozīme, tagad tiem pateicoties bija radies jauns «mīlestības stāvs», ieguva negatīvu, reakcionāru raksturu un bija jānomaina ar jauniem tabu, kas noliedz iepriekšējos (nolieguma noliegums).

Dzimumtieksmes atzīšana par netikumīgu, mīlētāju dzimumattiecību pasludināšana par grēcīgām bija domāta, lai sagrautu jaunās mīlestības pamatus. Baznīcai inkvizīcijas periodā tas bija vajadzīgs, lai pazeminātu savstarpējās mīlestības vērtību – rezultātā vairāk atliks Dievam. Vēl nebija pilnībā attīstīti un kļuvuši visaptveroši jaunie tabu, kam tagad bija jāeksistē pašā cilvēkā – tādi kā garīgums (pareizāk sakot gan tā daļa). Šie jaunie tabu vēlāk atbrīvojās no reliģijas, lai gan pateicoties tai tie bija radušies (jaunais dzimst vecajā). Ja tos zaudējam, mums atkal jāspers solis atpakaļ, lai iegūtu tos no jauna, kas vērojams arī mūsdienās.

Privātipašuma sabiedrībā likums uzturēja spēkā tabu. Tomēr jāatzīst, ka privātipašums rūdīja arī cilvēku mīlestību, attālinot cilvēkus no bioloģiskajām attiecībām šajā jomā, mazinot pārsātinātības bioloģis-

kumu. Savukārt mīlestība necieš netaisnību. Tā cieš krīzi tajos vēstures periodos, kad notiek bezkaunīga vai vardarbīga vērtību sagrābšana nelielas sabiedrības daļas rokās, bet nabadzīgo slānis ir gandrīz visa tauta. Mīlestība visbiežāk mīt vidējā slānī (šis vidējais slānis pie mums jau gandrīz iznīcināts?).

Bet atgriezīsimies pie feodālisma. Kā gan šie feodālie žņaugi ietekmēja mīlestības dominantes iespēju attīstīties? Kur pastāv netaisnība, tur allaž bīstas no mīlestības, jo tā slēpj sevī milzīgu pretošanās spēju. Saprotamu iemeslu dēļ pret to nevar nostāties tieši un atklāti, vienmēr jāmaskējas, vārdos tā jācildina, bet patiesībā tai jārok bedre, jācēļ šķēršļi (20. gadsimtā to darija totalitārie režīmi). Nonievājot mīlestību, veicina tās pretstatu – naidu, kuru reducē atpakaļ uz agresiju. Tas nepieciešams, lai piespiestu cilvēkus karot, nīst un iznīcināt vienam otru, lai vadoņi varētu noturēties pie varas. Taču mīlestība tikai norūdās, atrod pamatus turpmākajai attīstībai. Mīlestība ir vēstures un cilvēku attīstības radīta objektīva nepieciešamība.

Z. Freids mīlestību uzskatīja par vēstures virzītājspēku. Viduslaiku aizliegumi, feodālā baznīca un vara nevis iznīcināja, bet uzkarsēja erotiskās emocijas. Pakļauta nesaprotamam un noslēpumainam aizliegumam, vīrieša un sievietes intīmā savstarpējā pievilkšanās vēlāk aug augumā, kvantitatē pāriet jaunā kvalitātē, emocionalitātē (limbiskā sistēma) šajā ziņā tiek trenēta no paaudzes paaudzē, cilvēku emocijas arvien vairāk aizsedz tiro dzimuminstinktu, gremdējot to aizvien dziļāk zemapziņā, un zem kvēlas aizraušanās maskas instinkts kļūst it kā nemanāms. Taču šāda bruņinieciska mīlestība pagaidām vēl ir tikai iemilēšanās, kas nevar kļūt par ģimenes pamatu. Jūtu atgriezeniskās saites trūkums neļauj saglabāt šo dedzīgo emociju kvēli pēc seksuālas tuvības. Lai ģimene būtu stipra, jābūt vēl citiem iemesliem un faktoriem, jo romantiskā mīlestība ir tikai sākumstadija un nevar būt ģimenes cementētāja.

Šo nenoturību labi raksturo jau viduslaikos lietotais un pārbaudītais paņēmiens, kā novērst divu jauniešu kvēlās romantiskās mīlestības viņu vecākiem dažādu iemeslu dēļ nevēlamās sekas – laulības. Vienu no kvēlajiem mīlētājiem uz ilgāku laiku aizsūtīja kaut kur tālu projām, parasti uz vairākiem gadiem uz ārzemēm. Protams, ka viņi šķīroties zvērēja viens otram mūžīgu mīlestību, rakstīja kvēlas vēstules (no kurām ne visas sasniedza adresātus) un mīlestība, par spīti šķēršļiem, turpināja kvēlot. Turpmākajā notikumu attīstībā iespējami tikai divi varianti, kas abi noved pie viena un tā paša – vai nu kāds no viņiem šajā atšķirtības laikā sastaps citu romantiskas mīlas objektu, kas nodzēsīs esošās mīlas radīto oreolu, vai (ja pirmais variants nenotiek), kad viņi pēc vairākiem gadiem satiksies, tad paši konstatēs, ka ir viens otram sveši un nevajadzīgi. Laiks būs paveicis savu, romantiskā mīlestība būs zudusi. Protams, romānos rodams arī «laimīgo beigu» variants, bet tas iespējams vienīgi nobriedušai mīlestībai.

Vēlāk, kad citiem novecojušiem un neatmestiem tabu pievienojās no jebkāda ārēja diktāta brīvas morāles (superego) tabu, arī katra cilvēka

ka augsts, brīvs garīgums, kas sakrīt ar tautas garīgumu, pastiprinās smadzeņu pieres daivu (galvenā jūtu iecirkņa) «treniņš». Eksperimenti un novērojumi liecina, ka smadzeņu pieres daivu atslēgšana vai bojājums rada jūtu traucējumus*. Taču līdz šim cildenajam tabu vēl jānānāk. Atkārtosim (to papildinot) veco štampu, kas agrāk bija jāizmanto piespiedu kārtā, gan vienkāršotā, rupjā veidā.

Kapitālismā, valdot privātīpašumam ar netaisnības izpausmēm, mīlestība ne vienmēr (ievēro – «ne vienmēr»!) spēj kļūt par ģimenes pamatu. Netaisnā pasaulē sekss, tāpat kā viss cits, kļūst par precī vai, ja netaisnība ir vēl lielāka, tikai par lietu, kuru var vienkārši iedot vai atņemt. Tad aprēķina laulībā tiecas pakļaut visu pārējo, bet aprēķina laulība arī ir tabu, ko cilvēks pats sev labprātīgi uzlicis. Šis tabu iekveldina nostalgiju pēc neizmantotās cilvēciskās iespējas būt patiesi laimīgiem. Šī nostalgija spēcīgi norūda smadzeņu pieres daivas. Naudas vara tiecas pakļaut mīlestību, kas normālā vaiantā grib būt brīva, tāpēc pat sievietes iekšējie tabu tai šķiet kā važas.

Šai cīņai var būt divējāds iznākums. Ja personība ir garīgāka, nostalgija būs vairāk izteikta. Ja morālā slimība tiks apspiesta, tas nozīmēs, ka cilvēkam ir bijusi iedzimta vai iegūta imunitāte pret to, t. i., viņa pieres daivām ir piemītusi spēja (talants) mīlēt. Ja šī talanta bijis mazāk, morālā slimība vēršas plašumā. Tās patoģenēze ir sarežģīta, pacentīsimies to saprast mazliet vienkāršoti.

Grāmatas sākumā runājām par vienu no galvenajām sievišķības īpašībām – nepārvaramu tieksmi caur saviem bērniem nodot nākamajai paaudzei visu progresīvo, kas glabājas viņas ģenētiskajā «zelta krātuvē», alkaini papildinot to ar progresīvajām iezīmēm, kas atrodas galvenokārt agresīvajos vīriešos. Mazāk uzsvērām, ka līdzās šai tendencei pastāv atbalstāma un dabiska tieksme tuvoties vīriešiem (bez īpaša aprēķina, zemapziņas līmenī), kas varētu pēc iespējas labāk nodrošināt viņas bērnus. Sociāli taisnīgā sabiedrībā sieviete var atrast šādu objektu viena vīrieša personā. Nevienlīdzīgā sabiedrībā, kur, piemēram, garīgais darbs tiek vērtēts un apmaksāts zemāk par fizisko (vairāk bioloģisko), kur gudrais pat tiek vajāts, sākas bīstams apjukums un dubultdzīve. Šai morālajai slimībai izpaužoties vieglā formā, sieviete metas no viena pie otra, reti kad atradama abu īpašību apvienojumu vienā personā. Viņa apprecas ar vienu, bet bērnus dzemdē no cita.

Šajā jomā plaši pētījumi izdarīti Krievijā, tos mūsu asociācija veikusi arī Latvijā. Šo tendenci radīja totalitārā vara, jo inteligencē tā

* Tā, piemēram, notika ar Stalīnu, kuram bija pieres daivās (sevišķi labajā pusē) lielas cistas. Šādas cistas parasti rentģenoloģiski konstatē cilvēkiem, kas ir vardari savās ģimenēs. Šo rindu autors vairāk nekā 30 gadus strādājis onkoloģijā un ir vērojis, kā mainās cilvēku mīlestība un naidis atkarībā no vēža metastāžu lokalizācijas galvas smadzenēs.

saskatīja savus ienaidniekus. Pašreiz Latvijā maz kas mainījies uz labo pusi, daudz kas kļuvis vēl smagāks. Dzīvojam vēl nedemokrātiskā iekārtā un tāpēc šī tendence aizvien pieaug (profesora, izcila mākslinieka u. c. algas ir daudz zemākas par meža izcirtēja algu, turklāt pirmajiem pat vēl neļaut strādāt, atņemot pensiju). Vairāk saņem tas, kurš iznīdē dabas bagātības, nekā tas, kurš ražo vērtīgāko smadzeņu produkciju. Par to varētu nerakstīt, ja tas nebūtu šķērslis sievietes galveno vēlmju piepildīšanai – kvalitatīvai tautas papildināšanai. Vienlaikus tas sekmē aizvien lielāku amorālisma uzplaukumu.

Nav vajadzīga dziļa analīze, lai saprastu, ka tas veicina biežas šķiršanās, rada ģimenes krīzi – sieviete degradējas, zaudē sievišķību. Loģiski, ka pēc tam izzūd gadu tūkstošos veidotie iekšējie garīgie tabu, tāpat kā nonivilējas garīgums vispār – tas it kā kļūst bezvērtīgs un nicināms. Pavērosim 6. krāsaino attēlu. Saglabājot tikai otro īpašību (tā vienlaikus ir arī maskulinizācija), sieviete nonāk riska grupā – viņa var kļūt par slēptu vai pat atklātu (ielas) prostitūtu. Iestājas morāla plānprātība. Raksturīgi, ka diezgan bieži tas notiek vienlaikus ar istu garīgu saslimšanu. Par to vēl atgādināsim turpmāk.

Kā pasargāt no izzušanas vai atgriezt jau zudušos, nenovecojušos, sabiedrībai nepieciešamos tabu? Pagaidām atbilde ir tikai viena – pēc taisnīguma atjaunošanas jāatdzemdina garīgā imunitāte, sākot ar pilnīgas atklātības ieviešanu šajā jautājumā, tāpat kā tas ir fiziskajā imunitātē, kad organisms «zina», kas ir tā nāvīgais ienaidnieks, kad spēj to atpazīt. Citādi nav iespējams pret šo ienaidnieku cīnīties. Atcerēsīties Rietumu galvaspilsētas – prostitūcija un tās reklāma pornogrāfija lielākoties ir skaidri un redzami lokalizēta (ierobežota) tai ierādītajos kvartālos. Prostitūtu tiesības ir ierobežotas – viņas ir prece, viņas pazīst un nicina, viņas neuzskata par savas tautas pārstāvēm.

Mēs savas prostitūtas nepazīstam un nepamanām. Tās, izņemot dažas, kas nolaidušās līdz stacijas līmenim un tāpēc nav tik bīstamas, izmanto visas normālu sieviešu tiesības un privilēģijas (dažkārt vēl daudz lielākas!). Tā viņas kļūst trīskārt bīstamas – bez imunitātes slimība ātri izplatās. Netīrajām putām, strauji uzvārot, ir jāuzpeld, tikai tad tās var ieraudzīt un nosmelt. Tāpat ir ar cilvēkiem. Tas ir cietsirdīgi un netaisni (mēs paši esam pie tā vainīgi), bet tā ir cietsirdība (tabu) tautas glābšanas, tās morālās veselības, tās nākotnes vārdā.

Žēlsirdība jāparāda tad, ja kritušais vēlas atbrīvoties no savas nastas. Žēlsirdība izpaužas arī piespiedu ārstēšanā. Rietumi šo «vārišanu» pārcieta kā slimīgi atklātu seksa revolūcijas ekstrēmisma uzliesmojumu (arī pie augstas ķermeņa temperatūras izstrādājas imunitāte) un kļuva par vienkāršiem slimības nēsātājiem. Mūsu zemē pastāvošā dziļākā netaisnība nepieļāva spēcīgu uzliesmojumu, slimība ir kļuvusi hroniska un grūtāk ārstējama. Nekas nav mainījies. Par spīti ārējam

spīdumam, cietsirdība ir pieaugusi, lielākā naudas daļa (nauda ir vara!) pieder krimināliem elementiem, kas šo slimību cenšas tikai padziļināt. Bet mēs taču ejam uz Eiropu! Vai tiešām drīkstam iet morāli tik netīri?

Pēc šādas vecā štampa papildināšanas atgriezīsimies pie tā iepriekšējā veidola. Varētu likties, ka strādnieku vidē mīlestībai bija jāklūst par laulības morālo pamatu. Bet materiālās grūtības, buržuāziskās morāles ietekme un pastāvīgs, labi pārdomāts, maskēts idejiskais spiediens, vēl slīpētāks nekā feodālisma un boļševiku laikos, zināmā mērā padara nabadzīgas mīlas jūtas arī strādnieku ģimenēs. Šādu stāvokli Rietumos cenšas saglabāt arī tagad, propagandējot tā saucamās seksa revolūcijas galējības (patēriņa sekss vai laulāto attiecību tīra psiholoģizācija – seksošanās jau ir tā pati mīlestība!).

Zinot, ka bez saprātīga tabu viegli un ātri apmierināmā dzimumtieksme reti noved pie mīlestības jūtām, Rietumu pasaulē «grēcīgās» un «zemiskās» dzimumattiecības ir pārvērstas par patēriņa precī. Mēs pašreiz to cenšamies pārspēt. Protams, ka «pagrīdē» jau PSRS laikā tas agrāk uzplauka arī pie mums bez īpaša nosodījuma. Tagad zinām, ka šādā veidā nav iespējams radīt jūtas. Atkailināts sekss (mēs esam to atkailinājuši no otras puses) ir paņēmiens cīņā pret harmonisku, pilnvērtīgu, jūtām arī turpmāk bagātu mīlestību. Tiklīdz sekss iegūst patēriņa preces nozīmi, tas kļūst par noziedzības cēloni – precī zog, laupa, vilto, to izmanto pievilināšanai, lai veiktu citus noziegumus utt. Tāpēc patēriņa sekss, sākot ar pornogrāfiju un prostitūciju zemākā līmenī un beidzot ar izsmalcinātu, tīru (bezjūtu) «modernā» seksa tehniku, kļūst par ieroci to rokās, kam nepieciešams tautu turēt atkarībā un saglabāt to nevis kā attīstītu nāciju, bet kā lēta darbaspēka avotu.

Tīrais bezjūtu sekss, tāpat kā alkohols, smēķēšana, narkotikas, izraisa tādu parādību, kā atkarība no attiecībām. Tā var būt, kā teiktu K. Jungs, arī kolektīva. Atkarība no attiecībām nenoliedzami cieši saistās ar varmācību (varmācības slimība), kurā ir divas puses – varmākas un viņu upuri. Tas var notikt starp diviem cilvēkiem – tad visbiežāk ir patoloģisks romantiskās mīlestības gals (slimība). Tas neapzināti var notikt kolektīvi tautā, cilvēcē kā naida un mīlestības uzliesmojums, kas ietērpjas kolektīvā varas kārē tāpat, kā varmāku ģimenē ar visu tai piemītošo kaislo tieksmi kontrolēt visu, ko vien var kontrolēt.

Apstāsimies uz brīdi un uzdosim sev jautājumu – kāpēc tas viss mūsu sabiedrībā atrod vēl auglīgāku augsni nekā Rietumos? Reāli mainīt situāciju un izvīrīt mīlestību par ģimenes morālo pamatu spēj tikai taisnīguma normas un sociāli ekonomiskas pārmaiņas sabiedrībā. Iespējams, ka izvirtušās mafiozu un nomeklatūras elites «pornofobija» tiecas noslēpt pašu uzceltās jaunās sistēmas netikumību?

Vēstures gaitā, mainoties ražošanas spēkiem un ražošanas attiecībām, kas ir sociālo, kultūras un izglītības pārmaiņu pamats (bet nevar atņemt libido un agresiju!), nepārtraukti mainās un ceļas arī cilvēka psihe līmenis, mainās un tiek precizēti mīlas attiecību tabu un vienlaikus mīlestības dominante. Notiek centrālās nervu sistēmas treniņš

šajā jomā, tiek izstrādātas jaunas «tilpnes», arhetipi, mīlestības un naida jūtu iespējas.

Vēsturiski būdams saistīts ar ražošanas spēkiem, ražošanas attiecībām un ekspluatatoru morāli, tabu veicināja mīlestības rašanos un tālāku tās attīstību (dialektiku). Acīmredzot tabu nepieciešams arī mūsdienās, citādi pazudis mīlestība. Visatļautība spēj tikai noārdīt esošo, bet neko jaunu nerada. Galvenais tabu ir nepieļaut dzimumaktu bez patiesām jūtām, bez īstas, nobriedušas mīlestības, nepadarīt dzimumaktu par vienkāršu seksu, kas cilvēkam neieciešams tāpat kā ēšana, urinēšana un citas fizioloģiskās vajadzības. Pašlaik mēģinām mīlestību noliegt, paziņojot, ka tās nemaz nav, tā nav vajadzīga, tā ir nemoderna, to pilnībā aizstāj sekss, ko dara «katrs ar katru» (to nosaucot par «iekšējo brīvību») un «seksošanos» nosaucot par «mīlēšanos».

Attiecībā uz vīrieti arī mūsdienu brīvā sieviete izmanto tabu, lai modinātu mīlestību viņā un pati sevī (sk. 9. - 12. krāsainos attēlus). Jāatmet tie tabu, kas kalpojuši netaisnajai sabiedrībai, tajā skaitā baznīcas inkvizīcijai un totalitārismam, un kļuvuši naidīgi mīlestībai. Tomēr baznīcas (ne inkvizīcijas!) aizliegumi atkal atguvuši savu bijušo pozitīvo nozīmi, lai atjaunotu totalitāro režīmu degradēto jūtu spēju. Pēdējā desmitgadē vērojama cilvēku atgriešanās pie reliģijas. To izraisījis tā paša totalitārisma radītais garīguma deficīts. Zvēriskā iekārta radīja arī zvērisku izvirtību un poligāmijas tendences. Mīlestības dialektikas spirāle ir saspiesta (sk. spirāli 5 krāsainajā attēlā), augšējie loki piekļāvušies apakšējiem, notikusi daļēja atgriešanās pagātnē. Turklāt lejupejošie loki atrodas tālāk viens no otra – tāds ir likums. Vēsture to pārdzīvojusi vairākkārt, bet dialektiskā virzība augšup uz pilnīgu monogāmiju un cilvēciskās mīlestības uzvaru (pāri kritiskajai robežai) ir nenovēršama. Atkāpes ir īslaicīgas. Tās sakrīt ar vienas sabiedriskās formācijas pāreju otrā, ar lieliem kariem, ar nevienlīdzības, cietsirdības un netaisnības izpausmēm. Izvirtība un prostitūcija allaž uzplaukusi valstīs, kas uzturējušas lielas amijas un pastiprināti bruņojušās. Tur uzliesmojušas nāvējošu venerisko slimību epidēmijas, izvirtības un prostitūcijas pirmās pavadones. Tās atkāpušās, atsākoties spirāles virzībai augšup. Par to liecina pat arheoloģiskie izrakumi.

Pašlaik atkal ir venerisko slimību vēl nebijusi epidēmija, tāpat atkal mēs karojam. 1988. gadā, tautas revolucionārās atmodas gadā, kad tikai iezīmējās cerības uz taisnīgumu, Latvijā ar sifilisu saslima divi cilvēki, bet pāris gadu pirms tam pastāvēja šīs slimības epidēmija. Tagad, pēc atmodas nomiršanas, atkal sākusies cīņa ar sifilisa epidēmiju. Vai nevajadzētu tikt skaidrībā, kas vēlas mūs iekarot un pakļaut? Ne jau vienmēr uzbrūk atklāti ar šaujamočiem rokās.

Vai nav pienācis laiks atgriezties pie ārējiem, arī baznīcas tabu, līdz kamēr atkal radīsies mūsu iekšējie, mūsu garīgie tabu? Te reliģijai

ir nenoliedza loma. Līdzās ārējiem aizliegumiem, kas plaši valdīja viduslaikos, reliģija tagad sākusi arvien vairāk pievērsties cilvēka garīgajai pasaulei, tiecoties to darīt bagātāku. Ir jānobriest tam, ko mēs atdzimšanas laikā pacēlām kā karogu. *Ir jānobriest garīgumam.* Garīguma dēļ reliģija bruņojas ar labākajiem tēlotājas mākslas, mūzikas, dzejas, arhitektūras meistardarbiem. Inkvizīciju nomainīja dziļi pārdomāti psiholoģiski paņēmieni līdz pat savdabīgai spēcīgai hipnozei, lai gan šo vārdu nelieto, zinot, cik ačgārni to var iztulkot zinātnē un tautā. Katrs psihoterapeits zina, ka hipnoze ir īsākais ceļš, pa kuru cilvēkā var ienākt garīgums. Tiesa, tas ir tikai ceļš, pa to var doties arī kaut kas gluži pretējs garīgumam. Viss atkarīgs no tā, kādas rokas tura šo dvēseles skalpeli – tām jābūt sterilām kā jebkurā operācijā.

Tagad saprotams, kādēļ garīgums ir naidīgs staļinismam. Pēdējais praktiski bija atgriešanās pie inkvizīcijas, kad par dzīvo dievu kļuva Staļins. Bijušais seminārists zināja, cik «inkvizīcijas reliģijai» bīstams īsts garīgums, un viņš grāva visu, kas saistīts ar kultūru un garīgumu, nesaudzējot arī cilvēka vislielāko vērtību – mīlestību. Atcerēsīties arī izpostītās, izpārdotās un pelnos pārvērstās kultūras vērtības, kuru cena lēšama miljardos, uzspridzinātos dievnamus, iznīcinātās morālās un garīgās vērtības, kas nav aprēķināmas naudā. Te jau var nojaust iemeslus, kas izraisījuši ļaundabīgo ģimenes krīzi. Garīgums ir visspēcīgākais tabu, kas ļauj sievietei būt brīvai, dod viņai spēku izkopt mīlestību pret vīrieti un vienlaikus pašai pret sevi.

Reliģiozais garīgums ir tikai posms ceļā uz vēl lielāko cilvēcisko garīgumu, kad šis «dabas kronis», izpētījis pats sevi, kļūst par dievu sevī līdzās tādiem pašiem dievišķi aizpildītiem. Staļinisms iznīcināja garīguma iedīgļus un daudziem attiecīgais ceļa posms jānoiet no jauna. To darīt šodien ir objektīva nepieciešamība, tikai ne katram tas pa spēkam, jo vieglāk ir aiziet noziedzībā, arī seksuālajā.

Vēsturiski, kā jau sacīts, tīri ārējie sākotnējie tabu noteiktā periodā ir pozitīvi. *Dažādie aizliegumi, kas ierobežoja dzimumtieksmi, kļuva par cilvēka mīlestības tapšanas un attīstības stimulatoriem.* Mainoties ražošanas attiecībām, tiek atmesti arī novecojušie aizliegumi, bet ne visi. Tiem, kuriem joprojām ir pozitīva nozīme, jāpaliek jaunās morāles ietvaros. Mūsu dienās tabu vispirms kalpo sievietei. Tas ir galvenais, kas liek vīrietim ielūkoties viņas dvēselē un neļauj redzēt sievieti tikai kā savas kaislības apmierināšanas objektu, bioloģisku būtni, liek vīrieša kaislei pāraugt mīlestībā. *Ar tabu, ko mūsdienās izvirza garīgi attīstīta sieviete, viņa atgūst brīvību un vienlīdzību ar vīrieti. Vēl vairāk – viņa kļūst vīrieša saprātīga pavēlniece, kļūst par abu ģimenes laimes avotu.* Ne velti mēdz teikt, ka tikai sieviete (protams, cēla un gudra sieviete) no puikas spēj izveidot vīrieti šī vārda labākajā nozīmē. Ja sieviete atmet visus tabu, līdz prostitūcijai paliek vairs tikai viens solis.

Šī ir atbilde uz tām 4288 vēstulēm, kas minētas nodaļas sākumā. Tās, kas vēlas būt par prostitūtām un verdzeņu tirgus precī, atsakās no tabu un vienlaikus no savas brīvības.

Kārdinājums un tabu ir divas savstarpēji vienotas pretējības, kas virza mīlestības attīstību. Kārdinājumu citā vārdā var saukt arī par valdzinājumu. Latviešu valodā ir daudz šā jēdziena sinonīmu. Mēs nepētām šī jēdziena psiholoģiju, nemācām savus bērnus izmantot koķetēriju ar tās kārdinošo daļu flirtu, kura sastāvdaļai obligāti jābūt eleganicei un inteligencei, un aizliegto daļu, kuru var nosaukt dažādi. Atcerēsimies tikai, ka bez kārdināšanas un liegšanas (koķetēšanas) nevar uzbūvēt mīlestības dominanti. Vēlāk sapratīsim, ka šī kārdinājuma un aizlieguma vienība ietver sekundārā tipa psiholoģiskos relišerus.

Mūsu sabiedrībā arvien biežāk sastopamas radošas personības ar nobriedušu sievišķību un nobriedušu vīrišķību, kas jau dzīvo un mīl vai superego struktūrā izjūt nepieciešamību dzīvot ar nobriedušu nākotnes mīlestību. Nepieciešamība var būt arī neapzināta. Šāds indivīds, meklējot pilnību, skraida no viena mīlas objekta pie cita. Pārsātinātības likumsakarība viņu degradē, notiek mīlas gultnes (arhetipa) regresija, nepaliek vairs ne īstas vīrišķības, ne sievišķības.

Mīlestība filoģenētiski ir nogājusi garu un grūtu tapšanas ceļu un katrs cilvēks dzīvē (ontogēnētiski) ne bez grūtībām atkārtos šos vēsturiskos posmus. Lai ceļā nenomaldītos, jāzina mīlestības dialektika un tās likumsakarības. Vienmēr jāatceras, ka savā attīstībā cilvēks ir gājis no poligāmijas uz monogāmiju un par katru atpakaļsoli ir cietis un smagi maksājis. No attīstības vēstures ir jānācās.

Jāzina arī, ka naida jūtas ir gājušas to pašu ceļu. Seksualitātes otrā puse agresija (libido pretstats) ir novedusi pie naida jūtām. Tās sargā mīlestību pret cita iekārojumu, sargā mīlestību no degradācijas, sargā ģimeni un kopumā arī visu sabiedrību.

Seksuālās pārsātinātības likums dabīgajā atlasē ir vajadzīgs, lai mazulis tiktu ieņemts no spēcīgākā tēviņa. Tēviņš cenšas apaugļot vairākas mātītes, pret jau apaugļoto jūtot noraidošu agresivitāti, jo sēkla jādod arī citām mātītēm. Bioloģiski tas ir pamatoti, bet jāatceras, ka dzīvnieki savus mazuļus pamet, tiklīdz viņi paši spēj iegūt barību. Cilvēkam bērni jāvada cauri daudziem attīstības posmiem, tāpēc šī bioloģiskā parādība ir nepieņemama, tā ir aiziešana no cilvēciskā atpakaļ pie dzīvnieciskā. Atavismam (dzīvnieciskumam) atplaukstot, cilvēki atgriežas pie seksuālās pārsātinātības likuma iedarbības.

RELIŠERI KĀ SIEVIETES PASĪVĀ AGRESIJA

Nu tik gribu meita būt,
Nu tik daiļi pušķoties,
Nu tik likšu vainadziņu
Deviņām rindiņām.
Lai tek tautu kumeliņis
Deviņiem celiņiem.

Pretim daiļu tēva dēlu
Daiļi nesu vainadziņu.
Pretim kādu netiklīti
Pār vainagu matus laidu.

Vai tādēļ veca biju,
Ka autiņš galviņā, –
Man kājiņa vēl vieglāka
Kā jaunām meitiņām.

Apcerēt jautājumu, kas dzimumiem piešķir savstarpēju pievilcību, kas liek vīrietim neatlaidīgi tiekties pēc meitenes, pēc sievietes, liek viņam sacensībā ar citiem vīriešiem pierādīt sievietei, ka viņa vīrišķības līmenis ir augstāks, ka viņa ir kāda vērtība, kuru būtu vēlams nodot nākamajām paaudzēm, autoru pamudināja latvju dainas. Nodaļas pamats ir materiāls, ko tauta gadsimtiem krājusi un atveidojusi īsajās, bet piesātinātajās dzejas rindās. Dainu daļa, kas veltīta mīlestībai, ir monumentāla mācība par to, kā meitenei, kā sievietei kļūt par iemīļoto, kā pēc tam saglabāt šo mīlestību.

Nevienā zinātniskā grāmatā, nevienā citā avotā neizdevās atrast ko līdzīgu, kā tas bija, rakstot šī darba citas nodaļas, kad atradu materiālu, sākot ar Bībeli un beidzot ar mūsdienu zinātniskiem pētījumiem. Taisnības labad jāsaka, ka tas pavīd krievu, ukraiņu, lietuviešu un citu tautu folklorā, bet tas ir it kā aizplīvurots, kodēts, kamēr dziļi poētiskās un augsti mākslinieciskās latviešu tautas dainas skan kā zinātnes likumi, kas neprasa īpašu minēšanu un būtības atklāsmi. Tāpēc atbildēt uz «mīklām», kas autoram uzdotas daudzajās vēstulēs, ārsta pieņemšanas laikā un ekspedīcijās, kad pētījām ģimenes Latvijā, varētu ar tautas dainu brīnumainajām četrriņdēm.

Pievērsisies tradicionālajiem jautājumiem.

* * *

Jaunībā es iemīlējos kādā puisī. Mēs satikāmies tikai vienu mēnesi. Kaisli no viņa es nemanīju, tāpēc nolēmu precēties ar citu. Arī «manējais» apprecējās. Bet, tikko es izgāju pie vīra, manā bijušajā iemīlotajā iedegās gan mīlestība, gan kaisle. Beidzot viņš panāca savu. Slepēnās tikšanās sagādā mums neap-rakstāmu baudu. Redzu, ka viņu pie manis saista kāds sevišķs spēks, kas nāk no manis un kas mani parādījis pēc apprecēšanās, kad sāku just baudu no dzimumtuvības. Dakter, kāpēc tā nebija tad, kad es biju meitene, kad tas varēja darīt mani patiesi laimīgu? Tagad tā ir tikai puslaime, lai neteiktu vairāk...

Nora

* * *

Janīna sūdzas par vīra greizsirdību. Tā padarījusi viņu frigidu pret vīru (disgāmija). Viņa domā, ka ar citiem vīriešiem būtu normāla. Viņu strīdu galvenā tēma – kā viņa ģērbjas, kā lieto kosmētiku... Vīrs uzskata viņu par pārmērīgi izaicinošu. Sievietes viņu apskauž, bet viņa ir nelaimīga, vīra neapmierinātība sagandē dzīvi.

* * *

Vēstulei pievienota skaistas sievietes fotogrāfija. Viņa raksta:

Dakter, paskatieties uz manu foto – neesmu taču neglītene! Tā esmu es pirms dažiem gadiem. Jaunībā biju vēl skaistāka. Bet es neesmu precējusies. Mani uzskata par morālu un nepieejamu paraugu. Man reti kāds vīrietis izrādījis uzmanību. Reiz kāds man uzdāvināja zeķes. Valkāju tās un man pakaļ skraidīja vīrieši. Vēlāk izrādījās, ka Rietumos tādas zeķes domātas prostitutām. Atzišos, kamēr šīs «prostitūtu zeķes» vēl nejuka ārā, tās vērtas manu dzīvi kaut cik ciešamu. Tikai nedomājiet, ka esmu nevainīga. Esmu dzīvojuši dzimumdzīvi. Tikai domāju, ka viņš mani nemīlēja – slēpās pie manis no policijas, no savas paslēptuves iznāca tikai tumsā, nolika mani vajadzīgajā pozā un darīja savu... Gaismā viņš no manis kaunējās, baidījās. Savu adresi atbildei Jums aizsūtīt nevaru – man kauns. Atbildiet man žurnālā vai Jūsu grāmatā. Par sevi pateikšu vēl tikai to, ka man ir augstākā izglītība, strādāju atbildīgā amatā, vadu kolektīvu.

Ar cieņu – T.

* * *

Nākamo vēstuli pēc mana lūguma jau publicēja kāds žurnāls. Ironizējot par žurnālā publicētajiem cilvēka dzimumdzīves veidiem, Alise L. rakstīja (necenzētie vārdi izlaisti)

«Liesmā» daudz ko esmu salasījusies. Bet ir vēl franču metode. Man par to stāstījuši daudzi vīrieši, apgalvojot, ka tā ir vislielākā bauda (seko fallācijas* praksts, bet tas ir tāds, ko te citēt nevaram).

Domājams, ka lasītājiem, tāpat kā man, tūlīt rodas jautājums – kā gan daudzi vīrieši uzdrīkstējušies tik brīvi un nekaunoties to stāstīt sievietei? Un viņasprāt – tikumīgai sievietei?

* * *

Divas meitenes skolnieces no kādas pilsetiņas Lietuvā nolēma vienas pašas aizbraukt uz Toljati. Ceļā viņas vairākkārt tika izvarotas. Viņas nodarbina viens jautājums:

...kāpēc viņi vienmēr izvēlējas tikai mūs? Bieži blakus mums bija citas meitenes, bet tās viņi neaiztika...

* * *

Vai tā ir taisnība, ka dažas vientuļas sievietes kopojas ar suņiem vai citiem dzīvniekiem? Vai no tā var iestāties grūtniecība?

Kāpēc nepārojas āži ar aitām – šīs sugas taču ir tik līdzīgas!

* Fallācija – (no grieķu vārda *phallos* – dzimumloceklis). Šī darbība izpaužas dzimumlocekļa uzbudināšanā ar lūpām un mēli.

Uz šiem un citiem jautājumiem var atbildēt mācība par relišieriem (no angļu vārda *relish* – pievilcība, patika, bauda).

Relišeru nozīme mīlestībā

Kā jau sacīts, tabu ne tikai stimulē instinkta emocijas, bet arī rada jūtu mošanās iespēju, ierobežojot iespēju apmierināt dzimuminstinktu, tiklīdz tas parādās. Tabu ietekmē arī citus faktorus, kas tieši vai netieši iedarbojas uz mīlestību un ģimenes stāvokli. Ģimene saskaņā ar atgriezeniskās saites principu savukārt ietekmē sabiedrību, kas izvirzījusi šo tabu.

Tabu lielo nozīmi mīlestības rašanās un nostiprināšanās procesā savā laikā atzīmēja Z. Freids. To jau pieminējām. Taču, lai kaut ko aizliegtu, nepieciešams, lai šo aizliegumu izraisītu. Mūsu gadījumā ir nepieciešams, lai vīrietī rastos iekāre. To izraisa sievietes relišeri. Dabiski, ka šie faktori, tāpat kā viss cilvēkā, ir ļoti sarežģīti un tāpēc vēl ļoti nepilnīgi apgūti. Mēs varam veidot tikai shēmu, un te, tāpat kā analizējot vīrišķību un sievišķību, var rast bioloģisko pamatu (fundamentu). Lai uzceltu māju, jāsāk ar pamatiem. Tā arī rīkosimies.

Atcerēsimies, kā vēsturiski mainās daži dzimumtieksmes orientieri un stimulatori dzīvnieku pasaulē. Aplūkosim kaut vai ļoti mazattīstītus kukaiņus viendienītes, kam nav pat gremošanas orgānu. Mātīte atrodas vairāku kilometru attālumā no tēviņa. Tos šķir purvi, meža biežokļi, upes un ezeri. Laika ir ļoti maz – tikai viena diena. Viendienītes tēviņš steidzas, lidojumā pārvarēdams kuplo koku lapotņu biežņu, cīnīdamies ar gaisa strāvām, kas tik necīgam radījumam šķiet kā viesuļvētra. Tas pārvar neiedomājamus šķēršļus, lai sasniegtu tur sēdošo neredzamo mātīti, lai sakļautos ar viņu īsu «mīlas» mirkli un, iedams bojā, aizsāktu nākamo paaudzi.

Lai kādi ir šķēršļi un grūtības, viendienītes tēviņš nekad nenovirzās no ceļa. Tas nesasniedz mērķi tikai tad, ja iet bojā. Bet attālums, ievērojot kukaiņa izmērus, ir gluži astronomisks! Rodas jautājums – kas tik nekļūdiģi virza šo spārnoto būtni, kas tai paziņo par «mīlotās» eksistenci un atrašanās vietu? Kas liek atdot pēdējos spēkus, ziedot dzīvību, lai tikai aizlidotu līdz mērķim? Viendienītēm seksuālā tuvība nesagādā baudu. Bet kādēļ tās tiecas pēc šīs tuvības un sasniedz to nekļūdiģi un tieši tādā veidā, kā to darījuši viņu priekšteči?

Dažu dzīvnieku relišeri, piemēram, tie paši atraktanti (tikai zemapziņā uztverama smarža) var iedarboties ļoti spēcīgi arī uz cilvēku, dažreiz gan ar ačģānu efektu (tad tos sauc par repelentiem). Piemēram, kameņu mātītes smarža. Uzdziedis sev kameņu atraktantu, pats neglītākais vīrietis būs daudzu sieviešu aplidots un tās arī izgulēs. Tā kā šī atraktanta smarža tiek uztverta zemapziņas līmenī, to saost nevar. Šādu negodiģu pavinātāju atmaskot nav vieģli, tie pavadina pat labāko draugu sievas, bet iznāk, ka viņas pašas tam kaklā kārušās. Tāds relišers

ir psihotrono ieroču arsenālā, tāpat kā daudzi citi. Tos lieto spiegi, lai kaisles apdullinātā sievietē nodotu pat savu dzimteni, nemaz jau nerunājot par ģimeni.

Līdzīgi atraktantiem, bet vieglā mērā uz sievietēm iedarbojas sveķu smarža, liepziedu smarža, citronu aromāts, lavanda un vēl daudzu citu ziedu un zaļu smaržas. Tāpēc iemilēšanās radīšanai vīrietim, tāpat kā zilonim, būtu nepieciešams aizvest mīļoto zaļā pļavā vai mežā ne tikai skaistuma, bet arī erotizācijas dēļ. Manā praksē ir gadījumi, kad sievietes ar bazilikas smaržu atgriež mājās jau izšķirties izlēmušus vīrus. Visdrošākais ir jau pieminētais muskuss, kuru franči vienmēr pievieno savām visdārgākajām smaržām, jo tās ir ļoti līdzīgas cilvēku relišeru smaržām. Pēdējās izdala sevišķi kaislīga un seksuāli uzbudināta sieviete. Tāpēc arī frigidām sievietēm (preorgastiskajā stāvoklī esošajām) ir vāja piekrišana pie vīriešiem. Tiklīdz seksologam izdodas viņas izārstēt, sakāpinot kaisli, viņas, pat pievērsot maz vēribas savai ārienei, tiek aplidotas, sāk valdīt pār vīrieti un, pārsātinātības likumu ievērojot, veidot pilnbrieda mīlestību ar intimitātes pazīmēm, t. i., tādu, kad vīrietis vairs nevar aiziet visu mūžu.

Agrā pavasarī, kad mežs zem sniega segas vēl guļ ziemas miegā, balto klusumu iztraucē medņu cīņas dziesmas, kā bruņinieku šķēpi krustojas un klaudz sāncensu aļņu ragi. Kur vien raugies, visur notiek cīņa par mātīti, par īsu tuvību ar to. Bet veselu gadu taču tēviņi bijuši vienaldzīgi! Kā radušās tādas pārmaiņas? Kas «pateicis» tēviņam, ka mātītes organisma dzilēs nobriedusi olšūna? Kas pamudinājis viņā tieksmi apaugļot šo olšūnu, lai pēc tam atkal «aizmirstu», ka mātīte ir mātīte, ar kuru pārojoties, bija tik patikami izlādēt spriedzi? To nevar uzlūkot par spēcīgu baudu, jo tādā gadījumā rastos nosacījuma reflekss un šie dzīvnieki pārotos pastāvīgi kā cilvēki, nevis tikai attiecīgajā sezonā. Augstāko baudu tuvībā var gūt tikai cilvēks un arī tikai tad, ja līdz galam ir «uzbūvēta» viņa mīlestības dominante, t. i., ja tā atrodas aiz kritiskās robežas. Citā līmenī tuvības baudai ir surogāta nozīme.

Cits piemērs. Iedomāsimies, ka sākusies vasara. Uz atvērtā loga palodes gluži kā beigts, tveices nogurdināts, guļ runcis. Turpat ārā zem loga šurpu turpu šaudās kaimiņu kaķene – viņai ir kaķēni, kuriem jānes peles un tādēļ nav laika nosnausties. Bijušais pielūdzējs nepievērš viņai nekādu uzmanību. Bet bija taču laiks, kad vēsajās marta naktīs viņš pat nenāca mājās sildīties un ēst. Nosalis un izsalcis, niknuma un «kaisles» pārņemts, sirdīgi ņaudēdams, viņš dienām un naktīm dzina prom no kaimiņu mājas citus runčus. Viņš cīnījās par savu «iemīļoto»...

Ja tagad uzpilinātu kaķenei uz astes baldriāna pilienus, runcis sāktu izturēties kā toreiz pavasarī. Dramatiski būtu tikai tas, ka šī «mīlestība» paliktu bez atbildes. Baldriānskābe ir kaķu bioloģiskais relišers. Ja šo relišeru uzpilinātu uz astes runcim pašam, viņš sāktu trakot... Pārāk liela deva! Dabā pārošanās laikā kaķenes dzimumorgānos tā ir tik niecīgā devā, ka cilvēka maņu orgāni pat neuzver šo relišeru. Šāds eksperiments ar runci var būt bīstams. Pārmērīgi uzbudināts, viņš var «zaudēt prātu», kļūt agresīvs un pat

uzbrukt cilvēkam. Daudzas lasītājas iesauksies: — «Kaut man būtu tādi relišeri!» Viņas nesaprot, ka viņām tie jau ir. Tikai cilvēkiem, atšķirībā no dzīvniekiem, kuriem viss noris automātiski, jāprot ar šiem relišeriem rīkoties.

Dzimumkairinātāji, tā saucami relišeri, ir faktori, kas pamodina un piesaista viena dzimuma pārstāvja dzimumtieksmi pretējā dzimuma pārstāvim, liek tam cīnīties (būt agresīvam), lai pierādītu tiesības veidot nākamo paaudzi. Tātad relišeri ir sievietes pasīvā agresija.

Dabā relišeri piemīt tikai mātītēm. Retiem dzīvniekiem mēdz būt arī otrādi. Tas krasi maina izturēšanos pārošanās laikā — par tēviņu cīnās mātīte. Cilvēkam patoloģiskos vai, maigāk izsakoties, netipiskos gadījumos, kad sieviete izrāda klaju aktivitāti, vīrieši izjūt pret viņu tikai atsvešinātību, bet dažkārt pat riebumu. Trūkst tabu! Šī iemesla dēļ normālam vīrietim no pasvešas sievietes pat dāvanu saņemt ir neērti.

Mātītes uzdevums ir radīt pēc iespējas vairāk pēcnācēju. Tās ir rūpes par kvalitatīvu kvantitāti. Savukārt tēviņa uzdevums ir nodrošināt nākamās paaudzēs šo kvalitāti. Tēviņi to apliecina dažādos veidos, bet vienmēr viņus skubina mātīšu relišeri. Viendienīšu tēviņi šo kvalitāti demonstrē, veidami garo ceļu un pārvarēdami tajā sastopamos šķēršļus. Pirmais mātīti sasniedz spēcīgākais (ar labāko kvalitāti). Vājākais (ar sliktāku kvalitāti) vai nu ceļā iet bojā, vai sasniedz mērķi, kad viss jau beidzies (tas zināmā mērā līdzinās spermatozoīdu ceļam sievietes organismā).

Cilvēkiem progresīvākās ir augstvērtīgas personības īpašības. Ja bieži vērojamas laulības, kad jaunas meitenes precas ar daudz vecākiem vīriešiem, tad tas liecina par nepietiekamu līmeni vīriešu vienaudžu audzināšanā un personības attīstībā. Rezultātā meitenes tiecas pēc vecākas paaudzes kvalitātēm.

Bioloģiskie relišeri ir signāli, kuros ietvertas veģetatīvās reakcijas, dažādas instinktīvas darbības, kas tiecas piesaistīt pretējā dzimuma pārstāvi. Katrai dzīvnieku sugai ir savi relišeri (kaķi nepārojas ar suniem utt.) Piemēram, pārošanās laikā kuces dzimumorgāni izdala specifisku aromātisku vielu, kas piesaista tēviņu. Šī viela arī ir relišers. Kaķiem šāds relišers, kā jau teicām, ir baldriānskābe. Minētajos piemēros tās ir smaržīgas vielas, kas iedarbojas uz ožu. Šādus smaržvielu relišerus sauc arī par telergoniem.

Par relišeriem var būt arī citi faktori, piemēram, elektromagnētiskais lauks (galvenokārt zivīm), ādas, spalvu vai matu krāsas maiņa, specifiska izturēšanās, fosforiscējoša mirdzēšana u. c. Pērtiķiem relišeri ir lubricēti (mikli, uzbrieduši, apsārtuši) mātītes ārējie dzimumorgāni. Daudzi relišeri vēl nav atklāti un izpētīti. Diezgan bieži dzīvniekiem var apvienoties divi vai vairāki relišeri.

Kādi ir mūsdienu cilvēka relišeri? Ja mūsu senčiem nebūtu bijis relišeru, nebūtu arī mēs. Ja tie ir bijuši, tad kāds ir to liktenis tagad, kad, pateicoties tabu, pār bioloģiskajiem arvien vairāk dominē psiholoģiskie un arī sociālie faktori? Visvienkāršākie tabu (piemēram, aizliegums kopoties ar asinsradniekiem) tīrā veidā eksistēja jau pirmatnējā sabiedrībā. Nevienlīdzīgā sabiedrībā tabu kļūst psihosociāli (tos izvirza baznīca vai valsts vara), bet pēc netaisnības likvidēšanas un demokrātijas atjaunošanas tos atkal nosaka brīvais cilvēks – harmoniska personība. Tad personības izvirzītiem tabu jāšāk sakrist ar tautas izvirzītajiem, jāizzūd mīlestības konfliktiem, ko izraisījusi personības, sabiedrības un tautas interešu nesakrītība. Selektivitāti (izvēli) nosaka ne tikai bioloģiskie relišeri un ārējās pazīmes. Augsti attīstīta personība meklē sev atbilstošu personību.

Konstatēts, ka civilizācijās, kurās atļauti gadījuma dzimumsakari, kur tie netiek sodīti, apstājas attīstība. Ar relišeriem bez tabu notiek tas pats. Pirmatnējā sabiedrībā vīrieti uz tuvību un cīņu par pirmatnējo sievieti aicināja tikai bioloģiskie relišeri, kas bija mantoti no senčiem – sievietes uzbriedušie, sasārtušie ārējie dzimumorgāni. Tādēļ seksuālo dzimumtieksmi (libido) apzīmējam ar sarkano krāsu. Pirmatnējam vīrietim bija vienalga, vai sieviete ir jauna vai veca, glīta vai neglīta. Kopulācijai (dzimumaktam) viņš izvēlējās to, kurai attiecīgajā brīdī darbojās bioloģiskie relišeri.

Vēl ir hipotēze, ka mūsu ļoti senajiem priekštečiem (ir hipotēze, ka cilvēka priekšteči pērtiķi cēlušies no žurkām) par telergonu kalpojis muskuss, kas arī tagad var uzbudināt un uzplaiksnīt kaisli vīrietī. Tāpēc to pievieno sevišķi dārgām sieviešu smaržām. Nav vēl skaidrs, kādu smaržu raida sievietes olšūna. Ir tikai atklāts, ka spermatozoīdam ir šo smaržu uztverošs orgāns, kurš, sajutis olšūnu, stimulē spermatozoīda mērķtiecīgo kustību.

Ja par relišeru kalpo smarža (dabīga), šo procesu dēvē par reniflersu*. Vēl nesen sievietēm lietošanā bija smaržas «Puazons», kas spēcīgi pievilka vīriešus ar tām pievienoto relišeru. Tā kā mūsu 20. gadsimta sievietes šo smaržu pārdozēja, vīrieši nonāca līdz tādām stāvoklim, ka bija pat jāievieto slimnīcā, reizēm pat smagā stāvoklī. Relišeri ir ārkārtīgi spēcīgs faktors sievietes rokās, kas palielina arī atbildību. Līdzīgs gadījums tika novērots arī ar sevišķu lūpu krāsu.

Bet cilvēks turpināja attīstību. Viņš jau spēja nopelnīt vairāk nekā vajadzīgs vienreizējam patēriņam, radās ietaupījumi, radās privātīpašums. Arī sieviete kļuva par vīrieša privātīpašumu, zaudēja savu brīvību, tika piesaistīta ģimenei. Dabiski, ka katrs normāls vīrietis vēlējas visu savu iekrāto atdot saviem pēcnācējiem. Siltā klimata dēļ toreiz cilvēki dzīvoja kaili. Vīrieši uz ilgāku laiku bija spiesti doties medībās, labākas dzīves vietas meklējumos utt. Viņi lieliski saprata – ja šajā laikā aktivizēsies sievas bioloģiskie relišeri, tuvumā esošais vīrietis

* Reniflerss – (vēl otrs vārds *osphresiphilia* jau apzīmē patoloģiju) – labsajūtas gūšana no partnera smaržas.

nespēs atturēties un «iedēstīs viņā savu bērnu». Viduslaikos, dodoties projām no mājas, vīrietis ietērpa sievu maskējošās (aizliedzošās) biksītēs, aplikot pat īpašu aizslēdzamu metāla jostu. Bruņinieks devās karā reizēm pat uz vairākiem gadiem, atslēga bija viņam līdzī. Ja nu viņš krita kaujā vai mira no slimības un mājās vairs neatgriezās... Kad viņš atgriezās, greisirdības mocīts, viņš šo sievas masku nenonēma. Kaimiņš vēl ieraudzīs sievas relišerus, dzimumorgānus. Bet pārpildītie sēklas maisiņi prasīt prasījās pēc iztukšošanas... Vīrietis bija spiests iztēloties (psiholoģiska darbība), ka zem maskas (tabu) viss kvēlo. Iedarbojušies relišeri.

Bioloģiskajiem tabu vēlāk pievienojās psiholoģiski aizliegumi. Sieviete piespieda slēpt bioloģiskos relišerus zem maskas. Tos redzēt un uztvert bija atļauts tikai viņas saimniekam un pavēlniekam, turklāt galvenokārt tikai kopulācijas laikā. Aizsegs, maska palīdz attīstīt iztēli. Vīrietis vienmēr iztēlē redz sievietes augumu, jūt relišerus, arī lubricētus dzimumorgānus, krūtis... Šis apstāklis spēcīgi uzbudina un no paaudzes paaudzē trenējis seksuālās emocijas. Kārdinājums un tabu, kuri tagad sadzīvo zem uzliktās maskas, neļauj gūt ātru, tūlītēju dzimumtieksmes izlādēšanu un apmierināšanu. Par relišeru kļūst pati maska (apgērbs, apavi, rotaslietas, smaržas, frizūra, kosmētika u. c.). Tikai šo relišeru uztveršanai tagad vajadzīga psiholoģiska darbība – iztēle. Tie jau ir psiholoģiski, tikai cilvēkam piemītoši relišeri, kuros uz veģetatīvām un instinktīvām reakcijām uzslāņojas psihiskas parādības, padarot pirmos, t. i., bioloģiskos relišerus iztēlē vēl pievilcīgākus. Aizliegums pārtop savā pretstatā – kārdinājumā. Harmoniskā vienībā un cīņā šie divi pretstati padara sievieti visai pievilcīgu un neatvairāmu. Tas ir viņas spēks un vājums vienlaikus.

Laika gaitā šī maska kļuva arvien izteiktāka, arvien plašāka un daudzveidīgāka. Vēsākā klimatā cilvēkiem jāapgērbjas, tērpa mode mainās, parādās arvien sarežģītākas greznumlietas, parfimērija utt. Sieviete tas viss iegūst psiholoģiska relišera nozīmi. Aizliegums it kā vēršas plašumā, bet vienlaikus pieaug kārdinājums.

Sekss un mode

Vienlaikus ar psiholoģisko relišeru attīstību paplašinās to pamats – bioloģiskie relišeri (atgriezeniskā saite). Tā noticis ar piena dziedzeriem (tur, kur tie tikuši aizsegti) un citiem sieviešu apaļumiem, bet pie musulmaņiem pat ar seju, kas sievietei pastāvīgi jāslēpj zem parandžas.

Te būtu vietā ekskurss transakta psiholoģijā, kas ģimenei ir tikpat kā mīlestības bībele (to aplūkosim turpmāk) un kas PSRS laikā bija aizliegta. Viens no transakta psiholoģijas galvenajiem baušļiem ir šāds:

– ja atrodiēs citas tautas vidū, atceries, ka nekas tevī nedrīkst izraisīt izsmieklu vai nicinājumu, lai cik absurds tas arī liktos! Musulmaņi, aizklājot savu sieviešu sejas, panāca to, ka viņu uztverē atsegta sievietes seja tiek pielīdzināta atsegtiem dzimumorgāniem. Tātad aicinājumu noņemt parandžas viņi novērtēja visdrīzāk kā aicinājumu uz nebrīvi, vismaz no musulmaņu redzes viedokļa. Iedomājieties, ka plūdmalē, kur peldkostīmos sauļojas sievietes un vīrieši, skaļrunī paziņo: – «Sievietes, novelciet biksītes, un jūs kļūsiēt brīvas!»

Kā pēc tā visa musulmanis var cienīt krievu biedru? Bet tas taču nav attiecināms vienīgi uz dzimumjautājumiem. Tas ir viens no cēloņiem, kāpēc cilvēki jūt naidu pret pašpārlicinātu un muļķīgu šovinismu, tas ir nozīmīgs cēlonis starpnacionālai atsvešinātībai. Izeja ir tikai viena – nopietni un rūpīgi jāmeklē attaisnojums jebkurai neizprotamai parādībai kādas tautas dzīves uztverē. Tikai tā var spert veiksmīgu soli uz savstarpēju saprašanos un tuvināšanos.

Sašaurinoties psiholoģiskajiem relišeriem, notiek arī bioloģisko relišeru sašaurināšanās. Tas var ietekmēt mīlestību un intīmās attiecības, padarot tās mazāk pilnvērtīgas, jo šo pilnvērtību nosaka tikai bioloģiskie relišeri. Tiem sašaurinoties, rodas vēlēšanās meklēt pilnvērtīgas attiecības, rodas tieksme mainīt partnerus. Puškina laikos, kad sievietes valkāja garus tērpus, ieraugot tikai sievietes kājas daļu, vīrieti pārņēma sajūsmas trīsas.

Nomet sagšu, eņģel' balto,
Parādies kā lil'jas zieds –
Un caur margu, čugunkalto,
Daiļkājīņu laukā liec!

Ak, minisvārciņu laiki, kurus atceramies un kuri atkal ir atgriezušies. Tajos mēs jūsmu par sieviešu kājām atradīsim tikai humoristu, nevis dzejnieku izteikumos. Bet šis laiks ir atgriezies. Kāpēc? Tātad tā ir nepieciešama likumsakarība, nevis vienkārši modelētāju iegriba, citādi sievietes to nepieņemtu.

Ja iepazīstas ar modes vēsturi, var konstatēt, ka tā ir cikliska parādība, kas periodiski atkārtojas un pilnībā atbilst mūsu dialektiskajai spirālei krāsainajā attēlā. Var pieņemt, ka tas ir dabas diktēts attīstības saasinājuma, atjaunotnes veids. Tā ne bez satraukuma mūsdienās vērojam vīriešu vīrišķības kritumu. Iedziļinoties parādībā, atklāsim, ka sieviešu bioloģisko jaukumu (lasi – relišeru) atkailināšana var dot impulsu vīrišķības atjaunošanai, pieaugošās un jaunus vīriešus mokošās impotences profilaksei, noziedzīgā homoseksuālisma izskaušanai, kaitīgā mehāniskā (neiztēlojoties sievieti) onānisma pārvarēšanai un citu normālas seksualitātes traucējumu novēršanai. Šim pašam mērķim kalpo arī erotisma vilnis mākslā ar kaila sievietes ķermeņa akcentēšanu. Dabiski, ka pēc tam sekos pretējas tendences – sievietes atkal uzliks

masku, tikai jaunas kvalitātes masku, tā pastiprinot efektu un sekas, kuras kādreiz aizsāka pirmatnējais vīrietis, uzģērbjot kailajai pirmatnējai sievietei cilvēces vēsturē pirmās biksītes.

Apģērbs un citi atribūti, ko valkā vīrieši, nevar būt psiholoģiski relišeri – tiem nav bioloģiskā pamata (fundamenta). Tas viss var dot tikai iepriekšēju un orientējošu informāciju par vīrieša vīrišķības attīstības pakāpi, vai otrādi – par tās trūkumu. Vīrietis, kurš savam apģērbam cenšas piešķirt relišera lomu, ir neattīstīts vīrišķības ziņā vai arī slims ar kādu dzimumtieksmes perversitāti. Labākajā gadījumā viņam piemīt dzimumorientācijas novirzes, un viņš kļūst par izsmiekla un nicinājuma objektu.

Sievieti, sevišķi nepieredzējušu, parasti atbaida erigēts vīrieša dzimumloceklis, jo vēsturiski tas ir bijis agresijas apliecinātājs. Šī bijība valdīja arī pār sievietēm, kas savus dzimumorgānus gan vispirms vērsa pret uzvarētāju, rādot, ka viņām falla nav, bet ir dabīgais relišers – balva uzvarētājam. Lai samazinātu uzvarētāja agresiju, arī vīriešu kārtas pārstāvji kaut vai apģērbā vēl šodien cenšas līdzināties sievietei. Tā ir neapzināta glēvuma pazīme.

Psiholoģiskajiem relišeriem (maskai) atšķirībā no bioloģiskajiem vienmēr ir divas puses – kārdinājums un aizliegums, kas divkārtšo to iedarbības spēku salīdzinājumā ar bioloģiskajiem. Abu šo pušu apvienojums raksturojams vienā vārdā – sievišķība, kas ir pretstats vīrišķībai. Galvenais, lai abas šīs puses sievietes psiholoģiskajos relišeros būtu sabalansētas. Tad parasti vērotāji gribot negribot sajūsmināsies par sievietes sievišķību. Tā ir augstākā uzslava, kuru dzirdot katrai sievietei jāizjūt sava neatvairāmība. Tiesa, ir sievietes, kurām labāk patīk, ja viņas nosauc par vīrišķīgām. Viņas nav par ko apskaust...

Liela atbildība par šo relišeru pareizu iedarbību gulstas uz apģērba modelētājiem, frizieriem, parfimēriem, juvelieriem un daudziem citiem. Šo profesiju pārstāvjiem vienmēr atceras, ka viņi piedalās to faktoru radīšanā, kas veicina cilvēku mīlestības noturību, ik dienu cenšoties tai palīdzēt. Arī tas ir būtisks posms cīņā par stiprām ģimenēm, bet rezultātā par demogrāfiskās situācijas uzlabošanu. Viņu pilnvērtīgs darbs nav iedomājams bez šīs specifiskās psiholoģijas zināšanām.

Vai mīl?

Lai novērtētu savu mīlestību, jāievēro, ka mīlestība, kas izaugusi, pamatojoties uz pirmā un otrā tipa relišeriem, turpmāk pati tos ietekmē. Piemēram, sieviete bioloģiskos relišerus bez kautrēšanās drīkst atsegt tikai mīlotajam. Ja notiek citādi, tad mīlestības nav. Līdz kritiskajai robežai relišeri, īpaši psiholoģiskie, ir adresēti visiem vīriešiem. Tajos ir

vairāk kārdinājuma, mazāk aizlieguma, bet neprasmes un desocializācijas gadījumā vērojamas modes galējības. Pārmērīga tieksme rotāties parasti robežojas ar bezgaumību un drīzāk atbaida, nekā piesaista. Tad šie psiholoģiskie relišeri ne tikai maskē, bet nomāc dabas dotos relišerus, atgrūž vīriešus vai provocē viņus uz vaļībām. Vīrietis savā iztēlē zem šiem psiholoģiskajiem relišeriem nejut bioloģiskos, pirmie ne tikai darbojas tukšgaitā, bet padara sievišķību perversu. Novērots, ka tieši šādas sievietes apprec homoseksuālisti (slēptie vai ar nolūku maskēt savu patoloģiju, kaut iespējami arī citi varianti).

Vēsturē ir zināmi ekstravaganti modes dizaineri, kuri ieguvuši pasaules slavu. Viņu darinātie tērpi kā mākslas darbi demonstrēti pasaules mēroga modes skatēs, aprīnoti, slavināti, nesuši to autoriem slavu un peļņu, tomēr kalpojuši tikai viena vakara efektam kādai bagātai dāmai viņas ekstravagances apliecinājumam. Un tikai! Vīriešus viņa ar to nav piesaistījusi. Tērpā kā zeltītā ģenerāļa uniformā bijis pārāk daudz vīrišķības. Atklājies, ka modelētājs bijis vīrietis homoseksuālists un mākslas darbā ielicis viņu pašu aizraujošu kārdinājumu.

Pastāvot īstai, lielai mīlestībai, sieviete aiz kritiskās robežas savus relišerus (vienādā mērā bioloģiskos un psiholoģiskos) adresē tikai vienam vīrietim. Pret pārējiem vīriešiem šāda mīloša sieviete ir gandrīz vienaldzīga. Viņas psiholoģiskajos relišeros ir vairāk aizlieguma, mazāk kārdinājuma, bet pret mīļoto otrādi. Līdz kritiskajai robežai normālu sievieti interesē, vai visi vīrieši redz viņas centienus būt pievilcīgai, aiz robežas viņa meklē tikai mīļotā atzinību. Šī atzinība no vīra sievietei jāsaņem vienmēr. Bez tās var rasties kvēla (grūti atrast citu vārdu) vēlēšanās meklēt šo atzinību pie citiem vīriešiem, bet tas nozīmē viņas mīlestības beigas. Šis padoms noderētu Janīnas vīram (viņas vēstule nodaļas sākumā).

Ja sievieti neinteresē, kā viņas relišeri iedarbojas uz vīru, viņai vienai, kādu viņš to redz, tad viņai jāatzīstas pašai sev, ka mīlestība pret šo vīrieti viņai ir zudusi vai arī tās vispār nav bijis. Ja runājam par otrā tipa relišeriem, tad sabiedrībā mīlošas sievietes maskā attiecības starp kārdinājumu un aizliegumu, kā jau sacīts, mainās par labu aizliegumam (sieviete var to arī neapzināties). Nopietni iemīlējusies sieviete sabiedrībā, būdama ģērbusies pēc pēdējās modes, necenšas būt pārāk spilgta un izaicinoša. Toties mājās (ja ģimene jau radīta) vai mīlamā cilvēka klātbūtnē viss mainās. Mājās, ģimenē vīra klātbūtnē maska (otrā tipa relišers) tiek noņemta pilnīgi. Ja sievietei vienai, kādu viņu ieraudzīs vīrs, šīs mīlestības un šīs ģimenes turpmāko likteni nav grūti paredzēt.

Izejot no mājas kopā ar vīru, tāda sieviete savos psiholoģiskajos relišeros visbiežāk ļauj vaļu kārdinājumam. Varbūt tikai atturīgāk nekā mājās vienatnē ar iemīļoto. Tā kā visi apkārtējie izrāda viņai uzmanību,

vīrs apzināti vai neapzināti nojauš, kāda vērtība viņam pieder. Ja tāda sieviete atradīsies cilvēkos bez vīra, viņas relišeros pārsvaru gūs jūtams aizliegums, lai arī viņa būtu ģērbusies un izrotājusies pēc pēdējās modes. Ja tā būtu rīkojusies Janīna, viņas vīrs nebūtu greizsirdīgs.

Kārdinājuma un aizlieguma apvienojums ar pirmā pārsvaru var būt tāds, ka pat ļoti stabils vīrietis var izšķirties par noziedzīgu izvarošanu.

Bet kā lai, ņemot vērā sacīto, izskaidro šādu vēstuli?

Mans civilvīrs, no kura esmu materiāli atkarīga, kuru arī milu, uzvedas ļoti dīvaini. Vispirms viņš pagēr man staigāt ar viņu pa ielām tik īsos svārkos, lai būtu redzamas biksītes. Reizēm izgērbj mani kailu, uzmet tikai lietus mēteli un tad liek man izkāpt no mašīnas, liekot izdarīt tādas kustības, lai garāmgājēji redzētu, ka zem mēteļa esmu pilnīgi kaila. Viņš liek man pāroties ar kādu vīrieti, fotogrāfē šīs ainas un rāda citiem cilvēkiem, arī sievietēm, kas mani pazīst.

Dzivojam Rīgas galvenajā ielā. Daudzkārt man jāstāv pie loga pilnīgi kailai. Tālāk neturpināšu, jo tad sanāktu gara pornogrāfiska vēstule...

Elvira

Tāda vīra attieksme pret relišeriem liecina par deviāciju – seksualitātes patoloģiju. Vīrs sirgst ar kandaulismu, kas ir ekshibicionisma paveids, reizēm saistīts ar mazohismu, retāk ar sadismu. Dzimumlocekļa vietā tāds vīrietis demonstrē savu sievu vai mīļoto sievieti, tādā veidā saņemdam seksuālo baudu. Zemapziņā šim vīrietim tas nozīmē sava dzimumlocekļa demonstrēšanu, jo tas bijis šīs sievietes ķermenī. Šis vīrietis it kā uz brīdi apliecina sava falla varenību, kuru gan pats apšaubā. Šādi vīrieši bērnībā ir tikuši pazemoti tieši šajā ziņā. Reizēm vecāki to dara, lai bērni nesāktu agrīnu dzimumdzīvi, un izraisa šo kroplību. Ja šādam vīrietim nav sievietes, ar laiku viņš pats iziet uz ielas ar atkailinātu dzimumlocekli. Stāvoklis ir grūti ārstējams, bet ir pa spēkam psihoterapeitam. Izmantotās sievietes vēlāk (arī pēc ārstēšanas) tiek pamestas. Ir vēl daudz dažādu noviržu, kas maskē relišeru likumsakarības. Pētot relišerus, vienmēr jābūt modriem, vai kādā gadījumā neizpaužas seksualitātes patoloģija.

«Seksuālās samaitātības» likumsakarība

Lai atbildētu Norai, citēšu Z. Freida vārdus: – «Tas... dažos gadījumos ir tik liktenīgi, ka sākumā sievietei nepievērš nekādu uzmanību vai viņa pat tiek atstumta līdz brīdim, kamēr viņa nevienam nepieder. Bet tāda tipa cilvēks iemīlas tūlīt pat tajā pašā sievietē, līdzko viņa stājas minētajās attiecībās ar kādu citu vīrieti.»

Pievienojoties Z. Freida izskaidrojumam, nevar neredzēt arī to, ka sievietē liela loma ir aizlieguma noslēptajai kaislei, kā tas bija ar Noru, ar viņas precībām. Ārstējot «Panacejā» frigidās sievietes vai vienkārši neveiksmnieces mīlestībā, mēs hipnozē iedvešam viņām kaisli, ļaujot

tai kvēlot tikai maskēti zem aizlieguma (tabu). Pēc tam pacientes izjūt vīriešu uzmanības palielināšanos pret sevi.

Freids var atbildēt arī T.:

«Skaidra, ārpus visām aizdomām esoša sieviete nekad nav pietiekami pievilcīga, lai kļūtu par mīlas objektu. Seksuālā ziņā pievelk tikai tāda sieviete, kas iedveš aizdomas un šaubas par viņas uzticību un godīgumu.»

Šo likumsakarību, kuru noformulējis Z. Freids, var nolikt blakus seksuālās pārsātinātības likumsakarībai. Mīlestībā tāpat kā dzīvē ir divi pretstati, kas viens otru papildina. Arī šī seksuālās «samaitātības» likumsakarība, ja nezina nesen pieminēto pārsātinātību un to neievēro, vienmēr neizbēgami rada nelaimi, šķir cilvēkus, kuri varbūt būtu izveidojuši ģimeni ar pilnbrieda mīlestību, kļūstot laimīgi paši un, izejot no socializācijas likumiem, laimes iespēju mīlestībā nodevuši tālāk arī nākamajām paaudzēm. Tā šķir arī pastāvošas ģimenes.

Skaidri redzams, ka Freida teikto var nomainīt ar apgalvojumu, ka ir nepieciešams kārdinājums sievietes psiholoģiskajos relišeros, jo tas izraisa šīs aizdomas. Toties meitenēm, kas uz diskotēku ierodas bez biksītēm, kas ignorējušas tabu, nenāk par labu, ka viņas ieskaita to meiču kategorijā, kas paredzētas lietošanai daudziem. Tās labākajā gadījumā ir kokotes – neapzināto prostitūtu kategorija.

Atceroties pagājušos laikus, kad mūsu sievietes pastāvīgi valkāja apģērbu, kādu šodien redzam tikai dziesmu svētkos vai etnogrāfiskajā muzejā, meitenes tērpā ieraudzīsim stingri sabalansētas abas puses – kārdinājumu un aizliegumu, bet precētas sievas tērpā izteiktu aizliegumu. Runa ir par tērpju, kuru valkā ārpus mājas. Bet šo apģērbu mūsu sievietes ir valkājušas gadsimtiem, tas mainījies tikai atkarībā no laika un vietas, bet nav mainījušās aizlieguma un kārdinājuma attiecības ne meitenes, ne sievas tērpā. Iespējams, ka tautas gudrība glabājusi šo noslēpumu kā uzticības un tikumības atslēgu. Pagājis nepilns gadsimts kopš atteikšanās no tautastērpjiem. Mainīgā mode šajā laikā arvien vairāk un vairāk ir zaudējusi tautas gudrību, par modelētājiem arvien vairāk kļuvuši mākslinieki bez zināšanām psiholoģijā. Dzīšanās pēc pievilcības likusi iet vieglāko ceļu – pastiprināt kārdinājumu relišeros, aizmirstot, ka skaistums ir arī aizliegumā, līdzīgi tam, kā sadarbojas libido un agresija.

Kopumā apģērbs ir tā forma, kurā atspoguļojas valkātāja saturs. Galvenokārt valkātājs pats ietekmē un nosaka šo formu. Mīlošas un precējušās sievietes pašas koriģē modelētājas, izvēloties sev piemērotāko un intuitīvi risinādamas aizlieguma un kārdinājuma problēmu, jo modelētājas bieži ir vājas psiholoģes (protams, bet ne visas!).

Nedrīkst aizmirst, ka ikvienu formu ar saturu vieno atgriezeniskā saite. Pastāstīsim kādu kuriozu gadījumu no ārsta prakses.

Grūtniecība, pateicoties laulības gredzenam

Ieradās sieviete ar diagnozi – psihiskas izcelsmes neauglība. Vīru viņa mīl, bet viņas otrā tipa relišeri atbilst neprecētas sievas statusam. Laulības gredzenu viņa nevalkā, aizbildinoties ar profesijas specifiku (viņa ir ķirurgē). Ievērojot, ka laulības gredzens diezgan bieži kalpo par stimulu vajadzīgajām maiņām precētas sievas relišeros, ieteicām valkāt šo laulības atribūtu un apmeklēt psihohigiēnas klubu, lai pierastu pie turpmākajām psihoterapeitiskajām procedūrām. Drīz tomēr noskaidrojās, ka tās nebūs vajadzīgas, jo iestājās grūtniecība. Var izdarīt tikai vienu secinājumu – zināms statuss arī relišeriem piešķir noteiktu nozīmi.

Autors nepavisam neiestājas par to, lai precētas sievas valkātu aubi un citus senatnes atribūtus. Taču laikam tomēr precētas sievas apģērbam ir jābūt atšķirīgam no neprecētas sievas tērpa. Kā domājat jūs?

Interesanti, ka vieglas uzvedības sievietes un prostitūtas reti kļūst grūtas, nemaz nepūlēdamās izsargāties, bet viņu otrā tipa relišeros taču valda kārdinājums ar ļoti minimālu aizlieguma devu (pavisam bez tā arī viņas nevar iztikt, citādi pārmērīgas vulgaritātes dēļ nebūs pieprasījuma). Ja šāda sieviete nolemj pamest savu profesiju, visbiežāk tādēļ, lai radītu ģimeni, viņas psiholoģiskajos relišeros rodas sabalansēts aizliegums, un viņa kļūst auglīga. Relišeri var palīdzēt ārstam diagnostikā, ārstējot ģimeni.

Relišeri un dzimumattiecību vēsums

Ieradās sieviete, kas lūdza palīdzēt viņai pārvarēt seksuālo vēsumu pret vīru (disgāmiju). Pret citiem vīriešiem viņa izjūt normālu dzimumtieksmi.

Šādos gadījumos ir ļoti svarīgi noskaidrot, vai sieviete mīl savu vīru un kāda ir šī mīlestība. Ja atbilde ir pozitīva, uzdevums kļūst vieglāk veicams. Sieviete kļūst vīram par «kaislīgu mīļāko» jau pēc dažiem psihoterapijas seansiem, kas kombinēti ar t. s. Džonsona un Māstera seksa terapijas vingrinājumiem. Tolaik klubā volontēja jauns kolēģis, kas gribēja veltīt dzīvi seksoloģijai. Izdzirdis, ka sieviete savu vīru mīl tik ļoti, ka «gatava par viņu atdot dzīvību», kolēģis lūdza uzticēt viņam pacientes ārstēšanu un bija ļoti sarūgtināts, kad atteicu.

Nācās paskaidrot, ka šīs sievietes mīlestība nav tāda, ar kādu sieviete mīl vīrieti. Normālā variantā mīloša sieviete vēlas tieši pretējo, lai vīrs būtu gatavs viņu aizstāvēt līdz nāvei. Tā sievietes mīlestību pret vīrieti bija nomainījusi mātes mīlestība (parasta parādība vienbērna vai bezbērna ģimenē, kur mātes instinkts nerod pilnīgu apmierinājumu). Tas stipri mazina dzimumtieksmi pret vīru, kurš, abiem nemanot, nonāk dēla lomā. Ar dēlu gultā vis neliksies, tāpēc attīstās frigiditāte. Turklāt viegli var notikt laulības pārkāpšana, ko šādā situācijā parasti smagi nepārdzīvo, bet, nākusī gaismā, tā tiek abpusēji piedota, gluži tāpat kā pieaudzis dēls piedod aizraušanos vientuļai mātei un otrādi.

Protams, šaubas par mīlestības «pareizību» neradīja vienīgi sievietes atzišanās pašai aizliedzīgā mīlestībā. Pēc tam abi pamanījām, ka gredzenu ar lielu akmeni viņa uzvilksusi pirkstā tā, lai aizsegtu laulības gredzenu (neapzināta darbība, lai slēptu tabu). To pašu varēja saskatīt

visā, ko valkāja šī sieviete. Vēlāk kolēģis bija ar mani vienisprātis, ka te, lai gūtu zināmus panākumus, nepieciešama kompleksa visas ģimenes ārstēšana. Noteikt pareizo diagnozi šajā gadījumā bija palīdzējis psiholoģisko relišeru stāvoklis. Būtu pieļauta kļūda, ja mēs sievietei izstāstītu, pēc kādām pazīmēm noteicām diagnozi.

Ārstēšanas gaitā relišeri pamazām pārkārtojās, krāšņais gredzens pāceļoja uz kreisās rokas. Sieviete bija izbrīnījusies, kā mēs esam uzziņājuši par labvēlīgu pavērsienu viņas kopdzīvē ar vīru bez viņas iztaujāšanas. Viņa labprāt gribēja paildzināt patikamo ārstēšanos klubā, kur vēlāk sāka nākt visa viņas ģimene.

Savu psiholoģisko relišeru pareizību (atbilstību) pēc dažām pazīmēm var noteikt sieviete pati. Tā piemēram, ja vīrietis sāk izturēties vaļīgi un uzmācīgi (pēkšņi kā jokodams apskauj, it kā neviļus pieskaras ar roku, sāk divdomīgi izteikties, atļaujas stāstīt pārāk pikantu anekdoti, nekautrējoties bezkaunīgi aplūko sievieti), normālai sievietei jāsāk uztraukties par novirzēm savos relišeros, jo tie izraisa atbilstošu izturēšanos. Vismaz jāapzinās, ka viņu zemu vērtē. Pat nekulturāls, pat piedzēries vīrietis nepārkāps robežu un nepazemos sievieti, ja viņam klusējošu piekrišanu nav devuši viņas relišeri.

Ja vīrieša vaļīgā uzvedība sievietei imponē, var domāt, ka savā attīstībā un audzināšanā viņa nav pacēlusies augstāk par viduslaiku provinciāli, kas bija vēl ļoti tālu no vienlīdzības ar vīrieti, un ka viņas sievišķība ir mazattīstīta. Šāda sieviete vēl ir ļoti tāla no savas laika biedres, kurai veidojas daudzpusīgi trešā tipa relišeri – psihosociālie. No to raksturošanas pagaidām atturēsimies, jo tie vēl nav pilnībā izveidojušies, nav izkristalizējušies, psihologi tos nav izpētījuši visā to daudzveidībā. Ir radies un nostiprinājies tikai šos relišerus veidojošais tabu. Tas ir attīstītas, harmoniskas personības augsts iekšējs prasīgums partnera izvēlē un dziļi ētiska izturēšanās pret izredzēto. Tas arī saprotams, jo tabu aizsteidzas priekšā cilvēka relišeru attīstībai.

Trešās pakāpes relišeri – sievišķības turpinājums

Vīrietis, iepazīstoties ar sievieti, diemžēl reti meklē viņas dvēselisko bagātību. Tikai tad, kad viņi jau kļuvuši tuvi, vīrietis atjēdzas, ka kaut kā svarīga trūkst. Tā ir diezgan bieži sastopama situācija.

Mēs šo «svarīgo» nosauksim par trešās pakāpes relišeriem. Ilgi meklēju definīciju šai trešajai pakāpei un beidzot nosaucu šos augstākā tipa relišerus par psihosociālajiem. Šis termins mani gan pilnībā neapmierina, jo, lai gan sociālā sfēra ir ļoti nozīmīga cilvēka sociālajā izaugsme, lai gan tā ieaug savus metus cilvēka vispersoniskākajā, visslēptākajā dvēseles audumā, tomēr garīgās intimitātes būtību nosaka pavisam kas cits. Iespējams, ka tas ir transcendentis, kas nav pakļauts

parastajām pētišanas un skaidrošanas metodēm. Un tomēr atbilde uz šo jautājumu nav jāmeklē cilvēces vēsturē tikai no Platona līdz Kantam, bet visos laikos, lai arī tagad to palīdz risināt filozofi, psihologi un citi domājoši cilvēki, kas aug arī skolu jaunatnes vidū.

Atgriezīsimies pie sākumā minētā konkrētā vīrieša, kas pēkšņi atskārst, ka sapņojis par kaut ko citu, ko sievietē, ar kuru saistījis savu dzīvi, tomēr nav atradis. Tas nenozīmē, ka sievietēm reti kad ir šis vissvarīgākais, bet drīzāk gan to, ka iepazīšanās posmā tas vienkārši neatbilda vīrieša vēlmēm. Tātad vainīgs vīrietis pats.

Diemžēl daļai jauno sieviešu un meiteņu (sevišķi tagad!) aiz pirms un otrās pakāpes relišeriem nekā vairāk arī nav. Ir tukšums. Viņām atliek meklēt tādus pašus tukšus un pustukšus, augstas vīrišķības pakāpei neatbilstošus vīriešus. Vīrišķīgam vīrietim, kurš apveltīts ar garīgu spēku, vajadzīga sieviete, kas apveltīta ar dvēseles skaistumu. Tikai tad mīlestības gultne tiks piepildīta.

Varētu tos saukt arī par dvēseliskajiem vai garīgās intimitātes relišeriem. Tikai diemžēl arī šim patiesi vīrišķīgajam vīrietim piemīt īpašība šos trešos (garīgos) relišerus uzreiz nepamanīt, neuztvert. Bieži viņi viens otram paiet garām. Un tomēr – ne vienmēr.

Garīgi bagāta personība tiecas uz otru tādu pašu (no vīrieša puses sākumā neapzināti), jo arī vīrietim to pašu bioloģisko iemeslu dēļ nevar būt vienalga, kur kaisīt savu sēklu – auglīgā zemē vai uz akmeņiem. Tas ir Dabas likums. Garīgās pievilkšanās spēks beidzot panāk, ka vīrietis ieskatās sievietes dvēseles dziļumos un ieslīgst tur uz visiem laikiem. Līdz šim brīdim jābūt stingrai otrās pakāpes relišeru tabu daļai, kuru cilvēki mūsdienās, nonākuši ģimenes krīzes postošajā tukšumā, ir aizmirsuši.

Šo nodaļu sākām ar dažām tautasdziesmām. Latvju dainas ir nozīmīga mūsu tautas kultūras mantojuma daļa. Dainās atspoguļota visa mūsu tautas dzīve no šūpuļa līdz kapam un arī tas mīlestības aspekts, par kuru runājam šobrīd. Mums šķiet, ka nevienā avotā – ne zinātniskā, ne beletristiskā – nav iespējams atrast neko līdzīgu.

Taču tā gluži nav. Mums ir Rainis. Tiesa gan, arī viņš ir smēlies no tā paša avota – no tautas folkloras dzīlēm. Atveldzēts, viņš uzrakstījis savu «Pūt, vējiņi». Nešaubos, ka lasītājs pazīst šo Raiņa lugu, ir dzīvojis līdz Baibas un Ulda mīlestības rašanās stāstam grāmatā, uz skatuves vai ekrāna. Ja kādam vēl grūti apjaust, kas īsti ir šie tik grūti definējamie un raksturojamie trešās pakāpes relišeri, tad atcerieties šo Raiņa darbu, un viss kļūs skaidrs.

Negribu analizēt, tikai atgādināt. Nezinu nevienu citu mākslas darbu, kurā sievišķības vara – kārdinājums un liegums būtu atspoguļots ar tādu skaidrību, ar tādu mākslas patiesības spēku. Sērdienīte

Baiba nav tikai klasisks tēls. Viņa ir sievišķības etalons mūsu kultūrā. Sevišķi izteikta Baibas tēlā ir lieguma daļa (tabu). Ne velti viņu sauc par sedzacīti. Uldis ir rīta vējš, kas ne tikai brāžas pāri, bet arī lauž. Kas zina, vai viņš salauzis tikai Zanes sirdi vien...

Zanē spēcīgi izteikta tikai viena – kārdinājuma daļa. Mazā, sīkā sedzacīte Baiba, rīta vēja savaldzināta, vairās un bēg, bet Zane pati karas Uldim kaklā. Kad vairs citādi nevar, kad izlutinātā Daugavas laivnieka pašpārliecinātība Baibu dziļi aizvaino, viņa stājas pretim uzmanīgajam puisim ar lepnās un aizvainotās sievišķības spēku.

Rīta vējš ir salauzts un kļūst par maigu vēsminiņu pie sērdienītes kājām. Baibai nav krāšņu otrās pakāpes relišeru, ar kuriem valdzināt. Viņa ir pavisam necila un pelēka blakus grezni rotātajai Zanei. Viņai ir tikai dvēseles mirdzums, kas jau pirmajā mirklī apžilbina Uldi. Lepnais daugavietis novēršas no Zanes sudraba saktām un vizuļotā vainaga, viņš redz tikai sedzacītes maltuvē noputējušo lakatiņu un alkst ieraudzīt, kas slēpjas zem tā. Pateicoties lieguma spēkam, vīrietis ierauga meitenes trešās pakāpes relišeru valdzinājumu. Tas, Raiņa vārdiem runājot, «tas smalkais skaistums», kuram mēs velti cenšamies atrast vārdu. Šo smalko skaistumu apliecina visa mūsu folklorā.

Balta nāca sērdienīte,
Kā ar sniegu apsnigusi –
Tas nebija balts sniedzīnis,
Tas meitiņas tikumiņš.

Kas no liepas kuplumiņa,
Ja ziediņi neziedēja?
Kas no meitas dajumiņa,
Ja darbiņa nemācēja?

Šo smalko skaistumu nepauž tikai darba tikums, kuru cildina mūsu folklorā. Tam ir ļoti plaša palete, un, visās varavīksnes krāsās zvīlodams, tas atstaro trešās pakāpes relišeros. Pret ētisko, morālo valdzinājumu, to beidzot uztvērusi, īsta vīrišķība nekad nevar palikt vienaldzīga. K. G. Jungs šīs pazīmes pierakstīja Animai. Žēl tikai, ka trešās pakāpes relišerus, kā arī Animu vīrietis meklē krietni vēlāk – jau pēc paaugstinātās seksualitātes fāzes.

Man nācies uz klausīt šaubas – vai cilvēka iekšējais skaistums, viņa dvēseliskais satvars vispār uzskatāms par relišeru? Tas taču vienlīdz piemīt gan vīrietim, gan sievietei. Piemīt gan, bet ne vienlīdzīgi. Sievietes garīgais skaistums izpaužas specifiski sievišķīgajā valdzinājumā, vīrieša – garīgajā spēkā. Tām ir kaut kas kopīgs, un tomēr tās ir atšķirīgas kvalitātes. Vīrieša spēks ir apaugļojošs, sievietes – tieksme no šī spēka apaugļoties. Tas pilnā mērā attiecas arī uz garīgo apaugļošanu.

Dažkārt šaubas rokas vēl dziļāk. Vai seksualitātei, kas izpaužas pirmās pakāpes (bioloģiskajos) relišeros un no kuriem izaug otrie – psiholoģiskie, ir kāds sakars ar garīgumu? Tie taču ir tik pretēji poli, bezgala tāli viens otram. Nē, tie nav pretēji poli. Cilvēkā viss ir vienots.

Ar dziļu gandarījumu izlasīju garīgās kulturas centra «Baltais aplis» vadītājas, kluba «Panaceja» goda biedres, mākslinieces Māras Rikmanes pārdomas kādreiz iznākušajā laikrakstā «Elpa» (7.10.1992.). Māksliniece, iepazīstinot lasītāju ar amerikāņu rakstnieces, garīgo vērtību meklētājas Šakti Gavainas radošās vizualizācijas metodi, raksta.

«Garīgā enerģija un seksuālā ir viens un tas pats. Daudzi cieš no nepareizā uzskata, ka garīgā enerģija un seksuālā enerģija ir pretēji spēki, tā vietā, lai atzītu, ka tās abas ir viens spēks. Cilvēki reizēm noliedz savu seksualitāti, lai kļūtu garīgāki, radīdami sevī milzu konfliktu un faktiski aizsprostodami enerģiju, kuru meklē. Īstenībā garīgā enerģija un seksuālā enerģija ir veidi, kā izteikt mīlestību pret sevi un citiem. Tām abām ir ļoti liela vara – vara radīt un pārveidot.» – Šo vienotību pierāda arī sublimācijas iespēja.

Mācība par relišiem nepārprotami pierāda, ka sieviete ir vīrieša veidotāja – matrica, kurā pasīvās empātiskās agresijas ietekmē top vīrišķība. Vecākiem un skolotājiem, audzinot meitenes, vienmēr būtu jāatgādina, jāiedveš atziņa, ka sieviete un meitene ir vīrieša audzinātāja, viņa vīrišķības stimulētāja un veidotāja. To pierāda seksuālās pārsātinātības likums, to apstiprina mācība par relišiem, kas ir fizioloģiskais un psiholoģiskais pamats sievietes augstākajai misijai. Tieši tas ir viņas galvenais spēks. Aizmirsusi to, sieviete zaudē visu, viņa kļūst par vīrieša verdzeni. Ne jau vīrietis pakļauj sievieti, bet sievietes pašas pakļaujas vīrietim.

Ja aktīvās feministes saprastu šo patiesību, diez vai viņām būtu nepieciešams ieņemt kareivīgu pozu un nosaukt savu kustību par cīņu. Pilnīgi pietiek ar tiem ieročiem, ko viņu rokās ielikusi Daba vai Dievs, lai nevis cīnītos par vienlīdzību ar vīrieti, bet, apgūstot dabiskās likumsakarības, bez liekas klaigāšanas noturētos valdnieces pozīcijās. Lūdzu Dievu, lai viņš palīdzētu Latvijas sievietēm iegūt šīs pozīcijas, jo no tā atkarīga mūsu iznīkstošās tautas nākotne.

Traģiski ir tas, ka, pētot ģimenes Latvijā (pavisam apsekots 10 000 ģimeņu), mēs konstatējam, ka ģimenes dzīvei un mīlestībai derīgu vīriešu ir tikai ap 19 - 20%. Ir iemesls domāt, ka trūkstošie procenti ir pašu sieviešu radītais brāķis.

Sievietes prasme atkailināties

Nevar noliegt tos sarežģījumus, kādus rada otrā un trešā tipa relišiem (kā jau teicām – maskas), kas uzslāņojas bioloģiskajiem relišiem, tos nomācot, izkropļojot, radot novirzes, maldinot un apgrūtinot tuvību. Izeja ir tikai viena – dzimumaktā tuvību nedrīkst traucēt nekādas maskas, tās jānoņem. Dzimumakta laikā darbojas tikai bioloģiskie relišiem – sasārtuši, uzbrieduši, mikli sievas dzimumorgāni ar savu

satraucošo, specifisko smaržu. Tiem jābūt pieejamiem vīra skatieniem un jebkurā citā veidā. Patiesi mīloša sieva to instinktīvi jūt, viņai izzūd traucējošā kautrība (tas arī ir psiholoģiskā relišera aizliegums) pret mīloto, viņa vēlas atdoties kaila, nonāk ekstāzē, ja viņas bioloģiskajiem relišeriem tuvojas mīlotā seja.

Viņa vienmēr uztur tīru savu ķermeni, jo tīras sievietes ādas smarža ir viegls relišers (būtu nepareizi naktī lietot smaržas – arī tās ir maska). Atsegtām jābūt arī sievietes krūtīm. Baltajiem vīriešiem vingras sievietes krūtis ar uzbriedušiem, sārtiem (erīgētiem) galiņiem (kas arī liecina par dzimumuzbudinājumu) diezgan bieži ir vēl spēcīgāks relišers nekā uzbudināti sieviešu dzimumorgāni. Dažu melnādaino tautību vīriešiem sievietes krūtis nav relišeri, jo nēģerietes reti tās slēpj zem drēbēm. Lai pie kādas tautības vai rases piederētu vīrietis, erīgēts krūts gals vienmēr ir spēcīgs vīrieša kaisles stimulators. Turklāt mūsu vīriešiem, no kuriem sievietes slēpj savas krūtis, prieku un uzbudinājumu vairo apziņa, ka beidzot kļuvis pieejams šis kārdinošais un aizliegtais auglis. Tas pats notiek ar citām ķermeņa daļām, kuras parasti slēpj apģērbs, kuras nav pieņemts publiski demonstrēt.

Ne velti mēs tik sīki runājam par sieviešu krūtīm. Šī spēcīgā relišera trūkums var radīt nopietnus traucējumus laulāto dzimumdzīvē.

Atceros laulātu pāri, kas dzimumaktā nespēja gūt pilnvērtīgu apmierinājumu. Vīram tas jau draudēja ar impotenci. Vēlāk noskaidrojās, ka tam par neapzinātu iemeslu bija sievas mazattīstītās krūtis. Šo neattīstīto relišeru izlaboja akadēmiķis V. Kalnbērzs (mūsu republikā šādas nekaitīgas plastiskās operācijas katra sieviete var izdarīt Traumatoloģijas un ortopēdijas institūtā un citās slimnīcās). Pēc tam vīrs dzimumaktā kļuva ļoti aktīvs, pat ārsta kabinetā viņš neslēpti priecājās par sievas skaistajām krūtīm un, kā pats vēlāk atzinās, atmeta nodomu meklēt trūkstošo vērtību pie citām sievietēm (katra dzimumdzīves nepilnvērtība vienmēr rada vēlēšanos pārkāpt laulību). Ir arī gadījumi, kad krūtis jāsamazina.

Novērots, ka vīram samazinās dzimumspēja (un līdz ar to mīlestība), ja sieva tīra zobus nevis gulētejojot, bet tikai no rīta. Apzinātajam faktoram – «Viņa cenšas tikai citu dēļ!» – pievienojas arī neapzinātais – mutes dobuma smaka nomāc relišera maigo aromātu.

Vīriešiem bioloģisko relišeru nav. Sieviete lielākoties ir nepatīkami aplūkot vīrieša dzimumorgānus. Tieši tādēļ piespiedu fallācija (vīrieša dzimumlocekļa satveršana mutē) ir pret dabiska un normālu sievieti pazemo. Tas ir attaisnojami vienīgi tad, ja ekstāzē nonākusi sieviete to dara labprātīgi.

Vīrieša maska nesatur pat psiholoģisko relišeru elementus, tai ir cits uzdevums. Toties nav apstrīdams, ka vīrieša psihosociālajām īpašībām ir ārkārtēja nozīme sievietes mīlestības pamodināšanā. Tikai attiecībā uz vīrieti tās nevar saukt par relišeriem. Ja būtu citādi, sievietes aplidotu vīriešus, un tas būtu nedabiski. Mēs labi zinām, kas notiek, ja

kāda akli iemilējusies sievietē (tas visbiežāk raksturīgi maskulinizētam sievietes tipam) sāk aktīvi flirtēt ar iepatikušos vīrieti. Tas var imponēt tikai ļoti sievišķīgam vīrietim un arī tad reti. Vīrieša personības psihosociālās īpašības nevar uzlūkot par relišieriem, ja to pamatā (atšķirībā no sievietes) nav zemāka tipa relišeru. Par to visu te runājam tikai tādēļ, lai uzsvērtu, cik svarīgas ir sieviešu un vīriešu izturēšanās atšķirības dzimumsaskarsmē, sākot ar iepazīšanos un beidzot ar tuvību.

Relišeru attīstība vēlreiz pasvītro mīlestības vēsturisko dialektiku, liek saprast, ka arī relišeru ontogēnētiskā nozīme izpaužas jau aprakstītajā secībā – paaugstinātas seksualitātes fāzē (sk. ___ krāsainā attēla augšējo daļu) nozīmīgi ir galvenokārt bioloģiskie relišeri, bet aiz kritiskās robežas, nobriedušas mīlestības fāzē – psiholoģiskie relišeri. Te arī var rasties mazāk aplūkota, bet diezgan izplatīta dramatiska parādība. Ja dzimumsakari bijuši ļoti agri, bez mīlestības, kad nedarbojas otrā un trešā tipa relišeri (pastiprinātas seksualitātes fāzē), dzimumtieksme mēdz rasties un tikt apmierināta tikai ar nemīlamu, garīgi ne visai augsti attīstītu partneri, bet tādu, kurai ir izteikti bioloģiskie relišeri. Toties garīgi, patiesi mīlama sievietē seksuāli kļūst indiferenta. Šāda dubultošanās var pat izraisīt garīgu saslimšanu. Turklāt tāda sievietē, ja viņa nav ieguvusi seksuālo pieredzi agrāk ar citu vīrieti, nevar «pamosties» kaislīgai dzimumdzīvei ar mīļoto. Viņa ar savu empātiju nejutīs vīrieša iekāri, jo viņam tās nav.

Tas, ka relišeri piemīt sievietēm un nepiemīt vīriešiem, nosaka pareizu saskarsmes diplomātiju (transakta psiholoģiju) starp vīriešiem un sievietēm, vēlāk arī starp katras ģimenes locekļiem. Te vietā citēt D. Didro izteikumu: – «Ja vīrieši necienīgi izturas pret sievieti, tas gandrīz vienmēr liecina, ka viņa pirmā ir aizmirsusies, sarunājoties ar viņiem». – Būdamā apveltīta ar tik varenu pievilksanas spēku kā relišeri, to īpašniece var panākt visu ar savu aktīvi pasīvo izturēšanos. Kaut kas vairāk jau būs smieklīgs pārspilējums, kas spēj visu pazudināt.

Jāpiebilst, ka alkohols, smēķēšana un it īpaši narkotikas, kā arī piesārņota vide kropļo relišerus. Visbiežāk tas notiek, noārdot tabu un atstājot tikai pavedināšanu, kas apgrūtina ģimenes izveidošanu un noved pie prostitūcijas.

Antirelišeri un mazāk pazīstami relišeri

Neprasmīgi rīkodamās ar otrās pakāpes relišieriem, sievietē var tik spēcīgi apspiest bioloģiskos, ka vīrietis viņu, visdārgākajās drēbēs un rotaslietās ietērtu, uztvers kā putnubiedekli. Tam pamatā var būt izkropļota dzimumaudzināšana, vāja seksualitāte, frigiditāte, incests vai izvarošana, homoseksuālisms u. c. varbūt vēl ļaunāki faktori, kas laupījuši sievietei viņas harmonisko seksualitāti, kas ir galvenā, jo dod

sievietei intuitīvu nojautu, kā psiholoģiski vispareizāk izmantot savus relišerus. Ja tā nav, pat bioloģiskie relišeri pārtop atbaidošos antirelišeros. Parasti pēc ārstēšanas tādas sievietes pilnīgi pārvēršas, viņām pat jāmeklē glābiņš no pielūdzēju bariem.

Bet ir vīrieši un sievietes, kuriem no pirmā acu uzmetiena ar relišeriem viss ir kārtībā, tomēr dzīvē viņi atgrūžas, pat neieredz viens otru, nemaz nerunājot par seksuālo pievilcību.

Jau sākot ar pirmo nodaļu, mēs visu, Junga terminoloģijā izsakoties, redzam sizigijā, bet pēc Hēgeļa – pretstatu vienībā. Arī katrai relišeru grupai ir pretgrupa, atgrūdēja. Jau aprakstītajiem atraktantiem tāds pretstats ir repellenti. Dzīvniekiem tie ir vajadzīgi, piemēram, lai tēviņi neuzbāztos mātītēm tad, kad tas nav vajadzīgs (grūtniecība, mazuļu barošana, uzvarētais tēviņš vai tēviņš, kuram nevar būt kvalitatīvi pēcnācēji utt.). Tad repellenti zemapziņas līmenī atgrūž partnerus. Tie ir slepkavas, arī karos iesaistītie zaldāti, kas daudz slepkavojuši, totalitāro iekārtu represētāji un spīdzinātāji. Slepkavām visiem izdalās repelenti, normālas sievietes pēc viņiem netiecas.

Sievietes nedrīkst mainīt smaržas, kas pietuvinājušas vīru. Vislabāk tās nelietot nemaz, lai varētu darboties dabiskās relišeru smaržas. Jācenšas izmantot arī virtuves smaržas un citas, kas varētu pārspēt tīra ķermeņa smaržas. Bet dzīvoklis ir arī jāvēdina, nevajadzētu gulēt zem vienas segas, jo tas pārsātina telpu ar atraktantiem un pāruzbudina, mīlestība nogurst. Sievieteļ vajadzētu zināt, ka viņa, ja vēlas, lai viens vīrietis mīļ viņu visu mūžu, jālieto nevis tas, kas patīk viņai pašai, bet gan viņas mīļotajam. Tas attiecas arī uz sieviešu svaru, ģērbšanos u. c., nerēķinoties ne ar kādu modi. Napoleona sieva šo principu vienmēr ievēroja. Atcerēsimies no vēstures, ka Napoleons, atgriežoties no karaģājiena, sūtīja pie sievas vēstnesi ar ziņu, lai viņa neietu vannā, jo viņš atgriežas, t. i., lai viņa nenomazgātu kārdinošos atraktantus. Sievietēm tie ir relišeri, to ķīmiskajās formulās ir atšķirības.

Vīriešiem (un arī dzīvnieku tēviņiem) atraktanti izdalās eistresā (uzvarētāja ekstāzē). Tas palīdz sievietei (arī dzīvnieku mātītei) izvēlēties to uzvarētāju, no kura radīsies viskvalitatīvākais bērns (sk. par vīrišķības līmeņiem). Toties uzvarētiem vai arī tiem, kas uzvarēto vai pat uzvarētāju rindās bieži pārcietuši nāves briesmas (tātad biežus distresus), ilgstoši vēl piemitis sievieti (vai dzīvnieku mātīti) atbaidošie repelenti. Viņa viņiem nepieķersies, jo šie vīrieši (dzīvnieku tēviņi) būs ar uzvarētā pazīmēm. Tātad vēlreiz varam secināt, ka vīriešiem (vai dzīvnieku tēviņiem) nav relišeru, bet ir kāda pazīme, kas liek sievietei kārtas pārstāvei noteikt, no kura būs kvalitatīvākie bērni, kuru ir vērts mīlēt un kuru ne.

Vienlaikus jāpasvītro, ka tabakas dūmu smaka, alkohola izgarojumi, virtuves kārdinošie vai atbaidošie garaiņi, nevēdināto disko-

tēku, dzīvokļu, auditoriju, fizikultūras telpu smārds vai sastāvējies gaiss nomāc relišeru jau tā apzināti neuztveramo smaržu. Jācer, ka katrs pats no tā izdarīs secinājumus.

Pēdējā laikā ķīmiķi aktīvi darbojas relišeru jomā, kā arī domā par to, kā katrs glēvulis, apsmidzinājies ar varoņa smaržu, var iekarot sievietes sirdi. Šo rindu autors to uzskata par kaut ko līdzīgu aizliedzamai narkotikai, jo tas var tikai pasliktināt jau tā uz leju ejošo cilvēku kvalitāti. 20. gadsimta masveida slepkavības un ciešanas ir radījušas tik daudz vīriešu ar repelentiem, ka tas pat apdraud cilvēces izdzīvošanu. Daļa šo sievietes nepievelkošo vīriešu noskaņojas uz alkoholu vai kādu citu antisociālu rīcību, kļūst perversi.

Nodevība un noziedzība relišeru jomā

Man atrakstīja vēstuli Kārlis, kurā pastāsta, ka viņu pametusi sieva. Ciešmos atnācis draugs. Sieva tūlīt «piesējusies» viņam, un no tās reizes radies lēmums aiziet no ģimenes, ko viņa arī izdarījusi. Pret vīru sākusī izjust riebumu (aversiju). Kādreiz, kad noilgojusies pēc bērniem, atgriezusies, bet tad atkal atradies cits pavedinātājs un viņa, atpakaļ neskatoties, skrējusi no mājām projām...

Pēdējā laikā šādu gadījumu ir pietiekami daudz, lai rastos uztraukums par ģimenēm, kas jau tā atražo deformētu tautu.

Dažos gadījumos ir izdevies noskaidrot, ka pavedinātāji to dara ar narkotiku palīdzību, tās paslepus iedzirdot upurim. Bet tādā gadījumā nevēlama ir vīra klātbūtne, jo pēkšņo kaisles uzplūdu sieviete vērstu pret savu vīru un nekur nebēgtu. Ja to izdara bez vīra klātbūtnes, tad sieviete pieķeras iedzirdītājam.

Kārļa gadījumā varētu būt šāda rīcība. Draugs iesmaržojies ar atraktantu, bet vīram kaut kur uzziņš repelentu. Lieta darīta. Kad šo vielu iedarbība izbeidzas, sieva atgriežas, bet tad noziedznieks (vai cits) procedūru atkārtu. Šīs vielas lieto arī prostitūtas un suteneri, tā kā no tiem jāturas pa lielu gabalu. Kādreiz skolā tā izdara ar kādu meiteni vai zēnu, kas tad ir gatavi iet nāvē pēc seksuālās izmantošanas, jo pavedinātājam ļoti pieķeras.

Ar to vēl nebeidzas relišeru rinda, kurus uztver ar ožu. Daudzi dzīvnieki iezīmē savu teritoriju ar speciālu dziedzeru izdalījumiem. Parasti tie ir aicinājums uz pārošanos – «sociālie hormoni» vai feromoni. Ir atklāts, ka reprodūktīvajā periodā sievietes oža ir ļoti aktīvizēta, bet pirms un pēc šī perioda tā ir tāda pati kā vīriešiem. Ovulācijas laikā tā desmitkārtšojas. Tas notiek jau aprakstīto mērķu dēļ, lai apaugļošanu izdarītu kvalitatīvākais. Šiem kvalitatīvākajiem urīnā atrod augstas koncentrācijas muskusvielu, kuru dēvē arī par ekzaltolīdu un ko sievietes uztver tajā vecumā, kad viņām var būt bērni. Mazas meitenes un paši vīrieši šīs vielas smaržu neuztver.

Salīdzinot ar uzvarētāju, uzvarētajā ekzaltolīda gandrīz nav. Tāpat tas nav relišers, bet kalpo tikai norādei, no kura vīrieša būs labāki pēcnācēji. Šī smarža, kas ir arī sviedros, diezgan ilgstoši atrodama drēbēs, kuras valkājis mīļotais, tāpēc dažās tautās ir paradums, ka mīlošie, uz kādu laiku šķīroties, apmainās drēbēm vai dāvina viens otram padusē paturētu mutautiņu. Tas neļauj izdzist mīlestībai. Būtu vērts padomāt arī par lietotu apģērbu pirkšanu. Varbūt tas kādam var samaitāt tādu ļoti smalku un delikātu lietu kā mīlestība?

Arī sievietes, bet tikai tad, kad atradušas šo kvalitatīvāko, izdala smaržas, kam jau ir relišeru loma, jo ir veltītas nevis atlasei, bet atlasītā pievilksanai. Tos izstrādā dzimumdziedzeri, un tie arī ir sviedru sastāvā. Vīrieši atlases faktoros izdala ar urīnu.

Zinātnieki atklājuši, ka, ievadot primātu mātītēm lielā daudzumā estrogēnus, vagīnas izdalījumi spēcīgi piesaista un uzbudina tēviņus. Šīs vielas atrod arī sievietes makstī. Jo sievietei to vairāk, jo vairāk vīriešu ap viņu lakstojas. Izrādās, ka šo telergonu, tā vielas, kas pēc sava sastāva ir speciālas taukskābes, var sievietēm lielākā vairumā stimulēt hipnozē, acīmredzot transferences ietekmē.

Arī dejas ir seksuāla darbība, kur parasti svīst. Krafs-Ebings savā grāmatā «Psihopathia sexualis» apraksta gadījumu, kad kāds dejojājs, kurš vienmēr bijis dāmu uzmanības lokā, bieži piedāvājis savu kabatas lakatiņu, kuru slepus turējis padusē zem krekla. Mūsdienu smaržu ražotāji bieži ņem vērā šos faktorus, padarot dažas smaržas par spēcīgiem relišeriem. Tautas ticējumi par pieburšanu iebarojot vai piesmaržojot ir nevis izdomājums, bet pilnīgi reāla lieta. Cits jautājums, cik tas ir godīgi un ētiski, jo tas taču izjauc dabas atlases procesu.

Kā kļūt mīļetai, pateicoties relišeriem

Koķetai sievietei, kas vēlas paildzināt vīrieša kvēli, novest viņu līdz «ārprātam», atliek tikai izmantot taktiku, kas ir tikpat veca kā pasaule. Bēgt, kad pati likusi manīt, ka vēlas, lai viņai seko, atteikt, viešot cerību – varbūt es rīt jums piederēšu... Tādai sievietei jebkurš vīrietis sekos vai līdz pasaules galam.

Andrē Moruā

Šie vārdi ņemti no A. Moruā grāmatas «Vēstules Nezināmai». Autoram A. Moruā grāmatas iznākšana latviešu valodā stipri atviegloja darbu. Līdz šim grāmatu biju lasījis tikai svešvalodās un vienmēr nožēlojis, ka daudzām latviešu sievietēm nav pieejams šis vērtīgais psiholoģijas mācību līdzeklis, kas atklāj daudzas dzīves gudrības, lai sieviete kļūtu laimīga mīlestībā. Arī pats esmu sīki jo sīki centies rast izsmelošu atbildi uz sievietes mūžseno jautājumu – *kā kļūt mīļetai?*

Visbūtiskākais šķērslis ir vīriešu un vīrišķības neizpratne. Te var palīdzēt tikai viens – jau no mazotne jāmācās to pazīt, jāsocializējas,

jāpilnveidojas. Pēc iepriekšējo nodaļu izlasīšanas vienai otrai lasītājai uzskati varbūt būs nedaudz mainījušies, pat noceļot vīrieša tēlu no godpilnā pjedestāla. Autoriem gan negribētos, ka no turienes tiktu padzīti visi vīrieši. Autori būtu panākuši savu mērķi, ja sievietes pēc izlasītā uz pjedestāla atstātu kaut vienu vīrieti, kuram ir vērts piepildīt mīlestības dominantes gultni (mīlas arhetipu) ar sirdi izauklētu, nozīmīgu saturu. Vislielākā sievietes māksla ir spēja noteikt, vai izredzētajā vīrieti šī gultne vispār ir, jo citādi pavisam absurdi būtu censties piepildīt neesošu vai nederīgu gultni ar nobriedušu un pilnīgu mīlestību.

Uz pieņemšanu atnāca Inga. Slaida, gariem, pāri pleciem krītošiem gaiši mirdzošiem matiem, kurus gandrīz vai tūdaļ gribējās noglāstīt. Atsēdusies viņa nosarka, un vēlēšanās noglāstīt izgaisa. Tās vietā radās bailes to darīt.

Sarkšana ietver sevī aizliegumu (tabu), lai gan reizēm, sirsnīga smaida pavadīta, var būt arī ļoti piesaistoša. Sarkšana ir fizioloģiska parādība (arī relišers), kurai ir dažādi, reizēm visai komplicēti psiholoģiski cēloņi. Reizēm vīrieti sievietes sarkšana atbaida, jo tiek uztverta kā dusmu signāls. Bet sarkšana ir arī seksuālā uzbudinājuma pazīme.

Mans skatiens vēl aizvien kavējās pie ienākušās meitenes. Raiba kreklveida blūze slēpa krūtis, melnas, kuplas bikses, kādas trīsdesmitajos gados valkāja pusaudži puikas, bet tagad bija modē meitenēm, pilnīgi nosedza viņas auguma aprises, kurpes uz zemajiem papēžiem dzēsa kāju sievišķīgo formu...

Ingai bija 23 gadi, viņa sūdzējās par nemieru, reizēm depresiju. Bija bezdarbniece. Dzimumdzīvi vēl nebija sākusī. Šī iemesla dēļ no viņas bija aizgājis mīļotais puisis, ar kuru jau bija nodoms apprecēties. Skatoties erotiskas videofilmas, puisim radās vajadzība pēc seksuālas tuvības, bet stingrā audzināšana meiteni atturēja. Tā kā viņa līgavainim to liedza, viņš aizgāja pie citas, kura to labprāt atļāva. Par sievu gan šī cita puisim nekļuva.

Uzlikusi nepieņemamas masku, Inga joprojām vairās no puisiem. – «Ar tādiem, kas man nepatīk, varu sarunāties mierīgi, pat nesarkstot,» – viņa stāsta. «Bet tie nav interesanti. Toties, ja tuvojās kāds interesants, es sarkstu. Vienmēr domāju, par ko gan ar viņu runāšu. Tas mulsina vēl vairāk. Par savu sarkšanu dusmojos pati uz sevi, bet sarunbiedrs domā, ka dusmojos uz viņu...»

Ingai sākušās sirdsklauves ar sāpēm. Lasītājam jau tagad kļūst skaidrs, kāpēc Ingai sarkšana nekļūst par spēcīgu relišeru, kādam tai būtu jābūt. Uztraukums neļauj izdalīties atraktantiem, varbūt izdalās pat repelenti, lai kā pārmērīgs «tabu» aizbaidītu vīrieti. Par spēju sievietei sarkt (daudzām šī spēja vispār ir zudusi) būtu jāpriecājas, jo šī veģetatīvā nevainīgā seksuālā reakcija ir spēcīgs relišers. Uzziedot arī dzimumorgāni piesarkst. Tas neapzināti signalizē vīrietim šo iespējamo ziedēšanu, ko gan viņš nevar pamanīt, jo meitene ir apģērba.

Viņa izģērbjas, lai ļautu paklausīties savus sirdspukstus. Mani apžilbina viņas ķermeņa skaistums, ko viņa slēpj zem nepiemērotā apģērba. Taču šī meitene neprot ar savu skaistumu valdzināt, viņa neprot kādā labā puisī iedegt mīlestību ar saviem tik spēcīgajiem relišeriem.

Relišeru izmantošana vīrieša iekvēlināšanai

Relišeros katrs sīkums ir nozīmīgs, tāpēc, lai radītu puisī mīlestību, tie jāizprot detaļās jau kopš agras jaunības. Lasītājs, protams, jau zina psiholoģisko relišeru kārdinošo un liedzošo funkciju, to koķetējošo iedarbību. Atcerēsimies, kā mēs priecājāmies par franču modelētājiem, kas, smalki pārzinot apģērba un parfimērijas nozīmi koķetērijā, spēj padarīt neatvairāmu katru sievieti. Diemžēl pēdējos gados modelētāju aizraušanās ar avangardismu no relišeriem gandrīz vai pilnīgi izskauž spēju valdzināt, panākot pat negatīvu iedarbību, t. i., relišeri sāk veikt vīriešu atbaidīšanas funkciju. Galvenokārt sievietes to panāk ar frizūras izkropļošanu.

Daudzas sievietes zina starpību starp labi un slikti apģērbtu sievieti, bet ļoti maz vīriešu zina starpību starp labi izskatīgu kleitu un seksuāli ļoti uzbudinošu (relišētu) kleitu. To pašu var teikt par citiem sievietes tualetes atribūtiem. Panākt labu gaumes izjūtu arī ir dzimumaudzināšanas sastāvdaļa.

Sievietes apģērbā galvenajam vajadzētu būt «aicinošajam» stilam, kas nebūt nenozīmē caurspīdīgas blūzes vai ļoti piegulošus sporta kreklīņus (tas jau ir «izaicinošais» stils). Apģērbam ir jāstimulē vīrieša seksuālā iztēle, tajā pašā laikā neapmierinot viņa ziņkāri par sievietes ķermeni līdz galam. Lai to panāktu, sievietei jābūt ļoti tīrīgai un kārtīgai, apģērbam jāpasvītore viņas auguma estētiskās īpašības. Nedrīkst pieļaut, ka apģērba detaļās maskē viņas krūtis, plecus, gurnus. Vislabāk valkāt vienkrāsainu apģērbu, jo spilgtas krāsas un zīmējumi neļauj vīrietim uztvert sievietes augumu. Nevajadzētu aizrauties arī ar sārtu krāsu apģērbā, jo tā «signalizē» par bērnišķību. Vīriešiem nav sevišķi tīkama arī zaļā, oranžā un violetā krāsa. Violetā krāsa hipnotizē un it kā signalizē – «es tevi ar varu iegūšu». A. Mesmērs tieši tāpēc valkāja violetu apmetni.

Mēs jau runājām par seksuāli uzbudinātas sievietes ādu, kas, pateicoties biostrāvu aktivitātei, iegūst samtainu virsmu, kuru veido biostrāvu «bārkstiņas». Tāpēc sievietei vajadzētu izvēlēties drēbes ar līdzīgu virsmu. Tas, piemēram, varētu būt mīksts kokvilnas audums, samts u. c. Pretēju efektu izraisīs rupji audumi, piemēram, džinsu audums, sintētiskas izstrādājumi un arī tādi, kas bloķē ķermeņa siltumu. Acīmredzot bioloģiskās strāvas, kas sievietē pastiprinās patīkama vīrieša klātbūtnē, stipri ietekmē arī vīrieti. Forels tās dēvēja par mīlas izstarojumiem.

Vīriešus atbaida ciešās korsetēs iespīlētas sievietes. Veļai, lai gan to vīrietis var neieraudzīt, jābūt tādai, kas ļoti patīk pašai sievietei. Šī apziņa, iespējams, modina sievietē tos pašus bioloģiskos mīlas izstarojumus, par kuriem tik ģeniāli iedomājās Forels. Kaislīgas sievietes ir

atzinušas, ka krūšturi, citi veļas atribūti viņu erogēnās zonas it kā glāsta. Parasti šīs sievietes ir arī veiksmīgākās mīlestībā.

1920. gadā Z. Freids rakstīja par psiholoģisko aizsargpārvalku. Mēs hipnozes seansā varam to krietni stiprināt, teikdami transā esošajai sievietei, ka šo pārvalku vajadzīgajā brīdī viņa izjutīs tā, kā izjūt krāšņu vakartērpu, kurā viņa ir sevišķi valdzinoša, kārdinoša un ietekmīga... Vēl efektīgāk būtu, ja varētu atļauties to teikt par viņas intīmākajiem apģērba gabaliem.

Sievietes apģērbam ir jāiedarbojas uz vīrieša iztēli, piemēram, blūzītei jābūt tādai, kas pievērš vīrieša uzmanību sievietes krūtim, bet tās neatsedz. Vēlams, lai blūzītei būtu pogas, kas radītu pieklūstamības ilūziju. Tās neko neatver, bet vīrieša fantāzija ir iedarbināta. Tas ir pats galvenais šīs otrās kārtas relišeru uzdevums. To pašu var teikt arī par sievietes svārkiem.

Gara auguma sievietes bieži vien pieļauj kļūdu, atsakoties no augstpapēžu kurpju valkāšanas, jo tieši augstie papēži piešķir kāju muskulatūrai un solim sevišķu sievišķīgu pievilcību. Protams, augstpapēžu korpēs ir jāprot skaisti staigāt, un to nemaz nav viegli iemācīties.

Arī peldkostīmu nepieciešams izvēlēties vienkrāsainu un bez liekām detaļām, lai tās neaizēnotu augumu. Zeķes vai zeķubikses valkāriet tikai miesas krāsā vai melnas.

Matiem jābūt tīriem un mīkstiem – tādiem, lai vīrietim raštos vēlēšanās «iebraukt» tajos ar pirkstiem vai, vēl labāk, ar seju. Šādu vēlēšanos nomāks frizūra un matu laka. Tām nozīme var būt tikai pirmās iepazīšanās laikā un arī tad pastāv risks zaudēt.

Rotaslietas, sevišķi gredzeni un liela izmēra auskari, arī slēpj sevi izteiktu tabu un ārkārtīgi mazu devu kārdinājuma.

Pilnīgu aizliegumu bez mazākā kārdinājuma slēpj sevi laulības gredzeni un rotaslietas ar reliģiozu saturu. Dārgas rotas vīrietim atgādina, ka tās dāvinājis kāds cits vīrietis, kurš vēl ir sievietes sirdī, ja jau viņa šo dārgo mantiņu uzlikusi. Rotaslietām visbiežāk ir negatīva nozīme vīriešu valdzināšanā. Tās jālieto, lai atgaiņātu pārmērīgu uzmācību.

Sievietes mani bieži iztaujā par brillēm. Varu atbildēt tikai vienu, ka brilles reti kad ir šķērslis vīriešu piesaistīšanai. Sejai piemērotas brilles ir kā nepieciešama rotaslieta bez aizlieguma satura. Neder tikai tumšas, acis slēpjošas brilles. Apšaubāmas ir arī kontaktlēcas, jo arī tās slēpj sievietes acu aicinošo mirdzumu. Pierādīts, ka tumšas brilles nomāc arī seksualitāti gan sievietēm, gan arī vīriešiem, bet seksualitāte neapzinīgi liek sievietēm aktivizēt relišeru iedarbību, tātad pievilcību.

Īpaša nozīme ir smaržām. Tās nedrīkst būt lielā daudzumā un uzbāzīgas. Toties ir ļoti spēcīgas vielas, kas ar ožu nemaz nav uztve-

ramas, piemēram, muskuss. Tas iededz vīrietī kaisli, kuru, prasmīgi modelējot, sieviete var izmantot kā ne ar ko neizdzēšamas mīlestības iededzinātāju.

Sievietēm sevišķa vēriba jāveltī zobiem. Ne tik daudz to izskatam, kā tīrībai, jo pārtikas atliekas, kas uzkrājas starp zobiem, ne tikai tos bojā, bet var nomākt sevišķo garšu, kas rodas mutē seksuālā uzbudinājuma brīžos un uz ko pozitīvi reaģē vīrietis. Smaržas un garšas pievilcīgais relišers (atraktants) vairs nedarbojas, ja sieviete izrāda vīrišķības aktīvo agresivitāti. Ja sieviete iemīlas, viņas agresivitāte kļūst vai tai jākļūst vēl pasīvākai, t. i., viņa izslēdz uzbāzību, rupjības u. tml. izvīrzojot pirmajā vietā relišeru kārdinājumu.

Agresīvam vīrietim, ja viņš kauslībā negūst uzvaru, atraktantu vietā izdalās sievieti atbaidošie repellenti. Tas pats notiek, ja stiprāko kausli, kas citus pieveicis, nostāda pazemojošā situācijā. Arī viņam izdalīsies repellenti. Tā varētu būt laba kaušļu un sociopātu audzināšanas metode. Tomēr, ja viņus nepārliecinām, ka vardarbību var aizstāt ar garīgo uzvaru, piemēram, zināšanām, šāds audzināmais var atnākt uz skolu ar ieroci un noslepkavot klases biedrus un skolotājus, lai pierādītu savu pārkumu, kā tas jau noticis ne reizi vien. Ja viņi nenonāk pie atziņas, ka cilvēkam garīgā uzvara dod nesalīdzināmi vairāk atraktantu nekā fiziskā (arī sportiskā), tad labākajā gadījumā viņi kļūst par prostitūtu pircējiem. Garīgās uzvaras uzslava ir svarīgs tautas audzināšanas veids, jo vairo smadzeņu ražotās vērtības un vienlaikus panākumus mīlestībā.

Runājot par ķermeņa svaru, labāk būt mazliet korpulentai nekā kārnai. Jauniem vīriešiem labāk patīk pirmās. Tas ir klīniski pierādāms, jo kārnām seksualitāte var tā samazināties, ka izzūd pat mēnešreizes.

Pēdējā laikā modē ir garkājainas sievietes (kājas «sākas no padusēm!»), bet par sievietēm viņas tomēr izvēlas retāk. Biznesmeņi viņas izmanto reklāmai, nodarbojas birojos. Seksualitāte šīm garkājainajām diemžēl ir diezgan zema. Glābt situāciju var tikai izsmalcināta relišeru pielietošana. Šeit, kā nekur citur, ļoti spilgti iedarbojas atgriezeniskās saites – forma ietekmē saturu.

Kā piesaistīt seksuāli perversu vīrieti

Var jau būt, ka kāda daiļa būtne tūdaļ iesauksies: – «Kādēļ gan tas vajadzīgs?» – Nesakiet vis. Var taču gadīties sievietu vidū kāda, kas sirgst ar vieglu sadismu. Ar viņu saderīgs var būt tikai pretējas dabas vīrietis, t. i., mazohists. Šādā gadījumā sievietei ir izdevīgi audzēt garus nagus. Vīrietis mazohists tiem tūdaļ pievērsīs uzmanību, iztēlējot tos iecērtamies savā mugurā tuvības brīdī. Normālam vīrietim var rasties tikai izbrīns un nožēla, jo gari nagi sadzīvē ļoti traucē. Starp

vīriešiem ir vairāk to, kas apveltīti ar minimālu sadistisku tieksmi, mazāk – mazohistu. Vismaz tā tam jābūt atbilstoši vīrišķības teorijai. Pastāv uzskats, ka pat minimāls sadisms vairo sāpju izjūtu tā saimniekam, tātad lielākajai daļai vīriešu gari sievietes nagi ir atbaidoši.

Visplašāk no perversijām mūsu sabiedrībā pašlaik ir uzplacis homoseksuālisms. Jābūt uzmanīgiem, jo ir pieņemti lēmumi, ka homoseksuālisms nav perverse. Kas tas īsti ir, vēl ne ar vienu lēmumu nav noteikts. Repelentu un atraktantu izdalīšanās homoseksuālistiem ir izkropļota, tāpēc ar to varbūt būs laimīga sieviete, kurai arī ir šis izkropļojums.

Pēc I. Kinsi pētījumiem, vīrietis var arī nezināt par savu seksuālo novirzi. Viņš var būt tā saucamais slēptais vai latentais homoseksuālis, bet viņam ļoti patīk biksēs tērptas sievietes. Nelaieme sāksies tad, kad šis vīrietis savu novirzi apjēgs (t. i., kļūs par apzinātu pederastu) un sāks sievu krāpt ar sava dzimuma pāstāvjiem. Otra nelaieme ir tā, ka bikšainās sievietes mīlošie vīrieši šī paša cēloņa dēļ ir seksuālie sliņķi, jo, tiklīdz sieviete noģērbj bikses, viņa kļūst seksuāli maz satraucoša. Normāls vīrietis mīl sievieti brunčos, jo te slēpjas psiholoģiskais kārdinājums tos pacelt, ko gan viņš neuzdrošināsies darīt, bet ir iekustināta iztēle. Īsu vai garu bikšu valkātajās pie normāla vīrieša lielus panākumus negūs – bikses ir vājš relišers.

Atcerēsimies «seksuālās samaitātības» likumu

«Kāpēc vīrieši vairāk iekāro sievietes, par kurām runā, ka viņas ir viegli iegūstamas?»

Šādu jautājumu droši vien vēlas uzdot ne viena vien lasītāja. Loģiski domājot, katra vīrieša sapnis ir, lai tā, kuru viņš mīl un cer iegūt, būtu garīgi un fizioloģiski tīra un neskarta. Izrādās, ka te galvenā loma ir vīrieša vislielākajai vajībai – bailēm no neveiksmes. Vīrieši ir fanātiski pārliecināti, ka vīrišķīgs ir tikai tas, kuram veicas, kurš ir uzvarētājs, kuram neatsaka. Vīrieši kļūst fizioloģiski impotenti jau pēc vismazākās neveiksmes gultā, bet psiholoģiski impotentī viņi kļūst jau baidoties, ka sieviete, kurai viņi tuvojas, viņiem atteiks. Šis kaunpilnais un neirotizējošais risks neveiksmīnīkam kļūst vēl lielāks, tuvojoties nesamaitātai sievietei, lai gan tieksme pēc tās ir spēcīgāka. Vērojama paradoksāla, bet likumsakarīga parādība – nesamaitātās un neaizsniedzamās tiek nopulgotas. To dara savā vīrišķībā nedrošie bikšaini, kas dzīvo vienās bailēs, ka viņu nevīrišķība (infantilisms) tiks atmaskota un šo atmaskošanu veiks tā, kura atteiks. Tāpēc no viņas bīstas.

Vīrieša skatījumā skaista sieviete (mūsu piemērā Inga) var atteikt biežāk nekā neglīta, tāpēc pēdējām ir lielākas izredzes uz to, ka izvēlēsies tieši viņas, lai gan arī te pastāv atteikuma fobija. Lai to pārvarētu, vīrieši mēdz piedzerties vai citādāk sevi apdullināt, tā «piekrišanu»

saņemot tikai no degradētām būtnēm vai prostitutām. Tas stāvokli vēl vairāk pasliktina, jo fobija nostiprinās.

Šis likums nav jāattiecina tikai uz «seksuālo samaitātību».

Bija laiki, kad par samaitātību uzskatīja brīvu un laipnu attieksmi pret vīrieti vispār. Tas ārkārtīgi traucēja jauniešiem ļaudīm iepazīties. Vecāki pat nebija ieinteresēti jauno patstāvībā, jo līgavas un līgavaiņus izvēlējās viņi paši. Laiki ir mainījušies. Lai iepazītos, sievietei ir jāizskatās pieejamai. Sieviete izdara vislielāko kļūdu, ja savu pieejamību glabā tikai vienam, izredzētajam. Tas neattiecas uz seksuālo pieejamību, tai tiešām jābūt tikai vienam vienīgajam.

Pieņemsim, ka jauna sieviete ir aizgājusi uz dejām. Te ir arī «viņš», kuru viņa izvēlējusies un gaida. Baidīdamās, ka tieši tad, kad viņš gribēs viņu uzlūgt, viņa jau dejos ar kādu citu, sieviete visiem uzlūdzējiem atsaka. Pati to negribēdama, viņa demonstrē nepieejamību. Var gadīties, ka, baidīdamies no atteikuma, pie viņas nepienāks arī «viņš», kuru visu vakaru ir gaidījusi un kura dēļ atteikusi visiem citiem.

Teiktais neattiecas tikai uz deju zāli vien, tas attiecas uz visu dzīvi. Visveiksmīgākās ir sievietes, kuras saskarsmē vīriešus nešķiro, ir laipnas un atsaucīgas arī pret tiem, kuri nav kandidāti uz dzīvesbiedra lomu un kuri viņām nemaz nav īpaši patīkami. Vīrietim, kuru sieviete gaida, palīdzēs iedrošināties, jo viņa skatījumā risks saņemt vīrišķībai kaunpilno atteikumu kļūs krietni mazāks. Tas ir «samaitātības» likuma turpinājums, tikai šim likumam vajadzētu izdomāt citu nosaukumu.

Rodas arī doma – kā ievērot šo likumsakarību sievietei, kas jau ir precējusies? Atcerieties, ko runājām sākumā par otrās pakāpes relišiem. Tas attiecas arī uz «samaitātības» likumu. Pieejamību nevajadzētu demonstrēt flirta veidā, kad it kā sola kaut ko vairāk vai pat rada cerību uz intīmo tuvību. Pietiks ar laipnību un smaidu, kas paudīs – *esmu vienmēr piecīga jūs redzēt!*

Līgavaini jāprot iedrošināt

Par vīriešu grūtībām, kuras viņi nekad nepārvarēs, pastāstīju tāpēc, lai uzaicinātu sievietes uz sievišķīgu, maskētu aktivitāti, kas agrāk bija ļoti izkopta, bet totalitārisma laikos un divdesmitā gadsimta vētrās ir pilnīgi aizmirsta.

Piemēram, sasveicināšanās. Sieviete ir tiesības un ir arī pieklājīgi sveicināt katru, lai arī nepazīstamu viņai iepatikušos vīrieti pat vislielākajā pilsētā. Pamēģiniet to izdarīt tagad, kad šī norma ir aizmirsta! Jūsu sveicinātais vīrietis vismaz pāris nedēļu prātos, kas jūs īsti esat, vai esat pazīstami, vai agrāk redzējušies. Vēlāk jūs nejauši ieraudzījis uz ielas, viņš sekos jums – savai nezināmajai. Jums atliek tikai izlemt – vēlreiz sasveicināties vai arī to nedarīt. Pirmais, kas jums jādara, ir

jāsveicinās ar visiem vīriešiem jūsu darbavietā, dzīvesvietā, veikalā, kuru jūs bieži apmeklējat, atpūtas vietā un citur, kur vien tas iespējams.

Un smaidiet! Nav nekā iedarbīgāka par smaidu. Smaidošs cilvēks vienmēr uzvar. Smaidam neko nevar izdarīt pat visspēcīgākais hipnotizētājs.

Vienmēr atcerieties, ka smaidot ap 80% smaida vēršas uz jūsu pašas ķermeņa un psihes iekšpusi un ietekmē garastāvokli, domas, veiksmi. Uzsmaidot visi slēptie pirmās pakāpes relišeri no jūsu smaida atdzīvojas, smaidis pat rada dabiskas paša organisma radītas zāles, kas veicina veselību. Smaidis paslēpj arī domas no citu cilvēku intuīcijas, bet, smaidot citiem, jūs paverat viņu domas un, ja neizdosies tās nolasīt, tad varēsīt nojaukt. Smaidis ir relišers!

Ir desmitiem vietu, kur var iepazīties ar vīriešiem. Izvēlieties tās, kur pulcējas jūs interesējošie. Nevajadzētu izvēlēties tikai bārus un restorānus, jo vīrieši, kas «ganās» šajās vietās, cer sastapt tikai tūlīt lietojamās sievietes.

Ar ko sākt iepazīšanos? To jau pateicām. Pēc tam var lūgt vīrieti kaut ko paskaidrot, izdarīt sīku pakalpojumu. Bet pēc tam – atcerieties! – vīrieši mēdz stāstīt par sevi. Izprovocējiet uz to savu jauno paziņu. Un ne tikai lai iepazītos, bet lai daudz ko par viņu uzzinātu.

Jūs uzvarēsiet uzreiz, ja panāksiet, ka vīrietis pastāsta par kādu savu senu mīlestību, jo stāstīdams viņš to pārnesis uz jums. Klausīties jāprot ar aizrautību. Atcerieties, ka ar vīru tas būs jādara visu mūžu...

Sīks padoms

Ja vīrietis lūdz jūsu tālruņa numuru, vispirms palūdziet viņa tālruņa numuru. Ja to nedod, tad nedodiet arī savējo. Ja apmaiņa ar numuriem tomēr notiek, tad dodiet tikai savu darba tālruni vai mājas numurā pieļaujiet nelielu kļūdu. Pēc tam pirmā pārbaudiet, vai tas tiešām ir viņa tālruņa numurs. Satikšanos norunājiet tikai dienā un vietā, kur apgrozās daudz cilvēku.

Imprintinga (ieprogrammētie) relišeri

Psihofizioloģiskais mehānisms, kas ieprogrammējies smadzenēs noteiktā kritiskā attīstības periodā, kļūst par ļoti noturīgu uzvedības stereotipu. Ir aprakstīts, kā piesaistes (tas ir tas pats) atklājējam Lorenecam pilēni skrēja pakāļ, nevis mātei pilei.

Putniem šis brīdis ir ļoti īss, bet jo attīstītāks dzīvnieks, jo ilgstošāks ir imprintinga posms. Tas turpinās pat līdz dzimumuzvedības apgūšanas vecumam. Šajā ziņā sievietes uz imprintingu ir krietni vājākas, kas ir stingras audzināšanas, dzimumtieksmes īpatnību un citu faktoru rezultāts. Par to runāsim nodaļā par bioloģiskajām šķērēm un

mīlas jūtu attīstību. Toties vīrietis (zēns) ieprogrammē katras iepatikušās sievietes uzvedību, sākot ar žestiem, smaidu, gaitu utt., bet it sevišķi, ja viņš ar šo sievieti nonāks tuvākās erotiskās vai seksuālās attiecībās. Šādos gadījumos ieprogrammējas katra nianse, no kurām dažas kļūst par spēcīgu signālu seksuālai darbībai.

Piemēram, kāds maniaks uzbruka sievietēm, kas valkāja melnas zeķes. Tikai nevajadzētu domāt, ka imprintings vienmēr izraisa seksuālas novirzes, lai gan daži autori atzīst, ka tas ir viens no deviācijas cēloņiem. Visbiežāk tas izveido sievietē vai sieviešu grupā (var runāt arī par ļoti lielām grupām, pat līdz tautai) virkni rituālu, kuru pielietošana izraisa pretējā dzimuma pievilkšanos sievietei, kurai šis faktors darbojas vizitēktāk. Tā ir tā pati piesaiste kādam objektam (arī cilvēkam), kādā nokļūst jauns dzīvnieks, kas sekos cilvēkam pat tad, ja viņš to sitīs un spārdīs kājām. Viņš sekos tikai šim cilvēkam, kuram, acīmredzot, būs atšķirīga īpašība no citiem (gaita, balss u. c.). Tāpat vīrietis seko sievietei, ja viņā atrod jaunībā ieprogrammēto imprintinga relišeru.

Spēcīgs imprintinga relišers var būt, piemēram, dejošanas prasme, bet var nonākt arī līdz sen nemazgātu sviedru smakai, kas uzbudināja Napoleonu. Normālu vīrieti uzbudina svaigu sviedru smarža, kas radušies jau tuvības gaidās, t. i., ar lielāku vai mazāku seksuālu uzbudinājumu.

Imprinting var būt visneiedomājamākās lietas, arī tālu stāvošas no seksa. Sievietēm ir savdabīgs talants atmaskot vīrieša imprintingu un atdarināt to, uzsākot kārdinājuma un aizlieguma procesu (koķetēriju). Tomēr ir novērots, ka imprintinga gadījumā mīlestības vietā bieži rodas atkarība no attiecībām. Tādēļ arī rakstām šis rindas, jo tādā gadījumā veidot ģimeni ir pārāk bīstami.

Imprinting ir ļoti ātri iegūstams un ļoti noturīgs uzbudinājuma perēklis galvas smadzenēs, un, ja tas ir patoloģisks (deviants), tad praktiski nelikvidējams. Tam raksturīga ļoti spēcīga emocionāla spriedze. Imprintinga rezultātā var dziļi iefiksēties konkrēta situācija, kādā pirmo reizi radies spēcīgs seksuālais uzbudinājums. Tad turpmāk vairs nekas nav vajadzīgs, ne pastiprināšana, ne atkārtošana, ne kas cits. Uz visu mūžu ir nelokāmi ieprogrammēta šī uzvedība vai partnera izvēle pēc kādām sevišķām pazīmēm, kas būs relišers. To kādai sievietei atradis, vīrietis viņai nešķirami pieķersies (atcerēsimies J. Jaunsudrabiņa romānu «Aija»).

Uzzināt par šo īpatnību reizēm pat nav sevišķi grūti. Jāļauj tikai vīrietim par sevi stāstīt, kas vienmēr ir bijis galvenais vīrieša iemīlīnāšanā sevī un kas būtu jāzina katrai sievietei. Pa ceļam var atklāt arī imprintingu, kas sievietēm parasti nav nemaz tik grūti apgūstams, pārvēršot to par savu imprintinga relišeru. Piemēram, Vilmas jautājums

atklāj, ka lielai grupai vīriešu imprintinga relišers var būt sievietes smarža. Par vispārēju relišeru tas nevar kļūt, jo ne visi vīrieši reaģē uz sievietes smaržu, bet tādu ir pietiekami daudz, lai tas būtu vērā ņemams faktors. Ko jautā Vilma?

Nejauši novēroju draudzeni, saunā nosvīdušu, masturbējam. Pēc tam viņa savāca sviedrus no krūšu rajona un izdalījumus no gurnu iekšpuses. Man viņa tikai isi atbildēja, ka tas noderēsot vīriešu piesaistīšanai. Kā gan viņa to dara?

Vilma

Tagad, kad jūs zināt par atraktantiem, kas izdalās pie seksuālā uzbudinājuma un pievelk ar savu smaržu pretējo dzimumu, tad acīm redzot šādi faktori (relišeri) ir arī sieviešu sviedros (atceramies Napoleonu). Zinātnieki to jau ir atklājuši. Vispirms makaka rezus mātītēm, kurām ievadīja sievišķos hormonus (seksuāli uzbudināja), maksti parādījās viela, kas padarīja vai trakus tēviņus. Izrādās, šie kopulīni vēl lielākā daudzumā izdalās sievietes maksti un arī sviedros, ja viņai ievada hormonus vai viņa ir seksuāli uzbudināta (šajā gadījumā masturbējot) un rada organismā daudz sievišķo hormonu. Tikai jābrīdina, ka lielā daudzumā ievadīti, dzimumhormoni cilvēku izkastrē. Iespējams, ka Vilmas draudzene no iegūtajiem izdalījumiem gatavo viņai vien zināmu preparātu vīriešu piesaistīšanai, ko tur stingrā noslēpumā. To dara tikai I ceļa gājējas, jo viņas sevi padara pornogrāfiskas.

Par šo gadījumu rakstījām arī tāpēc, ka meitenes bieži mēdz samainīt kleitas un citus apģērba gabalus. Sevišķi jābīstas no izvarotu meiteņu apģērba gabaliem, jo tajos var būt iesūkušās vielas, kas izkropļo vīrieša attieksmi pret smaržām, kuras palikušas šajos apģērbos.

Atliek vēl jautājums – vai draudzene ar šo «preparātu» prot vīrietī veidot arī mīlestību, vai viņai zināms seksuālās pārsātinātības likums? Tas jau attiecas uz II ceļu (sk. ievadu), ja viņa vēlas veidot stipru ģimeni. Ja viņa grib tikai izklaidēties, tad panāk visu, ko vien vēlas, un var kļūt ļoti pieprasīta prostitūta.

Relišeri sievietei, izņemot galvenos pamatrelišerus, var būt dažādi, kas noder mazākas grupas vīriešiem. Ir relišeri, kas der tikai vienas vai dažu tautu vīriešiem, piemēram, parandža, bet būs atbaidoši citu tautu vīriešiem. Vienmēr var rasties doma, ka tie ir imprintinga relišeri.

Pasaulē var būt arī tikai viens vīrietis, kam vajadzīgs tāds relišers, pēc kāda netieksies neviens cits. Ja neviena sieviete to neatminēs un šo kārdinājumu nelietos, šī vīrieša uzvedības varianti var būt daudzi un dažādi. Tajā skaitā arī devianti, jo būs pastāvīgu meklējumu ceļš. Gadās arī, ka sieviete izdarījusi kādu žestu, kas uz klātesošu vīrieti iedarbojas kā relišers. Viņš sekos šai sievietei, neskatoties ne uz ko. Visbiežāk šāds žests ir erotisks ķermeņa valodas aicinājums vai kas līdzīgs. Pēdējā gadījumā sieviete būs patiesi pārsteigta par vīrieša uzbāzību, ja viņas plānos nemaz nebūs šo vīrieti savaldzināt.

Gribētu, lai lasītājs saprastu, ka relišeri liek sievietei nostāties krustcelēs un izvēlēties iet I vai II ceļu. Relišeros ir milzīgs spēks, un katra tos var izmantot pēc sava ieskata un vēlēšanās, tikai jāpatur prātā arī nākotne. Relišeri vēl nav līdz galam izpētīti, bet ir zināms – tajos ir tāds spēks, kas cilvēku var gan iegrūst nāvē, gan arī piecelt no mirēja gultas. Par šo sievietes pasīvo agresiju tik sīki stāstījām arī tāpēc, ka tā var tikt lietota arī ļaunprātīgi, radot daudzas un dažādas novirzes, kalpojot nevis mīlestībai, bet tikai patēriņa seksam.

Kad relišeri zaudē iedarbību

Pienāk brīdis, kad relišeri pakāpeniski sāk zaudēt varu. Nekāda kleita vairs neizceļ zem tās neesošu kārdinājumu, ādas smarža kļūst vecīga, bez kārdinājuma to noglāstīt, rotaslietas un kosmētika pat darīs sievieti smieklīgu, sevišķi, ja tās lieto izšķērdīgi.

Tad vietu ieņem tie relišeri, ko dēvējam par trešās pakāpes relišeriem – personības daudzšķautņainība. Cilvēkiem kā diviem līdzīgiem draugiem ir daudz kopēja, par ko runāt, domāt, spriest un atkal pārrunāt. Seksuālais ar saviem relišeriem ir aizgājis tik dziļi, ka šķiet pilnīgi pazudis. Bet šie divi cilvēki nav tikai draugi vien. Viņu vidū, ja arī nenotiek seksuālas darbības, spilgti cauri spīd varena garīgā erotika. Tas ir pāris, kuru vieno mīlestība.

Pēdējā laikā šādus pārus esam redzējuši maz, tomēr esam. Tie ir mazākumā vai arī nav tik saskatāmi. Viņi dzīvo savu slepenu dzīvi kaut kādā savā valstībā, kurā mēs netiekam ielaisti un neredzam tur notiekošo. Ja viņus vienotu tikai trešās pakāpes garīgie relišeri, diez vai tas būtu pietiekami. Drīzāk garīgie, bezgala daudzšķautņainie relišeri viņus saved kopā tādus, kas ir atbilstoši K. Junga Anima un Animuss. Viņi līdz mūža galam palīdz viens otram ieraudzīt un izjust sievieti un vīrieti.

Tāpēc vienīgais aicinājums, kuru varētu izteikt nobeigumā, būtu augstākā mērā nopietni rēķināties ar trešās pakāpes relišeriem, jo tad, pusmūža krīzei pienākot, nebūs jāšķiras un jādodas jaunos meklējumos.

Ir vēl Pēra Ginta variants, kad savu Animu atradušais tam nevar noticēt un dodas bezgalīgos un bezcerīgos meklējumos, kam nav ne gala, ne malas. Ir tikai viens – atgriešanās ceļš pie savas Solveigas, savas Animas. Nemsim to vērā, ja gribam kļūt laimīgi. Ne jau visas Solveigas gaida līdz mūža galam...

NO SEKSUĀLĀS TIEKSMES LĪDZ JŪTU PILNBRIEDAM

Mīlestības dialektika

Es pieņemu savu seksualitāti tāpat kā es pieņemu savu saprātīgumu un garīgumu, un es zinu, ka reizēm es esmu viens, reizēm cits, bet vienmēr es esmu pats. Mana seksualitāte esmu es, tāpat kā mans prāts esmu es, un neviens mani nepiespiedīs kaunēties par to... Ja man kaut kas nepatīk, tas ir lēts un nejaušs sekss. Ja es kaut ko apgalvoju, tad to, ka seksualitāte ir pārāk smalka, ievainojama un būtiska lieta, lai ar to apietos nevēriģi. Ja es ko nicinu, tad tas ir bezjūtu sekss.

D. H. Lorenss esejā «Bailes»

... jaunībā staigulis, vecumā mūks...

No Z. Freida grāmatas
«Seksualitātes psiholoģijas apcerējumi»

Mani vajā kāds lāsts. Meitene, pēc kuras es tiecos ar visu dvēseli, kuru es cienu, kuru vēlētos aizstāvēt, ar kuru varētu nosēdēt cauru nakti, pirkstu viņai nepiedurot, tā absolūti neizraisa mani seksuālu tieksmi. Bet, kad klasē ienāk mūsu skolotāja ar augstām krūtīm un tievu vidukli, es izjūtu baismīgu kaisli. Es tišām nometu kādu priekšmetu, lai noliecies paskatītos uz viņas slaidajām kājām. Es izjūtu īpašu saldkaisu satraukumu, notverdams momentu, kad viņas kleita uzraujas uz augšu un skaidri iezīmē skaistos gurnus. Tad es degu neap-rakstāmās ugunis, sarkstu no villinošās iedomas, kas būtu tur, augstāk... Un man gribas pacelt kleitu, sajūst šo sievieti zem sevis, līdz sāpēm skūpstīt viņas kailās krūtis.

Tā man paiet viņas stundas. Priekšmetu es nespēju apgūt, un man ir liels kauns, bet tajā pašā laikā es cenšos sarūgtināt viņu ar savu nezināšanu, un tas dara man prieku. Runā, ka viņa savam vīram ir neuzticīga. Dakter, vai tiešām visu dzīvi man patīks tādas sievietes? Kāpēc es neko tamlīdzīgu neizjūtu ar to, kura patiesi būtu mierā ar mani? Varbūt man visu mūžu būs jāiztiek ar prostitutām?

Tā raksta pat vēl ne jauneklis, bet pusaudzis Nikolajs, kādas rajona vidusskolas audzēknis.

* * *

Tikai Jums, dakter, es varu izstāstīt, kā viņi mani mocīja, iemānījuši pames-tā nomales šķūnī. Tur uz satikšanos mani aicināja jauneklis, kas man patika tāpēc, ka viņš visus vadīja, visi no viņa baidījās un paklausīja viņam. Es viņu milēju, ticēju viņam un biju gatava atdoties viņam, tāpēc arī gāju. Tikai izrādījās, ka tur noslēpušies viņa draugēji, visa viņa banda. Viņi mani saķēra, norāva drēbes un visu klātbūtnē, iekarsīgu kļiedzienu troksnī mani izvaroja mans iemīļotais. Pēc tam viņš to atļāva izdarīt saviem tuvākajiem draugiem. Visam baram neļāva man tuvoties. Viens no viņiem piespieda mani sūkāt savu dzi-mumloekli. Un tad es to nokodu. Pārējie sākumā domāja, ka viņš rēc no baudas un vēl dzīvāk čaloja, bet, kad saprata, pamatīgi apjuka, un es paguvu aizbēgt... Bet mana dzīve ir izkropļota, es vairs neticu mīlestībai.

Maša

Krāsainais attēls «Mīlestības dialektika» (sk. 5. un 6. krāsainos attēlus) vieno visas šīs grāmatas nodaļas. Šajā attēlā viena virs otras ir izkārtotas šādas fāzes:

1. Mīlestības vēsturiskā attīstība no iedomātajiem dzimumtieksmes sākumiem zemāk attīstītiem dzīvniekiem un spilgtām dzimumemocijām augsti attīstītiem līdz pat cilvēka varenajām jūtām;

2. Mīlestības ontogēnētiskā attīstība, kur redzams, kā tas pats (vēsturiskais) process atkārtojas, bērnam pieaugot un sasniedzot brieduma gadus. Jāpiezīmē, ka ontogēnētiski visspilgtāk atkārtojas fundamenti, t. i., vissenākās pārmantotās īpašības, bet mazāk izteikti tās, kuras modina socializācija, kas raksturīgas tikai vienai dzīvnieku sugai un izzūd reizē ar šās sugas izzušanu vai arī tad, ja pēcteči nekontaktējas ar vecākiem. Tas neļauj skaidri saskatīt ontogēnēzi, tajā pašā laikā pasvītrot dzimumaudzināšanas nozīmi.

3. Šis ceļš jānoiet vēl trešo reizi, iemīlot konkrētu personu, tādējādi aizpildot centrālās nervu sistēmas izveidoto «jūtu tilpni» (arhetipu) ar saturu – konkrētu mīlestību (tāpat kā piepildās trauks). Ja socializācija noritējusi gludi, ja adekvāti izejot psihoseksuālās attīstības fāzes, indivīds ir harmoniski nobriedis, konkrētās mīlestības veidošanā viņam grūtību nebūs.

Šī shēma attēlo, kas notiek atsevišķās, bet savstarpēji saistītās smadzeņu struktūrās, kad tajās izveidojas mīlestības dominante (sk. 3. krāsaino attēlu), kā arī palīdz atklāt, saprast un pamatot dažas cilvēka dzimummīlestības likumsakarības un atrast mūsdienām piemērotākos dzimumaudzināšanas paņēmienus katrā jaunā cilvēka attīstības fāzē. Dabiski, shēma ir shēma un nevar pretendēt pat uz aptuvenu attiecīgās parādības atspoguļojuma pilnību, bet tā ļauj iztēloties notikumu gaitu, atsevišķu mīlestības spēju attīstības fāžu secību (tāpat, piemēram, tiek sagatavota bērna spēja noteiktā attīstības posmā iemācīties lasīt) un pašas mīlestības rašanos (pati lasīt mācēšana). Lai arī cik atšķirīgi tas katrā cilvēkā notiktu, pamats visiem ir vienāds – dzimumtieksme, seksualitāte, vēlāk erotiskas emocijas (romantiskā mīlestība), kas pēc tam ierosina mīlestības jūtu attīstību (pilnbrieda mīlestību), paralēli agresijai kļūstot par pilnbrieda naidu.

Tas viss noteiktos posmos pa fāzēm pakāpeniski virzās arvien augstāk un augstāk. Katra dzīve, katrs cilvēks, viņa paauzde atkārtu jaunu loku šajā bezgalīgajā dzimumattiecību attīstības spirālē (sk. 6. krāsaino attēlu). Rodas pamats, ceļš (arhetips), lai vēlāk veidotos jau konkrētas mīlestības dominante, kurai pastāvot tas viss vēršas pie viena konkrēta pretējā dzimuma pārstāvja (piepildās izveidotā tilpne, arhetips, ko jau dēvē par dominantu).

Cilvēka dzīvē var atrast īsu fāzi, kurā seksualitāte, t. i. mīlestības pamats (kā pamats jaunbūvējamai mājai) atklājas vairāk vai mazāk «tīrā

veidā» – vēl nav stāvu. Jauniešiem tā ir pubertāte, kad dzimuminstinkts īsti pamostas un dzimumhormoni «saceļ savas pirmās pavasara vētras». Tas ir iedzimts instinkts, kas ģenētiski ieprogrammēts jau mūsu senču dzīvnieku organismos – vissenākā un dziļākā arhetipa daļa.

Platoniskā fāze vai latentais periods

Ar to sākas pārejas vecums pēc bērnības, kurā nepastāvēja tieša dzimumtieksme. Pēc E. Eriksona šī ir IV krīze (fāze), pēc Z. Freida latentais periods (sk. 4. krāsaino attēlu). Līdz šai fāzei bija mīlestība pret vecākiem spēlē un īstenībā, varbūt vēl pret kādu nozīmīgu cilvēku.

Te libido eksistēja kā dzīvības (izdzīvošanas) instinkts ar savām nepieciešamajām erogenajām zonām, piemēram, lūpas, lai stimulētu zīšanas aktu, pēc tam tūplis, lai iemācītos saturēt fekālijas līdz brīdim, kad varēs izdarīt defekāciju tādā veidā, kā tas pieņemts cilvēkiem. Ja notiek libido attīstības aizture (infantilisms), piemēram, lūpas saglabā ļoti spēcīgās erogēnās zonas nozīmi, tad infantīlais cilvēks nevarēs iztikt bez pirksta zīšanas, nagu graušanas, viņam vienmēr vajadzēs kaut ko bāzt mutē, vēlāk smēķēt utt. Attīstoties tālāk, libido iegūst arī dzimumtieksmi – nepieciešamo komponentu dzīvībai, visas sugas izdzīvošanai. To pašu ceļu iet agresija.

Platoniskajā fāzē dzimumtieksme ir neapzināta. Tā rodas it kā bērna psiholoģijas dziļumos (attēlā sarkanā krāsa zaļajā, tā vēl ārēji maz pamanāma, neapzināta). Rodas pirmā draudzība, aizraušanās bez tiešas vēlēšanās apmierināt vēl slēpto un neapzināto dzimumtieksmi. Tā ir platoniskā jeb romantiskā fāze, kurai seko atklāta vai, kā mēdz sacīt, «paaugstinātas seksualitātes fāze». Pēc kādām pazīmēm var noteikt šo platonisko fāzi? To konstatēt ir ļoti svarīgi, tā ir visvairāk piemērota dzimumaudzināšanai. Tā kā ir sākusies dzimumtieksme, var sākties sublimācija. Vecāki nedrīkst palaist garām šo fāzi, jo tā var zaudēt arī ģēniju.

Vispirms ir it kā bailes no neparastā, kas parādās un tuvojas, un tajā pašā laikā neapzināta skaudība pret tiem, kas to jau sasnieguši. Zēns šajā fāzē paziņo, ka viņš nesēdēs blakus meitenei, apvainojas, ja kāds saka, ka viņš ir iemīlējies, bērni kaitina viens otru un apsaukā par brūtgānu un brūti. Uz sienas uzraksta «Ilze + Jānis = mīlestība» utt. Tajā pašā laikā draudzībā parādās mīlestības attiecību elementi, piemēram, greisirdība. Viena draudzene saka otrai: – «Es ar tevi vairs nedraudzēšos, jo tu gāji uz kino ar citu meiteni!» – Zēnos parādās kauslība gan kā sava pārākuma izrādīšana, gan arī meiteņu dēļ.

Šajā periodā draudzība it kā kļūst ciešāka – pastaigājoties bērni ņem viens otru zem rokas, bez nolūka aizskar erogēnās zonas. Daļa autoru šīs izpaušmes uzskata (drīzāk gan nepamatoti) par šim vecumam

Tās seksuālais raksturs ir bezgala vājš, jo līdzās spilgtām, tātad kaislām redzes un dzirdes sniegtām izjūtām snauz nenoteiktas, vēl tumšas seksuālas ilgas.»

Apzīmējums «platonisks» ir ļoti nosacīts. I. Sečenovs strikti uzsver, ka arī šajā agrīnajā nepieciešamajā fāzē mīlestībai piemīt «konspirētas seksuālas alkas». Šās fāzes posms nostiprina aspektāciju. Par īsto dzīves līdzgaitnieci vēlāk visbiežāk kļūst persona, kas līdzinās agrās jaunības mīlestībai. Dažkārt ir nozīme pat vecumam. Viss sacītais attiecas arī uz meitenēm. Ir ļoti svarīgi, kādi cilvēki māca mūsu bērnus, kādi esam mēs paši, kādi ir tie, ar kuriem mūsu bērni satiekas un draudzējas. Tie visi ir sociālie paraugi.

Reiz sastapu vīrieti, kas mūžā bija četrreiz apprecējies. Visas sievas izturēšanās ziņā bija līdzīgas viņa jaunības mīlestībai. Šķiršanās allaž notika viena un tā paša iemesla dēļ, un katrā nākamajā laulībā sieva bija tajā pašā vecumā. Turklāt pirmā sieva bija par viņu krietni vecāka, bet pēdējā divdesmit piecus gadus jaunāka.

Vienlaikus šī fāze ir sublimācijas un hipersublimācijas fāze, ja talants izrādījies sevišķi nozīmīgs. Vecāki pirmie uzmanīgi un saprātīgi vēro bērnus un, ja atrod dotības, tās attīsta virzienā, kādā bērns ir parādījis spējas. Šiem vecākiem nedraud briesmas, kādas var novērot nākamajā fāzē, kad visu bērnu (vai pusaudzi) centīsies pārņemt seksualitāte, kas ar šādu tendenci izceļas tieši šajā fāzē. Skaidrs, ka sublimācija šo fāzi gandrīz var izslēgt, jo latentajā periodā (sk. 4. krāsaino attēlu) izdarītais pagrieziens pa IV ceļu ierobežos seksualitāti, noņems tās grūtības un sarežģījumus, kas tagad uzpeld aizvien agrāk (agrīna dzimumdzīve, grūtniecība, veneriskās slimības u. c.). Sublimējot mēs bērnu saglabājam laimīgai ģimenes dzīvei, vienlaikus paverot viņam ceļu arī uz slavu un citiem panākumiem turpmākajā dzīvē. Šajā fāzē garām palaistais vēlāk ir grūti atgūstams – jau vajadzīga psihoterapeita palīdzība, lai gan arī šajā periodā tā nemaz nav lieka.

Jauniešu paaugstinātas seksualitātes fāze

Sākas nākamā fāze. Seksualitāte gandrīz tīrā veidā izlaužas no platoniskās čaulas, kļūst izteikti jūtama, apzināta, plosās tā saucamās «hormonu vētras», ir iestājusies paaugstinātas seksualitātes fāze. Dzimumaudzināšanā jāpievieno jauni elementi, tāpēc jāzina vismaz dažas šīs fāzes pazīmes.

Vienkāršo nevainīgo interesi par pretējo dzimumu nomaina kaislība, fantazēšana par seksu. Nereti skolā atrodami pornogrāfiski zīmējumi, dažkārt pašdarināti. Uzraksta «Ilze + Jānis = mīlestība» vietā uz sienas parādās rupjības. Par neretu parādību kļūst onānisms. Atavisms izpaužas atklātākās vai slēptākās grupu seksuālās darbībās, no kurām par veselīgām var atzīt tikai dejas. Zēni var aizvest meiteni vientuļā

vietā, lai izvarotu. Turklāt šīs darbības atklājas reti, abas puses ne visai apzinās notikušā nopietnību, reizēm pat attaisno to. Ballītes bez vecāku klātbūtnes, pat ja tajās piedalās labi audzināti pusaudži, var pārvērsties par dažāda veida grupu seksu, turklāt dalībnieki maz kautrējas cits no cita. Raksturīga ir tieksme uz poligāmiju. Cita atavisma izpausme vai vīrišķības attīstības posms šajā fāzē ir kauslīgums (agresija ir seksualitātes otra puse!). Tā ir atbalss no dzīvnieku «turnīriem», tikai bieži ar daudz lielāku cietsirdību un ļaunumu.

Neaudzinātam cilvēkam instinktīvas darbības izpaužas kroplīgi salīdzinājumā ar dzīvniekiem. Ja vīrišķība ir paspējusi apsteigt šo fāzi un attīstīties tālāk, tieksme uz kaušanos un azartu pazeminās vai pilnīgi izzūd. Šo fāzi raksturo strauja garastāvokļa maiņa, notikumiem neatbilstoši pārdzīvojumi, dzimumemocijas ir vāji izteiktas, islaicīgas, ļoti nestabilas, nenoturīgas, izpaužas to negatavība, tiešums un vienkāršība, trūkst daudzveidības. Šajā fāzē pusaudži bezgala viegli ļaujas modei un grupu psihozēm. Viņiem patīk mākslas veidi, kas iedarbojas uz instinktu, nevis uz jūtām un emocijām (attīstībā atpalikusi labā smadzeņu puslode). Smēķēšana ir ļoti izplatīta ne tikai tāpēc, ka gribas izskatīties pieaugušam, bet vairāk tāpēc, ka šajā periodā abu dzimumu pārstāvjiem lūpas ir ļoti spēcīgas erogenās zonas, kas prasa pastāvīgu kairinājumu, ko var panākt ar cigareti (nesūkāsi taču pirkstu!). Smēķēšana ir orālais onanisms (sk. turpmāk par orālo seksu).

Meiteņu paaugstinātas seksualitātes fāze

Meitenēm parasti normālā variantā paaugstinātas seksualitātes fāzes it kā nav, jo «hormonu vētras» notiek emocionalitātes ietvaros. Seksuālā tieksme, apaugdama ar emocijām un jūtām, kļūst «neredzama». Nākotnē ceļamās «mīlestības pils» pamati ir zem zemes, tos neredz, lai gan tie balsta šo pili. Seksuālā pārsātinātība saēd šos pamatus un nojauc iespēju uzcelt mīlestību. Tas attiecas uz ontogēnēzi (šajā fāzē uzsākta dzimumdzīve aptur attīstību) un arī uz katru konkrētu mīlestību. Agrīna dzimumtieksmes apmierināšana pārtrauc šās konkrētās mīlestības tālāku veidošanos (sk. 4. un 6. krāsaino attēlu).

Pati daba ir devusi meitenei iespēju veidot puisī mīlestību, uzlietot viņas dzimumtieksmei šajā periodā bremzes, kas lieku reizi apstiprina arī seksuālās pārsātinātības likuma objektivitāti un svarīgumu. Kļūstot apzināts un uz visiem laikiem iegaumēts, šis likums var palīdzēt katrai meitenei likt sevi iemīlēt, apzināti lietojot valdzināšanas mākslu, kārdinot un liedzot, abas šīs puses prasmīgi līdzsvarojot. Tiklīdz viena no tām ņem virsroku, mīlestības celšanas process var izjukt. Kāda meitene puisim lika saprast, ka viņam līdz tuvības brīdim būs viņa jāaplido vismaz gadu. Puisis atmeta ar roku un aizgāja pie viņas draudzenes, kas deva cerību, ka viss notiks jau rīt, bet rīt sacīja to pašu.

Viņiem tas notika pēc diviem gadiem pirmajā kāzu naktī. Ja mērķis nav palikt kopā, seksu var uzsākt jau pirmajā vakarā, tikai jāatceras, ka visbiežāk vīrietis pēc tam aiziet ar riebumu pret pieļāvīgo partneri, neskatoties ne uz kādiem kvēliem solījumiem pirms tam.

Apzināta augsta seksualitāte ļoti jaunām meitenēm var rasties tikai noviržu gadījumā, īpaši tad, ja ļoti agri uzsākta dzimumdzīve. Dzimumaudzināšanas trūkuma rezultātā, nekā nezinot par dzimumjautājumiem, meitene šajā fāzē var kļūt par sievieti, nesasniedzusi pat 14 gadu vecumu. Somu seksologs V. Polte par šo fāzi raksta: – «Gadās, ka izdevīgā brīdī notiek dzimumakta mēģinājumi. Visbiežāk gadās, ka vairāki zēni to dara ar vienu meiteni...» – Tas iespējams tikai tad, ja nav bijusi pilnvērtīga audzināšana. Pat ar petingu* pavestā meitene kļūst par sievieti ar tādām pašām sekām. Līdz ar to viņa zaudē burvību patiesi mīlotā acīs un pievienojas tām, kas tikai ar bioloģiskajiem relišiem (ar ķermeni) izlūdzas vīrieša mīlestību, kas bez tabu var pastāvēt tikai īslaicīgi. Psihoseksuālā trauma acīmredzama, tai seko lūzums sievišķīgajā psiholoģijā, pielīdzināšanās vīrietim, kas raksturīga ar atklāto agresīvo seksualitāti. Tas var kļūt par taisno ceļu uz prostītūciju vai vēl uz ko citu, tikai ne uz mīlestību. Starp citu, arī agresīvās feministes parasti nāk no šīs grupas.

Paaugstinātas seksualitātes fāzes pazīme meitenei var būt uzmācīga ideja par precēšanos. Lai pievērstu sev vīriešu uzmanību un piekrišanu, viņa var pat ļauties pazemojumiem. Šās fāzes pazīme ir arī tabu vājināšanās.

Seksualitāti pat «hormonu vētru» uzliesmojuma laikā normālām meitenēm aizsedz emocionālitate, tāpēc tā ir slēpta un neapzināta. Bet vētras plosās (izciļņi attēlā). Emocionalitātes uzplūdi ir vairāk vai mazāk aizklāti un nomaskēti, tos grūtāk pamanīt. Garstāvoklis mainās no beziemesla jūsmas līdz dziļai depresijai, maigumu nomaina aizkaitinātība. Var rasties naidīgs noskaņojums pret vecākiem pat par to, ka viņi cenšas meitai palīdzēt. Šādas meitenes nav grūti pavest, lai gan pret dzimumdzīvi viņas izturas negatīvi. Bet apvalks (attēlā dzeltens) vēl ir ļoti plāns, gandrīz caurspīdīgs. Tāpēc ir ļoti viegli pamodināt atklātu seksualitāti. Dažkārt pietiek ar cigareti, alkohola glāzīti vai parastu vulgāru petingu, kam viegli ļaujas pēc glāstiem noilgojusies meitene.

Šajā periodā meitenēm īpaši saasinās primārā empātija – instinkta emociju līdzpārdzīvošana. Ja sievišķība paceļas līdz augstākam līmenim, empātija jau līdzpārdzīvo (ir spējīga līdzpārdzīvot) augstākās jūtu emocijas. Šādu sievieti apmānīt jau ir neiespējami. Ja viņa pat nesaprot, kas notiek vīrietī, tad vismaz to nojauš un ir spējīga paredzēt

* Petings – savstarpēji vīrieša un sievietes glāsti (arī dzimumorgānu glāstīšana un kairināšana, tā saucamais padziļinātais petings), kas izraisa orgasmu bez dzimumakta. Petings pieskaitāms pie dzimumsakariem.

vīrieša turpmāko rīcību, jo viņa pārdzīvojums ir nonācis (pateicoties empātijai) viņā (introjicējies) kā dabisks mīlestības attīstības process, kas palielina, stiprina mīlētājas autonomiju.

Mēs veicām šādu empātijas pētījuma eksperimentu. Eksperimentētājs, kas pilnībā apguvis autogēno treniņu, apsēžas līdzās dažāda dzimuma un vecuma cilvēku grupai. Turpinot kontaktēties ar grupu, viņš iedveš sev dažādus noskaņojumus, izjūtas. Grupas dalībnieki to nezina. Pēc tam izdarītā aptauja liecināja, ka visu grupas jauno meiteņu izjūtas lielākā vai mazākā mērā bijušas vienādas. Vēlāk eksperimentu padarījām sarežģītāku. Piemēram, eksperimentētājs izstiepj plaukstu un lūdz grupas locekļus uzmanīgi to aplūkot. Pat viņš sev iedveš, ka uz plauksta, teiksim, ir uzplaucis zieds. Pēc brīža daļa grupas arī iztēlojas vai «skaidri redz» savu iemīļoto ziedu. Starpība tikai tā, ka katrs redz citu ziedu, t. i., to, kurš vislabāk katram patīk.

Meitenes šajā vecumā gandrīz vienmēr dod pozitīvu atbildi. Pēc tam eksperimentētājs iedveš sev, ka viņa rokās ir «magnētisks spēks». Grupai dod uzdevumu pretoties šim «spēkam». Tikai meitenes (pārējie ar retiem izņēmumiem) nespēj pretoties «magnētam», viņu rokas pievelkas pie eksperimentētāja rokām. Ja eksperimentētājam neizdodas radīt sev rokās «magnēta» sajūtu, eksperiments neizdodas. Tas liecina par hipnozes elementu trūkumu, lai gan nemazina daļēju iedvesmas nozīmi – iedvesšana un empātija taču ir īstas māsas. Turklāt šajā fāzē empātijas un iedvesmas apvienošana var kļūt liktenīga visai turpmākajai dzīvei. Meitenes var empātiski pārdzīvot puīša seksuālo uzliesmojumu šajā fāzē un vēl pieplusēt savu seksualitāti.

Paaugstinātas seksualitātes fāzē meiteņu empātija kopumā it kā orientējas uz pretējā dzimuma seksuālajiem pārdzīvojumiem. Tas, kā liecina minētais eksperiments, notiek zemapziņa līmenī. Tātad to nezina, par to nedomā, saprāts to neuztver. Drauga kaislības līdzpārdzīvojums (draugs arī var būt paaugstinātas seksualitātes fāzē) kļūst tik spilgts, ka norauj visus «apvalkus» no personiskās iekāres un tā kļūst atklāta, t. i., apzināta. Pateicoties empātijai, notiek paša un līdzpārdzīvotās kaisles summēšanās. No seksualitātes šķirtās emocijas vairs neaicina meiteni meklēt pasaku princi, cēlie sapņi neliek šķēršļus fiziskai tuvībai, vīrieša bruņnieka vietā viņa izvēlas vīrieti tēviņu. Tātad empātija var nospēlēt kādreiz arī negatīvu lomu vīrieša arhetipa pārvēršanā mīlestības dominantē, jo laupa meitenei iespēju ievērot seksuālās pārsātinātības zināšanu lietošanu.

Pēc šī «apvalka» noraušanas meitene gandrīz nimfomāniski* sāk izjust apzinātu dzimumtieksmi, kas piešķir viņai vīrišķīgas izturēšanās pazīmes. Vīriešiem tas ir vieglas iegūšanas signāls bioloģiskā nozīmē. Aizsteidzoties notikumiem priekšā, padomāsim, kas notiks tālāk. Visticamāk, šīs personas kādreiz sāks sajūst (nevis saprast), cik zemu viņu vērtē kā sievieti. Ļaujot vīrietim glāstīt erogēnās zonas vai aizvest sevi

* Nimfomānija – pārāk sakāpināta dzimumtieksme sievietei, kas parasti izpaužas tieksmē bieži mainīt partnerus.

līdz gultai, viņas it kā apdomājas, atgrūž vīrieti, dažkārt pat apvaino. Ja viņām izdodas apprecēties, uz mīlošā vīra dabisko tuvības tieksmi viņas, pateicoties nostiprinātajam mazvērtības kompleksam, atbild: – «Ēs tev esmu vajadzīga tikai kā mātīte, cilvēku tu manī neredzi!» – Protams, vārdi var būt arī citi, bet aiz tiem slēpjas tas pats.

Meiteņu paaugstinātās seksualitātes fāze viegli var izraisīt notikumus, kādos rodas psihoseksuālas traumas, kam var sekot pilnīga frigiditāte vai cita veida neatbilstība ģimenes dzīvei. Ja šajā fāzē bijusi fiziska tuvība, attīstība var neturpināties, bet, tā kā stāvēšana uz vietas nav iespējama, sākas novirzes, kas skar ne tikai dzimumattiecības, bet vēl lielākā mērā ietekmē mātes instinktu un uz tā bāzēto mātes mīlestību. Zūd galvenā sievišķības pazīme – par partneri izvēlēties augstvērtīgāko vīrieti. Šis likums attiecas uz visām fāzēm pirms kritiskās robežas, t. i., uz tām fāzēm, kurās cilvēks tikai gatavojas mīlestībai, kas raksturīga vienīgi cilvēkam, ko mēs saucam par nobriedušu mīlestību un kurai vajadzīga intimitāte. Te spilgti iezīmējas arī pirmā prostitūcijas rašanās iespēja.

Romantiskā mīlestība

Nākamajā, ceturtajā fāzē, ja laimīgi izdevies iziet iepriekšējo, atkarībā no meiteņu audzināšanas parādās vairāk vai mazāk izteiktas prasīgums (tabu). «Biezāks» noturīgāku emociju slānis, uzslāņodamies seksualitātei, palīdz meitenei daudz vieglāk ar to tikt galā. Meitenes seksualitāte nav zemāka par vīrieša seksualitāti, bet to maskē emocijas, tā nav saistīta ar dzimumorgāniem. To nezinādams, jauns vīrietis var aplam nodomāt, ka meitene vēlas seksuālu tuvību tāpat kā viņš.

Zēnu spīlgtās un vētrainās emocijas šajā fāzē vēl nav dziļas – laiku pa laikam vēl izlaužas uz āru seksuālais, emocijas izpaužas nevaldāmi. Arī viņiem sākas ceturta fāze, ko raksturo primāro instinktīvo emociju uzplaukums ar lielu agresivitātes piejaukumu. Jauno fāzi sauc dažādi – otrā romantiskā (bruņinieku), pirmās mīlas, iemīlēšanās fāze u. c. Tai raksturīga iepriekšējo atavisko izpausmju pakāpeniska izzušana. Parādās mīlotās dievināšana, akla idealizācija, neprāts. Visas mīlotās īpašības, arī negatīvās, uztverē transformējas par pozitīvām, tās uztver nekritiski, introjektīvi. Daudz tiek runāts par greisirdību, bet tā ir baiļu izpausme un terapeitiska iedarbība uz poligāmo tieksmi, kas saglabājusies vēl no iepriekšējās fāzes. Greisirdība kā seksuāla emocija romantiskajā fāzē ir neizbēgama – tā ir visspēcīgākā seksuālā emocija. Greisirdība ir seksualitātes agresīvā puse, bet tā var būt tik spēcīga, ka var sagraut pašu mīlestību.

Turpmāk, tāpat kā iepriekšējā fāzē, raksturīga ir atklāta savas «mīlestības» demonstrācija maiguma izpausmēs. Jaunieši maz kaut-

rējas no apkārtējiem, staigā apskāvušies, skūpstās visiem redzot, bet valstīs, kur tas atļauts, pat dzimumaktus izdara garāmgājēju acu priekšā. Tas gan visbiežāk notiek paugstinātas seksualitātes fāzē. Šāda parādība izskaidrojama ar zemapziņas likumsakarībām – cilvēks demonstrē to, kā viņā vēl nav, bet ko ļoti gribētos. Aplūkotajā parādībā tas ir ilgots patieso jūtu trūkums vai nepietiekamība, ja romantiskā mīlestība savā attīstībā jau pavierzījies tālāk, tāpēc šīs jūtas tiek demonstrētas. Tas mums var noderēt, lai noteiktu jauno cilvēku attīstības fāzi attiecībā pret gatavību uz nobriedušu mīlestību, kas ir nepieciešama un ir laulības un ģimenes vienīgais tikumiskais pamats. Ceturtā fāze diezin vai tam būs noderīga, bet tā ir derīga un nepieciešama ceļā uz nākamo fāzi, tās izpaušme ir labs emociju treniņš un jūtu sagatavošana. Vai tā neatgādina iepriekš rakstīto par ziloņiem?

Tuvojoties fāzes otrajam posmam, jaunie cilvēki sāk meklēt vientulību, meklē savām emocijām apliecinājumu skaistumā, dzejā, mākslā u. c. Viņi sāk attālināties no masu kultūras. Iemīlējušies raksta dzejoļus vai aizraujas ar cita veida radošu darbību. Pēc tā iespējams noteikt pakāpi, kādā atrodas mīlētājs un viņa mīlestības iznākumu. Iepriekšējā, trešajā fāzē tā visa nav, ir tikai aizraušanās ar «masu kultūras» produkciju, piemēram, ar skaļu, ritmisku mūziku, kas iedarbojas uz instinktu centriem. Tas nav slikti, ja nenotiek pārdozēšana un ja seksuālā mūzika neizprovocē dzimumattiecības. Ja instinkts ir pamodināts un tūlīt negūst apmierinājumu (tabu rezultātā), jārodas emocijām, kas aizsāk ceturto fāzi, kad jaunieši un meitenes vēl bez ritma (seksualitātes stimulatora) vēlas uztvert arī to, kas viņus satrauc tagad, ceturtajā fāzē.

Dzimumsaskarsme trešajā fāzē vienmēr aptur personības attīstību, ceturtajā fāzē aizkavē attīstības ievirzes turpinājumu. Tas vēl nav briedums. Lai gan šajā fāzē jau ir daudz cilvēciska, intīma tuvība mums jau zināmu iemeslu dēļ (pārsātinātības likums) agrāk vai vēlāk rada atsvešinātību, t. i., cilvēks rīkojas ataviski. Atavisms ir brieduma trūkuma pazīme. Jo augstāk kāpjam pa cilvēciskās mīlestības spējas attīstības pakāpieniem (fāzēm), jo mazāk atavisma paliek vīriešu un sieviešu attiecībās – samazinās poligāmijas tieksme, aug riebums pret pornogrāfiju, greisirdība zaudē asumu, mīkstinās pārsātinātības likums utt.

Nevajag aizmirst, ka apkārtējā vidē ir daudz faktoru, kuru ietekmē iespējams arī regress. Tad cilvēka rīcībā no jauna parādās atavisms.

Trīs romantiskās mīlestības beigas

Romantiskā mīlestība vienmēr beidzas. Tas ir likumsakarīgi. Par šo jautājumu jau runājām iepriekšējā nodaļā, nosaucot trīs dažādus romantiskās mīlestības izbeigšanās veidus. Pienācis laiks parunāt un pārdomāt, kā panākt, lai šīs mīlestības attīstības posms izbeigtos ar

pārtapšanu nākamajā V stadijā – nobriedušā mīlestībā un virzītos vēl tālāk uz VI - VII stadijām, uz gara un dvēseļu intimitāti, kas arī var būt dažādās pakāpēs.

Psihoanalītiskajā literatūrā ļoti maz runā par mīlestību. To aizstāj ar instinktu teoriju, apgalvojot, ka visi mīlestības veidi kalpo instinktu apmierināšanai, un ar objektu teoriju, kas pasvītro subjekta vajadzību veidot attiecības ar objektu. Izstrādātu mīlestības teoriju diez vai tajās atradīsim, lai gan daudzas mīlestības detaļas tur sīki izklāstītas. Kopainas tomēr nav, tāpēc ārstniecības metodes šo teoriju pielietošanā sastopas ar grūtībām. Daudzu patoloģiju sublimēšana mīlestībā nevarētu būt izārstēšanās.

Pēdējā laikā, vērojot norises pasaulē un izsecinot normu no parādības biežuma, jānonāk pie secinājuma, ka mīlestības varbūt vispār nav, vai arī tā ir īslaicīga parādība vai pat patoloģija. To pašu var teikt par dzimumsakaru uzsākšanu. Gadsimta sākumā norma bija ar laulību saistīta dzimumdzīve ap divdesmit un vairāk gadu vecumā. Tagad, gadsimta beigās, par normu uzskata dzimumdzīves sākumu 14 - 16 gadu vecumā, jo tā, lūk, notiekot visbiežāk.

Otrs «normas» variants, kas pēdējā laikā gan vairs par normu netiek atzīts, jo sāk noplakt pēc sava biežuma, ir tas, ka jebkuram jauniešim vai jaunietai vēlams iziet seksuālās pieredzes skolu pirms apprecēšanās. Vēlāk tas izrādījās tikai ļaundabīgs mīts, nevis normas variants, kas izdevīgs prostitūcijas biznesa mafijai. Padomju laikos tas bija izdevīgs nomenklatūras bosiem, lai attaisnotu jaunu meiteņu pavināšanu un izmantošanu, ko gan turēja lielā slepenībā.

Masturbāciju (onanismu) arī uzskata par normu, jo ar to nodarbojas gandrīz visi vientuļi vīrieši un vairāk nekā puse vientuļo sieviešu. To atzīst par pilnīgi nekaitīgu. Fizioloģiski tā arī ir vai arī, kā daži domā, var būt pat lietderīgi, tāpat kā, piemēram, muskuļu trenēšana sportā. Var jau būt, ka mēs kādreiz nonāksim arī līdz masturbācijas sacensībām, rekordi iekļūs Ginesa grāmatā vai arī tas kļūs par olimpiāžu speciālu sporta veidu. Jau tagad to reklamē erotiskajās filmās, ko rāda arī mūsu TV. Vairums speciālistu ir novērojuši, ka onanēt uzsācis jauniešis (tāpat kā agri uzsākot dzimumdzīvi) sāk sliktāk mācīties, kļūst kūtrs, atsakās no spēju un talanta tālākas attīstīšanas, bez psihoterapeita palīdzības vairs nesublimējas utt. Tas pats notiek pie agrīnas dzimumdzīves.

Dažiem tas laikam ir izdevīgi. Vieni no tiem varētu būt varasvīri, kas mīl amatus un varu vairāk nekā cilvēkus. Vara ir mīlestības pretstats – naidis, kas ietērpts piedienīgā maskējošā apgērbā. Toties atsevišķos gadījumos, piemēram, seksuālo traucējumu ārstēšanā, speciālisti pat iesaka masturbāciju kā labu terapijas līdzekli. Tātad masturbācija nav ne laba, ne arī slikta seksuālajai funkcijai. Labākajā gadījumā tā ir piespiedu forma.

Bet mīlestībai? Varam nojaust, ka ikviens seksuālais apmierinājums kavē virzību uz spēju pilnvērtīgāk mīlēt, pat nonākt līdz romantiskajai mīlestībai, kas vēl nav mīlestības virsotne, jo atrodas pa kreisi no kritiskās robežas (sk. 4. krāsaino attēlu). Tikai aiz tās nāk pilnbrieda mīlestība kā iepriekšējā attīstības posmā – romantiskās mīlestības labvēlīgs risinājums ar vēl tālākām iespējām – garīgo intimitāti. Tā kā pēdējā cilvēkiem ir reti sastopama, šo cilvēcīgo, bet reto parādību diez vai uzskatīs par normu kā, teiksim, masturbāciju, kas ir ļoti bieža parādība. Ja biežumu izvēlas par normas kritēriju, tad par normu var saukt arī pornogrāfiju, prostitūciju u. c. negācijas, jo tās ir senas un biežas un dažkārt pat varas sargātas. Vienmēr ir bijuši spēki, kas stājušies ceļā mīlestības attīstībai un vilkuši to atpakaļ.

Romantiskās mīlestības afektā, pavasara vētrainajā ziedēšanā, kad vadību uzņemas gandrīz visa limbiskā sistēma, galvenā loma ir emocijām, kas (vismaz romantiskās mīlestības sākumposmā) lielākajā daļā ir primārās instinktemocijas. Ja process norit gludi un mīlestības virzība pa tās arhetipisko gultni iet tālāk, rodas arī sekundārās jūtu emocijas. Limbiskās sistēmas libido (seksuālie) centri uztur primārās (vienkāršās) emocijas (sk. centrālās nervu sistēmas anatomiju un fizioloģiju). Romantiskās mīlestības sākumā tikai neliela daļa impulsu nāk «no augšas», no jūtu centriem, tāpēc šīs emocijas, lai gan to ir pamaz, tomēr nav vairs vienkāršas jeb primāras, bet gan daudz sarežģītākas – sekundāras vai, pareizāk, saliktas emocijas, kuras bieži jauc ar jūtām.

V. Derjabins emocijas definē šādi: – «Psihiskais process, kas izpaužas kādu jūtu pārdzīvojumā, ir emocijas». – Lai būtu skaidrāk, iedomāsimies parastu situāciju. Mēs mīlam kādu cilvēku, bet, strādājot, mācoties vai nodarbojoties ar kādu citu problēmu, mēs par viņu varam arī nedomāt, taču, šo cilvēku satiekot vai atceroties, mēs izjūtam, pārdzīvojam mīlestību uzplaukušā emocijā. Mīlestības jūtas (domā, ka to atrašanās vieta ir smadzeņu labās puslodes pieres, deniņu un paura, gandrīz visas labās puslodes daivā), ar savām saknēm būdamas limbiskajā sistēmā – emociju ģeneratorā, tomēr atdodas («salapo un uz-zied») virs tās un tur eksistē nepārtraukti, lai laiku pa laikam par savu esamību atgādinātu, noraidot impulsus uz limbisko sistēmu. Emocijas ir īslaicīgas, bet jūtas pastāvīgas un nedzēšamas. To lielākā daļa ir zem-apziņā un tās otrajā daļā, kad tiek pārieta kritiskā robeža. Romantiskajā mīlestībā tikai neliela daļa impulsu nāk no jūtu centriem, kuros ir sākušās jūtas un garīgās tieksmes. Tā ir mūsu dvēseles (pēc Junga «Anima» un «Animuss») darbība.

Impulsu sākums (avots) saliktajām emocijām limbiskajā sistēmā anatomiski meklējams citur. Tas nav raksturīgi tikai mīlestības emocijām un jūtām vien. Šeit, «augšā» (smadzeņu pieres daivās), meklējams sākums arī naida jūtām.

Naidis ir mīlestības pretstats, un naida jūtu izpausme emociju veidā ir dusmas (niknums vairāk atbilst primārajai, tātad instinkt-emocijai). Tā, piemēram, ja mūs kāds sakaitina, dusmas (niknums) ir primāras, to impulsi rodas limbiskās sistēmas «zemākajos stāvos» (mortido – agresijas centrā), bet, ja mēs kādu nīstam, mūsos ir izveidojušās naida jūtas, dusmu impulsi nāk «no augšas», no naida jūtu centriem.

Lai cik tas neizklausītos dīvaini, arī cilvēki, kuru starpā valda naidis, nevar iztikt viens bez otra, viņi domā viens par otru. Arī naidam ir vajadzīga tuvība, tāpat kā mīlestībai. Varbūt šeit ir meklējams izskaidrojums, kāpēc vardarbība diezgan bieži pārtop romantiskā mīlestībā. Process var būt arī pretējs – romantiska mīlestība var izraisīt vardarbību. Emociju «šūpošanās» notiek tad, ja romantiskie mīlētāji, kuriem mīlestība riņķo ap libido un mortido centriem (viņi paši to var neapzināties, jo šis process notiek zemapziņā), neprot un nespēj nonākt līdz pilnbrieda jūtām, pilnbrieda mīlestībai. Neuztraucieties! To neprot gandrīz neviens (protams, ir izņēmumi!) dzimumaudzināšanas trūkuma dēļ.

Dzimumaktiem pievienojas vardarbības akti, kas naida jūtām ir tas pats, kas mīlestībai sekss. Tāpēc ir tik plašs piedāvājums naida pornogrāfijai, ko mēs vēl neesam tā īsti saskatījuši vardarbīgajā «mākslā», mūzikā, lielajos un mazajos ekrānos, jo tā esot norma. Šo primāro emociju svārstības mēģināšu aprakstīt konkrētā piemērā.

Viņi, Ugis un Daina, satikās uz barikādēm Vecrīgā un iemīlējās. Staigāja apskāvušies, zvērēja viens otram mīlestību, gatavi atdot savas dzīvības brīvības vārdā. Viņiem šis trauksmainais laiks bija piesātināts ar maigumu, vienam otra sargāšanu un labestību. Naidis bija vērstis pret ienaidnieku, kuru gaidīja parādāties tanku, bruņumašīnu un automātiem bruņotu karavīru izskatā.

Tad atnāca tā saucamā brīvība. Varbūt, kad lasītājs lasīs šo grāmatu, vārdi «tā saucamā» jau būs lieki. Cerēsim. Šajā laikā turīgākie jau varēja brīvi aizbraukt uz ārzemēm. Arī Dainai vecāki deva šādu iespēju. Ugim tas bija ļoti sāpīgi, bet viņš piekrita uz pāris nedēļām palikt viens. Vēlāk, kad viņi jau bija kļuvuši par maniem pacientiem, Ugis atzinās:

«Kamēr mēs stāvējām uz perona, rokās sadevušies, es izjutu iepriekšējo maigumu. Mēs abi raudājām, jūtot šķiršanās brīža tuvošanos. Kad aizvērās vagona durvis, mani pārņēma niknums. Skrēju pakal vilcienam un situ vagona zaļos dzelzs sānus tā, ka no rokām sāka plūst asinis. Dainas ielestās acis ar šausmām raudzījās manī, bet tas manas dusmas vēl vairāk iekvēlināja. Es jau lēcu līdz logam, lai caur stiklu iesistu viņas skaistajā sejā, ko šausmas darīja vēl skaistāku...»

Sagaidījis Dainu mājās, piekāvu viņu līdz bezsamaņai, lai pēc tam atkal glāstītu, lūgtu piedošanu, skūpstītu līdz viņa atkal man piedeva. Turpmāk man viņu vajadzēja piekaut pēc katrām divām nedēļām. Pēc tam jau otrajā dienā dusmas atjaunojās un augs, līdz sasniedza tādu pakāpi, ka bez sišanas vairs nevarēju iztikt, lai pēc tam atkal lūgtos piedošanu. Es viņu mocīju arī emocio-

nāli, draudēdams sevi nonāvēt, siki stāstīdams par sakariem ar citām sievietēm. Mūsu meitiņa, ierāvusies kaktiņā, raudzījās šajā darbībā un raudāja. Viņas asaras tajos brīžos man sagādāja ne jau gluži prieku, bet bija vajadzīgas. Varbūt tāpēc, ka meitiņas asaras Dainas ciešanas vēl vairāk pastiprināja...»

Šādas grēksūdzes no Uģa varēja sagaidīt tikai dienās pēc vardarbības. Ja mēs tikāmies tad, kad dusmas jau bija izaugušas līdz zināmam līmenim, viņš varēja Dainu tikai vainot neesošos grēkos. Vēlāk, lai sariebtu Dainai, kura sāka bēgt no mājām, viņš dusmu uzplūdus sāka seksuāli uzmākties viņu trīsgadīgajai meitiņai. Virsroku bija ņēmis naidis, patoloģiski pavērsies pret ģimenes iekšpusi, bet mīlestība atradās kaut kur psihes dziļumos, mazliet sevi parādīdama tikai brīžos, kad dusmas bija apmierinātas. Tas tomēr Dainai lika vēl cerēt, ka varbūt viss atkal pavērsīsies kā toreiz, kad Uģis bija gatavs aizsegt viņu no lodēm.

Šis piemērs parāda divus variantus naida un mīlestības sīzīgijā, divu cilvēku attiecībās – kad tas ir normāli un kad tas ir nenormāli. Tā var gadīties ar katru romantisko mīlestību. Dusmas nāk no «augšas», bet iekustina arī niknumu no «apakšas» (papētiet 3., 6. u. c. krāsainos attēlus).

Ir svarīgi parunāt arī par niknumu (dusmas no limbiskās sistēmas «apakštāviem»). Libido un mortido (agresijas) centri psihē ir blakus viens otram blokā Id (sk. 1. krāsaino attēlu). Tāpēc ir uzskats (viena no teorijām), ka cilvēkam, kas ir maniaks ar patoloģisku tieksmi nogalināt savu seksa objektu, libido un mortido ir saplūduši un dodas vienā virzienā (bultiņas vērstas uz vienu pusi), taču normālam cilvēkam mortido centrs vērsas pretējā virzienā, jo agresija vajadzīga cīņās izraisīšanai ar sāncensi un sava pārākuma (vīrišķības) pierādīšanai. Maniaki nekad nenogalina savas sievas, pret kurām viņiem vismaz daļēji ir īstas mīlestības jūtas, kas nenomāc primāro emociju centrus. Slepkaivība var notikt, tikai mīlestībai regresējot.

Izvarotāji darbojas līdzīgi, tikai viņu agresijas (mortido) centri nav tik saskaņoti ar libido centriem. Izvarotāju vienmēr ir vairāk tur, kur meitenes pieļāvīgākas un kur puisiem nav bijis vajadzīgs izmantot agresiju, lai pierādītu cilvēciskā prāta pārākumu pār citiem. Neizlietotā agresija (mortido) savstarpējā cīņā par meiteni tiek vērsta pret pašu meiteni, to izvarojoš. Mortido ir panācis savu – noslepkavojis meitenē spēju mīlēt. Meiteņu uzdevums būtu veicināt savstarpējo sacensību, paceļot to cilvēcīgā līmenī un līdz ar to stimulējot arī puisi personības izaugsmi. Tad viņām nebūtu sava dzimumdzīve jāuzsāk, ļaujot sevi izvarot, kā tas notiek pašlaik (66 - 88% gadījumu). Pārsteidzoši ir tas, ka sabiedriskā doma jau aizgājusi tik tālu, ka meitenes pat neapjēdz, ka pirmajā aktā tiek izvarotas, jo izvarošana jau ir kļuvusi par normu, kas aizver ceļu pat uz romantisku mīlestību. To veicina arī relišeru nepareiza izmantošana.

Romantiskā mīlestība ir dzejnieku, rakstnieku, mūziķu un mākslinieku daiļrades objekts, jo tajā ir daudz dramatisma, traģisma, kais-

libu, savstarpējas neizpratnes un pārpratumu, spilgtu primāro emociju pārsvars, kas arī nosaka šās fāzes vētrainību un dod vielu spilgtam un aizrautīgam sižetam. To vairs nedod pilnbrieds ar savu mierīgo tecējumu. Varbūt tāpēc mākslas darbos maz parādīta romantiskās mīlestības pārtapšana nobriedušā un tās tālākā pilnveidošanās.

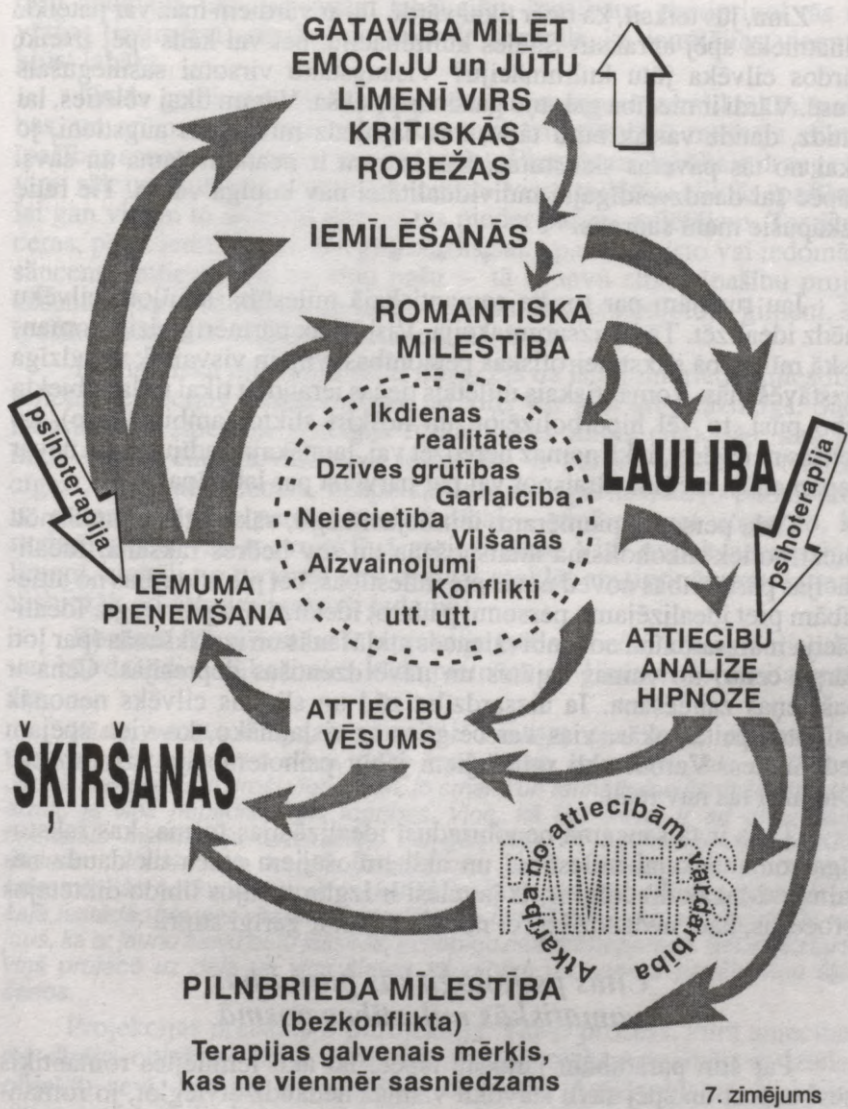
Romantiskajā mīlestībā nav izslēgta arī seksuālā pārsātinātība, jo fāze ir vēl pietiekami bioloģiska. Ilgstošāku kopā pastāvēšanu nodrošina tikai tas, ka pa limbiskās sistēmas loku riņķojošie impulsi joņo diezgan ilgi, lai pēc laika tomēr pierimtu ar visām no tā izrietošajām sekām. Diezgan bieži no šķiršanās glābj vai paildzina kopā palikšanu tas, ka pa šo laiku, kamēr sistēmā riņķo impulsi, paspēj uzlādēties libido centrs, lai atkal no jauna stimulētu limbiskās sistēmas impulsu riņķošanu. Dzīvē nekas nemēdz būt tīrā veidā. Tā arī romantiskajā mīlestībā mazāks vai lielāks ir jūtu daudzums, kas stimulē limbiskās sistēmas ritēni «no augšas».

Šāds stāvoklis, seksuālās pārsātinātības neizdzēsts, var ilgt arī gadiem, pāris pat paspēj izaudzināt bērnus. Sevišķi tas izdodas tad, ja cilvēki rūpējas par savu seksuālo veselību, uzturot to augstā līmenī, vienmēr to bagātina ar košām emocijām un atbilstošu estētisko līmeni, dažādo paņēmienus seksuālo attiecību spilgtuma spordināšanai. Tikai gadi nepielūdzami mazina šo romantiski emocionālās mīlestības uzturošo galveno spēku – seksualitāti. Romantiskajai mīlestībai pienāk dabisks gals, jo seksualitāte nav *perpetuum mobile* (mūžīgais dzinējs), vismaz ne šajā fāzē.

Romantiskā mīlestība var ātrāk nonākt brieduma pakāpē, ja mīlošie stingri ievēro seksuālās pārsātinātības likumsakarības. Mīlestība kļūst šķīsta, lai gan, iestājoties tās briedumam, cilvēki ir apprecējušies un dzīvo normālu dzimumdzīvi. Arī pilnbrieda mīlestība turpina attīstības ceļu, iedama no fāzes uz fāzi – tas notiek automātiski.

Ir novērota vēl viena parādība. Ja mīlestības attīstības gaitu nepārtrauc ar pārāgu dzimumdzīvi, mīlestības brieduma iestāšanās var paātrināt psihoseksuālās attīstības fāzes un pavisam jauns, pat 30 gadus nerasniedzis, var nokļūt, piemēram, astotajā – šķīstā ego fāzē. Ekstrēmos apstākļos mīlestības attīstība, nobriešana un «novecošana» var noritēt ļoti strauji. Piemēram, Sibīrijā izsūtītie viens otru iemīlēja uzreiz ar nobriedušu mīlestību, jauniešiem «izkrita» pusaudzā paaugstinātās seksualitātes fāze utt. Ir gadījies, ka, saņemot smagu likteņa triecienu, cilvēki bēdās nosirmo vienā mirklī gan tiešā, gan pārnēstā nozīmē.

Romantiskās mīlestības gals (tās dabiskais iznākums) var būt arī kaut kā jauna sākums, augšupejošs, veselīgs un vēlams, jo iestājas pilnbrieda mīlestība ar virzību tālāk uz sesto fāzi – garīgo intimitāti. Tā varētu atbilst E. Eriksona ego šķīstības fāzei. Emociju ritēni līdz pat

mūža galam griež jūtas, varbūt vairs ne tik strauji, kā ripināja libido, bet pamatīgi, neapturami, ar lielu spēku un bez mīlestības slimībām, jo mīlestība ir norūdīta. Sekss šajā fāzē pat samazinās, to arī nekur citur nemeklē. Ir tik labi, ka labāk vairs nevar būt. Mīlošie biežāk viens no otra saņem garīgo orgasmu, nekā fizioloģisko, tā ir garīgā intimitāte un dvēseļu harmonija, augstākā svētlaime un gavilprieks.

Zinu, jūs teksit, ka tie ir tikai vārdi. Jā, ar vārdiem maz var pateikt. Zinātnieks spēj aprakstīt Saules kulmināciju, bet vai kāds spēj izteikt vārdos cilvēka jūtu kulmināciju? Visaugstāko virsotni sasniegušais klusē. Vārdi ir niecība galotņu gaismas priekšā. Varam tikai vēlēties, lai daudz, daudz vairāk būtu tādu, kas sasniedz mīlestības augstieni, jo tikai no tās paveras skaistums, kas katram ir neatkārtojams un savs. Tāpēc šai daudzveidīgajai individualitātei nav kopīga vārda. Tie retie uzkāpušie mani sapratīs.

* * *

Jau runājām par to, ka romantiskajā mīlestībā iemīļoto cilvēku mēdz idealizēt. Tā ir aizsargreakcija. Visbiežāk pārmērīgi dziļā romantiskā mīlestībā sliktst neirotikas personības, viņām visvairāk vajadzīga aizstāvēšanās. Romantiskais mīlētājs tiecas ieraudzīt tikai mīlas objekta labo pusi, to vēl hiperbolizējot, un nošķirt slikto (ambivalence), ko cenšas neievērot, it kā nemaz neredzēt vai, ļaunākajā gadījumā (ja nevar nepamanīt), mēģina attaisnot vai pat pārvērst par labu īpašību.

Tāda persona, piemēram, iemīlējusi zagli, sāk zagšanu attaisnot. Bieži notiek alkoholisma attaisnošana un sev bedres rakšana. Idealizācijas pārmērības noved nevis pie mīlestības, bet pie atkarības no attiecībām pret idealizējamo personu, padarot idealizētāju par vergu. Idealizācija ir aizsardzība no ambivalences atklāšanās un izpirkšanās (par ļoti dārgu cenu) no vainas sajūtas un nāvē dzenošas depresijas. Cena ir pašcieņas zaudēšana. Ja aizsardzība zūd un slimais cilvēks nenonāk psihoterapeita rokās, viss var beigties ar visļauņāko, ko vien spējams iedomāties. Varbūt akli mīlošajiem jābūt psihoterapeita uzraudzībā? Diemžēl tas nav reāli.

Tāda ir tā saucamā nenobriedusī idealizācijas forma, kas raksturīga romantiskajai mīlestībai un akli mīlošajiem atnes tik daudz nelaimju. Mazāk draudīgi ir, ja jaunieši ir izglītoti šajos libido diktētajos procesos, kaut nedaudz izprot notiekošo un ir garīgi stipri.

Citas psiholoģiskās parādības romantiskās mīlestības posmā

Par šīm parādībām jāraksta tāpēc, lai akli iemīlējie romantiķis sevi saprot un spēj savu stāvokli vismaz nedaudz atvieglot, jo romantiskā mīlestība visbiežāk nes ciešanas. Laimes brīži ir īsi. Moka greizsirdība, kas šajā fāzē ir ļoti spilgta, jo saistīta ne tik daudz ar jūtām, kā ar instinktemocijām, ir piesātināta ar agresijas elementiem. Nobriedušā mīlestībā greizsirdības gandrīz nav vai arī tai ir pavisam cits raksturs – tā vismaz nav destruktīva, varmācīga.

Runājot par greizsirdību, varam saskarties ar citu parādību – projekciju. Tā ir dažu savu īpašību pierakstīšana otram cilvēkam. Mīlētājs

otru apdāvina tikai ar savām labākajām īpašībām, pastiprinot tās un vērstot (intimējot) atpakaļ uz sevi. Ir normāli, ka iemilējies vienmēr kļūst labāks.

Naida gadījumā cilvēks projicē uz nīstamo savas sliktākās īpašības, un arī pats kļūst sliktāks. Romantiskā mīlestībā mīlētāja sliktās īpašības saņem sāncensis, jo viņu ienīst. Piemēram, labākais draugs, ja viņu sāk uzskatīt par sāncensi, «iegūst» visas mīlētāja sliktās īpašības, lai gan viņam to īstenībā nav – tās pieder pašam mīlētājam. Tas jāatceras, pētot iemilējušos. Ko greizsirdis saka par savu īsto vai iedomāto sāncensi, attiecināms uz viņu pašu – tā ir savu slikto īpašību projekcija uz savu sāncensi. Ja kādreiz šāds mīlētājs nodibinās ģimeni, šīs īpašības atklāsies viņa pašā visā to krāšņumā.

Romantiskā mīlestība vēl ir tikai ceļš uz īstu pilnbrieda mīlestību, mīlētāja emocijas ir nenoturīgas, un viņš var kļūt arī neuzticīgs. Šāda izdarība tik šķietami spēcīgās romantiskās mīlas emocijās, kas jau nodēvētas svētākajā vārdā par mīlestību, ir bargi nosodāma. Neuzticīgais, sevi «attīrīdams», neapzināti projicē (pārnes) savu pārkāpumu uz milamo. Rodas pamats greizsirdībai – viņš pārmet otram to, ko nodarījis pats. Tā ir projektīvā greizsirdība. Viss notiek zemapziņas līmenī, signāli no turienes liek apziņai meklēt apstiprinājumu, kura to visbiežāk arī atrod (vienkārši izdomā).

Romantiskā mīlestība ir projekciju īstais «ziedu laiks». Varianti te var būt dažādi. Ielūkosimies kādā piemērā no ģimenes terapeita prakses.

Kārlis, vecāks kungs, ir romantiski iemilējis savu jauno sekretāri, jau nosaucis viņu par savu sievu, dzīvo kopā. Gadu starpība ir liela – 26 gadi. Jaunā sieviete Kārlī droši vien nemīl, jo smalki un rafinēti viņu šantažē, draudot aiziet, ja viņš nepildīs viņas iegribas. Viņa, kā jau sieva, ir arī dažādu Kārļa finansiālo mahināciju līdzinātāja. Lai gan viņa vēl nav piedraudējusi Kārlī atmāskot, tomēr tāda iespēja pastāv, viņu saitēm trūkstot. Kārlis, nokļūvis briesmās, šo nodomu viņu atmāskot «pieraksta» savai vedeklai, kas arī strādā šajā iestādē, bet par vīratēva finansiālajām izdarībām neko nezina. Kārlis nojauš, ka ar jauno sievu būtu jāšķiras, jo kopīgu nākotni neparedz. Bet arī šo faktu viņš projicē uz dēla un viņa sievas atiecībām un cenšas panākt viņu šķiršanos...

Projekcijas pretstats ir introjēcija. Tas ir process, kurā attiecības ar «ārējo objektu» (šajā gadījumā mīlas objektu) mainās ar iztēles objektu sevī, kas arī ir «iekšējais objekts». Ārējā objekta funkcijas uzņemas tā psihiskais priekšstats. Arī introjēcija veic aizsardzības funkciju. Tā ir normāls mīlestības attīstības process, kas kā aizsardzība samazina atšķirtības (separācijas) trauksmi un kā attīstības process stimulē mīlas subjekta autonomiju.

Sievišķība ar savu empātiskumu kā pamatpazīmi piešķir lielāku nozīmi introjēcijai salīdzinājumā ar projekciju. Empātija nozīmē citas personības vai situācijas pieņemšanu sevī, nevis sava personiskā ego

projekciju cita cilvēka psihē. Mūsu piemērā redzama pasīvā projekcija – slimīga savu īpašību attiecināšana uz citiem, savu komplikāciju piedēvēšana citiem un to apkarošana citos cilvēkos. Empātiju varētu uzskatīt par aktīvo projekciju, kas sākumā ar līdzpārdzīvojumu pārbaudījusi mīļotā pārdzīvojumu, atgriežas mīlētājā tagad jau kā introjekcija, nesot sevī objektīvu informāciju par mīļotā psihi un viņa mīlestību.

Empātija ir arī izpētes objekts. Jau noskaidrojām, cik tā nepieciešama sievišķības pamatfunkcijai. Romantiskajā mīlestībā mīlētāju savstarpējās attiecībās projekcija un introjekcija var būt nemitīgu pārpratumu un sarežģītumu avots. Ja šiem šķēršļiem mīlētāji tiek pāri, viņi nokļūst pa labi no kritiskās robežas. Iestājas pilnbrieda mīlestība ar garīgo intimitāti, dvēseles (pēc Junga Anima + Animus) viena otru ir atradušas, norūdījušās šaubu un pārpratumu pilnajā romantiskās mīlestības ceļā. Romantiskā mīlestība ir zudusi, lai dotu vietu pilnbrieda mīlestībai, uz kuru gājuši cilvēki, lai pēdējā laikā pēkšņi sāktu šaubīties par tās esamību. Kas ir šo šaubu cēlonis? Tas var būt tikai viens: – mīlestības pretstata naida trūkums.

Arī vara ir greznās drēbēs ģērbies naidis. Varenie valda pār pasauli. Viņi pamatoti baidās, ka līdz ar mīlestības uzvaru naidam – tātad arī varai – vairs nebūs vietas zemes virsū. Nedaudz utopiski, bet loģiski. Viens fakts gan ir neapstrīdams – vara vienmēr visā cilvēces vēsturē ir bijusi pret mīlestību. Tas var notikt varas apziņā un arī bezapziņā.

Šajā nodaļā galvenā uzmanība bija veltīta romantiskās mīlestības rezultātam kā jaunas, augstākas pakāpes sākumam. Otrs romantiskās mīlestības rezultāts ir šķiršanās. Trešais – libidozās puses izzušana un naida palikšana vienatnē. Cilvēkus vieno atkarība no attiecībām ar varmācības slimību piedevām, un, pats galvenais, ka starp viņiem vairs nav intimitātes. Un arī nebūs, jo turpmākās attīstības šādām attiecībām nevar būt. Tas ir strupceļš. Pat dialektikas likumi vairs nedarbojas. Tas ir baismīgs gals ar vienaldzības tukšumu un mūžīgām ciešanām.

Negribētos tik pesimistiski beigt, tāpēc atgriezīsimies pie pirmās perspektīvas. Rainis dzejoļu krājumā «Gals un sākums», aicina:

Lai gals top sākums,
Lai noslēpums mostas...

Mūs, protams, interesē mīlestības noslēpums, tās augstākais sasniegums, kam nevarējām atrast vārdu. Šāda vārda nav nevienā pasaules valodā. Pat dzejnieki to nevar atrast. Minētajā Raina dzeju krājumā ir divi dzejoļi – «Spulgs» un «Atspulgs», kuros viņš risina mīlētāju dialogu. Pirmajā teikts: – «Tu esi parādā man / Par bijušo; / Tu tagad mīli gan – / Es zinu par ko.» Otrā skan atbilde: – «Es vienīgais nojautu tevi / Kā dvēseli; / Tu viņu skatī devi / Kā spoguļi. / Tev esmu parādā es / Par nākamo; / Tev būšu mīlams es – / Es zinu par ko.» –

Noslēpums ir aiz šiem vārdiem. Novēlam, mīlie lasītāji, jums to atrast, lai arī tam nav vārda.

Tabu sievietes rīcībā — *TĀ IR BRĪVĪBA*

Mīlestībai, lai tā attīstītos, vajadzīgs brīvu dzimumattiecību aizliegums. Vēsturiski aizliegumu attiecībā pret sievieti vispirms izvirzījis vīrietis, tad – reliģija, pēc tam – valsts vara. Tas bija sievietes nebrīves periods. Pilnīgi atmetot aizliegumu, sieviete no jauna kļūst nebrīva, viņa kļūst par preci, kuru pārdod vai kura pati pārdodas, t. i., kļūst par prostitūtu neatkarīgi, vai to saucam vai nesaucam par prostitūciju. Prece nevar būt brīva.

Ceturtajā fāzē tabu no ārēja aizlieguma (to izvirza vecāki, audzinātāji, skola, sabiedrība) attiecībā uz seksualitāti kļūst par pašas personības prasību. Šis tabu vēl ir bikls, viegli ievainojams. Šajā fāzē notiek tā rūdīšanās. Ja tā būs sekmīga, sieviete iegūs brīvību, ja ne – visu mūžu pavadīs nebrīvē. Vienīgais ceļš, kā iemācīties tabu, kas ved uz brīvību (tas iespējams tikai ceturtajā fāzē) ir aizliegumu hiperbolizācija attiecībā uz vīriešu dzimumu. Meitenei no vīrieša jāprasa viņas sievišķības līmeņa atzīšana līdz uzslavai (tā var būt arī bez vārdiem), pieklājība, uzmanība utt., nemaz nerunājot par intīmu vaļību pieļaušanu. Šādu meitenes uzvedību un stāju tautā slavē un dēvē par meitenes lepnumu.

Galvenā šās fāzes pazīme ir tabu radīšana. Ja sieviete var lepnī un brīvi pateikt: – «Nē!» – pati sev un tam, kurš tiecas iegūt viņas seksuālo tuvību (ja tajā nav ieinteresēta viņu abu savstarpējā mīlestība), viņa ir ieguvusi seksuālu brīvību un reizē ar to līdztiesību ar vīrieti un pat virsroku pār viņu. Izvirzīdama aizliegumu, viņa rikojas, kā pati grib, nevis pakļaujas otra kaislei vai iegribām, kas nenovēršami notiek visatļautībā. Tad par seksuālo brīvību un par brīvību un vienlīdzību vispār nevar būt ne runas.

Piekrišana un pakļaušanās rada nebrīvi. «Nē!» ved projām no tās, jo esi brīva, ko pierādi, ja spēj to pasacīt. Tādas meitenes vecāki prombūtnē var būt mierīgi.

Šķiet, daudzām meitenēm un sievietēm ir nācies dzirdēt triviālo: – «Ja mani patiešām mīli, tad ar mani gulēsi! Tā dara visas!» – Līdz ceturtajai fāzei (runa ir par ontogēnētiskās attīstības fāzēm) meitene mums jau zināmu iemeslu dēļ var pakļauties. Ceturtajā un turpmākajās fāzēs meitene atbildēs: – «Ja mani patiešām mīli, tad nespiedīsi darīt to, kam es vēl neesmu gatava. Ja jau tā dara visas, tev nebūs problēmu atrast šim nolūkam kādu citu.» Viņas brīvība būs glābta. Turpmāk, analizējot bioloģisko šķēru likumu, secināsim, ka patiesi mīlošs vīrietis zaudē vēlēšanos nekavējoties iegūt mīloto, ja viņa pirms tam nav iepazinusi dzimumdzīvi. Svētumu katrs grib saglabāt neskartu.

Piektā, sestā, septītā un astotā – cilvēciskās fāzes

Tabu, it kā veicinādams dzimumtieksmes uzkrāšanos kvantitatīvi aspektā, virza uz kritiskā brīža iestāšanos, pārejot jaunā kvalitātē. Dzīvniekiem šā momenta nav, tālāk pa šo ceļu iet tikai cilvēks. Viņa centrālajā nervu sistēmā parādās vieta mīlas jūtām, (sk. 4. krāsaino attēlu, dzelteno krāsu pārklāj gaišzila, kas apzīmē jūtas, violetā intimitāti).

Tās pašas jūtas ar atgriezenisko saiti (lejupejošās bultiņas) pastiprina seksualitāti. Jaunā, pastiprinātā seksualitāte meklē izeju tikai pret vienu, dziļi mīlamu cilvēku. Bez konkrētu mīlestības jūtu rašanās veselai sievietei apzināts libido (dzimumtieksme) nav. Piemēram, nemīlama vīriēša (ginekologa, nemīlama vīra u. c.) pieskaršanās visjūtīgākajām erogēnajām zonām nevar uzbudināt normālu sievieti, toties doma vien, ka to dara mīlotā vīriēša roka, var izraisīt izteiktu saldkaislu uzbudinājumu. Tāpēc sievietes seksterapijā nedrīkst izmantot jebkuru partneri – vajadzīgs mīlotais.

Katrs cilvēks, it kā atkārtodams vēsturiskos periodus, savdabīgi, pārejot no vienas fāzes otrā, izdzīvo mīlestības attīstības ceļu*. Pārejas vecumā aizsākusies dzimumtieksme atdzimst īsajā platoniskajā fāzē, pēc tam iedegas kā spilgta, kvēla, reizēm ārdoša liesma, vēlāk likdama kūsāt pirmās mīlestības (iemīlēšanās) erotiskajām emocijām.

Bioloģiskā un sociālā faktora vētrainā cīņa vīriešiem ilgst apmēram līdz 20 - 24 gadu vecumam. Pirms tam jauniešis nespēj pacelties pāri iemīlēšanās fāzei vai vājai romantiskai mīlestībai, tāpat kā asni nespēj uzreiz savārpot. Meitenēm fāze ir daudz ilgāka nekā zēniem. Atsevišķiem zēniem tās var vispār nebūt, bet tā ir vēlama, jo ir patiesu jūtu skola. Ja tās nav, jūtām nav rūdījuma. Fāzes trūkumu var izskaidrot ar akcelerācijas dīvainībām, fizioloģisku mazattīstību, tomēr visbiežāk ar pareizas dzimumaudzināšanas trūkumu.

Vēlreiz uzsvērsim, ka dzimumakts paaugstinātas seksualitātes fāzē ir bīstams. Nevar piekrist uzskatam, ka paaugstinātas seksualitātes fāze ir labākais periods seksuālo iemaņu apgūšanai. Var piekrist autoriem, kas domā, ka dzimumakts šajā periodā ir savas seksualitātes vienkārša pieteikšana un otra cilvēka izpēte ar šo aktu. Tā kā visā savā spilgtumā darbojas bioloģiskais seksuālās pārsātinātības likums, «izpētītais» pārtop par riebekli (savu izjūtu projekcijā) un beigu beigās izriet, ka abi ir riebekļi. Tas drīzāk noved pie jauno cilvēku degradācijas. Intensīva dzimumdzīve vīriešiem rada spēcīgu vajadzību pēc tās, tā ir fizioloģiski pamatota parādība. Pie tā noved arī onanisms, petings un citi dzimumdzīves surogāti vai, kā tagad saka, alternatīvais sekss. Viss

* Nobriedušai mīlestībai vēl ir trīs apakšfāzes, kuras šajā grāmatā atsevišķi neizdalām, jo tām nav mīlestības izzušanas bīstamība.

kopā attālina brīdi, kad iestāsies spēja nopietni mīlēt. Mīlēt nespējīgos ir diezgan viegli pazīt, jo viņi plaši reklamē «mīlestību». Bieži sastopamies ar tā saucamo seksuālo lielību – plātīšanos ar uzvarām pie pretējā dzimuma, intīmu detaļu pārstāstīšana utt. Tā nav mīlestība.

Pārāk agri (pirmajā un otrajā fāzē pirms kritiskās robežas) pieļauts dzimumakts apturēs, bet labākajā gadījumā bremzēs mīlestības dominantes attīstību līdz jūtām un dziļai garīgai intimitātei. Pusaudzis var kļūt jūtu ziņā kropls un vispār zaudēt spēju mīlēt, bet pieaugušam šādā veidā pazudusi mīlestība var vēl atgriezties, tikai pret citu cilvēku.

Gribētos, lai visas aprakstītās likumskarības vispirms saprastu meitenes un sievietes, jo galvenokārt tikai no viņām ir atkarīgs būt vai nebūt noturīgai mīlestībai. Sieviete šajā ziņā audzina pati sevi un iemīļoto vīrieti. Viņa izmanto visu savu relišeru gammu un to izraisīto cēlo tieksmi, lai veidotu jūtas ar tabu palīdzību. Mīlētājiem jābūt pacietīgiem un iecietīgiem, ja viņi vēlas novest savu mīlestību līdz virsotnei – garīgai intimitātei. Pacietība norūdīs un dos iespēju pārvarēt turpmākās grūtības nākamajā ģimenē. Ilga laika ritumā pārbaudītās patiesības katrai mātei vajadzētu iemācīt savām meitām. Žēl, ka ne katra māte pati tās zina un daudzas par tām vispār neinteresējas. Rezultāts ir lielas daļas tautas morāla degradācija.

Atgriezīsimies vēlreiz pie mīlas jūtu atgriezeniskās ietekmes (pēc atgriezeniskās saites parauga). Ir uzskats, ka tā pieres daivu garozas daļa, kas atbildīga par jūtām (tur tiek ieprogrammētas visas jūtas), iedarbomās uz limbisko sistēmu no «augšas» (zilās bultiņas), izraisa jūtu emocijas, pastiprinot impulsu virpuli limbiskajā sistēmā un nodrošina gandrīz pastāvīgu šīs sistēmas pašuzbudināšanos. Izveidojas «apburtais loks», kas sākas hipotalāma apvidū iegarenajās smadzenēs, kur atrodas centri, kas regulē galvenās veģetatīvās (arī seksuālās) funkcijas, un veidojas hormoni un mediatori, kas, iedarbomāties uz nervu struktūrām, ģenerē masīvu nervu impulsu plūsmu. Tā uztur augstu limbiskās sistēmas aktivitāti no «apakšas» (sarkanās bultiņas). Noteikta loma ir arī retikulārajai sistēmai. Instinkta emocijas un jūtu emocijas rodas vienā vietā – limbiskajā sistēmā. Starpība tikai tā, ka pirmās izraisa smadzeņu «zemākie stāvi», kuros «dzīvo» instinkti, bet otrās – garoza. Limbiskā sistēma pēc atgriezeniskās saites principa kontrolē un regulē hipotalama veģetatīvo centru aktivitāti, kā arī hormonu un mediatoru rašanos, kas ietekmē hipofīzi un caur to pārējos, arī dzimumdziedzerus.

Nebūs pārspīlēts apgalvojums, ka mīlestība kopā ar citām labestīgām jūtām pozitīvi ietekmē organisma funkcijas. Itāļu zinātnieki pirmie atklāja, ka viens otru nopietni mīlošie (V - VIII fāzē) un kopā dzīvojošie laulātie dzīvo par 15 gadiem ilgāk nekā nemīlošie un vientuļie. Vēlāk tam pievienojās zinātnieki visā pasaulē. Te mēs to pamatojam. Dzimumaudzināšana dod arī veselību un ilgus mūža gadus.

Mīlestības kritiskā robeža

Ja ir veicies visās iepriekšējās stadijās iziet bez starpgadījumiem un cilvēks nav nonācis izolētībā, sākas šis ne tikai veselībai un ilgdzīvei vajadzīgās fāzes piektā un sestā stadija, kad cilvēks mīlestībā ir spējīgs uz intimitāti. Cilvēks izjūt savas esamības nepārtrauktību un pilnību, izjūt sevi kā radību, kas atšķiras no visām citām. Intimitātē cilvēki vienmēr tiecas uz kompromisu, tic mīlamajam un droši iet kopā pa dzīvi. Intīmi mīlošais projicē savu ticību mīlamajam, kas dara to pašu atgriezeniski (introjektīvā identifikācija). Ja ļoti dziļi analizē pāri, kurā ir abpusēja (cita varianta jau nav!) pilnbrieda mīlestība, atrodam kaut ko ļoti līdzīgu sublimācijai, kad pāra seksuālā (libidozā) enerģija sublimējas visaugstākajai jaunradei – nākamās paaudzes veidošanai.

Tas notiek pēc kritiskās robežas, pirms kuras un kuru pārkāpjot vēl valda romantiskā mīlestība ar dramatismu un pretrunīgumu (tā ir ļoti spilgta attīstības fāze uz pilnbriedu, kura var arī izbeigties, kā mēs zinām, ar citu rezultātu). Tāpēc romantiskā mīlestība romānos un citos mākslas darbos ir plaši atainota un tautā tiek uztverta kā visa kalngals. Patiesībā kalngals ir pilnbrieda mīlestība, kurā pāris sasniedz galveno virsotni – intimitāti, un tas liek pārim pildīt Dieva un dabas uzdoto mērķi ar garīgo orgasmu piesātinātās attiecībās, zem kurām diezgan bieži fizioloģiskais orgasms zaudē galveno nozīmi. Pilnbrieda mīlestībā cilvēki pārstāj būt fizioloģiskā orgasma mednieki, tāpat kā no tā atsakās supersublimētie ģēniji. Pilnbrieda mīlestība arī ir vienkārši ģeniāla, tikai nav vēl tik dziļi pētīta kā tās priekštece draiskā romantiskā fāze. Nobriedusi mīlestība iespējama jau VI dzīves periodā (pēc E. Eriksona), bet apogejs ir VII periodā (sk. 4. krāsaino attēlu).

Esam nonākuši pie galvenā mīlestības dialektikā, tātad arī dzimumaudzināšanā – pie jautājuma par mīlestības kritisko robežu. Tas ir jautājums, kā seksuālais ar savām instinkta emocijām, kvantitatīvi pieaugot, lēcienuveidā pāraug jaunā, vienīgi cilvēkam raksturīgā kvalitātē – nobriedušas mīlestības jūtās. Dialektiskais lēciens iespējams, tikai pastāvot pareizai dzimumorientācijai un vispusīgai dzimumaudzināšanai. Visu limbisko sistēmu (sk. 9. – 11. krāsainie attēli), kas eksistē līdz kritiskajai robežai (to, ko hipotalāms raida augšup uz visu limbisko sistēmu), var novērot arī dzīvniekos. Tās ir iedzimtas īpašības. Cilvēks arī bez īpašas dzimumaudzināšanas savā attīstībā sasniedz šo robežu, bet nespēj to pārkāpt. Šādam cilvēkam agri degradējas seksuālās emocijas, to mūžs ir īsāks, tāpat kā šā cilvēka mūžs. Grūto ceļu uz kritisko robežu pusaudža gados un agrīnā jaunībā raksturo bioloģiskā (fizioloģiskā) un cilvēciskā (sociālā) elementa dramatiska cīņa. Šī cīņa saasinās. Jaunajam cilvēkam vajadzīga audzinātāja palīdzība, kas izpaužas cilvēciskuma pozīciju nostiprināšanā. Aiz kritiskās robežas sociālā faktora uzvara ir acīmredzama.

Dzimumakts pirms kritiskās robežas

Dzimumsakari pirms kritiskās robežas ir bīstami tāpēc, ka tie aptur attīstības virzību uz robežu. Nomierinot (apmierinot) virzošo spēku – dzimumtieksmi – tie šajā posmā it kā sagrauj mīlestības ēkas pamatus (tas ir tas pats pārsātinātības likums). Pēc iekāres apmierināšanas dzimumaktā vairs nepaliek nekā, kas saistītu partnerus un noturētu tos kopā, tāpēc šķiršanās ir neizbēgama. Aiz kritiskās robežas (pa labi no tās) mīlētājus vienmēr vieno arī garīga tiekšanās vienam pēc otra. Fiziskās tuvības bauda, pastāvot garīgai intīmai tuvībai, kļūst daudz spēcīgāka un izteiktāka nekā tiem cilvēkiem, kas pieļāvuši seksuālo tuvību pirms kritiskās robežas, t. i., bez jūtām.

Normālai sievietei ar nemīlamu vīrieti orgasms vispār nevar iestāties. Konstatēt mīlas jūtu klātbūtni tikai ar seksuālām izjūtām, t. i., noteikt, vai kritiskā robeža ir pārieta vai nav, ir neiespējami. Jākonstatē, kādas emocijas ir pārsvarā – instinkta emocijas (līdz robežai) vai tām jau pievienojušās un par valdošajām kļuvušās jūtu emocijas (aiz robežas). Pirmās allaž liek individam darboties impulsīvi, vairāk neapzināti nekā apzināti, tām vienmēr piemīt atavisms, kas mantots no mūsu senčiem dzīvniekiem un saglabājies dzimumuzvedībā.

Parunāsim par jēdzieniem «emocijas» un «jūtas», jo ļaužu vairums tos identificē. Skaidrības labad atgādināsim, ka jūtas – tā ir būtība, bet emocijas ir šo jūtu vai arī tieksmju izpausme. Dažkārt cilvēkam ar dziļām jūtām var trūkt emocionalitātes, viņš nespēj atklāt un izpaust savas jūtas. Tas var radīt pārpratumus un ievērojamus sarežģījumus cilvēku saskarsmē, īpaši mīlestībā. Zāļu lietošana, kas novirza vai izkropļo emocionalitāti (alkohols, miega zāles, neiroleptiskie līdzekļi, īpaši narkotikas), var novest laulātos pie šķiršanās. No otras puses limbisko sistēmu (emociju rašanās vietu), tāpat kā citas organisma sistēmas, var trenēt.

Gan instinkti, gan jūtas izpaužas emocijās. Šeit mēs runājam par instinktu emocijām un jūtu emocijām. Lasītājam pareizi jāsaprot un jāzina, ka abu šo it kā pretējo emociju darbības vai rašanās «centrs» ir viens – limbiskā sistēma cilvēka smadzenēs.

Līdz kritiskajai robežai prevalē pirmā signālsistēma, vēl nav pilnīgas vienotības ar otro signālsistēmu, vēl nepastāv pietiekami attīstītas peronības kontrole pār dzimumtieksmi (netrenētas smadzeņu pieres daļas garozas un malējo kroku vāja ietekme). Dzimumsfēras dominante šajā fāzē ir vairāk hipotalāma apvidū, limbiskās sistēmas senākajā struktūrā, tātad tuva dzīvnieciskajam (ataviskajam), tās noturība ir mazāka, nav ciešas saistības ar atbilstošiem garozas centriem. Spilgto instinkta emociju dēļ šo periodu kļūdaini uzskata par pirmās istās mīlestības laiku, bet nākamais, kas iestājas vēlāk (aiz kritiskās robežas, t. i., patieso, īsto mīlestību) biežāk tikai par tā saucamo

psiholoģisko savienojamību (atbilstību). Tas notiek tāpēc, ka īstā mīlestība, būdama dziļa, vairs nav tik spilgta un skaļa, neprasa izrādīšanos. Patieso, īsto mīlestību netieši var noteikt pēc jaunā cilvēka attieksmes pret mākslu, īpaši pret mūziku.

Retikulāro formāciju – to hipotalāma apvidu, kur lokalizējas primitīvā dzimumtieksme un rodas instinkta emocijas – uzbudina skaļums un visvienkāršākie, viegli uztveramie ritmi. Tāpēc jauniem cilvēkiem patīk skaļa un ritmiska mūzika. Tas nav nekas slikts. Stimulējot fundamenta kvantitatīvo izpausmi – dzimumtieksmi, tiek tuvināta kvantitatīvā pārvēršanās – kritiskā robeža. To pārkāpis, cilvēks sāk tiekties arī pēc klusākas, melodiskākas, uzbūvē sarežģītākas mūzikas, kas, tāpat kā viņa izaugušās mīlestības spējas, ir daudz bagātāka. Tas nozīmē, ka vairāk «trenēta» kļuvusi tā galvas smadzeņu garozas daļa, bez kuras aktivitātes grūti uztvert sarežģītāku mūziku. Izpaužas tas pats, kas nepieciešams nobriedušai, jūtu piesātinātai mīlestībai, tai, kādu cilvēks ir spējīgs izjust aiz kritiskās robežas.

Vai var virzīt kritisko robežu?

Var notikt arī pretējs process – kopš agras bērnības radinot bērnu pie dziļas, nopietnas mūzikas, mēs trenējam smadzeņu «augstākās» struktūras spējai uz nobriedušu cilvēcisku mīlestību, un tā iestāsies daudz agrāk nekā bez šāda treniņa. Līdz ar to kritiskā robeža pavirzās pa kreisi, dažkārt pat izslēdzot paaugstinātās seksualitātes fāzi. Šāds treniņš, kā izriet no sacītā, var kalpot par pārmērīgi agras dzimumdzīves profilaksi un priekšnosacījumu sublimācijai, t. i., seksuālās enerģijas virzīšanu pa cilvēcisko radošo gultni jebkurā dzīves sfērā (sk. 4. krāsaino attēlu). Ja gadījumā notiks supersublimācija, taps ģēnijs.

To pašu var teikt par jebkuru mākslas veidu, par radošu pieeju darbam vispār, par harmoniskas personības veidošanos, jo arī personības īpašības ir saistītas ar tām pašām smadzeņu struktūrām. Protams jāpiebilst, spēja izprast mākslu rodas pakāpeniski, tā atkarīga no audzināšanas, izglītības, iespējām nākt saskarē ar mākslu dažādās tās izpausmēs, no paša intereses par to. Tāpat ir ar cilvēka un viņa psihisko procesu, arī mīlestības problēmu, izpratni. Ir cilvēki, kam tas vispār neinteresē, citi uzskata, ka visu zina, visu saprot, jo ir izlasījuši kādu ārzemju grāmateli par seksa pozām un atzīst, ka mīlestība un sekss esot viens un tas pats. Mīlestība nerodas no seksa, tā dzimst cilvēkā pašā, viņa smadzenēs, viņa garīgumā. Ja kādam garīguma ir maz, ja viņš garīgumu uzskata par nevajadzīgu, viņš arī mīlestību neiepazīs.

Aiz kritiskās robežas mainās attieksme pret mūziku, mākslu, literatūru, pret citām sociāli ētiskām un estētiskām vērtībām. Aiz šās robežas dzimumtieksme individualizējas. Tā vairs nevar eksistēt «vispār», poligāmo tendenci nomaina monogāmā, priekšplānā izvirzās no-

teiktas pretējā dzimuma personības tēls, dominante kļūst noturīgāka, jo droši plūst pa animas vai animusa gultni. Pilnīgi izzūd dižmanība, mainās apkārtnes un pasaules uztvere. Katram kļūst skaidrs mīlotā cilvēka ideāls, zūd kautrība pret iemīļoto, toties tā pastiprinās pret citiem pretējā dzimuma pārstāvjiem. Aiz robežas valda pilnīga, izteikta personības kontrole pār tieksmēm un emocijām, pastāv pirmās un otrās signālsistēmas funkcionāla vienība. Mīlētāji atzīst viens otra brīvību mīlestībā, notiek sevis ierobežošana, kas var kļūt par pašuzpurēšanos mīlotā cilvēka labā. Pilnīgi izzūd greizsirdība, egoisms, sīkumainība. Vīrietis var savaldīt savu kaislību un saglabāt mīļoto neskartu līdz kāzu dienai. Meitene izjūt dzimumtieksmi tikai pret iemīļoto – laulības pārkāpšana kļūst neiespējama.

Ja šeit varētu runāt psihoanalītiski noskaņoto psihoterapeitu valodā, kas nesagatavotam lasītājam diez vai būs saprotama, to pašu varētu pateikt ar psihe aparāta darbības aprakstu šajā mīlestības virzienā (sk. 1. krāsaino attēlu).

Kā nokaut vēl nedzimušu mīlestību

Ielūkosimies vēlreiz dzimummīlestības attīstības shēmā (sk. 5., 9. un 11. krāsainos attēlus). Dzimumakts, kas pieļauts bez cēlām jūtām, var novest pie patēriņa seksa ar visām tā sekām. Pēc katras tuvības bez mīlestības sieviete izjūt vilšanos, vīrietis pat riebumu pret seksa partneri (seksuālās pārsātinātības likums). Turpmākā progresa vairs nav un nevar būt, jo virzošais spēks ir priekšlaikus nomierināts (pa kreisi no kritiskās robežas).

Jau senāk ievērots, ka dzimumtieksme, pēc pārsātinājuma atkal parādījusies, vērsas pie tā partnera, kurš devis pārsātinājumu. Šis likums ir spēkā tikai līdz kritiskajai robežai. Senie autori uzskata, ka vīrieši šo īpašību – noliegt sasniegto – aizguvuši un pārmantojuši no dzīvnieku tēviņa, bara vadoņa. Par vadoni varēja būt tikai tas, kurš «jau izpētīto» mierīgi un vienaldzīgi pamet un aizmirst, kuram labi zināmais kļūst vienaldzīgs. Pēcncēji dzima galvenokārt no vadoņa, tie mantoja šo īpašību – noliegt, pat pazemot jau apgūto. Varbūt tāpēc vīriešiem izteiktāk nekā sievietēm izpaužas īpašība zaudēt interesi par izpētīto.

Dzimumakts ir ļoti intīms – divi cilvēki uz brīdi it kā saplūst vienā veselā. Tas var radīt iespaidu, ka «viss izpētīts līdz galam». Varbūt skaidrojums ir naivs, bet tas liecina, ka līdzīgs pretīgums eksistē un ir plaši izplatīts, ja tam ir meklēts izskaidrojums. Ja vīrietim nav mīlas jūtu, tad pēc akta viņam rodas iespaids, ka sieviete ir pilnīgi izpētīta, un viņš kļūst pret to vienaldzīgs, pat izjūt pretīgumu.

Izvirzot tabu, attālinot seksuālo tuvību, sieviete panāk to, ka vīrietis sāk ielūkoties viņas dvēseles dziļēs un fiziskajai tieksmei pievienojas prāta un jūtu vēlmes. Normāli audzinātas meitenes un normālas sievie-

tes dvēseles bagātības ir neizsmeļamas, īpaši salīdzinājumā ar vīrieti. Par to parūpējusies pati daba. Vecākiem un audzinātājiem jāpilnveido dabas dotais, jāpalīdz radīt trešās pakāpes psihosociālos relišerus. Par ārieni (par psiholoģiskajiem relišeriem) rūpējas mūžam mainīgā mode, bet garīgo pasauli neizsmeļamu dara audzināšana un pēc tam vēl sieviete pati. Piesaistījusi vīrieti ar savu ārējo izskatu, sievišķību un psiholoģiskajiem relišeriem, ar tabu palīdzību kļuvusi it kā nepieejama, viņa liek vīrietim ielūkoties savas dvēseles dziļumos. Tagad sievietei dzimumakts vairs nav bīstams, jo ir sasniegta kritiskā robeža, vīrieša dzimumtieksme ieguvusi jaunas kvalitātes, kas pēc dzimumapmierinājuma neļauj rasties vienaldzībai. Riebuma vietā vīrietis izjutis pateicību. Šādā līmenī tuvība kļūst par jaunu pakāpi mīlestības attīstībā.

Fizioloģiski tas izskaidrojams tā, ka dzimumtieksme un dzimumakts vien bez mīlestības saglabājas atmiņā īsu brīdi. Vienaldzība un riebums, kas rodas pēc tuvības bez mīlestības, palīdz izsvītrot partneri gan no apziņas, gan zemapziņas. Tikai tad, ja tuvība notiek uz attīstītas, stabilas un nobriedušas mīlestības fona, jūtas liek vīrietim pēc notikušā būt pateicīgam un joprojām maigam pret sievieti, viņš turpina gūt garīgu baudu. Spēcīgā fiziskā bauda, apmierinājusi kaislo tieksmi, iededz «zaļo gaismu» garīgajai. Tāda fiziska tuvība, kam pievienojas garīga pacilātība, ilgi paliek atmiņā, nostiprina un paplašina mīlestības dominanti. Tā ved uz garīgo intimitāti, uz garīgo orgasmu. Fizioloģiski mēs to centāties izskaidrot 5. krāsainajā attēlā (a-c). Tas ir pārsātinātības likums, kas savā darbībā attālina no intimitātes un pietuvina seksuālajai patoloģijai.

No tā kļūst skaidrs, ka mīlētājiem, kuru mīlestība ir nobriedusi, nekāda psihologa palīdzība nav vajadzīga, viņu attiecības ir harmoniskas. Pat tad, ja psihologs diagnosticē psiholoģiskas nesavienojamības iespēju, nobriedusi mīlestība pielāgo mīlētājus vienu otram, laulībā viņi rod tikai laimi. Un otrādi – psiholoģiski ļoti labi savienojami cilvēki, apprecējušies nenobriedušas mīlestības fāzē, atsvešinās, kļūst psiholoģiski nesavienojami, zaudē spēju uztvert vienam otru. Šādos gadījumos vajadzīga psihologa un psihoterapeita palīdzība.

Mīlēt nespējīgie

Jāatgādina, ka nekāda psiholoģija nepalīdzēs, ja centrālajā nervu sistēmā audzināšanas rezultātā nav izveidota pilnvērtīga «tilpne» mīlestības dominantei. Cilvēks, uzsākdams ļoti agru dzimumdzīvi (var būt arī citi iemesli), ir apturējis savu attīstību šajā virzienā. Tāds cilvēks, pat ja viņš citādi būs augsti attīstīta personība, mīlas attiecībās būs infantiils – tieksies mainīt seksa partneres, bet, nodibinājies ģimeni, pārkāps laulību. Izpaudīsies neattīstītas dominantes noturība (brūkst gaišzilā). Vīrs un sieva kļūs garīgi sveši, un tas ļaus izpausties pārsātinātības likumam. No bioloģiskā viedokļa poligāmijas tieksme ir likumsakarīga, tāpat kā visu faktoru noliegšana, kas ilgstoši saista partnerus, jo šāda

pieķeršanās kavē sugas bioloģisko attīstību. Cilvēkam garīgi un sociāli attīstoties, tas mainās pretēji sākotnējam, jo cilvēks attālinās no dzīvnieciskā.

Jāpiebilst, ka bioloģisko un sociālo aplūkojam kā pretējas parādības tikai shematiski. Tas tādēļ, lai skaidrāk izgaismotu likumsakarības, kas maskē pretējo parādību vienību. Allaž jāatceras, ka augsti attīstīta personība, sociāli izveidots cilvēks vienlaikus ir arī cilvēciski bioloģiska būtne, bet ne augsti attīstīta bioloģiski cilvēciska. Tiesa, reizēm šis cilvēciskais bioloģiskums izskatās daudz sliktāks nekā dzīvnieka bioloģiskums. Laimīgā kārtā tā ir tikai dažreiz. Dzimumaudzināšanas trūkums atņem cilvēciskas jūtas, īpašības, kvalitātes, atstājot viņu instinktu līmenī, neļaujot no instinktiem izveidot jūtas, kas raksturīgas tikai un vienīgi cilvēkam. Tas cilvēku bioloģizē, notur visu mūžu pa kreisi no kritiskās robežas.

Akli mīlošas mātes bieži attaisno savu dēlu (retāk meitu) «brīvo» seksuālo dzīvi, pareizāk sakot, garīgo nabadzību (bioloģizāciju), atņemot viņiem iespēju mīlēt, nodibināt laimīgu ģimeni. Aktivitāte un ģimenes radīšana (sākot ar bīdinājumu) ir galvenokārt vīrieša uzdevums. Tiem, kuru dzimumattīstība ir apstājusies (runa ir par garīgo sfēru, tāpat bioloģizētiem, kritiskās robežas kreisajā pusē esošajiem), ģimenes dibināšana var būt tikai kārtējā partneres maiņa, pret kuru atkal agrāk vai vēlāk radīsies riebums, tāpat kā pret agrāk pazītajām meitenēm, kuras viņš citu pēc citas pavedis un pametis. Mīlā infantīlie, bioloģizētie vīrieši vienmēr savāc ap sevi šādu meiteņu loku. Tautā tos dēvē par sieviešu kolekcionāriem. Neatkarīgi no izglītības viņi lepojas galvenokārt ar savām bioloģiskajām īpašībām (fizisko spēku, seksuālajām spējām utt.) un ir orientēti galvenokārt uz materiālajām vērtībām, nereti garīgās vispār noliedzot kā nevajadzīgas. Ļoti reti viņi demonstrē prāta spējas – galveno nobriedušas vīrišķības pazīmi – un ir garīgi kūtri. Viņos nav grūti saskatīt tēviņu izturēšanos, neattīstītu vīrišķību. Viņi ir pilnīgi pakļauti pārsātinātības likumam, kas darbojas kritisko robežu nesasniegušajiem.

Tāda tipa vīriešiem izdodas pavest galvenokārt sievietes ar mazattīstītu sievišķību un – kas ir visai bīstami – ļoti jaunas, sievišķību vēl nesasniegušas meitenes, kas vēl orientētas uz fizisko pārākumu. Pēc pavešanas meiteņu sievišķība vairs neattīstītās vai attīstās daudz lēnāk. Var gadīties, ka viņas maskulinizējas un kļūst par prostitūtām. Šādas sievietes zaudē savu galveno spēju – kārdinot un aizliedzot, veidot mīlestības dominanti mīlamajā vīrietī, kā arī vēlēšanos iegūt bērnu no viskvalitatīvākā partnera, kas ir svarīgi tautas eksistencei. Meitenēm un sievietēm jāsaprot, ka viņu rokās ir atslēga, kas slēdz durvis uz pašu svētāko – patiesu, dziļu, intīmu garīgu tuvību. Zaudējot sievišķību, zūd arī atslēga.

Ja meitene vai sieviete kļūst viegli un ātri pieejama un seksuāli iegūstama, viņa savukārt atņem vīrietim spēju viņu iemīlēt,

lai cik skaista, kaislīga un iekārojama viņa būtu. Tā ir viena no mīlestības objektīvajām likumsakarībām. Ja vīrietis ir panācis tuvību pirms mīlestības kritiskās robežas, viņam rodas sajūta, ka viņš sievieti pilnīgi iepazīs un izsmēlis. Viņš vairs nespēj un negrib iedziļināties viņas dvēselē, kas sievišķīgām sievietēm patiesi ir bagātāka nekā vīriešiem. Tai jābūt neizsmeļamai. Pati daba par to ir parūpējusies, dodot meitenēm dabīgo platonisko fāzi krietni vien agrāk nekā vīrietim (sk. 4. krāsainā attēla augšējo daļu un 6. attēlu).

Viegli iegūstamās sievietes tuvākajā sabiedrībā pazīst, vīrieši cits citam nodod ziņu, ka «tā neatsaka nevienam, tā guļ ar katru». Arī citas sievietes neatpaliek šīs informācijas nodošanā vīriešiem. Svešākā sabiedrībā šī tipa sievietes pašas sevi atmasko ar savu uzvedību, ar vāji maskētu pašpiedāvāšanos. Notiek nedabiskais – sieviete lenc vīrieti, uzmācas viņam, piedāvājas, un vīrietis, ja viņam neizdodas vai arī viņš īpaši necenšas izvairīties (tas tomēr zināmā mērā glaimo), tiek iegūts. Sieviete it kā gūst uzvaru, kas bija jāgūst vīrietim, bet reti kad uzvara ir ilgstoša, ja vien iekārotais vīrietis nav galīgs «lupata». (Vai sieviete kāroja «lupatu»?) Guļot ar iegūto vīrieti, sieviete bieži vien jau lūkojas pēc nākamā. Tā veidojas arī sievietes kolekcionāres. Kur te robeža ar prostitūciju? Jā, šī sievietē neprasa naudu (vismaz sākumā), viņai pietiek ar dažādiem pakalpojumiem, viņa vīrieti izmanto, īpaši, ja viņam ir mašina, labs dzīvoklis vai māja, nauda, stāvoklis sabiedrībā u. tml.

Vai vārdotāja «piebur» meitenēm puisus?

Mans psihoterapijas skolotājs, kad mēs, grupa jaunu ārstu, bijām beiguši viņa kursu, deva padomu pilnveidot prasmī pie tautas dziedniekiem, šamaņiem, pūšlotājiem, kas intuitīvi apguvuši psihoterapijas un hipnoloģijas mākslu, izcēluši to no seno tautas gudrību dzīlēm. Pēc tam mēs pabijām gan ziemeļos, gan dienvidos, izbraukājām savas zemes ceļus, savācām milzum daudz apbrīnojamu gadījumu, meklējām brīnumaino izdziedināšanu izskaidrojumus un cēloņus. Pastāstīšu tikai par puisu «pieburšanu».

Reiz kinostudijā bija uzzinājuši par manu pūšlotāju kolekciju un uzaicināja piedalīties filmā «Brīnumdakteri». Intervējot Latvijā pazīstamākās vārdotājas Melnās Martas apmeklētājus, dzirdējām šādu patiesu stāstu.

Meitene iemīlēja puisi. Saprotamu iemeslu dēļ neminēsim pilsētu un ielu, kur viņi dzīvoja, bet mums tās nosauca un mēs pārliecinājāmies, ka stāsts ir paties. Meitene milēja tik ļoti, ka nolēma pati atzīties puisim mīlestībā. Pēc dažām tikšanās reizēm puisis sāka vairīties no meitenes, bet viņa bija neatlaidīga. Kur tikai parādījās viņš, tur bija klāt arī viņa. Jo vairāk viņš bēga, jo aktīvāk viņa to vajāja. Tomēr panākumu nebija. Meiteni pārņēma izmisums. Viņa vairs nevarēja izdomāt neko citu, kā doties pie Martas.

Kaut ko nočukstējusi pie atnestās pudeles, Marta pārlicecinoši paziņoja, ka pēc puīša pacienāšanas ar dzērienu vajag tikai pacietīgi gaidīt, nepievēršot viņam nekādu uzmanību, bet, ja sāks uzmākties, dzīt projām.

Pēc kāda laika jaunie nosvinēja kāzas. Visi viesi zināja par notikušo brīnumu – par to bija parūpējušās draudzenes. Zināja arī līgavainis, bet neduskomās, jo bija iemīlējies un laimīgs. Brīnumdares slava auga ne dienām, bet stundām.

Kā tas varēja notikt? Brīnumu neradīja ne dzēriens, ne «burvība». Vārdotāja tikai lika klientei izturēties tā, kā meitenei klājas. Dzēriens (*placebo*) bija vajadzīgs tikai pārlicecināšanas dēļ. To pašu jau varēja panākt arī bez «buršanas», vienkārši zinot mīlestības psiholoģiju.

Straujā emancipācija mūsdienās padarījusi sievieti slimīgi piesardzīgu – ka tikai kaut ko no iekārotā nepalaiž vējā, nepazaudē! No otras puses – reizēm arī slimīgi aktīvu, kas izpaužas uzbāzībā, agresīvā tieksmē panākt savu. Visur panākt vīrieti, aizsteigties viņam priekšā visās jomās, diemžēl pat netikumīgā uzvedībā, kuru reizēm izraisījusi dubultā morāle. Tas vīrieti un viņa mīlestību atbaida.

Sievietes emancipācijas vulgarizācija

Galveno, tūkstošgadēs nostiprināto seksuālās uzvedības normu laušana, neprasme izšķirt, kas tiešām kalpo līdztiesībai un kas, pārņemts no vīrieša izturēšanās, padara sievieti vēl atkarīgāku – tā ir sievietes emancipācijas vulgarizācija. Dzimumu savstarpējās attiecībās vīrietis ir bijis un viņam jābūt aktīvajai pusei, tai, kas iekaro, izvēlas. Tā bija pat matriarhāta laikā, kad sievietei bija daudz lielākas tiesības nekā vīrietim. Atklāta sievietes aktivitāte (labi nomaskētu to varētu arī apsveikt) dzimumattiecībās, jo vairāk vīrieša iekarošanā, neliecina par līdztiesību.

Parasti no malas tas izskatās komiski. Nelīdztiesība šādos gadījumos piezogas nemanot. Aktīvi iekarodama, kā to dara vīrieši, sieviete gribot negribot kļūst viegli pieejama – vīriešiem taču došanās uzbrukumā saistās ar seksuālām pretenzijām! Dabiski, ka uzbrūkot tabu kļūst nevajadzīgs. Kā var kaut ko aizliegt, ja pati piedāvā to, ko neviens pat nepieprasa? Iznāk tā – ja sieviete dodas uzbrukumā, tabu jāizvirza vīrietim, taču tas ir vēl vairāk smieklīgi. Viegli pieejama sieviete bez tabu, pati to neapzinoties, zaudē karalienes troni un kļūst atkarīga no vīrieša, zaudē kāroto līdztiesību. Normālu sievieti vienmēr sajūsmina iespēja tikt izraudzītai, iekarotai. Šādu karalienes statusu nodrošina tikai tabu, jo augstāk vērtējams vienmēr būs tas, ko grūtāk iegūt. Tā saucamās «modernās, emancipētās» sievietes parasti ir izteikti nesievišķīgas.

Tabu glābj sievieti arī no citiem mīlestībai kaitīgiem sarežģījumiem. Lai to saprastu, jāatceras zināmā tautas gudrība – «sieviete mīl

ar ausīm, vīrietis ar acīm». Ja vīrietis «mīl ar acīm», tas nozīmē, ka sievietei jāizskatās ļoti sievišķīgai, jārūpējas par tiem faktoriem, kas piesaista pretējā dzimuma uzmanību, par jau minētajiem relišeriem, kuri pat ne visai skaistu sievieti padara vīriešu acīs ļoti pievilcīgu. Toties frāzē «mīlēt ar ausīm» slēpjas dziļāka nozīme. Sieviete ne tikai jāklusās vīrieša izteiktajos komplimentos, bet arī jādzird kaut kas labs par šo vīrieti, kaut kas tāds, kas apliecina vīrieša personības augsto kvalitāti. Sieviete iemīlas vīrieti, kurš «iekārdina» viņu ar savām personiskajām īpašībām. Dzīvnieku tēviņi apžilbina mātītes ar spēku un drosmi. Vīrietim kā sociālai būtnei galvenokārt nākas demonstrēt savu garīgo spēku. Tikai sievietes ar mazattīstītu sievišķību meklē vīrieti galvenokārt fizisko spēku, t. i., neattīstītai sievišķībai atbilstošu neattīstītu vīrišķību. Atcerēsimies pirmo nodaļu – no kā vēlas bērnu sievišķīga sieviete.

Vēl svarīgāk jāvērtē tas, ka klausoties sieviete izraisa vīrieti pārnesi (transferenci) – vīrietis, stāstot par sevi, pārnes savas jūtas uz uzmanīgo klausītāju. Sieviete ir izdevīgi provocēt, lai vīrietis pastāsta par kādu agrāk pārdzīvotu mīlestību, runāt par kādu mākslas darbu ar mīlestības saturu. Jo kaislīgāk to klausīsies sieviete, jo ātrāk viņa saņems bildinājumu. Atliks tikai atcerēties, ka pastāv seksuālās pārsātinātības likums...

Vīrišķība un sievišķība nedrīkst iznīkt

Tikai mūsdienās sieviete personiskās kvalitātes izpausmēs ir panākusi un pat pārspējusi vīrieti. Vīrietis var nonākt neapskaužamā situācijā, kad sievieti personību grūti apžilbināt un sajūsmināt ar līdzīgām vai pat mazliet zemākām īpašībām. Vīrieši bieži padodas, atteikdamies no cīņas par savas personības pilnveidošanu, kas varētu būt glābiņš. Savā bezgribas nespēkā viņi sāk centties tikai apmierināt dzimumtieksmi, līdz ar to vēl vairāk degradējas viņu spēja mīlēt. Sievietes, neatrodot sev atbilstošu personību un ideālu, vai nu vispār atsakās no vīra, vai, degradējot savas mīlestības spējas, aizgūst vīriešu izturēšanos un pakļaujas vīriešiem. Vienīgais atrisinājums ir tabu. Aizliegums tūlīt realizēt savus nodomus seksa sfērā ātri un viegli piespiež vīrieti kļūt labākam, lai iekarotu sievietes cieņu un mīlestību, tas trenē viņa limbisko sistēmu un jūtu centrus.

Nāk prātā kāds gadījums, kad sievietes garīgums, prāta spējas, intuīcija, erudīcija, daudzpusīgais talants bija daudz augstākā līmenī nekā viņas vīram, kurš arī bija garīgi bagāts cilvēks. Viņi tiešām mīlēja viens otru, kaut vīra stāvoklis bieži bija neapskaužams – viņa viedokļus un spriedumus sieva bez pūlēm apgāza tā, ka nebija pat vērts apstrīdēt. Viņš to pacieta, bet ne jau ar prieku. Reiz jautāju sievai, kāpēc viņa ir izvēlējusies šo vīrieti.

Šo garīguma līmeņu starpību viņa, protams, bija pamanījusi jau iepazīstoties. Viņas viedoklis bija tāds, ka pilnīga atbilstība visās sfērās nemaz nav

jāmeklē, tādu atrast praktiski nav iespējams. Ir jāpietiek ar dažu, bet pašu galveno īpašību atbilstību (kā pirmo viņa minēja virišķību). Arī tāda atbilstība nemaz tik bieži negadās – varbūt tikai divas, trīs reizes mūžā (jaunībā), varbūt tikai reizi. Ja šādu iespēju palaiž garām, tā var arī neatkārtoties. Viņa bija sieviete ar augstām prasībām, bet uzskatīja, ka sīkumaina piemērota partnera meklēšana neko nedos, jo katram kandidātam kaut kas pietrūks, neviens nebūs pati pilnība, jo vairāk meklēs trūkumus, jo vairāk tos atradīs. Daža laba sieviete tā nomeklējas visu dzīvi un beigās kļūst par vīriešu nīdēju. Jāprot izvēlēties galvenās īpašības arī tāpēc, izvēles laiks nav bezgalīgs.

Jāzina tikai, ka tabu kļūst pilnīgi lieks laulībā, kritiskās robežas labajā pusē. Laulības dzīvē tabu var izraisīt ļoti bēdīgas sekas un sarežģījumus. Tikai neprecējusies sieviete, izmantojot tabu kā mīļotā vīrieša jūtu stimulatoru, kārdinādama nedrīkst pieļaut situācijas, kurās visi apstākļi veicina seksuālu tuvību un ierosina gatavību dzimumaktam (gulēšana vienā gultā, cieši glāsti u. c.). Neapmierināts uzbudinājums ir kaitīgs gan miesai, gan dvēselei, gan mīlestībai, gan arī pašai sievietei.

Mīlestība mūsu dzīvē ir viens no svarīgākajiem laimes avotiem. Šo patiesību diezin vai kāds gribēs apstrīdēt. Bet vai mēs protam to veidot un saglabāt? Ir arī tādi, kas apgalvo, ka tās vispār nav. Tā runā tie, kas nav iemācīti mīlēt. Atrodas pat cilvēki, kas domā, ka mīlestībai ir gadījuma raksturs, to meklēt nav vērts, bet, dibinot ģimeni, jāraugās, lai partneri būtu psiholoģiski un fizioloģiski saderīgi – tikai tas dāvās ilgu, mierīgu dzīvi (savienojamības teorija). Tas attaisno arī pornogrāfiju un pirmslaulības dzimumsakarus. Bet vai nav otrādi? Vai mīlestība nerada saderību? Bieži vērojams, ka cilvēki, kas nodibinājuši ģimeni mīlestības vadīti, pēc kāda laika kļūst līdzīgi ne tikai iekšēji, bet pat ārēji. Var būt arī otrādi, kad saderība izraisa mīlestību.

Dzimummīlestības pamats un aizsākums tomēr ir dzimumtieksme. Cita veida saderība vēl nav dzimummīlestība. Jūtas vien, atrautas no dzimumtieksmes, nav mīlestība, un, ja mēs tās kļūdaini noturam par īstu mīlestību, tās nebūs ilgstošas. Māja bez pamatiem ilgi nenoturēsies. Tāpēc arī tā dēvētā «platoniskā» mīlestība normālam cilvēkam ir tikpat nepieņemama kā tās pretpols – seksa revolūcijas galējību radītā «brīvā mīlestība». Abi šie mīlestības veidi ir vēja ziedi un nenes augļus, nekļūst par nākamās paaudzes aizsākumu, kas ir katras normālas mīlestības galvenais mērķis. Jebkura mīlestība ar citu mērķi ir amorāla. Morāle aizsargā sabiedrību no ļaunuma, kuru sabiedrība pati rada. Cita uzdevuma morālei acīmredzot nav.

Ļoti svarīgi, lai mūsu jaunieši saprastu mīlestības dialektiku, saprastu, ka vēsture katrā individuā atkārtojas pēc spirāles, nevis apla principa (sk. 5. un 6. krāsaino attēlu) – par loku augstāk (vai zemāk). Lai viņi zinātu, ka mīlestībā eksistē objektīvas likumsakarības, kas nosaka savstarpējo jūtu attīstību un virzību. Aprakstītais gadījums ar meiteni ir tikai viens piemērs, kas liecina, kā var mainīties divu jaunu

cilvēku attiecības, ja viņi nezina šīs likumsakarības. Protams, būs pareizāk, ja mīlētāji uzmeklēs nevis pūšlotājus, bet psihologus un ārstus, kas zina šīs likumsakarības un nedarbojas pēc intuīcijas. Tikai viņi spēj īsti izskaidrot psiholoģijas likumus. Latvijā jau darbojas daudz psihoterapeitu, kurus būtu vērts apmeklēt pirms laulībām, bet vēl pareizāk – pirms dzimumdzīves uzsākšanas.

Dzimumakts kā saskarsmes un tās izbeigšanas veids (dzimumsakaru tipizācija)

Lielākā daļa seksologu dzimumsakarus iedala četros tipos. Šī tipizācija atspoguļo arī dzimummīlestības dialektiku ikvienā tās aspektā – filoģenētiskā, ontoģenētiskā un konkrētā izpausmē. Katrs dzimumsakaru tips atbilst noteiktai fāzei iepriekš minētajā shēmā, kā arī saskan ar seksuālās pārsātinātības likumsakarības darbību, norādot, ka pirmie trīs tipi ir vairāk bioloģiski, jo te likums darbojas, bet ceturtais tips cilvēcisks – bioloģiskā pārsātinātība neiestājas, jo darbojas intimitāte.

Pirmais tips

Pirmais ir *izvirtīgais* tips (III fāze), kurā dzimumsatsīksme notiek bez jebkādam emocijām. Gandrīz pilnīgi trūkst selektivitātes. Šādā dzimumaktā izpaužas vienīgi egoisms – katrs partneris rūpējas tikai par sevi, par savām izjūtām un tīri fizioloģisku baudu, pārdzīvo tikai pats savas neveiksmes. Vēlāk redzēsīm, ka tieši šāda, nevis altruistiska izpausme, ir viens no galvenajiem seksuālās funkcionālās patoloģijas (impotences, frigiditātes u. c.) iemesliem. Faktiski šādi cilvēki ir ar dzimumdisfunkciju. Dzimumakts kopā ar atalgojumu (samaksu par to) ir atklātas, apzinātas prostitūtas un tās partnera dzimumakts.

Tā kā izvirtīgajā sakaru tipā trūkst garīgā komponenta, šāds dzimumakts nevar būt pilnvērtīgs, tas ir tuvs bioloģiskajam, kas savukārt neapzināti tiecas uz partneru maiņu saskaņā ar pārsātinātības likumu. Te vīrietis ir visai tuvs tēviņam (mazattīstīta vīrišķība), viņš ir disponēts pazemot, lielīties ar savām seksuālajām «uzvarām», tāpat kā senāk pērtiķu tēviņš, neprotot runāt, lielījās ar savu erīģēto (uzbudināto) dzimumlocekli, tiesa gan, tikai attiecībā pret hierarhijā zemākstāvošo, lai pasvītrotu savu privilēģēto stāvokli. Cilvēki ar vīrišķības deficītu dara to pašu. Tie, kas lielās ar savu seksualitāti vai runā jēlības, uzskata (vai grīb uzskatīt) savus klausītājus par zemākstāvošiem. Tas ir atavisms, bet tā ļoti bieži ir vienīgā pazīme, kas parāda kāda cilvēka attieksmi pret sevi un citiem. Var piebilst, ka seksuālie lielībnieki ir tuvi ekshibicionismam, kas ir vērtējams kā atavisms.

Šiem pirmā tipa sakariem vienmēr ir gadījuma raksturs. Partneriem bieži ir ievērojama gadu starpība (sk. bioloģisko šķēru likumu),

dažāds sociālais stāvokli (statuss) atšķirīgs kultūras līmenis. Dominē variants – pusmūža sievietē un jauns vīrietis. Raksturīga ir bieža partneru maiņa, turklāt partneri gandrīz neko nezina viens par otru, garīgā tuvība (intimitāte) ir pilnīgi izslēgta, pastāv psiholoģiskās uztveres barjera. Tas ir pamats seksuālās funkcijas psihopatoloģijai pat līdz impotencei.

Gadījuma sakarus pieļauj bezatbildīgi, morāli pagrīmuši un garīgi nabadzīgi ļaudis. Cenšanās iekšējo tukšumu kompensēt ar seksuālu tuvību bez seksuālajām emocijām, atrisināt iekšējās nelīdzsvarotības problēmu un izrauties no vientulības, tikai apmierinot dažkārt mākslīgi stimulēto dzimumtieksmi, dabiski, ir lemta neveiksmē. Dzimumsakari, kuru pamatā nav mīlestības jūtu un to izraisīto emociju, kā jau teikts, tikai uz īsu brīdi var glābt no vientulības. Ne jau katra, bet tikai divu personību saplūšana var palīdzēt pārvarēt vientulību. Divu ķermeņu savienošana bez emocijām (nemaz nerunājot par jūtām) vientulību tikai pastiprina.

Diemžēl tas dažkārt vērojams arī laulāto vidū. Tādā gadījumā fizioloģija un psiholoģija balstās uz dzimumtieksmes pārvēršanu no līdzekļa par mērķi, tas ir, tieksmi pret mīļoto cilvēku nomaina tieksme pēc paša dzimumakta. Partneris tiek izmantots tikai kā šī mērķa sasniegšanas līdzeklis. Seksuālās pārsātinātības likums darbojas ar pilnu jaudu. Ja šādam pārim disfunkcija dzimumdzīvē vēl nav manāma, vai tas to neievēro vienkārši zināšanu trūkuma dēļ, viņiem draud dzimumfunkcijas traucējumu ielaistība līdz stāvoklim, kad izārstēšanās kļūst neiespējama. Šādu pāri gandrīz vienmēr pavada kastrācijas trauksme, kas iegūta agrāk, bailes no intimitātes ar visām no tā izrietošām sekām. Šādos pāros jau ģimenē novērojama vardarbības slimība.

Otrais tips

Otrs ir *šabloniskais* dzimumsakaru tips (robeža starp III un IV fāzi). Partneri sāk attaisnot pirmslaulības dzimumsakarus vai izsakās par tiem nenoteikti. To motīvs ir interese, retāk – ar seksuālām emocijām bagāta dzimumtieksme. Arī te par partneriem kļūst atšķirīga vecuma vai kultūras līmeņa cilvēki, lai gan var būt arī citādāk. Visbiežāk sastopamais variants ir jauna meitene un pusmūža vīrietis. Šis seksuālās uzvedības tips atgādina pirmo, kura pazīme bija mīlestības trūkums, tomēr otram tipam ir arī dažas specifiskas iezīmes. Parādās selektivitāte. Šajā gadījumā dzimumsakaru objektu izvēlas, bet izvēle notiek pēc stereotipa, nevis saskaņā ar emocionāli estētisko orientāciju. Piemēram, tagad modē ir garkājainas meitenes un prioritāti dod viņām.

Ko nozīmē stereotipa selektivitāte? Psihiskās dzimumnobriešanas periodā jauniešiem un meitenēm uz īsāku vai garāku brīdi izveidojas un nostiprinās priekšstats par vīrieša un sievietes fizisko ideālu (imprin-

tings). Pēc tam notiek reālā cilvēka neapzināta pielīdzināšana šim ideālam. Partneri izrauga pēc ārējā izskata, visbiežāk tas notiek zemapziņas līmenī. Skaidri izpaužas infantilā (mazattīstītā) vīrišķība un sievišķība. Garīgās vērtības un īpašības neņem vērā, tām vispār nav nozīmes.

Šādos sakaros stājas tukši, emocionāli neatsaucīgi cilvēki, kas apmierina tikai savu saldkaisli. Reālajā saskarsmē galvenais ir rupjš jutekliskums, ķermeņa kultam nenāk līdzī emocionāla aizraušanās. Šabloniskajās attiecībās eross nav personības iekšējā nepieciešamība, seksualitāte kļūst par pašmērķi. Seksuālā aktivitāte neizriet no garīgas vai dabiskas pievilcības, bet ir vienkāršs dzimumrefleksa stimulators. Tādēļ patiesas baudas vietā šie sakari dod tikai surogātu, iluzoru apmierinājumu.

Dzimumakts neapzināti tiek atzīts par nepilnvērtīgu, kas rada vēlēšanos sasniegt pilnvērtību ar citu partneri. Arī šāds dzimumakts šķir cilvēkus kā jebkurš akts, kuru pieļauj pirms mīlestības dominantes izveidošanās. Nav arī vēlēšanās sniegt baudu partnerim, bet katrs domā tikai par sevi. Tas izraisa pārmērīgu savas dzimumfunkcijas kontroli, un gandrīz vienmēr vēlāk sākas funkcionāli traucējumi. Šabloniskais tips galējā izpausmē arī ir raksturīgs prostitūcijai, tikai tā ir slēptāka, partneri to mazāk apzinās. Pirmā tipa atklāto agresivitāti nomaina parupji glāsti un izlikšanās. arī te attiecības bieži kļūst vardarbīgas un var pārtapt seksuālā patoloģijā.

Trešais tips

Visizplatītākais ir trešais – *standarta* dzimumsakaru tips. Sakaru motīvs ir spilgtas dzimumemocijas (IV fāzes sākums) un ziņkārbība. Šis dzimumsakaru tips ir raksturīgs romantiskajai mīlestībai. Pirmslulības sakari parasti tiek attaisnoti. Par partneri izraugās draugu (draudzeni) tajā pašā vecumā ar vienādu sociālo statusu un kultūras līmeni. Pirmkārt, sievietes emancipācijas un kultūras loka paplašināšanās rezultātā izzūd dubultā morāle (tas, kas atļauts vīrietim, nav atļauts sievietei vai otrādi.) Arī meitenes arvien biežāk atļaujas seksuālus kontaktus, jo uzskata to par modernu, mūsdienīgu dzīvesveidu (tā dzīvojot rietumos). Otrkārt, dzimumsakari veidojas pēc zināmiem «tipveida paraugiem», kuriem raksturīgs mierīgs, nereti paviršs un diezgan vēss jutekliskais pārdzīvojums. Šajā līmenī sekss kļūst it kā par divu personu īpašu saskarsmes veidu, kad attiecībām, lai gan tās ir diezgan noturīgas un dziļas, trūkst spēcīgu, līdz galam izveidotu jūtu.

Šāda tipa dzimumsakarus veicina masu komunikācijas attīstība, iedzīvotāju mobilitātes pieaugums, pilsētas iedzīvotāju anonimitāte, kino, televīzijas un preses propagandēto masu kultūras paraugu iedarbība uz individa apziņu, vēl vairāk uz zemapziņu. Daudzi savu dzīves

uztveri un uzskatus veido pēc lēto komercfilmu standartprodukcijas, kas it kā attaino «rietumu» brīvo dzīvesveidu. Šajā tipā grūti saskatīt vēlēšanos sniegt partnerim pilnvērtīgu baudu, lai gan dažas pazīmes var likt par to domāt (sekса altruistiskā egoisma pirmās pazīmes). Tomēr saglabājas seksuālu traucējumu rašanās iespēja. Šis tips raksturīgs arī maskētajai prostitūcijai.

Liela nozīme standarta tipa dzimumsakaru izveidē ir agri, pirms kritiskās robežas sāktaī dzimumdzīvei. Arī šim tipam piemīt patoloģiskas novirzes. Tomēr standarta seksuālo attiecību tips acīmredzot ir pārejas parādība. To apliecina mīlestības dialektika. Ātrāku pāreju uz jaunu dzimumsakaru tipu, kas ir augstāks par jau minētajiem, varam veicināt ar vispusīgu dzimumaudzināšanu, kurā ietverta saprātīgas, mērķtiecīgas attieksmes izveide pret tabu – galveno emocionalitāti veidojošo un veicinošo faktoru. Pozitīvus rezultātus neapšaubāmi var dot jūtu un cilvēku savstarpējo attiecību kultūras līmeņa celšana, jo tā padarīs augstāku arī dzimumattiecību standartu.

Šiem trim tiptiem nav nākotnes, tie kalpo regresam, vājina ģimenes – tautas pamatšūniņas stiprumu. Tie īpaši raksturīgi vēstures periodiem, kad pamatos mainās sabiedrības organizācija (juku laiki), kad vecā morāle un tai atbilstošais mīlestības līmenis tiek noliegti, jo tas neatbilst un neder jaunajai, dzimstošajai iekārtai, bet nekas jauns šajā sfērā vēl nav radies. Jaunais vēl nav iekarojis cilvēku sirdis, jo tā gluži vienkārši vēl nav. (Ķīnieši saka – nedod, Dievs, dzīvot juku laikos!) Tas uz laiku it kā akceptē poligāmās tendences, veicina izvīrtību, notiek jaunā meklējumi, un cilvēki šajos meklējumos metas galējībās. Tas turpinās, kamēr nostiprinās jaunā morāle ar saviem jaunajiem aizliegumiem. Vēstures aspektā tie ir mirklī, kritiskie brīži, kritiskās robežas, bet attiecīgajā laika posmā dzīvojošiem cilvēkiem ilgst vairāk nekā vienas paudzes mūžu. Vienlaikus atmirstošā iekārta atmirstāšanas un degradācijas procesā izvirst, demoralizējas un, demoralizējot jaunatni, tiecas demoralizēt arī nākotni. Vara joprojām pieder vecās varas pārstāvjiem, kas ir tikai pārkrausojušies un, izmantojot jukas, apzog tautu.

Tā, piemēram, verdzības norieta periodā uzplauka homoseksuālists, sadisms un izplatījās veneriskās slimības, bet feodālisma bojāejas laikā – sifilisa epidēmijas. Varbūt par mūsu laiku sacīs, ka tas bijis AIDS periods. Kad vienu sabiedrisko iekārtu nomaina cita, kritiskā robeža var būt vāji pamanāma, maz redzama. Cita lieta, ja grūst pati iekārta. Pēc Oktobra apvērsuma 1917. gadā jaunveidotās, īpaši netaisnās iekārtas apstākļos, kad plosījās vēl neredzēta cietsirdība un terors, jauna dzimumattiecību morāle vispār nevarēja rasties, bet vecā bija jau atmesta. Šajā sfērā (arī daudzās citās) tauta ilgi dzīvoja bez morāles. Tas padarīja tautu īpaši uzņēmīgu pret dažādām novirzēm. Arī pašlaik valda ne mazāka, tikai slēptāka, nomaskētāka nežēlība.

Ceturtais tips

Ceturtais dzimumsakaru tips ir *mīlestība* (5. - 8. fāze 4. krāsainajā attēlā). Te domāta nobriedusi mīlestība (sk. 5. un 6. krāsaino attēlu). Tā vienīgā attaisno pirmslaulības sakarus. Dzimumdzīves uzsākšanas motīvs ir mīlestība. Par partneriem visbiežāk kļūst līgava un līgavainis. Mīlestību saprot kā tiekšanos uz garīgi estētisku ideālu. Tā izpaužas dabiskā dzimumtieksmē pret konkrētu cilvēku un visbeidzot fiziskā tuvībā ar viņu. Platoniskās attiecības var būt estētiskas, bet šajā fāzē tās nevar atzīt par normālām. Platoniskas attiecības ir attaisnojamas un vēlamas tikai tajās mīlestības fāzēs, kas ir pirms kritiskās robežas.

Šā tipa dzimumakta laikā cilvēks vispirs rūpējas par partneri. Viņš jūt, ka tikai partnera bauda it kā atgriezeniskās saites veidā var dāvēt pilnvērtīgu intīmo tuvību viņam pašam (altruistiskais egoisms intīmajās attiecībās). Gluži otrādi, šāds dzimumakts nostiprina dzimumfunkciju un ir seksa terapijas kodols. Bet par to vēlāk.

Protams, šī klasifikācija ir shematiska, tā atspoguļo tikai pamattipus, ignorējot iespējamās atkāpes un pārejas. Reāli sastopam daudz vairāk dzimumsakaru un dzimumattiecību tipus. Turklāt tie ir mainīgi, evolucionē vienā vai otrā virzienā. Viegglāka ir atpakaļejoša attīstība. Nošļūkt no kalna lejā ir vieglāk nekā tajā uzkāpt. Piemēram, emocionāli piesātināti sakari var pārvērsties standartizētos, bet pretēja attīstība gandrīz nekad nenotiek. Iespējama arī tipu apvienošanās. Piemēram, šabloniskais tips var apvienoties ar izvirtīgo.

Dzimumdzīves tikumība

No morāles viedokļa nekādi seksuāli sakari, ja to pamatā nav dziļas emocionālas jūtas, nevar būt tikumiski. Tie ir pat bīstami, jo var radīt seksopatoloģiju. Jau ir pierādīts – kurā mīlestības attīstības posmā cilvēks uzsāk dzimumdzīvi, tajā viņš arī apstājas, atņemot savai konkrētajai mīlestībai vai vispār spējai mīlēt turpmākās attīstības izredzes. Ja mīlestību uzlūkojam par laimes avotu, apstāšanās zemākā pakāpē nesniedz šo laimi. Tāds cilvēks bieži paliek neapmierināts. Viss viņu kaitina, apkārtējie pie visa ir vainīgi, visiem viņš pārmet, visus kritizē ar vai bez iemesla, pats nekad neuzskata sevi par vainīgu, pieprasa visiem viņu cienīt, vēlas ieņemt īpašu vietu apkārtējo vidū. Šāds cilvēks ciena hierarhiju un ir pats labākais totalitārisms. Ja tas notiek ģimenē, var sacīt, ka tuvojas ģimenes gals. Trīs pirmie dzimumsakaru tipi atņem cilvēkam spēju adaptēties ģimenē.

Tā kā pirmajos trijos tipos partneri vispirms (izņēmums var būt tikai trešajā tipā) domā par savām izjūtām, nepārlēdzoties uz partnera izjūtām, viņi saasina uzmanību uz savu vismazāko neveiksmi un savu mazāko nepatīkamo niansi šajā lietā, bet tas, kā turpmāk redzēsim,

vīrieti padara impotentu, bet sievieti frigidu, kā arī noved vēl pie citiem nopietniem sarežģījumiem, piemēram, izraisa gaidīšanas neurozi.

Diemžēl pagaidām nekur pasaulē vēl nav radīta nopietna teorija par dzimumjautājumiem, lai gan tās pamatus mēģinājuši likt daudzi pētnieki. Tas tāpēc, ka tikai 4 - 6% seksuālo disfunkciju ir saistītas ar kādu redzamu patoloģiju organismā. Pārējais sakņojas psihes nepieejamajos slāņos – zemapziņā. Nav pat pilnīgas seksualitātes definīcijas.

Ja sakām: – šis cilvēks man patīk vai nepatīk, tad bieži nevaram izskaidrot kāpēc. Tāpat ir arī ar dzimumaktu. Ar vienu partneri tas ir pilnvērtīgs bez cenšanās, ar citu nekur nederīgs, lai gan abi ir centušies pēc visiem intīmās mākslas kanoniem ar sirdi un dvēseli. Zemapziņā esošai atslēgai, kuru parasti ieliek vecāki edipālajā periodā (sk. 4. krāsaino attēlu), slēdzene nav derējusi. Ņemot vērā šo zemapziņas līmeni, par patiesas seksoloģijas pamatlicējiem var būt tikai psihologi un psihoterapeiti.

Vienošs un atsvešinošs dzimumakts

Savu stūrakmeni šās problēmas pamatos no īstā viedokļa iemūrēja Z. Freids, kā arī citi atzīti un neatzīti, pat vajāti ģēniji. Nopietni (fizioloģiski un psiholoģiski) pētījumi sākās tikai mūsu gadsimta vidū. Tos vēl līdz šim nav apguvuši un novērtējuši filozofi, sociologi un pat psihologi. Laikam gan tāpēc rodas teorijas, kas pasludina dzimumaktu par biedrošanās vai saskarsmes veidu.

Mūsu gadsimtā, kad pastāv saskarsmes deficīts (to cenšas aizpildīt ar Internetu) un cilvēku attiecības kļuvušas nenozīmīgākas, kad aizvien biežāk uzglūn cilvēka nāvīgākais ienaidnieks – vientulība, šādas teorijas tiek kāri uztvertas un absolutizētas. Rezultātā pasaule pārdzīvo seksa bumu. Kad zaudējumi kļuvuši jau jūtami, kad līdzās citiem faktoriem to atgādina arī AIDS, saprātīgas balsis brīdina par šādas pārlicības absurdu. Lētticīgie un piekrāptie ķeras pie brīvās dzimumdzīves kā slīcējs pie salmiņa. Ir mātes, kas, iziedamas no mājām, atgādina meitām pusaudzēm, kur atrodas pretapaugļošanās līdzekļi un citi «modernā seksa» tehnikas atribūti. Skolās tiek izdalīti prezervatīvi, atgādinot, ka ir normāli jau tagad uzsākt dzimumdzīvi. Aiziet pat tik tālu, ka seksu pasludina par vienīgo dzīves vērtību, vienīgo, kā dēļ vispār esot vērts dzīvot. Nevienam neienāk prātā, ka līdz ar to māca cilvēkus atsvešināties, izvairīties no sublimācijas uz radošo darbību, kas būtu vēlami, lai mēs no lēta darbaspēka zemes pārvērstos par tiem, kas spēj piedāvāt smadzeņu potenciālu. Vienmēr jāatceras, ka pēdējā attīstības fāze, kad vēl var sublimēties, ir piektā (pēc Eriksona).

Cilvēki steidzas – vientulība ir briesmīga! Steiga jebkurā variantā padara neiespējamu mīlestības dominantes attīstību līdz noturī-

D z i m u m s a k a r u t i p i

Faktori	I tips (izvirtīgais)	II tips (šabloniskais)	III tips (standarta)	IV tips (mīlestība)
Jūtas	-	±	+	+
Emocijas	-	±	+	+
Izjūtas	-	±	+	+
Bauda	±	+	++	++++
Selektivitāte	-	stereotipiska (ārēja)	vienāds kultūras līmenis, vecums	
Egoisms	+	+	-	-
Altruisms	-	±	+	-
Altruistiskais egoisms	-	-	±	+
Fizioloģiskais orgasms		iluzors apmierinājums, faktiski surogāts, jo seksualitāte ir pašmērķis	bieži reti	retāk bieži
Kombinētais orgasms			praktiski nav	bieži
Kompleksais orgasms				bieži
Seksuālās pārsātinā- tības likums	darbojas	darbojas	darbojas maskēti	nedarbojas
Partneru maiņa	kolekcionē partnerus	bieži maina	reti maina	uzticība
Prostitūcijas pakāpe	atklātā	elitārā	slēptā	nav
Vīrišķības pakāpe	zema	vidēja/zema	vidēja	augsta
Sievišķības pakāpe	zema	zema	zema/vidēja	augsta
Psihoseksuālā veselība	disfunkcijas	disfunkcijas	disfunkcijas	augsta potence
Partnerterapijas iespējas	nav	nav	dažreiz ir	ir
Iespēja iegūt seksuālo disfunkciju	++++	+++	±	nav
Vīrieša seksuālā lielība (falla sindroms)	++	+	±	nav
Vecuma (gadu) starpība	bieži	retāk (jau- nāka sievietē)	reti	reizēm
Kultūras līmenis, sociālais stāvoklis	bieži	ļoti atšķirīgs		parasti līdzīgs
Bioloģiskās šķēres	atvērtas	atvērtas	tendence aizvērties	aizvērtas
Psiholoģiskās uztveres barjera	pastāv	s a m a z i n ā s		nav
Vientulību...	pastiprina	nenošņem	noņem iluzori	nejūt
Kastrācijas trauksme	pastiprināta	piemīt	maskēta	nav
Attieksme pret pirmslaulības sakariem	neattaisno (no savas pieredzes)	reizēm attaisno	lielākoties attaisno	attaisno
Adaptāciju ģimenē...	izjauc	mazina	traucē	veicina
Dzimumdzīve vēlama...	-	-	-	+

gam līmenim, kritiskās robežas pāreju no bioloģiskā uz cilvēcisko, t. i., līdz nobriedušu jūtu atgriezeniskas saites izveidei. Saite, kā pierādīts, nepieļauj bioloģiskajam līmenim raksturīgo partneru atsvešināšanos pēc dzimumakta. Līdz šim līmenim (kritiskajai robežai) dzimumsakari, noārdījuši to vienīgo tieksmi, kas šai posmā vieno partnerus, izraisa viņu starpā vienaldzību vai pat pretīgumu (šo mehānismu vēl sīkāk iztirzāsim). Jo zemāk attīstīta dominante, jo biežāk sastopams pretīgums (sk. 3. krāsaino attēlu) un ātrāka ir šķiršanās.

Izvirtīgais, šabloniskais un standarta dzimumsakaru tips, kuros nav nobriedušu mīlestības jūtu, var cilvēkus tikai šķirt. Saskaņā ar apburtā loka likumu tas var tikai padziļināt vientulību, kas atkal noved pie vēl zemāka tipa dzimumsakariem, un tā aizvien zemāk un zemāk līdz degradācijai (desocializācijai) – tā ir vēl viena likumsakarība.

Saskarsmei, turklāt visai nozīmīgai, var kalpot tikai ceturtais dzimumakta tips, kad cilvēks ir pārgājis kritisko robežu, nobriedušas mīlestības jūtu zonā ieguvis atgriezenisko saiti ar limbisko sistēmu (attēlā zilās bultiņas), kad savstarpējās piesaistes emocijas ir kļuvušas neizdzēšamas.

Uzceļot dzimumaktu uz saskarsmes pjedestāla, šādi domājošie aizmirst, ka seksualitātē ietilpst arī agresija ar savu daudzsejainību. Tikai pie IV tipa naidis vienmēr aizstāv mīlestību un nepārvēršas vardarbības slimībā.

Atavisms un seksuālās attiecības

Filoģenēzi un ontogēnēzi cilvēku attīstībā vairs nenoliedz neviens. Vairāk jāpierāda, ka šis «kaut kas» no mūsu priekšteču uzvedības atkārtojas arī konkrētas mīlestības gaitā līdz robežai, kuru nosaucām par «kritisko», aiz kuras mīlas attiecības ir raksturīgas tikai cilvēkam. Diemžēl ne katrs līdz tām nonāk un ne katrs aizdomājas par to nepieciešamību. Līdz šai robežai darbojas bioloģiskais seksuālās pārsātinātības likums, kas cilvēku attiecības cenšas noturēt dzīvnieku līmenī.

Grūts ir cilvēka ceļš uz viņa vispēcīgāko un varbūt arī vienīgo laimes avotu – pilnbrieda mīlestību. Lai tas notiktu, cilvēkam vispirms jāiziet vismaz 6 - 7 krīzes (pēc Ē. Eriksona) vai ģenitālās fāzes (pēc Z. Freida vai arī pēc K. Junga), jāpārvar kaisles ietekme partnera izvēlē un jāmeklē, kurā no viņiem ir viņu Anima vai Animuss. Tikai tad varētu uzskatīt, ka sasniegts īstas cilvēcības līmenis.

«Bet tad jau būs pienākusi mūža otrā puse!» – izsauksies daudzi. Tur jau tā lieta, ka dzimumaudzināšanas un mīlestības mācības uzdevums ir samazināt atavisma (pagātnes atkārtošanos) periodu, lai cilvēcīgais iestātos agrāk, jo, kā tagad skaidri zinām, tā ir arī cilvēka dzīves

paidzināšana vidēji par 15 gadiem, nemaz jau nerunājot par to, ka tas var glābt no pagaidām vēl neārstējamā* AIDS, kas draud ar apokalipsi.

60. gadu seksuālais apvērsums ir nevis seksuālas brīvības iekarošana, bet apvērsums pret zināmu uzvaru guvušo mīlestību. Kādreiz pat drebuļi pārskrien pār kauliem, kad *homo sapiens* (saprātīgais cilvēks) grupveida seksā nesaskata atgriešanos pie pirmatnējām dzīvnieku, varbūt arī mūsu tiešo priekšteču seksuālajām attiecībām barā. Dzīvniekiem vismaz tās bija «morālāk» organizētas, jo pakļāvās dabas likumam – prioritāte uz katru mātīti vispirms piederēja agresīvajam uzvarētājam (bara vadonim), lai viņa īpašības izdzīvošanas vārdā tiktu nodotas nākamajai paaudzei. Uzvarētie tēviņi saņēma savu tiesu tikai pēc tam, lai stimulētu uzvarētāja spermū un lai mātītes apmierinātu savu dzimumuzbudinājumu.

Meitenēm vajadzētu zināt, ka diskotēkās, kādu meiteni ieguvīs, barvedis (tagad saka «līderis»), pēc pārsātinātības likuma un arī kolekcijas papildināšanas dēļ šo meiteni «iesmērē» kādam no saviem pakļautajiem (drauģeļiem), pat palīdz meiteni izvarot, ja viņa no piedāvājuma atsakās. Labi zināms, ka publiskajās diskotēkās (ko neorganizē skolas), valda bara likumi, kurus pastiprina alkohols, nikotīns, narkotikas. Nav šaubu, ka tā ir vistīrākā atavisma atgriešanās (recidīvs), kas sākās pēckara neizklīdušajos pulvera dūmos uz vēl neizžuvošo asiņaino dubļu paklāja.

– «Jaunatne protestē» – tolaik rakstīja avīzes (daži tā uzskata vēl tagad), katra gan izvīrnot citu protesta cēloni. Bet jaunatne vienkārši turpināja gigantiskās agresijas izraisīto gigantisko libido. Pār cilvēcību klājās atavistiskā bioloģiskā melnā nakts, kā tas notiktu atomkara rezultātā, tikai ne vairs bioloģiski. Sekas jebkurā gadījumā vienādas – izmiršana. Visās 60. gadu seksbumu pārdzīvojušās valstīs mirstība pārsniedz dzimstību, toties vairošanās ģeometriskā progresijā turpinās tur, kur seksapvērsuma nebija (Ķīnā, Āfrikā, arābu zemēs u. c.). Tur pat AIDS nevar apturēt straujo tautas pieaugumu. Nebūs brīnums, ja šajā «dabiskajā atlasē» izveidosies pret AIDS imūni cilvēki, kas nekad nevarēs notikt ar baltajiem, kur dzimstības kritums šādu iespēju izslēdz.

«Zviedru ģimenes» – 60. gadu atbalsis

Nezinu, kādēļ tās tika sauktas par «zviedru ģimenēm», jo pārējā Eiropā tās parādījās krietni agrāk. Ko nozīmē šādas ģimenes? Tie ir lielākā vai mazākā grupā apvienojušies pāri, kas ir zvērējuši pāroties tikai savstarpēji, lai izvairītos no veneriskajām (tagad saka seksuāli transmisīvajām) slimībām.

* Baidos, ka ja izdosies apkarot AIDS, droši vien būs kādas citas veneriskas slimības epidēmija, kā tas bijis ar sifilisu u. c. slimībām, kur katras nākošās ārstēšana kļūst aizvien neiespējamāka.

Nāk prātā kāda paciente, kuru vīrs mēģināja iedabūt šādā barā, bet panāca tādu psihisku traumu, ka nācās meklēt psihoterapeita palīdzību. Gadījums sākās ar kāda cita pāra apmeklēšanu, piesardzīgu sadraudzēšanos. Kādā vakarā, pēc kārtīgas devas šampanieša un melnā balzāma kokteiļa, kad pacientes vīrs un namamāte aizsteidzās uz virtuvi pagatavot jaunu devu, namatēvs viņai piedāvāja seksa pakalpojumus. Kad viņa diezgan strikti atsacīja, viņš paziņoja, ka viņas vīrs un viņa sieva to jau dara virtuvē, tā bijis norunāts. Viņiem esot šādu sakaru kompānija.

Sieviete patiešām virtuvē atrada savu mīļo vīriņu apmierinām drauga sievas tikko sākušos orgasmu. Vīram viņa jau sen bija pārmetusi viesos neļēšanu (dzivojam kā uz salas!). Ja sieviete būtu reaģējusi piekritoši, viņa mierīgi iekļautos barā, kuru, kā vēlāk izrādījās, jau sen apmeklēja viņas vīrs, aizbīdinoties ar vakara darbiem.

Runāju arī ar vīru. Viņš bija ļoti ieinteresēts, lai notikušais paliek noslēpumā (bija vēl PSRS laiki, un viņš strādāja «raikomā»). Mēs ilgi runājām par šiem grupu seksa bariem, jo toreiz krāju materiālu savai pirmajai grāmatai. Mans sarunu biedrs sākumā domāja, ka esmu viņa domubiedrs un varbūt pat būšu viņu bara dalībnieks un padomnieks. Ārsta viņu barā nebija, bet tas esot katras grupas sapnis, jo bara biedri diezgan bieži laužot zvērestu.

Viņā klausoties, vienu pēc otras atzīmēju visas dzīvnieku bara likumsakarības, kas tagad valdīja divkājaino radījumu pirmatnējā «grupu ģimenē» (kādam no lasītājiem varbūt vārdiņš «bars» šķitīs nepieņemams), tai skaitā arī seksuālās pārsātinātības likumu. Mans klients teica: – «Mēs nekad ar vienu un to pašu dāmu vienā vakarā divreiz neejamies. Pēdējā kārta, ja vēl ir spēki, pienākas paša sievai.» –

Laikam nav jāpierāda, ka šādā barā atšķirībā no pirmatnējā, kam nebija orālo un citu kontracepcijas līdzekļu, bērnu nebūtu tāpat kā mīlestības. Pirmatnējā grupu ģimenē arī par bērniem nedomāja un to izcelsmi nezināja. Bērnu vēlas tikai mīloši cilvēki, bet seksuālā pilnrieda mīlestība var būt tikai pāri. Bērnos katrs grib redzēt savus pēcnācējus, bet barā tēvs būs jebkurš vai fiziski pievilcīgākais, nekādā gadījumā ne garīgi stiprākais, jo tāda barā vienkārši nebūs. Likumīgais vīrs var palikt ārpus šā procesa vai arī būt tikai par «bulļa» spermas stimulētāju ar sava priekšdziedzera aktivizējošo sulu (sievās barā vienmēr ar vīru pārojas kā ar pēdējo). Arī labākās kontracepcijas tabletes ir devušas tikai 94 - 98% drošību.

Tomēr tas nav galvenais. Pētījumi šajā jomā rāda drausmīgu ainu. Grupu sekss krasi samazina vai pat iznīcina mātes instinktu (79%), rada neauglību sievietēm (37%) un vīriešiem (44%). Nimfomānija iestājas 47% sieviešu, dzimumvēsums (frigiditāte) 37% un impotence apmēram 27% vīriešu. Mātes un tēva instinktu izzušana kombinējas ar nopietniem auglību traucējošiem un iznīcinošiem faktoriem.

Šie ir tikai četru grupu apsekojumu rezultāti. Grupas nebija lielas, lielākajā no tām bija 13 pāri un grupu darbība nebija ilga – 2 - 4 gadi. Šiem skaitļiem vajadzīgs vēl pamatīgāks apstiprinājums, ko var veikt seksologi un venerologi, jo katra piesardzīga grupa izvēlas savu uzticības ārstu (un pareizi dara!). Diez vai grupa izvēlēšies sev par uzticības ārstu psihoterapeitu vai psihiatru, kuri tās darbībā diez vai iesaistīsies. Tāpēc seksoloģija nedrīkst būt tikai par papildus specialitāti kādai pamatspecialitātei. Seksologam jābūt arī dziļi izglītotam psihoterapeitam, bet ne otrādi, jo pēdējo šāda grupa nezaicinās būt par savu profilakses ārstu.

Mums nav šādu grupu uzskaites, bet, ja jau tās bija PSRS laikos, tagad par to daudzuma palielināšanos nevajadzētu šaubīties. Atgriezies atavisms dod pavisam citu rezultātu nekā kādreiz aizvēsturē. Toreiz tas veicināja sugas vairošanos, bet tagad pretēji – tautas izmiršanu.

Atavisms skolēnu seksuālajās attiecībās

Kā galveno te varētu minēt tiešas seksuālas darbības uzsākšanu agrīnajā paaugstinātas seksualitātes stadijas (fāzes) iestāšanās laikā, kurā dzīvnieki uzsāk nežēlīgu cīņu par mātīti sezonveidīgi, bet cilvēkbērni – neatkarīgi no sezonas (riesta laika). Akcelerācija šo procesu aizvien vairāk pietuvina bērnībai. Virspusēji redzama aktīva kauslība, kas nozīmē, ka kaut kur slēptāk norit tikpat aktīva seksība. Agresijas un libido saistība, agrāk neieraudzīta, tagad šaubas neizraisa.

Rezultātā bērni dzemdē bērnus, kauslība kļūst par nežēlību, seksu uzsāk ar izvarošanu, ko jau pieņem par normu. Meitenes, tāpat kā dzīvnieku pārstāves, zaudē it kā zemo un neapzināto seksualitātes fāzi, bioloģiskās šķēres iemīloties nevis aizveras, bet paliek atvērtas (sk. attiecīgo nodaļu). Šīs likumības sāk sabrukt, izzust no cilvēku vides, ieviešot vismaz desmit izkropļojumus seksuālajā uzvedībā. Galvenais izkropļojums meitenēm ir tas, ka atkailinātā veidā, bez emociju «krekliņa», bez apvalka, tāpat kā zēniem, parādās apzināta un līdz nimfomāniskam spēkam novesta seksualitāte (erogēnās zonas pārāgri noslīd zem jostasvietas). Eroģēno zonu atrašanās virs jostasvietas līdz pilnīgam seksuālam briedumam ir raksturīga tikai sievietēm, lai viņām būtu iespēja stingrāk izvīrīt aizliegumu un mīlestības radīšanai vieglāk lietot tabu, ar koķetērijas palīdzību ceļot mīlestības ēku partneri puisī un vienlaikus pašai sevī.

Koķetērija ir kārdinājuma un aizlieguma savienojums. Meitenei, kurai erogēnās zonas nav vēl dzimumorgānu rajonā, tas viegli izdodas. Puisī neapmierinātā dzimumtieksme kļūst par mīlestības rašanās pamatu. Šajā laikā mīlas emocijas modina meitenē seksuālo tieksmi un ir cerības, ka viņi abi noturēsies līdz mīlestības līmenim, kad dzimumakts vairs nav bīstams – aiz kritiskās robežas.

«Mazās» perverses mūsdienu skolās

Pie tām atgriezīsimies, kad būs runa par perversēm un deviācijām dzimumtiesmēs vispār. Šeit tas vajadzīgs cita iemesla dēļ – lai pierādītu atavisma atgriešanos deviāciju veidā.

Nesen pie manis ārstējās pavisam jauna sieviete. Ja viņa nebūtu uzsākusi dzimumdzīvi, viņu vēl varētu vārda pilnā nozīmē saukt par meitenīti, un es nebrīnītos, ja viņa rotājātos ar lēllēm. Stāstīdama par savām psiholoģiskajām nebūšanām, viņa ar nelielu izbrīnu teica, ka puisis viņu tuvības brīžos lūdz apčurāt viņam seju, bet pēc tam mēģina to darīt ar viņas seju, ko gan viņa agrāk pieļāvusi tikai atsevišķās reizēs, bet pēdējā laikā sāk jau pati vēlēties. – «Man labāk gan patika ostīt viņa svaigo, tikko izčurāto urīnu, toties manējo viņš mēģināja nogaršot» – viņa stāsta.

Šeit mēs redzam pēdējā laikā plaši izplatītas deviācijas ar diezgan manāmu atavisma pazīmi. Dzīvnieki bieži laiza vai apsta orgānus, kas saistīti ar urināciju, jo tie bieži (ne vienmēr) saistīti arī ar dzimumorgāniem. Mūsu gadījumā novērojām *pikacizmu* (apčurāšanos) un *urofiliju* (patik urīna smaka). Vīriešu urīns satur muskusu, ko ostīt visvairāk patik vīriešiem, bet tas patik arī vīrišķīgām meitenēm un sievietēm. Ar urīnu visbiežāk mēdz spēlēties vīrieši homoseksuālisti. Vajadzētu prast novērtēt to, ka zēni skolā mēdz apčurāt citus zēnus.

Šajā gadījumā arī puisim ir perversija (*urofagiju*), jo viņam patik urīna garša. Par to, ka šī parādība ir plaši izplatīta, liecina urinoterapija, kuru visiem ieteiks ar šo perversiju apveltītais – urīns viņam ir svēts un brīnumdarītājs objekts. Tā notiek arī šās ataviskās perversijas plaša ieviešana tautas medicīnā. Atdzīvināt atavismu ir diezgan viegli, jo tas «sēž» zemapziņas dziļumos.

Tuvojoties pavasarim, atdzīvojas kūlas dedzinātāji. Aizdedzinājuši veco zāli, viņi parasti sēž krūmājā un onanē. Tā ir *pirolagnija*. Pirmatnējam cilvēkam uguns vienmēr izraisīja labsajūtu, bet labsajūtas centri saplūst labsajūtas centra konglomerātā, kurā ietilpst arī seksuālās baudas centrs.

Pat baidīšanās var atrast seksuālā atavisma pazīmes. Baidīšana un pati nobaidīšanās var izraisīt orgasmu, kas notiek ar dzīvniekiem, pat ar dažādu sugu pārstāvjiem, jo orgasma laikā izdalās spēcīgs dzimumhormonu aromāts, kas var pat apturēt plēsoņu, vismaz uz īsu brīdi, ļaujot upurim atsevišķos gadījumos aizbēgt. Turklāt androgēni palielina upura muskuļu spēku. Ja runājam par izvarošanu, tad laikam šeit sevišķi piemēri nav vajadzīgi, lai pierādītu dzīvnieciskumu, tātad atavismu.

Autoram bērībā nācās iet ganos un novērot dažādu dzīvnieku seksuālo uzvedību. Tā, piemēram, govīs, ja pienācis pārošanās laiks, var izrādīt homoseksuālismu, izteiktu narcismu un tajā pašā laikā pārošanos ar bulli. Varēja novērot arī citu perveršu kombinācijas. Šāds triseksuālists nereti novērojams jauniešos (ieildzis primārais narcisms,

narcistiska onanēšana, infantīlais narcisms). Nenobriedusī seksualitāte nav izskaudusi biseksuālismu, kas kādu brīdi vērojams gandrīz pusei pusaudžu, kad jau sācies heteroseksuālisms vai, pareizāk, pienācis tā laiks. Vēlāk konstatēsim, ka tīra heteroseksuālisma ir ļoti maz. Katrā cilvēkā neapzināti pastāv vismaz viens punkts homoseksuālisma (pēc A. Kinsī tabulas, sk. turpmāk), kas veido pamatus draudzībai.

Atsevišķos gadījumos šāds stāvoklis var saglabāties visu mūžu vai arī palikt kāda no perversām īpašībām, izspiežot heteroseksuālismu (atkarībā no apstākļiem). Visbiežāk iespējamā atavisma laikā – pubertātē – dzimumaudzināšanai ir vislielākā nozīme. To pašu var arī izdarīt desocializējoši faktori, par kuriem arī vēl runāsim, piemēram, alkohols, smēķēšana. Par pēdējo jau tagad jāsaprot, ka tā atavismu vai tā iespēju uztur ar to, ka neļauj augšējām erogēnajām zonām virzīties «uz leju», bet, izraisot ožas bojājumus, var izraisīt pat nopietnas perversijas. Mēs jau zinām, cik liela nozīme cilvēku seksuālajās attiecībās ir normālai ožai. Ožas fetišismu apskatījām, runājot par *urofiliju*, bet šāds fetišisms var būt uz daudzām vielām, arī uz tabaku. Smēķēšana lielākajā izpausmes daļā var būt seksuāla perversija, kas sākas skolas gados. Vēlāk (armijā, darbā) sākusies, tā vairs šādu lomu tik bieži neiegūst.

Kāpēc smēķēšanu var pieskaitīt pie atavisma? Dzīvnieki taču nesmēķē. Tas tāpēc, ka oža dzīvniekiem ir viens no svarīgākajiem seksualitātes faktoriem gan agresijas, gan libidozajam uzbudinājumam. Turklāt, aizturot attīstību, šīs vielas pagarina to laiku, kad visspilgtāk izpaužas atavisms – dzīvnieciskums seksuālajās attiecībās.

Atavismam raksturīga arī izteikta atgriezeniskā saite, kad neverbāli tiek veiktas darbības, kas pretējā dzimuma partneriem liek uzsākt seksuālu tuvošanos. Tas notiek galvenokārt deju zālē, bet īstenībā kā nevainīga uzvedība redzama vai uz katra soļa. Liela loma te ir reliģiešiem. Tas var novest līdz imitācijai, kad meitenes spēlē it kā seksuāli ieinteresētu, aizrāvušos personu.

Laulības dzīvē bieži imitē orgasmu, bet tas vairs neattiecas uz atavismu. Dzīvniekiem imitāciju var bieži novērot pie gaiļiem, ja tie ir vairāki vistu barā. Uzvarētie gaiļi imitē seksuāli uzbudinātu vistu, lai apmierinātu savu homoseksuālo vēlmi ar gaiļi barvedī. Tas pats var notikt bērnu barā, kas savā attīstībā vēl nav pārāudzis cilvēcīgā kolektīvā, lai gan nesenajā pagātnē, kad par pirmšūniņu tika izvirzīts darba kolektīvs, ataviskā seksuālā uzvedība izpaudās dažādos veidos. Pat homoseksuālisms (kā vistu barā) izauga līdz 12% tagadējo 2% vietā. Arī homoseksuālisms, tāpat kā citas perverses, ir daļēji ataviska parādība. To apliecina arī cietumi, nepārdomāti organizēta armija, internātskolas un citas vietas, kur homoseksuālisms var aptvert pat visu kolektīvu, ieskaitot uzraugus un komandierus. Tādi kolektīvi ir īpaši desocializējoši, jo ved projām no cilvēcības uz dzīvnieciskumu.

Neuzskatīsim, ka par atavisma bīstamību jau viss ir jau pateikts.

XX GADSIMTS – romantiskās mīlestības krustceles, instinktu atbrīvošanas un tabu padzīšanas gadsimts

Augu dienu un nakti neprāta pārņemtie putnēni padāvija, sabāzuši kopā knābišus, dzerdami viens otra elpu, alkātīgi iecirtušies viens otrā ar nadžiņiem kā divi ar taranu līdz pašiem dzilumiem iedragāti kuģi. Viņi palika dienām un naktīm ieslēgušies gujamistabā, kuras logs allaž bija mazliet pavērts, nekur neiziedami un neviena neieļaiddami, mūžam alkstoši, nepiepildāmi, novārdzināti. [...]

Jaunieši vienmēr zina labāk. Lai uguns dievs tos sargā! Tas nekā nedzird. Tam nav ne ausu, ne acu. Ir tikai mēle, taču nevis lai runātu, bet dzeltu; tā neatstāj nekā neaprita. Tas ir izbadējies dievs. Bez elpas tam jāpienes aizvien jauna barība.

Romēns Rolāns. «Apburtā dvēsele».

Deviņpadsmitajā gadsimtā romantiskā mīlestība pārdzīvoja savu jaunību, ziedu laikus. Tagad tā tuvojas pusmūžam, kad, kā tas visur mēdz būt, jānotiek pārmaiņām, pusmūža krīzei. Mīlestības pamati – seksuālā tieksme – ir iedzīti pazemē, kā jau tas mēdz būt, pilis ceļot. Divdesmitais gadsimts ir raksturīgs ar varenu, pasakainu celtnu rašanos gan tiešā, gan pārnestā nozīmē kultūras jomā vispār. Stipro seksualitāte sublimējas kultūras vērtību radīšanā, vājie padodas un pakļaujas neirožu ārdošajam spēkam – notiek garīgā atlase (salīdzināsim ar dabisko atlasī). Psihoanalīzes idejas humānisma vārdā tai pretojas. Rihards fon Krafts Ebings jau 1886. gadā uzrakstīja savu grāmatu «Seksuālā psihopatoloģija», kas aptver visu kulturālo pasauli, ceļot gaismā apspiestās tieksmes briesmu darbus, ja tā neiet sublimācijas ceļu.

Apspiestos instinktus steidzās atbrīvot Zigmunds Freids (1856 - 1939), ģeniāli paceļot augstumos jau atklāto zemapziņu un psihoanalīzi. Viņa psihes struktūras dogma (pieņēmums) darbojās. Stingrā aizlieguma noņemšana instinktiem novērš neirozi. Psihoanalīzes idejas humānisma vārdā attaisno tabu noņemšanu, bet tajā pašā laikā pierimst garīgā atlase (Z. Freids ir lamarkists un noliedz Darvinu). Tas gatavo asiņaino nākamo gadsimtu.

Uzsākot 20. gadsimtu, Hevloks Ellis (1859 - 1939) uzraksta plašu darbu septiņos sējumos «Dzimuma psiholoģiskie pētījumi», kas iekaro pasauli. Viņš atbalsta Freidu. Visus viņus kā jau revolucionārus vajā.

Grezoņu piļu vietā (arī pārnestā nozīmē) sāk būvēt dzelzsbetona kastes, dzimst masu kultūra, kas vēl straujāk sāk padzīt aizliegumus, noraujot instinktiem greznos tērpus, tos atkailina, lai pēc tam uz skatuves un ekrāna parādītos arī kailas miesas. Dārdošā džeza zemestrīce grauj karalisko valsti. Ārsti un zinātnieki turpina raut nost aizlieguma

plīvuru seksuālajām attiecībām. 1926. gadā Teodors Van de Velde publicē grāmatu «Ideālās laulības», kurā propagandē dažādus dzimumdzīves veidus, tai skaitā orālo seksu. Tas viss kopā ir seksuālās revolūcijas pirmais etaps.

Šis posms nav jāuztver kā kaut kas slikts, lai gan daļa laikabiedru to nosodīja. Cilvēku mīlētspēju audzinošie aizliegumi (tabu) dažu nojautās tika norauti pāragri, jo lielākā daļa cilvēku vēl nebija kļuvuši spējīgi valdīt pār savu seksuālo enerģiju, to sublimēt radošajā enerģijā un arī pilnbrieda mīlestībā. Tikai tie, kas līdz tam jau bija izauguši, nevēlējās palikt iepriekšējā apspiestībā. Viņu psihē bija izveidojies iekšējais aizliegums ārējā vietā. Ārējo aizliegumu (baznīcas, valsts varas, vecās morāles u. c.) viņi uztver kā brīvības ierobežošanu un tāpēc pazemojošu. Aizliegums kā ierocis bija viņu pašu rokās, ārējais viņiem bija nevajadzīgs, traucējošs, reakcionārs.

Mīlestības izpausmes, veltītas tikai vienam mīlamajam, kļuva viņiem par morāles normu, par garīgās izaugsmes spēku. To varētu uzskatīt par cilvēces izaugsmes gala mērķi. Toties tiem, kas vēl nebija izauguši līdz šim limenim, atbrīvošanās no ārējiem aizliegumiem nozīmēja visatļautību. Ceļu uz bojāeju (vispirms garīgo, pēc tam fizisko) čakli palīdzēja gatavot masu kultūra. 20. gadsimts ir venerisko slimību un visnežēlīgāko slepkavību laikmets. Diemžēl to visu var izskaidrot tikai ar instinktu atbrīvošanu no aizliegumiem. Tā kā seksualitāti veido libido + agresija, tad, atbrīvojot seksuālos instinktus, atbrīvojas arī agresija, tā paplašinās un atspiež malā libido.

Otru etapu uzsāk Alfrēds K. Kinsī pēc otrā pasaules kara. Atšķirībā no iepriekšējiem autoriem, kuri savos darbos apraksta dažādus patoloģijas gadījumus, Kinsī kopā ar domubiedriem pēta tos, kas pie ārstiem nenāk. Atklājas plašs homoseksuālistu slānis (37%) un vīru neuzticība sievietēm – gandrīz 50%. (Pēc mūsu datiem, Latvijā tas ir 72%.) Kinsī noskaidro, ka ar masturbāciju nodarbojas krietni vairāk nekā puse sieviešu un visi vīrieši. Iespējams, ka tas ir seksrevolūcijas pirmā posma rezultāts. Literatūru, mūziku, kino, televīziju pārsātina pamatinstinktu stimulējošas tēmas. Kultūra aizvien vairāk atkailinās, kļūstot par subkultūru. Romantiskā mīlestība agonē – kārdinājums ir pieveicis aizliegumu. Mīlestību sāk aizstāt «nodarbošanās ar seksu», pret cilvēka ģenialitātes pazīmēm, kas ir seksuālās enerģijas supersublimācija, rodas vienaldzīga un pat nievājoša attieksme.

1954. gadā Viljams H. Masters un Virdžīnija E. Džonsone uzsāk dzimumakta izpēti laboratorijas apstākļos, izpētot 10 tūkstoš dzimumaktu. Tiek ieviesta efektīva metode seksuālo traucējumu ārstēšanā – seksuālā terapija vai partnerterapija.

Visiem šeit nosauktajiem autoriem bija cēls mērķis – nostiprināt laulību un ģimeni, bet notika pretējais. Protams, nevar teikt, ka tam

nebija arī savas labās puses. Kā pozitīvu piemēru var minēt izvarošanas vēl stingrāku nosodījumu.

Pēc zinātnieku atklājumiem, divi pēdējie pasaules kari ir pārvērtuši cilvēka psihi tā, ka seksrevolūcija, kas līdz 60. gadiem vēl bija uzskatāma par progresīvu parādību, tagad kļūst sociopātiska un, pacēlusī no aizlieguma atbrīvoto seksa karogu, kā apvērsuma lavīna iziet ielās. Sāk iedarboties bara instinkti – bērni bioloģizējas, vairojas sociopātu bari, kas paši vairs necieš no neirozēm, bet liek ciest citiem. Tā top nākamie teroristi un mafiozi, tā tas notiek gandrīz visās pasaules pilsētās.

PSRS un citās totalitārisma zemēs notika tas pats process, slēpjoties nabadzīgo baraku netiklības perēkļos vai valdošās nomenklatūras grezno vasarnīcu un saunu apartamentos, arī atpūtas namos, sanatorijās un citur. Vajadzība pēc konspirācijas izrādījās vēl bīstamāka, jo viss, kas jādara slepus, jaunatni aizrauj vēl vairāk. Tie bija tie, kuru bērnu ģimenes pēc 15 - 20 gadiem izjuks. Pēc mūsu datiem tas notiek 72% gadījumu. Lai gan izvirtību PSRS oficiāli nosodīja, tā bija totalitārisma izdevīga parādība, jo attaisnoja grožu pievilksanu patiesi brīvību alkstošajiem.

Jāsaka gan, ka kolektīvā psihe (kolektīva apziņa un zemapziņa) katrā konkrētajā cilvēkā karsti pretojās šai kārdinājuma un aizlieguma bilances izjaukšanai, jo intuitīvi nojauta, ka progresa nebūs. Tas ir tāpat kā ar kodolenerģiju – vispirms to paredz izmantot iznīcināšanai un tikai pēc tam kaut ko no tās arī progresam. Tāpēc daudzi no minētajiem autoriem tika vajāti un dzīves galu sagaidīja aizmirstībā un nabadzībā.

Zigmunda Freida ģēnijs šajā ziņā daudz ko nojauta un paredzēja. Viņš baidījās, ka viņu vainos mīlestības nogalināšanā sakarā ar instinkta palaišanu brīvībā. Laikam tādēļ viņš psihes struktūrā (sk. 1. un 2. krāsaino attēlu) neiezīmēja ne *Tantosu* (nāves instinktu), ne *mortido* (iznīcināšanas instinktu), par kuriem runāja un rakstīja diezgan daudz. Vārdu *mortido*, kas apzīmē nāves un iznīcināšanas instinkta enerģiju un kas stāv pretī *libido* – seksuālās tieksmes un radīšanas instinktā – ieviesa Federns 1936. gadā. Īstenībā *mortido* ir visīstākā agresija, seksualitātes neatņemama sastāvdaļa. To Freids vēl tikai nojauta, runādams par iespēju to sublimēt. Varbūt šī instinktu atbrīvošana un romantiskās mīlestības tieksšanās uz pilnbriedu apturēšana padarīja 20. gadsimtu paša cilvēka darbības dēļ par visasiņaināko, kādu vien cilvēce zina. Tā nojauta tautu kolektīvā intuīcija, pretodamās kārdinājuma un aizlieguma bilances izjaukšanai, uz ko it kā aicināja jaunie atklājumi.

Mīlestības upes gultne (arhetips), piepildīta ar straumi, kļūst par mīlestības dominantu. Bet, ja pa šo gultni ļausim tecēt impulsiem pārmerīgā daudzumā, būs plūdi. Ja impulsu teci aizsprostosim, kaut kur lejup sāksies iznīcinošs sausums. Sešdesmito gadu seksuālās pārsātinā-

tības (seksrevolūcijas) plūdu sekas mēs sākam tā īsti manīt tikai tagad, kad pasaulē parādās krietni vairāk nelaimīgu cilvēku nekā gadsimta karos. Pārmērīgais libido uzplaukums 60. gados bija atbildes reakcija uz pasaules kariem. (Riesta cīņas arī beidzas ar pārošanos.) Faktiski ar to sākās arī psihoanalīzes krīze un atplauka hipnoze kā psihoterapijas radikālākā metode.

Instinktu atbrīvošana sāka uztraukt pašu šīs idejas nesēju Freidu (sk. viņa saraksti ar Einšteinu par kariem u. c. rakstus par šo tēmu). Jādomā, ka viņš pat pamatīgi nobijās un uzsāka sublimācijas izpēti, bet to nepabeidza. Par sublimāciju Freids nosauca procesus, kuros ietilpst cilvēka rīcība, kam nav redzamas saites ar seksualitāti, tomēr tā radusies no seksuālās tieksmes spēka. Par galvenajām sublimācijas formām Freids uzskatīja māksliniecisko jaunradi un intelektuālo darbību. No tā vien redzams, kāda nozīme sublimācijai ir audzināšanā. Nesublimējot mēs dodam iespēju attīstīties pāragrai dzimumdzīvei, pēc kuras uzsākšanas, kā to parāda apsekojumi, jauniets vairs pat neizvirza cēlākus mērķus savai dzīvei, kur nu vēl centienus tos sasniegt. Parādās slinkums, pārstāj attīstīties vīrišķība un sievišķība, spēja uz pilnbrieda mīlestību, kas sniedz laimi šajās cēlajās jūtās. Zūd tas, kas ir dzimumaudzināšanas galamērķis.

Diemžēl sublimācijas psihoterapeitiskā tehnika nav sevišķi izstrādāta. Transologi to panāk ar hipnozi. Citi ceļi ir sarežģīti, grūti un pretrunīgi. Varbūt tieši tāpēc Freids, kurš atteicās no hipnozes, nevarēja neko citu ieteikt šī procesa īstenošanai, lai gan redzēja tā nepieciešamību. Paši no sevis patstāvīgi sublimējas un pat hipersublimējas, kļūstot par ģēnijiem, cilvēki ar dažādiem fiziskiem defektiem vai kropļībām, kuru dēļ viņiem nav izredzes pilnvērtīgi apmierināt savu seksuālo tieksmi. Pastāv pat doma, ka, lai kļūtu par ģēniju, jābūt kroplam. Tā varētu arī būt, ja kropļība izvirza tabu.

Mēs esam centušies pierādīt pretējo – jāprot tikai mīlestības arhetipiskajā gultnē ieliet cita rakstura un satura traumi. Tā šajā gultnē jāielej tik spēcīga, ka seksuālajai plūsmai nav vairs vietas. Aizrautība ar mākslu vai zinātnei tādiem cilvēkiem kļūst tik spēcīga, ka tā jau pārtop par dabīgu un nekaitīgu aizliegumu (tabu) pāragrai seksuālai darbībai. Praktiski tas notiek, izraisot ar jaunrades ekstāzi emocionālo un garīgo orgasmu, izslēdzot fizioloģiskā iespēju un to pat nomācot. Var pat teikt, ka talantīgs cilvēks, kas liek lietā savas spējas un talantu, radīšanas brīdī ir iesaistījies emocionāli garīgā «orgānijā». Protams, šis vārds profanē svētlaimes mirkli, kam nevar līdzināties neviena fizioloģiska sajūta.

Šāds aizliegums saglabā jaunatnē spēju cilvēcīgi mīlēt. Apzināti jāatsakās no pāragras dzimumdzīves tāpēc, ka tā, kā to turpmāk nāksies pierādīt, aptur attīstības gaitu uz pilnbrieda mīlestību. Trenējot jaunradē emocionālā un garīgā orgasma anatomiskās rašanās vietas centrālajā

nervu sistēmā, mēs jauniešus varam krietni vien agrāk pārvest pāri kritiskajai robežai, aiz kuras sākas pilnbrieda mīlestība. Ja ļausim plosīties seksuālās pārsātināšanās negausībai, seksuālo tieksmi pāragri stimulējot un tūdaļ ļaujot to apmierināt, pēc tās pašas pārsātinātības likumsakarības virzība tālāk neiet. Tā ies tālāk, ja seksuālo tieksmi apmierināt neļausim, ieviešot dažādus aizliegumus, kā tas vēsturiski ir jau noticis, tikai šodien ārējo aizliegumu ceļš pārvērtīsies spīdzināšanā.

Katrs ir tiesīgs aizliegt sev tikai pats pēc savas brīvas izvēles. Galvenais, lai viņš zina, ko dod instinktu palaišana brīvībā un ko dos apzināta to apspiešana, kas notiks vīrietī, kam sieviete atdevusies, nepārbaudot viņa mīlestības briedumu.

Ir tāda sena gudrība – nemeklē laimi savu iegribu apmierināšanā, bet gan to ierobežošanā. – Vai par to nebūtu jāpadomā? Starp citu, apmierinājuma laime jau nekur nepazudīs, tikai vēlāk tā būs vēl daudz pilnīgāka, jo tu pats būsi pilnveidojies.

Dabīgā seksuālā aversija

Un tad uguns, kas vēl vakar dega, drīz vien apdzisa.
Un iestājās nakts...

Katastrofa neuzbruka abiem reizē, bet gan katram pēc kārtas. Pirmā šo triecienu saņēma Asja. [..] Un šai isajā mirklī, kamēr plaksti nolaidās un pacēlās, viss sabruka... Kad Asja no jauna atvēra acis, tā jau bija cita pasaule; abi mirkļi, kas sekoja viens otram, neveidoja secīgu virkni – starp tiem bija radies atbaidošs tukšums. Sieviete ar acīm kā akļajam, kas tausta ceļu, vairs neatrada ne savu pavēni, ne savu sauli; viņa vairs neatrada mīlestību. [..]

Pēc tam pienāca Marka kārta. Bezdzībenis atvērās. Nākamajā dienā, stundā, kas seko mīlas stundām, kad domas pārņemtas no vienvienīgām alkām un tuvības prieka, mīlestība visnotaļ izgaisa; mīlotā kļuva par beigtu slogu. Vienaldzība bija tik nomācoša, ka robežojās ar preīgumu, gandrīz vai naidu.

Romēns Rolāns. «Apburtā dvēsele».

Vārds «aversija» radies no franču vārda *aversion* – riebums, pretīgums. Agrīna dzimumdzīve, kuru parasti uzsāk paaugstinātas seksualitātes fāzē (sk. 4. un 5. krāsaino attēlu), kā jau teicām, aptur tālāku virzību uz pilnbrieda mīlestību (sk. 5-a un 5-b krāsaino attēlu). Vēlāk dzīvē, kad cilvēks ir dzimumdzīvei jau nobriedis un viņa centrālajā nervu sistēmā ir izveidojušās iespējas uz pilnvērtīgu komplekso orgasmu (fizioloģisko + emocionālo + garīgo), var rasties seksuālā aversija, kas ir smaga, grūti ārstējama patoloģija. Tās cēloņi ir cilvēka zemapziņā.

Šajos gadījumos ne tikai partnera pieskārieni kļūst riebīgi, bet arī viņa mīlie vārdi un vēstules kaitina (tās met ārā nelasītas). Ļoti smagos

gadījumos kaitina viss, sevišķi tas, ko viņš dara ar aversiju slimā labā. Iespējams (tā vedina domāt mūsu pētījumi), ka uz aversiju orientējas (fiksējas) seksuālās pārsātinātības likuma nerespektēšana pirms kritiskās robežas.

Galū galā katrs puisis pēc dzimumakta šajā periodā izjūt ne tikai dabīgo refaktēro periodu (neuzbudināšanās periods pēc dzimumakta), bet arī dzīvnieka tēviņa riebumu (dabīgo aversiju) pret mātīti, ar kuru bijusi kopulācija, lai vairāk ar to nesatiktos. Uzvarētājam jāapaugļo visas mātītes, tātad aversija dzīvniekiem ir dabīga un visnotaļ pozitīva parādība. Tēviņš pret apaugļoto mātīti uzvedas pat agresīvi, lai viņu atbaidītu un dotu priekšroku pārējām vēl neapaugļotām mātītēm. Viņš taču cīnās uzvarot ir pierādījis, ka viņam un tikai viņam ir tiesības uz visām mātītēm un katrai no viņām jāsaņem tikai viņa sēkla. Tāpēc arī viņam rodas riebums (aversija) pret iegūto mātīti. Varbūt te, atavismā, ir meklējama mūsu desocializētajās ģimenēs sastopamā vardarbība un vardarbība vispār?

Bet bērns taču piedzimst kā bioloģiska būtne, sevišķi, ja viņš nav plānots vai arī nācis pasaulē kā līdzeklis, lai piesaistītu partneri. Tikai pēc tam viņš socializējas par cilvēku vārda pilnā nozīmē (sk. nodaļu par dzimumsocializāciju). Tātad līdz socializācijas pabeigšanai viņš rīkosis vairāk bioloģiski nekā sociāli (cilvēciski). Ja pilnīgu pārtapšanu cilvēkā nosaka kritiskā robeža, tad līdz tai aversija lielākā vai mazākā mērā būs vienmēr. Tā ir dabīgā aversija.

Tas jāiegaumē meitenēm. Ja pārmērīgi agri uzsākta dzimumdzīve, aversija var fiksēties (ieprogrammēties) un uzpeldēt kaut kad vēlākā dzīvē, kad cilvēks jau ir nobriedis. Šādā gadījumā tā būs smaga patoloģija, ko seksopatologam ir ļoti grūti ārstēt. Noslieci uz aversiju var iegūt arī meitenes, kas dzimumdzīvi uzsākušas piespiedu veidā bez sevišķas vēlēšanās, varbūt tikai tāpēc, lai izpatiktu puisim un nemaz nenojaušot, ka tieši tāpēc viņu zaudēs. Sevišķi tendētas uz aversiju ir meitenes, kas tiek izvarotas. Par izvarošanu uzskatāms katrs dzimumakts, kas noticis bez meitenes vēlēšanās. Aversiju var ieprogrammēt arī jaunu meiteņu prostitūcija.

Dabīgā aversija ir pret tuviem asinsradiniekiem, sava dzimuma pārstāvjiem, dzīvniekiem, kuru seksuāla izmantošana jau ir kroplība (perversitāte). Ja tas jādara piespiedu kārtā, tad tas ļoti jaunam indivīdam arī izraisa aversijas fiksāciju. Var būt arī tā, ka iegūst pavadinātāja perversiju.

Vēlāk dzīvē, iemīloties un uzsākot normālu dzimumdzīvi, šāda bērības vai jaunības fiksācija var izraisīt spēcīgu aversiju pat sīkumu dēļ, kas šādā gadījumā var kļūt nozīmīgs. Tā, piemēram, pat neliela alkohola smaka partnera elpā var izraisīt aversiju, jo pusaudža gados

piespiedu partneris arī smirdēja pēc alkohola. Tādu pašu reakciju var izraisīt arī sviedru smaka, ja vardaris ar tīrību un mazgāšanos īpaši neaizrāvās. Jāpiezīmē, ka normāli svaiga, nesastāvējusies sviedru smarža ir pat seksuāli uzbudinoša. Aversiju pret mīļoto var izraisīt arī kaisles izpausmes, ja tās, tagad jau izstumtas zemapziņā, atsauc atmiņā kādreiz jaunībā sastapšanos ar varmāku. Pat gaita, ja tā mīļotajam vīrietim līdzīga ar zemapziņā ieprogrammēto brutālā jaunības pavadinātāja gaitu, var izraisīt aversiju.

Parasti liekas, ka aversiju izārstēt būs viegli. Atliek tikai likvidēt attiecīgo simptomu, kas to izraisa. Bet rezultāta nav. Nepatīkamais (smaka, rupjība vai kas cits), kas izraisījis pārdzīvojumu jaunībā, ir pacēlies no zemapziņas un atpakaļ to dabūt nevar – to tagad neapzināti «pieraksta» mīļotajam cilvēkam. Pat kādreiz jaunībā pasniegts ziedu pušķis, pēc kura sekojusi dāvinātāja nepieņemama rīcība, vēlākajos gados sievietē var izraisīt aversiju, ja tādus ziedus mājās atnesis vīrs.

Aversiju izraisa arī tādas ģimenes dzīvē aizliegtas lietas, kā tiekme piekassities, kritizēt, pāraudzīnāt, jo tā vietā varētu atrast pavisam citu, pozitīvas emocijas izraisošu attieksmes veidu. Grāmatas «Vēlreiz par mīlestību» 2. daļā esmu nosaucis 3 baušļus, ko ģimenē nedrīkst darīt nekad un 3 baušļus, kas jādara vienmēr, pat sapnī. Pie pirmās grupas baušļiem pieskaitāma arī greizsirdība (tā nav nekas cits, kā piekassīšanās), arī tā izraisa aversiju. Bet jaunie, nenobriedušie mīlētāji jau to vien dara un kā «tēviņi» ar spēku sargā savas «mātītes» no citiem pielūdžējiem. Dažkārt piekauj pat pašas meitenes, ja sāncensis izrādījies pārāk spēcīgs. Tā un vēl sarežģītāk veidojas visgrūtāk ārstējamā patoloģija aversija, pie kuras pat partnera mīļuma izpausme ir pretīga.

Dabīgā aversija pret seksuālo ir arī jaunām meitenēm (atšķirībā no zēniem). Tas tādēļ, lai viņām pietiktu spēka un izturības novest puiši līdz mīlestībai, jo dzimumakts bez tās izraisīs seksuālās pārsātinātības likuma iedarbību.

Zemūdens klintis

Kāds būs izredzētais partneris pēc medusmēneša? Kā ritēs ģimenes dzīve un mīlestība? Šos jautājumus sev uzdod katrs, stājoties laulībā, lai ietu otro seksualitātes ceļu – mīlestību. Pagaidām pastāv mīts, ka to paredzēt nav iespējams.

Katrs psihologs, psihoterapeits un Latvijā arī seksologs, izanalizējis pāra genogrammu, ievācis ziņas par vecāku ģimeņu īpatnībām, var noteikt katra pāra tālāko likteni. Liela nozīme ir tam, kā ģimenes dzīvei un mīlestībai socializējušies ģimeni veidojošie indivīdi. Nesaderība un konflikti būs tad, ja šie cilvēki saņēmuši pretēju socializāciju. Lai paredzētu savas laulības nākotni, jau pirms kāzām būtu jāapmeklē

psihoterapeits vai seksologs, pāru terapeits. Latvijā tam ir sagatavoti visi seksopatologi un seksologi (seksologi ne vienmēr ir ārsti, tie var būt arī skolotāji, psihologi u. c.), kas beiguši trīsgadīgus kursus. Seksologiem nav tiesības ārstēt seksuālo patoloģiju, bet viņi var kvalitatīvi konsultēt un radīt saderību šķietami nesavienojamos cilvēkos. Konsultēties var arī pusaudži.

Arī šis grāmatas lasītājs, labi pārdomājot izlasīto, varēs pats paredzēt savas mīlestības tālāko ceļu. Ja šis ceļš rādīsies ne visai gluds, nevajadzētu uzreiz atteikties no ģimenes izveidošanas, bet abiem iziet psihoterapiju atsevišķi un pēc tam kopā. Var jau būt, ka speciālists konstatēs (vai arī pēc izlasītā jūs paši to sapratīsiet), ka tas, ko jūs pašreiz saucat par mīlestību, nemaz nav mīlestība un pēc kaisles apmierināšanas viss izzudīs. Laimīgas laulības vietā sāksies tikai mocības. Jūsu pašu ziņā ir izlemt, kā turpmāk rīkoties.

SEKSUĀLĀ UN ĢIMENES SOCIALIZĀCIJA

Mīlestības un naida spēju audzināšana

Tik man ķert tā vīstiņa,
Kam dzeltens cekuliņš;
Tik man jemt tā meitiņa,
Kam ražena māmuliņa.

Latv. t. dz.

Mana meita ļoti agri uzsāka dzimumdzīvi. Šajā nodarbē es viņu pārsteidzu, atnākot pirms laika mājās no darba. Ar mīlēšanos viņi nodarbojās istabas vidū uz paklāja «mazās Veras» pozīcijā, kā to tagad dēvē. Meita bija virpusē un tā aizrāvusies, ka nepamanīja pat manu ierašanos. Kā pārakmeņojusies es kādu laiku vēroju šo ainu. Varat iedomāties manu pārsteigumu – meitai vēl nebija pat 16 gadu.

Jau pirms tam es manīju, ka meita, salīdzinot ar savām vienaudzēm, ļoti agri sāka interesēties par pretējo dzimumu. Tad arī parādījās slinkums pret mācībām. Man ir aizdomas, ka tas viss sākās jau tad. Piepildījās vīra lāsts, kad meita vēl bija maza. Viņš mūs pameta un promiedams noteica, ka meita ies manās pēdās. Viņš uzskatīja mani par neuzticīgu, bet, ticiet man, dakter, es esmu parasta mūsdienu sieviete. Es vīram neļāvu satīkties ar meitu, taču man ir aizdomas, ka viņi slepeni satiekas. Varbūt tā ir vīra nelabā ietekme uz meitu?

Pēc tam es meiteni aizvedu pie pusaudžu ārsta. Tur viņa nosauca sava pavadinātāja vārdu. Tagad lieta ir nodota prokuratūrai. Skolā man teica, ka manu meitu slikti ietekmē citas skolnieces, taču es tam nevaru piekrist. Šī iemesla dēļ meita grib pamest skolu un iestāties darbā, taču es ļoti gribu, lai viņa pabeidz skolu. Palīdziet!

Mēs, vecāki, jau tad, kad mūsu bērni vēl ir pavisam mazi, sapņodami par viņu nākotni, jautājam sev (ja mēs patiešām esam labi vecāki) – «Kādi mūsu bērni pieauguši būs savā mīlestībā? Kādi būs viņu dzīves līdzgaitnieki? Vai var panākt, lai viņi izvēlētos labus, uzticamus cilvēkus? Vai viņu ģimenes dāvās viņiem laimi?» – Un tā bez gala! Tādu pašu jautājumu virkni var turpināt par citām mūsu bērnu nākotnes izredzēm.

Mēs sākām sarunu par katras audzināšanas pamata – socializācijas – likumsakarībām. Īsi sakot, socializācija ir sociālās pieredzes apgūšana, indivīdam iekļaujoties sociālajā vidē, sociālo sakaru sistēmā, un pēc tam aktīvā darbībā, reproducējot šo sociālo sakaru sistēmu (sk. 9. zīmējumu). Pēdējai šī formulējuma daļai var nepievienoties, ja mēs neidentificējam socializāciju tikai ar audzināšanu, t. i., uzskatām socializāciju tikai par audzināšanas pamatu. Varbūt pareizāk sacīt, ka socializācijā cilvēks iegūst to, kas viņam turpmāk būs nepieciešams, lai tauta vai sabiedrība pieņemtu viņu kā savējo, lai viņš pats sevi uzlūkotu par sabiedrības vai tautas sastāvdaļu.

9. zīmējums

Audzinašanas shēma:

1. socializācija;
 2. apmācība;
- 1 + 2 = audzināšana.

Lai priekšstats par socializāciju būtu vēl skaidrāks un varētu saprast tās atšķirību, teiksim, no izglītības, varam izmantot šādu domu gaitu. Ņemsim vienkāršu strādnieku ar nepabeigtu vidējo izglītību un inženieri ar augstāko izglītību. Pieļausim, ka pirmais ir guvis pilnvērtīgu socializāciju, bet otrajam šajā ziņā bijušas novirzes, teiksim, orālajā fāzē pēc Z. Freida, vai I pēc Ē. Eriksona nav bijušas pietiekami ciešas saites ar māti, nepilnvērtīga piesaiste (par fāzēm sk. turpmāk). Šādā variantā pirmais nekonfliktē ar tautu un sabiedrību, viņš vienmēr būs tautas un sabiedrības pusē, aizstāvēs tās idejas un intereses.

Inženieris, gluži otrādi, vienmēr būs ārpus sabiedrības, viņa idejas būs pretrunā ar sabiedrības idejām. Pēc rakstura viņš būs narcistisks. Ar šo piemēru gribam uzsvērt, ka izglītība nav socializācija, izglītība nenodrošina pilnīgu saistību ar sabiedrību, taču izglītība ir audzināšanas sastāvdaļa. Tiesa, ja socializācija bijusi pilnvērtīga, izglītība to it kā pastiprina, papildina. Cilvēkam, kurā harmoniska socializācija apvienojas ar augstu izglītības līmeni, rodas savas nozīmības izjūta, kas modina atbildību par savu tautu – veidojas augsti attīstīta un galvenais harmoniska personība, jo visi attīstības posmi ir bijuši labvēlīgi, bez fiksācijas kādā patoloģiskā ievirzē. Tāpat arī dzimumaudzināšanā un seksuālajā izglītošanā. (sk. 4. krāsaino attēlu).

Tā kā mēs te neiztirzāsim socializāciju vispār, bet tikai seksuālo un ģimenes socializāciju, t. i., tautas un sabiedrības vismazākās vienības pirmavota socializāciju, tad aplūkosim tikai tai raksturīgo. Dabiski, šai atsevišķajai socializācijai piemīt arī visai socializācijai kopumā raksturīgās iezīmes. Tādēļ jau uzreiz, pārejot pie seksuālās socializācijas kā dzimumaudzināšanas pamata, atzīmēsim, ka dzimumapmācība (izskaidrošana) un citi dzimumaudzināšanas komponenti var tikai nostiprināt seksuālajā socializācijā radītos pamatus. Tikai uz stipriem pamatiem var būvēt izturīgu māju, bet pamats ir seksuālā un ģimenes socializācija*.

Šo rindu autors jau vairāk nekā 30 gadus vēro savu lekciju jaunos klausītājus. Skaidri redzams, ka pusaudži ar pilnīgu un harmonisku

* Jāpaskaidro, ka atvasinātajam vārdam «socializācija» ir mazliet citāda, plašāka nozīme nekā pamatvārdam «sociāls» (tāds, kas attiecas uz sabiedrisko iekārtu). Šis jēdziens, sevišķi attiecībā uz dzimumjautājumiem, pasaules literatūrā un pētījumos sastopams kā galveno neiedzimto saskarsmes metožu un veidu apguve arī starp augsti attīstītu dzīvnieku ipatņiem. Sociālo pēta socioloģija, bet socializāciju – sociālā pedagoģija un daļēji arī vispārējā pedagoģija, pedaloģija, seksoloģija.

seksuālo socializāciju lekcijas uztver adekvāti, bet tur, kur šis socializācijas nav, uztvere ir izkropļota. Vārds «sekss» vien jau izraisa smīnu, auditorija uzbudinās kā diskotēkā un saklausa tikai to, ko liek radušās novirzes. Bez normālas seksuālās socializācijas šis dažāda mēroga novirzes rodas vienmēr. Pedagogi, kas strādā ar šādiem jauniešiem, ir pelnījuši vismaz tādus pašus atvieglojumus, kā ārsti psihiatri.

Attiecībā uz cilvēku, socializāciju parasti saprot kā sabiedrības un vispirs tās pamatšūniņas ģimenes iedarbību uz cilvēku, pamatojoties uz iegūto sabiedrisko pieredzi. Socializācijas procesa rezultāts ir specifisku cilvēku uzvedības formu un īpašību ieguve, kas pēc tam rodas automātiski (zemapziņā) un padara iespējamu cilvēka dzīvi sabiedrībā, tajā skaitā ģimenē, ļauj izpausties cilvēkam kā sabiedriskai būtnei.

Tātad socializācija ir process, kurā cilvēks iekļaujas sabiedrībā (pirmām kārtām tautā). Šis process ir audzināšanas galvenā sastāvdaļa. Tas ievērots jau sen. Var apgalvot, ka bērna personības vispusīga attīstība un apmācība neko nedos, ja ģimenē neredzēs spilgtu pozitīvas sabiedriskās izturēšanās piemēru. Tikai tagad mēs to saucam par socializāciju. Ja bērns redzēs ģimenē negatīvu piemēru, viņš dzīvē būs nelaimīgs, jo nevarēs iekļauties sabiedrībā.

Lasītājam var rasties doma, ka ģimenē vecākiem gandrīz vai jābūt ar psiholoģijas izglītību, lai pareizi socializētu savus bērnus. Tas nepavisam nav tā. *Ir vienīgi jāuzvedas ģimenē tā, kā mēs gribētu, lai savā ģimenē uzvedas bērns.* Daudzas lietas, ko mēs nododam saviem bērniem, viņus socializējot ar savu piemēru, nemaz vēl nav zināmas pat psiholoģiem. Mēs bieži pat nezinām, kāpēc esam laimīgi savā ģimenē, bet tas ir garants, ka šajā ģimenē augošie bērni arī veidos laimīgas ģimenes. Tas pats sakāms par nelaimīgām ģimenēm, kurās bērnu nākotnes labad būtu obligāta ģimenes terapija, kas tagad ir pieejama. To nedarot, tēvs un māte kļūst par savu bērnu nodevējiem.

Cilvēka socializācija ietver visus cilvēkam raksturīgos izturēšanās un psihi elementus, kas vēlāk parādās nedomājot, automātiski. Indivīda socializācija bāzējas uz savstarpējiem kontaktiem ar citiem cilvēkiem un uz neapzinātu pieredzes pārņemšanu. Piemēram, mātes valodas apguve bērnībā ir socializācijas rezultāts, bet svešvalodas apguve skolā apzinātas mācīšanās rezultāts (cita audzināšanas forma). Taču otrais nav iespējams bez pirmā. Maugļi un Tarzāni nekad nav eksistējuši, tā ir tikai fantāzija. Tajos retajos gadījumos (tādi tiešām bijuši), kad cilvēka bērnu dažādu iemeslu dēļ «pieņēmuši audzināšanā» dzīvnieki, respektīvi, viņš audzis un socializējies dzīvnieku vidē, un pēc laika atkal nokļuvis pie cilvēkiem, viņš nenovēršami kļuvis par kropli, par cilvēka izskatam līdzīgu pusdzīvnieku. Ir palaists garām laiks, kad «cilvēciskuma tilpnes» bijušas atvērtas. Tas ir laiks, kad socializācija

notiek ar identificēšanos, turklāt simtkārt spēcīgāk un efektīvāk, nekā spējam iedomāties, jo šajā periodā bērns mūs uztver ar pirmās signālsistēmas līdzekļiem, ko vēl nav nomākusi otrā signālsistēma.

Atcerēsimies suni Stasiju (Vituss B. Drešers, «Izdzīvošanas likums», R., 1986), kurš zināja visu, ko domā saimnieks un viņa viesi, lai gan tie runāja pavisam ko citu. Vienmēr atcerēsimies, ka bērns, īpaši zīdainis, «lasa» mūs visus labāk, nekā mēs, pieaugušie, lasām atvērtu grāmatu. Viņš «lasa» mūsu jūtas, emocijas, mācās reproducēt mūs sevi, pēc tam to visu nostiprina rotaļā... Vārdu sakot, viņš risina uzdevumu pēc formulas: *pieredze* → *rotaļa* → *dzīve*. Viņam abas smadzeņu puslodes darbojas pēc labās puslodes tipa, kurā ir spēcīga intuīcija.

Bērnā vienmēr ir vajadzība notikušo un novēroto atspoguļot rotaļā. Tāpēc arī mēs varam uzzināt, kas noticis ar bērnu, ja pie mums griežas, piemēram, ar aizdomām, ka pret bērnu bijusi vardarbība. Tas noteikti izpaudīsies rotaļā. Pastāv likumsakarība – jo notikušais bērnam nozīmīgāks, jo biežāk tas izpaudīsies rotaļā. Tātad nostiprināsies nākamajai dzīvei tādā mērā, ka diktēs šo dzīvi. Tas dzīvos tajā zemapziņas baseinā, kas attēlots 1. krāsainajā attēlā. Pieredze un rotaļa turpinās arī nākošajos, pieauguša cilvēka psihoseksuālajos posmos. Ja mīlam pilnbrieda mīlestībā, ievijot tur bērības rotaļīgumu, mīlestība būs daudz krāšņāka. Ideāli būs, ja tajā atkārtosies vecāku harmoniskā mīlestība (ja tāda vispār ir bijusi). *Nemīlošiem pāriem dzemdēt bērnus ir noziedzīgi.*

Tāpat arī socializējoties darbam. Ideāli ir tad, ja eksistē kāda darba veida (profesijas) dinastija. Bērni pārņem to pašu profesiju, kas bijusi vecākiem, saglabājot tajā arī spēles elementu, kas šo dinastiju pārstāvošiem vienmēr ir izteiktāks, nekā tur, kur bērni izvēlas citas profesijas. Pirmajā gadījumā darbs vienmēr būs prieks, jo tajā dzīvos rotaļas un spēles elementi tāpat kā laimīgā laulībā.

Šis ceļš pieredzes iegūšanai ir ļoti neilgs, bet nozīmīgs. Jāpaspēj dziļi «apgūt» vārdos neietveramo slepeno mīlestības pamatu valodu, jāpagūst nostiprināt to īpašā rotaļā, padarot automatisku. Jāpasteidzas, jo drīz šī iespēja beigsies, sāksies jauns posms pēc šīs pašas formulas, bet jau citā virzienā un citiem līdzekļiem. Nokavētais vairs nav atgūstams. Jau teicām – pieredze ir neilga. Taču, ja to salīdzina pat ar augsti attīstītiem dzīvniekiem, cilvēkam tā ir tūkstoškārt ilgāka. To jau pierādījām, runājot par psihoseksuālās attīstības etapiem.

Vai attīstība sarežģī socializāciju?

Dzīvnieku evolūcijas procesā mainās arī viņu dzimumattiecības. Apskatīsim krāsainos zīmējumus 12 un 12-a, kas attēlo cilvēka mīlestības domināti*. Pat šajā ļoti vienkāršajā shēmā redzams, cik viss ir sarežģīti. Tīrajai dzimumtieksmei uzslāņojas centrālās nervu sistēmas augstāko un jaunāko (to, kuru nebija senajiem dzīvniekiem, struktūru vadība. Smadzeņu «zemākās» struktūras zaudē patstāvību. Uzbudinātas tās vairs «neprot» dot dzimumuzvedībai adekvātas pavēles. Ir nepieciešama koordinācija «no augšas», kāda nebija vajadzīga zemāk attīstītajiem dzīvniekiem, kuriem «augšējās» struktūras vēl darbojas vāji un neatkarīgi «zemākajām» automātismu. «Zemākās» struktūras pašas deva tipiskas iedzimtas pavēles, kas atbilda noteiktai rīcībai – vai tā būtu pārošanās, mazuļu iznēsāšana un dzemdēšana vai to audzināšana. Viss bija instinktīvi, stingri likumsakarīgi, bez novirzēm. Evolūcijas gaitā augstākās un jaunākās smadzeņu struktūras arvien vairāk pārņēma vadību savā ziņā. Tāpat kā zemākajos veidojumos, te ir arī daudz neapzināta (zemapziņā esoša).

Tieši te ģenētiski mantotais zaudē primāro nozīmi, lai gan paliek kā gultne – arhetips. Nevar taču ģenētiski mantot prasmi runāt vai lasīt. Mantota tiek tikai spēja to darīt (arhetipiska gultne) – te nepieciešams iegūt pieredzi, te nepieciešama audzināšana. Tāpat nevar ģenētiski mantot pareizu dzimumuzvedību, nemaz nerunājot par mīlestību. Tādējādi uzsvars no instinktīvas, iedzimtas reakcijas un izturēšanās pārvietojas uz attīstības gaitā iegūtām, no katra indivīda pieredzes (socializācijas) atkarīgām uzvedības formām. Cilvēkam tās ir vēl sarežģītākas socializācijas un pārējo audzināšanas faktoru rezultāts. Ja tā nav, rodas emocionālas kroplības, to skaitā iespējamās seksuālas novirzes, neprasme un nespēja mīlēt un veidot ģimeni. Tāpat kā augsti attīstītam dzīvniekam, kam nav pieredzes, arī cilvēkam, kurš nav socializēts un šai virzienā audzināts, kuram smadzeņu augstākajās struktūrās ir tukšums (mantotās «tilpnes» nav piepildījuši informācija), zemākās struktūras vairs nevar nodrošināt normālu, kaut vai zemākam dzīvniekam raksturīgu dzimumuzvedību. Vēsturiski (filoģenētiski) atrodoties ilgstošā pakļautībā, iedzimtās reakcijas it kā atrofējas un dziest.

Šādā situācijā ir sagaidāmas simtiem spontānas novirzes, no kurām dažas pat grūti saistīt ar seksualitāti. Ja tām vēl pieskaita kroplības un novirzes, kas radušās augstākajās centrālās nervu sistēmas struktūrās kroplīgas socializācijas un nepareizas dzimumaudzināšanas vai «ielas audzināšanas» rezultātā, tad lasītājs sapratīs, cik jautājums ir nopietns. Tā, piemēram, sadisma elementi pēc inerces vērojami tēviņa

* Mīlestība dominātei tāpat kā visam mūsu psihē ir apzinātā daļa, priekšapziņa un zemapziņa. Citas dominātes ir izveidojušās līdzīgi, bet šo sastāvdaļu attiecības var būt citādas.

attieksmē pret mātīti, tuvojoties tai pēc cīņas ar sāncensi. Šis sadisms vēlāk izzūd, lai atkārtotos pēc gada jaunā pārošanās perioda laikā. Cilvēkam, kam dzimumdzīve no periodiskas kļuvusi pastāvīga, ja viņš palicis bez seksuālas socializācijas, rodas īsts sadisms, bieži pat atrauts no seksualitātes. Tāds izpaudās staļinisko, hitlerisko u. c. spīdzinātāju barā. Te iespējami ļoti daudzi un dažādi varianti.

Agresija, būdama seksualitātes sastāvdaļa, ir mainījusies visvairāk un rada cilvēkam vislielākās grūtības viņa dzīves laikā, vismaz socializācijai pakļautajās stadijās.

Dzīvnieku seksuālā socializācija

Interesantus eksperimentus ar pērtiķiem veicis H. Hārlovs. Izmēģinājuma pērtiķus kopš dzimšanas turēja atsevišķos būros pilnīgā izolācijā. Neieguvuši pieredzi, viņi pēc tam nespēja iekļauties barā. Bara pērtiķi neuzlūkoja viņus par pērtiķiem, atstūma un pat nogalināja. Tajā pašā laikā arī paši eksperimenta dzīvnieki neuzskatīja sevi par līdzīgiem bara locekļiem. Viņi nevarēja piemēroties un gāja bojā.

Nākamajā eksperimentu sērijā mazuļi varēja novērot bara dzīvi, izņemot «pērtiķu mīlestību». Viņi nesaņēma vecāku glāstus, nekontak-tējās savā starpā (daļēja sociāla izolācija). Apvienojot viņus ar baru, bija vērojama skumja, interesanta un pamācoša aina. Viņi normāli dzīvoja barā, bet, sasnieguši dzimumbriedumu, nepārojās. Mātītes atgrūda un nesaprata tēviņu uzmanības apliecinājumus, kļuva «aukstas» (frigidas), bet tēviņi izrādīja kroplīgu dzimumtieksmi. Viņi nereaģēja uz mātīšu bioloģiskajiem pārošanās aicinājuma signāliem (relišeriem), viņi tos vienkārši nepazina.

Autori secināja, ka viņiem izdevies izaudzēt seksuālā ziņā nenormālu pērtiķu baru. Te pilnībā bija izslēgts pats svarīgākais – pirmavoti, piesaiste (mazuļa sekošana vecākiem), vecāku mīlestība (savstarpēja un pret mazuli), normālas attiecības un saskarsme (rotāļas) ar līdzaudžiem. Bez šiem faktoriem nevar veidoties normāla dzimumuzvedība. Daļu šo mātīšu apaugļoja mākslīgi. Viņas visas vai nu pameta savus bērnus vai pat tos nogalināja. Mazuļus viņas nebaroja. Piens, kas parādījās pirmajās dienās pēc mazuļu piedzimšanas, ļoti ātri pazuda.

Vai ar to nevar izskaidrot īso laiku, kādu sievietes baro ar krūti savus bērnus? Vai atteikšanos no bērna? Pirmajā gadā barošana ar krūti nav atdalāma no mīlestības, otrajā, orālās fāzes daļā, dzimst agresija – naida jūtu pamati. Mazuļi, kurus bija samaitājis mātīšu seksuālās socializācijas trūkums, nonāca vēl ļaunākā situācijā nekā savā laikā viņu vecāki. Te iezīmējas kādas ķēdes reakcijas sākums. No paaudzes uz paaudzi aiziet ķēdīte ar mīlestības un naida izkropļojumiem.

Toties zemāk attīstītie dzīvnieki, piemēram, žurkas, jūracūciņas u. c., pat ja tos izaudzina absolūtā sociālā izolācijā, vēlāk izturas pilnīgi normāli, savai sugai raksturīgi gan pārojoties, gan audzinot pēcnācējus. Žurkām vēl nav smadzenēs to struktūru, kur varētu izveidoties jūtas, bet cilvēkam jau uz šīm viscerālajām smadzenēm ir izveidojusies neaptverami plaša «pasaule», kurā dzīvo arī naids un mīlestība.

Tādējādi pērtiķi, kuru smadzenes ir sarežģītākas salīdzinājumā ar zemākajiem dzīvniekiem, prasīja ilgstošāku socializāciju. Pierādījās, ka bez tās iztikt nav iespējams. Pērtiķu sarežģītās valodas (ar to domājam valodu, kurā nav vārdu) apgūšanai ir vajadzīgs ilgstošāks laiks un tās nostiprināšanai nepieciešama atkārtošana (spēle).

Vai iespējams apgūt agresijas un naida orgasmu?

Iepriekšējās nodaļās detalizēti runājām par dzimumtieksmes instinkta dialektiku (attīstību) līdz pilnbrieda mīlestībai gan vēsturiski (filoģenētiski), gan ontoģenētiski (katrā individā atkārtojas vēsturiskais), gan katras mīlestības konkrētajā gadījumā. Mazāku uzmanību pievēršām agresijas instinktu dialektikai līdz pilnbrieda (ja tā var izteikties) naida jūtām. To, tāpat kā mīlestības jūtu, nav dzīvniekam, kam ir tikai eksistencei, izdzīvošanai un bioloģiski izdzīvot spējīgākas nākamās paaudzes izveidošanai nepieciešamais agresijas instinkts (mātīte pārojas tikai ar spēcīgāko, ko pēdējais pierāda ar uzvaru, ko nav iespējams gūt bez agresijas).

No dzīvnieka līdz cilvēkam filoģenētiski tiek noiets tas pats ceļš, kāds jānoiet dzimumtieksmes pārtapšanai mīlestībā. Te lielu lomu spēlē kārdinājums un aizliegums. Pirmatnējo sievieti pirmatnējam vīrietim gribējās iegūt kautiņā ar citu vīrieti, pierādot savu pārākumu, kā to darījis tēviņš. Mūsdienās likums par to soda (tabu). Niknums, tādā agresija kā primārā emocija limbiskajā sistēmā, tiek apspiesta. Tālāk viss notiek tāpat kā ar augstāko mīlestības jūtu izveidi un augstākajos «stāvos» izveidojas naida centri. Tātad naids nav vairs instinkts, bet jūtas, kas jau «no augšas» atgriezeniski raida impulsus uz limbisko sistēmu, drīzāk izraisot dusmas nevis niknumu. Viss atkarīgs no naida dominantes plašuma un spēka. Ja tie ir izteiktāki, var izcelties arī visu iznīcinoša naida afekta emocija, kas ir krietni vien ilgstošāka par agresijas izraisīto niknuma emociju.

Iespējams, ka afekts rodas no naida fāzes, kas atbilst mīlestības romantiskai fāzei – «romantiskais naids». Tāpēc šī emocija ir tik spēcīga. Visbiežāk tā ir greisirdība. Notiek kaut kas līdzīgs garīgajam orgasmam pie pilnbrieda mīlestības. Atcerēsimies kompleksā orgasma sastāvdaļas – fizioloģiskais + emocionālais + garīgais. Naida gadījumā šeit varētu būt agresija + niknums + afekts un diezgan bieži fizioloģiskais orgasms. Acimredzot to cilvēks apgūst socializācijas procesā.

Naidis un mīlestība sadzīvo kā divi pretstati. Jādomā, ka greizsirdība ir naida emocija, kas vērsta pret mīlestību. Padomāsim par to, socializējot ģimenē savus bērnus (sk. 6. krāsaino attēlu).

Man praksē ir bijuši daudzi gadījumi, kad naida jūtas ir minimālas. Lielākajā daļā tādu ģimeņu mīlestība ir neaizsargāta, pakļauta iespējai izzust. Ir bijis tikai viens gadījums, kad naida jūtu nebija nemaz. Vīrs, plaukstošs uzņēmējs ar trim maziem bērniem ģimenē, katru piektdienas vakaru ielika sievas automašīnā grozu ar delikatesēm, šampanieti, uzpildīja degvielu un pavadīja sievu brīvdienās pie mīļākā – puīša, kurš bija krietni jaunāks par šo sievieti. Pats viņš uzņēmās negulētas nakts ar mazuļiem, cieta seksuālu badu, jo bija temperamentīgs vīrietis, bet neko nedarīja, lai pārtrauktu sievas izvīrtīgo dzīvi. Mīļākais pat reizēm «apdāvināja» šo ģimeni ar veneriskajām slimībām.

Šāds naida jūtu (kas domātas ģimenes aizstāvēšanai) trūkums, kā redzat, sagādā pašiem laulātajiem tikai nelielas neērtības, bet trīs mazuļi socializējas tik ačgārnī, ka diez vai viņi varēs nākotnē izveidot ģimenes. Te pietrūka tā, ko varētu nosaukt par «naida orgasmu».

Otrā gadījumā bija ģimene, kas sastāvēja no diviem maziem bērniem. Māte bija atradusi mīļāko, kas seksā «pārspējot» tēvu, lai gan tēvs seksuāli bija pietiekoši aktīvs, vīrišķīgāks par mīļāko, kurš dzīvē neko sevišķu nebija sasniedzis. Desmitām reiz šī sieviete solījās mīļāko pamest, bet jau otrā dienā gāja ar to uz kārtējo satikšanos. Viņa nevarēja vīram piedot naidu pret sevi, ko pati gan bija izraisījusi. Šķiršanās iesniegumā viņa atteicās no bērniem.

Parasti greizsirdība – pamatota, bet cilvēcīgi izprasta – savieno mīlestības orgasmu ar naida orgasmu, radot vēl nekad neizbaudītu ekstāzi, kas tad arī pārtrauc laulātā kreisos soļus. Dusmas ir jāvērs pret to, kurš ielauzies ģimenē. Tā taču notiek dabā tūkstošiem gadu.

Vēlreiz par relišeriem

Klubā «Panaceja» ieradās ļoti skaista sieviete. Viena no tām, kas precību sludinājumos raksta, ka viņai ir kopdzīvei piemēroti apstākļi un maigs, satiecīgs raksturs. Tas tiešām tā bija. Bet gandrīz neviens no simtiem vīriešu, kas bija atsaukušies uz sludinājumu un saņēmuši viņas fotogrāfiju, vairs neatbildēja. Daži, kas atrakstīja, bija izteikti mazohisti, kas viņai nevarēja patikt savas, (kā viņa domāja) sievišķības dēļ. Ar to arī viss beidzās.

Pie lietas ķērās mūsu kluba godabiedrs fotomākslinieks Jānis Gleizds. Sāka pienākt tik daudz atbilžu, ka sieviete nonāca otrā galējībā – nespēdama izvēlēties, viņa saslima ar neurozi. Par laimi, viss beidzās ar ģimenes nodibināšanu.

Ko gan zināja mākslinieks (tas ir viens no viņa daudzajiem noslēpumiem) un ko nezināja fotogrāfs amatieris? Pēdējais bija sievieti fotogrāfējis ļoti rūpīgi, apgaismojis viņu dažādos variantos. Mākslinieks nevienu gaismas avotu netēmēja sievietei tieši sejā, un šo gaismas avotu bija maz. Es arī aplūkoju un salīdzināju uzņēmumus, kuros smaidīja tā pati skaistā sieviete ar to pašu frizūru un tajā pašā tērpā.

Mākslinieka fotogrāfijā no viņas izstaroja mīlestība, sirsnība, maigums, turpretī amatiera uzņēmumā viņas skatiens urbās kā ilēns un kaut kas sirds dziļumos atgrūda no viņas. Tad mēs pamanījām, ka amatiera uzņēmumā sievietes acu zilītes spilgtajā gaismā ir ļoti šauras, bet mākslinieka portretā platas. Tas pārvērtā sievieti, liekot viņai izskatīties piemīļigai ar dziļi slēptu kaislību. Agrāk sievietes to panāca mākslīgi ar beladonnas (auga nosaukums *bella donna* tulkojumā nozīmē «skaista sieviete») palīdzību.

Taču tas ir veselībai bīstami. Bez tam ilgstoši paplašināta acs zilīte traucē «sarunāties». Acs zilīte, paplašinoties un sašaurinoties, informē mūs par mīļotā vai mīļotās jūtām. Paši nemanot, mēs «lasām» šo tekstu, sarunājami ar acīm. Aizsteigdamies priekšā, pateikšu, ka ļoti iemīļējušies cilvēki dod priekšroku šādai, nevis vārdiskai sarunai. Lai gan tas pats var skanēt balss tembrā un modulācijās. Vārdos var teikt – «Es tevi nevaru ciest!» – bet balss paudīs – «Es tevi mīlu!» – Mīļotais sapratis un noticēs balsij. Šādu iespēju cilvēkiem ir desmitiem un vēl vairāk. Iedomājieties, kas notiktu, ja tā nebūtu. (Starp citu, nebūtu slikti pārļapot daudzās grāmatas par ķermeņa valodu.)

Tomēr atgriezīsimies pie acs zilītes. Sazināties ar acīm, nodot un uztvert informāciju ar acs zilītēm cilvēks «mācās» tikai visagrākajā bērnībā. Lūk, māte noliecas pār mazuli, viņas acu zilītes ieplešas, viņa saka – «Kā es tevi mīlu!» – Palūkojas uz līdzās stāvošo tēvu, un zilītes pauž – «Mēs abi viņu mīlam!» – Tā sākas un turpinās socializācija šajā jomā – bērns apgūst īpašu saskarsmes veidu, kādu citā ceļā nevar iemācīt. Mūsu bērns kļūst pieaudzis un šajā ziņā viņam par kādu nieku būs vieglāk dzīvot, viņa ceļā uz citu cilvēku sirdīm vienas sienas būs mazāk.

Šādu faktoru ir daudz. Visus mēs nezinām. Tas arī nav vajadzīgs. Galvenais, lai mēs visi, visa ģimene būtu kopā un mīlētu cits citu. Katram no vecākiem, tāpat katrai vecmāmiņai un katram vectētiņam un pārējiem bērniem ir jāzina, ka viņi ir mazuļa sociālais paraugs. Viņš nejutis neko citu, kā vien to, ko jutām mēs, viņš nedarīs neko citu, kā vien to, ko darījām vai gribējām darīt mēs. Pievērsiet īpašu uzmanību pēdējai frāzei. Pateicoties socializācijas likumsakarībām, mūsu bērni var īstenot mūsu sapņus. Labi, ja tie ir skaisti sapņi. Bet ja ne?

Lasītājs jau būs sapratis, ka cilvēkam tas viss ir grūtāk un sarežģītāk, bet būs sapratis arī to, ka, pastāvot harmonijai mīlestībā un ģimenē, viss notiek automātiski, it kā pats no sevis. Atliek tikai visiem biežāk būt kopā ar mazuli. Vienmēr jau tas nav iespējams, bet katra šāda minūte pievienos saujiņu laimes dēla vai meitas dzīvei, iemācīs viņu dzīvot starp cilvēkiem.

Nolaidīsimies no sapņu augstumiem un atgriezīsimies pie reliģiešiem. Iedomāsimies citus variantus, kad par reliģiešiem, pat bioloģiska-

jiem, kļūst pavisam nevēlami faktori. Piemēram, mazulis, ļoti cieši un ilgi saskaroties ar kādu mājdzīvnieku, var pierast pie tā relišiem (tiesa, te vajadzīgs viens priekšnoteikums – vientulība attiecībā pret vecākiem). Ja nenotiek normāla, pietiekami ilga barošana ar krūti, trūkst citu saskarsmes veidu ar vecākiem, bērns var atsvešināties no cilvēka relišiem.

Ja agrā bērnībā un pēc tam jaunībā mēs neradīsim bērnam iespēju pareizi orientēties cilvēka relišeros, viņš mūsu vainas dēļ var kļūt mīlestībā ne tikai nepilnvērtīgs, bet kroplīgs vai pat homoseksuāls, sadistisks vai iegūt vēl kādas citas novirzes atkarībā no tā, kāds faktors viņa primārajā socializācijā kalpojis par relišiem. Tiesa, tā ir tikai neliela šo noviržu cēloņu daļa. Te atkal jāmin H. Hārlova eksperimenti, kad pērtiķiem bērnībā liedza socializāciju. Kas no tā iznāca?

Tā kā eksperimentēt ar cilvēku ir nepieļaujami, kā arī grūti, jo cilvēks ir sarežģīts, esam spiesti atkal pievērsties dzīvniekiem, allaž izsaucoties – «Ja jau tas ir tik svarīgi augsti attīstītam dzīvniekam, tad vēl augstāk attīstītai būtnei cilvēkam tas ir vēl svarīgāk!» – Šādu noziedzīgu eksperimentu ar cilvēkiem bijušajā PSRS pieļāva boļševiki. Dzimumdzīve ir nonicināma pat ģimenē – tā N. Semaško, pirmais veselības aizsardzības komisārs, partijas uzdevumā deklarēja jau 1926. gadā. Ar šo datumu saistīts mīlestības nīdēšanas sākums lielajā naida impērijā, kas savā varā turēja milzīgu daļu cilvēces. Cilvēku psihi pakļāva arī ar dogmām (pieņēmumiem), kas palaida brīvībā pamatinstinktus, neuzceļot uz tiem cilvēkam raksturīgo mīlestības un naida teoriju. Mīlestība un naidis ir jūtas, kas jāapgūst ģimenē socializācijas gaitā.

Tas pats attiecināms arī uz cilvēkiem. VĢVC griezās sievietē, kas bija piedzimusī dzērāju ģimenē, tik tālu degradētā, ka bērnu pasvieda kucītei, kurai tikko bija piedzimuši kucēni, kurus dzērāji jau bija paguvuši iznīcināt. Kucīte meitenīti pieņēma un izbaroja. Pieaugusī jaunā skaistā sievietē apprecēja labu vīru, kļuva par veterinārārsti, lai aplīdzētu viņu izglābušajiem un socializējušiem dzīvniekiem. Vīram vienīgi traucēja ļoti daudzas sievas «suniskas» izdarības, kuru dēļ arī viņa meklēja palīdzību. Viņai, lai gūtu tuvībā apmierinājumu, vajadzēja no vīra «sunisku» apiešanos, suņu žestu valodu utt. Suņus viņa pielīdzināja cilvēkiem, bet suņi viņu vienmēr uzņēma kā savējo. Ar Ami viņa prata labāk saprasties, nekā ar mani, viņa saimnieku.

(Amis manā klinikā ir suns, kas socializēts tā, lai varētu diagnosticēt un ārstēt vardarbībai pakļautos bērnus. Pasaulē aizvien biežāk psihoterapeiti savā praksē pielieto tam speciāli sagatavotus dzīvniekus.)

Lopkopji zina – ja jēriņš pēc piedzimšanas palicis bez mātes, nav nozīmes viņu auklēt. Pieaudzis viņš nespēs atrast kopīgu valodu ar sev līdzīgajiem, neieklausies barā, nevarēs nodibināt «ģimeni». Cilvēka izbarots jēriņš neizbēgami tiek izraidīts. Analogiskā veidā kļūst nepilnvērtīgi arī citi izolētībā audzēti dzīvnieki un, diemžēl, arī cilvēki.

Pēdējos gados zinātnieki pūlas noskaidrot, kurā attīstības periodā notiek «socializācija» un kam šajā procesā ir izšķiroša nozīme – mātei vai līdzaudziem. Freids uzskatīja, ka māte ar maigajiem glāstiem modi-

na bērņā dzimumtieksmi. Viņš acīmredzot domāja, ka šis likums ir visaptverošs.

Patiešām, aītām tas ir pilnīgi neapšaubāms. Jēriņi, kas biežāk dzimst pa vienam, kopā ar māti izolēti no pārējā bara, izaug par normāliem dzīvniekiem. Bet kā ir ar citām sugām, kur mēdz būt lielas «ģimenes»? Piemēram, suņiem? Mēs jau runājām par suņu relišiem. Tas ir īpašs telergons. Tas informē tēviņus, ka mātīte meklē partneri. Suņiem šis telergons izdalās arī kucēnu zīdīšanas laikā no 18. līdz 63. dienai. Varbūt iepazīšanās ar to bērņībā palīdz tēviņiem atrast draudzeni, kad tie pieauguši? Tika mēģināts izaudzēt kucēnus bez mātes, barojo mākslīgi vai atdodot tos audzināt kaķenei. Kucēni izauga par normāliem dzīvniekiem, lai gan ar pazeminātu libido.

Tāpat kā vienaudži, viņi agrā bērņībā reizēm izrādīja seksuāla uzbudinājuma pazīmes, vēlāk attīstījās normāla dzimumuzvedība. Tikai gandrīz pieaugušiem suņiem radās spēja izvēlēties draudzeni pēc telergona smaržas. Iepazīšanās ar šo smaržu bērņībā izrādījās lieka. Kaķenes barotie kucēni neiegūva nekādu noslieci uz kaķu telergoniem un netiecās uz «jauktām laulībām». Ar kaķiem var būt arī pretēji.

Suņiem svarīgākā izrādījās saskarsme ar līdzaudžiem. Kucēni, kas bija auguši vienatnē vai tikai kopā ar māti, izrādīja interesi par pretējo dzimumu, bet neprata pāroties un bija spiesti palikt «neprecējušies». Saskarsmei bērņībā jābūt ļoti ciešai. Kucēniem noteikti jāpiedalās kopīgās rotaļās. Ar redzes un ožas palīdzību iegūtas iepazīšanās vien ir par maz. Iespējams, ka te sava nozīme ir nelielajam telergona daudzumam, ko izdala kuce zīdītāja. Tas piesaista tēviņa uzmanību un «māca» kucēniem uzvedību, kuras iemaņas nostiprinās rotaļās.

Bet kas notiks, ja kucēnam par rotaļu biedru iedosim, piemēram, kaķēnu? Šādu kucēnu sagaida bēdīgs liktenis. Pieaudzis viņš lielākoties būs vienaldzīgs pret suņiem, interesēsies tikai par kaķiem, lai gan to relišers (telergons, baldriānskābe) gan ķīmiski, gan smaržas ziņā ļoti atšķiras no suņu relišera.

Ekspimentējot iegūts seksuāls sakropļojums. H. Hārlovs to pašu novērojis, pētot mums vistuvākos dzīvniekus pērtiķus. Viņš pierādījis, kāda loma ir vairākiem faktoriem šo dzīvnieku relišeru izveidē, kāda loma ir vecākiem, māsām un brāļiem, barā pastāvošajām savstarpējām attiecībām, īpaši uzsverot saskarsmi ar vienaudžiem bērņībā.

Dzīvnieka «personība», kuru agrā jaunībā iedragājusi kropļota socializācija, ar grūtībām padodas atveseļošanai. Ja rēzus pērtiķa mazuļis gadu bijis ieslodzīts viens, viņš ir neizārstējams. Zināmu terapeitisku efektu dod kļūšana par māti. Pieaugušas bijušo «ieslodzīto» mātītes mākslīgi apaugļoja (viņas pašas, palikušas bez normālas socializācijas, nebija spējīgas «stāties laulībā»). Pēc 2 - 3 gadiem viņām daļēji atjaunojās normāla uzvedība, bet tikai mātišķības jomā. Tomēr mazuļu barošana nebija saistīta ar mīlestību, varbūt tikai pašā sākumā ar instinktu. Cilvēkam tā ir vesela jūtu gamma, kas noved pie mīlestības.

Psihoseksuālās attīstības stadijas

Nulles stadija (fāze)

Par šo fāzi runāju jau savā pirmajā grāmatā «Mīlestības vārdā», to novērojām arī savos pētījumos. Jādomā, ka šo fāzi būtu ieviesuši arī citi autori, bet atrašanās Freida autoritātes ietekmē, iespējams, viņus no tā atturēja.

Nulles fāze ir stadija pirms bērna piedzimšanas. Tās sākumu pat grūti noteikt, jo jāievēro arī tas, kas notiek ar vēl neapaugļotām dzimumšūnām. Kaitīgu faktoru iedarbība uz meiteni tajā laikā, kad viņa formējas olšūnas, var izraisīt kroplību (tai skaitā arī seksuālo) bērņā, kurš viņai piedzims pēc 20 vai pat vairāk gadiem.

Īstā nulles fāze sākas pēc apaugļošanās, kad viss, kas notiek ar māti, ietekmē arī augli. Jau trešajā mēnesī, neskatoties uz augļa šūnu noteikto dzimumu, veidojas smadzeņu dzimumuzvedība, kas var būt neatbilstoša ģenētiskajam dzimumam. Tā formējas abās puslodēs, kuras darbojas pēc labās puslodes tipa, tāpēc tik liela ir intuitīvā uztvere. Tad var tapt homoseksuālisms, sadisms un daudzas citas izmaiņas dzimumtieksmē, kas vēlāk nesīs nelaimi mīlestībā – pilnīgi izslēgs iespēju nonākt līdz dzimumaudzināšanas galamērķim. Tēva glāsti, pat intīmā tuvība, kas izraisa sievietē emocionālo un garīgo orgasmu, iedarbojas arī uz topošo augli mātes organismā, viņš to pārdzīvo (fizioloģiskās izjūtas gan nepārdzīvo).

Tā kā emocionālais un garīgais orgasms trenē attiecīgās smadzeņu struktūras, tad bērnam šādā veidā var «ieprogrammēt» dažādas spējas un talantus vai arī spēju dziļi emocionāli uztvert mākslu un citas garīgās vērtības. Šajā fāzē, tāpat kā nākošajā, topošā māte un māte zīdītāja jāsargā no dažādu ķīmisku vielu ietekmes un daudzu zāļu lietošanas, jo tas var atsaukties ne tikai uz augļa veselību, bet arī uz vēlāko cilvēka mīlētspēju. Jau šajā fāzē augli caur māti ietekmē gan īsta kultūra, gan arī subkultūra.

Piemēram, diskotēku 140 decibeli var būt par cēloni daudzām kroplībām. Man gadījās novērot mazuli, kurš piedzima mašīnrakstītājam. Mazuliša pirkstiņi vēl pāris mēnešus «rakstīja uz taustiņiem» viņam vien zināmus tekstus. Visbriesmīgākā ir tēva aiziešana, ja viņa bērna mātei iestājas grūtniecība, sevišķi, ja grūtniecība iestājas jaunai meitenei.

Pirmā (orālā) stadija (fāze)

Pirmā psihoseksuālās attīstības stadija ir orālā fāze, kas ilgst no piedzimšanas brīža līdz 18 mēnešu vecumam. E. Ēriksons šo fāzi nosauca par «uzticību pret bāzisko neuzticību». Viegļāk to būs saprast kā pirmā gada krīzi, kurā vai nu tiek apmierinātas bērna fizioloģiskās

vajadzības, vai arī ne. Pirmajā gadījumā bērnam veidojas dziļas uzticības jūtas pret pasauli, otrajā – neuzticība, kas pilnīgi izslēdz mīlestību. Pēc Freida libido, kā jau pats nosaukums rāda, ir centrēts ap mutes zonu. Vispazīstamākās jūtas zīdainim saistītas ar barības uzņemšanu – zīšanu un rīšanu. Ar muti mazulis uzņem barību, ar skaļiem kliegzieniem paziņo, ka nav ar kaut ko apmierināts. Apmēram 6 mēnešu vecumā mazulis sāk izrādīt agresiju – kost un sļaut.

Pļauka par mīlestību (rindas no vēstules)

Jaunai sievietei tuvojās eklampsija (smaga slimība no tā saucamās grūtniecības toksikožu grupas ar bezsamaņas stāvokli un krampju lēkmēm). Grūtniecības otrajā pusē strauji cēlās olbaltums, arteriālais spiediens paaugstinājās līdz neiedomājamam līmenim.

Vajadzēja operāciju, kam paciente negribēja piekrist, jo savu stāvokli neizprata. Blakus stāvēja vīrs un izmisumā laužija rokas. Tas viņam būtu paša otrais bērns. Pirmais Maldai, vēl nepilngadīgai esot, bija piedzimis no klasesbiedra, kurš tūdaļ «ņēma kājas pār pleciem». Pēc tam Malda apprecējās ar citu jaunieci, kas uzņēmās tēva rūpes arī par ārļaulībā dzimušo. Drīz viņiem piedzima meitenīte, nu vajadzēja nākt pasaulē vēl vienam bērniņam.

Jaunā sieviete lūdza Dievu, jo ārsti nesolīja glābt bērnu, un no operācijas turpināja atteikties. Pieaicinātā ārste, kaut ko dzirdējusi par pirmā bērna dzimšanas apstākļiem, satriektajam vīram uzbrēca – «Bērnu pavedinātājs! Vācies prom!» – Viņa jau arī nezināja, ka it kā ziedošais vīrs nemaz nav pirmā bērna tēvs un patiesībā ir smags invalīds un ka viņas rupjība novedīs vīrieti psihoterapeita kabinētā... Viņai pat prātā neienāca, ka kāds var adoptēt svešu bērnu.

Tā es iepazīnos ar Dadzīti – tā mīļvārdiņā iesaucu šo puīšeli, kuru bija adoptējis ārstes izlamātais invalīds. Manu uzmanību uzreiz piesaistīja bērna hiperaktivitāte, kas ziņoja par smagu psihotraumu, ko parasti pārdzīvo māte grūtniecībā, t. i., nulles fāzē. Viņu «mīļotais» pameta, tiklīdz uzzināja par meitenes grūtniecību. Vēl cerēdama uz palīdzību, viņa griezās pie puīša mātes, bet tā viņai parādīja durvis, jo dēlam, lūk, jāpabeidz unversitāte. Tad sekoja citi pārdzīvojumi – izslēgšana no skolas, pazemojums pēc pazemojuma...

Ne skolā, ne citur nevienu neinteresēja – kurš tad ir tēvs? Tagad viņš ir mierīgi pabeidzis universitāti, droši vien pavedinājis vēl dažas meitenes un varbūt vēl kādai ir piedzimis defektīvs bērns. Sociopāts mierīgi turpina savu melno darbu, iedams pa pirmo – seksuālās izvirtības ceļu. Viņam pat prātā nenāk, ka mātes miesās esošais bērns līdz ar māti skaudri pārdzīvo pamešanas brīdi un nekad nebūs īsti vesels. Tik spēcīga ir nulles fāzē separācijas (pamešanas) trauma vēl nedzimušam mazulim. Skumjākais, ka viņš nespēs mīlēt, tāpat kā viņa sociopātiskais tēvs, bet plīķi nepelnīti saņēma krietnais audzītēvs.

Slimnīcā jauno sievieti apvainoja fanātiskā dievticībā un sektantismā. Bet kur gan citur viņa, nosodīta un apvainota, varēja griezties? Dadzītim tagad ir tētis, viņš varbūt vēl kaut ko glābs, bet tēviņš,

bioloģiskais tēvs, būdams sociopāts, barojas no tautas dzīvības sulām, kā jau to dara visi sociopāti.

Ne jau par to gribēju runāt. Gribēju pievērst uzmanību tam, ka bērnam visvairāk var nodarīt pāri nulles fāzē, kad viņš desmitkārt spēcīgāk pārdzīvo mātes psiholoģiskās traumas un ciešanas.

Mīlestība dzimst jau pirmajā, nulles fāzē. Orālās psihoseksuālās attīstības stadijā ēšana un mīlestība ir saplūdušas. Nulles fāzē ir tikai mīlestība tīrā veidā. Topošais bērns pārdzīvo mātes un tēva mīlestību. Glāstīdams mātes vēderu, kurā atrodas auglis, tēvs izraisa mātē vēl dziļākas jūtas pret topošo mazuli, kuras auglis jūt tieši tāpat kā māte, un viņa smadzenēs veidojas spēja mīlēt. Piedzimušam viņam šo jūtu priekšstats saistīsies ar mātes krūti, bet nulles fāzē tās pagaidām ir tīrā veidā, lai programmētos bērna topošajā CNS. Šajā ziņā nulles fāze ir nepārvērtējama. Bez vecāku mīlestības šajā fāzē vēlāk dzimst mīlēt nespējīgi bērni, nerunājot par citām kroplībām, sevišķi garīgajām.

Ļoti gribētu ieiēt Dadziša bioloģiskā tēva birojā, lai palūkotos, kā strādā sociopāts, jo pamest grūtu sievieti var tikai šīs kategorijas mīlēt nespējīgs cilvēks, neraugoties uz to, cik viņam ir gadu. Tikai Dadziša vecāki iebilst, tāpēc izdarišu to vēlāk, kad taps grāmata par mūsu kailo dvēselīti. Tikai meitenēm gan vajadzētu zināt – ja vīrietis, kuru viņa mīl, ir pametis bērnu, tad pametīs arī viņu.

Turpināsim vēl par nulles fāzi, jo viss nav pateikts. Tēva aiziešanu auglis nulles fāzē pārdzīvo līdzīgi mātei, bet arī te jau veidojas satriecoša izjūta, jo māte taču (visbiežāk neapzināti) vispirms vaino to pašu bērnu, kura dēļ viņa tiek pamesta. Auglis to izjūt tik spēcīgi, ka diezgan bieži iet bojā vai vēl biežāk top par garīgu kropli. Paaugušies bērni vaino paši sevi, ka viņu dēļ ir aizgājis viens no vecākiem. Tas viss var novest pie garīgajām slimībām un citām ļoti nepatīkamām sekām, tai skaitā pie nespējas normāli mīlēt pretējo dzimumu.

Pēc Z. Freida un E. Ēriksona, jau šajā pirmajā fāzē formējas seksualitātei nepieciešamās tieksmes – infantīlais libido un infantīlā agresija, kas vēlāk izveidosies par īstas seksualitātes sastāvdaļām, uz kuru pamata veidosies mīlestība un naidis. To izveidošanās dzīves vēlākajā posmā tagad, pirmajā fāzē, ir pilnīgi atkarīga no mātes, jo bērnam šajā fāzē jāšāk (tikai jāšāk!) iziešana no egocentriskās pasaules uztveres. Te vajadzīga mātes prasme. Svarīgi, lai viņa zinātu bērna psiholoģiju šajā un arī katrā nākošajā stadijā.

Svarīgi, lai māte saprastu, cik nozīmīga viņa ir savam mazulim. Piedzimstot (pirmajā fāzē ieejot) no siltuma un drošības, kādā noritēja līdzšinējā attīstība, zīdāinis pēkšņi ir iesviests pilnīgi svešā pasaulē. Viņš uztver vienīgi to, ka ir līdzās būtne, kas dod viņam ēdienu, siltumu un mīlestību. *Mīlestību bērns nespēj atdalīt no ēdiena. Viņš to iesūc*

kopā ar mātes pienu. Mazulim var rasties nojauta, ka māte var pārstāt viņu mīlēt – tā tad arī barot. Ja trūkst mīlestības, bērns ēd vairāk, tomēr slikti pieņemas svarā, ir raudulīgs un nemierīgs. Turpretī, ja bērns nojautīs, ka māte viņu mīl, vienmēr būs blakus, paēdinās, kad viņš būs izsalcis, un paņems rokās, kad viņš jutīsies vientuļš, mazulis būs mierīgs un laimīgs.

Tieši šajā agrīnajā vecumā veidojas vai nu uzticēšanās pasaulei un pašāvēība uz apkārtni, vai arī neuzticēšanās un ierauššanās sevī. Kā jau teikts, mīlestība zīdainim ir tikpat nepieciešama kā ēdiens. Arī tad, ja mātei nav piena un mazulis jābaro ar pudelīti, ir svarīgi, lai viņa bērnu paņemtu klēpī, pieglaustu pie krūtīm, lai viņu acis sastaptos. Tad viņš sapratīs, ka tiek patiesi mīlēts un ir mātei vajadzīgs.

Te var formulēt pašu galveno. *Atšķirot no krūts, neatšķirt no mīlestības, jo līdz šim tas bija viens un tas pats.* Jāsaka gan, ka tā īsti mīlestība no ēšanas, tāpat kā darbs no spēles neatraujas nekad. Ģimēnēs, kur mājo īsta mīlestība, cilvēki vismaz reizi dienā ēd pie kopēja galda, bet mīlošs cilvēks vispār domā par to, kā mīlamo pabarot. Kopīga ēšana ir viens no pašiem galvenajiem ģimēni saliedējošiem faktoriem. Ja to iznīcina, tad ģimene kā kopība nevar pastāvēt.

Vēlāk ēšana atdalās no mīlestības. Z. Freida meita Anna, turpinot šo tēmu, ir izstrādājusi 8 līnijas bērna attīstībā. Tās visas attiecas uz socializāciju, bez kuras cilvēkbērns nevar ieiet sabiedrībā un īpaši savā tautā. Mēs akcentējam galvenokārt to, ka bērns būs kropls mīlestībā, ja šajā fāzē, turpinot viņu tikai barot, tiks pārtraukta mīlestības izrādīšana vai vēl ļaunāk – ja tās vispār nebūs.

Tā kā zīšana, kas saistīta ar izsalkuma remdēšanu, bērnam sniedz apmierinājumu, viņš sāk sūkāt dažādas sava ķermeņa daļas un priekšmetus, tādējādi sagādājot sev bausu. Uzskata, ka katram cilvēkam piemīt zīšanas tieksme, kas bērnībā jāapmierina. Ja tas nav izdevies, orālās vajadzības liek sevi manīt visu dzīvi. Šādi cilvēki daudz smēķē, daudz ēd un dzer – dzer alkoholu. Viņiem ir tendence uz dažādām atkarībām, ne tikai atkarību no vielām (alkohola, nikotīna), bet arī mīlestība viņiem nav mīlestība, bet tikai atkarība no attiecībām, kuras reizēm mēdz uzturēt ar vardarbību. Tādam cilvēkam laulātais draugs ir viņa atkarības objekts (kā azartspēļu automāts). Mīlestības šeit nav un nevar būt. Vēlāk dzīvē var rasties arī citas neirotikas komplikācijas

Ja kādas psihotraumas rezultātā radīts riebums pret zīšanu, vēlāk var rasties rīšanas traucējumi un vemšana satraukuma situācijās. Tas bieži gadījās bijušajās «silītēs» vai zīdaiņu namos, kur audzinātāji nezināja šos likumus. Šāda situācija bieži tika manīta 30. gados, kad sievietēm vienmēr bija daudz piena un kad bērnus atradināja no krūts, apziežot krūti, piemēram, ar sinpēm. Nevienam toreiz prātā neienāca, ka ar sinpēm tiek apziesta arī mīlestība.

Otrā (anālā) stadija (fāze)

Orālajai fāzei seko anālā, kas ilgst no 18 mēnešu līdz 3 gadu vecumam. Patīkamās izjūtas šajā laikā tiek centrētas uz izvadorgānu rajonu. Ēriksons šo stadiju sauc par autonomiju pret kaunu un šaubām (neatkarības stadija), kas ilgst no 18 mēnešiem līdz 4 gadiem, vai arī par otro krīzi, kas saistīta ar pirmo pieredzes apmācību, sevišķi lai pieradinātu bērnu pie tīrības. Ļoti pārspilēta stingrība un pastāvīga kontrole ievieš bērnam kaunu un šaubas, kas ietekmēs vēlākajā dzīvē viņa mīlestības raksturu.

Šajā fāzē vēl pastāv egocentrisms, un tas būs mazāk vai vairāk arī nākošajās stadijās – es esmu galvenais, centrālais. Ja kas notiek (piemēram, vecāki šķiras), bērns domā, ka tā ir viņa vaina. Šāda vainas sajūta bērnu var pavadīt visu mūžu un traucēt normālas ģimenes izveidi, kā arī radīt šķēršļus mīlestībai brieduma gados. Bērnu var nobiedēt arī vecāku dzimumakts. Viņš to var uztvert kā vardarbību, un arī tas var radīt tālejošas sekas.

Anālās fāzes laikā bērns iemācās kontrolēt savu izvadorgānu darbību. Viņš pirmo reizi saprot, ka vajag ne tikai saņemt, bet arī ko sniegt. Pirmo reizi dzīvē pret viņu tiek izvirzītas prasības nokārtot savas vajadzības vietā un laikā. Par šīs prasības izpildīšanu bērns saņem uzslavu, bet par neizpildīšanu – rājienu vai pat bargāku sodu. Tas viss bērna dzīvē ir jaunums, kas izraisa milzīgu daudzumu pretrunīgu izjūtu. Bērns redz, cik māte ir laimīga, kad viņš savas vajadzības ir nokārtojis podiņā. Ja viņam šķiet, ka māte šādu laipnību nav pelnījusi, viņš var ilgi nenokārtoties podiņā vai arī, krietnu brīdi uz tā izsēdējies, pietaisīt tikko uzvilktas biksītes. Vēdera izejas procesu māte nevar ietekmēt. Zināmā mērā šis process ir «ierocis» bērna cīņā par savu neatkarību.

Šajā vecumā viņam rodas vēlēšanās pierādīt savu viedokli, kas parasti ir pretējs mātes ieteikumiem. Ja māte ierosina ģērbties, bērns saka – «Negērbšos!» – Ja māte grib vest mazuli pastaigāties, atkal seko atbilde – «Negribu!» – Tomēr viss galā notiek pēc mātes prāta – bērnu apģērbj un izved pastaigāties. Ar vēdera izeju ir savādāk. Mazulis to izdarīs, kur un kā pats gribēs. Nevajadzētu ņerties pie klizmām vai medikamentiem, samīļojiet savu bērnu, lieciet saprast, cik ļoti viņš jūs iepriecinās ar savu «dāvanu». Saprotiet bērna tieksmi pēc pastāvības un ļaujiet viņam pašam atrisināt dažus jautājumus – kuru kreklu vilkt mugurā, ko ēst brokastīs un kurp doties pastaigāties. Uzslavējiet viņu par viņa veiksmeš un tiekšanos jums palīdzēt, lai arī pēc kopīgas veļas mazgāšanas māja pludo un čaklajam palīgam jāmeklē sausas drēbes. Nesodiet bērnu, ja, palīdzot nokopt galdu, viņš nejauši saplēsis krūzīti. Tādā veidā jūs veicināsiet sava bērna neatkarību un patstāvības izjūtu. Pretējā gadījumā attīstīsies kauna izjūta un šaubas par sevi.

Man nācās novērot puīšeli, kas jau apmeklēja skolu. Sākumā viss bija kārtībā. Viņš gāja uz tualeti, biksītes vienmēr bija tīras. Bet tad citi puikas viņu ieslodzīja tualetē, kurā viņam nācās pavadīt ilgu laiku, jo pēc stundām skolā vairs neviena nebija. Tas radīja izteiktu fobiju pret tualeti. Arī psiholoģiski viņš regresēja uz anālo fāzi (atgriezās tajā). Mājās bija patēvs, kurš šo patoloģiju ilgstoši «ārstēja» ar siksņas palīdzību, sevišķi tad, kad bija piedzēries. Patiesībā terapijai vajadzēja būt regresētai, tādai, kā to dara, pieradinot bērnu iet uz podiņa. Bērnam varēja novērot anālās fāzes sadistiskā perioda hiperbolizēšanos, un Dievs vien zina, kā tas izpaudīsies vēlāk.

Ja māte ir ļoti stingra attiecībā pret bērna vēdera izeju, viņš dzīvē var kļūt nekārtīgs un nevižīgs vai arī pārlietu pedantisks un kārtīgs. Tādi cilvēki bieži cieš no aizcietējumiem vai caurejām un visu mūžu pievērš pastiprinātu uzmanību savai vēdera darbībai. Bet galvenais ir viņa rakstura īpašības (skopums vai neattaisnots devīgums). Laulības dzīvē šīs galējības neko labu nesola, jo tās nāks pār partnera un viņu bērnu galvām. Tieši šajā fāzē fiksētie bērni kļūst zaglīgi, klaiņo, iekrīt azartspēlēs, kuras spēlē uz naudu. Lielākas vai mazākas seksuālās perversijas var atrast katram no viņiem. Reizēm gan tās pāriet visu mūžu nepamanītas un nerealizētas, bet pašam cilvēkam ir ļoti mokošas, jo, plūstot no zemapiņas, dara cilvēku trauksmainu un depresīvu.

Pirmajā un otrajā fāzē pieļautās kļūdas visbiežāk rada fobijas, kas ir tik spēcīgas, ka stājas ceļā mīlestībai.

Falliskā fāze jeb starpstadija

Anālo stadiju nomaina falliskā fāze (pēc Z. Freida, tomēr E. Ēriksons šai stadijai tik lielu uzmanību nevelta), kas ir vecumā no 3 līdz 5 - 6 gadiem. Libido šajā stadijā koncentrējas dzimumorgānu apvidū. Bērns ar interesi sāk pētīt savu ķermeni un saskata atšķirības starp vīriešiem un sievietēm. Mazās meitenes saskata dzimumlocekļa trūkumu un iedomājas, ka tas viņām atņemts. Meitenei pamostas tā sauktā «penis skaudība» (*penis* – lat. vīrieša dzimumloceklis). Viņa vēlas to, kas ir citiem, vēlas kļūt par zēnu. Mazi zēni savukārt baidās, ka var nejauši dzimumlocekli pazaudēt un saņemt par to sodu. Tās ir kastrācijas bailes.

Trešā – Edipālā fāze (zēniem) vai Elektras fāze (meitenēm)

Pēc Ēriksona šī stadija saucas «Iniciatīva pret vainas sajūtu un lomu izspēle» vai arī «trešā krīze». Te stadiju numerācija Ēriksonam ar Freidu vairs nesakrīt. Tālāk tām sekosim pēc 4. krāsainā attēla.

Šai stadijai ir raksturīgs, ka bērns sāk līdzināties sava dzimuma radītājam un neapzināti ieņem viņa lomu ģimenē. Bieži vien zēns šajā vecumā (3 - 6 gadi) saka, ka grib precēt savu māmiņu, bet meitenes tēti. Tas ir tā sauktais Edipa (zēniem) vai Elektras (meitenēm) komplekss.

Stāsts par Edipu cēlies no sengrieķu mitoloģijas. Edips neapzināti nogalināja savu tēvu Laju un apprecēja māti Jokasti, no kuras bija atšķirts zīdaiņa vecumā.

Zēns edipālajā fāzē ir greizsirdīgs uz tēvu un vēlas māti vienīgi sev. Tajā pašā laikā viņš izjūt kastrācijas bailes, ka var tikt sodīts par šīm jūtām. Mazai meitenei šis periods ir vēl grūtāks, jo arī viņai pirmais mīlestības objekts ir māte. Arī tagad meitene joprojām ir stipri atkarīga no viņas. Vajadzīga liela uzņēmība un drosme, lai šajā vecumā izvēlētos jaunu mīlestības objektu – tēvu. Vēlāk bērni secina, ka vienīgais ceļš, kā iegūt tēva un mātes pretmīlestību, ir kļūt līdzīgiem viņiem. Tad zēni sāk atdarināt savus tēvus, bet meitenes – mātes. Šo procesu sauc par identifikāciju.

Zinot par šādām mīlestības un greizsirdības jūtām, kas mīt bērņā, nepadariet viņu stāvokli vēl grūtāku, tās nosodot. Ja bērns izrāda agresiju pret sava dzimuma vecāku, neapvainojieties par to, bet parādiet, ka jums pietiek mīlestības gan bērnam, gan laulātajam draugam, ka abi jums ir vienādi mīļi. Ir svarīgi, lai bērns saprastu, cik nozīmīgs viņš ir abiem vecākiem. Apmainīties ar savstarpējiem mīlestības apliecinājumiem bērnam redzot, un šajā pašā laikā neapmīlot arī viņu, ir tas pats, kas ēst gardumu un bērnam nedot.

Šajā periodā ļoti nozīmīgs kļūst socializācijas process. Bērns uzmanīgi vēro savus vecākus. Daudz ko viņš no vecāku parauga izmantos, kad būs pienācis laiks dibināt savu ģimeni. Tieši tagad viņš «iemācās» mīlestību un iecietību pret otru cilvēku vai arī rupjību un pat varmācību. Ja bērns būs mīlēts, viņš vēlākajā dzīvē spēs mīlet otru cilvēku, nebaidīsies, ka varētu būt atstumts un bez samulsuma saņems pretmīlu. Ja bērns mīlestību bērībā nav izjutis un sastapies tikai ar rupjību un ķildām vecāku starpā, viņš vēlākajā dzīvē, būdams pieaudzis, bieži vien kļūst sociopāts. Sociopātija izpaužas jau pusaudža gados. Ne velti par vienu no svarīgākajām problēmām, kas šodien satrauc sabiedrību, ir pusaudžu vardarbība.

Mēs šajā stadijā redzam iespēju sākt sublimāciju, kurā, atšķirībā no tālākās, piedalās (un tas ir obligāti!) arī vecāki, jo šajā stadijā viņu loma ir galvenā. Šim nolūkam vecākus speciāli apmāca. Šo trešo krīzi var dēvēt arī par otro bērībā. Šajā vecumā notiek bērna pašapliecināšanās. Plāni, kurus viņš pastāvīgi izdomā, un kurus ļauj viņam īstenot, veicina viņā iniciatīvu, kas noderēs ne tikai savas dzīves iekārtošanā vēlāk, bet arī ģimenes izveidē un mīlestības jūtu izaugsmē. Vecāku piemērs te, kā teicām, ir sevišķi nozīmīgs. Katram no vecākiem jāzina, ka šajā brīdī viņš izvēlas (veido) sev vedekli vai znotu. Vecākiem viņam (vai viņai) ir jābūt tādiem, kādus vecāki grib ieraudzīt znotus un vedeklas. Viņu attiecībām ir jābūt tādām, kādas vecāki grib redzēt sava bērna attiecības viņa ģimenē nākotnē. Ja notiek pretējais,

tiek pārdzīvotas atkārtotas neveiksmes. Vecāku bezatbildība var radīt bērnam vainas sajūtu. Tas ir visbriesmīgākais, kas vien var būt audzināšanā.

Šajā periodā bērnu spēles iegūst sevišķu nozīmi. Jo izsmalcinātāk bērns spēlēsies, jo ātrāk šie spēles elementi ievīsies darbā, darbs vienmēr kļūs interesantāks, aizraujošāks – tas arī ir viens no sublimācijas elementiem. Aizsteidzoties priekšā, jau tagad varam pateikt socializācijas pamatformulu – *pieredzes izspēle spēlē ir dzīve, darbs ar spēles vieglumu*. Vēl svarīgāk tas ir nākošajā stadijā (pēc Ēriksona IV krīzē).

Ceturtais – latentā fāze

Pēc Ēriksona tā ir ceturtais krīze vai, kā viņš saka, darbaprieks pret mazvērtību. Turpinās spēle, aizvien vairāk kļūstot par darbu. Tikai jāraugās, lai šis spēles elements pilnīgi neizzustu no darba un nepārvērstu pēdējo par katogu. Spēles elements palīdz gūt sekmes darbā, mācībās un, ja tās zūd, zūd arī pašcieņa. Vēlāk tas ir traucēklis arī mīlestībā un ģimenes izveidē.

Latentā fāze ilgst no 6 līdz apmēram 12 gadu vecumam. Seksuālās attīstības ziņā tas ir mierīgs periods, kad notiek seksuālās enerģijas pārvēršanās citos enerģijas veidos. Šo procesu sauc par sublimāciju, par ko jau runājām. Sublimācijas rezultātā atbrīvojas liela enerģija, ko izmanto visu veidu radošajai darbībai. Šāds process notiek katra cilvēka individuālās dzīves gaitā. Latentās fāzes laikā ir svarīgi, lai bērns atrastu savai enerģijai lietderīgu pielietojumu – sportu, dejas, darbošanos dažādos pulciņos utt. Ja šajā fāzē ir kādi traucējumi, bērns nespēj savas dziņas sublimēt un tās «izliek» uz āru. Rezultātā rodas konflikti ar apkārtējiem – vecākiem un skolotājiem, kas bieži vien neizprot pusaudža rīcības motīvus. Bērnu soda par sliktu uzvedību, neļaujot piedalīties dažādās interesantās nodarbībās, taču sodīšana neatrisina problēmu. Otra galējība ir liela iekšēja kontrole, kad attīstās pārāk liels apzinīgums, kas vēlāk apgrūtinā cilvēka dzīvi.

Sešu gadu vecumā bērna dzīvē notiek lielas izmaiņas. Viņš sāk iet skolā, skolēnam izvirza arvien lielākas prasības. Ir svarīgi, lai vecāki atbalstītu savus bērnus un izvirzītu viņiem mērķus, kas ir reāli sasniedzami. Sajūta, ka viņš ir savu uzdevumu izpildījis, ceļ bērna pašapziņu, turpretī neizpildāmas prasības radīs viņā mazvērtības sajūtu. Neprasiet no sava bērna teicamas sekmes visos priekšmetos. sasniegumus sportā, panākumus klavierspēlē un vēl daudz ko citu vienlaikus. Ļaujiet nodarboties ar to, kas viņam pašam šķiet interesants, un neuzkrītoši veiciniet šo interesi. Neuzstājiet, lai bērns vienmēr un visur būtu pirmais. Vairāk par divām zvaigznēm uzlēkt nevar. Interesējoties par bērna nodarbībām un uzslavējot viņu par panākumiem, jūs viņā veicināsiet ticību savām spējām, centību un darba mīlestību. Ja bērns redzēs nepadarāmus dar-

bus un saņems nosodījumu, ka atkal viss nav izdarīts kā nākas, viņam radīsies nepilnvērtības un mazvērtības sajūta.

Šajā vecumā liela nozīme ir tam, kā veidojas attiecības ar vienaudžiem. Bērnam ir svarīgi, lai citi viņu pieņem. Izolācija no kolektīva var radīt depresiju. Tas ļoti ietekmē cilvēka pašnovērtējumu un spēju kontaktēties ar cilvēkiem turpmākajā dzīvē.

Piektais – pusaudža periods

Latento stadiju nomaina pusaudža fāze jeb pubertātes periods, kas ilgst no 12 līdz 18 - 21 gada vecumam. Pēc Ēriksona tā ir piektā krīze identitātes meklējumos. Kā vienmēr (arī līdz šim), katra iepriekšējā fāze ietekmē nākošo. Šajā fāzē, ievērojot jau noiето, pusaudzis apgūst uzvedību pēc viņam šajā laikā nozīmīgu cilvēku uzvedības. Šos nozīmīgos cilvēkus pēdējā laikā arvien biežāk aizstāj televizora ekrānā redzamās subkultūras zvaigznes. Pateicoties gan iepriekšējam, gan patlaban notiekošajam un tām potenciēm, kādas radījuši audzinātāji, pusaudzis izdara savu izvēli.

Ja pusaudzis nav identificējies un šajā ziņā vēl ir vājš, viņš nereti sāk svārstīties no vienas izvēles pie citas. Beigās neiznāk ne šis, ne tas. Arī mīlestībai viņš vēl nav nobriedis, kritiskā robeža vēl tālu (sk. 4. krāsaino attēlu). Te var rasties lomu juceklis gan mīlestībā, gan profesijas izvēlē, gan afektīvos stāvokļos, gan sociālajā sfērā. Tāpēc arī Ēriksons šo fāzi nosauc par identitātes meklēšanas stadiju (identitāte pret lomu difūziju).

Kas es būšu? Par ko es kļūšu? Spilgti izpaužas centieni pēc neatkarības. Seksualitāte izvirzās kā dzīves pieteikšana. Bēdīgi tam, kas nav sagatavots iepriekšējās fāzēs. Pēdējais laiks sublimācijai, bet jau ar citu metodi – šoreiz vispiemērotākais ir transs, kurā var ieraudzīt iepriekšējās fāzēs pieļautas kļūdas, lai mēģinātu tās labot.

Pusaudža fāzē notiek dzimumdziedzeru pastiprināta darbība. Jaunietis atkal izdzīvo visas iepriekšējās psihoseksuālās attīstības stadijas, tāpēc personības izveidē vēl daudz ko var labot un mainīt. Nebrīnieties un neatraidiet viņu, ja jūsu bērns 15 gadu vecumā atkal vēlas kļūt apmīlots. Šajā vecumā lielu nozīmi atkal iegūst Edipa komplekss. Pusaudzis izjūt pretrunīgas jūtas pret saviem vecākiem, viņš tiecas pēc patstāvības, bet tajā pašā laikā ir no viņiem atkarīgs. Viņam ir lielas vēlmes, ieceres, plāni (magnetofons, velosipēds, motocikls, dārgs apģērbs, dāvanas meitenei, ceļojumi, datots, varbūt pat auto, ārzemju ceļojums utt.), bet mazas vai ļoti ierobežotas iespējas to visu realizēt. Viņš jau grib būt pieaudzis un bieži sevi par tādu uzskata. Viņš bez iemesla viegli apvainojas (iemeslu jau var atrast, ja meklē), negrib rēķināties ar ģimenes prasībām un vajadzībām. Draudzēšanos ar jaunākiem par sevi viņš uzskata par pazemojumu, jaunākie brāļi vai māsas viņam traucē, tie ir «sīkie», kam viņš jau stāv augstu pāri.

Jāievēro, ka autoritāti jaunieša acīs var iegūt tikai tad, ja pret jauno cilvēku izturas kā līdzīgs pret līdzīgu, nevis aizbildnieciski kā pret bērnu. Ļoti svarīgi, lai jaunietis atrastu sev tipisku ideālu (tas var arī nebūt konkrēts cilvēks), nevis viņam paliktu šaubas un neatbildēti jautājumi – «Kas es esmu? Kāds es esmu? Kas un kāds es gribu būt? Kas man jādara, lai to sasniegtu?»

Ja identitāte nav iegūta, cilvēkam ir zems pašnovērtējums, neticība savām spējām. Rodas skeptiska attieksme pret vispārpieņemtām normām un grūtības nodibināt emocionālu kontaktu ar citiem. Te atkal var rasties gan neirotiķi, gan sociopāti. 18 - 21 gadu vecumā personībai jābūt pietiekoši nobriedušai, lai jaunais cilvēks turpmāko 5 - 10 gadu laikā (pieņemsim, ka viņš būs pietiekami saprātīgs, lai to nedarītu jau agrāk) spētu veidot pats savu ģimeni. Tas, kāda tā būs, lielā mērā ir atkarīgs no psihoseksuālās attīstības norises un no tā, cik mīloši un saprotoši bijuši vecāki kopš viņa piedzimšanas. *Un pats galvenais – kāds ir viņa personiskais paraugs.*

Turpmākās stadijas

Šīs stadijas ir svarīgas ar to, ka jaunajiem cilvēkiem ir paraugs, kā gūt iemaņas, kā veidot savu dzīvi, lai sasniegtu briedumu nākotnē. Turpmākās stadijas aplūkosim salīdzinājumā ar citu autoru izvirzītajām attīstības stadijām (sk. 4. krāsaino attēlu).

Mīlestības spēle un arī pieredze sākas ar edipālo fāzi. Tāpat kā ar darbu, nopietna mīlestība vienmēr ir aizraujoša, tā rada jaunus enerģijas uzplūdus, prieku, aizrautību. Tajā jāpaliek brīnišķajam spēles jeb rotaļas elementam, jo citādi mīlestība kļūst par vissmagāko darbu, slogu un apnicīgu pienākumu, kas beigu beigās liek šo «darbu» mainīt. No savas jaunības mums jā saglabā spēja būt «laimīgam bērnam» tad, kad tas ir vietā un kalpo mīlestības mūžīgajai atjaunošanai.

Pēc pusaudža perioda seko *ģenitālā fāze* (pēc Freida) vai *sestā krīze* (pēc Ēriksona), kurā mēs uzskatām cilvēku par pilnīgi sagatavotu nobriedušai mīlestībai, pārkāpušu kritisko robežu un gatavu rādīt mīlestības paraugu saviem bērniem. Ja mēs to nedarīsim, sastapsimies ar bargo socializācijas likumu, ko turpināsim aplūkot.

Turpmākās paaudzes veidošana sākas sestajā un turpinās septītajā fāzē, kad cilvēks jau jūtas atbildīgs nākamās paaudzes priekšā. Cilvēks te izpauž visu savu radošo potenciālu un viņam nepieciešams, lai laulātajā draugā iezaigojas tā Anima (no latīņu valodas «dvēsele») vai tas Animuss (Junga termins) – tātad *dvēsele*, kura viņā ieprogrammēta, bet līdz šim nav varējusi izpausties, jo pār to ir valdījusi kaisle. Ja šeit radīsies neatbilstība, būs stagnācija (pseudotuvība) ar visām tās komplikācijām.

Sexuālā socializācija nomainās ar socializāciju vispār, un cilvēkam vienmēr jābūt gatavam un spējīgam pielāgoties šīm pārmaiņām.

Ideāli būtu, ja jaunie ļautos socializēties, ņemot par paraugu un cienot vecos, savukārt vecie saprastu jaunus un paši justos jaunāki. Tas atvieglotu «astotās krīzes» (fāzes) pārdzīvošanu ar sava «ES» vērtības apzināšanos un atkal vecākā paaudze būtu jaunās iedvesmotāja. Diemžēl pirmie to vēl neprot, bet otrie vairs nevar. Ir gan reti izņēmumi. Neaizmirstams piemērs bija simtgadīgais, mūsu sirdīs palikušais aktieris Ēvalds Valters. Uz pilnveidošanos mums būtu jāiet, audzinot jauno cilvēku.

Katrs posms ir ceļš uz spēcīga Ego veidošanos. Katrā posmā pieļautā kļūda vājina Ego ar visām no tā izrietošajām sekām līdz žūpībai un narkomānijai, līdz visdziļākajai sociopātijai.

Mums jāaudzina jaunais cilvēks mīlestībai, lai viņš ne tikai saprastu, bet ar visu savu būtību izjustu, kas ir mīlestība. Šajā audzināšanas procesā nekas nav lieks, nekas nav mazsvarīgs vai siks. Piemēram, dziedāšana. Tā ir mūzikas un ne tikai mūzikas pirmsākums. Jau cilvēkveidīgie pērtiķi dzimumakta priekšspēlē dzied. Šī dziedāšana gan līdzinās skaņām, kas atgādina automašīnas rūkšanu, ja piespiež gāzes pedāli, bet pērtiķu mīlestībā tām ir liela nozīme. Cilvēku mīlestībā vēl lielāka. Dziedāt spējīgajiem ir piecas, sešas reizes vairāk izredžu piesaistīt sev pretējo dzimumu. Turklāt nemaz nav jādzied izcili. Latvieši ir dziedātāja tauta, tāpēc varam cerēt, ka dziesmas mums vēl ilgi palīdzēs būt mīlamiem un mīlēt spējīgiem.

Vēl jāzina – jo dziesma melodiskāka un sarežģītāka, jo tuvāka mīlestības jūtām. Melodiskums ietērpj kailo seksu brīnumkrāšņā emociju tērpā. Ļoti daudz mīlestības ir šūpuļdziesmās. Tajās izskan jūtas, kas socializē mazuli tīrai un dvēseliskai mīlestībai. Tikai dziedošajai māmiņai vai tētim ļoti jāmīl savs bērniņš, jo tas noteikti izpaužies bērnam saprotamā tembrā.

Šūpuļdziesmas bērniem socializācijas nolūkos vajadzētu dziedāt līdz piecu gadu vecumam. Līdz divarpus gadu vecumam ir gandrīz vienalga, kurš dzied šūpļa dziesmu, taču pēc tam vēlams, lai meitiņai to dara tētis, bet dēliņam mamma. Tas var novērst pāragru aizraušanos ar seksu, veicināt atbilstīgāku sievas vai vīra izvēli un vienmēr dod iespēju bērnam būt laimīgam mīlestībā.

Pārejas objekta nozīme socializācijā

Pārejas objekts ir iemīlotās mantiņas – lellītes, lāciņi u. c. To ārkārtējā nozīme socializācijā ir nepārvērtējama. Ja tādu lietiņu pat pieaugušam cilvēkam atņem, viņš var regresēt (desocializēties) uz višiem laikiem. Šīs lietiņas nedrīkst pat tīrīt un mazgāt, lai tās nezaudētu savu smaržu. Tieši šajās lietiņās var slēpties nākošais mīlotais(-tā), jo kaut kas, kas atgādina bērnību (māmiņu, tēti), var ļoti cieši piesaistīt pie kāda cilvēka, kam ir kas līdzīgs, un to iemīlēt. Un galvenais jau ir tas, ka *tā smaržo mīlestība...* Ceru, ka jūs sapratāt manu metaforu.

Meitene iemīlēja vīrieti, bet nespēja atdoties. Pagāja diezgan ilgs laiks, kamēr viņa to varēja. Viņu nācās ilgi iekarot un radās šaubas par to, vai viņa vispār vēlas dzimumtuvību, kaut sacīja, ka vēlas. Jūtas bija divaini nenoteiktas. Noliecīgošā attieksme pret dzimumaktu noskaidrojās. Tās bija bailes un riebums, jo izrādījās, ka viņa pusaudzes gados tikusi izvarota. Tomēr viss noregulējās.

Meitene beidzot izstāstīja, kas viņu piesaistījis tieši šim vīrietim. Viņas tēvs, pēc tautības vācietis, 1939. gada beigās bija repatriējies uz Vāciju, lai pēc tam arī sievu un meitu aizvestu uz turieni, kad būs iekārtojies. Meitenei toreiz bija 3-4 gadiņi. 1940. - 41. gada notikumi visam pārvilka svītru, māte ar meitu tā arī palika Latvijā, tēvu kara laikā iesauca vācu armijā, viņš pazuda bez vēsts. Izrādījās, ka minētais vīrietis pēc izskata bija ļoti līdzīgs viņas tēvam, kura tēlu bija saglabājusi kopš agras bērnības. Salīdzinot ar fotogrāfiju, ārējā līdzība tiešām bija apbrīnojama...

Cenšanās nevarmācīgi iesaistīt pārejas objektu audzinātājam vajadzīgajā gultnē ir liela māksla un nes arī lielus panākumus dzimumaudzināšanā. Uzdodiet sev jautājumu – vai mīļa šūpuļdziesma var vai nevar būt pārejas objekts?

Tāpat esam īsi aplūkojuši tos psihosociālās attīstības posmus, kas aizved pie īstām, patiesām cilvēku attiecībām, bez kurām grūti iedomāties pilnvērtīgu dzīvi. Spēja šādas attiecības veidot liecina ne tikai par dziļu cilvēciskumu, bet arī par personības briedumu. Tas ir briedums arī mīlestībai. Neko mēs nevaram izmest no iepriekš gūtā – ne mīlestības neatkārtojamās rotaļas, ne dziesmas, kas sildījušas sirdi, ne dārgos pārejas objektus. Vecumdienās tas viss mums daudzkārt liek atgriezties bērnībā, lai pasmeltu spēku...

Socializēšana ar brālīti. Piesaistes korekcija

Ja atnāksit pie mums uz Valsts ģimenes centru ar savu «grūti audzināmo» pusaudzi, nebrīnieties, ja mēs jums ieteiksim iegādāties brālīti (māsiņu).

Kad pie sešus mēnešus veca pērtiķu mazuļa, kas bija dzīvojis «ieslodzījumā», uz astoņiem mēnešiem iemitināja otru tādu pašu sešus mēnešus vecu brīvē augušu mazuli, bija vērojama uzlabošanās dažādās

sociālās dzīves jomās. Vislabākie terapeiti izrādījās visjaunākie pērtiķi. Trīs mēnešus veca mazuļa sabiedrība gandrīz pilnīgi atjaunoja normālu izturēšanos. Efektīva ir agrīna ārstēšana. Tikai te vecākiem jāprot izslēgt viņu bērnu savstarpējo greizsirdību, kas rodas, ja vecāku mīlestība nav pareizi sadalīta.

Pērtiķi taču ir mūsu vistuvākie priekšteči! Jau pierādījām – ja tas vajadzīgs pērtiķiem, mums, cilvēkiem, tas nepieciešams vēl vairāk, tikai cilvēka līmenī. Sociālai būtnei vēl vairāk vajadzīga socializācija bērnībā. Tagad iedomāsimies ģimeni ar vienu vienīgu bērnu un saskaitīsim, kādu faktoru trūkst viņa relišeriem (runa ir par relišeru izveidi meitenēm un to uztveres spēju zēniem) un dzimumuzvedībai kopumā. Minētie eksperimenti rāda, kā glābties no šīs drausmīgās kroplības. Tikai fantāzijā tie jāattiecina uz cilvēku dzīvi.

Relišeru iegaumēšana bērnībā sevišķi svarīga dzīvnieku tēviņiem. Piemēram, žurku mātītes, kas augušas izolētībā, diezgan viegli «aprecas», kamēr tēviņiem izolācija agrā bērnībā nepaliek nesodīta.

Nepareiza socializācija rada kuriozus. Šajā gadījumā ievērojama atšķirībai izmēru un izskata ziņā nav nopietnas nozīmes. Cilvēka izaudzētie papagaiļi un svilpju tēviņi uzskata saimnieku par svilpi vai papagaiļu un apliecina viņam savu mīlestību kā mātītei. Apziņā nofiksētā audzinātāja patiesajam dzimumam nav nozīmes. Jauns alnis, kuru bija izaudzējis cilvēks, mēģināja «apprecēt» savu saimnieku, bet alnietne bija uz ragaini ne pa jokam greizsirdīga. Iegaumējot dzīvnieki ir spējīgi izdarīt vispārīnājumus. Siko dziedātājputnu tēviņi, ja tos izaudzējis vīrietis, labprātāk flirtē ar vīrieti, bet tie, kas izauguši sievietes sabiedrībā – ar sievieti.

Nepareizu relišeru fiksāciju vēlāk zināmā mērā izdodas korigēt. Papagaiļi, kurus izaudzējis cilvēks, tikai cilvēkus uzlūko par pilnvērtīgiem papagaiļiem un tikai ar tiem tiecas «apprecēties». Taču, kad putnus pilnīgi izolē no cilvēkiem, tie izrādās spējīgi nodibināt normālu «ģimeni» un radīt pēcnācējus. Kroplība (perversija) kļūst slēpta, bet neizzūd.

Socializācijas kļūmes

Agrāk apgalvoja, ka vārds ārstē. Psihoanalīzes vizītē klients un psihoanalītiķis var visu vizītes laiku nosēdēt, nepasakot neviena vārda, bet vizīte ir notikusi, abi ir sarunājušies, dinamika ir bijusi. Katrs var iegaumēt vārdus, ko saka transologs (hipnologs), bet hipnologs nevienu neievadīs dziedinošajā transā, ja nebūs apguvis neverbālo (bezvārdu) saskarsmes mākslu. Ir aizdomas, ka šo spēju kontaktēt bez vārdiem, piesaisti, sāk mācīties pat pirms piedzimšanas – komunikācija dzemdē. Šo periodu (sk. 4. krāsaino attēlu) apzīmējam kā nulles periodu, ar to viss sākas un iet līdz bezgalībai ($0 \rightarrow \infty$). Nulles periodā auglis ir pilnīgi

saplūdis ar māti, viņš pārdzīvo viņas pārdzīvojumus un patur tos dziļā zemapziņā, kas vēlāk dzīvē diktē it kā pašam cilvēkam nesaprotamā veidā viņa uzvedību, pat tādu, kas dara dzīvi nepanesamu, ja pārdzīvojums nulles periodā bijis traucējošs.

Minēšu tikai vienu piemēru. Šīs grāmatas rakstīšanas laikā 14 sievietēm ārstēju vaginismu* izteiktā formā. Cēloņi bija dažādi. Visbiežāk agrīna izvarošana vēl skolas gadus. Praktiski visbiežāk sastopamais iemesls ir piespiedu dzimumakts, kad meitene uz to vēl nav bijusi gatava, lai arī tam piekritusi. Bija arī citi cēloņi. Tikai vienai sievietei neizdevās noskaidrot vaginisma cēloni. Tādos gadījumos arī ārstēšana ir neveiksmīga. Psihoanalītiskā metode 6 mēnešu laikā neko nedevis. Radās doma par piesaistes traucējumiem, kas visbiežāk rodas attīstības pirmajā gadā. Praktiski par piesaisti (imprintingu) dēvē šo bezvārdu saskarsmi. Dzīvniekiem tā ir primitīvāka, piemēram, kučēns, kas agri palicis bez mātes, aklī seko cilvēkam pat tad, ja viņš to sit, sper ar kāju. Vēlāk no šāda kucēna izaug nikns briesmonis vai arī tieši pretēji – glēvulis. To grūti paredzēt. Šāda piesaiste ir socializācijas galvenā sastāvdaļa.

Hipnoanalīzē sieviete atcerējās izteiktu trauksmi 3 - 4 mēnešu augļa vecumā, kas arī bija par cēloni viņas vaginismam. Tēvs ar māti bija nolēmuši pamīlēties nelielā mežiņā kūrvietas tuvumā. Viņus šajā nodarbē pārsteidza «lūrētājs» (vuaeirists). Topošā māte to visu pārdzīvoja ar sevišķi smagu stresu, kura ietekme bija jūtama vēl barošanas laikā, kad bērnam jādoda visvairāk mīlestības. Zidaini baroja, mātei sirgstot ar posttraumas stresa sindroma izpausmēm. Māte atzinās, ka katru brīdi, barojot, atcerējusies briesmīgo notikumu. Seksterapijas laikā, lai gan istabā bija viena, viņai vienmēr likās, ka viņa kāds novēro. Šis ir izteikts piemērs iespaidiem nulles periodā.

Bērnībā gūto iespaidu vara ir noturīga. Tiklīdz papagaiļus atgriež cilvēku sabiedrībā, tie tūlīt pamet savas draudzenes papagaiļienes un atkal cenšas gūt pretmīlu no cilvēka. Kropļojums (perversija) atkal kļūst atklāts. Vai tas neatgādina grūtības, kādas mēs sastopam, piemēram, viegla homoseksuālisma vai citu cilvēkiem piemītošu dzimumtieksmes noviržu ārstēšanā? Izteikts homoseksuālisms (5 - 6 punkti Kinsī skalā) ir neārstējams.

Ir ļoti svarīgi saprast, ka cilvēka relišeri mums vēl nav pilnībā pazīstami. Skaidrs ir tikai viens – *pareiza dzimumaudzināšana un socializācija notiek vienīgi ģimenē, kuru saista nobriedusi mīlestība, kurā ir vairāki bērni, kur bērni rūpējas cits par citu.* Te mums vēl nezināmie relišeri un to uztveres spēja rodas nemanāmi, neapzināti, pati no sevis tā, kā tas notiek dabā socializācijas gaitā.

Pat dzīvniekiem relišeri atklāj savu otru pusi – tabu. Piemēram, sudrabkājām iniciatīva pieder vājam dzimumam. Nolūkojusi barā sev piemērotu partneri, mātīte viņam tuvojas, izstiepusi kaklu un saliekusi kājiņas. Tā viņa kādu brīdi staigā ap izredzēto. Šī poza ir mātītes relišers. Ja aicinājums ir pieņemts, tēviņš uzbrūk visiem tuvumā esošajiem sāncensiem un, tos iztren-

* Vaginisms ir maksts sienīņu un iegurnā muskuļu krampji ar sapēm, kas dzimumaktu padara neiespējamu.

kājis, seko dāmai. Pārliecinājusies, ka panākumi gūti, ligava sāk diedelēt barību. Līgavainis atraugādamies baro viņu ar pussagremotām zivīm. Barošana jau ir «laulību» rituāls. To beiguši, «dzīvesbiedri» dodas būvēt ligzdu.

Savstarpēja barošana milas rotaļu laikā putnu vidū ir ļoti izplatīta. Nav gluži skaidrs, ko tā nozīmē – savdabīgu pūru, kaut ko simbolisku, līdzīgu laulības gredzenam, vai arī tā ir īpaša pazišanas zīme, kas partneri pārliecina, ka izvēle bijusi pareiza. Analogisks apliecinājums tarakāniem ir zem virsspārniem novietotu dziedzeru sekrets. Pārošanās laikā tēviņš paceļ virsspārnus, un mātīte nolaiza sekretu. Sienāžu tēviņš pastiepj pret mātīti kājiņas. Uz viņa spalvainajiem, sīkiem dzelonīšiem klātajiem locekļiem ir mātīti pievilinoša viela. Mātīte aplauž dzelonīšus un, nogaršojusi no turienes izplūdušā šķidrumsa pilieniņus, piekrīt laulību slēgšanai. Atcerēsimies, ka arī cilvēkbērnam dzīves pirmajā gadā barošana vienlaikus ir arī mīlestība.

Retumis par relišeru kalpo kāds priekšmets. Sīkajiem Āfrikas putniņiem estrildīniem tas ir zariņš, ko viens no preciniekiem, vienalga kurš, pasniedz partnerim. Cekuldūru nākamie laulātie pēc savdabīgas dejas uz ūdens apmainās ar ūdensaugu kumšķiņiem. Pilētēviņš bildinājumu sāk ar noķertās zivs dāvināšanu izredzētajai. Pat zirnēkļi un kukaiņi pasniedz līdzīgas dāvanas savām mīļotajām. Jūras krauklis dāvina zāles vai zaru pušķīti tūliņ pēc pārošanās kā mājieni, ka sievai laiks nodarboties ar mājsaimniecību – ņerties pie ligzdas būves.

Izlasījuši to, padomāsim par savu dzīvi un atkal rezumēsīm – «Ja jau tas vajadzīgs dzīvniekiem, tad mums, cilvēkiem, tas ir vēl vairāk vajadzīgs». – No tā visa daudz kas ir mūsu mīlestības arhetipā (iedzimtajā gultnē) un atdzīvināms ar socializāciju (vecāku mīlestības paraugs u. c.). Ģimenes simbolika (laulības gredzeni u. c.) cilvēkiem ir simtkārt svarīgāka nekā dzīvniekiem. Tā apvieno ģimeni tāpat kā nacionālā simbolika apvieno tautu. Tādi režīmi, kas ieinteresēti tautas asimilācijā un genocīdā, vispirms aizliedz ģimenes (tautas pirmavota) un pēc tam arī nacionālo simboliku. Tas ir viens no līdzekļiem, kā pazemināt ģimenes morālo vērtību, izraisīt tās krīzi, lai tādā veidā iznīcinātu tautā demokrātijas centienus. Padomju laikos kopš 1926. gada bija aizliegts nēsāt laulības gredzenus. Vēlāk šī tradīcija atdzima, jo tā tomēr izrādījās cilvēkam nepieciešama. Valdošais režīms vēlāk izlikās to neredzam. Šo sarunu vēl turpināsim nodaļā par «diplomātiju», par mīlestības psiholoģiju ģimenē.

Te jāatzīmē, ka, apgūstot visu par dzīvniekiem, kas varbūt ir pat vienkāršāk, mēs daudz mazāk zinām par sarežģīto cilvēku, kuram uz bioloģiskā pamata ir uzlikts pamatīgs cilvēciskuma slānis. Tāpat šī slāņa apgūšana prasa arī dziļus izrakumus, kas pagaidām izdarīti nepietiekami. Viscentīgākie šajā ziņā ir psihoanalītiķi un psihoterapeiti. Viņi līdz pašam pēdējam laikam ļoti maz ievērojuši anatomiju un fizioloģiju. Pēdējā laikā šo kļūdu cenšas labot, tādēļ nākamo gadu tūkstoti varam sagaidīt ar cerībām, ka mīlestības un naida jūtu izpēti un līdz ar to arī korekcijas iespējas zināsim pietiekami.

Iesocializēto relišeru ietekme uz dzimumfunkciju (atgriezeniskā saite)

Nevaram paiet garām vēl kādam svarīgam relišeru un simbolikas uzdevumam – to ietekmei uz dzimumfunkcijas fizioloģiju.

Tēviņu riesta turnīri, kuros noteikti noraugās mātītes, kāzu dejas, dāvanu pasniegšana un dažāda uzmanības parādīšana nav tikai bildinājums. Ģimenes nodibināšanai nepieciešams, lai nākamajiem laulātajiem dzimumproduktu attīstība noritētu sinhroni. Parasti mātītei tā nedaudz atpaliek. Kāzu ceremonijas caur psihisko sfēru stimulē gonādu (dzimumdziedzeru) ātrāku nobriešanu. Neaizmirsīsim to nekad, audzinot jauno paaudzi. Ģimēnē nozīmīgs ir viss, sākot ar bērna zīdīšanu un beidzot ar laulības gredzena valkāšanu. Agrāk precētai sievietai tas bija saistīts ar apģērba nomaiņu un vēl daudz ko citu. Tolaik arī dzimstība bija lielāka.

Latvju dainas mums daudz ko atklāj. Gribētos tās nosaukt par zinātnisku traktātu, kuru veidojušas neskaitāmas paaudzes. Tās rosinājušas arī autoru, rakstot šo grāmatu. Arī te tās dod padomu:

Raugaties, bāleliņi,
Mēs māsiņu godējam –
Mēs vainagu noņemam,
Balt' autiņu uzliekam.

Tā bija liela gudrība, ka mūsu senči kāzu naktī uz visiem laikiem jaunavas tērpu apmainīja pret precētas sievas apģērbu – no formas uz saturu iedarbojās atgriezeniskā saite, sievietē sāka izrādīt vēl lielāku interesi par bērnu dzemdēšanu, piena dziedzeros piena bija pietiekami daudz un pietiekami ilgi utt. Bet tie taču ir galvenie priekšnoteikumi, lai sāktu bērnu auglīgu dzimumsocializāciju. Atcerēsimies Z. Freida atklāto orālās, anālās u. c. psihoseksuālās attīstības fāžu nozīmi bērna dzīvē. Nedod Dievs, ja kādā no tām ir notikusi aizture (fiksācija), t. i., nav notikusi pilnvērtīga socializācija. Tad cilvēka dzīve, jo sevišķi seksuālā, ir galīgi sagandēta.

Jau sacīts, ka izplatītā feminizācija rada vīriešus, kas tiecas «izmantot» otrā tipa (psiholoģiskos) relišerus, lai arī vīrieši nav relišeru nēsātāji. Izrādās, ka līdzīgas parādības, tikai citu cēloņu izraisītas, vērojamas arī pie dzīvniekiem.

Dažiem dzīvniekiem notiek dzimumu sajaukšanas gadījumi. To cēlonis pagaidām nav gluži skaidrs. Izteikti hierarhiskā dzīvnieku sabiedrībā zemākstāvošie tēviņi, lai pieglaimotos liderim, parasti demonstrē savu pakļautību, imitējot mātītes izturēšanos un relišerus. Nav izslēgts, ka tieši tas arī rada jucekli. Vismaz vistu sabiedrībā dominējošie gaiļi nereti cenšas pāroties ar pakļautajiem tēviņiem. Un otrādi – gaiļi, kas atrodas uz hierarhijas kāpņu zemākajiem pakāpieniem,

nekad nenotur līderi par «dāmu». Tam ir arī nozīme, kā jau teicām, stiprākā prioritātei nākošās paaudzes izveidē. Nav nekāds brīnums, ka šis stiprākais rodas socializējoties, un «gaiļvistu» izveide cilvēkos (vai falla sindroms) sakņojas arī šeit.

Tātad vecāku attieksmes un kāzu laika uzvedības pamati vienmēr ir iedzimti refleksi, iedzimtas zināšanas (arhetipi). Tomēr pat dzīvniekiem šajā vairāk nekā jebkurā citā sfērā svarīga nozīme ir socializācijai, pašu apgūtām iemaņām, personiskajai individuālajai pieredzei, bet šī pieredze var būt arī ačgārna.

Tikai iegūstot pienācīgo socializāciju (kurā piedalās pilnvērtīgi sociālie paraugi) un pēc tam visu dzimumaudzināšanas gammu, var kļūt par pilnvērtīgu tautas un sabiedrības locekli, par labu tēvu vai māti. Jāatceras, ka sociālā audzināšana, tajā skaitā arī dzimumaudzināšana, sākas ar nulles fāzi, mūža pirmajām dienām un turpinās līdz kritiskajai robežai (sk. 4. krāsaino attēlu). Līdz šai robežai iespējamas arī dažas iegūtās pieredzes korekcijas. Ja termiņi ir nokavēti, zaudētais praktiski nav atgūstams. Tas attiecas gan uz bērniem, gan uz dzīvnieku mazuliem*.

Domājams, ka cilvēkam, kurš ir nesalīdzināmi augstāk attīstīts, šis process iegūst arī nesalīdzināmi lielāku nozīmi, bet tas ievērojami ieilgst. Iespējams tādēļ, ka ir ļoti sarežģīts. Ja pērtiķa mazulim socializācijai pietiek ar dažām diennaktīm, cilvēkam dažkārt arī divdesmit gadu ir par maz. Tikai jāatceras, ka pirmie gadi ir svarīgāki par nākošajiem. Mērķtiecīgu un nekaitīgu agresiju intensīvi iesocializē sākot ar nulles fāzi un beidzot ar anālo, lai gan arī vēlāk tam ir nozīme. Vislielākā prasme šajos periodos ir nepieļaut normālas agresijas pārtapšanu tās perversē, piemēram, nežēlībā, sadismā u. c. Laiki ir tie paši kā mīlestības spēju socializācijā.

Tiesa, tās raksturs mainās attiecīgajos vecuma posmos, kas attairoti 4. krāsainajā attēlā. Katrā šajā periodā tiek apgūtas savas, specifiskas dzīves iemaņas, to skaitā dzimumu saskarsmes iemaņas. Pietiek nokavēt vajadzīgo laiku, un nākotnē rodas grūtības ģimenes nodibināšanā, saskarsmē ar pretējo dzimumu, parādās novirzes. Tā atšķirībā no dzīvniekiem cilvēka socializācija noteiktā vecumā uzslāņojas uz šajā laikā radušās dzimumtieksmes. Šī tieksme rodas vēl nesagatavotā, t. i., līdz galam nesocializētā individā.

Te slēpjas lielas briesmas. Pirmkārt, ļoti iespējams, ka agri sāкта dzimumdzīve var apturēt dzimumsocializāciju, kā arī citu veidu socializāciju. Otrkārt, kas vēl ticamāk, *pirms socializācijas procesa noslēgšanās sāкта dzimumdzīve var radīt nopietnas novirzes*, to skaitā jau minēto prostitūciju un dažas seksuālas kropļības.

* Var domāt, ka atavisms šajā ziņā ir viens no daudzajiem pasīvā un aktīvā homoseksuālisma rašanās cēloņiem. Acimredzot arī uz to virza hierarhiska (bioloģizēta) sabiedrība.

Dzīve to apliecina. To bija atklājuši jau senās Indijas iedzīvotāji. Traktātā «Kamasutra», kurā cildināta mīlestības intīmā sfēra, dzimumdzīve ir aizliegta, pirms nav iestājies briedums. Šodien varētu sacīt – pirms nav notikusi socializācija. Turklāt galvenais ir ne tas, ka jauneklis ar spermas šķidrumu zaudē pašu augstvērtīgāko un labāko, kas vēl ir tik deficīts viņa briesošajam organismam, bet tas, ka viņš var kļūt svešs un lieks cilvēku sabiedrībai un vispirmām kārtām savai tautai. Ar to jau sastapāties, runājot par prostitūcijas cēloņiem – pārakra dzimumdzīve aptur mīlestības attīstību. Bet agrīns dzimumakts neaptur naida jūtu attīstību. Tā socializēts cilvēks nīst visās niansēs, sākot ar narcistisko sevis nišanu un iznīcināšanu (tanatoss galvenokārt raksturīgs tikai cilvēkam) un beidzot ar cilvēces nišanu, kas rada karošanas un iznīcināšanas tieksmi.

Mēs nevaram akli piekrist šādai situācijai, kad nevainība līdz 20 gadu vecumam tiek uzlūkota par kaunu, kad nevainīgi jaunieši jūtas ļoti neērti sava «pieredzes» trūkuma dēļ. Tajā pašā laikā mums nav tiesību uzspiest atturību ar varu, kaunināt tos, kuri agri sākuši dzimumdzīvi. Mūsu svēts pienākums ir dot jaunatnei zināšanas par vienu un otru dzīvesveida plusiem un mīnusiem, atstājot brīvu izvēli. Bet kad gan iestājas kritiskā robeža, pie kuras beidzas socializācija, aiz kuras pat pornogrāfija kļūst bezspēcīga, kad atturēšanās (mīlestības ietvaros) kļūst kaitīga ne tikai veselībai, bet arī sabiedrībai?

Atbildes uz to dos turpmākie secinājumi. Pagaidām mēs esam ieinteresēti, lai apzināta dzimumtieksme, kā to ieprogrammējusi daba, īpaši meitenēm, izveidojot platonisko fāzi un attālinot vaginālo jūtīgumu gandrīz vai līdz 25 gadu vecumam, rastos iespējami vēlāk un netraucētu socializāciju. Nav izslēgts, ka mostošā dzimumtieksme, kamēr tā vēl ir neapzināta (platoniskajā fāzē), stimulē seksuālās socializācijas procesus, jo liek pusaudzīm ieklausīties un ieskatīties pieaugušo uzvedībā šajā sfērā.

Aplūkojot 4. krāsaino attēlu, rodas doma, ka vajadzētu paildzināt otro fāzi uz bīstamās trešās rēķina vai vispār noslāpēt pēdējo. Pagaidām diemžēl dažkārt notiek otrādi. Šī fāze, pateicoties dažādiem desocializējošiem faktoriem (nepilnas ģimenes, brāļu un māsu trūkums, nesenie pasaules kari, regresējošu sabiedrisku formāciju ietekme, pornogrāfija, alkohols, nikotīns, narkomānija, vides piesārņotība, akcelerācija, dažas urbanizācijas īpatnības utt.), pat meitenēm kļūst atklāta – tiek noņemts dabīgais šķīstības pārvalks, kas sieviešu dzimumam pat tīri bioloģiski nav raksturīgi.

Feministes gatavas vai krist histērijā par šo dabīgo parādību (dabīgās seksualitātes bremzes paaugstinātās seksualitātes fāzē), kas nāk par labu pašām sievietēm, jo praktiski ir dabas radīts tabu mīlestības veidošanai vīrietī un sevī pašā. Tā kā to radījusi daba, acīmredzot tas ir ļoti

svarīgi, un nekādas dubultās morāles te nav. Meitenes dabīgais aizliegums vai vēsums agrīnai dzimumdzīvei ir apsvēicams un varbūt pielietojams arī vēlāk brieduma gados, kas sevišķi satrauc sievietes «seksuālās brīvības» aizstāvētājas. Pasīvā empātiskā sievietes seksualitātes agresija ir daudz spēcīgāka par vīrieša aktīvo agresivitāti, ko viņas apskauž kā viņām trūkstošo peni (tā domāja Z. Freids), viņas grib būt divējādi agresīvas, bet tās ir nesavienojamas lietas. Iegūstot aktīvo agresivitāti, sieviete kļūst par vīrieti brunčos, viņa vada kolektīvu, bet bērni šādai sievietei aug garīgi kropli (pēc mūsu pētījumiem 86%), vai to vispār nav. Tas nesaskan ne ar tautas, ne ar pašas sievietes interesēm. Pēdējos pētījumos atradām, ka tādām mātēm visi bērni ir homoseksuāli.

Var nojaust, ka cilvēka pilnvērtīga un agrīna socializācija ir spējīga pilnībā normalizēt trešo fāzi – paaugstinātas seksualitātes fāzi, kas labvēlīgos apstākļos ietver sevī zināmas briesmas. Ja pirmā un otrā fāze ir apguves (sublimācijas) un iegūmēšanas laiks, trešā ir sasniegtās noturības pārbaude ar pamodušos apzinātu dzimumtieksmi. Tā tad uzvedība trešajā fāzē ir atkarīga no kvalitatīvas socializācijas pirmajās fāzēs. Ja, pateicoties šim un vēl citiem apstākļiem, trešā fāze noritēs gludi un bez tiešas seksuālas darbības, cilvēkam radīsies tālākas padziļinātas socializācijas iespēja (viņš pašsocializēsies, attēlā «C») jaunā dialektiskā lokā uz personiskās konkrētās iemīlēšanās bāzes. Tā būs socializācija praksē, kas aizstāj bērnu rotaļu. Dzīvniekiem nav un nevar būt šāds spirālveida socializācijas process, jo tas ir īss un socializācijā iegūstamie elementi ir ļoti vienkārši.

No teiktā atcerēsīties tikai to, ka cilvēka dzimumsocializācijai ir savi noteikti posmi. Katram posmam, kā to redzējam, sākot ar nulles, barošanas u. c. fāzēm, ir savs konkrēts uzdevums, katrā tiek uztverti un iegūmēti stingri noteikti izturēšanās elementi. Ja kaut kas netiks laikus apgūts, to labot vēlāk būs gandrīz neiespējami. Nākotnē cilvēks būs neveiksminieks. Katrā fāzē iegūtais turpinās visās nākošajās, bet tajās rasties no jauna vairs nevar, tāpēc katra jaunā fāze jau sāksies ar defektu. Tāds cilvēks turpmākajā dzīvē izjutīs lielas grūtības saskarsmē ar pretējo dzimumu gan ģimenē, gan ārpus tās. Viņš ne tikai bojās dzīvi sev, bet sagādās ciešanas arī citiem.

Ģimene ir tautas sākums, tās pirmavots. Nesaprototies ar ģimeni, nesocializēts cilvēks vienmēr nonāks pretrunās ar sabiedrību. Pats galvenais, ka viņš pats nespēs izveidot noturīgu ģimeni. Normālā valstī, kur naidis sublimējies demokrātiskā varā (sk. 6. krāsaino attēlu), vara aizstāj ģimeni. Šajā ziņā šī vara ir poligāma. Te atklājas likumsakarība – libidozā mīlestība ved cilvēci uz monogāmiju, kuru sargā un atbalsta vara, bet naida jūtām varas līmenī jābūt poligāmām, aizstāvot ģimeņu stiprumu (monogāmiju).

Jūs droši vien ievērojāt iepriekš citēto vēstulju rindas – meita, kas agri uzsākusi dzimumdzīvi, vīrs, kas pametis ģimeni – viņi visi nāk no izirušām ģimenēm un tādēļ viņiem nav bijis iespēju apgūt pareizas, harmoniskas ģimenes attiecības. Meitenei, kas augusi bez tēva, ir izveidojusies nepareiza tieksme pēc vīrieša, kas sekmēja agru dzimumattiecību uzsākšanu bez mīlestības, vīru pat nīstot. To viņa iemācījās, nīstot tēvu, kas pameta ģimeni. Mīlestības nebija, jo viņa uzreiz nodeva savu partneri. **Bez mīlestības normālas sievietes dzimumdzīve nav iespējama.**

Vecāki kā sociālais paraugs mīlestībā

Pie ārsta atnāca jauna sieviete un sūdzējās par neauglību, mēnešreižu trūkumu, bezmiegu, pazeminātām darbaspējām, kas turpinās jau vairākus gadus. Vecāku ģimenē viņa bija vienīgais bērns. Apprecējusies 18 gadu vecumā ar cilvēku, kas bija 2 gadus vecāks.

Mēnesi pēc laulībām, pārnākusi mājās neparastā laikā, viņa atradusi vīru gultā ar citu sievieti. Sievai, kas bija «zaudējusi valodu», viņš mierīgi paziņojis, ka šādi gadījumi mūsu laikos ir raksturīgi un normāli, liekot saprast, ka kaut kas tamlīdzīgs var atkārtoties.

Viņi izšķīrās, bet jaunajai sievietei sākās minētie veselības traucējumi. Viņa apprecējās otrreiz. Bez visa cita atklājās, ka viņa ir frigida (seksuāli auksta). Viņai bija sliekšme uz pašnāvību. Psihoterapeita, psihologa, bet vēlāk psihohigiēnas un psihopreventīvas kluba apmeklējumi sievietei palīdzēja, viņa kļuva māte.

Izmeklēt pirmo vīru, visu viņas nelaimju cēloni, izdevās nejauši, kad viņš bija izdarījis gluži cita veida noziegumu. Ģimene, kurā viņš bija audzis, ārēji izskatījās labvēlīga. Sīkāk iztaujājot, noskaidrojās, ka tēvs atklāti krāpis māti, kad zēnam bijuši 2 gadi. Patiesas mīlestības starp vecākiem nav bijis. Pusaudža vecumā dēlam bijušas nepatikšanas pornogrāfijas dēļ. Paaugstinātās seksualitātes fāze iestājusies agri, tās laikā bijuši dzimumsakari ar sievietēm. Nodarbojies ar onānismu. Vēlāk, pēc sievas aiziešanas, nokļuvis psihiatriskajā slimnīcā satiriāzes dēļ (vīriešu patoloģiska tieksme bieži mainīt seksa partneres, smaga patoloģija). Sekodams modei, viņš nicina nevainību. Nicinājis to, ar ko jālepojas katrai meitenei. Šī nicināšana ir viens no satiriāzes simptomiem.

Cits gadījums. Pie ārsta ieradās simpātiska jauna sieviete, 27 gadus veca bibliotekāre. Līdz 16 gadiem, kā viņa paziņoja, nav spējusi nevienā iemīlēties, nav arī pamanījusi uzmanību, kādu viņai veltījuši vīrieši. Tiesa, viņai patikuši precēti vīrieši. 16 gadu vecumā sajutusī «nenormālu kaislību» pret kādu precētu vīrieti. Nospriedusi, ka tā ir mīlestība un pirmoreiz stājusies dzimumsakaros. Savu rīcību viņa attaisnoja ar 50. gadu brošūrā izlasītu uzskatu, ka «mīlestība attaisno ikvienu seksuālu tuvību». (Tas bija raksturīgs personības kulta laikiem, kad tādiem kā Berija u. c. vajadzēja attaisnot savu izvirtību. No otras puses, tika izplatīta seksofobija – arī izvirtības cēlonis. – J. Z.)

Lai gan pirmais dzimumakls bija noritējis samērā gludi, bez īpašām sāpēm un asiņošanas, sievietei bija attīstījies vaginisms (neciešamas sāpes dzimumorgānos, kas parādās, jau sajūtot vīrieša glāstus). Pēc kāda laika, kad psihoterapija bija viņu atsvabinājusi no vaginisma, viņa nonāca otrā galējībā – bija vienmēr neapmierināta, vēlējās nepārtraukti mainīt partnerus, turklāt priekšroku deva precētiem vīriešiem.

Tas ir īpašs nimfomānijas veids, kuru tautā sauc par «dzemdes trakumu». Analizējot šo gadījumu, varam atrast vairākus iemeslus, bet īstais cēlonis te ir tikai viens – nepietiekama socializācija. Agrīnā bērnībā viens no vecākiem bija piekrāpis otru, pēc tam bija sākusies vecāku atsvešināšanās, lai gan oficiāli laulība nebija šķirta. Ģimene bija kļuvusi nepilna, kas izraisīja daļēju sociālo izolāciju, t. i., viņai trūka svarīgu socializējošu faktoru, vecāku mīlestības parauga. Notika bērnu priekšlaicīga dzimumsaskarsme utt.

Atgādināsim, ka visos turpmākajos piemēros, kur runāsim par sarežģījumiem (seksuāliem un psiholoģiskiem) laulāto attiecībās vai vienkārši attiecībās ar pretējo dzimumu, atklāsim vienu nelaimes cēloni – nepietiekamu dzimumsocializāciju.

Cilvēku seksuāli socializē viss, kas šajā sfērā notiek starp vecākiem, pat tas, ko no bērniem slēpj. Mēs savā laikā veicām mikropētījumus. Novērojām kādas skolas jaunāko klašu skolēnus un pēc tam uzaicinājām uz sapulci viņu vecākus. Uz savu bērnu soliem viņi atrada aizlīmētas aploksnes ar taktiskā formā izklāstītu pieņēmumu par viņu intīmo laulības dzīvi. Turpmākā aptauja liecināja, ka esam kļūdušies tikai vienā gadījumā, un arī tad, iespējams, bērna māte pat ārstam nebija vēlējusies stāstīt par šīs savas dzīves sfēras īpatnībām.

Protams, tas vēl nepierāda, ka tikai vecāku dzimumdzīve nosaka bērna izturēšanos, bet tās nozīmi nedrīkst noliegt.

Labdien, dakter!

Lasu Jūsu publikācijas, bet atbildi savai problēmai neatrodu.

Uzaugu ģimenē, kas radās tāpēc, ka bija jādzimst man. (Nevēlams bērns. J. Z.) Māte bija pazemīga un padevīga kalpone, tēvs māti par «mauku» saukāja, dzēra un meitās gāja, māti ignorēja tēva radī, es biju pa vidu. No mazotnes nekad negribēju būt par sievieti, redzēju, cik viņām grūti. Vairāk biju kopā ar tēvu, labi jutos vīriešu kolektīvā, palīdzēju tēvam galdnieka darbos, brālēni bija par mani jaunāki puikas, arī pagalmā bija puikas. Mani puikas cienīja, jo galdniecībā «spēru» dēļus un pratu taisīt automātus un pistoles. (Otrais socializācijas posms. J. Z.)

Vīru kompānijās dzirdēju tikai sliktu par sievietēm, tāpēc jau bērnībā mani bija viena doma – nekad nepakļauties vīrietim, tas viss ir tik riebīgi, jo sievietes vienmēr ir nervozas un slimas, kad guļ ar vīrieti. Man sievietes un sieviešu darbi riebās, mājās neuzturējos, pilsētā darbojās dažādi pulciņi, un es apmeklēju visus – foto, zīmēšanas, sporta, apguvu pat stīgu instrumentus un spēlēju ansambli.

Man bija interešu draugi, kurus es nešķiroju pēc dzimuma. Arī augstskolā gadi pagāja nemanot, turpināju darboties interešu grupās, nekad neesmu bijusi ballēs, neaizgāju pat uz saviem izlaidumiem. Pēc augstskolas aizgāju strādāt uz laukiem, jo gribējās zināt, kā dzīvo laukos.

Lauki mani satrieca, jaunieši bija truli, nodzērušies, visapkārt dubļi un netīrība. Liku lietā, ko biju iemācījiesies, sākām sportot, rīkojām pasākumus. Daži zēni tomēr turpināja dzert, starp viņiem viens likās pat divains, viņš vispār par neko neizrādīja nekādu interesi. Izrādījās, ka pirms gadiem četriem puisīša pirmā un vienīgā mīlestība aizgājusi pie cita un šajā laikā puisis no laba speciālista nodzērās līdz traktoristam un beidzot nodzēra arī traktorista tiesības.

Kad iepazīnos ar puisīša ģimeni, tā bija vairāk nekā dīvaina – drūma, jauna pret visiem. Meitas bija atstājuši vīri, tēvs bija 11 gadus vecāks par māti un slims. Tas bija neapmierinātu sieviešu bars, kur valdniece bija māte. Puisis bija audzis sieviešu vidē un tikai 7 gadu vecumā ieraudzījis vīriešus un zēnus skolā.

Mani nosauca par «mauku». Tas manī radīja tik lielu niknumu un spītību, ka nolēmu pierādīt, ka neesmu «mauka» un tāpēc apprecēšos. Pret puisī man nebija ne patīkas, ne kā cita, bija tikai nenormāla spītība. Nebija ne pirmā skūpstā, ne pirmās nakts. Puisis mani bakstīja vairākas nakts, visa mana būtība tam pretojās, likās, ka mani plēš pušu un dur uz ugunīgā mīta. Tas bija un līdz šai dienai ir šausmīgi. Tad pie manis ielauzās māte, nolamāja mani un pazuda ar «puiku». Mana audzināšanas metode cieta sakāvi, biju pazemota un apsmieta, puisis nerādījās. Šausmīgā spītībā gāju noskaidrot, vai tiešām esmu «mauka» un, ja esmu «mauka», tad tāpat citam nepiederēšu.

Puisis bija glēvs un 24 gadu vecumā tikt pie regulāra «cauruma» nebija nemaz slikti. Par spīti puisīša vecākiem un radiem mēs apprecējāmies. Tās nebija kāzas, tās bija divu nelaimīgu cilvēku kopā sanākšana. Radās bērni, bet manī vienmēr bija rūgtums un nepakļaušanās gars, riebums pret dzimumdzīvi. Vīrs bija paklausīgs, meitās negāja, pārstāja dzert, ļoti mīlēja bērnus. Man nav tiesību viņam ko pārnest arī tagad, bet viņš ir pa vidu starp mani un saviem vecākiem. Vīra radi uzskata, ka puisim ir ļoti nelaimējies, viņu «apprecinājis mauka». Starp mani un vīra radiem ir naidīgas attiecības, jau runas par viņiem mani rada riebumu. Visus šos 20 kopdzīves gadus esmu nepārtraukti slimojusi ar dažādām vainām, biju pat «psihenē». Tikai tagad sapratu, ka tas ir no nepatīkas un riebuma pret dzimumdzīvi.

Manī ir rūgtums, ka vīrs pat nav atvainojies vecāku vārdā, vīrs ir izteicies, ka arī viņš neticot, ka biju nevainīga, sievietes jau mākot visādus brīnumus. Zinu, ka nekad nebūšu vesela, kamēr neatrisināsies šīs ļoti vecās lietas. Pirms pieciem gadiem pārcietu ārpusdzemdes grūtniecību un gandrīz nomiru. Pēc operācijas manī ir ārkārtīgs riebums pret vīriešiem. Nekad vīram neesmu teikusi, ka man riebjas dzimumdzīve – to esmu uzskatījusi par pienākumu un ciešanām, kas jāizcieš sievietēm.

Pēdējos gados esmu kļuvusi pret vīru ļoti neiecietīga un jauna. Viņš «nabadziņš» nemaz nevar saprast, kāpēc viņš, kas visu laiku bijis labs, tagad kļūvis slikts. Mūs nekad nav vienojusi ne mīlestība, nedz seksuāla pieķeršanās, nedz kopējas intereses. Ir tikai kopīgi bērni un manta.

Es zinu, ka nekad nevienam vairs nepiederēšu, bet ir šausmīgi stulbi nomirt kā «maukai», nemaz nezino, kas tā «maukošanās» īsti ir. Kā izkļūt no šī murga? Ceru, ka palīdzēsiet vismaz ar padomu.

Santa

Dažas galvenās socializācijas likumsakarības

Esam noskaidrojuši, ka, lai bērns iemācītos mīlēt un būt laimīgs, viņam, sākot ar visagrāko bērnību, jāuzsūc sevī tikpat laimīga savu vecāku mīlestība un – kas ir pats galvenais – jāuztver viņu izturēšanās šajā mīlestībā. Sevišķi svarīgi tas ir tādēļ, ka bērns, jau būdams pieaudzis, var savienot savu dzīvi ar otru cilvēku bez mīlestības vai bez nobriedušas mīlestības, kas diemžēl agrīna sekša dēļ notiek ļoti bieži.

Socializēts nobriedušas mīlestības attiecībās, šāds cilvēks pat tad, ja ne viņam, ne viņa gadījuma dzīvesbiedram (tikai tā var nosaukt laulību partneri bez nobriedušas mīlestības) nebūs mīlestības, uzvedīsies kā viņa vecāki, ja tie bija nobrieduši savā mīlestībā. Pēc atgriezeniskās saites likumiem (forma ietekmē saturu), kurus mēs plaši izmantojam psihoterapijā, var rasties īsta, nobriedusi mīlestība, un izveidosies laimīga ģimene pēc vecāku parauga, ja viņiem tā ir bijusi. Tāpēc daļa no tiem, kas apprecas bez nobriedušas mīlestības, pie tās tomēr laulības laikā nonāk, ja tās piemēru jau bērnībā ir saņēmuši no saviem vecākiem. Senāk, kad bieži vien precējās bez mīlestības pēc vecāku izvēles, arī dzīvoja labi un godīgi, jo tā bija dzīvojuši viņu vecāki. Socializācijai ir milzīgs ietekmes spēks, bez socializācijas cilvēks var aiziet bojā arī jaunības spēku briedumā.

Tur, kur trūkst šo mīlestības fāžu pirms laulībām, vairs nav tādas drošības. Piemēra pēc apskatīsim divas mīlošas vecāku ģimenes. Atšķirība tikai tā, ka meitenes ģimenē līdera lomu spēlējusi māte, bet puīša ģimenē tēvs. Abās ģimenēs ir nobriedusi mīlestība, abas dzīvo godīgi, jo mīlestība izslēdz kreisos soļus. Bet kas būs ar viņu bērnu ģimeni? Abi jaunie cīnīsies par līdera lomu ģimenē, naida jūtas būs pavērštas uz ģimenes iekšpusi, līdz mīlestība sagrūs šīs pastāvīgās cīņas dēļ. Šādos gadījumos reizēm palīdz pāru terapija, kuras laikā zemapziņā iesocializēto īpatnību (tieksmi pēc līdera statusa) ievada apziņā. Tikai rezultāti ne vienmēr ir pozitīvi. Visdramatiskāk ir tad, ja šajā ģimenē jau radušies bērni, kuros tēva un mātes savstarpējā cīņa iesocializēs pastāvīgu naidošanos. Labāk būtu, ja šo savu tieksmi jaunie apzinātos un novērtētu jau pirms precēšanās un konsultētos ar pāru terapeitu, lai izlemtu, vai viņos iesocializētais ir savienojams jaunajā ģimenē. Varbūt tas iespējams pēc attiecīgas psihoterapijas? Par laimi tur, kur socializācija ir radījusi neapvienojamas īpašības, cilvēki parasti neiemīlas. Lai gan agrīns, sakāpināts un brīvībā palaists sekss, kā tas ir mūsdienās, uz brīdi saved kopā arī šādus cilvēkus.

Tātad viens no galvenajiem likumiem, ko diktē socializācija, ir neciešamība pētīt savas un partnera ģimeņu tradīcijas un kopā ar psihoterapeitu izlemt, vai tās ir apvienojamas. Kopdzīvē tās noteikti uzpeldēs, visdrīzāk romantiskās mīlestības posmā. Tas neturpināsies ilgi un

beigsies vai nu ar vardarbību, vai šķiršanos un mīlestības nomiršanu. Labot var tikai dažas sikas nianses, bet arī tas ir ļoti sāpīgi. Piemēram, gadījumā, ja tēvs ir dzērājs, despots, neuzticīgs vai apveltīts ar kādu citu negatīvu īpašību, tā noteikti atkārtosies jauno ģimenē. Tas pats jāsaka par līgavu.

Bija laiki, kad bērniem bija jāprecas pēc vecāku izvēles, kas dažās zemēs notiek arī vēl tagad. Mēs jau esam aizmirsuši, ka te ļoti liela nozīme bija vecāku «ģimenes godam», ko toreiz vēl nesauca par socializāciju. Izvērtētāji un lēmēji bija vecāki, kuru prātus nenobriedusi mīlestība nebija ierāvusi skurbuma virpulī. Viņi bija pieredzējuši ģimenes veidotāji, kas saprata socializācijas faktora nozīmi, kā arī to, kas vēlāk notiks ar viņu bērnu ģimeni un mīlestību.

Muižnieku ģimenēs bērni apprecējās, guvuši vienādu socializāciju ģimenēs, kuras parasti draudzējās un kuru dzīves veids arī bija vienāds. Sajās ģimenēs bērnus socializēja sirsnīgas, labsirdīgas auklītes un audzinātājas ar augstu jūtu pakāpi un morālo stāju. Daudzkārt jau bērībā bērni zināja, ka viņi ir saderināti. Tad varēja arī stingra tabu uzraudzībā izveidoties pilnbrieda mīla. Pēc vecāku izvēles apprecējušies, lielākajai daļai bērnu arī mīlestība veidojās pēc vecāku parauga. Protams, ne jau visiem. Nobriedusi mīlestība ir bezkonfliktu savienība. Tāds sižets nevarēja interesēt rakstniekus un dzejniekus, tāpēc literatūrā dominē galvenokārt visādi mīlestības sarežģījumi un pretrunas.

Socializācijā spēle jeb rotaļa ir pāreja uz dzīvi. Ļoti svarīgi, lai šī spēle jeb rotaļa saglabātos arī dzīvē, padarot to daudzkrāsaināku un radošāku. Lasot senāko rakstnieku bērības aprakstus, mēs tajos kā galveno sastāvdaļu atrodam uzticību. Arī muižnieku ģimenēs no bērības saderinātie audzēja savu mīlestību rotaļās bez sekas ar uzticības dievināšanu.

Pēc mūsu pētījumiem, tagad bērni spēlē seksu un mīlas trijstūrus, stingri sekojot sociālajiem paraugiem. Tikai 36% bērnu rotaļās ievēro uzticību. Šis procents visumā atbilst uzticīgu, mīlošu ģimeņu daudzumam (pēc ekspedīcijas datiem).

Secinājums – socializācija mīlestības pilnā ģimenē ieaudzina spēju mīlēt arī šajā ģimenē augošajiem bērniem. Bet arī mīlētspējīgos bieži sagaida zemūdens klintis. Socializācijas otrajā posmā rotaļai ir liela diagnostiska nozīme vēlākajā mīlestībā. To agrāk saprata tie, kas apprecināja savus bērnus, neievērojot viņu bieži vēl neizveidojušos gribu, un darīja to ne jau tāpēc, ka vēlētu viņiem sliktu dzīvi.

Tagad kļūdās biežāk, jo paši jaunie, seviski pēc seksapvērsuma seksuāli sakāpināti, par šo jautājumu nedomā, nevērtē ģimenes, no kurām nāk viņu izredzētie, kļūst bioloģizētāki, vairāk pakļaujas instinktu aicinājumam, kas pēc seksuālās pārsātinātības likuma padara

kopdzīvi islaicīgu un mainīgu. Šī parādība mums jau saprotamu cēloņu dēļ ir iesakņojusies arī pašos sociālajos paraugos – tātad tā vērsīsies plašumā, atklājot visai drūmu nākotnes ainu. Tai līdzī nāk tādas parādības kā alkoholisms, smēķēšana, narkomānija utt. Tas viss parādās arī pārejas objektos, no kuriem vissvarīgākā ir rotaļa. Partneris no alkoholiķu ģimenes arī būs alkoholiķis, vardaris utt. Tāds ir socializācijas likums.

Socializācija mīlestībai sākas jau nulles stadijā, tad zīdīšanā ar krūti, jo zīdāinim ēšana un mīlestība ir viens un tas pats. Zīšanas pārejas objekts ir knupītis, «melītis», bet vēlāk, ja šī dziņa nav pietiekami apmierināta – cigarete pusaudzim. Atšķiršana no krūts ir tik svarīga māksla, ka te būtu vajadzīga psihologa konsultācija. Piemēram, ja krūtī nav piena un bērns jābaro mākslīgi, tad mātei barošanas laikā tas cieši sev jāpiekļauj. Arī te saglabājas turpinājums dzīvē – mīlamo mēs vienmēr vēlamies pabarot.

Pāreja uz attiecībām ar citiem cilvēkiem var būt tik dažāda, ka te visu uzskaitīt nav iespējams. Tas pats nošmulētais lācītis pat ar savu smaržu ir atvadas no bērnības un pakāpeniska ieešana pieauguša cilvēka dzīvē. Pat kāda sika detaļa, piemēram, smarža, var būt imprintings partnera izvēlei (ši smarža var signalizēt par socializācijas sakritību ģimenēs utt.).

Pārejai uz darbu un mīlestību, kas ir laimes galvenās sastāvdaļas (pēc Z. Freida), vajadzīgs, lai bērnības spēles elementi tajās dzīvotu mūžīgi. Tad mīlēt un strādāt vienmēr būs viegli – kā spēli spēlējot vai rotaļājoties. Spēle (rotaļa) nekad nerada apnikumu, tāpēc saglabāt tās elementus šajās svarīgajās lietās visu mūžu ir ļoti nozīmīgi. Tātad socializācijas formulai – «no parauga uz spēli (rotaļu), bet no tās uz dzīvi» – ir ļoti svarīga nozīme.

Ar spēles palīdzību var dažreiz izskaust sociālo paraugu negatīvās īpašības. Spēles elements var pat radīt mīlestību precībās, kas notikušas pēc vecāku izvēles. Te vēlreiz jāpasvītro pārejas objektu un faktoru izvēle un nozīme, kas palīdz vienādi socializētajiem un vecāku apprecinātajiem tomēr kļūt laimīgiem. No teiktā izriet socializācijas trešais likums – vienāda socializācija ģimenēs var dot mīlestību nākamajai paaudzei pat brieduma stadijā, lai arī jaunie savienoti tikai pēc vecāku gribas.

Garāka spēle ir vajadzīga tur, kur paraugi iedarbojušies ļoti īsu laiku. Piemēram, ja bērnu nebaro ar krūti vai baro īslaicīgi, viņš ēdinot vienmēr jātur klēpī pēc iespējas ilgāk.

Gandrīz katrs atceras, cik ļoti mēs gribējām būt pieauguši jau agrā bērnībā. Tas kaislīgi lika otrajā socializācijas posmā (rotaļā) spēlēt pieaugušos. Šajā rotaļā galvenokārt spēlēja ģimenes dzīvi (tēti un mam-

mu) ar citiem bērniem un lellēm. Šodien vērojam, ka bērni ir sākuši spēlēt mīlas trijstūri, šķiršanās scēnas, vardarbību, perot savas lelles vai vēlāk piekaujot viens otru. Samazinās labo pārejas objektu skaits (ie-mīļotais lācītis, lellīte utt.). Šīs vietas ieņem datorspēles ar savu narko-tisko azartu un vardarbību. Tas vairs nesmaržo pēc bērnības, aizkavē vai pat pārtrauc visāda veida socializāciju, padarot bērnus ne par savē-jiem, mūsējiem, ģimenes, bet bara bērniem. Zūd darba un mīlestības iemācīšanās, kas ir cilvēces galvenais sasniegums.

Ja vienam no vecākiem, teiksim, tēvam, nav bijusi nobriedusi mīlestība un viņš slepeni krāpis savu sievu, turklāt tā, ka viņa to nav pat nojautusi (te par krapšanu var uzskatīt arī neuzticību domās – ilgas iegūt citu iepatikušos sievieti, patīkamas atmiņas par bijušajiem sek-suālajiem piedzīvojumiem utt.), tad arī viņa dēls būs spējīgs tikai uz nenobriedušu mīlestību, bet savu sievu krāps jau atklāti. Mazdēlam jau ģimenes dzīve var neizdoties vispār. Viņš riskē kļūt par prostitūtu vertikālē. Ja šādā ģimenē piedzims meita, viņa vēlāk izvēlēsies neuz-ticīgu vīru, bet mazmeita satiksies ar izvirtuļiem un riskēs kļūt par prostitūtu horizontālē.

Bet ja slepeni neuzticīga ir māte? Tad pēc socializācijas likumiem viņas meita atklāti krāps savu vīru (var kļūt par slēptu prostitūtu ver-tikālē). Mazmeitai būs ļoti grūti nodibināt ģimeni. Viņa var kļūt par atklātu (ielas) prostitūtu vertikālē. Šādas sievietes dēls atkārtos meitas likteni no pirmā gadījuma, kad sievu slepeni krāpa vīrs. Uzdevums lasītājam – saki, kas notiks ar bērniem, ja abi vecāki krāpj viens otru gan slepeni, gan atklāti. Pateikšu likai, ka atbilde var būt negaidīta – neapzināti glābdami sevi, bērni par sociālo paraugu var izvēlēties pilnī-gi citus cilvēkus vai pat literārus varoņus. Tikai tad viņi vairs nav savu vecāku bērni. Iespējami arī citi varianti.

Citi sociālo paraugu veidi

Kluba «Panaceja» entuziasti apsekoja divas Rīgas skolas. Tūlīņ piebildīsim, ka pētījumi nebija tradicionāli un oficiāli, bet notika drīzāk pēc jauno pēddziņu metodes – skolas administrācija un skolotāji pat nenojauta, ka viņu vidū strādā «aģents», kurš saskaita un salīdzina, cik skolotāju un cik skolēnu smēķē. Nebija vajadzīga īpaša «aģentu» iefil-trēšana. Tie bija cilvēki, kas jau sen strādāja šajās skolās un kaut kāda garīga diskomforta dēļ kļuva par kluba biedriem.

Mēs uzskatām, ka ikvienam, kurš ilgi strādā par skolotāju, vaja-dzīgs mūsu klubs. Šī profesija ir nervus graužoša. «Akcija» sākās pēc kādas skolas direktora (ilggadīga smēķētāja) nāves no plaušu vēža un pēc tam, kad klubā bija nolēmuši, ka tabaka ir īpaša narkotika, kas paver ceļu uz spēcīgākām narkotikām ar ātrāku iedarbību un degradējošās ietekmes ziņā pielīdzināma tām.

Abās skolās vienādā mērā tika izvērsta pretnikotīna propaganda, kuru pie mums bieži mēdz saukt par audzināšanu, ņemot vērā, ka tā ir tikai nožēlojama šādas audzināšanas daļa un palīg līdzeklis. Jau runājām par dzimumjautājumiem veltītām lekcijām jaunatnei bez harmoniskas dzimumsocializācijas. Minēsim šo pētījumu rezultātus. Skolā, kurā smēķēja tikai 6% skolotāju (direktors nesmēķēja), bija 18% skolēnu smēķētāju, bet skolā, kurā smēķēja 22% skolotāju, viņu vidū sievietes (arī direktors smēķēja), smēķēja 59% skolēnu. Starpība ir acīm redzama. Ja ir šāds procents smēķētāju, var uzskatīt, ka smēķē visi simtprocentīgi. Pārējie ir pasīvie smēķētāji, kas ir daudz bīstamāk, jo uz viņiem iedarbojas smēķējošā biedra siltajā, mitrajā plaušu vidē aktivizētās izelpotās kaitīgās vielas. Tajā pašā laikā, regulāri atrodoties piesmēķētās telpās un ieelpodami tabakas dūmus, nesmēķētāji, pašiem nemānot, sākt tiekties pēc smēķēšanas.

Tādēļ pilnīga taisnība bija kādam no vecākiem, kurš pieprasīja, lai skola, ja tā nespēj cīnīties pret skolēnu smēķēšanu, iekārto nesmēķētājiem atsevišķas tualetes. Viņš nezināja, ka tikko smēķēt beigušais skolotājs vai viņa bērnam blakus sēdošais klasesbiedrs ir tikpat bīstams kā dūmi skolas tualetē. Vēl stundu pēc smēķēšanas kaitīgās vielas no plaušām izdalās ar izelpojamo gaisu.

Tomēr jaunākais ir tas, ka smēķēšana trenē vai sagatavo smēķētāju izbeigt romantisko mīlestību ar patoloģisku iznākumu, iznīcina spēju uz pilnbrieda mīlestību. Smēķēšana ir atkarība no narkotikas – nikotīna. Tāpat kā mīlestība dzimst mīlestībā, tāpat atkarība dzimst kādā citā atkarībā. Smēķēšana kā savu turpinājumu ļoti bieži izraisa atkarību no attiecībām pāri vai ģimenē, kuras cenšas uzturēt (saglabāt) ar vienu vienīgu paņēmieni – vardarbību vai varmācību, kas kļūst par ģimenes slimību. Tajā ir divas puses – varmāka un upuris. Tāpat kā mīlestība dzimst mīlestībā, arī varmācība dzimst varmācībā. Ģimenē, kurā vecākus vieno atkarība no attiecībām, kuru uztur ar varmācību, bērni socializēsies kā varmākas vai varmākas upuri. Viņi būs praktiski zaudējuši spēju veidot ģimeni uz mīlestības pamatiem. Ja arī smēķēšana kādreiz nav cēlonis šādām attiecībām, tā vienmēr ir to pazīme.

Šo piemēru minējām tikai tādēļ, lai lieku reizi pierādītu, cik skolotāja personība un personīgais piemērs ir svarīgi skolēna uzvedībai, kā skolotāja rīcība ietekmē audzināmos. Skolā, kurā skolotāji tikpat kā nesmēķēja, viņi vērsās pret smēķēšanu ne tikai vārdos, bet arī kā sociāli paraugi. Ja viņi runāja par smēķēšanas kaitīgumu, vārdus apstiprināja pirmās signālsistēmas valoda (atcerēsimes gadījumu ar acu zilītem). Tikai tas dod efektu. Toties otrajā skolā, kurā daudzi skolotāji bija smēķētāji, viņu stāstījums par smēķēšanas kaitīgumu bija saistīts ar pretējiem pārdzīvojumiem. Viens šāds skolotājs pat atzinās – «Stāstu, cik tas ir slikti, bet pats jūtu, ka arvien vairāk gribas uzsmēķēt!» –

Protams, te acu zīlītes un desmitiem citu viņa organisma sistēmu signalizēja, cik patīkami ir smēķēt. Sarunas rezultāts bija tieši pretējs vajadzīgajam.

Vēl kāds piemērs. Kolēģis lektors pirms Zinību namā nolasāmās lekcijas par alkohola kaitīgumu bija nolēmis apmeklēt mūsu kluba nodarbību, lai piedalītos hipnozes seansā, kas vērsās pret dzeršanas tieksmi. Pašam nemanot, viņš seansa laikā iegrīma hipnozē un pakļāvās pretalkohola iedvesmai. Pēc tam notika viņa lekcija. Lai gan viņš stāstīja to pašu, ko vienmēr, efekts bija neparasts – klausītāji aktīvi reaģēja uz lekciju, spilgti uzstājās, paši stāstīja piemērus, kas ilustrēja alkoholisma bezjēdzību, bet pēc tam uzrakstīja Zinību nama direkcijai iesniegumu ar prasību izbeigt konjaka pārdošanu lektorija bufetē. Lekcijas efektu bija nodrošinājusi seansa laikā pieaugusi pārliecība, kas tika pārraidīta klausītājiem. Jo jaunāka ir auditorija, jo spilgtāka šī iedarbība. Pusaudža periods ir laiks, kad katra smadzeņu puslode «aizstāv» privilēģijas kļūt par vadošo.

Tagad iedomāsimies citu ainu. Skolā, kurā mācās mūsu bērns, lielākā daļa skolotāju ir nepieredzējuši ģimenes veidošanā, šķirteņi. Tas nenozīmē, ka viņi atteikušies no dzimumdzīves, kuru spiesti dzīvot ārpus laulības, turklāt diezgan bieži mainot partnerus – tāds ir vientuļo nenovēršamais liktenis.

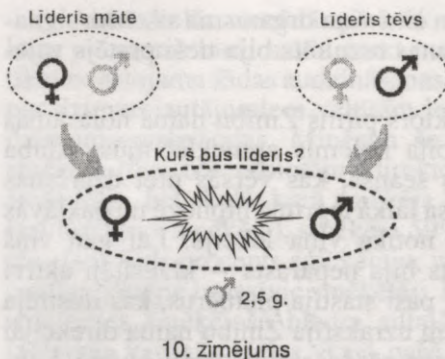
Protams, lai apstiprinātu pašu no sevis radušos secinājumu, vajadzīgi nopietnāki un dziļāki pētījumi nekā runājot par smēķēšanu, bet tālu no patiesības mēs nebūsim – tie, kas turpina audzināšanu pēc ģimenes, kļūst par mūsu bērnu sociālajiem paraugiem. Pēc grāmatas «Bērnu dzimuma psihohigiēna» autoru D. Isajeva un V. Kogana domām, tādi ir pat bērnu ārsti un citas ar bērniem saistītas personas. Rūpes par šo sociālo paraugu ir nopietns uzdevums.

Un tomēr precas ne tikai mīlestības dēļ...

Ideālā variantā precas mīlestībai nobrieduši cilvēki, rada bērnus, kurus izaudzina par krietniem cilvēkiem. Dzīvē reti kad iztiekam bez novirzēm no ideālā varianta. Tur, kur trūkst šo mīlestības fāžu pirms laulībām, protams, labu rezultātu garantēt nevar.

Piemēra pēc apskatīsim divas mīlošu vecāku ģimenes (sk. 10. zīm.). Meitenes ģimenē līdera lomā spēlē māte, puīša ģimenē – tēvs. Abās ģimenēs ir nobriedusi mīlestība, abas dzīvo godīgi, jo patiesa mīlestība izslēdz kreisos soļus. Kas būs ar viņu bērnu ģimeni? Abi jaunie cīnīsies par līdera lomā ģimenē, naida jūtas būs pavērsta uz ģimenes iekšpusi, līdz šīs pastāvīgās cīņas dēļ mīlestība sagrūs.

Šādos gadījumos reizēm palīdz pāra terapija, kuras laikā zemapziņā iesocializēto īpatnību (tieksmi pēc līdera statusa) ievada apziņā.

Tikai rezultāti ne katreiz ir pozitīvi. Visdramatiskāk ir tad, ja šajā ģimenē jau radušies bērni, kuros tēva un mātes savstarpējā cīņa iesocializēs pastāvīgu naidošanos. Labāk būtu, ja šo savu tiecību jaunie apzinātos un novērtētu jau pirms precēšanās, konsultētos ar pāru terapeitu, lai izlemtu, vai viņos iesocializētais ir apvienojams jaunajā ģimenē. Varbūt tas iespējams pēc attiecīgas psihoterapijas.

Par laimi tur, kur socializācija ir radījusi neapvienojamas īpašības, cilvēki neiemīlas. Lai gan agrīns sakāpināts un brīvībā palaists sekss, kā tas ir mūsdienās, bieži uz īsu brīdi saved kopā arī šādus cilvēkus ar visām tālākajām sekām.

Tātad viens no galvenajiem likumiem, ko diktē socializācija, ir nepieciešamība pētīt savas un partnera ģimenes tradīcijas (varbūt kopā ar psihoterapeitu) un izlemt, vai tās ir savienojamas. Kopdzīvē tās noteikti uzpeldēs, visdrīzāk parādīsies romantiskās mīlestības posmā un tā nekad neturpināsies, bet beigsies vai nu ar vardarbību, vai šķiršanos un mīlestības nomiršanu. Labot var tikai dažas nianses, bet arī tas ir ļoti sāpīgi.

Tādos gadījumos, ja, piemēram, tēvs ir dzērājs, despots, neuzticīgs vai apveltīts ar kādu citu negatīvu īpašību, tā noteikti atkārtosies jauno ģimenē. Tas pats jāsaka par līgavu.

Bija laiki, kad bērniem bija jāprecas pēc vecāku izvēles, kas dažās zemēs notiek vēl tagad. Mēs jau esam aizmirsuši, ka te ļoti liela nozīme bija vecāku «ģimenes godam», ko toreiz vēl nesauca par socializāciju. Šo «goðu» centās vienmēr paaugstināt, arī ar precību palīdzību. Izvērtētāji un lēmēji bija vecāki, kuru prāti nebija apskurbuši nobriedušā mīlestībā. Viņi bija jau pieredzējuši ģimenes veidotāji, kas saprata socializācijas faktoru nozīmi, kā arī to, kas vēlāk notiks ar viņu bērnu ģimeni un mīlestību.

Muižnieku ģimenēs bērni apprecējās, guvuši vienādu socializāciju bērnībā un jaunībā. Šīs ģimenes parasti draudzējās un dzīves veids tajās arī bija apmēram vienāds. Bērnu socializēja sirsnīgas, labsirdīgas auklītes un audzinātājas ar augstu jūtu pakāpi un morālo stāju. Daudzkārt jau bērnībā bērni zināja, ka viņi ir saderināti. Tad varēja arī stingra tabu uzraudzībā izveidoties pilnbrieda mīlestība. Nobriedusi mīlestība ir bezkonfliktu savienība. Pēc vecāku izvēles apprecoties, lielākajai

daļai bērnu arī mīlestība veidojās pēc vecāku parauga. Protams, ne jau gluži visiem. Ne jau vienmēr muižnieku, saimnieku, kalpu, tirgotāju, inteliģences vai strādnieku bērni precējās tikai un vienīgi savā starpā. Nozīmīga loma bija tai pašai socializācijai. Būtu vietā atcerēties seno teicienu – «Nav tik svarīgi, vai esi uzaudzis pilī vai būdiņā. Uzvesties tev vienalga jāprot.»

Lasot senāko rakstnieku bērības atmiņas, mēs atrodam būtisku mīlas spēļu sastāvdaļu – uzticību. Arī muižnieku ģimenēs no bērības saderinātie audzēja savu mīlestību bezsekta rotaļās ar uzticības dievināšanu. Cilvēks, kuram nevar uzticēties, var kļūt par nodevēju jebkurā mērogā. Tas bija negods, par ko lielāka vairs nevarēja būt, no tāda visi novērsās. Spēle vai rotaļa ir pakāpeniska pāreja uz dzīvi, tai ir liela loma socializācijā. Ļoti svarīgi, lai šīs spēles vai rotaļas elementi saglabātos arī tālākajā dzīvē, darot to daudzkrāsaināku un radošāku.

Pēc mūsu pētījumiem, tagad bērni spēlē seksu un mīlas trijstūrus, stingri sekojot sociālajiem paraugiem. Tikai 36% bērnu rotaļās ievēro uzticību. Šis skaitlis visumā atbilst uzticīgu, mīlošu ģimeņu procentam. Secinājums ir vairāk nekā skaidrs – savstarpēja mīlestība ģimenē socializējas arī bērnos. Viņos rodas spēja mīlēt, ja māte un tēvs ir mīloši. Šī mīlēt spēja noteikti atkārtosies arī nākamajā paaudzē. Vai mēs vēlamies sev par dzīvesbiedru mīlēt nespējīgu cilvēku? Arī mīlēt spējīgos sagaida zemūdens klintis, kā piemērā ar līdera lomas nesakritību. Socializācijas otrajā posmā rotaļai ir liela diagnostiska nozīme vēlākā mīlestībā. To agrāk saprata tie, kas apprecināja savus bērnus, neievērojot viņu gribu.

Tagad kļūdīšanās notiek biežāk, jo paši jaunie, sevišķi pēc seksapvērsuma seksuāli sakāpināti, par šo jautājumu nedomā, nenovērtē ģimenes, no kurām nāk viņu izredzētie, kļūst bioloģizētāki, vairāk pakļaujas instinktu aicinājumam, kas pēc seksuālās pārsātinātības likuma padara kopdzīvi īslaicīgu un mainīgu. Šī parādība mums zināmo cēloņu dēļ bieži ir iesakņojusies jau pašos sociālajos paraugos – tāpat tā izvērsīsies plašumā nākamajā paaudzē, atklājot visai drūmu nākotnes ainu. Tam pievienojas alkoholisms, smēķēšana, narkomānija... To visu pārmanto bērni, tas parādās jau viņu rotaļās.

Partneris no alkoholiķa ģimenes arī būs alkoholiķis, vardaris, vai viņam būs kādas citas psihoseksuālas novirzes – tāds ir socializācijas likums. Pārmantojas (socializējas) gan labais, gan sliktais.

Tētis ir greizsirdīgs pats uz sevi

Laikam gan katrs no mums ir novērojis, ka harmoniskās ģimenēs ar vairākiem bērniem visbiežāk gadās, ka mazākie dēli visvairāk pieķeras mātēm, bet meitenēm labāk patīk tēvi. Atcerēsimies Freidu, kad

runājām par Edipa kompleksu. Freida psihoanalīze pievērš īpašu uzmanību libido, t. i., dzimumtieksmei. Freids pagalvo, ka šis instinkts izpaužas jau zīdāinim. Infantīlā seksuālā tieksme meklē objektu un pievēršas vistuvākajiem cilvēkiem. Zēns parasti izvēlas māti, bet meitene tēvu. Tātad pirmais «mīlestības objekts» zēna attīstības procesā izrādās māte. Tā ir viņa pirmā sieviete, pēc kuras tēla (Jungs teiktu Anima) viņš arī meklēs sev sievu, savukārt meitenei tas pats būs ar tēvu.

Vecākiem vienmēr jāpatur prātā šis socializācijas likums un jāuzdod sev jautājums – «Vai es gribētu, ka tā, kā rīkojos es ar savu meitu (dēlu), rīkotos viņas vīrs (sieva) vai kāds cits vīrietis (sieviete)?» – Šis likumsakarība darbojas zemapziņas līmenī un praktiski ir fatāla.

Apmeklētāju, kurš ieradās VĢV centrā pēc padoma, kā reaģēt uz mazā dēla pārmērīgu pieķeršanos mātei, satrauca jautājums, vai tas neradīs dēlā sievišķīgas īpašības. Lai gan viņš par to nerunāja, bija jūtams, ka viņš ir greizsirdīgs. Kā tad tā? Viņa dēls un mantinieks, bet tikai pie mātes un pie mātes! Lasītājam var likties, ka tas ir sākums, par kuru nebija vērts parunāt. Taču mēs zinām, ka tieši šādi «sīki» konflikti var sagraut ģimenes stiprumu. Droši vien to sajuta arī mūsu apmeklētājs, tādēļ laikus ieradās pie mums. Pirms tam viņa atiecības ar sievu bijušas ideālas, arī tagad viņi ir viena sirds un viena dvēsele, kā tautā mēdz dēvēt garīgu intimitāti, kas mūsu zīmējumā apzīmēta ar violetu krāsu. Pirmoreiz izjūdzams šajā ziņā diskomfortu, vīrs laikus meklējis palīdzību. Būtu lieliski, ja visas ģimenes nepieciešamības gadījumā rīkotos tāpat.

Runājām ilgi. Zīmēju uz tāfeles socializācijas formulu: – primārā uztvere → rotaļa → dzīve. Nebija viegli pārliecināt šo cilvēku, ka tieši tas ir labi, ka viņa dēls tā pieķēries mātei. Te, man nepiekrīdzams, viņš minēja gan Freidu, gan Markūzi*. Izrādījās, ka viņa pārdzīvojumi bija tik dziļi, ka viņš bija ķēries pat pie šiem pretrunīgajiem autoriem, kas vienīgi, pēc viņa domām, apgaismo šo situāciju. Viņš jau bija gatavs piedēvēt dēlam incesta tieksmi. Viņš ilgi nespēja saprast, ka lielās pieķeršanās cēlonis ir viņš pats kā sociāls paraugs. Arī viņš taču ar savu mīlestību ir ļoti pieķēries šai sievietei, bet dēls, identificēdams sevi ar tēvu, savā nopietnajā rotaļā visu to atkārtu, nostiprina, programmē nākotnei, kad viņš savā ceļā sastaps savu izredzēto. Turklāt viņš diezgan precīzi atkārtu tēva izvēli – mazāk pēc ārējā izskata, bet vairāk pēc tām īpašībām, kas veido māti kā personību.

Mēs zinām, ka šajā ziņā ļoti līdzīgiem cilvēkiem nav viegli sadzīvot, viņiem diezgan bieži piemīt psiholoģiska nesavienojamība, viņi nespēj vien otru papildināt. Varbūt tas ir viens no vedeklas un vīramātes konfliktu iemesliem? Bet attiecībā uz dēlu, kurš dievina māti, var ar

* Herberts Markūze – freidomarksists, kas pūlējās apvienot freidismu ar marksismu.

pilnu pārlicību sacīt, ka te atspoguļojas tēva mīlestība pret māti. Atliek secināt, ka tētis bija greizsirdīgs pats uz sevi. Jānomierina tēvs, ka šis rotaļas pamatā nav īpašas dzimumtieksmes. Tās pamatā, protams, ir dēla mīlestība vai, pareizāk, bērna tieksme (libido) pret māti. Tikai neapzināta rotaļa, kurā dēls «spēlē» tēvu, bagātina šo tieksmi ar dziļu saturu un nozīmību. Tādēļ varam pārlicināti apgalvot, ka ar nobriedušu mīlestību saistītā ģimenē jau tagad, kad bērns vēl pavisam mazs, var raksturot viņa sievas tēlu tālā nākotnē. Tas ļoti līdzināsies sociālajam paraugam, ar kādu viņš aizvadījis socializācijas otro posmu (rotaļu).

Vienmēr jāatceras, ka šajā rotaļā mazulis gaida no mātes «atbildes gājienus», gaida, lai viņa izturētos pret viņu tāpat kā pret tēvu, kuru viņš «spēlē». Ja tas nenotiks, starp māti un dēlu var sākties konflikts, kas pusaudža vecumā novedīs pie pilnīgas atsvešināšanās un no vecākiem iegūtā noliegšana. Teiksim, šāds sākums. Māte iepļaukā dēliņu par delverību, iepļaukā viegli, rotaļīgi un nesāpīgi. Bet mazulis ļoti apvainojas, jo tēvu taču māte nesit. Šī otrā, rotaļas posma trūkums var noārdīt socializācijas pirmajā posmā iegūto.

Tas ļoti spilgti redzams socializācijas procesā vispār. Teiksim, vecāki ir ļoti saimnieciski, mājās vienmēr ir kārtība, viņi vienmēr kaut ko dara, vienmēr ir aizņemti. Tepat grozās mazulis, viņš alkst visā piedalīties. Tā ir tieksme nopietni «nospēlēt» visu no vecākiem apgūto. Bet viņu atstumj – tu vēl esi maziņš, netraucē! Rezultātā izaug nesaimniecisks slinkis. Toties tur, kur vecāki ir ļoti slinki, kā laimīgs izņēmums var izaugt ļoti saimnieciski un strādīgi bērni. Tikai arī te gandrīz vienmēr var atrast sociālu paraugu ārpus ģimenes, kas, protams, dara vecākiem kaunu. Ja nav iespējams noiet socializācijas otro posmu – šo dzimumsocializācijas nopietno rotaļu – tad sekas vienmēr ir bēdīgas.

Te nav laimīgu izņēmumu. Droši vien katrs no mums atceras tādas mammas, kas allaž iekārtojušas savus bērnus gan laukos pie vecmāmiņas, gan sanatorijā, vienmēr attaisnodamas to ar savu «mīlestību». Šādos gadījumos mīlestības nav, jo īsta mīlestība liek mātei atteikties no visa, lai tikai būtu kopā ar bērnu. Īsti mīloša māte maksimāli ierobežos visāda veida izpriecas, laika pavadīšanu ārpus mājas, neaizbīdināsies ar darba daudzumu utt. Šādi «mīlošās» mātes (pareizāk separējošās, vai arī pretējās, kas ar savu mīlestību bērnus pārbaro līdz emocionālajam incestam) savus bērnus praktiski izkastrē. Šādam bērnam izveidot labu ģimeni būs gandrīz neiespējami. Paanalizējiet šo bērnu laulības un ģimenes dzīvi, kad viņi jau pieauguši. Daudz analizējamu gadījumu jūs nesavāksit. Izrādīsies, ka daudzi no viņiem tā arī nav nodibinājuši ģimeni. Dzimumsocializācijas trūkums atņēmis viņiem adekvātas saskarsmes iespējas ar pretējo dzimumu.

Mēs te runājām par zēniem. Ar meitenēm notiek tas pats. Tāpat kā pēc dēla varēja pazīt tēva mīlestību, pēc meitas var uzzināt, kā māte mīl tēvu. Dažkārt, ārstējot ģimeni, tas mums atklāj ģimenes patieso ainu, kas ir svarīgi diagnosticēšanai un šīs ģimenes ārstēšanai.

Libido bērniem saistīts ar pašapzināšanos un vērsts sākumā pret sevi. Tautā libido parasti uztver kā tīru dzimumtieksmi, tāpēc savās iepriekšējās grāmatās autoriem nācās it kā «labot» Freidu, jo plašākām masām viņš bija liegts un nezināms. *Libido ir jēdziens, kas apzīmē psihiskās enerģijas vai dzīves spēku kopumu.* Tas ir fizikas jēdziena «enerģija» analogs (kā saka Jungs), abstrakcija vai metodoloģiska fikcija, lai izteiktu psihes dinamiskās attiecības. Vienlaikus libido var apzīmēt arī tieksmi, vēlmi, kaislu gribu, iekāri (arī seksuālo). Ir atsevišķi patoloģiski gadījumi, kad bērniem libido ir tīri seksuāls. Freids par Edipa kompleksu nosauca otro socializācijas pakāpi rotaļu, kurai ir noteicoša nozīme bērna nākotnē. Socializācijā ļoti svarīgs ir šis Edipālais periods, kad bērni rotaļai ar pretējā dzimuma vecāka mīlēšanu nododas ar visu sirdi, ar lielu rūpību un nopietnību. Šajā laikā, kā parādīts 3., 4. un 5. krāsainajā zīmējumā, bērnības pārvalkā slēpti veidojas arī seksuālais libido un agresija (kauslība).

Jāpievērš uzmanība arī apstāklim (un tas ir ļoti svarīgi), par kuru greizsirdīgajam tētiņam vajadzētu priecāties. Vai gan mazulis sāktu spēlēt tēvu, ja viņš sevi nepieskaitītu pie vīriešu dzimuma? Bet tam jānotiek iespējami agrāk. Novēlota sava dzimuma apzināšanās var beigties bēdīgi, līdz pat noziedzīga homoseksuālisma izcelsmei. Tādēļ pirmskolas bērnu iestāžu ārstiem un pedagogiem, skolu skolotājiem jābrīdina par to bērnu vecāki, jāapmāca viņi (skolās ir arī nākamie tēvi un mātes) dzimumorientācijā, kurā, kā mēs pārliecinājamies, galvenā nozīme ir seksuālajai socializācijai nobriedušas mīlestības saliedētā ģimenē. Dēls mīl māti. Tas nozīmē, ka viņš pēc tēva parauga pieskaitījis sevi vīriešiem. Tātad reizēm pat jālepojas ar iesauku «memmesdēliņš». Socializācijas otro posmu – rotaļu bērnam, dabiski, jānoiet kopā ar citiem bērniem.

Seksuālajai socializācijai jābūt notikušais pirms atklātas dzimumtieksmes rašanās. Pastāv uzskats, ka, parādoties dzimumtieksmei, seksuālā socializācija kļūst gandrīz neiespējama (tas neattiecas uz citiem socializācijas veidiem).

Mums nācies novērot vairākas personas ar ļoti agri «pamodušos» dzimumumtieksmi. Gandrīz visas tās bija nodarbojušās ar onānismu kopš 2,5 - 4 gadu vecuma. Iepriekš aprakstītā pastiprinātā mīlestība pret vienu no vecākiem netika novērota. Pat tad, ja tie bija mīlējuši viens otru un varēja būt par sociāliem paraugiem dzimumsaskarsmes un dzimumorientācijas ziņā. Sasniedzot precību gadus, šīm personām piemita dzimumtieksme, bet mazākā mērā nekā agrāk bērnībā. Saskarsme

ar pretējo dzimumu bija apgrūtināta. Laulībā stājās reti. Ja tas notika, viņu ģimenes bija nestabilas un pakļautas konfliktiem. Te var būt arī incesta gadījumi.

Z. Freida pamanītais Edipa komplekss (harmoniskās ģimenēs tāds tiešām vērojams) nav nekas cits kā socializācijas ļoti svarīgais otrais posms (pēc mūsu shēmas). Vecāki par to var priecāties, jo te bērni rotaļā atspoguļo viņu mīlestību. Tas ir Ēdipālais periods. Pie vājām vecāku mīlas attiecībām bērni izvēlas citus sociālos paraugus. Tas ir pazemojoši vecākiem, bet to viņi bieži pat nesaprot.

Kolbā augt ir bīstami

Sāksim ar to, kas vairāk pierādīts. Runājot par vīrišķību un sievišķību, mēs precizējam, ka XY hromosomu apvienojums zigotā* top par aizsākumu vīrietim, bet XX hromosomu sievietei. Turklāt vīriešu kārtas dīgļi pietiekami ātri jāsāk funkcionēt sēkliniekiem, izdalot vīriešu kārtas dzimumhormonus, citādi aizkavēsies dīgļa vīrišķā attīstība. Sievišķā tipa diferencēšanās nav tik atkarīga no gonādu kontroles varbūt tāpēc, ka šo funkciju uzņemas olnīcas un visa mātes hormonālā sistēma – auglis ir viena tipa ar māti. Tātad, ja sēklinieku nav vai tie funkcionē nepietiekami, tad arī vīriešu kārtas auglis diferencējas pēc sieviešu tipa un acīmredzot iemanto seksuālas kroplības.

Bet tagad pieļausim citu situāciju. Uz sieviešu kārtas augli iedarbojas ar vīriešu hormoniem. Tādā gadījumā piedzims meitene ar «vīrieša» smadzenēm. Jungs teiktu, ka tādai sievietei Animusa vietā ir Anima (sk. 1. krāsaino attēlu). Savā turpmākajā attīstībā viņa ļoti līdzināsies vīrietim. Sīkākā socializācijas kļūda var viņu novest pie homoseksuālisma. Labākajā gadījumā, neraugoties uz skaistumu, apgrūtināsies saskarsme ar pretējo dzimumu. Vīrieši šādās sievietēs saskata tikai «lielgabalu gaļu» (vīriešu žargonā) seksuālām izklaidēm. Ja sabiedrībā pastāv attiecīgi priekšnoteikumi, viņas kļūst par prostitutām.

Var vērot arī pretēju ainu. Tas var notikt ar vīriešu kārtas augli īpaši tad, ja māte nolēmusi atbrīvoties no grūtniecības ar sieviešu dzimumhormonu palīdzību. Parasti tas neizdodas, bet piedzimušajam bērnam tādā gadījumā būs seksuālas novirzes. Sevišķi grūta viņam būs saskare ar pretējā dzimuma personām.

Tādu pašu efektu var radīt diezgan daudzas citas zāles, apkārtējo vidi piesārņojošie rūpniecības atkritumi, lauksaimniecībā lietotās indīgās ķīmikālijas, herbicīdi, bet jo sevišķi alkohols un nikotīns. Tāpat svarīga ir dažāda veida stresu iedarbība, kas arī ievada augli mātē

* Zigota – šūniņa, kas rodas dzīvnieku vai augu dzimumprocesā apaugļošanās rezultātā, saplūstot divām dzimumšūnām (gametām). No zigotas attīstās jauns ipatnis.

radušos stresa hormonus. Visu, ko pārdzīvo topošā māte, pārdzīvo arī auglis, kā to atzīmējam, runājot par nulles stadiju. Te to atcerējāmieš tikai tāpēc, lai pasvītrotu, ka tā daudz svarīgāka socializācijā par pārējām vēlākajām fāzēm.

Pieņemsim, ka dīgļis tiek audzēts kolbā. Attiecībā pret minētajām vielām un faktoriem tas būs labākos apstākļos nekā mātes miesās augošais. Tam var nodrošināt arī pareizas attiecības ar dzimumhormoniem. Bet ir vēl kāds ļoti svarīgs jautājums. Tas ir grūtās sievietes, topošās mātes emocijas. Jau tādi pārdzīvojumi kā viņas vai tēva (vai abu) nepatika pret šo bērnu var sagandēt bērna nākotni un ne tikai dzimumsfērā. Konstatēts, ka ar garīgām slimībām daudz biežāk slimo bērni, kas nākuši pasaulē bez mātes vai tēva vēlēšanās. Dabiski, ka tāds bērns pats nebūs disponēts uz dzimumsocializāciju un viņa vecāki, ja kaut vienam no viņiem trūks mīlestības (tikai tādā gadījumā nevēlas bērnu!), nespēs būt par sociāliem paraugiem.

Gan dzimumhormoni, gan stresa hormoni var ietekmēt augli, veidojot tajā, piemēram, tendenci uz sadismu (niknuma lēkmes vecākiem grūtniecības laikā u. c.). Toties vīra devīgi glāsti, apkārtējo un sevišķi dzīvesbiedra uzmanība, liksmu brīžu pārdzīvojumi, kad organismā pieaug citas kvalitātes stresa hormoni (eistress), rada vajadzīgas, pozitīvas izmaiņas augļa centrālajā nervu sistēmā, vienlaikus orientējot vai, pareizāk, disponējot to uz iespēju tālā nākotnē veidot harmoniskas un laimīgas attiecības ar dzīvesbiedru un ar savas nākamās ģimenes locekļiem. Var sacīt, ka te tiek iemūrēti pirmie akmeņi ģimenes socializācijas pamatos (arhetipi).

Pats galvenais šajā būvē ir mīlestības uzplaukuma pārdzīvojums. Vairāk nekā puse Latvijas sieviešu atsaka vīriem dzimumtuvību grūtniecības laikā. Daļai to var būt ieteicis ārsts. Tas jāievēro, jo acīmredzot tas apdraud grūtniecību. Viena daļa sieviešu to nepieļauj aiz nezināšanas, bet cita – kas savus vīrus nemīl – pret dzimumaktu izjūt pretīgumu. Parasti tieši šis ir tas periods, kad vīrs sāk iet sānsolus.

Mēs jau runājām, ka auglis izjūt to pašu, ko izjūt topošā māte. Ja māte izjūt orgasmu, kas mīlošai sievietei parasti ir komplekss (sastāv no fizioloģiskā orgasma, afektorgasma un garīgā orgasma), tad auglis, kas pēc savas attīstības vēl nevar izjust fizioloģisko orgasmu, pārdzīvo emocionālā (afekta) orgasma izjūtas un garīgo orgasmu. Tas praktiski trenē (izveido) gultnes (arhetipus), kurās vēlāk plūdis emocijas un iegulsies viņa paša patiesās jūtas.

Atzīts, ka tie bērni, kas jau mātes miesās izjūtuši vecāku intīmo mīlestību, ir talantīgāki un arī spējīgāki uztvert citu radīto mākslu. Viņi daudz vieglāk sublimējas par talantiem un varbūt arī par ģēnijiem. Kolbā vai surogātmātē (mātītē) augošais mazulis būs

tikai ģenētiski (bet ne garīgi) savu vecāku bērns. Viņam jau daļēji nebūs vecāku dvēseles, jo socializācija ir arī psihes pārņemšana.

Tagad, kad ļoti agri var noteikt nākamā bērna dzimumu (skanēšanas diagnostika), ir visai svarīgi, lai vecāki to zinātu iespējami agrāk un gatavotos nākamā vīrieša vai sievietes audzināšanai. Citēsim tikai vienu dzimumaudzināšanas kļūdu.

Tēvs grib tikai dēlu

Jauni vecāki gaidīja savu pirmo bērnu. Kā to vēlējās tēvs, viņi gaidīja dēlu. Vēlēšanās pēc dēla bija tik spēcīga, ka bija kļuvusi par pārliecību. Tēvs pat drēbītes un visu citu bija sapircies vairākiem gadiem, turklāt viss bija piemērots nākamajam vīrietim. Bet piedzima meitene. Vecāki gan bija saprātīgi un audzināja bērnu atbilstoši dzimumam, meitene «spēlēja» mātes mīlestību pret tēvu, bija ļoti pieķērusies tēvam (pazīme, ka sieva ļoti mil vīru). Bet diezgan bieži nācās ģērbt viņu kā zēnu – neaizmetīsi tak nopirkto! Ja apģērbu uzskata tikai par aizsarglīdzekli pret apkārtējās vides nelabvēlīgo ietekmi, tas ir pat labāk, jo zēnu apģērbs ir tam vairāk piemērots.

Bet meitenes apģērbam taču piemīt vēl cita, ne mazāk svarīga funkcija – relišera funkcija. Atcerēsimies, cik grūti klājās mūsu mazajiem brāļiem dzīvniekiem, ja viņu «socializācijā» palikuši «neieprogrammēti» relišeri – līdz ar to arī to izmantošana un uztveršana. Cilvēkam viss ir daudz sarežģītāk, tādēļ arī socializācija ir daudz sarežģītāka un ilgāka.

Mūsu gadījumā tēvs diezgan ilgi bija spiests atzīt (šajā gadījumā lasi – «veicināt, nostiprināt uzskatu»), cik meita vīrieša apģērbā ir pievilcīga. Šajā «rotaļā», tāpat kā pirmajā gadījumā ar zēnu, ir vajadzīga atbildes rotaļa – «izturies pret mani tāpat kā pret māti!» – Tēvs to intuitīvi darīja. Viņš teica meitai, cik ļoti tas viss viņai piestāv un cik skaista viņa izskatās šajā apģērbā. Pēc daudziem gadiem abiem nācās ierasties mūsu klubā, jo bija sarežģījušās attiecības ar pretējo dzimumu. Šīs problēmas regulēšana izrādījās ļoti grūta.

Meitai bija ļoti sarežģīti pildīt sievišķo lomu. Par vīrišķām un sievišķām lomām mēs esam rakstījuši ļoti maz un piesardzīgi, jo tās mainās ik uz soļa, tikai viens nemainīsies – vīrieši nekad nedzemdēs un nebūs relišeru nēsātāji, nebūs tie īstie ziedētāji. Tas ir galvenais, kas nosaka sievišķo un vīrišķo uzvedību. Par pašreizējo sievietes un vīrieša lomu un uzvedību skolēni paši varētu uzrakstīt sacerējumu. Viens gan īpaši jāpasvītro – *pretējās lomas iesocializēšana ir psiholoģiska kas-trācija.*

Dabiski, ka audzināšana kolbā būtu paglābusi vecākus no tamlīdzīgas kļūdas. Bet saskarsmes iespējas (ne tikai dzimumsfērā) būtu daudz vairāk traucētas. Tiesa, kolbā dīglis būtu aizsargāts no negatīvā stresa hormoniem, no citām kaitīgām mātes iekšējās vides ietekmēm, kā arī no mūs visvairāk satraucošajiem ekoloģiski kaitīgajiem arējās vides

faktoriem. Šajā ziņā varētu uzsaukt – «lai dzīvo kolba!» – Bet pagaidām mēs nevaram embrijam kolbā nodrošināt tos mātes pārdzīvojumus, kas pozitīvi ietekmē nākamo cilvēku, uz kuru pamata pēc bērna piedzimšanas notiks viņa socializācija. Bez šīm labvēlīgajām ietekmēm viss būs desmitreiz grūtāk. Tādēļ pagaidām kolba nav pieņemama, lai gan tā daļēji varētu būt glābiņš no iepriekš minētajiem kaitīgajiem faktoriem. Kolbā augušam neveidojas arhetipi.

Pēc visa sacītā lasītājam droši vien radies iespaids, ka šajā jomā vēl ir daudz neizpētīta. Tas taisnība. Bet kā gan pareizi socializēt jauno paaudzi, lai tā būtu laimīga mīlestībā, ja zināšanās šajā sfērā ir «baltie plankumi»? Atbilde var būt tikai viena:

Ja gribam, lai mūsu bērni bez grūtībām un pūlēm veidotu harmonisku un laimīgu ģimeni, mums visiem spēkiem jācenšas, lai mūsu ģimene – šis piemērs un paraugs – būtu harmoniska un laimīga, sākot ar garīgo harmoniju un beidzot ar intīmo. Pēdējo bērni, protams, nenovēro, bet kaut kādā veidā tomēr uztver. Jāatceras, ka pat viens nepareizs solis (vēl jo vairāk solis «pa kreisi») var ieprogrammēt bērnam tendenci uz tādu rīcību, kas visu mūžu attālinās viņu no mīlestības.

Uzdāviniet brālīti

Runājot par suņiem, uzsvērām, cik svarīga nozīme viņu dzimumsocializācijā ir saskarsmei ar līdzaudžiem. To pašu ar mūsu tuvākajiem senčiem pērtiķiem atklājis H. Hārlovs. Arī mēs, lasot šeit uzrakstīto, varam secināt – jo tālāk attīstījusies dzīva būtne, jo vairāk tai nepieciešama socializācija, jo tā ir sarežģītāka un ilgstošāka.

Pieļausim, ka vecāki to nav zinājuši un viņiem ir tikai viens bērns. Būdami jauni, viņi reizēm uz ilgāku laiku atņem bērnam sociālo paraugu – savu ietekmi – aizsūtot bērnu pie vecmāmiņas, lai padzīvotu «paši sev». Rezultātā mēs iegūstam grūti audzināmu pusaudzi, ar kuru vairs nav spēka tikt galā. Tas arī ir piemērs, kā mākslīgi tiek radīta nepilna, socializēt nespējīga ģimene. Turklāt tas notiek atbildīgākajā bērna dzīves periodā.

Cilvēki, kuriem ir nopietnas problēmas pusaudžu audzināšanā, ir visplašākā un sarežģītākā gan mūsu kluba «Panaceja», gan Valsts ģimenes veselības centra apmeklētāju daļa, kas meklē psihoterapeita palīdzību. Ko gan nevaram novērot šo pusaudžu vidū! Ja vēl nav sākušās dzimumtieksmes un dzimumuzvedības novirzes, tad atklājas logoneiroze (stostīšanās), enurēze (urīna nesaturēšana), kauslīgums (vīrišķības attīstības aizture), tiki (neirotiska muskuļu raustīšanās), līdz līdz pat Tureta sindromam (ģeneralizēti tiki), bailes un fobijas, tādas psihosomatiskas saslimšanas kā bronhiālā astma, psoriāze un citas ādas

slimības. Tieši ādas slimības ir visdemonstratīvākās. Āda, kas ar nervu sistēmu nāk no viena embrionālā slāņa, ir ļoti jutīgs saskarsmes orgāns. Ja vecāki ir socializēt mazspējīgi (sev dzīvotāji) vai pārāk represīvi, bērnu nomācoši, viņš saslims ar neurodermītu, lai tikai izvairītos no traumējošiem vecāku pieskārieniem un neīstajiem vai pat agresīvajiem glāstiem. (Piemēram, tādi var būt darbā satrauktās mātes glāsti.) Te uzskaitījums var būt bezgalīgs. Protams, ir arī seksuālas novirzes. Vērtējot savu nākošo partneri, tas viss jāņem vērā – tad varēs arī prognozēt savu laulības dzīvi.

Diezgan bieži ir no tālienes ieradušies pacienti. Tādos gadījumos profilakse un regulāra ārstēšanās kļūst neiespējama. Tad varam tikai dot padomus un rekomendācijas:

Pirmkārt – tā ir vecāku savstarpējās mīlestības nostiprināšana. Otrkārt – ģimenes paplašināšana, palielinot bērnu skaitu. Vēlreiz uzsversim, ka tas vienmēr palīdz, tiesa, ar noteikumu, ka vecāki mīl viens otru ar īstu, nobriedušu mīlestību. Ja tās nav, var notikt dēla vai meitas psiholoģiska kastrācija, par ko jau runājām un kas var izraisīt lielas nepatīkšanas un grūtības bērna nākamajā ģimenē. Jāprot arī vienādi sadalīt mīlestību starp bērniem, jo pretējā gadījumā tas izraisīs vēl ļaunākas parādības, pat zagšanu. Ja bērni ir greisirdīgi viens uz otru, vajadzīga psihoterapeita konsultācija.

Var jau iebilst, ka vairāki bērni ģimenē ir greisirdīgi viens uz otru un attiecībā pret vecākiem. Tam ir vairāk labuma nekā ļaunuma, jo arī šī greisirdības (īstenībā īpašas agresijas) skola ir jāiziet. Tā ir seksuālītātes svarīga sastāvdaļa.

Pilna un nepilna ģimene seksuālajā socializācijā

Ieradās Benitas māte. Viņa sūdzējās, ka meita, skolniece, kurai vēl nav 17 gadu, nenākšņo mājās. Naktīs viņa pavada pie «sava zēna» Normunda, bet gadās, ka ieslēdzas kopā ar viņu istabā un nenāk ārā no turienes pat vairākas diennaktis. Normunda māte visādi cenšas Benitu pieturēt. Viņa žēlo savu ne gluži veselo dēlu. Normundam ir vienas kājas osteomieliīts – viņš pieklibo.

Benitas māte rāda pie meitas atrasto Normunda dienasgrāmatu, kurā viņš apraksta savas dēkas ar medmāsām nodaļās, kurās viņš ārstējies. Māte domā, ka viņš iedevis šo dienasgrāmatu meitenei, lai izraisītu viņā ciešanas. Patiešām, dienasgrāmatas lappusēs vietām aprakstītas cietsirdības ainas. Kādā vietā Normunds atzīstas, ka iestājies Juridiskajā fakultātē tikai tādēļ, lai kļūtu par izmeklētāju un spīdzinātu (!) tiesājamos. Dienasgrāmatā ir zīmējumi ar asiņainiem duncīem un neiedomājamu briesmoņu ilkņiem. Diemžēl juridiskajās un tieslietu mācību un citās iestādēs pie mums iekļūst arī cilvēki ar sadistiskām tieksmēm, ko varētu novērst, apsekojot šos cilvēkus pie psihologa.

Pēc seksuālajiem ekscesiem Benita «līgavaiņa» mājās mazgā grīdas. Pieticis tikai Normundam pateikt, ka Benita varētu būt slaidāka, un Benita tūlīt sākusī novājēt. Iestājusies seksuāli neirotiskā bulimija*.

Šādas «lēkmes» paaugstinātās seksualitātes fāzē ir vērojamas arvien biežāk. Gandrīz vienmēr tās piemeklē jauniešus un meitenes, kas socializējušies nepilnā ģimenē, t. i., tādā, kur nav viena no vecākiem. Mūsu piemērā ne Benitas, ne Normunda ģimenē nebija tēva. Normunda tēvs bija miris no alkoholisma (alkoholiķu bērni visbiežāk slimo ar sadismu). Benitai «mēreni» iedzert mīlēja māte. Dzērumā viņa bija lietojusi fiziskus un personību pazemojošus sodus, kas, iespējams, bija izraisījuši meitā mazohistisku tieksmi. Nākamajos partneros bija radusies patoloģiska savienojamība – sadomazohisms. Tādējādi kļūst redzams, ka nepilna ģimene, nenodrošinot paraugu tajā augošajiem bērniem, dod iespēju viņiem novirzīties dažādās galējībās, jo trūkst iegauvētu un rotaļā nostiprinātu adekvātas izturēšanās iemaņu.

Atliek tikai pajautāt, cik mums ir pilnu un nepilnu ģimeņu. Tas ir grūts jautājums. Aplūkojot to formāli un zinot, cik nelabvēlīga ir nepilna ģimene, mums it kā vajadzētu sodīt tās vientuļās mātes, kuras uzņēmušās dzemdēt bērnus bez vīra. Bet psiholoģiskajā ziņā tieši šajā gadījumā ģimene drīzāk būs pilna. Ja sieviete nolēmusi dzemdēt bērnu, tad parasti viņa to dara tādēļ, ka mīl nākamā bērna tēvu. Ja arī tēvs neuzzinās, ka viņam kaut kur aug dēls vai meita, viņa neredzamā klātbūtnē šajā ģimenē būs jūtama, un tā būs pilna. Viņa tēls socializēs daudz pārliecinošāk nekā dzīvs tēvs šķirtā ģimenē, kuram pret māti nav nekādu, ne nobriedušu, ne nobriedušu mīlestības jūtu un kura tiesas noteikto apciemojumu māte gaida kā zobu sāpes. Šīs tēva un mātes tikšanās ainas grūtniecības un bērna pirmo mūža dienu laikā bija socializējošas, toties tagad, pēc šķiršanās un mīlestības «aiziešanas», tās ir naidpilnas un kļūst desocializējošas.

Dažādi ir bērnu dzimumsocializācijas kroplību varianti. Nepazīstot šo procesu, mēs to tikai padziļināsim, radot ievērojamus zaudējumus ne vien nākamajai paaudzei, bet arī paši sev. Mums nāksies dzīvot mūža nogali šīs pašu izkropļotās paaudzes vidū, kura mums atriebsies par mūsu noziegumiem.

Vēl sliktāks variants

Biju izsaukts uz tiesu par liecinieku, lai apliecinātu viena mūsu kluba locekļa L. impotenci. Šim cilvēkam bija radusies doma izdarīt pašnāvību pēc impotences iestāšanās, kuras dēļ bija izirusi viņa ģimene. Viņš bija vientuļš un jutās nevienam nevajadzīgs.

* Bulimija – neveiksmes seksuālajā dzīvē, romantiskās mīlestības izbeigšanās ar atkarību no attiecībām. Var izraisīt raizes par svaru, kad pārēšanās mijas ar badošanos. Var beigties ar pašmociēm, zagšanu u. c. parādībām.

Varbūt tādēļ L. aizbrauca viņai pakaļ uz dzemdību namu, laiku pa laikam palīdzēja mājas darbos, reiz pat iznesa pažāvēt saulē autiņus, pieskatīdams mazo meitenīti. Viņā brīda doma, ka varētu adoptēt šo mazo būtni. To viņš arī pateica meitenītes mātei. Lai meitene nekad neuzzina, ka viņas īstais tēvs ir krāpnieks un zaglis, kas pirms nozušanas bija meitenītes mātei nozadzis lielu naudas summu. Bet L. to nedarija tik ātri, kā būtu gribējies šai vieglprātīgajai personai meitenītes mātei. Bija aizdomas, ka naudu viņa ieguvusi no saviem seksa klientiem.

Tad viņa iesūdzēja L. tiesā, jo «pierādījumu» bija diezgan. Tiesa it kā rīkojās humāni (pareizāk sakot, pēc instrukcijas, lai attiecīgajām iestādēm būtu mazāk rūpju par vientuļajām mātēm – tām tolaik bija vairāk privilēģiju). Tiesas lēmums patiesībā arī materiālā ziņā aplaupīja bērnu, jo L. alga nebija liela.

Toties šajā it kā «pilnajā» ģimenē sāka dzīvot «tēvs-ienaidnieks», jo tiesas laikā mātei bija sakrājis milzīgs naids pret L. Turklāt tiesa apliecināja, ka arī ārpuslaulības dzimumsakarus aizsargā likums (mēs jau zinām, pie kā tas noved), tiesa paņirgājās par dīgstošo žēlsirdības asnu.

Lasītājs var iebilst, ka tiesa nostājusies vājākā un piekrāptā – sievietes pusē (ja pieļaujam, ka L. nebija impotents). Bet daba tieši šajā seksuālajā jomā sievieti radījusi spēcīgāku par vīrieti (runa ir par līdztiesīgu sievieti), dāvādama viņai relišerus ar to maģisko formulu «kārdini aizliedzot!». Šī spēja piemīt tikai sievišķīgai sievietei. Protams, to neapgūst meitene, kas aug nepilnajā jeb, pareizāk sakot, antiģimenē.

Vēl kāds gadījums. Ilgstošas nesaprašanās dēļ vīrs no sievas aizgāja pie citas sievietes. Aizgāja pavisam un galīgi februārī, martā iesniedza šķiršanās pieteikumu, maijā bija nolikta tiesa sēde. Sieva neieradās. Nākamā sēde pēc mēneša, sieva atkal neieradās. Trešajā sēdē lietu izskatītu bez viņas klātbūtnes, bet pirms tās viņa iesniedza izziņu, ka atrodas atvaļinājumā. Nākamā sēde vēl pēc mēneša. Tad izziņa par slimību, pēc tam par ilgstošu komandējumu utt. Gada beigās viņa jau ir dzemdību namā un nākamajā gadā, kad beidzot var notikt tiesas sēde, viņai ir bērns. Atrodas arī laba kaimiņiene, kas vajadzīgajā laikā «bija redzējusi šo vīrieti» viņas dzīvoklī, jo bijusi tur iegājusi aizņemties cepešpannu (to, ar robiņu kātā).

Bērns piedzima laikā, kad formāli vēl eksistēja laulība. Vīrietim piesprieda alimentus, kā parasti 25% no algas. Viņš bija lielas rūpnīcas galvenais inženieris, bijusi sieva alimentos saņēma vairāk nekā 100 rubļu mēnesī. Pēc tiesas sēdes viņa atklāti un nirdzīgi turpat tiesas zālē pateica, ka bērns, protams, nav viņa, bet viņam tik un tā būs jāmaksā. Vienkārsi atriebības dēļ. Kā augs šis bērns? Kas viņam būs ģimenes vietā?

Uzdosim sev vēl dažus jautājumus. Vai par patiesi pilnu, dzimumsocializācijai piemērotu var uzskatīt ģimeni, kurā abiem vai vienam no vecākiem trūkst nobriedušas mīlestības, kurā vecāki lieto alkoholu vai narkotikas, vai piekopj «brīvo mīlestību» ārpus ģimenes, vai arī ir citi disharmonijas varianti?

Atbildes uz to dos pārējās šīs grāmatas nodaļas. Noslēdzot šo nodaļu, citēšu raksturīgu meitenes vēstuli, kurā atspoguļojas tās grūtības, kādas rodas, ja vecāki nav spējīgi parādīt nobriedušas mīlestības paraugu.

Dr. Jāni Zāīiti!

Šodien atgriezoz no tikšanās ar Jums. Biju sajūsmā. Jūs skārāt visaktuālākās tēmas, tādēļ tikšanās bija izdevusies. Jūsu labvēlība pamudināja mani rakstīt, lai gan es zinu, ka Jūs esat mūsu pilsētā un diezin vai driz būsiet mājās.

Lūdzu atbildiet uz diviem mani satraucošiem jautājumiem. Tikai vispirms, domāju, man jāpastāsta par sevi un savu dzīvi. Esmu augusi bez tēva, pareizāk, viņš bija, bet es viņu neieredzēju. (Nepilna, jau antiģimene. – J. Z.)

Man bija sešpadsmit gadu, kad es sāku draudzēties ar zēnu. Viņam toreiz bija četrpadsmit. Pēc pusotra gada (man bija septiņpadsmit, viņam nepilni sešpadsmit) mēs sākām dzīvot dzimumdzīvi. Tas ilga mazliet vairāk par pusgadu. Viņš sāka izturēties pret mani vienaldzīgi, lika nojaust, ka viņam ir cita. (Iedarbojās pārsātinātības likums – J. Z.)

Tajā laikā es iepazinoz ar astoņpadsmitgadīgu puisi, arī man bija astoņpadsmit. Ar viņu dzimumdzīve sākās pēc tam, kad bijām divus mēnešus draudzējušies. Viņš mani nopietni milēja. Tas ilga divus mēnešus, tad viņu iesauca armijā. Tagad viņš ir nodienējis tikai trīs mēnešus un tāpat kā agrāk mil un raksta. Pirmais jautājums ir šāds – man apmēram desmit mēnešus ir bijušas dzimumattiecības, bet es nekādi nevaru saprast, kas ir dzimumakts, kā jāizpaužas orgasmam. Man bija patīkami ar abiem zēniem, otrajam es solijos būt uzticīga, es viņu milu. Pats akts ir brīnišķīgs, bet literatūrā rakstīts, ka orgasms ir kaut kas dievīgs. Kas tā ir par sajūtu, un vai tā neizpaužas fiziskās pārmaiņās? Vai tā sievietei nav kā izvirdums?

Otrs jautājums. Es kopā ar draudzeni braucu uz Kļevu pie zēna un tā sagadījās, ka mūs abas izvaroja. Viņi bija četri, un tas notika pirms mēneša. Vai man ko teikt savam zēnam, un vai no tā nevar rasties ar dzimumaktu saistītas izmaiņas? Mūs paņēma ar varu, es sajutu riebumu, sāpes. Šajā nolādētājā naktī notika astoņi dzimumakti. Manā dzimumdzīvē vairāk par četriem nekad nebija. Vēl es pamanīju, ka mēnesi pēc mana zēna aiziešanas man radās vēlēšanās pēc dzimumsakariem, bet tikai ar savu zēnu. Pēc izvarošanas es to vairs negribēju. Un, lūk, tagad (ir pagājis mēnesis) atkal sajūtu dzimumtieksmi.

Ļoti lūdzu Jūs, atbildiet uz šiem diviem (pareizāk, trijiem) jautājumiem, jo tie man jauc galvu un nedod miera. Protams, kad atradīsiet brīvu brīdi. Jau iepriekš pateicos.

Ar cieņu – Oņetta

Aprakstītājā gadījumā meitene neieredzēja savu tēvu – tātad māte bija parādījusi šādu piemēru (grūti spriest, kādēļ). Rezultāti acīmredzami – tie ir mokoši harmonijas meklējumi seksuālo partneru maiņā, agrīna dzimumdzīve, pat apstākļu radišana izvarošanai un ne sevišķi dziļš pārdzīvojums, kad tā notikusi.

Mīlestībā visam jābūt svētām

H. Hārlova eksperimenti apliecina arī cilvēka mīlestības dialektiku gan vēsturiskā (filoģenētiskā), gan individuālā (ontogēnētiskā) attīstībā. Cilvēkam viss ir kvalitatīvi atšķirīgs – noteicošie ir personības morāli ētiskie uzskati, kas ieprogrammēti augstākajās centrālās nervu sistēmas struktūrās. To pamats dažkārt grūti konstatējams. Līdz

ar to cilvēka seksuālā tuvība zaudē sezonas raksturu. Šis bioritms atrofējas, mazliet atgādinādams sevi tikai pavasarī.

Cilvēkam dzimumdzīve ir ne tikai vairošanās instinkta apmierināšanas veids, bet kaut kas vairāk – tā uztur un stabilizē vīrieša un sievietes nobriedušo mīlestību. Bez tās dzimumakts nav pieļaujams, bez tās tas tikai apmierina bioloģisko tieksmi, bet atsvešina partnerus (pārsātinātības likums).

Vīrus nemīlošās sievas to allaž apstiprina, ar riebumu sacīdamas, ka viņu vīri kā dzīvnieki pastāvīgi pieprasa no viņām dzimumaktu. Miloša sieviete to nekad neteiks, jo jūt cilvēka mīlestības radīto tieksmi. Šādai sievietei (arī vīrietim) mīlestības intīmā puse ir tikpat svēta. Priekšlaicīgs dzimumakts kavē mīlestības rašanos, un partneri rikojas kā dzīvnieki, t. i., pēc notikušā attālinās (tiešais rezultāts). Taču, ja mīlestība ir jau nostiprinājusies, vērojams pretējais.

Priekšlaicīgi dzimumakti rada arī negatīvus rezultātus turpmākajā dzīvē. Diezgan daudzas meitenes nezina pašu galveno, no mācības par relišeriem izrietošo pievilcības formulu: – lielajam dzimumtieksmes spēkam jābūt proporcionālam aizlieguma stingrībai. Tādēļ viņas arī nesaprot, kādēļ tiek mainītas kā apavi. Beidzot, saprazdamas, ka tas saistīts ar dzimumaktu (pareizāk – ar seksuālo pārsātinātību), viņas sāk visu intīmo tuvību uztvert (bieži vien neapzināti) kā mazvērtīgu, banālu. Mīlestībā parādās konfliktējoša divdabība – gaišā un tumšā puse. Šādas uztveres veidošanos ievērojami veicina mūsu «seksofobi», kas visā, pat tik vajadzīgajā likumīgo dzīvesbiedru laulības dzīves erotizācijā saskata pornogrāfiju, kuras patieso ļaunumu mēs jau aprakstījām. Konfliktējoša mīlestība vairs nav nobriedusi mīlestība, tā nevar kalpot par sociālu paraugu.

Jaunībā pārāgri uzsākta dzimumdzīve apmierina (noslāpē) to dzimumtieksmi, kas, pastāvīgi stimulējama smadzenes, rada jūtu iespēju, t. i., veicina seksuālo socializāciju. Neapmierināta dzimumtieksme taču pastāvīgi liek jaunajam cilvēkam koncentrēties uz šo jautājumu, pastāvīgi to pētīt un par to domāt. Tā liek viņam būt labākam citu skatījumā. Bet šis skatījums kādreiz var būt arī degradējošs, piemēram, lielu lomu var spēlēt mode un subkultūra. Ja tā ģērbties pašlaik ir modē, nobriedušais jauniešis var justies kā labākais, ja atrodas šīs subkultūras pilnīgā varā (fans) un arī pazemojošā atkarībā. Var būt arī citi nevēlami sevis demonstrēšanas veidi, kas nosprosto ceļu uz pilnbrieda mīlestību.

Tāpat kā citās dzīves sfērās, laime atnāk caur grūtībām, ciešanām un zaudējumiem. Mūsu jomā turklāt iezīmējas arī tās fizioloģiskais pamats. Ja jaunieši to sapratīs, viņiem būs vieglāk nonākt pie mērķa. Viņi pie tā nenonāks, vai nonāks ar lielām grūtībām, ja neko par to nezina, bet vienkārši izmantos pirmo izdevību. Bez šī mērķa nevainība patiešām kļūst smieklīga, bet tautai tas ir ceļš uz bojāeju.

Mūsdienās sarežģītā, daudzšķautņainā cilvēka mīlestība nav iespējama bez dzimumaudzināšanas kopumā, tāpat kā H. Hārlova eksperimentos nav iespējama normāla pērtiķu dzimumdzīve bez attiecīgas pieredzes, kas sākas ar piesaisti. Bez dzimumaudzināšanas palikušos bērnus var pielīdzināt «daļējā sociālajā izolācijā» augušajiem pērtiķīšiem (protams, cilvēka līmenī). Šāda daļēja sociāla izolācija skar bērnus, kuri neredz un nejut vecāku nobriedušo, svēto mīlestību, kā arī tos, kas aug ģimenēs, kurās nav viena no vecākiem, vecāki ir dzērāji vai antisociāli noskaņoti cilvēki vai kurās nav brāļu un māsu. Daļēji sociāli izolēts būs arī bērns, kuram vecāki dod tikai materiālus labumus. Šādi bērni pieaugot nespēj cilvēciski mīlēt. Augstākajiem dzīvniekiem un vēl jo vairāk cilvēkiem dzimumhormoni un centrālās nervu sistēmas zemākie «stāvi» nespēj normāli funkcionēt bez augstāko «stāvu» pieredzes un vadības. Piesaiste, socializācijas sākumposms, atrodas zemākajos un vidējos «stāvos».

Nākamajā daļā dziļāk analizēsim gan šo «stāvu» jēdzienu, gan to mijiedarbību sarežģītajā instinktu un mīlas jūtu vijumā. Tā būs grāmatas «Vēlreiz par mīlestību» trešā daļa.

Tagad, kad mums ir skaidra nobriedušās mīlestības dialektika un kritiskās robežas esamība, mēs spējam visā nopietnībā saprast dzimumsocializācijas un vispārējās dzimumaudzināšanas svarīgumu. Tās nav tikai dīkas pārdomas, bet dzīvē un eksperimentos zinātniski pamatota nepieciešamība, kas ar katru nākamo paaudzi, balstoties uz to pašu mīlestības dialektiku, iegūst aizvien lielāku nozīmi.

Mūsu ģimenēm nav vairs palicis nekāda cita cementējoša spēka, kā tikai *mīlestība*, kas vienīgā spējīga apdzēst naidu ģimenes iekšpusē (sk. 6. krāsaino attēlu). Tieši mīlestības dēļ mums jāsocializē bērni, jābūt par paraugu gan tajā atklātajā sfērā, ko mūsu bērni redz, gan slēptajā, intīmajā seksuālajā sfērā, ko no viņiem slēpjam. Tai jābūt harmoniskai, un mums pašiem tā jāuztver kā vislielākā vērtība, kā lielākais svētums. Tādu, kāda tā ir tēvam un mātei, to vēl ne gluži saprotamā veidā uzsūc mūsu bērni.

Tikai mīlošiem vecākiem var izaugt mīlet spējīgi bērni.

Lai cīnītos par harmonisku mīlestību kā cilvēcisku īpašību, mums jāatbrīvojas no šķēršļiem, kas to traucē. Vispirms no seksofobijas, no šīs mietpilsoniskās pagātnes paliekas mūsu apziņā. Starp citu, tieši tā veicina jaunatnes tieksanos pēc «aizliegtā augļa», kas, kā psiholoģija allaž atzinusi, visiem šķiet tieši tas saldākais.

Tieši tādēļ, kā arī komerciālos nolūkos, seksa revolūcijas galējību (kontrevolūcijas) aizstāvji cenšas ieviest pie mums pornogrāfiju visos veidos, iesaistot pat pusaudzus un bērnus noziedzīgā pornogrāfijas ražošanā, fotografējot un filmējot seksuālas darbības. Tā ir cenšanās

cilvēku seksuālo tuvību pielīdzināt visparastāko fizioloģisko vajadzību apmierināšanai. Arī PSRS 20. - 30. gados kā ļoti progresīvu sludināja attieksmi pret dzimumaktu, ka tas ar jebkuru partneri vīrietim ir tas pats, kas «izdzert glāzi ūdens». Šis vulgarizācijas variants tagad cirkulē citos ietērpos un izteiksmes veidos un meklē sev piekritējus jaunatnē. Šī varianta piekritēji noteikti kļūs par pirmā ceļa gājējiem, ja lasītājs vēl atceras ievadu. Nožēlojama ir sievietes lepošanās ar to, ka viņa spēj pārgulēt ar jebkuru vīrieti, it kā šāda spēja viņu padarītu īpaši vērtīgu. Patiesībā viņa demonstrē savu absolūto milēt nespēju, un normāls vīrietis no tādas centīsies turēties tālāk.

Aplūkotā mīlestības dialektika liecina, ka šādi jauni cilvēki turpmāk nekad nespēs izjust mīlestību, kurā dominante izveidota līdz galam (līdz V - VI fāzei*), sasniedzot vislielāko pilnību, t. sk. komplekso orgasmu. No «brīvās mīlestības» slīkšņas viņi vairs neizrāpēsies. Viņi (tagad jau seku veidā) nav spējīgi izvirzīt tabu, viņiem piemīt progresējoša atsvešinātība un necieņa pret vecākiem. Pornogrāfija un citi seksšova veidi atņem intīmajiem sakariem un līdz ar to visai mīlestībai romantiku, noslēpumainību, kurā ietilpst svētums. Par vienīgo «svētumu», par vienīgo dzīves vērtību, par vienīgo, kā dēļ vispār esot vērts dzīvot, tiek pasludināts sekss. Tas esot moderni, jo tā darot rietumos. Jā, pat bērni neesot nekāda dzīves vērtība... cilvēcīgums, garīgums esot galīgas muļķības... visam pāri stāvēt sekss...

Tā nu ir nolaišanās līdz viszemākajam līmenim. Pacelties augstāk viņi nemaz nevēlas, jo uzskata, ka jau atrodas pašā virsotnē. Ko šādi cilvēki atstās aiz sevis? Viņi jau gan arī neko negrib atstāt ne saviem bērniem, ne savai tautai, viņi dzīvo tikai sev. Un nav jau arī viņiem nekā, ko atstāt. Viņi pat nav zaudētāji, jo nevar zaudēt to, kas nekad nav piederējis.

Kā «zinātnisku» pierādījumu pat izmanto cilvēka vajadzību vērtējumu (piramīdu) psiholoģijā, kur pie primārajām vajadzībām pieder fizioloģiskās un bioloģiskās (barības uzņemšana, siltums ķermenim utt., tajā skaitā arī seksuālā apmierinātība) vajadzības. No tā, lūk, varot secināt, ka sekss cilvēka dzīvē esot pats galvenais. Jā, primārās tiešām ir pamatvajadzības, tās kopīgas cilvēkiem un dzīvniekiem, tikai cilvēks savās vajadzībās ceļas augstāk par dzīvnieku, un piramīdas pašā augšā atrodas garīgo vajadzību apmierināšana, garīgā pilnveidošanās, pašapliecināšanās, kas nav dzīvniekiem. Piramīda nevar stāvēt ar smailo galu uz leju, tad tā apgāzīsies. Ja cilvēks savā attīstībā ir palicis bioloģiskā līmenī, tad tā arī varētu būt un sekss viņam nepieciešams tāpat kā ūdens urinēšana. Arī pamatvajadzību apmierināšanā pastāv primārais un sekundārais. Ja esi nokļuvis tuksnesī un ciet slapes, nekāds sekss dzīvību neglābs un ūdeni neaizstās. Ja ilgi neesi bijis tualetē, sekss nebūs ne prātā, bet vienīgā vajadzība būs ātrāk tur nokļūt.

Daļa cilvēku domā, ka mīlestību var nostiprināt, ja kļūs zināma patiesība par dzimumjautājumiem, par dzimumpsiholoģiju un fizioloģiju. Pētījumi liecina, ka ar to nepietiek. Noturēt savas pozīcijas mīlestībai palīdzēs tikai pilnvērtīga dzimumaudzināšana. Tā novērš konfliktsituāciju starp mīlestības gaišo un cildeno (jūtas) un zemisko un grēcīgo sfēru (dzimumsakari). Kā jau sacīts, šo neirotizējošo dubultošanos rada pornogrāfija no vienas puses un ortodoksālās reliģijas (arī totalitārisma) pieceja jautājumam no otras. Zinātnisks traktējums liecina, ka mīlestībā viss ir svēts. Tikai zinātnisks un patiess intīmo jautājumu skaidrojums, kāds iespējams harmoniski socializētā un seksuāli izglītotā sabiedrībā, neļauj pornogrāfijai un seksofobijai laupīt romantiku vīrieša un sievietes attiecībām.

Vēl daži vārdi par pornogrāfiju. Pazīstami pedagogi un rakstnieki aizvien apliecinājuši, ka cilvēks var izjust un iepazīt mīlestības ietekmi tikai tad, ja viņš pielīdzina dievībai pašu svētāko un dārgāko zemes virsū – sievieti māti, mātes sūtību. Ja sastopaties ar pornogrāfiju, iedomājieties tur attēlotās izvirtīgās sievietes rokās bērnu, kurš ar skaidru skatienu izbrīnījies raugās pasaulē. Jūs sajūtīsiet to zaimošanu, kāda strāvo no jebkuras pornofotogrāfijas vai pornofilmas. Pornogrāfija (ne tikai attēlu, bet arī citas sekса propagandas veidā) spļauj sejā jūsu mātei un mātēi vispār.

Tajā pašā laikā neko nedrīkst aizliegt, jo aizliegums tikai pastiprina interesi par pornogrāfiju. Rietumos izvēlējās citu ceļu – pārpludināja tirgu ar šo produkciju, kas cilvēkos pret pornogrāfiju izraisīja riebumu un vienaldzību. Skolēni pusaudži «rozā kvartāliem» apiet ar likumu. Zaudējumi bija, bet daudz mazāki nekā lietojot aizliegumu. 90. gadu sākumā šī produkcija, kuras pieprasījums rietumos aizvien kritas, atrada plašu noietu pie mums, jo nekas tāds nebija redzēts. Tagad jau arī te pieprasījums ir nesalīdzināmi krities, par to liecina gandrīz tukšās videozāles, kur rāda attiecīgās filmas. Skatītājs uzreiz pamana arī šo filmu ļoti zemo māksliniecisko līmeni (ja par tādu vispār var runāt), sižeta trūkumu, «aktrišu» un «aktieru», maigi izsakoties, nepievilcību. Vai var pieņemt par jaunu, nevainīgu meiteni tādu «aktrisi», kurā jau pa gabalu var pamanīt pieredzējušas prostitūtas vaibstus?

Mazāk ierobežots ir otrs pornogrāfijas veids – agresīvais, ko brīvi pauž subkultūras māksla (jau zinām, ka agresija ir seksualitātes sastāvdaļa). Apspiesta tā izraisa lielas bažas psihoterapeitiem, pat ja tā ir mērena agresija. Ar subkultūru milzīgos apmēros izaudzināta, tā apspiesta raujas ārā ar tādu spēku, ka rada terorismu un karus, cilvēku ievērojami bioloģizējot. Tāpat cilvēku bioloģizē libidozā pornogrāfija.

Sieviešu un vīriešu mīlas attiecībām svētumu atņem arī otra sekса revolūcijas galējība – apgalvojums, ka visstiprākās ģimenes ir tās, kurās valda nevis mīlestība, bet tīra psiholoģiska atbilstība. Tātad arī

seksuālajai sfērai tiek atvēlēta minimāla nozīme. Dabiski, ka tikai psiholoģiskā atbilstība vien nevar laulātajiem dot pilnvērtīgus dzimumsakarus. Tas neizbēgami rada konfliktsituāciju, kas noved pie psihosomatiskām un citāda veida slimībām.

* * *

Nekad neaizmirsīšu vēl ne pārāk veco pacientu, kas lepojās ar savu seksuālo vēsumu un aizkustinoši stāstīja, kā viņa mierīgi, pat mīļi regulāri pavadījusi savu vīru pie citām sievietēm, «kad viņam tas bija fizioloģiski vajadzīgs», nekad neaizmirsu ielikt viņam kabatā tīru mutautiņu, lai «mīļākā neteiktu, ka viņam ir slikta sieva». Te nebija mīlestības. Viņi dzīvoja draudzīgi tikai vienkāršās psiholoģiskas atbilstības dēļ pēc seksuālo lomu sadalījuma – sieva māte un vīrs – dēls. Acimredzot viņi arī skūpstījās tikai psiholoģiskas saderības dēļ. Pats šis pāris rada šķietamību, ka viņiem ir kaut kādas cildenas, svētas attiecības, kurās nav nekā pazemojoša, netīra un grēcīga, bet, tā kā vīrs bez «tā» nevar iztikt, viņu sūta grēkot kaut kur citur. Turklāt šāda tuvība vairs jau nevar būt mirdzoša mīlestības virsotne, kā tas ir cilvēkam, bet vulgāra dzīvnieku pārošanās, tādēļ tiešām kaut kas netīrs un pazemojošs. Divi šīs ģimenes bērni nebija spējīgi nodibināt savas ģimenes (šī iemesla dēļ viņi arī griezās pie manis).

Šis gadījums arī pasvīturo, ka naida jūtu trūkums mīlošā pāri (to nebija šo divu bērnu mātei) kropļo ne tikai bērnus, bet laupa pārim seksuālās dzīves priekus. Sekss nevar būt bez abu tā sastāvdaļu klātbūtnes, t. i., libido un agresijas, jo tās viena otru stiprina. Agresijai gan pie cilvēkiem jābūt cilvēcīgai. Psihoterapeiti diezgan bieži nezina, kā izlādēt pacienta agresiju. Vislabākais te ir dzimumdzīve.

Pastāv vēl vairāki paņēmieni, kā sašķelt mīlestību divās daļās – gaišajā, cēlajā un netīrajā, zemiskajā. Par prostitūciju runājot, tādi ir minētie ārļaulības dzimumsakari. Tie psiholoģiskajā ziņā par tādiem kļūst kaut vai tādēļ, ka tos nepieciešams rūpīgi slēpt. Tas vienlaikus piešķir «grēcīguma» piegaršu morāli pilnīgi attaisnojamiem sakariem, rada tajos konflikta iespēju.

Pievēršanās «tīrajam», t. i., patērīna seksam, var sagandēt cilvēka dzīvi, pazudināt viņu garīgi un fiziski. Tas nereti notiek ar seksuāli nesocializētām personām. Par to liecina bezgala daudzi piemēri.

* * *

Sieviete sūdzējās par pastāvīgām sāpēm vēderā, nomāktību, nedrošību, bezmiegu un savas dzīves bezjēdzības sajūtu. Viņa bija studente. Mācīties bija kļuvis grūtāk. Tuvojās pavasara sesija, bet ieskaites nebija nokārtotas. Grāmatas un konspekti krita ārā no rokām...

Aplūkojot pēcoperācijas rētas uz viņas vēdera, uzzinot viņas dzīvesstāstu, likās, ka manā priekšā ir nocirsta ziedoša ābele. Anamnēzē noskaidrojās, ka vecāku attiecības bijušas «vēsas», reliģiozā māte propagandējusi askētismu.

Ne uzreiz, bet smagās, uz pašnāvību tendējošās depresijas ārstēšanas gaitā viņa izstāstīja, kā viss noticis. Meitenes dzīvē ielauzies nobriedis un seksā pieredzējais vīrietis. Viņš to aizrāvis ar savu «visa varēšanu», bieži uzsvērot savus plašos sakarus («blatus»).

Sākumā meitene tiešām sajutusi atbalstu grūtā brīdī. Drīz palīdzībai un uzmanībai pievienojušies restorāni, kur, uzbudinoties ar atbilstošas mūzikas ritmiem un ķermeņu tuvību dejā, vīrietis kolekcionārs kaldinājis kārtējo «uzvaru». Kādu dienu viņš ieteicis meitenei izlasīt par «modernā seksa tehniku», pats atnesis šo grāmatu, pēc tam vēl citu erotizējošu literatūru, kas varbūt būtu piemērota laulātiem ļaudīm, nevis jaunai meitenei.

Zīnkārības mudināta, viņa atdevusies šim vīrietim. Vēlāk sākušies aborti, kuru rezultātā iekaisuši dzemdes piedēkļi. Tas veicinājis ārpusdzemdes grūtniecības iestāšanos. Lai glābtu dzīvību, bijusi vajadzīga operācija, pēc kuras arī palikušas neglītās rētas uz vēdera. Skaidrs arī tas, ka bez ārsta palīdzības šī jaunā sieviete nekad nespēs gūt baudu intīmā tuvībā. Pārdzīvojumu rezultātā viņa kļuvusi frīgida. Viņa vairs netic mīlestībai, netic cilvēkiem. Tagad jau viņa pati rada augsni līdzīgiem gadījumiem. Vēl tikai jāpiebilst, ka mūsu klubā ieradās ap divdesmit sievietes, kuras šis vīrietis bija novedis uz prostitūcijas ceļa. Šī notikuma turpinājumu es vēlāk izlasīju A. Kolberga romānā «Atraitne janvārī».

Šajā diezgan bieži sastopamajā gadījumā jau izpaužas cita bio-sociāla likumsakarība – bioloģiskā faktora cīņa ar sociālo, kas socializētā un psiholoģizētā mīlestībā ienes konfliktu un pretrunas (cilvēkā abas šīs puses pastāvīgi krusto šķēpus), kas sarežģī vīrieša un sievietes attiecības, padara grumbuļainu viņu ceļu uz mīlestību vai noārda jau radušos mīlestību. Tā jau ir specifiska mīlestības dialektikas likumsakarība, kas būtu jāzina katram.

Pietiek tikai vājināt socializāciju, kad augšup tiecas izlausties bioloģiskais faktors, kas nekad, pat vissamaitātākajam cilvēkam nevar izlausties pilnībā, bet ar savu «dumpošanos» liek veikt kroplīgas darbības, nodoties izvirtībai un izraisa pat vēl nopietnākus noziegumus. Gandrīz vienmēr atklājas, ka seksuālā ziņā izvirtuši cilvēki izdarījuši vai spējīgi izdarīt arī citus noziegumus. Tā arī minētajā piemērā – pavedējs tika divreiz sodīts par krāpšanu un laupīšanu lielos apmēros, bet pirms tam viņš ieņēma cienījamu stāvokli sabiedrībā, mācīja citus dzīvot.

Pēdējais ļaunums gan vēl nav tik liels salīdzinājumā ar to, ko šādi cilvēki nodara mīlestībai, vulgarizējami tās intīmo sfēru, nostiprinādami vēsturiski radušos viedokli, ka tā sastāv no zemiskā dzīvnieciskā un cēlā cilvēciskā (dvēseliskā), no netīrā un tīrā. Tas nevar neradīt nopietnus konfliktus.

Nepareizi būtu domāt, ka, uzbūvējuši mīlestību, mēs visu esam izdarījuši un varam dzīvot mierīgi. Attīstība turpinās arī pēc tam, tikai citā kvalitātē.

Cilvēki ar vāji attīstītām garīgām vajadzībām un interesēm nevar dziļi mīlēt, viņi nav spējīgi izjust vajadzīgo garīgo vienotību ar mīļoto, viņi bērnībā un jaunībā nav izgājuši cilvēku savstarpējo attiecību skolu. Viņi ir apstājušies kādā fāzē pirms kritiskās robežas. Tātad pirms

dzimummīlestības rašanās katram cilvēkam ir nepieciešama pieredze (socializācija) savstarpējo attiecību jomā, piemēram, cieņas un atsaučības apliecinājumi piederīgajiem un tuviniekiem, biedriem un draugiem, ir nepieciešamas rūpes par citiem cilvēkiem.

Izcilie pedagogi uzsver, ka, ja bērns attīstāmajos neiemācīsies mīlēt vecākus, brāļus un māsas, savu ģimeni, savu skolu, ja viņa raksturā būs izveidojušās dziļas egoisma iezīmes, ir maz cerību, ka viņš būs spējīgs mīlēt savu izredzēto sievieti... Jaunietis nekad nespēs mīlēt savu līgavu un sievu, ja viņš nav mīlējis savus vecākus, biedrus, draugus...

Tas nozīmē, ka atbilstošajos smadzeņu centros jārada mīlestības dominantei labvēlīga vide, tie jātrenē. Tas ir otrs socializācijas jautājums, kas attiecas uz garīgo sfēru. Īsta, patiesi cilvēciska mīlestība pēc kāzām neizzūd. Pastāvot īstai, nobriedušai mīlestībai, pēc tuvības nerodas riebums un žēlums pret partneri. Mīlestība joprojām turpina ceļu uz nākamo fāzi – garīgo intimitāti.

Ar jēdzienu «intimitāte» turpmāk apzīmēsim visdziļāko garīgo tuvību, nesagraujamas savstarpējas uzticēšanās, iejūtības, rūpju un maiguma iespēju un realizāciju. Šajā fāzē laulātie īpaši uztver un sajūt viens otru, viņi «iemācījušies» tikai viņiem vien saprotamu skatienu un žestu valodu, vairs nav nepieciešamības piedot, jo abi viens otru neapzināti attaisno, nav aizdomīguma, jo nav nekādas krāpšanas (tas neattiecas tikai vienīgi uz dzimumsfēru!). Tā ir mīlētāju empātija. Orgasms ir kompleksais, pie kura fizioloģiskais var pat nebūt, bet partneri nejutīs frustrāciju. Visu kompensēs emocionālais un garīgais orgasms, kas ir kompleksā sastāvdaļa. Bērni šādā ģimenē socializēsies harmoniski.

Jūtu un vēl jo vairāk garīgās intimitātes fāze (sk. krāsainajā attēlā violeto krāsu) liecina, ka mīlestības dominante izveidota līdz galam. Svētnīcai uzlikts jumts, jebkādas stihijas pret to ir bezspēcīgas, jo mīlētāji ir ieguvuši adaptīvu plastiskumu. Tam nav cita pamata, kā īsta, nobriedusi, cilvēciska mīlestība. Laulības noslēgšana ir pieļaujama tikai tad, kad abu partneru starpā rodas dziļas intimitātes (empātijas) pazīmes. Tikai tad tiks nodrošināta sievas un vīra līdztiesība un vienlaikus personības autonomija un brīvība. Tikai tāda, ar patiesu mīlestību apveltīta daudz bērnu ģimene var veikt savu galveno pienākumu jeb neatņemamo «veco» pamatfunkciju – jaunās paaudzes atražošanu. Te socializācija un audzināšana iepotēs bērniem sociāli aktīvas, atbildīgas un kulturālas personības īpašības, lai pēc tam viņi savukārt aizsāktu jaunu, vēl augstāku kvalitāti.

Socializējamies šādā ģimenē, bērni gūst arī iekšēju nepieciešamību vēlēties savus bērnus. Daudz bērnu ģimenē augušie savukārt rada

daudzbērnu ģimenes ar priekšzīmīgu audzināšanu. Tā jau ir socializācijas socializācija.

Mīlestībai, tāpat kā visam, kas pakļauts dialektikai, vienlaikus ir arī tieksme pēc brīvības. Tā neatzīst ierobežojumus. Mīlestība atzīst tikai sevī ierobežošanu mīlotā dēļ. Tas dara to vēl cēlāku un spēcīgāku. Tātad arī pašreizējās parauga radišana ietilpst dzimumaudzināšanā.

Lai mīlētu citus, ļoti svarīgi ir mīlēt sevi. Meitene, kas nemīl sevi, ātri atdodas puisim, domādama, ka tā izrāda mīlestību un veicina to arī vīrietī, bet īstenībā pēc seksuālās pārsātinātības likumsakarības viņa puisim pēc akta liks izjust riebumu – sevī un meitenes nicināšanu, kas būs solis uz mīlestības mazspēju abiem.

Dzimumdzīves saistība ar citām dzīves sfērām

Kā zināms, ikviena cilvēka jūtām un emocijām ir noteiktas iespējas, kāda galējā robeža. Lai cik emocionāli bagāts būtu cilvēks, tomēr, ja viņš iztērēs savas jūtas vienā sfērā, to var pietrūkt citur. Baznīca to sapratusi jau sen. Nevarēja taču aklāti atzīt – «Mīliet viens otru mazāk, lai mīlestības pietiktu vēl arī Dievam un baznīcai!» – Sapratusi, ka mīlestības pamats ir dzimumtieksme, viduslaiku baznīca pasludināja, ka intīmie sakari ir grēks. (Tas attiecas uz viduslaiku baznīcu, tomēr neaizmirsīsim, ka šiem aizliegumiem bija arī pozitīva nozīme. Senajā Indijā, kur ļaudīm piemita augsts garīgums, šādu aizliegumu nebija.) Nonāca pat tiktāl, ka garīdzniecības ideologs Mārtiņš Luters noteica dzimumsatiksmes normu divas līdz trīs reizes nedēļā, kaut ko aizņemoties no Korāna, kur šī norma diferencēta atkarībā no nodarbošanās veida. Viduslaiku baznīcai dzimumakts neskaitījās grēcīgs tikai tad, ja pēc tā iestājas grūtniecība. Bija pat noteikts, kā dzimumakta laikā jāguļ sievietei. Par noteiktās pozas maiņu viņai draudēja inkvizīcijas tiesa.

Taču pirmsākumos pati baznīca ieteica neskaitāmas daudzveidīgas pozas, saskatot tur profilaksi ģimenes cilvēka «kreisajiem» gājieniem. Izsargāšanās no grūtniecības bija kategoriski aizliegta. Grēksūdzes laikā jaunas meitenes tika iztaujātas, vai viņām viss neliekas citādi. Tā priekšā pateiktais «grēks» kļuva par kārdinājumu, kas radīja psihoseksuālas traumas ar visām sekām, par kuru nozīmi dzimumaudzināšanā vēl runāsim. Kļūst skaidrs, no kurienes nāk šis mietpilsoniskais «kaunīgums» dzimumjautājumā, kur rodas «svētais» sašutums par mēģinājumu profilakses nolūkā iztīrīt seksta jautājumus vai ārstniecības nolūkā parādīt uz Indijas senā Mīlestības tempļa sienām zīmētās seksuālās tuvības pozas. Tās radījuši šīs senās un gudrās tautas priekšstati par dievu. Šī tauta, tāpat kā mēs Baltijā (atcerēsimies «nerāt-nās dainas»), saskatīja dievu ikvienā cilvēkā. Tādēļ arī šai tautai piemīt izteikta cilvēkmīlestība.

Tagad saprotams, kādēļ tie, kuriem pieder augstā vara un kas piespiež sevi milēt, vienmēr izlikušies par svētuļiem, lai gan bijuši seksuālā ziņā izvirtuši līdz galējībai. Karaliene Viktorija, viena no izvirtušākajām sievietēm senajā Anglijā, izdeva bargu likumu, kas ierobežoja sievietes aktivitāti dzimumakta laikā, tā cerot noslēpt savu izvirtību.

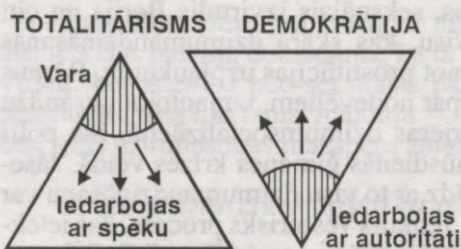
Kaut ko līdzīgu varējām vērot pie mums personības kulta laikā. Uz Dieva vietu pretendējošais Staļins, seksuālais izvirtulis Berija un citi varenie kā pornogrāfiju vajāja visu, kas skāra dzimumaudzināšanas intīmo sfēru, tajā pašā laikā veicinot prostitūcijas uzplaukumu. Bērnus kūdīja pret vecākiem un padarīja par nodevējiem, izmantojot pusaudžu vecuma īpatnības. Tas radīja barjeras dzimumsocializācijā. Šīs politikas augļus joprojām ievācam mūsdienās ģimenes krīzes veidā. Jāsecina, ka socializāciju ģimenē un līdz ar to visu dzimumaudzināšanu var deformēt daudzi vēstures procesi. Jebkurš vēsturisks process, kas ietekmē tautu, neizbēgami ietekmē arī tās pirmavotu – ģimeni. Reizēm tas notiek it kā nemanāmi un neapzināti, citreiz tā ir tieša ietekme, kuru tiecas teorētiski pamatot. Valsts iekārtas attieksme pret ģimeni un līdz ar to pret dzimumjautājumu var kļūt par šīs iekārtas demokratisma indikatoru. Tautas vara vienmēr atbalstīs tautas pirmavotus, bet tautai sveša vara gluži otrādi – reizēm liekuļodama, skaistiem vārdiem cildinādama ģimeni, cirtīs šīs tauta saknes.

Aplūkosim jebkuru totalitāru (praktiski vienmēr prettautisku) režīmu. Jau sākot ar šīs hierarhijas (to citādi nenosauksi) virsotni un tās vadoni (barvedi) var pamanīt izteiktas izvirtības pazīmes un mīlestības noliegšanu – zivs pūst no galvas. Mēs labi atceramies vienu no pirmajiem Staļina uzspiestā sociālisma līderiem Latvijā, kas palika uzticīgs šai iekārtai arī pēc tam, kad tā bija zvēriski iznīcinājusi viņa ģimeni. Tā ir izvirtība vispārākajā pakāpē, nevis uzticība idejai. Kas var būt amorālāk, kā savas hierarhijā ieņemamās vietas dēļ pakļaut slepkavīgo barvežu patvaļai tuvākos cilvēkus! Bet vadonis šo amorālību pasludināja par politisku briedumu!

Pats valdnieks allaž izceļas vai nu ar izvirtību, vai ar pilnīgu jūtu spēju trūkumu, tādēļ attiecas pret tām negatīvi. Viņa darbībā, viņa izdotajos likumos aizvien jaušams naidis pret ģimeni, viņš it kā jūt, ka harmoniskās (pilnīgi socializējošās) ģimenes gatavo tautai brīvību mīlošus, demokrātijas alkstošus, labus un žēlsirdīgus, augsti morālus cilvēkus. Tā būs viņa, izvirtuļa, nāve. Viņam vajag, lai ģimene «producētu odzes» (Jevtušenko izteiciens). Tādēļ tika izvīzīts jau minētais lozungs, ka cilvēku tikai tad var uzlūkot par politiski nobriedušu, ja viņš idejas dēļ spēj nodot tuviniekus, pat tēvu un māti (Pavļika Morozova sindroms).

Dabiski, ka tas socializāciju padara neiespējamu – nesekosi taču ienaidnieka paraugam. Šādā ģimenē audzis cilvēks kļūst bioloģizēts

(odzei līdzīgs). Viņš vairs nav tautas pārstāvis (kļūst par Kangaru). Viņš iekļaujas bioloģiskajā hierarhijā ar vadoni priekšgalā, viņā mostas (pareizāk sakot atraisās) ģenētiski ieprogrammētas (ataviskas) tendences. Bet vadoņiem, dabiski, nevar būt citāds, kā tikai izvirtīgs, bioloģisks (tikai maskēts) dzīvesveids, jo vēl ir saglabājušies atsevišķi neiznīcināti Cilvēki. Tādēļ šādos režīmos aizliegts atklāti runāt par lielu un mazu

11. zīmējums

vadoņu personisko dzīvi, neviens neuzdrošinās uzrakstīt par viņu izvirtīgajām dēkām, par viņu slimībām utt. Bet attiecībā uz politisku vai citu vadoni tas ir ļoti svarīgi, jo augsti stāvošas personas piemērs ir svarīgs faktors viņa vadītās tautas socializācijā.

Totalitārismsam viss ir jākontrolē. Nauds pret ģimeni totalitārisma veidojas tāpēc, ka ģimene ir grūti kontrolējama. To vispār nevar izdarīt ar normālu ģimeni, tāpēc par sabiedrības pamatu sāka sludināt darba kolektīvu, uz kuru tad pārcēlās arī dzimumdzīve, radot ārkārtīgi dziļas saknes prostitūcijai. Tā ir arī seksuālās socializācijas graušana, bet darba kolektīvs bija izdevīgs tāpēc, ka tur jau vienmēr attiecīgie orgāni varēs iefiltrēt kādu «savu cilvēku», kas pēc tam aizniegsies arī līdz ģimenei. Rezultātā ģimenes kļuva aizvien vājākas.

Tagad ģimenes vājina ar seksuālo visatļautību. Valsts vara transformējas jauna tipa totalitārisma – naudas varas totalitārisma (atcerēsimies kāda mūsu vadītāja izteicienu – viss maksā tik, cik tas maksā!), kam arī traucē stipras ģimenes. Dzimumdzīvi cenšas atraut no ģimenes – arī tā ir nopērkama par naudu. «Kolektīvās dzīves priekšrocības» apguvuši vairums pašlaik pie varas esošie. Kā tad toreiz bija ar atbildību? Kas atbildēja kaut vai par tādu lietu, kā audzināšana? Viss kolektīvs! Tātad konkrēti neatbildēja neviens. Vai mūsu pēdējo gadu notikumi spilgti neilustrē šo sociālisma laiku tēzi? Tagad plaši lieto vārdus «politiskā atbildība», ko neviens tā īsti nespēj paskaidrot. Ja tā nav pilnīga bezatbildība, tad labākajā gadījumā atbildība tikai savai partijai, tātad tam pašam «kolektīvam», kurā atkal par visu atbild visi – tātad neviens. Loks noslēdzas. Varbūt tāpēc mums vēl ilgi nebūs likuma par prostitūciju un pornogrāfiju.

Vai ģimene ar tās saliedējošām tradīcijām, veselīgu, pareizi socializējošu audzināšanu, ar spēju radīt pilnvērtīgu nākamo paaudzi vēl atjaunosies? Vai šim uzdevumam tautai vēl pietiks spēka? Garīgi stipru nākamo paaudzi spēj radīt tikai un vienīgi pilnvērtīgas ģimenes, nekādas citas programmas un «projekti» te nevar palīdzēt. Ja nebūs ģimenes, nebūs arī tautas. Stipra tauta ir tikai tur, kur ir stipras ģimenes.

Rietumu žurnālisti uzmanīgi vēro katru politisko līderu soli. Šī «spiegošana», kā to kādreiz dēvēja, ir attaisnojama un augsti morāla, jo notiek tautas interesēs. Šo rindu autors ir pret žurnālista ielaušanos parasta pilsoņa intīmajā dzīvē, bet balso «par» attiecībā uz politisko līderi. Mums vismaz jāzina, cik morāli tīri ir mūsu izvēlētie kandidāti un ne jau tikai seksuālajā jomā vien. Tas nebūs untums, ja ASV tauta nebalsos par prezidentu, kas šķīries, vai, nedod dievs, saticies ar vieglas uzvedības meičām. Bila Klintona «seksuāli-politiskie» sarežģījumi vēl ilgi paliks ASV pilsoņu atmiņā.

Te der atcerēties, kādu reakciju staļiniešos sākumā izraisīja mūsu kādreizējo politisko līderu (Hruščova, vēlāk Brežņeva) parādīšanās tautai un ārzemēs kopā ar sievietēm. Nav grūti uzminēt, par ko tas liecina. Staļinistiem tīkamāka bija vadoņa barveža uzvedība, kurš, kā tagad kļuvis zināms, bija pārvērtis Lielo teātri par savu dzimtļaužu teātri un izmantoja aktrises tāpat kā kādreizējos dzimtcilvēkus. Viņa paraugam bija sekojuši pārējie. Visus pārspēja Berija, kurš savu kalpu dienā saķertās sievietes vakaros ielaida mājas peldbaseinā, lai izvēlētos skaistākās nakts orgāijai. Zivs galva puva, bet tautā attīstījās ģimenes krīze ar visām no tās izrietošajām sekām, arī desocializāciju – virzību atpakaļ uz dzīvnieku līmeni.

Vadonim tas bija pa prātam. Viņš valdīja ar bara hierarhijai piemērotām metodēm, tautu bija pārvērtis par skrūvīšu kaudzi, par aunu baru, kam vajadzīgs gans, jo bez tā baram draud bojāeja. Auni sen atradinājušies dzīvot brīvībā, kļuvuši par mājdzīvniekiem un spiesti dievināt savu vadoni (un arī kāvēju) ganu. Tā tēlaini izskatās psiholoģiskā degradācija totalitārisma apstākļos.

Vai mēs nedarām to pašu, kad, vēlēdamies izsargāt bērņus no agrīnas dzimumdzīves, nomelnojam un pazemojam mīlošu cilvēku intīmās attiecības, veselīgo erotiku? Tādējādi mēs iznīcinām bērņos spēju socializēties šajā sfērā un pēc tam arī spēju harmoniski mīlēt. Mīlestībā visam jābūt svētam un kristāltīram, bet vēl svētākām jābūt intīmajām tieksmēm un dzimumsakariem.

Harmoniska, nobriedusi mīlestība vai gatavība tai (spēja uz to) ir cilvēka svarīgākā pazīme. Tikai mīlestības apdvests cilvēks saplūst ar savu tautu, tā piedaloties savas tautas nākotnes veidošanā. Izcilais pedagogs Suhomļinskis uzsvēra: – «Ja vēlaties, lai audzēknis saprastu un uztvertu lielu morāli politisku skaistumu, dariet tā, lai viņš saprastu un saudzētu intīmo jūtu skaistumu! Bez intīmo jūtu skaidrības nav iespējama pilsonisko jūtu skaidrība.»

Mīlestība, būdama bioloģisko un sociālo attiecību, fizioloģisko un psihisko komponentu, daudzpusīgas un dziļas matērijas un apziņas dialektikas komplekss, apvieno cilvēka dabas doto un sabiedrisko būtību. Iemācīt to ir socializācijas uzdevums. Nākamo paaudzi socializē tāda vecāku mīlestība, kas demonstrē pēctečiem pretstatu nesaraujamo

vienību un cīņu, vienlaikus it kā pievilkšanos un atgrūšanos – tā ir nobriedusi mīlestība.

Nobeidzot šo nodaļu un ievērojot problēmas svarīgumu, ļaušu lasītājam ielūkoties vēl kādā vēstulē, šoreiz ar nolūku likt padomāt, kāds liktenis nākotnē gaida meiteni Brigitu. Pie šīs vēstules mēs atgriezīsimies nodaļā, kas būs veltīta transakta psiholoģijai ģimenē.

Labdien, cienījamais Jāni Petrovič!

Jums rakstīt mani piespieda mana ģimenes dzīve. Mana kolēģe nesen bija Jūsu lekcijā pie mums Viļņā un ar tādu sajūsmu runāja par Jums un Jūsu lekciju, ka, godīgi sakot, es nespēju atturēties un nolēmu tomēr Jums aizrakstīt. Varbūt veltīgi, bet tomēr... Ja nu man vēl var palīdzēt?

Tagad mazliet par sevi. Man ir 26 gadi, jau 6 gadus esmu precējusies, aug meita Brigita, bet attiecības ar vīru mums nav labas. Mēs dzīvojam pie viņa vecākiem dzīvniecību dzīvoklī, mums ir sava istaba, bet no tā nav vieglāk. Agrāk, kamēr nebija meitas, dzīvojām labi, liekas, ka mīlējām viens otru, bet, kad radās nepieciešamība nopietni palīdzēt, padomāt par ģimeni, sāka rasties domstarpības, pēc tam sākās nesaprašanās vienā no galvenajām sfērām – seksuālajā dzīvē. Man tas ir drausmīgi.

Šajā ziņā vīrs man ir ļoti vajadzīgs, bet diemžēl viņa jūtas pret mani, liekas, atdzisušas. 2 - 3 reizes mēnesī gan viņš uzņemas man tuvoties, bet tas atgādina vienkārtīgu dzīvniecisku instinkta apmierināšanu, lai gan, ja notiek dzimumakts, neko labāku nevar vēlēties, bet man 2 - 3 reizes mēnesī ir piliens jūrā, to es viņam pateicu (es gan mīļāko atradu, gan lūdzu aprunāties ar ārstu), bet nekādiem vārdiem nebija pozitīvu rezultātu, un es nolēmu protestēt citādi – pārstāju mazgāt veļu un gatavot ēdienu. Bet viņš sāka glabāt naudu pie sevis. Vispār, manuprāt, ģimene viņu galīgi neinteresē. Tiklīdz es sāku noskaidrot mūsu attiecības, atbilde ir klusēšana. Tāda loģika – labāk paklusēšu, lai nelamātos. Esmu jau visas asaras izraudājusi, bet nav nekādas jēgas.

Tagad viņš vai nu nerunā ar mani, vai ir rupjš (es jau nodomāju, ka tādu viņu padarījis darbs ar suņiem milicijā, bet ar māti taču viņš runā normāli un ar māsu arī). Tas man ir visgrūtāk, bet viņš saka – «Tu gribēji brīvību, tu to dabūji! Ar ko tu esi neapmierināta?» – Bet pats sācis naktis nenākt mājās, te strādā, te saka, ka dzēris un pēc tam bijis jāatskurbst, un visu nakti pavadījis nezin kur.

Toties, ja es aizkavējos darbā, vienmer jādzird pārmetumi. Vēl ir daudz problēmu finansiālā ziņā, bet es domāju, tas Jūs neinteresē. Vai vismaz par to varēs parunāt vēlāk, ja Jūs atradīsiet iespēju un laiku man atbildēt.

Ar nepacietību gaidīšu Jūsu atbildi.

Ļena

Kā noskaidrojās, gan Ļena, gan viņas vīrs uzauguši ģimenēs, kurās nav bijis mīlestības un arī seksuālās harmonijas, kas atspoguļojas bērnos un viņu ģimenēs vēl izteiktākā formā.

Dziedāšana, sekss un mīlestība (šūpla dziesmas kā socializācijas sastāvdaļa)

Jautājums: Savos rakstos Jūs esat mani pārliecinājis par dažādas mūzikas nozīmi pretējo dzimumu attiecībās. Bet kā ir ar balsi saīšu muzicēšanu, t. i. ar dziedāšanu?

Judīte S.

Arī par to jau esmu rakstījis. Piemēram, par «ķērkstošo» balsi dziedot, kas uzbudina centrālajā nervu sistēmā seksuālos centrus un tāpēc nav pieņemama tiem, kas mīlas attiecībās augstāk vērtē jūtas un emocijas, tāpat tiem, kas no infantīlās paaugstinātās seksualitātes fāzes ir piegājuši tuvāk briedumam, kļuvuši pieaugušāki vismaz šajā ziņā. Muzika ir neklūdīgs un tiešs rādītājs tam, cik augsts ir psihoseksuālais briedums, pēc kā var spriest arī par citu īpašību briedumu un psihi vispār.

Dziedāšana ir mūzikas pirmsākums. Jau cilvēkveidīgie pērtiķi dzimumakta priekšspēlē dzied. Šī dziedāšana gan vairāk līdzinās automobiļa motora rūkšanai, ja piespiež gāzes pedāli, bet pērtiķu mīlestībā tam ir liela nozīme. Cilvēkam dziedāšanai ir vēl lielāka nozīme. Dziedājspējīgiem ir līdz pat 5 - 6 reizes lielākas izredzes piesaistīt sev mīlētājus, turklāt nemaz nav jādzied izcili.

Latvieši ir diezgan dziedoša tauta, tāpēc arī var cerēt, ka dziesmas mums ilgi palīdzēs būt mīlamiem un mīlelspējīgiem. Vēl ir jāzina, ka, jo melodiskāka melodija, jo tā sarežģītāka, jo tuvāka tā mīlestības jūtām. Šāda melodija ietērpj kailo seksu brīnumkrāšņā emociju tērpā.

Ļoti daudz mīlestības ir šūpladziesmās. Šajās dziesmās skan tīra jūtu emociju informācija, kas socializē mazuli, kam tā veltīta, tīrai, kā mēs sakām, dvēseliskai mīlestībai. Dziedošajai māmiņai vai tētim ir ļoti jāmīl savs bērniņš, jo tas noteikti izpaudīsies bērnam saprotamā tembrā. Arī iemīlējies dziedonis vai dziedātāja dzied daudz iespaidīgāk. To vajadzētu zināt un ievērot ierakstu veidotājiem un arī klausītājiem. Ja mums laimējas iegūt disku, ko iedziedājis dziedātājs savas mīlas plaukumā, to var izmantot mīļotā cilvēka aktivizēšanai.

Šūpladziesmas bērniem socializācijas nolūkos vajadzētu dziedāt līdz 5 gadu vecumam. Līdz 2,5 gadu vecumam ir gandrīz vienalga, kas dzied šūpladziesmas, toties vēlāk būtu vēlams, lai meitiņai to dara tētis, bet dēliņam mamma. Tas var novērst pāragru aizraušanos ar seksu, veicināt atbilstošāka vīra vai sievas izvēli un vispār dod iespēju bērnam būt laimīgam mīlestībā. Šūpladziesmu sagatavotie visbiežāk sublimējas talantu uzplaukumam.

Kad nepieciešama pāru terapeita konsultācija

Šeit pastāstīsim, kā katram (pat pusaudzim) ir tiesības saņemt palīdzību, pat ja viņa mīlestība ir pāragra vai radušies citi sarežģījumi draugu attiecībās, jo draudzību nenošķīram no mīlestības. Tomēr reizēm tas ir ļoti sarežģīti

Vai bērnu var ieņemt zem klavierēm koncerta laikā?

Tā bija jau trešā vizīte pāru terapijā jauniem cilvēkiem, kas pastāvīgi strīdējās. Viņiem bija bērniņš, kura dēļ mēs arī centāmies panākt mieru šajā konfliktģimenē. Viņu strīdi reizēm bija nopietni, bet reizēm komiski un absurdi.

Šoreiz viņi bija nopietni saķīvējušies, risinot jautājumu, vai uz skatuves koncerta laikā zem lielajām koncertklavierēm var notikt dzimumakts. Jaunajam vīram kāds bija pastāstījis šādu anekdoti, bet sievai viņš to atstāstīja it kā patiesu notikumu par kādu patreizējo slavenību, kurš tieši tāpēc esot talantīgs.

Parēķinājusi, ka tam vajadzēja būt notikušam padomju laikos, sieva krasī iebilda, ka tolaik tas tā nevarēja notikt (it kā tagad tas būtu iespējams? Kā gan mēs vērtējam mūsdienas!). Vīrs pastāvēja pie sava apgalvojuma. Kīviņš varēja beigties ar vardarbību.

Neiedziļinoties, kam te varētu būt taisnība (droši vien jau sievai), padomāsim par šī gadījuma nonākšanu līdz nopietnam agresīvam strīdam. Abu ģimenes, no kurām viņi nāk, bija bezkonfliktu, kā redzams 10. zīmējumā. Tātad šī parādība nebija iesocializēta, bet bija socializējies kaut kas cits.

Vīra ģimenē līderis bija tēvs, turklāt līderis ar pozitīvu nozīmi – gādīgs un maigs pret ģimeni. Sievas ģimenē līderis bija bijusi māte. Kā jau sieviete emocionālāka pozitīvā nozīmē. Tikai bērnu ģimenē tas izraisīja nepārvaramu konfliktu – cīņu par līdera lomā, cīņu par varu, kurā nopietni jautājumi (piemēram, pie kā glabāsies nauda, jo nauda ir varas simbols) mijās ar komiskiem (vai koncerta laikā zem klavierēm var notikt dzimumakts). Piekāpšanos nevarēja panākt ne vienā, ne otrā pusē, katrs cīnījās par to, kas bija iesocializējies viņa ģimenē.

Šie strīdi nebeidzās pat tad, kad jaunie saprata to cēloni – tik liels ir socializācijas spēks. Tas lieku reizi norāda uz to, ka, ejot pie altāra, ir sīki jāanalizē nākamā vīra un sievas ģimenes, jo katrs no viņiem nes sevī to, kas iesocializēts (iepotēts) viņa ģimenē. Dažkārt tās ir gauži nesavienojamas lietas. Tad pirms laulību noslēgšanas ir nepieciešams ilgs pārbaudes laiks, kurā nebūtu par ļaunu apmeklēt pāru terapeitu.

Dažādību šajos variantos var būt tūkstošiem. Divās trešdaļās gadījumu mēs varam dzirdēt apmēram šādu izteicienu – «Abu vecāki dzīvoja saticīgi, bet jaunie nevar atrast kopēju valodu!» – Šis piemērs parāda vienu no variantiem. Jaunie ir iesocializēti tā, ka uzskata, ka bez konfliktiem ģimene vispār nemaz nevar pastāvēt. Konflikti viņiem šķiet nepieciešami jebkuros – gan sadzīves, gan intīmajos jautājumos.

Kas jūs sagaida, kad dzīvosiet kopā?

Visvairāk par šo jautājumu uztraucas lielākā daļa meiteņu. Puiši par to domā mazāk, viņi vairāk domā par ģimenes materiālo nodrošināšanu. Bet lietas būtība ir pavisam citur. Būs jāsavienojas divu ģimeņu tradīcijām, kuras var izrādīties pavisam atšķirīgas vai pat nesavienojamas. Vienam no viņiem nāksies no savā ģimenē ieaudzinātā atteikties. Jau minējam anekdotisko, bet par šķiršanas iemeslu kļuvošo strīdu par bērna ieņemšanas iespēju zem klavierēm koncerta laikā uz skatuves. Vīrs, zinot, ka tā tas nevar notikt, strīdā tomēr palika pie sava, ka «tas tā var būt». Sieva, saprotot tā visa absurdu, nevis vienkārši pasmējās, bet iedegās strīdā un centās pierādīt savu taisnību, ka «tā nevar būt».

Tik tālu var novest cīņa par varu ģimenē, kas katra šī jaunā pāra vecāku ģimenē bija organizēta citādāk. Tikai izpratuši, kāpēc viņi pastāvīgi cīnās par «pēdējo vārdu ģimenē» un jau ir nolēmuši savu mazulīti atstāt augam nepilnā ģimenē, ļoti rūpīgas psihoterapijas rezultātā sadalīja lomas ģimenē tā, lai tā kļūtu harmoniska. Viņu abu vecāku ģimenes taču bijušas ļoti harmoniskas. Iesocializējusies bija tikai dažādi izvietota līderu loma, par kuru jaunie neapzināti cīnījās dažādos strīdos. Tas noticis pie labām, normāli socializējošām vecāku ģimenēm, kurās abi vecāki ir paraugi. Ja jaunie būtu griezušies pie ģimenes konsultanta jau pirms precēšanās, noskaidrojuši savas uzvedības iespējamus variantus, diez vai viņu mīlestībā būtu iecirties tāds robs.

Neapzināti viriešus nistoša

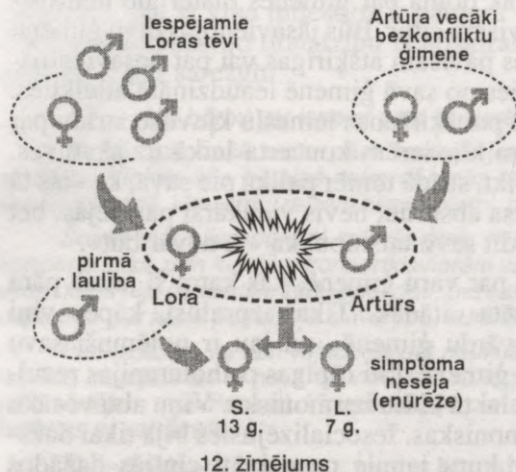
Lora ir vardare. Šis jēdziens *ģimenes vardaris* un *vardarbības upuris* vēl ir samērā jauni vārdi mūsu medicīnas literatūrā. Par tiem sākām runāt, kad apspriedām romantiskās mīlestības galu. Tāpat kā iepriekšējā gadījumā uzzīmēsim Loras ciltskoku ar tiem pašiem apzīmējumiem.

Artūrs ļoti mīl Loras meitiņu L., nav vienaldzīgs arī pret S., vismaz saprotas labi. Ka citu virieti, kas ienācis ģimenē kā mātes vīrs, bērni uzņems kā tēvu, ir mīts, kura dēļ izdara daudz kļūdu. Pats sliktākais tēvs tomēr ir un paliek tēvs, kuru mīl atklāti vai klusi, pat neapzināti. Ideāls, bet rets ir gadījums, kad ar patēvu iestājas draudzīgas attiecības. Visbiežāk tās ir uzspiestas vai pat incestuālas.

Šeit apstākļi ir citādi. Māte ir vardare, un tas skar S. Viņa meklē aizstāvību pie Artūra. Toties L. ir mātes un tēva naīda jūtas, kuru «tuvība» ir mātes emocionālā un arī fiziskā vardarbība (pārsista bungādiņa, potītes lūzums pēc grūdiņa, izteicieni: «paosti, kā tava sperma smird», «tavas rokas smird pēc zarnu satura arī pēc mazgāšanas» utt.). Reizēm māte sīki apraksta dzimumsakarus ar pirmo vīru, «kas bijuši simtreiz kvalitatīvāki...» utt.

L. ir enurēze. Viņa ar savu slimību neapzināti cenšas saliedēt vecākus un izbeigt mātes vardarbību. Sāodus bērnus dēvē par slimās (anti) ģimenes simptomu nesējiem. Dažreiz simptomu nesēji pat mirst, lai tikai «palīdzētu» vecāku ģimenei. Lai cik tas nebūtu absurdi, mātes vardarbība, kas vērsta arī pret

meitām, šajā ziņā atvieglo viņu stāvokli, jo tas atrauj no vecāku samierināšanas dzīņas, rada priekšstatu, ka, vecākiem šķiroties (tā ir vienīgā iespēja aiziet no vardarbības), stāvoklis atvieglosies.

tais sociālais darbinieks kaut cik orientējas psiholoģijā) ekspertizes.

Par to, kādai dzīvei socializējas bērni S. un L., lasītājam jautājumu droši vien nebūs, jo šīs dzīves paraugs iepotē tikai vardarbību. Bet kāpēc par vardari kļuvusi Lora? Sieviešu vardaru skaits ģimenēs no 8% 1979. gadā ir gandrīz dubultojies un sasniedzis 15,9% jau 1989. gadā. Jācer, ka pēdējos 10 gados tas vēl nav dubultojies, jo tad vardarbīga būtu jau katra trešā sieviete. Iespējams, ka tas ir pseidofeminisma kustības rezultāts. Atsevišķas sievietes cīnās par līdztiesību (patiesībā gan tikai par «savām tiesībām») gan sabiedrībā, gan ģimenē, bet, neizprotot līdztiesības būtību, faktiski cīnās par varu (darbā viņām briesmīgi gribas būt par priekšniecēm). Iegūstot (sagrābjot) varu ģimenē, viņas nezina, ko ar to tālāk iesākt, kā izmantot, kā pielietot iekarotās «tiesības». Jēdziens «tiesības» viņām parasti identificējas ar tiesībām «diktēt, pavēlēt, pieprasīt, uzblaut», panākot savu par katru cenu. Kā pašu par sevi saprotamu viņas uzskata, ka vīram jāklausa uz vārda, vīru viņas «audzina» vārda tiešā nozīmē «dresējot», ik uz soļa sarīkojot skandālus ar piedraudēšanu, ka nepaklausības gadījumā... Viņas cenšas ieviest ģimenē vienpersoniskas varas režīmu, kas nevar neatstāt iespaidu uz bērniem. Viņi drīz vien saprot, ka mātes prasību realizācija neko nedod ģimenei, ka to pamatā ir vienkārši «es tā gribu!» un cita iemesla nav. Patiesībā tomēr ir vairāki iemesli, tikai bērni tos vēl neizprot, bet vēlāk sapratis. Pirmais un pats galvenais ir tas, ka māte savus bērnus un ģimeni nemīl, bet mīl tikai pati sevi. Padomājiet paši vēl par citiem iemesliem. Ka tā visa pamatā ir inteliģences, gara izglītības trūkums, to

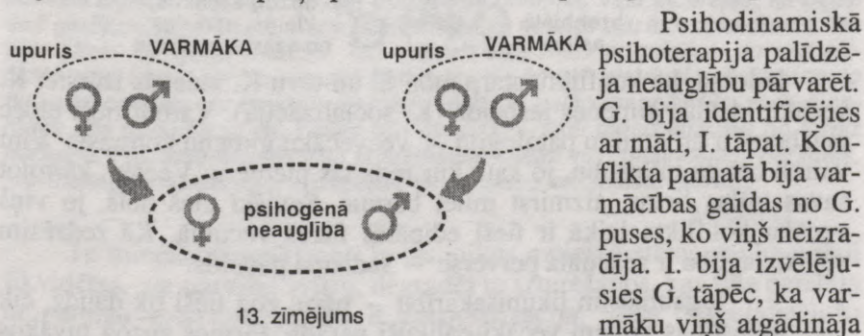
Vienīgā nepiedodamā kļūda, ko dara tiesas, ir prioritātes piešķiršana vardarei mātei, jo tad vardarbība bez izņēmuma tiks vērsta pret bērniem kā «neizdevušās dzīves» vaininiekiem. Ja tēvs, vardarbības upuris, lūdz bērnus atstāt pie viņa, tas vienmēr būtu jāievēro. Šādos gadījumos laulības šķiršana tiesā nedrīkstētu notikt bez psihoterapeita, psihologa vai sociālā darbinieka (nākotnē, jo pagaidām tikai re-

jau būsiet sapratuši. Tāda ģimene var pastāvēt tikai gadījumā, ja visi tās locekļi bez ierunām ir gatavi pakļauties vardarei, bet tas gadās reti.

Atgriezīsimies pie Loras. Nulles fāzē ap trešo mēnesi viņa kļuvusi nevēlams bērns, jo tēvs esot paziņojis, ka māti neprecēs. Ja ievērojam Z. Freida klasifikācijas, tad fiksācija te notikusi orālās un anālās fāzes sadistiskajā daļā un diez vai visā orālajā fāzē barošana ir bijusi saistīta (saplūdusi) ar mīlestību, kā tam būtu jābūt. Edipālā fāze ir bijusi ar dziļu dvēselisku traumatismu – viens no trim kaimiņiem ir meitenes tēvs. Kurš? To viņa nezina. Visi viņi vienaldzīgi pagājuši meitenei garām kā sveši onkoļi, pret kuriem bērns jūt skaudru naidu, jo viņa taču ir nodota. Tā zemapziņā ieprogrammējas *naiids pret visiem vīriešiem*, arī pret to, kuru iemīlēs viņas naidis. Atšķirībā no citiem gadījumiem, kad naidis kalpo citiem mērķiem, šādos gadījumos tas agrāk vai vēlāk tiek vērsts pret ģimenes locekļiem un visvairāk pret tiem, kurus vajadzētu mīlēt visstiprāk. Top antiģimene, kas, ja vien to nepārtrauks varmācības upuru izolācija no varmākas, pēc visiem socializācijas likumiem kā ķēdes reakcija turpināsies nākamajās paaudzēs. Līdzīgu gadījumu sīkāk aprakstījām žurnālā «Latvijas Ārstu Žurnāls» 1988. gadā.

Vecāku konflikti un nākamās paaudzes konflikti ar neauglību

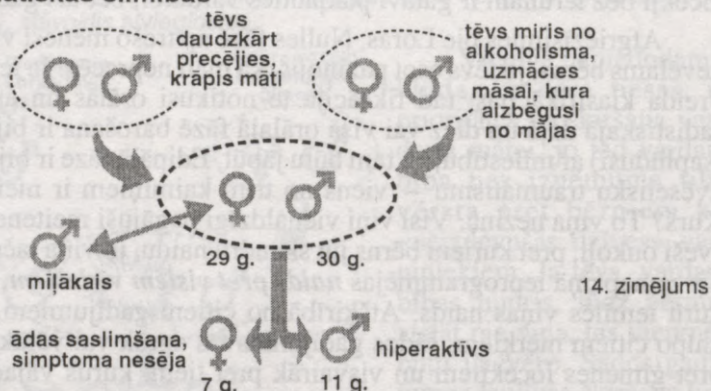
Izņemot varmācību abu vecāku ģimenēs, citus cēloņus neauglībai atrast neizdevās. I. un G. ģimenēs arī eksistē varmācība no vīra puses, bet I. to pieņem kā normu, jo varmācība un upura loma ir iesocializējusies. Tikai zemapziņa protestē, radīdama psihogēno neauglību.

Psihodinamiskā psihoterapija palīdzēja neauglību pārvarēt. G. bija identificējies ar māti, I. tāpat. Konflikta pamatā bija varmācības gaidas no G. puses, ko viņš neizrādīja. I. bija izvēlējusies G. tāpēc, ka varmāku viņš atgādināja

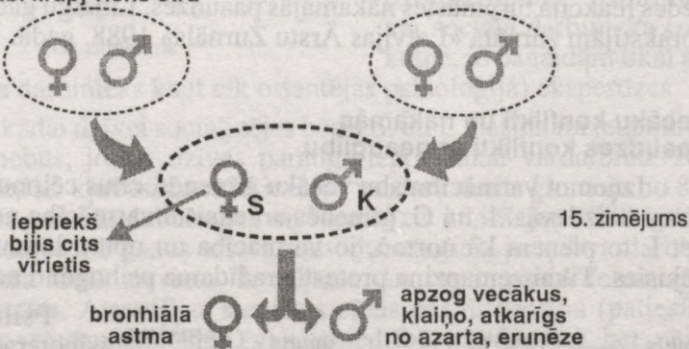
ārēji, virspusēji. Konflikta veicināja arī tas, ka māte vīra varmācības dēļ G. bija neapzināti nostādījusi sargātāja, glābēja (ideālā vīra) lomā un psiholoģiski kastrējusi, sevišķi pēc šķiršanās.

Vecvecāku un vecāku konflikti izraisa bērnos psihosomatiskas slimības

Vecāku konflikts rada bērnu seksuālo patoloģiju

abi krāpj viens otru

Jādomā, ka konfliktu starp māti S. un tēvu K. izdevās izārstēt K. vecāku ideālās ģimenes iespaidā (K. socializācija). Varbūt tieši tāpēc mazbērni ir ar izteiktu patoloģiju – vecvecāku ģimeņu kontrasts. Viņi vairāk cer uz mīlestību, jo kaut kur redz tās piemēru. Vecāki, kārtojot savas mīlas lietas, aizmirst mīlēt bērnus. Sevišķi cieš dēls, jo viņš vecāku konflikta laikā ir tieši edipālās fāzes vecumā. Kā redzēsīm vēlāk, zaglība ir seksuāla perverse – sadisma paveids.

Legaumēsīm likumsakarību – bērni zog tieši tik daudz, cik mīlestības viņiem vecāki palikuši parādā. Pirmos apzog tuvākos un bērnam mīļākos cilvēkus, vēlāk zagšana pārtop seksuālajā deviācijā.

Šī likumsakarība arī netieši parāda, ka zagšana visbiežāk saistīta ar incestuālu mīlestību, no kuras dzimst mīlestība vispār. Šis ir piemērs negatīvai socializācijai. Pēc mūsu domām tas pasvītro vienu lietu – veidojot ģimeni, pāriem jāzina mīlestības zināšanu pamati.

SEKSUĀLĀ DESOCIALIZĀCIJA

Dzērājiņa līgaviņa – balta roze ezerā...

Latv. t. dz.

Ja laime būtu tikai fiziskajā baudā, mēs sauktu par laimīgiem vēršus, kad tie atrod zirņus ēšanai.

Heraklīts

Laulībā mēs nodzīvojam trīs nedēļas. Jau pirmajā dienā viņš metās man virsū kā zvērs. Man bija sāpīgi un pretīgi. Es viņu atgrūdu. No tā laika tikai doma vien par fizisku tuvību izraisa mani histēriju. Laikam man ir attīstījies vaginisms. Es milu viņu kā cilvēku, bet, līdzko mēs esam gultā, es nevaru aizmigt no bailēm, ka viņš atkal metīsies man virsū. Vai tiešām es esmu psihiski slima?

* * *

Agrāk man viss bija kārtībā, bet tagad sēklas noplūde notiek jau pēc dažām sekundēm. Man ir kauns no sievas. Pagājis tikai pusgads pēc kāzām, bet man viss ir arvien sliktāk un sliktāk. Par šo tēmu mēs ar sievu nerunājam. Abi izliekamies, ka nekas nav noticis. Bet man gribas nomirt, es nevienam neesmu vajadzīgs.

* * *

Pirms diviem gadiem man sākās fobija (bailes) no slēgtām telpām. Nevaru vairs braukt liftā vai palikt viena šaurākā telpā. Tas ir neizsakāmi briesmīgi...

Kas tad notika pirms diviem gadiem? Tā es jautāju pati sev. Saslima tēvs, māte sēdēja pie viņa, bet es biju viena pati mājās. Tad tās sākās, šīs bailes. Man sāka likties, ka arī ar māti var kaut kas notikt un es viņu zaudēšu. Tad aizgāju pie psihoterapeita. Ko tikai mēs neatcerējāmies no manas bērnības, jo pēc viņa domām sākums bija tur. Beidzot izpalīdzēja mamma. Viņa atcerējās, ka bijuši daži gadījumi, kad es pati, viena palikusi istabā, nejauši biju aizcirtusi durvis. Tas bijis pirms trīs gadu vecuma. Tad vienreiz viņa mani apguldījusi un pati aizskrējusi uz kādu svarīgu sapulci. Mājās mani pēc tam atradusi nobrēkušos, jo biju pamodusies. Ar sevišķu metožu palīdzību psihoterapeits lika man atcerēties šos gadījumus. Jā, bailes bija tās pašas, tikai tagad atrautas no toreiz notikušā. Pēc atcerēšanās visa tā ārstēšana krietni vien paātrinājās. Vienīgais, kas mani pašreiz uztrauc, ir dažādas neveiksmes seksuālajā dzīvē...

Mudīte O.

Te minētās neveiksmes, ja tās laikus netiek ārstētas vai kā citādi likvidētas, var pārvilkt svītru, degradēt to izturēšanos, kas tika panākta ar pareizu socializāciju. Tā ir desocializācija. Šādu desocializējošu faktoru mums visapkārt ir pārpārēm. Tas ir tas, kas pazemo normālas savstarpējas attiecības mīlestībā. Lai nenotiktu desocializācija, steidzīgi jāmeklē pāru terapeita palīdzība. Seksualitātes traucējumi noved pie desocializācijas.

Socializēt var tikai socializēti vecāki. Tā ir kā stafete, ko viena paaudze nodod otrai. Šo stafeti tēva desocializācijas dēļ meitai nenodos

Brigitas vecāki. Ļenas vēstule iepriekšējās nodaļas beigās vispār ir ļoti raksturīga un tipiska. Līdzīgi varianti atkārtojas simtiem reižu, mainās tikai notikumu vieta un darbojošos personu lomas. Nelaime piemeklē gan vīru, gan sievu, bet attiecībā pret bērniem tādos gadījumos noziedznieki ir abi, jo viņi abi atņem bērnam iespēju seksuāli socializēties kā cilvēkam. Ar Brigitas tēvu noticis atgriezenisks process – desocializācija, t. i., viņš zaudējis socializāciju, vismaz pavirzījies tajā krietni atpakaļ. Iemeslus centīsimies noskaidrot turpmāk.

Nolieguma noliegums

Pusaudža (pubertātes) periods ir viens no sarežģītākajiem periodiem cilvēka dzīvē, tādēļ par to ir rakstīts ļoti daudz. Lasītājiem var ieteikt daudz grāmatu, kas sarakstītas saprotami un populāri, tajā pašā laikā augstā zinātniskā līmenī. Pubertātes periods atbilst tam laikam mūsu mazo brāļu dzīvē, kad viņi, kļūdami dzimumgatavi, pameta vecākus (putnēni atstāj ligzdu vai tiek no tās padzīti, baros nedzīvojošo dzīvnieku mazuli aiziet no vecākiem). Tas saistīts ar dabas gudrību, kas nepieļauj attīstību kavējošo tuvu radnieku sajaukšanos un citus sarežģījumus. Te ir svarīgs kāds apstāklis – patstāvīgā dzīvē izejošajai paaudzei jābūt pilnīgi socializētai. Tādēļ nav pieļaujami izaudzēt mājās savvaļas dzīvnieka mazuli un pēc tam to palaist mežā. Nebūdam socializēties pie saviem vecākiem, viņš nespēs eksistēt dzimtajā mežā, viņš «nezinās» meža likumus un aizies bojā.

Cilvēkam pusaudža vecumā līdz ar seksualitātes mošanos sākas kaut kas līdzīgs – kā tālās pagātnes atbalss, kā senču aicinājums (atavisms). Citādi arī nevar būt – jaunā paaudze šajā brīdī sāk savu loku cilvēka mīlestības attīstības spirālē (sk. 5. un 6. krāsaino attēlu). Pateicoties socializācijai, mūsu bērni atkārtos to pašu, tikai augstākā līmenī – veidojas bezgalīga spirāle, kas aizvien paplašinās. Tajā pašā laikā spirāles augšgalā kā piramīda sašaurinās poligāmās tieksmes, cilvēciskais aizvien vairāk gūst pārsvaru pār bioloģisko. Šī spirāle (īstenībā divas paralēlas spirāles, jo mēs apskatām divas jūtas – mīlu un naidu) mums atgādina svarīgo nolieguma nolieguma likumu. Sevišķi spilgti un likumsakarīgi noliegums izpaužas agrā jaunībā, jauna loka sākumā.

Šī spirāle, kas paplašinās un atgādina savdabīgu atsperi, ir ļoti «elastīga». Pietiek tikai izdarīt nelielu spiedienu (kari, revolūcijas), un tā atsevišķā joslā var saspīsties tik cieši, ka augšējie loki atradīsies zemāk par apakšējiem (sk. 5. krāsaino attēlu). Tāda atpalcība var ļoti kavēt šīs paaudzes laimi. Tā jutīsies sveša starp savējiem, svaidīsies meklējumos, pastiprināsies poligāmās tendences. Vienlaikus sabiezinās poligāmisma piramīdas horizontālās līnijas, tās intensitāte ir pieaugusi

un parādījies izvīrējums piramīdas sānos, kas liecina par amorālu sakaru, t. sk. prostitūcijas biežumu.

Šādas parādības vērojamas kara laikā, vienai sabiedriskai formācijai nomainot otru. Deformējošie faktori ietver sevī desocializējošus elementus. Kari rada daudz nepilnīgu ģimeņu, revolūcijas gandrīz vienmēr cenšas iespaidot ģimenes, jo, vēloties mainīt tautas uzskatus un uzvedību, ir jāsāk ar tās pirmsūniņu. Vēl postošāka loma ir revolūcijas pavadoņiem – pilsoņu kariem. Jāievēro, ka kari var ilgt arī tikai dažus mēnešus, bet to izraisītā desocializācija pēc tam vēl ilgs gadu desmitus un kā sērga pārņems arī kaimiņu tautas, kas karā nemaz nav bijušas iesaistītas.

Riesta laikā seksualitātes sastāvdaļa agresija – cīņa par to, kurš būs uzvarētājs, kuram piederēs mātīte un kuram būs tiesības dot sākumu nākamajai paaudzei – dzīvnieku barā notiek pirms pārošanās. Tā ir dabiskā atlase, tā vēl vairāk iekvēlina libidozo kvēli. Cilvēkam te pievienojas arī jūtu uzplaukums. Ja runājam par sievieti un viņas pielūdzēju sacensību, tas jau notiek garīgajā sfērā. Kari, revolūcijas, masveida terorisms – sauksim to visu par kolektīvo agresiju – drīz vien pēc tās notikšanas izraisa kolektīvo libidozāciju (60. gadu seksrevolūcija pēc pasaules un citiem kariem), kas noliedz jūtas un daždažādi sevi attaisno, tikai ne ar mīlestību. Tātad tā ir zemāka par iepriekš sasniegto, ja vērtējam no cilvēciskuma attīstības viedokļa.

Ne mazāk netīra ir gatavošanās karam – ieroču ražošana. Ieroči nav patēriņa produkts normālā sabiedrībā, bet tomēr ietver cilvēka darbu, saasina netaisnību, kam seko prostitūcija un tā ir viens no bīstamākajiem desocializācijas faktoriem. Ceļi uz desocializāciju ir vairāki. Varbūt mazāk tai pakļaujas tautas, kas ir spiestas bruņoties, lai aizstāvētos pret agresoru. Šo tautu glābiņš ir patriotiskas jūtas, dzimtenes mīlestība, kas allaž bijis svarīgs dzimumaudzināšanu veicinošs spēks. Sacītais attiecas uz seksuālo desocializāciju sabiedrības un tautas līmenī. Desocializē arī pārejas periodi (kādu mēs pašreiz pārdzīvojam), ar pornogrāfismu, netaisnību, veco totalitārisma normu sajaukšanos ar rietumniecisko visatļautību, ar naudas varas uzkundzēšanos un tautas mentalitātei raksturīgā atmešanu.

Atgriezīsimies pie atsevišķas personības, kas pati sāk savu attīstības spirāli. Te atklājas svarīgs fakts – cilvēkiem ir jāzina savas ģimenes, savas dinastijas, savas dzimtas vēsture (iepriekšējie loki). Arī tas var palīdzēt noturēties vajadzīgajā sabiedrības attīstības līmenī, lai spētu iepazīt nobriedušu mīlestību. Totalitārisma laikos mūs bieži piespieda aizmirst savus senčus, nīrgājās par mūsu priekštečiem, nemaz jau nerunājot par daudzajiem gadījumiem, kad bērnu namos izaugušie represēto ģimeņu bērni vispār nezināja savu izcelsmi, neatcerējās pat savu māti un tēvu, kad desmitiem tūkstoši bērnu izauga bez tēviem, jo

tie bija krituši karā. Nu sekas ir redzamas vēl daudzās paudzēs. Desocializācija tikai retumis neskāra vai maz skāra ļoti stipras ģimenes.

Kā ir ar jaunu personu, kas ieguvusi dzimumaudzināšanu, tajā skaitā harmonisku socializāciju, priekšzīmīgā un mīlošā ģimenē? Pieņāk visspilgtākais nolieguma nolieguma laiks. Tas vispirms izpaužas patstāvības un brīvības alkās. Mīlošie vecāki tām nikni pretojas. Noliegums iegūst ārdošu spēku, pilnīgi vai daļēji nosvītro visu socializācijā iegūto, pusaudzis kļūst nevadāms, viņš spējīgs izdarīt nelabojamas kļūdas (vispirms seksuālas) un iet bojā kā personība. Tas ir zaudējums ne tikai ģimenei, bet arī tautai. Dabiski, vecāki šajā periodā var pieļaut vēl simtiem citu kļūdu, kam arī būs desocializējošs efekts. Tādēļ pusaudža psiholoģijas izpēte pirms šī bīstamā perioda kļūst par vecāku obligātu pienākumu.

Tas ir diezgan grūti. Relatīvi vieglāk ir tikai tad, ja ģimene dzīvo saskaņā ar psiholoģijas likumiem. Pēc šiem likumiem dzīvo ģimenes, kuru pamatā ir dzimummīlestība. Pret to staļinisms vērsa pusaudžu Pavļika Morzova piemēra atdarināšanas kustību. Tas bija visdrošākais desocializēšanas un bioloģizēšanas paņēmiens. Par laimi tas neizvērsās plašumā.

Vajadzīga laulību šķiršanas pils

Viņi sen būtu izšķirušies, ja nebūtu meita, divpadsmitgadīgā Tamāra. Tamārai ir astma. Slimības lēkmes mēdz būt tik smagas, ka «ātrā palīdzība» vienā naktī ierodas vairākas reizes. Meitene atsakās braukt uz stacionāru. Mēreni palīdz hipnozes seansi astmatiku grupā, kas tolaik bija organizēta klubā «Panaceja».

No tās anamnēzes daļas, kuru dēvē par «ģimenes anamnēzi» noskaidrojās, ka pirmās smakšanas pazīmes meitenei parādījušās laikā, kad tēvs paslepus sācis māti krāpt. Acimredzot meitene ar savu empātiju sajutusi pārmaiņas tēva uzvedībā (viņa taču cītīgi spēlēja mātes mīlestību pret tēvu). Neapzināti viņa tiecās saliedēt tēva un mātes attiecības ar savu slimību. Uz kādu brīdi tas izdevās – kopīgs satraukums un raizes par bērnu allaž vieno vecākus. Bet mīļākā bija neatlaidīga. Viņa izrādīja visvulgārākās (tātad parastākās) prostītūtas iezīmes. Labi pārvaldīdama «seksa tehniku» un ar to pievilinādama Tamāras tēvu, viņa, pieprasot dāvanas (maksu par baudu), pieteica savas «tiesības» uz viņa automašīnu, brīvo laiku un daļu ienākumu. Viņa darīja visu iespējamo, lai Tamāras tēvs mazāk laika un rūpju veltītu ģimenei. Viņa panāca pat to, ka tēvs vairs neizgāja pastaigāties kopā ar meitiņu, jo, lūk, viņai esot «grūti» vērot tādus skatus.

Beidzot tēvs atklāti pateica, ka aiziet no ģimenes. Meitenes slimība saasinājās līdz galējībai – Tamāra nepārspīlējot bija gatava doties nāvē, lai glābtu tās mīlestības paraugu, kas ļauj būt laimīgai mīlestībā viņai pašai un nodot šo spēju sava tēva un mātes mazbērniem un mazmazbērniem.

Ja šī cīņa par mīlestību uz dzīvību un nāvi beidzas neveiksmīgi, bērni var pārsvītrot visu, ko ieguvuši socializējoties šādā izirušā ģi-

menē. Tad mēs, nepazīstot galveno mehānismu, pilnīgi loģiski bāzēdamies uz saviem novērojumiem, sakām, ka vecāki atņēmuši viņiem ticību mīlestībai un vēl daudz kam citam pozitīvam. Ir notikusi desocializācija, kas, kā atzīmējam nodaļas sākumā, vērojama arī pie dzīvniekiem. Parasti šādos gadījumos bērna mīlestība pret vecākiem vai pret vienu no viņiem pāraug naidā, ko daudzas nesaprātīgas šķirušās puses tīši padziļina. Notiek atriebība bijušajam vīram (sievai) uz bērna nākamās laimes rēķina. Egoistiskākus vecākus nemaz nevar iedomāties. Vienlaikus kļūst redzams, ka pamestais pats to pelnījis. Naidis ir mīlestības otra puse. Kamēr tas vēl eksistē, kaut kur vēl slēpjas arī mīlestība. Pilnīgi nomirstot mīlestībai vēlāk, kā jau stiprākā puse, mirst arī naidis. Tad notiek pats briesmīgākais – iestājas vienaldzība.

Runājot par bērnu seksuālo desocializāciju, tās varbūtību apstiprina arī minētais piemērs. Ja šis ģimenes konflikts varēja radīt izmaiņas ģenētiski ieprogrammētajā bērna imūnsistēmā, izmaiņas tajā bagāžā, kas uzkrāta pirms un pēc piedzimšanas, socializācijas gaitā dabiski var notikt biežāk un ātrāk. Tādēļ vecākiem ieteica divus variantus. Pirmais – ātri izšķīrties, lai glābtu meiteni no psihosomatiskas saslimšanas, upurējot viņas nākotnes laimi. Otrais – likvidējot konfliktu, palikt kopā, godīgi spēlējot sociālo paraugu lomu. Vecāki izvēlējās pirmo, nodevības variantu. Sieva to izskaidroja ar apstākli, ka viņa vairs nespēs būt «kvēla mīļākā» krāpniekam vīram, bet vīrs nebija spējīgs atteikties no kokotes.

Slimā bērna interesēs bija attaisnojama mūsu iejaukšanās, lai «salīmētu» šo ģimeni. Notika tā saucamā ģimenes ārstēšana. Tiesa, mēs bijām cerējuši tikai mīkstināt desocializējošo faktoru ietekmi pēc vecāku šķiršanās, bet ieguvām negaidītu efektu no mūsu kluba sarīkotās psihoterapeitiskās «izrādes» Zinību namā, jo te bija lielākas iespējas kaut ko tamlīdzīgu īstenot. Tolaik mums jau bija noteikta pieredze šajā darbā. Patiesības labad jāsaka, ka pirmās šādas ārstnieciski profilaktiskas psihoterapijas izrādes bijām organizējuši Saldus kultūras namā 70. gadu sākumā. Tajās piedalījās Augstākās tiesas loceklis Frīdrihsons, Dailes teātra aktrise I. Muceniece, Republikas dzimtsarakstu nodaļas vadītāja Ā. Iklāva un Saldus juristi.

Pastāstīsim, kā strādājām ar minēto ģimeni. Pirms «tiesas sēdes» viņiem bija jāapgūst bērnu audzināšanas kurss, ievērojot, ka vecāki ir šķirušies, saglabājot draudzību un savstarpēju saprašanos. Informējām viņus par šķiršanās sekām, kas atspoguļosies nepilnā ģimenē augošā bērna veselībā un nākotnē. Uz šāda fona notika «tiesas prāva». Klātesošie zināja, ka notiek spēle, lai Tamāras vecāki nebaidītos atklāt savus patiesos pārdzīvojumus.

Zālē skanēja sēru mūzika – apbedīja mīlestību. «Advokāti» runāja par mīlestības bojā ejas cēloņiem, par to, cik skaista tā bijusi «dzīves laikā», prasītājs un atbildētājs atcerējās tās spilgtākos un laimīgākos brīžus. Arī viņiem pašiem bija atļauts vienam par otru runāt tikai labu. Viņi atcerējās kāzas, kāzu ceļojumu, sava bērna pirmos soļus. Tiesneši runāja par viņu

psiholoģisko saderību, kuru viņi paši nebija ievērojuši. Tā kā «advokātus» un «tienešus» tēloja kluba biedri, talantīgi aktieri, psihoterapeitiskā izrāde izdevās tik efektīga, ka raudāja visi «tiesas sēdes» dalībnieki – aktieri un skatītāji. Laulātie apskāvās, viņi raudāja un zvērēja mīlestību, piedeva viens otram, solījās būt mūžam uzticīgi... Acīmredzot tiem, kas šķiras vai taisās šķirties, būtu nepieciešams piedalīties laulības šķiršanas tiesā. Ja tas nesaliedēs izjūkošo ģimeni, tad vismaz parādīs ceļu, kā to mierīgi un ar cieņu izdarīt. Īstenībā tā ir psihoterapijas metode – psihodrāma.

«Palīdzēja» arī mīļākā – kokote. Uzzinājusi, kas noticis, viņa pavēstīja Tamāras tēvam, ka viņš tai īpašu baudu gultā nekad nav sagādājis, ka viņa tikai «tēlojusi kaislību». Tā tas varēja arī būt. Sieviete, kas piekopj dzimumsakarus kāda labuma dēļ, ātri kļūst frigida. Šādas atzišanās radīja tēvam impotenci, un viņš laiku pa laikam lūdza palīdzību īpašā kluba grupā.

Nezaudējot sakarus ar šo ģimeni, mēs zinām, ka pat šāds laimīgi atrisinājies konflikts izraisīja daļēju Tamāras desocializāciju. Pilngadību sasniegušai, viņai bija apgrūtināta saskarsme ar pretējo dzimumu. Iespējams, ka arī saskarsme ar vīru nebūs viegla, ja vien viņa, vecāku konflikta desocializēta, spēs nodibināt ģimeni. Raksturīgi, ka arī šis konflikts sakrita ar visatkailinātāko un asāko nolieguma nolieguma periodu. Vecākiem naidīgi šķiroties, var notikt pilnīga seksuāla desocializācija ar visām draudīgajām sekām.

Ja tautā rodas pietiekami daudz seksuāli desocializētu cilvēku, tie rada ķēdes reakciju, producējot sev līdzīgus. To uzsveram tādēļ, lai vecākiem lieku reizi atgādinātu viņu atbildību pret savu tautu.

Vecāku šķiršanās ir viens no bērnu desocializācijas veidiem.

Ja bērnībā bērns ir ieguvis labu dzimumsocializāciju un pubertātes laikā vai nolieguma nolieguma situācijā notiek kaut kas desocializējošs, pusaudzis tam ļaujās bez īpašas pretestības.

Tas, ko pateicām šeit par vecāku šķiršanos, nav viss, ko vajadzētu zināt katram, arī tiem, kas negatavojas spert šo nodevības soli. Bet tad būtu jāuzraksta ļoti bieža grāmata par šķirto ģimeņu bērniem. Piemēri nav tālu jāmeklē.

Seksuālās desocializācijas ķēdes reakcija

Mēs jau runājām par to, ka agri pieļauta intīma tuvība, kad mīlestības dominante attīstījusies tikai līdz instinkta emociju līmenim, sagrauj turpmāko notikumu gaitu un anulē milētāju savstarpējo pievilksanos. Ja jaunais cilvēks vēl nav ieguvis spēju mīlēt ar jūtām (jūtu emocijām), ceļš uz šo spēju apraujas. Runājām arī par pārsātinātības likumu, kas liedz atgriezties pie iepriekšējās partneres – pārsātinājuma avota. Jau sapratām, ka viegli pieejami dzimumsakari izraisa arvien pieaugošu tieksmi mainīt seksa partnerus. Tā ir likuma otrā daļa.

No šī paša likuma, tam padziļinoties, sākas desocializācijas ķēdes reakcija. Seksuālajā ziņā socializēts cilvēks vienmēr jūt zināmas grūtības, stājoties dzimumsakaros bez nobriedušas mīlestības. Visbiežāk tas ir neiespējami, jo sociālie paraugi ieprogrammējuši viņā tikai vienu variantu – nobriedusi mīlestība >< dzimumakts. Bet, ja šāds cilvēks nokļūst desocializēta (vai nesocializēta) cilvēka ietekmē, pēdējais var panākt savu. Tiesa, te vajadzīgs laiks.

Protams, desocializētam (vai nesocializētam) cilvēkam, kas pieradis bieži mainīt partnerus, grūti atturēties no dzimumsakariem, pie kuriem viņš pieradis varbūt vairāk nekā narkomāns pie savas narkotikas. Viņš arī nemaz negrasās to darīt. Izrādīdams uzmanību noturīgam, socializētam cilvēkam, viņš turpina apmierināt savu nepacietību ar sev līdzīgajiem, to skaitīt ar prostitutām, pasmiedamies par mīlestībai ticošā, socializētā noturību un «naivumu». Biežas sastapšanās ar desocializētajiem sāk «izšūpot» socializācijas pamatus. Agrāk vai vēlāk pienāk brīdis, kad viss sabrūk.

Desocializācijas procesu pusaudža periodā ļoti spēcīgi ietekmē nesocializētie vai zemāk socializētie draugi un draudzenes. Mūsu piemērā nepilngadīgā prostitūta Viktorija ātri samaitāja savas draudzenes, bet starp tām taču bija pareizi seksuāli socializētas meitenes. Desocializēdamās tās savu uzvedību saprotamu iemeslu dēļ rūpīgi slēpa, radot iespaidu, ka viss ir kā nākas.

Ja desocializācija sākusies, biežā partneru maiņa pēc apburtā loka principa šo procesu aizvien vairāk padziļina (gan līdz noteiktam līmenim). Bioloģiskā sfēra, ko aprakstījām, kad runājām par dzīvnieku socializāciju (Hārlova eksperiments. Cilvēkā tā ir cilvēciskās sfēras pamats), sīkstī pretojas desocializācijai, it kā sajuzdama, ka, ieguvusi patstāvību, tā nespēs būt autonoma. Cilvēciskās sfēras desocializācijas rezultātā kļuvusi atkailināta, tā iegūst ļoti lielu samaitājošu, kārdinošu spēku, kas ļauj viegli gūt «panākumus» saskarsmē ar pretējo dzimumu. Taču tie ir visai īslaicīgi kā dzīvniekiem, kuri meklē aizvien jaunus partnerus. Te nav grūti saskatīt prostitūcijas avotu, kur abi dalībnieki (pircējs un pārdevēja) ir seksuāli desocializēti. Būtībā tie ir sociopāti, jo

desocializācijas iznākums ir sociopātija. Vieglums, ar kādu šie daļēji desocializētie atrod partnerus, virza uz desocializāciju arvien vairāk jaunu cilvēku. Šajā līmenī desocializācijas process ilgi nekavējas – sākas arī bioloģiskās sfēras desocializācija. Par šādu personu partneriem kļūst tikai degradējušies cilvēki. Tomēr pats galvenais ir tas, ka desocializācija ir svarīgs cēlonis dažādām dzimumnovirzēm.

Par seksuālu desocializāciju līdz bioloģiskam līmenim liecina bērnu dzemdēšana bez tēva. Ja šie bērni netiek pamesti, piena šo sieviešu piena dziedzeros ir pietiekami. Ja desocializācija ir zem bioloģiskā līmeņa, grūtniecību nepieļauj, bet, ja tā iestājas, bērnus pamet tūlīt pēc piedzimšanas un piens piena dziedzeros nerodas (atcerēsimies Hārlova eksperimentus). Tas pats notiek ar cilvēkiem, kas nav ieguvuši dzimumsocializāciju. Tās trūkums krasi izmaina organisma iekšējo sistēmu funkcionēšanu (atgriezeniskā saite no formas uz saturu). Šie cilvēki ir disponēti uz daudzām slimībām (īpaši psihosomatiskām), to skaitā vēzi.

Slimā kokote un viņas meita

Tā bija paciente ar raksturīgām kokotes iezīmēm. Viņa ar visiem strīdējās, pauda neuzticību ārstiem, prasīja, lai viņai pievērš īpašu uzmanību, rada labākus apstākļus. Ar ārstiem centās koķetēt, bet bija rupja pret zemāko personālu. Ik uz soļa draudēja sūdzēties.

Viņai bija ielaists krūts vēzis. Mums vajadzēja daudz spēka, lai saprastos ar viņu, pierunātu pareizi ārstēties. Anamnēzē bija noskaidrots, ka viņa visu mūžu bijusi vīram neuzticīga, bieži mainījusi mīļākos (vīrs jūrnīeks reti bijis mājās). Pēc meitas piedzimšanas viņa bērnu nezīdīja, jo nebija piena. Sasniegusi skolas vecumu, meita auga internātā. Pēc skolas beigšanas nestrādāja, tikai skatījās veļas mazgātāja kādā kombinātā. Tātad kokotes tipa prostitūta. Vēl nebūdamā 30 gadus veca, arī meita saslima ar krūts vēzi. No operācijas atteicās tādēļ, ka pēc tās nevarēs nodarboties ar «vissenāko profesiju».

Desocializētā, vīru (arī meitu) nemilošā māte nevarēja būt par sociālu paraugu meitai, kura palika seksuāli nesocializēta. Abas prostituēja. Abas nomira no krūts vēža, turklāt meita daudz ātrāk nekā māte.

Tikai lai lasītājs nedomā, ka visas sievietes, kas slimo ar krūts vēzi, ir bijušas prostitūtas un nesocializētas personas. Starp sievietēm, kas saslimušas ar krūts vēzi, vēl vairāk ir tādu, kas dzīvojušas askētiski un bijušas frigidās. Viņas vieno tikai viens faktors – ne pirmās, ne otrās nav mīlējušas savus vīrus un bez tā sievietes seksuālā funkcija vienmēr ir izkropļota. Galvenais izkropļošanas iemesls abās grupās ir dzimumsocializācijas trūkums vai seksuālā desocializācija.

Mēs iztīrījām desocializējošos faktorus, kas rada psihoseksuālas traumas. Pie tādiem pieder vecāku konflikti un šķiršanās, stingri aizliegumi vai, gluži pretēji – visatļautība pubertātes periodā, kam seko psihoseksuālas traumas, kā izvarošana, pornofilmas, alkoholisms, narkomānija utt. Kā redzam, seksuālā desocializācija un tās izraisītā nespēja mīlēt noved cilvēku arī pie bojāejas.

«Kaifa» radītā seksuālā desocializācija

Lasītājs droši vien jau ir sapratis, ka desocializācija ir atpakaļceļš no brieduma uz brieduma trūkumu, no cilvēciskā uz bioloģisko, no stāvokļa aiz kritiskās robežas uz stāvokli pirms kritiskās robežas. Dažkārt šādu seksuālo desocializāciju vērojam, kad smadzenes noveco relatīvi daudz ātrāk par ķermeni. Tāda cilvēka seksuālajā uzvedībā var rasties dažādas novirzes, piemēram, tieksme uz bērniem, neizvēlība seksa partneros, koncentrēšanās tikai uz dzimumaktu, noliedzot mīlas jūtu nepieciešamību un citas novirzes.

Domājams, ka smadzeņu «augšējie stāvi», kuros tiek programmēta (socializējas) cilvēkam adekvāta dzimumuzvedība, ir vieglāk ievainojami un jūtīgāki pret kaitīgiem faktoriem, to skaitā pret pārslodzēm. Tādēļ tie ātrāk sklerotizējas. Ir pierādīts, ka ilga smadzeņu pakļaušana skaļas, uzsvērti ritmiskas mūzikas iedarbībai, kas izraisa ilgstošu šamanisku ekstāzi, kavē tikko apgūtām zināšanām pāriet noturīgā atmiņā, traucē un bremsē domāšanas procesus, nemaz jau nerunājot par pārmērīgi skaļas mūzikas postošo iedarbību uz dzirdes aparātu, kas jau sen pierādīts. Rodas slinkums mācīties un domāt. Citiem vārdiem runājot, tā ir postoša iedarbība uz smadzeņu intelekta centriem. Vecākus cilvēkus šāda mūzika, nepārspilējot, var novest nāvē.

Ja vagonu riteņu ritmiska klauzēšana pret sliežu salaidumiem (šo piemēru minējuši gandrīz desmit autori) var izraisīt pasažieriem vīriešiem pollūciju, bet sievietēm erotiskus sapņus, tad tādu pašu iedarbību var piedēvēt skaļai un ritmiskai popmūzikai. Patiesības labad jāsaka, ka mērenās devās šī stressa mūzika, tāpat kā šamaņa seanss, rada emocionāli attīrošu stresu. Tas jaunatnei varbūt bija vajadzīgs laikos, kad mēs tai bieži melojām un ar savu netaisno rīcību radījām distresu. Narkotikām līdzīgā seksritmu iedarbība («kaifs») mudināja jauniešus baudīt tos visu nakti līdz rīta ausmai. Šamaņu tekstu vietā bija dziesmu teksti svešā valodā, visbiežāk ar seksuālu raksturu. Pussaprotamie dziesmu teksti katram savā veidā modināja ritmiem atbilstošu iztēli. Pēc tam, ja šis ekstatiskais uzbudinājums (stress) nebeidzās ar dzimumaktu, jaunie cilvēki veica masveida prettiesiskas darbības (J. Podnieka filma «Vai viegli būt jaunam?»). Mazākās kompānijās notika kautiņi («tēviņu» ataviska uzvedība nenobriedušas vīrišķības periodā). Jādomā, tamlīdzīgas ainas būs vērojamas vēl ilgi un mitēsies pamazām, beidzoties pārejas periodam. Rietumos šādas izdarības jau jūtami gājušas mazumā. Gribas vēl piebilst, ka šādi zaļknābji ar desocializācijas pazīmēm būs pirmie tur, kur varēs piedalīties nekārtībās līdz pat nopietniem noziegumiem.

Zinātnieki (Čerstmans u. c.) konstatējuši, ka stresu ietekmē ievērojami mainās cilvēka seksuālā uzvedība, īpaši, ja stress saistīts ar seksuālu norisi (diskotēka, pornofilmu skatīšanās u. c.) Tāds stress izraisa: 1) darbības traucējumus un dezorganizāciju; 2) emocionālu galējību izpausmes (cilvēks nevalda pār sevi, ļaujas dusmām, izmisumam vai šausmām), tā rezultātā rodas orientācijas defekti, uzmanības koncentrācijas grūtības, domāšanas traucējumi; 3) kontroles pazemināšanos

pār personiskajām reakcijām un uzvedību; 4) loģiskas rīcības zudumu; 5) cenšanos apgūt situāciju un veikt uzdevumus ar primitīvo mēģinājumu un kļūdu metodi.

Aktivitātes dezintegrācija, neraugoties uz ievērojamām organisma pūlēm, nedod vēlamos rezultātus. Tā ir desocializācija. Vidēji intensīvi divus mēnešus skatoties pornofilmā, sievietes kļūst frigidā, pārstāj mīlēt vīrus un 25% no viņām iegūst vīrišķo dēku meklēšanas noslieci. Vīriešu seksualitātē virsroku gūst agresivitāte.

Seksuālā desocializācija, kas iestājas minēto pārdozēto seksuālo stresu rezultātā (šamanisms jau pats par sevi ir seksuāla ekstāze), pakļaujas straujai ķēdes reakcijai. Pat tie, kas ar vienu kāju jau pārkāpuši kritisko robežu, tiek atsviesti tālu atpakaļ pie dzimumsocializāciju vispār neguvušajiem un parasti nonāk paaugstinātas seksualitātes fāzē ar tai piemītošajām īpatnībām. Vērojama tendence izmantot prostitūtas (dzīvās preces pieprasījuma pieaugums), pieaug izvarošana, notiek pievēršanās tikai savām izjūtām, kas ir bīstami, jo ātri rodas novirzes, t. sk. impotence vīriešiem un dzimumvēsums (frigiditāte) sievietēm. Desocializācija vienmēr virza uz dzimumsakaru vienkāršošanu, labākajā gadījumā uz cilvēces rītausmā pastāvošo promiskuitāti (nekārtīgu dzimumsakaru stadija, kāda, pēc mūsu domām, pastāvēja pirmatnējo cilvēku sabiedrībā pirms laulību un ģimenes rašanās).

Tāpat desocializācija pazemina dzimumbriedumu, kas savukārt rada visas personības brieduma trūkumu. Pieņemts uzskatīt, ka brieduma trūkumam raksturīgas šādas iezīmes: 1) uzvedību regulē nevis paškontrolē, bet ārējās kontroles sistēma; 2) vāji izteikta spēja pārdzīvot savas vainas apziņu, vienlaikus saglabājot spēju pārdzīvot kauna jūtas un netaisnību (arī iedomātu) pret sevi. Tādi cilvēki bieži un bez īpaša iemesla vai vispār bez iemesla apvainojas, iedomājas, ka viņus visi aizskar; 3) autonomās un integrētās vērtību hierarhijas trūkums, kā arī spriedumu un izvēles atkarība no atzītām autoritātēm; 4) pozitīvu un noturīgu emocionālo saišu izveides trūkums saskarsmē ar cilvēkiem (sk. 12. krāsaino attēlu). Uz limbisko sistēmu nedodas bultiņas no gaišzilās joslas, jo tādas vispār nav); 5) spēcīgs cilvēcisko attiecību bads (jūt, bet nevēlas atzīt, ka savu nepilnvērtību varētu kompensēt ar socializāciju, ko cilvēki iegūst savstarpējā saskarsmē); 6) nespēja radīt objektīvu un stabilu apkārtējās pasaules un paša personības ainu.

Īpaši gribas atzīmēt piekto punktu. Vērojums «Liecina O. de Balzaks» parāda, ka, sākoties desocializācijai un līdz ar to aizejot mīlestībai, sievai rodas vajadzība «būt cilvēkos», mostas vēlēšanās izdarīt plastisko operāciju (uzlabot relišerus, lai atvieglotu saskarsmi), bet psiholoģiskajos relišeros kārdinājums gūst virsroku pār aizliegumu. Naida jūtas desocializējas līdz zemāko emociju līmenim.

Vislielākās mīlestībai draudošās briesmas

Lai runā piemēri, fakti un secinājumi, kas gūti, pētot narkotisma problēmu. Sāksim ar piemēriem.

Greizsirdības murgi

Viņa sēdēja rāma, tikai mazliet salikusi, pelēkās acis bija miklas, raudzījās garām, kaunēdamās sastapties ar ārsta skatienu. Bija bezgala grūti runāt.

Sieviete ārsta kabinetā stāstīja par vīru, ar kuru kopā bija nodzīvojuši daudzus gadus. Viņu mīlestība, vēl atnākusi, sākumā bijusi skaista, pilna dvēseļu saskaņas un gaismas. Bet gadu gaitā viss mainījies. Dzimumattiecības, ko viņa kādreiz gaidījusi kā brīnumu, kļuvas par slogu. Tad uzliesmojis olnīcu iekaisums, un viņa vairs nav varējusi kļūt māte.

Kas tas bija par ļaunu likteni, kas tik nežēlīgi bija sagrāvis divu cilvēku laimi?

Izmantodams paziņas tiesības, ārsts apciemoja vīru darbā. Tabakas dūmu piesvēpētā istabā, ko sauca par radošo darbnīcu, sēdēja vīrieši un sūca «sausīķi». Tā bija viņu ilggadēja tradīcija dienas vidū pirms pusdienām iemest glāzīti. Ģimenes nelaime bija skaidra. Tas bija alkoholisms.

Greizsirdības murgi parasti nepakļaujas korekcijai, slimniekus nevar pārliecināt, ka viņu aizdomas ir nepamatotas. Dažbrīd rodas dzirdes halucinācijas, viņi dzird aizejoša mīļākā soļus, skūpstus, sievas balsi, kuŗa lielās ar savām dēkām un nicinoši izsakās par vīra dzimumspējām. Šādi slimnieki ir ļoti bīstami. Viņi draud izrēķināties ar sievu (vīru), solās nogalināt, plēš drēbes, bet dažkārt arī pastrādā noziegumus. Skaidrs, ka tādā ģimenē nav iespējams dzīvot. Mēs jau zinām, ka greizsirdība nav mīlestības pazīme, bet gluži otrādi. Alkohols, desocializēdams cilvēku, aizved viņu pa kreisi no kritiskās robežas un pakļauj visām no tā izrietošajām sekām.

Alkoholisms rada nervozitāti, strauju garastāvokļa maiņu, neiecietību, egoismu (sk. uzskaitītās desocializācijas pazīmes), kas grauj gan sievieti, gan vīriešu mīlestību un dzimumtieksmi. Vēlāk alkoholiķiem rodas atmiņas zudumi, īpaši par notikumiem dzeršanas laikā. Organisms novājē un vairs nepretojas iedzertai indei. Izzūd vemšana, kas ir organisma aizsargreflekss. (Parasti vīrieši ar to lepojas, lai gan patiesībā tā ir vājuma un dziļas desocializācijas pazīme.) Sākas miega traucējumi, otrā dienā pēc dzeršanas ir paģiras, var iestāties impotence. Šādi cilvēki nevar atteikties no uzaicinājuma iedzert pat tad, ja viņiem kārtojamas svarīgas lietas. Viņus, protams, vairs neinteresē ģimene, kas gaida mājās, viņi nespēj aiziet, ja uz galda paliek kaut lāse neizdzerta alkohola.

Kļūstot par alkoholiķi, cilvēks zaudē spēju cilvēciski mīlēt, viņa vārdi ir tikai izlikšanās, solījumiem nav seguma, jo vārdiem neseko

darbi. Kad sāk daudz dzert, visam pārējam atliek maz spēka un laika. Un spirtotajam ir vēl kāda nolādēta īpašība – atliek tikai pielaiest to sev tuvumā, kad tas metas virsū, cenšas paņemt tevi visu, piesavināties visu brīvo laiku. (Vai esat lasījuši Džeka Londona romānu «Džons Miežgrauds»? Izlasiet gan!) Un pat tās nedaudzās dienas un stundas, uz kurām tas tevi «augstsirdīgi» atlaiž, ir jau iepriekš izsūktas, zaudējušas pēdējo dzīvības lāsi. Mirušas stundas un mirušas dienas. Cilvēks vairs nespēj atgriezties normālā dzīvē bez ārsta palīdzības. Parastie audzināšanas paņēmieni te nelīdz, jo ir traucēta socializācija – pats audzināšanas pamats.

Kā zināms, mīlestība vai potenciāla spēja mīlēt ir viena no dzīves jēgas būtiskākajām sastāvdaļām. Seksuālā bauda bez mīlestības nevar būt pilnīga. Cilvēks, kas lieto alkoholu, izdzēš jūtu atgriezenisko saiti (gaišzilās bultiņas 3. krāsainajā zīmējumā), zaudē spēju mīlēt ar jūtām, jo pirmie centrālajā nervu sistēmā degradējas tie centri, kas saistīti ar šīm emocijām un jūtām. Ja reiz ir zudusi atgriezeniskā saite un notikusi pārbīde pa kreisi no kritiskās robežas, rodas poligāmas tieksmes, bieža seksta partneru maiņa – sāk darboties pārsātinātības likums. Alkoholiķi saka: – «Ja nedzeršu, nav vērts dzīvot.» Tas notiek jau tad, kad iestājas impotence. Kā ikvienu narkomānu, viņu var iepriecināt tikai jauna indes porcija.

Daudzi uzskata, ka alkohols labvēlīgi ietekmē dzimumfunkciju, pastiprinot uzbudinājumu un paildzinot dzimumaktu. Agrākie seksologi pat pieļāva nelielu alkohola devu lietošanu, lai paildzinātu dzimumaktu pārāk straujas ejakulācijas gadījumā. Bet šie speciālisti aizmirst, ka alkohola paildzinātā dzimumaktā jau izpaužas dzimumnespēja. Ir likums – tie faktori, kas mazās devās pastiprina vai uzlabo potenci, lielās devās to pavājina.

Ļoti svarīgi zināt, ka dzimumfunkciju kaitīgi ietekmē ne tikai ilgstoša dzeršana. Cilvēki, kas bieži «iemet pa glāzītei», paraduši domāt, ka jēdziens «alkoholiķis» absolūti nav viņiem piemērojams un spirtotais dzēriens viņiem nekaitē. Gandrīz neviens sistemātiski dzerošs cilvēks neatzīst sevi par alkoholiķi.

Slimības ainai raksturīgs pilnīgs vai gandrīz pilnīgs kritiskas atieksmes trūkums pret savu rīcību, stāvokli, darbību. Neatkarīgi no dzeršanas pakāpes, no tā, cik izdzerts, spirtoto dzērienu inde uz ilgu laiku iekļaujas vielmaiņā un neārstējami bojā dzimumsfēru. Pilnīgi kļūdaini ir uzskats, ka alkohols stimulē dzimumfunkciju. Kā gan izskaidrojami šādi nepareizi priekšstati?

Tie acīmredzot radušies, nepazīstot alkohola iedarbību uz dzimumsfēru. Sākumā lietotās nelielās devas nomāc psihisko darbību, kā rezultātā notrulinās morālā un kritiskā paškontrolē. Galarezultātā dzi-

mumdzīvē sāk dominēt nepārdomātas darbības, pilnīga rīcības brīvība. Vienlaikus ar alkohola intoksikācijas graujošo iedarbību uz centru, kurš regulē ejakulāciju, aizkavējas sēklas šķidruma izdalīšanās brīdis un paildzinās dzimumakts. Pēdējo apstākli daži kļūdaini notur par nelielu alkohola devu iedarbības rezultātā radītās seksuālās aktivitātes pieauguma pazīmi. Šāds uzskats ir vairāk nekā naivs, jo būtībā te sāk izpausties pirmās seksuālās aktivitātes pazemināšanās iezīmes. Jau šajā sākuma fāzē sēklas izšķāšanās arvien vairāk aizkavējas, bet nereti vispār nenotiek. Otrajā fāzē alkohola lietošana skar jostasvietas apvidū mugurkaula smadzenēs atrodošos erekcijas centru, kas noved pie pilnīgas vai daļējas nespējas realizēt dzimumaktu. Trešajai fāzei raksturīgi, ka pamazām, bet nemitīgi vājinās pati dzimumtieksme, kamēr pilnīgi izzūd.

Turklāt orgasma laikā alkoholiķis (pat būdams skaidrā) zaudē parasto orgastisko baudu. Diemžēl viņš savas izjūtas nevar salīdzināt ar nedzērāja izjūtām. Atcerēdamies pirmos aktus jaunībā, alkoholiķis secina, ka sajūtas notrulinājušās vienveidības dēļ. Tādejādi viņš cenšas attaisnot savus «kreisos gājienus».

Sistemātiska organisma indēšana ar alkoholu var radīt arī dzimumdziedzeru – testikulu un olnīcu – normālas darbības traucējumus, tie sāk ražot nepilnvērtīgas dzimumšūnas. Ilgstošāka intoksikācija izraisa patoloģiskas pārmaiņas dzimumdziedzeros un nereti azoospermiju, t. i., to audu organismu bojājumu, no kuriem atkarīga olšūnu rašanās sievietes un spermatozoīdu vīrieša organismā. Pārmērīga alkohola lietošana neizbēgami izraisa dzimumnespēju un priekšlaicīgu novecošanu. Ilgstoša alkohola lietošana, dzeršana, neatkarīgi no dzēriena veida, daudz lielākā mērā traucē normālu organisma darbību nekā tādi faktori, kā, teiksim, dzīves apstākļi vai nodarbošanās veids.

Nikotīns izraisa priekšlaicīgu sēklas izšķāšanos un vēl vairāk pazemina organisma jūtību. Sievietēm smēķēšana veicina vai rada frigiditāti. Nikotīns iedarbojas uz visiem endokrīnajiem dziedzeriem, pat anatomiski tos pārveidojams. P. Zagorodnijs atklājis un pierādījis, ka sievietēm smēķēšana daudzos gadījumos pazemina dzimumtieksmi un baudas izjūtu, bet dažkārt nopietni bojā seksuālās tuvības stereotipa posmus. Iespējams, ka patīkamāku izjūtu meklējumi smēķētājiem biežāk liek krāpt dzīvesbiedrus nekā nesmēķētājiem.

Alkohola izraisītā impotence ir jaukta tipa parādība, kurā liels īpatsvars psihogēnajai sfērai. Dzērumā dzimumakts patiešām bieži paildzinās tik ļoti, ka reizēm orgasms neiestājas un sēkla neizplūst. Ja vīrietis to pārdzīvo, tad var sākties psihogēna impotence, kurai alkohola saindēts organisms ir sevišķi labvēlīga vide.

Sievietes nedrīkst piejaut dzimumaktu ar piedzērušos vīrieti, jo viņš parasti ir rupjš, nevar koriģēt savu rīcību, tādēļ dzimumakta laikā var nodarīt sievietei sāpes, pat radīt maksts sienīņas plīsumu. Sākumā iereibušajam uzbudinājums mēnīgi šķiet ļoti spēcīgs. Tas arī rada ilūziju, ka bauda un dzimumspēja alkohola reibumā ir lielāka, īpaši akta sākumā. Patiesībā jau tad seksuālā aktivitāte un jutekliskie kairinājumi ir kavēti. Erekcija ir vājāka, bet baudas sajūta sēklas izšķāšanās brīdī var līdzināties urinēšanai. Akta paildzinājums palielina briesmas saslimt ar veneriskām slimībām un vulgārām infekcijām. Arī pats alkohols daudzkārt pazemina organisma pretestības spēju. Nogurums pēc orgasma, ja tas vispār iestājas, ir ļoti liels. Pat mazliet iedzēris cilvēks nespēj atkārtot aktu tik ātri kā parasti.

Ja alkohola reibumā notiek apaugļošana, pēcnācējiem iespējami dažādi attīstības traucējumi, kropļības, bērni var būt garīgi atpalikuši, dzīvē viņiem lemtas seksuālas perversitātes. Turklāt, lai bērns būtu krops, pietiek izdzert glāzi šampanieša vai pudeli alus. Jau minējām, ka normālas sievietes (iedzērāju sievas), neapzināti tiecas kļūt grūtas no nedzērājiem. Iespējams, ka tādēļ dažiem dzērājiem ir labi attīstīti bērni. Riebums pret dzērāju vīru un viņa nekrietnībām dzimumakta laikā, pārāk ilgs dzimumakts, slimīga greizsirdība, neuzmanība izsargājoties no grūtniecības un citi faktori parasti rada sievietē pastāvīgu disgāmiju un frigiditāti, dzimumakts kļūst pretīgs, baudai piejaucas ciešanas. Nav ilgi jādomā, lai saprastu, ka zaudēta dzimumfunkcija izslēdz socializāciju, uzvedības iemaņas šajā funkcijā. Nav funkcijas – nav arī uzvedības.

Apsekojot daudzus tūkstošus sieviešu Latvijā, noskaidrojās, ka frigiditāte (parasti psihogēna) piemīt 98 - 100% sievu, kuru vīri ir dzērāji. Tādēļ šīs sievietes biežāk slimo ar krūšu vēzi un mastopātiju. Vīra seksuālā desocializācija izraisa sievas desocializāciju (un arī otrādi). Kopdzīve ar dzērāju ir ļoti bīstama.

Pats galvenais desocializācijā tomēr ir libidozā un agresīvā komponentu disbalansa iestāšanās. Libidozo alkohols iznīcina ātrāk, tikai līdz šai iznīcībai notiek reizēm pat neticamas pārmaiņas šajā sfērā ar visādām izvīrtībām. Agresīvais ir noturīgāks, bet arī tas kropļojas aizvien vairāk, kļūdamas it kā spēcīgāks, jo paliek bez ierobežojošā libidozā komponenta. Naidis, kas normāli vērsts uz ārieni ģimenes aizstāvēšanai, desocializācijas rezultātā vēršas uz ģimenes iekšpusi, kļūstot par nepamatotu greizsirdību vai vardarbību.

Sieva priecājas par vīra impotenci

Reiz kāda paciente, kas slimoja ar mastopātiju, stāstīja, ka viņas vīrs gandrīz vienmēr dzērumā pieprasījis dzimumaktu, kas parasti ildzis vismaz pusotras stundas un, nenobeidzot aktu ar orgasmu, «iekritis kā nemanā». Naktī šīs mocības atkārtojušās, un tikai pret rītu vīram izdevies nobeigt aktu ar orgas-

mu. Beidzot vīrs kļuvis impotents. Pirms tam sievai bijuši 23 aborti. Varat iedomāties, kā sieva priecājās par vīra impotenci.

Bērni šajā ģimenē izauga garīgi atpalikuši un socializēties nespējīgi. Vēlāk, kad vīrs dzērumā gāja bojā, šī sieviete apprecējās otrreiz. Ar otro vīru viņa izjuta pilnīgu seksuālu baudu, bet tā bija spēcīgāka, ja vīrs rikojās despotiskāk. Tātad pirmajā laulībā ar dzērāju sievietei bija radusies daļēja dzimumnovirze mazohisms (seksuālās desocializācijas rezultāts).

Padarījis sievu frigidu, vīrietis cieš arī pats. Frigida sieviete ar saviem negatīvajiem garstāvokļiem samazina vīra pozitīvās seksuālās izjūtas, bet viņš, būdams neapmierināts, dzer vēl vairāk. Sākas apburtais loks, kura centrā stāv degvīna pudele.

Alkohola cienītājiem biežāk mēdz būt alerģiskas reakcijas. Iespējams, ka tādēļ ar priekšdziedzeru iekaisumu pat mēreni dzerošie slimo biežāk nekā nedzērāji. Sievietes, kas lieto alkoholu un smēķē, biežāk slimo ar olnīcu iekaisumu, krūts vēzi u. c. slimībām. Olnīcu iekaisums ir viens no galvenajiem faktoriem, kas izraisa dzimumvēsumu, tātad grauj mīlestības pamatus.

Alkohols izjauc dzimumhormonu līdzsvaru, rada dzimumfunkcijas traucējumus un ar laiku arī impotenci. Alkohols un nikotīns, notrulinot nervu sistēmu, vājina uzbudinājuma un kavēšanas procesus, traucē to līdzsvaru, izraisot patoloģisku labilitāti vai inertumu, kas ietekmē dzimumuzvedību.

Apbrīnojama ir alkohola ietekme uz sievietes dzimumtieksmi. Parasti sākumā tas pastiprina dzimumtieksmi un iespaidojamību. Noraujot emocionālo apvalku no libido un tabu, alkohols iznīcina sievišķību un sievišķīgo izturēšanos. Tādēļ piedzērusies sieviete ir viegli pieejama katram seksuāli uzbudinātam vīrietim. Īpaši tas jāiegaumē meitenēm. Dzērājas sievietes zaudē savu sievišķīgo pasīvo agresiju – relišerus un pāriet uz vīrišķo agresiju. Sievietēm dzērājām libido ir noturīgāks vai arī tas kādu laiku tiek uzturēts vīrišķās agresijas iespaidā, kuru desocializējoties iziet sieviete. Sievietes pasīvā relišeru agresija ir augstāka par vīriešu aktīvo agresivitāti, tā ir kā pārklājs visam tam, kas vien var būt destruktīvs.

Alkohols, lai gan ne uzreiz, bet tomēr acīmredzami izpauž savu kaitīgo iedarbību. Nikotīns traumē dzimumsistēmu pamazām, lēni, pakāpeniski un no pirmā acu uzmetiena ne tik izteikti. Smēķētāji nekad pietiekami nenovērtē nikotīna indes graužošo iedarbību, lai gan tā nav mazāk bīstama kā saindēšanās ar alkoholu. Šis apstāklis liek speciālistiem celt pilnīgi pamatotu trauksmi, jo plašā smēķētāju armija visā pasaulē neatturami aug. Tiesa, kopš 1987. gada ASV vērojama smēķētāju skaita mazināšanās tendence.

Ir zināma nikotīna graužošā iedarbība uz organisma dzimumfunkcijām. Zinātnes dati liecina, ka smēķēšana nereti ir viens no dzi-

mumnespējas rašanās iemesliem, īpaši gadījumos, kad tā apvienojas ar spirtoto dzērienu lietošanu. Nikotīns uz laiku paaugstina smadzeņu garozas uzbudināmību (tā izskaidrojams šķietamais uzmundrinošais efekts), kā arī ietekmē muguras smadzeņu nervu iecirkni, kas regulē vīriešu erekcijas un ejakulācijas procesus. Tieši tādēļ uzbudinājuma stadijā nikotīns izraisa paātrinātu un pat priekšlaicīgu spermas izdalīšanos. Ne velti daudzi smēķētāji meklē palīdzību pie seksologiem. Vieni sūdzas, ka sēklas izšļāksnās notiek pārāk ātri, lai gan erekcija ir normāla. Citiem, gluži otrādi, ir vājināta erekcija. Ielaistos gadījumos vērojams pilnīgs mugurkaula smadzeņu centru uzbudināmības zudums.

Ilgstoša smēķēšana kaitē arī dzimumdziedzeru darbībai un asinsvadiem, kas apgādā tos ar asinīm. Tādējādi paaugstināts nikotīna saturs organismā, tā nemitīgā iedarbība pazemina vīriešu dzimumspējas. Un otrādi – smēķēšanas pārtraukšana, ja vēl nav noticis nelabojamais, ļauj atjaunoties normālai dzimumfunkcijai. Daži mūsu jaunie pacienti pārliecinājušies par to savā personiskajā pieredzē. Visi agrāk smēķējošie kluba «Panaceja» biedri, kas hipnoterapijas rezultātā atmetuši smēķēšanu, novērojuši dzimumfunkcijas uzlabošanos.

Sievietēm smēķēšana ir sevišķi bīstama grūtniecības periodā. Ne tikai tāpēc, ka tabakas smaka pilnīgi nomāc tās smaržas, kas pievelk pretējo dzimumu, bet arī tāpēc, ka smēķēšana bieži kļūst par spontāno abortu, priekšlaicīgu dzemdību vai augļa bojāejas cēloni. Tā veicina bērnu mirstību, paaugstina bērnu skaitu ar iedzimtām kaitēm un kropļībām. Caur placentu nikotīns no mātes asinīm iekļūst tieši augli un ļoti kaitīgi uz to iedarbojas. Izmaiņas smēķējošu sieviešu dzimumorgānos visbiežāk izpaužas kā dzemdes muskulatūras atslābums. Tabakas dūmu uzņemšana caur placentu (pasīvā smēķēšana) var izraisīt nākamajā bērņā seksuālas novirzes.

Mazas, pat niecīgas alkohola devas spēcīgi uzbudina un kropļo dzimumdziedzeru un virsnieru dziedzeru darbību, vienlaikus vājinot kavēšanas procesus smadzeņu garozā. Slēptajai dzimumtieksmei tiek noņemta emociju maska, dzimumtieksme kļūst atkailināta, apzināta, bet nekontrolējama – vēl nav gluži skaidrs, ko ar to iesākt (desocializācija). Tāda pati reakcija mēdz būt zēniem un jauniešiem. Tad pusaudzis, kurš šajā laikā vēl atrodas tikai II fāzē (sk. 4. krāsaino zīmējumu), pēkšņi apzinās savu līdz šim neskaidro vēlmju patieso jēgu un viņā nobriest gatavība sākt pārāgru dzimumdzīvi. Respektīvi priekšlaicīgi iestājas III fāze. Bieži jau arī tuvumā ir pietiekami daudz uz to pavedinošu faktoru. Tad pusaudži ir gatavi izvarot meitenes un sievietes. Arī pollūcijas naktīs un masturbācija visbiežāk parādās šo narkotisko vielu ietekmē.

Nikotīna un alkohola «pātagotie» virsnieru dziedzeri, dzimumdziedzeri, hipofīze un nervu centri ļoti ātri novājinās vai pilnīgi degra-

dējas, un līdz ar to vājinās arī dzimumfunkcija. Negatīvais efekts proporcionāli pieaug, ja cilvēks lieto abas šīs vielas, bet, ja tam vēl pievieno dažādus medikamentus, dzimumspēja neatgriezeniski zūd pat jau 35 - 40 vecumā. Alkohola ietekmē mainās arī to cilvēku izturēšanās, kas mēreni lieto šo narkotiku. Alkohols, iedarbojoties uz smadzenēm, veicina flirta izpausmes visrupjākajās un zemiskākajās formās.

Koķetēšana ir viena no relišeru funkcijām (relišeri darbībā), kas izpaužas kārdinājumā un aizliegumā. Jo slēptāka, maskētāka ir koķetēšana, jo tā ir elegantāka. Tā ir nobriedušas socializācijas pazīme. Flirtu un koķetēšanu var vadīt tikai sieviete, jo vīrietim nav relišeru. Flirts ir koķetērijas kārdinošā sastāvdaļa, kad atkrīt aizliegums. Šī iemesla dēļ vīrietis flirtā ir tikai objekts, pret ko tas vērst. Sieviete flirtējot modina vīrietī vajadzību parādīt maigumu. Vīrietis «uzaicina» sievieti uz flirtu, demonstrējams savu vīrišķību un potenci. Šajā demonstrācijā ietilpst «seksuālā lielība» (pēc Forela), kas seksuālā ziņā socializētam vīrietim vienmēr ir aizplīvurota, maskēta. Desocializēts vīrietis savu potenci pauž atklāti (lielīšanās ar seksuālām uzvarām, jēlas anekdotes, pornogrāfija utt.). Tātad flirta kvalitātes pazemināšanās ir seksuālās desocializācijas pazīme.

Runājot par koķetēšanu, vajadzētu šim vārdam noņemt gadu desmitos uzmetušos rūsu vai apsūbējumu, jo citādi tas izskatās kā anekdošu vārdu, kaut kas vieglprātīgs. Īstenībā, ja koķetēšana kļūst cietsirdīga, cilvēku, pret kuru tā vēsta, var desocializēt vai pat ieģrūst nāvē. Manas 40 gadu ilgās prakses laikā pēdējo ir bijis 51. Cietsirdīgā koķetērija ir ar partneru maiņu (vīriešu un sieviešu) piekopta kārdināšana, ar seksuālo «uzvaru» un pārsātinātības radīto riebumu, lai pēc kāda laika atkal atgrieztos pie kārdināšanas, it kā nekas nebūtu noticis.

Alkohols rada ne tikai lempīgas, uzmācīgas, sievietei pretīgas maiguma izpausmes. Alkohola izraisītā neveiklība un steiga atņem flirtam izsmalcinātību un eleganci. Šādā situācijā seksuālā lielība kļūst rupja, tai vairs nevar būt tāda loma kā normālos apstākļos. Tātad alkohols ir labs līdzeklis, lai atklātu sievietei vīrieša būtību un otrādi.

Alkohols ne tikai modina un atkailina dzīvnieciskos (bioloģiskos) instinktus, paralizē priekšstatus par mīlestību vispār un graujoši iedarbojas uz dzimumtieksmi. Daudzi vīrieši, kuru dzimumtieksmes novirzes ir slēptas un neapzinātas, iedzēruši jūt seksuālu tieksmi pret bērniem, dzīvniekiem, tendē uz sadismu utt. Ir nācies ārstēt sievietes, kuru mīlestību uz visu mūžu bērībā sakropļojuši piedzērušies vīrieši un pat tēvi. Incests (dzimumdzīve ar tuviem radniekiem) tāpat kā izvarošana un inficēšanās ar veneriskajām slimībām, visbiežāk notiek alkohola riebumā. Arī skolās agrīnas seksuālas darbības sākas alkohola ietekmē.

Īpaši jārunā par dzērājiem tēviem, kas tiranizē ne tikai sievas, bet arī bērnus. Tos bieži modina naktīs, lai arī viņiem tiktu «sava daļa» tēva dusmu. Ko gan šis bērns nākamajā dienā darīs skolā, kā atbildēs uzdoto, kā uztvers jauno vielu? Alkoholiķi nav spējīgi īsti mīlēt savus bērnus, nevar runāt par normālu socializāciju un audzināšanu. Sākas desocializācijas ķēdes reakcija – desocializēts cilvēks nevar socializēt nākamajam paaudzī. Ģimene, kurā viens no vecākiem dzer, faktiski ir nepilna.

Apprecēties ar nelieti (vardari)

Apsekojot ģimenes Latvijā, konstatējām, ka 27 - 30% tajās pastāv vardarbība. Tai ir tendence pieaugt. Sevišķi pēdējā laikā par vardarēm biežāk kļūst sievietes (no 8% 1975. gadā līdz 13,2% 1989. gadā). Jaunāku datu nav, bet ir pamats domāt, ka šis skaitlis turpinājis augt. Viņu varmācība visbiežāk ir emocionāla rakstura, ar ko viņas arī vienmēr cenšas savu rīcību attaisnot («neesmu vainīga, jo man uznāca dusmas...»); «viņš mani nokaitināja...»; «viņš mani neklausa...» u. c.).

Katra varmācība ir desocializējoša, bet tieši emocionālā visvairāk un visbiežāk. Varmāka ir desocializēta personība jau no bērnības, vai arī varmācība radusies (iegūta) kādu faktoru ietekmē (piemēram, alkoholisma vai smēķēšanas rezultātā). Varbūt pat pareizāk būtu teikt, ka šīs atkarības norāda uz varmācības iespēju, jo varmācīgi nekad nav mīlošies, bet no attiecībām ar partneri atkarīgie. Alkoholisms un smēķēšana norāda uz cilvēka noslieci būt atkarīgam. No otras puses, šī atkarība no vielām rada vai padziļina atkarību no citām dzīves parādībām, visbiežāk no kāda cilvēka.

Pavirši raugoties, var domāt, ka šāds atkarīgs cilvēks ir ļoti iemīļojies, jo viņš nevar dzīvot bez atkarības objekta. Pat stunda atšķirtībā viņam izraisa dusmas un izmisumu. Dusmas liek sodīt atkarības objektu, padarot varmācības upura dzīvi par elli. Savukārt varmācības upuris arī desocializējas un nav spējīgs socializēt savus bērnus. Bērnos iesocializējas varmācības upura psiholoģija. Tādām meitenēm, piemēram, nākamais vīrs vienkārši ir pavēlējis precēties. Bieži viņas saka, ka apprecējusies vīra uzstājības dēļ. Terapijā šie upuri atzīstas, ka vīri ir līdzīgi viņu tēviem, noslēgti, nelaipni utt.

Cietumnieki arī parasti ir ar izteiktu atkarību, pie kuras varmācība ir 76% gadījumu (mūsu dati). Tomēr daudzas sievietes tos dievina (tāda laikam ir sievietes daba...). Pastāv uzskats, ka vardari var labot ar padevību, glāstiem, pakļaušanos. To pielieto dažas sievietes, iesocializēdamas savām meitām mazohistisku attieksmi pret vardarbīgiem vīriešiem. Dzērāju tēvu meitas parasti apprecas ar neliešiem, pat ja tie nav dzērāji. Naivs ir uzskats, ka šādus cilvēkus var pāraudzēt. To gribas sevišķi uzsvērt, jo daudzas manas pacientes cerējušas, ka pēc apprecē-

šānās nelieti vai dzērāju pāraudzinās. Diemžēl tas nav iespējams. Toties šajā ģimenē augošie bērni saņems īstu desocializāciju un arī pati sieviete desocializēsies.

Desocializēti vecāki spēj veidot tikai nepilnu ģimeni

Raksturīgs piemērs ir gadījums ar pusotra gada veco Āriti. Viņš dzīvo pie tantes un vecmāmiņas, lai gan vecāki ir dzīvi un darbā viņus uzskata par cienījamiem cilvēkiem.

Āriša māmiņu un tēti darbā neviens neuzskata par dzērājiem. Viņi iedzer un uzsmēķē tikai tad, kad tas pieņemts. «Viņi ir sabiedrības cilvēki,» – apgalvo kolēģi, raudzīdamies uz jauno, eleganto un dzīvespriecīgo pāri. Neviens nezina Āriša traģēdiju. Viņa māmiņai, šai pievilcīgajai sievietei, absolūti nav mātes jūtu. Dēlu viņa labprāt būtu atstājusi dzemdību namā, ja nebaidītos no sabiedrības nosodījuma. Ar krūti viņa Āriti nav barojusi. Nebija jau arī piena, jo mātes instinkts izzūd, pat ne visai bieži iedzerot un smēķējot. Āriša māte konjaku dzer tikai viesībās un kafejnīcā ar draudzenēm, daudz nesmēķē, bet arī ar to pietiek, lai izzustu mātes mīlestība. Viņa socializējās pilnā ģimenē, desocializējās dzīves laikā.

Daudzi zinātnieki eksperimentāli pierādījuši, ka smēķēšana vēl vairāk kaitē mātes instinktam nekā alkohols. Āritim ar māti neizveidojās bioloģiskā saite, kurā galvenā nozīme ir barošanai ar krūti. Tātad nebūs arī psiholoģiskās saites, jo pirmā rada otro. Āritis ir dzīvu vecāku bārenis. Nelaimīga ir arī māte, jo viņa nemīl ne savu vīru, ne bērnu, ir frigida, viņai ir mīļākie, kurus arī nevar iemīlēt, tāpēc bieži maina. Viņi šo sievieti ātri atšifrē (kaut ar nojautu) un izvairās turpināt attiecības.

Ja mātes vai tēva instinkts izzūd, mīlestības dialektikā izkrīt svarīgs posms, kas nepieciešams, lai uzturētu un attīstītu bērnos jūtas. Arī Āritis izaugs mīlēt nespējīgs, jo viņam šajā ziņā nav parauga. Mīlestība rodas tikai no mīlestības. Ja tās nav, trūkst pilnvērtīgas socializācijas. Alkohols un nikotīns šajā ģimenē ir visus aplaupījis. Starp citu, Āriša māte maina partnerus, atkārtodama ierastu frāzi – «Es tikai vienreiz dzīvoju pasaulē...» – Vai tad Āritis nedzīvo vienreiz? Āritis, viņas dēls, par kura dzīvi māte atbild vispirmā kārtā! Nedomājiet, ka viņa periodiski iemīlas. Sieviete, kas zaudējusi spēju uz mātes mīlestību, nespēj mīlēt arī vīrieti, jo viņai zudusi jebkāda spēja mīlēt. Tiesa, īslaicīgi aizrauties viņa spēj.

Savus dzīvesbiedrus krāpj un partnerus bieži maina sievietes un vīrieši ar nepilnīgu dzimumfunkciju. Bet nepilnvērtīga tā lielā mērā ir seksuālās socializācijas trūkuma vai desocializācijas dēļ. Šajā konkrētajā gadījumā iemesls laikam ir mērena iedzeršana un smēķēšana.

Kā desocializēt desocializētos

Biežāk tas notiek ar vīriešiem. Lūk, sievietes K. N. vēstule.

Žurnālā izlasīju rakstu «Sievietes mīlestības īpatnības». Sevišķi mani savijņoja rindas – «Un tomēr vissvarīgākā un dabiskākā sievietes patiesas mīlestības īpatnība ir vēlēšanās dzemdēt un mīlēt bērnu...»

Man jau ir 33 gadi, bet bērnu nav, lai gan uzskatu sevi par normālu sievieti. Apprecējos, kad man bija 24 gadi. Pēc kāzām es biju stāvoklī, bet vīrs sacīja – «Dari kā zini...» – Es lauzīju galvu, jo viņam patika sēdēt ar draugiem pie degvīna pudeles. Es piekritu izdarīt pirmo abortu, jo domāju – ja abi ģimenes locekļi nevēlas bērnu, lai tad viņa pagaidām nav.

Dzīvoju, tas ir, mocījos piecus gadus un tā arī nesagaidīju, kad vīrs pievērsīsies ģimenes nodibināšanai (tēva instinkta izzūšana sakarā ar alkohola lietošanu un desocializācija – J. Z.). Lūdzos gan ar labu, gan ar ļaunu, bet nekas nelīdzēja. Beidzot tomēr izšķīros, jo bija apnicis viņu «uzturēt».

Biju kļuvusi nervoza. Pirmos divus gadus priecājos, ka nav jāgaida mājās piedzēries vīrs. Es viņu tomēr mīlēju, protams, nedzērušu. Vasarā daudz ceļoju – tas bija mans vienīgais lielākais prieks. Pierast pie kāda cita vīrieša vairs nevarēju. Man likās, ka viņiem visiem ir vēl lielāki trūkumi. Vīrs, kad bija skaidrā, reizēm atnāca ciemos. Kur un ar ko kopā dzēris, par to viņš nekad nestāstīja. Tā tas arī turpinājās.

Nesen atkal paliku no viņa grūta. Atkal viņš izrādīja nevis prieku, bet vienaldzību. Sāku domāt, kā uz mani, šķirteni, skatīsies darbā, kā es mocišos deviņus mēnešus, kā nervozēšu. Arī bērns būs nervozs. Atkal nolēmu izdarīt abortu. Tagad nožēloju.

Darbā nervozitāte pieauga. Trīs mēnešus bija temperatūra ap 38°. Nokļuvu slimnīcā. Tur man ārstēja plaušu karsoni, jo nevarēja noteikt diagnozi (plaušu karsoņa nebija, tā bija stresa temperatūra – J. Z.). Decembrī atgriezos no slimnīcas aukstā un tukšā dzīvoklī. Naktī sākās ārprāta lēkme. Nācās meklēt palīdzību psihiatriskajā slimnīcā. Reība galva, raudāju par katru nieku. Paldies ārstiem, kas atdeva man veselību. Četrus mēnešus dzēru stipras nervu zāles. Šo laiku dzīvoju pie mātes. Viņš neinteresējās, kas ar mani notiek. Pavasarī jau jutos labi. Uzzinājis, ka esmu atkal vesela, viņš sāka mani apciemot. Es atkal piedevu. Šovasar viņš teica, ka septembrī gribot sareģistrēties un vēloties bērnu. Es piekritu, jo domāju, ka tad viņš pametīs dzeršanu. (Viņš dzer apmēram ik pēc 10 dienām 6 - 8 dienas no vietas, darbā neierodas. Vienīgā laime, ka ir mierīgs un nerīko skandālus).

Jau pagājis jūlijs, augusts, kad varēja radīt bērnu (man ir savs kalendārs), bet viņš dzer, labi zinādams, ka tādā reizē nedrīkst ieņemt bērnu. Runājām par to, kad viņš bija skaidrā, bet pietika kādam no pudeles brāļiem viņu pasaukt, kad viņš visu aizmirs. Mani pārņēma šausmas, ka atkal būšu tāda cilvēka sieva, kurš kļūst aizvien lielāks alkoholiķis. Bet gadi iet. Bieži jautāju sev: – «Kā lai dzīvoju tālāk?» – Redzu, ka mēs, sievietes, esam bezspēcīgas ar savu mīlestību kaut ko darīt pret šo ļaunumu.

Tādēļ man gribas jautāt – vai vispār vērts dzīvot? Es vēlos bērnu, normālu ģimeni, bet tās nav! Vēl arvien gaidu, kad šis cilvēks apžēlosies par sevi un par mani. Lūdzu, lai viņš brauc ārstēties, bet viņš nepiekrīt. Ko lai daru?

* * *

Seksualitātes «ārstēšana» ar smēķēšanu

Onkoloģiskajā slimnīcā ievietoja 69 gadus vecu sievieti. Viņai bija ielaists plaušu vēzis. Viņa bija sākusi smēķēt deviņu gadu vecumā. To vecākiem bija ieteicis kāds ārsts sakarā ar pārāk agro seksualitātes mošanos. Ārsti tolaik nezināja, ka tabakas dūmos ir 19 - 24 vielas, kas izraisa vēzi, bet zināja, ka nikotīns nomāc seksualitāti. Divus gadus pēc smēķēšanas sākuma pacientei izzuda libido, turpmāko mūža daļu viņa nodzīvoja pilnīgi frigida un smēķēšanas rezultātā mira no plaušu vēža.

Par pasīvu smēķētāju pilnībā var uzskatīt sievu, kura pati nesmēķē, bet ieelpo vīra izelpotos dūmus. Sekas var būt tieši tādas pašas kā īstiem smēķētājiem minētajā piemērā. Atgādināsim, ka vēzi izraisošas vielas smēķētājs izdala vēl 45 - 60 minūtes pēc smēķēšanas.

Dzērāja un smēķētāja smadzenes degradējas «no augšas uz leju». Tādēļ tāds cilvēks vispirms zaudē savu sociālo statusu un kļūst vairāk bioloģiska nekā sociāla būtne, t. i., viņš pārkāpj kritisko robežu atpakaļ uz kreiso pusī. Seksualitātē noturīgāka ir agresija. Apdullinošo faktoru ietekmē, kad libidozais vairs nevērš agresiju vajadzīgajā virzienā, tā kļūst neapreķināma un nekoriģējama. Ar to izskaidrojama arī dzērāju greizsirdība. Mēs jau zinām, ka greizsirdība nav mīlestības pazīme, bet gluži otrādi – tā liecina, ka mīlestība vēl nav līdz galam izveidojusies. Ja rodas nepamatota greizsirdība, ir skaidrs, ka noris mīlestības regress. Tā vienmēr notiek ar dzērāju. Ja dzeršana turpinās, degradējas arī instinkti, kā tas redzams piemēros.

Atcerēsimies, ka, padarot dzimumaktu nepilnvērtīgu, alkohols un nikotīns rada neuzticību. Tas jāievēro jau pirms kāzām. Izvēloties dzīves līdzgaitnieku, vienmēr jāzina, ka šīs vājības pēc apprecēšanās nekad nevarēs novērst, jo tās patiesībā ir slimības, ko grūti ārstēt. Šiem cilvēkiem arī ļoti reti ir vēlēšanās tikt no tām vaļā. Tādēļ, ja ģimene ir normāla un mums dārga, katrs gadījums, kad kāds no ģimenes locekļiem pārrodas mājās iedzēris, jāuzlūko par ārkārtēju notikumu un jādara viss, lai tas neatkārtotos. Citādi gals ģimenes laimei nav aiz kalniem.

Lai pārliecinātos, mazliet vienkāršoti aplūkosim alkohola iedarbību (vēl spilgtāk to varētu parādīt ar nikotīnu un narkotikām) uz dzimummīlestības dominanti (sk. 3. krāsaino attēlu). Alkohols sašaurina, nojauc un degradē jebkuru, bet pirmām kārtām vissarežģītāko dominanti. Mīlestības dominante ir viena no vissarežģītākajām dominantēm cilvēka centrālajā nervu sistēmā. Reibumā alkohols «nomāc» garozas augstāko daļu galvas smadzenēs (shēmā gaišzilā krāsā), ļaujot vaļu zemgarozas (zemākajiem) veidojumiem, kur tiek ieprogrammēti instinkti (attēlā tie iekrāsoti sarkani). Jo spēcīgāks ir reibums, jo vairāk «stāvu» noārdās virzienā no augšas uz leju – jūtas (gaišzila), pēc tam emocijas (dzeltenais). Rodas šķietama potences pastiprināšanās, jo atkailinātā un atbrīvotā seksuālā sfēra (sarkanais) liek narkomānam it kā

no jauna pārdzīvot III fāzi, t. i., paaugstinātas seksualitātes fāzi. Visbeidzot alkohols noārda dzimumtieksmi un iestājas impotence.

Reibumam izgaistot, dominate atjaunojas, taču vairs ne pilnīgi. Visvairāk degradējas tas, kas attēlā iekrāsots gaišzilā krāsā. Tāds cilvēks it kā atgriežas bioloģiskajā līmenī. Viņā arvien vairāk mostas dzīvniekiem pilnīgi attaisnojamas īpašības, kā jau minētā greizsirdība, poligāmās tieksmes u. c. Alkohols turklāt līdzinās vielām, kuras izmanto zinātniskajās laboratorijās, lai eksperimenta dzīvniekiem «atslēgtu» eksperimentētājam vajadzīgās smadzeņu struktūras. Starpība ir tikai tā, ka cilvēks, lietojams alkoholu, kļūst par brīvprātīgu un nedomājošu izmēģinājuma dzīvnieku (tāpat kā smēķētājs).

Lai cik tas būtu skumji, mums atliek tikai izpētīt bagātīgo materiālu, kādu mums sagādā daudzie dzērāji. Tātad «zaļais pūķis» mums ir palīdzējis. Tiesa, maksa ir ļoti augsta. Bet arī šajā ziņā (lai man piedod šo rūgto ironiju) cilvēku nevar salīdzināt ar dzīvnieku – ilgajā garozas valdīšanas laikā «pakļautā» zemgaroza ir atradinājusies būt patstāvīga. Tādēļ alkoholiķiem, narkomāniem, smēķētājiem un daudziem citiem, kas pakļauj sevi dažādām kaitīgām ietekmēm, piemīt visvairāk patoloģisku seksuālu noviržu, perversu seksuālu izpausmju u. c. Protams, desocializācija, tajā skaitā alkohola radītā, atņem cilvēkam «prasmis» dzīvot ģimenē, padarīt to par tautas pamatšūniņu. Tiek zaudētas bērnībā ģimenē gūtās iemaņas, jo degradējas sistēmas (bloki), kurās tās ieprogrammētas. Šī degradācija atsvešina cilvēku no tautas, kuras pirmavotu kompleksā ietilpa arī viņa ģimene. Viņš iekļaujas barā – hierarhijā ar vadoni priekšgalā.

Dzeršana tautai ir tikpat bīstama kā prostitūcija. Tas pats sakāms par smēķēšanu un citām narkomānijām. Šīs kategorijas personas mums jāierindo vienā rangā ar prostitūtām, pret tām jābūt izteiktai tautas un sabiedrības morālajai imunitātei. Bet pagaidām, analogiski AIDS vīrusam, mūsu attieksmi pret dzērājiem un prostitūtām ir skāris morāles imūndeficīts. To mūsu tautā sējuši iekarotāji, tas draud ar tautas bojāeju. Atcerēsimies, kāda loma Amerikas indiāņu pakļaušanā bija «ugunsūdenim».

Prostitūta un dzērājs fizioloģiski un psiholoģiski ir pārstājuši būt krievs, latvietis, baltkrievs, čigāns... Tas, kas piedzirda, kas piegāna zemi ar šo indi, ir ienaidnieks, viltīgs iekarotājs, nežēlīgs kolonizators un okupants vai viņu rokaspuisis, kas izmanto kaunpilno vēsturisko pieredzi. Japāņi ir aprēķinājuši, cik alkohola jāražo uz vienu iedzīvotāju, lai tautu iekarotu bez neviena šāviena. Vai neesam jau pāsnieguši šo daudzumu?

Desocializācija ir arī ceļš uz dzimumnespēju

Pa to pašu seksuālās desocializācijas ceļu, tikai vēl ātrāk, cilvēku aizved narkotiskās vielas un daži medikamenti, kā, piemēram, miega zāles, analģētiķi, vidi piesārņojošās indīgās vielas. Klubā, ārstējot narkomānus, mēs atklājām, ka pirms šī superdesocializējošā un dzimumspēju graujošā faktora ir darbojušies jau minētie citi desocializējošie faktori, lai gan tie arī paši par sevi var radīt impotenci un sieviešu dzimumvēsumu

*Ieradās 47 gadus vecais inženieris F. un sūdzējās par impotenci, kas iestājusies vienlaikus ar hipertoniķās slimības sākumu. Pēdējo bija izraisījušas nepatīkšanas darbā un ar tām saistītais bezmiegs. Viņš nolēmis lietot miega zāles. Ar to arī viss sācies. Pēc dzimumakta, ko viņi, kā bijis parasts, piekopusi 2 - 3 reizes diennaktī, sieva, kas līdz šim vienmēr izjutusi orgasmu, sāksi reti tam tuvoties. Pēc šādiem aktiem, kas tagad bijuši daudz ilgāki nekā agrāk, sieva, histēriski raudādama, paziņojusi: - «Es tevi nejūtu... Kas noticis? Es tevi ne-
jūtu!...»*

Šis vaimanas panāca to, ka arī vīrs kļuva impotents. Te potenci pazeminošu zāļu iedarbība apvienojās ar psiholoģisko faktoru - sievas neapmierinātību un aso reakciju.

Pakavēsimies pie sievas izteiciena «Es tevi nejūtu!» K. Imeļinska grāmatā «Seksoloģija un seksopatoloģija» minēts par seksuālo ēkstāzi kā par specifisku biostrāvu paveidu, kuras partneri uztver caur ādu (tā pamatota arī nepieciešamība dzimumtuvības laikā būt kailiem). Iespējams, ka šo biostrāvu raidīšana notiek tāpat, kā izmeklējot sirds-darbību - sirds biostrāvas caur pacienta ādu tiek raidītas uz elektrokardiogrāfa kontaktiem. Ir arī zināms, ka daudz vielu, to skaitā narkotiku un miega zāļu, kropļojošā un kavējošā ietekme noslāpē un pārveido biostrāvu dabisko iedarbību, kas rodas no mīlētāju glāstiem un saplūstot vienam ar otru. Ir pierādīts, ka mīlestība aktivizē cilvēka biostrāvu plūsmas. F. sieva atklāja intīmās saplūsmes trūkumu, kas dzimumtuvībā ir galvenais. Atteikšanās no miega zālēm un citiem medikamentiem atjaunoja «saplūšanas» izjūtu. Drīz pacients vipār pārgāja uz hipnoterapiju, miega zāles vairs nebija vajadzīgas, viņš regulāri lietoja tikai asinsspiedienu pazeminošos līdzekļus nelielās devās. Psihoterapija, neregulēdama miegu, nāca par labu arī dzimumfunkcijai. Tā kļuva vēl spēcīgāka nekā pirms miega zāļu lietošanas. Ilgstoši lietojot miega zāles, viss varēja beigties daudz bēdīgāk.

Gadījumos, kad vērojām īstu narkotiku lietošanu, seksuālā desocializācija un pēc tam arī dzimumfunkcijas traucējumi sākas nevis pēc mēnešiem vai gadiem kā ar alkoholu, bet jau pēc dažām nedēļām.

Gribētos, lai lasītājs saprastu un iegaumētu, ka visi desocializējošie faktori, kas rada seksuālo desocializāciju, vienlaikus iekļauj cilvēku riska grupā, kam draud dzimumnespēja vai kāda cita

novirze. Vēlāk tā padarīs neiespējamu dzimumdzīvi un dzimummīlestību. Tādējādi cilvēkam būs atņemta tā laime un «terapietiskā iedarbība», kādu dod harmoniska ģimene. Pie šiem faktoriem pieder arī tie, ko aplūkojām jau nodaļas sākumā.

Kara «ģēniju» attieksme pret seksu un ģimeni

Minēsim tikai trīs no viņiem, lai gan, pārlasot vēsturi, līdzīgas iezīmes var atrast katrā, kas atbalsta un veicina agresīvos karus, cietsirdību un savā dzīvē tam visam gatavojas un to veicina. Patiesi mīlošs cilvēks neieredz karu un cietsirdību – mīlestības dominante pretojas visam, kas apdraud ne tikai mīlestības objektu, bet arī visu cilvēci.

Mīlestībā libidozais nomāc agresīvo, jo pēdējais savu uzdevumu ir veicis, tā enerģiju noliek «krātuvē» vai sublimē kādā citā mērķī. Agresija sublimējas ne tikai tā, kā to parādījām iepriekšējā zīmējumā. Tā var sublimēties pati sevi noliedzošā mākslas darbā vai pat varoņdarbā.

Tie nav cēli vārdi. Šī īpašība patiešām piemīt dominantei, kas var būt tikai mīlošam cilvēkam. Tā atzīst tikai radošo un noliedz visu ārdošo un nežēlīgo (sk. trusīti 3. krāsainajā attēlā). Acīmredzot Hitlers un viņa tuvākstāvošie to saprata, tādēļ pauda tādu nicināšanu pret mīlas jūtām un sajūsmu par tīri seksuālām izdarībām. Tā bija ieinteresētība seksuālajā desocializācijā. Tikai šādos desocializētos cilvēkos varēja attīstīt bioloģiski sadistiskās tendences pret visiem, kas neietilpst «pašu bara» hierarhijā, lai tas būtu savas vai citas tautas pārstāvis.

Vārdos gan šie vadoņi liekulīgi aizstāv ģimeni, tās labklājību. Acīmredzot maskēšanās nolūkā, īpaši savas valdīšanas sākumā. Un tikai tad, kad panākta daļēja vai pilnīga tautas desocializācija, kad bērni ir gatavi nodot tēvus un mātes, kad ķēdessuņi (pakalpiņi) ir radījuši koncentrācijas nometņu tīklu, var atklāti uzbrukt mīlestībai. Vieni to dara viltīgāk, grauj mīlestības pamatus cīnoties, pret seksualitāti, otri tieši noliedz jūtas. Pirmie ārda pamatus, otrie jumtu. Mērķis tomēr ir viens – aizvākt visu to, kas traucē valdīt. Abi šie virzieni vairāk vai mazāk raksturīgi antidemokrātiskām iekārtām, var būt to pazīmes.

Patiesā demokrātijā vienādi harmoniski attīstās abas šīs mīlestības puses, ģimene ieņem vietu uz pjedestāla kā sabiedrības pamatšūniņa, kā tautas pirmsākums. PSRS galvenais cietsirdības «ģēnijs» šajā ziņā bija īstais tautas ienaidnieks un izvirtulis jau minētais Berija, «tautu vadoņa» gribas izpildītājs. Viņa lietā figurēja 2 izvarotas mazgadīgas meitenes un 62 sievietes. Izņemot šo skaidri zināmo, ir vēl 32 saraksti ar sievietēm, kuras, jādodomā, bija tāpat izmantotas. Berija 1943. gadā izslimoja arī sifilisu. Vienīgais, kas šajā ziņā pārspēja Beriju, bija Pēteris Lielais.

Domu, ka tieksme uz karu un cietsirdību nav savienojama ar mīlestību, izvirzījuši un apliecinājuši visi agresīvo karu «ģēniji». Piemēram, Napoleons mīlestībā saskatīja demonisku varu, kas kavē vīrieša iekarotāja gribasspēka attīstību gan politikā, gan ekonomikā, gan zinātnē. Tādēļ «mīlestība ir kaitīga, tai jāpaliek fizioloģijas robežās». Atteikšanās no tabu ir acīmredzama.

To, ka gan mazi, gan lieli kari vienmēr velk mīlestības attīstību atpakaļ uz bioloģisko poligāmiju un izvirtības uzplaukumu, savos pētījumos Latvijā pārliecinoši pierādījis A. Miltiņš. Patiesi, šķirot ģimenes, atņemot bērniem vecākus, dziļi pārveidojot attiecības starp vīriešiem un sievietēm, kari pastiprina bērnu desocializāciju, kas vēlāk negatīvi ietekmē vairākas paaudzes. Nepareiza dzimumsocializācija ir viens no galvenajiem laulību nenoturības cēloņiem. Bieži mēs par laulību nenoturības cēloni uzskatām to iziršanās iemeslu (neuzmanība, nesaimnieciskums, neuzticība u. c.), t. i., slēpta cēloņa sekas. Mūsdienų biežās laulības šķiršanās liela nozīme ir arī tiem diviem pasaules kariem, kurus Eiropa un mūsu tauta pārcietusi ļoti īsā vēstures laika posmā. Latviešu tautai vēl bez kariem nenovērtējami lielu desocializāciju nācās saņemt ilgstošajā okupācijas periodā.

Desocializācijai ir raksturīgi izplatīties pēc ķēdes reakcijas principa. To apturēt laikam gan var tikai apvienojot cilvēku saprātu. Te var darboties arī atgriezeniskā saite, kļūst saskatāma vēl viena iespēja cīnīties pret karu – ar mīlestību un stipru ģimeni.

Seksuālā desocializācija tautas līmenī (Donžuana zaudētā spēja)

Parunāsim par lielā pavadēja diviem baušļiem. Pirmais skan – «proti apmierināt sievietes kaisli, viņai nepieskaroties», – otrs – «tu redzi, ka sieviete iet bojā no tevis sniegtās baudas, bet tu centies vēl vairāk».

Otro bausli iztīrāsīm grāmatas «Vēlreiz par mīlestību» trešajā daļā, bet pirmais, ko mūsu vīrieši ir aizmirsuši, būtiski attiecas uz nodaļu par seksuālo desocializāciju. Kāds var sacīt, ka apmierināšana no attālumā ir kaut kas mistisks un neticams. Atcerēsimies sievietes, kas nonākušas līdz orgasmam ekstātiskas lūgšanas laikā, sievietes, kas seksuāli izlādējas, klausoties mūziku, sievietes, kurām saldkaisli ļauj izjust dzejas varu un dabas skaistums, sievietes, kas aizbēg no hipnozes seansiem, kuros hipnologa balss glāstošais ritms noved viņas līdz milas baudas uzbrāzmojumiem. Mums jāatzīst, ka tas tiešām ir iespējams, jo vairāk tādēļ, ka šis vīrietis ir mīlams, viņš ir savā ziņā vienīgais, viņš sajūsmina, fascinē, hipnotizē. Šis spējas zudums ir desocializācijas sekas tautas līmenī.

K. Imeļinskis 1979. gadā Meksikā uzstājās ar refrātu par šo tēmu, kurā uzsvēra Rietumu subkultūras desocializējošo nozīmi, bet tās izraisītās sekas nosauca par «Rietumu kultūras kompleksu». Vārdu sakot, to kultūras ietekmju komplekss (pēc K. Imeļinska), kurām cilvēks visā mūžā ir pakļauts, būtiski ietekmē arī visas seksualitātes izpausmes, to skaitā seksuālās sajūtas, uzvedības formas un reakcijas. Šajā izpratnē visas seksualitātes izpausmes, kādas raksturīgas Rietumu kultūras vidē dzīvojošiem cilvēkiem, jāanalizē šīs kultūras integrētu īpašu apstākļu fonā. Tie savulaik bija aprakstīti kā «Rietumu kultūras komplekss».

«Rietumu kultūras kompleksu» līdzās citiem faktoriem ietekmē visa Rietumu kultūra un rūpnieciski attīstītajās zemēs notiekošās pārmaiņas. Šo kompleksu cilvēks parasti pilnīgi vai daļēji apgūst, bet attiecībā uz seksualitāti to raksturo šādas iezīmes (citēju K. Imeļinski):

– neatlaidīga orientēšanās uz «galamērķi» un nespēja pievērst uzmanību tieši procesam. Piemēram, cenšanās pēc iespējas ātrāk sasniegt orgasmu, samazina dzimumtuvības ilgumu, pārdzīvojumu spilgtumu un neļauj gūt maksimālu baudu. Tā rezultāts ir seksuālās spriedzes noņemšana, bet bez pietiekama emocionāla apmierinājuma;

– «mehanocentriska» attieksme «ekstazocentriskās» un «filozofiski refleksīvās» vietā. Piemēram, uzmācīga tieksme panākt precīzu mehānisku dzimumakta izpildījumu (tehnikas pilnveidošana, pozu maiņa, protēžu izmantošana utt.) tā vietā, lai pilnveidotu seksuālo pārdzīvojumu raksturu (ekstāzes sasniegšanas ceļu meklējumi) un apzinātos saplūšanas ar otru cilvēku jēgu;

– nesaskaņa starp informatīvo un emocionālo aspektu, nosakot seksualitātes vērtību. Piemēram, līdzās pozitīvam intelektuālam seksualitātes nozīmības vērtējumam bieži sastopama emocionāla tās nenovērtēšana un pat izteikti negatīvs vērtējums aizdomīguma un naidīguma veidā;

– seksuāla neiecietība. Piemēram, atšķirīgs seksuālās uzvedības veids vieš cilvēkos satraukumu, neuzticību, aizdomas par novirzēm no «normas», sastop noraidījumu un izsmieklus. Tās vispirms ir sekas vispārējam iecietības trūcumam, neuzticībai un naidīgumam pret seksualitāti.

«Rietumu kultūras komplekss» izraisa ievērojamu tendenci uz seksuālu disfunkciju attīstību un to nozīmes pārspilējumu, pilnīga emocionāla apmierinājuma trūkumu seksuālajā saskarsmē, grūtības cieši vienojošu cilvēcisku saišu radīšanā, kā arī ar to saistītā dzīves jēgas un laika plūduma izpratnē, ilgas pēc citādas dzīves utt. Rietumu kultūras cilvēka garīgajai struktūrai ir sveša doma (un pieredze) par seksuālo ekstāzi kā līdzekli vienotības sasniegšanai ar apkārtējo pasauli, kas ļauj

izjust visa notiekošā jēgu. Viņam ir sveša doma par iespēju izmantot seksuālo ekstāzi kā specifisku biostrāvu paveidu ārstnieciskos nolūkos (šo ekstāzi šamaņi ar panākumiem izmanto cilvēku ārstēšanā).

Ārstējot jebkuras seksuālas disfunkcijas, jāpatur vērā «Rietumu kultūras kompleks». Tas paaugstinās ārstēšanas efektivitāti, samazinās recidīvu varbūtību un veicinās dzimumdzīves un cilvēcisko attiecību kultūru kopumā. Tieši pēdējo dēļ mēs tik siki runājam par dzimumaudzināšanu, bez kuras transakta psiholoģija (diplomātija) ģimenē nav iespējama.

Īsajā nodaļā par desocializāciju diez vai var pateikt visu par šo ļoti svarīgo jautājumu, kas juku laikos iegūst sevišķu nozīmi. Šīs grāmatas rakstīšanas laikā šķiršanās procesam tika pakļautas 72% ģimeņu, kurās gandrīz visās bija bērni ar nepabeigtu socializācijas procesu. Cilvēkam tas, atšķirībā no dzīvnieka, ir ilgstošs – līdz pat kritiskai robežai, ko iezīmējam visu autoru psihoseksuālo attīstības fāžu gaitā.

Kad vecāki šķiras, pat harmonisku socializāciju izejoši bērni tiek atsviesti atpakaļ infantīlismā par vairākām attīstības stadijām. Tie būs nākamie psihoterapeitu un seksologu pacienti. To pašu, kā jau agrāk pierādijām, veic pāragra dzimumdzīve un citas gadsimta negācijas.

SEKSUALITĀTE, EROGĒNĀS ZONAS, MĪLESTĪBA un DZĪVES GADI (seksualitātes attīstība un virzība)

Mans mīlais dēls! Tu tanīs gados nāc,
Kad sievu skaistums satrauc asinis;
Ak, sargā, sargā svētu šķistību
Un lēpnu kaunību, un nevainību!
Kas jaunās dienās radis gremdēties
Ar savām jūtām netiklības baudās,
Tas vīra gados drūms un asinskārs,
Un viņa prāts bez laika tumšojas.

Puškins, «Boriss Godunovs»

Ļoti godātais dakter!

Rīt man ir kāzas. Esmu neziņā – mani moka doma, ka mans līgavainis mani nemīl.

Mēs esam pazīstami vairāk nekā gadu. Šajā laikā viņš ir ļoti mainījies. Šīs izmaiņas notikušas viņa seksuālajā uzvedībā. Tikai nedomājiet, ka mēs esam uzsākuši dzimumdzīvi. Tas nav noticis – no Jūsu lekcijām esmu sapratusi, ka, nelaikā uzsākta, tā var visu pazudināt. To es tagad nenožēloju, lai gan lielas šaubas par to radās. Mūsu pazišanās pirmajos mēnešos viņš ļoti uzstājīgi pieprasīja intīmo tuvību. Uzmācās, ļāva vaļu rokām. Līda zem blūzītes un dažkārt sāpīgi spaidīja krūtīs, bet, ja apstākļi bija piemēroti, tad arī zemāk par jostasvietu... Viņa dzimumorgāns bieži bija uzbudināts, tas bija redzams jebkuram. Ja tuvumā bija cilvēki vai ja tas notika ballē, es viņam ar nolūku piekļāvos, lai citi to neredzētu. Man bija kauns viņa un sevis dēļ...

Gāja laiks, viņš arvien retāk satraucās, arvien retāk ļāva vaļu rokām. Toties sāka runāt par kāzām. Mēs iesniedzām pieteikumu. Un, lai cik dīvaini tas būtu, es pieķēru sevi domās, ka vēlos viņa intīmos glāstus. Būtu gatava uz visu. Šī vēlēšanās pieaug. Tā kā viņš tagad to nedara, sāku šaubīties par viņa mīlestību. Ko man darīt?

Jūsu skolniece

Citētā vēstule parāda kādu svarīgu likumsakarību. Mīlestības briedums apvalda jaunekļa dzimumtieksmi, uz pamata jau izauguši ēkas stāvi un šis pamats ir nozudis «zem zemes», kļūvis neredzams. Toties meitenēm, kas mīlestības ēku sāk celt «no jumta», būve noslēdzas ar pamatu ielikšanu – izlaužas seksualitāte komplementāro pretmetu vienībā.

Tādā veidā notiek celtniecība «seismiski bīstamos rajonos», bet meitenes un sievietes tuvošanās dzimumdzīvei arī ir ieiešana seismiski bīstamā zonā. Šo likumu nemaina neviens process mūsu dzīvē. To nemaina arī dzimumdzīves liberalizācija, kas kļuvusi par modes lietu.

Lai gan autors ir par liberalizāciju, viņš, veicot pētījumus un strādājot ar pacientiem, līdz ar daudziem «par» atrod arī daudzus «pret». Skaidrs ir viens – «mīlestības celtniecībā» visam jānotiek tā, kā tas izveidojies cilvēka ilgās attīstības gaitā. Iespējams, ka atteikšanās no tā izraisītu paša cilvēka regresu, viņa bioloģizāciju.

Esam uzzinājuši, ka mīlestība, vai vispār cilvēka spēja mīlēt tapusi vēsturiski, laužoties cauri kultūras aizliegumiem un tos pārvarot. Šo ceļu autoģenētiski, pēc visiem dabas likumiem, katram indivīdam vajadzētu atkārtot, lai nonāktu līdz pilnbriedam. Tas nebūtu atraidāms arī topot katrai konkrētai mīlestībai, jo citādi mīlestība nenonāks pie gala mērķa – IV mīlestības fāzes, intimitātes (sk. 3. 4. un 12. krāsaino attēlu), kas vienīgā ir brīva, kas vienīgā ir demokrātiska, kas nemanipulē, kas izslēdz nodevību, kurā pienākums saplūst ar tiesībām.

Audzināšanā pēc stingra aizlieguma perioda esam nonākuši pretējā galējībā – lielas visatļautības periodā. Bērni dzemdē bērnus vai arī uzsāk agrīnu dzimumdzīvi, kas izslēdz sublimācijas iespējas. Kādam tas laikam ir izdevīgi, jo vajadzīgs pusmuļķu lētais darbaspēks, lai elitārā virsotne varētu dzīvot greznībā. Bet tas nav ne Dieva, ne dabas uzdevums cilvēcei, jo izslēdz tās eksistences jēgu.

Var izdarīt tikai vienu secinājumu, ka līdz zināmam psiho-seksuālās attīstības periodam (fāzei) audzināšanā ir jāpastāv tam, kas izaudzināja cilvēkā spēju mīlēt – *AIZLIEGUMAM*. Tas nāk no ārpuses (no audzinātāju puses) līdz laikam, kamēr pašā audzināmajā rodas vajadzība, nepieciešamība *AIZLIEGT SEV PAŠAM*, kad viņš to uzskatīs par savas brīvības galveno sastāvdaļu, par brīvību vispār. Esmu brīvs, jo spēju pateikt «Ne» tam, kurš mani nemīl vai kuru nemīlu es. Tas ir mana iekšējā Dieva bauslis, tas ir arī mans galvenais bauslis.

Kas pamudināja uz noziegumu?

Tajā dienā studentiem, kas bija ieradušies lauku darbos kolhozā, bija brīvdiena. Viņa pieņēma kursa biedra uzaicinājumu divatā pastaigāties mežā, pasēņot. Jau iepriekš viņi vakaros bija pastaigājušies divatā, bet mīlestības vēl nebija. Meitene domāja, ka tikai jaunība liek viņai vakaros atstāt kopmītni (dzimumtieksmes platoniskā jeb neapzinātā fāze – J. Z.). Puisim bija savas ieceres (paaugstinātas seksualitātes fāze – J. Z.). Viņš bija simpātisks, pat šķita kautrīgs un nedaudz glēvs. Meitene bieži notvēra uz sevi vērsto puīša skatienu gan kartupeļu laukā, gan salmus novācot.

Taciņa vijās caur nenovāktu labības lauku. Vārpas glaudās pie rokām un kājām, viņus sildīja rudens saule. Viņi, gandrīz vēl pusaudži, priecīgi smie damies skrēja, pilni jaunības enerģijas.

Viņa ļāva sevi noķert, neiebilda pret glāstiem. Viņš raudzījās meitenes zilajās acīs zem tumšajām skropstām. Viņu lūpas gandrīz saskārās, viņš sajuta meitenes matu un ādas reibinošo smaržu, juta, kā tikko manāmi nodreb meitenes ķermenis viņa apkampienos. – «Viņa mani grib!» – uzzibsnīja doma, un

pēkšņi viņu apsvilināja meitenes lokanais stāvs. Tajā brīdī viņa izrāvās. Abi aizskrēja pa taciņu tālāk, bet tagad jaunekli dzina jau pavisam cits spēks...

Aiz lauka sākās sils. Smagi elpojot, viņa atkrita viršu paklājā un pamanīja, ka svārkī uzrāvušies virs ceļiem. Meitene bija jauna un nepieredzējusi, tāpēc neizprata, kādu nevaldāmu vētru izraisījusi jaunajā vīrietī. Visapkārt bija tumšs kā pirms negaisa, nebija neviena, kas steigtos palīgā, ja sāktos vētra.

Uzvarēja fiziski spēcīgākais. Tā tika izdarīts noziegums, par kuru soda kā par slepkavību, jo tiek nogalināts cilvēciskums, tiek satriekta sievietes būtība, apsmieta sievietes brīvība.

Dažus gadus pēc notikušā tādas meitenes var sastapt ārsta kabinētā. Viņas nāk tāpēc, ka pēc šīs ārkārtējās traumas vairs nespēj harmoniski mīlēt, veidot normālas intīmās attiecības, nevar kļūt par pilnvērtīgām sievietēm saviem vīriem, bieži ir slimīgas un nervozas. Dažkārt šīs sievietes pašas nesaprot, kāpēc viņu dzimumdzīves sākumā notikusi ar likumu sodāma varmācība, turklāt viņas pašas neapzināti to veicinājušas. Dažām pat nostiprinājusies doma, ka tieši tā arī visam jāsākas.

Var minēt neskaitāmus piemērus no ārstu prakses, kad sākumā viss bijis tik liriski un jauki. Vienā gadījumā viss sācies ar krītošu zvaigšņu skatīšanos vai pastaigu divatā, citā – ar īsāku vai garāku ceļojumu kopā ar patīkamu vīrietī, ar viņa ierašanos ciemos vai ielūgumu viesos pie viņa dzīvoklī, vēl citā ar mazu pikniku nomaļā vietā...

Draudzene viņu aicināja piedalīties mazā izbraukumā ar viņas paņģi, kura draugam ir mašīna. Viņa piekrita. Gribējās pavizināties, patīkami pavadīt laiku, bija glaimojoši, ka viņu uzaicina par «izbraukuma dāmu».

Tā divu vīriešu sabiedrībā viņas vientuļā vietā pie ugunsкура cepa desinas, iedzēra «grādīgo» un sākumā jutās omulīgi. Viņa nevienu no vīriešiem nepazīna, kā vēlāk noskaidrojās, arī draudzene ar savu paņģi bija tikai dažas reizes redzējusies, bet jau bijusi intīmās attiecībās. Draudzene ar savu paņģi aizgāja «pastaigāties», bet otrs vīrietis, nolēmis, ka meitene jau ir pietiekami iedzērusī, sāka viņai uzmākties. Viņa bija nevainīga un pretojās. Tad bez liekām ceremonijās vīrietis iesīta viņai pa galvu. Vēlāk iesniegumā prokuratūrai viņa rakstīja – «Kad nācu pie samāņas, vīrietis bija man virsū un mani izvaroja.»

Vēlāk meitene visu laiku uzsvēra, ka svešajam vīrietim «nebija tiesību tā darīt». Pilnīgi pareizi – izvarošana notīka «bez tiesībām», tomēr tā notīka, un tiesību trūkums te neko nemaina. Vai vispār kādam ir «izvarošanas tiesības»?

Banāli, vai ne? Protams, ka meitene ir cietusī un likums ir viņas pusē. Tiesā vīrietis paskaidroja, ka sapratis situāciju tā, ka meitenes zīna, kāpēc brauc viņiem līdz un cietusī vienkārši «laužas, lai uzsīstu sev cenu». Viņas jau neviens nespīda braukt, tikai uzaicināja, nespīda dzert alkoholu, tikai piedāvāja... Viņas šos piedāvājumus pieņēma, bet tagad radusies tiesas lieta, kas novedīs cietumā.

Līdzīgu situāciju ir daudz. Pirms meitene nolēmj palīkt divatā ar vīrietī, viņai jāapsver, vai viņa ir gatava uz intīmu tuvību. Pretējā gadījumā tā vienmēr ir rotaļa ar uguni, rotaļa, par kuru dārgi jāmaksā.

Lai arī cik līdzjūtības veltītu cietušajai, tomēr ir jājautā – kāpēc tu brauci ar svešiem vīriešiem uz nomaļu vietu? Kāpēc dzēri ar viņiem?

Daži iebilst, ka izvarošana ir tik reta parādība, ka par to nav vērts runāt. Tā ir, ja par varmācību uzskata tikai tos gadījumus, kas nonāk tiesā. Daudz biežāki ir tādi gadījumi, kāds aprakstīts sākumā. Arī par šo gadījumu būtu uzzinājuši tikai ārsti (pat ne vecāki), ja nebūtu seņotāju, kas jaunekli aizturēja. Pat tiesas zālē viņš nespēja aptvert, ka pastrādājis noziegumu, ko kvalificē kā izvarošanu. – «Viņas taču vienmēr sāku mā pretojas!» – viņš kļiedza, kad liecinieki stāstīja par pastaigas finālu. – «Tātad tas nav jūsu pirmais noziegums,» – atlika secināt tiesnesim. Acīmredzot cietušajām pietrūka drosmes atmaskot noziegumu vai arī viņas to uzskatīja par normu. Tas jau ir sevišķi bīstami, jo neatklāts noziegums iedrošina izdarīt nākamo.

Tomēr nepieciešams atzīmēt, ka vairums zēnu, pusaudžu un jauno vīriešu nevar iedomāties, ka viņu vienaudzes nejūt tikpat spēcīgu tieksmi pēc intīmās tuvības kā viņi paši. Pēdējā laikā bieži nākas ārstēt pacientus jaunekļus, kas seksuālas dezinformācijas, dezorientācijas un seksuālu traumu rezultātā kļuvuši impotenti vai arī cieš no dažādas pakāpes dzimumnespējas. Iemīlējuši meiteni, viņi netiek vaļā no domas, ka iemīlotā gaida pēc iespējas drīzāku dzimumtuvību, uz kuru viņi nav spējīgi. Pat paaugstinātas seksualitātes fāzē ir tādi periodi, kad puisim neiestājas erekcija. Ja viņš negriežas pie ārsta, draud impotence uz visu mūžu. Ir arī tādi periodi, kad šajā fāzē puisis izjūt dzīvniecisku nevaldāmas kaisles vētru. Tā uznāk kā slimības lēkme un liek līdz šim patīkamajam puisim pilnīgi zaudēt paškontroles spējas un kļūt par nezvēru.

Viņiem nevar pierādīt, ka meitene to negaida, ka sievietēm apzināta dzimumtieksme (libido) rodas ievērojami vēlāk nekā vīriešiem. Viņām plato-niskā fāze pāriet emocionālajā bez paaugstinātas seksualitātes fāzes (sk. 4. krāsaino attēlu). Šai parādībai pagaidām nav pilnīgi pamatota izskaidrojuma. Ir uzskats, ka sieviešu dzimumhormoni (estrogēni), kas rada olšūnas, vairumam sieviešu nomāc dzimumtieksmi. Tā kā ar katru menstruāciju ciklu samazinās olšūnu un folikulu skaits, kas galvenokārt rada estrogēnus, to vietu pakāpeniski ieņem citi hormoni, kas, iedarbojoties uz centrālo nervu sistēmu, ir spēcīgi libido stimulētāji (to skaitā vīriešu hormoni – androgēni, virsnieru hormoni u. c.).

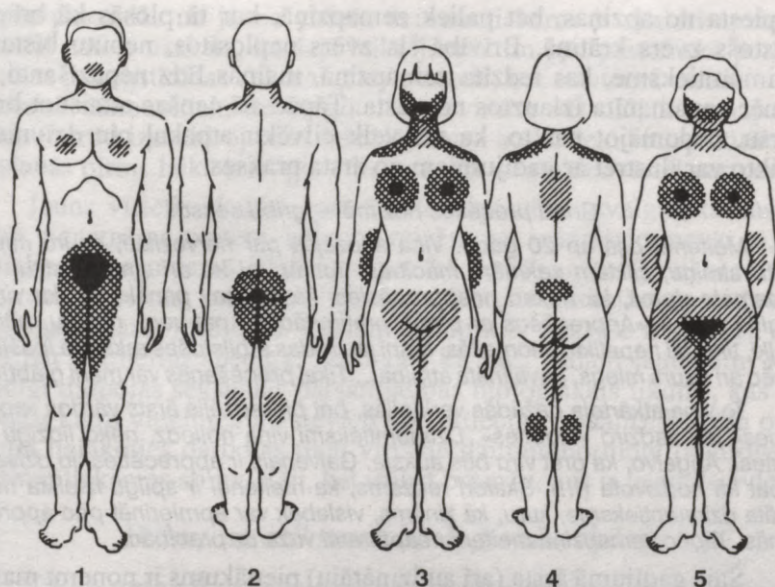
To pierāda fakts, ka androgēnu izmantošana dažādu slimību ārstēšanai virknē gadījumu ir sarežģīta sakarā ar paaugstināto dzimumtieksmi, dažkārt pat ievērojamu. Bet, ja vīrietim ievada sieviešu hormonus, dzimumtieksme samazinās vai pat izzūd. Kaislīgām sievietēm asinīs atrod vairāk vīriešu dzimumhormonu nekā mazāk temperamentīgām sievietēm. Nodaļā, kurā runāsim par emocionālā un garīgā orgasma bioķīmiju, varēsim pie šī jautājuma atgriezties. Var pieņemt, ka liela nozīme šajā procesā ir centrālajai nervu sistēmai, atšķirībām audzināšanā, vīriešu koplās dzimumdzīves senām psiholoģiskajām atšķirībām.

Acīmredzot ir arī citi cēloņi un izskaidrojumi, kāpēc normāla, jauna sievišķīga būtne neapzināti pretojas dzimumaktam, bet ir skaidrs, ka tā ir nozīmīga īpašība, kuru radījusi daba, cilvēkam attīstoties. Baidos, ka mēs šo īpašību joprojām novērtējam par zemu. Bet tā ietver gan sievietes brīvību (sieviete ir brīva aizliedzot) un nobriedušas mīlestības pret vīrieti gudrību, gan vēl ko citu, kas nav ne apercēts, ne izprasts. Pagaidām vēl neviens nav noteicis fizioloģisko nozīmi, kāda ir jaunavības plēvei – vienai no šķīstības pazīmēm, kas ir tikai cilvēkam. Dabā nekas nav tāpat vien. Ja mēs sākam dabā kaut jo noliegt un graut (piemēram, pagriezt upju straumi pretējā virzienā), tas var mūs postoši ietekmēt. Laikam gan mums jāsargā šis jaunavas svētums, šī šķīstība no rupjas iznīcināšanas.

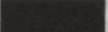
Kādreiz bija tā, ka tieši jaunavība «pircējam» vīrietim bija kvalitatīvas preces pazīme. Nav grūti saprast, ka tieši šīs pazīmes zaudēšana tuvina meiteni preces stāvoklim. Glābt jaunavības morālo vērtību jeb, precīzāk sakot, meitenes nevainību, nav mazāk svarīgi kā mūsu centieni glābt no bojā ejas mirstošo dabu. Nevajadzētu šķīstību izsmiet, kā tas sākās mūsu gadsimta vidū, bet pielikt visus spēkus, lai nepieļautu tās devalvāciju. M. Komarovs (ASV) pierādījis, ka dzimummorāles liberalizācija nepasargā jauniešus no dažādām grūtībām, bet gluži otrādi – tās padziļina. Varbūt šīs grāmatas autori kļūdās, taču viņiem šķiet bīstami izskaust vīriešu centienus ņemt par sievu jaunavu, kaut jaunavības devalvācija ir viena no mūsu laika īpatnībām.

Izrādās, ka visvairāk izteiktais libido sievietēm rodas vidējos gados un vēlāk, pie tam atšķirībā no neskaidrā, neapzinātā libido jaunībā, tas kļūst pilnīgi apzināts un mērķtiecīgs, jo seksuālās sajūtas pārvietojas uz dzimumorgānu apvidu (sk. 16. zīmējumu). Tātad sievietes erogēnās zonas uz dzimumorgānu rajonu pārvieto divi faktori – mīlestība un vecums (zūd sievišķie hormoni, kurus aizvieto androgēni, kas jūtīgus padara tieši dzimumorgānus), saistot dzimumtieksmi ar šiem orgāniem un padarot to apzinātu. Tā ir atbilde meitenei, kas rakstīja nodaļas sākumā citēto vēstuli. Vīriešiem dzimumhormoni sevišķi jūtīgu padara dzimumlocekļa galviņu, kam sievietes organismā atbilst klitors. Sieviete dzimumtieksme (šaurākā nozīmē mīlestība) dzīves otrajā pusē var izpausties ar milzu spēku.

Tā ir tā saucamā otrā jaunība. Kvalitatīvi tā atšķiras no jaunības mīlestības (dzimumtieksmes), kas, pavirši spriežot, šķiet vairāk platoniska. Bet vai tā ir? Jauna, iemīlējusies meitene sapņo par glāstiem, skūpstiem utt., tikai pagaidām tas viss saistās ar ķermeņa augšdaļu (lūpas, ausis, kakls, elkoņu iekšpuse, vēlāk krūšu galiņi, dažkārt starp lāpstiņām). Bet tās taču ir erogēnās zonas! Tās glāstot, skūpstot vai citādi kairinot tiek izraisīts dzimumuzbudinājums un ar to saistīts apmierinājums un baudas gaidas. Šīs zonas ir cieši saistītas ar dzimum-

1. 2. – jauns vīrietis; 3., 4. – jauna sieviete; 5. – pusmūža sieviete

 mazjūtīga zona
  jūtīga zona
 ļoti jūtīga zona

16. zīmējums

1., 2. – jauns vīrietis; 3., 4. – jauna sieviete; 5. – pusmūža sieviete

hormoniem, talāmu un hipotalāmu, un šī saistība ir abpusēja. Vīriešu dzimumhormoni ietekmē klitora un dzimumlocekļa galviņas jutīgumu, tāpēc vidēja vecuma sievietēm dzimumtieksme kļūst apzinātāka, mērķtiecīgāka, jo tieši tad tā sakarā ar izmaiņām hormonu līdzsvarā «noslīd zemāk» un lokalizējas dzimumorgānu apvidū (zūd platonisma maska).

Liela nozīme ir audzināšanai. Līdz ar dzimumakta, šī svētā brīža iegrožošanu aizliegumā un kaunā, mēs meitenēm ieaudzinām kauna jūtas pret dzimumorgānu apvidu lielākā mērā nekā jaunekļiem. Tas ir liels iegrožojošs spēks, kas savukārt vienlaikus kavē šīs erogēnās zonas un libido attīstību. Dažkārt šis kauna jūtas tiek iepotētas tik spēcīgi, ka ietiec zemapziņā libido, padara sievieti frigidu un zināmā mērā kroplu uz visu mūžu, laupa sievietei harmoniskas mīlestības iespējas. Tad nepieciešama seksologa palīdzība.

Dzimumtieksme (seksualitāte) ir raksturīga katram normālam jaunietim, tā nevar izzust. Tā vienīgi var sublimēties, paverot ceļu jaunietim uz attīstītu talantu vai pat ģēniju. Nepareizi audzinot, tā var tikt

izspiesta no apziņas, bet paliek zemapziņā, kur tā plosās kā brīvību alkstošs zvērs krātiņā. Brīvībā šis zvērs neplosītos, nebūtu bīstams. Dzimumtieksme, kas iedzīta zemapziņā, mainās līdz nepazīšanai, lai tomēr nepamanīta izlauztos no gūsta. Tāpēc arī cenšas attaisnot brīvo seksu, nedomājot par to, ka tas velk cilvēku atpakaļ pie dzīvnieka. Teikto var ilustrēt ar gadījumiem no ārsta prakses.

Gribu precēties nozīmē – gribu seksu!

Meitenei bija ap 20 gadu. Viņa sūdzējās par nervozitāti, cauru miegu, sliktu atmiņu, sliktām sekmēm mācībās. Tomēr, lai ko arī viņa stāstītu, viņu nepameta doma, ka nekad neapprecēsies, ka tas nav panākams, ka viņa ir neglīta utt. – «Apprecēšos ar pirmo pretimnācēju, pat veci, neglītu, pēdējo muļķi, tikai lai nepaliktu vecmeitās. Manī jau rodas atbilstošas rakstura īpašības, tāpēc arī caurs miegs, pavājināta atmiņa... Tikai precēšanās var mani glābt!» –

To viņa atkārtoja dažādās variācijās, bet pieredzējis ārsts vārdos «apprecēties» jau sadzird «atdoties». Dzimumtieksmi viņa noliedz, neko līdzīgu nav izjutusi. Apgalvo, ka pret vīru būs auksta. Galvenais ir apprecēties, jo dzīve jau tikpat kā nodzīvota (!!!). Skaidri redzams, ka meitenei ir spilgti izteikta neapzināta dzimumtieksme, kuru, kā zināms, vislabāk var apmierināt pēc apprecēšanās. Tāpēc zemapziņa meiteni neapturami virza uz precībām.

Šajā gadījumā ārsta (arī audzinātāju) pienākums ir noņemt masku, kas izveidojusies nepareizas audzināšanas rezultātā, pārvērst neapzināto par apzināto, jo apzināto ir daudz vieglāk pārvarēt. Tā notika arī ar šo meiteni. Kad pēc psihoterapeita paskaidrojumiem dzimumtieksme kļuva apzināta, viņa nebūt necentās to apmierināt ar gadījuma partneriem, lai arī erogēnās zonas lika izjust vajadzību pēc glāstiem un citiem kairinātājiem. Bez ārsta palīdzības viņa vai nu izietu pie nemiļama cilvēka, vai arī stātos pirmslaulības dzimumsakaru ar gadījuma partneri, iespējams, atvirzot dzimumtieksmi zemapziņā un kļūstot frigidā uz visu mūžu.

Meiteņu neapzinātā seksualitāte var izpausties dažādi – dejas, modes, mūzikas ritmi, skūpstī «vienkārši tāpat» utt. Tā var aiziet tik tālu, ka meitene sameklē gadījuma dzimumsakaru nevis tāpēc, ka tas būtu nepieciešams aiz apzinātas dzimumtieksmes, bet kaunoties no tā, ka viņai vēl nav pieredzes šajā jomā, ka viņa vēl saglabājusi jaunavību, ka viņai par to kauns un viņa nez kāpēc baidās iet pie ārsta. Patiesībā uz šādu soli mudina dzimumtieksme, kas slēpjas zemapziņā, kā arī uzskati par «moderno dzīvi». Iespējams, ka tas nenotiktu, ja šī tieksme būtu apzināta.

Vīriešiem kopš dzimumattīstības sākuma erogēnās zonas ātri koncentrējas dzimumorgānu apvidū. Ļoti sievišķīgiem jaunekļiem vai infantīliem par izteiktu erogēno zonu joprojām var palikt lūpas, kas tos agri pamudina uz smēķēšanu. Vajag taču kaut kā kairināt šo sievišķīgo erogēno zonu. Tās ir ļoti jūtīgas, salīdzinot ar sieviešu erogēnajām zonām, kas viņām lokalizējas tajās vietās, kas vīriešiem ir mazjūtīgas.

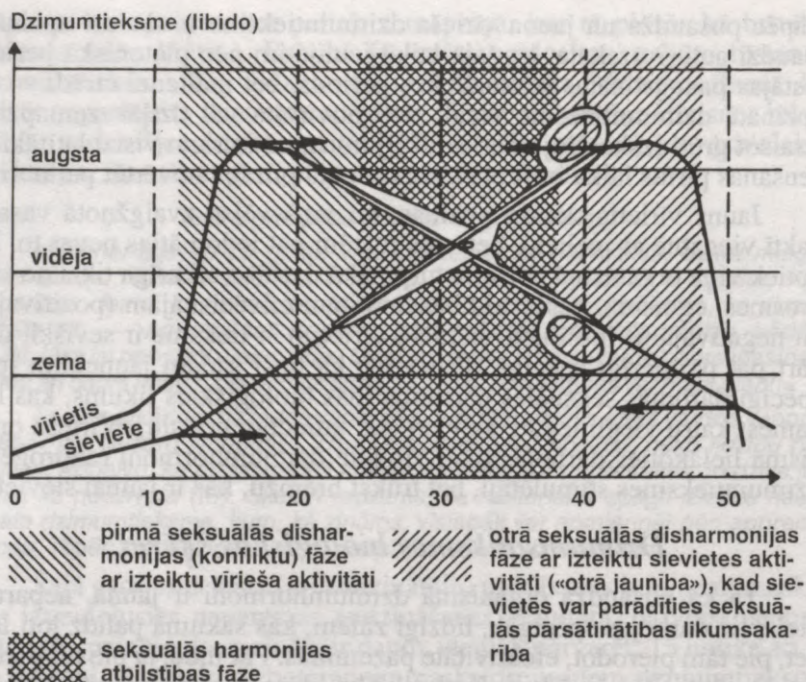
Tāpēc pusaudža un jauna vīrieša dzimumtieksme ir skaidri apzināta. Daudzi autori uzskata, ka šajā laikā jauniešiem pēc platoniskā perioda iestājas paaugstinātas seksualitātes periods, bet meitenei otrādi – neapzinātā dzimumtieksme viegli tiek novirzīta vēl dziļāk zemapziņā, izraisot grūti izskaidrojamus sarežģījumus, no kuriem visizplatītākie ir cenšanās pirms laika iziet pie vīra, nespēja pilnībā novērtēt partneri.

Jauns vīrietis skaidri apzinās, ko viņš vēlas zvaigžņotā vasaras naktī vienatnē ar meiteni, bet viņa reizēm pat iedomāties nevar to, kas notiek viņa organismā. Vīrieša turpmākā darbība atkarīga tikai no viņa drosmes, egoisma, pašsavadības un citām cilvēciskajām (pozitīvajām un negatīvajām) īpašībām. Jaunam vīrietim šī tieksme ir sevišķi, dažkārt pat pārmērīgi spēcīga. Jāatceras, ka tieši šādam jauneklīm īpaši spēcīgi darbojas seksuālās pārsātinātības bioloģiskais likums, kas liek pamest katru viegli iegūto sievieti (sk. attiecīgo nodaļu). Vīrieša organismā lielākoties darbojas tikai vīrišķie dzimumhormoni (androgēni), dzimumtieksmes stimulētāji, bet trūkst bremžu, kas ir jaunai sievietei.

Dzimumsatiksmes bioloģiskās šķēres

Tā kā pusaudža organismā dzimumhormoni ir jauna, neparasta viela, tie darbojas spēcīgāk, līdzīgi zālēm, kas sākumā palīdz ļoti labi, bet, pie tām pierodot, efektivitāte pazeminās. Pat inde, ja pie tās pierod, zaudē nāvējošās īpašības. Kad cilvēks kļūst vecāks un nespēcīgāks, dzimumhormonu daudzums samazinās. Vīrietim novecojot, dzimumtieksme, tāpat kā dzimumspēja samazinās (pretstatā sievietei). Tas ir lēns, pakāpenisks process. Būdami jauni, vīrieši bieži paātrina šo procesu, izdabājot savām vajībām (alkohols, nikotīns, perversitātes, ekscēsi, toksikomānija, narkotikas, citi kaitīgi ieradumi). Jāatzīmē, ka šīs vajības sievieti ietekmē vēl ļaunāk, pilnīgi sagraujot bioloģisko likumsakarību, novedot līdz izvīrtībai, dzimumdegradācijai, neadekvātām parādībām un beidzot laupa «otro jaunību». Ja visu iepriekš minēto attēlo grafiski, veidojas it kā šķēres, no kā arī radies šis likumsakarības nosaukums (sk. 17. zīmējumu).

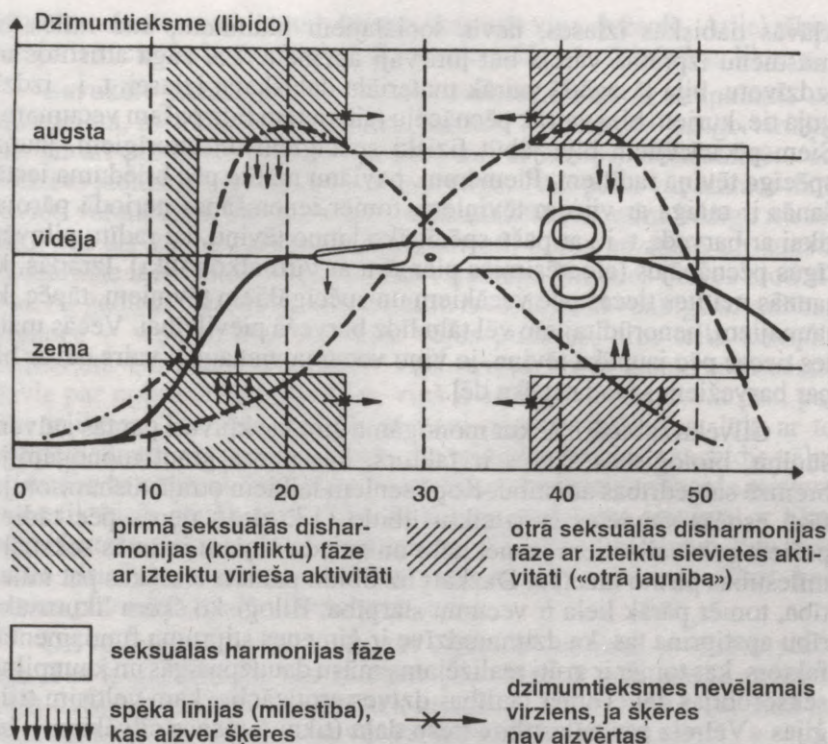
Bioloģisko šķēru likumsakarība ļauj izskaidrot cēloņus, kāpēc vecāki vīrieši «pavedina» jaunas meitenes, bet gadus vecākas sievietes pusaudžus un jaunekļus. Parasti šī parādība tiek apstrīdēta, to grūti pierādīt un atklāt. Tā kā sabiedrība asi nosoda līdzīgus sakarus, ne pavinātājs, ne pavinātais nav ieinteresēti tos afišēt. Parasti to atklāj ārsti, bet viņiem pacienta noslēpumi ir jāglabā. Vienīgais īstenības izziņas veids ir anonīmās anketas. Skaidrs, ka te, tāpat kā jebkurā likumsakarībā, ir izņēmumi. Šo izņēmumu vairāk ir to cilvēku vidū, kuru dzimumaudzināšana bijusi pareiza, kad vecāki pastāvīgi, bet neuzkrītoši sekojuši savu bērnu attīstībai, virzījuši pareizā gultnē viņu uzve-

17. zīmējums

dību, jūtas un seksualitāti. Šādos apstākļos bioloģisko šķēru likumsakarības zaudē savu spēku, taču pilnīgi nepazūd.

Jāatceras, ka, stimulējot vēlamas tieksmes, var aizkavēt nevēlamas vai tobrīd nevēlamas tieksmes un otrādi – aizkavējot nevēlamās, var panākt vēlamo tieksmju spilgtu uzplaukumu. Kategoriskus iebildumus izraisa viedoklis, ka cilvēka seksualitāte (instinkts) nav sublimējama. Tikai nevajag sajaukt sublimāciju ar vienkāršu enerģijas pārslēgšanu. Pēdējo var panākt ar parastu fizisko slodzi. Pirmā ir sarežģītāka, tai var būt gan pozitīvs, gan negatīvs virziens. Nedrīkst samierināties ar šīs tieksmes novadišanu zemapziņā, izmantojot viduslaiku vai totalitārisma morāli vai nepareizas audzināšanas metodes. Sublimācija atsevišķiem talantīgiem cilvēkiem pastiprina, ierosina, attīsta citas vēlamas cilvēku tieksmes (izziņas, radošas darbības u. c.), kas pavājina, bet dažkārt pat uz kādu laiku noslāpē seksualitāti. Agri uzsākta dzimumdzīve rada īpašu netīksmi pret garīgo darbu. Pagaidām mēs protam sublimēt tikai ar transa palīdzību un ar vecāku prasmi attiecīgajos psihoseksuālās attīstības periodos (fāzēs).

18. zīmējums

Pagātnē esam daudz kaitējuši savai tautai, atbīdot pusaudžus no darba – paša galvenā faktora dzimumaudzināšanā. Sublimācija ir mazāk efektīva tikai tad, ja tieksme ir patoloģiska. Turklāt vīriešiem ir šīs tieksmes regulēšanas dabiska sistēma, kas ilgstošas atturēšanās gadījumā pilnībā noslēpē dzimumtieksmi, dažkārt novedot pat līdz fizioloģiskai impotencei (par to vēlāk). Līdzīgu izņēmumu būs jo vairāk, ja mēs savos bērnos neieaudzināsim īstu cilvēcisku mīlu. Kļūdams cilvēciskāks, vēsturiski attīstīdamies, ontoģenētiski veidodamies par personību, cilvēks gatavojas aizvērt bioloģiskās šķēres. Bet tās aizver tikai viens spēks – mīlestība (sk. 18. zīmējumu). Par to liecina piemērs nodaļas sākumā, kad nopietni iemīlējies puisis pierimst tiekties pēc dzimumakta, toties meitene sāk to vēlēties. Šķēres var aizķerties nenoslēgušās, ja dzimumaudzināšana ir novēlota, vai atvērties plašāk, ja mīlestība starp laulātajiem kļūst mazāka, kas savukārt izraisa laulāto neuzticību un pēc tam arī šķiršanos.

Bioloģiskās šķēres veidojušās cilvēka priekštečiem jau pirmatnējā sabiedrībā līdz monogāmās ģimenes izcelsmei, kad cilvēks vairāk pa-

klāvās dabiskās izlases, nevis sociālajiem likumiem, kad mīlestība mūsdienu izpratnē varēja būt ļoti vāji apzināta. Lai suga attīstītos un izdzīvotu, bija jātagādā vairāk materiāla dabiskajai izlasei, t. i., izdzīvoja tie, kuriem bija vairāk pēcnācēju (sievietēm līdz pašam vecumam). Šiem pēcnācējiem bija jābūt fiziski spēcīgiem un izturīgiem, jauna, spēcīga tēviņa radītiem. Piemēram, paviānu mātīte pēc brieduma iestāšanās ir maiga ar visiem tēviņiem, tomēr ieņemšanas periodā pārojas tikai ar barvedi, t. i., ar pašu spēcīgāko jauno tēviņu, lai radītu pilnvērtīgus pēcnācējus (atcerēsimes piemēru ar vīru alkoholiķi). Izrādās, ka jaunās mātītes tiecas pēc vecākiem un spēcīgākiem tēviņiem, tāpēc, ka jaunajiem, nenorūditajiem vēl tālu līdz barveža pievilcībai. Vecās mātītes tiecas pēc jaunāka tēviņa, jo viņu vecuma vienaudži vairs nevar būt par barvežiem sava nespēka dēļ.

Cilvēku sabiedrībā, kur monogāma ģimene kļuvusi par tās galveno šūniņu, bioloģiskās šķēres ir faktors, kas tiecas graut monogāmiju, bremzē sabiedrības attīstību. Kopš seniem laikiem otrajā disharmonijas fāzē esošās sievietes ar izteiktu libido (17. zīm.) tiecas pēc tādiem pašiem seksualizētiem jaunekļiem un sniedz viņiem intīmās seksuālās mīlestības pirmo mācību. Dažkārt uz libido pamata aizsākas pat mīlestība, tomēr pārāk liela ir vecumu starpība. Bioloģisko šķēru likumsakarību apstiprina tas, ka dzimumdzīve ir ģimenes stipruma fundamentāls faktors, kas tomēr ir grūti realizējams mūsu daudzpusīgās un kaunpilnās seksofobijas dēļ. Tomēr laulības dzīves erotizācija, kam veltīsim triloģijas «Vēlreiz par mīlestību» trešo daļu (tikai ģimenes cilvēkiem), būs aicināta stiprināt tautas pamatšūniņu – ģimeni.

Bet kādēļ gan tiecas viens pie otra partneri ar it kā mazāk izteiktu potenci un libido (meitenes disharmonijas pirmajā un vīrieši otrajā fāzē)? Vīrietis disharmonijas otrajā fāzē nespēj samierināties ar savas potences pavājināšanos. Vīrieti atšķirībā no sievietes galvenokārt pievelk sievietes ārējais izskats, tās svaigums (relišeri, jo vīrieši mīl ar acīm), tāpēc sievietēm izveidojusies tieksme greznoties, pielietot relišerus. Padzīvojis vīrietis instinktīvi vai apzināti cer kāpināt savu potenci ar jaunu, skaistu meiteni, kas sākumā arī izdodas. Bet tikai sākumā. Vēlāk, kad kaisle apdziest, rodas nepieciešamība pēc garīgas tuvības un intimitātes (trešās pakāpes relišeriem), kas absolūti nepieciešama vecāka gadagājuma vīrietim. Tā nav nepiešama tikai kā garīga saskaņa vien, tā stabili uztur un pastiprina arī potenci.

K. Jungs šeit ievieš nozīmīgu papildinājumu. Gados vecākam vīrietim vajadzīga tāda sieviete, kas atbilst viņa *Animai* (sieviešu arhetipam viņa psihē, sk. 1. krāsaino attēlu). Jaunas meitenes iekārošana ir kā jaunības atbalss (atvasara), bet visbiežāk, kad kaisle ir apmierināta (šajā vecumā tā apmierinās ātrāk nekā jaunībā), vīrietis atrod, ka saval-

dzinātā meitene neatbilst tai *Animai*, kas mīt viņa dvēselē. Atliek šķirties, jo ir sācis darboties bioloģiskais seksuālās pārsātinātības likums.

Savukārt jauna meitene, kuras dzimumtieksme ir neapzināta un mazizteikta, meklē garīgi bagātāku partneri (ar attīstītu garīgo vīrišķību), lai arī par sevi vecāku (sievietes mīl ar ausīm). Seksualizēto un erotizēto jaunekļu uzmanība viņai ir pretīga. Tādi puisi var aizraut tikai sievieti vai meiteni, kas ir pārmēru seksualizēta (vīrietim līdzīgu mesalīnu), vai arī gados vecāku līdzīgu sievieti, kuras apzinātā un augstā seksualitāte ir normāla parādība, kas vajadzīga ģimenes dzīves erotizācijai. Ar gadiem pieredzējušam vīrietim izveidojas savdabīga uzvedības elegances – viņš pārzina sievietes vājos punktus, prot teikt komplimentus utt. Un pats galvenais – viņš savā dzīvē ir daudz sasniedzis, kļuvis par nobriedušu personību, viņš ir izteikti vīrišķīgs vai prot par tādu izlikties. Tas viss pievelk meiteni, mostas mīlestība, līdz ar to pakāpeniski attīstās apzināts libido, ko stimulējot vīrietis sagaidīs vēlamu tuvību ar meiteni. Bet jaunais vīrietis ar savu steigu atbaida meiteni un ne tik bieži panāk savu. Vīrieša ārējais skaistums sievietei ir tikai papildfaktors. Viss teiktais pastiprinās vēl tad, ja meitenei līdz tam jaunie vīrieši pievērsuši maz uzmanības, vai, ja viņai ir īpašības, kas mazina jaunāku vīriešu interesi par viņu.

Dzīvē tomēr redzam, ka pastāv ilgstošas laulības ar vecāku partneri. Tas ir gadījums, kad meitene jau sākumā spēj atklāt vīrietim savas dvēseles bagātību vai arī liek nojaust, ka šī dvēsele ir tā, kurā ar laiku atklāsies vai izveidosies vīrieša iekšējā sieviete (*Anima*).

Meitenei ir grūti turēties pretī gan jaunam, gan arī padzīvojušajam vīrietim. Ar savu empātiju viņa kļūst par pirmā un arī otrā mīlētāja kaisles līdzpārdzīvotāju. Lai arī neapzināta, bet viņai arī pašai ir pietiekama tieksme. Līdzpārdzīvojot vīrieša kaisli, viņa sevī it kā summē abas tieksmes (savu un viņa). Kā hipnotizētai šāds pastiprinājums liek viņai tuvoties dzimumaktam, kas viņai vienmēr beidzas bēdīgi sakarā ar viņas un viņa nenobriedušajām jūtām (pārsātinātības likums).

Interesanti ir sociologu dati, kas apstiprina bioloģisko šķēru likumsakarības. Filozofijas doktors N. Mansurovs secinājis, ka dzeja visvairāk patīk jaunajām lasītājām, bet, gadiem ejot, viņu interese par dzeju samazinās. Ar vīriešiem ir otrādi – viņi labprāt lasa dzeju brieduma un pat visai solidos gados. Tas pats attiecas arī uz nopietno mūziku. Acīmredzot kvalitatīvās un kvantitatīvās izmaiņas organismā saistītas ar garīgām izmaiņām, un viena vecuma vīriešiem un sievietēm ir vērojama neatbilstība šajās izmaiņās.

Tikai tad var veidoties spēcīga abpusēja mīlestība, ja gan vīrietis, gan sieviete ir garīgi bagāti un var šajā bagātībā arī savstarpēji bagātināties. To var saukt arī par garīgo apaugļošanu. No tādas mīlestības rodas arī augstvērtīga jaunā paaudze.

Lai aizvērtu bioloģiskās šķēres, acīmredzot ir nepieciešams, lai meitenes garīgā bagātība un sievišķība būtu neizsmeļama. Tātad jātuvinā jauno ļaužu garīgie centieni. Tas ir vēl viens nozīmīgs dzimumaudzināšanas uzdevums. Bieži notiek tā, ka pusaudzis vai jauns vīrietis, neapzināti saprotot, ka vajag meiteni apburt, sava šaurā redzesloka dēļ izvēlas vieglāko ceļu – kļūst bravūrīgs, īpaši manierīgs, lielīgs, nepatiess utt. Tādi spēj aizraut tikai meitenes ar šauru redzesloku, ar zemu sievišķības pakāpi.

Vajadzētu runāt arī par ģimenēm, kurās vai nu tuvojas, vai jau iestājusies otrā konfliktfāze. Visbiežāk sieva, kas pieradusi pie vīra aktivitātes laulības dzīves sākumā, nespēj izprast, kāpēc ar laulības stāža palielināšanos jāmainās lomām, t. i., jākļūst par līderi intīmajos brīžos. Daudzām sievietēm rodas šādas vēlmes, bet viņas kautrējas, tā neapzināti palielinot disharmoniju un ļaujot bioloģiskajām šķērēm atvērties vēl vairāk līdz pat ģimenes sairšanai. Sievai jāsaprot, ka «otrās jaunības» periodā ar savu kaisli viņai šī jaunība jāiedveš arī vīrā, citādi viņš to meklēs ārpus ģimenes. Savukārt vīram kopš paša sākuma jāsaprot, ka sievas spēja dāvāt viņam otro jaunību ir atkarīga no vīra rūpēm par sievas veselību, spirtumu, garīgo pasauli un tās turpmāko attīstību. Šajā gadījumā nevis vīrs, bet sieva uzsāk ievadglāstus pirms akta (jaunībā bija otrādi).

Mīlestības dialektika un bioloģisko šķēru likumsakarības pierāda, ka visos mīlestības aspektos nepieciešama harmonija, divu pretstatu – bioloģiskā un garīgā – klātbūtne un vienība. Tomēr tāda mīlestība iespējama tikai harmoniskai personībai, kas ir gatava garīgi un seksuāli saliedēšanai. Vienpusība izraisa dzimumakta nepilnību, paplašina bioloģiskās šķēres. Piemēram, vīrietis no savas intelektuālās un apdāvinātās sievas, kurai tomēr trūkst seksualitātes, bieži slepus iet pie pieejamas, seksuālas mīļākās. Parasti tās ir prostitūtas, kas apguvušas izsmalcinātu seksuālo tehniku, tātad sievietes ar uzspēlētu seksualitāti. Jauni un veci vīrieši turpina apmeklēt savas pavadinātājas, mājās saņemot tikai mīlestības estētisko, garīgo devu. Ja sievietei trūkst personības garīgo un estētisko īpašību, bet ir izteikta seksualitāte, vīrs meklē geiņas vai hetēras tipa mīļāko. Dubulta dzīve izraisa nervu pārslodzi, bet pēc tam noved ārsta kabinetā.

Tāpat rīkosies arī sieviete, ja viņa savā vīrā neatradīs harmonisku personību. Ar to mēs saprotam jau iepriekš minēto pretstatu esamību, ka saliedējušies nesaraujamā vienībā. Tas nenozīmē, ka būtu beigusies pretstatu pastāvēšana. Pretrunas starp pretstatiem liek personībai pastāvīgi attīstīties. Tajā pašā laikā notiek harmonizācija – savstarpēja papildināšanās. Mūža otrajā pusē, kad kaislei un dzimumdzīvei vairs nav tādas nozīmes, pāris sāk vērtēt, vai partneri ir viņa (-as) psihes arhetips (Anima, Animuss). Harmonija veidojama un sargājama pašiem lau-

lātājiem, noslīpējot garīgo un fizisko atbilstību un aizverot šķēres. Ārpus ģimenes atrastais arī reti kad izceļas ar harmoniju. Ja nu to tomēr atrod, ģimene parasti sairst.

Harmoniska (nobriedusi) mīlestība ir galvenais faktors, kas aizver bioloģiskās šķēres, vīrietim bremzē seksualitāti, sievietei to aktivizē. Tā notiek dzīves pirmajā pusē, bet otrajā – pretēji. Tāpēc jāaudzina bērnos spēja laimīgi mīlēt un jāsocializē viņos prasme saglabāt mīlestību ilgus gadus. To nemāca tikai ar vārdiem, bet galvenokārt ar savas mīlestības piemēru. Protams, ka šis process ir sarežģīts.

Iemīlejušies jaunieši tūlīt aizver bioloģiskās šķēres. Mīlestība liek meitenei kļūt kaislīgākai, viņa jūt vēlēšanos saplūst ar mīloto. Viņai palīdz jau aprakstītā empātija, kas daudzkārt pieaug atieksmē pret mīloto. Sievietes labā smadzeņu daiva, kas atbildīga par šo iespēju, ir aktīvāka nekā vīrietim, tā palīdz atrast vīrieti, no kura būs visvērtīgākie pēcnācēji, tāpēc sievietes no desocializācijas jāsargā visvairāk. Arī jaunekli nobriedusi mīla kvalitatīvi pārveido. Viņš sāk vairāk domāt par mīlotās meitenes jūtām, intīmo tuvību sāk uzlūkot par svētumu, nevis par vienkāršu seksu. Jaunietim rodas vēlēšanās mīlotās šķīstību saudzēt līdz kāzu dienai, jo harmoniska mīlestība ierobežo vīrieša kaisli. Mīlošas meitenes libido strauji aug, bet jaunekļa dzimumtieksme pavājinās – šķēres ir sakļāvušās. Ja arī turpmāk šie jaunie cilvēki spēs saglabāt savu mīlestību, šķēres neatvērsies un līdz cienījamam vecumam harmoniskas būs kā garīgās, tā arī intīmās attiecības. Tas ir īpaši svarīgi šajā mīlestībā dzimušo bērnu seksuālajai socializācijai.

Optimālais vecums laulībām

Uzskata, ka optimālais vecums jauniešiem, lai stātos laulībā, ir viens no svarīgākajiem faktoriem harmoniskas ģimenes veidošanai. Ir skaidrs, ka jaunās ģimenes laimei nozīmīgs ir ne tikai fiziskais, bet arī garīgais, kad pārsvaru ņem jūtu, nevis instinktu emocijas, un sociālais briedums.

Mūsdienu jaunatnei te ir daudz grūtību, jo dzimumbriedums tagad iestājas par 3 - 5 gadiem agrāk nekā pagājušajā gadsimtā. Savukārt sociālais briedums (nobriedušas mīlas spēja, ko dod socializācija) un materiālā patstāvība vairumā gadījumu iestājas vēlāk, nekā tas bija pirms 40 - 50 gadiem, jo daudz laika aizņem profesijas un izglītības apguve.

Jaunība kļuvusi «garāka». Jaunekļiem vēl trūkst jūtu brieduma, prasmes novērtēt cilvēkus, nemaz nerunājot par materiālo neatkarību. Tā ir slikta prognoze laulībām. Lai laulības būtu laimīgas, jaunekļiem jāklūst garīgi bagātiem. To diktē mīlestības dialektika, bioloģisko šķēru likumsakarības.

Visbiežāk šķiras tie, kas stājas laulībā 18 - 20 gadu vecumā. Cēloņi nav vienkārši. Tā nav tikai saskarsme ar dzīves grūtībām, kā pieņemts uzskatīt. Katrā gadījumā tas nav galvenais cēlonis. Īsta, pilnīga mīlestība vienmēr palīdz pārvarēt grūtības. Visbiežāk notiek tā, ka jaunekļi notur par mīlestību savas kaislīgās dzimumemocijas. Šajā līmenī tieši intīmās attiecības neveidojas saskaņā ar gaidīto, jo intīmās attiecības nav atdalāmas no ikdienišķās dzīves fona, no vesela kompleksa daudzveidīgu mijiedarbību starp diviem cilvēkiem. Nepietiek tikai ar intīmām attiecībām, lai saglabātu ģimeni par spīti grūtībām. Vajadzīga līdz galam izveidota mīlestības dominante, t. i., jūtas, kas no romantiskās mīlestības jau aizvirzījušās aiz kritiskās robežas.

Tieši jaunībā ir spilgti izteikta atšķirība starp vīrieša un sievietes seksuālo potenciālu, ko izraisa fizioloģiskās un psiholoģiskās īpatnības. Turklāt vilšanās jaunajā vīrā kā spēcīgā, autoritatīvā personībā (nobriedušas vīrišķības trūkums) apzināti vai neapzināti mazina sievietes maigumu, vājina viņas seksuālās tieksmes. Tas viss rada pamatu disharmonijai.

Intīmās dzīves nozīmes pārvērtēšana, kas raksturīga jaunekļiem, pirmo neveiksmju gadījumā šajā sfērā vispār izraisa ģimenes dzīves sairumu. Jaunekļiem trūkst pacietības, viņi neizprot, ka seksuālā harmonija nerodas uzreiz, bet tā taktiski jāveido pašiem. Tādā laulībā ir ļoti daudz problēmu.

Ģimene kļūst par ģimeni vārda tiešā nozīmē tikai pēc bērna piedzimšanas. Bērnu audzināšana, jaunas rūpes un kopīgie prieki vērs jūtas bagātākas. Daudzām sievietēm tieši pēc dzemdībām zūd frigiditāte, aizsākas ceļš uz intimitāti. Tā vajadzētu būt, bet dažreiz mīlas jūtas tiek sadalītas netaisnīgi un var rasties lieli zaudējumi.

Par optimālo vecumu laulībām jāuzskata laiks, kas ir vislabvēlīgākais bērna radīšanai un viņa audzināšanai. Sievietēm tas ir no 19 līdz 26 gadiem, vīriešiem no 23 līdz 35 gadiem. Jāatceras, ka līdz šim vecumam vīriešos pārsvaru gūst instinkta emocijas (nenobriedusi mīlestība), nevis jūtas. Ja jaunekis nevar iegūt meiteni, arī viņam rodas precību mānija, viņš šo vēlmi iedveš arī meitenei, bet pēc tam pret sievu jūt nemīloša, nenobrieduša īpašnieka pretīgumu. To pierāda arī mūsu analizētā mīlestības dialektika un no tās atvasinātais pārsātinātības likums. Tam stājoties spēkā, jaunā sieva un vīrs meklē savā laulātajā draugā atbilstību savam Animusam un Animai. To nopietni novērtēt parasti traucē sakāpinātā dzimumtieksme, kad cilvēks rīkojas bioloģiski.

Protams, šis ieteiktais vecums ir orientējošs. Laimīgs laulātais pāris ir iespējams daudz agrāk un daudz vēlāk, jo noteicošais faktors ir nevis vecums, bet garīgais briedums un Animas un Animusa sakritība.

Pastāv uzskats, ka vīram jābūt dažus gadus vecākam par sievu. Tā ir tiesa. Tas vēlams ne tikai tāpēc, ka nobriedušam vīrietim ir vieglāk būt par ģimenes balstu, bet galvenokārt tādēļ, ka viņam jau ir noteikta garīga bagātība. Šajā gadījumā labāk un ārāk veidojas arī seksuālā harmonija.

Dabiski, ka vecuma starpību nedrīskt uzskatīt par dogmu. Ģimenes dzīves veidošanai universālu recepšu nav, viss ir daudz sarežģītāk, viss atkarīgs no divu individualitāšu savstarpējas saprašanās. Mums zināmi daudzi laimīgu laulību gadījumi, kad par laulātajiem draugiem kļuvuši vienaudži vai arī sieva bijusi dažus gadus vecāka. Galvenais ir viņu mīlestības briedums. Bet netiešos veidus, kā pārbaudīt mīlestības briedumu, jau aprakstījām iepriekš. Meitenes to diezgan bieži dara neapzināti, automātiski. Piemēram, viņas bieži nokavē satikšanos – tā ir pārbaude. Ļoti iemilējies puisis viņu noteikti gaidīs un neko nepārmētīs. Iespējams, ka tā ir briestošās mīlestības norūdišana.

Pēdējā laikā, kā domā daži pētnieki, bioloģisko šķēru likumsakarība zaudē savu nozīmību. Tomēr te atkal jāatceras, ka norma nav tas, ko sastopam biežāk, bet tas, kas kalpo cilvēces izklūšanai no bioloģisko likumsakarību verdzības, kas var nodrošināt cilvēcīgā uzvaru visā pasaulē. Neaizmirsīsim, ka XX gadsimta otrā puse mūs dažos aspektos ir atsvedusi atpakaļ, padarot arī bioloģisko šķēru likumsakarību it kā mazāk nozīmīgu cilvēces attīstībai. Masu kultūra, 60. gadu seksuālais apvērsums, pornobizness un citi faktori, noraujot meitenēm «emocionālo krekliņu» paaugstinātās seksualitātes fāzē, ir nesuši tik lielus zaudējumus, ka tiek apdraudēta Eiropas civilizācija. Autoru bažas ir pamatotas.

SEKSUALITĀTES ORIENTĀCIJA un DEZORIENTĀCIJA (seksualitātes patoloģija un mīlestība)

Viscildenākais un viszemiskākais visciešāk savienojas seksualitātē.

Z. Freids

Cienijamo dakter Zālit!

Mans vīrs ir homoseksuālists...

Pie šādas drūmas patiesības nonāk daudzas sievietes. Un ne jau kaut kur «tālās pasaules malās», bet tepat Latvijā. Tādēļ, ka arī mans vīrs ir tāds, vēlos palikt anonīma. Tiesnese nevēlos būt, taču domāju, ka šīs lietas ir jānodod atklātībai. No sievietes viedokļa ir jājautā – kas ir labāk? Būt homoseksuālista sievai, vai arī palikt vientuļai?

Par vienu šādas situācijas «atklāsmi», kad sieva negaidīti atgriežas mājās un kļūst par liecinieci vīra homoseksuāļiem sakariem ar draugu tieši laulības gultā, rakstīja «Vakara Ziņas». Diemžēl Latvijas presē joprojām maz skarts tāds jautājums kā homoseksuālisms – augonis, kas jau kopš gadsimta sākuma uzmeties mūsu dzīvības koka saknē un ir viens no izskaidrojumiem, kādēļ šis dzīvības koks nikuļo. Kādēļ sieviešu masveida vientuļība liek viņām nonākt perversā verdzenes statusā?

Pirms apprecēšanās

Jā, tā bija iemīlēšanās no pirmā acu skatiena. Alvils bija ļoti skaists, it īpaši sejā, kurā brīnišķīgā harmonijā bija savijies vīrišķais un sievišķais. Un ne tikai tas vien. Arīzāns fakts, ka viņam līdz šim (Alvilam bija 21 gads) nebija bijusi neviena meitene. Es biju pirmā! Par to liecināja gan fotogrāfijas, kurās Alvils bija redzams tikai kopā ar puisiem, gan Alvila māsas teiktais.

Par savām «pirmās meitenes» tiesībām biju īpaši iepriecināta, bet ne jau tas bija galvenais. Mīlestība trāpija mani kā zibens un tai nav izskaidrojuma. Atzišos, ka mūsu attiecībās es ieņēmu aktīvo pozīciju. Alvils bija intriģējoši vēss un atturīgs. Trīs gadus ilgajā cerēšanās periodā tika ievērots visstingrākais celibāts. Iedarbojās paradokss – jo vēsāks bija Alvils, jo dziļāk es iepinos šajos nepiepildītās mīlas valgos.

Labāk brunču mednieks, nekā...

Esiet laimīgas, ja jums ir vīri, kuri nepalaiž garām nevienus brunčus. Par vīriem ar daudzām sievām rakstīts pat Bībelē. Vīrietis jau ir tāds poligāms gailis, daba viņu tādu radījusi. Esiet laimīgas, ja vīrs nav vienaldzīgs pret sievietēm, jo tad viņš nav vienaldzīgs arī pret jums.

Bet homoseksuālisms – tas nav normāli. Ar homoseksuālista sievas likteni nav salīdzināmas nekādas citas mokas. Turklāt līdzī nāk bažas, ka hormonālais disbalanss var būt iedzimis arī bērnos.

Jā gan – tikai pēc pirmā bērna piedzimšanas man radās aizdomas, ka Alvila draudzība ar Fēliksu varbūt nav tikai draudzība vien...

Zemapziņa brīdina

Apjaustā nelaime paralizēja manas smadzenes, kurām taču bija jādarbojas, lai es būtu aktīva savos pienākumos – ģimenes pavarda veidošanā, bērnu audzināšanā. Gāja laiks, un šī nojausma, kurai negribēju noticēt, izplūda visapkārt kā melna tinte. Ikdienas sāpju migla bija tikai medaļas viena puse, jo šīs sāpju miglas iespaidā sāka negatīvi vibrēt ikviena mana organisma šūniņa.

Tā radās negatīvā aura ap manu galvu, ko apkārtējie cilvēki uztvēra uzreiz. Un novērsās, izvairījās, atmezdami mani kā dzīvei nederīgu un nelaimīgu radījumu. Viņus var saprast, jo bēdu nomākti ļautiņi nepatīk nevienam. Protams, vārdi, ko man teica šie cilvēki, bija laipni...

Kā tas notiek

Tikko kā noticis homoseksuālās mīlestības akts. Ar šo brīdi sākās pilnīgi cita dzīve – vienalga, vai upuris ir jauneklis vai bērns. Sieva tādām vīram beidz būt nozīmīga. Mīļotā tāpat. Protams, ārēji bijušās attiecības rit kā pa ierasto sliedi, bet tā ir tikai ilūzija, jo iekšējais lūzums apziņā ir neatgriezenisks.

Sirdsapziņas pārmetumus viņš neizjūt nekādus un – cik jauki! – pēc sievas vairs neilgojas tā, kā agrāk ilgojās. Lai viņa staigā, kur grib! Kaut lai sper kreisos sānsolišus! Cik smieklīga un cik aprobežota viņa tagad šķiet, salīdzinot ar Draugu! Viņš iesmaržojas un iet uz randiņu ar savu jauno Draugu. Sievai pasaka – «Es dodos biznesa darīšanās.»

Kur ir sāncense?

Par šo jautājumu galvu lauza sieva. Izmaiņas, kas radušās, nevar nesajust – slābanie apskāvienī, itin kā grūtu pienākumu pildot, aizbildināšanās, atsalšana... Par sevi atgādina bērns, kas abus saista, pierastais dzīves ritms... taču vilciens iet jau pa citām sliedēm.

Sieva kļūst nervoza – kur gan viņa slēpjas, šī sāncense? Tad viņa pierimst – nē, esmu laikam jukusi, viss taču ir kārtībā! Bet kārtībā nav nekas. Viņa acu skats sievu vairs maigi nepavada, viņš arī nejautā, kur viņa ies, kur bijusi, nepamana, ka viņai šodien jauna kleita mugurā! Un beidzot... ja viņa, izmisuma dzīta un par sevi atgādināt gribēdama, sāk dreifēt jaunizceptā homoseksuālista priekšā peldkostīmā ziemas apstākļos vai arī pat bez tā, šāda atrakcija vīrā labākajā gadījumā izsauc vienīgi pacelto uzacu mazu izbrīnu. Sliktākajā izsmieklu.

Ja agrāk viņš bijis aizkustinoši greizsirdīgs – uzplēsa pat viņas korespondenci! – tagad pat viņas dienasgrāmata var mētāties uz galda. Viņu tā neinteresē.

Toties ārēji viņš maskējas ar laipnību un pieklājību. Viņa pamazām saplok kā balons, kuram izlaists gaiss. Tas vairs nav skaistais, pašapzinīgais balons, tā ir maza, sarāvusies lupatiņa – nemilama, saērcināta, nervoza būtnīte. Viņa arvien dziļāk grimst depresijā un lēni, taču negrozāmi notiek pārmaiņa. Viņa kļūst par citu cilvēku.

Cits cilvēks

Ne jau velti Bībelē rakstīts: – «Viņš atzina savu sievu». Homoseksuālists savu sievu vairs neatzīst. Viņš to nevar, jo... pats taču grib būt par «vīrieš-sievieti!» Kā gan viņš var satikt ar otru sievieti – savu sievu? Viņš par to var tikai pasmieties, ko vairums homoseksuālistu sarunās ar Draugiem arī dara. Un

kāpēc gan ne – kā pavārs šāds vīrs ir daudz labāks par sievu un arī bikses sev uzšūt prot... Bikses viņš šuj arī saviem draugiem. Un arī lielisku torti prot izcept.

Lai nestāsta godājamais doktors Zālītis, ka te ar hormonu tabletēm* kas būtu līdzams, jo runa ir par sievišķās apziņas būtību vīrietī («vīriešsievietē»). Vilks allaž uz mežu skatās. Tā arī gejs 24 stundas diennakti nemitīgi medītē uz savu Draugu un tikai kaj plānus, kā tikties ar viņu, jo abi ir saplūduši ne tikai fiziski, bet arī garīgi.**

Toties sieva pakāpeniski kļūst jaunāka un jaunāka. Kur lai liek savu milu, kas vīram vairs nav vajadzīga? Tā pārvēršas naidā. Galu galā viņa kļūst par istu pūķi, kas izpelnās apkārtējo cilvēku kritiku (protams, aizmugurisku).

Geja sieva! Vai gan var būt kas sliktāks? Tāpat kā no drudža slimnieka nevaram prasīt, lai šis cilvēks ietu darbā – viņam nepieciešams ārsts, gulta, zāles, tāpat arī no geja sievas nevar prasīt sievas pienākumu pildīšanu, jo šādā situācijā viņa saslīkst. Viņa uzskatāma par slimu cilvēku. Tikai... viņai netiek sniegta nekāda ārstēšana, nedz atpūta. Strādā tik! Tu – ragana! Bet pirms laulībām bijī tik mīļa meitene! Kur gan rodas tādas raganas?!

Laikam cilvēki aizmirsuši Nikolaja Rēriha vienkāršo patiesību, ka nelaimīga būs tā tauta, kurā sievietē cieš...

Bērni

Diemžēl visvairāk cieš bērni, jo viņi netiek audzināti, tikai apgādāti. Pūķim līdzīgā nelaimīgā sieva ar grūtībām pilda savus pienākumus. Te iespējami divi varianti – visa viņas mīlestība izlejas pār bērniem lielā lutināšanā vai bērni saņem vīram domātos uzbrēcienus. Māte izturas nekoncekventi, haotiski.

Bet vīrs? Viņš savukārt kļuvis divkārt optimistisks, uzmanīgs pret visiem. Lai arī patiesībā viņš bērnus maz ievēro, jo visu laiku galvā valda laimīgās domas par Draugu. Laimīgs būdams, viņš ir arī čakls darbonis savā darbavietā. Visu iecienīts un gaidīts. Visi brīnās – kā gan tik simpātisks cilvēks var sadzīvot ar tik neglītu (šādos apstākļos sieva visai drīz tāda kļūst) raganu?!

Bet sabiedrības spriedums ir viennozīmīgs – šī ragana nespēj sadzīvot ar optimistisko, visos aspektos veiksmīgo cilvēku... Tas ir slikti.

Šādas ģimenes gaisotnē izaug nākamie vīrieši, kuri pret savām sievām būs tikpat neuzmanīgi jeb «falši» uzmanīgi, kāds bija tēvs pret māti. Ko viņi bērnībā skatījuši, to instinktīvi reproducē tālāk kā vienīgo pareizo paraugu. Bet meitas turpmākajā dzīvē atdarina mātes neiecietīgo uzvedību, tāpēc laimi savā dzīvē nevar gaidīt.

Laiques dienas

Un tomēr palaikam mēdz būt arī tādas. Tad nelaimīgā sieva iekrīt mīlā kā bedrē, ticēdama angļu rakstnieka Fildinga vārdiem: – «Reibums parāda cilvēka patiesās domas tāpat, kā spogulis atspoguļo viņa izskatu.» –

Tikai ne homoseksuālista patiesās domas, jo reibumā viņam labāk veicas tas, kas skaidrā prātā neizdodas – tēlot milu pret sievieti. Dzērumā viņa sievišķā jūtu pasaule uzplaukst visā krāšņumā, un viņš gatavs brāļoties ar kuru katru, pat ienaidnieku. Īpaši tad, ja atrodas ilgstošā «kaifa» stāvoklī. Agresivitāte, kas dzērumā izpaužas vīrišķīgiem vīriešiem, viņam nav raksturīga, jo savu «medi-

* Runa ir par tabletēm, kas nomāc seksualitāti, tātad arī homoseksālo. Tās ir kastrējošas tabletes. Jāatzīst, ka homoseksuālisms ir neārstējams.

** Garīgi var saplūst tikai 9 - 11% homoseksuāļu.

jumu» gejs gūst, smaidot kā sieviete. Viņš glaimo, bārsta komplimentus, viņa skatiens uzmanīgi seko sievietei visur – pie plīts, istabā, vannasistabā... Viņš ir mīlošs, dungo, dzied, dejo, apņem sievieti ap pleciem, bārsta asprātības. Naktī gultā ir uzdevumu augstums. Diemžēl ne ilgi, jo pienāk rīts un atmošanās brīdis. Tas, kas mostas, ir cits cilvēks, kura valoda atkal kļuvusi pārgudra un ledusauksta.

– «Ko? Kas? Pati saproti, neesi taču maziņa. Lūdzu netraucē! Liecies mierā!» –

Tagad viņa melnās acis mirdz ne vairs mīlā, bet visistākajā naidā. Naida varenā straume plūst uz sievieti, to var sajūst pat caur viņa pakausi un muguru, kas nu tiek demonstratīvi pagriezta.

To visu sieva pacieš tikai tāpēc, ka vairs neko nevar darīt. Viņa ir vienreiz iemīlināta un tagad mīl šo hameleonu uz mūžiem, no šīs laivas nespēj vairs izlēkt. Viņa visu laiku turpina cerēt uz «labākiem laikiem», turpina sev iestāstīt: – «Viņš atnācis man pretī uz darbu... pusdienas pagatavojis... puikam bikses pašuvis... viņš taču tomēr mani mīl... laikam...» –

To, ka viņš atvaļinājumus (jau kuro gadu!) pavada ārpus ģimenes kopā ar Draugu, to, ka viesībās neuzlūdz savu deju, laiku pavadīdams sarunās ar vīriešiem, viņa gatava «norīt». Toties viņai ir vīrs!

Depresijā

... Bet sāpīgā migla uzgulst viņai atkal un atkal. Fiziskais nespēks no šīm divdomīgajām, neskaidrajām situācijām, kas runā pārāk skaidru valodu. Viņa instinkatīvi jūt, ka savu ģimenes pavardu labāk citiem nerādīt, tādēļ izvairās no viesību rīkošanas. Arī fizisks nespēks te spēlē savu lomu. Turklāt nevar zināt, kā viesībās uzvedīsies viņš. Varbūt atkal pazudīs tualetē ar kādu iepatikušos jaunekli...

Gaitā viņa izolējas no pārējās sabiedrības, jo – ja tu viesībās neaicini, arī tevi neaicina – tāds ir nerakstīts likums. Bērniem pietrūkst tuvākas saskarsmes ar vienaudžiem. Pilsētas apstākļos, kur daudzstāvu namos dzīvojam kā atsevišķās kastītēs, cits citu nepazīdami, radusies papildus izolācija. Homoseksuālistu ģimenēs durvis kaimiņiem tiek pavērtas tikai šaurā šķirbīņā – citiem nevar rādīt šo bezmīlas dzīvi. To diktē zemapziņa, kas laikam gudrāka nekā apziņa, kas arvien vēl cer un cer...

Kā pazīt homoseksuālistu?

Pasīvā homoseksuālista izskats var nebūt izcili sievišķīgs. (Aktīvais homoseksuālists ir vīrišķīgs. To var noteikt tikai pēc vienas īpašības – ar sievieti viņš runā kā ar draugu, biedru, nekad neflirtē.) Bet pasīvais homoseksuālists var pat izaudzēt diezgan kuplu bārdiņu (a la Henrijs IV) un tomēr viņš ir gejs. Lai atceramies algoto slepkavu TV seriālā «Dona Beiza», kas arī bija gejs, bet visnotaļ vīrišķīgs un pat drosmīgs cilvēks. Un tomēr – viņā dominē kaut kas zēnīks, kas nekad neļauj kļūt par pieaugušu vīrieti. Tādēļ, ka ir pacēlusi galvu viņa sievišķā apziņa.

Nobeiguma vietā

Dzīve ir sarežģīta un grūta. Īpaši tādēļ, ka pastāv istu vīriešu deficīts. Es biju jauna, gribēju bērnus. Tos arī dabūju... Bet mīlestība, tāpat kā masalas, ir akla, uzbrūkoša kaite, kura it kā neapjauš, ko dara. Laimīga ir tā, kura iemīl isto vīrieti. Bet kur tāds sastopams? Kādā rezervātā? Varbūt laukos?

Manas vēstules mērķis ir cerība, ka, to izlasot, vismaz kāda spēš kaut nedaudz objektīvi novērtēt situāciju un neizvēlēties homoseksuālistu par savu dzīves draugu.

Beāte Lasta

(Autoru piebilde – Latvijā pilnvērtīgai laulībai derīgu vīriešu ir tikai 19 - 20% no visu vīriešu skaita.)

* * *

Ļoti cienījamo dakter!

Esmu piepilsētas autobusa šoferis. Manš maršruts ir Vidzemes šoseja. Pēdējais reiss beidzas stipri pāri pusnaktij. Šajā stundā vasarā, kad ir silts, noteiktā ceļa posmā laiku pa laikam parādās divas kailas meitenes. Vīrieša acīm tas ir tikams skats, kad spilgtajā starmešu gaismā viņas kailas soļo pa asfaltu. Kad ir aukstāks, viņas rāda tikai atkailinātas krūtis. Ja kāda mašīna apstājas, viņas tūlīt pazūd krūmos. Esmu dzirdējis, ka tā savus dzimumorgānus demonstrē tikai vīrieši...

* * *

Mani piekāva pašā pilsētas centrā. No sānielas iznira seši vai septiņi sveši puisi, kuriem es nekā jauna neesmu izdarījis. Viņi bija ļoti jauni, gandrīz vēl pusaudži. Pēc visa tā es nogulēju slimnīcā trīs mēnešus. Gan slimnīcā, gan mājās man acu priekšā rēgojas viņu sejas un tā labpatika, kas parādījās, kad viņi mani sīta. Man pat šķita, ka viņu acīs kvēlo it kā kaislīga mīlestība uz mani un viņi gūst baudu no domas, ka var mani nogāzt zemē un spārdīt kājām. Tas mani tā pārsteidza, ka uz laiku aizmirsu pat sāpes un balles, ko acimredzot no manis gaidīja šie bandīti. Laikam tas atspoguļojās manā sejā un izglāba mani... Rakstu Jums ar lūgumu pieņemt mani hipnozes seansos «Panacejā» ar vienu mērķi – palīdzēt aizmirst šīs saldkaislā jaunumā kvēlojošās sejas...

* * *

Ilgi domājām, vai šo vardarbības ainu ievietot grāmatā vai ne, bet nolēmām, ka jaunajiem vēsture ir jāzina un jāzina arī, kādu lomu seksualitāte var spēlēt pavisam «neseksuālās» situācijās. Daudzu seksualitātes patoloģiju savairošanās var novest pie pārmaiņām visā valstī. Tas ir neapzināts un neietekmējams process, vismaz līdz kādam brīdim. Tomēr vēsture liecina, ka pēc tam var uzliesmot kāda «jauna vara», kas sāk iznīcināt tautu. Ja cilvēki ar seksualitātes agresīvās puses pārsvaru ir vairumā, savairojas dažādu pakāpju sadisti. Savu «nodarbošanos» viņi sameklē spīdzināšanā (augstākā pakāpe) vai nodevībā – ziņu pienesēji, denunciānti (krieviski «stukači»). Tādās iekārtās represīvais aparāts ir milzīgs pēc apjoma un varenāks par visām valsts institūcijām (staļinisms, hitlerisms, Polpota režīms u. c.).

Rakstā «Latvijas ārstu žurnālā» izanalizējām sekas, ko var sagaidīt no sadisma ieviešanās, tāpēc neatteicāmies no šī vardarbības piemēra, kam līdzīgu bija tūkstošiem. Tas nozīmē, ka seksualitātes veselībai, t. i., tās abu pretpolu līdzsvaram jāvelta pietiekami liela uzmanība.

Tagad mēs savus pārvaldītājus varam gan ievēlēt, bet vai kādam no viņiem varam pieprasīt ziņas par viņa garīgo un seksuālo veselību? Pēc varas parasti tiecas cilvēki ar dažādām patoloģijām. Agrāk nebija izvēles – tie bija cari, ķeizari, genseki... Jau daudz ko esam aizmirsuši, vēl ilgi pēc viņu nāves tiesājot uzvarētos tirānus. Tomēr daudzi vēl slavina Ivanu Briesmīgo, Pēteri I, Staļinu u. c., kuri katrs atsevišķi ir noslepkavojuši daudz vairāk cilvēku nekā Hitlers (viņu gan nosodām!). Perverses ir lipīgas. Tās pielīp vadoņiem, kurus reizēm pat ievēlam, un kuri tad padara sevi neaizskaramus, jo viņu valdīšanas sākumā tauta vēl var redzēt viņu trūkumus, bet vēlāk vadoņi izdara tā, lai tautai būtu atvēlēta tikai apjūsmošana. Tā vienmēr ir radies sadistiskais (var būt arī citas deviācijas) totalitārisms. Katrs pie varas esošais pat visdemokrātiskākajā valstī ienīst demokrātiju, jo tā apdraud viņa deviāciju (tā ir arī nenormāla tieksme pēc varas). Pie varas esošu deviantu valdīšanas sekas ir grūti aptveramas. Tās atstāj iespaidu uz nākamajām paaudzēm, kas vairs nevarēs iekļauties normālā dzīvē.

* * *

Kāds vecs represēts komunisti no latviešu strēlniekiem lūdza mani izskaidrot čekas izmeklētājas (viņa pratinātājas) rīcību un pastāstīja, lūk, ko:

Beidzot man «laimējās» – iepriekšējo mocītāju vietā stājās skaista sieviete. Kad mani, vairākas naktis negulējušu (tas bija mocību galvenais veids) ieveda kabinetā, viņa, redzēdama manu maskai līdzīgo seju, kas neatainoja nekādas emocijas, lika mani paēdināt un atļāva izgulēties.

Pēc dienakts mani atkal iegrūda viņas kabinetā. Tagad viņas skatienā gailēja nelaba kaislīga uguns. Kad pēc pavēles es apsēdos uz tradicionālās taburetes, viņa aiz galdā noņēma cepuri ar zvaigzni un izlaida klajā garos kastaņkrāsas matus. Šajā brīdī sarkanarmietis ienesa kabinetā mutes bļodu, līdz malām pilnu ar krēpām un sāka man liet virsū šo smirdošo riebeklību. Ar plaukstām grūzdams prom šo draņķi, es uzmetu acumirkli savai mocītājai un tā apstulbu, ka aizmirsu pat par piezagušos vēmienu – uz kuplajām krūtīm nosliņģušie mati viļņojās kā ekstāzē.

Ar galvas mājienu viņa pavēlēja sarkanarmietim aiziet, aizslēdza durvis un sāka izģērbties... Manā priekšā stāvēja žilbinoši skaista skulptūra ar revolveri rokā un mērķēja mani. Es nopratu, ka tā no atstatuma viņa it kā pārojas ar mani. Bija skaidrs, ka kaisles uzplūdos viņa jebkurā brīdī var nospīst gaill. Viņas acis es biju preteklis, nožēlojamāks par jebkuru lopu – tas bija rakstīts viņas kaislī degošajās acīs. Es biju riebeklis, kura priekšā var nekautrēties un stāvēt kaila, tā pazemojot mani vēl jo vairāk. Kaut ko līdzīgu, tiesa gan, bez izģērbšanās, es vēroju arī bijušo un nākamo izmeklētāju vīriešu sejās, bet tās nav iespiedušās manā atmiņā. Palikusi tikai īpaša izteiksme, kas vienmēr vēstīja par spīdzināšanu. Bet šo savu «mijāko» izmeklētāju es, brīnumainā kārtā izbēdzis no nāves, atceros visu mūžu...

Interesants bija arī tāds sākums, ka izdzītais sarkanarmietis visu laiku skatījās pa «actiņu» durvis. Šķiet, «mijākā» to zināja, tas bija jau iepriekš iepļānots.

Pēc tam viņa manā klātbūtnē piezvanīja vīram, bija maiga un glāsmaina, sūdzējās par darba daudzumu un nogurumu...

* * *

Kādas Rīgas skolas skolotāja sūdzējās, ka viņas sestās klases skolnieki aplej ar ūdeni savas klasesbiedres un nekādi neizdodas viņus no tā atradināt. Nepalīdzot nekādas pedagoģiskas viltības...

* * *

Jau runājām par mūsdienu trūkumiem un akcentējām seksrevolūcijas nepilnības, jo tā pacēlusies tikai līdz fāzei «paaugstināta seksualitāte», izraisot ekstrēmismu, kas izpaužas seksa «tehnikas» pārspīlēšanā un tai sekojošā pornogrāfijas un prostitūcijas uzpaukumā. Atklājās patiesas erotikas degradācija un «praktiskās erotikas» uzplaukums, kad partneris iegūst galvenokārt pazemojošu «lietošanas» vērtību. Turklāt partneriem kopīgajā seksuālajā dzīvē ne tikai pazeminās baudas līmenis, kas izraisa nepārvarāmu tieksmi pēc partneru maiņas (tas it kā būtu glābiņš, kas bieži noved pie dzīvesbiedru šķiršanās), bet iespējamās kļūst arī transakta psiholoģijas mijattiecības starp personībām.

Tikai padziļinot mīlestības jūtas un paceļot «seksrevolūciju» līdz garīgas intimitātes un īstas baudas līmenim, var norisināties pārkārtošanās ģimenē, tikai tad ģimene kļūst stipra un veidos tādas cilvēkus, kas dzīvē īsteno patiesu demokrātiju. Šim nolūkam nepieciešama kompleksa audzināšana, kas nepieļauj nekādas jūtu un instinktu, bet jo sevišķi dzimuminstinktu novirzes (deviācijas, perverses).

Viena no kompleksās audzināšanas sastāvdaļām ir tikumiskā audzināšana, kas sabiedrībā veido visskaistāko – attiecības starp cilvēkiem. Pamatu pamats visam ir jaunā cilvēka audzināšana ģimenē. Tā sākas dienā, kad jaunais pilsonis ierodas pasaulē un pat vēl agrāk.

Pāvests Pāvils XVI ir teicis: – «Cilvēks sākas no viņa iemēšanas brīža.»

Audzināšanā nav sīkumu, nav darba, kuru varētu atlikt uz rītdienu. Pavisam nepareizi ir domāt, ka gan jau jaunais cilvēks pats par visu pārliecināsies, pats nonāks līdz labā un ļaunā izpratnei. Nonākt jau nonāks, bet kādā ceļā? Un vai pie pareizās izpratnes?

Ārsta psihoterapeita praksē nākas sastapties ar jauniem cilvēkiem, kurus uzlūkojot neviens nesacīs, ka viņiem steidzami vajadzīga palīdzība. Viņi ir labi speciālisti vai mācību iestāžu audzēkņi, spēj saskatīt skaisto dabā un mākslā un tomēr ir dziļi nelaimīgi. Šie jaunekļi un meitenes neprot orientēties vienā no skaistākajām cilvēka attiecību sfērām – mīlestībā. Tikai šīs sarežģītās, vienīgi cilvēkam raksturīgās parādības bagātība un daudzšķautņainība spēj cilvēku padarīt par CILVĒKU – cildenu un laimīgu.

Nāk atmiņā M. Šolohova teiktais grāmatā «Soļi rasā». Stāstīdams toreiz tikai viņam zināmos romāna «Plēsums» varoņu Luškas un Davidova likteņus, M. Šolohovs sacīja korespondentam: – «Viena nodaļa man sevišķi patīk. Šī nodaļa veltīta uzticīgai mīlestībai, kas ir tīra kā avota ūdens. Jums, jauniešiem, būs svarīgi to izlasīt. Dzīvojot pasaulē, sirdi jāšargā liela, tīra mīlestība...»

Šo vārdu dziļā un patiesā jēga nav apstrīdama. Bet dzīvē var sastapt cilvēkus, kas mīlestības dēļ kļuvuši nelaimīgi, kuru mīlestība samīta dubļos. Ir arī tādi, kas savas skaistās jūtas izkaisa vējā kā pieneņu pūkas tāpēc, ka jau pašos pamatos radušās būtiskas novirzes.

Analizējot visus šos gadījumus, būtu nepareizi iet aplinkus ceļus, meklēt dažādus cēloņus un likumsakarības, kas, protams, pastāv, kaut daļa no tiem vēl nav noskaidrota. Taču nevar neredzēt pašu galveno – šie cilvēki savā laikā nav apguvuši dzimumaudzināšanas nozīmīgāko daļu – dzimumorientāciju. Tās trūkums var novest cilvēku līdz traģiskām sekām, to skaitā pie nespējas veidot «diplomātiju» ģimenē, ievērot psiholoģijas likumus.

Kādreiz aizliegtā patoloģiskā seksualitāte

Kāds jauneklis V. griezās pie psihoterapeita, lai tas palīdzētu viņam izkļūt no ļoti sarežģītas konfliktsituācijas. Lūk, viņa vēstule.

Ģimenē augu kopā ar māsu. Mūs audzināja māte. Tēva nebija. Dzimumtieksme manī pamodās agri. Tās cēloņi bija dzīves apstākļi. Nespēdama viena audzināt divus bērnus, māte mani aizsūtīja mācīties uz internātskolu.

Te arī sākās piedzīvojumi dzimumdzīvē. Jebkura saskaršanās ar meitenēm bija patīkama. Piedzīvojumi krājās. Ar vienu no meitenēm toreiz 11 gadu vecumā izjutu kaut ko tādu, ko tagad sauc par petingu. Nedaudz vēlāk ar citu, par mani vecāku meiteni, notika pirmais normālais dzimumakts manā dzīvē, bet bez ejakulācijas un orgasma – vispār bez īstas baudas. Nebija arī nekādu jūtu. Tālāk notikumi guva pavisam negaidītu virzienu.

Manā klasē mācījās zēns, kas pastiprināti interesējās par meitenēm. IZRĀDĪJĀS, ka viņš ir liels fantazētājs un erotisku gadījumu stāstītājs. Tas viss vēl vairāk kāpināja manu interesi par dzimumjautājumiem. Kādā vakarā, guļot līdzās šim zēnam, notika homoseksuāls akts, kaut gan par to mums nebija ne mazākā priekšstata. Tad es biju pārāk mazs, lai kaut ko apjēgtu, un nebija neviena, kam es uzdrošinātos prasīt padomu. Viss notika neapzināti, instinktīvi, manas rīcības cēlonis bija ļoti spēcīga vēl neizveidojusies tieksme, cenšanās gūt baudu jebkurā veidā. To es, protams, guvu, un sakars turpinājās. Pēc pirmā homoseksuālā akta citādi rīkoties es vairs nevarēju.

Mana darbība kļuva mērķtiecīga. Es jau meklēju sev partneri nevis meiteņu, bet zēnu vidū un, protams, atradu. Mana tālākā rīcība, kuras sekas tai laikā nespēju paredzēt, noveda pie netiklības. Šajā atvarā grimu lēni, bet neapturami. Sāku arī onanēt, bet manā iztēlē partneris vienmēr bija vīrietis. Tieksme tādā veidā gūt dzimumapmierinājumu pārņēma kā uzmācīga slimība. Uzsāku ciņu pats ar sevi, bet, par nožēlu, netiklība bija spēcīgāka. Izjutu kaunu un bailes tikai

par to, ka tas atklāsies. Par istu virieti negribēju kļūt, bet tieksme pēc apmierinājuma varēja būt tikai ar virieti. Manī sāka veidoties nepilnvērtības komplekss, zuda sabiedriskā aktivitāte. Sāku meklēt vientulību, bet vidusskolas beigšanas laikā man pasliktinājās atmiņa (seksuālas psihotraumas rezultāts – J. Z.).

Tajā laikā gāju uz dejām un manī iemīlējās meitene. Es atbildēju uz viņas mīlestību un šķita, ka esmu atbrīvojis no briesmīgās nelaiemes kļūt atmaskotam. Tomēr draudzību ar meiteni nomaiņīja onānisma periods ar homoseksuāliem sapņiem. Ar šo meiteni mani vajāja neveiksmes. Tuvības brīžos ar viņu jutu, ka erekcija nav pietiekama, bet reiz, kad iztēlojos tuvību ar virieti, ejakulācija iestājās priekšlaikus. Tas mani satrieca.

Gāja laiks, kļuva par studentu. Manu uzmanību atkal sāka saistīt vīriešu dzimuma pusaudži. Tāpat no homoseksuālisma es nebiju ticis vajā. Gadījās dzirdēt lekciju par dzimumaudzināšanu, un man kļuva skaidrs, ka jāārstējas. Es gāju pie ārsta. Nomierinoši līdzekļi, autogēnais treniņš. Cerēju, ka būšu glāpts. Domāju, ka man vajadzīga atpūta, un paņēmu akadēmisko atvaļinājumu. Šajā periodā pievērsos fiziskam darbam, sāku strādāt kādā uzņēmumā. Tomēr tur mana slimība uzliesmoja no jauna. Es iemīlējos – kādas šausmas – virieti! Es skumu, sapņoju par šo cilvēku, sāku atdarināt viņa paradumus. Vārdos nav izstāstams, kā es cietu. Iedomājos, kāda svētlaipe būtu izjust tādu mīlestību pret meiteni. Kas tā būtu par laimi, ja nevajadzētu slēpt savas jūtas.

Atvaļinājums beidzās, un es atjaunoju mācības. Dzīvē daudz kas mainījās, tikai mana nelaieme, mana briesmīgā sliecība uz homoseksuālismu neatstājās. Mainījās tikai «mīlestības» objekti. Nolēmu precēties, lai maskētos sabiedrības acīs. Domāju, ka zobus sakodis un visus spēkus sasprindzinājis, es dažreiz stāšos dzimumtuvībā ar sievu. Tas nepieciešams, lai būtu bērni. Bet es taču padarīšu viņu nelaimīgu! Mani vilks pie vīriešiem. Pietiekami daudz esmu dzirdējis par šādiem vīriem, bieži vien par veselām pudeles brāļu kompānijām, kuru sievas pat iedomāties nespēj, ka viņas ir piesmietas un apmānītas.

Tā domāju kādu laiku, līdz kārtējais mīļākais pārliecināja mani, ka homoseksuālā mīlestība esot dievu mīlestība, jo dievi jau visi esot vīriešu dzimtas un ar ko gan lai viņi mīlētos? Tāpat mēs, homoseksuāļi, esot dievu izredzētie. Varbūt tas ir absurdi, bet šai domai pieķēros nopietni tāpat kā citi man līdzīgie. Katrs ģeniāls cilvēks homoseksuāļu skatījumā ir homoseksuāls. Mēs esam vienoti kā cilvēces augstākais slānis, tās ozona slānis, kas jāsaudzē kā visu dzīvo sargājošais pārvalks. Šī pārliecība liek mums cīnīties par savām pārkāuma tiesībām, un tad drauga tūplī tu esi kā paradīzē... Tad gan ir vienalga, ko jūt piesmietās un apmānītās sievietes. Nē, no sava homoseksuālisma es nekad neatteikšos. Mēs esam brālība, kas augstāka par visām sektām, mēs esam izredzētie... Jūs, dakter, man palīdziet tikai izkļūt no tā nicinājuma, ko man velta tie, kas neizprot mūsu būtību.

Tāds īsumā ir V. stāsts, viņa paša aprakstīta traģēdija. Viņš atklāj pretrunīgos pārdzīvojumus, ko izjūt liela daļa cilvēku, kuriem ir novirzes un izkropļojumi dzimumtieksmē. Daļēji tas ir dzimumaudzināšanas trūkuma dēļ un pirmkārt vienas tās sastāvdaļas – dzimumorientācijas* trūkuma dēļ. Šī orientācija galvenokārt jāveic vecākiem.

* Jēdzienā «dzimumorientācija» kā sastāvdaļa ietilpst dzimumsocializācija – sava dzimuma uzvedības apguve, novērojot šīs uzvedības paraugu rīcību. Bez tās vēl ir arī citas audzināšanas metodes, sevišķi tās, kas mudina uz pareizu uzvedību un nosoda nepareizu.

Pats galvenais ir nevis paskaidrojumi, bet tēva un mātes ikdienišķo savstarpējo attiecību dzīvinošais paraugs. Tāpēc sevišķa uzmanība pievēršama bērniem tajās ģimenēs, kur nav viena no vecākiem, jo tad noteikti trūkst orientācijas parauga attiecībās starp vīrieti un sievieti. Arī tur, kur ir pilna ģimene, orientācija ir viens no galvenajiem audzināšanas jautājumiem.

Bet kāda ir situācija skolās? Skolotāju acu priekšā no bērna veidojas jauneklis. Arī pieminētā V. nelaime sākās skolas gados. Cik zēniem un meitenēm tēvi (retāk arī mātes) nav atstājuši ģimeni un mātes, pazezmojuma un aizvainotības vadītas, cenšas aizpildīt radušos tukšumus ar citiem vīriešiem! Bērnu acu priekšā notiek lietas, kas viņu prātam nav aptveramas. Taču vistuvākie cilvēki kaunās vai negrib neko izskaidrot šo jautājumu nomāktajam pusaudzīm.

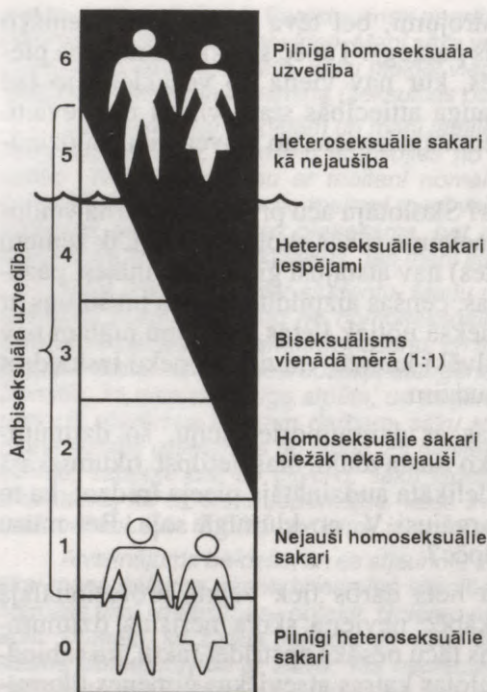
Mūsu skolās nenodarbojas ar dzimumorientāciju, šo dzimumaudzināšanas sfēras nozīmīgāko sastāvdaļu, kas ietilpst tikumiskajā audzināšanā. Varbūt gudra un delikāta audzinātāja pieeja (redzot, ka to nespēj veikt vecāki) būtu pasargājusi V. no kļūmīgā soļa. Bet mūsu skolās izdala prezervatīvus. Kāpēc?

Var patiesi priecāties, ka liels darbs tiek veikts profesionālajā orientācijā. Bet nav zināms, kāpēc neviena skola nerisina dzimumorientācijas jautājumus. Neviens taču nesāks apstrīdēt faktu, ka sabiedrības tikumā kopumā atspoguļojas katras atsevišķas ģimenes tikumība. Jo augstāks tikumības līmenis būs katrā ģimenē, jo tikumiskāka būs visa sabiedrība.

Homoseksuālisma ārstēšana būtu iespējama (lai gan jāatzīst, ka tā ir mazsekmīga pie 5 un 6 punktiem pēc Kinsī skalas), ja šie homoseksuālisti piekristu terapijai. Viņu pēdējā laikā iegūtās privilēģijas šo vēlēšanos izslēdz aizvien vairāk. Terapeitam vajadzētu būt pretējā dzimuma (šāda pieredze jau ir). Tas netieši pierāda kādu vēl neskaidru kļūdu, kas pieļauta audzināšanā un ir zemapziņas kompetencē. Mūsu valstī, tāpat kā daudzviet Rietumos, homoseksuālismu par perversi vairs neatzīst arī medicīnā. Tas nostiprināts ar likumu. Autori šim viedoklim nepiekrīt.

Homoseksuālisms – tieksme un mīlestība* uz sava dzimuma pārstāvi – cilvēkiem nepavisam nav reta parādība (sk. 19. zīmējumu), bet gandrīz nav sastopams dzīvniekiem. Tā sastopama tikai to dzīvnieku vidū, kam seksualitāte nav īslaicīga un sezonveidīga. Piemēram, vistu barā, kur atstāti vairāki gaiļi. Vistas apkalpo tikai gaiļis uzvarētājs, bet pārējie kļūst par «vistām». Palikušas bez neviena gaiļa, homoseksuālas kļūst vistas. Ka tā ir bijis pirmatnējo un ļoti seksuālo cilvēku barā, liecina falla sindroms – uzmanības pievēršana sava falla izmē-

* Homoseksuālismā mīlestības jūtu parasti nav, bet bieži ir spilgtas seksuālas emocijas.

19. zīmējums. Kinsi skala. Homoseksuālisms

redzot var pareizi orientēt iedzimu kroplību, bet ar vienu nosacījumu – veikt to līdz dzimumbriedumam, agrās bērnības gados. Jāņem vērā arī tas, ka pieaugušam cilvēkam ir tiesības izvēlēties savu seksuālo uzvedību un lomu. Atbildīgi ir audzinātāji. Šarko bija pirmais, kas pierādīja iespēju pārorientēt homoseksuālistu ar hipnozi.

Cilvēku vidū šī parādība ir daudz plašāk izplatīta nekā to varam iedomāties. Retumis notiek, ka šie cilvēki pavisam atklāti demonstrē sevi par cita dzimuma pārstāvi. Tādiem vīriešiem (pasīvajiem homoseksuālistiem) patīk cept un vārīt, auklēt bērnus, viņi izvēlas sieviešu profesijas. Parasti viņiem ir gari mati, izteikti sievišķīgs apģērbs, uzvedība, gaita, manieres. Sievietes (aktīvās lezbietes) ģērbjas uzsvērti vīrišķīgi, matus apgriez īsus, valkā vīrišķīgu apģērbu, viņām patīk vīriešu darbi utt. Biežāk šīs novirzes nav ārēji sevišķi uzkrītošas. Homoseksuālisti nav transseksuāli, bet pasīvie (sievieti spēlējošie) mēdz to izrādīt ar sievišķības demonstrēšanu un otrādi.

Par to visu varētu nerunāt, ja aiz šīm izpausmēm nebūtu mīlestības jūtu pavājināšanās. Feminizētais vīrietis (tas izraisa maskētu homoseksuālistu) nekad netieksies pēc sievietes tik kaislīgi kā normāls vīrietis. Tas attiecas arī uz sievietēm. Nav jāatsakās no vīriešu palīdzības mājas darbos. Tieši otrādi, sievietei mājas darbos nepieciešama īsta

riem un tūlītēja varas pierādīšana ar pederastiju regresēto cietumnieku vidū vai zemi izglītota komandiera rīcībā atstāto karavīru grupās. Ir pierādīts, ka homoseksuālisms padara cilvēkus superagresīvus, bet tikai pret vājāko. Sastopoties ar pārspēku, viņi kļūst par nodevējiem. «Ģedovščinas» (netulkojams jēdziens) ieviešana PSRS armijā bija daļa no psihotrono ieroču realizēšanas plāna. Tagad šo «skolu» izgājušie ir nežēlīgākas noziedzības organizētāji.

Pat tad, ja šī tieksme ir iedzimta, ja tā jau izpaužas cilvēka ārienē (sieviete ārēji atgādina vīrieti un otrādi), t. i., ja mēs sastopamies ar retāk vērojamo konstitucionālo homoseksuālistu, arī tad dzimumorientācijai var būt pozitīva ietekme. Pamatojums ir vienkāršs – ja ir iespējams dezorientēt veselu cilvēku, tad acim-

vīrieša palīdzība, bet absolūti nepieļaujami tādi darbības veidi, kas var veicināt homoseksuālismu. Lai vīrietis gatavo pusdienas, bet lai pama-
na arī pilošu ūdens krānu, izdegušu spuldzīti, vaļīgu kontaktu, bojātu
atslēgu, nedrošu plauktu utt.

Pie īstiem (darbojošajiem) homoseksuālistiem pieder pederasti, kas ir sabiedrībai bīstami, noziedzīgi cilvēki. Pret pašu gribu apprecējušies, viņi neatmet (nespēj atmest!) savu netikumumu. Viņu ģimenēs dzimst bērni, kas nolemti tikumiskai kroplībai, jo atdarināšanas parau-
ga – tēva – dzīvesveids ir nenormāls. Pateicoties «zilo» organizētai cīņai, skaitliskam pieaugumam un politisko spēku prostitūtiskajām ten-
dencēm Eiropā, uz kuru mēs tik kaisli tiecamies, homoseksuālisms ir izslēgts no perversitāšu un deviāciju saraksta, tāpēc nav nozīmes šos vārdus (perverss, deviācija) lietot.

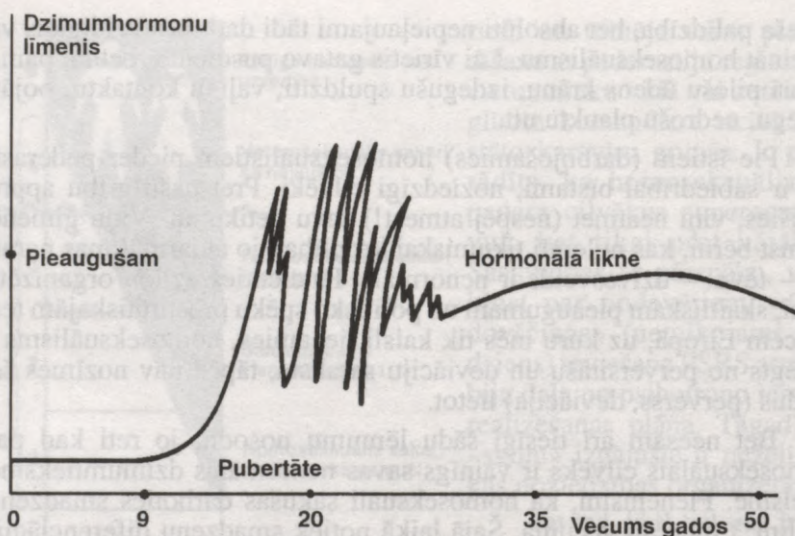
Bet neesam arī tiesīgi šādu lēmumu nosodīt, jo reti kad pats homoseksuālais cilvēks ir vainīgs savas nenormālās dzimumtieksmes izcelsmē. Pieņemsim, ka homoseksuāli sākušas darboties smadzenes auglim 3 mēnešu vecumā. Šajā laikā notiek smadzeņu diferenciācija, pēc kāda seksualitātes tipa tās darbosies visu mūžu. Tā ir mūsu minētā nulles fāze, kad jaunā dzīvībiņa pārdzīvo tikai mātes pārdzīvojumus. Vai mums ir tiesības nosodīt topošo dzīvībiņu par tām izmaiņām, kas radušās viņā kādu ļaunu un no viņa neatkarīgu apstākļu dēļ?

Ļoti bieži dzimumdezorientāciju pavada tikumiska rakstura izkropļojumi. Rekomendēt homoseksuāli orientētam cilvēkam precēties ar heteroseksuālu ir ļoti nopietna kļūda. Homoseksuālisti ir sevišķi bīstami bērniem pārejas vecumā*, jo bērnu seksuālā tieksme ir vēl mazorientēta, vāja un reizēm pat neapzināta, tāpēc viņus var viegli samaitāt un padarīt nelaimīgus uz visu mūžu. Tas parasti notiek «hormonālo vētru» uzplauksnīšanās periodā (paaugstinātās seksualitātes fāzē), kad zēns vēl neapzinās, kas ar viņu notiek.

«Hormonālo vētru» periodam raksturīgs tas, ka dzimumhormoni tiek producēti nevis pakāpeniski, bet, kā attēlots 20. zīmējumā, viļņveidīgi. Dažkārt to ir daudz vairāk nekā pieaugušajiem. Pusaudzis sajūt patīkamu, smeldzīgu uzbudinājumu, viņš gatavs darīt visu, lai izjustu vēl stiprāku uzbudinājumu. Viņš tiecas pēc vēl neizjustas un neiepazītas atspriedzes, izlādēšanās, bet nezina, kā to sasniegt. Neapvaldītā, neorientētā tieksme ir ļoti spēcīga arī tāpēc, ka organismam dzimumhormoni ir vēl jaunas, neparastas vielas. Toties hormonālā krituma momentos var būt absistences izjūtas, kas saistītas ar skumjām, pat depresiju.

Neorientētu seksuālo tieksmju pārņemts, zēns ātri var nokļūt pederastu (meitene lezbiešu) «ķetnās», jo tieši tādus zēnus meklē homo-

* Te nedrīkst pieskaitīt bērnu «homoseksuālo rotaļu», kas visbiežāk neizraisa minēto perversiju. To izraisa pieauguša, pieredzējuša homoseksuālista darbības.

20. zīmējums

seksuālisti. Lai sasniegtu mērķi, homoseksuālisti bieži izmanto niko-
tīnu, alkoholu un narkotikas. Tas viss paaugstina jau tā izteikto pus-
audža seksuālo tieksmi, aizmiglo viņa apziņu. Psihoterapeitiem ir zi-
nāms, ka šie līdzekļi pastiprina iedvešamību (narkohipnozi), kas pus-
audzim jau tā ir paaugstināta. Notiek kopošanās ar erotiskām izjūtām un
apmierinājumu. Pusaudzī dzimumorientācija tiek ievirzīta nepareizā
gultnē, bet pēc tam to izlabot ir gandrīz neiespējami. Tādu strauju
iespaidošanos pieņemts saukt par *imprintingu*. Var notikt arī lēnāka
pieradināšana, it kā nosacījuma refleksa izstrādāšana. Tas notiek vien-
kāršāk, ja pusaudža smadzenes uz to ir sagatavotas jau augļa stadijā.
Nākamā vīriešu dzimuma bērnam var rasties smadzenes, kas darbojas
sieviešu tipā un otrādi.

Tas viss izraisa perversitātes ar visām sekām, tāds cilvēks ir zudis
ģimenei un sabiedrībai, viņš ir izolējams. Tādi cilvēki nespēj atgriezties
normālā dzīvē bez ārsta palīdzības, tomēr bieži tā ir neefektīva. Tas ir
otrs veids, kā notiek deviācija. Tā ir ļoti tuva desocializācijai.

Pagājušajā gadsimtā, kad homoseksuālismu stingri vajāja, šie cil-
vēki baidījās atklāt savu tieksmi. Liela viņu daļa, šo tieksmi apspiežot,
sublimējās un kļuva par ievērojamiem cilvēkiem, pilnīgi aizmirstot
savu patoloģisko seksualitāti. Šī pierādītā parādība dod visracionālāko
terapijas iespēju.

* * *

Kādā tiesas sēdē izskatīja lietu par pederastu pavedinātiem trim zēniem. Visi trīs bija auguši bez tēva, arī viņu mātēm dzīvesveids nebija priekšzīmīgs. Viņi bija dzimuši un auguši nelabvēlīgā vidē pilsētā.

Reiz kādā vakarā samaitāts pederasts aizvīlināja zēnus uz Rīgu un tur veica savas izdarības. Lai noskaidrotu, cik tālu šī lieta nonākusi, izmeklēšanas laikā visjaunākajam no zēniem, deviņgadīgajam Sergejam jautāja, ko viņš izjutis attiecīgajā momentā. Sekoja bērnišķīgi naīva atbilde: – «Ja būtu zinājis, ka tas ir tik patīkami, es to būtu darījis jau bērnībā...»

Nepareizu dzimumorientāciju jaunatne var gūt no kļūmīgas literatūras (galvenokārt ārzemju), kur, piemēram, onanisms tiek atzīts par pilnīgi dabisku un nekaitīgu parādību. Ir zināms, ka onanisms kļuvis visai izplatīts jauniešu un neprecētu vīriešu vidū. To sevišķi veicina akcelerācija. Pusaudži ar to nodarbojas pat nekautrējoties cits no cita. Veselībai un turpmākajaiotencei tas tiešām nekaitē, bet tālāk var rasties vēlēšanās «savstarpēji izpalīdzēties». Līdz ar to rodas situācija, kas jauniešus orientē uz homoseksuālismu.

Vēl biežāk ar onānismu nodarbojas meitenes, kļūstot par lezbiecēm. Tas ir vēl vienkāršāk, jo meitenēm erogēnās zonas ir izvietotas ķermeņa augšdaļā un sniegt «savstarpējo palīdzību» ir daudz ērtāk, pat nevērtējot to kā seksuālu izdarību. Akcelerācijas apstākļos visbīstamākais periods ir II fāzes beigās (sk. 4. krāsaino attēlu).

Ir arī citi dezorientācijas veidi, kas veicina homoseksuālas sliekšmes. Statistika rāda, ka homoseksuālas sliekšmes visbiežāk sastopamas ģimenēs, kur zēni aug bez vīriešiem, bet meitenes – ģimenēs bez sievietēm. Ja ģimenē ir tikai sievietes, zēniem neparastāki un pievilcīgāki šķiet vīrieši un otrādi – meitenēm, kas dzīvo vīriešu sabiedrībā, rodas ilgas pēc sievietes. Kā jau iepriekš teikts, tēva un mātes psiholoģiskajai lomai te ir noteikta nozīme.

Nulles fāze kā galvenā dzimumorientācijā

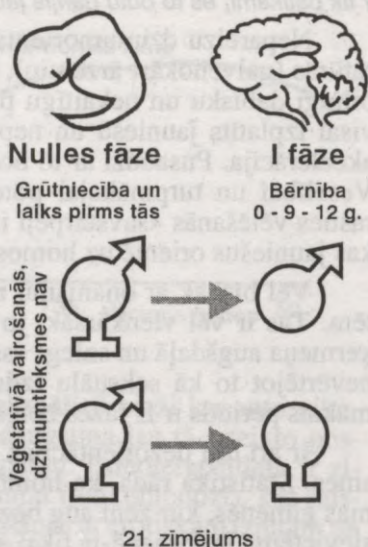
Homoseksuālisma rašanās pamatā ir vēl daudz citu cēloņu. Viens no tiem – iespējams, ka pats galvenais – ir iedzimtība (ģenētiskais cēlonis).

Par to, kādi būs pēcnācēji, jādomā vēl pirms bērna piedzimšanas. Piemēram, ja topošā māte lietojusi hormonus, lai ārstētos vai pārtrauktu grūtniecību, smēķējusi vai lietojusi alkoholu, pēcnācējiem var būt sliecība uz homoseksuālismu un citas perversitātes. Tas var notikt arī tad, ja bērna tēvs bijis kaislīgs smēķētājs, alkoholiķis vai narkomāns. Īpaša nozīme ir dzimumhormonu sagrozījumiem grūtnieces asinīs, kas var rasties no stresa, ekoindēm, medikamentiem u. c. faktoriem.

Krāsainajā attēlā, kurā 70. gados mēģinājām atainot cilvēka psihoseksuālās (mīlestības) attīstības fāzes, šo rindu autors tā isti zināja tikai Z. Freida nostāju, kurai dažos aspektos arī tagad nevar pievienoties.

Viņa teiktais ir ģeniāls pieņēmums, kas vēl līdz šim brīdim nav zinātniski izpētīts (lai gan pēdējā laikā šajā jomā daudz ko dara), sasaistīts ar psihes mītni – galvas smadzenēm. Acīmredzot tās pašas nepilnības dēļ vēlāk savas tēzes izvirzījuši K. G. Jungs, E. Ēriksons u. c. Arī pēdējo shēmās nav nulles fāzes, t. i., tā perioda, kad bērns vēl nav piedzimis, un kas ir vissvarīgākais topošā bērna tālākajā dzimumuzvedībā.

Šo rindu autoram nācies sastapties ar 96 homoseksuālistiem (3 - 6 punkti pēc Kinsī skalas), kuru mātes, nevēloties laist viņus pasaulē, bija lietojušas hormonālos preparātus, lai izraisītu abortu. Kā zināms, šajā laikā, kad to parasti dara (no 12. līdz 20. nedēļai), veidojas augļa smadzeņu dzimumuzvedības diferenciacija (ģenētiskās izmaiņas). Vienalga, kāds būs hromosomu XX vai XY sakopojums, vienalga, kāds izveidosies ķermenis, vienalga par ko bērns sevi uzskatīs (vīrieti vai sievieti), dzimumattiecībās viņš uzvedīsies tā, kā toreiz būs ieprogrammējušās smadzenes. Šāds stāvoklis ir nelabojams un vispirms tieši tāpēc, ka to nekad nevēlēšies pats homoseksuālais vai ar citu deviāciju apveltītais. To nepaveiks arī psihoanalīze, jo tā neņem un nevar ņemt vērā nulles fāzi. Atsevišķos gadījumos tas ir pa spēkam psihoanalītiski orientētai hipnoterapijai un, cerams, nākotnē atklātajiem farmakoloģiskajiem līdzekļiem, ja vien paši homoseksuālisti to nenovērtēs kā iejaukšanos viņu cilvēktiesībās.

Lezbisms

Reiz pie ārsta atnāca kāds tēvs un lūdza izārstēt viņa meitu no homoseksuālisma. Meitene bija iemīlējusies savā kursa biedrenē. Viņai pielūdžēju netrūka, tos saistīja viņas karaliskais lepnums, pat nicīga izturēšanās pret vīriešiem (labs līdzeklis katrai meitenei!). Šai meitenei nebija mātes (mirusi dzemdībās), tēva mājās nebija arī citu sieviešu. Un notika nelaime – meitenei attīstījās izteikts lezbisms. Teiktais vēlreiz uzsver harmoniskas ģimenes nepieciešamību pareizai dzimumorientācijai. Šādos gadījumos tēvam noteikti jāatrod sieviete, kas spēj mazulim aizstāt māti. Nebūtu slikti, ja precību sludinājumos sievietes atklāti pateiktu par savu neauglību (mūsu dienās ir daudz neauglīgu sieviešu). Šīs mātes ilgu nomocītās sievietes bieži vien ir daudz labākas mātes nekā īstās – viņas pat ir paraugmātes bez mātes palikušajiem bērniem.

Dzimumorientācijā nav sīkumu, tā jāveic laikus. Liela nozīme te ir personiskajam paraugam. Labu vai sliktu paraugu bērns vēro ģimenē jau kopš visagrākās bērņības. Diemžēl homoseksuālisms bieži rodas arī ģimenēs, kur ir despotiskas mātes.

Iespējams, ka noteikta vieta homoseksuālisma izcelsmē ir agrīnai socializācijai, kad veidojas attieksme pret bioloģiskiem relišeriem. Kaut kas līdzīgs ir iezīmējies Hārlova eksperimentos. Raksturīgi, ka homoseksuālisma tieksmei (sk. mīlestības dominanti 3. krāsainajā attēlā) nekad neuzslāņojas citi mīlestības komponenti, vai arī tas notiek ļoti reti. Parasti viss notiek kailas seksualitātes līmenī – libido + agresija.

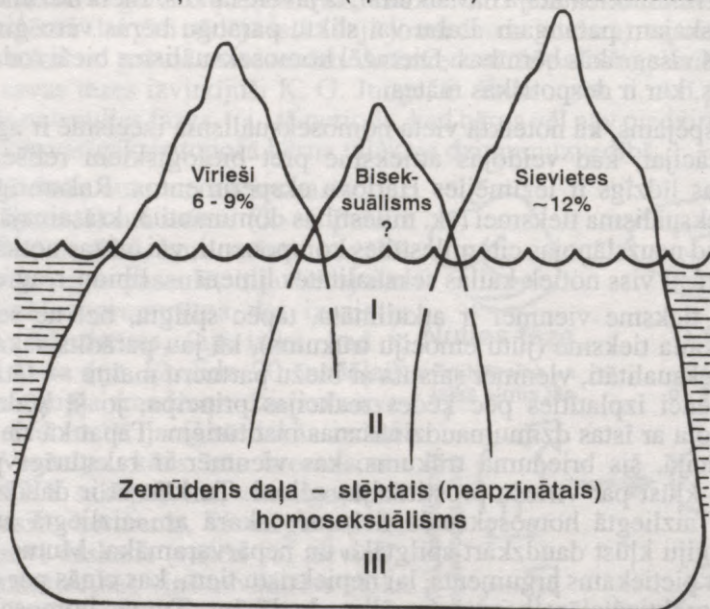
Šī tieksme vienmēr ir atkailināta, tāpēc spilgta, bet ne sevišķi dziļa. Kaila tieksme (jūtu emociju trūkums), kā jau parādīts sakarā ar heteroseksualitāti, vienmēr saistīta ar biežu partneru maiņu – tā tad arī ar tendenci izplatīties pēc ķēdes reakcijas principa, jo šī ķēde nav ierobežota ar īstas dzimumaudzināšanas institūtiem. Tāpat kā sievietes prostitūcijā, šis brieduma trūkums, kas vienmēr ir raksturīgs pederastijai, kļūst par vīriešu prostitūcijas cēloni. Turklāt tā ir daudz lipīgāka – aizliegtā homoseksuālā tieksme sakarā ar «aizliegtā augļa» psiholoģiju kļūst daudzārt spilgtāka un nepārvaramāka. Mums šķiet, ka tas ir pietiekams arguments, lai nepiekrītu tiem, kas cīnās par dažās valstīs praktizētajām homoseksuālistu laulībām. Tomēr homoseksuālistus nedrīkst saukt pie kriminālatbildības – viņi paši nav vainīgi savā kroplībā un gandrīz nespēj pret to cīnīties. Izņēmums ir vienīgi mazgādīgo pavināšana.

Ja atklāts vīriešu homoseksuālisms (sk. 22. zīmējumu) samaitā ap 10% vīriešu, tā slēptajai (neapzinātajai) daļai, kas nepakļaujas uzskatei, ir jābūt daudz lielākai. Tādi vīri un sievietes nespēj atrast kopīgu valodu arī intīmajās attiecībās. Zināmu iemeslu dēļ viņi tiecas pēc draugiem un draudzenēm, paši neapzinoties, ka tās nav slāpes pēc draudzības (Z. Freids neatzina draudzību), bet slēpta izkropļota seksuālā tiesme. Arvien biežāk atklājas, ka par suteneriem savām sievietēm prostitūtām kļūst vīri, kas ir atklāti vai slēpti homoseksuālisti. Mēdz būt arī otrādi, kad sieviete lezbiete par atalgojumu aizsūta savu vīru uz nakti pie draudzenes.

Latentais homoseksuālisms

Paraudzīsimies uz A. Kinsī skalu. 1 - 4 punkti varētu piederēt latentajam, neapzinātajam homoseksuālismam. Liekas, ka tas var sagādāt vismazāk rūpju un nepatīkšanu, jo, atraduši pretējā dzimuma partneri, ar kuru viss veicas labi, viņi nostiprinātu savu heteroseksuālismu. Bet īstenībā tie ir mūsu visbiežākie klienti – viņus vienmēr māt šaubas par savu dzimumidentitāti. Tās viņus parasti noved pie neirozēm un psihosomātiskajām slimībām, kuras visbiežāk skar dzimumsfēru un funkciju.

Viršūdens daļa – atklātais (apzinātais) homoseksuālisms

22. zīmējums

Šo personu šaubas un bažīgums par savu piederību seksuālai novirzei dažreiz ir tik izteiktas, ka noved cilvēku pie pašnāvības (varbūt tas daļēji attaisno pašreizējo nostādni Eiropā attiecībā par homoseksuālistu). Ja šāds indivīds parādās īsteno homoseksuālistu (5 - 6 punkti) tuvumā, viņu tūdaļ sāk apstrādāt tā, lai punktu skaitu viņam palielinātu. Tā ir visu perverso īpatnība un likumsakarība. Talkā ņem visdrošākos desocializējošos līdzekļus – alkoholu, smēķēšanu un narkotikas. Tā kā to visbiežāk dara homoseksuāļi, autoram neceļas roka pat savās domās tos izslēgt no deviāciju saraksta. Lai katrs pats izsaka savu viedokli.

Neapgalvojot to par īstajiem homoseksuāļiem, latentajiem varam radikāli palīdzēt. Viņiem par prieku var teikt, ka tīri heteroseksuālu cilvēku gandrīz nav, jo citādi nebūtu iespējama draudzība, kuras pamatā ir tā pati libidozā tieksme, tikai ar mazu punktu skaitu pēc skalas. Tīri heteroseksuāliem cilvēkiem draugu visbiežāk nemaz nav. Latentie homoseksuāļi arī pēc apprecēšanās neatsakās no draugiem, kas bieži noved pie laulāto draugu seksuālajiem sakariem ar tiem. Bijušajos padomju laikos šo tēzi, ka nav jāatrujas no sabiedrības pēc ģimenes nodibināšanas, it sevišķi atbalstīja, jo mērķis bija atņemt ģimenei pirmšūniņas (pirmavota) tiesības, nododot tās darba kolektīva kompetencē. Bijušos draugus izmantoja arī kā «stukačus», jo tā bija vienīgā iespēja kontrolēt ģimeni. Polpota režīms vispār aizliedza ģimenes dibināšanu.

Latentie homoseksuāļi ir arī ar noslieci uz atkarību no attiecībām. Homofobija un homoseksuālā pedofilija (bērnu pavadināšana) izraisa vēl otru galējību – tiro heteroseksuālismu, kas izslēdz draudzību, apgrūtina ģimenē sava dzimuma bērnu audzināšanu un daudzas citas komplikācijas.

Vēl nepieciešams atzīmēt, ka diezgan liels cilvēku skaits var būt biseksuāli – viņiem ir tieksme uz abu dzimumu pārstāvjiem, kas var būt mainīga (te uz vienu, te otru dzimumu) vai pastāvīga*. Ar šo parādību jārēķinās tāpat kā ar homoseksuālismu, tikai bioķīmiskie pamati te ir citi.

Sabiedrībai homoseksuālisms ir liels ļaunums – tas veicina venērisko slimību izplatību, to skaitā AIDS, samazina dzimstību, degradē personību, izraisa daudz grūti novēršamu konfliktsituāciju, ārdā ģimeņi. Tas savukārt pamudina uz noziegumiem un izraisa citas negatīvas parādības, tāpēc vēlreiz uzsveram, ka dzimumorientācijai ir liela ietekme uz cilvēka personības veidošanos. To nedrīkst ignorēt neviens, kas saistīts ar jaunatnes audzināšanu. Teiktais vēlreiz izvirza jautājumu par cilvēka gatavību mīlestībai. Šī brieduma ātrākas sasniegšanas garantija ir homoseksuālisma profilakse.

Kas notiks ar tautu un valsti, ja tajā homoseksuālisti būs skaitliskā vairākumā?

Slieksme uz cietsirdību mīlestībā

Uz ārsta galda zēna rakstīta vēstulīte:

«Man patīk lasīt grāmatas par indiāņiem tāpēc, ka tur līst asinis. Labprāt lasu par slepkavām. Man nepatīk grāmatas bez asinīm...»

Zēna tēvs ir alkoholiķis, arī māte bieži ir reibumā. Vecāki pastāvīgi strīdas, pat kaujas. Zēnam ir 15 gadu. Kad viņš piedzima, mātei bija 36 gadi.

No cita zēna piezīmēm uzzinām, ka viņam patīk novērot baložus. Viņš bieži baro tos ar maizes druskām, bet pēdējā laikā viņš uztaisījis slazdu, kur putni bieži iekļūst. Noķēris putnu, zēns parasti noslēpjas. Krūmājā aiz sētas viņš to zvēriski nogalina, izdurot acis, izraujot mēli, salaužot kājas un spārnus. Kad māte uzzināja par dēla zvērībām, tas viņā sevišķu trauksmi neizraisīja (arī šajā ģimenē tēvs bija alkoholiķis). Abi vecāki ģimenē neieņem psiholoģisko lomu, ko daba tiem ierādījusi.

Bieži dzirdam, ka grupa jaunekļu naktī uzbrukusi garāmgājējiem, redzam cilvēku netaktisku, nekulturālu uzvedību sabiedriskajā transportā, uz ielas. Parasti šādi gadījumi tiek kvalificēti kā huligānisms.

* Ja ir pastāvīgs biseksuālisms, bieži novērojama tiekšanās pēc dzīvniekiem. Iespējams, ka tā ir seksualitāte bez jebkādas orientācijas.

23. zīmējums. Sadisms

Bet jautājuma būtība bieži ir daudz dziļāka. Visbiežāk tā ir sadisma (sk. 23. zīmējumu) izpausme, tā ir kroplīga dzimumtieksme, kas izpaužas slietnā mocīt citus, pazemot, gūt baudu no citu mokām, tā apmierinot savu dzimumtieksmi. Seksuālās baudas dēļ (orgasms) sadisti ir spējīgi uz visbriesmīgākajām zvērībām. Viņiem ir spilgti izteikta cenšanās postīt dabu, mocīt dzīvniekus, sagādāt cilvēkiem fiziskas un morālas ciešanas. Šie cilvēki spēj drausmīgi nīrgāties par sievieti. Viņu iemīļotākā metode ir izvarošana, kas var būt saistīta ar upura slepkavību (maniaki).

Daļa sadistu parasti neapziņās savu patoloģisko un izkropļoto seksualitāti. Gan tie, kas uz ielas uzbrūk garāmgājējiem, gan tie, kas mēģina iekaut mājniekus, gan tie, kas cenšas garīgi pazemot otru cilvēku, pat nenojauš,

ka ir slimi ar sociāli bīstamu seksuālo deviāciju.

Pedagogiem un vecākiem jāzina, ka sadismam ir raksturīgas arī tādas parādības, kā citu cilvēku notraipīšana ar tinti, sodrējiem, urīnu vai telpu, ielu, mežu tīša piemēslošana, ļauni priecājoties, ka tas kādam sagādās nepatīkamus pārdzīvojumus, arī dažādu priekšmetu salaušana un iznīcināšana. Šis sadisma izdarības sauc dažādi, piemēram, traipīšanos ar tinti par saliomāniju utt. Šādu nodarījumu sekas vienmēr ir draudīgas. Arī zagšana ir seksuāla perversija, kas vistuvāka sadismam. Apzagtais ir pazemots, bet zaglis vismaz 30% gadījumu, pārnesis mājās nozagto mantu, tās klātbūtnē onanē. Citi izmanto prostitūti, bet ar to darbojoties patur prātā apzagto. Šis parādības īslaicīgi var parādīties ontogēnē un izzust, bet var arī nostiprināties uz visu mūžu.

Pie onkologa ieradās jauna sieviete, kas sūdzējās par sāpēm krūšu dziedzeros. Tika atklāta mastopātija, kas var būt arī dzimumapmierinājuma trūkuma rezultāts. Šī sieviete stāstīja, ka viņas vīrs tuvības brīžos speciāli cenšas atstāt viņu uzbudinātu un neapmierinātu. Viņa stāstīja.

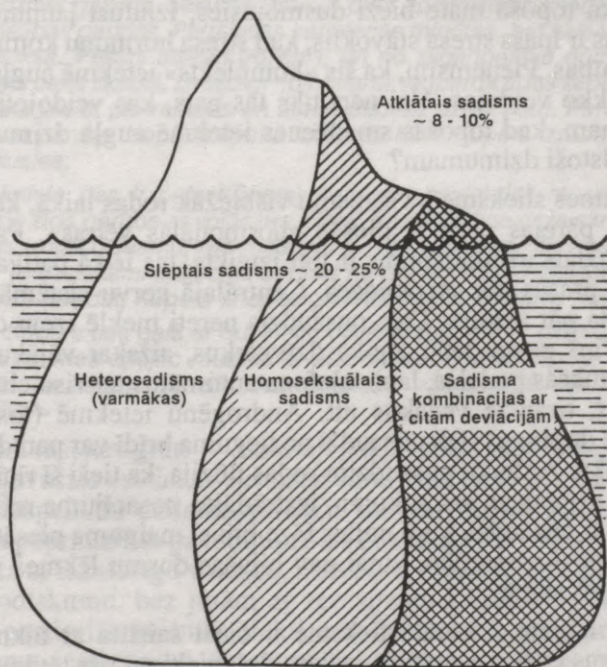
«Uzbudinājis mani, viņš pārtrauca aktu. Tas mani izraisa kaut kādu ārprātu, es, rokas lauzīdama izskrienu virtuvē, svaidos. Sākas tik stipras galvassāpes, ka

es izmisumā situ galvu pret sienu... Bet viņš stāv aiz durvīm un ar smaidu sejā vēro manas mocības, bet pēc tam mierīgi apmierina savu vajadzību onanējot.»

Daļa šādu sadistu pārtrauc dzimumaktu, kad partneri sākas orgasms, un mierīgi vēro, kā viņa vienatnē tiek galā ar šo parādību, tajā pašā laikā izjūtot dažādas neērtības un ciešanas no nepilnvērtīga akta. Dažiem sadistiem ir nepieciešamība redzēt vai pat dzert partneres asinis (seksuālais vampīrisms). Labākajā gadījumā viņi cenšas izdarīt aktu laikā, kad partneri ir menstruācijas.

Runājot par iespējamiem romantiskās mīlestības posma izbeigšanās veidiem, atzīmējām, ka viens no tiem ir šī posma pārtapšana atkarībā no attiecībām, kuras visbiežāk uztur ar vardarbību, partneri padarot par vardarbības upuri. Tikai ne katreiz varmāka ir sadists un upuris mazohists, vismaz sākumā nē. Vēlāk šīs attiecības var veidoties kā sadomazohistiskas (apmēram 27% gadījumu). Tādos gadījumos varmāka no savas varmācības saņem arī seksuālo apmierinājumu un upuris – to pašu.

Pārējos gadījumos vardarbība nav saistīta ar seksuālo izlādi un nav dēvējama par sadismu. Tā vienkārši ir audzināšanā (socializācijā) apgūta uzvedība (bērna sišana, vecāku savstarpēja kaušanās, rupjības ģime-

24. zīmējums

nē utt.). Nav ievēroti baušļi, par kuriem runāsim nodaļas beigās. Vardarbīgās ģimenēs pāris ir apstājies attīstībā, palicis infantils romantiskās mīlestības līmenī, nav spējis pārņemt kaut ko vairāk no sociālajiem paraugiem. Sadisma galvas smadzeņu bioķīmija līdzīgi homoseksuālismam darbojas sadistiski un lielākoties ir nulles fāzes kroplība. Varmācībā vērojamas pavisam citas neirobioķīmiskās reakcijas.

Kā rodas sadisms? Atsevišķos gadījumos tas var būt iedzimts. Piemēram, tas var notikt, ja grūtniecības laikā mātei rodas sliksme lietot alkoholu, izjust cietsirdību, ja bērns ieņemts bez vecāku vēlēšanās (tas var veidot arī homoseksuālismu) utt. Biežāk par sadistiem vai vienkārši vardariem (lai gan tas nav viens un tas pats) kļūst bērni, kuru ģimenēs nav vecāku savstarpējas mīlestības, kur valda despotisms, nesaskaņa – tāpat tas ir kroplīgas audzināšanas rezultāts.

Bērni ir ģimenes spogulis. Iepazīstoties ar bērnu, var gandrīz nekļūdīgi noteikt vecāku savstarpējās attiecības, turklāt ne tikai garīgās, bet arī intīmās. Dēliem bieži piemīt tēva, bet meitenēm – gan tēva, gan mātes paradumi. Ģimenēs, kur tēvs pret māti izturas ar cieņu, dēls, būdams vēl bērns, parasti nedara pāri meitenei. Un otrādi – ģimenēs, kur sieviete cieš, jūtot rupju vīrieša varu, arī dēls aug nežēlīgs. Iespējams arī, ka topošā māte bieži dusmojusies, izjutusi ļaunumu, greizsirdību. Tas ir īpašs stresa stāvoklis, kad stresa hormonu komplektam ir savas īpatnības. Pieņemsim, ka šis «komplekts» ietekmē augļa smadzenes, kas tikko veidojas. Vai nenotiks tas pats, kas veidojoties homoseksuālismam, kad topošās smadzenes ietekmē augļa dzimumhormonus neatbilstoši dzimumam?

Jaunatnes sliksme uz sadismu visbiežāk rodas laikā, kad jaunajā organismā pārejas periodā plosās «hormonālās vētras». Parasti šajā laikā seksuālais uzbudinājums ir ļoti izteikts, tas ir kā patīkams spriegums, kas prasās pēc atspriedzes. Centrālajā nervu sistēmā eiforiska ierosa valda pār aizturi. Tāds pusaudzis nereti meklē izeju cietsirdīgā darbībā. Viņš posta dabu, moka dzīvniekus, aizskar vājākus vienaudžus, plēš tukšās pudeles, lauž telefona automātus un visu citu, ko vien var salauzt, tiranizē vecākus utt. Androgēnu ietekmē (tos lieto arī sportisti kā dopingu) šādi pusaudži nozieguma brīdī var parādīt milzīgu fizisko spēku. Ar laiku pusaudzim rodas ilūzija, ka tieši šī rīcība izraisa patīkamas sajūtas un satraukumu, izstrādājas nosacījuma reflekss. Tas reti notiek ar pusaudzi, kura nulles fāze bijusi maiguma piesātināta, kur māte saņēmusi uzmanību, viņai nav bijušas dusmu lēkmes vai pakļāvību izraisoši stresi.

Dzīvniekiem seksuālā tieksme ir cieši saistīta ar niknumu, kas nepieciešams cīņā par mātīti (dažiem dzīvniekiem par tēviņu, atkarībā no tā, kas ir relišeru nesējs). Šis bioloģiskās parādības atbalss (atavisms) var pamosties arī uz cietsirdību orientētā cilvēkā. Tādā gadījumā nik-

nums sajaukumā ar kaisli tiek virzīts uz mīlestības objektu. Tas ir iespējamais sadisma rašanās ceļš, pie tam atspriedze tiek panākta drausmā niknuma histērijas uzplūdā, kas apvienojas ar patīkamu sajūtu visā organismā (slēptais sadisms, kā tiem puīšiem, kas uzmācas garāmgājējiem). Cietsirdīga rīcība var saistīties ar patiesu dzimumapmierinājumu (orgasmu). Tas ir apzināts sadisms, kā iepriekš aprakstītajam vīrietim. Vēl jāpiemetina, ka nežēlība, rupjība, jebkura egoisma izpausme, kas parādās bērnībā, pārejas vecumā gandrīz vienmēr pārvēršas sadismā vai varmācībā. Kā redzams 23. zīmējumā, kas līdzinās Kinsī skalai par homoseksuālismu, notiek tas pats, kas pie citām perversēm. Ir pamats uzskatīt, ka katrs gadījums, kam var piemērot Kinsī skalu, ir seksualitātes patoloģija.

Pieminētajam zēnam patik grāmatas, kurās «plūst asinis». Tam ir savs izskaidrojums. Ja jauneklis «hormonālo vētru» periodā skatās filmas vai lasa grāmatas par zvēribām, viņš savā mīlestībā orientējas pēc aprakstītajiem paraugiem. Tas arī izskaidro zēna grāmatu izvēli. To pašu var sniegt arī disharmonējošā grāvējmūzika, sevišķi īpašas izrādes pastiprināta. Lūk, piemērs no subkultūras bagātīgajām krātuvēm, kas speciāli radīts «nervu kutināšanai».

Lēni dziesmā gaisma, sākumā izraisot pūļa apsveikuma kliedzienu, vēlāk neapmierinātības gaudas. Pagājušas jau piecas minūtes, bet zālē valda tumsa, skatuve ir tukša. Pēkšņi atskan troksnis, un no zilganpelēku dūmu mutuļiem iznirst skelets baltā liķautā. Draudīgi ribinādams leoparda ādas zābakos ieautās kājas, skelets pieiet pie rampas un iemēt publikā dzīvu vistu. Pirmajās rindās spiedzieni un panika. Nepārspējamā meistara Elīza Kūpera izrāde «Briesmīgā roka» ir sākusies.

Aiz skeleta (tas ir pats Kūpers) muguras novietojas muzikanti – četri skeleti baltos zīda ģērbos ar volāniem. Balsī, kas atgādina naža skrāpēšanu pa šķīvi, Kūpers uzsāk dziesmu, kas vēsta par to, ka mirušie bērniņi nespēj pašī par sevi gādāt. To uzskatāmi apliecina burtiski no debesīm nokritusi asiņainā lelles galva. Beidzis dziedāt, Kūpers ar spēcīgu tvērienu iemet galvu zālē.

Tālāk Kūpers tiek galā ar duci leļļu cilvēka augumā – uzšķērš tām vēderus, asiņu straumes apšļāc muzikantu paltrakus... Finālā Kūpers tiek pakārts improvizētās karātavās. Maestro komentārs: – «Šajā vietā viņi vienmēr aplaudē. Kāpēc?» –

Atbildi rast nav grūti – skatītāji pakļāvušies sadistiska baudījuma varai. Pakļāvušies erotiskas ekstāzes varai, kas bieži ir saistīta ar apzinātu vai neapzinātu dzimumspriedzi, kas var rasties klausītājiem un dejojājiem popmūzikas pavadījumā arī bez īpaša uzveduma. To izraisa pati mūzika ar raksturīgo valdošo, uzsvērto, vienveidīgo ritmu un minimālu melodiskumu, bez jūtām ar zemapziņu kairinošu skaņu piejaukumu. To pastiprina gaismas efekti, sevišķi sarkanā gaisma. Ritmam ir neapstrīdama ietekme uz dzimumuzbudinājuma rašanos. Piemēram, tramvaja vai dzelzceļa vagona ritmiskā šūpošanās un riteņu klauzozņa daudziem cilvēkiem nemanāmi izraisa dzimumuzbudinājumu. Uz to arī

balstās uzsvērti ritmiskās, tikpat kā bezmelodiskās mūzikas mērķtiecīgā iedarbība – uzbudināt instinktus un notulināt jutas.

Tādai savdabīgai seksuālai atspriedzei vairs nav saistības ar jūtām, kas varētu pasargāt no novirzēm dzimumtieksmē. Gaisma, skaņa, ritms, trokšņi, šausmu ainas, priekšmeti iedarbojas uz attiecīgajiem nervu centriem un orientē ne tikai uz sadismu, bet arī uz orgijām, uz histēriju un speciālām epilepsijas lēkmēm, kas saistās ar dzimumbaudu, kā arī daudzām citām novirzēm. Piebildīsim, ka šo arsenālu izmanto arī dažas aizliegtās reliģiskās sekta.

Vienu gan te strikti jāpasvītro. Skaļā ritmiskā mūzika diezgan ātri nogurdina attiecīgos uztveres centrus un pieprasa narkotisko «terapiju». Tad viss var atkal turpināties. Izveidojas *circulum vitiosus* (apburtais loks), no kura vairs neizkļūst. Nav jāpierāda, ka alkohols un citas narkotikas pastiprina sadismu.

Parasti sadisms ir biseksuāls – vērsts pret abu dzimumu pārstāvjiem. Tomēr daļai sadistu tas kļūst heteroseksuāls, vērsts tikai uz pretējo dzimumu. Šis sadisma veids galējā izpausmē rada mērķtiecīgus izvarotājus, kas ar iepriekšēju nodomu uzbrūk sievietēm. Tad izvarošana ir sevišķi brutāla un nežēlīga, tā var beigties ar upura nogalināšanu, pat ja tas nav iepriekš plānots.

Ir sadisti, kas gūst seksuālu apmierinājumu, spīdzinot otru cilvēku. Samērā bieži sadistiem un arī citām izvirtušām personām ir sliecība uz psihopātiju, histēriju, nepamatotu greisirdību. Viņi ir patmīļīgi, viegli kļūst par narkomāniem. Piemēram, greisirdīga cilvēka ekssess pēc pārdzīvojumiem kļūst par izlādēšanās momentu, kas rada apmierinājumu. Tas jau ir daļējs vai pat izteikts sadisms.

Tādai garīgai īpatnībai ir divējāds raksturs. No vienas puses tas var būt dzimumnovirzes rezultāts, no otras – cilvēkam ar šādām iezīmēm viegli rodas seksuālas novirzes. Vienkāršie varmākas bieži kļūst par sadistiem. Tas jāzina vecākiem un audzinātājiem, ja gribam audzināt veselīgu, harmoniski attīstītu un morāli noturīgu jauno paaudzi. Tomēr ne vienmēr kādas negatīvas izpausmes pamatā ir seksualitāte vai sliekme uz dzimumperversitātēm. Kas tieši ir katrā atsevišķā gadījumā – te savs vārds jāsaka speciālistiem.

Sadisti var būt spējīgi uz nobriedušu mīlestību. Tā ir vienīgā viņu glābšanas un glābšanās no viņiem iespēja. Dzīvē viņi tiecas ieņemt administratīvi komandējošus posteņus, vispirms jau tādus, kur nesodīti var spīdzināt cilvēkus garīgi vai fiziski. Atgādināsim, ka tikai sadisti varēja balstīt tādus režīmus kā fašisms un staļinisms.

Vēlreiz pārlūkojot mīlestības dialektiku cilvēkā, atcerēsimies, ka seksuālajām attiecībām vienmēr ir divas puses – agresija un libido, ka citādi nemaz nevar būt, jo tas kopš sensenākajiem laikiem bijis vāja-

dzīgs dabiskajai izlasei un attīstībai vispār. Mazuļiem jādzimst no stiprākā, kas savu spēku un spējas pierāda ar agresiju. Bet cilvēks vairs nav tikai seksuāls radījums. Viņš ir arī mīlošs, seksualitātei jau ir uzslāņojies vēl daudz kas cits (sk. 2. a - d un 3. krāsainos attēlus). Tomēr gadās arī tā, kad viena šī seksualitātes puse atšķeļas, izkrīt no attīstības un kā kails instinkts darbojas visu cilvēka mūžu. (Iedodiet tikai tādām atombumbu!) Pēdējā laikā vērojam, ka pārāgri dzimuši bērni (paaugstinātā seksuālā fāzē pēc tā paša zīmējuma) ir biežāk vai nu sadistiski vai mazohistiski orientēti. Šis novirzes ir seksualitātes agresīvās puses patoloģijas.

Orientācija uz seksuālo baudījumu ciešanās

Iespējama arī sadismam pretēja orientācija – mazohisms. Nav pagājis vēl tik ilgs laiks, kopš Anglijas skolās atcelti miesassodi. Arī mums dažās ģimenēs «siksna» nereti ir atzīts audzināšanas līdzeklis. Visbiežāk bērnus sit un citādi pazemo ģimenēs, kur viens no vecākiem ir dzērājs vai narkomāns. Tur visbiežāk arī rodas dzimumdezorientācija.

Anglijas skolās, kur bērnus pēra galvenokārt sadistiski noskaņoti skolotāji, no skolēniem veidojās cilvēki, kas vēlāk nespēja atbrīvoties no vēlēšanās gūt seksuālu apmierinājumu, izjūtot sāpes vai pazemojumu. Par šo izpausmi varētu arī nerunāt, jo, pavirši skatoties, tā sabiedrībai nav tik bīstama kā iepriekš minētā. Tomēr arī pret šo parādību nedrīkstam izturēties vienaldzīgi. Tā rada cilvēkus bez gribas un iniciatīvas, kas izslāpuši pēc citu varas pār sevi. Arī šie cilvēki var pastrādāt noziegumus vai uzvesties huligāniski, lai gūtu baudu no soda. Sliktākajā gadījumā mazohisti iet pat nāvē par cita cilvēka izdarītiem noziegumiem vai iztēlojas sevi par mocekļiem, dažkārt vienlaikus arī onanējot. Būtībā mazohisms ir sadisms pašam pret sevi. Ja sadisti ir aktīvo sociopātu rezerve, tad mazohisti – pasīvo.

Saviem iemīļotajiem viņi raksta dievināšanas pilnas vēstules, bet tajā pašā laikā šausa un pazemo paši sevi. Runās un vēstulēs viņi tēlo vergus, bet mīloto uzskata par dievišķīgu būtni un ieceļ par bargu un nežēlīgu pavēlnieku. Šāda patoloģija visbiežāk piemīt sievietēm. Par šādu sieviešu vīriem visbiežāk kļūst dzērāji, netīkļi un egoisti. Padevīgās sievas jau laulības dzīves sākumā piedod visas nežēlības un apsmieklus, izjūtot vispārēju vai tīri seksuālu baudījumu no apsmieklā un tuvības ar dzērāju un mocītāju, kas normālai sievietei izraisītu frigiditāti. Tādu sociālu ļaunumu rada mazohisms.

Lai arī reti, mazohisms vēl ir sastopams, bet dažiem laulātajiem pāriem pat nepieciešams. Par to stāstīts turpmāk nodaļās par intīmās mīlestības mākslu, kas ir neatņemama sastāvdaļa attiecībās starp laulātajiem un mīlētājiem. Tāpat kā visu civilizēto cilvēku attiecībās, divu

cilvēku savstarpējās attiecībās ir jābūt noteiktām normām un ētikai, kā arī pilnvērtības izjūtai, kuru traucē visas novirzes dzimumtieksmēs.

Sieva, uzšauj man ar siksnu!

Kāda jaunlaulāta pāra intīmā tuvība notika neparastās situācijās. Viņi apprecējās pavisam jauni, tomēr par dzimumaktu vīrs pat nedomāja, palikdams pavisam vienaldzīgs.

Sākumā sieva par to pat nopriecājās, izskaidrojot to ar vīra taktu, vēlēšanos dot sievai laiku, lai sagatavotos šim pirmajam un tik atbidīgajam momentam. Gāja nedēļas, mēneši, bet viss palika pa vecam. Tad jaunā sieva pārņēma iniciatīvu, sākumā maigi, pēc tam ļoti kaislīgi ar kailu ķermeni piekļaujoties iemīļotajam un glāstot viņa dzimumorgānus. Normālu vīrieti, pat nemilošu un nogurušu, tas ļoti satrauc, bet šajā gadījumā vīrs vairījās no sievas glāstiem. To vietā viņš lūdza, lai viņa pēc iespējas stiprāk viņam iesit. Tikai pēc tam iestājās erekcija un varēja notikt pirmais dzimumakts.

Sieva iemanījās tuvības brīžos nodarīt vīram fiziskas sāpes, tā paildzinot dzimumaktu līdz orgasma sasniegšanai. Sievai izdevās sagādāt vīram normālas un izteikti patīkamas jūtas, bet tas bija pazemojoši, jo jaunajai sievietei nepiemita sadistiskas tieksmes, kas droši vien refleksīvi ietekmētu arī viņu, ja tas turpinātos ilgi.

Par laimi tāds stāvoklis abiem šķita nenormāls. Viņi nolēma apmeklēt ārstu. Bija nepieciešama ilgstoša psihoterapija ar hipnoterapijas iekļaušanu, lai šī cilvēka dzimumtieksmi un mīlestību uz sievu padarītu normālu un harmonisku. Arī tagad sieva dzimumdzīvē ir pastāvīgais līderis. Atgādināsim, ka līderu maiņa ir normāla parādība, kuru ārsti vajadzības gadījumā pat iesaka. Vienīgais bīstamais moments ir tas, ka var notikt arī psiholoģisko lomu maiņa ar visām no tā izrietošajām sekām.

Vīrs samaitā sievu

Pie ārsta griežās kāda sievasmāte, pēc dabas valdonīga un ļoti greisirdīga sieviete. Viņa nevarēja saprast savas meitas bezgalīgo pieķeršanos izlaidīgajam, despotiskajam, laiskajam vīram, kas nemaz nerūpējās par ģimenes labklājību. Meita gan ārēji, gan pēc rakstura bija līdzīga tēvam – trauša, piekāpīga. Meita nevēlējās atstāt vīru, lai gan darbā un sadzīvē viņa bija diezgan apņēmīga, spējīga uz konkrētiem lēmumiem. Labi, ka māte nenojauta šādas uzvedības cēloņus. Meita bija apprecējusi biseksuāli orientētu vīrieti, vīrieti, kas intīmajās attiecībās var stāties ar jebkura dzimuma partneri (daudzos gadījumos cilvēkiem ar šādām tieksmēm ir arī sadistiska orientācija vai pat daudzu, neiedomājamu perversitāšu kopums). Skaidrs, ka sievu, kura līdz tam nebija pazinusi dzimumdzīvi, šis cilvēks orientēja uz ciešanām dzimumakta laikā. Tās viņai kļuva pilnīgi nepieciešamas, lai gūtu pilnvērtīgu baudu.

Šo gadījumu būtu pareizāk nosaukt par samaitātu dzimumadaptāciju (pielāgošanos), tomēr nav izslēgta dezorientācija iepriekšējos attīstības posmos.

Patiesā dzimumorientācija (un dezorientācija) parasti beidzas ar brieduma perioda iestāšanos (pa labi no kritiskās robežas tā vairs nav

vajadzīga). Pēc tam, uzsākot regulāru dzimumdzīvi, partneri tikai pielāgojas viens otram (adaptējas), apmāca viens otru*. Turklāt apmācībai jābūt ar maz vārdiem, neuzbāzīgai un netiešai. Savstarpējas adaptācijas laikā iepriekš iegūto novirzi, kas vairs nevar būt dziļa un liktenīga, daudz vieglāk pārorientēt. Šādu pārorientēšanu, ja tā nepieciešama, var veikt bez ārsta palīdzības nākamais pastāvīgais partneris. Partneru adaptācijas laikā dzimumorientācija vai pārorientācija turpinās. Starpība ir tikai tā, ka pastāvīgiem partneriem visbiežāk ir pozitīvs mērķis – nostiprināt savu mīlestību.

Bet dažkārt tas skar citu cilvēku un sabiedrības intereses. Dzimumnovirzes maina arī citas personības īpašības – cilvēka dzimumdzīve, būdama intīma, nevar būt tikai viņa personiskā lieta. Tā arī minētajā piemērā var sagaidīt pārmaiņas jaunās sievietes raksturā. Grūti spriest, kādā virzienā tas mainīsies. Aprakstītajā gadījumā vīrietis īstenībā ir nelabojams. Runājot par nepareizi orientētiem dzimumbriedumu sasniegušiem vīriešiem, pārorientācija vienmēr ir grūts un pat neiespējams uzdevums. Minētajā gadījumā no ārsta palīdzības abi dzīvesbiedri kategoriski attiecās. Adaptācijā vadošā loma ir tai pusei, kas mazāk apveltīta ar mīlestības jūtām. Vai nenormālas, perversas dzimumtieksmes gadījumā vispār var būt jūtas? Šķiet, to jau esam pierādījuši.

Kā rodas mazohisti

Bieži tie ir pusaudžu, kas orientēti uz cietsirdību, upuri. Pazemoti un sajūdzami sāpes «hormonālo vētru» laikā, viņi orientējas uz ciešanām seksuālajā sfērā. Nereti to var novērot pa ielām klīstošajās pusaudžu kompānijās, kur parasti ir viens vai vairāki barveži, kas izjūt apmierinājumu un baudu, provocējot kautiņus starp citiem grupas locekļiem – padevīgiem, verdziski paklausīgiem, uz mazohistu lomu orientētiem. Būtu maldīgi domāt, ka šie padevīgie ir glēvi un bezpalīdzīgi, gausi un paklausīgi. Viņi var būt daudz aktīvāki par «barvedī», ar savu uzvedību cenšoties radīt situāciju, kurā varētu pārdzīvot viņiem ļoti nepieciešamo pazemojumu un sāpes. Audzināšanas uzdevums ir padarīt šādas grupas par kolektīvu. Tāpēc ir jāzina grupas sadomazohistiskā struktūra, jāprot atrast līderi, kurš visbiežāk atrodas it kā nomaļus un kuram vienmēr būs visvairāk iespēju attaisnoties. Kautiņā viņš pats nemetas arī tāpēc, ka sāpju sajūtas sadistam ir daudz spēcīgākas nekā normālam cilvēkam (mazohistiem vājākas). Sadists uzbrūk tikai tad, ja ir pārliecināts, ka nesaņems pretī, mazohists – otrādi.

Te cilvēki atšķiras no dzīvniekiem. Dzīvnieku barā nav izteiktu sadistu un mazohistu, kā to novēro mūsu jauniešu attiecībās. Starp citu, bara nepieciešamību ontogēnētiski pārdzīvo arī pusaudži – vajadzība

* Runa ir tikai par seksuālo pusi, precizāk – par pašu dzimumaktu.

pēc bara, pūļa diskotēkās u. tml. Agri apprecoties (uzsākot dzimumdzīvi), šis īpašības fiksējas, un cilvēks uz visu mūžu būs sadistisks vai mazohistisks ar kroplās ģimenes veidošanas iezīmi.

Mazohisma profilaksē jāatsakās no miesassodiem kā audzināšanas līdzekļa. Var notikt tā, ka tēvs iesit bērnam ar siksnu tieši tajā brīdī, kad tas ir «hormonālo vētru» varā (bērns taču visvairāk blēņojas tādu vispārēju, neorientētu uzbudinājumu uzplūdus). Sāpes saplūst ar jau radušos ekstāzi un seksuālā apmierinājuma jūtām. Sākumā smadzenēs rodas vēl neapzinātas dzimumierosas perēklis (dominante), pēc tam pēkšņi kaut kur netālu no tā rodas jauns negatīvs ierosas (sāpju) perēklis, bet tas ir vājāks par pirmo, jo seksuālais uzbudinājums vienmēr ir spēcīgāks. Pastāv likumsakarība, ka vājākais ierosas perēklis pastiprina spēcīgāko, kas radies agrāk. Spēcīgāk izteiktā dominante it kā caur prizmu «savā labā» lauž visus citus kairinātājus apkārtējā vidē. Līdzīga situācija bērnam saistīsies ar patīkamām izjūtām. Viņš kļūs sevišķi draiskulīgs, izdarīs pārkāpumus speciāli, lai saņemtu vēlamo sodu, bet tā izraisīto prieku vienmēr maskēs.

Tāds cilvēks dzīvē sagādās nelaimi daudziem, bet jo īpaši savas ģimenes locekļiem. Viņa ģimene būs nestabila. Parasti mazohisti vīrieši ir impotenti vai arī viņiem ir izteiktas seksuālas novirzes, viņu sievas ir frigīdas (ja nav sadistes). Līdzīgu procesu nervu sistēmā var izraisīt arī citi izkropļojumi. Tikai tad pastiprinošais faktors ir nevis sāpes vai pazemojums, bet kaut kas cits. Ir arī citi vairāk psihoanalītiski izskaidrojumi šo perveršu izcelsmē, bet tie nav pretrunā ar teikto.

Teiktais nenozīmē, ka visas novirzes no normas ir izskaidrojamas ar seksuālām novirzēm. Gluži otrādi – līdzīgas negatīvas parādības un izkropļojumus var izraisīt daudzi citi cēloņi, kas ir tāli no seksuālām sliedēm un dzimumjautājumiem. Un tomēr – neatkarīgi no tā, vai dzimumtieksmes noviržu īpatnējais svars ir liels vai mazs, par tām ir jāatceras un jādomā, jācenšas tās nepieļaut. Vienīgā izeja ir pareiza dzimumtieksmes orientācija, kuru aizsāk ar pareizas izpratnes audzināšanu par sava dzimuma būtību.

Par sliktām tieksmēm, par spoguļi un vēl ko citu

Ja «hormonālajām vētrām» pakļautais pusaudzis novēro dzīvniekus pārošanās laikā vai atceras agrāk redzēto, var veidoties seksuālā orientācija uz dzīvniekiem (sodomija).

Tīvara izvarošana

Kā piemēru var minēt gadījumu ar 35 gadus vecu vīrieti, kas 15 gadu vecumā salīga ar draugiem, ka izvaros tīvaru, ko arī dzērumā izdarīja. Viņš izjuta izteiktu baudu (notika imprintings). No šī brīža onanēšana, ar ko viņš nodarbojās līdz aprakstītajam gadījumam, vairs nesniedza agrāko baudu, lai arī kā viņš pūlējās iztēloties, ka šajā brīdī notiek dzimumakts ar vispievilcīgāko meiteni. Kaut cik jūtam apmierinājumu viņš varēja gūt tikai tad, kad atcerējās tīvara izplesto asti, nosārtušo kaklu un sāpju izraisīto buldurēšanu. Pēc līdzīgu ainu pavadītām masturbācijām viņš nespēja rast mieru, viņam sāka likties, ka zaudē prātu un, lai tas nenotiktu, pārtrauca masturbāciju. Viņam pat sapņos sācis rādīties tīvars. Vienmēr šiem sapņiem bija erotisks raksturs, saistīts ar nakts pollūcijām.

Lai no tā atbrīvotos, nolēmis apprecēties, ko arī izdarījis bez īpašas mīlestības uz izvēlēto partneri. Erekcija pēc abpusējiem glāstiem ar sievu bijusi normāla, tomēr vienmēr orgasms bijis neizteikts, bez īpaša apmierinājuma un baudas (nepilnvērtīga dzimumakta paveids). Toties sapnī atkal rādījies tīvars. Tā tīvars veselus 20 gadus «atriebās» savam izvarotājam.

No šī sapņa pacients atbrīvojās pēc dažiem hipnozes un analītiskās psihoterapijas seansiem. Šādu gadījumu psihoterapeita praksē ir pietiekami daudz. Daļa pacientu ir garīgi slimi, viņus nosūta pie psihietriem. Garīgi veselajiem šī izkropļotā, pareizāk sakot, deviantā tieksme sākas pubertātes (dzimumnobriešanas) periodā un gandrīz vienmēr ir saistīta ar alkohola vai narkotiku lietošanu.

Nenormālās novirzes, kas rodas vēlākos gados (pa labi no kritiskās robežas), parasti nav noturīgas. No tām var tikt vaļā, līdzko vientuļais cilvēks atrod piemērotu partneri, jo tādā vecumā viņš jau ir pareizi orientēts. Tādas parādības kā masturbācija, vieglas vai mērenas sadistiskas vai mazohistiskas sliekmes un citas novirzes pāriet, ja vien nav bijušas ilgstošas. Ja novirzes ir bijušas ilgas, tās var kļūt par pastāvīgām un pārvērsties par nepārvaramu paradumu. Nav izslēgts, ka šīs novirzes var rasties arī nulles periodā, ja topošā māte vēro dažādas nepieņemamas seksuālas izdarības, ar kurām pārpilna mūsu masu kultūra.

Un tomēr onanisms nav nekaitīgs

Kādam no pacientiem seksuālās novirzes bija sākušās 9 - 10 gadu vecumā. Viņš bija vienīgais dēls nodrošinātā ģimenē. Tā kā zēns bija apdāvināts, viņam atlika daudz brīva laika dikdienībai, kas vienmēr ir bistama seksuālajai audzināšanai. Šajā gadījumā tas noveda pie onanisma. Kad tēvs to atklāja, sekoja barga saruna, un tika radīti apstākļi, lai mājās kaut kas tāds nebūtu iespējams. Tēvs nebija zinošs onanisma kutelīgajā jautājumā, bet pārgāja gulēt

dēla istabā, sekoja katram zēna solim. Tomēr, ja kāds sācis onanēt, šī nodarbe vairs nav apturama.

Zēns bija spiests nodarboties ar to ārpus mājas, parasti parka biežoknī netālu no skolas. Atgadījās tā, ka šajā nodarbē un tieši orgasma brīdī zēnu pārsteidza pielāvījušās meitenes. Radās situācija līdzīga tai, kas aprakstīta sakarā ar mazohisma izcelsmi. Šoreiz kauna un bailu jūtas, kuras izraisīja meiteņu ierašanās un nobīšanās, bija tas faktors (imprintings), kas smadzenēs pastiprināja seksuālās baudas dominanti. Pēc šī gadījuma onanisms zaudēja pievilcību, jo nedeva tādu patiku kā ieriekš. Radās vēlēšanās atklāt savus dzimumorgānus meiteņu skatam. Šī dzimumperverse – ekshibicionisms – neizzuda arī pēc apprecēšanās. Dzimumattiecības ar sievu nebija pilnvērtīgas. Dzimumakts kaut cik izdevās tikai tad, kad sieva aplūkoja viņa dzimumorgānus. Viņš jūta, ka vēlēšanās atkailināties kļūst nepārvarama jau pēc pirmās alkohola glāzītes, tāpēc no tā lietošanas attiecās pilnīgi.

Ģimenē piedzima divi bērni. Lai apspiestu savu tieksmi, vīrs visu enerģiju veltīja darbam, kļuva par slavenu zinātnieku.

Atcerēsimies šo gadījumu tad, kad runāsim par sublimāciju un supersublimāciju. Šādi un citi šķēršļi, kuri neļauj seksualitātei ieņemt savu vietu cilvēka dzīvē, bieži pārslēdz tās enerģiju radošajā enerģijā, bet ir arī negatīva sublimācija, kas dažreiz veido noziedzniekus.

Izkropļoti orientēti vīrieši nespēj atmodināt sievietē un vispār normālā sievietē kaislas erotiskas jūtas, jo viņu dzimumakts vienmēr ir nepilnvērtīgs. Arī šajā gadījumā sieva atstāja vīru. Bet varbūt arī viņai vajadzēja sublimēties?

* * *

Palicis viens tukšā dzīvoklī, viņš jutās pavisam vientuļš. Roka pati sniedzās pēc pudeles, lai konjākā noslīcinātu dvēseles sāpes. Viņš izgāja uz ielas un sastapa divas četrpadsmitgadīgas meitenes, kas vēlā nakts stundā klimta pa Rīgas ielām. Viņas labprāt un nedomājot pieņēma uzaicinājumu iet viņam līdzi uz dzīvokli un nemaz nesatrūkās, bet tikai izbrīnījās, kad vīrietis atklāja savus dzimumorgānus. Vēlāk šīs meitenes sistemātiski šantažēja vīrieti, pieprasot naudu. Sākumā viņš arī maksāja. Pie ārstiem šis vīrietis ieradās jau ar izteiktu neurozi. Terapija palīdzēja gan patoloģiskajai novirzei, gan neurozei.

Ar otro sievu viņam izveidojās pavisam normālas dzimumattiecības, jo ārstēšana deva labus rezultātus. Diemžēl šāda stāvokļa ārstēšana ir ārkārtīgi sarežģīta un tādēļ palielina profilaktisko pasākumu nozīmi. Pieaugušam cilvēkam vislabākā profilakse ir regulāra dzimumdzīve, par kuru abiem partneriem ir normāla interese, bez mākslīgi radītiem šķēršļiem, aizliegumiem, ar abiem partneriem pieņemamu variantu diapazonu.

Nesen autoram nācās būt par ekspertu tiesā, kur par līdzīgu rīcību tiesāja vīrieti, kuram bija sieva un bērni. Viņa perversitāte parādījās jau brieduma gados, attīstījās pakāpeniski. Reiz gaišā dienas laikā viņš izkāpa no savas automašīnas un atsedzās pretimnākošajām sievietēm, nebaidīdamies, ka pie-rakstīs viņa mašīnas numuru. Noskaidrojās, ka sieva, lai arī ar labu libido

(dzimumtieksmi), pret dzimumdzīvi izturējās nevērīgi un noraidoši. Vīrs nokļūva apcietinājumā, bet viņa pati un bērni uz ilgu laiku palika bez vīra un tēva.

Starp citu, mums diezgan bieži ir izdevies šo patoloģiju mīkstināt vai pat novērst, pierunājot tādu vīru sievas patiesi apjūsmot vīra dzimumlocekli. Piemetināsim, ka tā būtu derīgi rīkoties arī attieksmē pret pilnīgi veselu vīrieti. Vispirms tā ir deviācijas profilakse. Nedrīkst aizmirst, ka vēsturiski mūsu tālajiem senčiem dzimumloceklis bija pazīme vai, pareizāk sakot, simbols tai vietai, ko vīrietis ieņēma hierarhijā. Tāpēc sievietes jūsma par vīrieša dzimumlocekli rada vīrieti īpašu savas nozīmības pārdzīvojumu, pastiprina viņa tieksmi pēc tādas sievietes – tas ir dziļi slēpta instinkta diktāts. Ešam vērojuši arī gadījumus, kad vīrs, kļūvis neuzticīgs pret dzimumdzīvi vienaldzīgai sievietai, aiziet pie mīlākās, kas pauž šādu sajūsmu.

Gadījumos, kad deviantā cilvēka intelekts ir zems vai arī šis cilvēks ir garīgi slims, patoloģiskās novirzes izpaužas citādi. Atklātie ekshibicionisti klejo naktis laikā pa ielām, meklējot vientuļas sievietes un baidot viņas ar atkailinātiem dzimumorgāniem, tā apmierinot savu vajadzību. Viņi jūt lielu patiku, ja sieviete satrūkstas, un vēl jo vairāk, ja redz viņas seju riebumu. Viņi necenšas izvarot sievieti. Tikai jāpieņemina, ka tas galvenokārt attiecas uz vīriešiem.

Pēdējā laikā, sakarā ar uzplūdušo seksbumu, kas jāuzlūko par masu seksuālo psihozi, radies arī sieviešu ekshibicionisms. To pārstāv striptīza meitenes, daļa pozētāju utt. Visbiežāk šādas sievietes demonstrē nevis dzimumorgānus, bet citas zem apģērba apslēptas ķermeņa daļas, piemēram, krūtis. Šī parādība sievietēm gandrīz vienmēr saistīta ar maskulinizāciju – ekshibicionisms taču galvenokārt ir vīriešu deviācija.

Ja pievēršamies iepriekš aprakstītajai čekas izmeklētājai, viņas uzvedībā spilgti izpaužas dažādu deviāciju kombinācija – sadisms apvienojumā ar saliomāniju (cilvēku notriepšana ar visādiem draņķiem sagādā seksuālu baudu) un piedevām ekshibicionisms. Ja analizējam vēsturi, varam pamanīt, ka perversijas, īpaši to kombinācijas, visbiežāk parādās seksofobiju periodos, t. i., masu seksopsihozes depresīvajā fāzē. Arī mūsu piemērs attiecas uz šādu periodu.

Daži autori uzskata, ka sadisma un mazohisma pieaugumu izraisa tādas parādības, kā fašisms un staļinisms, jo tas var notikt arī pēc tādas sabiedriskās iekārtas noteiktā «valsts pasūtījuma» ģimenei. Gadījumā ar cienijama vecuma vīrieša piekaušanu vērojama šāda kombinācija: – *sadisms + homoseksualisms = bauda*, kas tiek gūta, mokot sava dzimuma pārstāvi (salīdzinot ar sadistu sieviešu izvarotāju). Skolēni, kas aplaista ar ūdeni meitenes, var atrasties saliomānijas sākumstadijā. Šī deviācija var arī tālāk neattīstīties. Veicot atīstības stadijas līdz nobriedušai mīlētspējai, bet varbūt arī ceļā uz nobriedušu sievišķību un vīrišķību, katrs cilvēks uz īsu brīdi vieglā formā it kā

pārdzīvo galvenās deviācijas. Tāpēc var pieņemt, ka to cēlonis ir attīstības aizture šajā stadijā. Piemēram, vīriešu dzimuma sadistiem ir vāji attīstīta vīrišķība, bet sievietēm sadistēm ir maskulinitātes iezīmes. Viņas arī parasti iesaistās feminisma kustībā.

Jādomā, ekshibicionisms arī ir atavisms – mūsu tālie priekšteči savu pārākumu akcentēja, demonstrējot erīģētu dzimumloceli. Šī deviācija visbiežāk novērojama, ja cilvēks ir desocializējies vai degradējies, jo tad atsedzas prāta apvaldītie instinkti. Ja desocializācija ir mazāk izteikta, pieaugušiem vīriešiem dzimumlocekļa demonstrēšanu aizstāj neķītras anekdotes, seksuāla lielība, pornogrāfijas demonstrēšana, necenzētas lamas, sienu smērēšana ar neķītriem zīmējumiem un uzrakstiem, īpaši tualetēs utt. Turklāt visu to atļaujas tikai atieksmē pret tiem, kurus uzskata par zemākiem nekā paši vai tiecas pazemināt. Tajā pašā laikā viņi zemākstāvošo par to pašu bargi soda.

Cita lieta, ja ekshibicionisms parādās pusaudzīm. Tā ir paaugstinātās seksualitātes trešās fāzes pazīme – ontogēnētiskais atkārtotais filogēnētiskais. Ja mums jau zināmu cēloņu dēļ attīstība šajā fāzē apstājas, cilvēks visa mūža laikā var izrādīt vairāk vai mazāk spilgtas dažādu deviāciju formas, to skaitā arī ekshibicionismu.

Ir vēl cits ekshibicionisma paveids – kandaulezisms. Tā pamatā ir seksuālā uzbudinājuma un baudas nodrošināšana, demonstrējot citiem vīriešiem kailu sievu vai partneri ar vai bez viņas piekrišanas vai ar piespiedu piekrišanu. Dažkārt tiek demonstrētas fotogrāfijas ar izģērbtu sievu vai seksuālo partneri. Šai deviācijai jāpieskaita gandrīz visi suteneri vīrieši, īpaši savu sievu-prostitutu suteneri. Dzimumlocekļa jeb «falla vara» tiek pausta, demonstrējot to, kaš vīrietim pakļauts. Tātad viņš ir varens, jo viņam ir vergs, ko arī demonstrē. Šī atavisma izpausme kaut kādā mērā liecina par cilvēka bioloģizēšanos. Mums ir izdevies novērot, ka šīs ataviskās deviācijas visbiežāk piemīt noziedzniekiem. Pareiza dzimumorientācija var noderēt par profilaksi pat dažkārt negaidītām negatīvām parādībām dzīvē.

Frotāža

Lekcijas laikā sāka pienākt zīmītes no kāda piepilsētas maršruta autobusa pasažierēm, kas stāstīja par to, ka pārpildītajos autobusos viņām spiežas klāt vīrietis vidējos gados ar erīģētu dzimumlocekli, kas caur plāno apģērbu (sevišķi vasaras laikā) ir skaidri jaušams, tā radot sievietēm apmulsumu.

Drīz vainīgais tika atrasts. Tas izrādījās kādas manas pacientes vīrs. Paciente bija dispanserizēta sakarā ar mastopātiju un krasi noraidošā izturēšanās pret dzimumaktu ar vīru, lai gan pati redzēja erotiskus sapņus un bija aizdomas, ka viņa ir neuzticīga vīram ar citu vīrietī. Te mēs atkal redzam, ka sievas negatīvā attieksme pret intīmu tuvību izraisa (vai atmodina slēptu) deviāciju. Pilnīgi iespējams, ka šī slēptā deviācija bija disgāmijas (frigiditāte tikai pret vīru) cēlonis, kas savukārt deviāciju izbidīja virspusē, padarīja par «atklātu». Pēc tam, kad sieva piekrita ārstēt savu dzimumvēsumu, vīra deviācija beidzās. Pēc diviem gadiem sievieti noņēma no uzskaites dispanserā sakarā ar mastopātijas izārstēšanu.

Arī frotāža ir viens no ekshibicionisma paveidiem, tās būtība ir seksuāla uzbudinājuma un baudas iegūšana, pieskaroties dažādām sie-

vietes ķermeņa daļām vai berzējoties gar tām sabiedrisko vietu šaurībā un ļaužu sablīvējumos, piemēram, satiksmes līdzekļos, liftos, diskotēkās u. c., kur drūzmējas cilvēki. Visbiežāk šīs personas veic deviantas darbības slēpti, tikai ļoti retos gadījumos sēkla var izšķākties un nokļūt uz sievietes apģērba. Nemanāmi pieskārieni un trīšanās notiek it kā nejauši, nekas netiek sacīts, nemainās sejas izteiksme. Tā ir sava veida rotaļa, kurā viens no dalībniekiem ir aktīvs, bet otrs pasīvs.

Parasti frotāžisti aptausta vai citādi izjūt sievietes kārdinošos apaugumus, lai pēc tam to visu atcerētos, vētraini onanējot. Pieskaršanās bez atļaujas sievietes intīmajām vietām juridiski tiek kvalificēta kā izvarošanas mēģinājums. Frotāžas blakusparādība ir paātrināta sēklas izšķāšanās vīrietim dzimumakta laikā.

Sakarā ar pornovideo pieejamību biežāka kļūst īpaša deviācija – triolisms, kas rodas pusaudžiem sevišķi paaugstinātas seksualitātes fāzē. Triolisms ir ekshibicionisma paveids, kas apvienojies ar vuaierismu, kad seksuālo uzbudinājumu un baudu panāk ar līdzdalību dzimumaktā, kurā piedalās vairāki cilvēki (vismaz trīs, no kurienes arī radies apzīmējums triolisms). Triolisms ir narcisma pretstats. Tajā piedalās divi pāri, kas mainās ar partneriem, vai arī divi vīrieši izdara dzimumaktu ar vienu sievieti. Pie triolisma pieder arī dažādas tā sauktā grupveida seksa formas.

Katra sieviete, piedzīvojusi triolismu un iesūdzot tiesā partnerus, var pārvērst šo darbību par izvarošanu. Tiesa to tā arī kvalificēs, tāpēc jauniem vīriešiem tas būtu jāņem vērā pat pie prostitutām. Vispār ārpuslaulības dzimumsakarus ļoti bieži var pārvērst noziegumā, lai gan tā «veicējs» bija domājis pavisam citādi. Izvarošana vienmēr tiks bargi sodīta, jo sievietei nedrīkst liegt brīvi izvēlēties savam bērna tēvu. Pat piespiedu glāsti ar likumīgo sievu, ja pēdējā tos nevēlas, ir jau izvarošanas mēģinājums.

Reizēm izmeklētājam rodas grūtības, jo lietas būtība var būt saistīta ar pavisam citiem apstākļiem, kā izspiešanu, šantāžu u. c. Nav noliedzams, ka šādi gadījumi ir diezgan bieži. Piemēram, četri darbabiedri pēc prēmijas saņemšanas sarunājuši «ciemošanos» pie kādas sievietes. Kamēr trīs virtuvē spēlējuši kārtis un iedzēruši, ceturtais «ciemojies» istabā pie sievietes. Tā visu vakaru uz maiņām un bez pretenzijām. Arī sieviete «atpūtas pauzēs» dzērusi līdz ar viņiem. Tikai beigās izrādījies, ka nodzerts pārāk daudz un vairs nepietiek naudas, lai sievietei samaksātu. Viņa bijusi ar mieru, ka samaksās tuvākajās dienās. Tomēr norēķināšanās ieilgusi. Kad sieviete sapratusi, ka viņai laikam tomēr nesamaksās, viņa pēc diviem mēnešiem devusies uz prokuratūru ar iesniegumu par izvarošanu. Vīriešiem pratināšanā bijis milzīgs pārsteigums, uzzinot, ka viņi pirms diviem mēnešiem ir bijuši izvarotāju grupa. Tiesa, sievietei bijis grūti paskaidrot, kāpēc viņa par noziegumu nav ziņojusi tūlīt, bet var jau aizbildināties ar nevaļu, galvassāpēm vai ko citu.

Līdzīgs gadījums bija, kad prokuratūrā ieradās kādas meitenes māte, lai ziņotu par savas nepilngadīgās meitas izvarošanu... pirms sešiem mēnešiem. Arī viņa bija pieprasījusi no puisiņa naudu, bet puisim naudas bijis maz un visu pieprasīto summu (kaut daļa jau bija nokaulēta) viņš nespēja samaksāt. Pēc pusgada māte sapratusi, ka atlikušo summu nesagaidīs un devusies uz prokuratūru. Runājot ar meiteni bez mātes klātbūtnes (māte to visādi centās nepieļaut, bet šajā laikā meitene jau bija pilngadīga), viņa izmeklētājam atzinās, ka izvarošana nav notikusi, viņa pati vēlējusies dzimumaktu. Māte, kad meita viņai pateikusi notikušo, te saskatījusi iespēju puisī nobaidīt ar cietumu un izspiest naudu. Jaunieši viens otru mīlēja un drīz apprecējās, bet pie meitenes mātes gan nedzīvoja.

Par pavisam neparastu izvarošanas gadījumu pirms daudziem gadiem uzzināju sarunā ar kādu jaunu puisī cietumā. Viņš «atsēdēja» pēdējo gadu no septiņiem par grupveida izvarošanu un tās organizēšanu. Izvarošana notikusi viņa paša kāzās (!!!), kad viņš ar dažiem draugiem (visi bijuši krietni iedzēruši) sarunājuši par godu šim skaistajam notikumam mazliet izklaidēties ar līgavas māsu. Viņai pret to nekas neesot bijis pretī (viņi jau zināja, ar ko sarunāt). Kad izklaide gājusi pilnā sparā, pavisam nelaikā notikuma vietā ieradies viņas iecerētais līgavainis un viņa savu viedokli krasi mainījusi. Izklaidēšanās pārtapusi par grupveida izvarošanu, par ko arī puisis notiesāja.

Ja atklājas lietas patiesie apstākļi, par viltus apsūdzību prasības uzturētājam pašam draud tiesa. Tomēr arī nepatiesi vai puspatiesi apsūdzētajam nekā patīkama nav. Ne jau vienmēr izmeklētājam ir laiks, iespējas un vēlētāšanās visu līdz galam noskaidrot, paplašināt izmeklēšanu, lai nopratinātu visus iespējamus lieciniekus. Var gadīties, ka liecinieku nav un tiesai nav laika ilgi ķēpāties. Parasti lemj par labu «cietušajai», īpaši neiedziļinoties notikušajā. Kā anekdoti kādreiz stāstīja gadījumu, kad kādam puisim vieglas uzvedības sieviete ierosinājusi tiesā alimentu piedziņu. Lai glābtu situāciju, viņa draugs tiesā liecinājis, ka arī viņš ir bijis intīmās attiecībās ar šo sievieti. Tiesa piespriedusi alimentu piedziņu abiem. Tā bērnam radušies divi tēvi, lai arī varbūt neviens no tiem nebija īstais, bet tas tiesu neinteresēja.

* * *

Ekshibicionismu dažos gadījumos var izārstēt ar cilvēku vienaldzīgu attieksmi pret to. Novērojām pacientu, kas izārstējās no savas deviācijas, kad divas sievietes pret to izturējās vienaldzīgi bez bailēm un riebuma. Ekshibicionista mērķis ir radīt izbailes un apjukumu.

Kādā pavasarī Fizikultūras institūta studentes brīvās stundas centās izmantot, lai pasaulotos Šmerļa priedēs un palasītu lekciju konspektus. To ievērojis kāds ekshibicionists un pēkšņi parādījies viņu tuvumā ar nolaistām biksēm. Sekojusi pamatīga spieģošana, apjukums, meitenes aizskrējās kā vēja pūstas. Viņš bija savu sasniedzis.

Notikušo viņas pastāstīja institūta puisiem. Tie samācījuši, lai meitenes reaģē savādāk, jo viņas tur bijušas kādas desmit un nekādas reālas briesmas viņām nedraudēja. Nākamajā reizē deviānts savu izdekušos izrādī atkārtojis, bet meitenēm jau viss bijis sarunāts. Kad «rādītājs» atkal iznirīs, viņas cita caur citu to apveltījušas ar nicinošām piezīmēs un pat negrasījušas bēgt. Sajūta ekshi-

bicionistam laikam nav bijusi diez cik patikama, kad bars meiteņu sācis uz viņu rādīt ar pirkstiem un saukt – «Vai, cik tev maziņš! Ko tad tu tādu vārgulīti mums rādi... utt., utt.» – Neapraķstāms apjukums bijis skaidri redzams «rādītāja» sejā. Pēc mirkļa viņš steidzīgi nozudis un turpmāk nav rādījis.

Arī vuaierisms (noskatīšanās, nolūrēšana) nesagādā deviantam nekādu patiku, ja viņš var noskatīties ar dalībnieku atļauju. Daudzi autori domā, ka aizliegums noskatīties izraisa iespaidu, ka notiek ielaušanās cita cilvēka intīmajā sfērā bez viņa piekrišanas un ziņas. Tas visam noskatīšanās procesam piešķir it kā varu pār otru cilvēku. Saskaņā ar to vuaierisma ietvaros bieži vērojams sadisma elements. Atkal aizliegtais auglis un tā rezultāts!

Autoram ir nācies būt Amsterdamā un runāt par dzimumaudzināšanu ar holandiešu skolēniem. Noskaidrojās, ka viņiem pilnīgi trūkst interese par pornogrāfiju (to nevar teikt par mūsu skolēniem), ko tur var skatīt uz katra soļa. Pēc aizlieguma atcelšanas uzplūdušais seksbums sagādāja lielus zaudējumus, bet, pastāvot aizliegumam, šie zaudējumi būtu vēl lielāki, kas redzams arī no mūsu piemēriem. Pret pornogrāfiju mums jābūt nelokāmiem, bet nedrīkst to saskatīt tur, kur tās nav. Vienkārši erotisku ainu izgriezēji no dažādiem preses izdevumiem (seksofobi un perversas personas) veicina dezorganizāciju dzimumattiecībās un vājina mūsu ģimeņu stabilitāti, lai neteiktu vairāk. Bet kam gan citam, ja ne mākslai būtu jāorientē uz pareizo? Žēl, ka mums līdzās īstajai mākslai netraucēti un krāšņi zeļ visa veida pseidomāksla, kas dezorientē plašu sabiedrību.

Jāaplūko arī seksuālās mīlestības orientācija uz sevi – autoerotisms – visbiežāk meitenēm un sievietēm. Tādas orientācijas galējība «narcisms» sastopama retāk. Narcistiska seksualitāte, ja uz tās veidojas kas vairāk – emocijas un jūtas – rada narcistisku raksturu, patiesībā grūti paciešamu cilvēku, kas mīl tikai sevi un dara visu, lai gandrīz sadistiski terorizētu citus.

Daudzi autori arī onanismu uzskata par autoerotisma izpausmi. Tomēr nez vai tas ir pareizi, jo onanējot visbiežāk iztēlojas pretējā dzimuma pārstāvi, atceras deju vakarā vai koncertā sastaptu meiteni, bieži tas notiek, aplūkojot kailu sieviešu fotogrāfijas u. c. Onanismu var uzskatīt par autoerotismu tikai tad, ja tas notiek mehāniski, bez pretējā dzimuma pārstāvju iztēlošanās. Bet pat tad notiek seksuālās tieksmes dezorientācija. Šādiem indivīdiem dzimumuzbudinājumu var izraisīt onanēšanas tipiskās vietas, piemēram, tualetes, krūmi u. c. Pēc tam, tiekoties ar pretējo dzimumu, viņiem ir vajadzīga šī faktora klātbūtne.

Jādomā, ka nedaudz citādi jāvērtē onanisti, kuru guļamistabas vai automašīnas izlīmētas ar skaistu kailu sieviešu fotoattēliem. Protams, te vēl tālu līdz autoerotismam, bet novirzes tomēr var rasties. Pats istabas izlīmētājs par to bieži nemaz nepadomā, ka, šādu istabu redzot, neviļus rodas aizdomas, ka tās īpašnieks ne tikai tiksmīnās par attēliem, bet

varbūt nodarbojas arī ar onanēšanu. Reiz pie ārsta atnāca vīrietis, kas pēc apprecēšanās nespēja atrast īstu intīmu kontaktu ar sievu tikai tāpēc, ka viņam tuvības laikā bija nepieciešams iztēloties šīs aplīmētās sienas. Tātad aplīmētās sienas var liecināt gan par to, ka cilvēks onanē, gan par nepilnvērtīgu dzimumdzīvi. Šāda onānisma retāks paveids ir erotomānija.

Ļaunāk ir tad, kad jaunais cilvēks onanē, neiztēlojoties pretējā dzimuma būtni vai, kas jau ir pavisam slikti, vērojot sevi spogulī, t. i., iemīloties sevī. To var vērtēt arī kā fetišismu, kur par fetišu kļuvis paša ķermenis. Nav runa par egoismu, bet par patiesu, apzinātu vai neapzinātu dzimummīlestību uz sevi. Skaidrs, ka tas vēlāk cilvēku padara ļoti egoistisku, bet tās jau ir sekas. Šādu seksuālo narcisismu nevajadzētu jaukt ar narcistisku raksturu.

Daži fetišisti (cilvēki, kuriem ir sliekšme pēc pretējā dzimuma apģērba vai citiem piederumiem), onanisti, kas neiztēlojas pretējo dzimumu, un citi dzimumsfērā dezorientēti cilvēki, apprecoties cieš no psihogēnās dzimumnepietiekamības vai dzimumkontakta nepilnvērtības. Bieži vien vīra vai sievas izskats nekļūst par erotisku uzbudinātāju.

Kādā provinces skolā pedagogu kolektīvs mēdza 8. martā rīkot sieviešu dienas karnevālu. Jaunais direktors, kurš strādāja pirmo gadu, karnevālā ieradās tērpā, kas sastāvēja no viņa sievas apakšveļas. Daudziem šī oriģinālā doma patika, visvairāk laikam viņam pašam. Tikai tad, kad arī nākamā un aiznākamā gada ballē viņš joprojām ieradās tādā pašā tērpā, kolēģiem tas bija ne tikai apnicis, bet arī radīja aizdomas par zināmām novirzēm. Dīvaini, ka viņa sieva, kas arī strādāja šajā kolektīvā, nebija iebildusi, ka vīrs visiem darba kolēģiem demonstrē viņas veļu...

Te ļoti palīdz psihoterapija, tikai to šādos gadījumos reti izmanto. Kāds pacients pirms dzimumakta ar sievu jutās spiests katreiz iztēloties savus dzimumorgānus, ko bija vērojis onanējot, un tikai tad iestājās erekcija. Skaidrs, ka šāda vīrieša glāsti nebija pilnvērtīgi, arī sieva neizjuta patiesu dzimum kontaktu (saplūšanu) un kļuva frigida. Pāris meklēja palīdzību pie ārsta, jo sievietai jau sākās mastopātija. Jāpiebilst, ka sieva neko nezināja par vīra novirzēm un viņa pārdzīvojumiem. Hipnoze deva labus rezultātus.

Atgriezīsimies pie sarunas par sievietēm visbiežāk piemītošo novirzi, parasti slēptu, neapzinātu – vieglu autoerotismu. Sakarā ar vīriešu feminizāciju šī parādība aizvien biežāk sastopama arī zēniem. Tās aizsākums meklējams pārejas vecumā.

Sieva narciste

Arī šī patoloģiskā novirze lielākā vai mazākā mērā rada disharmoniju dzīvesbiedru attiecībās.

Virš – ārsts, medicīnas zinātņu kandidāts, 52 gadus vecs, 14 gadus vecāks par sievu. Sieva – medicīnas māsa. Precējusies 9 gadus. Virš sūdzas par sievas pārmetumiem par to, ka viņš tuvības brīžos nesagādājis viņai agrāko baudu, kaut kas vairs nav tā kā agrāk, intīmās tuvības brīžos kļuvis retāki. Pēdējo varētu izskaidrot ar bioloģisko likumsakarību (ar gadiem vīriešu aktivitāte pazeminās, bet sieviešu paaugstinās) un ieteikt sievietei vadošo (tikai ne iniciatoru) lomu dzimumaktā, t. i., sniegt mīļotajam otro jaunību. Rast izskaidrojumu sievas pirmajam pārmetumam bija ļoti grūti. Saskaņā ar to pašu likumsakarību vīra retākie dzimumakti parasti ir arī pilnvērtīgāki.

Dažkārt ir ļoti grūti noteikt šķietami vienkārša dzimumtraucējuma cēloni, bet bez tā nav iespējams izvēlēties ārstēšanas metodi. Nākas iedziļināties pat pacientu biogrāfijās. Visbiežāk traucējumi dzimumdzīvē rodas tad, kad sievietei patīk cits vīrietis (vīriešus šāda situācija ietekmē mazāk). Pēc ilgstošām sarunām kļuva skaidrs, ka sievietei «spilgtuma» izjūtas sākušās pēc vīra paaugstināšanas darbā, kad viņa materiālās turības dēļ sākusī izlūtināt sevi ar tērpiem un rotām.

Ārsta uzmanību piesaistīja sievas āriene. Viņa bija skaista sieviete, bet bija redzams, ka savai ārienei viņa pievērsis pārmērīgu uzmanību. Dārgi gredzeni un citas rotaslietas, ultramoderns apģērbs, skaista frizūra. Ārsts jūta, ka sagādājis viņai acīmredzamu patīku, pievērsdams uzmanību viņas izskatam. Neuzkrītoši noskaidrojās, ka lielu apmierinājumu sievietei sagādā spoguļošana. – «Ģērbjot tā, lai justos labi», viņa atkārtoja daudzām sievietēm raksturīgo frāzi.

Atcerēsimies, ka sievietēm erogēnās zonas atrodas daudzās organisma vietās, tāpēc arī bauda sievietēm lokalizējas ne tikai dzimumorgānos. Dzimumapmierinājumu viņas izjūt ar visu savu būtību, bet tā kā tas nav saistīts ar dzimumaktu, tad nosauc to vienkārši par «patīku». Sievietēm nav krasu robežu starp patīku vispār un dzimumaktā gūto patīku. Atšķirībā no vīriešiem, erotiskā bauda sievietēm bieži izpaužas kā cildena garīga ekstāze bez miesiskās baudas (garīgais vai emocionālais orgasms).

Tās, kas īpaši mēdz pārāk greznoties, pat neiedomājas, ka cieš no vieglas vai pat izteiktas iemīlēšanās sevī un erotiski izlādējas, tiksmīnoties par sevi vai baudot citu cilvēku sajūsmu par sevi (reliģiēri vērsti uz sevi). Tā rezultātā viņas mazāk mīl vīru un gūst vājāku dzimumbaudu akta laikā vai visār to neizjūt, jo patiesu dzimumapmierinājumu sieviete var gūt tikai ar mīļoto vīrieti. Būt skaistai un pievilcīgai vīra klātbūtnē sievietei pat neienāk prātā – viņa mājās var būt nevižīga, nekārtīga, laiska, tā traucējot mīlestību un pareizu erotisku kaislību. Par īstu, apzinātu narcismu var saukt tādu parādību, kad sievietei, greznojoties vai aplūkojot sevi spogulī, iestājas izteikts, skaidri jūtams orgasms. Mūsdienās šāda parādība jau sāk kļūt arī par vīriešu patoloģiju. Vēlreiz atgādināsim, ka šī parādība nav jājauc ar narcistisku raksturu.

Dažkārt vīriešu narcismu, kas pēdējā laikā kļūst aizvien izplatītāks, jauc ar homoseksuālismu, pieskaitot greznoties kārus vīriešus pasivajiem pederastiem. Pie ārsta griezās kāda baletskolas audzēkņa māte. Viņa bija ievērojusi, ka dēls spoguļi mīlinās un jūsmo par sevi. Viņš pat krāsoja lūpas. Mātē tas izraisīja aizdomas par sliecību uz homoseksuālismu, ko bieži neapzināti pieraksta cilvēkiem no mākslas pasaules, īpaši dejotājiem. Savā izlaidībā seksuālais narcisms cilvēka personībai un viņa ģimenei nav mazāk bīstams par homoseksuālismu.

Minētā ārsta sieva aizgāja no ģimenes, pameta dēlu un vīru, lai satiktos ar citu vīrieti, kas izcēlās tikai ar vienu īpašību – viņš prata pārmēru sajūsmināties par viņas ārieni, diendienā slavināja viņas skaistumu, tērpus, kosmētiku... Viņai ar to pietika, nemaz nepadomājot, vai tas ir nopietni, vai aiz muguras viņš nerunā ko citu. Pēc tā, dabiski, alkst katra sieviete, bet ne jau līdz tādai slimīgai pārmērībai. Vīrieši savā starpā bieži par to pat ņirgājas – cik gan viegli savaldzināt sievieti! Jāsaka viņai tikai maksimāli daudz komplimentu, kam nepavisam nav jābūt patiesiem. Viņa tik un tā noticēs, jo to ir tik patīkami dzirdēt...

Sievietes narcistes bieži kļūst par kokotēm. Viņas pārdodas par maksu, kas ne vienmēr ir naudā. Viņām maksā ar sajūsmu par viņu daiļumu, kas visbiežāk gan reducējas tikai uz apģērbu un kosmētiku.

Seksuālais narcisms izpaužas cilvēka spējā mīlēt vienīgi pašam sevi. Ar narcismu sirgstošs cilvēks var izjust emocionālu pieķeršanos citam cilvēkam, bet tikai tādām, kurš sajūsminās par viņu. Šajā gadījumā viņš ne tik daudz mīl savu partneri, cik savu personisko atspoguļojumu viņā. Partnera mīlestību viņš uztver kā personiskās pievilcības apstiprinājumu. Pat partnera pārdzīvotais orgasms tiek uztverts kā paša personas skaistuma un vērtības atzišana. Narcists izturas pret paša ķermeni vai tā attēlu spoguļi aptuveni tā, kā pret reāli eksistējošu citu cilvēku. Kā sekas narcistiskām tieksmēm ir trūcīgie kontakti ar citiem cilvēkiem, sociālā izolācija sabiedrībā un ģimenē. To nosaka ne tikai nespēja izjust dziļu emocionālu aizraušanos ar otru cilvēku, bet arī ar narcismu sirgstošā cilvēka eksistēšanas veids. Šis cilvēks ir pārliecināts par savu izņēmuma stāvokli un neparasti augsto vērtību, ko apkārtējie uztver kā augstprātību, dižošanu un tas ir faktors, kas apgrūtina dziļu emocionālu sakaru veidošanu. Ja narciste ir sieviete, viņu saprotamu iemeslu dēļ sevišķi neieredz sievietes, padziļinot sociālo atsvešinātību. Tā notiek seksuālā narcisma tuvināšanās narcistiskam raksturam.

Narcisms ir dzimumtieksmes novirze, kas būtiski traucē transakta attiecības ģimenē, bez kurām ģimene vairs neveic «terapeitisko» funkciju un tai jāizirst. Tā vienmēr piesātināta ar egoistiskām rūpēm par sevi. Ārpus ģimenes šie cilvēki cenšas ieņemt komandējoša rakstura vadošus posteņus.

Narcisma īpaša forma vai dziļāka stadija ir automonoseksuālisms, kad masturbē pie spoguļa, iedomājoties dzimumaktu pašam ar sevi, dažkārt iztēlojoties savu ķermeni par pretējā dzimuma pārstāvi.

Narcisti nespēj patiesi mīlēt savus bērnus, jo viņi ir pārāk aizņemti paši ar sevi. Ja bērni piedzimuši, viņus bieži cietsirdīgi pamet, nedomājot par viņu likteni. Tāda cilvēka lozungs ir: – «Man vienalga, kas notiek ar citiem, kad tikai man ir labi!» Tādas sievietes bieži pamet bērnus arī dzemdību namā.

Gadījums, kuru aplūkojam, ir interesants tāpēc, ka tas, tāpat kā sadomazohisms, atklāj psiholoģiskās atbilstības formulu. Atšķirībā no sadomazohisma, te labi parādās neatbilstība – vienādi poli atgrūžas. Bet te ir nianse, kas vienmēr jāņem vērā sevišķi tiem, kas domā, ka psiholoģiskā atbilstība ir tad, ja cilvēki daudzējādā ziņā ir vienādi, ar vienādām interesēm, garīgās attīstības līmeni, temperamentiem, tieksmēm u. c. Šādi cilvēki viegli sanāk kopā un iepazīstas. Pazīstot sevi, viņi ātrāk «nojauš», ko viens no otra sagaida. Bet ar to nepietiek turpmākajā ģimenes dzīvē, kur nepieciešams vienam otru arī papildināt.

Minētajā piemērā vīrietis pavadinātājs arī bija izteikts narciss, kas pame-tis ģimeni un bērnus. Tāpēc viņš uzreiz apķērās, kā sagādāt sievietei baudu, sajūsminoties par viņas izskatu. Viņam bija viegli izprast viņu, jo viņš pāts sirga ar šo kaiti. Viņi bija atbilstoši viens otram pēc formas, nevis pēc satura. Pēc sievietes aiziešanas no ģimenes viņi izšķīrās. Cilvēki runāja – «Nobaidījās no atbildības, ko tagad vajadzētu izjust vīra vietā». – Patiesais cēlonis viņiem palika nezināms. Tas bija psiholoģiskā neatbilstība.

Narcisms netiek vajāts tikai tāpēc, ka tas ārpus ģimenes ir mazāk kaitīgs nekā citas perversitātes. Par šo patoloģiju jāzina un jāatceras tiem, kas novēl laimi savu bērnu ģimenēm. Laime nav iespējama, ja kādam no partneriem kaut daļēji piemīt šī novirze. Šajā sakarā sievietēm ir īpaši sarežģījumi, jo viņu narcismu ir ļoti grūti nošķirt no dabiskās tieksmes greznoties. Bez tā sievietē nav sieviete, jo rotas ir psiholoģisko relišeru sastāvdaļa. Aizdomas var rasties tad, ja parasti vienmēr labi ģērbtā sieva mājās ir nevižīga. Tādas ģimenes vienmēr ir nestabilas, tajās vienmēr vērojami traucējumi dzimumdzīvē. Līdz liktenīgām galējībām narcisms nonāk reti, bet visi ārsti, sākot ar A. Forelu, apgalvo, ka ārēji visskaistākās sievietes attiecībās ar vīriešiem ir vēsas. Līdz zināmai pakāpei «apliidojot» pašas sevi un pastāvīgi sajūsminoties par sevi spoguļa priekšā, viņas iemīlas sevī. Maz mīlestības paliek vīram un ģimenei, bet bez šīm mīlestības jūtām normālas sievietes dzimumbauda un tieksme pēc vīrieša nav iedomājama.

Mēs neesam pret spoguļošanu. Iesakām katrai sievietei pasēdēt pie spoguļa, jo tad var sevi novērtēt, notiek arī pašiedvesma, kas veicina laba noskaņojuma un pašsajūtas rašanos. Visam iepriekš minētajam nav nekā kopēja ar novirzi. Briesmas ir tikai tad, ja spoguļa priekšā grozās pusaudzis «hormonālo vētru» laikā. Šajā laikā var notikt imprintings vai

nosacījuma refleksu izveidošanās. Atcerēsimies seno teicienu – ne-
skaties tikai spogulī, ieskaties arī sevī.

Orientācija uz ekstāzi, azartu, orgijām

Tas nav mūsdienu atklājums, ka reliģiskajā ekstāzē tiek apmierināta dzimumtieksme. Par to savā laikā jau rakstījis Krafts-Ebings, uzsverot, ka te «mistika, reliģiskā ekstāze un dzimumtieksme ir trīs nešķiramas lietas». Autors pat citē vecu, savā laikā izplatītu lūgšanu: – «Ak, kaut es Tevi atrastu, dievišķais Emanuel! Ak, kaut gulētu Tu manā gultiņā, kā liksmotu tad mana miesa un mans gars! Nāc, ak nāc pie manis! Lai mana sirds ir Tavs patvērums!» –

Neapstrīdami, zinātniski un sīki to pamato A. Forels. Par to arī mūsu laikā savā grāmatā «Atklāti par laulības dzīvi» atgādina M. Paloheimo ar līdzautoriem. A. Kinsī socioloģiskajos pētījumos norāda, ka sektantu ģimenēs bērni ir vairāk samaitāti. Par to nopietni būtu jādomā mūsu sabiedrotajiem – reliģijas pārstāvjiem.

Īpaši jāatzīmē, ka pirmspubertātes un pubertātes periodā pat viens vienīgs sektas lūgšanu nama apmeklējums var orientēt bērna dzimumtieksmi uz reliģiju. Sektanti parasti nav psiholoģiski sagatavoti vai arī to zina pārāk labi, lai piesaistītu lūdzējus. Jādama, ka pateicoties imprintingam, te, tāpat kā citu deviāciju gadījumā, notiek pārorientācija. Protams, tas nav vienīgais cēlonis, kas cilvēku pievelk sektantismam, bet viens no galvenajiem gan. Mēs absolūti nevēlamies pazemot reliģiozus cilvēkus, bet izsakām godbijīgu apbrīnu par mīlestību uz Visaugstāko, ja lūgšanā var panākt tādu savienošanos. Tā priekšā var tikai izjust dziļu cieņu un novēlēt laulātajiem to pašu viņu dievības Mīlestības priekšā. Klubs «Panaceja» vairāk nekā 35 gadus pēta baznīcas psihoterapeitisko ietekmi, un mēs daudz ko esam aizguvuši no šī institūta. Pētot kristietiskās psihoterapijas iespējas ar mūsdienīgu sagatavojumu, var vienīgi apskaut viņu panākumus, protams, ja tas notiek godīgi un pamatoti.

Erotiskās izlādēšanās efekts piemīt arī azartspēlēm, izpriešam, dejām, popmūzikas koncertiem. Seksuālas novirzes un noziegumi var būt narkotiku lietošanas sekas. Narkotiski eiforisks (tajā skaitā alkohola un nikotīna radītais) reibums ir līdzīgs (bet ne idents) hipnotiskam stāvoklim, te sava vieta ir arī iedvešanai. Pēc mūsu datiem, 88% neprecēto meiteņu dzimumdzīvi uzsākušas alkohola reibumā un lielākā daļa no viņām tikusi izvarota. Alkohola reibumā esoša sieviete atbilstošā brīdī ir pieejama katram vīrietim. Seksuālo noviržu rašanos (dezorientāciju) veicina alkohols, nikotīns un narkotikas. Vēl tikai jānorāda uz šo vielu nozīmi, orientējot uz grupu orgijām. H. Raita grāmatā «Burvestību liecinieks» aprakstīts, kā ritmi un reibinošas vielas noved līdz seksuālai ekstāzei ar halucinācijām (pārošanās ar leopardiem). To pašu

mēs redzam šamanismā. Modernie jaunatnes ritmi dažkārt maz atšķiras no tur aprakstītajiem. Diskotēka bieži vien ir mūsdienu šamanisms.

Ārsti psihoterapeiti labi pārzina šamaņu un senatnes burvju paņēmienus, ar kuriem tie ietekmē savu pacientu psihi, novedot viņus līdz ekstāzei. Viņu panākumu pamatā galvenokārt bija atbilstošs ritms, bet kā blakuslīdzeklis tika izmantoti zāļu novārijumi, narkotiskas vielas, apskurbinoši dūmi. Šamaņa deja, afrikāņu burvja ritmiskas vai konvulsīvas kustības kopā ar citām sajūtām sniedz «pacientam» arī seksuālu atspriedzi. Sevišķi viegli ritma iedarbībai pakļaujas jauns organisms. «Hormonālo vētru» laikā ritma ietekmē jaunajā organismā rodas neapzināts spilgti izjūsts seksuāls uzbudinājums un atspriedze. Līdz ar to aizsākas atbilstoša (nepareiza) orientācija, kas var novest līdz dažāda veida perversijām. Tomēr pieaugušajiem tas var darīt arī labu, jo seksa ekstāzes laikā rodas vielas, kas dziedina.

Ja divi cilvēki bez mīlestības paliek kopā un piekopj ilgākus dzimumsakarus, rodas atkarība no attiecībām, kad pret partneri izturas ar vēl lielāku greizsirdību un ar dažādām vardarbības metodēm (šantāžu vai ko citu) piespiež būt kopā. Tas ir azarts pret šo cilvēku.

Var būt arī cita veida azarts, piemēram, pastāvīgi mainīt partneres, arī te pielietojot ne visai godīgus paņēmienus. To pašu novēro it kā no seksa tālu esošu parādību gadījumā. Azartā, vienalga kāds tas būtu (spēles, zagšana, klaiņošana u. c.), tā rašanās vieta CNS gandrīz precīzi lokalizējas vienā un tajā pašā vietā. Tā ir atkarība no darbības (perversija), kas cieši saistīta ar atkarību no vielas – tās viena otru pastiprina. Tā notiek arī diskotēkās. Te atkarība no erotiskajiem ritmiem noved pie atkarības pret dažādiem šo ritmu dopingiem (ekstāzi, tabletēm). Paies laiks, un šie pusaudži pieauguši nebūs milētspējīgi, bet tikai atkarīgspējīgi.

Ir tautas, kurām mīlestība ir sveša, cilvēkus vieno atkarība no attiecībām ar visām parastajām sekām. Sevišķi to novēro tur, kur bērnu laulības izlemj jau viņiem piedzimstot. Kā esam novērojuši, tā notiek arī šamaņu pārvaldītajās tautās, kuras ne sevišķi pieļauj savu parašu un dzīves veida izpēti. Ļoti maz zinām par nēģeru, arābu u. c. lielu tautu un rasu ģimeņu attiecībām. Pat krievu ģimenes nevar salīdzināt ar ģimenēm Latvijā.

Tikai nevajag domāt, ka šo rindu autors ir pret reliģiju, tautas medicīnas un šamanisma dažādiem veidiem, ko viņš ir pētījis un apguvis savā jaunībā un eksperimentējot. Ja vien tas ir istajā vietā, šamanisms un citi reliģijas veidi (šamanisms arī ir reliģija), kā arī paramedicīna var dot lielāku labumu slimajiem cilvēkiem nekā tradicionālā medicīna. Starp citu, pēdējā laikā šamanisma elementi tiek ieviesti arī tradicionālajā medicīnā – neapzinātā, tāpat kā šamanismā erotiskā ekstāze (eistress) viemēr mobilizē un stimulē organisma aizsargspēkus. Pie šī jautājuma mēs vēl atgriezīsimies, kad pienāks laiks runāt par dzimummīlestības svētīgo ietekmi. Te mēs domājam uzsvērt pārmērīgas, cilvēku novājinājošas dozas un lietošanu nevietā. Arī zāļu un citu ārstēšanas

veidu izmantošanai ir ierobežojumi, kurus pārkāpjot var rasties bīstami sarežģījumi, to skaitā pieradums pie narkotikām.

Alkohols, nikotīns un narkotikas, arī agri uzsākta dzimumdzīve bez mīlestības jūtām veicina biežu partneru maiņu, orientē jaunatni uz tā saukto erotomāniju (vīriešus uz satiriāzi, sievietes uz nimfomāniju), t. i., mudina pastāvīgi kādu iekarot, meklējot aizvien jaunus partnerus. Līdzīgos indivīdos, parasti vīriešos, cilvēciskas mīlestības aizmetņus var raisīt tikai tāda sieviete, kuru grūti iekarot, kad visi mēģinājumi beidzas nesekmīgi.

Erotomānija ir perversija (deviācija), jo tās novērtēšanai pielietojama Kinsī skala, ar kuru var izmērīt arī azartismu un citas noslieces, kuru rašanās centri CNS sakrīt. Erotomāniju bieži vērtē kā centienus apliecināt savu «es», savu pievilcību, savu seksuālo nozīmību (statusu), arī kā cīņu ar savu nepilnvērtības kompleksu. Visbiežāk partnerus maina seksuāli vēsas sievietes, kā arī vīrieši, kas cieš no dzimumnepilnvērtības, piemēram tie, kas orgasma laikā nejūt īpašu patiku, tie, kam dzimumakts ir ļoti īss, kas slimo ar slēptu prostatītu vai neurozi, kas skar dzimumfunkciju u. c.

Visu to rakstijām arī tāpēc, ka gribam palīdzēt lasītājam orientēties apkārtējos cilvēkos, bet varbūt arī nākamajā partnerī. Tomēr erotomānijas galvenais cēlonis, izņemot dažus gadījumus, jāmeklē agrīnā jaunībā (līdz kritiskajai robežai), kad bez jūtām uzsākta dzimumdzīve, kas noved pie sociopātijas. Sociopāti, kas bez izņēmuma ir erotomāni, ir galvenie prostitūtu pircēji un arī pārdevēji (suteneri). Ja būtu iespējams tos izskaust, nebūtu arī «preces», t. i., prostitūtu. Tikai pieprasījums rada preci.

Bērni uzsākuši agrīnu dzimumdzīvi, un mums bieži nākas konsultēt arī pārmērīgi jaunus pārus. Tāpēc nebūs lieki parunāt par pieņemamu dzimumdzīvi arī šādā pāri, jo aizliegumi vairs nelīdzēs. Šķaidrs, ka šie cilvēki vairs dzīvē tālu netiks, viņu nepabeigtā izglītība tā arī paliks nepabeigta, viņu seksualitāte bieži izveidojas patoloģiska.

Ir arī cita galējība. Bieži viens no laulātajiem sūdzas par mīlotā pārmērīgu aktivitāti, uzskatot to par erotomāniju. Tā ir kļūda. Parasti par nenormālu uzlūkojams tas, kuram aktivitāte šķiet pārmērīga. Jādomā, ka viņam pašam būtu jāšaubās par savām jūtām. Jo spēcīgākas jūtas, jo stiprāka vēlēšanās pēc tuvības ar mīloto. Vēlmju ierobežošana var novest pie «kreisajiem soļiem». Pakāpeniski tas kļūst par paradumu un beigās var pārvērsties (pārorientēties) istā erotomānijā. Gudrs partneris vienmēr centīsies otra kaislību apmierināt, tā novēršot neuzticību. Sieviete to var panākt, nevis atklāti pieprasot tuvību, bet veicinot tās rašanos ar savu uzvedību, pārdomāti erotizējot savu laulības dzīvi. Dabiski, ka vīrietis rīkojas tiešāk un drosmīgāk. Tāda laulības dzīves erotizācija bieži glābj dzīvesbiedrus no neuzticības un nodevības.

Tomēr jāzina viena īpatnība. Erotizācijas pamatā, vai nu mēs to gribam vai negribam atzīt, tomēr ir bioķīmija. Dzimumaktā šīs vielas izlietojas kā degviela, bet drīz vien uzpildās no jauna. Tas kādreiz ir par cēloni mīloša cilvēka izdarītam kreisajam solim partnera prombūtnē, jo degviela ir jāizlieto. Tikai jāzina, ka degviela sadeg arī darot kaut ko aizrautīgu – labu vai sliktu. To redzam arī sublimācijā.

Erotomānija bieži ir psihiskās saslimšanas pazīmē. Šie ļaudis var likties normāli, pat talantīgi, bet būtībā tie ir partneru mednieki, kas nebūt netiecas pēc jūtām, bet gan dažkārt tikai notēlo tās. Viņi klejo pa ielām, klubiem, restorāniem, koķetē ar pretējā dzimuma pārstāvjiem. Vīrieši braukā mašīnās, izraugās pievilcīgāko sievieti, kurai piedāvā aizvest viņu uz vajadzīgo vietu, bet vēlāk paved. Dažkārt viņi iegādājas biļetes uz labu koncertu un biļešu tīkotāju vidū noskata savu upuri u. tml. Pēc tam no viņiem atbrīvoties ir gandrīz neiespējami, jo šiem slimniekiem ir ļoti izteiktas iedvešanas spējas, kas var robežoties ar hipnozi. Viņi atstāj ļoti spēcīgu iespaidu arī uz normāliem cilvēkiem, dažkārt liekot domāt, ka nenormāli ir tieši viņi paši.

Erotomāniem šķiet, ka citiem ir tikpat zemiski centieni kā viņiem, un pat prātā neienāk, ka var būt arī citādi, viņi nekad nešaubās par savu veselību. Lai panāktu savu, viņi dažos gadījumos var lietot arī spēku. Par viņu upuriem galvenokārt kļūst meitenes, kas viegli pakļaujas iedvešanai. Pavedinātā meitene visbiežāk uzskata, ka viņa pati to vēlējusies. Nebūtu par ļaunu katram jauneklim un meitenei pie psihiatra vai psihoterapeita noteikt savas iedvešamības pakāpi. Ja viņi zinās par savu paaugstināto iedvešamību, viņiem būs vieglāk izsargāties no sliktas ietekmes ne jau tikai šajā jautājumā vien.

Izvarošana automašīnā

Nesen nācās ar hipnozi ārstēt jaunu meiteni, kas pārcietusi dvēseles traumu. Viņa steigusies, apturējusi gadījuma mašīnu. Automašīnas vadītājs pat nedomājis vest viņu vajadzīgajā virzienā, bet lielā ātrumā izbraucis no pilsētas. Tur notika cīņa, pēc kuras bija nepieciešama ilgstoša ārstēšana. Bija skaidrs, ka notikusi izvarošana, bet sieviete to slēpa, nevēlēdamās konfliktu ar vecākiem. Starp citu, izvarošanas gadījumu ir daudz vairāk, nekā uzrādīts tiesu statistikā, jo visbiežāk upuri par tiem nezīņo. Erotomāni bieži slimo ar veneriskajām slimībām, tāpēc viss var beigties vēl jaunāk.

Sievietēm šāda perversitāte sastopama retāk, toties jo spilgtāk un kroplāk. Tā izpaužas seksuālā iekārē, kuru izraisa ne tikai paša vīrieša tēls, bet pat lietas, kas viņam pieder vai ar viņu saistītas. Tāpēc hiperestēzija (nimfomānija, satiriāze) bieži saistīta ar fetišismu (seksuālā orientācija uz priekšmetiem, kas pieder pretējam dzimumam). Hiperestēzijai gandrīz nav pazīstamas pārsātinātības sajūtas vai arī tās ir tikai īsu brīdi pēc kopošanās. Tāds satīrs vai nimfomāne kvēlo neremdināmā kaislē, kuru bieži pavada baiļu sajūta. Tādu hiperestēziju, kā jau teicām,

zināmā mērā var izraisīt ilgstošs uzbudinājums un biežs onānisms. Agri uzsākta (paaugstinātas seksualitātes fāzē) regulāra dzimumdzīve vai onānisms tiek pielīdzināts sporta treniņiem – jo vairāk trenējies, jo stiprāks kļūsti. Bet kā fizisko spēku, tā arī dzimumspējas un dzimumtieksmi var pārtrenēt un nonākt līdz erotomānijai vai arī otrādi – līdz bezspēkam, impotencei, nemaz jau nerunājot par garīgo impotenci.

Pats ļaunākais ir tas, ka mūsdienu apstākļos meitenes, pateicoties pārāgrai dzimumdzīvei, zaudē platonisko fāzi (bioloģisko šķēru likuma noārdīšanās u. c. izmaiņas) un paaugstinātas seksualitātes fāze vairs nav ietērpta «emociju krekliņā» (sk. 4. krāsainā attēla augšējo dzeltenu daļu). Tas izslēdz iespēju izvirzīt aizliegumu seksam (tabu), kam būtu jābūt sievietes ierocim vīrieša mīlestības dominantes izveidē. Paveras ceļš bioloģiskajam seksuālās pārsātinātības likumam, sievietes zaudē varu pār vīrieti un vienlaikus spēju radīt kvalitatīvus pēcnācējus.

Pēdējos gados pētījām atmosfēru deju vakaros, vācām savdabīgu «dejas zāļu statistiku». Parasti deju zālēs (runa nav par studentu vai skolas vakariem) uz vienu jaunekli ir vismaz divas vai pat vairāk meitenes. Pubertātes un «hormonālo vētru» periodā meitenes kļūst sevišķi juteklīgas. Neiedomājamu kvēli viņās sasniedz dabiska sievišķīga īpašība – būt izredzētai, «pasīvi» gaidot (būtībā šī gaidīšana vienmēr ir slēpti aktīva). Tam ir ļoti liela nozīme, lai veidotos un pastāvētu normālas psiholoģiskās attiecības starp vīriešiem un sievietēm. Parasti vīriešu uzmanību saista tās sievietes, kurām šīs jūtas diktē pareizu, mēra izjūtas noteiktu uzvedību.

Deju zālē, kur jaunekļu un meiteņu proporcija ir 1:2 vai 1:3, kur nav pamata vīriešu sacensībai, sievišķības īpašības ātri izzūd – meitenes maskulinizējas. «Konkurences dēļ cenas krīt», viņas kļūst pieejamākas vai, kas ir vēl ļaunāk, pašas sāk meklēt un izvēlēties partnerus. Jaunībā meiteņu centieni būt izredzētai ir tik lieli, ka viņas krīt izmisumā un depresijā, ja pat dažās dejās palikušas neuzlūgtas. Bet puisi ir tik maz! Kas notiek turpmāk, to ilustrē konkrēts gadījums.

Kādā klubā deju vakarā meitenes pusaudzes vai mira nost aiz skaudības par kādas ne visai interesantas meitenes «panākumiem» – viņa tika uzaicināta uz visām dejām, tajā vakarā viņa bija uzmanības centrā. Bet bija noticis, lūk, kas. Lepriekš meitene bija atdevusies vienam no puisiem, kurš viņu nepavisam nemīlēja. Tādos gadījumos (pēc pārsātinātības likuma) neizbēgama ir vīrieša seksuālā dižošanās. Tāpēc par to deju vakarā uzzināja gandrīz visi jaunekļi. Viņi vēlējās panākt to pašu. Tā arī bija meitenes «panākumu» atslēga tajā vakarā.

Vēlāk par to uzzināja arī citas meitenes, un viņām kļuva skaidrs, kā jārikojas, lai būtu piekrišana. Bet patiesībā šajā ciematā nebija mazāk jaunekļu kā citur. Tikai daļa puisi pa vakariem strādāja, nodarbojās ar sportu, mācījās, ar kaut ko vērtīgu aizrāvās utt., gatavojās kļūt par īstiem vīriešiem un vīriem tām pašām meitenēm. Viņos brieda patiesa vīrišķība, tāpēc viņiem nebija laika un intereses staigāt uz dejām.

Skaisti dejojot jāmācās katram jau agrā bērnībā, dejas ir savdabīga seksuāla atspriedze. Tā ir vajadzīga tāpēc, ka lielā mērā attur no īstiem dzimumsakariem. Ja dejai izzūd daiļums un grācija, ja deju mūzikā nav melodijas, bet dārd tikai ritms, ja graciozu un elegantu kustību vietā ir tikai kratīšanās un lēkāšana, ja ir disproporcija starp jaunekļiem un meitenēm, var gaidīt sarežģījumus un dezorientāciju jaunatnes erotikā. Tieša, mērķtiecīga erotizācija ir apsveicama un noteikti praktizējama tikai starp laulātajiem draugiem kā ģimenes stipruma pamats. Pārējos gadījumos tā ir jābremzē, jāsublimē, izvairoties no rupjiem aizliegumiem. Turklāt noteikti jārūpējas, lai jaunatne šajā ziņā gūtu atspriedzi, tikai nevis tieši, bet netieši, kas ir iespējams dejās.

Dažām sievietēm dzimumtieksme sevišķi spēcīga ir menstruācijas laikā vai arī tūlīt pēc tās, dažām periodiski arī citā laikā. Starposmos tāda sieviete var būt pat frigida. Retumis tas jāvērtē kā iedzimta vai iemantota novirze, kas traucē laulības harmoniju.

Sevišķi dzimumtieksmes uzplūdi

Kā piemēru var minēt kādu septiņpadsmitgadīgu medicīnas māsu, kas menstruāciju laikā pat neieradās darbā. Šajā laikā viņa visu algu tērēja, lai piedzirdītu vīriešus un lai viņiem nebūtu pretīgs dzimumakts asiņošanas laikā. Savus pirmos dzimumaktus viņa uzsāka pubertātes periodā menstruāciju laikā. Tā viņa rīkojās tādēļ, ka baidījās no grūtniecības, jo kāds bija stāstījis, ka tikai šajā laikā sievietei neiestājas grūtniecība. Tā kā tas sakrita ar pārejas vecumu, šai gandrīz vēl meitenītei izveidojās ipatnība, ka spēcīga dzimumtieksme radās tikai mēnešreižu laikā. Turpmāk tas pārauga nimfomāniskās lēkmēs, kas viņu noveda psihiatriskajā klīnikā. Paciente pilnībā neizveseļojās. Pēc tam viņa apprecējās ar vīrieti, kam patika akta laikā redzēt asinis (vampīrisms).

Seksālās hiperestēzijas sekas ir tādas, ka dzimumtieksme vērsta uz visu, kas to var apmierināt. Perversitātes ir gandrīz neizbēgamas. Šādus indivīdus var pievilkt pat nedzīvi priekšmeti, kas var nomierināt slimīgo uzbudinājumu, saistītu ar ārkārtīgi spilgtu saldkaisli. Ja šajā laikā nav pretējā dzimuma partnera vai jau atrasts dezorientējošs apmierināšanās paņēmiens, vienkāršākais un droši vien nekaitīgākais atspriedzes veids ir onānisms.

Lai gūtu seksuālu apmierinājumu, abu dzimumu hiperseksualizēti pārstāvji var izmantot arī dzīvniekus. Maksts kairināšanai sievietes bieži iebīda tur dažādus priekšmetus. Vīrieši ir spējīgi uz dažādiem ekscēsiem, kādus grūti pat iedomāties. Redzot jebkuru sievieti, kas nav pārāk neglīta, viņi iedegas neprātīgā kvēlē. Šādus vīriešus dienām un naktīm vajā erotiski, bieži vien kropļīgi priekšstati, kas nereti pāraug uzmācīgās idejās un kļūst par īstām mocībām. Tas pats notiek arī ar sievietēm. Seksuālās hiperestēzijas augstāko pakāpi vīriešiem dēvē par satirizādi, bet sievietēm par nimfomāniju. Šādiem indivīdiem ir sliekas arī uz citām patoloģiskām dzimumorientācijām, īpaši jaunībā.

Īstas nimfomānes tiecas uz vīrieti ar pirmatnēju spēku, ar dvēseli un miesu. Prāts pavisam nesievišķīgi apvienojas ar instinktu. Citas sievietes izjūt tīri perifērisku sliecību uz onānismu. Viņām rādās erotiski sapņi, kas drīzāk nomoka, nekā sagādā prieku. Tikai nav jāiedomājas, ka viņas visas bez izņēmuma ir gatavas uz īslaicīgiem dzimumsakariem, uz ātru iepazīšanos. Daļa no viņām var būt pilnīgi vienaldzīgas pret vīriešiem. Viņu smadzeņu pusložu darbība paliek sievišķīga, pārspīlēti jūtīga, bet zemākie smadzeņu centri reaģē vīrišķīgi.

Tas ir viņu traģisms. Šādas sievietes izmanto vīrieti kā sava pierastā onānisma līdzekli. Viņas (mesalīnas) dod priekšroku saskarei ar mazpazīstamiem un svešiem vīriešiem. Vīrietis viņām ir nevajadzīgs pielikums dzimumorgānam. Pilnīgi izzūd galvenā sievietes mīlestības īpašība – meklēt vīrietī attīstītu personību. Savstarpējo seksuālo attiecību dezorientācija (vīrišķīga uzvedība) sievietēm ir izteikta dažādās pakāpēs. To ir nepieciešams zināt audzinātājiem, jo šai izplatītajai, bet maz pazīstamajai patoloģijai ir tendence uz ķēdes reakciju. No medicīniskā viedokļa šāda savam dzimumam neraksturīga un netipiska uzvedība attieksmē pret pretējo dzimumu ne vienmēr tiek uzskatīta par patoloģiju. Drīzāk tā ir patoloģija no psihologa vai sociologa viedokļa, jo izraisa konfliktus ar morāli, bet dažkārt arī ar likumu, grauj ģimenes stiprumu, noskaņo sabiedrisko domu par labu poligāmijai.

Vīrieši satīri un sievietes nimfomānes (dzimumtieksmē orientētas kā vīrieši) bieži cieš no plaša vēriena seksuālās dižošanās. Pūsis jau tajā pašā dienā steidzas pastāstīt par savu seksuālo uzvaru, nosaucot arī partneres vārdu, sieviete parasti runā par gadījumiem, kad partneris bijis slavens vīrietis. Seksuālas lielības psiholoģiskais pamats ir nepieciešamība apliecināt savu nepilnvērtīgo «es», savu seksuālo nozīmību jeb, kā tagad saka, statusu. Tā ir savdabīga autopsihoterapija. Parādības lielākais ļaunums ir tas, ka ar šādām īpašībām tiek «saindēti» arī citi.

Novēlota dzimumjautājumu izskaidrošana arī var kļūt par dezorientācijas cēloni. Tā nesagādā ļaunumu tikai tiem pusaudžiem, kas jau guvuši dzimumaudzināšanu ar ģimenes paraugu. To savā laikā jau norādīja V. Suhomļinskis. Šo novēloto skaidrojumu skolā pusaudzis dzird jau tā saukto «hormonālo vētru» laikā un uztver izskaidrojumu ar izteikti erotisku skatījumu (uztveres sagrozīšana – dzird tikai to, kas ir izdevīgi). Manot, ka stāstītājam ir neērti vai kauns, pusaudža uztveres sagrozījumi pastiprinās. Tāpēc stāstītājam ne sevišķi tic un visu teikto uztver «pēc savas gaumes».

Ja skaidrojumi sakrīt ar «hormonālajām vētrām», tas iepriekš aprakstītajā veidā var novest pie erotomānijas. Kāds mans pacients stāstīja, ka pēc tādas dzimumaudzināšanas stundas onanējis, iedomājoties šajā stundā runājošo skolotāju. Izskaidrojums bērniem jādod patiens vēl ilgi pirms pārejas vecuma sākuma, tas jādara vecākiem, kuriem jābūt sagatavotiem šādai izskaidrošanai. Atsevišķās Rīgas skolās, kur jau vairākus gadus māca ģimenes zinību pamatus, vēl lielāks

darbs tiek veikts ar vecākiem. Šī grāmata domāta arī attīstītiem vecākiem.

Ļoti svarīgi, lai cilvēks, kas izskaidro un audzina, apliecinātu savu mācību ar savu personisko dzīvi. Piemēram, ir bīstami uzticēt to darīt frigidai skolotājai vai cilvēkam, kuram pašam ir grūtības ar ģimenes izveidošanu. Par audzinātājiem neder nimfomāne vai satīrs, cilvēks ar homoseksuālām novirzēm utt. Īpaši bīstami, ja audzinātāju vidū gadās devianti (diemžēl ir arī tādi gadījumi), jo viņi savas problēmas var sākt risināt uz audzēkņu rēķina.

Viens no faktoriem, kas pastiprina dzimumspriedzi, ir tas, ka noslēpumā ietin dzimumaudzināšanu un visu, kas uz to attiecas. Līdz ar to tiek mākslīgi uzturēta interese par to. Īpaši tas ietekmē jaunos cilvēkus paaugstinātas seksualitātes fāzē. Noslēpumā tītā un neapmierinātā interese par šiem jautājumiem rada cilvēkā pārliecību, ka tam visam dzīvē ir izcili liela nozīme (hiperbolizācija). Vēl vairāk dzimumtieksmi kāpina šai noslēpumainībai pievienotie aizliegumi un ierobežojumi, kas seksuālo darbību padara par aizliegto augli un mākslīgi palielina tās pievilcību līdz tādai pakāpei, ka šis vajadzības apmierināšana kļūst par uzmācīgu ideju, dažkārt ne visai skaidri apzinātu (kā Freida pacientiem). Tāpēc kroplīgi orientētie indivīdi (homoseksuālisti, mazohisti, narcisti, nimfomānes u. c.) ir tik bezspēcīgi savu tieksmju priekšā. Viņi nav spējīgi tām pretoties tieši tāpēc, ka tās ir aizliegtas. To apmierināšanai cilvēks pat izdara noziegumu, skaidri apzinoties, ka tiks atmaskots un ka viņu sagaida sods.

Noslēpumainība, nepārdomāti ierobežojumi un aizliegumi veicina jaunā cilvēka dezorientāciju. Tāpēc jauneklim un meitenei par mīlestību jāzina viss, bet visvairāk tas, ka mīlestība ir dialektiska (savā attīstībā mainīga), ka ceļu uz spēju mīlēt aizšķērso traucēkļi un lamatas ar kārdinošu ēsmu. Tas, kuru ēsma iekārdinās, līdz mērķim nenonāks. Viņam nebūs lemts pāriet kritisko robežu, bet tikai aiz tās ir iespējama nobriedušas mīlestības laime. Seksā cilvēkiem jāizjūt vienam otru arī intīmi, tas ir garīgi. Tad mums ir tiesības gaidīt no jaunajiem pašierobežošanas un pašizliegumu (tabu), bez kā mīlestība nav iespējama ne vēsturiski, ne ontogēnētiski. Viņi varēs izvairīties no minētajām komplikācijām un paši uzstāsies pret jaunatnes hiperseksualizāciju.

Nedrīkst aizmirst mūsdienu dzīves stilu, kam raksturīga seksuālo problēmu pārspīlēšana, dažkārt tās pārvēršot par ideoloģijas ieroci. Šīs problēmas akcentēšana un reklamēšana ar pornogrāfiju neatsedz noslēpumu, bet tikai to padziļina. Visa tā pārbaidītie vecāki un audzinātāji pastiprina aizliegumu un ierobežojumus, ļaunumu tikai palielinot. Acīmredzams ir apburtais loks, kur cēlonis kļūst par sekām un otrādi.

Jāatceras, ka normālu dzimumtieksmi apmierina dzimumaktā ar pretējo dzimumu un šis akts ir sabiedrisks, jo tas notiek starp diviem cilvēkiem, bet tā sekas attiecas uz sabiedrību kopumā.

Raksturīgi, ka indivīda seksuālās īpašības, piemēram, potenci (dzimumspēju) un impotenci (dzimumnespēju), apkārtējie uztver un novērtē nevis vienkārši kā fizioloģiskas īpatnības (piemēram, redzes asumu, skābes saturu kuņģa sulā utt.), bet gan kā personības pozitīvu vai negatīvu īpašību, tāpat kā, piemēram, drosmi vai glēvumu, taisnīgumu, godīgumu vai negodīgumu. Tā izskaidrojama cilvēka cenšanās gūt panākumus seksā vai vismaz radīt apkārtējos šādu ilūziju. Seksuālās spējas kļūst par goda lietu, bet nespēja – par negodu.

Daudzie seksuālie sakari pusaudžu vidū bieži veidojas tāpēc, ka viņi grib izskatīties pieauguši, vareni, lieliski, spējām un panākumiem apveltīti, apbrīnojami utt. utt. Vēlāk šīs tieksmes pāriet uz jaunekli un jau pieaugušu vīrieti. Bēdīgi, ja jaunais cilvēks nevar lepoties ne ar ko citu, kā vienīgi ar «panākumiem» (bieži visai apšaubāmiem) pie sievietēm. Nevajadzētu aizmirst, ka šiem «panākumiem» var būt arī citi cēloņi, ne tikai spējas un prasme «mīlēties» (materiālā situācija, vecāku stāvoklis sabiedrībā, paredzamais materiālais nodrošinājums u. c.).

Lielākā daļa donžuānu ir seksuāli mazspējīgi, bet to slēpj zem seksuālas izlaidības maskas un pašsacerētiem stāstiņiem par gūtajām «uzvarām». Tāpat frigidas sievietes pulcina ap sevi vīriešus un atdodas viņiem, lai maskētu savu nepilnvērtību (cīņa par seksuālo nozīmību, seksuālo statusu). Šādi cilvēki samaitā daļu jaunatnes. Tas var notikt arī ar pārējiem, ja negādāsim par dzimumaudzināšanu.

Jāsaprot, ka cilvēks nav tikai seksuāla (bioloģiska), bet arī sociāla būtne. Viens no galvenajiem dzimumaudzināšanas uzdevumiem ir ieaudzināt uzskatu, ka dzimumakts bez mīlestības ir sevišķa vājuma pazīme – infantīlisms, kas veicina perverses.

Dzimumtieksmes novirzes lielā mērā veicina trūkumi personības attīstībā, kas kavē personības vērtīgo īpašību attīstību. Primitīviem cilvēkiem, kas nav spējīgi, piemēram, uztvert mākslu, kam sveša jaunrade, kas neprot aizrautīgi strādāt utt., kā arī vienpusīgi attīstītiem un audzinātiem cilvēkiem seksuālā aktivitāte var kļūt par vienīgo pašapliecināšanās avotu, par darbību, kurā viņš apzinās savu sabiedrisko nozīmību, ka ir kādam vajadzīgs (protams, apzinās to tikai pats savās iedomās). Šāda degradācija (infantīlisms, dezorientācija) savukārt ir šķērslis personības īpašību izveidei. Jādomā, ka tas ir katram saprotams.

Esam nonākuši pie secinājuma, ka dzimumsakari līdz kritiskajai robežai sagatavo augsni novirzēm, bet labākajā gadījumā aptur virziņš šīs robežas un brieduma sasniegšanai.

Tikai indivīda bagātināšanās ar cilvēciskām vērtībām pieklusina spraigo cīņu starp bioloģisko un sociālo, kas ir sevišķi asa līdz kritiskajai robežai. Tomēr tas ir vienīgais pareizais ceļš un līdzeklis dzimumaudzināšanā un orientācijā.

Dzimumattiecības varam aplūkot trīs aspektos. Pirmajā aspektā tas ir sugas bioloģiskā turpinājuma veids, otrajā – divu abpusēji mīlošu cilvēku saskaņas līdzeklis. Trešajā aspektā dzimumsakari ir baudas ieguves līdzeklis. Tiem ir terapeitiska nozīme saprātīgi un pareizi orientētam cilvēkam, bet pārmērīgi un kroplīgi tie (tāpat kā alkohols un narkotikas) var apdullināt cilvēka saprātu. Šādā nozīmē dzimumsakari, tāpat kā citi baudas līdzekļi, demoralizē personību – tāpat to nozīme ir negatīva. Tad mums ir dārišana ar erotomāniju vai citām novirzēm (atkarības stāvoklis).

Erotomānija, kā jau teikts, ir viens no izplatītākajiem izkropļojumiem. Pret to jāvēršas, jo erotomāni visvairāk samaitā jaunatni. Viņi savu seksuālo nepilnību dēļ ir seksuāli lielībnieki, pornogrāfijas, seksuālās revolūcijas galējību propagandētāji un naidīgu ideju paudēji. Viņi var radīt sev līdzīgus indivīdus, turklāt vairāk nekā spējam iedomāties. Viņi samulsina normālos jauniešus, kas nespēj viņiem tikt līdzī un sāk sevi uzskatīt par nenormāliem, dažkārt pat iedvēš sev domu, ka ir impotenti.

Erotomāni citos izraisa psihogēno impotenci, kas sagrauj mīlestību un ģimeni. Viņi veicina jauno cilvēku pāragrus, nevēlamus dzimumsakarus. Šī novirze cilvēkam visproduktīvākajā laikā – jaunībā traucē un kavē zināšanu, izglītības, garīgās kultūras, nepieciešamo darba iemaņu apguvi, nedod iespēju kļūt par personību. Tā ir šķērslis harmoniskai, cilvēka cienīgai dzīvei un pilnvērtīgai, noturīgai mīlestībai, rada pieprasījumu pēc prostitūcijas. Tas nav autoru atklājums. To pasludinājis jau Z. Freids 20. gadsimta sākumā.

Vēl par citiem seksuālo noviržu veidiem

Par īsto autoerotismu – narcismu – jau rakstījām. Pieminējam arī onanismu kā dezorientāciju. Pienācis laiks aplūkot onanismu nopietnāk, jo ar to jaunībā nodarbojas ap 98% vīriešu un 54% sieviešu. Bieži tas izraisa onanistā grēka sajūtu un līdz ar to seksuālo patoloģiju.

Ar onanismu jeb masturbāciju saprot darbību, kad cilvēks pats apzināti ar rokām vai domās aizskar savus dzimumorgānus, lai ar glāstiem vai citādām manipulācijām izraisītu arvien pieaugošu seksuālo uzbudinājumu un orgasmu. Te notiek tas pats, kas dzimumakta laikā. Starpība tikai tā, ka nav otra cilvēka – jutekliskuma objekta – vai arī tas eksistē tikai iztēlē. Parasti iedomātos tēlos onanists meklē kaut ko tādu, kas viņam realitātē ir grūti sasniedzams. Tēli apaug ar detaļām, ko

varētu uzskatīt par «samaitātām», ja tās pastāvētu īstenībā, bet tās kā iztēles rotaļu nedrīkst dēvēt par slimīgām izpausmēm.

Fantazēšana raksturīga arī pilnīgi veselīgiem, aktīviem un līdzsvarotiem cilvēkiem. Tikai pēc faktoru kopuma var noteikt, vai cilvēks ir «slims» vai «vesels». Šajos gadījumos fantāzijas atspoguļo cilvēka slēptās cerības un vēlmes, ko varētu (vismaz daļēji) piepildīt reālā seksuālā kontaktā ar mīļoto cilvēku, ja šis otrais cilvēks to apjaustu un atsauktos uz tām. Ģimene visbiežāk onanē cilvēki, kad partneris atsakās piemēroties vai arī partnera pieņemamības diapazons ir pārāk šaurs.

Onanisms ir ārkārtēja parādība tikai tajā izpausmē, ka cilvēks savu instinktu apmierina vienatnē ar sevi. Tā ir vientuļa cilvēka dzimumdzīve. Nevajadzētu aizmirst, ka dažkārt vientuļš var izrādīties arī ģimenes cilvēks – tā ir pati mokošākā un postošākā vientulība. Tā kā cilvēka vientulība (vispārpieņemtā un seksuālā nozīmē) ir parasta parādība, tad par tādu jāuzskata arī onanisms. Ļoti daudzi pētījumi pierāda, ka liela daļa cilvēku līdz 25 gadu vecumam sastapusies ar onanismu. Uzskata, ka ar to nodarbojušies vai nodarbojas 90% vientuļo vīriešu un 70% sieviešu. Šie skaitļi dažkārt var būt vēl lielāki. Tā notiek, kad cilvēki kļūst vientuļi – šķiras, zaudē vīru vai sievu, vai citu apstākļu dēļ, piemēram, ceļojumi, kari, gūsts, apcietinājums, laulātā drauga slimība vai partnera seksuālā vienaldzība.

Ne tikai jaunatne nodarbojas ar onanismu, lai atbrīvotos no seksuālās spriedzes. Onanē daudzi aktīvi, nosvērti, apdāvināti un garīgi veselīgi pieaugušie, īpaši neprecētas sievietes, kurām jāatsakās no dabiskām dzimumattiecībām. Tā viņi gūst ne tik daudz patīku, cik atbrīvošanos no vispārējā un nervu sprieguma. Onanisms ir izeja no veselībai un dzīvībai postošā stāvokļa, un būtībā to vajadzētu pat apsveikt. Daudzi precēti cilvēki, kas cieš no dzīvesbiedra seksuālā vēsuma, uzskata onanismu par drošāku savas neapmierinātās vajadzības nomākšanas veidu nekā ārļaulības attiecības, kas parasti ir ļoti bīstamas, it īpaši AIDS laikmetā. Daudzi precēti cilvēki izmanto šo paņēmienu, lai pilnīgi atbrīvotos no spriedzes, ja ar partneri kaut kādu iemeslu dēļ tas neizdodas un krāpšana ir pretīga.

Ja šo «normālību» vērtē pēc tās izplatības cilvēku vidū, onanisms būtu jāuzskata par normālu parādību. Daudziem ir grūti izprast, ka onanisms var būt arī pozitīvs, vajadzīgs un derīgs, ja kaut kādu iemeslu dēļ cilvēks ir spiests būt viens. Vēlāk uzzināsim, ka masturbācija ir ietverta seksterapijā, ja ir dažas novirzes dzimumdzīvē. Šāds uzskats gūst aizvien lielāku atbalstu ārstu vidū. Skaidrs, ka onanēšana nav kaitīga, jo tajā ir tāds pats, lai arī mazāk pilvērtīgs pārdzīvojums, kas precētiem ļaudīm atkārtojas tūkstošiem reižu. Nedrīkstam aizmirst, ka

dzimumakts ar nemīlamu partneri, tīri automātisks un bez vienlaicīgas garīgas savienošanās, ir daudz ļaunāks un kaitīgāks par onanismu.

Onanējot negatīvi pārdzīvojumi rodas tikai no vainas apziņas, kas visvairāk saistīta ar nezināšanu. Diemžēl vēl daudzos populārzinātniskos rakstos un brošūrās onanisms tiek nosaukts par netikumību, «pašpazemošanos», par bīstamu un kaitīgu ieradumu, kas izraisa šausmīgas sekas – muguras smadzeņu izžūšanu, galvas smadzeņu atmiekšķēšanos, stulbumu, psihiskas un veneriskas slimības, dzimumnespēju utt. Tas ir pilnīgi nepamatoti, jo nereti onanisms var būt vienīgais glābiņš.

Nepamatoto baiļu un vainas izjūtas dēļ šādus cilvēkus moka dažādi nepatīkami pārdzīvojumi un sajūtas, ko viņi uzskata par onanēšanas sekām. Nospiešu garastāvokli var izraisīt arī tas, ka onanēšanas laikā cilvēkam vienlaikus jābūt gan vīrieša, gan sievietes lomā. Sevišķi nomācošas dvēseles mokas var kļūt tad, ja cilvēks šaubās par savu sevišķību vai vīrišķību.

Pat tad, ja varētu atbrīvoties no aizspriedumiem un morāliem pārdzīvojumiem, lielākā daļa cilvēku joprojām uzskatītu onānismu par pazemojošu. Dvēseles dziļumos cilvēks pamatoti jūt, ka seksuālajām attiecībām jābūt saistītām ar cilvēciskām savstarpējām attiecībām un vispirms ar mīlestību. Turklāt ar onanismu saistītā vientulība ļoti spēcīgi nomāc seksuālo pārdzīvojumu. Lai arī ar prātu viss ir skaidrs, daudzi cilvēki nespēj pilnīgi atbrīvoties no dziļi ieskaņojušās vainas apziņas un secina, ka prātīgāk ir ierobežot onanēšanu. Viņi pamana, ka pēc tam uzmācas skumjas, kas vēl vairāk padziļina vientulību un liek meklēt mierinājumu onanisma izsauktā orgasmā.

Onanisms viegli var pārvērties par uzmācīgu paradumu, par kādu no iepriekš pārrunātajām novirzēm (dezorientāciju), kas nospiež cilvēku fiziski un morāli. Izeju no šī strupceļa nevar atrast ne ar pašsavaldīšanos, ne ar atsacīšanos. Tādi mēģinājumi daudzkreiz beigušies ar neveiksmi. Labākās zāles ir sabiedrība, tāpēc jāvairās no vientulības. Cilvēkiem pašiem jādara viss iespējamais, lai iegūtu jaunus kontaktus, iespējas domu apmaiņai, kuras mērķis ir ne tikai draugu un domubiedru meklējumi, bet bagātināšanās ar jaunām garīgām vērtībām un jaunu aizraušanos. Tikai tas var glābt no onanisma izraisītajiem pārdzīvojumiem un novirzēm.

Par onanismu tik sīki runājam tāpēc, ka tas ir viens no seksuālo psihotraumu cēloņiem, kas vēlāk noved pie traucējumiem dzimumdzīvē un arī tāpēc, ka tas var kļūt par vienīgo dzimumtieksmes apmierināšanas veidu, tātad dezorientētāju. Onanismu ierobežo tikai ar sevis pārgurdināšanu apgūstot zināšanas vai attīstot sevī kādu talantu. Tā ir

sublimācija, bet, ja cilvēks visu savu seksuālo enerģiju pārvērš radošajā, viņš virzās uz ģenialitāti. Tad tā ir supersublimācija. Te jāpiezīmē, ka onanējošie gan atpaliek mācībās, gan ātri nogurst un līdz ar to atpaliek no saviem vienaudžiem.

Ne tik detalizēti pakavējāmieš pie tieksmes uz dzīvniekiem (sodomija), liķiem (nekrofilija), pie partnera dievišķošanas un erotiskā baudījuma no pretējā dzimuma apģērba, sevišķi no veļas aplūkošanas vai atsevišķu ķermeņa daļu vērošanas (fetišisms). Var notikt arī tā, ka cilvēks gūst dzimumapmierinājumu pārgērbjoties pretējā dzimuma drēbēs (transvestisms). Dzimumapmierinājums var arī rasties, vērojot uzbudinošas parādības, dažkārt ar seksuālu saturu. Tas var būt kino, mūzika, teātra izrāde utt. (vuaierisms). Var būt seksuāla sliekme uz maziem bērniem (pedofilija). Arī šīs novirzes var rasties «hormonālo vētru» laikā jau iepriekš aprakstītajā veidā. Bīstams, lai arī mazākā mērā, ir arī otrs pārejas periods – klimaktērijs, bet tas jau vairs neattiecas uz dzimumaudzināšanu.

Stāstot par čēkas izmeklētājas uzvedību, atzīmējam, ka visu pa durvju «actiņu» noskatījās sarkanarmietis. Tajā laikā šī deviācija (noskatīšanās) bija samērā reta parādība, salīdzinot ar sadismu un mazohismu. Mūsdienās, kad «hormonālo vētru» pārņemtiem pusaudžiem kļuvušas pieejamas videopornofilmas, šī deviācija ir daudz plašāk izplatīta. Noskatoties tādas filmas un gūstot seksuālu apmierinājumu, (arī bez tā) viņiem tas kļūst par pieradumu. Vēlāk jau ar filmu vīen ir par maz, rodas vajadzība vērot citu cilvēku dzimumaktu dzīvē. Šim nolūkam tiek rīkotas seksuālas grupu orgijas, kurās daļa dalībnieku atklāj savu šīs patoloģijas izraisīto impotenci. Tā viņi laupa sev iespēju kaut kad izveidot ģimeni.

Par deviāciju profilaksi runāsim turpmāk, jo daļa autoru deviācijām pieskaita arī prostitūciju un, ņemot vērā tās mērogus, veltīsim tai visu nākamo nodaļu.

No deviācijām, kuras vecāki un skolotāji nemaz neievēro vai arī nenovērtē kā seksuālas perverses, varētu nosaukt tādu sadisma paveidu, kā saliromānija – kāda cita skolēna drēbju aptriešana (iekavās pacientu skaits, kas vesti uz terapiju). Ja aptraiģšana notiek ar spermu, to sauc par pollucionismu (2). Reniflekss (*osphresiophilia*) (4) ir parādība, kad seksuāli izlādējas, apostot partneri. Psiholagnija (7) – seksuālais apmierinājums iztēlē (psihoonanisms). Pirolagnija (13) – tieksme uz dezināšanu. Pikacizms (4) – tieksme urinēt, lai apslāpinātu otru cilvēku. Partenofilija (*parthenophilia*) (1) – lezbisms pret nevainīgām meitenēm. Visbiežāk tas izpaužas nevainīgu meiteņu apsmiešanā, lai piedabūtu viņas pie himēna deflorācijas, kas tādai lezbietei ir augstākais baudījums.

Novēro arī autosadismu (4). Parasti domā, ka tā ir sevis izcelšana – redziet, kā es varu, cik es vīrišķīgs! Īstenībā tā ir perversija. Aprodisiomānija (*aphrodisiomania*) (4) ir slimīga psiheksācija jaunu līdzekļu meklēšanā, lai paaugstinātu seksuālo uzbudinātību (hormonu lietošana, lodīšu vai riņķīšu iešūšana dzimumorgānos, speciālu prezervatīvu kolekcionēšana, pornogrāfijas iegāde u. c.). Diezgan bieža parādība ir vampīrisms (3) – tīksmināšanās, redzot tekošas asinis, piemēram, no deguna. Koprofemija (*koprophemia*) (2) – tieksme lamāties necenzētiem vārdiem otra dzimuma klātbūtnē. Grafolagnija (*grapholagnia*) (7) – ēku sienu, žogu, tualetes telpu aprakstīšana ar neķītriem vārdiem un zīmējumiem, un vēl daudzas citas.

Raugoties uz mūsdienu (tagad gan jau mazliet pierimušo) seksbumu, šādas perversijas var izraisīt arī riebumu pret pretējo dzimumu – misandriju un misoginiju, kuras nākas ārstēt vēlāk, kad pienācis laiks dibināt ģimeni vai ģimene jau nodibināta (69). Agrāk domāja, ka tās ir sekas tam, ka vecāki maz skaidrojuši bērniem dzimumdzīvi.

Tā kā novirzes sākas skolā, skolotājiem, vecākiem, skolu psihologiem un arī vecāko klašu skolēniem (viņiem bieži nākas būt par jaunāko audzinātājiem mājās) ir jāzina izplatītākās deviācijas un jāprot ar tām tikt galā jau pašā sākumā. Kauslība kā seksualitātes sastāvdaļa mostas pirmā. Tā var attīstīties tālāk dažādās ar sadismu saistītās deviācijās. Sniegsim pazīstamāko deviāciju sarakstu, jo to uzskaitījumu un skaidrojumu lasītājs diez vai literatūrā atradīs.

Afrodiziomānija – līdzekļu meklēšana, kas paaugstina seksuālo uzbudinājumu (hormonu lietošana, lodīšu iešūšana dzimumlocekli, speciālu prezervatīvu, pornogrāfijas kolekcionēšana u. c.)

Aidiomānija – paaugstināta seksualitāte vīriešiem (zēniem).

Algolagnija – seksuālā bauda, ko sagādā citu cilvēku fiziskas sāpes. Sadisms bez dzimumakta.

Aprodisiomānija – pastāvīga līdzekļu meklēšana, lai uzturētu paaugstinātu seksuālo uzbudinājumu.

Autofīlija – dzimumtieksme pašam pret sevi (autoerotisms, autoerastija).

Automonoseksuālisms – fetišisms, kad fetiša objekts ir paša ķermenis.

Autosadisms – sevis izcelšana, demonstrējot citiem savas ciešanas, lai pierādītu vīrišķību, spēku.

Azartolagnija – seksuālā enerģija pārslēgta (sublimēta) uz azartu.

Biseksualitāte – tieksme pēc abiem dzimumiem.

Brunhildes sindroms – konflikts (pretstata vietā) sievietēm starp glāstītiem un agresiju.

Deflorators – nezinātnisks jēdziens, ieviesies dažās skolās, ar ko apzīmē zēnus, kurus visbiežāk uzaicina saplēst nevainības plēvi (deflorēt), jo viņiem jau ir pietiekama pieredze. Diemžēl ir meitenes, kas nevainību uzskata par kaunu.

Dendrofilija – koku mīlēšana (fetišisma paveids).

Dipoldisms – sadistiska audzināšana, sitot un pazemojot.

Dzimumaberācija (*aberratio sexualis*) – dzimumdeviācija (pervertitāte).

Efebofilija – tieksme pēc jauniem zēniem, pedofilijas paveids.

Eksaudirisms – akustiskais vuacirisms. Seksuālā apmierinājuma gūšana, noklausoties dzimumaktu.

Ekshibicionisms – tieksme publiski demonstrēt savus dzimumorgānus. Tam ir vairāki paveidi. Vuacirisms ir ekshibicionisma pretstats un vienotība.

Ergofilija – perverse, kas izpaužas sportistu, kultūristu vērošanā, tā gūstot seksuālu baudu.

Erotodromomānija – tiesme uz klaiņošanu (bēgšana no stundām, no mājām), kam vienmēr ir neapzināts seksuāls raksturs. Jāārstējas pie seksologa, kam ir psihoterapeita pieredze.

Erotografomānija – ekshibicionisma paveids, aprakstot intīmas ainas.

Eteromānija, efiromānija – līmes vai citu vielu ostīšana, saņemot šajā procesā seksuālu pamierinājumu.

Fetišisms – dzimumuzbudinājums iestājas tikai ar neadekvātu kairinātāju (fetišu). Tas attiecas arī uz seksuālo lielību, kas kādreiz piemita tikai zēniem (ne jau visiem), bet tagad arī daļai meiteņu, lietišies pat ar savām prostitūtas gaitām.

Flagelācija (dipoldisms) – sadisma paveids, kad seksuālo apmierinājumu panāk, sevi sitot vai emocionāli pazemojot.

Frotāža (froterisms) – seksuālā apmierinājuma panākšana cilvēku sablīvījumā, piespiežoties un trinoties gar citu cilvēku ķermeņiem. Var būt arī homoseksuāls.

Gerokomija – vīriešu perversija. Pedofilijas paveids, kad vīrietis uzskata, ka nevainīgas meitenes pavedināšana viņiem atgriež jaunību. No tās īpaši jābrīdina meitenes, jo šādi vīrieši pavedina bērnus.

Gerontofilija – pedofilijai tuva tieksme pret vecākiem cilvēkiem, kuri, tāpat kā bērni, nespēj pretoties.

Geterohromofilija – tieksme pēc citas ādas krāsas partnera (fetišisma paveids).

Ginekofobija – bailes no meitenēm vai sievietēm.

Grafolagnija – sienu aprakstīšana un apzīmēšana ar neķītrībām.

Hedonisms – uzskats, ka dzīves mērķis un vienīgā vērtība ir seksuālās baudas un izpriecās.

Hiperseksualitāte – periods skolēna dzīvē, kad viņu pārņem seksuālas fantāzijas un darbības (dabīga parādība), tomēr to nepieciešams piebremzēt un ievadīt normālā gultnē (sublimācija). Nekādā gadījumā to nevajadzētu censties pastiprināt un veicināt.

Homoerotisms – apspiests homoseksuālistisms, kas moka psihi. Tādi bērni atpaliek mācībās.

Homofobija – naidis pret homoseksuālistiem.

Homovestisms – seksuālā deviācija valkāt tā paša dzimuma, bet citam piederošas drēbes.

Incests – dzimumdzīve vai dzimumsakars ar tuvu radnieku. Diemžēl notiek biežāk, nekā pieņemts uzskatīt.

Ikonolagnija – dzimumuzbudinājums rodas, aplūkojot gleznas vai zīmējumus (pigmalionisma paveids).

Kleptolagnija – seksuālā enerģija pārslēgta (sublimēta) uz zagšanu.

Koprofēmija – seksuālu baudu saņem, izrunājot necenzētus vārdus. Neķītra lamāšanās pretējā dzimuma pārstāvja klātbūtnē.

Koprolagnija – tieksme pēc ekskrementiem.

Korofilija – tieksme pēc mazām meitenēm.

Kunilingus (*lambitus*) – sievietes dzimumorgānu uzbudināšana ar mēli un lūpām.

Lezbisms – sievietes seksuālās tieksmes un baudas apmierināšana ar sievieti.

Mesalinisms – orgijas, kuras sarīko sievietes vai meitenes, reizēm iesaistot arī vīriešus.

Mizandrija – sieviešu naidis un riebums pret vīriešiem.

Mizoginija – vīriešu riebums pret sievietēm.

Nekrofilija – dzimumtieksmes apmierināšana ar liķi.

Nekrosadisms – liķu (parasti dzīvnieku) kroplošana, izjūtot seksuālu baudu.

Neķītra darbība – tieksme seksuāli apmierināties bez redzamas seksuālas darbības (to slēpj). Piemēram, kāds skolotājs vajā skolēnu vai otrādi.

Nimfofilija – tieksme pēc nenobriedušām meitenēm.

Onanisms fantāzijā – mājās vai klasē fantazējot, pusaudzis nonāk līdz orgasmam.

Onanofobija – parasti nepamatotas bailes no onanisma, kas var novest pie nopietniem psihes traucējumiem un pat pašnāvības.

Osfrezofilija – seksuāla izlādēšanās, apostot partneri.

Pagizms – vecāku dāmu tieksme pēc jauniem vīriešiem, jaunekļiem.

Partenofilija – lezbisms pret nevainīgām meitenēm, lezbiete, kas mīl tikai nevainīgas meitenes un tās pavedina. Tas ir ļoti bīstami skolās, jo šāda

lezbiete cenšas saplēst nevainības plēvi. Ir bijuši gadījumi, kad ar šo patoloģiju slimo pat ginekologi (to soda kā izvarošanu). Tas ir pedofilijas paveids.

Pasīvā algolagnija – padevība, kas izraisa seksuālo apmierinājumu.

Pasīvais flagelantisms – seksuālais apmierinājums no pēršanas.

Pasivisms – mazohisma paveids.

Pāžisms – stāvoklis, kad izpilda visas sievietes iegribas.

Pederastija, pederasts (urnings) – vīrieša seksuālās tieksmes apmierināšana ar vīrieti. Aktīvo pederastu dēvē par pedikātoru, pasīvo par androfilu.

Pedikācija – anālais dzimumakts.

Pedofilija – (infantoseksuālisms, paderozijs) seksuāla tieksme pret bērniem. Parasti bērna dzimumam nav izšķiroša nozīme.

Pigmalionisms – dzimumuzbudinājums rodas, aplūkojot statujas.

Pikacizms, ekskrementofilija – smērēšanās ar urīnu, fekālijām u. c. izdalījumiem.

Pirolagnija – seksuālais apmierinājums, kas rodas kaut ko aizdedzinot, vērojot paša radītās liesmas. Tieksme uz dedzināšanu.

Pollucionisms (saliromānija) – attiecas uz sadismu un ir sievietes drēbju apziešana ar spermu (atklāti vai slēpti).

Pornografomānija, pornolagnija – rakstiska, literāra ekshibicionisma forma, kad visbiežāk apraksta savas fantāzijas erotiskas ainas.

Presbiofilija (gerontofilija) – tieksme uz veciem cilvēkiem.

Promiskuitāte (satiriāze, nimfomānija) – patoloģiska tieksme mainīt partnerus (reizēm aiz tās slēpjas garīga slimība vai tāda ar laiku var rasties).

Prostitūcija – plaši tulkojams jēdziens. Šaurākā nozīmē samaksas (atlīdzinājuma) pieprasīšana par dzimumaktu. Ne vienmēr atlīdzinājumam jābūt naudā. Reizēm notiek pat laulāto starpā. Sava ķermeņa (miesas) pārdošana vai atdošana. Dzimumakts bez mīlestības, kopošanās ar jebkuru partneri ar vai bez samaksas. Pilnīgs garīguma trūkums dzimumsatiksmē. Ar to robežojas promiskuitāte – robeža te grūti saskatāma.

Pseudohomoseksuālists – cilvēks, kas seksuāli apmierina homoseksuālistu, pats tāds nebūdam.

Pseudoperverses – fantāzijas par perversu dzimumdzīvi, tieksme pēc tādas. Tomēr dominē normāla dzimumdzīve.

Psihiskais onanisms (psiholagnija) – seksuālais apmierinājums iztēlē. Orgasms, kas notiek tikai vienatnē fantazējot. Bieži tas notiek neinteresantā mācībstundā paaugstinātas seksualitātes fāzē.

Psiholagnija – seksuāla apmierinājuma gūšana iztēlē (psihoonanisms).

Reniflekss – baudas iegūšana no partnera smaržas. Pēdējā laikā smaržas ražo un reklamē masveidīgi, tās var nonākt skolās kā savdabīga narkotika.

Saliromānija – tieksme notraipīt cita cilvēka drēbes. Sadisma paveids. Ja notraipīšana notiek ar spermu, to sauc par pollucionismu.

Sapfizms – būtībā lezbisms (skolās bieža, bet parasti islaicīga parādība, var būt neapzināta).

Seksuālais narcisisms – fetišisma paveids, tiksmīnāšanās ar kādu priekšmetu vai paša ķermeni.

Seksuālais vampīrisms – sadisma paveids ar fetišismu, kad nepieciešams redzēt partnera asinis. Var nonākt pat līdz partnera noslepkavošanai. Piemīt gan vīriešiem, gan sievietēm. Ja slepkavo dzīvniekus, tad to apzīmē par zoovampīrismu.

Seksuālā inversija – stāvoklis starp homoseksuālismu un transvestismu.

Servilisms – mazohisms, perversi mīlot stāvokli, kad upuris ir sasaitīts, ieslodzīts, nespējīgs pretoties.

Sodomija (zoofilija, bestialisms) – dzimumdzīve ar dzīvniekiem.

Sodosadisms – seksuālais apmierinājums mokot dzīvniekus.

Transseksuālisms – sevis uzskatīšana par piederošu pretējam dzimumam ar tieksmi mainīt pašreizējā dzimuma pazīmes, bieži pat ejot uz veselībai bīstamiem pasākumiem.

Transvestisms – seksualitātes agresīvā puse vīrietim kļuvusi sievišķīga, pasīva un viņš sāk lietot relišerus, kas dabiski piemīt tikai sievietēm. Bieži tā ir pārgērbšanās pretējā dzimuma apģērbā, kosmētikas lietošana u. c. izdarības. Transvestisms bieži saistās ar citām deviācijām.

Triolisms – grupveida sekss.

Uranisms – pederastija, pie kuras sieviete riebjas un dzimumtieksme ir tikai pret vīriešiem, ar kuriem to arī apmierina. Šādu perversiju prostitūtas ir hastleri, kas pēc savas dzimumtieksmes var būt arī normāli.

Urofilija – seksuāls uzbudinājums rodas no urīna smakas. Iespējams, ka savu lomu te spēlē urīnā esošais muskuss.

Urolagnija – seksuālās baudas iegūšana, manipulējot ar urīnu. Tādi cilvēki bieži propagandē urinoterapiju dažādu slimību, pat vēža ārstēšanai. Protams, tas nevar dot pozitīvus rezultātus. Tādi pacienti pat neapzinās, ka ir šāda perversa cilvēka seksuālie partneri. Tie, kas izjūt baudu, dzerot urīnu (urinofagija) ietilpst šajā pat grupā.

Vampīrisms – tiksmīnāšanās par tekošām asinīm, piemēram no deguna vai ievainojuma.

Vuaeirisms (skoptofilija, vizionisms, mikroskopija, skoptofilija) – seksuāla apmierināšanās, novērojot cita pāra dzimumaktu (arī pornofilmā), atkailinātu pretējā dzimuma ķermeni (striptīzu).

Zoofilija – tiesme pēc dzīvniekiem.

Zoosadisms – dzīvnieku kropļošana, kas parasti vēlāk pārtop parastajā sadismā.

Reliēeru patoloģija. Proceptivitātes pārņemšana vīrietim. Transvestisms un psihoterapijas loma

Par reliēeriem runājām jau monogrāfijā «Mīlestības vārdā» un visās septiņās pēc tam iznākušajās grāmatās, kā arī zinātniskajos un populārzinātniskajos rakstos – kopumā vismaz 66 reizes, jo tiem ir milzīga nozīme gan seksualitātes noteikšanā (pasīvā agresija sievietes seksualitātē), gan sievietes un vīrieša mīlas attiecību veidošanā, gan jaunās paaudzes socializēšanā un audzināšanā. Jau dzīvnieku pasaulē reliēeri ļauj mums saprast dzīvnieku mātišu seksuālo uzvedību, bet cilvēku sabiedrībā sieviešu mīlestības izpausmes, kas dod iespēju noteikt mīlestības pakāpi, tās īpatnības un novirzes. Mācība par reliēeriem ir svarīga seksoloģijas sastāvdaļa.

Fizioloģisko reliēeru jomā vismagākā patoloģija ir transseksuālisms, kad cilvēks atsakās no sava dzimuma un likvidē to ķirurģiskā ceļā (vīrieši vēlas iegūt sieviešu reliēerus, sievietes – no tiem atteikties). Skaidrs, ka te ir vēl dziļāka patoloģija dzimuma un seksualitātes bioķīmijā un citās sastāvdaļās, bet pamatu pamatos tā tomēr ir reliēeru patoloģija, jo izmainīt hromosomu XX uz XY vismaz pagaidām nav iespējams. Iekšējās izmaiņas izpaužas ārējās – reliēeru maiņā.

Dziļāk niansētāko – aromātisko reliēeru, balss tembra u. c. reliēeru izmaiņas ir daudz grūtāk panākamas. Mākslīgi izveidotās krūtis, dzimumorgāni u. c. tikai daļēji pilda reliēeru lomu, jo dzimumuzbudinājuma laikā reti kad mainās, kas notiek ar īstajiem bioloģiskajiem reliēeriem. Fizioloģisko reliēeru jomu esam izpētījuši tikai normālā variantā, tāpēc padziļināti par to patoloģijas gadījumiem nediskutēsim. Toties pie novirzēm otrās pakāpes (psiholoģiskajos) reliēeros no sekso-patologa viedokļa pakavēsimies īpaši.

Viena no visdziļākajām izmaiņām šajā reliēeru grupā ir transvestisms, kuru pēdējā laikā esam novērojuši un arī detalizēti pētījuši 28 vīriešiem. Tas nenozīmē, ka šādu noviržu ir maz. Viegļā formā, kad cilvēks pats tiek galā ar šo seksualitātes patoloģiju (pēc ekspedīcijas datiem un novērojumiem klubā «Panaceja»), tās varētu būt pāri par 27% cilvēku (pēc Kinsī skalas 2 - 3 punkti). Visbiežāk viņi paši neapzinās šo patoloģiju, bet tieksmi pārgērbties pārvar ar gribasspēku.

Parasti šī patoloģija nemēdz kombinēties, kā tas bieži vērojams citās deviācijās. Vīrietis apzinās savu īsto dzimumu, viņam piemīt normāla dzimumtieksme, tikai seksualitātes otrā puse (tās pretpols) ir pasīvā agresija (kā tas ir sievietēm) ar visiem tās atribūtiem – pretējā dzimuma apģērba valkāšana, sākot no veļas līdz virsdrēbēm, apaviem, kosmētiku, matu sakārtojumu utt. Mainās arī gaita, citas ķermeņa un seksuālās (erotiskās) «valodas» sastāvdaļas. Daudzus transvestītus nevar atšķirt no sievietēm, tie pārgērbšanās lēkmju laikā ir pat vēl kārdinošāki par sievietēm.

Bieži tautā transvestītus pieskaita pie homoseksuālistiem, bet ir tieši otrādi – tie viens no otra novēršas. Mūsu apsekotie bija pat homofobiski noskaņoti. Lezbietes viņus atmaskoja uzreiz, bet to nevar teikt par normālām sievietēm. Lezbietes ar transvestītiem neielaižas nekādos sakaros, lai gan viņi atgādina sievietes un ir ar izteiktu dzimumtieksmi pret tām.

Pētot apsekotos transvestītus, visi bija precējušies, viņu sievas (vismaz 75% no tām) to zināja un vairāk vai mazāk pacieta. Pēc mūsu pārlicības, patoloģija bija izveidojusies šādās psihoseksuālās attīstības stadijās (fāzēs).

Kā tabulā redzams, galvenās fāzes, kad rodas seksualitātes vīrišķās aktīvās agresijas pārtapšana sievišķās pasīvās agresivitātes izpausmēs – relišeros, ir nulles fāze un edipālā fāze, kad notiek identifikācija. Katra sieviete zina, ka jaunas, modernas un labi piestāvošas kleitas uzvilšana ir patīkams pārdzīvojums, kurā piedalās (apzināti vai neapzināti) erogēnās zonas. Praktiski tas ir emocionālais orgasms.

Ģimenes stāvoklis	Fāzes				
	Nulles	Orālā	Edipālā	Pusaudzā vecums	Neno-skaidrots
Pilna, harmoniska		1		1	1
Pilna, konfliktējoša	4			3	
Nepilna, tikai māte	6		16	14	
Nepilna, tikai tēvs		1		1	
Traumējoši faktori	1		1		
Subkultūras ietekme			24		
Sieviešu atgrūšana	?			14	
Kopā:	11	2	28*	19	1

Tabulā arī redzams, ka bērni edipālajā periodā, augdami nepilnā ģimenē (tikai ar māti), intuitīvi izjūt šo pārdzīvojumu, un, ja mātei tas ir ļoti izteikts (sievietēm šis izjūtas ir dažādās pakāpēs), arī bērna intuitīvā uztvere kāpinās – abas smadzeņu puslodes darbojas pēc labās puslodes tipa, tātad ar dubultu intuīciju. Pie tam šādas mātes (vismaz daļa no viņām) arī savus bērnus cenšas greznāk un sievišķīgāk apģērbt, iedvešot zēniem transvestisma baudu.

* Pastiprinājumu ieguva edipālajā vai citā fāzē, tāpēc skaitļa uzslāpošanās – kopā 28 vīrieši.

Jādomā, ka arī grūtniecības periodā (nulles fāzē) māte rotājoties tiksminās ar emocionālo orgasmu, izslēdzot fizioloģisko. Ja auglis ir meitene, tas būtu pat vēlams, jo stiprinātu nākamās seksualitātes pasīvo agresivitāti.

Transvestīti citādi ir veseli cilvēki, tikai ar daļēji samainītu seksualitāti. Izvēloties sievas un gribot apprecēties, viņi priekšroku dod sievietēm, kuras savā starpā viņu dēļ cīnās (tā tas bija ar visiem 28 novērotajiem vīriešiem), un apprecas ar uzvarētājām, kuras kļūst par līderēm ģimenē, no tā gūstot apmierinājumu. Pēc tam viņas samierinās ar vīra transvestismu.

Ja sieviete grūtniecības periodā, pārgērbjoties jaunās drānās vai rotājoties, pārdzīvo lielu labsajūtu un tajā pašā laikā izjūt vēlmi, lai piedzimtu meita – arī tas var ietekmēt nākamo dzimumu. Meitenēm tas, protams, nekaitē, bet zēni var iegūt patoloģiju – kļūt par transvestītiem. No mūsu iepazītajiem 28 pacientiem 24 bija erogēnās zonas pēc sievietes tipa. Iespējams, ka tāpēc arī ir baudas sajūta «ar visu ķermeni», kā to stāsta seksuāli normālas sievietes vai arī tās, kuras tādas kļuvušas pēc mūsu transa seansiem.

Visi mūsu apsekotie transvestīvie vīrieši bija precējušies (varbūt sievu neapmierinātība lika viņiem meklēt ārstu). Viņi visi bija heteroseksuāli, vismaz neviens no viņiem par geju sevi neuzskatīja. Nevienam neatradām autoerotismu, fetišismu vai citas deviācijas. Vienīgi darba izvēlē viņi sevi vērtēja augstāk par savām spējām, 2/3 noliedza fizisko darbu, kas vairāk būtu piemērots vīriešiem. Lai gan literatūrā atradām datus, ka daļa transvestītu ir biseksuāli, mūsu nelielajā grupā tas neapstiprinājās. Viņi neonanēja, bija precējušies, bet, kā jau teicām, pārgērbjoties izjuta emocionālo orgasmu. Viņiem bija tieksme (19 no 28) parādīties sabiedrībā sievišķīgā apģērbā, tomēr galvenokārt tālu no mājām un pazīstamiem cilvēkiem. Gandrīz visi 28 pacienti pārgērbušies fotografējās (līdzīgi maniakiem, sadistiem, zagļiem, kuriem patīk zagto mantu fotografēšana), pagarinot starplaikus starp pārgērbšanās tieksmes lēkmēm, jo to aizstāja ar fotogrāfiju skatīšanos.

Ļoti dziļu transvestismu devē par transgenderismu, t. i., vīrietis vienmēr ir pārgērbies pretējā dzimuma apģērbā, lieto hormonus, lai izskatītos sievišķīgs. 50% no viņiem saslimst ar dzimumorgānu un krūšu ļaundabīgajiem audzējiem. Operāciju viņi negrib, jo nav transseksuāli un ciena savus vīrišķos dzimumorgānus. Mūsu novērošanā bija trīs šādi cilvēki (ne no minētajiem 28). Viens no viņiem nomira ar krūts vēzi, diviem bija ginekomastija (priekšvēža stāvoklis).

Minētajiem 28 cilvēkiem bija sadalīta dzīve nevis personība. Tas radīja neirotismu pāru attiecībās, tāpēc arī viņi vērsās pie psihoterapeitiem, bet ne lai ārstētu transvestismu.

Spēcīgā tieksme mainīt savu ārieni, lai līdzinātos sievietei, noved šos cilvēkus (vismaz pie mums) konfliktā ar sabiedrību. Viņiem var palīdzēt psihoterapeits vai tam sagatavots seksologs, kurš apguvis psihoterapiju un hipnoloģiju. Transvestītu konfliktu ar sevi vislabāk regulē tieši hipnoze. Par to liecina mūsu pieredze. Transvestisms nav izārstējams, vienīgi ar hipnoterapiju ir atvieglināms.

Arī seksuālajā uzvedībā (dzimumaktā) 26 pacienti pieprasīja no sievietēm raksturīgu priekšspēli, kas parasti vajadzīga sievietei. To apslāpējot, 21 no viņiem radās depresija, kas noveda pie speciāli sagatavotiem seksologiem.

Pārdzīvojumi, kas rodas šiem cilvēkiem nesaskaņās ar heteroseksuālajiem jeb «veselajiem», noved līdz psihosomātiski sociālajām slimībām (16) vai pat līdz pašnāvībai (1 mēģinājums).

Desmit mūsu pacientiem sievas pret vīru transvestītu izturējās ar izpratni, 11 mēģināja tos pāraudzināt, bet 7 uzvedās neadekvāti – gan piedodot, gan nosodot. No sievu attieksmes bija atkarīga mūsu novērojamo un ārstējamo pacientu veselība. Pēc pāru terapijas šī proporcija krietni vien mainījās par labu pacientiem (nesamierinājās tikai divi pāri).

Pirms apprecēšanās divpadsmit transvestīti bija mēģinājuši sadraudzēties ar lezbietēm vai gejiem, bet tikuši atraidīti.

Pusei no 28 pacientiem bērnu nebija vai arī bērni bija no sievu iepriekšējās laulības. Nevar nedomāt par socializāciju šādās ģimenēs. Par to mēs šīs ģimenes brīdinājam, bet rezultātus neesam novērojuši, jo bērni vēl nav izauguši.

Narcismu, erotomāniju, ekshibicionismu u. c. deviņi mēs transvestītiem nekonstatējām. Augsta seksualitāte bija vairāk nekā pusei, bet bija arī impotenti (7).

Transvestisms zināmā mērā padodas terapijai, ja to dara grupā (pēc anonīmo alkoholiķu principa), kurā pacienti var ierasties arī pārģērbusies, viņus māca medītēt vai (vēl labāk) pakļaujot transam, galvenokārt, lai regulētu attiecības ar sabiedrību.

Sieviešu vidū transvestītes neatradām. Viņu patoloģiskajai nosliecei vienmēr pamatā bija vīrišķais lezbisms vai kompleksa seksualitātes patoloģija, piemēram, sadisms, kas arī piemīt vīrišķā tipa lezbietēm. Te arī terapija pavisam atšķirīga.

Var izdarīt tikai vienu secinājumu. Šādas parādības profilakse var būt padziļināta dzimumaudzināšana, ar visu likumsakarību atklāšanu.

Šeit uzskaitīta tikai daļa no skolās novērotajām perversijām, kas īstenībā ir nedabiskas dzimumtieksmes apmierināšana ar tādām pašām sekām, kādas novēro pie agrīnas «dabīgas» tieksmes apmierināšanas. Slinkumam mācīties dabiskas sekas ir smadzeņu potenciālo spēju zaudēšana, parasti uz visiem laikiem. Labākajā gadījumā sekas ir spiesta pievēršanās smagam vai vienvēidīgam fiziskam darbam. Kas gan cits vēl atliek tādām, kurš nav gribējis mācīties skolas gados?

Reti kāds zina, ka arī smēķēšana un alkohola lietošana sakarā ar erogēno zonu dislokāciju ir perverses, kas tikai vēlāk kļūst par narkomāniju. Pēc palīdzības cilvēki šādos gadījumos vērsās reti, lai gan novērojumi rāda, ka perverses jaunatnes vidū vairojas. Par laimi daļa no tām ir pārejošas, bet savu ļaunumu tās ir pāspējušas izdarīt. Ir aizturēta garīgā attīstība, varbūt zaudēts vēl nenoskaidrots talants.

Pagaidām terapijā varam piedāvāt tikai transoloģisko sublimāciju, kuru Krievijā uzsāka Raikovs, bet Latvijā Saltups. Par rezultātiem jau esam ziņojuši «Latvijas Ārstu Žurnālā». Teiktais nenozīmē, ka sublimējami ir tikai patoloģiski jaunieši, bet katrs, kurš vēlas attīstīt savas spējas un talantu.

PROSTITŪCIJA – PERVERSIJU PERVERSIJA

Es tev lūdzu, vāverīte,
Aud man šķidrūs lindraciņus,
Lai tie puīši cauri redz,
Vai tā prece lieti der.

Lai bij laime, kam bij laime,
Jānišam laba laime –
Tam uzauga piecas vārpas
Viena salma galiņā;
Tam ar bija Jelgavā
Piecas maukas barojamas.

Latv. t. dz.

Seksuālā kopošanās ārpus laulības vienmēr izpau-
dusies divās galvenajās formās – kā prostitūcija un kā
konkubināts.

A. Forels

Fragmenti no impotenta vīrieša garas vēstules

*Pirmā neveiksme mani piemeklēja bordelī ar prostitūtu. Gāju es turp ne
tāpēc, ka ļoti gribētu. Vienkārši pagādījās tāds «kooperatīvas» pagrīdes iestā-
des «aģents», bet iestāde, kā vēlāk izrādījās, bija diezgan liela un labi orga-
nizēta. Tiesa, toreiz es domāju, ka braucu pie vientuļas sievietes, bet maksu no
manis iekasē precību organizēšanas kooperatīvs. Pats uzdevos par vientuļ-
nieku, gribēdams ar šo sievieti vienkārši izklaidēties.*

*Viss sākās ar to, ka sajaucu durvis. Domādams, ka eju pie «savas sievie-
tes», atvēru kādas durvis. No tā, ko es tur ieraudzīju, man mati saslējās stāvus.
Lielas istabas vidū stāvēja zārks. Tam apkārt dega sveces, bija pat vainagi.
Zārkā caurspīdīgā melnā ģērbā gulēja skaista «nelaiķe». Viņas acis bija aiz-
vērtas, smaržoja pēc skujām un vēl pēc kaut kā kapenēm specifiska. Es
apstulbu, skudriņas skraidīja man pa muguru. Laikam biju ilgi tā stāvējis un
«nelaiķei» apņika mana bezdarbība. Bez nevienas kustības viņas apģērbs
pašķīrās kā aizkars uz skatuves, atsedzot vispirms slaidas kājas, bet pēc tam
visu pārējo, patiešām īstenu daiļumu.*

*Es pat nepamanīju, kad ieskanējās klusa sēru mūzika, kas bija tik nepa-
rasta – it kā skaņas nāktu no manām smadzenēm. Neatceros, kā es atkal
atrados kāpņu laukumā, un tikai tad apjēdzu, ka man vajadzīgas citas durvis...
Vieglprātīgā profesionāle aiz tām man nepavisam nepatika. Varbūt tāpēc, ka
mani ārkārtīgi saviļņoja tikko redzētais. Viņa ļoti centās, bet erekcija man
neiestājās. Kad mēs abi nogurām un atpūzdamies flegmātiski gulējām līdzās, es
iejautājos, kas tur kaimiņu dzīvoklī īsti notiek.*

*– «Tā vēlas viņas klients,» – bija atbilde. Viņa nosauca tolaik ietekmīgas
personas vārdu un ar skaudību piebida – «Par to viņai ir jauka dzīve...» –
Tikai es kopš tā laika netieku vaļā no savas impotences...*

Vēstules autors lūdza izārstēt viņa slimību.

*Daži uzskatīja, ka šo nekrofilijas gadījumu izlasot, jaunatne tikai
uzjautrināsies. Nenobrieduši jaunieši droši vien, jo saskatīs te tikai*

neparastu situāciju. Tomēr, ja padomā, ka prostitūtas lomā varētu būt arī tava māte, māsa, varbūt nākamā dzīvesbiedre (gudras prostitūtas, beidzoties «ziedu laikiem», bieži cenšas izdevīgi apprecēties). Ko darīt? Raudāt vai cīnīties pret šo miesas un vienlaikus arī dvēseles iztirgošanu, izdabājot klientam? Bet pats klients? Vai viņš nav nožēlojams? Iedomājieties viņa pārdzīvojumus bērēs...

* * *

Zīmīte no zāles lektoram

Biju komandējumā. Restorānā iedzēris, taksi braucu uz savu viesnīcu. Šoferis ieteica man izklaidēties ar meitenēm. Aizbraucām. Tur piedāvāja mani apmierināt, ņemot mutē... Tikai par 5 latiem. Es gribēju pa istam, bet meitene (viņa arī izskatījās pēc meitenītes) teica, ka ir neskarta un dara tikai tā.

Tālāk zīmītes autoru interesēja fallācijas (tā sauc aprakstītās prostitūtas darbību) sīkumi.

* * *

Fragments no gonorejas slimnieka stāsta

Rajona centra pilsētiņas viesnīcā mums nācās dzīvot ilgi. Bijām ieraudšies uz kvalifikācijas celšanas kursiem. Mēs, vīrieši, drīz iepazīnāties. Izveidojām kompāniju. Vakaros sapulcējāmies vienā no numuriem un iedzērām. Reiz pie mums ienāca vīrietis vidējos gados un piesolīja meiteni. Cena bija liela, bet mūsu līdzekļi bija tuvu izsīkumam. Viņš ierosināja samest naudu un tad rindas kārtībā... Tā kā bijām piedzēruši, tūlīt pat piekritām. Izložējām savu kārtas numuru, bet pēc tam atbilstošā secībā devāmies pie «dāmas» citā istabā. Tomēr visi nepaspējām – pret rītu mūsu kopīgais «pirkums» paziņoja, ka viņai drīz jāiet uz skolu... Tā kā viņas suteners bija nozudis ar visu naudu, nācās vēlreiz viņai samest «ceļam». Mēs nebijām īsti pārliecināti, ka viņa ir pilngadīga, tāpēc steidzāmies tikt no viņas vajā. Tie, kas rindā bija pirmie, no rīta pirmie sajuta sāpes...

* * *

Neuzticīgas sievas stāstījums

Par prostitūtu mani piespieda kļūt ar neiedomājami viltīgu šantāžu. Sākumā paziņa stāstīja, ka redzējusi manu vīru kopā ar svešu sievieti. Atmodinājusi mani greisirdību, viņa ieteica atriebties ar neuzticību. Tūlīt arī gadījās kavalieris. Pēc kāda laika kļuva skaidrs, ka vīrs mani nav krāpis. Arī paziņa sacīja, ka varbūt kļūdījies. Pēc mēneša man parādīja fotogrāfijas, kas skaidri apliecināja manu neuzticību. Man piedraudēja, ka to visu redzēs vīrs, ja atteikšos apkalpot klientus. Man nebija izejas...

Šie piemēri attiecas uz lētu zemas klases prostitūciju, kas sāka pārpludināt mūsu sabiedrību jau stagnācijas gados. Pēdējā laikā tās «kvalitāte», pieaugot kvantitātei, ir kritusies. Sava loma ir «tirgus attiecībām», kas šajā sfērā pie mums parādījušās nesalīdzināmi agrāk nekā ekonomikā. Nav iespējams noteikt, cik prostitūtu mums ir, jo tā ir parādība ar slēptu un vēl neapzinātu pamatu (leduskalna zemūdens daļa), kas nepakļaujas uzskaitēi (sk. 25. zīmējumu). Mūsu prostitūcijas

raksturīga īpatnība ir tā, ka, spriežot pēc dažām pazīmēm, gandrīz puse no prostituētajiem ir vīrieši. Pēdējā laikā šī proporcija mainās.

Patlaban stāvoklis it kā atgriežas vecajās sliedēs. 70. un 80. gadu stāvokli var izskaidrot ar izteiktu ģimenes krīzi, vīriešu degradāciju un sociopātiju. Bet tās ir tikai pārdomas, kam zinātnisku pamatojumu pagrūti atrast. Ne tādēļ, ka to nevarētu pamatot, bet objektīvu materiālu trūkuma dēļ. Prostitūcijas struktūra (tās sastāvdaļu proporcijas) mainās ik pēc septiņiem gadiem. Savus pētījumus pārtraucām 1995. gadā, jo redzējām, ka gan varai, gan daļēji arī tiem, kas audzina jaunatni, tas ir pilnīgi vienaldzīgi. Vienīgi masu informācijas līdzekļi, lai pakutinātu lasītāju nervus, raksta par šo padibeņu pārstāvjiem, radot jaunām meitenēm iluzoru iespēju viegli nopelnīt, tādējādi palielinot latviešu meiteņu eksportu uz prostitūcijas lieluzņēmumiem Eiropā, uz kuru tagad citīgi ejam. Likuma par prostitūciju joprojām nav un pat ja to pieņems, tad laikam būs vēl viens likums, kurš nedarbojas.

Varam uzskatīt, ka galvenais prostitūcijas cēlonis ir dzimumaudzināšanas trūkums, nevērīga attieksme pret dzimumjautājumiem, rōbežšķirtnes nojaukšana starp vīrišķību un sievišķību, kas ievada dziļu ģimenes krīzi un rada lielu pieprasījumu pēc šīs preces. Tāpat kā jebkura prece, prostitūcija no tirgus pazudis, tiklīdz pieprasījums pēc tās beigsies. Pieprasījumu rada iepriekš minētie faktori.

Prostitūcija kā sociālās netaisnības indikators. Vai tikai?

Jau 1988. gadā atklāti sāka rakstīt par daudziem sabiedrībā notiekošiem procesiem, kuri līdz tam tika uzskatīti par neesošiem vai neraksturīgiem. Šāds stāvoklis kavēja procesu izpēti, radīja par tiem slimīgu interesi, kas savukārt izraisīja šausminošas baumas un tenkas. Lielākais ļaunums padomju laikos bija tas, ka tika paralizēta jebkāda cīņa pret negatīvām parādībām, kas eksistēja, bet kuru «it kā nebija» saskaņā ar direktīvajiem «norādījumiem no augšas». Tā tapa mīts, ka padomju iekārtai šīs parādības neesot raksturīgas, tie esot tikai atsevišķi gadījumi – tātad netipiski. Zagšanai, prostitūcijai, noziedzībai utt. padomju iekārtā neesot sociālās bāzes (tās esot kapitālisma atliekas, kā mācīja «zinātniskais komunisms») un atsevišķie gadījumi katru gadu pēc «oficiālās statistikas» samazinoties. Faktiski palielinājās, bet īstajā statistikā sabiedrība nevarēja ielūkoties.

Loģiski (un saskaņā ar «norādījumiem») nevar cīnīties pret to, kā vispār nav. Piemēram, gadu desmitiem mums «nebija» sifilisa. Šīs smagās veneriskās slimības eksistenci atzinām tikai tad, kad vairs nevarēja noslēpt epidēmiju. Bet runāt un rakstīt par prostitūciju vien-alga bija aizliegts, lai gan sen zināms, ka bez tās epidēmija nav iespēja-

25. zīmējums. Prostitūcija

psihoterapeitu darba lauks, tikai viņi bieži nespēj kompetenti orientēties šo slimību cēloņos un ieteikt racionālu ārstēšanas ceļu, ņemot vērā pirmcēloņus. Agri vai vēlu (biežāk gan vēlu, kad prostitūta sāk zaudēt precei nepieciešamo pievilcību) sevi pārdodošās būtnes ierodas pie psihoterapeitiem. Bieži (apzināti vai neapzināti), juzdamās kā prece un zaudējušās cilvēciskās vērtības apziņu, viņas saslimst ar minētajām slimībām. Te skaidri kļūst saskatāms vissmagākais no visiem konfliktiem – konflikts ar sabiedrību. Šādā gadījumā slimība noris ļoti smagi. Jau sen zināms, ka mūsu lielajās un arī mazajās pilsētās eksistē prostitūcija.

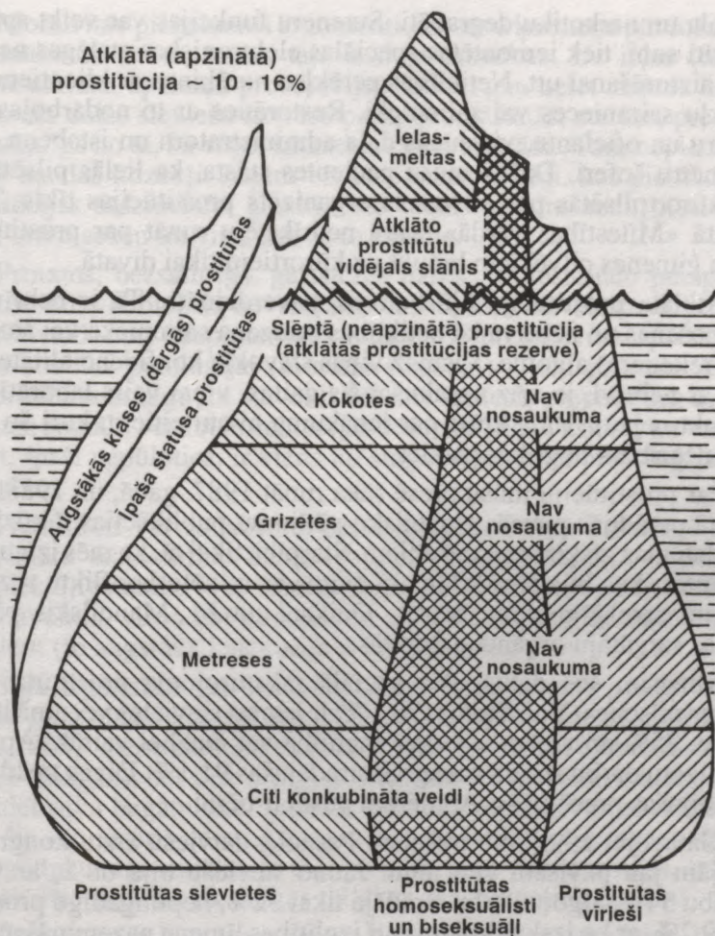
Apzināta un neapzināta (slēpta) prostitūcija

Agrāk rakstijām, ka atšķirībā no Rietumiem pie mums prostitūcija ir kā nav tik ļaundabīga, bet tā ir ielaista kā hroniska slimība, lielākoties slēpta un neapzināta. Runājot par dzimumtieksmes un dzimumdzīves novirzēm un patoloģijām, jau atklājām apzinātas un neapzinātas, atklātas un slēptas parādības. Noslēptība vienmēr visu ievērojami sarežģī, jo ar slēptu parādību ir grūtāk cīnīties. Pirmkārt, ir grūti atklāt šo lielo sociālo patoloģiju. Otrkārt, cilvēki ar slēptām novirzēm neatzīst savas

ma. Tikai 1987. gadā presē parādījās pirmās ziņas par šo visriebligāko sieviešu nebrīves paveidu Padomju Savienībā.

Cilvēks, kurš pārdod sevi, nevar būt brīvs. Viņš ir prece, ko pērk un pārdod. Pat ja prostitūta pati saņem maksu par savu ķermeni, viņa pilnīgi zaudē brīvību un nozīmību laikā, kamēr pircējs šo ķermeni lieto. Pircēju absolūti neinteresē cilvēks. Tas ir pirmais dzimumakta tips, kad partneriem nav nekādas garīgas tuvības. Sievietes (varbūt arī vīrieši) pircējs neuztver nopirkto kā *homo sapiens* (domājošu cilvēku). Tā ir bezdvēseliska prece un tāpēc dvēsele-prece cieš un deformējas.

Pašvērtības apziņai cilvēka veselībā ir īpaša nozīme. Zaudējot savas nozīmības izjūtu, cilvēks saslimst ar psihosomatisku slimību un mirst. Šīs slimības ir

26. zīmējums

novirzes – slēpts homoseksuālists neuzskata sevi par homoseksuālistu. Cilvēki, kas sevi pārdod neapzināti, neuzlūko sevi par prostitūtām.

Uzskaitīsim prostitūtas apmaksas veidus un paņēmienus, ko izdibinājām no savām pacientēm. Atklātajām prostitūtām (tām, kas apzinās savu stāvokli) tā ir nauda. Visbiežāk samaksa vai vismaz noruna par to notiek pirms stāšanās intīmajos sakaros. Tā lielākā daļa atklāto prostitūtu nodrošinās, lai klients neaizietu nesamaksājis. Viņas arī nolīgst sutenerus*. Reizēm par tiem kļūst šo sieviešu vīri, kuru lielākā daļa ir

* *Souteneur* (franču val.) – prostitūtas draugs vai mīļākais, dažreiz saimnieks, kas organizē prostitūtas darbību, parasti dzīvo no vienas vai vairāku prostitūtu peļņas.

alkohola un narkotiku degradēti. Suteneru funkcijas var veikt speciāli apmācīti suņi, tiek iemontētas speciālas elektroniskas atslēgas nemaksātāja aizturēšanai utt. Netiklības perēkļos norēķinus ar klientiem veic dzīvokļu saimnieces vai saimnieki. Restorānos ar to nodarbojas daļa šveicaru un oficiantu, viesnīcās daļa administratoru un istabeņu, ielās taksometru šoferi. Dažas mūsu pacientes stāsta, ka lielās pilsētās un īpaši kūrortpilsētās pastāv vesels organizēts prostitūcijas tīkls. Tādēļ grāmatā «Mīlestības vārdā», kurā nedrīkstēju runāt par prostitūciju, ieteicu ģimenes cilvēkiem braukt uz kūrortiem tikai divatā.

Atklāta prostitūcija kļūst divtik paverdzināta. Tā ir nebrīva kā nodarbošanās un nebrīva kā netiklības midzeņa saimnieka vai sutenera (bieži reketiera) algotne. Vismaz viņas stāvokļa konfidencialitāte allaž draud ar nebrīvi, jo reiz uzsākušai šīs gaitas, viņai vairs labprātīgi tās pārtraukt neļauj. Viņa kļūst par ienākuma avotu citiem, kuri šo ienākumu negrib un negribēs zaudēt.

Par prostitūciju mūsu presē sāka runāt 1987. gadā, un 1988. gada sākumā parādījās pirmās zinātnisko pētījumu publikācijas. Grūzijā iegūtie dati maz atšķirās no mūsējiem. Starpība tikai tā, ka mēs iztaujājām prostitūtas, kas bija ieradušās pie mums ar minēto konfliktu rezultātā gūtajiem sarežģījumiem, bet A. Gaikani un M. Manuīšskis pētījuši kārtības sargātāju orgānu aizturētās.

Minēsim šos datus. Pēc sociālā raksturojuma prostitūtas šķiet parastas pilsones. Vairākums (70,1%) ir jaunas sievietes vecumā līdz 30 gadiem. 75% no viņām ir vidējā izglītība vai mazliet vairāk. Aptaujas brīdī algotu darbu strādā vai agrāk strādājušas 91,1%. Divas trešdaļas ir vai ir bijušas precējušās. Apmēram pusei ir bērni.

Gatavojot ziņojumu trešajam Pasaules latviešu ārstu kongresam, redzējām jau pavisam citu ainu. Jauno sieviešu bija 68%, ar vidējo izglītību 54%, algotu darbu strādāja tikai 32%, nepilngadīgo prostitūtu bija 19,2%, ar ko izskaidrojama arī izglītības līmeņa pazemināšanās, lai gan prostituējošo sieviešu skaits ar augstāko izglītību nav sarucis. Vienkārši jaunās paaudzes prostitūtu skaits ir samazinājies (varbūt tāpēc, ka radušās plašas iespējas darboties ārzemēs). Pakalpojumu kvalitāte prostitūtu zemākajā slānī ir krietni vien pazeminājusies. Prostitūtojošo vīriešu lielākā daļa pārkvalificējusies uz biznesu, jo viņiem piemīt labas komunikācijas dotības. 50% prostitūtu pabijušas Rietumos balto verdzeņu lomā, kur dažas arī gājušas bojā beztiesīguma dēļ.

Aplūkojamo grupu neveido sociālo padibeņu, noziedznieku vai tiem tuvās pasaules pārstāvji, lai gan daudzas prostitūtas tiek izmantotas par spiedzēm noziedznieku grupējumu vidū un konkurējošiem biznesiem. Prostitūcijas saknes jāmeklē sociālā taisnīguma principu neievērošanā, deformētā vērtību orientācijā un dažu iedzīvotāju grupu patērējošā ievirzē. Tāds ir autoru secinājums.

Morāli nav pieņemams arguments, ka sava ķermeņa pārdošana var būt ienākumu avots, tomēr tajā ir daļa taisnības. Uz ielas (tā tautā apzīmē atklātu, apzinātu prostitūciju) šodien gan neiet maizes kumosa dēļ, tomēr daļas sieviešu uztverē pašapliecināšanās, statuss, prestižs ir tieši atkarīgs no tā, kā viņas izskatās, kā sevi parāda. Tam nepieciešami lielāki naudas līdzekļi. Jāņem vērā arī masu mediji, kas pielīdzinājuši prostitūcijas atdzimšanu gandrīz vai tautas atdzimšanai, plaši reklamējot brīvo seksu un visu, kas ar to saistīts.

Protams, bezsaturīgs, garlaicīgs darbs, profesionālo perspektīvu trūkums vai, vēl biežāk, nevēlēšanās tās meklēt, nevēlēšanās profesionāli pilnveidoties, neapmierinoši materiālie un sadzīves apstākļi rada augsni sociālai patoloģijai (morālai slimībai). Taču pati par sevi neapmierinātība ar algu un stāvokli vēl nav iemesls piepelnīties uz ielas. Notikusi sociālo vērtību orientācijas deformācija. Uzskats, ka var lepni dzīvot, īpaši nepūloties, ir viens no stagnācijas laika psiholoģijas stūrakmeņiem.

Prostitūtas var sadalīt trīs pamatgrupās. Pirmā ir samērā neliela nodrošinātu «sabiedrības dāmu» grupa. Viņām ir samērā augsta izglītība, pieklājīgs darbs (vai vismaz formāls darbs, kurā tikai «skaitās»), labs dzīvoklis, viņas par augstu samaksu satiekas ar noteiktu aprindu vīriešiem (to augstākā kategorija ir ārzemnieki).

Šajā tirgū takse nav nosakāma, katrs savu «preci» pārdod kā prot. Dārgās prostitūtas, kas apkalpo tikai vienu bagātu klientu, saņem līdz pat Ls 1000,- mēnesī un pat vairāk. Viņas labprāt vēl piepelnītos (brīva laika ir diezgan), bet tiek rūpīgi izspiegotas un uzraudzītas, ļoti baidās pazaudēt savu bagātnieku. Labskanības dēļ viņas dēvē par mīļākajām. Bieži šie «sponsori» savas ģimenes tura uz iztikas minimuma robežas, bet bagātīgi atalgo mīļāko, jo tā ir prestiža lieta viņu aprindās, ar ko var lepoties. Protams, ka tik dārgas mīļākās sānsoli netiek pieļauti.

Otrā grupa ir jaunas un parasti ārēji pievilcīgas sievietes, kas sevi rūpīgi kopj, pūlas izlikties, ka «dzīvo skaisti», ir īstas «bohēmietes». Arī šo sieviešu pakalpojumi tiek diezgan labi apmaksāti – vidēji 50 latu (1997. g.) par nakti vai «seansu». Sākumā daudzas šīs kategorijas sievietes strādā, bet agrāk vai vēlāk darbu zaudē. Klientus viņas pamazām sāk meklēt ne tikai restorānos un kompānijās, bet arī viesnīcās un citur. Viss beidzas ar sivedēju un ielu šī vārda tiešā nozīmē.

Kopš šī brīža tādas sievietes diezgan ātri noslīd līdz trešās grupas – ielas vai stacijas prostitūtas līmenim. Par 5 līdz 10 latiem viņas atdodas katram, kas izsaka priekšlikumu. Pēdējo vidū atklājām daudz garīgi slimu vai tādu, kas ir uz slimības robežas. Daudzas nākušas no šķirtu vecāku ģimenēm.

Kā liecina gruzīnu autoru materiāli, par spīti leģendai par «bāra meiteņu» lielajiem un vieglajiem ienākumiem, pārdošanās neienes īpašas dividendes. Sieviešu pašu vērtējumā pilnīgā pārticībā vai labi dzīvo 8,8% aptaujāto, normāli – 34,6%. Vairākumam pastāvīgi jādoma par dieniško maizi. No katrām piecām prostitutām četrām visus līdzekļus «apēd» ikdienas izdevumi. Nebaltai dienai naudu iekrāj tikai 7,5%, labiekārtots dzīvoklis ir 50,6%.

Šis stāvoklis diez vai šodien ir mainījies. Vidējā slāņa prostitūtas regulāri tiek «izķertas» un nosūtītas uz ārzemēm, no kurienes praktiski neatgriežas. Par viņu likteņiem dzirdam dažādas leģendas, ko nav izdevies pārbaudīt. Plīvēšana, dzeršana, narkomānija, veneriskās slimības, zagtu mantu uzpirkšana un pārdošana ir parastas parādības. Mazliet citādu struktūru veido prostitūtas vīrieši, kuru Rīgā ir mazliet vairāk nekā citās pilsētās. Vīriešu prostitūcija pagaidām ir mazāk pētīta.

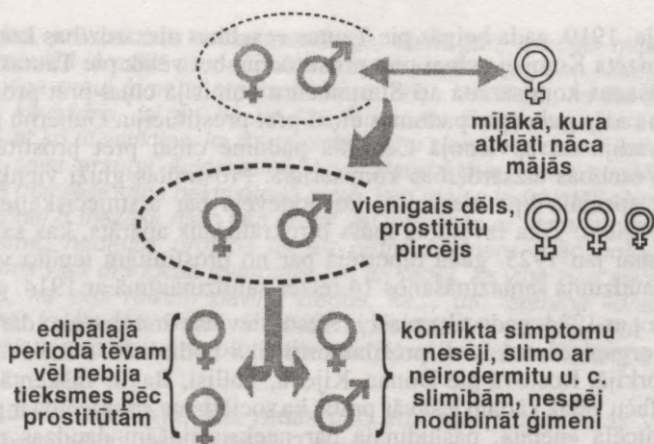
Pirms gadiem desmit prognozējām, ka stagnācijas mehānisma salaušana sākumā veicinās prostitūcijas uzplaukumu kvantitātes ziņā ar vienlaicīgu kvalitātes pazemināšanos. Tā arī ir noticis. Vēl pēc gadiem desmit var prognozēt prostitūcijas mazināšanos, ja notiks īstenas demokrātiskas izmaiņas. Taču tās izskaušana prasa zinātniski pamatotu stratēģiju, metodisku uzbrukumu vairākās frontēs – ekonomiskajā, tikumiskajā, tiesiskajā, ideoloģiskajā. Tikai tad iespējami panākumi.

Tomēr tas viss attiecas uz atklātajām prostitutām. Līdz šim vēl aizvien vainojam prostitūtas. Patiešām, viņas ir psihoseksuāli deviētas sievietes, infantilas savā attīstībā, laulības dzīvei nepiemērotas. Lielum lielo psihoseksuālās patoloģijas nastu viņas nes no vecāku un vecvecāku ģimeņu mantojuma (sk. 27. zīm.).

Prostitūcijas aisberga zemūdens daļa

Prostitūcija lielākoties ir slēpta vai neapzināta (apmēram 3/4 no tā, ko mēs parasti saucam par ārpuslaulības dzimumdzīvi). Seksuālie partneri tomēr ir vairāk pazīstami, intīmais mirklis pieskaitāms otrajam vai trešajam dzimumakta tipam, to pat var aizstāt ar petingu. Maksa, pat ja to dod naudā, vienmēr ir maskēta kā dāvana vai palīdzība.

Allaž rada izbrīnu šo «dāvanu» daudzveidība. Tās var būt ne tikai mantas, pārtikas produkti, alkoholiskie dzērieni, vakariņas vai pusdienas restorānā, bet arī biļete uz teātra izrādi, pavirzīšana augšup pa dienesta vai zinātnes pakāpieniem, tūrisma brauciens uz ārzemēm, atpūtas namu (izbraukuma prostitūta) vai citi labumi. Kāda paciente no šīs slēpto prostitūtu grupas stāstīja, ka atdevusies ārstam, kurš ārstējis viņas māti, lai panāktu uzmanīgāku attieksmi pret slimnieci. Viņa bijusi tuvās attiecībās arī ar vīra zinātniskā darba vadītāju, lai sekmētu šī darba virzīšanos uz priekšu, turklāt vīrs to nav pat nojautis. Diezgan bieži maksa par ķermeni bija dzīvoklis, iespēja dabūt dārgas deficīta preces

27. zīmējums

vai citus labumus. Noilgojušās pēc uzmanības, vientuļās sievietes un precētās, kuras viņu vīri pietiekami nenovērtē, pārdod savu ķermeni pat par pieredzējušu pavedēju komplimentiem. Tās, kas veic nelikumīgas darbības, pārdodas vīriešiem, kas gādā par viņu drošību. Varētu vēl turpināt uzskaitīt darījumus, kuros atklātāk vai slēptāk kā pirkšanas un pārdošanas objekts tiek iesaistīts cilvēka ķermenis, bet tas aizņemtu pārāk daudz laika.

Ja sakari bijuši izdevīgi un piederējuši pirmajam, otrajam un trešajam dzimumakta tipam, var runāt par prostitūciju. Atliek tikai noteikt, vai tā ir atklāta (apzināta) vai slēpta (neapzināta) prostitūcija. Var apgalvot, ka jebkuram konkubinātam* piemīt prostitūcijas elementi vai tā arī ir slēpta, neapzināta prostitūcija. Tas vienmēr ir atklātās (apzinātās) prostitūcijas rezerve, kuras cēloņi un saknes pie mums atdzima līdz ar sabiedrības staļinizāciju. Tās ir arī morāli psiholoģiskas un patofizioloģiskas novirzes, kuru skaitā ir daļa neurožu un garīgu slimību. Bija laiks, kad arī neirozes pie mums bija aizliegtas (pat slimības aizliedza!) un tika slēgtas visas neirožu nodaļas. Bija skaidrs, ka arī tā ir slimas sabiedrības pazīme. Daļa noviržu pamudina cilvēkus, īpaši jaunos, uz seksu bez mīlestības, visbiežāk neapzinātas prostitūcijas veidā. Jebkura progresējoša novirze no taisnīguma sociālajā sfērā var no rezerves ātri radīt atklātu un apzinātu prostitūciju.

Lai slimību ārstētu, tā jādiagnosticē. Tas pats attiecas arī uz sabiedrības slimībām. Uzreiz pēc revolūcijas (1917. g.) sākās enerģiska ārstēšana. Plānveidīgā cīņā pret prostitūcijas atliekām pirmajos padomju varas gados norisēja nevis kā cīņa pret prostitūtām, kā tas visur bija līdz šim, bet kā cīņa pret prostitūciju, pret tiem cēloņiem, kas noveda sievietes uz apzinātas prosti-

* Konkubināts – likumīgi nenoformēta kopdzīve, piemēram, izmēģinājuma laulības, ārpuslaulību sakari, ģimenes cilvēka sakari ar mīlāko utt.

tūcijas ceļa. 1919. gada beigās pie Tautas veselības aizsardzības komisariāta tika organizēta Komisija cīņai pret prostitūciju, bet vēlāk pie Tautas sociālās nodrošināšanas komisariāta arī Starpnozaru komisija cīņai pret prostitūciju. Provincēs radās guberņas padomes cīņai pret prostitūciju. Guberņu padomju darbību vadīja un apvienoja Centrālā padome cīņai pret prostitūciju pie KPFSR Veselības aizsardzības komisariāta. Prostitūtas gluži vienkārši tika ievietotas speciāla tipa cietumos, ko nodēvēja par ārstnieciskajiem darba profilaktoriem. Tika izveidots īpašs birokrātiskais aparāts, kas sava darba attaisnošanai jau 1925. gadā raportēja par no prostitūtām iegūto venerisko slimību daudzuma samazināšanos 14 reizes salīdzinājumā ar 1914. gadu.

Sākot ar 1924. gadu tika plaši izvērsta sieviešu ārstniecisko darba profilaktoriu organizēšana. Lieli profilaktori tika nodibināti Maskavā, Ļeņingradā, Gorkijā, Rostovā pie Donas, Kijevā, Tbilisi, Baku, Taškentā un citās pilsētās. Taču vēlāk kādam iešāvās prātā, ka sociālisma celtniecība ir pabeigta, steigšus atcēla «nepu», pasludināja par neeksistējošām daudzas negatīvas sociālas parādības, to skaitā arī prostitūciju. Bet tā zem klusēšanas maskas sāka pacelt galvu, jo sociālā netaisnība taču nebija novērsta, uzreiz tas nav iespējams, tam vajadzīgi gadu desmiti. Trīsdesmitajos gados netaisnība pat pastiprinājās. Īpaši to veicināja kļūdainā tēze par šķiru cīņas saasināšanos pēc sociālisma uzvaras.

Personības kulta radītais komandējoši administrējošais birokrātiskais aparāts bija ļoti netaisns materiālo labumu sadalē. Sākās visamoraļākā parādība, kad izolēja un iznīcināja tos, kas sacēlās pret netaisnību, kas, atcerēdamies «Ļeņina laikus» ar mazāku teroru, nespēja samierināties ar uzbrūkošo ļaunumu. 1926. gada 1. martā veselības tautas komisārs ieteic ierobežot dzimumdzīvi pat ģimenēs, bet prostitūtas palaiž brīvībā. Uz papīra viss gludi nokārtots, tātad tam tā uzreiz jābūt arī dzīvē – prostitūcija ir apkarota un uzvarēta vienas dienas laikā. Tomēr notiek kas pavisam cits – prostitūtas iegūst politisko varu. Lai iegūtu valūtu, padomju valsts organizē «smalko» prostitūtu armiju ārzemniekiem. Tas arī nodrošina viņām zināmas privilēģijas sabiedrībā un, galvenais, nesodamību.

Vēsture pagaidām par to runā maz, toties liecina rakstnieki aculiecinieki. Šis laiks spilgti attēlots A. Ribakova grāmatā «Arbata bērni». Romānā aprakstītas jau atklātas prostitūtas. Šis skuķes autors dēvē par «restorāna meitenēm» un atklāj viņu raksturā psihopātiskas iezīmes. Salīdziniet romāna tēlus Marusju, Viku, Varju, Zinu, Rīnu, un jūs ieraudzīsiet dažādas pagrimuma pakāpes un tuvošanos atklātai prostitūcijai, kā arī atklātu ielas prostitūciju.

Atklātai prostitūcijai raksturīga zemiska šantāža un atriebība, kas apvienota ar kvēlu vēlēšanos ievilkt prostitūcijā arvien vairāk un vairāk brīvo sieviešu, kurām jau paslīdējusi kāja vai kas nonākušas uz slēptās prostitūcijas ceļa, vēl saglabājot iluzoras brīvības pazīmes. To diktē neskaidra nojauta, ka no prostitūcijas važām vēl brīvās tomēr ir laimīgākas, ka šo laimi un brīvību nodrošina tie tabu, ar kuriem aizsargā savu brīvību. Tātad jāņirgājas par šo ieroci, jāizsit tas no rokām.

Šo rindu rakstīšanas laikā autoram nācās izmeklēt smagu konfliktu jaunu sieviešu kopmītnē. Pēkšņi bija uzliesmojis nikns naids pret vienu no kopmītnes

iemitniecēm, jo viņai bija radies pastāvīgs, tiesa gan, precēts mīlākais, kas vakaros regulāri ieradās ar mašīnu zem viņas istabas logiem. Naidis neradās tādēļ, ka viņa grauj ģimeni, atņem bērniem tēvu, bet tādēļ, ka šai sievietei ir pastāvīgs kavalieris, lai arī ne uz ilgu laiku. Arī tādēļ, ka viņai šobrīd nav jāraizējas, ar ko rīt satīkties, ka dzimumdzīvi viņa ziemā var dzīvot «cilvēciskos» apstākļos sava drauga automašīnā nevis daudzstāvu nama augšējā kāpņu laukumīnā pēc restorāna nakts otrajā pusē, kad mājas iedzīvotāji aizmiguši. Arī tādēļ, ka viņai ir mazāks risks kļūt grūtai vai inficēties ar venerisku slimību, ka viņa ir vismaz nedaudz drošībā un aiz pirmā partnera «pēc norunas» tūlī neparādīsies viņa draugelis izvarotājs. Un arī tādēļ, ka viņa zina sava iemīļotā isto vārdu, ka viņš reizēm dāvina ziedus, ka... utt. Īstenībā «draudzenes» atriebās par to, ka šī sieviete no atklātas prostitūcijas pārgājusi uz slēptāku, neapzinātāku prostitūciju, no pirmā tipa pārgājusi uz otrā un trešā tipa dzimumsakariem.

Pseudodemokrātija, kas radās pēc atmodas, nav tautas vara, kas būtu jāsauc par īstu demokrātiju. Tautas varai prostitūcija būtu viens no pirmajiem apkarošanas mērķiem, jo tauta nav ieinteresēta tās uzplaukumā, bet ir ieinteresēta jaunatnes izglītībā, turpmāko paaudžu fiziskajā un garīgajā veselībā.

Aina patiešām drūma, īpaši lielajās pilsētās un sevišķi ar slēpto prostitūciju, kuru ikdienā nemēdzam saukt īstajā vārdā, bet dēvējam par jaunatnes dzimumdzīvi, ārlaulības sakariem, padziļinātu saskarsmi, izmēģinājuma laulībām, eksperimentēšanu un citos vairāk vai mazāk gludos vārdiņos, tikai ne īstajā vārdā par prostitūciju. Vēl lielāku ļaunumu tautai un labumu prostitūcijai izdara masu mediji, apvijot prostitūtas ar it kā atmodas oreolu – viņas taču arī bija apspiestas! Īstenībā apspiests bija tikai nosaukums, kuru tagad miesas tirgones atguva atmazgātu un par jaunu uzspodrinātu. Varbūt jau drīz vien sabiedrībā prostitūciju sāks uzskatīt par dzīves normu. Viss jau kļūst pierasts, kaut vai tulkoto amerikāņu filmu teksti, kur tipveida meiteņu sarunās bieži dzirdama frāze: – «Vai tu nodarbojies ar seksu?» – Tāpat ar to var vienkārši nodarboties tāpat kā ar slēpošanu, tūrismu, peldēšanu, zīmēšanu, dziedāšanu un daudz ko citu brīvajā laikā. Vārdiņš «nodarboties» te atkal aizgūts no krievu valodas, ar ko apzīmē dzimumsakaru. Kāpēc vēl TV nav pieņemts jautāt tieši bez aplinkiem: – «Vai tu prostituē?» – Vai šī «nodarbošanās» jau nekļūst par dzīves stilu? Ekrānos bieži redzam reklāmu, ka galvenais dzīvē ir stils.

Bērnu iesaistīšana prostitūcijā

Kā tagad zinām, tā nemaz nav reta parādība un tai ir tendence pieaugt. Augot pieprasījumam, prece nekavējoties parādās tirgū (visdārgākā ir bērnu pornogrāfija!). Bērņus aizvien biežāk zog, lai pārvērstu par prostitūtām, izmantotu pornogrāfijas ražošanai. Šai parādībai ir daudz cēloņu. Galvenie no tiem ir sieviešu maskulinizācija, vīriešu vājību piesavināšanās un sievišķības pazīmju zaudēšana. Diemžēl, sievietes savu pasīvo agresiju seksualitātē nomaina pret aktīvo agresiju.

Prostitūtu pircēji, kurus interesē sievišķība (to ir vairākums), pieķeras bērniem, jo abiem dzimumiem vēl piemīt sievišķības īpašības – galvas smadzeņu puslodes vēl darbojas pēc sievišķā tipa, kas izpaužas uzvedībā. Toties sievietes, sevišķi prostitūtas, ir ar izteiktāku kreisās puslodes aktivitāti, kas viņas pielīdzina vīriešiem.

Tādu prostitūtu sievieti izvēlas tikai slēptais homoseksuālists (3 - 4 punkti pēc Kinsī skalas), jo pēc būtības viņa ir ļoti vīrišķīga. Ārēji tas izpaužas uzbāzībā. Viņa vīrišķīgi darbojas ar kreisās puslodes aprēķinu, ko neskaidri nojauš. Bērniem šo īpašību vēl nav. Tas ir materiāls, kuru var veidot pēc patikas, pēc savas gribas. Profesionālās prostitūtas neizjūt libido pret klientu, to viņas vienīgi notēlo. Pusaudzes, pamodinātas paaugstinātas seksualitātes fāzē, kļūst par nimfomānēm, zēni par satīriem ar pastāvīgu, grūti apmierināmu dzimumtieksmi. Dažreiz tādi kļūst no savstarpējas agrīnas dzimumtieksmes un tad uzsāk prostitūcijas gaitas. Bez tam fetišisti bērnus uztver kā fetišu. Perversijas ir galvenās, kas veicina prostitūciju (tūdaļ aiz sociopātijas).

Prostitūcija – ļaundabīgs audzējs sabiedrībā

Prostitūciju tiešām var salīdzināt ar ļaundabīgu audzēju daudzšūnu organismā. Kad organisms zaudē imunitāti, jebkura šūna sāk nevaldāmi un neapturami vairoties, zaudē organismam derīgo funkciju un nikni to grauž, bet organisms to baro, aizsargā no kaitīgiem ārējiem faktoriem, līdz pats aiziet bojā no parazīta straujās izplešanās. Organisms, kas pirms tam pamanīja ikvienu defektīvu šūnu un tūlīņ sūtīja pie tās «tikumības» sargus – īpaši sagatavotus limfocītus, kas nogalināja «izvirtuli», tagad it kā kļūst akls, «noziedznieci» turpina uzlūkot par savējo, izturas tā, it kā nelaieme nekad nevarētu notikt, jo tās taču ir paša organisma šūnas, tikai ar nelielu defektu.

Kamēr organismā paliek vēl kaut kādi, lai arī novājināti imunitātes spēki, var attīstīties tikai labdabīgi audzēji, kas struktūras ziņā atgādina audus, no kuriem cēlušies un tā maskējas. Šādi audzēji daļēji var saglabāt arī tā orgāna šūnu funkciju, no kura cēlušies. Uz šādiem diferencētiem audzējiem tieši šī iemesla dēļ vājāk iedarbojas pretvēža līdzekļi. Ja imunitāte ir ļoti vāja vai tās vispār nav, rodas ļoti ļaundabīgi un mazdiferencēti audzēji. Šādu audzēju šūnas vairs nelīdzinās ne audu, ne orgānu šūnām. Organisms ar veselīgu imunitāti būtu varējis tos tūlīņ atklāt, ziņot par tiem visām savām sistēmām un organizēt skaidri redzamo nāvīgo parazītu iznīcināšanu. Uz ļoti ļaundabīgajiem audzējiem arī zāles iedarbojas labāk un var tos pilnīgi likvidēt, bet «aklā» organismā viss drīz var atsākties no jauna. Prostitūcijas likuma nepieņemšana liecina, ka mūsu valsts ir šādā imundeficīta stāvoklī.

Protams, mēs neuzskatām, ka sabiedrība ir daudzšūnu organisms. To piemēņām tikai tēlaina salīdzinājuma labad, lai spilgtāk parādītu, kādu nelaimi sabiedrībai sagādā atklātības trūkums. Tātad neeskiestē «imunitātes informatīvā daļa». Palikusi bez tās, nedarbojās un atrofējas otrā daļa – aktīvā aizsardzība. Šāda sakarība iemājo katrā no mums.

Izdarīsim eksperimentu paši ar sevi. Domās pārlūkosim savu darba kolektīvu. Lai kā censtos, diezin vai mēs savu kolēģu vidū atradīsim prostitūtas. Tiesa, sacīsim, ka tajā ir «vieglas uzvedības» cilvēki. Tas ir vienīgais apzīmējums, kuru mēs domās nebaidāties lietot. Vārdu prostitūta – kaut ko tik briesmīgu! – mēs neattiecināsim ne uz vienu no kolektīva locekļiem. Kas par to, ka precētai kolēģei vairākas reizes dienā zvana vīrieši, ar kuriem viņa koķetē un norunā tikšanos... Kas par to, ka nedēļas nogalē visi brauc uz somu pirti, vienojušies neņemt līdzi ne vīrus, ne sievas... Tur nepārprotami rodas intīmi sakari. Kas par to, ka uz atpūtas namu «nejauši» vienlaicīgi aizbrauc viņš un viņa, kuriem abiem ir ģimenes, bet abi viens pret otru izjūt simpātijas...

Lasītāj, restaurē atmiņā izteiktākus vai mazāk izteiktus, kā mēs sakām, «vieglas uzvedības gadījumus». Izanalizē, kādam dzimumsakarū tipam tie pieder. Ja otrajam vai trešajam, tad tā ir prostitūcija, kuru mēs salīdzinām ar «diferencētāku audzēju», kas ir labdabīgāks (augsti diferencēts), bet kuru grūtāk ārstēt. Tā ir maskēta, mēs to augsirdīgi attaisnojam, tā ir slēpta, neapzināta prostitūcija, bet noder kā augsne atklātai prostitūcijai, vienmēr gatava kļūt par «nediferencētu» (nav diferenciacijas, kas izpaužas kā piedalīšanās sabiedriski derīgā darbā). Ja pēdējo pazīt (diagnosticēt) nav grūti, tad pirmā šajā ziņā vienmēr ir sarežģītāka pat kompetentam sociologam. Diemžēl kompetence bieži nepiemīt pat tiem, kuriem ieņemamā amata dēļ tā būtu nepieciešama. Iztīrāsīm vēl vienu piemēru no psihoterapeita prakses, ka mums noderēs arī nākamajā nodaļā.

Likumsakarība apstiprinās

Klubā «Panaceja» ieradās 47 gadus vecais ķirurgs T. Viņš žēlojās par bezmiegu. Lieto miega zāles. No rītiem ir kā salauzts. Zaudējis interesi par darbu, kuru agrāk mīlēja. Operējot jūt bailes un nedrošību, baidās nodarīt slimniekiem ļaunu. Domā par drīzu nāvi, no kuras bistas vienīgi pusaudža dēla dēļ, kuram viņš ir vienīgais no vecākiem, jo māte pametusi ģimeni, kad zēns mācījies septītajā klasē.

Konflikta cēlonis, kā domā pacients, bijušas nesaskaņas uzskatos par brīvā laika pavadīšanu. T. labprāt uzturējies ģimenes lokā, strādājis dārzā, lasījis grāmatas, pastaigājies pa mežu. Sievai patīcis «būt cilvēkos», likt apbrīnot savus tērpus, frizūras. Viņa vīram bieži pārmetusi «neprasmī dzīvot», nepietiekamu algu, lai gan T. dežurējis arī brīvdienās un labi pelnījis.

Reiz T. kopā ar dēlu aizbraucis atvaļinājumā, bet pārbraucot atklājis, ka sieva aizrāvusies ar viņa draugu, kurš strādājis tirdzniecībā. Tas bija laiks, kad tirdzniecības darbiniekiem bija īpašs prestižs, tie tika vērtēti augstāk par skolotājiem, ārstiem un citiem speciālistiem, jo viņi «visu varēja dabūt». Uz vīra pārmetumiem sieva atbildējusi ar aiziešanu, pamezdama arī slimo dēlu (dēla slimība bija pārmantota pa mātes līniju). Pēc aiziešanas par dēlu vairs neinteresējās. Ilgi tiesājās, lai sadalītu mantu, izvirzot aizvien jaunas pretenzijas.

Paklausīdams manam padomam, T. apprecējās otrreiz. Kā pats jokoja, viņš bija «vecmodīgs», nespēja dzīvot dzimumdzīvi ārpus laulības, bet viņa

stāvokli šī intimā sfēra bija ļoti nepieciešama. Tomēr galvenais bija dot dēlam iespēju augt pilnvērtīgā ģimenē. Mājās ienākušo jauno sievieti abi mīlēja, tikai socializācijas termiņi bija nokavēti.

Pēc tam mājās ienāca nelaime. T. izsauca uz prokuratūru. Viņa vēl nepilngadīgais dēls tika apvainots kopdzīvē ar nepilngadīgo Viktoriju. Dēls atklāti naksņoja pie Viktorijas. Tajā pašā laikā pie viņas mātes nāca klienti vīrieši. Dēls no mājas nesa projām mantas, naudu. Viktorija pieprasīja, lai viņu ved uz restorānu, lai pērk modernas un dārgas lietas...

Ievērosim – dēls izvēlas partneri ar tādām pašām, tikai vēl spilgtākām negatīvām dzimumuzvedības iezīmēm kā mātei, bet mantu kults, šis prostitūcijas pavadonis, partneri ir vēl nekaunīgāk izteikts. Vai vēl jāpierāda, ka prostitūtas ir sociopātiskas?

Milicija (toreiz) apmierinājās ar profilaktiskām pārrunām. Arī prokuratūra nebija spējīga atklāt prostitūcijas perēkli. Lai tiktu vaļā no raizēm un pat jūtot līdzīgu valdzinošajai māmiņai, lai tikai izbeigtu lietu, prokuratūra brīdināja T. par apzinātu melīgas informācijas izplatīšanu. Par prostitūcijas esamību nezināja ne skola, ne izpildkomitejas komisijas, ne Tautas izglītības nodaļa, ne citas organizācijas, kurām nosūtīja lietu. Lai gan šajā laikā jau runāja par prostitūciju, kas pie mums pastāv, konkrētu prostitūcijas gadījumu identificēšana ir un paliek sarežģīta. Tās ir sekas ieilgušajiem meliem, ka mums prostitūcijas un vēl jo vairāk nepilngadīgo prostitūcijas nav un nevar būt. Te izpaužas šīs riebiņās parādības uztveres atrofija, pilnīga šīs ļaundabīgās slimības pazīmju nezināšana un nevēlēšanās zināt. Bet pat skolās zeļ prostitūcija.

Lai izbeigtu dēla samaitāšanu, T. pats novēroja Viktorijas māju un konstatēja, ka tas ir izvirtības perēklis, turklāt saistīts ar perēkļiem citās pilsētās. Kad nepilngadīgās meitas izlaidīgā dzīvē kļuva tik vētrains, ka traucēja māti un viņas «draudzenes» pelnīt naudu, Viktorija un ķirurga T. dēls devās gan uz Ļeņingradu, gan citām pilsētām. Pamazām un nemanot T. jaunākais dēls pārvērtās par suteneru. Vakaros Viktorija devās uz Jūrmalas restorāniem, bet divos naktī suteneram bija jābrauc viņu glābt no uzmācīgajiem klientiem. Skola, kurā mācījās Viktorija, bija bezspēcīga, nevarīga izrādījās gan vecāku komiteja, gan rajona deputātu komisija. Viktorijas paraugam viena pēc otras sekoja klases biedrenes. Prostitūcija ir agresīva un lipīga, tā prot organizēt aizstāvību un pretuzbrukumus, tā ir mafioza.

Nevarēju kolēģim atteikt un kopā ar viņu, darbdienu nogurdinātu un slimu no visām šīm nebūšanām, braucu uz kārtējām pārrunām bērnu istabā kaut kur Imantā. Mūs nosēdināja liela galda galā, pretējā galā sēdēja inspektore, milicijas kapteine. Galda kreisajā pusē sēdēja vēl jauna sieviete zilā lapsādas cepurē ar tādu pašu apkakli. Tā bija Viktorijas māte. Viņa bija sašutusi par kārtējo savas meitas lietas iztīrīšanu, prasīja izbeigt «vajāšanu». Viņa vicina pārvedumu kvīšu pasakņus par dažiem desmitiem rubļu, runāja par savu nabadzību, pierādīja, cik nožēlojamus alimentus viņai maksā bijušais vīrs. Asaras tecēja pa vaigiem, bet acis, no kurām tās plūda, bija tik ļaunas, ka mēs pagriezāmies pret Viktoriju, kas sēdēja galda labajā pusē.

Viktorija ģērbusies pēc pēdējās modes. Viņas apģērbā, rotaslietās, kosmētiskā bija tāds relišeru aicinājums, ka nožēloju, ka nedrīkstu viņu nofotogrāfēt

savam rakstam populārā žurnālā. Laikam ietērpusies, lai, nezaudējot laiku, tūlīn pēc bērnu istabas dotos uz restorānu vai viesnīcu (citiem vārdiem – uz ielas). Viņa bija psihopātiska, bet valdījās. Droši vien zināja, ka tas viņai var kaitēt. Tikai tad, kad T. iebilda, ka pašas tēvs viņai vasarā uzdāvinājis dārgu mētelī un prāvu naudas summu, bet T. dēls atdevis visu vasarā nopelnīto naudu, viņa atklāja šo savu īpašību. Pielēkusi kājās, kļiedza, ka tieši tēvs viņu mazu pavedis. (Tas gan nebija patiesība.)

Iztirzājot šo jautājumu, noskaidrojās, ka notikusi arī aģitācija pret darbu. Viktorijas māte, sūtidama meitu pie tēva prasīt naudu un dāvanas, vienmēr piekodinājusi, lai tikai viņa nesāk strādāt, palīdzēt tēvam dārzā utt. Tam neviens nepievērsa uzmanību, tomēr kompleksā ar pārējo tas ir svarīgs prostitūcijas simptoms, kas citā kombinācijā var kļūt par citas sabiedriskas parādības pazīmi. To pašu var sacīt par melīgumu, pat par izteiktu un nevietā apliecinātu sabiedriskumu.

Nestāstīšu, kā viss risinājās tālāk. Pateikšu tikai, ka izdevās psiholoģiski palīdzēt T. un viņa dēlam. Simpātiskajai kapteinei ne prātā nenāca, ka viņas priekšā sēž prostitūta no diezgan plaši pazīstamām pagrīdes aprindām, par kurām viņai bija jābūt informētai. Viņai ir žēl šo sieviešu – žēl «atstāto», «pamesto», «nelaimīgo» un «apvainoto». Kapteine nevar saprast, ka šo sieviešu vīrs un tēvs no mājas aizgājis vienā krekļā, pametot visu tādēļ, ka nav gribējis kļūt par suteneru paša mājā. Viņa nevar pat iedomāties, ko tēvs aiziedams pārdzīvojis.

Kapteine nespēs noteikt šīs drausmīgās slimības diagnozi, kamēr nebūs informēta par prostitūcijas esamību, nespēs to noteikt arī tādēļ, ka nezina, kā pēc relišiem, pēc psiholoģijas var pazīt cilvēkus, kas pārdod sevi. Minētajām prostitūtām šīs iezīmes bija ļoti spilgtas. Tolaik jau it kā bija likvidētas prostitūcijas istās, vecās sociālās saknes – bezdarbs, sieviešu beztiesība, zemā darba apmaksa utt. Beztiesība ievēl prostitūcijā dažāda rakstura un psiholoģiskā statusa sievietes.

Nebija veco sociālo cēloņu, toties radās jauni. Arī tie lielākoties ir sociāli, bet nav saistīti ar bezdarbu un sievietes beztiesību. Prostitūtas nāk no alkoholiķu un nepilnām ģimenēm, bet tā jau ir sociāla parādība, kas saistīta ar ģimenes krīzi. Vērojams pat paradokss, ka pie mums, atšķirībā no Rietumiem, prostitūcija biežāk skar nodrošinātu ģimeņu pēctečus, īpaši tos, kas savu vecāku sabiedriskā stāvokļa dēļ auguši visatļautības apstākļos. Ģimenēs, no kurām nākušas prostitūtas, bērni nav strādājuši. Kaut vai šis piemērs ar mazgadīgo prostitūtu Viktoriju, kuru izvēlējamies tikai tādēļ, lai ilustrētu pilnīgu zināšanu trūkumu par prostitūciju visos tās galvenajos parametros – sociālajā, psiholoģiskajā un patofizioloģiskajā. Arī šodien esam bezspēcīgi pret to, vai arī gribam būt tādi. Prostitūcija ir tāds pats līdzeklis kā alkohols, kas aptumšo tautas prātu, lai bagātības sakrātos tikai dažu cilvēku rokās.

Novērots, ka visretāk prostitūtas nākušas no strādnieku ģimenēm. Visvairāk apzinātu un neapzinātu prostitūtu ir to sieviešu vidū, kas no

provinces ieradušās uz dzīvi lielās pilsētās. Īpašu interesi šajā ziņā izraisa jūrnieku sievas, uz ilgu laiku ieslodzīto sievas, alkoholiķu un zvērinātu smēķētāju sievas. Par smēķēšanu jau runājām. No vienas puses tā kā pātaga uzmundrina dzimumfunkciju, no otras – novājina to vēl pirms impotences vai frigiditātes iestāšanās, radot dzimumakta nepilnvērtību, kas izraisa vēlēšanos meklēt pilnvērtīgāku seksuālo partneri. No šejienes ir tikai viens solis līdz prostitūcijai – sākumā neapziņātai, slēptai, vēlāk jau, iespējams, atklātai. To pašu dara alkohols un narkotikas – sociopātu delikateses.

Lai gūtu vēl skaidrāku priekšstatu par šo ceļu, īsumā aprakstīsim dažus slēptās prostitūcijas rašanās gadījumus, ar kādiem šo rindu autors sastapies, veicot savu ārsta pienākumu.

Parastais ceļš uz prostitūciju

24 gadus veca simpātiska meitene no liela Baltkrievijas ciema atbraukusi uz Daugavpili, lai iestātos medicīnas skolā. Pēc beigšanas lūgusi nosūtīt viņu darbā uz Rīgu. Cerējusi tur atrast savu laimi. Drīz sapratusi, ka jaunie vīrieši vispirms pievērš uzmanību tām, kas pieņem viņus gultā. Nospriedusi, ka bez tā laimes nebūs.

Drīz sajustusi simpātijas pret precētu vīrieti no citas pilsētas. Ātri vien stājusies dzimumsakaros. Braukājuši viens pie otra. Beidzot vīrietis sācis viņai apmaksāt ceļu un «komandējumu», jo medmāsa alga nav liela. Nemanāmi tas viss pārvērties maksā par ķermeni. No nākamā partnera, kurš dzivojis tajā pašā pilsētā, viņa prasījusi dāvanas. Par prostitūtu sevi neuzskata...

Pirmais honorārs par miesu

16 gadus veca meitene atbraukusi no Ukrainas sādžas. Medicīnas skolas audzēkne. Piekritusi kopā ar zēnu apmeklēt pagrīdes «videovakaru» privātā mājā. Rādījusi pornogrāfiju. Redzētā pārubudinātais jaunais «bruņinieks» ieguvis viņu gandrīz ar varu turpat blakusistabā. Samaksa 10 rubļi par biļeti uz seansu. Par prostitūciju to neuzskata.

Viss var ātri sākties arī svētkos

35 gadus veca sieviete. Tehnikuma pasniedzēja. Atvedusi pie ārsta impotentu vīru. Vīrs ir zvērināts smēķētājs. Viņa uzskata, ka smēķēšana jau sen negatīvi ietekmē potenci. Kad vīrs uz laiku atmetis smēķēšanu, viņu tuvība kļuvusi «kaut cik pilnvērtīga». Kad viņš atkal uzsācis smēķēt, neraugoties uz centību, dzimumakta pilvērtība atkal pazudusi.

Viņa sākusī vīram pārmest, ķildoties. Rezultātā vīrs kļuvis pilnīgi impotents. Vēl pirms visa tā viņa sākusī retumis, bet vēlāk aizvien biežāk vīru krāpt, īpaši pēc tam, kad viņš atsācis smēķēt. Savus piedzīvojumus ar vīriešiem stāstījusi draudzenei, kura rīkojusies līdzīgi. Reiz norunājušas sevišķi aktīvi «darboties» pirms 8. marta svētkiem, lai sieviešu dienā piesaistītu sev vīriešu uzmanību un dabūtu dāvanas. Eksperiments izdevies. Kolēģes vai plīsušas aiz skaudības... Prostitūcijas elementus savā rīcībā nesaskata. Abu draudzeņu meitas, vēl skolnieces, sniedz seksa pakalpojumus par samaksu. Skolās bieži pat audzinātājas nezina, ka klasē prostitūē divas, trīs meitenes, tā veicinot prostitūcijas tālāku uzplaukumu sabiedrībā.

Samaksa – vakariņas

Tikko skolu beigusi meitene žēlojās par vaginismu, kas sācies pēc tam, kad divi jauni vīrieši pret viņu «rupji izturējušies». Viņa nezina, kā viņus sauc.

Tas noticis tā. Viņa ieradusies lielpilsētā no tāliem laukiem. Atbraukusi paciemoties pie draudzenes un izvēlēties augstskolu, kurā mācīties tālāk. Vakarā pie draudzenes atnāca paziņa. Ielūdza uz restorānu. Uzzinājis, ka viņa nav viena, piezvanīja draugiem. Ieradās vēl divi. Pēc vakariņām Jūrmalas restorānā draudzene kopā ar savu draugu aizgāja. Abi pārējie uzaicināja mūsu pacienti pastaigāties. Staigāja ar vienu, otrs sākumā gāja nopakaļ, pēc tam kaut kur pazuda.

Viņi nonāca kāpās. Pavadonis sāka viņu kvēli skūpstīt, viss notika it kā pats no sevis. Sākumā bija neērti vīrieti atgrūst – vakars bija tik brīnišķīgi pavadīts...

Taču pēc pirmā parādījās otrs, kurš rīkojās daudz rupjāk, nodarīja sāpes, kas izraisīja izteiktu vaginismu. Pacientei ne prātā nenāca doma, ka par visu to, pat par sāpēm, viņai jau bija samaksāts, samaksāts ar labām vakariņām, ar tēlotu uzmanību, ar īslaicīgo restorāna krāšņumu un atslābinošo alkoholu, t. i., viņa bija saņēmusi maksu par savu ķermeni, ko sauc tikai vienā vārdā – prostitūcija.

Prostitūta vīrietis

Jauns ārsts ar psihopātiskām rakstura iezīmēm un ar nelielu algu divas reizes par 100 rubļiem alkohola reibumā atļāvis homoseksuālistam sevi «izmantot». Pēc tam daļēji zaudējis interesi par sievietēm. Psihopātija pastiprinājies... Te redzama gandrīz atklāta vīriešu prostitūcija.

Gadījās, ka reiz uz pieņemšanu ieradās prostitūtas-vīrieši, kas slēpti vai atklāti pārdevās sievietēm. Jā, pienācis laiks, kad notiek otrādi, vīrieša ķermeni pērk sievietes!

Kā jau runāts, tie visi ir pacienti, kas ieradušies uz pieņemšanu psihohigiēnas klubā. Ar to pietiek, lai sāktu uztraukties par sabiedrības morālo un garīgo veselību. Tas ir kā pār pilsētu nolījis benzīna lietus, kad pietiek ar vienu dzirksteli, lai viss sadegtu. Tikai prostitūcijā šāda dzirkstele var būt, piemēram, viens cilvēks, kurš ir slim ar AIDS... Bet tas vēl nav pats briesmīgākais – briesmīgāka ir degradācija, kas tai seko un bioloģizē cilvēkus, noved pie autoritāriem režīmiem.

Vēl viens iemesls, kādēļ liela daļa prostitūtu paliek nezināmas, ir tas, ka šajā apstākli ir ieinteresēti viņu patērētāji, īpaši tie, kuriem pēc ieņemamā amata jāizskatās nevainojami.

Kāds vadošs darbinieks (tagad jau bijušais) nekādi nevarēja saprast, ka viņš ir prostitūtu uzturētājs. Viņa iestādes nodaļu vadītāji iesaistīja darbā skaitas sievietes, kurām bija jāpiedalās visos pasākumos. Iecienītākie no tiem bija medību izbraukumi pēc vecā muižnieku parauga. Atšķirība tikai tā, ka senajos laikos ezeru krastos nebija saunu, krodziņu ar angažētām prostitūtām.

Kad atbrauca augsti viesi, tika doti konkrēti uzdevumi – kurai kurš jāizklaidē... Viņš nevarēja atzīt to par prostitūciju, tā būtu pazemojoša pašatmaskošanās, kas varētu novest pie psihosomatiskas saslīmšanas, pat pie

nāves. Strādādams savā amatā, viņš zināja, ka attīstās prostitūcija, bet pazīt tās konkrētās izpausmes pats savās mājās viņš nespēja.

Tas ir tikai viens piemērs, kas ilustrē sabiedrības morālo imunodeficitu (SMID) pret prostitūciju, tā pirmo daļu. Šāds imunodeficīts acīmredzot var eksistēt arī attiecībā pret citām negatīvām parādībām, kas saēd sabiedrību.

Bet pāriesim pie SMID otrās daļas. Tāpat kā AIDS, tie ir sarežģījumi. Tāpat kā AIDS slimā organismā, ar SMID slimā sabiedrībā rodas nāvējoši audzēji. Tā kā sabiedrībā ilgstoši pastāvējusi imunodeficīta pirmā daļa (periods), aizsargspējas ir bremzētas vai atrofējušās. Mums pat nav likumu, kas vērstos pret prostitūciju vispār, it īpaši pret tiem, kas pamudina cilvēkus, sevišķi nepilngadīgos, uz prostitūciju.

Katra sociāla netaisnība (pie mums padomju varas, jo sevišķi personības kulta periods) izraisa prostitūcijas uzplūdus. Ja vien no netaisnības rodama izeja, psihiski normāli cilvēki nekļūst ne par slēptām, ne atklātām prostitūtām. Šķiet, ka seksuālā izlaidība mūsu apstākļos gandrīz vienmēr jāvērtē kā garīgas patoloģijas vai vismaz tai radniecīga stāvokļa pazīme vai, varbūt precīzāk, kā rakstura patoloģija. Var apgalvot, ka morāla degradācija rada rakstura patoloģiju, bet jau pēc tam – kā vēl dziļāku pagrimumu – dvēseles patoloģiju. Mūsu pētījumi nav pretrunā ar likumu, kas vērstos pret prostitūciju. Iedarbība uz formu, pateicoties atgriezeniskajai saitei, var dziedinoši iedarboties arī uz saturu, t. i., uz garīgo veselību.

Jau uzsverām, ka lielākā daļa prostitūtu (galvenokārt slēptās, neapzinātās) sevi par tādām neuzskata. Ja šīm personām dotu iespēju apzināties savu stāvokli, tāpat kā mēs diezgan bieži to darām psihoterapijā, varbūt, pastāvot izteiktai sabiedriski morālai imunitātei, viņām atvērtos acis un varētu notikt atveseļošanās.

Slēptā prostitūcija kā atklātās rezerve

Varbūt atgriešanās pie vecās, jau aizmirstās slēptās prostitūcijas klasifikācijas, kāda pastāvēja pagājušā gadsimta beigās un mūsu gadsimta sākumā, palīdzētu apjēgt situāciju. Aplūkosim to. Šis iedalījums ietver tādas jēdzienus kā kokotes, metreses, grizetes u. c.

Kokote

Vistuvāk atklātai prostitūcijai ir kokotes. Tās vēl nemedī vīriešus restorānos, viesnīcās, kūrortos vai tieši uz ielas. Viņas vēl nekopojas ar jebkuru vīrieti vai sievieti (arī vīrieši feminizācijas rezultātā var kļūt par prostitūtām). Atklātajā un tai tuvajā prostitūcijā (kokotes) notiek pirmā vai otrā tipa dzimumakts. Īsu brīdi, kokotes rada intīmu un izmeklētu seksuālo partneru loku. Viņas vismaz zina, kā tos sauc, kur viņas

sameklēt (otrais dzimumsakaru tips). Uz kūrtiem, atpūtas namiem, restorāniem un citām apšaubām vietām viņas dodas kopā ar saviem partneriem, bieži vien uz to rēķina, kamēr atklātās prostitūtas ierodas vienatnē vai kopā ar tādām pašām draudzenēm, lai partneri noķertu uz vietas.

Kokotes par sevi ir ļoti augstās domās, viņas ir ekstravagantas, izturas augstprātīgi un izaicinoši, pat bezkaunīgi. Tā ir aizsardzības reakcija, lai nevienam neļautu ielūkoties savā tukšajā dvēselē. Neraugoties uz to, viņas var būt talantīgas un pat žilbinošas. Viņas strādā vietās, kur darba ir maz, bet maksā labi. Viņām patīk darbs ar cilvēkiem, bet tikai tādiem, kuriem ir prestižs. Viņu otrā tipa relišeros ir galvenokārt tikai kārdinājums, bet aizliegums ir uzspēlēts, samākslots, viltots. Vīrieši parasti tūlīt saprot, ka ar to nav jārēķinās.

Šis piemērs nav no ārsta prakses, bet radies nejauši, atpūšoties Simeizā. Laikam gan Krimā nav skaistākas vietas par šo klinšaino krastu. Pilsētiņa ir maza, atpūtnieku sejas paliek atmiņā. Nākas pastāvīgi sastapties gan plūdmalē, gan kafējnicā, gan pastaigā.

Ievēroju viņu smēķu dūmu dēļ, kas te sevišķi piesaista uzmanību. To piejaukums svaigajam kalnu un jūras gaisam modina iekšēju protestu. Viņa zvilnēja uz blakus klints, šī apaļīgā leva, kā man domās gribējās viņu nosaukt. Levas ķermenis bija labi kopts, zem apspīlētā peldkostīma uzkrītoši izspīdās viņas bioloģiskie relišeri.

Blakus grozījās bariņš jaunu tēviņu. Laiku pa laikam viņa kopā ar kādu no tiem aizpeldēja tālāk jūrā uz mazajām klinšu saliņām. Nebija jābūt īpaši atjautīgam, lai saprastu, kādēļ... Bet vakarā cēla un sprigana viņa dejoja bārā. Viss viņas izskats puda: – «Es esmu no galvaspilsētas, te viss ir manis dēļ, viss ir mans, par visu maksā mani pavadoņi...»

Nākamajā rītā ierados klinšainajā krastmalā agrāk par viņu. Levas vietā gulēja vīrietis vidējos gados ar zēnu, kurš acīmredzot bija atvests pie jūras, lai uzlabotu veselību. Ap pusdienlaiku, izgulējusies pēc vētrainās nakts, ieradās leva. Vajadzēja redzēt viņas sašutumu, ieraugot, ka kāds iedrošinājies aizņemt «viņas vietu». Viņa uzstājīgi pieprasīja atbrīvot «savu īpašumu». Vīrietis gribēja iebilst, bet viņam bija kauns dēla klātbūtnē konfliktēt ar sievieti (viņš jau nezināja, kas viņa patiesībā ir). Nācās iet projām arī tādēļ, ka viņus sāka aplenkt sievietes aizstāvju (tēviņu) bars – te, klintīs, ir arī necivilizētas vietas.

Man nāca prātā dažādas domas. Atcerējos 8. marta svētkus, kad tādas pašas «levas meitas» (lasi – kokotes) no rīta «izspieda» dāvanas no kolēģiem vīriešiem, bet vakarā tikpat bezkaunīgi un pārliecināti «slauca» savus tēviņus pircējus. Atcerējos savus braucienus uz Rietumiem, atcerējos, kā tur dzīvojošais paziņa neļāva man iejaukties, lai aizstāvēt sievieti, kuru (policistam redzot!) sīta būdīgs vīrietis. Viņš teica – «Neej klāt, tas vīrietis atgrūž uzmācīgu prostitūtu!» – Nespēja pazīt prostitūtas nozīmē ierindot viņas līdzās godīgām sievietēm. Tas ir SMID rezultāts.

Grizetes

Mazliet tālāk no atklātas prostitūcijas (priekšpēdējā pakāpe) atrodas grizetes. Viņām parasti mēdz būt tikai viens mīļākais. Viņas ir relatīvi uzticīgas, bet mīlākā prombūtnē (pat uz neilgu laiku) uzticību saglabā tikai īsu brīdi. Taču krāpšanas iemesls nav seksuāls bads. Viņas bieži ir frigidās. Ar zināmu piesardzību to var sacīt par visām atklātām un slēptām prostitūtām, lai gan izvirtības ceļa sākumā viņas izceļas ar paaugstinātu seksualitāti. Pārejot pie jauna partnera, slēpto prostitūtu seksualitāte mazliet pastiprinās, bet ar katru partnera maiņu tās uzplūds kļūst arvien īslaicīgāks (tāpat kā vīriešu satiriāze).

Vairumam grizešu (varbūt pieredzes rezultātā, atsevišķos gadījumos garīgas slimības dēļ) piemīt liels pakļaujošs, suģestējošs spēks. Viņu partneri staigā kā «hipnotizēti», gatavi atdot grizetei visu, atteikties no ģimenes, no saviem ideāliem, no dzimtenes. Daļa šo partneru neskaidri nojauš savu sāvokli un turpmāko likteni, piekrit ārstēties pie psihoterapeita un labprāt nāk pie mums uz psihohigiēnas un psihoprofilakses klubu.

Grizetes upuris

Sieviete ārstē atveda savu vīru uz klubu «Panaceja», kurš bija ar mieru ierasties tikai tādēļ, lai atvieglotu šķiršanās procesu.

Komandējuma laikā Maskavā viņš bija iepazinies ar kādu šķirteni, kas ielūgusi viņu apciemot moderna, bet neatzīta mākslinieka māti. Mākslinieks izdarījis pašnāvību (eksistēja aizdomas, ka viņš bijis garīgi slimš. – J. Z.). Viņa gleznas bijušas ļoti divainas, bet uz mūsu pacientu atstājušas lielu iespaidu. Viņš domā, ka tādēļ bijis ar mieru apmeklēt tā sauktās kosmiskās reliģijas sektas saietu. Šādās sektās tiek lietotas narkotiskās vielas, kas izraisa halucinācijas, to skaitā Dieva redzēšanu. Abi nonākuši ekstāzē, kas it kā pati no sevis prasījusi turpinājumu seksuālā tuvībā.

Jāatzīmē, ka jebkura ekstāze rodas tajās pašās mūsu smadzeņu struktūrās, kurās rodas mērķtiecīga dzimumtieksme. Minētā grizete bija reliģiskās sektas hetēra (par hetērām sauca seno tempļu prostitūtas), kas vervēja sektas locekļus. Ekstāze vienmēr pastiprina iedvešanas spēju. To izmantoja grizete. Ekstāze rada vai saasina seksuālās jūtas – to allaž izmanto pieredzējušas prostitūtas. Ekstāze mudina ziedoties, un tieši tas prostitūtai vajadzīgs... Jāatceras gan, ka ekstāzi izraisa ne tikai reliģiski rituāli, to spēj radīt arī diskozāle, restorāni, dažādi mākslas veidi, alkohols un narkotikas. Par to jau runājām. Te tikai gribas atklāt vienu no paņēmieniem, ar kādiem prostitūtas pievilina klientus. Mūsu patients, kā pats izteicās, bija «piekalts kā ar dzelzs ķēdi» – tāpat pats saprata savu stāvokli, bet neko nespēja darīt. Grizete turpināja kūdīt viņu pret ģimeni, steidzināja šķiršanos, mācīja neticēt sievas asarām, iedvesa ļauties «kosmiskās» reliģijas svētlaimei...

Tā kā pacienta ģimene līdz tam bija harmoniska un tajā auga divi pusaudži, sieva no sirds viņam piedeva un bija ar mieru sadarboties ar ārstu. Mēs

izmantojām ne visai izplatītu metodi, kuru pie mums klubā saucām par «izsist ķīli ar ķīli». Turklāt zinot, cik jūtīgas ir prostitutās pret konfliktsituācijām, mēs seansu laikā mudinājām pacientu radīt tādas ar grizeti. Pirmais mēģinājums atkārtoti sastapties ar viņu beidzās ar skandālu un attiecību pārtraukšanu.

Turpinot raksturot grizetes, jāatzīmē, ka viņām ir daudz mazāk bravūras, kas piemīt kokotēm. No seksuālā partnera gūtie ienākumi viņām parasti ir mazāki par darba algu. Viņu darbam nav tāda prestiža kā kokotes darbam. Grizete, nezaudējot savu dzīvokli, var dzīvot pie sava partnera, turklāt izturoties kā sieva. Bet abpusējās simpātijas ir īslaicīgas. Simpātijū laikā, atšķirībā no kokotes, otrā tipa relišeros var parādīties īsta tabu elementi, bet tikai elementi. Dzimumakts ar grizeti pieder pie otrā, retāk pie trešā tipa.

Metreses

Uz paša pirmā, tātad no atklātās prostitūcijas vistālākā pakāpiena atrodas t. s. metreses. Arī viņas var dzīvot kopā ar precētu vai neprecētu vīrieti (ar precētu vai neprecētu sievieti, ja metrese ir vīrietis). Ja partneris nav precējies, viņas pat var vadīt tā saimniecību. Latvijā vienkāršie ļaudis to ne visai pareizi sauc par civillaulību. Pareizāk būtu sacīt nelikumīga laulība – laulība, kas nav likumīgi noformēta. Tomēr arī jebkura likumīga laulība bez mīlestības, bāzēta tikai uz aprēķina, var tikt attiecināta uz šo slēptās prostitūcijas pakāpi. Te no partnera neprasa tūlītēju atalgojumu. Vadot kopīgu saimniecību, tas notiek it kā pats no sevis. Šāds stāvoklis vienmēr ir nedrošs, lai gan ilgstošāks nekā ar kokoti vai grizeti.

Tādēļ reizēm, pēdējā laikā arvien biežāk, metreses noformē laulību, kurā zem aizraušanās maskas (viņas to sauc par mīlestību) vienmēr slēpjas izdevīgums. Labākajā gadījumā tiekšanās pēc labuma var būt neapzināta – sieviete pārdzīvo īsu jūsmu par izredzēto, kura pat apkārtējiem un kāzu viesiem šķiet kā kvēla mīlestība. Tabu elementu relišeros te var būt mazliet vairāk nekā mīlošai grizetei, bet, izdziestot jūsmai, otrā tipa relišeros būs tikai kārdinājums – viena no prostitūcijas pamatzīmēm.

Laulība tiek noslēgta tikai tad, ja atalgojums citādi nav iegūstams (mantojums, dzīvoklis, karjera u. c.). Pie metresēm pieder arī sievietes, kuras, izmantojot dzimumsakarus, ar visiem līdzekļiem cenšas atņemt vīru likumīgajai sievai, kuru īpaši nomelno un kritizē. Mīlestībā tas ir otrādi. Kokotes un grizetes reti kritizē savu partneru likumīgās sievas, bet metreses to dara ar sevišķu dedzību un izdomu, kā arī ar banalitāti. Tādēļ precētās sievietes visvairāk nicina metreses. Par laimi, šie metresu apvainojumi visbiežāk tomēr attālina viņas no mērķa, jo kritizēdamas viņas tieši vai netieši uzsver vīrieša «nespēju» atrast labāku sievieti. Tas aizskar vīrieša pašcieņu.

Metreses ir varenas intrigantes, viņām piemīt īpaša aizdomība, tādēļ pašas bieži kļūst par intrigu upuri. Intrigu vērpšana izskaidrojama ar to, ka metrešu plāni par atalgojuma saņemšanu ir tālejošāki nekā kokotēm un grizetēm. Pēdējās atalgojumu saņem ātrāk, tādēļ viņām nav vajadzīgs tik sarežģīts ceļš uz izraudzīto mērķi. Šī paša iemesla dēļ metresēm piemīt sevišķa greisirdība, kuru pieredzējušās veikli slēpj. Iekarojušas vīrieti, daudzas neapstājas un, dodoties pa prostitūcijas kāpnēm augšup, pārvērš viņu par suteneru. Turklāt vīrietis savu lomu var pat nenojaust.

Viena persona var vielaikus apvienot sevī dažādas prostitūcijas stadijas, var darboties uz ielas (atklātā prostitūcija) un arī dažādās slēptās prostitūcijas stadijās. Piemēram, vīrietim, pie kura viņa dzīvo, viņa var būt metrese, kolēģiem grizete, paziņām kokote, bet, būdama kopā ar svešinieku, viņa var tūliņ noslēgt līgumu – vienoties, cik tas maksās. Metrese var kļūt par grizeti vai kokoti attieksmē pret vīrieti, ar kuru agrāk bijusi ilgstoši saistīta kā metrese. Tad viņa izlaupa māju un krājkases rēķinu vai kā citādi pamanās piesavināties iespējamo un neiešpējamo. Tāda ir prostitūcijas dialektika.

Lai pieliktu punktu slēptās prostitūcijas pakāpes diagnostikā, jāuzsver, ka dzimumakts ar metresi pieder pie trešā tipa. Metreses, salīdzinot tās ar kādreizējām, ir ieguvušas aktivitāti, kuras neglīto seju jau iezīmējām. Tajos laikos, kad lietoja šo klasifikāciju, viņas ļoti līdzinājās A. Čehova «Sirsniņai» ar tās savdabīgo labsirdību un jūsmīgo līdzdalību. Viņas it kā dzīvoja savu mīloto cilvēku dzīvi. Šī iezīme metresēs jāušama arī mūsu dienās, bet tā nav galvenā. Iemesls, kura dēļ gadsimta sākumā radās metreses, kļuvis sekundārs, bet toreizējais sekundārais iemesls izvirzījies etioloģijas priekšplānā.

O. de Balzaks liecina

Klubā «Panaceja» ieradās ārsts A. un sūdzējās par bezmiegu, kas sācies pēc negatīvu emociju pārdzīvojuma. Jau ilgāku laiku A. ir paaugstināts arteriālais spiediens un sāpes sirdī. Par sava pārdzīvojuma īsto iemeslu A. nerunā. Viņš regulāri apmeklē grupu seansus klubā. Pēc katra seansa viņš vairākas naktis var gulēt bez miega zālēm, dienā atjaunojas darbaspējas. Bet mēs zinām – kamēr nenotiks katarse (šķīstišanās grēksūdzes rezultātā), kamēr nenoskaidrosies konflikts, kas izraisījis patoloģisko psihosomatisko stāvokli, ārstēšanās būs tikai simptomātiska. Tas bija skaidrs arī ārstam A., bet viņš nevarēja sadūšoties katarsei, lai arī ārsts centās viņu pārliecināt.

Psihoterapeīts uzminēja viņa konfliktu vēl pirms šīs katarses, nejausī novērojot viņa sievu. Mīlestība pret sievu neļāva A. izteikt kritiskus vērtējumus par viņu pat ārstam, jo vairāk ārpus mājas un bez sievas klātbūtnes. Tas ir mīlošo līkums – mīloto vienmēr attaisno un pat klusībā par viņu domā tikai labu, nemaz nerunājot par skaļi izteiktiem vārdiem. Kā es uzminēju, ka mana drauga sieva Beāte viņu nemīl, pastāstīšu nodaļā par transakta psiholoģiju ģimenē. Protams, tas bija disbalanss viņas psiholoģiskajos relišeros, kuros, vīram klāt neesot, prevalēja kārdinājums. Bet tas vēl nebija viss...

Gaidīju katarsi, pacietīgi atbalstīdams A. ar hipnozes seansiem. Zināju, ka Beātes mīlestības trūkums izdeldēs arī vīra mīlestību. Ārstnieciskajai katarsei vienmēr jānotiek no brīvas gribas, tad tā ir īpaši dziedinoša, bet laulātajiem iespējama tikai tad, ja mīlestība zaudējusi spēku. Beāte bija neapmierināta, Beāte kritizēja, Beāte pārmeta («Citi cilvēki dzīvo labāk nekā mēs, citi māk dzīvot...»), Beāte rīkoja skandālus... Tas ievainoja A. mīlestību un nobrieda katarse. Tad viņš atnesa biezu aploksni, kā to dara vairums mūsu pacientu. Neatstāstīšu viņa vēstuli. Tā sākās ar atzišanos, ka viņam pēkšņi atvēruši acis O. de Balzaka darbu sējumi.

Reiz viņš ieradies veikalā izpirkt kārtējos pasūtītos sējumus. Pārdevēja viņam piedāvājusi izpirkt arī O. de Balzaka sējumus, uz kuriem parakstījusies viņa sieva. A. nobrīnījies, pat pārbaudījis sievas parakstu. Viņš zinājis, ka Beāte grāmatas nelasa, aizbildinoties ar galvas sāpēm, kas ceļoties no lasīšanas. Arī nekādu noslēpumu viņu starpā nav bijis. Beāte zinājusi, ka viņš vienmēr ļoti labprāt parakstās uz grāmatām. Un pēkšņi viņu pārsteigusi kāda doma. Par Balzaku taču jūsmo viņa draugs Aigars, kuru viņš izārstējis no smagas neirozes... Tātad viņa Beāte ir tā pati A. Čehova «Sīrsniņa», kurai ir metrese sindroms. Bet Sīrsniņa ir laba ne tikai vārdos, viņa spēj arī upurēties. Mūsdienu metrese biežāk ir cietsirdīgas un patmīlīgas. Uz viņām attiecināms «žurku likums» – pamest bērņus, ja iepaticies cits tēviņš. Tā vēlāk rīkojās arī Beāte.

Atgriezīsimies pie A. katarses. Pēc notikuma grāmatu veikalā viņš sāka pamanīt sievas kurnēšanu un pārmetumus, kas līdz šim bija skāruši tikai viņa zemapziņu, bet apziņa tos palaidis garām. Izmaiņas Beātes relišeros modināja A. greisirdību, bet mīlestība to apspieda – tā radās konflikts, kas izpaudās arī visā, kas starp viņiem notika. Agrāk viņš nedomāja, kur paliek diezgan lielās sievai iedotās naudas summas, tad tagad vismaz spēja brīnīties, kā vienā dienā var iztērēt no krājgrāmatīņas noņemtos trīs tūkstošus. Beātei patīk restorāni, grezni tērpi, rotaslietas. Aigars, kurš strādā veikalā, gādā viņai zeltlietas. Viņa mirdz, bet šajā mirdzumā ir tikai kārdinājums, aizlieguma nav nemaz.

Šķiršanās bija smaga. A. arteriālais spiediens sacēlās tik augstu, ka baidījāmies par viņa dzīvību. Mazliet nepareizi sapratīs mūsu padomu, ka viņu izārstēt var tikai mīlestība, viņš sāka Beātei maksāt par dzimumaktiem – metrese pārgāja atklātas prostitūtas lomā. Šķirost laulību, viņa domāja tikai par to, kā dabūt vairāk mantas, bet dēla liktenis viņu neinteresēja. Drīz pircējs Aigars viņu pameta. O. de Balzaka sējumi viņam vairs nebija vajadzīgi, bet mūsdienu «Sīrsniņa» turpināja mirdzēt kārtējo partneru kompānijās. Cik ilgi vēl tā būs?...

Par slēpto prostitūciju tik daudz runājām, lai iemācītos to diagnosticēt. Varbūt tas kādam palīdzēs apjēgt savas seksuālās darbības un nosaukt tās īstajā vārdā. Varbūt atskārsme liks atteikties no nicināmās rīcības, lai gan cerību nav daudz. Ciešāk ielūkojoties sabiedriskajās parādībās, var pamanīt, ka, pieaugot sociālajai netaisnībai, palielinās kokošu un atklāto prostitūtu skaits, bet ja notiek pretējs process, pārsvaru gūst metrese, un vēlāk arī viņu kļūst mazinās.

Mesalinas

Vēl ir mesalīnas – kaislīgas sievietes ar pastiprinātu dzimumtieksmi, kuras ir gatavas samaksāt vīrietim par seksuālo tuvību. Šādai sievietei ne vienmēr var piedēvēt prostitūciju. Drīzāk gan vīrietis, kurš dzīvo kopā ar viņu, ir prostitūta, ja jau saņem par to atalgojumu.

Pētot prostitūtas (slēptās un atklātās), var ieraudzīt arī citas īpatnības. Viegli pamanāma ir hipertrofēta empātija, kas var radīt priekšstatu, ka prostitūtas ir ļoti labi cilvēki. Tomēr tā nav. Jūtot līdzīgu, piemēram, otra cilvēka bēdām, spilgti un izteikti tās līdzpārdzīvojot, viņas (ar retiem izņēmumiem) nekad nepūlēšies īsti palīdzēt.

Vēl svarīgāka ir cita īpašība vai kroplība. Viņām trūkst alku, instinkta, kas ir sievišķības galvenā pazīme – viņas netiecas bagātināt «ģenētiskā zelta krātuvi». Viņām nav vēlēšanās pārnest nākamajās paaudzēs augstvērtīgo un talantīgo, kas iemirdzējies viņu izraudzītajā vīrietī. Šis instinkts ir sieviešu dzimumtieksmes neapzināta sastāvdaļa, kas dara šo tieksmi cildenu un salīdzinājumā ar vīriešu dzimumtieksmi daudz krāšņāku un pievilcīgāku. Bez tā sieviešu dzimumtieksme pielīdzinās vīriešu dzimumtieksmei. Varbūt tādēļ daži homoseksuālisti atzīstas, ka prostitūtas viņi varot «paciest».

Aplūkojām slēptās un neapzinātās prostitūcijas struktūru. Parasti to kļūdaini neuzskata par prostitūciju, bet labākajā gadījumā tikai par tās «rezervi». Pāreju no «rezerves» uz atklāto «ielas» prostitūciju redzam gauži vienkāršu. Viegla uzvedības sievietē tikām nodarbojas ar ārlaulības dzimumdzīvi, kamēr nonāk līdz prostitūcijai, sāk atklāti pārdot miesu par naudu. Tas ir tā saucamais horizontālais ceļš neapzinātās prostitūcijas pārejā uz apzināto.

Vertikālais ceļš uz prostitūciju

Līdz šim visi mēģinājumi apkarot prostitūciju ir bijusi cīņa pret prostitūtēm, kas nekad nav devusi panākumus. Tomēr galvenais ir pircējs, jo prece parādās tirgū tikai tad, ja ir pieprasījums. Kur un kā rodas pircējs?

Atgriezīsimies pie īstā un nepievilcīgākā ceļa, kas jau iezīmējies shēmā, un ved no slēptās uz atklāto un apzināto «ielas» prostitūciju, kurā gan pircējs, gan pārdevējs saucami vienādā vārdā. Tas ir ceļš no vecākiem uz bērniem (vertikālais, sk. 27. zīmējumu). To nosaka socializācijas likumsakarības. Par tām vēl runāsim, bet jau tagad jāatgādina, ka bērni ne tikai atkārto savu vecāku netikumus, bet bieži pat tos pārspēj. Ja māte bijusi slēpta prostitūta, tad meita sāks dzimumdzīvi jau skolas vecumā un gandrīz tūlīt jau būs atklāta prostitūta. Grāmatā «Mīlestības vārdā» atzīmējam, kas notiek, ja dzimumdzīve tiek uzsākta pirms kritiskās robežas. Diemžēl toreiz vēl nevarējām saukt lietas īstajos vārdos, jo vārds «prostitūcija» bija aizliegts. Uzmanīgs lasītājs jau toreiz nojauta, kā dēvēt neatturamo tieksmi, kas, iegūta dzimumdzīves sākumā pastiprinātās seksualitātes fāzē, liek bieži mainīt seksa partnerus.

To apliecināja arī gruzīnu autori jau 1988. gadā. Pēc viņu datiem prostitūciju un tās izplatīšanās cēloņus nevar reducēt tikai uz nega-

tīvajām parādībām sabiedriskajās attiecībās. Tā lielā mērā ir arī nepareizas personības veidošanās, zemas savstarpējo attiecību un saskarsmes kultūras sekas. Skola un audzinātāji ir vairījušies no šīm problēmām vai aplūkojuši tās formāli un virspusēji.

Gruzīnu autoru dati liecināja, ka daudzām aptaujātajām prostitutām diezgan agri pamodusies dzimumtieksme. Tas ir pusaudža vecums, kurā audzinātāja loma ir īpaši liela. Lielāko daļu (apm. 96%) dzimumjautājumos bija «izglītojuši» gadījuma cilvēki. Jau pēc pirmās sarunas par šo tēmu daudzām modās neveselīga interese par pretējā dzimuma personām. Arī mēs, izpētot 100 prostitutas, konstatējām līdzīgus datus. Par to ziņojām trijos Pasaules latviešu ārstu kongresos.

Gandrīz puse prostituātu dzimumdzīvi sākušas ne vēlāk par 16 gadu vecumu. Apmēram 18 gadu vecumā «mīlestības noslēpumos» bija iesaistītas jau 91,4% meiteņu. Partneru izvēlē nākamās «vecākajai profesijai» piederīgās nav bijušas visai prasīgas. Katra trešā pirmo reizi stājusies dzimumsakaros ar nepazīstamu vīrieti, daļa vienkārši tikušas izvarotas, jo pašas devušas tam iemeslu. Divas no piecām to izmēģinājušas ar «draugu» vai iedomātu līgavaini.

Daudzas no prostitutām pirmoreiz stājušās dzimumsakaros vēl nepilngadīgas, brīvprātīgi, nelolojot nekādas ilūzijas un nedomājot par sekām. Tas noticis apstākļos, kas neatbilst cilvēciskās kopdzīves un seksuālās morāles normām, ar vīriešiem, kurus nevar uzlūkot par normāliem partneriem nevainīgām meitenēm. Bieži tas noticis dzērumā vai narkotiku reibumā kāpņu telpās, pagrabos, krūmos āpus pilsētas utt.

Fakti vēlreiz liecina, ka nepieciešama plaša, vispusīga bērnu un pusaudžu dzimumaudzināšanas sistēma. Vajadzīgs speciāls kurss skolā, vajadzīgi mācību līdzekļi vecākiem un bērniem. Pastāv briesmas, ka šīs problēmas nozīme pusaudžu acīs varētu kļūt pārspīlēta, ja to skata ārpus saskarsmes un ģimenes dzīves konteksta. Tikai kompleksas sagatavošanas ietvaros dzimumaudzināšana var būt harmoniska un tikumiski iedarbīga. Tā ir audzināšanas neatņemama sastāvdaļa.

Gribētu šajā ziņā uzsvērt vecāku nozīmi. Pēc mūsu datiem, gandrīz visas prostitutas nāk no nepilnām ģimenēm vai tādām, kur vecāki un viņu savstarpējā mīlestība (pareizāk «nemīlestība») nav varējusi būt par paraugu bērnu dzimumsocializācijā. Tas nenozīmē skolas lomas vājināšanu šajā jautājumā. Tieši skolotāji pārņem no vecākiem stafeti, lai kļūtu bērniem par sociālo paraugu.

Grāmatas «Mīlestības vārdā» nodaļā «Rozes pārdošanai» runājām par mantas kultu un tā iespējamām sekām. Tagad autori vēlas precizēt tur sacīto. Nelaime ir tā, ka mantu kulta psiholoģija, mietpilsoniski uzskati notušēja izvēles problēmu – morāles kritērijus aizstāja ar komerciālu aprēķinu. Tirgošanās ar sevi no šī viedokļa netiek uzskatīta par tikumisku pagrimumu, prevalē uzskats, ka mērķis attaisno līdzekļus.

Diemžēl stagnācijas apstākļos šāda psiholoģija bija laidusi dziļas saknes ne tikai Grūzijā. Var minēt desmitiem skolu un arodskolu audzēkņu aptauju rezultātus, kā arī mūsu skolēnu atbildes uz lekcijā uzdoto jautājumu, ko viņi domā par prostitūciju. Daudzos gadījumos prostitūciju attaisnoja: – «Labs katrs darbs, par ko labi maksā!» – Atgādinot par AIDS un venerisko slimību briesmām, mums atbildēja, ka strādāt ražošana vai pat vienkārši dzīvot mūsu ekoloģiskajos apstākļos ir daudz bīstamāk. Iezīmējas vēl viens faktors – arī sabiedrības nevēlēšanās ir cieši saistītas ar prostitūciju.

Prostitūtu pircēji

Iespējams, ka minētais gadījums ar samainītajām durvīm nedaudz izbrīnīja lasītāju. Kāpēc gan viņa gulēja zārkā? Atbilde ir vienkārša – šī prostitūte gaidīja klientu nekrofilu, t. i., vīrieti (varbūt arī sievieti lezbieti), kuram ir dzimumtieksme pret liķiem. Tā vēlreiz gūst apstiprinājumu patiesība, ka tirgū parādās prece, pēc kuras ir pieprasījums.

Homoseksuālistu skaita pieaugums izraisījis vīriešu prostitūciju. Ne jau visi vīrieši, kas piekopj dzimumdzīvi ar vīriešiem, ir homoseksuāļi. Viņiem tas ir ienākumu avots, jo viņi ir prostitūtas. Šie vīrieši var būt prostitūtas hiperseksuālām sievietēm, arī novirzes, dzimumtieksmes deviācijas šādai personai liek meklēt prostitūtu. Par naudu viņš bez jebkādas kautrēšanās var prasīt no prostitūtas tādu dzimumapmierinājuma veidu, kāds viņam ir nepieciešams pilnai labsajūtai. No prostitūtas var pieprasīt to, ko viņš vai viņa nevar prasīt pat no vīra vai sievas. Sadists, kuru tiesāja par 34 sieviešu noslepkavošanu dzimumakta laikā, savai sievai nav uzdrošinājies pat minimāli izrādīt sadistiskas tieksmes. Toties ar prostitūtu viņš var gūt pilnvērtīgāku baudu – par attiecīgu samaksu viņa notēlos mazohisti. Pieredzējušas prostitūtas piemērojas jebkurām klienta novirzēm. Mazinoties perversēm, mazināsies arī prostitūcija.

Prostitūtas meklē ne tikai hiperseksuāļi, bet vēl biežāk personas ar pazeminātu potenci. Ja neveiksme jāpiedzīvo ar svešu sievieti, ko neuzskata pat par cilvēku, tad neveiksmes diskriminējošās izjūtas nav tik sāpīgas. Turklāt prostitūta par īpašu samaksu darīs visu, lai «atmodinātu» klienta vājo potenci. Dažām prostitūtām ir speciāli erektori un citas palīgierīces impotentiem vīriešiem. Viņas var būt pat seksterapijas pratējas.

Bieži prostitūtas apmeklē personas no seksuāli disharmoniskām ģimenēm. Tikai nevajag iedomāties, ka tie ir neveiksminieki, kuriem gadījušās nederīgas sievas. Bieži viņi paši ir sava pastāvīgā partnera seksuālās patoloģijas cēlonis, tātad viņiem pašiem piemīt kaut kāda ne gluži normāla īpašība.

Uzskaitījumu varētu turpināt, bet mums tikai vajadzēja parādīt, ka prostitūtu pakalpojumus izmanto seksuāli vai pat garīgi nenormāli cilvēki, viņi arī nosaka tirgus pieprasījumu. Ja runājam par valūtas prostitūciju, par ārzemju jūrniekiem, kas pērk mūsu meičas ostas pilsētās, jāatzīmē, ka no visas komandas to dara tikai nedaudzi, tikai tie, kuriem ir novirzes. Cik dīvaini arī neizklausītos, tieši šīs personas ir pret oficiālu bordeļu un atklāto namu organizēšanu, jo viņi baidās tikt atmaskoti.

Kā cīnīties ar «mīlas priesterienēm»? Cilvēce jau piecus gadu tūkstošus meklē līdzekļus pret prostitūciju, bet nav atradusi. Pagaidām pareizākais – tiesa, tas ir visai cietsirdīgi – izrādījies iztriekt prostitūciju (prostitūtas un viņu pircējus) no slēptuvēm. Lai prostitūtas strādā atklāti. Tas organizēts Āmsterdamā (arī citur). Viņām atļauts praktizēt tikai rozā kvartālā. Uz turieni pārceltas arī pornofilmas un cita prostitūcijas reklāma. Rezultātā rozā kvartālā neredzēsit nevienu jauno holandieci. Man izdevās aptaujāt kādas lielas Amsterdamas skolas audzēkņus. Atbildes bija diametrāli pretējas mūsu skolēnu atbildēm – prostitūtas darbu holandieši uzskata par vislielāko apkaunojumu.

Un vēl – ja jau nevaram prostitūciju izskaust, profesionālās prostitūtas būtu oficiāli jāreģistrē kā individuālā darba strādnieces un no viņu peļņas jāiekasē nodoklis. Nodoklis būtu jāmaksā dažādo intīmkлубu un citu bordeļu īpašniekiem. Diemžēl mūsu valdības vēl neprot iekasēt nodokļus no nemaksātājiem. Vismaz no tā būtu mazāks ļaunums nekā tad, ja šī sistēma ir labi organizētā pagrīdē.

Izmēģinājuma laulības un prostitūcija

Pēdējā laikā daudz tiek runāts par izmēģinājuma laulībām, proponējot iespēju atrast psiholoģiski saderīgu partneri. Izmēģinājuma laulības noliedz vienu no cilvēces galvenajām morālajām vērtībām – mīlestību. Pastāvot mīlestībai, partneri noraida izmēģinājuma laulības, jo uzskata tās par pazemojošām.

Izmēģinājuma laulības būtībā ir nelikumīga kopdzīve, kas banalizē mīlestību. Tām drīzāk pieder as apzīmējums «konkubināts». Pastāvot nobriedušai mīlestībai, doma par «izturības pārbaudi» ir apvainojoša. Ja mīlestība nav nobriedusi, to pieņem labprāt, bez apvainošanās. Izmēģinājuma laulībās nenobriedušā mīlestībā, pat pastāvot psiholoģiskai saderībai, joprojām darbojas attiecības graužošais pārsātinātības likums. Tas ir viens no iemesliem, kādēļ izmēģinājuma laulības var novest pie prostitūcijas.

Nobriedusi mīlestība psiholoģiski pieslīpē cilvēkus un glābj no prostitūcijas. Acīmredzot izmēģinājuma laulības ir vajadzīgas tikai konkubināta attaisnošanai, sirdsapziņas klusināšanai. Tās ar biežāku vai retāku partneru maiņu ir nākamo laulības pārkāpēju skola. Izmēģi-

nājuma laulības vispirms ir bīstamas sievietei, jo kopdzīvē ar partneri viņu nesargā likums, bet briesmas šādās laulībās sievietei draud vairāk nekā vīrietim. Esam novērojuši cilvēkus, kas 8 - 12 reizes devušies «proves» laulībā, bet vēlāk kļuvuši tikai par izvirtuļiem.

Tomēr tā vēl ir tikai pusbēda. Galvenās briesmas ir tās, ka izmēģinājuma laulības ir slēptās prostitūcijas ērta forma un rezerve. Parasti – un tas ir loģiski – izmēģinājuma laulībā stājas cilvēki, kas jau no paša sākuma šaubās par savas savienības noturību. Tādēļ arī vajadzīgs mēģinājums. Tūlīt rodas nākamais jautājums – vai ar šaubām veidotas savienības pamatā var būt nobriedusi mīlestība? Atbilde šķiet viena – jau noskaidrojām, ka pirms kritiskās robežas uzsākta dzimumdzīve aptur nobriešanu un kļūst iespējama tikai atpakaļejoša attīstība. Tātad pienāks brīdis, kad nāksies atkārtot izmēģinājuma laulību. Pateicoties pieredzei, to noslēgt būs vieglāk, tikai tā būs vēl paviršāka un nenoturīgāka. Turpmāko nav grūti paredzēt. Izmēģinājuma laulības palielina un vienkāršo tīri seksuālas saskarsmes iespējas (bez tabu), bet attālina un sarežģī garīgās saskarsmes prasmi, reizēm pat novedot to līdz nullei. Tas arī ir ceļš uz visu veidu prostitūciju, ceļš atpakaļ no kritiskās robežas pie sakariem, kuros nevar būt runas par briedumu.

Daļa jaunatnes, kā jau minējām, ir gatava atklātai prostitūcijai, tomēr ir arī otra daļa, kurai atklātā prostitūcija riebjas vai vismaz šis apzīmējums rada negatīvu attieksmi. Izmēģinājuma laulībā, tāpat kā prostitūcijā, ir vēl kāds svarīgs un bīstams apstāklis – tā ir vieglas un vienkāršas šķiršanās iespēja pie pirmajiem sarežģījumiem likumīgi nodibinātā ģimenē.

Lasītājs var jautāt – «Vai pie mums ir izmēģinājuma laulības?» Jā, pie tam ļoti daudz. Vienu veidu apraktījām, iztīrājot slēpto prostitūciju. Ir vēl citi veidi. Dzīvē mēs tos nepamanām to pašu iemeslu dēļ, kuru dēļ nepamanām slēpto un pat atklāto prostitūciju. Pastāstīšu tikai par tām izmēģinājuma laulībām, kuru dalībnieki visbiežāk pie manis ir ārstējušies un radījuši vislielāko sarūgtinājumu.

Visbiežāk šādas izmēģinājuma laulības nākas vērot skolu jaunatnes vidū. Tās varētu dēvēt par piespiedu un ļoti slepenām izmēģinājuma laulībām. Mazu, nožēlojamu daļu no tām mēs konstatējam izpildkomiteju sēdēs, kad tiek lemts jautājums par precību atļauju nepilngadīgajiem. Patiesībā tādu izmēģinājuma laulību ir daudz vairāk.

Tās rodas apmēram šādi. Vecāki atklāj, ka viņu bērni uzsākuši dzimumdzīvi. Meitenītes vecākus (es nepārteicos, nesakot «meitenes») pārņem šausmas, domājot par viņas turpmāko likteni un precēšanos. Viņi nolemj atstāt abus partnerus, kamēr tie «pieaug», izmēģinājuma laulībā, ko slēpj no skolas un sabiedrības. Ja izmēģinājuma partneris vēl ir skolnieks, viņu, kā saka juristi, «pietur». Ja partnera vecāki tam

nepiekrīt, sākas sūdzības par pieturēšanu, kas var nonākt pat tiesā. Notiek arī otrādi, kad meitenīti pietur pie izlutināta, dažkārt ar kādu defektu sirgstoša zēna.

Parasti tā ir seksuālās attīstības III fāze (emocionālā, sk. 4. krāsaino attēlu). Ja šajā fāzē uzsāka dzimumdzīve, pirms neizbēgamās atsvešināšanās (jo kritiskā robeža vēl nav pārieta) var novērot īsākas vai ilgstošākas lēkmes – dzimumdzīves ekscesus, kuru laikā jaunie partneri neapmeklē skolu un pat neiziet no telpas, kurā viss notiek. Reizēm tas velkas nedēļām. Spilgtie seksuālie pārdzīvojumi (eistresi) jaunajām smadzenēm ir ļoti bīstami. Pēc šķiršanās neizbēgami rodas tieksme atkārtot to visu ar citu partneri, kas varbūt notiks citas izmēģinājuma laulības veidā, varbūt gadījuma sakarā, varbūt vēl ne prostitūcijas veidā, bet, procesam turpinoties, neizbēgami pie tās novedīs.

Būtu vienpusīgi runāt par cēloņiem, kas atkarīgi tikai no prostitūcijas personības attīstības. Ļoti svarīgs prostitūcijas cēlonis ir arī pieprasījums. Pirmajā pieprasītāju grupā ietilpst frigidu sieviešu vīri un impotentu vīru sievas, laulātie no krīzes skartām ģimenēm.

Pieprasītāju grupā ietilpst arī pornofilmu (prostitūcijas reklāmas) iekvēlinātie jaunieši un meitenes, šķirtie un partnerus neatradušie vīrieši un sievietes, izvirtušas un dzimumtieksmes novirzēm pakļautas personas, nimfomānes un satīri, mesalīnas, morāles imundeficīta skartas personas (kūrortpilsētu atpūtnieki bez vīriem un sievietēm, komandējumos esošie, ārzemnieki utt.). Pievērsām uzmanību tikai tiem materiāliem, ko dod šķiršanās. Tie no vienas puses ir pieprasījuma, no otras – piedāvājuma (prostitūcijas) avots. Rodas apburtais loks, kas pie mums diezgan cieši nostiprinājies, īpaši lielajās pilsētās. To pārraut nav tik vienkārši, pārraušanu grib tikai inteligences tālredzīgākā daļa, bet ne grib pie varas esošie, kuriem primārās ir vienīgi materiālās vērtības.

Lai cīnītos pret prostitūciju pašos pamatos, jāzina tās cēloņi, tādēļ tos vēlreiz uzskaitīsim.

1. Taisnīguma neievērošana sabiedrībā. Demokrātijas vājināšanās, komandējoši administratīvā (kundziskā) sabiedrības pārvaldīšanas metode. Eksploācija. Sociopātijas vara.

2. Ģimenes krīze un pieprasījums pēc prostitūtiem. Vientuļi dzīvojošu cilvēku skaita pieaugums. Dzimumdzīves liberalizācija.

3. Sabiedrības morālais imundeficīts (SMID) pret konkubinātu. Tas izraisa pornogrāfiju (prostitūcijas reklāmu) un seksofobiju. Masu kultūras vardarbīga uzmākšanās un vēl konkrētu nosaukumu neieguvušās staļinisma un hitlerisma seku ietekme. Pēc agresijas uzliesmo seksualitātes libidozā puse, kurai karos iztērētā agresija (vīrišķība labā nozīmē) vairs nespēlē nekādu lomu.

4. Jaunatnes agrīna dzimumdzīve pirms kritiskās robežas (pilnbrieduma fāzes) sasniegšanas. Zems vīrišķības un sievišķības līmenis, to kropļojumi. Deviācijas. Pats galvenais – platoniskās tabu saturošās fāzes izsīkšana meitenēm.

5. Bērnu audzināšana nepilnās ģimenēs un dzimumaudzināšanas pamatu nezināšana. Desocializācija. Seksuālais infantilisms.

6. Mantu kults, nokavēta bērnu iesaistīšana darbā. Dīkdienība.

7. Garīguma krīze, morālās slimības, dažādu sektu uzplaukums.

8. Zems psihoprofilakses un psihohigiēnas līmenis, vienpusīga aizraušanās ar fizisko veselību. Cilvēka bioloģizācija, jo novārtā ir atstāts garīgums.

9. Skolas un vecāku nesagatavotība dzimumaudzināšanai, ko aizstāj ar naivu izskaidrošanu un prezervatīvu izdalīšanu. Nepietiekams pozitīvu sociālo paraugu īpatsvars starp vecākiem un audzinātājiem.

10. Prostitūcijas radītu «reketieru» suteneru pastāvēšana, kas ieinteresēti prostitūtu skaita pavairošanā un atjaunošanā (ši prece ātri nolietojas!). Šantāža, vardarbība, jaunatnes samaitāšana utt.

11. Garīgās slimības, kas rada cilvēku sociopātisku uzvedību.

12. Alkoholisms, smēķēšana, narkomānija.

13. Atšķirību izzušana starp vīrišķību un sievišķību – vīriešu feminizācija un sievietes maskulinizācija. Perversiju pieaugums.

14. Bērnu morālās vērtības pazemināšanās vai pilnīgs tās trūkums ģimenē. Valsts piesavinās bērnu materiālo vērtību (ģimenes ekspluatācija). Antiģimeņu (desocializētu ģimeņu) skaita pieaugums.

15. Nesamērīgi lielu armiju uzturēšana pasaules mērogā, tajās pastāvošie degradācijas elementi, piemēram, ārpusreglamenta attiecības. Runa ir ne par to, ka karavīri palielina pieprasījumu pēc prostitūtām, bet par to, ka liela armija rada disbalansu vīriešu un sieviešu skaitā sabiedrībā.

16. Psiholoģiski analfabētiska cietumu un noietinājuma vietu organizācija, ko pārvalda profesionāli nesagatavoti vai slikti sagatavoti cilvēki.

No garā, bet nebūt ne pilnīgā uzskaitījuma izriet secinājums: – ja no mūsu dzīves lēni, bet tomēr pazūd netaisnība un citas kropļības, kas radījušas milzīga apjoma prostitūciju, atliek tikai viens – nopietni uzsākt dzimumjautājumu risināšanu un dzimumaudzināšanu, izskaust sociopātijas varu, padzīt sociopātus no varas posteņiem, apturēt totalitārisma atdzimšanu.

SEKSUĀLĀS AUDZINĀŠANAS TRŪKUMS — CELŠ UZ SOCIOPĀTIJU

Jau zīšanas piemērā izpaužas trīs svarīgas infantilās seksualitātes pazīmes. Tās var pastāvēt tikai saistībā ar kādu nozīmīgu organisma izdzīvošanas funkciju, nav virzītas uz seksuālo objektu, ir autoerotiskas, bet to seksuālais mērķis ir erogēnās zonas ietekmē. Vēl vairāk – šīs pazīmes saglabā savu nozīmību arī lielākoties citās infantilās seksualitātes tieksmju izpausmēs.

Z. Freids

Grāmatā «Drei Abhandlungen zur Sexualtheorie»

Ja sākām šo nodaļu ar Freida citātu, nocitēsim vēl dažas rindas no viņa jau minētā darba, kas attiecas uz spēcīgu erogēno zonu – lūpām. Freids raksta:

«Ja tāda konstitucionāla pastiprinātība saglabājas, tad bērni, kad tie ir pieauguši, kļūst par skūpstu cienītājiem ar noslieci uz perversu skūpstīšanas vai, būdami vīrieši, iegūst spēcīgu motīvu pļēgurošanai un smēķēšanai.»

Ja tajā laikā tikumības iemaukti būtu noņemti daiļajam dzimumam (prostitūtas gan tolaik smēķēja tāpat kā tagad), Freids to pašu būtu pateicis arī par sievietēm. Tā kā mūsu novērojumi sakrīt ar ievērojamā psihoterapeita domām, varam tikai atzīt, ka visi alkohola mīlētāji, it sevišķi smēķētāji un narkotiku lietotāji, ir kļuvuši par tādiem sakarā ar savu psihoseksuālo infantilismu. Šo vispārpieņemto atzinumu būtu lietderīgi zināt katram pusaudzim un tam, kas izvēlas sievu vai vīru, jo neko labu nevar gaidīt no seksuāli infantila partnera. Mums, kas nodarbojas ar normālas dzimumfunkcijas traucējumu ārstēšanu, šie pēdējie rada lielas grūtības. Tās vairo plašā ģimenes krīze, tuvinot tautu pilnīgai degradācijai.

Šajā nodaļā neapskatīsim somatisko infantilismu, kas saistīts ar organisma vai kādas tā sistēmas attīstības aizturi, tai skaitā arī tāda rakstura dzimuminfantilismu, kad, piemēram, vispār nav attīstījusies dzemde vai dzimumorgāni. Mūs interesēs galvenokārt psihogēni radies seksuālais infantilisms, pie kā vainīga pārmērīga lutināšana vai citādi ačgārna audzināšana. Infantilisms sakarā ar atgriezenisko saišu principu var ietekmēt arī somatiskos procesus, radot atpalcību arī tajos. Erogēno zonu pārvietošanās uz dzimumorgānu rajonu būs aizkavēta, – uz to jau norādījis Z. Freids. Skaidrs, ka psihoseksuālais infantilisms var atgriezeniski izraisīt izmaiņas arī citās sistēmās, radot perversijas vai pat padarot dzimumdzīvi neiespējamu.

Ar dubultmīlestību pārbarotais (psiholoģiski izkastrētais)

Iepazīsimies ar mazliet saīsinātu S. kundzes vēstuli.

Cienijamais dakter! Rakstu Jums izmisuma pārņemta. Uzzināju, ka Jūs nodarbojaties ar grūti audzināmo pusaudžu ārstēšanu. Man ir tāds pusaudzis V., mans dēls, kuru audzinu bez tēva. Viņš ir smagi slimis, tikai to nezina kaimiņi, kuri mūs pastāvīgi nosoda. Dēlam atrada organiskas izmaiņas centrālajā nervu sistēmā.

Esmu centusies, lai dēlam būtu viss, kas ir tiem bērniem, kuri aug labklājīgās ģimenēs un kuriem ir tēvi. Dēla dēļ esmu strādājusi dienu un nakti. Nevienš nevar iedomāties, kādus pūliņus tas prasīja no manis, lai dēls būtu glīti un pēc modes apģērbts, lai būtu labi paēdis. Un tomēr... ar mani V. ir rupjš, cietsirdīgs, manus pūliņus nenovērtē. Ja kaut ko neizdaru pa prātam, viņš mani terorizē. Pēdējā laikā V. meklē piedauzīgas kompānijas, kur mācās smēķēt un, iespējams, apgūst arī citas vēl daudz nopietnākas nelietības.

Nevaru ciest, ka viņš draudzējas ar vienaudzi, kurš arī neiet skolā, tāpat kā tagad no skolas vairās mans dēls. Esmu ļoti noraizējusies, jo šī pusaudža ģimenē, kā man liekas, dzīvo noziedzīgi elementi. Bet viņa draugam taču nav organisku izmaiņu nervu sistēmā, kas attaisnotu skolā neiešanu! Vakaros pie viņiem sanāk vīriešu kompānija. Puiku uz turieni velk kā ar magnētu. Te bieži viesojas mūsu rajona reketieru vadonis, kura iesauku puika raksta uz visām sienām. Tas viņam ir īsts «vīrišķības» paraugs, kurš, pēc Jūsu grāmatā aprakstītās shēmas, ierindojas šīs kategorijas viszemākajā līmenī.

Mājās dēls ir histērisks, uzliesmo par sīkumiem un tad ir gatavs mani vai nosist. Reizēm ķircina mani kā vienaudzi meiteni, karas kaklā, lec mugurā, tajā pašā laikā meklēdams kašķi, lai mani pazemotu. Man nav miera līdz pat pusnaktij un ilgāk, jo pa dienu, kad man jābūt darbā, viņš izguļas. Ja jāmacās, viņš ātri «nogurst», toties šķūnīti var stundām darboties, pat nenākot paēst.

Reizēm viņš mani apzog. Arī pie radniekiem ciemoties ir bīstami, var apzagt arī viņus. Galvenokārt viņu interesē nauda. Gadās pie viņa atrast pat simtdolāru naudas zīmes, kuru avots paliek nezināms. Ļoti iespējams, ka tās nāk no vīriešiem kaimiņu dzīvoklī, kur viņam tiek stāstīts, ka no mātes ietekmes jātiek ātrāk vajā. Nezinu, kādi ir tie pakalpojumi, kurus tik dāsni apmaksā. Tur viņu, iespējams, arī apmāca, kā no manis izspiest modernu apģērbu vai apavus. To panācis, dēls kādu nedēļu apstaigā pa ziņas, lai palielītos ar guvumu. Par mācišanos nav ko domāt. Mājskolotāja var nenākt, jo V. nebūs mājās.

Bet fantāzija viņam ir bagāta. Jau tagad viņš «sēž» pie ārzemju mašīnas stūres, pelna «cik vien grib», liekot saprast, ka ne visai likumīgi. Visu to viņš piedraud realizēt īstenībā, ja es atteikšu kādu pirkumu. Pastāvīgi ir neiecietīgs un ērcīgs. Toties, ja iznāk darišana ar policistu vai ārstu vai arī, ja mūsu mājā ierodas kāds ietekmīgs vīrietis, viņš pēkšņi kļūst par paipuisīti un ir bailīgs kā zaķapastala... Visu to, dakter, es varētu paciest, ja dēls mācītos un mani nemāktu bailes par viņa iesaistīšanu bandā.

Šo vēstuli uzrakstīju pēc pirmās nakts, kad, baiļu mākta, velti gaidīju dēlu mājās. Otrā rītā pārnācis, viņš pateica – «Esmu iepazinis īstu dzīvi!» – Domāju, ka tā ir dzimumdzīve, kas sākusies vai nu ar draugu, vai ar tā māti prostitūtu.

Ļoti ceru uz Jūsu palīdzību. Ar cieņu S.

Paklausīju sievietes lūgumam un uzaicināju viņu uz pieņemšanu klubā. Tad arī precizēju pārējo šī gadījuma novērtēšanai nepieciešamo, ko S. kundze savā vēstulē nav pateikusi. Pēc tam uz «grēksūdži» atnāca arī pats V.

Zēnam ir 13 gadi. Skolā nemācās. Centrālās nervu sistēmas organiskās izmaiņas nav īsti pierādītas. Drīzāk tās ir «radušās», lai glābtu skolu no nevēlama, klasi dezorganizējoša subjekta, vai arī mātes izprovocētas, jo viņai taču jāattaisno akli mīlamā dēliņa neveiksmes. Tikai nopietna slimība var attaisnot viņas pašas kļūdas, pārmērīgo lutināšanu, ko viņa jau sākusī apjēgt.

V. tēvs, ar kuru S. kundzei laulība nav bijusi noformēta, paziņojis, ka negrib bērnu, kad grūtniecība viņai bijusi jau pusē. Par tādu rīcību grūtniece bijusi ļoti sašutusi. – «Biju gatava viņu vai nosist!» – viņa atzīstas. Ilgstošās dusmas sakrīt ar to centrālās nervu sistēmas formēšanās periodu auglim, kad notiek intracerebrālo hormonu diferencēšanās. Veidojas smadzeņu dzimums un dzimuma uzvedības īpatnību pamati.

Piedzimušo puisēnu māte nolēmusi audzināt viena pati un tā, «lai ģimenē neienāktu neviens vīrietis, lai bērns nejustu starpību starp sevi un iztikušo ģimeņu bērniem». Puisēnam pietrūcis mīlestības, kuru bērni saņem normālā ģimenē – gan tās daļas, kurai pamatā mātes instinkts, gan tās, kurai pamatā tēva seksuālais instinkts, gan citu ģimenes locekļu mīlestības ar cita rakstura dzinuliem.

Ar aizrautību S. kundze stāsta par to, cik grūti nācies strādāt un kāds bijis prieks uzvilkt puisēnam ar pūlēm sagādāto kārtējo jauno uzvalciņu, ar kuru viņš spilgti izcēlies pārējo sētas bērneņu pulciņā. Puikam ļoti gribējies būt bērnu vidū. Spēlējoties uzvalciņš notraipījies. Par to nerātņi pamatīgi iepļaukājusi. Līdzīgas epizodes viņa atceras bezgala daudz.

Bērnudārzā puika parasti bijis līdera lomā, jo atšķīries ar fizisko un arī prāta attīstību. Var arī pieļaut, ka audzinātājas nenovērtēja agrīno akcelerāciju un, vadoties tikai pēc gadu skaita, formāli iekļauj viņu bērnu grupiņā, kas neatbilst viņa patiesajam fiziskajam un prāta līmenim. Bērns pret pārējiem izturējies kā barvedis un iesūcis sevī šo lomu. Māte to novērtē savādāk. Viņai glaimo, ka dēls, sapulcinājis ap sevi sīkākos grupas biedrus, tur viņus savu fantāziju varā. Viņa sajūsmā apmīļo puisēnu. Pats par sevi tas nekas slihts nebūtu, taču no sarunas ar māti uzzinu, ka viņas maigumā pret dēlu iekļāvies tīri erotisks komponents, ko viņa pati neapzinās. Viņa pārmērīgi skūpstījusi puisēnu, pārcēnīgi centīgi mazgājusi viņa intīmās vietas. Ja bērns protestējis, sekojis pēriens.

Pienācis skolas laiks. Pirmo klasi puika uzsācis labi sagatavots. Tikai te viņš vairs nevarējis būt vienīgais lideris. Pirmajā un otrajā socializācijās posmā (ģimenē un ar vienaudžiem) zaudētais un ačgārni apgūtais licis sevi manīt – puika tiranizējis daļu klases, pat skolotājus. Toties lielākā daļa klases nepadevusies. Bijušie vienaudži jau sākuši V. apsteigt, turklāt viņi bija izauguši pilnās ģimenēs, viņiem nebija trūcis saskares ar abiem vecākiem. Tas V. neirotizējis.

Sadursmē kā dēla akla aizstāve iejaukusies māte. Dēla konflikts ar klasi vēl vairāk padziļinājies. Patiesi apdāvinātais bērns sācis atpalikt mācībās. Mātes skatījumā vienmēr vainīgi bijuši skolotāji, kurus viņa torpedējusi ar smagiem apvainojumiem. Tie bija laiki, kad no šādiem karojošiem cilvēkiem vēl vajadzēja būties. Pedagoģijā pastāvēja nediskutējams princips – nav sliktu skolēnu, ir tikai slikti skolotāji. Šo principu bija iegaumējuši arī bērni un viņu vecāki.

V., jūtot aizstāvības stiprumu un mātes agresivitāti, gājis uzbrukumā, izraisot klases protestu. Skolotāji, kuriem grūti audzināmais pusaudzis bijis pārāk ciets rieksts, izmantojuši situāciju un izlikušies neredzam kolektīva «audzināšanu», kas ļoti atgādinājusi ārpusreglamenta attiecības armijā. Konflikts novedis pie dziļi kritiska stāvokļa. Zēnam parādījusies subfebrila temperatūra. V. neizturējis Makarenko stilā uzbrūkošā kolektīva spiedienu.

Vēlreiz jāatgādina par divām galējībām, kādās pastāvīgi nonāk svaidīgā cilvēce, nevarēdama rast līdzsvaru. Nesenā pagātnē domājām par «visas lielās padomju tautas» labklājību kopumā, izslēdzot katru cilvēku atsevišķi, tagad pārejām pie katra atsevišķa cilvēka (indivīda) tiesībām, aizmirstot, ka šim cilvēkam jādzīvo tautā un sabiedrībā, kurā šādi audzināts indivīds grūti iekļaujas. Attaisnojuma nav ne vienai, ne otrai galējībai – abas noved pie krīzes.

Kārtējo reizi, kad V. apzadzis savu krustmāti, māte ieminas – ja viņš kaut ko būtu nozadzis sava paziņas jaunbagātnieku dēla mājās, tad sods būtu bargs un neizbēgams. Uz to V. atbild: – «Kā tu vari iedomāties, ka es šajā mājā kaut ko varētu paņemt!» – Bagātņiekus viņš dievina.

V. draudzējas ar tādu pašu pusaudzi M. no kaimiņmājas, par ko māte raksta savā vēstulē. Arī M. nemācās skolā. Viņa māte nodarbojas ar prostitūciju. Pēc dabas M. ir pakļāvīgs. Pārņācis mājās no tikšanās ar draugēli, V. par viņu ņirgājas. Un tomēr viņi ir nešķirami. Draudzība un kopējās spēles dažbrīd ir tik aizrautīgas, ka V. neatnāk mājās paēst, nemaz nerunājot par mācīšanos. Mājskolotāja puiku nesagaida.

Spēlēs un rotaļās, lai arī cik stundu tās ilgtu, V. ir nenogurdināms. Mājās viņam vēl pietiek spēka terorizēt māti pāri pusnaktij. Arī terors ir ļoti līdzīgs rotaļai, tikai tās ir cietsirdīgas spēles – magnetofons dārdi-

na tik skaļu mūzikas surogātu, ka kaimiņi sāk klauvēt no visām pusēm. Darbā nogurusī māte lūdz puiku pārtraukt trokšņošanu. To viņai izdo-
das panākt, tikai apsolut kaut ko nopirkt. Lai tiktu pie pirkuma, V. kļūst
nežēlīgi uzstājīgs, iesaka pārgurušajai mātei strādāt vēl kādā darbā. V.
nevar un nav spējīgs vadīt savu uzvedību, viņš pakļauts ikreizējā mirkļa
iegrībai. Aug sociopāts, kas prostitūcijas tirgū būs pircējs un uzturēs šīs
preces piedāvājumu miesas tirgū.

Ģimenes psihoterapeitiskā un seksoloģiskā diagnoze:

Pacientam V. varētu būt disharmoniskais psihopātiskais infantī-
lisms ar apsteidzošu fizisko attīstību un mēreni paātrinātu seksuālo
briedumu bez erogēno zonu pārgrupēšanās. Slēptais (latentais) sadisms
(3 - 4 punkti pēc I. Kinsi skalas) ar incesta izpausmi (3 punkti), kas
konfliktē ar tādu pašu mātes pret dēlu vērstu slēptu sadistisku dzimum-
tieksmi (2 punkti) – tātad incests. Pašlaik vērojams dēla protests pret
šādu stāvokli (dabā vērojamais nolieguma noliegums). To varētu no-
saukt arī par atavisko «līgšanas pamešanas sindromu», kas pie infan-
tīlisma izpaužas kā bēgšana no mājām, naidīgu attieksmi pret savu
ģimeni utt.

Šī nepilnā ģimene vērtējama kā antiģimene gan iekšienē (mātes un
dēla attiecībās), gan ārēji (nāids pret tēvu, kurš ģimenē nedzīvo). V. ir
izveidojusies draudzība ar M. Varbūt tās ir homoseksuālas attiecības
pēc sadomazohistiska tipa. Māte neapzināti uzver M. kā sāncensi savai
mīlestībai, kuras pamatā dabiskajam mātes instinktā visā pilnībā
pievienojies neizmantotais dzimuminstinkts, kas, jādodomā, ir galvenais
faktors pusaudža infantilizācijai, kuras rezultātā V. ir nokļuvis hastlera
lomā (homoseksuālismu pašlaik apstiprināt nevar, nenoliedzot tā izvei-
di nākotnē).

Diagnozes pamatojums:

Infantīlismu apstiprina V. vāji izteiktā spēja intelektuālajai dar-
bībai (intelekts atbilst vecumam) un uzmanības koncentrācijai. V. ātri
nogurdina darbības, kurām vajadzīgs gribasspēks. Toties neiestājas
nekāds nogurums pat ļoti ilgstošās rotaļās un spēlēs. Interesu nenoturība,
pastāvīga tieksme pēc pārmaiņām un tā saucamās «sensorās
slāpes». Paaugstināta suģestējamība. Ātri rodas afektveida uzliesmo-
jumi, kas tikpat ātri pierimst.

Pusaudzim sevišķi akcentēti uzpeld virspusē bērnišķīgā psihe, ļoti
skaidri redzama psihe īpatnību disharmonija, «ērcība» un disbalan-
sētība, nespēja vadīt uzmanību, kas pakļauta tikai pašreizējā brīža
vēlmēm. Iztēle prevalē pār loģiku. Mazbriedušās psihe īpatnības sadzīvo ar fizisko akcelerāciju un paātrinātu, bet deformētu dzimum-
briedumu. Libido maskēts, neorientēts. Seksuālajā uzvedībā pārāk
daudz teātrālisma, kas piesaista perversu cilvēku uzmanību, lai izman-

totu akcelerēto pusaudzi kā prostitūtu. V. uzmanības analīze atklāj visas piecas infantilisma pazīmes:

1. sievišķīgs, kaprīzs bezgribas subjekts, kurš atsakās no vīrišķīgās sacensības un cīņas;
2. atteikšanās no dzimumpazīmju atšķirīgās akcentēšanas, tātad arī no to diktētās sociālās lomas (unisekss);
3. histēriski agresīvs jebkuras kārtības noliegums;
4. impulsivitāte – «lai būtu paradīze bez kavēšanās! Tūdaļ un uz vietas!
5. hedonisms, kas virzīts pa vieglākās pretestības ceļu. Augstāk vērtējamas tās baudas, kuru iegūšana prasa mazāk piepūles (nozagt ir vieglāk nekā nopelnīt, nobriedis sekss prasa vairāk piepūles nekā infantīla seksuāla spēle ar prostitūtu vai tādu pašu infantīlu būtni). Te daļēji ietilpst arī incests.

Seksuālās novirzes un infantilisma cēloņi šajā gadījumā

Viegli sadistisko noslieci māte, iespējams, ir ieguvusi socializējoties savā ģimenē, kurā bijušas sadomazohistiskas attiecības (māte sadiste, tēvs – mazohists).

Ar dēlu ir nopietnāk. Viņa centrālā nervu sistēma mātes miesās formē dzimumorientāciju tajā laikā, kad māte pārdzīvo dusmu uzplūdus pret tēvu, kurš atsakās nodibināt ģimeni, saprazdams, ka nespēs apmierināt S. kundzes vajadzību veidot ilgstošas sadomazohistiskas dzimumattiecības. No ģimenes tiek izdzīts pozitīvais tēva tēls. Tēvs audzināšanā nepiedalās, tā ir nepilnā ģimene, kurā sieviete māte jūt naidu pret bērna tēvu. Ģimenē neiekļūst arī citi bērni. Izveidojušies apstākļi, kuros traucēta bērna seksuālā socializācija (trūkst spēles posma).

Notiek kaut kas līdzīgs Hārlova eksperimentam, tikai šajā gadījumā socializācija tiek liegta nevis pērtiķēnam, bet cilvēka bērnam. Ja jau dzīvnieki šādos eksperimentos kļūst dzīvot nespējīgi, tad cilvēks, kura saites ar sabiedrību ir daudz sarežģītākas, nokļūst vēl grūtākā stāvoklī. V. psihe neiztur, rodas somatiski simptomi (paaugstināta ķermeņa temperatūra u. c.).

Gandrīz vienmēr nepilnajā ģimenē, kurā aug viens bērns, māte savai mātes mīlestībai neapzināti pieplusē arī dzimummīlestību pret vīrieti. Šī «sevis upurēšana» bērna labā viņam tikai kaitē, vissliktākajā gadījumā novedot pie atklāta incesta. Mūsu gadījumā novērojām tikai neapzinātu emocionālo incestu. Mātes dubultotā sakāpinātā mīlestība izraisa bērna lutināšanas vajadzību, viņas sadistiskais raksturs rada tieksmi sagādāt luteklīm miesiskas un garīgas sāpes (viņu sodot). Neapzinātais incests – sākumā tikai no mātes puses, vēlāk arī no V. puses – psihoseksuālo infantilismu padziļina. Izipaužas arī seksuālā

nesaderība, jo satikušies divi sadisti. Tas izraisa dziļu konfliktu un protestu no abu pusēs, jo puika neapzināti ir arī vīra lomā. Traģiska ir pārmērīgā mātes mīlestība, kas uztur un baro daļēji kroplo sievietes mīlestību. Māte kļūst slimīgi un pamatoti greizsirdīga pret dēla sadomazohistisko draudzību ar pusaudzi M., kas var izraisīt arī homoseksuālismu, jo ģimenē nav bijis vīrieša. Tādos gadījumos zēni bieži homoseksualizējas, meitenes uzsāk pāragru dzimumdzīvi. V. jau ir mazgadīgā hastlera pieredze. Nav šaubu, ka pēc pārnakšņošanas pie M., viņa pašapzinīgā sajūsmā teiktajos vārdos: «Esmu iepazinis istu dzīvi!» slēpjas pirmie homoseksuāla soļi. Apstiprinās mūsu pētījumos novērotais, ka perversie ir lielākā vai mazākā mērā infantili, visbiežāk seksuāli infantili. Pievienojamies autoriem, kas arī prostitūciju uzskata par perversiju, bet par to turpmāk.

V. infantilismu izraisa šādi apstākļi:

1. psihotrauma pirms piedzimšanas (nulle fāzē);
2. socializācijas nepilnības ģimenē;
3. lutināšana, kas mijas ar nepārtrauktu stingrību;
4. neapzinātais incests;
5. orientācija tikai uz materiālajām vērtībām.

V. infantilismu nostiprina šādi faktori:

1. pieļautās kļūdas bērnudārzā;
2. psihologa un psihoterapeita nepieaicināšana bērna ievirzes koriģēšanai, uzsākot skolas gaitas. Vēlāk tas jau bija bezcerīgi, jo sociopātija bija nobriedusi;
3. mātes neapzinātā tieksme attaisnot V. uzvedību ar organisku saslimšanu, lai apslāpētu savu vainas apziņu par audzināšanā pieļautajām kļūdām. Tas S. kundzei liek pastāvīgi meklēt citu ārstu, tiklīdz esošais sāk analizēt audzināšanas kļūdas.

Prognoze ir vairāk nekā nelabvēlīga, jo gadījums ir ielaists.

Tā kā infantīlo indivīdu psihopātijas ir gandrīz neatgriezeniskas, psihoterapija var būt tikai kā palīglīdzeklis. Labāku rezultātu varētu gaidīt no ģimenes terapijas, taču ģimene ir nepilna. Mātes uzvedības koriģēšana sākumā var notikt vienīgi ar hipnozes palīdzību, tikai pēc tam pievienojot citus psihoterapijas paņēmienus.

Seksa tirgus greizais spogulis

Prostitūcija un ģimenes krīze

Par psihoterapiju un hipnozi visdažādāko ģimenes defektu ārstēšanā runāsim atsevišķā nodaļā. Runājot par ģimenes krīzi un masu psihozi, ko tautā dēvē par «seksbumu», gribēju ar šo piemēru ilustrēt prostitūtas (hastlera) tapšanas gaitu krīzes skartajā ģimenē. To pašu, tikai vēl vienkāršāk, var atrast katras prostitūtas anamnēzē un pat vēl spilgtāk prostitūtas pircēja anamnēzē.

Vispirms par miesas pārdevēju. Kopā ar dakteri V. Orlovu izdevās apsekot 106 prostitūtas. Faktu apstrādei izvēlējamies 100. Tās bija 1992. gada prostitūtas, bet prostitūcija laika gaitā ļoti mainās.

Prostitūtu vidējais vecums bija 21 gads. Precējušās bija 63 (par sievas gaitām vīrs bija informēts 18 gadījumos), šķīrušās – 21, bērnu mātes – 44, nepilngadīgās – 10. No nepilnām ģimenēm nāca 63, no bērnu namiem – 16, no antiģimenēm – 21 prostitūta. Neviena nebija nākusi no normālas ģimenes.

Psihoseksuālo infantilismu konstatējām 93 prostitūtām. Tikai septiņas bija uzsākušas prostitūciju materiālo apstākļu spiestas. Pārējo devīze bija «viegla un liela peļņa, vienalga kādā veidā!» Tas vien jau ļauj spriest par infantilismu. Apstiptinājās arī Z. Freida teiktais par smēķēšanu, dzeršanu un narkotiku lietošanu infantilo vidū. No apsekotajām prostitūtām 98 smēķēja, 12 lietoja narkotikas, bet alkoholu vairāk vai mazāk lietoja visas (pašas gan uzskatīja, ka to lieto mēreni). Bez izņēmuma visas šīs sievietes varēja ietilpināt riska grupā saslimt ar vēzi (ar mastopātiju slimas bija 53, ar dzemdes kakliņa eroziju – 74).

Varējām izdarīt tikai vienu secinājumu. Tautas glābšanā galvenais ir izklūšana no dziļās ģimenes krīzes, kas ir cēlonis visām bēdām un kļūmēm jaunās paaudzes likteņos, to skaitā prostitūcijai, pieskaitot tai arī šīs preces pircējus.

Galvenā persona ir pircējs

Līdz šim vēsturē visi ir lādējuši prostitūtas un karojuši ar viņām, bet to pircēji ir gandrīz vai godā celti, vismaz nopelumus viņi nav saņēmuši gandrīz nemaz, jo visbiežāk ir ar bieziem makiem, vismaz maksāt spējīgi. Tirgus attiecību pasaulē valda un liek sevi cienīt tas, kas pārdevis dvēseli dzeltenajam belcebulam, kuram vienīgā dzīves vērtība ir nauda.

Autors nav pret tirgus ekonomiku. Manā rīcībā ir pietiekami daudz fakti par bijušās, vēl nepieveiktās totalitārās varas sadistisko prostitūciju, kad sievietēm bija jāguļ ar varas pārstāvjiem, lai glābtu savus vīrus no represijām. Samaksājot ar miesu, varēja glābt mīļoto cilvēku no iznīcināšanas vai, labākajā gadījumā, ieguvums bija iespēja brīvāk

elpt neizmērojamās apspiestības apstākļos. Žēl, ka tas tik maz atspoguļots daiļliteratūrā, par to nav nevienas lugas, ne kinofilmas.

Tika nosodītas arī šīs piespiedu prostitūtas, bet viņu lietotāji tā arī palika savos augstajos amatos. Tā bija daudz cietsirdīgāka prostitūcija par tagadējo. Šāda veida prostitūcija nav izzudusi arī šodien, tāpat kā nav izzudis politiķu totalitārās domāšanas veids. Psihoterapija tāpēc vienmēr ir vajāta, jo neapgāžami pierādījusi:

– varaskāre ir seksuālās tieksmes perversija vai sublimācija. Loģiski tā izslēdz iespēju veidoties mīlestības dominantei līdz emocionālajam līmenim, nemaz nerunājot par garīgo līmeni. Tas ir psihoseksuālais sociopātisms, jo attīstība palikusi pirmās pakāpes līmenī. Uz nenormālas dzimumtieksmes nevar rasties mīlestības dominantes augstākie pakāpieni, nav iespējama nobriedusi mīlestība, kuru raksturo tikai līdz galam uzceltā mīlestības dominante ar visiem trim līmeņiem.

Psihoseksuālajam infantīlim un sociopātam, kā jebkuram vīrietim, ir nepieciešama tīri fizioloģiska sēklas pūslīšu iztukšošana, ko visērtāk izdarīt vienalga ar kādu prostitūtu. Pārējās mīlas dominantes «tilpnes» (iespējams, jau audzināšanā pārorientētas) šādam sociopātam pildās ar savas varas apziņā iegūstamo ekstāzi vai apmierinājumu. To pašu dod vara, kuru gūst ar naudas daudzumu, tikai te nav rupja spiediena, prostitūta tiek dāsni apmaksāta. No psihoanalīzes viedokļa varam secināt, ka varaskāre ir viena no sociopātu raksturīgajām iezīmēm (falla sindroms) un apstiprina domu, ka sociopātiem seksualitātē ir diezgan daudz atavisku iezīmju.

Mūsdienu atklātā prostitūcija (agrāk tā pie mums bija slēgta tipa) jau ir solis uz priekšu, lai gan nemainās tās zemiskā būtība. Tomēr mēģināsim rast atbildes uz pašiem galvenajiem jautājumiem – kas ir galvenais prostitūcijā, kas to stimulē un rada?

Prostitūcijas pamatu pamats

Prostitūcijas galvenais objekts, galvenā sastāvdaļa, pamatu pamats ir tās pircējs, tās pieprasītājs. Brīvā tirgus ekonomikas galvenais princips vienmēr bijis un būs tas, ka pieprasījums rada piedāvājumu. Cīņā ar prostitūciju prostitūtas būtu jāliek mierā. Vienīgā iespēja, kā tikt galā ar šo parādību, kas ir tautas bojāejas sākumstadija un ved uz postcivilizācijas statusu, ir izskaust pircējus. Prostitūtas un to pārdevēji ir sekas, kurām cēlonis ir pircēji. Cīņu ar sekām, ignorējot cēloni, maigi izsakoties, ir donkihotisms. Vainot prostitūtas viņu krišanā arī ir netaisnīgi, jo pie viņu rašanās esam vainīgi mēs, vīrieši.

Aptaujājot prostitūtas, klausoties viņu posthipnotisko psihoterapeitisko grēksūdzi, esam ieguvuši dāsna ziņas par klientu jeb pircēju. No apsekotajām 100 prostitūtām saņēmām datus par vairāk nekā 3000

pircējiem. Prostitūtu izmantotāji pie mums bijuši 98 gadījumos, bet ne jau tāpēc, ka pārdzīvo šo grēku. Viņu sūdzību pamatā galvenokārt bijušas smēķēšana vai alkohola lietošanas sekas, ģimenes iziršanas draudi, doma, ka palīdzam arī venerisko slimību gadījumos, bet visbiežāk psihogēnā impotence. Impotenci klientiem konstatē arī prostitūtas vairāk nekā 50% gadījumu. Augstākās klases prostitūtas ir samērā ziņošas seksopatoloģijā, lai gan diagnozes izsaka specifiskā žargonā.

Lielākā daļa no šiem piecdesmit procentiem pat neapjēdz, ka ir seksuāli nepilnvērtīgi. Satiekoties intīmklubu dispečertelpās, priekameitas par viņiem ņirgājas. Lai gan seksterapijas paņēmienus viņas apguvušas visai pilnīgi, iekšējā attieksme pret klientu neļauj viņu apgūtajai, bieži vien izsmalcinātajai tehnikai dot pozitīvus rezultātus, jo trūkst mīlošas sievietes sirsnības un patiesas intimitātes, sākot ar garīgo un beidzot ar erotisko.

Ne jau bez pamata šīs efektīvās metodes autori Māsters un Džonsons brīdina, ka prostitūtas šim darbam ir nederīgas. Arī prostitūtu pircēju attieksme pret savām pārkamajām partnerēm ir adekvāta komerciālajam darījumam. Pircējs pret partneri parasti izturas nesmalkjūtīgi, rupji un nesaudzīgi, paņemot no šīs preces visas izmantošanas iespējas, protams, ja vien pats spēj, liekot saprast, ka prece ir tikai izmantošanas objekts nevis sieviete un cilvēks. Prostitūtas, kas vēl nav pazaudējušas visu cilvēcisko, tomēr pārdzīvo klientu ņirgāšanos un attiecīgi pret tiem izturas – kā ieprogrammēts mehānisms un tikai!

Šajā procesā seksuālā darbība izpaužas visā fizioloģiskajā kailumā un dzīvnieciskajā primitīvismā. Patērētājsekss morāli pazemo un iztukšo, notrulina un ar laiku mankurtizē abas puses – dzīvo precī un tās pircēju. Tieši tāpēc prostitūcija ir introdukcija (ievads) postcivilizācijas stadijai.

Prostitūtu pircēji vienmēr ir seksuāli sociopātiski, pie tam nesalīdzināmi lielākā mērā nekā prece, kuru viņi lieto. Pat infantilās sievietes pamana savu pircēju sociopātiju. Arī tie 200, kurus apsekojām, neraugoties uz viņu veiksmeš dzīvē (sociopāts jau nav muļķis!), bija daudz izteiktāk sociopātiski nekā apsekotās prostitūtas. Salīdzinājumā ar cilvēciski nobriedušu personību sociopātiem materiālajā sfērā var būt pat lielākas izredzes un veiksmes, jo viņu smadzenes darbojas kā bezjūtu dators, kam, kā zināms, nav ne sirdsapziņas, ne žēluma, ne līdzjūtības, ne citu līdzīgu īpašību, kas varētu traucēt bagātības iegūšanā. Tas izskaidrojams ar smadzeņu labās puses mazspēju.

Tā mēdz būt mazam bērnam, kurš pat nenojaušs, ka otram arī sāp. Bērni seksuālajā attīstībā (ontogēnēzē) iziet gandrīz visas perversiju formas. To spilgtums un izteiksme, nostiprināšanās uz visu dzīvi atkarīga no vecāku un audzinātāju zināšanām un prasmes. Secinājam, ka

agri uzsākot dzimumdzīvi, bērns paliek tajā attīstības fāzē, kad šis fakts ir noticis, tātad kļūst seksuāli infantils pat ar perversu noslieci (lai izveidotos īsta perversija, vajadzīgi vēl arī citi nosacījumi).

Agrīnu dzimumdzīvi galvenokārt uzsāk bērni, kas veidojušies (socializējušies) nepilnās vai defektīvās ģimenēs, sevišķi tādās, kurās vecāku dzimumdzīve nesaskan ar morāles prasībām. To neesam tikai mēs konstatējuši, to pierāda arī statistika. Tomēr bērnu seksuālais infantilisms veidojas arī ģimenēs, kur audzināšana piesātināta ar stingrību un aizliegumiem. Tā tapis, infantilisms ir pārpilns ar neirotiskām parādībām, jo attīstībā nomāktās tieksmes spiestas meklēt izeju vairāk vai mazāk izteiktās nenormālībās. Apspiesti bērni arī bieži kļūst par sociopātu ēsmu.

Laukos, normālā ģimenē stingri audzināta meitene pēc pamatskolas beigšanas turpināja mācīties Rīgā kādā tenikumā. Vecāki viņu novietoja pansijā pie kādas vecākas radnieces, kas dzīvoja Pārdaugavā viena savā mājiņā, piekodinot stingri uzraudzīt, lai Rīgas dzīve viņu nesamaitā. Šo uzdevumu radniece, kas pati visu mūžu bija «šķīsti un kaunīgi» nodzīvojusi neprecējusies, pildīja pēc labākās saprašanas. Meitenes ierašanās mājās pēc skolas tika stingri kontrolēta, bija jāatskaitās pat par dažu minūšu kavējumu. Nekādu kino, nekādas balles, nekādu draugu, uz skolu un mājās, izmācīties un gultā. Nebija pat televizora. Tā pagāja pirmais mācību gads.

Pavasārī tantei bija jābrauc uz bērēm kaut kur Alūksnē vai Gulbenē. Vienā dienā to nevarēja izbraukāt, nācās paklausīgo meiteni uz diennakti atstāt mājās vienu bez uzraudzības. Tik reto izdevību dzīvot bez kontroles viņa gribēja izmantot. Vakarā aizgāja uz ballīti Arkādijā. Tur padejoja ar kādu zaldātiņu, kurš viņu pēc tam pavādīja mājās. Kautrīgajai lauku meitenei tas bija liels notikums. Zaldātiņš bija aizgājis tikai no rīta. Kad nākamajā dienā tante atgriezās, viss šķita normāli. Vasarā mājās laukos noskaidrojās, ka viņa ir stāvoklī. Kad? Kur? No kā? Un tante meiteni tik stingri pieskatīja...

Meitenei nebija ko paskaidrot, viņa nezināja ne gadījuma kavaliera vārdu, ne dienesta vietu, laikam arī pati nesaprata, kā tas gadījies. Rīgā viņa vairs neatgriezās – palika laukos pie vecākiem audzināt bērniņu. Viņa tiešām bija godīga un stingri audzināta meitene, bet laukos viņu pēc tam apsaukāja par Rīgas mauku.

Seksuālais infantilisms tāpat veidojas ģimenēs, kurās bērnus pārlutina, pieradina apmierināt savas iegribas tūlīt, nedomājot par to, kādas materiālas grūtības tas vecākiem sagādā. Viņi ir psiholoģiski kastrētie. Arī tas izraisa agrīnu dzimumdzīvi, jo viņi ir pieraduši pie savu iegribu tūlītējas apmierināšanas.

Bērniem, kas savās ģimenēs nav īsti mīlēti un cietuši glāstu badu, rodas tieksme pēc «seksuāla spēriena», jo tajā viņi redz bērniībā nesāņemto mīlestību. Tiesme beigu beigās pārtop sociopātijā. Bērni nav iemācījušies mīlēt pat sevi. Jāatceras Bibeles patiesība, ka cilvēks, kurš nemīl pats sevi, nevar mīlēt arī citus. Piemēram, dzērājs, kurš iznīcina savu dvēseli ar alkohola palīdzību, vai smēķētājs, kurš iznīcina savu

seksuālo funkciju ar tabakas dūmiem, zaudē spēju mīlēt otru, vispirms pretējā dzimuma pārstāvi un pēc tam arī visu dzīvo. Šīs indes drikst lietot tikai tas, kuram sevis nemaz nav žēl, kurš sevi nemīl un tāpēc pakļauj nāvējošam riskam – izdara lēnu pašnāvību.

Man reiz bija jāārstē konfliktģimene, kurā sieva vienmēr prasīja vīram padomu kā rīkoties, bet, to saņēmusi, vienmēr rīkojās pretēji. Viņa, piemēram, pajautā vīram, kādi viņas mati viņam vairāk patīk – gari vai īsi. Saņēmusi atbildi, ka gari, viņa tūdaļ aizsteidzās uz frizētavu, lai apgrieztu īsus matus. Psihoanalīzē tika noskaidrots, ka šī sieviete bērībā nav saņēmusi vecāku patiesu mīlestību, ka bijis gandrīz vai totāls glāstu trūkums, sevišķi to, kurus saucam par glāstiem ar vārdiem. Viņa nav bijusi vecāku mīlestības lokā. Lai bērībā glābtos no nāvējošās vientulības, viņa draiskojās tā, lai tiktu sodīta, tādējādi pievēršot sev vecāku uzmanību.

Bez mīlestības audzināti bērni bieži arī skolā izdara pārkāpumus tikai tādēļ, lai nebūtu vientuļi, ja tas ir vienīgais ceļš, kā izkļūt no vientulības. Tas ir arī ceļš, kas ved uz sociopātiju vispār un arī uz seksuālo sociopātiju, kas sākas ar agrīnu dzimumdzīvi. Šiem cilvēkiem nav nekādu cerību sasniegt nobriedušu mīlestību, jo viņi vienmēr no katra sava soļa (arī dzimumattiecībās) gaida pērienu vai spērienu, t. i., apvainojumu vai pazemojumu. Tas kļūst par viņu nepārvaramu māniju. Viņi ir pasīvie sociopāti – aktīvo sociopātu vergi. Ja skolā ar šādiem bērniem neprot tikt galā, viņi pāraug sociopātos, kas ir noziedzības rezerve. Būtu labi, ja ģimenes neražotu šādus bērnus, bet tik dziļā ģimenes krīzē, kāda ir pašlaik, tas praktiski ir neiespējami.

Sociopātija ir īpašs infantīlisma veids, kuru agrāk dēvēja par morālo idiotismu. Par sociopātiem sauc individuus, kas savā būtībā ir pretsabiedriski un tāpēc ar sabiedrību pastāvīgi konfliktē. Viņi nemācās no savām nepatīkšanām, kuras sagādā pretsabiedriskā rīcība. Viņos klausoties, liekas, ka viņiem nav nekādu defektu. Tie atklājas darbībā – viņi neatbild par savu rīcību, neciena citu tiesības utt. Parastajās neirozēs cilvēka neirotikā uzvedība kaitē viņam pašam, sociopāti savas ciešanas uzvel citiem.

Neirotiķis neļauj saviem instinktiem atklāti izpausties un iedzen tos sevī. Sociopāts izvērš tos uz āru, lai atvieglotu savu saspringtību. Ja sociopāta sirdsapziņa nevar kontrolēt zemapziņas instinktus, ir tikai divas izejas – vai nu kontroli vai bremžu lomu veic ārēja vara (religija, likums, partijas līderi u. c.), vai arī instinktiem tiek dota brīvība, nekad nejūtot vainas apziņu. Pirmie ir pasīvie jeb latētie sociopāti, jo viņiem sirdsapziņas trūkumu kompensē uzskaitītie institūti. Otrais tips ir aktīvie sociopāti. Viņiem nav ne iekšējo, ne ārējo bremžu. Tie nēsā labsirdības un taisnības masku, bet, izkļuvuši no situācijas, kas nosaka šādu uzvedību, tūdaļ masku noiet un sevi vairs ne bremzē, izdarot gan morālus, gan kriminālus noziegumus.

Pie pēdējiem pieder arī V., par kuru jau runājām un kura infantilismu droši varam precizēt, nosaucot to par aktīvo sociopātiju. Psihoterapeita uzdevums šādos gadījumos ir pārvērst aktīvo sociopātiju pasīvā, kādu laiku uzņemoties «ārējās sirdsapziņas» (pareizāk būtu teikt autoritātes vai superego) lomu.

Domāju, ka lasītājam būs interesanti uzzināt mūsu pēcatmodas perioda psihoterapeitisko (psihoanalītisko) raksturojumu, papētīt cilvēka dvēseles struktūru (sk. 2-a krāsaino attēlu).

Piecdesmit gadus dzīvojam totalitārā režīma varā, kas masveidā ražoja pasīvos sociopātus, kurus vēlāk nosaucām par *homo soveticus*. Ārēji superego lomu uzņēmās partija, atklāti deklarējot, ka Komunistiskā partija ir laikmeta «prāts, gods un sirdsapziņa». Tas ir vislielākais superego apzīmējums! Starpība tikai tā, ka visam jābūt cilvēka smadzenēs, nevis ārpus tām partijas rokās. To panāca, tautas vietā veidojot sociopātu baru. Atmoda satrieca šo partiju un līdz ar to arī daudzo pasīvo sociopātu superego. Bez «gana» palikušajiem pasīvajiem sociopātiem atlika tikai divas izejas – vai nu kādu laiku iluzori palikt izčibējušās partijas ietekmē, vai arī kļūt par aktīvajiem sociopātiem – par noziedzniekiem. Ar to varam izskaidrot noziedzības straujo uzplaukumu pēcatmodas periodā.

Noziedzība visvairāk perinājās partijas spicē. Par līderiem kļuva aktīvākie no padotajiem, tieši tie, kurus neapmierināja ārējais *superego*, tātad pasīvā sociopāta loma. Aiziet no partijas rindām nebija iespējams – tas nozīmēja pastiprināt *superego*. Vienīgais veids, kā atbrīvoties no ārējā *superego*, ja sociopātam pasīvā loma nebija pieņemama, bija izvīrzišanās, vienalga kādā vadībā, lai īstenotu tieksmi pēc noziedzīgas rīcības, t. i., kļūtu par aktīvo sociopātu. Tā bija iekļūšana nomenklatūrā, pret kuru pat visvarenā čeka kļuva bezspēcīga. Spices virsotne nonāca pie masveidīgas cilvēku iznīcināšanas, kas ir sociopātu galvenā tendence.

Pēc atmodas aktīvie sociopāti bez sirdsapziņas pārmetumiem sagrāba galvenās bagātības, liela to daļa kļuva par jaunbagātņiem, bet zemāk stāvošie pasīvie, atbrīvojušies no ārējā *superego* – par ierindas noziedzniekiem. Tikai sociopāts var būt zaglis, slepkava, reketieris, laupītājs, krāpnieks, tenkotājs, viņam ir tieksme terorizēt, graut, iznīcināt, lietot alkoholu un citas narkotikas, gūt vieglu peļņu spekulācijās, kaut vai tirdzniecībā ar narkotikām, nedomājot par tiem, kas, tās lietojot, ies bojā. Vieglākas pakāpes sociopāts slinko darbā, viņš ir tur, kur daudz maksā, bet kur maz jāstrādā (viens no galvenajām mūsu nesenās pagātnes devīzēm). Lai maskētos, sociopāti pasludina sevi par taisnīgiem, bet īstenībā ir tikai ļoti paštaisni. Viņi ir dialektikas likuma «nolieguma noliegums» patiesie vergi. Viņiem raksturīga savas tautas (ja viņi vispār izprot jēdzienu «mana tauta») nopelnu un sasniegumu

noliegšana un tikai lidertautu dzīves veida atzīšana (agrāk «kārklu vācieši», «kārklu krievi», tagad jau arī «kārklu amerikāņi» utt.).

Visbiežāk aktīvā sociopāta izlādēšanās veids ir seksuālā noziedzība – izvarošana, pedofilija, jaunu cilvēku inficēšana ar veneriskajām slimībām, regulāra partneru maiņa seksā. Gandrīz vienmēr sociopāti apaugļo sievieti, lai tūdaļ pamestu likteņa varā. Viņiem ir svešas rūpes par pēcnācējiem. Tikai sociopāti ir prostitūtu pircēji.

Nezinu, vai tā ir likumsakarība, bet, sniedzot psihoterapeitisko palīdzību jaunajām vientuļajām mātēm, esmu novērojis, ka liela daļa no tiem, kas pametuši meitenes grūtniecība stāvoklī, vēlāk cenšas iestāties juridiskajās mācību iestādēs, kur augstā līmenī darbojas psiholoģiskais dienests, ko diemžēl neizmanto abiturientu novērtēšanai. Sociopātiem ir arī izteiktas sugēstijas spējas, kas ļauj tiem ne tikai pakļaut meitenes, bet arī ietekmēt sabiedrību, organizēt partijas, kļūt par to līderiem, gūt uzvaras vēlēšanu kampaņās, turklāt visaktīvāk par viņiem balso pasīvie sociopāti.

Ja ģimenē vīrs ir sociopāts, patoloģiska var kļūt visa ģimene. Visbiežāk tādās ģimenēs ar neurozi un pēc tam ar psihosomātisku kaiti mastopātiju saslimst sievietes, vērsdamas neapmierinātos instinktus «uz iekšu» un graužot savu veselību. Par nelaimi, šie pāri ir diezgan noturīgi, jo savienojušies divi pretpoli, kuros viens vērs savu mortido (tieksmi destruēt, noārdīt) uz āru, bet otrs ir gatavs to uztvert un pārdzīvot, vērsot uz iekšu, lai sagrautu savu organismu. Tā ir antiģimene vai ģimene krīzes stāvoklī. Sociopātija visbiežāk ir tieši šādas krīzē nonākušas ģimenes produkts, kas padziļina mortido tendences tautā, kurā krīzes skartās ģimenes ir pārsvarā. Šāda tauta iet pretī savai iznīcībai.

Ja atzīstam, ka sociopātija dzen nelaimē visu tautu, esam ieinteresēti uzzināt cēloņus, kuru rezultātā rodas sociopāts. Daži domā, ka viņi tādi piedzimst. Savos pētījumos esam konstatējuši, ka viņi ir mazākā daļa. Viņu piedzimšanu veicina ģimenes krīzes, kuras pārdzīvo topošā māte grūtniecības sākumā, kad auglim veidojas centrālā nervu sistēma (nulles fāzē), dažkārt arī dzemdību trauma, augļa neirotinfekcija u. c. apstākļi.

Galvenokārt tas tomēr ir audzināšanas brāķis. Par nepilnas ģimenes un antiģimenes lomu esam jau runājuši. Vēl tikai jāpasvītrot tāds cēlonis, kā lutināšana, bērna it kā «nevainīgu» pārkāpumu apjūsmošana. Arsta darbā mēs redzam, kā viens vai abi vecāki tiksmīnās, ja bērns slikti uzvedas. Kad vēlāk skolā bērns izdara pārkāpumus, vecāki vaino citus bērnus, vēl biežāk skolotājus, kuriem bez psihoterapeita palīdzības ar šādu jau gatavu sociopātu nav iespējams tikt galā. Viņus

apvaino un sūdz tiesā par neprofesionalitāti, lai gan jātiesā būtu vecāki, kuri izveidojuši bērnam patoloģisku uzvedību.

Biežākie prostitūtu pircēji ir aktīvie sociopāti. Viņi ir galvenie, kas uztur pieprasījumu šajā tirgū. Viņi arī galvenokārt veido tirgus greizā spoguļa attēlu. Plaukstošā prostitūcijā pircēju skaits ir apmēram desmit reizi lielāks par pārdevēju skaitu. Atcerēsimies, ka parasti viena ar sifilisu slima prostitūta inficē 20 - 30 klientus.

Ārstēt jauno sociopātu, kurš vēl ir atkarīgs no vecākiem, ir iespējams, bet grūts uzdevums, kas paliek bez rezultāta, ja vecāki atsakās no sadarbības. Procesā jāiesaista visi, kuriem ir saskare ar šādu bērnu. Vislabākos rezultātus dod terapija grupā, sevišķi ģimenes grupā. Pieaugušie sociopāti paši pie ārsta neiet. Viņi to labprāt dara vienīgi tad, kad draud nokļūšana cietumā. Saderīgi var būt garīdznieka un psihoterapeita kopīgie pasākumi.

Lasītājs jau zina mūsu divējādo attieksmi pret Makarenko uzskatiem audzināšanā. Sociopātu audzināšanā šī pedagoga metode ir pilnībā lietojama. Viņš metodi izstrādāja, audzinot mazgadīgos klaidoņus un noziedzniekus – tātad sociopātus. Tikai šāda sociopātu grupa nedrīkst palikt bez prasmīga grupas vadītāja. Ja vadītāja nav, tad grupa izrauga barvedi un process iet pretējā virzienā (ģedovščina, cietumnieku un zagļu (tā saukto «zeku») organizācijas u. c.).

Seksuālā patoloģija ar izmaiņām psihē

S. atnāca pie mums ar pēdējā laikā diezgan izplatītu seksuālo patoloģiju kandaulezismu, kur visbiežāk var saskatīt ekshibicionisma kombināciju ar mazohismu. «Tīru deviāciju» seksualitātē praktiski nav, tās vienmēr ir kombinācijā ar kādu citu vai pat vairākām perversijām. Tas, protams, agrūtina izpēti.

Arī S. nebija «tīrs» kandaulezists. Mazohisma vietā (daži pētnieki mazohismu uzskata par sadismu pašam pret sevi) bija sadisms, vērsts uz citiem objektiem. Viņš bija milēt nespējīgs (labās smadzeņu puslodes patoloģija), toties saites ar sievietēm bija tīra veida atkarība no attiecībām ar noslieci uz vardarbību, attīstoties pat līdz romantiskam naidam. Šo terminu ieviesām «Mīlestības mācības» nodaļā, kurā runājām par naida un mīlas sizigiju. Šajā konkrētajā gadījumā naida pretpols bija atkarība no attiecībām (AA), kas parasti ir viens no vardarbības galvenajiem cēloņiem.

Naidis un vardarbība, kā jau zinām, ir kreisās smadzeņu puslodes privilēģija. Par atkarību no attiecībām tik droši teikt nevar. Vērojot pacientus ar metastāzēm smadzenēs, AA novērojām pie kreisās puslodes paura daivas kairinājuma un labās puslodes tās pašas daivas daļējas (ne pilnīgas) audzēja pārņemšanas.

Atgriežoties pie pacienta, bija jādomā par smadzeņu labās puslodes (tur programmējas mīlestība) mazspēju. «Mīļotā sievietē» E. šim vīrietim bija vajadzīga narkotikas vietā, kas arī uzturēja augstu emocionālo tuvību (viņa bija emocionāli tuva kļuvusi prostitūta). Kā zināms, kandaulezisti emocionāli tuvas sievietes kailas demonstrē citiem vīriešiem vai liek viņām ar tiem pāroties. Tikai, kā pierādījies, šīs emocijas neizraisa mīlestība. Tā kā normālu sieviešu vidū atrast tādas, kas piekristu šādai darbībai viņiem nav iespējams, tad šajā nolūkā viņi izmanto diezgan augsta ranga prostitūtas (skaistas, vismaz tādas, kurām var pieķerties AA). Kandaulezisti vienmēr apgalvo, ka viņas ļoti mīl, bet tajā pašā laikā izmanto arī citas prostitūtas, kurām savu deviāciju var mēģināt neizrādīt. Ja sakari kļūst ilgstoši un rodas atkarības emocionālā saite, novirze tomēr izpaužas. Tā tas bija arī ar S.

«Visas sievietes ir pārkamās!» – viņš deklarēja. Arī tagad viņam ir vairākas sievietes, kuras viņš uztur, kurām vienmēr jābūt ļoti ģērbtām un kuras viņa prombūtnes laikā nedrīkst viņu krāpt. Toties viņa klātbūtnē šīs sievietes izvaro draugi. Tajā laikā viņš pats onanē.

Izsekojām arī S. seksuālās patoloģijas izcelsmi. Atklāta patoloģiska seksualitāte viņam radusies piecu, sešu gadu vecumā, varbūt arī agrāk To viņš neatceras. Biežā onanēšana, mazu meiteņu pavadināšana bērnudārzā (par to maksājot ar saldumiem), kuras pat neapzinājās, ko ar viņām dara, pastiprināja agrīnu tieksmi pēc prostitūtām un – pats galvenais – izslēdza normālu edipālā perioda norisi. Tas zēnam aizēnoja mātes un tēva ģimeniskās un mīlas attiecības, šo attiecību normālu izspēli, kā tas nepieciešams adekvātā socializācijā. Viņš bija vērojies mātes un tēva dzimumaktu un pats tajā laikā onanējis.

Punktu visam pielika savdabīgs imprintings. Puikas no krūmiem vēroja pāriti dzimumakta laikā, kurā sieviete bija pilnīgi kaila. Vērojot viņi onanēja. S. viņu vidū bija pats jaunākais. Viņš sevi iztēloja laimīgā vīrieša lomā. Vīrietis ieraudzīja jaunos vauieristus un metās viņus piekaut. Protams, noķēra pašu jaunāko un krietni sadeva pa dibenu tā, ka viņš vairākas dienas nevarēja apsēsties. S. nosolījās šo vīrieti nosist, kad būs pieaudzis un varēs to izdarīt, tāpēc jau pusaudža gados uzsāka un arī pabeidza vairākas dažādu cīņu skolas. Vīrietis mīklainos apstākļos nomira nedēļu pirms tam, kad S. bija ieplānojis viņa slepkavību. S. patiesi raudāja, aizrīdamies ar asarām un pārdzīvojot dziļas bēdas.

Zaudējot nīstamo, dziļš naidis izraisa tādu pašu reakciju, kādu izraisa mīļotā cilvēka zaudējums, protams, ja vien pats nav pielicis roku nīstamā nāvē. Maniaks glābj upuri, kuru gribējis iznīcināt, ja to iznīcina kāds cits. Naidis programmējas kreisajā smadzeņu puslodē un seksuālajā patoloģijā augstāk par agresiju neattīstās. To novērojām visiem prostitūtu pircējiem. Arī S. konstatējam pārmērīgu kreisās puslodes

varu pār visām smadzenēm. Smadzenes ir psihes mītne, tur ietilpst arī seksuālās kopības.

Pie katra simptoma iekavās atzīmēsim, cik bieži tas bija sastopams pārējiem novērotajiem prostitūtu pircējiem. Ziņas par viņiem visbiežāk deva pašas apsekotās prostitūtas, par ko ziņojām Pasaules latviešu ārstu kongresos. Tur arī pasvītrojām, ka prostitūtas vairākumā ir izglītotas sievietes ar savai profesijai tik nepieciešamo psihologa prasmi, lai varētu novērtēt klientus.

Aptaujā sniegtos datus salīdzinājām ar savu pacientu (prostitūtu pircēju) datiem. Tie sakrita.

1. S. necieš klasisko mūziku, lasa tikai dzelteno presi, viņa runa ir neizteiksmīga. Lai gan runā ar īsām, skaidrām frāzēm, viņu saprast ir grūti, jo žestu, mīmikas, ķermeņa valoda vai nu vispār izpaliek, vai ir neadekvāta runātajam. (82%)

2. Informācijas izteiksme vārdos, jēdzienos ir lēna, lai arī loģiski spēcīga. Tas liecina, ka S. dzīves pamatā ir stingrs aprēķins. (94%)

3. Emocijas spēj izraisīt tikai subkultūra. (97%)

4. Ir spējīgs tikai uz atkarību no attiecībām ar vardarbības izpausmēm vai bez tām (ar vardarbību 69%, bez 31%). Šajā gadījumā S. vardarbība izpaužas «miļotās, bez kuras nevar dzīvot» kailas demonstrēšanā citiem vīriešiem.

5. Citas perversijas mūsu apsekojamiem bija 38% gadījumu. Jāpieņem, ka šis skaitlis varētu būt lielāks, jo devianti savas perversijas parasti slēpj, vismazāk gan no prostitūtām, jo no tām atkarīgs viņu apmierinājums. Dažreiz tas notiek arī ar mūsu S. Viņš pats to izskaidro ar dažādības ieviešanu seksā. (61%)

6. Izņemot naidu, uz citām jūtām ir mazspējīgi. (97%)

7. Uzsvērti nodala sevi no pārējiem cilvēkiem, uzskatot sevi par visvarenu (onimpotence). Izteikta ego izjūta, vājš superego (kur mīt sirdsapziņa). (79%)

8. Transā visbiežāk var ievadīt tikai ar šoka metodēm, bet transā, kas radies dabiski, var pilnīgi zaudēt kontroli pār sevi un izdarīt pat noziegumu. S. piecas reizes sēdējis cietumā. (77%)

9. Domāšana loģiska, racionāla, programmējoša, matemātiska. (56%)

10. Atmiņa saistīta ar skaitļiem, tiešu, precīzu notikumu secību, prognozējoša.

11. Darbošanās – liels kustīgums, orientācija laikā. (97%)

12. Ļoti reti depresīvs. Ārstējas ar alkoholu un skaļu diskotēku apmeklēšanu. (6%)

13. Nesapņo vai savus sapņus neatceras. (73%)

Visas šīs funkcijas raksturīgas kreisajai smadzeņu puslodei. Labās puslodes darbību nevienam no apsekotajiem nevarējām konstatēt vairāk par 10%. Tā praktiski nedarbojās. Nelīdzsvarotība rada sociopātiju. Tātad prostitūtu pircēji ir sociopāti. Vienīgā iespēja izskaust prostitūciju nākotnē ir nepieļaut sociopātu savairošanos ar adekvātu dzimumaudzināšanu.

Pircējs ir prostitūcijas aktīvā puse, un tas arī ir jāsauc par prostitūtu, neatkarīgi, vai tas ir vīrietis vai sieviete. Katra no detalizēti apsekotajām prostitūtām apkalpoja vidēji 10 - 12 pircējus, kuri bija vairāk vai mazāk pastāvīgie klienti (apsekojām vidējā ranga prostitūtas, pie kurām klienti parasti nāk atkārtoti, vismaz kādu laiku). No tā var secināt, ka pašlaik Latvijā pircēju ir 10 reizes vairāk nekā miesas pārdevēju. Tas perspektīvā nozīmē šī tirgus uzplaukumu, jo tajā vēl ir daudz brīvo nišu. Vismaz šajā ziņā jau esam Eiropā, jo dzīvā prece no Latvijas rietumu tirgū ir daudzārt pieprasītāka nekā visas pārējās mūsu eksportpreces. Plašais dzīvās preces eksports skar arī bērnus.

Varbūt lasītājs pats secinās, kāpēc valsts vara nav ieinteresēta šī tirgus izpētē, ierobežošanā vai budžeta papildināšanā no šī biznesa, ja jau tas tikpat nav izskaužams – kaut vai cīņai pret AIDS. Dažs Saeimas deputāts jau izteica savu viedokli pedofilijas lietā. Tas skanēja apmēram šādi: – tā pedofilija jau ir visās valstīs, tāpat kā zagšana, laupīšana un cita veida noziedzība. Vai tad vispār vērts ar to cīnīties...

Tomēr, vai šāds prostitūcijas tirgus vispār vajadzīgs mazai tautai, kura atrodas uz izmiršanas robežās? Kurš atbildēs uz šādu jautājumu?

Donžuans un Kazanova psihoterapeita skatījumā

Jau teicām, ka prostitūtu pircējs nekad pie psihoterapeita nenāks ārstēties. Palicis bez iekšējā Dieva (Id soģa) – superego, viņš dod brīvību sātāniskajam Id bez sirdsapziņas bremzēm, ar ego tikai aprēķinot, vai viņa darbība var novest cietumā, vai var rasties citas grūtības un sarežģījumi. Arī bailu sajūta ir niecīga. Ejot pie prostitūtas, viņš nedomā par venerisko slimību briesmām un, pavedinot jaunu meiteni, nekļūst impotents, kā tas parasti notiek ar normālu vīrieti, kuram Dievs dzīvo dvēselē un soda par negodīgu rīcību. Sociopāts savu upuri vienmēr pametīs bez sirdsapziņas mokām, pat ar riebumu, jo uz viņu spēcīgi iedarbojas seksuālās pārsātinātības likums.

Donžuani parasti ir pasīvie sociopāti. Viņu neatvairāmība slēpjas apstākļī, ka viņi uz īsu brīdi savā tukšajā superego «tilpnē» kā apakšīrnieci ielaiž pavedināmo sievieti, kas viņai liek noticēt, ka tieši viņa mīļotajam patiesi ir Dieva vietā. Nežēlīgais seksuālās pārsātinātības likums drīz vien viņu no turienes izmet, un donžuans meklē iespēju miera ceļā bijušo «dievieti» atstāt vientulībā. Viņš ir pasīvais sociopāts

un nevar būt tik atklāti bezkaunīgs, kāds parasti ir aktīvais sociopāts Kazanova.

Kazanovas tipa pavedinātāji sievieti dvēselē parasti neielaiž, viņi to pat uz īsu brīdi nedievina kā donžuani, bet klusībā pat nīst. Sieviete ir tikai barība viņu falliem (piedodiet, bet tādi vīrieši, savstarpēji apspriežot sievietes, tās sauc par «pimpju gaļu»). Diemžēl viņus redzam aizvien biežāk. Viņu augstmanīgie skatieni raugās pāri mūsu galvām, mēs esam tikai tukšas vietas viņiem līdzās, jo neesam sāncenši ne bezkaunībā, ne mantrausībā. Sātaniskais Id vada viņu ego bez traucējumiem no superego puses. Viņi ir pseidoveselīgi, bet nav laimīgi. Veselīgi viņi ir tāpēc, ka graujošais Id ir izsprucis brīvībā un tāpēc nevēršas «uz iekšu», lai grauztu savu saimnieku neirozes vai psihosomatiskas slimības veidā.

Laimīgs var būt tikai tas cilvēks, kurš, klausīdams sava Dieva superego balsi, ir kādu īsti iemilējis, par ko saņem atalgojumu īstas laimes veidā un arī veselību – Id ir nolikts savā vietā un vairs neprasās ne uz iekšu, ne ārā. Sociopāti to nekad nerasniegs, jo viņi baudas meklējumos iet bojā, sadegot spirta bālajā liesmiņā kā elles krāsni vai arī izkūpēdami kopā ar cigaretes dūmiem. Arī Z. Freids* pierādījis, ka šīs parādības (dzeršana, smēķēšana un narkomānija) ir sociopātu galvenās pazīmes – laimes meklēšana tur, kur tās nav un nevar būt. Nožēlojami, vai ne?

Pēdējā laikā attaisnojam seksuālās perversijas, veicinām iespēju perversajiem apvienoties minoritātēs un cīnīties par savām tiesībām. To var atļauties skaitliski liela tauta, bet maza, kā mēs, to nevar. Arī liela tauta, ja tā ļauj apvienoties sadistiem, rada fašisma elles kurinātājus, koncentrācijas nometņu spīdzinātājus. Perversie vienmēr ir sociopāti, tāpēc viņi, tāpat kā citas dabas sociopāti, nekad nenāk ārstēties, kamēr nav nonākuši likuma spīlēs. Arī tad tā ir tikai viņu neliela daļa.

Perversajam tomēr ir spēcīga Id enerģija, viņš virza (sublimē) to kādai radošai darbībai un nereti kļūst slavens (var būt arī slavens noziedznieks). Ārstējot perverso, psihoterapeitu vienīgā iespēja ir palīdzēt viņam sublimēties vai arī ielikt tukšajā Dieva «tilpnē» Dievu no ārpuses, t. i., virzīt viņu uz baznīcu, mākslu, zinātni. Tad, kad homoseksuālismu vēl vajāja, daudzi no viņiem paši sevi sublimēja un kļuva par ievērojamām personībām mākslas un zinātnes jomās.

Sociopāte sieviete ir daudz sarežģītāka, bet viņu ir krietni mazāk. Toties sievietes sociopātija ir daudzkārt ļaundabīgāka nekā vīrieša. Sievietes ātrāk izārstējas, jo daudzas no viņām apprecoties piepilda pustukšo superego mītni ar vīra superego (garīgā apaugļošanās). Tā kā uz sievieti seksuālās pārsātinātības likums iedarbojas krietni vājāk, vīra

* Visu šo nelaimīgu vergs bija arī pats Z. Freids. Varbūt tieši tāpēc viņš tik spilgti par šīm lietām varēja runāt.

dievišķums nejūtas kā apakšīrnieks un netiek tik ātri izmests no «apdzīvojamās platības» kā sievietes no sociopāta «tukšās tilpnes». Par laimi viņām pašām, sociopātiskas sievietes parasti meklē un arī atrod normālus vīriešus. Tomēr vīrus viņas krāpj biežāk nekā tās, kurām *superego* ir spēcīgs. Pēdējās vīrus nekrāpj. Sociopātes, lai arī precējušās, slepeni nodarbojas pat ar vēl aktīvāku prostitūciju. Būdams vientuļas, viņas, tāpat kā sociopāti vīrieši, var būt arī žigolo pircējas.

Vīram sociopātija, sievietei – mastopātija

Pētot ģimenes Latvijā un ārstējot krūts vēža slimnieces, esam pārliecinājušies, ka šo tik biežo kaiti ievērojami veicina vīri sociopāti.

Parasti sociopātam ar neirotiķi ir kaut kāda saderība. Vienam (vīrietim) ir tukšums *superego* «mītnē», otram (sievietei) ir nesakārtots Id, bet ļoti spēcīga var būt *superego* enerģija. Tātad, kas ir vienam, tā trūkst otram. Bet tas ir viens no saderības pamatnoteikumiem. Šajā gadījumā vīrs ar sava Id graužošo spēku rauj vai pušu un dzen dziļāk sievietes pamatinstinktus, lai rastos psihosomatiska slimība. Būdams izvīrtīgs, viņš nes mājās venerisko slimību dīgļus, no kuriem dažī, piemēram, hlamīdijas ir dzemdes kakliņa un krūts vēzi izraisoši. Sākumā sieva saslimst ar mastopātiju. Tātad kalamburs – *ja sievietei ir mastopātija, vīrs ir sociopāts* – jau ir likumsakarība. Protams, vīra sociopātija ir sievas mastopātijas pamatā, bet no tās var rasties vēzis.

Ja bērnam jau tūlīt pēc piedzimšanas vai pat agrāk trūkst vecāku mīlestības, viņam rodas dvēseliskas novirzes. Kur nav īstas mīlestības vecāku vidū, kur viens no viņiem ir sociopāts vai otrs neirotiķis, tur vienu no šīm īpašībām manto arī bērni. Tikai viņiem šī īpašība ir krietni vien izteiktāka un tāpēc graužošāka. Neirotiķei sievietei (vai arī pateicoties vīra sociopātijai) parasti krūtīs nav piena. Līdz ar to bērnam pārāk agri pārtrūkst bioloģiskās saites ar māti un nenodibinās psiholoģiskās, kas ļoti vajadzīgas normālai socializācijai. Bērns veidojas ar graužošiem dvēseles defektiem. Gumijas māneklītis te nelīdz. Barojot bērnu ar krūti, māte izjūt emocionālo un garīgo, bet reizēm arī neapzinātu fizioloģisko orgasmu (krūtīs ir cieši saistītas ar dzimumorgāniem). Ja barošanas laikā sievieti savīļņo dziļš seksuālais pārdzīvojums, ap viņas krūti galiņu un pienā rodas bioloģiskas vielas un hormoni, kas stimulē bērnu normālai seksuālai attīstībai, kam seko normāla socializācija ģimenē. «Barot bērnu ar krūti ir svētlaieme» – saka mātes. Šie vārdi apstiprina mūsu domas un to apstiprina arī zinātne. Barošana ar krūti ir vissvarīgākā dzimumaudzināšanas sastāvdaļa agrīnajā bērnībā.

Izdevies atklāt, ka sievietes, kas bērnībā nav pietiekami zīdušas mātes krūti, daudz biežāk saslimst ar krūts vēzi nekā tās, kas to saņēmušas pilnībā. Līdz šim domājām, ka galvenais, lai glābtos no krūts vēža, ir krūts nodarbināšana, bieži dzemdējot bērnus un tos zīdot.

Vēlreiz atkārtosim, ka sievietes, kurām vīri tuvībā skūpst krūtis, spēcīgāk izjūt visu orgasmu izpausmes. Tā vīri «iemāca» sievas izjust labsajūtu bērna barošanas laikā. Tas savukārt veicina piena rašanos krūtīs, uzlabo tā garšu un pagarina barošanas ilgumu. Vīrs no jaunas slimības glābj ne tikai sievu, bet arī meitiņu, kad viņa nonāks mūža otrajā pusē. Kaut ko līdzīgu un vēl svarīgāku varētu attiecināt arī uz dēliem. Atcerēsimies svarīgāko, ka zīdīšanā barības uzņemšana ir arī mīlestība. Liedzot bērnam krūti, iznīcinām mīlestību.

Seksuālās sociopātijas stadijas noteikšana

Jādomā, ka lasītājs aplūkotās parādības – psihosociālo infantilismu un sociopātiju – prātīs noteikt nekļūdīgi. Lielākas grūtības var sagādāt sociopāta stadijas vai pakāpes noteikšana, kas nepieciešama psihoterapeitiem sociāli slima cilvēka ārstēšanai.

Vispirms jānosaka, vai pacientam ir pasīvās vai aktīvās sociopātijas pakāpe. Var rasties grūtības, jo ikviens pasīvais sociopāts var būt arī aktīvais. Tas nosakāms tikai pēc viņa attiecībām ar citiem cilvēkiem, ar kuriem viņš atrodas kopā vienas hierarhijas kāpnēs. Viņš var būt pasīvs pret augstāk stāvošiem, tajā pašā laikā būdams aktīvais sociopāts pret zemāk stāvošajiem.

Var būt arī aktīvie sociopāti bez jebkādam pasivitātes pazīmēm. Tie ir noziedznieki vientuļnieki. Organizētajā noziedzībā ir stingra hierarhija – ikviens mafijas loceklis attiecībā pret citiem atrodas uz noteikta pakāpiena šajā hierarhijā.

Ārstējot sociāli slimo, psihoterapeitam ir ļoti svarīgi noteikt, vai viņa pacients ir aktīvais vai pasīvais sociopāts. Pats galvenais ir kaites stadija. To var noteikt, ņemot vienu galveno sociopāta iezīmi. Piemēram, sociopātiem ļoti raksturīga ir tieksme uz azartspēlēm un azartu dzīvesveidā. Tā kā šīs grāmatas uzmanības lokā ir seksuālā sociopātija, kas tirā veidā nav sastopama, par kritēriju stadijas noteikšanai ņemsim dzimumsakaru tipu (sk. «Vēlreiz par mīlestību» I daļu 92. - 96. lpp.).

Ja sociopātijas nav, tā ir nulles stadija. Šādam – tāpat normālam cilvēkam – ir raksturīgs ceturtais dzimumsakaru tips. Tā ir nobriedusi mīlestība. Pirmā sociopātijas stadija atbilst trešajam – standarta dzimumsakaru tipam. Tā ir dzimumsaskarsme ar visai spilgtām emocijām (gandrīz tikai instinkta emocijas) bez dziļām, noturīgām jūtām.

Otrā sociopātijas stadija atbilst otrajam, šabloniskajam dzimumsakaru tipam, kuru raksturo jutekliska seksuālā tieksme un nepacelšanās pāri zemākās pakāpes – fizioloģiskajam orgasmam. Nav pat erotisko emociju, vai arī tās ir tikko samanāmas, jūtas vispār nav pat pieminamas. Trešā un ceturtais sociopātijas stadija, tāpat kā grūti ārstējams vai vispār vairs neārstējams vēzis, nedod gandrīz nekādu cerību.

Šai stadijai atbilst pirmais – izvirtīgais dzimumsakaru tips, kuram atbilst viszemākā limeņa prostitūcija.

Nosakot sociopātijas stadijas, nedrīkst vadīties tikai pēc dzimumsakaru tipiem un atstāt neievērotas sociopātijas pārējās izpausmes (simptomus), kā arī to summu. Tas nav viegls uzdevums.

Iepazīnušies ar šiem kritērijiem, noteiksim mums jau zināmo V. un S. diagnozi. Tā ir pasīvi aktīvā sociopātija ceturtajā stadijā. Prognoze nelabvēlīga. Terapijai nepieciešama slēgta tipa speciāla mācību iestāde ar speciāli sagatavotiem audzinātājiem, arī psihoterapeitu un garīdznieku. S. ir pieaudzis un jau neārstējams.

Lai nebūtu jānosaka tik smagas diagnozes, lai progress būtu gaišāks un lai vispār varētu iztikt bez psihoterapeitu palīdzības, lai nevajadzētu celt speciālas skolas un cietumus – neražosim sociopātus! Šodien tas skan utopiski, tomēr ikviens varam kaut ko darīt – vispirms jau vistuvākajā vidē, savā ģimenē, savā skolā.

Atgriezīsimie vēlreiz pie cilvēka dvēseles struktūras. Superego nerodas līdz ar pirmajiem brēcieniem, bērnam piedzimstot. Tas veidojas pamazām, aug līdzī apziņai līdz brieduma gadiem. Tāpēc jau arī nosaka cilvēka pilngadību. Superego ir arī mīlestības mājoklis, tās stiprā pils. Mēs zinām arī, kā aug un veidojas mīlestības jūtas, izsekojot mīlestības dialektikas ceļam. Neskaitāmas reizes esam centušies pierādīt, cik liela ir tabu (aizlieguma) loma šajā ne visai vieglajā ceļā, kura mērķis ir dziļu, noturīgu jūtu, mīlestības pilnbrieda sasniegšana.

Mūsu dvēseles visskaistāko daļu – superego – var ne tikai veidot un celt, bet arī graut un postīt, atstājot «tukšu tilpni» Dieva mājokļa vietā. Pēdējā laikā vieglprātīga pieeja dzimumdzīvei, agrīnu dzimumsakaru propagandēšana un viegla to iegūšana ļoti kaitē superego. Šāda pieeja robežojas ar noziegumu ne tikai pret sabiedrību un tautu, bet arī pašam pret sevi, jo sociopāts nemīl arī sevi. Noziedzība ir sociopātija, tādām cilvēkam nav sirdsapziņas, neviena balss viņu nebrīdina, kad viņš domā – kāpēc es nevaru darīt, ko gribu, kāpēc nevaru pārgulēt ar vienu, otru, trešo...? Arī mūsdienās savairojušies pedofili ir sociopāti.

Varbūt viņa ego tajā brīdī pat nedomā, viņu vada tikai pamatinstinkts. Kad sirdsapziņas balss vairs neskan, superego neattīstās, pārstāj augt, pilnveidoties un kļūst par «rudimentāru orgānu», izdušas parādības palieku. Sociopāts bez tā var iztikt – pietiek ar tieksmi un viss! Ego bez sava turpinājuma superego ir sevišķi bīstama parādība. Pat augstāk attīstītiem dzīvniekiem ir superego iedīgļi. Vai tiešām *homo sapiens* bez tā var iztikt?

Sociopātija un kultūra

Pakavēties pie jautājuma, kas ir ļoti aktualizējies un izraisa bažas cilvēkiem – galvenokārt garīgās sfēras pārstāvjiem – kuri noraizējušies par planētas nākotni. Sociopātijas ielaušanās kultūrā ir globāls jautājums, bet visvairāk tā skar zemes un tautas, kas pārdzīvo ekonomikas un sabiedriskās iekārtas lūzuma periodus. Cilvēku sabiedriskajā dzīvē, arī kultūrā, uzpeld dažādi sārņi. Abu jēdzienu – sociopātijas un kultūras – saistīšana lasītājam pirmajā mirklī var šķist absurda, bet tāda diemžēl ir realitāte. Superego un Id nonācis bīstamā konfrontācijā.

Mēs tik ļoti cenšamies «ieiet Eiropā», bet izrādās, ka Eiropa jau ir ienākusi pie mums, tikai diemžēl pa dažādām kloākām un kanalizācijas caurulēm. Rīgas straujā pārvēršanās par «bordeļtaunu» ir viens no šīs realitātes apliecinājumiem. Vēl plašāka un uzkrītošāka parādība ir masu jeb patērētājkultūras (subkultūras) uzvaras gājiens, kas uz planētas ir vispārējs, ne tikai pie mums plaukstošs, bet kas aizvien vairāk un vairāk apdraud īsto kultūru. Dr. philos. Kārlis Lūsis šo ainu raksturo šādi.

«Industriālās pasaules pragmatisms, ko pavada humānisma ideālu krīze un vardarbības eskalācija, radījis īpašu masas (pūļa) cilvēka tipu, kas vairāk dzīvo instinktu nekā kultūras nosacījumos. Laikmetam līdzī mainās arī kultūra, kurā relatīvi lielāku nozīmi iegūst baudas un izklaides faktori.»

Kārlis Lūsis uzskata, ka pakāpeniska individuālās patības zaudēšana notiek ciņā par eksistenci un varu. Iet dziļumā cilvēku atsveināšanās procesā. Tāpat domā arī filozofe Baiba Pētersone un atgādina režisora Abuladzes filmu «Grēku nožēlošana» ar eksistences jautājumu – «Kāpēc vajadzīgs ceļš, kas neved uz templi?» – Savas pārdomas filozofe nobeidz ar rezignētu secinājumu: – «Mana intuīcija brīdina, ka tuvākajās krustcelēs mēs esam noskaņoti tempļa vietā izvēlēties tirgus placi. Tas jau ir bīstami.»

Tas tiešām ir ļoti bīstami. Mums jādomā tāpat, kad televizora ekrānā katru vakaru uzmācīgi bieži jāskatās kaili ķermeņi dažādās jutekliskās pozās, vai kinoekrānos filmas, kur visa seansa laikā darbība notiek gandrīz tikai gultā.

«No sociālās filozofijas viedokļa,» – turpina Dr. K. Lūsis – «paradoksāla ir situācija, ka visas kroplās politiskās un ideoloģijas formas ir pašu cilvēku radītas un determinētas līdz tādām absurda pakāpēm, kas robežojas ar mazohismu un sadismu.»

Vācijā, Anglijā, Holandē, Francijā, Dānijā, ASV un droši vien arī citur sadisti un mazohisti atklāti pulcējas saietos, organizē izrādes, izdod mēnešrakstus un speciālo literatūru savām vajadzībām, organizē informatīvos dienestus, kas sniedz konsultācijas juridiskajos un medicī-

nas jautājumos iesācējiem. Trīres universitāte izdevusi socioloģisku pētījumu «Sadomazohisms – skatuve un rituāli», lai sniegtu ieskatu šajā maz pētītajā minoritātē. Sadomazohisti protestē, ka viņus uzskata par sociopātiem un viņu kultūru apzīmogo kā varmācīgu pornogrāfiju. Turpretī radikālākie morāles pārstāvji pieprasa izņemt no veikalu plauktiem tādas grāmatas kā «Marķīze de Sada» un citas.

«Marķīze de Sada» jau ir atnākusi līdz Rīgas teātrim. Dažādas seksuālas perversijas pēdējā laikā jau atkārtoti redzam uz mūsu teātru skatuvēm. Izrāde «Lolita», kas, pēc režisora uzskatiem, drosmīgi paužot jaunas domas, patiesībā propagandē pedofiliju. Vai rādīt uz skatuves un līdz ar to rosināt vai padziļināt vienā otrā skatītājā tik smagu patoloģiju nav sociopātiski? Protams, režisoram var pārņemt vienīgi nekompetenci, jo sociopāts ir lugas autors.

«Cilvēciskās kultūras neizsīkstošais avots atrodas dzīvajā cilvēkā,» – rakstīja Konstantīns Raudive. Bez cilvēka kultūra nevar rasties un arī pastāvēt. Cilvēks rada kultūru ar savu garīgo un fizisko darbu, apdvēseļo ar savu personību, ar savu superego, kas nosaka cilvēka morālo rīcību kultūras radīšanas procesā. Kultūra ir šīs rīcības un superego vienotība. Pēc tā, ko viņš radījis, var noteikt, kas ir viņš pats.

Mūzika ir zemapziņas valoda (programmējas smadzeņu labajā puslodē). Tēlotāja māksla un it sevišķi literārā jaunrade gandrīz pilnīgi ir izgājusi no zemapziņas sfēras – labās puslodes impotence smadzenēs. Kaut kas, protams, zemapziņā ir palicis un neapzināti vada mākslas darba radītāju. Piemēram, pasaulslavenā gleznotāja Pikaso darbos ļoti spilgti izpaužas Id ietekme, galvenokārt šī zemapziņas sektora mortido puse. Pikaso ir aktīvais sociopāts. To apliecina gan viņa gleznas, gan arī biogrāfiskie dati. Viņš bija sadists. Ļoti iezīmīgs ir viņa 1954. gadā radītais darbs «Jaunās sievietes potrets». Tikai pieredzējis psihoanalītiķis pateiks, ka jaunās, trauslās un padevīgās sievietes sejā jaušamas pašā mākslinieka sadistiskās alkas. Jāatzīmē, ka Pikaso gleznu psihoanalīzi veikt ir grūti, jo mākslinieka vietā reizēm zīmēja viņa mācekļi un nav īsti nosakāms, kurš ir kura darbs.

Zemapziņa vistiešāk un adekvātāk izpaužas mūzikā. Klausoties skaņdarbu, mēs vairāk un labāk nekā tēlotājā mākslā varam daudz ko pateikt par autoru, ieraudzīt viņa dvēseli, pareizāk – izjust viņa superego tad, ja mūsos pašos tas ir attīstīts.

Pēterim Čaikovskim bija ļoti augsts superego. Vērojot komponista vientuļo un savrupo dzīvi, ļaunas un lunkanas mēles no laikabiedru vidus mēloja, ka viņš ir homoseksuāls. Mēļotājiem ar neattīstītu superego Čaikovska ģēnijs nebija pieejams. Tikai līdzīgs lieliskums – cilvēki ar augsti attīstītu superego spēja uztvert un saprast viņa mūziku.

Tikai gars ar garu var satikties uz šīs lielo jūtu smailes. Čaikovskis bija supersublimējies, viss bez atlikuma atdevies savai mākslai.

Amerikāņu estrādes zvaigznes Maikla Džeksona mūzika ir tipiska Id mūzika. Tajā nav nevienas superego iezīmes. Kā gan lai būtu, ja šī virsapziņas sfēra Džeksonam nav attīstīta, bet tās vietā «tukša tilpne». Džeksons ir aktīvais sociopāts, un viņu uztver un saprot tādi paši sava Id raustīti un plosīti cilvēki, kāds ir viņš pats. – «Kad jūs klausaties repu, jums jāsaprot, ka tas nevar rasties nekur citur, kā vien kaut kur dziļi iekšā. Visi šie sūdi, par ko es dziedu, ir īstenība. Ja jūs varētu ieskatīties manā sirdī vai smadzenēs, jūs to saprastu, kāpēc es saku tieši to, ko saku» – stāsta popzvaigzne Spice.

Komentāri te lieki. Cilvēks pats apliecina, kas viņam smadzenēs. Šie repu un singlu varoņi ar saviem vispasaules grāvējiem dragā Amerikas un citu kontinentu radiostaciju ēteru un arī daudzu jo daudzu cilvēku dzirdes orgānus un nervus. Mūsu pašmāju epigoņi kā lielās vēdergraižēs seju šausmīgās grimasēs savilkuši un acis aizvēruši vai pārbolījuši, uz estrādes lokās un «taisa pakaļ», gribēdami trakosojājiem faniem smadzenēs iedabūt to pašu, kas pašiem iekšā... Pusiši (Id) ir izsprucis no pudeles. Mājup braucot, tiek demolēti elektrisko vilcienu un tramvaju vagoni, jo pamatinstinkti vēl nav beiguši trakot, mortido vajag izlādēties. Amerikā taču darot tāpat! Kā tad mēs varam atpalkit!

Arī libido laužas uz āru. Sākumā maģi palaiž singlu «Sex Me», tad nāk pārējais... Tāda ir parastā aina. Te ir visu seksuālo perversiju un arī aktīvās sociopātijas sākums. Negribu apgalvot, ka visi no trakosojā tiņu bara kļūs par sociopātiem, lai gan seksuālie infantīli viņi ir jau šodien. Pagaidām popgrāvēju mūzikā viņi saklausa tikai savu Id. Varbūt tas iztrakosies un aprims? Viņiem ceļš vēl priekšā. Viss turpmākais atkarīgs no audzināšanas un daudziem citiem faktoriem. Ja pusaudzis vēl ir ļoti jauns, nav socializējies ģimenē, nav līdz galam izveidojies kā personība, arī viņa superego nav vēl attīstījies. Ļoti smalkjūtīga un pedagoģiski sabalansēta pieeja nepieciešama visiem ģimenes locekļiem, bet ideālais variants diemžēl reti kur ir sastopams. Jāmēģina pusaudzi uzmanīgi pievērst nopietnākai mūzikai, jo tieši mūzika ir vislabākā audzinātāja.

Pilnīgi atraut jaunieti no Džeksona tipa mūzikas nevajadzētu. Arī tā reizēm ir pat vēlama Id sektora saspringuma atslābināšanai, to izlādējot un limbiskās sistēmas rosināšanai. Jācenšas prasmīgi virzīt, taču atstāt izvēli pašam. Stingrs aizliegums var tikai spēcīnāt aizliegtā augļa kārdinājumu. Ja rodas aizdomas, ka jauniētis pilnīgi noliedz nopietnāku mūziku, ja viņš jau izdarījis galīgo izvēli, vecākiem jāatzīst savs fiasco – audzināšanas brāķis. Tapis vēl viens sociopāts ar visām iespējamām sekām nākotnē.

Skumji un bīstami, ka pati sabiedrība ar savu lēto izklaides piedāvājumu veicina sociopātijas izplatību. Ļoti saprotams ir rakstnieces un literatūrzinātnieces Ingrīdas Sokolovas sašutums par bērnu psihe kroplošanu ar tā saucamajiem «Mini-mis» konkursiem. Arī man kā ārstam ir noliedzoša attieksme pret tiem no medicīniskā aspekta. Varu apliecināt, ka konkursa organizētāji, paši to droši vien neapzinādamies, orientē meitenes uz tādu seksuālu perversiju kā ekshibicionisms. Bērna ķermeni nedrīkst publikas priekšā atkailināt! Šīm meitenēm ieprogrammējas patoloģija. Tādas ir šādu konkursu iespējamās sekas – īss, sekls prieciņš, kas pēc tam var sagandēt visu mūžu.

Kas notiek, ja cilvēks ar klusējošu sirdsapziņu, bet lielām sava uzstājīgā Id ambīcijām ienāk mākslas kritikas laukā? Ja cilvēkā Id pārmācis superego balsi, tad šāds kritiķis ir ārkārtīgi bīstams, jo viņš nedzird, nespēj uztvert mākslinieka superego, bet saklausa tikai savu Id. Ir jāaptur sociopātijas ekspansija kultūrā. Tas mums ikvienam skaidrs. Lai tauta spētu ne tikai izdzīvot, bet arī dzīvot un attīstīties, ir jāaptur sociopātijas ekspansija vispār. Kā to panākt?

Ir tikai viens ceļš – vēl un vēlreiz jāatgriežas pie audzināšanas, pie mīlestības veidošanas, pie socializācijas ģimenē.

Diagnosticēt sociopātiju nav pārāk sarežģīti. Ja sociopātija nav slēpta, bet atklāta, tās konstatēšanai nav nepiešams mediķis. Ārstēt sociāli slimo jau ir daudz sarežģītāk, arī psihoterapeits ne vienmēr panāk pozitīvu rezultātu. Lai noteiktu pareizu diagnozi anamnēzē, ko ārsts veido, uzklāusot gan pašu sociāli slimo, gan viņa piederīgos un audzinātājus, ir svarīgi zināt, kā risinājusies socializācija ģimenē un kādi bijuši desocializācijas apstākļi un faktori. Anamnēzei jābūt pēc iespējas precīzai un skaidrai. Tikai desocializēts jaunietis var izaugt par sociopātu, tādēļ lasītājam iesaku atgriezties pie grāmatas «Vēlreiz par mīlestību» I daļas VI nodaļas «Seksuālā desocializācija». To ļoti rūpīgi vajadzētu izstudēt vecākiem.

Desocializācijas faktori ir dažādi. Visas nelaimes, par kurām runājām sakarā ar psihoseksuālo infantilismu un seksuālo sociopātiju, seko desocializācijai. Vēlreiz gribu uzsvērt ģimenes nozīmi sociopātijas profilaksē. Tikai ģimene var veikt šo profilaksi, tāpēc tai ir jāapzinās milzīgā atbildība ne tikai savu bērnu, bet arī visas tautas priekšā. Ģimenē jābūt augstai morālei, kur tēvu un māti saista dziļu jūtu bagāta nobriedusi mīlestība.

Seksuālā desocializācija atņem cilvēkam visdārgāko – spēju mīlēt, kas noved pie sociopātijas un tās sekām – prostitūcijas. Sociopāts netic mīlestībai. Mīlestības noliedzēju totalitārajā režīmā bija ļoti daudz. Viņi vienmēr centās atrasties tur, kur risinājās kāda neordināra darbība. Nepazīstot mīlestību, sociopāti nav nedz laimīgi, nedz nelai-

mīgi. Viņus vada un dzen vienīgi pašu instinkti – pamatinstinkti visprimitīvākajā formā. Libido un mortido kļūst par viņu galveno dominanti, viņi zaudē spēju arī sublimēties.

Neticību mīlestībai sekmē arī dažas teorijas Rietumu zinātnē. Atsevišķu seksologu pētījumi tur diemžēl nevis kavē, bet veicina desocializācijas un līdz ar to arī sociopātijas izcelsmi un izplatību. Viņu uzskats ir, ka mīlestība vispār nav vajadzīga ne ģimenē, ne seksā. Pietiek ar libido, visu pārējo atrisina seksta tehnika un partneru psiholoģiskā un fiziskā saderība. Viņi nenoliedz arī agrīnus dzimumsakarus. Šo teoriju kā medusmaizi sevišķi kāri uztver jaunatne. Nav jābrīnās, ka jaunieši netic mīlestībai, pirms viņi vēl ir kļuvuši par sociopātiem. Nav jābrīnās, ka māte, uz darbu iedama un atstādama brokastis, meitenei iedod arī prezervatīvu, atgādinot, kā ar to rīkoties.

Arī tāda ir Rietumu pasaule, ko reizēm akceptē viņu zinātnē. Šādi uzskati, dažu zinātnisku teoriju balstīti, līdz ar «ieiešanu Eiropā» pie mums izplatās aizvien vairāk un vairāk, rada auglīgu augsni seksuālās sociopātijas uzzeļošanai visās tās antisociālajās un antihumānajās formās. Skumji un reizēm kaitinoši, ka liela sabiedrības daļa (arī dažas mediķu aprindas) šīs teorijas uzlaiza kā debesmannu un propagandē tālāk, jo tās taču nāk no dievinātajiem Rietumiem! Vai mums pašiem jāklūst redzēt un spriest nespējīgiem?

Autors uzskata par savu ārsta un cilvēka pienākumu nostāties pret šādu uzskatu invāziju. Tā ir bīstama invāzijas slimība, pret kuru jāveic attiecīga profilakse un jācīnās visiem kopā *mīlestības vārdā*.

Esam izgājuši vēsturisko aizliegumu ceļu, sekojuši mīlestības tapšanas filoģenētiskajam procesam, bet mīlestība atsevišķā individā spēj veidoties tikai tad, ja cilvēks pats sev aizliedz, pats sev izvirza tabu. Šim iekšējam aizliegumam ir vislielākā nozīme.

Kas ir šis iekšējais aizliedzējs cilvēkā? Tas ir viņa superego. Ja šis sirdsapziņas mājoklis ir pārāk bargs, Id tiek vērsts uz iekšu, sākas neirozes un psihosomatiskās slimības. Tāpēc superego jābūt ļoti balansētam. Tam jāvalda pār Id, bet tas nedrīkst būt pārāk bargs. Atrast šo līdzsvaru, to radīt un ieaudzināt bērņā ir vecāku uzdevums.

Sociopāti vērš savu Id uz āru, palaiž, lai iet pa visiem vējiem, lai lauž, lai grauj, lai posta visu, kas gadās ceļā. Bet cilvēkam ir jāprot sevi bremsēt. Ģimenes krīzes rezultātā cilvēka iekšējo aizliegumu iespēja kļūst aizvien mazāka un mazāka. Arvien klusāka kļūst iekšējā balss. Izzūdot superego, mums paliek tikai viena galastacija – postciviliācija. Vai tur gribam nokļūt? Padomāsim.

Nedaudz par supersublimāciju

Kad manuskripts jau bija sagatavots, manās rokās vienlaikus nonāca amerikāņu sociologa un politologa Zbigņeva Bžežinska pēdējā grāmata «Vara un morāle» un kādas pavisam jauniņas, muzikālas un talantīgas meitenes vēstule.

Sāksim ar slavenību. Savā grāmatā Z. Bžežinskis atgādina, ka pašreiz Rietumos top pragmatisku un cinisku ļaužu ģenerācija, kuru dzīves galvenais dzinulis ir vēlēšanās arvien pilnīgāk apmierināt savu baudkāri un iegribas. Praktiski tas pats, ko rakstījām šajā grāmatā par cilvēces kapračiem sociopātiem – paradīzi tūdaļ uz vietas, nerēķinoties ne ar ko, pelnīti vai nepelnīti... Jādomā, ka Bžežinskis, ja viņš būtu psihoterapeits, šo ģenerāciju arī nosauktu tās īstajā vārdā par sociopātiem, kas apdraud cilvēces progresu un, pēc mūsu domām, ved to pretī bojāejai.

Kā ilustrācija te noder Mudītes vēstule, kurā viņa izmisusi lūdz ārstu palīdzēt saņemt šo tūlītējo paradīzi «gultiņā» bez mīlestības. Savu sociopātisko partneru ietekmēta un pati vismaz šajā ziņā (seksā) kļuvusi psihopātiska, viņa nekad nesapratīs, ka normāla sieviete bez grūti uzceltas, sāpīgi smelzdošas mīlestības līdz pilnvērtīgam orgasmam nemaz nevar nonākt. Šī pastāvīgā orgasma medišana beigu beigās noved pie patoloģijas – nimfomānijas, kuras sākumstadiju Mudīte klasiski apraksta savā vēstulē.

Labdien, labais cilvēki!

Vispirms – atvainojos par traucējumu. Bet man ir kāda problēma, ar kuru es pati netieku galā un neviena cita, kam padomu lūgt, arī nav. Tāpēc atļāvos nedaudz aizkavēt Jūsu laiku.

Īsumā par sevi. Man ir 20 gadi, aiz muguras divu gadu mūzikas skolotājas stāžs, dzīvoju pie vecākiem normālā ģimenē, precējusies neesmu, arī nevēlos to pašreiz darīt, bērnu arī nav.

Sākot no 16 gadu vecuma, man ir bijis diezgan daudz vīriešu. Jau vadoties pēc horoskopiem (Skorpions), šajā ziņā man nav nekādu aizspriedumu. Es seksu nesaistu ar mīlestību, draudzību. Tās ir pilnīgi dažādas lietas. (Reiz bija arī liela mīlestība, bet Liktenis nebija lēmis mums būt kopā.) Es uzskatu, ja man kāds vīrietis liekas pievilcīgs, kāpēc gan neveidot ar viņu tuvākas attiecības. Mums vienam pret otru nav ne pienākumu, ne atbildības. Vienīgais, ko es sagaidu no šāda nejauši satikta cilvēka, ir pilnīga atdeve un izdomas daudzveidība «gultiņā».

Problēma sākas tur, ka es daudz prasu, bet tikpat daudz arī vēlētos dot. Bet... sakiet, lūdzu, kas tas ir – orgasms? Cilvēcīgā, latviskā valodā! Jā, man sagādā baudu sekss, man ir labi, patīkami, es vienmēr esmu darījusi visu, lai arī otrs justos labi. Bet ir tāda sajūta, ka kaut kā pietrūkst. Es nespēju pilnībā atslēgties no pasaules, atbrīvoties. Jau no pirmajiem pieskārieniem rodas liels iekšējs drudzis, tāda sajūta, ka varētu debesis uzlidot, bet tas nepāriet. Nav nekādu beigu. Bet es tā gribētu vismaz reizi mūžā TO izjust (nezinu pat, ko)!

Sakiet, lūdzu, vai tiešām es piederu pie tām sievietēm, kas nekad nesaņiedz orgasmu (abstrakts jēdziens)? Ja Jums atliek nedaudz laika, lūdzu, atbildiet man! Vismaz pāris vārdu mierinājumam. Un mazu, mazu padomiņu, ko man darīt. Ar nepacietību jau tagad sāku gaidīt Jūsu vēstuli.

Ar cieņu Mudīte, Cēsis

Agrīna dzimumdzīve, pat surogāts (onanisms) dzēš iespēju uzplaukt talantam. Šādi jaunieši kļūst slinki, visu viņu būtību aizrauj dzimuminstinkta (libido) apmierināšanas problēmas. Tāpat praktiski sociopātija, jo viņi šo instinktu apmierina, ieraudami šajā virpulī arī citus. Sociopātija ir pretstats neurozei ar to, ka pirmajā gadījumā brīvīvē palaistie instinkti saēd citu cilvēku dzīves, bet neirotiķim pretēji – apspiestie instinkti ēd viņa paša organismu psihosomatisko slimību veidā. Šādu pacientu ārstēšanā (gan pirmo, gan otro) pašreiz nosaukšu tikai vienu iespēju – supersublimāciju, psihoterapeitisko seansu laikā «iemācot» gūt augstāko baudu (garīgo orgasmu) kādā radošā procesā, sākot ar mākslas vērtību radīšanu un beidzot ar aizrautīgu biznesu. Reizēm tas notiek arī pats no sevis. Šādu cilvēku daiļrade ir ārkārtīgi sugestējoša, kas arī nosaka mākslas darbu vērtību.

Mani vecāki bija vienkārši, strādīgi zemnieki. Atceros, ka mēs, bērni, vienmēr baidījāmies no tā, ka tēvs varētu mūs noglāstīt, jo viņa sastrādātā roka atgādināja rīvi, kas glāstot sāpīgi skrāpēja ādu. Atceros arī to, ka viņi, sevišķi māte, ļoti mīlēja mūziku, kuru gan visbiežāk bija iespējams dzirdēt tikai baznīcā, jo koncertu apmeklēšanai nepietika naudas. Un tomēr tika izmantota pat visniecīgākā iespēja pabūt tur, kur kāda melodija vismaz uz brīdi jāva aizmirst sūro ikdienu. Reiz pēc kāda dievkalpojuma Raunas baznīcā tēvs kopā ar māti ienesa mani (laikam toreiz vēl biju pavājš staigātājs) tautas namā, kur viesorķestris gatavojās vakara koncertam. Zālē lidoja saulaina sapņu melodija. Tā manā sirdi uz visu mūžu palikusi kā aicinājums būt labākam, tīrākam, darīt labu...

Un pēkšņi bērna sirdi izbiedēja dārdiens – apslēpta nemiera un naida caurausts skerco, pēc kura liriskā melodija iegrīma kā saule mākoņos. Toreiz vēl nesapratu it kā purva dūkstī grimstoša cilvēka cīņu par savu kailo dzīvību, kas izskanēja mūzikā un kur slēpās milzīgs iekšējs spēks. Pārbijies sāku skaļi raudāt. Vecāki mani iznesa no krēslainās telpas. Tāda bija mana pirmā saskarsnās ar Čaikovski, ar viņa vareno Patētisko simfoniju.

Ar Čaikovska Sesto simfoniju atkārtoti sastapos tikai pēc sešpadsmit gadiem, tikai tad uzzinot, kas radījis šo gaišo sapņu melodiju, kas turpina mani dzīvot. Gāju pa senās pilsētas ielu Sibīrijā. Lai gan pasaulē varenākais slepkava jau bija nonācis sātana templī, kā «tautas ienaidnieku» mani neņēma pretī neviena mācību iestāde, bet mācīšanās bija vienīgā cerība kļūt vismaz dvēseliski brīvam. Pusnoskrandis, diloņa izbalināts ar cauriem kizas zābakiem kājās klīdu pa Tomskas galveno ielu uz universitātes pusi. Nonācis pie kolonnām rotātā nama, iegriezos pagalmā, lai apsēstos. Pienāca kāda sirma večiņa ar skumji dzirkstošām jauneklīgām aristokrātes acīm, piestāja pie manis un aicināja sev līdzī uz koncertu. «Vienmēr uz šo simfoniju ņemu divas biļetes, vienu sev, otru savam bojā gājušajam vīram.» – To viņa pateica tā, ka bez lieka skaidrojuma sapratu, kur un kā viņš gājis bojā.

Varbūt tāpēc, ka tas bija dienas koncerts, zāle bija pustukša. Neraugoties uz to, orķestris spēlēja, kā man likās, no visas sirds. Sākumā mūzika sakļāvās ar manas drūmās bezizejas izmisumu, nākotnes bezcerību un domām par tuvo nāvi no tuberkulozes. Skaņu pastāvīgajos uzliesmojumos izjutu, ka mani ir vēl milzīgs iekšējs spēks šīs drausmīgās varmācības pārvarēšanai. Mocīja arī šaubas, vai šo slogu izdosies novelt – tik smags tas bija.

Tad kā brīvības vēsts, kā dzīvības ūdens iedziedājās manas agrās bērības sapņu melodija. Tā cēla augšup, preti kaut kam gaišam un saulainam. Tā bija kā uzlēcošās saules stars smagajā dzīves īstenībā mirstošajai dvēselei, modinot to atdzimšanai.

Mūzika vēstīja – būs spraiga cīņa, kurā var zaudēt arī dzīvību, bet jāsaņemtas un jāuzvar! Pietaktīgais valsis stāstīja par mīlestību, kas dos spēkus grūtajā uzvaras gājienā, kas vedīs uz atzišanu un slavu. Šo iedvesmojošo un radošo skanējumu iesūca mana zemapziņa, lai vadītu preti mērķim, ko es gandrīz biju zaudējis, ilgus gadus staigādams katordznieka gaitās. Mortido (iznīcība) atļaida ķetnas, fināla traģiskajā izskaņā izgaišnot bezcerību, lai sēru dziesmas skaņās ievītu sākumā dzirdētās liriskās melodijas atbalsi, it kā sakot, ka garajā dzīvē Dieva uzdotais tiks izpildīts un dvēsele bez bailēm varēs doties prom pa atspulgiem.

Tikai vēlāk, kad biju izārstējies un jau kļuvis par ārstu, sapratu, ka tas bija visspēcīgākais supersublimējošas psihoterapijas seanss. Simpātiskā vecīņa izrādījās docente Švarca, psihoterapijas pasniedzēja Medicīnas institūtā, padzīta no Pēterburgas, kad tur 1925. gadā slēdza psihoanalīzes institūtu. Arī viņa bija viena no tiem, kas vairāk nekā piecus gadus man mācīja dvēseles ārstēšanas mākslu.

Lasot šo grāmatu, lasītājs droši vien būs ievērojis, ka dažas apskatītās problēmas nesakrīt un ir pretrunā ar tagad plaši pieejamo Rietumu populāro literatūru, kas pat mudina uz agrīnu dzimumdzīvi. Esam nonākuši pie pierādītā slēdziena, ka cilvēks vēsturiski ir kļuvis spējīgs cilvēcīgi mīlēt, tikai pateicoties aizliegumiem (tabu). Var pamatot domāt, ka šis ceļš būtu ejams arī ontoģenētiski, uzliekot aizliegumus dzimumdzīvei un tās surogātiem agrīnā jaunībā, jo acīmredzot bez tā cilvēks nekļūs spējīgs uz pilnbrieda mīlestību. Ģimenes krīze turpināsies līdz tautas pilnīgam sabrukumam.

Tagad tam visam varam pieplusēt arī to, ka bez šiem aizliegumiem jaunībā daudz mazāk būs talantīgu un ģeniālu cilvēku spēku pilnbriedā. Lai no šiem tabu nebūtu komplikācijas, jaunajiem ir jāzina patiesība, kā vārdā šie aizliegumi jāievēro, un ka dzimumdzīve nav grēks vai kaut kas zemisks, kā to sludināja agrāk. Tad nebūs patoloģisku kompleksu zemapziņas Id valstībā un bargais Dievs superego valdīs pār šo Id saprātīgi, ievirzot visu harmoniskas laimes gultnē.

Atbrīvojoties no sociopātijas, izskaudīsim pārmērīgo prostitūciju un citas perverses un spēsim atražot vienīgo bagātību, kas spējīga mūs glābt – smadzeņu bagātību.

Antigimenes pirmās pazīmes

Mīlestība tik slikti panes mājas ķildas, ka vienam otrā ir jāatrod izcilas īpašības, lai laime būtu stabila.

O. Balzaks

Cien. Zāliša kungs!

Esmu ļoti vainīga sava vīra priekšā. To sapratu, kad noklausījos Jūsu lekciju par vīriešu seksuālo mazspēju. Vīrs bija ļoti temperamentīgs, arī es neesmu no vēsajām, bet man ir vajadzīgi ilgstoši priekšglāsti. Tā kā vīrs vienmēr ļoti «steidzās», bieži paliku neapmierināta. Tas padarīja mani nīgru, sāku viņam «piekassities» gan intīmajos jautājumos, gan sadzīvē.

Vienreiz nosūdzēju vīru savai labākajai draudzenei, ka viņš kļuvis impotents. Kā par brīnumu, tā tas drīzumā arī notika. Tikai vēlāk uzzināju, ka ārstēties pie Jums viņi aizbraukuši divatā. Mans kungs par savu sievu, bija uzdevis manu draudzeni, kurai viņu nosūdzēju. Domāju, ka tieši viņa bija šīs afēras iniciatore. Ticēdams, ka viņa ir īstā sieva, Jūs bijāt iemācījis manai draudzenei, kā ar psihoterapijas paņēmieniem vīru izārstēt.

Tagad viņš gultā ir viņas vīrs, bet ar mani, kā iepriekš, impotents. Mājās nāk tikai bērnu dēļ, kurus ļoti mil. Noklausījusies Jūsu lekcijas par diplomātiju ģimenē, vīram neko nepārmetu. Ja būtu turpinājusī to darīt, viņš jau sen būtu no mums aizbēdzis. Tikai tas, kas man tagad jāpārcieš, nav vārdos izsakāms. Iemāciet arī mani, kā jārikojas, lai vīrs būtu seksuāli spējīgs tikai ar mani. Jūs, pats to nezinot, atņēmtāt man vīru un varbūt nākotnē arī bērniem tēvu. Azbraukšu pie Jums uz Raunu laikā, kad Jums tas pieņemami. Piedodiet, ja kaut ko pateicu ne tā.

Rasma P.

Un vēl kāds gadījums.

Reiz pie manis atnāca labs draugs. Sākumā viņš žēlojās tikai par bērnu trūkumu ģimenē, bet viņa gadi nepielūdzami tuvojās robežai, aiz kuras uz visiem laikiem jāatsakās no šī sapņa. Viņi abi bija rūpīgi izmeklēti – viss bija labākajā kārtībā. Bija atklāta vienīgi izteikta sievas frigiditāte. Viņa lūdza organizēt mākslīgo apaugļošanu, lai tikai nebūtu jānododas regulāriem dzimumsakariem ar vīru. Tie viņiem notika 6 - 8 reizes gadā, dienās, kad visvairāk bija iespējama ieņemšana, turklāt abiem tas prasīja lielas pūles. Viņai tas bija pretīgi, «sliktāk nekā ginekologa apmeklējums», bet viņam, pateicoties šādai sievas attieksmei, iestājās psihogēnā impotence. Viņu mīlestība bija kā mātes un dēla attiecības.

Ar viņu mašīnu atbraucām pie manis, lai veiktu psihodinamisko izmeklēšanu, kas vienmēr vajadzīga psihogēnās neauglības gadījumā, un izdarītu sievai frigiditāti mazinošu vieglu hipnozi, lai sagatavotu viņu absolūti nepieciešamajai savstarpējai seksterapijai. Pie stūres sēdās sieva, jo vīram nebija autovadītāja tiesību.

Hipnoze radīja draudošus sarežģījumus. Seansa sākumā, kad es vienkārši aktivizēju sievas erogēnās zonas, izraisīdams tajās siltuma un citas patīkamas sajūtas, viņa tiksmē piesarka. Dzilāk elpojo, nāsis kaislīgi un ritmiski cilājās, visam ķermenim atslābstot, vēdera lejasdaļa saspringa un sāka raustīties. Tas bija seansa brīdis, kad jāiedveš, ka «ar vīru tas būs tūkstoškārt patīkamāk». To es arī sāku darīt. Pēkšņi viņa nobālēja, sejas krāsa kļuva tāda

patī kā spilvenam, uz kura viņa gulēja, piere norasoja sviedru lāsēm, elpa kļuva gandrīz nemanāma. Iestājās viens no draudīgākajiem hipnožu sarežģījumiem – šoks, kas pacientam var beigties ļoti bēdīgi, ja psihoterapeits ir nemākulis.

Šoreiz no hipnozes, lai gan tā būtu vispareizākais līdzeklis šīs sievietes ārstēšanai, nācās atteikties, tāpat kā atsakāmies no labām zālēm, ja slimnieks tās nepanes. Drīz es saņēmu vēstuli, kuru citēju ievērojami saīsinātu.

Mans mīlais dakter!

Nebrīnieties, ka es Jūs tā nosaucu. Jūsu hipnoze mani pirmoreiz pārlicināja, ka esmu sieviete. Kad seansa laikā nosaucāt noteiktas mana ķermeņa daļas, tās kaut kā īpaši sasīla. Tas nebija vienkāršs siltums, tas bija kaut kas tāds, no kā saldi drebēja viss mans ķermenis. Pēc tam šis īpašais siltums sāka iestrāvot mani un viņņveidīgi izplūst pa visu organismu. Atkārtojot viņu ritmu, mans vēders kā sūknis sāka iesūkt saldkaislās strāvas, piepildot ar tām manu ķermeni. Uz brīdi pat kļuva neērti, ka Jūs varat ieraudzīt šo gandrīz ārpātīgo pulsāciju.

«Viņš taču ir ārsts!» – es sevi mierināju un sāku iztēloties, ka Jūsu balss un mūzikas vietā, kuru bijāt ieslēdzis seansa sākumā (laikam gan visvairāk mani satrauca mūzika), mani glāsta ļoti vīrišķa, nenoteikta, sveša, bet tajā pašā laikā tuva, sen izsapņota virieša rokas.

Tuvojās kaut kas kveldinoši patīkams, no kā gribas vaidēt, kliegt un trakot, svaidīt visu ķermeni, lai pastiprinātu un paātrinātu šos viņus, kas siltām, patīkamām strūklām šļacās tikai uz to vietu, kas bija atbildīga par šo baudu. Maksts sāka savilkties, it kā sažņaugdama tajā ieplūstošo strūklu. Sajutu, ka no dziļumiem, droši vien no dzemdes, virzās otra plūsma. Viņi sastapās, sāka veidoties virpulis, kura iespaidā man acīmredzot būtu izlauzies uz āru viss, kas mani brieda. Es būtu kliegusi, drebējusi un izturējusies tā, ko pat grūti iedomāties. Droši vien tas ir normāli, bet šajā brīdī Jūs man atgādinājāt vīru. Pēkšņi viss jaukais pārvērtās. Likās, ka man iekšā, kur bija karsti, kāds iemetis ledus gabalu. Tas pletās plašumā, tas aizkļuva līdz manām smadzenēm, sāka tās sasaldēt. Es to gribēju pateikt, bet lūpas neklausīja, acis nevērās vaļā, jo acīmredzot biju hipnozē.

Kāpēc pieminējāt vīru! Jūs taču redzējāt un zirdējāt, kā viņš nupat mani mašīnā komandēja, pastāvīgi piekasīdamies, pārmezdam un kritizēdam par iebraukšanu sīkākajā ceļa grambiņā, par nonozīmīgāko kļūdu. Tā vēl ir tikai pusbēda, ka viņš to dara mājās. Esmu jau pie tā pieradus un uzveru to kā bērna kaprīzi, kurš grib iespaidot savus vecākus. Mājās es uz viņu dusmojos tā, kā visu piedodoša māte dusmojas uz savu bērneli. Pēc tam gultā nav visai jautri...

Antidiplomātija šajā ģimenē pārvērta attiecību raksturu. Sievas seksuālo mīlestību pret vīru nomainīja mātes mīlestība. Tomēr ir arī cits variants. Tā ir antiģimene, kad virsroku ņem naids – jūtas, kas parasti ir katrā mīlestībā, bet vērstas pret to, kas apdraud ģimeni no ārpusē. Antiģimenē viss apgriežas pretēji – mīl kādu ārpusē, bet nīst ģimenē esošos.

Tas, ko nekad nedrīkst darīt

Sākot nodaļu par transakta psiholoģiju ģimenē, ko patiesi var dēvēt par diplomātiņu, tikai bez jebkādas diplomātiskas viltības, sadalīsim to divās daļās:

1. tas, ko nekad nedrīkst darīt

un

2. tas, kas jā dara vienmēr.

Par šo tēmu jaunatnei rakstām arī tāpēc, ka, jau draudzējoties pirms laulībām, var noteikt «mīl vai nemīl», vērtējot pēc tā, vai mīļotais vai mīļotā ievēro vai neievēro šos *septiņus laulības dzīves baušļus* – ko nekad nedrīkst darīt un kas jā dara vienmēr.

Iestājoties mīlestībai, baušļi darbojas paši no sevis, bet, ja nav mīlestības, labākajā gadījumā tos ievēro otras puses ietekmē piespiedu kārtā, bet pārkāpj, tiklīdz rodas izdevība. Šo baušļu piepildīšana (ievērošana) ir svarīga pazīme mīlā vai nemīlā un tās izpēte ir daudz svarīgāka nekā vai otra puse iet «kreisos» soļus vai ne. Šajā nodaļā pirmie trīs – ko nekad nedrīkst darīt. Grāmatu nobeigsim ar tiem trim baušļiem «kas jā dara vienmēr», bet septīto ieliksīm pašā vidū, kā galveno izdaiļojumu.

Pirmo vērojam izirušās ģimenēs vai tajās, kur neizbēgami tuvojas izirums, bet otro – stiprās ģimenēs, kas veic savu jauno funkciju un katru dienu ģimenes locekļiem dod veselību, prieku un laimi. Tāpēc, tās ārstējot, mācījām ģimenēm no riska grupas atteikties no visa, ko nekad nedrīkst darīt, un ievērot to, kas jā dara vienmēr. Tas bija grūts uzdevums. Bieži nācās izmantot pat hipnozi. Tomēr bija patikami vērot, kā šajās ģimenēs atgriezās mīlestība un laime.

Turpmāk minētie transakta psiholoģijas likumi nav jaunums. Tos formulējuši antīkie filozofi, atkārtājuši daudzu reliģisku grāmatu autori, par to runā A. Moruā «Vēstulēs Nezināmai», un tikai pēc tam apkopojis D. Karnegi populārajā darbā (sk. *D. Carnegie. How to find friends and influence people. Bombay, 1973*).

Pirmais likums – par ģimenes dzīves laimi un mīlestības «kapračiem».

Stress un psiholoģiskā pārslodze ir viena no aktuālajām mūsdienu problēmām, kuru padziļinājuši daudzi procesi, to skaitā arī urbanizācija, zinātniski tehniskā revolūcija, darba intensifikācija u. c.

Šādā situācijā liela nozīme cilvēka dzīvē ir jauna tipa ģimenei, kas var radīt psiholoģisku līdzsvaru. Vēl neesam pieraduši pie šīs jaunās ģimenes funkcijas, tāpēc gandrīz vienmēr to nepildām, jo vecās tradīcijas vēl ir noturīgas. Funkciju ne tikai nepilda, bet pret to cīnās 64% no apskotajām ģimenēm (vēlāk redzēsīm, ka tikpat daudz – gandrīz

67% – ir laulāto pāru ar frigidām sievietēm). Šajās ģimenēs ārpus mājas uzliktā slodze mājās turpina augt vēl jūtāmāk parasti nevajadzīgu, nenozīmīgu jautājumu dēļ, kas situāciju pasliktina. Šādā ģimenē cilvēkam ir grūti dzīvot, viņš sapņo par bēgšanu no tās. Skaidrības labad aplūkosim dažus gadījumus no ārsta prakses.

«Ļaunie mikrobi»

Tie bija paši skaistākie viņu mīlestības gadi. Viņi ieņēma ievērojamu vietu sabiedrībā, bija materiāli nodrošināti, viņus apskauda. Ja autoram būtu tiesības nosaukt viņu uzvārdu, daudzi viņus pazītu un būtu liecinieki, kas apstiprinātu turpmāk sacīto.

Bija viss, lai ģimene būtu laimīga. Tāda tā arī patiesi bija sava ceļa sākumā. Laimīgi un liksmi auga viņu bērni. Sākumā neviens nemanīja, tāpat kā nemana piezagušās nāvējošās slimības sākumu, ka viņu mīlestība ir bīstami «slīma». Sākumā reti, vēlāk arvien biežāk viņu savstarpējās attiecībās iezagās pārmetumi, sika piekāsība, kas pēc tam pārauga strīdos. Grūti noteikt, kurš no viņiem pirmais atnesa ģimenē ļaunos mikrobus. Tagad, kad vīrs pēc traumējošas šķiršanās spiests ārstēt tās gaitā radušos hipertensisko slimību, analizējot notikušo, atrodam šos mikrobus. Saskatām tos abi, lai gan viņš nav ārsts psihoterapeits un psihologs. Kāpēc viņš tos nesaskatīja toreiz, lai savlaicīgi izvēlētos radikālus līdzekļus?

Lai gan pie mums plaši izvērsta palīdzība ģimenei, dzīvesbiedri visbiežāk negrib neko uzsākt konflikta sākumā arī tad, ja ģimenē ir bērni. Tas ir nepieļaujami un noziedzīgi – tā ir vistiešākā nodevība. Irstošu, tātad slimu ģimeni mūsdienu apstākļos paši ģimenes locekļi glābt nespēj. Nespēj pat tie, kas strādā šai jomā. Tie, kas mēģina to darīt, līdzinās ķirurgam, kurš nolēmis pats operēt savu sirdi. Iespējams, ka to varēja darīt agrāk, kad ģimeni ne vienmēr cementēja psihes funkcija mīlestība. Tagad, kad mīlestība ir galvenais faktors, nepieciešams ārsts, kurš prot iedziļināties psihē (psihologs, psihoterapeits vai pat psihiatrs). Ja būtu citādi, neurozi vai vēzi mēs spētu novērst ar pašārstēšanos. Dažreiz tas var notikt, ja abas puses ir saprātīgas, bet pat tad ir nepieciešams zināšanu minimums, kuru jaunatnei sniedz skolas un arī šī grāmata.

Valstī plaši izvērsta pāru terapija. To var saņemt ģimenes centros pie specializētiem pāru terapeitiem, LU Medicīnas fakultātes vasaras apmācība nometnē un citur. Labprāt pirmajai palīdzībai apmācām pedagogus, kas pirmie saskaras ar konfliktģimenēm un to izkropļotajiem bērniem.

Paradoksāli, ka nekompetenti cilvēki šādos gadījumos cenšas kaut ko labot ar faktoriem un paņēmieniem, kas vēl vairāk grauj un ārdā. Pēc tam, kad viss noslēdzas ar neizbēgamu sabrukumu, viņi paziņo, ka ģimenes glābšanai ticis darīts viss iespējams un visbiežāk par šķiršanās vaininieku uzskata tikai un vienīgi vienu no partneriem. Tā ir neprasmīga un nepieļaujama pašārstēšanās. Par to liecina aprakstītais gadījums.

Kāda tad sākumā bija šī piekasišanās, ko tēlaini nosaucām par mikrobiem? Sieva saka vīram brokastlaikā – «Vai neredzi, ka maize nav sagriezta? Vienmēr tev tas jāatgādina!» – Sieva iedzeļ vīram pēc pusdienām – «Tev laikam nav acu, viss tev vienmēr jāatgādina... man tas apnicis... kad tu beidzot sapratīsi, ka sievai jāpalīdz... vai neredzi, ka atkritumu spainis nav iznestis!» – Vai esat ievērojuši, ka bieži šajos dzēlienos nav konkrētības? Tas īpaši neirotizē.

Parastī piekasišanās un pārmetumi izraisa tādu pašu pretdarbību un reakciju. Vīrs vakarā, jau gultā būdams, rūc – «Atkal tu neesi iztirijusi zobus! No rīta gan to neaizmirsti. Manis dēļ tu to nekad nedari...» utt.

Ļoti labi zinām, kā šādos gadījumos rīkojas harmoniskās ģimenēs. Tikai jāatgādina, ka analizējamā piemērā mīlestība jau zudusi. Tādā ģimenē kāds no partneriem jau mūk komandējumos, vienatnē dodas atvaļinājumā, piesakās virsstundu darbos. Par izdomas trūkumu nav jāsūdzas. Starp citu, tā ir dabiska aizsardzības reakcija. Briesmīgākais, ka diezgan bieži bēgšana noved pie alkoholisma. Reibumā cilvēks ir zudis pat visai cilvēcei, jo tad viņš nav cilvēks vai ir atslēdzies cilvēks.

Arī aplūkotajā gadījumā vīra komandējumi kļūst arvien biežāki un garāki, pagarinās arī viņa darbalaiks. Aug sīku pārmetumu un aizrādījumu skaits, lai nepaklausīgo «izlabotu». Tie kļūst arvien ļaundabīgāki un ārdošāki. Pārmetumi ir daudzveidīgi. To īpaša un tāpēc sevišķi postoša forma ir ātra uzbudināmība. Tā ir nenobriedušas mīlestības pazīme un rāda, ka tas, kurš mani kaitina, salīdzinājumā ar mani pašu ir mazāk nozīmīgs. Nav iespējams just uzbudinājumu pret tiem, kuri ir stiprāki par mums, pret tiem, kurus cienām. Uztraukums un uzbrukums vienmēr ir netaisnība, īpaši spēcīga piekasība. Ātra uzbudināmība ir to cilvēku slimība, kuriem vienmēr un visur taisnība. Viņus nekaitina vienīgi viņi paši, jo sevi viņi vērtē augstāk par citiem.

Piekasišanās var izpausties arī klusēšanā. Neapmierinātība tiek izrādīta ar izteiksmīgu klusēšanu, kas sevišķi pazemo otru cilvēku. Ar to tiek uzsvērts: «Tu man neko nenozīmē, ar tevi vispār nav vērts pat runāt...»

Vēlāk klusēšanu nomaina niknas lamāšanās uzliesmojumi. Psihoterapeiti labi zina, ka dusmu šokā teiktie vārdi liek partnerim aizslēpties aiz «nepārvaramas barjeras». Cilvēks noslēdzas sevi. Tagad mēs vairs nevaram uztvert apkārtējo, vēl jo vairāk sevi, uztverot kļiedzošo vai piekasiģo partneri, jo uz sevi jāskatās kā uz pazemoto, kas neko nenozīmē otram. Tiekmsne attaisnoties arī ir barjera. Tā satracina partneri, ir šķērslis viņa pārmetumiem un piekasībām. Aizstāvēšanās pozīcijā esošajam tas bez pārspilējuma ir veids, kā glābt savu dzīvību, pasargāt sevi no psihosomatiskām saslimšanām.

Pienāk vislielākās piekasības – greizsirdības laiks. Tās izcelsme ir dažāda, piemēram, greizsirdība viegli un neizbēgami rodas tur, kur «sīka piekasišanās» notiek ārpus mājas, tiek izteikta «neklātienē», aiz-

muguriski. Tādos gadījumos vienmēr rodas «līdzjutēji» (visbiežāk tie ir skauģi vai ieinteresētie), kas ar piebalsošanu uzkurina kaislības. Reti kurš zina, ka jau izsenis tāda piebalsotāju un bakstītāju darbība tiek uzskatīta par neētisku un amorālu, jo tā vērsta pret tautas pamatšūniņu ģimeni un līdz ar to arī pret tautu kopumā. «Līdzjutēji» pastāsta ļaunu tenku vai izdomā kaut ko un noteikti agri vai vēlu uzvedina uz greizsirdības aizdomām. Vissliktāk, ja šāds līdzkutējs(-a) ir pašā ģimenē.

Liecinieku klātbūtnē pārmetuma un jebkura cita dzēliena pazemojošā ietekme daudzkārt pastiprinās. Nav jābrīnās, ka tāds dvēseles stāvoklis patiesi izraisīs abu partneru neuzticību. Gaušanās par savu ģimeni nenoliedzami ir solis uz savas ģimenes nodevību, bet šo žēlabu uzklausišana pat klusējot ir nodevēja atbalstīšana.

Psiholoģiski ārpus ģimenes pārmetumus labāk spēj izturēt tas, kura vaina ir lielāka. Zemapziņā fakti liek viņam meklēt attaisnojumu, lai atjaunotu savas vainas apziņas ievainoto paša nozīmību. Viņi ir tie, kas nevietā sūdzas par savu tuvāko. Pat neapzināta vainas izjūta kā aksioma vienmēr pazemina savas nozīmības pārdzīvojumu.

Stāstot kaut kur un kādam sliktu par savu vīru vai sievu, cilvēks cer iegūt sarunu biedra līdzjūtību, novērst šaubas par savu taisnību. Ja taisnība izrādīsies aplama, viņa nozīmība (patmīlība ir nozīmības sastāvdaļa) būs pazemota, aizskarta, dažkārt pat tik ļoti, ka viņš saslims. Stāstot sliktu ārpus mājas par savu tuvinieku, stāstītājs gaida līdzjūtību, jo tā apstiprinās, ka stāstītājam ir taisnība – tātad arī veselība būs glābta!

Nav svarīgi, ka līdzjūtība būs vienkārša (tomēr amorāla), virspusēja laipnība – sirsnību var arī piedomāt. Mazliet ietecoties nākamajā nodaļā, atklāsim formulu, kas rāda, vai ģimene ir vai nav stipra. Ja cilvēks meklē līdzjūtību ārpus ģimenes, to skārusi krīze, bet ja meklē līdzjūtību ģimenē, viss atbilst normai. Taču līdzjūtībai jābūt patiesai, nevis uzspēlētai (aiz laipnības). Tādēļ pārmetumus un sūdzības par vīru vai sievu (dažreiz arī par bērniem, citiem ģimenes locekļiem, dzīvesbiedra vecākiem) liek uzklausi vispirms ļoti tuviem (tēvam, mātei u. c.) vai arī ļoti viegli iespaidojamiem (empātiskiem) un pārliecinātiem cilvēkiem, vai iegādājas «tuvus» cilvēkus mīļāko veidā. Starp citu, rūditi pavedēji(-as) izraugās savus upurus tieši pēc šīm pazīmēm un, tādu atraduši, talantīgi tēlojot patiesu sirsnību, sasniedz savu mērķi. Ļoti bieži tā savus pakalpojumus piedāvā prostitūtas. Viņas runā apmēram tā: – «Vai esat laimīgs savā ģimenes dzīvē?...» – Saņēmušas atbilstošu atbildi, viņas tūlīt pauž «vissirsnīgāko» līdzjūtību, bet pēc tam piedāvā arī citus, šoreiz jau maksas pakalpojumus.

Tādēļ mēs pat ģimenes ceņšamies uzklausi tā, lai pāris būtu kopā. Tam ir liela nozīme, jo citādi kāds no pāra var domāt, ka ārsts nostājas

viena pusē, ko parasti panāk no paziņu vidus tas, kurš stāsta ārpus mājas par sava partnera uzvedību, kad partnera nav klāt. Starp citu, «netīrās veļas mazgāšanas» uzklauššana, ja uzklaušītājs nav ģimenes speciālists, ir ļoti nepieklājīga tenku vāceļu nodarbe, jo klausās visbiežāk tāpēc, lai pastāstītu tālāk, izpušķojot un pārveidojot, klausās tie, kuriem dzirdētais ir teātris, bet patiesas un īstas līdzjūtības nav ne kriptatiņas, ir tikai slimīga interese.

Tāpēc savas bēdas ir jāuztic tikai ģimeni (pāri) ārstējošam ārstam, kurš zvērējis neko neizpaust, vienīgi ģimenei palīdzēt, neatkarīgi no tā, vai tie ir sīkumi (kas bieži gan liekas tikais sīkumi), vai nopietns un tālejošs konflikts.

Visnepatīkamāk un riebīgāk ir tad, ja izvirza pretenzijas vīram vai sievai seksuālā ziņā, īpaši ārpus mājas. Iedomāsimies, kādus vārdus mīļākajai par savu sievu saka vīrs vai mīļākajam par savu vīru nodevīgā sieva! Savā stāstījumā apvainojot otru un piesienoties viņam, izjūtot klausītāju līdzjūtību, patiesi vainīgais sāk ticēt savam nevainīgumam, nodevība turpina briest un augt, lai sasniegtu galamērķi.

Žēloties drīkst tikai divām cilvēku kategorijām – mācītājam un ģimenes ārstam. Mācītāju minējam kā pirmo nebūt ne nejauši. Mācoties speciālās augstskolu fakultātēs, viņi vairāk nekā ārsti iegūst zināšanas ģimenes konfliktu risināšanā.

Pretenziju klasifikācija

Pretenzijas ļaundabība ir atkarīga no tā, kā tā izteikta un kur tas noticis. Vērojamas trīs ļaundabības pakāpes. Pēc tām var prognozēt konfliktējošās ģimenes ārstēšanu.

1. pakāpe – kad dzīvesbiedri izsaka pārmētumus viens otram divatā. Neviens, pat vistuvākie ģimenes locekļi, to nedzird. Tādai ģimenei vēl var palīdzēt.

2. pakāpe – kad satraucas un pārmet, dažkārt joka veidā, citu personu klātbūtnē, to skaitā pašu ģimenes locekļu klātbūtnē. Tādai ģimenei ir ļoti grūti palīdzēt.

3. pakāpe – kad izsaka piezīmes un pārmētumus ārpus ģimenes, ārpus mājas un bez adresāta klātbūtnes. Tādai ģimenei palīdzēt neizdodas gandrīz nekad. Sevi cenošs psihologs šādas ģimenes ārstēšanu neuzsāks. Par vainīgo ģimenes iziršanā jāuzskata tas ģimenes loceklis, kura pārmetumi un dzēlieni bijuši ļaunprātīgāki.

«Nikulīgais» vīrs

Pacients izstāstīja par trīs dienas ilgu pārmētumu brāzmu. Tas noticis jūrmalas kāpās, kur ķildu varēja dzirdēt un droši vien arī dzirdēja daudzi cilvēki.

Pārmetumu cēlonis bijis tas, ka viņiem vīra veselības stāvokļa dēļ nācies agrāk aiziet no sievas draudzenes kāzām, un tāpēc viņa nav paguvusi nodemonstrēt savu otro tērpu. Par «nikulīgo» vīru no sievas lūpām uzzināja arī paziņas un draugi. Pēc diviem gadiem šī ģimene izira.

Pārmetumu, apvainojumu un cita veida nepamatotas kritikas (par pamatotu kritiku vēl runāsim turpmāk) pārpilna ģimene, ja arī neizirst, tomēr negatīvi noskaņo savu pēcnācēju ģimenes. Atcerēsimies sociālizācijas pamatlikumus.

Aivara vēstule

Maniem vecākiem ir augstākā izglītība – mātei pedagoģiskā, tēvam medicīniskā. Šķiet mēs, abi dēli, esam labi audzināti, savstarpējās attiecības ģimenē labas, apkārtējie vecākus uzskata par cienījamiem cilvēkiem. Tikai mājās ģimenes klimats vienmēr ir saspringts. Ļoti bieži vismazāko nekārtību dēļ izceļas asas vārdu maiņas, strīdi un pārmetumi...

Tas Aivaram izraisījis neurozi. Viņš cieš no mazvērtības kompleksa. Apgrūtināti ir viņa kontakti ar meitenēm. Viņš nespēj atrast sev piemērotu mīlestības partneri un rezultāts ir smaga saslimšana. Un tas notiek ārsta ģimenē! Šis kolēģis nespēj nojaust dēla neirozes cēloni. Vēlāk uzzināju, ka viņš var uzkliegt sievai, kā arī viņu publiski pazeznot. Perspektīvu ir viegli paredzēt. Nepilnvērtības jūtu dēļ dēlam izveidojies kautrīgums. Ļoti iespējams, ka viņš apprecēs sievieti, kas ne visai atbildīs viņa garīgajām vajadzībām, bet tas var izraisīt tādu pašu rīcību kā tēvam.

Vēl pamācošāka šajā ir Daļas M. vēstule no Kauņas. Viņa un viņas vīrs ir no izirušām ģimenēm, līdz pat savam bēdīgajam galam pārmetumu un visa tā plosītām, ko darīt nedrīkst nekad. Daļa un viņas vīrs it kā meklē iemeslu savstarpējiem kīviņiem, lai gan pagaidām viņi mīl viens otru – tik liela ir sociālizācijas ietekme. Arī šajā vēstulē atspoguļojas daudzveidīgās nesaskaņas, kas vienmēr pretendē uz ģimenē nepieļaujamu dzīvesbiedra pāraudzināšanu.

Lūk, gandrīz viss šīs vēstules teksts.

Smagā roka uz pleca

Cienījamais doktor, vēlos pateikties Jums par vaļsirdīgajām un saturīgām lekcijām. Tās mēs apmeklējām abi ar vīru. Viņš iet viens pats, bet es kopā ar trim draudzenēm, bijušajām klasesbiedrenēm. Visi apgalvo, ka lekcijas ir derīgas, visi par tām interesējas. Mums ir jau 30 gadu un zēl, ka tikai tagad apgūstam zināšanas. Tiesa, Jūsu pirmo grāmatu un atsevišķus rakstus žurnālos esam lasījuši, bet dzīvais vārds ir daudzkārt pārliecinošāks. Paldies Jums!

Esam precējušies jau septiņus gadus, vēl gadu ilga iepazīšanās. Dēlam ir seši gadi. Ne viss mums risinājies gludi, ne vienmēr esam apmierināti viens ar otru, bet šķirties negatavojamies. Sausmīgi izrunāt šo vārdu. Varbūt tāpēc, ka esmu augusi bez tēva. Māte izšķīrās pirms manas piedzimšanas, bet mans vīrs ar savu tēvu tiekas joprojām, lai gan ar savu sievu (manu vīramāti) tēvs šķīries jau 20 gadus. Vecāku likteņi mūs dara uzmanīgus, dažāda veida strīdi apriebu-

šies jau sen, var sacīt, jau bērnībā. Varbūt tas ir labi, ka esam no līdzīgām ģimenēm? Mums būtu nesaskaņu bez gala, ja rakņātos katrs savos aizvainojumos, bet tā var zaudēt arī visu labo, kas ir starp mums.

Negribot domāju par zemūdēns klintīm, dažkārt mēģinu paklusām ierunāties, bet mans vīrs vispār nevar ciest dažādas izskaidrošanās un atzišanās. Man runāt viņš ļauj, bet savas domas man neuztic. Tikai reiz viņš, atbildot uz manu šaubīšanos, sacīja: – «Uzklausī manas domas uz visiem laikiem. Lai arī kā mums bijis, bet otrā sieva man nebūs labāka par pirmo.» – Pirmā esmu es. Ar to jāsamierinās, ja man sāk šķist, ka drīz viņš, iespējams, aizies no manis. Piemēram, kad viņš kļūst skumjš vai sarauc pieri, šķiet, pilnīgi bez iemesla. Veltīgi uzmākties ar jautājumiem, viņš ir ļoti noslēpumains, noslēgts, lepns un pacietīgs. Man ir kāda divvainība – es ļoti apskaužu viņu viņa mātes un mūsu dēļ, kuras viņš mil vairāk par mums ar dēlu, kā man šķiet. Viņš to jūt, tas viņu sarūgtina, dažkārt viņš ļaunojas par to, bet vienmēr piedod. Pret manu skaudību viņš cīnās mulķīgi – gadās, ka veselu mēnesi pret mani izturas auksti, maz runā, ja arī uzliek roku uz pleca, tad tā ir smaga kā baļķis.

Pēc rokas smaguma var pateikt, kad viņš tur jaunu prātu uz mani, lai arī cenšas to slēpt, nerūc, nebaras. Kad viņš ir apmierināts ar mani, viņa rokas ir kā dienviņu vēsma vai saules stars. Ja iespējams, pasakiet vīriešu auditorijā, ka tā pārāudzina sievu nav iespējams. Viņi dzirdēs un varbūt noticēs. Jo vairāk tāpēc, ka tas saistās ar mūsu pēdējo tēmu – tādi eksperimenti var novest pie impotences. Tā viņš sodis ne tikai mani, bet arī sevi. Man viņš dzīvē ir pirmajā vietā, pēc tam seko dēls. Viņu (vīru) milu tāpēc, ka viņš ir mans. Laikam tas ir slikti. Nespēju iemilēt viņa māti un māsas, jo viņas ne drusciņas nemil viņu, kā man šķiet. Bet viņš par savu mīlestību prasa to no manis pret saviem radiem. Klusējot, bet prasa.

Man liekas, viņš gatavs upurēt manu mīlestību šo sieviešu labā. Tas apvaino un izraisa mani sašutumu. Tās ir nevajadzīgas emocijas, tām nav jābūt, bet tomēr tās ir. Aplāpētas, jo atklāti tās pārrunāt nav vērts – viņš nav vienisprātis ar mani, es nesaprotu viņu. Ar prieku aizvestu viņu tālu no viņām, nozagtu, un viņš piederētu tikai man. Bet to darīt nedrīkst, viņš skums un jutisies kā būri, un prieka vietā es pati slīgšu bēdās. Lai viņš rūpējas par viņām bezgalīgi, bet lai nesoda mani tik bezjēdzīgā kārtā ar pilnīgu vienaldzību par to, ka es viņu neatbalstu.

Varbūt tas ir pārāk netipiski?

Ar cieņu, Daļa

No zinātnisko pētījumu datiem izriet, ka neirožu izcelsmes pamatā 80% gadījumu ir konfliktsituācijas ģimenē. Tajā pašā laikā neiroze ir ķīlis, kas plaisu paplašina. Veselību graužošs ir psihiskais faktors. Mazo ķildu nāvējošo ietekmi mēs novērtējam nepietiekami.

Nav jābūt profesionālam psihologam, lai saprastu, ka pārmetumi, apsūkšana un uzbrēcieni, savu uzskatu uztiēšana ģimenē, izsekošana, laulātā drauga vēstulju atvēršana, kabatu kontrolēšana, sarunu noklausīšanās, neuzticēšanās un neticība, pat sīki meli, aizdomīgums, arī greisirdība pa jokam, nemaz nerunājot par izteiktu greisirdību – tas viss ir piekāsības, sava «vienīgi pareizā» dzīves stila un

viedokļa uzspiešana otram. Baumū vākšana par dzīvesbiedru vai to uzklauššana arī ir piekasiņa.

Tie, kuru mīlestība ir nobriedusi, kategoriski noraida baumas par partneri. Tā ir no ārpuses nākošas piekasiņas noraidīšana. Kuri nemīl, tie ieklausās tenkās par partneri, t. i., atbalsta piekasiņu no malas un paātrina tuvojošos ģimenes iziršanu. Turklāt redzams, ka piekasiņas ir daudzšķautņainas un daudzveidīgas. Tās pazemina ģimenes locekļa nozīmību, pret ko tās vērstas – aizpeld pati galvenā «valzivis».

Atgādināsim, ka ģimene balstās uz trim «valzivīm»:

- ❖ — altruistiskā egoisma;
- ❖ — otra cilvēka nozīmības uzturēšanas ģimenē;
- ❖ — garīgās intimitātes ar spēcīgu empātiju pamatā.

Tas rada barjeru, jo izraisa nepieciešamību aizstāvēties, attaisnoties, kaut ko slēpt, izlikties vai atklāti pretoties. Otrs galvenais princips arī nevar īstenoties, jo nepieciešamā aizstāvēšanās aizvērusi un nosprostojusi dvēseles vārtus, kur vairs neiekļūš necienīgais partneris, lai uztvertu pasauli otra cilvēka skatījumā, lai sevi dzirdētu un redzētu tā, kā dzird un redz partneris.

«Sīkā piekasiņa» izveidojusi neizbēgamu un nepieciešamu barjeru, aizsargreakciju, kurai seko savu iekšējo pārdzīvojumu slēpšana. Tādā cilvēkā nav iespējams «iedzīvoties» pat īpaši trenētam partnerim. Par altruistisko egoismu pat runas nevar būt – tā trūkums ir acīmredzams. Pirmajai līdzī aizpeldējušas arī abas pārējās «valzivis».

Izlasījuši šis rindas, aizveriet acis, lai nekas netraucētu jūsu domu gājienu un paskaitiet, cik reižu ar «sīkajām piekasiņām» esat rakuši kapu savai mīlestībai un savai ģimenes laimei. Atcerieties arī tos gadījumus, kad jūsu kašķēšanās netika izteikta vārdos, bet ar nodevīgu, izteiksmīgu klusēšanu, žestu, mīmiku... Pēc tam atveriet acis un, skatoties savu mīloto sejās, sev apsoliet nepazemot viņus ar piekasiņas teroru, nesagādāt ar šo sērgu dvēseles sāpes un ciešanas. Šīs sejas atmaksās jums ar smaidiem, kas ir visvērtīgākais jūsu veselības, labklājības un laimes balsts.

Vienmēr atcerēsīmies, ka ģimenei ir jābūt patvērumam, kur cilvēks atrod sevi, savu brīvību, garīgo apmierinājumu. Ģimenes rūpēm jāklūst par atpūtu un svētkiem, jo tās domātas mīloto cilvēku laimei un labklājībai, ir altruistisku pārdzīvojumu piesātinātas. Vīrs un sieva adekvāti pilda «terapeitisko funkciju». No šādas ģimenes neviens nebēgs ne slepus, ne atklāti. Tātad pirmais likums, kuru sev iedvesīsim, apgūstot autogēno treniņu, ir –

NEPIEKASĪTIES!

Nepārteicāmie, minot autogēno treniņu kā līdzekli piekasiības novēršanai. Dzīvē atteikties no kašķēšanās nav viegli. Tā ieēdusies mūsos kā rūsa kopš stagnācijas gadiem, pat vēl agrāk, kad uzsākām kundzisku vadības metodi. Tas bija laiks, kad piekasišanos sauca cēlajā kritikas vārdā. Vai šajā metodē var būt patiesa kritika? Lai lasītājs pats rod atbildi uz šo pietiekami sarežģīto jautājumu.

Neapstrīdams ir fakts, ka šī metode nevar pastāvēt bez piekasiības. Reiz pie manis vērsās paziņa un kā psihologu lūdza ieteikt, kā viņu nelielajam kolektīvam tikt vaļā no nepatīkama un netaisnīga vadītāja. Ieteicu viņiem vienu mēnesi izvairīties no savstarpējas piekasišanās. Pēc trim nedēļām priekšnieks iesniedza atlūgumu. Tāpēc transakta psiholoģiju tā ienāda antidemokrātija pirmsatmodas periodā.

Noslēdzot sarunu par pirmo likumu – ko darīt nedrīkst nekad – aprakstīšu vēl kādu vērojumu.

Kā tikt vaļā no mīļākās

Mēs ar viņu nebijām personiski pazīstami, lai arī zinājām viens otru. Uz darbu braucām vienā autobusā, paslepus dažreiz viņu vēroju. Viņš bija populārākās mākslas sfēras darbinieks. Reiz viņš sameklēja mani un sūdzējās, ka viņu vajānot sievietē. Jā, jā, sievietē! Turklāt skaista, vienuļa. Aktieris bija precējies un gluži «netipiski» neuzsāka ar sievietēm romānus, lai gan bieži to darīja uz ekrāna. Nu kāda sievietē nolēmusi iedragāt viņa morālo stāju. Viņa trāpījās viņam ceļā reizes četrdesmit dienā (viņš bija pat saskaitījis!). Pats neciešamākais bijis ēdnīcā, kad viņš knakstījis ap kotleti viņas svelmaino, brūno acu apstarots (atdarinu viņa izteiksmi).

Sākumā atteicos dot padomu, jo biju pārliecināts, ka jebkura mīlestība, arī nelaimīgākā un mokošākā, padara cilvēku cildenāku. Pēc tam, kad redzēju, kā mūsu divdesmit pirmā autobusa pieturā viņa piezagās viņam no aizmugures un cilvēku klātbūtnē skūpstīja muguru, uzreiz radās lēmums palīdzēt. Toreiz abi aizbraucām līdz mūsu slavenajam slimnīcu kompleksam, lai gan viņam vajadzēja izkāpt pusceļā.

Tajā pašā dienā viņš devās uz ēdnīcu, neslēpdamies kā agrāk, bet iepriekš piezvanījis viņai pa telefonu un ielūdzis viņu pusdienās. Sēžot pie galdiņa, viņš uzmanīgi aplūkoja viņu, paslavēja frīzūru, bet ievēroja, ka viņai absolūti nepiestāv auskari. Nākamajā dienā viņam nepatika viņas blūzīte un tā katru dienu kaut kas. Droši vien lasītājs jau ir sapratis, ka viņš kritizēja viņas relišerus. Trešajā nedēļā, daudz ātrāk nekā es paredzēju, viņa paziņoja, ka no sirds viņu ienīst...

Tā ir mīlestības iznīcināšana otrā cilvēkā. Kā rīkoties pašam ar savu mīlestību? Šim nolūkam ir vēl pareizāks paņēmieni.

Kā iznīcināt mīlestību sevi

Otrais likums veltīts tam, kas mīlestībai absolūti nav paciešams – ne mūsu pašu mīlestībai, ne arī partnera mīlestībai, no kā tā iet bojā ātrāk nekā ūdensroze, kas atstāta bez ūdens dedzinošas saules staros. Tas iezīmējās jau piemērā ar jauno ārstu. Mēģināsim to nedaudz

padziļināt. Šis likums ir to vidū, kas vēsta, ko vajag novērst kā neatbilstošu mūsdienu funkcijai jeb tā sauktajai ģimenes «jaunajai funkcijai». Tā ir ģimene, kas iekšēji atbrīvojusies no ražošanas funkcijas, bet, ja arī savos ietvaros kaut ko ražo, tad tā nav vis nepieciešamība, bet vaļasprieks vai papildinājums (ģimenes dārzs, lietišķā māksla u. c.). Tam nav piemērojami darba kolektīva organizācijas paņēmieni.

Ģimene nav darba kolektīvs, kas apgādā sevi un tajā pastāvošajai «ražošanai» jānodrošina «jaunās funkcijas» īstenošana, apvienojot ģimenes locekļus aizraujošās nodarbībās. Nodarbības vispirms veicina vispārēju harmonizāciju vai arī kā lietišķā spēle palīdz iekļauties istajā, lielajā darba kolektīvā. Arī ģimenes darbīguma forma vēl neveido ražošanas kolektīvu – tā ir lielā ārpusģimenes kolektīva sastāvdaļa. Patriarhāla ir ģimene, kurā materiālo labumu ražošana ģimenes ietvaros izvirzīta pirmajā vietā, bet tai pakļauta bērnu radīšana – bērni ģimenē bija materiāla vērtība, kas kalpoja kā darbaspēks.

Tagad viss ir otrādi. Bērni zaudējuši materiālo vērtību, toties palielinājusies viņu morālā vērtība – bezbērnu ģimene ir amorāla, lai gan cenšamies to neakcentēt. Šis pagrieziens līdz ar ģimenes «jauno funkciju» prasa no ģimenes pavisam citas savstarpējās attiecības nekā darba kolektīvā. Šķiet, ka tieši šīs savstarpējās attiecības ir savdabīga skola, lai arī darba kolektīvos veidotos demokrātiskas savstarpējās attiecības. Diemžēl līdz pat šim laikam lielākajā mūsu tautas ģimeņu daļā kolektīvās dzīves normas tiek pārnestas uz ģimeni un deformē to. Ģimeni deformē ne tikai nedemokrātiski paņēmieni, piemēram, piekāsība, bet arī pagaidām vajadzīgi kolektīvās darbības paņēmieni kā pāraudzināšana, kritika u. c. Tie grauj pamatu, uz kā dibinās mīlestība, izdzēnā mūsu «valzīvis».

Pie Kaķa kalna Simeizā

Pēc padoma atnāca jauns vīrietis, sajutis, ka viņa ģimenē kaut kas nav labi. Viņš pats domāja, ka cēlonis ir viņa aizraušanās ar zemūdens sportu, ko necieš viņa jaunā sieva.

«Mēs ar Mirdzu aizbraucām uz Melno jūru. Jūs, dakter, droši vien zināt, cik tur skaisti, pie Kaķa zemūdens klinģim Simeizā,» – viņš, aizmirsis nelaimi, jūsmoja par zemūdens aļģu mežiem, kur slēpjas brīnumainas zivis un jūras dzīvnieki, bet teiksmaino klinģu aizās dzīvo krabji. Divreiz pabijusi zem ūdens un atzinusi, ka tur patiesi nav slikti, Mirdza atteicās to darīt vēlreiz un sāka ierobežot vīra aizraušanos, cenšoties viņu piesaistīt tikai saviem hobijiem.

«Es taču neiešu pazemoties,» – viņa sacīja draudzenēm, sūdzēdamās par vīru (pārmetums ārpus mājas). Starp citu, šis izteiciens «neiešu pazemoties» (vai «neiešu ciest») ir nepārprotama egoisma pazīme, kas palikusi vēl no klausu laikiem. Pats galvenais – tā ir pazīme, ka šis cilvēks nemīl vai labākajā gadījumā cieš no personiskās nozīmības deficīta, kas raksturīgi personības zemā attīstībā.

Saprātu, ka šajā sievietē bija pamodusies tieksme vīru pārtaisīt, pāraudzināt. Vēlmē attālināt viņu no jūras izpaužas egoistiskas tiecības simptoms. Pāraudzinātājs ir viens – «ego», tātad pāraudzināšana ir egoistiska, pat ja tā ir labvēlīga. Tieksme var izpausties visprimitīvākajā veidā. Piemēram, sieva kopš bērnības pieradusi ziest medu vai ievārījumu uz maizes, bet vīrs – ēst no trauciņa. Tad viens no viņiem sāk sistemātiski radināt otru pie savas «pareizības».

Par šo sīkumu varētu nerunāt, ja aiz tā nebūtu kaut kas sevišķi nopietns – apzināta, pusapzināta vai pat neapzināta tieksme pāraudzināt tuvu cilvēku, kas parasti kļūst par šī otra cilvēka «dresēšanu». Lielākās briesmas draud tad, ja tieksme pāraudzināt izpaužas slēpti, smalki, rafinēti un sniedzas ar saviem taustekļiem līdz pašai personības būtībai, līdz kodolam. Gribam, lai otrs cilvēks kļūst līdzīgs mums, tad viņš būtu izprotamāks un pieejamāks (pašam sevi izprast ir daudz vieglāk), bet interesantāks un pievilcīgāks cilvēkam vienmēr ir tas, kurš ir sarežģītāks. Cilvēks to vien dara, lai šo sarežģīto padarītu vienkāršu – viņu uztrauc šī sarežģītība, tā liek domāt, vai tur neslēpjas kāds pārkums, kādi draudi viņa personiskajai nozīmībai.

Dziļas jūtu un uzvedības kultūras cilvēki centīsies apspiest egoistisko tieksmi, cienīs cilvēku un cienot atzīs cita cilvēka nozīmību, saglabājot arī savu nozīmību. Cita cilvēka nozīmības pakļaušana savam ego ir viņa brīvības ierobežošana, bet mēs lieliski zinām, ar ko tas var beigties. Mīlestība radusies mūžīgā tiecībā pēc brīvības, pārvarot nievas un dažāda veida tabu, tā izaugusi no ārienes un katrā konkrētā gadījumā arī no mūsu pašu personiskajiem tabu (šoreiz jau pilnīgi nepieciešamiem). Tādēļ tā tik ļoti baidās nebrīves un gatava izzust, ja briedumā (tabu nepieciešami tikai tapšanas procesā) ir draudi brīvībai. Mīlestība radīta brīvībai un atzīst tikai pašierobežošanos – tas ir likums, kas jāzina katram.

Cīņa par varu ģimenē, par oficiālu virsvadību ir galējība, kas izpaužas tieksmē pārveidot. Ja ar šo slimību inficēts kāds no laulātajiem vai abi, nav jāpierāda, kas no tā iznāks. Lasītājs pats to jau sen zina. Tikai nedrīkstam aizmirst, ka ir cilvēki, kas alkst pēc mīļotā labestīgās varas, saskatot tajā īstu un patiesu brīvību (pašierobežosšanās izpausme). Tiem, kuri ļoti mīl, to ievērot ir viegli, bet tiem, kuri nemīl, tas ir neiespējami. Tieši pēdējos visbiežāk arī rodas postoša tieksme pārveidot partneri, kas ir viens no galvenajiem brīvības ierobežošanas veidiem. Retāk, tomēr neapzināti, tā var rīkoties arī mīloši cilvēki.

Tās ir īpaši bīstami dzīves periodos, kad dažādu cēloņu dēļ mīlestība pārdzīvo izmaiņas, piemēram, bērna piedzimšana. Mātē rodas mātes mīlestība, viņa it kā pārkārto savu mīlestību – daļu no tās, ko līdz šim dāvājusi vīram, tagad saņem bērns. Ne tik drīz viņi jutīs, ka tā ir tā pati mīlestība, jo bērns taču ir tās auglis. Šajā laikā pat ilūzija par

mīlestības mazināšanos pret vīru var izraisīt centienus viņu «pārtaisīt». Vīriešiem mīlestības pārdale pēc bērna piedzimšanas notiek vēlāk. Tie, kas stiprāk mīl, vieglāk pakļaujas pārveidei, sākumā paši to pat neievērojot. Tāpēc savas nenozīmības izjūta šādā ģimenē izpaužas kā bezmiesla depresija, kuras dēļ tiek meklēta psihiatra palīdzība. Vairāk zaudē aktīvā pārveidotāja puse, parasti sieva. Pārveidojot, it īpaši neapzināti, visbiežāk tiek izskausti pretstati – tas, kā nav pašā pārveidotājā (slēptas skaudības dēļ), bet tieši tāpēc taču bija radusies mīlestība. Pēc pārveidošanas, ja tā izdodas, parasti izrādās, ka nav vairs par ko mīlēt.

Kā ģimenē izpaužas partnera «pārtaisīšanas» draudi un centieni? Tie var būt jau iepriekš aprakstītie pārmetumi, ķildas, piekasības, kas parasti mērķi nesasniedz, bet kam ir izteiktas bumeranga īpašības un tāpēc piemīt liels graujošs spēks. Pārtaisīšanas līdzekļi un paņēmieni ir tikpat daudzveidīgi kā piekasības. Tie var būt histēriski skandāli, kas noslēdzas ar ilgstošām dvēseles mokām, kad cilvēki viens ar otru nerunā nedēļām ilgi. Tie var aizsākties ar ignorēšanu vai citu neapmierinātības demonstrēšanu un beigties ar uzspiestiem noteikumiem. Pat dzimšanas dienai izvēlas pamācoša rakstura dāvanas vai uzrakstus uz apsveikuma kartiņas. No piekasības tas viss atšķiras tikai ar sistemātiskumu un mērķtiecību. Nozīmību tas pazemina vēl izteiktāk pat tad, ja pārveidošana nenotiek tik atklāti un tiek veikta saprātīgāk.

Ja neesat ievērojuši kaut ko līdzīgu, ieklausieties cilvēku sarunās un, ja dzirdēsiet kādu sūdzamies, ka viņas vīrs (vai viņa sieva) «neprot dzīvot», zīniet, ka esat sastapušies ar aplūkojamo tipu. Turklāt cilvēks nonācis līdz galējībai, kad viss tiek izrādīts ārpus mājas, bet tas jau liecina par pilnīgu un neatgriezenisku mīlestības trūkumu.

Šajā gadījumā pārveidošanas līdzeklis «piekasība» sasniegusi trešo ļaundabīguma pakāpi. «Pārtaisīšanai» ir trīs pakāpes.

Pirmā, kad «pārtaisīšanu» veic paša spēkiem, neizmantojot citu, arī ģimenes locekļu palīdzību.

Otrā, kad «pārtaisīšanā» iesaista tuvus cilvēkus (draugus, radniekus).

Trešā, kad «pārtaisīšanā» iesaista darba vietu, sabiedriskās organizācijas, presi, juridiskās iestādes utt.

Psihologa attieksme pret šim «pārtaisīšanas» ļaundabīguma pakāpēm ir tāda pati kā pret «piekasības» ļaundabīguma pakāpēm.

Tiesmes pāraudzināt galvenokārt izpaužas vēlmē strīdēties un šai strīdā uzvarēt. Vai strīdā vispār var uzvarēt? Pat tas, kurš strīdā pierādījis savu taisnību, nav uzvarētājs, bet tikai nelaimīgs savas taisnības mīlētājs. Līdz ar savu taisnību viņš pierādījis arī ko citu – ka «uzvarētais» partneris ir mazāk nozīmīgs nekā viņš pats. Ar prātu, vārdos «uzvarētais» var atzīt savus maldus, pat pateikties par «mācību», bet

zemapziņā «uzvarētāja» komplicētajam modelim pievienosies dažas negatīvas zīmes, lai pēc kāda laika parādītos virspusē. Var gadīties, ka tā būs pēdējā lāse svaru kausā, kur zemapziņa uzkrāj visu negatīvo par cilvēku (ir arī pozitīvais svaru kauss). Iestājas negatīvā pārsvars, notiek dialektisks lēcieni no kvantitātes jaunā kvalitātē – mīlais cilvēks pēkšņi kļūst nemīļš. Mēs it kā pēkšņi aptveram, ka šis cilvēks vairs nav tuvs. Ja tas notiek ģimenē, kaut ko labot ir ļoti grūts uzdevums.

Tādu pašu attieksmi izraisa tenku un ziņu pienesēji, kas «draudzības dēļ» (īsti draugi tā nekad nerīkojas) informē par viņu partneru «grēkiem». Sākumā viņus uzklausa, uzskata par labdariem, bet daudz vēlāk pelnīti neieredz (sabalansētu spriedumu zemapziņa sniedz pēc ilgāka laika). Visbiežāk padomdevēji un labvēļi kļūst par ģimenes ķildu un nevajadzīgas pārveidošanas ieganstiem. Visa tā rezultātā grūst cilvēku mūži, veselība un iet bojā mīlestība.

Liela bīstamība «pārtaisīšanai» (pāraudzināšanai) ir iespēja šai darbībai pārtapt vardarbībā no pārtaisītāja puses. Tā var būt emocionālā vai fiziskā vardarbība (varmācība). Tad zūd mīlestība – tā pārvēršas atkarībā no attiecībām, kad cilvēki pārī viens otram ir vajadzīgi ne jau mīlestības dēļ, bet kā alkoholiķim alkohols vai narkomānam narkotika, bez kā viņi nespēj dzīvot. No malas skatoties liekas, ka tā ir liela mīlestība, bet īstenībā – smaga slimība. Parasti vardarbības upuris no tās grib atbrīvoties, bet to nepieļauj varmāka. Brīvi tiek pielietotas trīs lietas, kuras nekad nedrīkt darīt. Māja no miera ostas, kādai tai vajadzētu būt, pārvēršas par pastāvīgu elli zemes virsū, no kuras gribas turēties pēc iespējas tālāk. Puse no upuriem meklē terapiju, bet vardaris no tās vienmēr atsakās. Tā ir viņa visdrošākā pazīme.

Mīlestība agrāk izzūd nevis tam, kuru pāraudzina un pārveido, lai gan arī tas ir neizbēgami, bet vispirms un ļoti drīz pašam pāraudzinātājam. Parasti mēs nezīnām, kāpēc mīlam otru cilvēku, jo arī tas ir zemapziņas varā. Tā pati izvēlas psiholoģiski un seksuāli saderīgo, tāpēc ir velti ieteikt to darīt ar prātu. Psiholoģiski saderīgs būs vispirms tas, kurš spēj mūs papildināt, cilvēks, kuram piemīt īpašības, kādu mums nav vai pat pretējas mūsējām, lai būtu iespēja papildināties. Divu pretstatu pievilkšanās mehānisms ir pretrunīgs un darbojas divos virzienos. Papildinājums (harmonija) rada psiholoģisko saderību. Tomēr tas, ar ko mūs papildina, kā nav mūsos pašos, aizskar un pazemina mūsu nozīmību. Pārvarēt pretrunas un izkļūt no šī apburtā loka spēj palīdzēt tikai un vienīgi nobriedusi mīlestība.

Mīlestības vājināšanās (dzīvē iespējami tās kritumi un kāpumi) mudina pārveidot otru cilvēku un, lai cik divaini tas būtu, izskaust vispirms pretējo – par ko viņu mīlam. No centieniem «pārtaisīt» un visu izpostīt pasargā nevis iedomātā un iluzorā, nobriedušai mīlestībai līdzīgā, par mīlestību uzskatītā, emociju apņemtā seksuālā tieksme, bet

nobriedusi, jūtu bagāta mīlestība, kas pārsniegusi kritisko robežu. Atkal nonākam pie augsta garīguma nepieciešamības, jo tikai garīgums var mūs celt augšup, virzīt turpmākai attīstībai, ļauj iet no virspusības dziļumā, pilnveidot izpratni par sevi un citiem, atsijāt sēnālas no graudiem. Garīgums ir ilgi nīdēts un degradēts, uzskatīts par nevajadzīgu. Tagad izjūtam tā smagu trūkumu mūsu sabiedrībā.

Par to var pārliecināties. Kad mēs, atmetot savu «es», ne tikai redzam sevi iemīļotā acīm, bet arī sākam mīlēt sevi ar viņa mīlestību, kad tuva cilvēka nozīmība kļūst augstāka un dārgāka par savu, vai arī šīs nozīmības saliedējas, tad M. Prišvina vārdiem varam sacīt: – «Cilvēks, kuru tu mīli, protams, ir labāks par mani, es tāds neesmu. Bet tu mīli, un es centīšos būt labāks, nekā esmu patiesībā».

Tikai tad, kad izjūtam un saprotam, mēs mīlam patiesi un esam gatavi pašpāraudzināšanai, kas vērsta uz harmonizējošu pretstatu. Tas ir vienīgais pieļaujama. Tikai tādā gadījumā ģimene var veikt savu moderno funkciju, ko A. Sent-Ekzīperī tēlaini izteicis – «Mans draugs, tu man esi vajadzīgs kā virsotne, kur var atvilkt elpu!» – Kad stāvam šai virsotnē, kur plūsmo brīvi vēji un skatam paveras neaptveramas tāles, tad saprotam, ka tā ir mīlestība, kas pacēlusi mūs šai virsotnē. Ne cilvēks cilvēku pāraudzina, bet mīlestība ir tas spēks, kas it kā ceļ augšup. Tas notiek bez pāraudzināšanas, jo tā ir izaugsme, nevis pāraugšana. Mīlestība nav nekas cits kā savstarpēja bagātināšanās, bez tās nav iespējama cilvēka pilnvērtīga dzīve, nav iespējama īsta mīlestība. Tikai šim procesam noteikti jābūt abpusējam.

Nevajadzīga un pat smieklīga kļūst jebkura šaura, mietpilsoniska, egoistiska ideja pārveidot tuvu cilvēku. Ko sasniedz pāraudzinātājs un ko zaudē? Nesasniedz neko, bet zaudē visu. Nespēdams saskatīt un novērtēt pretējību otrā cilvēkā, neizjūtot vai neizprotot pretējības pievilcību, cenšoties to egoistiski iznīdēt, izskaust to, kas rada saskaņu, viņš neizbēgami veicina sabrukumu un atsvešināšanos, bet, ieviešot vardarbību, mīlestību pārvērš atkarībā no attiecībām.

Gadās arī tā, ka sieva sāk izskaust vīra vīrišķību, bet vīrs – sievas sievišķību, šīs pamatpretējības. Notiek psiholoģisko lomu maiņa – dažkārt ar ļoti dīvainām sekām, bet jau bez dzimummīlestības. Arī tāds var būt pārtaisīšanas un pāraudzināšanas rezultāts ģimenē. To nevar attiecināt uz citiem kolektīviem, jo tur vienojošais spēks nav dzimummīlestība.

No ģimenes atdalās vai aiziet pārveidots, atsvešināts, nozīmībā ievainots, nepilnvērtības kompleksa nomākts, pazemots, depresijas mocīts cilvēks, kas reizēm jau ārstējams psihiatriskajā slimnīcā. Paliek «pārtaisītājs», paliek vēl vientuļāks (viņu pirmo pametusi mīlestība) un

nesaprasts, kā viņam pašam tas šķiet. Viņš bieži līdz mūža galam paliek pie savas pārliecības: – «Es taču darīju visu, lai viņu labotu, bet viņš, nepateicīgais, aizgāja!» – Cik ciešanu un pazemojumu pats sagādājis mīlotā nozīmībai, to viņš pat nenojauš. Baismā, pastāvīgā un nešķiramā ceļabiedra – vientulības dzīts, viņš lūkojas pēc cita upura. Viņš ir zaudējis spēju mīlēt, jo ir vardaris.

Pārtaisīšana vai, kā to dēvējam, pāraudzināšana (tas gan nav īstenojams bez demokrātijas) kolektīvā nav egoistiska. Viss tiek darīts daudzu cilvēku kolektīva labā. Ja vīrs ģimenē pārveido sievu vai otrādi, viss ir citādi. Viens cilvēks to dara sava «es» personiskajās interesēs. Tas ir tīrais egoisms, kas altruismu padara neiespējamu, un tas nav savienojams ne ar mīlestību, ne ar nozīmību un intimitāti.

Lai no kuras puses arī aplūkotu pāraudzinātāju, kas gan bieži izmanto pseidoaltruista masku (es taču vēlos to labāko), viņš vienmēr ir izteikts egoists. Atšķirībā no altruistiskā egoista viņš uzskata, ka viņu mīlēt ir otra cilvēka pienākums, nemaz necenšoties šo mīlestību stiprināt, modināt pats ar savu rīcību. Viņš nekad sev nejautā: – «Kāpēc gan mani jāmīl? Ar ko esmu izpelnījies mīlestību?»

Egoisma pazīmes spilgti attēlojusi Zenta Jaunzeme romānā «Nāku neaicināts». Rakstniece saka: – «Jo egoistiskāks cilvēks, jo vieglāk viņu iekarot tam, kas zemojas viņa priekšā. Viņš mīl sevi caur savu pielūdzēju.» – (Te nav runa par nobriedušu mīlestību. – J. Z.)

Egoistam parasti ir divkosīga attieksme pret pasauli. Šis pseidoaltruists uzskata, ka viņa rokās nokļuvušajam cilvēkam jājūtas laimīgam, jo katrs viņa žests taču otru dara laimīgu un viņa vēlēšanās pārveidot otru, ir labu nodomu vadīta. «Labvēlis» jūtas ļoti apvainots, ja partneris noraida padomus un uzdrošinās vēlēties to, ko egoists uzskata vienīgi par savu privilēģiju – dzīvot, kā pašam tik. Šajā «kā pašam tik» nemeklēsim pret citiem vērstas darbības. Laimīgi ir cilvēki, kuri ģimenē var nodrošināt viens otram brīvību.

Jūtu, ka lasītājs vēlas mani apstādināt, lai iebilstu un jautātu: – «Visi mēs esam cilvēki un tālu no pilnības. Ne visi no mums sasniegs virsotni, līdz kurai nokļūst tikai stiprie, ne visi esam tik daudzpusīgi. Mums ir daudz trūkumu un īpašību, kas jāizskauž. Ko darīt ar tām?»

Ārsti novērojuši, ka diezgan bieži cilvēki stājas laulībā (sevišķi meitenes un sievietes) cerībā novērst nākamo dzīvesbiedru trūkumus pēc apprecēšanās. Tāda doma ir ne tikai ārkārtīgi naiva, bet morāli pat noziedzīga. Tur, kur saskata labojamus trūkumus, diezin vai ir pilnvērtīga mīlestība. Kaut vai tieksme uz alkoholu. Visbiežāk to vēlas izskaust tūlīt pēc kāzām. Tādi mēģinājumi lemti neveiksmei. Alkoholisms ir slimība, bet slimību ar audzināšanu nevar izārstēt. Ar audzināšanu labākajā gadījumā var tikai uz laiku atturēt no dzeršanas.

«Bet ko darīt, ja trūkums atklājas tikai pēc kāzām?» – jautās lasītājs. Iemilējies cilvēks savu iecerēto parasti idealizē, bet patiesas mīlestības gadījumā idealizācija nav tik akla, lai nepamanītu būtiskus trūkumus. Ja trūkums partnerim radies vēlāk, vispirms jāvaicā sev, vai pats neesi vainīgs, ka radusies novirze? Tad jāķeras pie savu trūkumu labošanas.

Ja trūkums nav antagonisks, iespējama piedošana un līdzās pastāvēšana. Kā to darīt, par to stāstīsim, analizējot nākamos likumus. Nepieļaujamas ir tikai tādas pārveidošanas, kad līdz ar ūdeni no vanniņas izlej arī bērnu, tas ir, iznīcina to, kāpēc mēs mīlam šo cilvēku, kuru gatavojamies pārveidot. Nedrīkst sašaurināt pasauli ne sev pašam, ne tuviem cilvēkiem. Vienmēr atcerēsimies, ka nevis cilvēks cilvēku pārveido, bet gan mīlestībā pats cilvēks aug un pilnveidojas, kļūst labāks. Vienmēr atcerēsimies, ka atšķirībā no darba kolektīva, kur nepieciešamā pārraudzināšana visumā ir apsveicama, ģimenē tā ir līdzīga nāvei. Tātad, ja vēlies mīlestību, neķeries pie pārveidošanas! Tā novedīs pie pavisam citām attiecībām.

Trešais likums attiecas uz kritiku ģimenē, kas vispirms skar ražošanas kolektīvu un cilvēku sabiedrību kopumā. Tā ir pāru kategorija, to nedrīkst atraut no paškritikas, tāpat kā nedrīkst atraut formu no satura.

Vārds «kritika» radies no grieķu vārda *kritike* un tulkojumā nozīmē «analīze» – kāda priekšmeta, parādības, rīcības, teorijas, daiļdarba utt. apspriešana, lai novērtētu labās īpašības, kā arī norādītu uz trūkumiem un nepilnībām. Par to runājam tāpēc, ka ikdienā šim vārdam bieži ir nedaudz cita nozīme.

Izmantojot kritiku un paškritiku, ļoti labi jāzina uztveres psiholoģija. Bez šādām zināšanām var nodarīt arī ļaunumu, dažkārt nelabojamu. Nepareizas vai pārdozētas zāles ir inde. Tas pats var notikt ar kritiku, piemēram, atraujot kritiku no paškritikas. Pat nepareizi izprasta un lietota paškritika nav pasargāta no sarežģījumiem. Paššaustīšanās pārvērsta, tā kļūst par psiholoģisku paņēmienu, kā izvairīties no kritikas – atmasko sevi tā, lai citiem kļūtu tevis žēl! Visbiežāk šo paņēmienu izmanto alkoholiķi un ne bez panākumiem. Starp citu, tas attiecas arī uz ģimeni un nes tikai ļaunumu, jo slimība ieilgst.

Īsta un pareiza paškritika ir tikai tad, ja kritizētājs, objektīvi un taisnīgi kritizējot sevi, kas, protams, nav viegli, ir spējīgs būtiski izanalizēt savus trūkumus, atzīstot arī pozitīvos momentus. Īsta un pareiza kritika sākas ar paškritiku un pozitīvā izvērzišanu priekšplānā. Tas nepieciešams, lai likvidētu barjeru savstarpējā izpratnē. Barjera rodas kā aizsargreakcija un izpaužas pašattaisnošanās veidā. Ja kāds kritikas laikā sāk taisnoties (pat ar klusēšanu), jāsaprot, ka esam pieļāvuši psiholoģisku kļūdu un to padziļināsim, ja centīsimies runātāju apstādi-

nāt. Ja no tā izvairīsimies, kritika patiešām būs patiesa analīzes un vērtējuma sintēze, nevis demagoģija, asu vārdu maiņa vai vēl kas ļaunāks. Tā jau vairs nav kritika, bet piekasība, kas raksturīga birokrātismam un administratīvi komandējošai vadības metodei. Šādas vadības apstākļos kritika gandrīz nav iespējama, bet ir iespējama vienīgi piekasība, publiska vārdiska šausīšana, bargas pavēles un prasības, piedraudēšana. Zinām, cik postoši tas iedarbojas uz mīlestību un ģimeni.

Kā ģimenē ir ar patiesu, neizkropļotu kritiku? Ja runājam par darba kolektīvu, tur pat pareiza, barjeras neveidojoša kritika pastiprina stresa stāvokli – pieaug atbildība par kolektīva dzīvi, aktivizējas citi pārdzīvojumi. Iedomāsimies, ka, atnācis mājās, cilvēks sastopas ar to pašu, tikai tagad ģimenes lokā. Kad un kur kaut uz mirkli viņš var atbrīvoties no stresa, lai tas nepārvērstos hroniskā (distresā)? Nepieciešamību pēc atbrīvošanās viņš asi izjūt.

Aplūkojot iepriekšējo likumu, pārliecinājāties, ka dzīvesbiedra vai biedres «pārtaisīšana» ir bīstama parādība. Taču kritika ir ne tikai audzināšanas, bet arī pāraudzīšanas veids. Ja audzināšana ir nepieciešams un dabisks process, pāraudzīšana vienmēr ir sarežģīts un sāpīgs process kā ķirurģiska operācija, kas novērš defektus, kaut ko nogriežot un sašujot. Pārveidošana un pāraudzīšana vienmēr saistīta ar konfliktsituācijām, kas nereti izraisa psihosomatiskas saslimšanas.

Cik daudz zaudējumu tas sagādā sabiedrībai, konkrēti nespējam novērtēt. Tomēr varētu parēķināt. Ja gada laikā neviens cilvēks nesašlimtu ar kādu no daudzajām psihosomatiskajām slimībām (kaut vai ar hipertensisko slimību), mēs ietaupītu vairākus miljonus latu gadā. Novērtēt zaudējumus tikai latos vien ir par maz. Kritika ir ļoti spēcīgs iedarbības līdzeklis un tai, tāpat kā kodolenerģijai, jābūt godīgās un gudrās rokās. Ģimenē, šai mazajai tautas pamatšūniņā, ar spēku jārikojas ļoti uzmanīgi. Nevaram prasīt no katra cilvēka vispusīgas zināšanas psiholoģijā, kaut tās pamati būtu jāzina katram, jo tagad tos māca arī skolā. Jau teicām, ka pat pareiza kritika ģimenē ļoti sarežģī situāciju. Tā darbojas pret «jauno» ģimenes funkciju. Ģimenē jāizzūd visiem distresiem, ģimenē cilvēkam jābaida labākais laimes, veselības un ilga mūža eleksīrs – savas augstās mīlestības izpausme.

Beāta kafējnicā

Reiz iegāju kafējnicā. Bija paklusa pēcpusdienas stunda. Pie blakus galdīņa apsēdās trīs mani paziņas – Beāta un divi viņas vīra draugi. Iedegušies sarunā, viņi mani nepamanīja un nevarēja arī saskatīt aiz interjera izcilņa. Man netik noklausīties svešas sarunas, bet šoreiz tam bija profesionāls raksturs un, atzišos grēkā, es paliku sēžam, attaisnojoties ar to, ka viņas vīrs bija mans patients. Elegantā, daiļā sievietē, kas darbā tēloja dāmu un, kā daudzi uzskatīja, bija pati maigākā un lēnprātīgākā būtne ģimenē, diezgan nežēlīgi kritizēja savu vīru. Viņš nekad tai nepalīdzot ne mājās, ne darbā, neinteresējoties par viņas darbu... Īstenībā tā nebija pat kritika, bet apvainojumu virkne, ko mēs visai

bieži kolektīvā, tā arī citās sfērās dēvējam par kritiku. Beāta uzbudinājās arvien vairāk, viņa pat ieraudājās, zinot, ka tas sievietei ir uzticams un bieži lietots pārliecināšanas arguments.

Viņas labi koptās, zelta gredzeniem rotātās rokas vēstīja pavisam ko citu. Arī es zināju, ka virtuve nav viņas stihija, tur rosījās viņas dēla vecmāmiņa. Pateicoties viņai, arī dēls sievai nekļuva par nastu un cēloni negulētām naktīm. Sievietei kļuva sevīs tik ļoti žēl, ka viņa sāka raudāt, vairs neslēpjot asaras. Tas vēl vairāk nostiprināja vīriešos pārliecību par viņas vārdu pareizību un izraisīja līdzjūtību pret sievieti, kuru vīrs «nepārtraukti pazemo». Jutos aizvien neērtāk. Zināju, cik daudz Beātas vīrs strādā, lai nodrošinātu ģimenei labklājību, cik pašai līdzīgi, par sevi nedomājot, cenšas bīdīt sievu uz augšu pa karjeras un sociālajām, kā arī pa izglītības kāpnēm (pēdējām, tiesa, ne visai veiksmīgi). Kā vien varēdams, viņš stiprināja viņas nozīmību.

Kā novērotājs, kas zina zemapziņas elementārās likumsakarības, jau agrāk teicu viņas vīram, ka tāda palīdzība pie laba gala nevedīs. Tā radīs neskaidru apjausmu, ka visu viņa, Beāta, nav panākusi pati, modīsies nicinājums pret viņas maznozīmības liecinieku. Tagad redzēju sava paredzējuma apliecinājumu. Viņa ārpus mājas vīru aprunāja, kritizēja, izteica pārmetumus, attaisnojās, iztēlojot sevi par nabaga «pelnušķīti» un lielu cietēju. Draugi uzklāusīja, nejutot, ka viņu līdzjūtība vēl vairāk iedvesmo «nabaga cietēju», ka tā ir trieciens drauga ģimenes stabilitātei. Tagad man bija vieglāk palīdzēt nelaimīgajam vīram, kas jau pēc pusgada lūdzās uz hipnozes seansiem savas hipertoniijas dēļ, ko izraisīja galēji egoistiskās, ārpus ģimenes izteiktās nežēlīgās kritikas provocētā konfliktsituācija.

Kritika, tāpat kā piekasība, iedalāma trīs ļaundabīguma pakāpēs. Te bija vērojama trešā, visļauņākā pakāpe – vīru kritizē aizmuguriski. Sapratu, ka atjaunot šo ģimeni nekad vairs neizdosies.

Taisnības labad jāatzīst arī vīra vainas daļa. Arī viņš kritizēja. Viņš nebija greisirdīgs, jo mīlēja, un tas vienmēr stiprina pašjūtību uzticībai. Kā vīrietis viņš saprata, ka pārmērīgā, narcismam tuvā sievas greznošanās mānīja izraisa vīriešos tikai miesisku iekāri (psiholoģiskie relišeri ar nelielu tabu piedevu), ka viņu izsmalcinātie komplimentī, ar kuriem vīrs vairs nespēja sacensties (vīra komplimentiem sievai jāpārspēj visi pārējie), ir tikai glaimi, nevis slavas dziesma spilgtai personībai. Sievas uzvedība bija kļuvusi tikai ar relišeriem vilinošas mātītes uzvedība. Viņš pamatoti saskatīja mīlestības norietu. Vīra izteiktā kritika situāciju tikai pasliktināja. Sieva zaudēja pēdējās simpātijas pret vīru un viņas psiholoģiskajos relišeros palika tikai pavadinājums. Visbeidzot arī intīmā tuvība ar vīru viņai kļuva netikama, viņa sāka vīram atteikt, atkal vainu uzveļot viņam.

«Tu arī *TO* vairs neproti normāli izdarīt», – viņa pārmeta, jūtot neapmierinātu kaisli. Taisnības labad jāatzīmē, ka šajā laikā nervozais un slimais vīrs lietoja nervus nomierinošus līdzekļus un miegazāles, kas

traucē veidoties emocionālajam kontaktam dzimumakta laikā. Bet galvenais, protams, bija izzudusī mīlestība. Kaut ko vēl varētu glābt normāla dzimumdzīve, jo abi bija kaislīgi. Ne velti vīra hipertoniija saasinājās tad, kad sieva atteica vīram tuvību. Nemākulīgās kritikas ļaunais spēks jau bija iedarbojies, un sieva atstāja ģimeni, pametot arī bērnu. Viens no sarunas biedriem kafejnīcā uz laiku kļuva par viņas mīļāko, pārvērsdamies no netieša slepkavas par tiešu Beātas dzīves postītāju.

Piekasībai parasti nav īpaša, vismaz apzināta pamatojuma, turpretī kritikai tāds var būt. Tieši tāpēc, īpaši neprasmīga, tā iznīcina ģimenes locekļa nozīmību, pret ko tā vērsta. Izraisītā aizsargreakcija slien nepārvaramu barjeru savstarpējai izpratnei. Jo kritika ir spilgtāka, jo nepārvaramāka ir šī barjera. Īpašu spilgtumu kritikai piešķir tās izteikšana ārpus ģimenes, dodot iespēju citiem ieskatīties sarežģīto ģimenes savstarpējo attiecību noslēpumos (izņēmums ir speciālisti, pie kuriem meklē padomu). Sekas ir vēl postošākas, ja kritiku izsaka bez kritizējamā klātbūtnes (tas ir kā «nazis mugurā»), tā ir trešā ļaundabīguma pakāpe.

Sāpīgākais un tāpēc iznīcinošākais trieciens ir, ja kritizējot sievu vai vīru salīdzinām ar kādu citu, uzsverot, ka šis cilvēks ir labāks. (Draudzenes vīrs ir centīgāks, gādīgāks, viņš labāk rūpējas par ģimeni, viņiem ir mašīna... Kaimiņiene labāk gatavo ēdienu... viņa prot ģērbties... viņiem dzīvoklis tīrāks...) To dara tīši, lai parādītu, ka tu esi mazāk nozīmīgs nekā citi (var jautāt, kāpēc šis visu zinošais «kritizētājs» ar tādu precējās, bet atbildes nebūs).

Vai mēs, vīri, bez kritikas un pārmetumiem atļaujam savām sievietēm dejojot ar citiem vīriešiem un vai mūs nekaitina viņu uzmanība pret dzīvesbiedri? Patiesi iemīļējušās sievietes (arī vīrieši) ne sevišķi tiecas pēc dejām, pēc biežas viesošānās un restorānu apmeklēšanas, pēc iepazīšanās, kas iepriekš palīdzēja atrast mīlestības partneri. Ja kāds no dzīvesbiedriem nav pārslēdzies uz klusāku dzīvi, ja viesi nepulcējas mazāk skaļās un šaurākās kompānijās, kur ir tikai ļoti tuvi precējušies cilvēki, ja no viņu vidus pakāpeniski neizzūd neprecējušies, ir iemesls domāt par jaunās ģimenes neveiksmēm. Ja tā nenotiek, ja viss paliek pa vecam, varam šaubīties par dzīvesbiedra mīlestību, kuram raksturīgas iepriekšējās vajadzības. Tomēr tikai šaubīties. Neprecējušies draugi zināmā mērā ir bīstami ģimenei. To redzējam arī piemērā ar Beātu.

Varbūt sievietes tomēr padomātu, vai viņu pret vīriem vērsta kritika ir pamatota un vai tā vispār ir vajadzīga, it īpaši viņu darba lietās, sākot ar vienkāršāko jautājumu – «Kāpēc tik ilgi aizkavējies darbā?» (citā variantā – «Kur tu atkal vazājies?») un beidzot ar tiešu iejaukšanos vīra darba lietās (diezgan bieži sievas iedomājas, ka vīra darba jautājumus pārzina daudz labāk). Starp citu, vīra dienesta mašīnas izmantošana savās personiskajās vajadzībās arī nozīmē iejaukšanos darba jautājumos, kas pēc tam var ietekmēt mīlestību. Jāpadomā arī, vai

pretenzijās ir konsekventas, vai šodien nevēlas vienu, bet rīt jau ko pilnīgi pretēju kā Annas Brigaderes lugā Paija, kas prasīja zaļu jostu un dusmojās, kad viņai neatnesa sarkanu. Vai kā Beāta, kas pieprasīja, lai vīrs biežajās viesībās uzlūgtu dejojot tikai viņas draudzenes, bet pēc tam pārmeta, ka veltījis viņai pārāk maz uzmanības. Vai nav labāk iztikt ģimenē bez kritikas, padziļinot tikai paškritiku, kas ietver ģimenē ļoti derīgu lietu – prasmī pašam uzņemties vainu.

Izdomāts, bet bieži sastopams

«Ko tu esi izdarījis ar mūsu labākajiem aizkariem!» – kliedz sieva, saņemot no vīra rokām pēc mazgāšanas tikko izgrieztos aizkarus, kas viņa rokās mazliet iepļisuši.

«Kāpēc mani nebrīdināji?» – vīrs mēģina taisnoties, bet viņa vīram neļauj pat runāt. Birst pārmetumi. Vīra taisnošanās sievu tikai vēl vairāk sakaitina, viņa to uzskata par pretirunāšanu. Pēc minūtes viņa jau sludina, kāds viņš ir neviņa, cik maz nopelna, ka uzsāktais dzīvokļa remonts nav pabeigts, ka pie sienas nav pielikta pareizā glezna, ka kaimiņu kaķis nočurājis kājslauķi pie ārdurvim... Tiek atkal no jauna pieminēti jau sen izrunāti «grēki»...

«Bāba tu esi, ne vīrietis...» – viņa nemītīgi kliedz. – «Paskaties, kā dzīvo kaimiņi, viņiem ir mašīna, vasarnīca...» – Tad viņa ķeras pie paša svētākā zaimošanas – jauni raksturo bērņus, kas «it visā līdzīgi viņam» un «būs tādi paši kā tēvs...» Salīdzināšana ar citiem ir visgraujošākā piekasišanās.

Tādi konflikti kādā ģimenē izraisīja vecākā dēla pusaudža neurozi, bet vecākus mudināja domāt par šķiršanos. Tā rīkojas dzīvesbiedri, kas nemīl viens otru. Par to, kā rīkotos mīloši dzīvesbiedri, vēl runāsim turpmāk, bet šādos gadījumos neviens negrib uzņemties vainu, dodot priekšroku iznīcinošai kritikai.

60. gados daudzi psihologi izvirzīja domu par konstruktīvu strīdu, kam raksturīga mierīga risināmo jautājumu apspriešana, ievērojot iepriekš izklāstītos ieteikumus. Tika ieteiktas konstruktīva strīda shēmas – ievads, kurā noskaidro apspriežamo jautājumu, galvenā daļa, kad bez balss paaugstināšanas, bez apvainojumiem, pārmetumiem, piekasišām šos jautājumus pārrunā un partneris visu pacietīgi uzklausa. Noslēgumā vienojas par secinājumiem, pieņem noteiktu lēmumu un izdara kopsavilkumu. Tā jābūt normālas un pareizas kritikas gadījumā, tas būtu ideāli, bet tā vietā parasti partneri vienkārši izlamā. Vai konflikta cēlonis ar to ir novērsts? Rīt sekos nākamā lamāšanās.

Tomēr pat pareizi veidota kritika ir bīstama ģimenes attiecībām. Ja esat ļoti drošsirdīgs, veiciet mājās eksperimentu. Uzsveram, ka tas ir bīstami un to var izmantot tikai vienu reizi. Atkārtojot tas var sagādāt ļaunumu. Ļoti mierīgā tonī, uzsverot savu līdzsvarotību, loģiski pierādiet sievai, ka viņai kādā jautājumā nav taisnība. Ja sieva par to jūs no sirds noskūpstīs, pats nonāksiet pie slēdziena, ka viņa šajā brīdī nav vesela vai arī jūs neesat apprecējis īstu sievieti.

Ar kritiku ir tāpat kā ar piekasību – tā izgaisina mīlestību. Līdzīgi jau iepriekš aprakstītajam gadījumam ar aktieri, kāds no pacientiem sūdzējās, ka viņu vajā kāda iemīlējusies būtne. Viņa ir tik uzbāzīga, ka traucē viņam tikties ar citu sievieti, kuru viņš mīl. Viņš bija ļoti iejūtīgs cilvēks un gribēja atrīvēties no uzbāzīgās būtnes, nesagādājot viņai dvēseles sāpes. Ieteicu laiku pa laikam tikties ar viņu, strīdēties tā, lai uzvarētu, pakritizēt kaut vai viņas ģērbšanās stilu, biežāk kaut ko loģiski pierādīt (to sievietes sevišķi necieš). Pēc mēneša mans pacients varēja atviegloti uzelpot – uzbāzīgā sieviete viņu neieredzēja! Kritizējot viņš parādīja, ka viņas nozīmība ir zemāka par viņējo, aizsargājoties viņa radīja jau pieminēto barjeru, līdz ar to altruistiskais egoisms nemanāmi, bet neglābjami pārvērtās par tīru egoismu. Mīlestība bija izgaisusi.

Ir arī pretējs process, kad ļaujām strīdā sevi uzveikt, sīkumos ļaujām pierādīt, ka mums nav taisnība, ļaujām sevi apspēlēt kādā spēlē. Arī tas ir savdabīgs strīds. Tā varam panākt uzvarētāja labvēlību. Ja kritika nenotiek kolektīvā un ne kolektīva vārdā, bet starp diviem cilvēkiem, tad, būdama pat taisnīga, tā vienmēr ir egoistiska – kritizē viens «ego» sava «es» labā. Tas agri vai vēlu izraisa līdzīgu reakciju otrā cilvēkā. Pat ja mums ir taisnība un to augstu vērtējam, tomēr būsim uzmanīgi attiecībās ar mīļoto cilvēku, neuztiepsim savu patiesību kritizējot. Ne velti paruna māca – gudrākais piekāpjās.

Reiz, risinot asu ģimenes konfliktu, dzirdēju vārdus, kurus dziļā pārdzīvojumā teica sieva. Tie palikuši man atmiņā uz visiem laikiem un arī pamudināja rakstīt šīs rindiņas par ģimenes diplomātiju. – «Viņam patiešām vienmēr ir taisnība, bet viņš ar savu mūžīgo taisnību ir iznīcinājis manī visas jūtas!» – Tas var attiekties gan uz vīru, gan sievu, lai gan sievas biežāk vadās pēc principa – «zinu, ka tev taisnība, bet es nevaru to pieļaut. Pēdējais vārds vienalga piederēs man!» – Vai ir kāda iespēja panākt savu mērķi bez sarežģījumiem? Par to turpmāk.

Ja vēlies būt laimīgs – *nekritizē!*

To nedrīkst darīt arī ārpus ģimenes, to nedrīkst darīt nekad un nekur

Līdz šim runājām tikai par to, ko nedrīkst darīt ģimenē, bet drīkst darīt un dažkārt pat vajag darīt ārpus ģimenes. Protams, būtu ideāli, ja varētu attiecināt šo uzvedību arī uz sabiedrību, uz darba kolektīvu, īpaši ja tas ir neliels. To cenšas darīt japāņi. Viņi uzskata, ka ģimenē bērniem jāieaudzina saskarsmes iemaņas (socializācija), kas palīdzēs viņiem iekļauties darba kolektīvā, tautā. Jebkurā grupā, jebkurā cilvēku apvienībā un darba kolektīvā japāņi saliedējas pēc ģimenes parauga. Viņi cenšas radīt solidaritātes atmosfēru, veidot it kā ģimenes savstarpējās attiecības. To likumi izstaro no ģimenes uz kolektīvu.

Pie mums izveidojušies citi, pretēji sakari – ģimenēs iesakņojies tas, kas risinājies darba kolektīvos. Uz ģimeni pārceļo administratīvi komandējošā metode. Iespējams, ka tas bija nezināšanas dēļ, bet iespējams tādēļ, ka staļinisma periodā personības kultam traucēja ģimenes attiecību siltums. Ģimene zaudēja jauno (terapeitisko) funkciju. Sakarā ar to mazinājās ģimenes morālā vērtība. Pret ģimeni neizturējās kā pret tautas pamatšūniņu, ar to nerēķinājās vai centās nerēķināties.

Atcerēsīmies 1941. gada 14. jūniju. Deportācijai sagrābtās ģimenes tika izšķirtas. Kas piedzīvojis tos laikus, atceras, kā bērnus kūdīja pret vecākiem, kā ģimenes locekļiem mācīja izsekot citam citu, kā vajāja par laulības gredzena, šī mīlestības un uzticības simbola, nēsāšanu. Tagad, kad tauta atgūst demokrātiju, ģimenei jāklūst par demokrātijas skolu. Tikai tādā ģimenē audzis cilvēks nepārvērtīs kritiku kolektīvā par piekasību, nerīkosies tā, lai pazemotu otra cilvēka nozīmību. Vērtējot ārpusģimenes rīcību, galvenā valzivs joprojām ir nozīmība. To atbalstot, panākam visu. Tās priekšā nobāl pat materiālā ieinteresētība, ja vien cilvēks nav kļuvis pavisam primitīvs un atrāvies no savas tautas.

Ko nedrīkstam darīt, lai varētu nest tautā ģimenē apgūto, lai paši gūtu panākumus, attīstot savas spējas un talantus.

- ❖ Runā jācenšas reti lietot vārdu «es». Ja to nelietosit nemaz, cilvēki jūsu vārdu izrunās ar cieņu un godbijību.
- ❖ Ārpus mājas, it īpaši precētas sievietes ārējā veidolā, nedrīkst būt izaicinājuma (arī pavinājuma). Tas vienmēr pazemo līdzās esošā cilvēka nozīmību un izraisa viņa naidu.
- ❖ Ļoti svarīgi ir nesabojāt pirmo iespaidu, jo tas saglabājas cilvēkā visu mūžu. Nekad necenšaties iztikt bez laipnības.
- ❖ Nekad neaizmirstiet un nekropļojiet cilvēka vārdu. Katram cilvēkam viņa vārds apzīmē viņa nozīmību.
- ❖ Tas pats jāievēro ģimenē, kur laulātie draugi bieži dod viens otram mīļas iesaukas. Pat būdamas labsirdīgas, tās mazliet samazina nozīmību, ja netiek lietotas kopā ar vārdu. Reiz teicu dēlēnam, kas apmeklēja jaunāko grupu bērnudārzā – «Ak tu manu lācēn!» – Savu rotaļu lāci viņš ļoti mīlēja un vienmēr gulēja ar to kopā. Viņš tūliņ mani izlaboja – «Mani sauc Pēteris!» – un, lai būtu vēl svarīgāk, pievienoja arī uzvārdu. Sievai «mana saulīte» vietā labāk sacīt – «Anna, mana saulīte!» – Ja vēlaties tikt vaļā no sievietes vai uzmācīga drauga, sāciet saukt viņu citā vārdā.
- ❖ To pašu var panākt, ja vairs neuzklausīsiet sarunu biedru, bieži pārtrauksiet viņu, izrādīsiet vienaldzību pret viņa teikto.

- ❖ Ļoti bīstami ir sarunā atkāpties no jūsu sarunas biedra interešu loka vai no aizsāktās sarunas tēmas, īpaši, ja tās mērķis ir kaut ko svarīgu noskaidrot. Ikvienu atkāpšanās ir splāviens sejā viņa nozīmībai. Viņa intereses taču ir šīs nozīmības sastāvdaļa. Ģimenē tas ir divtik svarīgi.
- ❖ Neaizmirstiet laipnību sabiedrībā. Atcerēsieties čigānu lāstu – «Kaut tu lepns paliktu!» – Tā ir pakāpe, uz kuras cilvēks sāk aizmirst laipnību, bet pēc tam sāk zaudēt draugus, arī paziņas sāk vairīties. Būdams laipns, tu vienmēr uzsver tā cilvēka nozīmību, kuram šī laipnība adresēta. Neaizgaiņā no sejas patiesi sirsnīgu smaidu – tas vienmēr vēstī otram cilvēkam, ka viņš tev patīk, ka tev vajadzīgs un nozīmīgs.
- ❖ Neizrādiet neiecietību, vienmēr atcerieties, ka tā iespējama tikai pret cilvēku, kuru uzlūkojat par mazāk nozīmīgu nekā pats sevi. Pēc jūsu neiecietības viņš allaž to sapratis, pat ja vēl ir bērns.
- ❖ Neaizmirstiet pieklājību. Īpaši, ja tas attiecas uz jūsu ģimeni, un draugu ģimeni. Kulta un stagnācijas gados esam aizmirsuši, ka ģimenes cilvēkiem neklājas ierasties svinībās, ciešos, doties atpūtā utt. bez savas otras puses. Pazemojot (neuzaicinot, izvirzot pretenzijas, kritizējot) vīru vai sievu, jūs pazemināt viņa nozīmību. Tas pats attiecas uz cilvēka tautību, kolektīvu, reliģiju vai uz to grupu (partiju, biedrību, kori utt.), pie kuras viņš pieder.
- ❖ Personas, kas apguvušas transakta psiholoģiju un pārliecinājušās par tās nekļūdību, ir novērojuši, ka, ieinteresējot par saviem uzskatiem, aicinot uz sadarbību, daudzi izmanto tieši tās metodes, kas viņus visvairāk attālina no mērķa. Tās ir metodes, kad vispirms uzsver paša nozīmību un pazemina partnera nozīmību.
- ❖ Vairīties no strīda. Uzvarot strīdā, jūs vienmēr pierādāt, ka sarunas biedrs ir dumjāks par jums, esat pazeminājuši viņa nozīmību un noskaņojuši pret sevi. Ļaunākais, ka tas notiek zemapziņā. Vārdos uzvarētais var pateikties par mācību, bet viņa zemapziņa ieprogrammēs uzvarētāju kā nevēlamu personu. Tas vēlāk izpaužies viņa rīcībā.
- ❖ Nekad nesakiet cilvēkam tieši acīs, ka viņam nav taisnība. Tas ir tikpat kā pateikt «tu esi muļķis, stulbenis», tikpat bīstami kā uzvarēt strīdā. Tas, kurš mēģinās ar vārdiem «es tev to tūlī pierādīšu» un tamlīdzīgi, ir pats sev ienaids vai muļķis. Vienīgais viņa sabiedrotais būs vientulība. Tik tieši norādīt uz cita cilvēka kļūdām var tikai persona, kas neciena otra domas

un uzskatus, ciena tikai pats sevi, bet otru vienmēr uzlūko par mazāk nozīmīgu.

- ❖ Nekad neesat tik ietiepīgs, lai paliktu pie kļūdaina lēmuma. Ēzeliski spītīga pieķeršanās kļūdainiem lēmumiem, nespēja atteikties no tiem, atzīt to bezjēdzību ir birokrātiskās, komandējoši administratīvās (kundziskās) vadības metodes galvenā iezīme. Ja atzīsiet savu kļūdu, tiklīdz būsiet to pamanījis, sarunas biedrs pienācīgi novērtēs jūsu vīrišķību un sajūtīs savu nozīmību.
- ❖ Mācieties kvēli, aizrautīgi kritizēt sevi, un jums būs ļoti daudz draugu, jūs nekad nebūsiet vientuļi. Paškritika atbrūno kritiķi, sevišķi tādu pūsmācītu kritiķi, kādi pie mums aizgājušajos laikos savairojušies.
- ❖ Nekad neizrādiat savu pārākumu, jo ar to jūs pazemināt otra cilvēka nozīmību un iegūstat ienaidnieku. Šādas sevis izrādīšanas metodes ir nekaunība, lielība, pašreklāma, augstprātība u. c. Paradoksāli, ka ar šīm īpašībām apveltīti cilvēki visviežāk tās atrod citos un nikni cīnās pret tām.
- ❖ Bieži mēs nedodam cilvēkam iespēju izteikties un tādējādi būt vienisprātis ar mums. Cilvēkam jādod iespēja izteikties.
- ❖ Nekad nespiediet uz kaut ko. Izdariet tā, lai cilvēks domā, ka viņš visu dara pēc savas iniciatīvas. Tas atkal ir pretrunā ar iepriekšējām komandējoši administratīvajām metodēm. Vēl kopš tiem laikiem saglabājies ierēdņu izteiciens – «Jebkura iniciatīva ir sodāma!»
- ❖ Nekad nerunājiet pavēles formā: – «Izdari!», «Atnes!» utt. Lielāks efekts būs vārdiem «vai tu nevarētu man palīdzēt...» Piespiest un pavēlēt var tikai nozīmīgākais mazāk nozīmīgajam, priekšnieks padotajam, un šīs darbības tieši pasvītro starpību un noskaņo pret pavēlētāju – viņš lieku reizi ir pasvītījis savu pārākumu.
- ❖ Nevajag raudzīties uz parādībām tikai un vienīgi no sava viedokļa. Laiku pa laikam godīgi jāpalūkojas uz tām no otra cilvēka viedokļa, jāsaprot viņš, jāatrod nopietni argumenti viņa uzskatiem un tie jāpasaka. Ja to nespējat izdarīt, piešķaitiet sevi birokrātiem.
- ❖ Vairieties no aizdomām, pilnīgi atsakieties no to izpausmes formām. Neatkārtojiet galveno personības kulta laiku pazīmi pat sikumos, īpaši pret mīļotajiem. Atcerieties, ka normāls cilvēks vienmēr alkst attaisnot viņam parādīto uzticību un uz uzticēšanos atbild ar rīcību, kas attaisno uzticēšanos.

- ❖ Ja jums ļoti nepieciešams norādīt uz otra cilvēka kļūdām, nekad nedariet to bez viņa labo īpašību atzišanas. Pasvītrojot viņa nozīmību, jūs neļausiet izaugt aizsargbarjerai, kas neļauj saprasties.
- ❖ Norādot uz cilvēka kļūdām, nedrīkst to darīt tiešā formā, jo tas ir trieciens viņa nozīmībai. Tas jādara tikai lielas nepieciešamības gadījumā un netieši. Turklāt noteikti jāmin kāda sava kļūda, lai atkal novērstu minēto barjeru.
- ❖ Nekad nedariet tā, lai audzināmais nokļūtu bezizejas situācijā. Viņš vienmēr būs pateicīgs par to, ka devāt iespēju glābt savu nozīmību.
- ❖ Nekad nepārspilējiet cilvēku trūkumus, jo tas apgrūtinās to novēršanu. Jau sen novērots, ka tautās, kuras nelamā savus bērnus par muļķiem vai tamlīdzīgi, talantīgu cilvēku ir daudz vairāk. Tas attiecas arī uz pieaugušajiem.
- ❖ Nekad neatsakiet cilvēkam, ja nevarat viņam piedāvāt citu variantu. Atteikums vienmēr it kā pasvītro, ka cilvēks ir mazāk nozīmīgs. Cienījamam un nozīmīgam taču neatsaka! Piedāvājot citu variantu, jūs izlīdzināsit šo iespaidu.
- ❖ Viedokļu apmaiņā neizmantojiet argumentus, kas ievaino partneri vārīgā vietā, piemēram, pārmetot viņam kādu fizisku vai citu trūkumu, kas jau tā ir sāpīgs vai rada mazvērtības kompleksu.
- ❖ Nekad neatgādiniet vecus pārkāpumus, nelabojamus «grēkus», jau vairākkārt pārspriestu nepareizu rīcību.
- ❖ Savstarpējas attiecības grauj piezīmes un vēl jo vairāk pārmetumi par partnerim tuvām un dārgām personām un lietām, piemēram, «apnicis tu man ar to savu māti...», «savu sportu...», «saviem draugiem...» utt.
- ❖ Nevienā attiecību noskaidrošanā nav pieļaujami vispārinājumi. Nepieciešamības gadījumā jārunā konkrēti. Nedrīkst sacīt – «tu man nekad nepalīdzi...», «tu nemaz nerūpējies par bērniem», «un vispār tu vienmēr...» u. tml.
- ❖ Ļoti bīstami ir draudēt, pat rotaļīgā tonī («ja tu pārnāksi vēlu, es no tevis šķiršos, nerunāšu ar tevi» u. tml.).

Jācer, ka lasītājs zina vēl daudz ko tādu, ko nekad nedrīkst darīt. Šī tēma aplūkota daudzās un dažādās izdevumos. Jācenšas izmantot transakta psiholoģijas svarīgāko prasību – jāpadomā, kā es pats reaģētu, ja pret mani tā rīkotos? Ja reakcija būs negatīva, attiecīgā rīcība nav pieņemama, tā var sagraut attiecības.

Lasītājs droši vien jau pamanīja, ka esam aplūkojuši saskarsmes veidus, kuri birokrātisma un antidemokrātisma laikos mūs pārņēmuši, iesūkušies psihē, nodarot tautai daudz ļauna. Atbrīvojoties no tiem ir sarežģīts, bet absolūti neatliekams uzdevums. To neatrisinot, tālāk netiksim. Ja no šādiem saskarsmes veidiem nevar atteikties ģimenē, tā ir nolemta iznīcībai. Ja ģimene dzīvos saskaņā ar minētajiem likumiem, ir cerība, ka nākamā paaudze vairs nepieļaus šīs kļūdas.

Samazinoties psihosomatiskajām slimībām, cilvēku mūžs pagarināsies pat par 15 - 20 gadiem. Tas nav maz, bet galvenais, ka dzīve kļūs daudz labāka. Dzīvojam taču tikai vienu reizi.

Ievērojot šos noteikumus, mēs ejam otro ceļu, par kuru runājām priekšvārdā. Ko no tā gūstam? Pats galvenais – to miera ostu, kurā varam piestāt, lai uzkrātu spēkus, būtu veseli, dzīvotu bez stresa utt. Galvenais tomēr ir tas, ka gūstam to paradīzes nirvānas baudu, kuru var iegūt tikai cilvēks. Tas ir kompleksais orgasms, kuru neizjūt neviens dzīvnieks, ne cita dzīva būtne. Tāpēc runāsim par to, lai saprastu, ko zaudē cilvēks, kurš pārtaisot, kritizējot vai piekasoties pārvērš mīlestību atkarības attiecībās, kas visbiežāk izraisa vardarbību, bet liedz cilvēkam lemto visaugstākās baudas brīdi. Tikai pašās beigās atgriezīsimies pie tā, kas būtu *jādara vienmēr*, lai nekad nenonāktu atkarības ellē. Tā kā tas ir ļoti svarīgi, to atstājam grāmatas nobeigumam, iepriekš parādot, ko tas var dot.

Ceļš uz paradīzi ir pavisam vienkāršs. Diemžēl Latvijā to izvēlas tikai nepilni 20% ģimeņu – apmēram tik daudz, cik mūsu tēvu zemītē vēl atlicis vīrišķīgu vīriešu un sievišķīgu sieviešu.

EROTIKA – CILVĒKA ZIEDĒŠANA

Viņa sēdēja uz viņa ceļiem, pieglaudusi galvu viņa krūtīm un brīvi izlaidusi savas melnīgsnējās kājas. Pavarda uguns viņus nevienādi apgaismoja. Viņš sēdēja, galvu noliecis un vēroja viņas ķermeņi, miksto kastaņbrūno matu cekuliņu viņas klēpja pievārtē starp kājām. Viņš izstiepa roku un no galda paņēma ziedus, kurus viņa bija saplūkusi. Tie vēl bija tik slapji, ka vēsas ūdens piles nokrita uz viņu miesām.

– Puķes nebaidās nekāda laika, – viņš sacīja. – Viņām nav māju.

Mierīgiem pirkstiem viņš iepina dažas neaizmirstules viņas klēpja maigajos matiņos.

– Lūk, – viņš sacīja, – tagad neaizmirstules atrodas savā istajā vietā!

Viņa arī palūkojās lejup uz ziediem.

– Cik skaisti! – viņa teica.

– Kā pati dzīvība, – viņš piebilda un ielika matos sarkanu magones pumpuru.

– Tā! Tas esmu es tur, kur tu mani neaizmirsīsi.

D. G. Lorens. «Lēdijas Čaterlejas mīļākais»

Vēlos lasītāju iepazīstināt ar dažu vēstuļu fragmentiem. Varbūt pārāk sīkas liksies tās problēmas, kas nodarbina vēstuļu autorus, bet atgādinu, ka dzimummīlestībā nav sīkumu un tie bieži vien nosaka – būt vai nebūt mīlestībai.

Varbūt kāds teiks, ka jaunajiem vēl par agru runāt par šiem jautājumiem. Tā var būt, ja jautājums ir pārklāts ar tabu plīvuru, kas nāk no ārienes. Ārējie aizliegumi bieži vien iepotē cilvēkā grēcības piegāršu. Runājot par tiem, liekas, ka runājam par kaut ko nepiedienīgu. Tā ir arī turpmāk minētajai Margai, jo jau kopš mazotnes vecāki viņai ir uzspieduši šo aizliegumu (no ārienes). Bet varbūt viņa savu vīru tā nemīl, ka izjūt kautrību, kas tad arī ir aizliegums (tabu). Ja nav līdz galam nobriedušas mīlestības jūtas, cilvēkā darbojas viņa paša diktētais aizliegums.

Cilvēks var uzziedēt tikai vienam mīlamam cilvēkam – tad paši no sevis zūd visi aizliegumi, gan kautrība, gan kauns sevi atkailināt. Psihoseksuālā patoloģija ir tad, ja atkailināties var vairākiem vai daudziem, kā to sludināja 60. gados seksa kontrrevolucionāri, aicinādami atpakaļ pie dzīvnieciskā, kur valda pavisam citi likumi (pirmkārt jau bioloģiskie) un citi mērķi, kur pirmajā vietā stāv muskuļu bioloģiskais spēks un bioloģiskā izturība.

Cilvēkam, kuram pēcnācēji jārada garīgi stipri un izturīgi, šie likumi vairs neder, tāpēc redzam pozitīvas iezīmes agrākajos un pagājušā gadsimta aizliegumos, no kuriem cilvēkos bija jāizveidojas iekšē-

jiem aizliegumiem – tiem, kas palīdz celt mīlestību, tiem, kas norobežo uzcelto mīlestību no citu seksuālas iejaukšanās. Ja to pieļauj, mīlestība sairst un bioloģiski, pat noziedzīgi tādā pāri veidojas bērni.

Cilvēka mīlestībai jābūt ilgtošai, lai dzimtu nākamās paaudzes mīlestība. Tāpēc cilvēki, kas mīl viens otru, nejut pretīgumu pret otra kailumu – ne miesisko, ne garīgo, – un paši to ir gatavi demonstrēt mīlotajam, bet slēpjot to no citiem. Parunāsim par laulības dzīvi, kura kādam no jums sāksies varbūt pavisam drīz.

Margas vēstule

Varbūt Jums, dakter, tas izliksies maznozīmīgi, bet man tas ir ļoti svarīgs jautājums. Lietas būtība ir tāda, ka mans vīrs vienmēr cenšas mani aplūkot kailu. Pat uzliek brilles un ieslēdz ļoti spilgtu gaismu. Man tas ir nepatīkami, es kautrējos. Es taču necenšos izpētīt viņa dzimumlocekli ar palielināmo stiklu, ko viņš, ja tikai es to atļautu, ar lielāko prieku izdarītu ar mani. Lai tausta tumšā – tad man vieglāk noslēpt savu nepatiku.

Manā priekšā viņš bez jebkādam kauna jūtām grozās kails un nevar saprast, ka man tas var būt nepatīkami.

Tālāk Marga visai tēlaini un naturāli atspoguļo refleksijas un fizioloģiskās pārmaiņas, kas rodas zem viņas skatiena vīra dzimumorgānos, ko viņa ir spiesta vērot. Zobus sakodusi, viņa, lai vīru neaizvainotu, skatās, kā «viņa oliņas zem šīs rozīgi tumšās, gandrīz kā nēģerim ādas sāk kustēties kā guloša cilvēka acis, ja šis cilvēks redz sapņus». Tad viņa saprot, ka viņa dzimumloceklis drīzumā kļūs desmit reizi lielāks un «izsliesies uz augšu kā draudoša vāle».

Margai ir pretīgi pieskarties vīra dzimumorgāniem, lai gan viņa zina, ka «tas vīru no laimes paceltu debesīs». Tālāk Marga raksta par savu socializāciju ģimenē.

Vecāki vienmēr mani mācījuši no «tā» (domāts dzimumloceklis jeb, kā Marga raksta – «vāle». J. Z.) kaunēties, raudzīties uz «to» kā uz grēku, lai gan viņi nebija no ticīgajiem. Domāju, ka viņi darīja pareizi. Viņi viens otra klātbūtnē nekad neatkailinājās. Jāsaka gan, ka tēvs mātei bieži darīja pāri, mūža otrajā pusē sāka dzert. Vecāki bija spiesti šķīrties, ko mēs, bērni, smagi pārdzīvojām.

Rakstu Jums tāpēc, ka pēdējā laikā jūtu, ka mans vīrs ies mana tēva pēdās, ja nespēšu mainīt savu attieksmi pret viņa dzimumorgāniem un arī pret dzimumdzīvi. Bet mums ir bērni, taču, atceroties savus pārdzīvojumus vecāku šķīšanās laikā un vēl ilgi pēc tam, es tomēr to nevarēšu izdarīt.

Ir ne mazums cilvēku, kas nemaz vai vāji orientējas sava organisma dabiskajās norisēs dzimumtuvības laikā. Piemēram, kādas vēstules autore G. uztraucas par sekretu, ko izdala īpaši sekretācijas dziedzeri viņas ārējos dzimumorgānos spēcīga dzimumuzbudinājuma brīdī. – «Šis slapjums,» kā viņa saka, «rodas vienmēr, ja guļamistabā ienāk mans vīrs un sāk izģērbties. Laikam esmu ļoti kaislīga sievietē, bet mani traucē šis pārmērīgais izdalījumu daudzums, jo vienmēr domāju, ka vīram tas nav patīkami.» – Viņa pat nenojauš, ka vīram tas ir ļoti

patīkami, jo liecina par sievietes gatavību dzimumaktam un atvieglo dzimumlocekļa kustību makstī. Aiz nezināšanas viņa dara to, ko nevar jadzētu darīt – cenšas noslaucīties. Vēstulē G. bažīgi jautā – «Pašai man šī slāpuma izdalīšanās brīdis ir patīkams, bet ko par to domā mans vīrs?»

Nezināšana ir viegli novēršama, bet nelabojams ļaunums var rāties tad, ja sievietei nepareizas audzināšanas dēļ izveidojies tik šaurs pieņemamības diapazons, kas nopietni apdraud un var padarīt neiespējamu normālu ģimenes dzīvi.

Nelaimīgs un noraizējies raksta Zigis.

Ar sievu esmu nodzīvojis jau astoņus gadus, bet vēl ne reizi neesmu varējis ar roku pieskarties viņas dzimumorgāniem – kur nu vēl tos aptaustīt! Neteikšu, ka sieva ir no vēsajām, bet, lai uzzinātu, kur viņai atrodas kuteklītis, ko tik ļoti vajagot samīlēt pirms tuvības, es nezinu, jo tur ir tas «tabu». Tā kā zināšanas, kuras ieguvu, lasot Jūsu grāmatu «Mīlestības vārdā», nevaru pielietot, lai gan jūtu, ka tas būtu ļoti nepieciešami. Kā lai viņai iestāsta, ka šī vieta manā uztverē ir kā puķe un ka es to savās rokās turēšu kā rozes ziedu, tam pieskaroties ar lūpām kā maigām ziedlapiņām...

Tāda ir viena daļa vēstulu, kurās sievietes sūdzas par nepatiku pret vīra dzimumorgāniem un kautrēšanos no savējiem. Šai parādībai var būt vairāki cēloņi, ne tikai nepareiza ievirze bērnībā. Pēdējā laikā nākas lasīt arī citāda rakstura vēstules. Notiek pretējais – sievietes nevar sagaidīt vīrieša sajūsmu par viņas dzimumorgāniem un citiem bioloģiskajiem relišeriem. Vienu tādu vēstuli piemēra pēc pārstāstīšu, jo pilnībā to citēt nevēlos, lai neaizskartu kāda lasītāja estētiskās jūtas. Ne katram ir pieņemams kails sekss, kura atspoguļojums izteiksmes tiešumā robežojas ar pornogrāfiju. Tomēr jāsaprot, ka dzīvojam sabiedrībā, kur ar pornogrāfijas propagandu nodarbojas pat sabiedriskas organizācijas (tās labāk neminēšu). Tāpēc pie visa jau esam pieraduši, daudziem jau iestājusies pārsātinātība.

Raksta sieviete A. Viņa sāk savu vēstuli ar pašas ārējo raksturojumu, ar bioloģisko imidžu, sevišķi akcentējot savu pievilcīgo ķermeņa uzbūvi – lielas, elastīgas krūtis, tievs viduklis, apaļīgas un kustīgas gūžas, slaidas kājas... Par pārējo, viņa saka, rakstīt esot neērti, lai gan vēstules saturs nekādu neērtību nepauž. Sieviete ir atklāta. Par to viņa nenosodu, jo lielākā daļa no mums ir aizmirsusi kautrēties – tāda ir mūsu šodiena. Par to vēl varētu debatēt, vai par dabisko tiešām ir jākautrējas, it sevišķi runājot ar ārstu?

Plūdmalē, daudzkārt arī uz ielas un sabiedrībā jūtu vīriešu kāros skatīenus. Ir nācies dzirdēt pat izsauzienus – «O, kāda seksbumba aizgāja!» – Tas nemaz neizklausās apvainojoši. Pēc tam gan nodomāju – ja jūs vēl būtu mani izgērbtu redzējuši!... Tikai mans vīrs, kuram vienīgajam tas ir pieejams, ir aklis pret manu skaistumu.

Ar svelošu sāpi krūtīs viņa stāsta par draudzenēm, kuru vīri glāsta viņām krūtīs, sajūsmā skūpstot krūšu galiņus. Tikai viņējais neko ne redzot, ne darot. Viņai, par to domājot vien, riest krūtīs, piebriest krūšu gali un «apmatojums vēdera lejasdaļā saceļas un izspurojas kā saniknotam runcim». Kā no bioloģijas mācību grāmatas viņa stāsta arī par citām fizioloģiskajām parādībām – par sekrēta izdalīšanos, par ādu, kas kļūst savādi samtaina, pa tās virsmu izplūstot rozā plankumiņiem... Draudzenes sakot, ka tādās reizēs viņai pieskarties esot bīstami, varot kā ar strāvu dabūt pa pirkstiem. Jāsecina, ka pat sarunas par attiecīgo tēmu ar draudzenēm seksuāli neapmierinātajā sievietē iesveļ sakāpinātu kaisli. Viņa pati jūt šo strāvu kā dzirksteles pirkstu galos, ar tiem viņa vēlētos glāstīt vīra fallu, sildīt to starp savām uzbudinātajām krūtīm, skūpstīt to un sajūst, kā tas pamazām top cietāks.

Man nepatīk, ja tas uzreiz ir ciets. Mani sajūsmina iespēja radīt tajā šo uzbudinājumu, es to uztveru kā savas miesas skaistuma apjūsmu, jo esmu to pānākusi ar sievišķības atribūtiem. Ja tas ir ciets jau tad, kad es vēl nemaz neesmu izgērbusies, man tas liekas tēviņa reflekss. Skaidrs, ka man ir vajadzīgi tādi paši pretglāsti, savstarpēja mīlas rotaļa. Tas ir svarīgāk nekā pats akts, kas novirza baudas izjūtu tikai uz vienu vietu starp kājām.

Lasot man šķiet, ka vēstule rakstīta transā, kurā sievieti novedusi viņas pašas ārkārtīgi spēcīgā iztēle, noraujot jeburas bremzes orgasma radīto izjūtu atspoguļojumā. A. raksta par savu trakulīgi pulsējošo dzemdi, par to, ka «makssts iesūks fallu tā, ka tas no turienes vairs nevarēs iziet, slauks to kā govš pupu, lai varētu iegūt vairāk un pārēsties karstā sēklas šķidrums». Tādas un tamlīdzīgas vēl spēcīgāk un tiešāk paustas izjūtas izverd šī vēstule.

Šajās izjūtās nav nekā neparasta. Neparasta var likties vienīgi no kontroles izsprukusi atvērtība, tēlainais un reizē tiešais izteiksmes veids. Tādi izteicieni kā «labsajūtā starojošais klitors», «labsajūtas viņņi, kas aizvien steidzīgāk plūst uz augšu», «kaut kas noslēpumains no dzemdes uzstrāvo falla pulsējošajai galviņai» liecina tikai par kaislīgas un mīlošas sievietes normālām izjūtām. Tā ir sievietes ziedēšana, kam vienaldzīgi paiet garām viņas trulais vīrs, kuru interesē tikai paša labsajūta, paša sasniegtais orgasms. Viņam ir tik zema intīmo attiecību kultūra, ka viņš pat neapjauš, ko sieva viņam varētu sniegt, ja pats neliktu aizvērties kādam burvīgam ziedam.

Tas ir tipisks Lūkasa sindroms (K. Makalovas romānā «Dziedoņi ērkšķu krūmā»). Diemžēl šādi Lūkasi ir slampājuši pāri ziedu skaistumam visos laikos. Saprotu, ka galvenais, kāpēc tapis šis kaislības izvirdums vēstulē, ir sievietes šaubas.

Mans vīrs ir tikai orgasmu mednieks. Laikam jau tāpēc mani satrauc citu vīriešu skatienu glāsti. Vairāk gan neko neesmu pieļāvusi, bet nezinu, kā tas būs turpmāk, ja vīrs nesapratīs manu vēlmi. Bet kur ir garantija, ka tie citi nav tādi paši steidzīgi orgasma mednieki?

Neko citu par A. un viņa vīra attieksmēm vēstule nevēsta. Ir taču jābūt kaut kam, kas viņu ir piesaistījis pie šī vīrieša, kāpēc viņa to mīl. Pie šīs noslēpumainās vēstules pakavējos tāpēc, lai vēlreiz pasvītrotu divas mums jau zināmas patiesības, kuras nekad nedrīkst aizmirst:

- ❖ cik liela nozīme divu mīlošu cilvēku attiecībās ir erotikas mākslai;
- ❖ cik nenoturīgas ir attiecsmes, ja to pamatā nav nekā cita, kā vien vēlme iegūt no otra cilvēka fizioloģisku baudu.

Sievietes zieds ir viņas dzimumorgāni

Ziga vēstule pateica priekšā šīs nodaļas nosaukumu. Vai tad tā nav? Ziedi taču ir augu dzimumorgāni! Un vai tieši tāpēc mēs nedāvinām ziedus mīļotajiem cilvēkiem, lai ar to apzināti vai visbiežāk neapzināti pateiktu tiem ar šo simbolu palīdzību par savu mīlestību? Bet paši par savu ziedēšanu mēs kaunāmies. Cilvēkam tas ir normāli līdz zināmam brīdim. Jādomā, ka lasītājs to būs sapratis, lasot trioloģijas «Vēlreiz par mīlestību» pirmo daļu un jau iepriekš sacīto šajā grāmatā. Pienāk brīdis, kad uzplaukstam viens pret otru. Kad pienāk mīlestība.

Saviļņojoši, ar dziļu, smalkjūtīgu taktu cilvēka intīmās dzīves atspoguļojumā šo simboliku izmanto angļu rakstnieks G. H. Lorens. Ielūkosimies tikai vienā viņa stāstā «Vīrs, kurš reiz mira». Rakstnieks salīdzina meiteni, kas vēl nav modusies mīlestībai, ar pirmo bālo pavasara krokusu vai lotospuki, kas vēl neuzklausā spožo dienas sauli un savu tumšo galvu paslēpusi ūdenī.

Viņas klēpja puķe bija auksta kā pumpurs salnas ēnā, un nedrīkst to censties atvērt, saplosīt pumpuru. Tad kādā naktī uzaust viena no tām nogalinātajām saulēm, kas mitējusies mirdzēt. Viņa uzlec starp zvaigznēm neredzamā pumpurā un kā vijolīte sūta savus starus naktī. Tiem lotospuķe atsaucas kā glāstiem, paceļas no ūdens un atliec noliekto galvu un atveras tā, kā neviena puķe nespēj atvērties.

Vīrietim pretī kā brīnums atveras dziļais iekšējais siltums, dzīvais un ievainojamais siltums, sieviete, rozes viducis! Mans nams ir šī slēptā siltā roze, šis zieds ir mans prieks! Mīlotās seja ir gaismas atspidums, acis kā rasoti ziedi, un pēc mīlas nakts viņa aiziet, noslēgusies sevī kā lotoss, kas atkal maigi aizver ziedlapiņas, kad tā zeltainais vidiņš jaunas dzīves pildīts.

Tāda ir šī ziedēšana. Īsta mīlestība liek gan vīrietim, gan sievietei atskārst, ka nav jākautrējas no tā, kas ir tik dabisks un tik ļoti skaists. Atnākot mīlestībai, ir tikai dabiskuma, ziedēšanas izjūta un rodas vēlēšanās atkailināties mīlotā priekšā, saņemt glāstus citkārt visslēptākajās vietās un dot pretglāstus, nemaz vairs nedomājot, vai tas ir «pareizi» vai ne. Pareizs ir viss, uz ko aicina mīlestība. Toties kautrības sajūta pret pārējiem cilvēkiem pat pieaug, tā zudusi tikai pret mīloto. Kur kautrīga atturība mīlētāju vidū vēl ir manāma, jādomā par mīlestības brieduma

trūkumu, tur dzimumtuvība vēl ir pāragra, un iespējama seksuālās pārsātinātības likuma ļaunā iedarbība. Atcerēsimies, ka sievietes kauna un kautrības sajūta palīdz viņai aizliegt sevi, neļaujot vīrietim panākt visu uzreiz. Tā ir tabu sastāvdaļa. Bet tabu ir sievietes relišeru viena puse. Otra ir kārdinājums. Tiklīdz paliek tikai pēdējā sastāvdaļa, sievietē ir līdz galam iemilējusies.

Nešaubāties par dzimumdzīves harmonizācijas milzīgo nozīmi laulāto dzīvē. Dzimumtieksme un dzimummīlestība, kā arī minimālas zināšanas par ģimenē apvienota vīrieša un sievietes psiholoģiju un tās ievērošana ļauj diviem laulātajiem saderīgi nodzīvot ilgu mūžu. Seksualitāte un dzimumdzīve ir ārkārtīgi liels spēks, kas liek mīlošiem cilvēkiem arī citādi savstarpēji adaptēties.

Sievietes dzimumorgāni un viņas dzimumdzīve ir daudz sarežģītāka nekā vīrietim. Izņemot atsevišķus gadījumus, dzimumaktā sieviete ir daudz pasīvāka par vīrieti. Daudz kas sievietes izjūtās atkarīgs no vīrieša, tādēļ vīrietim šie jautājumi jāzina sevišķi labi. Tie jāzina arī sievietei, lai viņa varētu brīvāk un drošāk pielāgoties šai svarīgajai dzīves funkcijai.

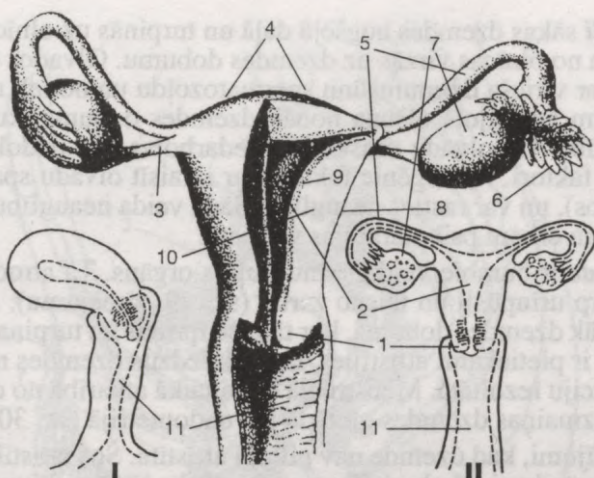
Iepriekš daļēji citētās vēstules norāda uz grūtībām, kuras rodas, ja sievietei ir savu (un arī vīra) dzimumorgānu un to funkciju nepareiza uztvere. Arī kaislīga un tāpat normāla sieviete savu negatīvo uzskatu dēļ, kas daudzreiz ir maz atkarīgi no viņas pašas, var veidot nenormālas dzimumattiecības ģimenē. Iedomāsimies, kas gan notiktu, ja pēkšņi vairs nedarbotos cilvēku dzimumorgāni. Cilvēku cilts vairs nespētu turpināties, pašreizējā būtu pēdējā uz mūsu planētas. Attieksmei pret dzimumorgāniem jābūt kā pret ļoti nozīmīgiem un svētiem. Par tiem jājūsmo, tāpat kā jūsmojam par ziediem. Tie jau arī ir cilvēka ziedi. Šāds uzskats sevišķi nepieciešams jauniešiem tā saucamajā seksbuma laikmetā, jo palīdz saglabāt sevi Zentas Mauriņas «trīs M» formulas ietvaros. Visdārgāko netērē, kad un kur vien ienāk prātā, to glabā pašam svarīgākajam.

Ja redzat kādu, kurš šeit teikto izlasījis smīkņā, tad ziniet, ka tas ir cilvēks ar psihoseksuālo patoloģiju. Tādi parasti seksuālajās un visās pārējās mīlestības attiecībās ir bīstami, jo nerīkojas cilvēciski.

Iekšējie dzimumorgāni

Sievietei izšķir ārējos un iekšējos dzimumorgānus. Iekšējie dzimumorgāni ir olnīcas, dzemde, olvadi un maksts (sk. 28. un 29. zīm.). Ārējie dzimumorgāni ir lielās kaunuma lūpas, klitors, mazās kaunuma lūpas pie ieejas makstī.

Olnīcas ir divas. Tie ir dzimumdziedzeri, kuros attīstās un nobriest sievietes dzimumšūnas jeb olšūnas un tiek izstrādāti dzimumhormoni. Olnīcas atrodas mazajā iegurnī blakus dzemdei. Šie dziedzeri ir nelieli,

28. zīmējums. Olnīcu uzbūve. I – pretskats, II – sānskats.

1 – dzemdes kakliņš; 2 – dzemdes dobums; 3 – olnīcu saites; 4 – dzemdes ķermenis; 5 – olvads; 6 – fimbrijas; 7 – olnīcas; 8 – perimetrijs; 9 – endometrijs; 10 – miometrijs (dzemdes muskuļu slānis); 11 – maksts.

sver apmēram 6 - 8 gramus (sk. 28. zīm.). Olnīcas audos atrodas folikuli. Tie atgādina nelielas saliņas, kurās olšūnas pārklājas ar epitēlija šūnām. Meitenes olšūnās ir līdz pieciem tūkstošiem šādu neattīstītu folikulu. Sievietes mūžā attīstās tikai ap 500 folikulu, pārējās uzsūcas.

Folikula attīstības procesā epitēlija šūnas vairojas un folikuls palielinās. Tajā izveidojas dobums, kas aizpildās ar šķidrumu. Nobriedis folikuls ir 2 mm diametrā, to sauc par Grāfa pūslīti. Apmēram menstruālā cikla vidū, 14. dienā pēc menstruācijas sākuma (ja cikls ir 28 dienas), folikuls pārplīst un tā šķidrums kopā ar olšūnu izlīst vēdera dobumā. To sauc par ovulāciju. Grāfa pūslīša vietā izveidojas dzeltenais ķermenis. Ja iestājas grūtniecība, dzeltenais ķermenis saglabājas līdz tās beigām un darbojas kā iekšējās sekrēcijas dziedzeris. Ja grūtniecība neiestājas, dzeltenais ķermenis atrofējas un tā vietā veidojas sarētojumus. Menstruācijas un ovulācija sākas apmēram 12 - 16 gadu vecumā (akcelerācijas ietekmē var sākties agrāk) un beidzas ap 50 gadiem.

Olnīcas ražo sievišķos dzimumhormonus estrogēnus un progesteronu, nedaudz arī vīrišķos dzimumhormonus androgēnus. Estrogēni veicina sievietes dzimumorgānu attīstību, to skaitā arī krūšu dziedzeru attīstību, ietekmē olšūnas kustību pa olvadu un maksts epitēlija attīstību. Progesterons ietekmē dzemdes gļotādu. Klimaksa periodā menstruācijas izbeidzās un olnīcas samazinās. Līdz ar to visos sievietes dzimumorgānos notiek atrofiski procesi.

Olvasi sākas dzemdes augšējā daļā un turpinās uz olnīcu pusi. Pa tiem olšūna no olnīcas virzās uz dzemdes dobumu. Olvados tā satiekas un saplūst ar vīrieša dzimumšūnu spermatozoīdu un notiek apaugļošanās. Pēc tam apaugļotā olšūna nonāk dzemdes dobumā, kur turpinās augļa attīstība. Uz olvadu muskuļiem iedarbojas gan endokrīnie, gan neirogēnie faktori. Neirogēnie faktori var izraisīt olvadu spazmas (sašaurināšanos), un var rasties neauglība. Šāda veida neauglību var ārstēt ar hipnozi un citiem psihoterapijas veidiem.

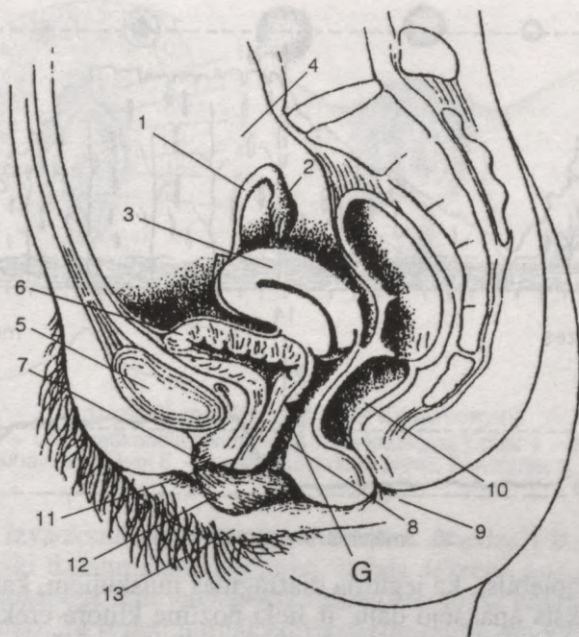
Dzemde ir bumbierveidīgs, muskuļots orgāns. Tā atrodas mazajā iegurnī starp urīnpūsli un taisno zarnu (sk. 29. zīmējumu). Apaugļotā olšūna nonāk dzemdes dobumā, kur tā piestiprinās un turpina attīstīties. Kad auglis ir pietiekami attīstījies, tas tiek izdzīts dzemdes muskulatūras kontrakciju rezultātā. Menstruālā cikla laikā atkarībā no cikla stadijas notiek izmaiņas dzemdes gļotādā jeb endometrijā (sk. 30. zīm.).

Ir gadījumi, kad dzemde nav pilnīgi attīstīta. Šos attīstības traucējumus var noteikt ginekologs. Tas nenozīmē, ka šādā gadījumā sievietei būtu jāatsakās no bērnu dzemdēšanas. Dzemde ir mobila. Ja uz to spiež caur maksti no apakšas, tā var pacelties uz augšu par vairākiem centimetriem.

Maksts ir orgāns, kurā notiek dzimumakts. Maksts garums parasti ir 7 - 10 cm. Tās priekšējā siena ir par 2 cm garāka nekā mugurējā. Maksts platums ir apmēram 2 - 3 cm. Miera stāvoklī maksts sienas cieši pieguļ viena otrai. Dzimumdzīvi nedzīvojušai sievietei maksts lejas daļa robežojas ar jaunavības plēvi, augšējā daļa ar dzemdes kakliņu. Starp dzemdes kakliņu un maksts sienu ir iedobumi, ko sauc par maksts velvēm (aizmugurējā velve ir dziļāka). Makstij priekšpusē atrodas urīnpūslis un urīnizvadkanāls. Tādēļ pirms ginekologa apskates un pirms dzimumakta urīnpūsli ieteicams iztukšot. Makstij mugurpusē ir taisnā zarna, tādēļ arī zarna pirms apskates un pirms dzimumakta ir jāatbrīvo. Maksts sieniņu veido 3 slāņi – gļotāda, muskuļu slānis un saistaudu slānis.

Maksts gļotādā nav dziedzeru. Maksti dara mitru tās sieniņā esošo kapilāru transudāts. Maksts gļotāda parasti ir krokaina, sevišķi apakšējā daļā un mugurējā sieniņā, tādēļ tā ir viegli izstiepjama. Nedzemdējušai sievietei gļotādas krokas ir izteiktākas un daudz cietākas, bet dzemdējušai sievietei gļotāda ir ievērojami lidzenāka.

Maksts muskulatūra var būt dažādi attīstīta. Ja sieviete vēlas vīrietim sniegt lielāku baudu, viņa centīsies maksts muskulatūru pēc iespējas vairāk attīstīt. Tām sievietēm, kuras nodarbojas ar sportu un fizisko kultūru, tā vienmēr ir labi attīstīta. Ieteicami arī speciāli vingrinājumi, kas gan vairāk attiecas uz iegurņa diafragmas muskuļiem. Šie muskuļi apņem maksts lejas daļu. Sieviete tos var apzinīgi savilkēt un atslābināt, tā aptverot maksti ievadīto dzimumlocekli it kā ar stingru aploci, ko

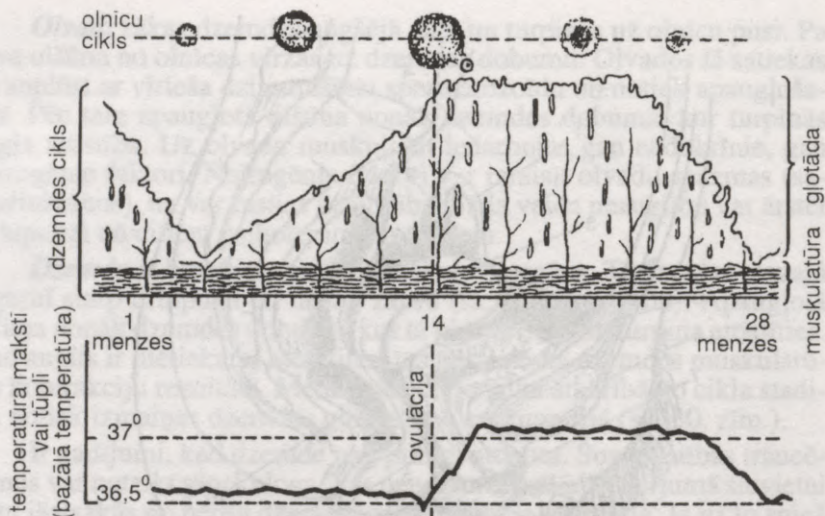
29. zīmējums. Sievietes iekšējie dzimumorgāni.

1 – olvads; 2 – olnīca; 3 – dzemde; 4 – vēdera dobums; 5 – iegurna kauli; 6 – urīnpūslis; 7 – klitoris; 8 – maksts; 9 – tūplis; 10 – taisnā zarna; 11 – urīnkanāls; 12 – mazā kaunumlūpa; 13 – lielā kaunumlūpa.

dēvē par orgastisko aploci. Dzimumuzbudinājuma laikā tas notiek automātiski un sagādā vīrietim baudu. Daudzas sievietes vairākas reizes dienā 2 - 3 minūtes trenē šos muskuļus, it kā ierauj uz iekšu un saspiež tūpļa izeju, bet pēc tam to atslābina un paspiež uz āru. Jau pēc dažiem mēnešiem šo vingrinājumu rezultātā maksts lejas daļā veidojas izteikta aploce un sieviete var tuvības brīdī dot mīļotajam izteiktāku baudījumu. Šādi vingrinājumi ieteicami arī vīriešiem, jo tie pastiprina erekciju un vienlaikus ir arī priekšdziedzera masāža. Šie vingrinājumi jāapvieno ar visu muskuļu grupu vingrinājumiem.

Daži uzskata, ka dzimumloceklis akta laikā saskaras ar dzemdes kakliņu vai pat iekļūst dzemdē. Tā tas nav. Dzimumloceklis, atkarībā no partnera pozas, var iekļūt tikai vai nu priekšējā vai aizmugurējā maksts velvē, ar dzemdes kakliņa kanālu nesaskaroties.

Runājot par pirmo nakti, jāatzīmē, ka nedzemdējušai un dzimumdzīvi nedzīvojušai sievietei maksts var būt šaura un īsa. Tā pakāpeniski jāizstiep, ar katru nākamo dzimumaktu dzimumloekli ievadot dziļāk makstī. Šī izstiepšana var ilgt pat vairākus mēnešus. Partnerim jābūt ļoti piesardzīgam, tas jādara pakāpeniski, jo citādi var rasties dažādas kom-

30. zīmējums. Menstruālais cikls

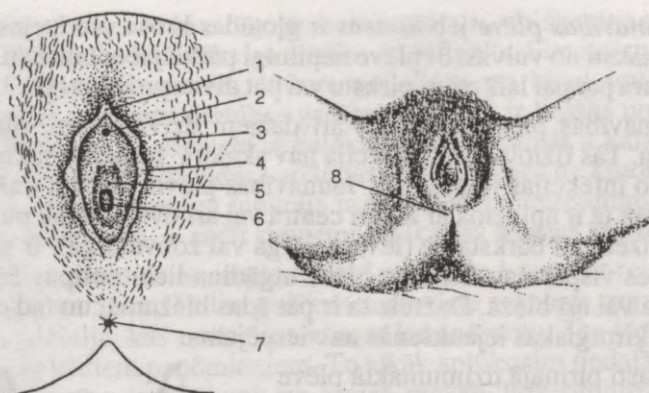
plikācijas. Jāpiebilst, ka iegurņa diafragmas muskuļiem, kas aptver kā tūpli, tā maksts apakšējo daļu, ir liela nozīme klitora erekcijā, bet tā savukārt ir svarīga sievietes baudai. Šie muskuļi saspiež arī dziedzerus, kas dzimumuzbudinājumā izdala šķidrumu. Tātad šo muskuļu vingrināšanai ir liela nozīme.

Ārējie dzimumorgāni

Lielās kaunuma lūpas ir ādas krokas, kas aptver ieeju dzimumspraugā (sk. 31. zīmējumu). Šīs spraugas garums ir 8 cm. Meitenēm, kuras vēl nav dzīvojušas dzimumdzīvi, lielās kaunuma lūpas ir sakļāvušās. Priekšpusē un mugurpusē tās savienojas. Priekšpusē lūpu savienojums rada pacēlumu. Lielo lūpu ārējā daļa ir pārklāta ar matiņiem, iekšējā daļa ir gluda, valga, tai ir gļotādas izskats. Vēdera lejas daļā apmatojums veido trīsstūri ar virsotni uz leju. Šāds apmatojuma veids ir sievišķīgs. Ja apmatojums ir rombveidīgs, šī sieviete var būt vīrišķa tipa un viņas organismā vīrišķie dzimumhormoni ir virs normas.

Mazo kaunuma lūpu lielāko daļu pārsedz lielās kaunuma lūpas. Arī mazās kaunuma lūpas ir ādas krokas, tikai daudz plānākas un atrodas pie pašas ieejas makstī. Tām ir laba asinsapgāde, sevišķi venozā, tādēļ arī mazās kaunuma lūpas līdzīgi vīrieša dzimumloceklim uzbudinājuma stāvoklī kļūst biezākas, sulīgākas un lielākas. Tajās ir daudz nervu receptoru.

Starp mazajām kaunuma lūpām ir **maksts vestibils** jeb priekštelpa. Vestibila priekšpusē atveras urīna izvadkanāls, kā arī maksts vestibila

31. zīmējums. Sievietes ārējie dzimumorgāni.

1 – klitoris; 2 – urīnizvadkanāla atvere; 3 – lielās kaunuma lūpas; 4 – mazās kaunuma lūpas; 5 – jaunavības plēve; 6 – atvere jaunavības plēvē; 7 – tūplis; 8 – starpene.

dziedzeru izvadkanāli, piemēram, Bartolini dziedzeri u. c. Šie dziedzeri, sevišķi dzimumuzbudinājumā, izdala sekrētu, kas mitrina ieeju makstī. Priekšpusē, kur savienojas mazās kaunuma lūpas, atrodas klitoris (kuteklis). Tā ir pati jutīgākā ārējo dzimumorgānu vieta. Normālai sievietei visbiežāk ir patīkami, ja šo vietu, tāpat kā pārējās erogēnās zonas, aizskar mīlotā rokas, lūpas vai dzimumloceklis, bet pretīgi, ja šis vīrietis nav mīlams. Arī te redzama starpība starp vīrieti un sievieti. Vīrietis var izjust patiku, ja viņa dzimumlocekļa galviņu, kas atbilst sievietes klitoram, glāsta kaut cik patīkama, lai arī nemīlama sieviete. Tikai pēc sēklas izšķāksšanās nemīlamās sievietes pieskārieni vīrietim kļūst vai nu vienaldzīgi, vai pat nepatīkami (pārsātinātības likums).

No tā izriet vēl viena patiesība. Kļūdās tās sievietes, kas apgalvo, ka vīru mīl, bet kurām vīra glāsti dzimumorgānu rajonā ir nepatīkami. Tādos gadījumos ir vai nu cieņa, draudzība vai kas cits, tikai nav īstas dzimummīlestības. Šādām sievietēm ārstēt dzimumvēsumu ir ārkārtīgi grūti. Pētījumi pierāda, ka, ja ir mīlestība, draudzība, dievbijība, vecāku mīlestība pret bērniem, bērnu pret vecākiem, tad galvas smadzenēs izdalās viena un tā pati viela. Draudzības būtību nāksies pārvērtēt.

Visi šie veidojumi – maksts vestibils, mazās kaunuma lūpas, klitora galviņa un tā audi dziļumā – kopumā veido *vulvu*. Mazās kaunuma lūpas diezgan bieži ir redzamas ārpus dzimumspraugas, jo lielās kaunuma lūpas tās nenosedz. Tad tās ir pigmentētas un klātas ar daudzkārtaino plakano epitēliju. Mazās kaunuma lūpas var būt arī asimetriskas – viena lielāka, otra mazāka, arī biežums var būt nevienāds.

Jaunavības plēve jeb *himens* ir gļotādas kroka pie ieejas makstī. Tā šķir maksti no vulvas. Šī plēve nepilnīgi pārklāj ieeju makstī, atstājot atveri, kura parasti laiž cauri pirkstu vai pat divus pirkstus (sk. 32. zīm.).

Jaunavības plēvi var atrast arī dažiem dzīvniekiem, piemēram, pērtiķiem. Tās fizioloģiskā funkcija nav skaidra. Iespējams, ka tā sargā maksti no infekcijas iekļūšanas. Jaunavības plēvei var būt dažāda forma. Biežāk tā ir apļveida ar atveri centrā vai arī ovāla, retāk pusmēness veida, reizēm arī bārkstaina (lēverveidīga vai zobveidīga). Ir gadījumi, kad plēves vispār nav. Reizēm plēve atgādina lielu polipu. Tā var būt ļoti plāna vai arī bieza. Dažreiz tā ir pat ādas biezumā, un tad dzimumakts bez ķirurģiskas iejaukšanās nav iespējams.

Parasti pirmajā dzimumaktā plēve tiek saplēsta. Plēves pārplēšanu sauc par *deflorāciju*. Šis nosaukums cēlies no sena vārda, kas apzīmē zieda noplūkšanu. Tātad agrāk dzimumorgāni tiešām tikuši uzskatīti par ziediem. Starp citu, arī latvieši to tēlaini apzīmējuši par «rozīti», «rozītes noplūkšanu», «gredzenīņa salaušanu» un vēl citādi. Ja plēve ir viegli izstiepjama un gaļīga, tā pat pēc vairākiem dzimumaktiem nezaudē savu formu. Nereti deflorācija ir sāpīga un rada asiņošanu. Apmēram 50% meiteņu deflorācija nerada sāpes.

Klitors atrodas dzimumspraugas priekšējā daļā maksts vetibilā, priekšpusē urīna izvadkanālam. Neuzbudinātā stāvoklī tas ir tik mazs, ka nav pat atrodams. Ar pirkstu to var sataustīt kā nelielu, mīkstu veidojumu. Uzbudināts klitors (izteikta dzimumuzbudinājuma laikā) ir skaidri redzams un viegli sataustāms. Tas ir analogisks vīrieša dzimumloceklim. Klitorā nav nekādas atveres, jo tas nav izdales orgāns (filoģenētiski klitors atrodams jau rāpuļiem). Tas sastāv no diviem kavernozajiem ķemeņiem. Klitoram ir sakne, ķermenis un galviņa. Kavernozie ķemeņi dzimumuzbudinājuma brīdī piepildās ar asinīm, radot klitora erekciju. Speciāla muskulatūra noslēdz venozo asinsriti. Klitors ir ļoti jutīgs. Vīrietis, to ritmiski glāstot (ja sieviete piekrīt), rada sievietei ārkārtīgi patīkamas sajūtas. Ja šie glāsti un pieskārieni ir rupji, tie var izraisīt izteiktas sāpes, tādēļ priekšspēlē vīrietim jābūt ārkārtīgi maigam un uzmanīgam. Reti kad klitors ir jūtīgs pret nemīlama vīrieša roku. Tagad atklāts, ka klitora kavernozie audi izkaisīti vulvā, aizsniedz pat cirkšņus, ieaug kaunuma kaulā. Tāpēc piebriedusī, uzbudinātā vulva palielinās 2 - 3 reizes.

32. zīmējums
1 - klitors; 2 - urīna izvadatvere.

Sievietēm ar rombveidīgo apmatojumu, t. i., vīrišķa tipa sievietēm, klitors var būt daudz lielāks un reizēm arī jutīgāks. Sievietēm, kas lieto vīrišķos dzimumhormonus, klitors palielinās un kļūst jutīgāks. Arī pastiprinātas virsnieru darbības gadījumā klitors ir lielāks un jutīgāks, bet tas nenozīmē, ka sieviete ar lielāku klitoru vienmēr ir kaislīgāka un jutīgāka. Šeit var būt dažādas variācijas. Viss atkarīgs no klitora lieluma cēloņiem. Klitora vienīgā funkcija ir sievietes dzimumjutīgums, fizioloģiskais uzdevums – radīt sievietei saldkairas baudas sajūtu.

Klitora attālums no ieejas makstī parasti ir 1 cm, bet reizēm tas ir lielāks, pat 4 - 5 cm. Tādos gadījumos sieviete sasniegs orgasmu tikai speciālā pozīcijā, kas nodrošina klitora kairinājumu. Tas jādara vīram vienalga ar kādiem paņēmieniem. To sīkāk aplūkosim nodaļā par seksoterapiju. Svarīgs ir attālums no ieejas makstī līdz tūplim. Ja tas ir mazāks nekā parasti, jutīgāks kļūst arī tūplis. Tādas sievietes visvieglāk apmierināt, pieejot tām no mugurpuses. Viņas var vēlēties arī anālo dzimumaktu. Abi šie attālumi samazinās pēc dzemdībām.

Sievietes erotiskās funkcijas neuroendokrīnā regulācija. Erogēnās zonas

Erogēnās zonas raksturotas nodaļā, kurā aplūkota bioloģisko šķēru likumība. Erogēno zonu jutīgums mainās dzīves, un arī menstruālo ciklu laikā. Cilvēkam dzimumfunkcijas regulēšanā piedalās galvas smadzeņu garoza, zemgarozas veidojumi un muguras smadzeņu centri. Liela nozīme dzimumtieksmē ir smadzeņu limbiskajai sistēmai, tās abpusējām saitēm ar korteksu. Limbiskajā sistēmā ietilpst garozas un zemgarozas struktūras, kas atbildīgas par cilvēka emocijām un tieksmēm (sk. 9. - 12. krāsainos attēlus).

Limbiskajai sistēmai ir galvenā nozīme arī mākslas, it sevišķi mūzikas, kā arī dabas skaistuma uztverē, lai gan to galvenie avoti ir labās puslodes garozas centri. Kā redzams, visas šīs tieksmes un emocijas krustojas vienā sistēmā. Tas arī attaisno estetoterapiju dzimumfunkciju traucējumu ārstēšanā. Sevišķi ietekmīga ir mūzikas terapija. Tas pierāda arī agrāk teikto, ka dažādu emociju un jūtu un ar tām saistīto augstāko emociju audzināšana ir arī seksuālā audzināšana. Izvēloties partneri, vajadzētu vērtēt viņa emocionalitāti, jūtu pasaules un inteliģences bagātību. Tēlaini izsakoties, minētajiem centriem ir pakļauta arī endokrīno dziedzeru «galvaspilsēta» hipofīze, kas regulē citus endokrīnos dziedzerus, arī dzimumdziedzeru un virsnieru darbību. Šī regulācija ir atgriezeniska – dzimumdziedzeru un virsnieru darbība savukārt ietekmē augstākos centrus.

Dzimumtieksme jeb libido un orgasms (baudas kulminācijas brīdis, kurā vīrietim izšļācas sēkla, bet sieviete izjūt augstāko baudu) nevar

notikt bez galvas smadzeņu garozas līdzdalības. Toties erekcija un ejakulācija vīriešiem un dzimumorgānu hiperēmija, kā arī klitora erekcija un ritmiska maksts saraušanās sievietēm var notikt bez galvas smadzeņu līdzdalības. Tātad šīs darbības ar gribu nav regulējamas. Tomēr ir novērots, ka tās izdodas regulēt ar hipnozi un citiem psihoterapijas paņēmieniem.

Dzimumhormoni regulē nervu sistēmas centrus, kas nosaka dzimumfunkciju un seksualitāti. Interesanti, ka arī daudzi citi endokrīnie dziedzeri pakļauti hipofīzes ietekmei. Katram no tiem ar hipofīzi ir gan tiešas, gan atgriezeniskas saites. Piemēram, pārmaiņas vairogdziedzera darbībā var izraisīt traucējumus cilvēka dzimumfunkcijā un seksualitātē. Var būt arī otrādi – traucējumi dzimumdarbībā var traucēt vairogdziedzeri. Dzimumdziedzeri ir saistīti gandrīz ar visiem cilvēka orgāniem. Piemēram, traucēta aknu darbība maina seksualitāti un dzimumfunkciju vispār. Aknas ir orgāns, kas neitralizē liekos dzimumhormonus. Sievišķos un vīrišķos dzimumhormonus izstrādā arī virsnieres, kas pakļautas hipofīzei. Virsnieres gan vīrietim, gan sievietei visvairāk ražo vīrišķos dzimumhormonus – androgēnus. Tāpēc gadījumos, kad virsnieres darbojas pastiprināti, sieviete var maskulinizēties – vēdera lejasdaļā apmatojums kļūst rombveidīgs, sāk augt ūsas, mainās balss tembrs, var mazināties menstruācijas, palielinās klitors utt. Vīriešu feminizāciju virsnieru hiperfunkcija neizraisa.

Arī aknas piedalās virsnieru hormonu līmeņa regulācijā, to pārveidojot vai neitralizējot. Tajā piedalās arī citi orgāni. Dažreiz šo orgānu saslīmšana var radīt sievietēm amenoreju, t. i., menstruāciju izbeigšanos un vīriešiem impotenci jeb dzimumnespēku. Tātad, ja cilvēks grib būt pilnvērtīgs dzimumattiecībās, viņam ir jābūt pilnīgi veselam. Parasti seksualitāti gan vīriešiem, gan sievietēm veicina vīrišķie dzimumhormoni (androgēni). Tāpēc, piemēram, olnīcu operācijas, pat pilnīga to izņemšana sievietes dzimumtieksmi neietekmē, tieši otrādi – var to pat pastiprināt. Šī iemesla dēļ daudzām sievietēm arī pēc klimaktērija vēl saglabājas izteikta dzimumtieksme. Tā saglabājas arī kastrētiem vīriešiem, ja kastrēšana izdarīta pēc dzimumbrieduma.

Vīrišķie dzimumhormoni ir organisma stimulātori. Tie tonizē perifēros sensoros nervus, arī tos, kas inervē sievietes dzimumorgānus un citas erogēnās zonas. Ilgstoša emocionālā sasprindzinājuma apstākļos, t. i., hroniska stresa gadījumā, izteikti palielinās hipofīzes hormonu izdāle, kas stimulē dzimumdziedzeru darbību. Tādēļ bieži emocionāls stress sievietēm izraisa amenoreju*, bet vīriešiem impotenci. Sievišķie dzimumhormoni, lielā daudzumā ievadīti vīrieša organismā, nomāc dzimumtieksmi, bet nelielā daudzumā to stimulē.

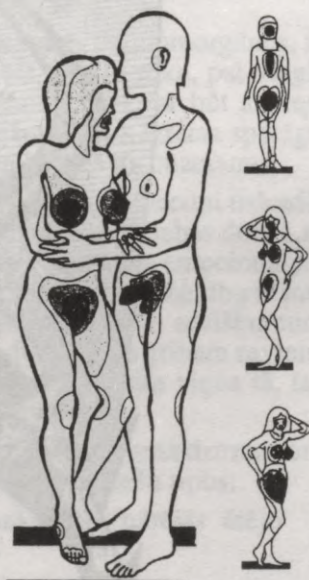
* Amenoreja – mēnešreizu iztrūkums.

Daudzkārt stresa gadījumos dzimumakts ar mīlamu cilvēku var dot mierinājumu, jo regulē hormonu līdzsvaru. Greizsirdības uzliesmojums arī ir spēcīgs stresa stāvoklis. Vienīgais veids, kā ārstēt pamatoti vai nepamatoti greizsirdīgu partneri (ja tikai greizsirdība nav alkoholisma vai garīgas slimības, tai skaitā atkarības no attiecībām rezultāts) ir intensificēt dzimumdzīvi, to visādā veidā erotizējot. Ja tas nelīdz, jāmeklē psihoterapeits, bet smagākā gadījumā psihiatrs.

Dzimumuzbudinājums ļoti bieži var iestāties arī tad, ja pieskaramies ķermeņa daļām, kuras kairinot rodas PEA (erotizējoši hormoni, par kuriem runāsim turpmāk). Eroģenās zonas cilvēkiem var būt dažādi izvietotas (sk. 33. zīm.) un dažādi ietekmējamas. Tas attiecas galvenokārt uz sievietēm.

Dzimumorgāni ir visspēcīgākā erogēnā zona. Piemēram, vienai sievietei būs patīkami, ja klitoru glāstīs lēnām, cita vēlēšies ritmiskākas, biežākas un spēcīgākas kustības, vēl cita – lai vīrietis klitoru aiztiek vai to saspiež. Ir sievietes, kas vēlas, lai vīrietis mainītu glāstu vietu un veidu klitorā. Lieļākajai daļai sieviešu klitors kļūst jutīgs tikai tad, ja iepriekš glāstītas citas erogēnās zonas.

Mazāk jutīgas par klitoru ir mazās kauduma lūpas. Vēlams, lai sievietei būtu patīvīgs partneris, kas labi pārzina viņas erogēno zonu īpatnības. Partneru maiņa var radīt komplikācijas un pat frigiditāti. To pierādīsim ar PEA īpatnībām. Pēc bioloģisko šķēru likuma, pirmajā neatbilstības fāzē PEA sievietei stimulē vīrietis, otrajā vīrietim sieviete.

- spēcīga zona
- vidēji spēcīga
- vāja zona

33. zīmējums

Attiecībā uz maksti, (nav parādīta 34. zīmējumā), jāpiebilst, ka visbiežāk jutīga ir maksts lejas daļa, sevišķi ieeja makstī un tās apakšējā trešdaļa «G» zonā. Tai ir tādas pašas īpašības kā klitoram. Pēc krievu zinātnieka A. Svjadošča pētījumiem, 19% sieviešu sevišķi jutīga ir maksts augšējā daļa, un erotiskais uzbudinājums var iestāties, ritmiski spiežot uz mugurējo velvi. Vairumam sieviešu jutīgāka ir maksts priekšpuse (tā var būt krietni jutīgāka par klitoru un citām zonām), retāk maksts mugurējā siena. Tādas sievietes var gūt apmierinājumu vienīgi tad, ja dzimumakta laikā atrodas ar muguru pret vīrieti. Dažām sievietēm var būt jutīga vienīgi maksts apakšējā ceturtdaļa, galvenokārt tie audi, kas ir starp iegurņa kauliem un

34. zīmējums.

Krūts saikne ar dzimumorgāniem, endokrīno sistēmu un CNS.

1 – krūts; 2 – limbiskā sistēma; 3 – hipofīze; 4 – vairogdziedzeris; 5 – virsnieres; 6 – olnīcas un dzemde; 7 – smadzeņu garoza, sevišķi pieres daļa; 8 – muguras smadzenes.

maksti. Tādos gadījumos sievietē nonāk līdz orgasmam tikai tad, ja vīrietis izvēlējies pozū, kuras laikā maksts ārējās ceturtdaļas siena tiek spēcīgi piespiesta pie iegurņa priekšējiem kauliem. Izvēloties dažādas pozas, jaunlaulātie atradīs piemērotāko, kas abiem sniegs vislielāko baudījumu.

Erogēno zonu izvietojums dažādām sievietēm ir dažāds. Dažreiz erogēnās zonas ir pavisam negaidītās vietās. Reizēm jutīga ir āda pie matiem, kāju pirksti utt. Sieviete pati to var arī nezināt. Parasti uzmanīgs vīrietis pats šīs vietas atklāj un ļauj mīļotajai baudīt glāstus tieši šajās patīkamajās vietās. Sievietes, kurām erogēnās zonas vispār ir

nejūtīgas, orgasmu var sasniegt, akta laikā sasprindzinot gurnus un iegurņa muskuļus. Erogēnās zonas sievietēm var atdzīvoties un kļūt jutīgas vienīgi tad, ja ir attiecīgs dvēseliskais noskaņojums un ja tās aizskar mīļotais vīrietis (PEA stimulēšana).

Kāda paciente atnāca pie ārsta, lai izārstētu dzimumvēsumu. Noskaidrojās, ka viņai nekad nav bijuši patikami vīra glāsti. Taču šī sieviete jutusi lielu patiku, kad viņu izmeklēja kāds simpātisks jauns ārsts, kuru viņa jau ilgāku laiku apmeklējusi. Citādi būtu bijis, ja sievietei šo simpātiju nebūtu. Šajā gadījumā frigiditātes nebija, viņa vienkārši dzīvoja ar nemīlamu vīru.

Parasti ginekologa roka, kas iztausta sievietes dzimumorgānus, ir indiferenta, reizēm pat nepatīkama, bet mīļota vīrieša roka, pat viegli pieskaroties, var izraisīt spēcīgu uzbudinājumu. Taču var būt arī reti gadījumi, kad nejauša pieskaršanās erogēnajām zonām izraisa spēcīgu dzimumuzbudinājumu. Tas reizēm pamudina bērnus uz onanismu.

Seksualitāte, erogēnās zonas, arī relišeri (dzimumtieksmi uzbudinoši dabiskie faktori) cilvēkam, tāpat kā dzīvniekiem, ir dabas doti. Lai tos «atdzīvinātu» cilvēkam, it sevišķi sievietei, vajadzīgs emocionālais pacēlums un mīlestība. Cilvēkam viss ir sarežģīti. Šī sarežģītība ir ļoti vajadzīga, jo tieši tā piešķir cilvēku intīmajām attiecībām sevišķu burvību un – pats galvenais – sniedz garīgo iedvesmu. Ja gribam saviem bērniem novēlēt laulībā īstu seksuālo baudu, audzināsim viņus tā, lai viņi spētu dziļi un patiesi just.

Profesors A. Svjadoščs pēc erogēno zonu izvietojuma dzimumorgānos un to uzbudināmības pakāpes izšķir četrus sieviešu tipus:

1. ģeneralizēto tipu (jutīgs klitors, maksts un pārējās ārējo dzimumorgānu daļas);
2. klitorisko tipu (jutīgs vienīgi klitors);
3. vaginālo jeb maksts tipu;
4. areaktīvo tipu (ļoti reti sastopamo «vēso» tipu).

Dzimumdzīves laikā šie tipi var mainīties, t. i., jutīgas kļūst arī pārējās erogēnās zonas. Visbiežāk klitoriskais tips pārvēršas ģeneralizētajā tipā. Liela nozīme ir emociju un jūtu kāpinājumam, arī vīrieša prasmei un sievietes aktīvajiem centieniem un meklējumiem, kā arī vēl citiem faktoriem. Milams vīrs, kurš ir zinošs seksuālajos jautājumos, areaktīvo (vēso) tipu var novest pat līdz ģeneralizētajam, proti, visaktīvākajam tipam, ja sieviete ir atsaucīga. Katrā gadījumā var palīdzēt seksologs ar psihoterapeita zināšanām sevišķi transoloģijā.

Jāatceras arī, ka dažreiz spēcīgākās erogēnās zonas stimulēšana pilnīgi dzēš vājākās zonas darbību. Piemēram, klitora kairināšana sievietei tajā pašā brīdī var padarīt pilnīgi nejūtīgas krūtis. Tātad, ja vīrs vispirms kairinās klitoru, bet pēc tam skūpstīs krūtis, viņš var panākt pretēju efektu – dzimumuzbudinājuma atslābumu. Tomēr ir arī sie-

vietas, kuru vājākās erogēnās zonas atdzīvojas pēc visjutīgākās zonas kairināšanas. Nav gatavu recepšu, jo katrs cilvēks un pāris ir indivīdi ar sev raksturīgām īpatnībām. Saskaņā dzimumdzīvē jāpanāk partneriem pašiem un nevajadzētu lieki kautrēties. Intīmā atklātība mīlnieku vidū nekad nav lieka.

Sievietes erogēnās zonas jāsāk kairināt no sejas, bet, ja sāk no kājām, tad no pirkstu galiem, vēl labāk no pirkststarpām (tas attiecas arī uz rokām), lai šajā laikā paspētu uzbudināties dzimumorgāni. Dzimum-uzbudinājumu var izraisīt arī refleksi. Tie var būt redzes, dzirdes, ožas un citi kairinātāji. Vīrietim, piemēram, pilnīgi neatvairāma ir sievietes ādas un matu (mazgātu!) aromāts utt., jo cilvēkam tie ir arī bioloģiskie relišeri, bet smaržas jau ir psiholoģiskais relišers, tātad maska, kas traucē. Ļoti liela nozīme ir arī ārējam izskatam (nakts tērpam, guļamistabas iekārtojuma), kā arī tām manipulācijām, ko partneri izdara pirms dzimumakta. Nosacījuma refleksi, pozitīvie un negatīvie erotiskie kairinātāji ir ļoti individuāli un saistīti ar personisko pieredzi, iztēli, izveidotajiem ideāliem. Vienam vīrietim var patikt korpulenta sievietes figūra, citam slaida, vienam sieviete, kas atdodas bez «laušanās», citam patīk, ja sieviete izvairās un pretojas.

Dzīves laikā šie priekšstati var mainīties. Daži autori novērojuši, ka jaunībā vīriešiem vairāk patīk korpulentas, bet mūža otrajā pusē kalsnas, slaidas sievietes. Tāpat ir novērots, ka maza auguma vīriešiem parasti patīk sievietes, kas ir lielākas par viņiem pašiem, bet liela auguma vīrieši bieži izvēlas maza auguma sievietes. To reizēm var attiecināt arī uz sievietēm.

Erotizāciju var izraisīt arī ritmiska mūzika, piemēram, Ravēla «Bolero», Stravinska «Svētpavasaris», Ščedrīna-Bizē mūzika baletam «Karmena» u. c. Ir sievietes, kurām erotizāciju izraisa vienīgi ļoti melodiska, maiga, romantiska mūzika. Tie varētu būt apgaroti romantiskie, brīžam dziļi smeldzīgie fragmenti no P. Čaikovska baletmūzikas. Tikai šīs mūzikas izraisītajam erotismam ir pavisam cita ievirze – garīgās intimitātes pacēlums.

Jauniešus, sevišķi pusaudzus seksualizē (ne erotizē!) modernās mūzikas ritmi. Erotizāciju izraisa tikai simfoniskā mūzika (arī klasiskās mūzikas modernās apdares), kurā prevalē melodija. Tā pauž jūtas, pozitīvi ietekmē gan vīrieti, gan sievieti, liekot zemapziņai darboties šajā virzienā, t. i., noskaņojot uz jūtām apdvestu erotismu, uz endorfīnu (faktori, kas regulē dzimumhormonu iedarbību) iesaistīšanos.

Frigidas sievietes, kuras psihoterapeita kabinetā ārstēja ar ritmisku popmūziku, parasti partnerus neidentificēja. Viņām bija vienalga, ar kuru vīrieti notiek dzimumakts. Spēja just orgasmu drīz vien izzuda. Sievietes, kuras ārstēja ar ritmisku simfonisko mūziku, parasti izvēlējās vienu mīlamo vīrieti, un ārstēšanās rezultāti viņām bija noturīgi. Ne jau

velti psihoterapeiti uzsver, ka deju zālē jāskan ne tikai tīri ritmiskai, bet ritmiskai melodiskai mūzikai. Tāpēc jauniešu dzimumdzīve satur zināmu bīstamību, jo viņiem, sakarā ar smadzeņu kreisās puslodes pārsvaru, klasiskā mūzika nevar dot mīlestības noturību.

Fiziski faktori sievieti erotiski ietekmē mazāk. Ir ļoti maz sieviešu, kuras uzbudina erotisku fotogrāfiju skatīšanās. Novērojot interesantus vīriešus, sievietes erotiski uzbudinās daudz retāk nekā vīrieši, vērojot sievietes. Atkailināti vīrieša dzimumorgāni dažām sievietēm izraisa riebumu un mazina erotiskās tieksmes, turpretī sievietes dzimumorgāni normālu vīrieti vienmēr spēcīgi uzbudina – tie ir ārkārtīgi spēcīgi bioloģiskie relišeri. Vīriešu dzimumorgāniem šī īpašība nepiemīt. Tieksmi pēc tiem sieviete iegūst vēlāk kā nosacījuma refleksu, akta laikā no tiem saņemdama baudas sajūtu.

Šeit var runāt par likumsakarību – vīrieša tieksme pēc sievietes dzimumorgāniem ir dabiska parādība, viņš attaisnoti cenšas pietuvināties tiem ar seju, kurā atrodas visvairāk uztveres orgānu, tiecas tos skūpstīt. Bet nekad normāls vīrietis to neprasīs no sievietes, lai gan vīrietim tas ir bezgala patīkami. Normāli tas būs tad, ja sieviete pati, vīrieša glāstu uzbudināta, bez lūguma vai pieprasījuma, jūtot iekšēju vajadzību, ķersies pie vīrieša dzimumlocekļa, to skūpstīs un glāstīs (fallācija). Tā ir visaugstākā atzinība vīrietim par viņa glāstiem, bet tas ir attaisnojams tikai dziļi mīlošu partneru vidū.

Autors saņēmis vairākus simtus sieviešu vēstuļu ar sūdzībām, ka vīri to pieprasa, piespiež to darīt pat ar draudu palīdzību. Sievas, izjūtot riebumu, to dara aiz bailēm pazaudēt vīrieti. Diez vai šādu vīrieti var dēvēt par vīrišķīgu. Vienīgi mūža otrajā pusē, kad sievietei biežāk nekā vīrietim uznāk PEA uzplūdi, lomas mainās. Ja sieviete to nedara, vīrietis meklē citu partneri – tas jau ir ilgdzīves jautājums.

Erotikas bioķīmija

Kopā ar dzimumhormoniem, kas stimulē vienīgi seksuālo darbību, cilvēka organismā izdalās arī erotizējošie dopamīni un feniletilamīni u. c. vielas (PEA). Tieši PEA visvairāk stimulē emocijas. Šo faktoru daudzums asinīs pieaug no mīļiem vārdiem un glāstiem vai arī par tiem sapņojot, tos atceroties. PEA tad var stimulēt pānesi (transferenci). Piemēram, stāstot kādai sievietei par savu pirmo un visskaistāko bijušo mīlestību, vīrietī, pateicoties atmiņām, pastiprināti izstrādājas dopamīni un feniletilamīni. Vīrietis iemīlas tajā, kas viņu tik uzmanīgi uzklausa un ar savu iejūtību veicinājusi atmiņu stāstu un tātd PEA sintezēšanos stāstītāja organismā. Tādā pašā veidā vīrietis var panākt pretējo – sievietes iemīlēšanos. Regulāri viens otru uzklauso, arī laulātie draugi var pastāvīgi atjaunot iemīlēšanos. Protams, ne jau katru reizi

jāstāsta par pirmo mīlestību. Var stāstīt vai lūgt stāstīt par romānā, dzejā, teātrī, filmā, mūzikā un mākslā izjusto un pārdzīvoto. Erotisma pārnese būs neizbēgama.

Ir cilvēki, kas neļauj otram izteikties, izrunāties, jo paši vēlas runāt un tikt uzklausi. Runāšana viņiem kļuvusi par kaislību, par savdabīgu monologu, otra cilvēka problēmas viņus neinteresē. Šie egocentristi parasti ir nelaimīgi, jo viņus nemīl un pamet.

Tā kā ir narkotikas, kas pēc sastāva ir ļoti tuvas PEA, pastāv iebarošanas briesmas, manipulēšana, mākslīga uzziedināšana tirgus interesēm. PEA sastopami arī augos un citos produktos. Varbūt arī mēnešreižu asinis – tāds ir tautas vērojums, kas vēl jāpārbauda. Ilgstoša PEA iedarbība bez seksuāla apmierinājuma noved pie endorfīnu izstrādes organismā. Par tiem atbild «jaunākie» smadzeņu garozas veidojumi, kuros mājo jūtas. Endorfīni bremsē PEA seksuāli erotizējošo iedarbību, pareizāk – mazina jūtību pret tiem, tos bloķē, ļaujot tiem uzkrāties lielākā daudzumā «neiztērētiem». Tad pienāk brīži, kad endorfīni «nogurst» bremsējot – uzplaiksnī kaisle, cilvēka ziedēšana kļūst atkal spilgta, nevaldāma kā ziedonis pavasarī.

Var arī gadīties, ka šī endorfīnu «noguršana» var būt īslaicīga, dabiska izsīkšana un mīlas partneriem nenotiek vienlaicīgi. Tad tas, kuram izvirdis PEA vulkāns, var sākt meklēt citu partneri ar tādu pašu izvirdumu, par kuru signalizē daudzi ar zemapziņu uztverami signāli, tai skaitā kārdinošais kaislē degošo acu mirdzums un citas veģetatīvās reakcijas. PEA atgriezenisko saiti sūta «zemāk» uz hipotalāma tīrās seksualitātes centriem. Kārdinājums spert «kreiso soli» kļūst gandrīz nepārvarams. Ja to izdara, piekrāptais likumīgais partneris, kas aizvien vēl mīl, to intuitīvi jūt. Piekrāptajam vēl vairāk ir vajadzīga endorfīnu mierinošā palīdzība, kurus paklausīgais organisms sāk pastiprināti ražot. Tas noved pie īsta vēsuma pret partneri – ziedēšana beidzas, ziedi novīst un nobirst.

Kā salna pavasarī, nokožot ziedus, pārtrauc auglību, tā erotisko romantiku iznīdē ambivalence – mīlestība un naidis vienlaikus, ja tie vērsti vienā virzienā (vardarbība). Tālākais jau ir pilnīga zieda nokalšana psihosomatiski sociālas saslīmšanas veidā. Tā nu esam uzzīmējuši bioķīmijas shēmu (sk. 3. un 9. 12. krāsainos attēlus). Sarkanais – hormoni, dzeltenais – PEA, zilais – endorfīni. Bultiņas, kas parāda to savstarpējo iedarbību, paliek tās pašas. Uz leju, uz orgāniem ejošās saites (9, 10) šajā attēlā tagad ir dziļāk pamatotas. Hormoni, PEA un endorfīni pareizu proporciju savienojumā ir dzīvildzes elektrons – augu barojošā zeme, lai zieds varētu atvērties un krāšņi uzziedēt. To savienojuma harmoniju izjauc nevienlaicīga ziedu atvēršanās. Pēc bioloģisko šķēru likuma, ar kuru jau iepazināmies, dzīves pirmajā pusē PEA biežāk uzziedina vīrieti, bet otrajā – sievieti. Erotikas bioķīmija ap-

stiprina visus 16 padziļinātās dzimumaudzināšanas likumus, kurus aplūkojām šajā grāmatā, kas domāta arī kā mācību grāmata dzimumaudzināšanā.

Pats galvenais, ko varam mācīties no erotikas bioķīmijas, ir tas, ka jānovērš hormonu PEA un endorfinu līdzsvara zudums. Izjaukta harmonija ved mīlestību strupceļā un nāvē. Sinhronus PEA uzplūdus partnerī var izraisīt ar dažādiem paņēmieniem. Tie ir ne tikai glāsti un atzinība, kas mīlošajiem vienmēr ir patīkami, bet arī ģimenes dzīves pamatbaušļu ievērošana, lai mīlestība nenonāktu strupceļā.

Menstruācijas un dzimumdzīve

Sievietes īpatnība, ka viņai apmēram ik pēc četrām nedēļām no maksts iztek asinis, nodarbināja jau pirmatnējo tautu fantāziju. Mednieki un lopkopji bija labi novērotāji. Viņi saprata, ka šī parādība skar tikai cilvēkus. Tādēļ ap sieviešu un meiteņu menstruālo asiņošanu savijās daudz aplamu pieņēmumu.

Ko patiesībā nozīmē šī ikmēneša asiņošana? Vai tā ir tīrīšanās, kā domā vieni, vai slimība, kā liekas citiem? Nekā tamlīdzīga. Atcerēsieties, ka dzemdes gļotāda sagatavojas uzņemt apaugļoto olšūnu, tā uzbriest, dziedzeri palielinās. Dzemdē uzkrājas asinis. Olnīcu hormoni šo sagatavošanos vada tā, lai kulminācija tiktu sasniegta brīdī, kad plīst Grāfa pūslītis. Jādomā, ka sava loma te ir arī PEA.

Ja olšūna netiek apaugļota, tā nespēj ligzdoties sagatavotajā dzemdes gļotādā. Neapaugļotā olšūna iet bojā. Gļotāda ir gatavojusies veltīgi. Dabā bieži notiek pēc principa – kas nav vajadzīgs, to izstumj. Gļotāda pa gabaliņam vien atlobās, pie tam atsedzas daudzi asinsvadi. Dzemdes muskuļiem mazliet savelkoties, gļotādas gabaliņi kopā ar asinīm tiek izvadīti makstī. Trīs līdz piecas dienas ilgst pilienvēida asiņošana. Kad visa liekā gļotāda ir atdalījusies, dzemdes mute atkal noslēdzas. No palikušajām šūnu saliņām dzemde īsā laikā pārklājas ar jaunu, maigu gļotādu. Process sākas atkal no gala – olnīcu hormonu rosināta, gļotāda uzbriest un gatavojas uzņemt jaunu apaugļotu olšūnu.

Šis sagatavošanās un izstumšanas ritmiskais cikls turpinās tik ilgi, līdz dzemdē nonāk apaugļota olšūna. Asiņošana nozīmē tikai to, ka olšūna ir nogatavojusies, olnīca to ir izstūmusi, bet apaugļošanās nav notikusi. Tomēr menstruāciju neiestāšanās nav droša grūtniecības pazīme, bet tikai norādījums par tās iespēju.

Tā kā veselai sievietei olšūnas veidojas un izdalās pēc regulāriem laika intervāliem, arī asiņošana notiek regulāri ik pēc 25 - 30 dienām. Kā garākais intervāls tiek minētas 37 dienas. Šis stingrās regularitātes dēļ menstruālo asiņošanu reizēm dēvē par regulām. Tā kā 28 dienas ir gandrīz mēnesis, runā arī par mēnešreizēm (no latīņu valodas –

mens – mēnesis, *menses* – mēnešreizes, menstruācijas). Ar debesu spidekli Mēnesi menstruācijām nav nekāda sakara. Ja tāds būtu, tad pasaulē visām sievietēm menstruācijām būtu jānotiek vienā laikā, jo Mēness fāzes visai zemeslodei ir vienādas, turklāt Mēness fāze ilst 29,5 dienas.

Dažas sievietes un meitenes runā par menstruācijām kā par «neveselumu». Kā tas īsti ir? Sievietes organisma straujā pārkārtošanās, sagatavojoties uzņemt apaugļoto olšūnu, un dzemdes gļotādas atslāņošanās skar ne tikai olnīcas un dzemdi, bet visu organismu. Menstruācijas laikā veģetatīvā nervu sistēma ir vieglāk uzbudināma un grūtāk nomierināma nekā parasti. Asinsspiediens, asinsrite, zarnu peristaltika, gremošanas dziedzeru darbība, sviedru izdale šai laikā notiek citādi – parasti norises ir pastiprinātas, bet nereti var būt arī pavājinātas. Visos gadījumos organisma iekšējo procesu regulācija ir labila, citiem vārdiem – tā ir kļuvusi svārstīga, nedroša.

Menstruāciju laikā dzemdes mute ir atvērta. Gļotu pika, kas parasti noslēdz ieeju dzemdē, uz īsu laiku ir daļēji vai pilnīgi izstumta. Dzemdes dobums ir sterils. Dzemdes gļotāda, atšķirībā no mutes un maksts gļotādas, nespēj pretoties baktērijām. Ja baktērijas iekļūst dzemdes dobumā, gļotāda parasti stipri iekaist un parādās strutaini izdalījumi. No inficēšanās dzemdes dobumu sargā gļotu pika, taču spermatozoidus tā neaiztur – tie viegli izkļūst cauri sārmainajām gļotām.

Pats par sevi saprotams, ka tajās dienās, kad dzemdes dobumu nesargā gļotu pika, dzimumattiecības nav pieļaujamas. Ja laulātie šo aizliegumu ievēro, slimības dīgļiem neizdodas iekļūt dzemdē – šķidruma plūsmas virziens ir tāds, ka gļotas, asinis un gļotādas gabaliņi tiek nesti no dzemdes ārā.

Ja dzimumsakari notiek, iekams gļotu pika ir atkal noslēgusi ieeju maksti, baktērijas un mikrobi, kas atrodas uz vīrieša dzimumlocekļa, pa maksti virzās uz augšu un nokļūst dzemdes dobumā. Zināmi daudzi gadījumi, kad šī iemesla dēļ radušies smagi olvadu un olnīcu iekaisumi un sastrutojumi, pat vēdera plēves iekaisums un vispārēja sepse (asins saindēšanās, kas bieži beidzas ar nāvi). Diemžēl pat vēl tagad ginekoloģiskajās klīnikās tiek reģistrēti miršanas gadījumi, kuru cēloņi meklējami vīru egoistiskajā bezatbildīgumā un viņu sievu padevīgumā, kuras bieži ļaujas vīriem, baidoties no viņu neuzticības.

Arī veselas sievietes neilgi pirms menstruāciju sākuma ir mazliet sagurušas un satrauktas. Viņas par visu uztraucas ātrāk nekā parasti, darbi, kas citkārt veicas normāli, šajās dienās nesokas. Dažas sievietes menstruācijas ietekmē vēl spēcīgāk. Sievietēm var sāpēt galva vai arī ir smaguma sajūta vēdera lejasdaļā. Dzemdes muskulūras vieglā savilkšanās, kas nepieciešama atslāņotās gļotādas izstumšanai, pieaug līdz pat sāpīgiem krampjiem. Novērojumi rāda, ka sēdošs dzīves veids, sasprin-

dzināts garīgais darbs un uztraukums slikto sajūtu menstruāciju laikā vēl vairāk pastiprina, bet vienmērīgs, viegls fizisks darbs samazina. Arī ārsti šādos gadījumos var piedāvāt palīdzību.

Sievietēm menstruāciju laikā jāturpina ierastā dzīve, bet, kā jau teikts, bez dzimumattiecībām. Jāvairās no lielākas fiziskas piepūles, uztraukumiem, ceļojumiem, braucieniem ar auto, velosipēdu vai motociklu. Vīri darīs labi, ja iekārtos menstruāciju kalendāru, lai zinātu, kurās dienās viņiem jābūt pret savām sievietēm sevišķi uzmanīgiem.

Seksualitāte un ķermeņa svars

Nesen zinātnieki ir atklājuši cilvēka seksualitātes atkarību no ķermeņa svara. Sevišķi tas attiecas uz dzimumbriedumu sasniegušiem jauniem cilvēkiem. Izrādās, ka pirmās mēnešreizes parādās tikai tad, ja ir sasniegta zināma ķermeņa masa. Piemēram, Latvijā meitenēm seksualitāte un arī menses sākas tikai tad, ja viņas ir sasniegušas 45 - 47 kilogramus ķermeņa svara. Kādreiz sievietes sevi badināja tā, ka pusmūžā izzuda mēnešreizes (bulimija). Vārdu sakot, jo labāka iztika un jo mazāk fiziska darba, jo agrāk iestājas seksuālais briedums.

Bet kā tad ar intelektu? Ar sociālo pašapzināšanos – garīgo briedumu? Tie taču nav atkarīgi no pārtikas. Veidojas savdabīgas šķēres – miesiskās vajadzības ņem virsroku pār garīgajām, miesas kaislības nomāc jau tā vājo prāta balsi. Tas attiecas ne tikai uz seksu, bet arī uz smēķēšanu un citu narkotisko vielu lietošanu, kas savukārt ietekmē un kropļo seksualitāti. Pēdējo var regulēt ar bērna barošanu un fizisko slodzi, taču smadzeņu treniņš iespējams vienīgi domāšanas procesā un spējā atvērt sevi garīgumam.

Aplūkosim vēlreiz 3. 7. un 8. krāsaino zīmējumu. Bez šaubīšanās atradīsim vietu, kurā programmējas garīgums. Pieres daiva un visas labās puslodes garoza ir tas «bloks», kurā notiek sarežģīti garīgi procesi – mūzikas, mākslas, dzejas, zinību uztvere, šeit programmējas arī mīlestības jūtas.

Smadzenes nosacīti varam sadalīt trijos stāvos, kuriem katram ir sava nozīme, uztverot apkārtējo un reaģējot uz to. Mūzikas uztverē pirmo «stāvu» satrauc un stimulē ritms, otro – samērā vienkārša melodija, trešo jau sarežģītāka simfoniskā mūzika. Cilvēks, kuram nav izprotama sarežģītāka mūzika vai kuram nav nekā no tā, kas ietilpst trešajā «stāvā», nav spējīgs arī uz jūtām. Agresīvo ritmu uztver kreisā puslode, bet ar libido saistītās jūtas ir labajā puslodē.

Šāds dalījums ir primitīvs, bet tas tīši ir tāds, lai būtu vieglāk saprast lietas būtību. Mediķis speciālists vēl nosauks attiecīgās smadzeņu struktūras, kas atbildīgas par katra veida mūzikas uztveri.

Vīrieša dzimumorgāni

Vīrieša dzimumorgāni atrodas ķermeņa ārpusē un tikai daļēji mazajā iegurnī (sk. 35. zīm.). Vīrieša dzimumorgāni ir *sēklinieki*. Īsi pirms piedzimšanas vai pirmajā dzīvības gadā tie no vēdera dobuma noslīd sēklinieku maisiņā. Cilvēkam tie tur atrodas pastāvīgi, bet vairumam zīdītāju tikai pārošanās laikā.

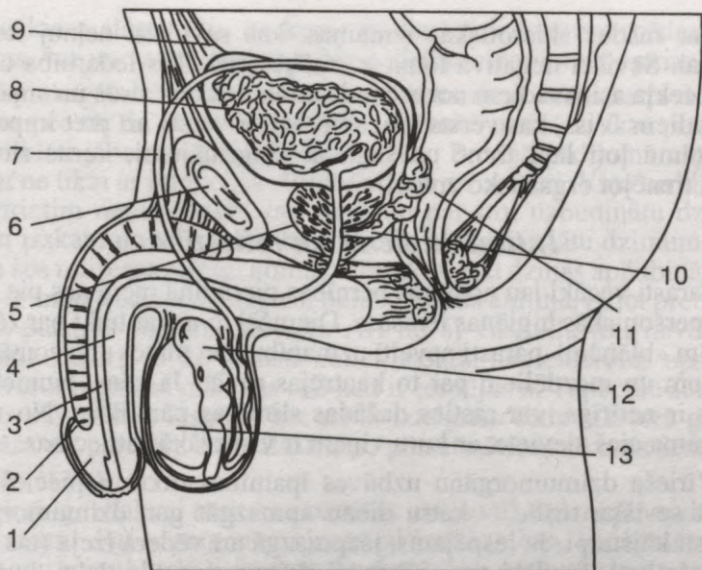
Vīrieša dzimumdziedzerus aizsargā vairāki apvalki. Sēklinieki, tāpat kā olnīcas, ir bagātīgi apgādāti ar asinīm. Atšķirībā no olnīcām, sēklinieki pastāvīgi producē miljoniem vīrišķo dzimumšūnu. Arī tas norāda, ka vīrieša psiholoģijai dzimumdzīvē un mīlestībā jāatšķiras no sievietes, kurai olnīcas menstruālā cikla laikā izdala tikai vienu olšūnu.

Sēkliniekos veidojas vīrišķās dzimumšūnas – *spermatozoīdi*. Spermatozoīdam ir galviņa, kakliņš un astīte. Pēc jaunākajiem pētījumiem spermatozoīdi uztver smaržu – tajos atrodas tie paši formējumi, kas smaržu uztverošajās deguna šūnās. Smaržo olšūna un spermatozoīdi, vadoties no šīs smaržas, traucas uz mērķi – tieši tāpat kā augu smaržošana ziedēšanas laikā piešaista apaugļotājus. Jādomā, ka šīs smaržas piesaista vīrieti sievietei. Šis fakts vēlreiz apliecina, cik pareizs ir apzīmējums – cilvēka ziedēšana. Sēkliniekos ir arī tā sauktās starpšūnas, kas producē vīrišķos dzimumhormonus.

No sēklinieka spermatozoīdi nonāk *sēklinieka piedēklī*, kur tie uzkrājas. Piedēkļa kanāla sienas izdala šķidrumu, kurā spermatozoīdi peld. No sēklinieka piedēkļa atiet *sēklas vads*. Sēklas vada ceļš ir sarežģīts – tas iet caur cirkšņa kanālu līdz sēklas pūslīšiem un pēc tam cauri priekšdziedzerim.

Kad sēklas šķidrums piepilda sēklas pūslīšus un sasprindzina to sienīņu, no pēdējās sākas reflektors signāls, kas iet uz augšu – vīrietis iedegas izteiktā dzimumtieksmē. Sieva nekad to nedrīkstētu aizmirst, viņai vienmēr būtu jācenšas tos savlaicīgi sevī iztukšot. Jāpiebilst, ka daļa sieviešu, lai novērstu vīra neuzticību, to dara pārmērīgi bieži ar lielu uzstājību pat tad, kad pašas nemaz dzimumaktu nevēlas, nemaz nenojaušot, ka dažādu apstākļu dēļ sēklas pūslīši var arī nebūt piepildīti. Tādi apstākļi var būt nogurums darbā, slimība, vitamīnu trūkums organismā un daudzi citi. Šādās reizēs vīrs nojauš sievas liekulību, dzimumakta pieprasījumu bez sevišķas vēlēšanās, un tas ir vēl ļaunāk nekā neliela «pabadošanās», lai tuvība notiktu ar lielāku vajadzību no abu mīlētāju puses. Ja vīram turklāt ir vēl nenobriedusi mīlestība, sievas «uzbāzība» var izraisīt seksuālās pārsātinātības likuma iedarbību ar visām jau zināmajām bēdīgajām sekām. Tādu sievu vīrs pamet.

Sēklas pūslīšos ne vien uzkrājas sēklas šķidrums, bet tam pievienojas arī gļotas, jo pūslīšu sienīnās ir dziedzeri. *Priekšdziedzera* (prostatas) sekrēts papildina sēklas šķidrumu. Tikai pēc tam, kad priekš-

35. zīmējums. Vīrieša dzimumorgāni.

1 – dzimumlocekļa galviņa – jūtīgākā vīrieša erogēnā zona; 2 – dzimumlocekļa galviņas vainags; 3 – urīnizvadkanāls; 4 – dzimumlocekļis un tā kavernozie ķermeņi; 5 – priekšdziedzeris (prostata); 6 – kaunuma kauls; 7 – sēklas vads; 8 – urīnpūslis; 9 – vēderplēve; 10 – sēklas pūslītis; 11 – taisnā zarna; 12 – sēklinieka piedēklis; 13 – sēklinieks.

dziedzeris ir izdalījis savu šķidrumu, rodas tā dzeltenīgā, olbaltumvielām bagātā pabiezā masa, kuru sauc par spermu (sēklas šķidrumu). Priekšdziedzera sekrēts padara spēcīgākas spermatozoīdu kustības. Abos sēklas pūslīšos un sēklas kanālos var uzkrāties apmēram 2 - 6 cm³ sēklas. Tik daudz tiek izdalīts vienā dzimumaktā. Šajā daudzumā ir 50 - 200 miljoni spermatozoīdu.

Abi sēklas vadi iziet caur priekšdziedzeri un savienojas. Sākot no šīs vietas, urīnam un sēklas šķidrumam ir kopīgs kanāls. Taču urīns un sperma nekad pa to neplūst reizē. Priekšējais urīnvads kalpo vai nu urīna nolaišanai, vai sēklas izdalīšanai, bet nekad abiem procesiem vienlaikus. Ja dzimumlocekļis uzbudināts, vīrietim gandrīz nav iespējams izlaist urīnu, bet, ja tas tomēr izdodas, dzimumlocekļis atslābst kā pēc dzimumakta.

Dzimumlocekļis sastāv no kavernoziem (*kaverna* – dobums) ķermeņiem. Ja to dobumi piepildās ar asinīm, iestājas erekcija – dzimumlocekļis kļūst liels un ciets.

Katram vajadzētu izstudēt asinsvadu uzbūvi dzimumlocekļī, sevišķi uzmanību pievēršot šuntu un Ebnera spilventiņu darbībai. Kā vispār noslogotos asinsvadus (bet šie asinsvadi ir sevišķi noslogoti) ātri

vien var rasties sklerotiskas izmaiņas, kas savukārt neļauj iestāties erekcijai. Sevišķi negatīva loma ir smēķēšanai. Tās iedarbība uz dzimumlocekļa asinsvadiem noris daudz ātrāk nekā uz sirds un smadzeņu asinsvadiem. Viss, kas vērsts pret sklerozi, ir vērsts arī pret impotenci. Šo sistēmu ļoti labi trenē un saglabā vingrinājumi, kurus sievietes izdara, trenējot orgastisko aploci.

Intīmā higiēna un mīlestība

Parasti vecāki jau no agras bērnības pieradina meitenes pie specifiskas personiskās higiēnas ierašām. Diemžēl to nevar teikt par zēniem. Tēvi šim «blēņām» parasti neveltī uzmanību, bet mātes un vecmāmiņas ar dēliem un mazdēliem par to kautrējas runāt. Ja zēns, jaunietis vai vīrietis ir netīrīgs, var rasties dažādas slimīgas parādības. No vīrieša netīrīguma cieš sievietē, ar kuru viņam ir vistuvākās attiecības.

Vīrieša dzimumorgānu uzbūves īpatnības diktē nepieciešamību ievērot sevišķu tīrību – katru dienu apmazgāt gan dzimumorgānus, gan visu kājstarpī. Ja iespējams, jāapmazgā arī vēdera izeja (tas jādara arī sievietēm). Sevišķi tīrai jābūt tai dzimumlocekļa daļai, kuru klāj ādas kroka. Mazgājot āda jāatvelk atpakaļ, lai ziepes un ūdens piekļūtu visur. Jāmazgājas ar siltu ūdeni un maigām higiēnas ziepēm. Rūpīgi jāapskalojas, lai ziepju sārmi neizraisītu ādas kairinājumu. Pēc tam ādu nosusina ar dvieli, kas paredzēts tikai šim nolūkam. Tiklīdz zēni sāk sevi apkopt, viņiem tas jādara katru vakaru un, ja vajadzīgs, arī rītos.

Minētā procedūra sevišķi nepieciešama vīriešiem, kuriem kustīgā ādas kroka, kas pārklāj dzimumlocekļa galviņu, ir šaura. Ja intīmo tualeti izdara reti, dzimumlocekļa ādas krokās sakrājas tauku dziedzeru izdalījumi *smegma*, kā arī sviedri un urīna paliekas. Šie netīrumi rada labvēlīgu vidi mikrobu attīstībai, kas izraisa dzimumlocekļa galviņas iekaisumu (*balanopostitu*), kas izpaužas ar pampumu, strutainiem izdalījumiem, niezi. Šiem slimniekiem bieži vien rodas fimoze un parafimozē, kad jau nepieciešama urologa palīdzība. *Smegma*, sviedri un urīna sāļi sadalās un izraisa kairinājumu un niezi. Kasot šīs vietas, viegli notiek inficēšanās, bet dzimumakta laikā *smegma* tiek ievadīta sievietes iekšējos dzimumorgānos un var izraisīt viņai dažādas slimības, pat ļaundabīgu audzēju.

Viss minētais ir vērā ņemams pamatojums tam, lai vīrietis ievērotu šīs vienkāršās higiēnas prasības. Apmazgāšanās ir viens no dzimumorgānu slimību profilakses pasākumiem vīriešiem un sievietēm.

Arī jauniešiem nepieciešamas higiēnas procedūras pēc pollūcijas – patvaļīgas sēklas šķidrums noplūšanas, kas parasti notiek miegā. Daži pusaudži un jaunieši nezināšanas dēļ pollūcijas (dabisku nenobrieduša organisma reakciju) uzskata par kādu nelāgu slimību un cenšas

no vecākiem slēpt veļu, uz kuras palikušas izdalījumu pēdas. Veļu, protams, var un vajag apmainīt, bet nedrīkst aizmirst arī apmazgāties.

Apmazgāšanās ir obligāta abiem partneriem pirms katra dzimumakta un pēc tā. Ja tā nav iespējama, sieviete nedrīkst aktu pieļaut un viņai atklāti jāpasaka aizlieguma iemesls. Pretējā gadījumā viņa riskē saslimt ne tikai ar infekcijas slimībām, bet arī ar vēzi. Viņa turklāt riskē kļūt vīrietim nepievilcīga. Jau runājām par tīru uzbudinātu dzimumorgānu izskatu un to smaržu kā relišeru. Neapmazgātu dzimumorgānu smaka šos relišerus pilnīgi nomāc. Pēc akta, kad dziņas apžilbinājums ir zudis, šī smaka ataugst un ilgstoši paliek vīrieša atmiņā, radot pretīgumu, reizēm pat pret mīlamu sievieti. Arī no šī viedokļa ļoti nevēlami ir gadījuma sakari, jo tie parasti notiek steigā, nepiemērotos apstākļos, kad ievērot higiēnas prasības reti kad ir iespējams. Tāpēc tie saistīti ne tikai ar inficēšanās iespēju, bet arī ar izteiktām šāda rakstura garīgām traumām un partneru ātru atsalšanu, pārsātinātības likuma iedarbības pastiprināšanos.

Netīrīgi zēni vai meitenes bērnībā vai jaunībā vienmēr nodarbojas ar onānismu. Pat nepamanāmi izsitumi izraisa niezi, bet kasīšana erogēno zonu rajonā rada dzimumuzbudinājumu, no kura apmierināšanas jaunie cilvēki vairs nespēj atturēties. Onanējot infekcija tiek ieberzēta vēl dziļāk audos.

Dzimumdzīves fizioloģija un psiholoģija

Katram dzīvniekam dzimumtieksme ir tikpat svarīgs instinkts kā barības uzņemšana, aizsargāšanās, siltums un citi dzīvības saglabāšanai vajadzīgie instinkti. Tie visi, sevišķi dzimuminstinkts, var izpausties ar instinkta emocijām, piemēram, baiļu un prieka veidā. Tam pamatā ir nosacījuma refleksi.

Cilvēkam instinkta emocijas rodas automātiski, neskarot gribu. Taču cilvēkam, atšķirībā no dzīvniekiem, tās daļēji pakļautas apziņas kontrolei. Piemēram, cilvēks nedzer no dubļainas peļķes, kad ir izslāpis, kā to dara dzīvnieki. Cilvēks ir sociāla būtne. Dzīvojot sabiedrībā, cilvēkam veidojas daudzas sociāli nosacītas vajadzības, kurās var atspoguļoties bioloģiskās tieksmes. Apmierinot vienalga kādu tieksmi, piemēram, badu vai slāpes, rodas apmierinājuma izjūta. Iespēja gūt kaut ko patīkamu rada prieka izjūtu. Šīs pozitīvās emocijas – apmierinājums, prieks – var signalizēt ne tikai par to, ka izbeigušās draudošās briesmas, piemēram, bads, bet arī stimulēt organismu, izraisīt spēka pieplūdumu un enerģiju, mobilizēt organisma aizsargspējas pret slimībām.

Saikne starp patīkamām sajūtām un darbību, kas tās izraisa, var radīt tieksmi šo darbību atkārtot. Piemēram, šādā veidā var rasties narkomānija – tieksme pēc morfija, nikotīna, alkohola un citām vie-

lām, kas rada patīkamu sajūtu. Tāpat kļūst pievilcīgs mīlas objekts, ja gūts dzimumapmierinājums, kas pieļauts noteiktā jūtu attīstības līmenī. Tā veidojas arī paradums onanēt (masturbēt), rodas dažādas dzimum-anomālijas.

Dzimumtieksme vai dzimumdzīve ir tieksme pēc pretējā dzimuma. Par dzimumtieksmi uzskatāma arī interese par pretējā dzimuma dzimumorgāniem. Bērniem jau aptuveni piecu gadu vecumā rodas vēlēšanās pakļaut pretējo dzimumu, tam patikt, kā arī greznoties, pievērst sev uzmanību. Par dzimumtieksmi uzskatāms arī prieks par to, ka ir izdevies apmierināt partneri, sniegt partnerim baudu. Pēdējais sevišķi izteikts sievietei. Vīrietim vienmēr vajadzētu atcerēties būt pateicīgam partnerei pēc katra dzimumakta.

Par dzimumtieksmes izpausmi jāuzskata arī erotiskā tieksme, proti, tieksme pēc pretējā dzimuma glāstiem, maiguma, ievēribas. Tā ir svarīga visiem cilvēkiem, it īpaši jaunām sievietēm. Toties sevišķa tieksme pēc dzimumakta raksturīga vīriešiem – vairāk jauniem, mazāk vecākiem, jo gadiem ritot, viņi kļūst erotiskāki. Apzināta tieksme pēc dzimumakta sievietēm rodas tikai pēc tāda akta, kurā viņa izjūt orgasmu. Tikai 12% jaunu meiteņu izpaužas tieksme pēc akta, lai gan neapzināta tā ir visām. Apzināta seksualitāte piemīt ļoti mazai daļai meiteņu, turklāt tā ir saistīta tikai ar interesi. Daba ir iekārtojusi tā, lai meitenes neapzināti ievērotu seksuālās pārsātinātības likumu.

Tiklīdz pusaudžiem parādās erotiskā tieksme, sākas iemīlēšanās. Sevišķi spilgti tā izteikta meitenēm. Daudzi jauni vīrieši pārspilē jaunu sieviešu seksuālo tieksmi, bet vecāki vīrieši to nenovērtē brieduma gados. Novērots, ka sievietes līdz 30 gadiem sūdzas par vīru pārāk lielu aktivitāti, bet pēc 30 gadiem – par vīru inertumu.

Lai dzimumtieksme radītu harmoniskas mīlestības jūtas, liela nozīme ir cilvēka personībai. Dažreiz gadās, ka pārāk spēcīgas jūtas noslāpē instinktu, jaunu vīrieti padarot pat nespējīgu dzimumattiecībās. Parasti mīlestības jūtas tapšanas periodā izraisa aktīvu seksuālo darbību, kas sākas ar agresīvu sava pārākuma demonstrēšanu.

Iemīlēšanās jūtas raksturīgas hormonālo un PEA vētru laikam. Papildinātas ar spēcīgu dzimumtieksmi, tās ietekmē domāšanas procesus. Atšķirībā no īstas mīlestības, iemīlēšanās idealizē otru cilvēku un palīdz pārvarēt dažādas aiztures, kas traucē dzimumtuvību un nojauc morāles šķēršļus nepareizi audzinātiem jauniešiem. Bioloģiski tas ir mērķtiecīgi, taču dzimumtieksmes pastiprināšanos iemīlēšanās periodā pavada paaugstināta smadzeņu struktūru reaktivitāte, padarot cilvēku atsaucīgu seksuālajiem kairinājumiem. Arī uzvedības sfērā notiek pārorientēšanās gan uz partnera pozitīvajām, gan negatīvajām īpašībām.

Sevišķa uzmanība jāveltī pēdējam apstāklim. Jaunietis, kuram emocijas spēcīgākas un pieķeršanās izteiktāka, drīz vien sāk pārņemt partneres īpašības, arī sliktās, jo, būdams iemīļējies, viņš visu vērtē pozitīvi, attaisno, uzskata par modernu un progresīvu. Šajā periodā vecāki un audzinātāji nedrīkst zaudēt modrību, viņiem jāpalīdz jaunietim izprast partneri, neaizmirstot arī pozitīvās puses. Lai pareizi audzinātu jaunatni, vienmēr jāiet līdzī laimētam arī cilvēku intīmajās un vienmēr mainīgajās attiecībās. Jāpēta, kas nāk modē, no tā jāatsijā negatīvais.

Audzināšanas procesā vienmēr jāatceras, ka pirms katras iemīlēšanās būs cilvēciski vai bioloģiski izteikta agresija – sava pārākuma pierādīšana, lai gūtu izredzētās pretmīlu (prettieksmi). Parasti gan šis process ir daudz sarežģītāks. Sievietes ar pasīvo agresiju (relišeriem) izraisa vīriešu sacensību. Reizēm viņas ņem talkā pašu vīriešu faktoros, kas iekarsē viņus cīņai par sievieti. Piemēram, katra vīrieša urīnā ir muskuss, kura smarža visbiežāk uztverama zemapziņā. Tā izraisa cīņu par sievieti, kuras relišeri vairo šīs cīņa spar, lai vai kāda šī cīņa arī nebūtu pēc sava rakstura (dūres vai talanta spēks). Ja sievietes jūt, ka viņu dēļ vīrieši neiet cīņā, lai pierādītu savu kvalitāti, viņas pastiprina relišeru iedarbību vai vēl rafinētāk iesmaržojas ar muskusu vai citu ar tādu pašu efektu apveltītu smaržu. Smaržas efekts izraisa vīriešu agresiju pārākuma parādīšanai, neskatoties, no kurienes tā nāk – svarīga ir šīs smaržas virmošana gaisā.

Var domāt, ka arī uz sievieti, uz viņas pasīvo agresiju iedarbojas šīs smaržas, liekot būt vēl izaicinošāka. Puikām kaujoties, muskusa daudzums urīnā ir paaugstināts. Šie paši faktori bieži izraisa skolā nevaldāmu trakulību, bet infantīlie (bērnišķīgie) vīriešu kārtas pārstāvji nonāk līdz galēji muļķīgām izdarībām. Visbiežāk aktivizējas tā saucamās «mazās» seksuālās perversijas – algolagnija, vampīrisms, koprofemija, pikacisms, pirolagnija, pollucionisms, saliomānija u. c. Tādā brīdī klasē valda bara instinkts, kas drīzāk ir graužošs, jo satur sevi daudz seksuālā bioloģiskuma, kur prevalē agresija.

Vēlāk ar gadiem, īpaši ģimenes dzīves ritumā, mīlestības jūtas padziļinās. Te palīdz endorfīni. Daudz lielāka kļūst savstarpējā pielāgošanās, kas galvenokārt vērsta uz partnera pozitīvajām īpašībām. Jāpiebilst, ka intimitātes apstākļos dzimumtieksme iegūst citu raksturu, citu nokrāsu. Instinktus iegrožo superego un arī prāts, fizisko tieksmi svētku drānās ietērpj garīgā tieksme un tuvība. Šādos apstākļos orgasms kļūst desmitkārt spēcīgāks, jo saistīts ar neizsakāmu prieku, ka bauda iegūta saplūstot miesīgi un garīgi ar dārgāko cilvēku pasaulē. Šajā mīlestības pakāpē fiziskā tieksme it kā traucē garīgo tieksmi, tādēļ mīlošie cenšas dzēst kaisli dzimumaktā, lai turpinātu garīgo tuvību.

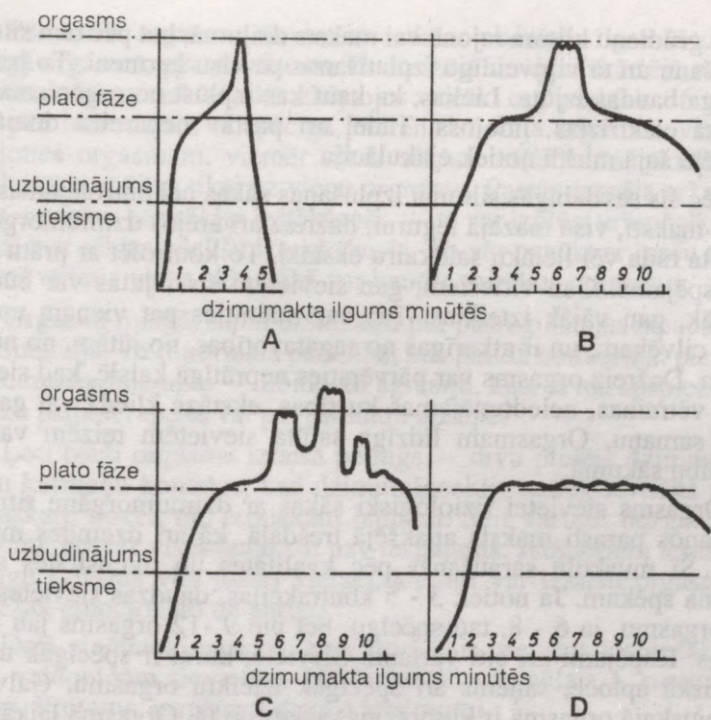
Daži sociologi aicina laulātos samierināties ar kaisles un seksualitātes kritumu vēlākajos gados, aicina uz «mierīgu laimi» laulības dzīvē, izskaidrojot to kā normālu parādību. Varbūt taisnība vāciešu teicienam, ka mīlestība zūd pēc pirmās laulības nakts? Šāds uzskats ir maldīgs. Tikai romantiskās iemīlēšanās fāzē pirmais dzimumakts parasti dzēš romantisko spožumu un bioloģiskais pārsātinātības likums var sākt graujošo darbību. Turpretī mīlestībā atrodama seksuālā un garīgā harmonija. Visu mūžu, it sevišķi pēc kāzām, ir jāstimulē gan attiecību garīgā, gan seksuālā puse, jo tās ir atkarīgas viena no otras un atgriezeniski iedarbīgas. Tā ir laulības dzīves erotizēšana (sk. bultiņas 3., 9. - 12. krāsainajos attēlos). Tādēļ, cildinot jūtas, nedrīkst aizmirst arī seksa tehniku. Vienīgi mīloši un seksa tehniku zinoši laulātie pāri baudīs kaislu harmonisku laimi līdz pašam vecumam.

Šķiet, ka tiem, kas iegājuši «mierīgā gultnē», laiks doties pie seksologa, lai izvairītos no iespējamā kārdinājuma «atsvaidzināt» kaisli ārpus ģimenes. Turklāt seksologs šajā gadījumā palīdzēs vienmēr. Ja plaīsa radusies garīgajā sfērā, kas, protams, ir sarežģītāk, palīdzēs tā saucamā ģimenes ārstēšana. To darām arī Raunā un mūsu sagatavotie speciālisti citās vietās. Acīmredzot cilvēku mīlestība ir gan bioloģiska, gan psiholoģiska, gan arī sociāla parādība, tāpēc kļūmes ved pie psihosomasociālajām slimībām.

Vajadzētu arī zināt, ka mēs palīdzam, ja iemīlējušies ir pavisam jauni indivīdi, pašā pirmajā mīlestībā, ja tā izraisa ciešanas vai neizpratni. Mīlestība ir sarežģīts process ar īpatnēju psiholoģiju, bioķīmiju un fizioloģiju. Tā var cilvēku pat iznīcināt, bet var arī krietni paildzināt cilvēka dzīvi. Tā organismā ietekmē visus procesus, iejaucas pat imunoloģiskajā procesā. 36 gadus veltījis onkoloģijai, šo rindu autors no savas pieredzes un vērojumiem ir pārliecinājies, ka stipra mīlestība var pat izskaust audzējus no mīlošā organisma, ja viņš saņem pretmīlestību, bet mīlas izžušana var slimo nogalināt. Sublimācija mīlestībā rada ģēniju un kalpo cilvēces progresam. Sublimētais, dzīvojot pastāvīgā garīgā un emocionālā orgasmā, varbūt ir vēl laimīgāks nekā parasti mīlošais, tāpēc sublimācijai veltīsim veselu nodaļu – seksualitātes trešo ceļu.

Orgasms

Dzīvās dabas pārstāvjus par vairošanos Daba un Dievs ir apbalvojuši ar sevišķu balvu – augstākās baudas izjūtu. Tā nav pat salīdzināma ar visspēcīgāko iznīcības baudu – narkotiku eiforiju, lai gan narkotikas ir tuvas mīlestības bioķīmiskajām vielām un procesiem, tāpēc narkomānus var pielīdzināt ļaundabīgiem ķīmiskiem onanistiem. Cilvēkam (arī pērtiķiem un delfiniem) Dievs ir devis visaugstāko baudu seksualitātē. Var domāt, ka tas arī ir veicinājis cilvēka priekšteča izvei-

36. zīmējums. Orgasma grafisks attēlojums

A – tipisks vīrieša dzimumakts, kas var būt arī vīrišķā tipa sievietēm; B – dzimumakts sievietei, kas spējīga tikai uz vienu orgasmu; C – dzimumakts sievietei, kas spējīga uz vairākiem orgasmiem viena akta laikā; D – dzimumakts sievietei bez orgasma, bet patīkams (arī jāuzskata par normālu).

došanos par *homo sapiens*. Orgasms ir šīs baudas augstākā pakāpe, tajā saplūst libido ar visaugstāko agresivitāti, uzliesmojumā viens otru neitralizējot – tāpēc orgasms ir dziedinošs.

Dzimumakta orgasmu, tikai ar nosacījumu, ka tas noticis pilnbrieda mīlestības rezultātā, var pielīdzināt un pat pasludināt par ilgdzīves elektrību. Tikai šajā nolūkā tam jābūt pilnvērtīgam, kompleksam, tajā jāievēro visas proporcijas, ko dod pilnbrieda mīlestība. Ja orgasms ir nepilnvērtīgs, cilvēks pilnvērtības meklējumos var nostāties uz partneru maiņas ceļa, nevis apmeklēt ārstu.

Fizioloģiskais orgasms (I)

Orgasms ir pati augstākā bauda tuvības brīdī. Akta laikā tā rada dzimumapmierinājumu, jo atbrīvo no muskuļu sasprindzinājuma un asins pieplūduma dzimumorgānos. Šajā brīdī šķiet, ka pēkšņi apstājas psihiskie procesi, rodas kaut kas līdzīgs ekstāzei. Sievietes jūt it kā

pēkšņu grūdienu klitora rajonā vai maksts dziļumā, bet pēc tam siltuma izstarošanu un tā viļņveidīgu izplatīšanos pa visu ķermeni. To pavada ārkārtīga baudas izjūta. Liekas, ka kaut kas izplūst no organisma, kas kļūst kā elektrizēts, lidojošs. Tādēļ arī pastāv nepareiza doma, ka sievietēm šajā mirklī notiek ejakulācija.

Pēc šīs savdabīgās siltuma izplūšanas sākas nekontrolējamas pulsācijas makstī, visā mazajā iegurnī, dažreiz arī ārējos dzimumorgānos. Šī sajūta rada vēl lielāku saldkairu ekstāzi. To kontrolēt ar prātu vairs nav iespējams. Gan vīriešiem, gan sievietēm šīs izjūtas var būt gan spēcīgāk, gan vājāk izteiktas. Tās var mainīties pat vienam un tam pašam cilvēkam, un ir atkarīgas no sagatavotības, no jūtām, no noskaņojuma. Dažreiz orgasms var pārvērsties neprātīgā kaislē, kad sieviete izdara vētrains, neiedomājamas kustības, ekstāzē kliedz vai gandrīz zaudē samaņu. Orgasms līdzīga sajūta sievietēm reizēm var būt dzemdību sākumā.

Orgasms sievietei fizioloģiski sākas ar dzimumorgānu ritmisku saraušanos parasti maksts apakšējā trešdaļā, kā arī dzemdes muskulatūrā. Šī muskuļu saraušanās pēc kvalitātes un intensitātes atbilst orgasma spēkam. Ja notiek 3 - 5 kontrakcijas, daudzas sievietes izjūt vāju orgasmu, ja 6 - 8, tad spēcīgu, bet pie 9 - 12 orgasms jau ir ļoti spēcīgs. Iespējami arī citi varianti. Sieviete, kurai ir spēcīgāk trenēta orgastiskā aploce, saņems arī spēcīgāk izteiktu orgasmu. Galvenais fizioloģiskajā orgasmā ir klitoris, viss sākas no tā. Orgasma laikā elpošana vidēji ir 40 reizes minūtē (normāli 15), sirds darbība aptuveni 180 reizes minūtē, asinsspiediens paaugstinās līdz 200 - 220 mm/Hg.

Ļoti bieži kļūst sārts kakls un krūšu āda. Kad sieviete ir ekstāzes visaugstākajā smailē, ārkārtīgi izteiktas ir arī citas veģetatīvās reakcijas. Tas viss kopumā padara sievieti vīrieša skatījumā ļoti pievilcīgu. Sieviete nevajadzētu slēpt vai apspiest šo spilgto izvirdumu. Tā ir PEA iedarbība, kad šie faktori izlādējas, regulējas.

Orgasms sievietēm var būt koitāls, t. i., tas notiek dzimumakta laikā, un ekstrakoitāls – to rada, piemēram, erotiski sapņi un gadījuma rakstura kairinājumi, piemēram, braucot ar velosipēdu. Antīgimenē, kurā laulātos vieno nevis mīlestība, bet naidis, orgasms var iestāties dusmu lēkmes laikā. Te PEA vietā darbojas destruktīvi faktori. Līdzīgi tas notiek arī greizsirdības lēkmes laikā, pēkšņi nobīstoties, prieka, aizrautīgas dejošanas brīdī, popmūzikas koncertā, skatoties šausmu filmu, izdarot vardarbību utt. To kādreiz izmanto terapijā, piemēram, fobiju ārstēšanā.

Orgasms iedala arī pēc lokalizācijas. Ir klitoriskais orgasms, ja sajūtas lokalizējas galvenokārt klitorā, vaginālais, ja tās turpinās makstī, kā arī nenoteiktas lokalizācijas orgasms.

Pēc laika orgasmu sievietēm iedala īslaicīgā, ilgstošā un viņņ-
veidīgā orgasmā, pēc daudzuma vienreizējā un daudzkārtējā orgasmā,
kad viena dzimumakta laikā atkārtojas vairāki orgasmi (sk. 36. zīmēju-
mu), pēc intensitātes – spēcīgā, mērenā un vājā orgasmā. Vīriešiem,
iestājoties orgasmam, viemēr sākas sēklas izšļākšanās, tādēļ vīrietis
akta laikā ir spējīgs tikai uz vienu orgasmu. Pastāv iespēja arī vīrietim
izjust orgasmu bez sēklas izšļākšanās – tā var izplūst urīnpūslī, bet var
būt arī bez sēklas pūslīšu iztukšošanās. To var panākt ar īpašu treniņu.
Tad arī vīrietis viena akta laikā var baudīt vairākus orgasmus.

Orgasmi miegā, sapnī uzskatāmi par pašregulācijas izpausmi dzi-
mumfunkcijā. Tā ir normāla parādība, kas palīdz nomierināt pārmērīgu
dzimumuzbudinājumu – libido un agresiju, kas, ja tos apspiež, noved
cilvēku psihoterapeita vai pat psihiatra aprūpē.

Ļoti bieži orgasmu izraisa petings – divu pretējā dzimuma pār-
stāvju ķermeņu kontakts, kad dzimumloceklis netiek ievadīts makstī,
bet saskare noved pie erotiskām izjūtām. Šeit var būt bezgala daudz
variāciju, bet tās visas aprakstīt nav iespējams. Jauniešiem iesaka tikai
nekingu (glāstus virs jostas vietas), kas arī var izraisīt orgasmu, bet
visbiežāk emocionālo un garīgo.

Daži zinātnieki uzskata, ka klitoriskais orgasms visbiežāk sastopams
valdonīgām sievietēm, bet klitoriski vaginālais – maigām sie-
vietēm. Protams, iespējami daudzi izņēmumi.

Orgasms vīrietim atšķirībā no sievietes ilgst tikai dažas sekundes.
Tādu orgasmu, kura spēks un saldkairās izjūtas ātri aug un tikpat ātri arī
izbeidzas, sauc par īslaicīgo orgasmu. Tas var būt arī daudzām sievie-
tēm, taču parasti viņām ir ilgstošs orgasms, reizēm pat līdz minūtei, vai
viņņveidīgs orgasms, kas var ielgt līdz 10 minūtēm, reizēm pat līdz
stundai un ilgāk. Dažām sievietēm, tāpat kā vīrietim, atkārtots orgasms
var iestāties pēc 20 - 30 minūšu pauzes, reizēm pat pēc vairākām
stundām. Daudz ir sieviešu, kuras viena dzimumakta laikā ar dažu
minūšu intervālu gūst 3 - 4 un vēl vairāk orgasmus.

Bieži vīrietis, nepazīdams sievieti, dzimumaktu beidz, izjūtot vi-
ņas vienu orgasmu, un partnere paliek neapmierināta, jo viņa vēl ir
spējīga uz vairākiem orgasmiem, kas viņai var būt pat nepieciešami.
Vēlreiz jāatgādina, cik kaitīga sievietei ir partneru maiņa. Katrs nāka-
mais atkal nezinās viņas īpatnības un, vadoties no pieredzes ar iepriek-
šējo partneri, neprātis viņu pilnīgi apmierināt. Ja dzimumakts ilgst līdz
pusstundai un vairāk, bieži vien tas vīrietim jāpabeidz, kairinot sievietes
dzimumorgānus ar roku. Orgasms sievietei var arī iestāties, kairinot
viņai krūtis vai skūpstoties. Tad galveno lomu spēlē PEA, un tas jau ir
vairāk emocionālais orgasms.

Orgasmam ir liela bioloģiska nozīme. Tas ir it kā balva par mūsu darbību cilvēku dzimtas turpināšanai. Orgasms dod izlādēšanos, tā kalpojot veselībai. Daudzi zinātnieki domā, ka orgasmu izjūt visi dzīvnieki, kas savus mazuļus baro ar pienu. Pierādīts, ka barojot bērnu ar krūti, sievietē, tāpat kā orgasma laikā, izjūt dzemdes kontrakcijas. Mums izdevās novērot, ka vairāk piena bērna barošanai ir sievietēm, kuras tuvībā ar vīru izjūt pilnvērtīgu orgasmu – viņas bērnus baro ilgstoši. Tas ir svarīgi bērna socializācijai. Ne jau velti līdz šim pasvītrojām vecāku intīmo attiecību nozīmi bērnu audzināšanā. Mātes mīlestībā liela loma ir PEA faktoriem. Zīdīšana ar krūti ir ēšanas un mīlestības saplūšana. Šo ēšanas un mīlestības sasaisti vajadzētu saglabāt visu mūžu – tas veicina ģimenes savstarpējo aprūpi un stabilitāti.

Dažām sievietēm dzimumakts ir tikai patīkams, bet bez orgasma. Ārsti šādu parādību sauc par dzimumapmierinājumu bez orgasma. Tā arī ir normāla parādība, kas sievietei dod zināmu, bet ne pilnīgu izlādēšanos. Vairums šo sieviešu var nonākt līdz pilnvērtīgam orgasmam, ja viņām izteikti un prasmīgi stimulē erogēnās zonas. Jāatzīmē, ka bez orgasma ir vēl daudz citu faktoru, kas stiprina ģimeni. Var būt arī ģimenes, kurās dzimumdzīvei ir maza nozīme.

Orgastiskās parādības un izjūtas izmanto šamaņi un daudzu citu reliģiju pārstāvji, lai celtu organisma pretošanās spējas slimībām.

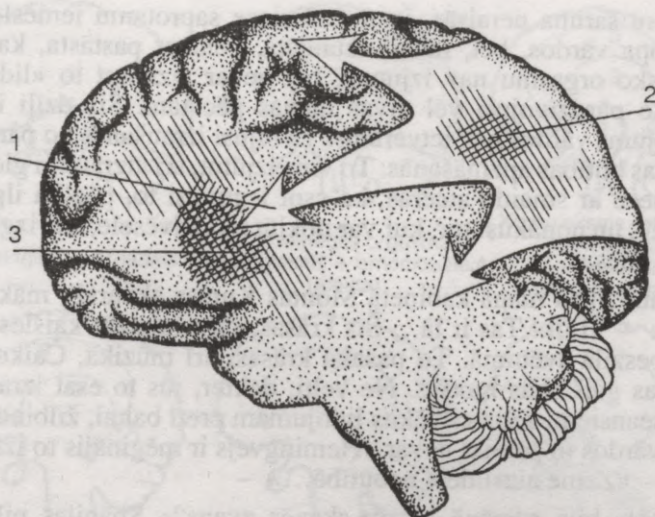
Beidzot sarunu par fizioloģisko orgasmu, jāpasvītro, ka dzimumdarbībā nekad nevajadzētu par vienīgo mērķi izvirzīt orgasmu, bet pēc iespējas ilgāk baudīt intīmās tuvības brīža burvību, kas izpaužas savstarpējos glāstos, ķermeņa un dzimumorgānu savstarpējā apjūsmā. Cilvēkus, kas domā tikai par fizioloģiskā orgasma sasniegšanu, ja tā iestāšanās, sevišķi vīrietim, pārtrauc partnera apjūsamošanu, dēvē par orgasma medniekiem, kuriem arī visbiežāk draud funkcionālie seksuālie traucējumi.

Garīgais orgasms (II)

Tagad viņu augumu mezgls, kļuvis vaļīgāks, atraisījās. Taču dvēseles joprojām palika sasaistītas. Pieklāvušies viens otram, viņi jūta, ka abos šalko vienas un tās pašas asinis un izstrāvo pa visiem locekļiem savu rāmo siltumu, savu zeltaino straumi.

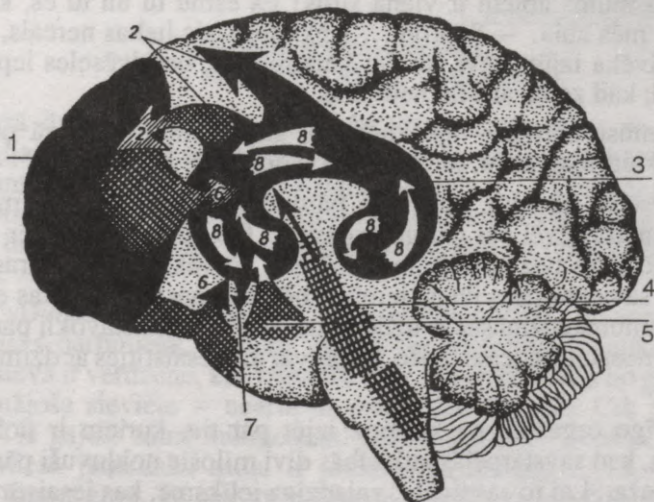
Romēns Rolāns, «Apburtā dvēsele»

Pie manis pieņemšanā pazīstama māksliniece. Neprecējusies. Izteikti sievišķīga, bet izteikti sievišķīgai sievietei ir vajadzīgs izteikti vīrišķīgs vīrietis, kas mūsdienās ir diezgan deficīta parādība. Māksliniece atnākusi pie ārsta pretrunīga pārdzīvojuma dēļ. Viņa nevar sev piedot dzimumaktu ar kādu precētu vīrieti, arī mākslinieku, kura radošajām gaitām sekojusi jau sen un beidzot sapratusi, ka mīl šo cilvēku.

37. zīmējums. Dzimumtieksmes saite ar citām emocijām

- 1 – spēcīgs seksuālās baudas perēklis; 2 – citas emocijas (uzbudinājuma) perēklis;
3 – emociju pastiprinošā iedarbība uz pirmo.

37-a zīmējums. Mīlestības saite ar citām jūtām un emocijām

- 1 – pieres daļas garoza; 2 – nervu šķiedras, pa kurām limbiskā (emociju) sistēma ietekmē augstāko psihisko funkciju ievirzi; 3 – limbiskā sistēma; 4 – retikulārā formācija; 5 – hipotalama rajons starpsmadzenēs, kas stimulē limbisko sistēmu «no apakšas»; 6 – nervu šķiedras, pa kurām garoza kontrolē un regulē limbiskās sistēmas aktivitāti; 7 – tālākā atgriezeniskā aktivitātes regulēšana; 8 – nervu impulsu riņķošana limbiskajā sistēmā.

Mūsu saruna neraisās, jo māksliniece saprotamu iemeslu dēļ ir visai skopa vārdos. bet, manis iztaujāta, beidzot pastāsta, ka tuvībā fizioloģisko orgasmu nav izjutusi, bet nevar aizmirst to «lidojuma» sajūtu, ko pārdzīvojusi vēl divas dienas pēc tam. Šis dziļi intīmais pārdzīvojums vārdos nav ietverams. Tā bijusi izraušanās no parastības, kādas citas būtības apzināšanās. To viņa izjūtot, arī aizrautīgi gleznojo. Māksliniece ar smaidu atceras, ka esot ieguvusi to, pēc kā ilgojusies visu mūžu, un nonākusi tur, kur var nokļūt tikai dvēsele, kas izgājusi no grēcīgās miesas...

Ieraudzījusi manā kabinetā Montas Kuršas akvareli, māksliniece izsaucas: – «Lūk! Tas ir tā... Šīs krāsas, sārti oranžās kaisles pārtapšana debeszilā svētumā. To pasaka krāsas, arī mūzika, Čaikovska 6. simfonijas gaišzilais motīvs. Ne velti, dakter, jūs to esat izraudzījies saviem seansiem, ceļot cilvēkus lidojumam pretī baltai, žilbinošai saulei. Bet vārdos to pateikt nevar. Hemingvejs ir mēģinājis to izteikt trīs vārdos – «Zeme aizslidēja nebūtībā...» –

Jā, tas bija romānā «Kam skanēs zvans?» Spānijas pilsoņkara nežēlīgā īstenība samaj tīru un skaistu mīlestību, kurai lemts tikai divas diennaktis ilgs mūžs. Tagad es saprotu Marijas izjūtas, kad viņa, guļam-maisā uz egļu skujām Džordena rokās gulēdama, čukst viņam – «Vai tu jūti, ka mums abiem ir viena sirds? Es esmu tu un tu es, katrs no mums – mēs abi». – Saprotu... Apkārtesošais liekas nereāls, ir tikai mīļotā cilvēka izjūta sevī, ne jau viņa miesas, bet dvēseles ieplūšana. Tas ir tad, kad zeme aizslid nebūtībā...

Tā mūsu saruna – gan mākslu, gan literatūru palīgā ņemot – tuvojās skaidrībai, kuru, es ceru, būs sapratis arī lasītājs.

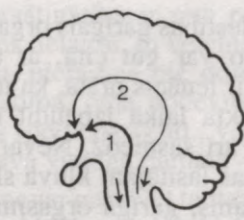
Dvēseles stāvokli, kuru bija pārdzīvojusi māksliniece, medicīnā nosacīti mēdz dēvēt par garīgo orgasmu. Tas gandrīz vienmēr ir emocionāls, jo jūtas bez emocijām ir mēmas. Cilvēki bieži izšķiras, neuzminējuši sava partnera jūtas. Iemācīt bērņus paust savas jūtas emocionāli ir dzimumaudzināšanas uzdevums. Šo dvēseles stāvokli par garīgo orgasmu nosacīti saucam tāpēc, ka tas var arī nesaistīties ar dzimumaktu un libido.

Garīgo orgasmu ne katrreiz izjūt pat tie, kuriem ir nobriedusi mīlestība, kad savstarpējās attiecībās divi mīlošie nokļuvuši pāri kritiskajai robežai. Lai to sasniegtu, vajadzīga ielīksme, kas iesaistītu darbībai garīgā orgasma centru. Tas iespējams tikai tad, ja šis centrs ir attīstīts garīgās audzināšanas rezultātā. Intīmā pārdzīvojuma līmenis, tā kvalitāte ir tieši atkarīga no cilvēka personības attīstības līmeņa, garīguma, individualitātes.

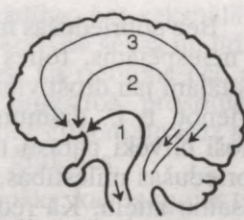
Taču mīlestībai ir vajadzīgi divi! Ak vai, ja šie līmeņi nesaskan! Šādas nesaskaņas dzīvē vērojam ik uz soļa. Romēns Rolāns romānā

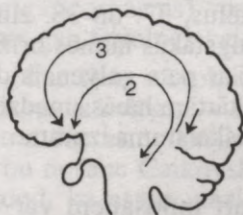
Fizioloģiskais orgasms

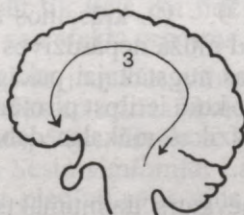
Kombinētais orgasms
fizioloģiskais + emocionālais
(afekta)

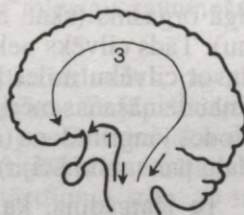
Kompleksais orgasms
fizioloģiskais
+ emocionālais
+ garīgais orgasms

Platoniskā mīlestība
emocionālais + garīgais
orgasms bez fizioloģiskā

Garīgais orgasms
bez emocionālā un
fizioloģiskā

Garīgais un fizioloģiskais
orgasms bez emocionālā
(mēmais, jo emocijas ir
jūtu valoda)
Reti sastopams un
uzskatāms par patoloģiju

38. zīmējums. Orgasmu veidi

1 – hormoni; 2 – PEA; 3 – endorfīni.

«Apburtā dvēsele», kuru varētu uzskatīt par mīlestības un dvēseles anatomijas enciklopēdiju, liek sastapties un iedegties kaislē divām spēcīgām personībām. Anetes Rivjēras kredo ir – «Es vēlos pilnīgu mīlu. Miesas un dvēseles. Es nevēlos samierināties ar pusi». – Tā ir lepnas, brīvību alkstošas, garīgi bagātas dvēseles un reizē kaislas dabas prasība.

– «Dvēsele ir muļķības» – uzskata Filips Vilārs, slavens ārsts un sabiedriskais darbinieks, egoists, mīlestības patērētājs, baudas cilvēks, kuram sieva ir verdzene, kas izmaksā dārgi un ir tikai daļa no greznības, bet domājoša sieviete – neērta un traucējoša mēbele. Cik pazīstami tipāži! Tie gājuši cauri laikmetiem! Sieviete! Šāda verdzība, uz kādu viņu notiesā jutekliska mīla, ir mokošs pazemojums. Tā iededzina dvēselē kauna zīmi. Tā nav mīlestība un nespēj sniegt arī laimi. – «Ja laimi izteiktu tikai fiziskā apmierinājuma sajūta, par laimīgiem mēs varētu saukt arī vēršus, kas mielojas zirņu laukā». (Heraklīts)

Nemīlošiem var būt tikai fizioloģiskais orgasms, kas bieži liek uztvert dzimumaktu kā nepilnvērtīgu, lai gan baudas sajūta var būt pat ļoti spēcīga. Nepilnvērtības sajūta veicina tieksmi mainīt partnerus, meklējot pilnvērtību. Garīgais orgasms šādu tieksmi izslēdz pilnīgi.

Bez nobriedušas mīlestības garīgais orgasms dzimumaktā ir tikpat kā neiespējams, toties to var gūt citā, ar seksu nesaistītā darbībā. Lasītājam jau droši vien ir ienācis prātā, ka ideāli būtu abus orgasmus apvienot, t. i., dzimumakta laikā izbaudīt tos vienlaicīgi. Abpusēji mīloši cilvēki parasti to arī sasniedz. Nevar būt garīgā orgasma bez nobriedušas mīlestības, tas lasītājam kļūva skaidrs, aplūkojot 3. un 4. krāsaino attēlu. Kā redzams, garīgā orgasma centrs lokalizējas smadzeņu struktūrās, kurās programmējas mīlestības jūtas. Ja jūtas šīs struktūras nav iedarbinājušas vai vispār cilvēkam jūtas ir svešs jēdziens (viņā nav ieaudzināts garīgums, vai arī viņš ir sociopāts), nevar būt arī garīgā orgasma (skat. arī 9. - 12. krāsainos attēlus, 37. un 38. zīmējumu). Tāds cilvēks nekad mūžā nepārdzīvos augstākās laimes brīžus. Gatavot cilvēku mīlestības augstākajai pakāpei ir pats galvenais dzimumaudzināšanas mērķis, kurā ietilpst pirmām kārtām labās smadzeņu puslodes vingrināšana (mūzikas, mākslas, dabas skaistuma izpratne, sk. nodaļu par sublimāciju).

Te jāatgādina, ka ne katrs dzimumakts arī mīlošajiem var būt piesātināts ar garīgo orgasmu. Diezgan bieži mīlētāji iztiek tikai ar fizioloģisko orgasmu uz attiecīgu emociju piestrāvota fona (emocionālais + fizioloģiskais orgasms). Tas nav slikti, jo fizioloģiskā un garīgā orgasma summējums ir liela slodze nervu sistēmai. Ja tā bieži atkārtotos, t. i., būtu katra akta laikā, šī sistēma diez vai izturētu, novedot cilvēkus pie slimīgas pārsātinātības, bet jau garīgā līmenī, kas ir vēl bīstamāk par seksuālo pārsātinātību.

Lai teikto ilustrētu, atgriezīsimies vēl pie «Apburtās dvēseles», pie Marka un Asjas. Jauniešus tuvināja kopēja dvēseles vientuļība, bēgšana no pirmā pasaules kara saplosītās dzīves tukšības. Marks tiecas pie Asjas kā strauts preti upei, lai neizsīktu smiltis. Pēc laulības viņi dienām un naktīm palika ieslēgušies guļamistabā, nekur neiziedami un nevienu neielaiddami, dzerdami viens otra elpu, mūžam alkstoši, nepiepildāmi, novārdzināti. Katastrofa uzbruka abiem reizē. Pirmā saprata Asja, ka viss sabrūk, ka radies atbaidošs tukšums, ka tajā pazudusi mīlestība, ka nav vairs nekā. Marks šo tukšumu ieraudzīja Asjas acīs. Naktī viņš turēja skaujās mirušu miesu – miesu bez dvēseles, un viņam kļuva bail. Bezdibenis atvērās arī Markam. Vienaldzība bija tik nomācoša, ka robežojās ar pretīgumu, gandrīz vai naidu. Marks vainoja pats sevi, nosodīja, gribēja noslēpt no Asjas šo sabrukumu, bet viņa visu saprata no pašas pieredzes. Viņi slēpa šo nomāktību viens no otra kā apkauņojošu slimību. Klusēšanas dēļ šī kaite kļuva hroniska, iesakņojās. Marka un Asjas mīlestība tomēr nepalika zem šīm drupām. Viņi izveseļojās, pārvarēja seksuālās pārsātinātības likuma iespaidu. Garīgais tik viegli neizzūd. Bet varēja notikt arī citādi. Šajā gadījumā «nogura» tikai garīgā orgasma iespēja, kurai vajadzēja dot atpūtu.

Par laimi garīgā pārsātinātība ir reta parādība, bet seksuālā tik bieža, ka kļuvusi par tautas nelaimi, jo veicina «brīvā» sekss un līdz ar to seksbuma uzplaukumu, pieradina pie domas, ka riebums pēc dzimumakta ir normāla parādība, rada nodevību mīlestībā, prostitūciju, dzimumdarbības novirzes (perverses) utt., vājinot ģimeni un līdz ar to arī tautu, kas balstās uz sava vienīgā pamata – ģimenes.

Bez garīgā orgasma nevar pastāvēt tautas spēks, kas sakņojas tikai pilnvērtīgā ģimenē. Tīrā veidā (bez fizioloģiskā) šo garīgo un vienojošo orgasmu mīlošie izjūt, ja viņiem ir kopējas intereses un mērķi, kopīgi baudot skaistumu, kopīgi veidojot ģimenes nākotni, turklāt pacēlums (garīgais orgasms) var būt tik liels, ka līdz ar miesīgu savienošanos sākas gan fizioloģiskais, gan afekta orgasms.

Par šādu stāvokli, savās jaunības atmiņās kavēdamies, pastāstīja kāds mans kolēģis – cilvēks no manas «kolekcijas». Te jāpakaidro, ka visu mūžu esmu krājis un pētījis cilvēkus, kas par savu mīļāko skaņdarbu nosauc Čaikovska Sesto simfoniju. Lai kolēģis un lasītājs man piedod, ka esmu mazliet piegludinājis viņa stāstījuma stilu, jo mēs, mediķi, savās savstarpējās sarunās parasti esam visai tieši un robusti.

Biju vēl jauns, kad iemilēju meiteni, protams, jaunāku par sevi. Kad vien bija iespējams, dzīvojām kopā, jo bijām jau kļuvuši vīrs un sieva, bet, ja nācās dzīvot atsevišķi, ļoti skumām viens pēc otra. Pēc šādiem starpbrīžiem mēs pamētām visu un braucām tālu prom no ierastās vietas, jo tas ļoti stiprināja mūsu mīlestību. Reiz nokļuvām Sočos, lai gan parasti mūs vairāk saistīja vidus joslas mierīgais skaistums.

Vēlā nakts stundā pašā jūras krastā zem klajām debesīm slavens orķestris ar vēl slavenāku diriģentu atskaņoja šo Sesto Čaikovska brīnumu. Klausītāju nebija daudz – mūsdienās tikai ļoti nelielai cilvēku daļai ir pietiekami attīstīti un trenēti smadzeņu garīguma centri, kas nepieciešami, lai uztvertu un pārdzīvotu nopietno mūziku. Bez šiem centriem cilvēkam Čaikovskis vai Bēthovens ir tikai gaisa tricīnājums, jo vieta smadzenēs, kur šāda mūzika tiek uztverta, nav attīstīta, izveidota. Tās vienkārši nav, kā, piemēram, Staļinam, kuram, kā pierādīja sekcija, šajā vietā bija cistas. Jā, tukšumi, papildīti ar duļķainu šķidrumu... Cilvēkiem, kas nav spējīgi uztvert dziļi garīgus mākslas darbus, arī garīgais orgasms ir pilnīgi sveša lieta.

Te sarunu biedrs atpapas un pievēršas savam pārdzīvojumam.

Tuvojās pērkona negaiss. Koncertzālei nebija jumta, ja par zāli var nosaukt kolonnām norobežotu telpu. Un tad sākās... Nakts vaidēja, gaviļēja un plosījās līdz instrumentu skaņām orķestrī. Koncertzāles melno debess vāku vīrs mums šķaidīja zibens šautras. Mūzika reizēm saplūda ar trakojošās jūras krākšanu un pērkona grāvieniem, bet tas nemaz netraucēja, bet papildināja viens otru. Tāda jau ir šī simfonija. Pati daba piedalījās tās atskaņojumā.

Sēdējām, cieši pieklājušies viens otram. Drebējām. Trīcējām kā stīgas zem mākslinieku pirkstiem. Mēs bijām līdzradītāji. Salkojām, dzīvojām, cēlāmies pretī pamazām rīmstošajiem padebešiem, nemaz nejutot, ka tie uz mūsu sēdekļiem atstājuši mitruma pēdas. Tādā bezsvara stāvoklī arī izgājām no zāles. Mums nevajadzēja sarunāties, zinājām, ka abi izjutām vienu un to pašu. Vārdi parasti ir

lieki – klusējot mēs netraucējām sarunāties dvēselēm. (Īsti mīloši cilvēki ar balsu palīdzību sarunājas reti, viņi ir intīmi, dvēseliski vienoti. – J. Z.)

Klusējot pagriezāties pret jūru, kas mūs pievilka ar neizprotamu spēku. Tāpat kā mūzikā vilnis ciniņās ar vilni, skaldīdami viens pret otru savu muguru baltās vērpētes, lai pēc tam apvienojušies uzbruktu krastam, plosītu to ar velnišķu spēku, bet pāri visam kā simfonijas valsis 5/4 taktismērā klājās jau no mākoņiem atbrīvoties paspējušās debesis ar savu mieru un, kā mums likās, ar mūsu mīlestību...

«Es gribu no tevis bērnu...» – klusi teica meitene. Viņas vārdi bija pēdējais piliens, pirms trauks sāka plūst pāri. Abi jutām, ka šoreiz, atšķirībā no tām reizēm, kad tuvības bauda plūst «no apakšas uz augšu», mūsu saplūsme iet pretējo ceļu. Viņa ievaidējās, it kā pagābdama manās rokās...

Divas dienas trakoja jūra un divas dienas mēs neizgājām no sava mitekļa. Šajā neapraķstāmajā laimes ekstāzē tapa mūsu bērns. Tik skaistu es savu sievu nekad vēl nebiju redzējis un neko tamlīdzīgu izjutis. Vēl tad, kad jūra pierīma, tālumā saplūstot ar debesīm, mēs, šūpodamies līganajos viļņos, klausījāmies, kā sirdī skan lidojuma melodija. Visu ķermeni, atkal plūstot no augšas uz leju, pārņēma reibinošais bezsvara stāvoklis, aicinādams uz tuvību tepat saules apmirdzētājā jūrā...

Uz manu repliku, ka tas ir garīgais orgasms, apvienots ar daudzkārtējiem fizioloģiskajiem orgasmiem, kolēģis atbildēja:

Kad esam gultā, mums nav prātā nekāda klasifikācija. Tad esam kā tīri, neskarti, nupat no olas izšķīlušies putnēni, kas pasauli ierauga pirmo reizi. Līdzīgi saulei, kas žāvē to mitrās spalviņas, mūsos ieplūst spēks, kas varenāks par mums pašiem, pilns noslēpuma un brīnumu nesošs. Un mēs, atslēgušies no visa racionālā, uzņemam šo spēku sevī kā svētumu, kā dabas dāvanu, nekad nezinādami un neprātodami, ko nesīs nākamais mirklis. Protams, tā ir vienīgi tad, ja tas nav tikai kails sekss. Jo, kā saka Zigmuds Skujiņš, lai nodarbotos ar to, ko dažkārt mēdz dēvēt par mīlestību, pēdējā nemaz nav vajadzīga.

Jāpiekrīt. Ir arī tā. Taču šoreiz tomēr klasificēsim un novērtēsim garīgā un fizioloģiskā orgasma saistību. Garīgais vienmēr ir krietni ilgāks par fizioloģisko, var ilgt pat vairākas dienas un izraisīt neskaitāmu, ārkārtīgi spēcīgu fizioloģisko orgasmu sēriju ar miesisko savienošanos vai pat bez tās. Šāds stāvoklis jāatšķir no jau apraķstītajām seksuālajām vai erotiskajām lēkmēm, pēc kurām iedarbojas pārsātinātības likums. Pēc garīgās kulminācijas, saistībā ar fizioloģisko orgasmu sēriju, pārsātinātība neiestājas, mīlošie nešķiras, bet savienojas vēl ciešāk. Zēl, ka pašreizējā sabiedrībā dzimumsakari sākas pavisam citādi un degradē cilvēku tuvības mirdzumu.

Var novērot gadījumus, kad garīgais orgasms neizraisa fizioloģiskos orgasmus. Šādi cilvēki bauda tikai garīgo tuvību. Viņiem ir tikai savstarpēja garīga tieksme bez seksuālās. Šādu orgasmu parasti izjūt sievietes ar iedzīmtu dzimumvēsumu, bet attīstītu garīguma centru. Viņas ir spējīgas tikai uz platonisku mīlestību. Dzimumakts viņām nav pretīgs tikai tad, ja ir saņēmušas pareizu dzimumaudzināšanu, augstu vērtē mīlestību un tuvības laikā ar vīrieti, izjūtot garīgo orgasmu, fizisko saplūsmi uztver kā svētuma brīdi.

Ja dzimumvēsumam ir citi cēloņi, garīgais orgasms var inducēt fizioloģisko, t. i., izārstēt sievieti no anorgasmijas un iegūtā dzimumvēsuma. Tas vienmēr jāpatur prātā vīrietim, kurš nolēmis ar seksterapijas palīdzību «uzziedināt» mīļotajā snaudošo kaisli. Jāsāk ar garīgo orgasmu, taču tas nav seksta tehnikas, pat ne augstas kultūras jautājums un nepakļaujas nekādām terapijas metodēm. Rezonansi mīļotajā var izraisīt vienīgi mīlestība garīgās intimitātes līmenī, bet šo jūtu vīrietim parasti ir maz un tās nemēdz izvirzīties priekšplānā. Ar parastās seksterapijas metožu pielietojumu var panākt arī nevēlamu efektu (par seksterapiju vai partnerterapiju plašāk J. Zāliša grāmatā «Laulības dzīves erotizācija»). Šādos gadījumos vislabāk meklēt ārsta palīdzību. Ļoti uzmanīgi, izmantojot mūzikas terapiju u. c. metodes, garīgajam orgasmam var rosināt tikai pieredzējis psihoterapeits. Turpmākais būtu pašu mīlošo ziņā.

Garīgais orgasms vienmēr pacilājoši satrauc arī seksuāli pilnīgi normālu sievieti, padarot to ļoti uzticīgu, jo daudz ir vīriešu, kuri apguvuši seksta tehniku fizioloģiskā orgasma izraisīšanai, bet ļoti maz ir tādu, kuri spējīgi pacelties līdz garīgajam orgasmam. Līdz briedumam garīgais un emocionālais orgasms, sevišķi zēniem, ir reta parādība. Iestājas pārsātinātība, kas pāri šķir. Tas nenotiek tikai pie nekīnga, kad nerodas pilnīgas iegūšanas sajūta.

Vīriešiem garīgo orgasmu veicina sievietes vēlēšanās dzimumaktā iegūt grūtniecību. Par to jau rakstīts grāmatas pirmajās nodaļās, atgādinot, ka pat savai sievai visuzticīgākais vīrietis nevar atteikt tuvību citai sievietei, ja šī cita sieviete no viņa vēlas bērnu. Arī laulātie spilgti atceras šo dzimumaktu, aizmirstot citus, kuriem nav bijis šīs dzīvības radīšanas mērķis.

Garīgais orgasms var rasties ne tikai savstarpējās vīrieša un sievietes attiecībās, bet arī pavisam no tām tālā pārdzīvojumā, piemēram, lūgšanas laikā baznīcā, klausoties saturīgu mūziku koncertzālē, lasot dzeju, vērojot dabas skaistumu, veicot kādu altruistisku labdarību utt. Vienīgais nosacījums – jābūt attīstītam smadzeņu centram, kurā programmējas garīgums, bet šo centru attīsta un veido bērnu piesaistīšana lūgšanai un nopietnajai mūzikai, dzejai, mākslai, dabas skaistumam, labestībai un daudz kam citam, kas modina cilvēkā garīgumu. Tā ir mūsu snaudošās smadzeņu labās puslodes pamodināšana. Psihoterapijā to panāk transā.

Garīguma ieaudzināšana ir ļoti nozīmīga dzimumaudzināšanas sastāvdaļa. Veidojot garīgi bagātu un harmonisku personību, tā dod iespēju izbaudīt garīgo orgasmu sasaistē ar fizioloģisko un pat regulēt pēdējo. Mēs, psihoterapeiti, plaši izmantojam šo iespēju (ar garīgo inducējot fizioloģisko) ģimenes ārstēšanā. Ja garīgais orgasms ar saviem impulsiem nav dziļi ieplūdis fizioloģiskajā telpā, pēdējais var

palikt neapzināts. Augstākais garīgais baudījums to ir aizēnojis, bet tas nenozīmē, ka fizioloģiskais orgasms nav noticis tur, kur miesiska savienošana iespējama tikai iztēlē. Ar mērķtiecīgu sugestiju hipnozē sievietes psihe tiek attiecīgi sagatavota un, ja vīrs sievas atvērtībai ies pretī ar mīlestību, vienlaikus atceroties arī psihoterapeita padomus, būs panākts jau ļoti daudz. Diemžēl lielākā daļa mūsu vīriešu nav sagatavoti apmierināt pat sievietes fizioloģiskās vēlmes, par pacelšanos līdz tās garīgajai pasaulei pat nerunājot. Ne velti rakstnieks atgādina:

«Garīgajā, un fiziskajā mīlestībā ikviens vīrietis – gan naivs, gan rutinēts – domā tikai par sevi un nekad nedomā par sievieti. Vīrieši negrib saprast, ka sieviete dzīvo savu, ārpus viņiem esošu dzīvi. Mīla ir tieši tas pārbaudījums, kas viņiem spētu to iemācīt, un tiešām arī iemāca nedaudzajiem, kas spēj to aptvert, bet arī tad parasti tikai par ļaunu viņiem pašiem un tām sievietēm, kuras viņi mīl, jo šī atziņa nāk pārāk vēlu. Gadsimtiem ilgi cilvēki naivi brīnās un sēro par mūžīgo dvēseles vientulību, kuru aptver tikai pēc rūgtas pieredzes mīlestībā. Maldinošais sapnis par divu siržu saplūšanu ir cilvēku mūžsenā kļūda. Mīlēt taču nozīmē mīlēt otru». – (Romēns Rolāns, «Apburtā dvēsele»)

Lai gan otru nevar mīlēt tas, kurš nav iemācīts mīlēt arī sevi – nebūs pārneses.

Maldinošs sapnis un mūžsenā kļūda tā ir tikai tiem, kas, nespēdami pacelties pāri savam egoismam (egoisms nav sevis mīlēšana!), neko vairāk par fizioloģisko orgasmu (afektētu vai bez tā, atkarībā no kaisles gradācijas un temperamenta) nav sasnieguši un pat nevēlas sasniegt, kuri, tāpat kā doktors Vilārs, uz sievietes pārmetumu – «Jūs domājat tikai par sevi!» – var ciniski atbildēt: – «Mīlā ikviens domā tikai par sevi!» – Visskaistākais ir «mīlēt otru». Kas to nespēj, tas arī otrā nekad neieraudzīs pats sevi.

Garīgo orgasmu pazīst gandrīz ikviens radošā darba pārstāvis. To izraisa pats radošais process. Mīlēt un radīt – tie ir ļoti tuvi jēdzieni. Rainis saka:

*Mīla grib uzcelt,
Ne nostu plēst.
Mīla grib radīt,
Ne slāpes dzēst!*

Radišanas svētlaimes brīdī impulsu sērija nonāk tajās pašās smadzeņu struktūrās, kas atbild par garīgo intimitāti, darbojas tie paši PEA un endorfini, ritmiski prevalējot gan vienam, gan otram. Šī brīža nozīmību, kad cilvēks ir «visvairāk cilvēks», raksturojis Antuāns de Sent-Ekziperī stāstā «Kara lidotājs». Dominikānietis, ceļos nometies, lūdz Dievu, Pastērs, elpu aizmūrējis, noliecies pār savu mikroskopu, Sezāns klusi stāv savas gleznas priekšā. Šajā brīdī viņu gara pasaule ir piesātināta, tā kulminē. Atcerēsimies to, kad runāsim par sublimāciju.

Ja nebūtu emocionāli piesātināta garīgā orgasma, iespējams, nebūtu arī lielu, ievērojamu darbu mākslā un zinātnē. Talanta realizēšanās ceļā garīgais orgasms palīdz atraisīties radošajai spriedzei. Ja nebūtu iespējams no tās atbrīvoties, iestātos pārsātinātība, cilvēks apnikumā un riebumā novērstos no šava darba. Te vērojama mums jau pazīstamā likumsakarība. Pēteris Čaikovskis tā milēja mūziku, ka šī mīla viņam visu mūžu atsvēra sievieti un viņš palika neprecējies, dodot iespēju šķauļiem pierakstīt viņam homoseksuālismu. Nepamatoti, protams. Čaikovska lielā mīlestība bija un līdz mūža galam palika tikai mūzika. Bez tās nebūtu viņa lielisko darbu, nebūtu arī Sestās simfonijas. Šo supersublimāciju Freids nosauktu par patoloģiju.

Arī šo rindu autors ar psihoterapijas paņēmieniem ir supersublimējis vairākus ievērojamus radošā darba darītājus, kuri bez šīs sublimācijas varbūt nebūtu radījuši vērtības, kas vairo latviešu tautas gara bagātības.

Tāpat kā kustība ir matērijas forma, tā mīlestība ir dzīvības forma. Tā ir cilvēciskuma mērs.

Afekta (emociju) orgasms (III)

Viņa taču milēja Filipu. Milēja liesmas, kas viņu dedzina. Rit jau iemilēs savu kaunu un rupjos apvainojumus. Anete pietvika kaunā, to atzīdama – arī šārīta dumpī pret Filipu slēpās zināma daļa saldkaisles.

Romēns Rolāns, «Apburtā dvēsele»

Pēc nozīmes afekta orgasms ir zemāka līmeņa, seklāks nekā garīgais orgasms, toties spilgtāks. Ja garīgo orgasmu var salīdzināt ar briljanta mirdzumu, afektorgasmu varētu pielīdzināt stikla lauskas spīdēšanai saulē, bet pēdējā reizēm žilbina vairāk nekā dārgakmeņa mirdzums. Kad žilbinošais stars ir nozudis, atklājas stikla lētums, bet cilvēku attiecībās iestājas pārsātinātības mieles. Pēc afektorgasmas, atšķirībā no garīgā orgasma, darbojas bioloģiskais pārsātinātības likums. Afektorgasmā galvenā loma ir instinkta emocijām limbiskajā sistēmā, kuras var pašinducēties (iedarboties pašas no sevis) bez signāla no apakšas (no hipotalāma). Cilvēks pārdzīvo afektorgasmu tūrā veidā kā ekstāzi, piemēram, kā spēlmanis azartspēlē, skatītājs sporta sacensībās, diskotēzāles apmeklētājs, aurojošais pusaudzis popmūzikas koncertā utt.

Afektorgasmu pastiprina nikotīns, alkohols un citas narkotikas, kas garīgo dzēš pilnībā. Afektorgasmas pamatā ir PEA – narkotikām tuva viela, bet bez narkotiku kaitīgās ietekmes. Garīgā orgasmas pamatā ir endorfini, arī tie pēc formulas ir tuvi narkotikām, tomēr tie ir PEA antagonisti. Alkohols, smēķēšana, spēcīgas narkotikas paralizē endorfinu rašanās vietu.

«Tīra» afektorgasma nav. Tiklīdz radies, tas no savas «tilpnes» (limbiskās sistēmas) atgriezeniski virza impulsus «uz leju» un iedarbina kādu no centriem hipotalāmā (starpšmadzenēs). Izņemot fizioloģiskā orgasma centru, tie var būt, piemēram, agresijas centrs vai pakļāvības libido centrs, bet īstenībā tie ir fizioloģiskā orgasma sastāvdaļas. Viss atkarīgs no tā, cik dziļi un kādā daudzumā ar saviem impulsiem afektorgasms «iebruks» fizioloģiskā orgasma «telpā» (sk. 10. krāsaino attēlu). Ja iedarbība būs neliela un maiga, cilvēks izjutīs slēptu, neapzinātu orgasmu. Ja impulsu straume un PEA daudzums palielinās, orgasms jau būs izjūtams dzimumorgānu rajonā – tas kļūs apzināts. Var būt variācijas. Ja ekstāze izraisījusi tikai agresiju – būs slēptais sadisms, ja kombinācijā iesaistās arī fizioloģiskā orgasma centrs – būs atklātais, apzinātais sadisms. Pēdējā variantā veidosies kombinācija – afektorgasms + fizioloģiskais. Sagraizīti sēdekļi tramvajos un aprakstītas sienas arī ir šīs kombinācijas sekas. Šādām kombinācijām var būt visdažādākais raksturs, tā būtībā ir sakropļota ziedēšana. Minēšu piemēru. Man nācās novērot sievieti, kas afektēta seksuāla pārdzīvojuma dēļ pakļāva sevi dzīvības briesmām.

Nācu garām Leņina piemineklim. Pēkšņi manu uzmanību piesaistīja sieviete, kas šajā vietā, kur intensīva transporta kustība, pārskrējusi ielu, turēdamās pie apaļā afišu staba, baudīja saldkaires brīdi. To varēja noteikt pēc viņas sejas izteiksmes, kas līdzinājās manu dzimumvēso pacientu sejām, kad hipnozē tiek panākts seksuālais apmierinājums.

Nodomāju, ka sieviete iemīlējusies vadoņa tēlā (pigmalionisms). Varbūt neapzināti, reflektori un daļēji tā arī bija noticis, bet izrādījās, ka tas nebija galvenais. Biju jau sastapies ar šādiem fetišisma gadījumiem. Cilvēkus ietekmēja pārmērīgā totalitārisma laika propaganda, viņi nonāca līdz neapzinātam kombinētam orgasmam, raugoties vadoņu skulptūrās vai portretos.

Šoreiz biju kļūdījies. Sieviete atnāca pie mums uz klubu «Panačeja», lai atbrīvotos no neirotiskās rīcības. Viņa kādreiz minētajā vietā nejauši bija pārgājusi ielu pie sarkanās gaismas. Pēkšņi blakus, bremzēm kaucot, nobremzējusi mašīna. Sieviete, pārskrējusi ielai, gandrīz saļimusi pie afišu staba. Tad sācies orgasms, ļoti spēcīgs un, kā viņa teica, «višu viņas būtību aptverošs». Radusies vēlēšanās visu atkārtot. To viņa sākusī darīt vairākas reizes nedēļā, neskatoties uz risku pakļūt zem mašīnu riteņiem. Beidzot sieviete sameklēja mani, lai atbrīvoto no bīstamā ieraduma.

Šeit bija baiļu izraisīts afekta orgasms. Apskatām tā anatomiju (sk. 10. krāsaino attēlu), ieraugām, ka tam nav nekādas saistības ar garīgu un jūtu centriem, bet ar zemākajos «stāvos» esošajiem emociju centriem, šajā gadījumā bailēm. Atkal kombinācija – afektorgasms + fizioloģiskais. Starp citu, to var pielietot fobiju terapijā.

Cits gadījums. Meitene stāsta:

Mēs pastaigājāties divatā. Es un mans draugs. Maniju, ka viņš pievērs uzmanību maniem labi koptajiem, garajiem nagiem. – «Ar tādiem labi ieciesties partnera mugurā...» viņš gandrīz sapņaini teica. Tas paātrināja mūsu dzimumdzīves sākumu, jo arī es vēlējos laist darbā savus nagus, bet ar iepriekšējiem partneriem kautrējos. Kas tā bija par baudu, kad es plosīju viņa muguru, ar lūpām sūkdama asinis no ievainojumiem (vampirisms). Viņš gaudoja aiz baidas (mazoģisms). Arī man bija tikpat labi, bet kliegt nevarēju, jo mute bija aizņemta. Žēl, ka nācās šķirties, jo mūs izsekoja viņa sieva, kurai pēc tam seksologs bija pastāstījis par vīra vajadzībām. Pēc viņa neko tamlīdzīgu neesmu izbaudījusi, jo sastapt vīrieti ar šādu vajadzību vairs nav izdevies. Vairāk gadās virieši, kas paši vēlas būt varmācīgi, bet tas man ir ļoti nepatīkami.

Runājot par antiģimenēm, kuras mīlestības vietā vieno naidis, jau konstatējām, ka viņu dzimumdzīve ir daudz «vētraināka» nekā normālās ģimenēs. Dusmu lēkme izraisa afektorgasmu, kas, summējoties ar fizioloģisko (III + I), ir daudz spilgtāks nekā fizioloģiskais orgasms viens pats.

Kas īsti ir afektorgasms? Latīņu vārds *afectus* (par tā sinonīmu varētu būt arī vārds «kaisle») apzīmē neiropsihisku uzbudinājumu, pār kuru zudusi prāta kontrole, t. i., uz laiku paralizējas garozas (sevišķi pieres daivu) aiztures procesi, ļaujot brīvi izpausties instinkta emocijām (sk. 10. krāsaino attēlu). Afektorgasma galējība ir maniaka izdarības.

Afektorgasms tīrā veidā, kā jau pieminējām, redzams deju zālē, kurā skan tikai ritmiska mūzika gandrīz bez melodijas, ritmiski mirgo gaisma... bez satura... bez jūtām... bez garīguma... Jūtas varētu izraisīt valsis vai tango, kurus no diskotēkām padzinusi tīrā afektmūzika. Šīs mūzikas ritmā kustoties, pusaudzī vispirms pārdzīvo afektorgasmu, visbiežāk bez saistības ar apzinātu fizioloģisko orgasmu. Tāpat kā garīgais orgasms inducē fizioloģisko, arī afektorgasms panāk to pašu. Šādās reizēs vispārējā ekstāze diezgan bieži izraisa apzinātu dzimumtieksmi un tās izlādēšanos spilgtā kombinētā orgasmā. Par laimi diskozālē daļa jauniešu izbauda tikai afektorgasmu tīrā veidā bez fizioloģiskā orgasma indukcijas. Ja izlādēšanās notiek, kombinējoties afektorgasmam ar fizioloģisko (III + I), pilnīgi un uz visu mūžu var izpalikt virzība uz augšu, uz garīgo orgasmu (II), kurš iespējams tikai jūtu vai garīgajā briedumā. Ar kombināciju III + I ceļš uz briedumu tiek pārtraukts, un nekad nebūs iespējama augstākā kombinācija I + II + III. Bīstamību diskozālē vai popkoncertā rada seksualitātes agresīvās puses uzbudināšana, bet nenovešana līdz izlādei, kas bieži izraisa kautiņus, demolēšanu un citas izdarības.

Afektorgasmu izjūt visi slēptie (latentie) sadisti (dusmu lēkmes, kauslības u. c. faktoru izraisītā bauda), slēptie homoseksuālisti (3. un 4. pakāpe pēc Kinsī skalas) ar noslieci uz draugu sievām un prostitutām (satikšanās ar sava dzimuma pārstāvi vienā vaginā, kā tautā saka, «cau-

rumšvāģeri»), vērojot, piemēram, sava dzimuma kultūristus, futbolu, hokeju, boksu u. c., vai arī esot kādā citā neseksuālā saskarē ar sava dzimuma pārstāvi. Slēptais ekshibicionists izjūt kombinēto afektorgasmu, atkailināts pozējot māksliniekam, demonstrējot striptīzu. Slēptais vuaierists bauda kombinēto afektorgasmu, skatoties erotiskas vai pornofilmas utt.

Afektorgasmu kopā ar skaidri izjūtamu fizioloģisko orgasmu izjūt atklātie sadisti, t. i., apzinātie sadisti, homoseksuālisti (5. un 6. pakāpe pēc Kinsi skalas), atklātie ekshibicionisti.

Zemākās pakāpes reliģijās, kā, piemēram, šamanisms, sekta, masveidā var novērot afektorgasmu. Diemžēl modernizētajās Rietumu baznīcās arī aizvien biežāks kļūst afektorgasms. Vai tas nenozīmē soli atpakaļ reliģijas attīstībā? Ja garīgais orgasms noved pie novirzēm dzimumuzvedībā (vismaz autoram nav nācies to novērot), afektorgasms var orientēt cilvēku uz seksuālajām novirzēm. Piemēram, sievietē, kura riskēja tikt sabraukta, bija pieskaitāma mazohīsmam ar pigmalionisma piekrāsu. Piemērā ar sievieti vampīru vērojams sadomazohīsmis.

Afektorgasma raksturu nosaka komponenti I + II. Taču šo saistību savukārt nosaka cilvēka personība, garīgais briedums un kritiskās robežas sasniegšana mīlestībā. Bez visa tā afektorgasms būs un paliks sīks un piezemēts emociju izvirdums ar stikla lauskas spīdumu.

Citādāk tas ir, ja cilvēks izjūt afektorgasmu, baudot nopietnu mākslas darbu. Par normālu afektorgasmu varētu dēvēt emocionālo orgasmu, kuru izraisa ar primārām emocijām apaugusi dzimumtieksme (3. dzimumakta tips). Prevalē PEA, bet par vēlami normālu vai vēlamu emocionālo orgasmu varētu uzskatīt afektorgasmu, kad signāli nāk «no augšas» – no garīguma vai jūtu centriem. Šajā gadījumā būtu izslēgta arī seksuālās pārsātinātības likuma iedarbība. Sakāpinātie endorfīni tad būtu tādā daudzumā, ka zaudētu bremzējošo iespaidu – kvantitātes izaugšana pārtaptu citā kvalitātē. Varbūt notiek arī pretējais – PEA cenšas samazināt pāruzbudinājumu, kas nāk no pārmērīgā endorfīna daudzuma, tāpēc PEA paši pieaug, lai glābtu cilvēku no šīs nervu spriedzes. Emocionālais orgasms notikušo nolīdzina un nomierina. Daudzkārt tas noved pie kompleksā orgasma. Pagaidām tās ir ticamas hipotēzes, bet to izpēte turpinās.

Tīrā veidā emocionālais orgasms mēdz būt diezgan bieži, tikai šo emociju ekstāzi ar erotismu nesaista, tai nav seksuālās nokrāsas, lai gan tā vienmēr ir saistīta ar kādu mīlestību, varbūt tikai zemapiņā izstumtu un it kā ar dzimumu nesaistītu.

Kompleksais orgasms (I + II + III)

Brīnišķi, nevaldāmi mirdzēdama, viņa paša saule lēca viņa gurnu dziļumos un staroja gaismu cauri visiem locekļiem tā, ka pat viņa seja neviļus iemirdzējās.

Viņš atraisīja līnu tunikas saites un novilkta viņai šo tērpu un ieraudzīja viņas zeltainbaltās krūtis mirdzam. Viņš pieskārs tām un juta, kā izkūst viņa dzīve.

D. H. Lorens, «Vīrs, kurš reiz mira»

Droši vien lasītājam radies pamatots jautājums – vai gan nebūtu labāk, ja visus trīs orgasmus (afekta-emociju, fizioloģisko un garīgo) varētu pārdzīvot vienlaikus? Pret šādu domu nav ko iebilst. Orgasmu komplekss intīmajās attiecībās ir sastopams. Tā ir dziļas abpusējas pilnbrieda mīlestības, spēcīgas emocionalitātes, kvēla temperamenta un kaislīgu raksturu dabiska izpausme.

Pamats, no kā izaug impulsu plūsma, kas kā saule apgaismo visas cilvēka personības šķautnes un intīmo attiecību daudzveidību, aizvadot to līdz augstākajai virsotnei, ir jūtu dziļums un dvēseles bagātība. Tā ir pati pilnbrieda mīlestība, tās īstums un lielums. Cita pamata nav. Tā apspīd visu, fizioloģiskajam piešķir dvēseliskumu un afektam nevis stikla lauskas, bet dārgakmeņa mirdzumu. Šis cilvēku visintīmākais brīdis vai šo brīžu plūdums nav vairs kaut kādu komponentu kombinācija, bet kļūst organisks un vienots kā plaša, varena straume, kas apskalo visu cilvēka būtību. Tā ir intimitāte.

Augstu un cildenu jūtu piemērs ir mūsu tautas lielo dzejnieku Raiņa un Aspazijas mīlestība. Par to runā Raiņa un Aspazijas vēstules. Uzticēdamās savai tautai, Aspazija nodevusi tai savas intīmās dzīves slēptākās lappuses. Pieskarsimies tām ar dziļu cieņu un pietāti.

Kādā no vēstulēm Rainis, atcerēdamies intīmo brīdi un asins lāsi uz mīļotās krūtīm, ar dziļu maigumu nožēlo, ka nodarījis viņai sāpes. Gan vēstules teksts, gan tās zemteksts stāsta par brāzmainu jūtu uzbangojumu, par saldkaisles neatvairāmo valdzinājumu un divu mīlestībā skanošu dvēseļu plašumu. Vēstule ir nozīmīga, jo tā atspoguļo nevis divus dzižus dzejniekus, bet vīrieti un sievieti, kvēlus savās jūtās, bet vienkāršus un cilvēciskus kā pati daba.

Aplūkosim parastāku piemēru no mūsu ikdienas dzīves. Pacientei K., kura vērsās pēc palīdzības sakarā ar dzimumvēsumu, izdevās atrast erogēnās zonas. Iesakot dzimumakta pozas, kurās erogēnās zonas tiek kairinātas, un pielietojot citas seksterapijas metodes, izdevās novest sievieti pie fizioloģiskā orgasma izjūtām. Bet sieviete nāca un nāca pie ārsta, jo aizvien vēl uzskatīja sevi par «nepilnvērtīgu» dzimumdzīvē. Turpmākā šīs ģimenes izpētē izdevās noskaidrot, ka sieva mīlestībā ir psiholoģiski socializējusies «meitas» lomā, bet vīrs psiholoģiski pārstāvēja pasīvi pakļauto «dēla» tipu – tātad psiholoģiskā nesaderība un līdz ar to arī barjera seksuālajām attiecībām. Mēs šādās reizēs,

lai gan tas ir ļoti grūts uzdevums, pielietojam psihoterapiju, visu tās gammu, sākot ar psihodinamisko un beidzot ar transoloģisko (pēc M. Ēriksona). Ja cilvēks ir socializējies bērnībā, iegūtās īpašības var ātri pārveidot vienīgi hipnozē (protams, ja pacients to vēlas), citus psihoterapijas veidus atstājot uz vēlāku laiku – jāglābj taču ģimene.

Konkrētajā gadījumā visvieglāk izdevās pārorientēt vīra psiholoģisko lomu (biežāk to izdodas izdarīt ar sievieti). Abu mīlestības jūtas tika ievirzītas pareizā gultnē. Intīmajās attiecībās viņi sāka izjust kombināciju afektorgasms + fizioloģiskais orgasms. Nu jau pilnvērtīgs apmierinājums bija gandrīz vai sasniegts. Tālāk viss turpinājās pats no sevis. Pareizi ievirzīta, brieda īsta mīlestība ar dziļām jūtām, kuras, kā jau zinām, ļauj cilvēkam sasniegt garīgo orgasmu. Aptaaujājot pacientus pēc gada, prognoze apstiprinājās. K. paziņoja, ka galveno panākuši viņi paši. Pat nedomāju iebilst, jo viens no psihoterapijas pamatlukumiem ir ļaut cilvēkam būt pārliecinātam, ka viņš pats ar visu ticis galā. Intīmajos brīžos šis pāris baudīja to pašu, ko tie divi, kuriem ierosmi bija devusi Čaikovska Sestā simfonija. Tam komplekso orgasmu (I + II + III) katalizēja pavisam citi, arī ar garīgumu saistīti faktori, kas laikam nebūtu iedarbojušies, ja «tilpni» nebūtu izbrīvējušas mīlestības jūtas.

– «Es ziedu, es esmu uzplaukusi», – sacīja K. To jau varēja redzēt – sievieti, vienalga kādā vecumā, skaistu un neatvairāmu padara mīlestība. Jau Z. Freids atzīmēja, ka mīloša sieviete vienmēr piesaista vairāku vīriešu uzmanību un pat pielūgsmi. Uz ziedošu liepu traucas ne viena vien bite – tas laikam ir viens no augstākajiem dabas likumiem. Atliek vienīgi sievietei novēlēt ziedēt pēc iespējas košāk un vilinošāk. Kad atnāk mīlestība, sievietei nav jācenšas patikt, jo katrā viņas kustībā, katrā žestā ir vajadzīgā erotisma deva (relišers). To vīrietis vienmēr pamana.

Atklāšu vēl vienu noslēpumu. Ja, ārstējot vēsu, vientuļu sievieti, gadījums šķiet pavisam bezcerīgs, jāļauj viņai nevainīgi «iemīlēties» sevī, savā ārstā (transference). Jau pēc īsa brīža sievietei ir bagātīga izvēle, jo pielūdzēju netrūkst, bet pieķeršanās psihoterapeitam ļauj viņai neklūdīgi celt mīlas dominantu vispiemērotākajā pielūdzējā no daudzajiem. Psihoterapeitam tikai vēlāk jāprot šo transferenci pārnest uz īsto partneri. Varbūt tāpēc hipnozei ir tik daudz ienaidnieku, jo šīs sievietes pieķeršanos dakterim reti kad slēpj, pakļaujot sevi piesaistīto vīriešu greizsirdībai.

Vēlāk arī sievietē veidojas noliedzoša attieksme pret savu aizraušanos, t. i., transferenci. Ticiet man, ka nemaz nav viegli «baudīt» šādu pieķeršanos. Mazliet atkāpjoties no tēmas, pateikšu, ka, ārstējot slimību, psihoterapeitam ir jāuzņemas arī pacienta kaite. Man nācās ārstēt kādu ārstu hipnologu, kurš, ārstēdams bērniem enuēzi, pats bija sācis slapināt gultā. Ja nu labs ģimenes galva, «uzziedinot» kādu sie-

vieta, iemīlas pats? Ja šajā ģimenē ir bērni? Lai lasītājs pats rod atbildi. Mans uzdevums bija parādīt, kā cilvēks zied un ko viņam dod šī cilvēciskā ziedēšana.

Nodaļas nobeigumā vēlreiz par ziedēšanu. D. H. Lorens savu visaugstāko dziesmu mīlestībai paudis stāstā «Vīrs, kurš reiz mira». Stāsta galvenais varonis ir Kristus, kas, vēl dzīvs būdams noņemts no krusta, vēsajā kapā atguvis samaņu, aizkļuvis pie kāda zemnieka, sadziedējis savas brūces un nepazīstams un vientuļš dodas pasaulē. Viņš nonāk pie kāda Izīdas tempļa jūras krastā un sastop tikpat vientuļu sievieti, šī tempļa priesterieni, kuras «klēpja puķe bija auksta kā pumurs salnas ēnā» un kura dzīvo tikai dievieteī. Tāpat kā Izīda gaida mirušo Ozirisu, jaunā priesteriene gaida, kā viņai pareģojis sirms filozofs, otrreiz dzimušo. Satikusi vīru, kurš reiz mira, ieraudzījusi rētas uz viņa rokām un kājām, Izīdas priesteriene saprot, ka viņš ir no ēnu valsts augšāmcēlies Oziriss, ka viņš ir gaidītais otrreiz dzimušais.

Kā lotospuķe no tumsas dzelmes paceļas viņas sievietība, atvēr-dama savas zeltainās dzīles. Ar filigrānu smalkumu Lorens tēlo, kā vīrā, kurš reiz mira, mostas vīrietis, kā tikko dzimušas, tikko jaušamas trīsas pārtop par šalcošu straumi, kā vēlme līdzīgi sāpēm izšaujas caur viņu, kā, nevaldāmi mirdzēdama, viņa paša saule uzlec gurnu dziļumos un staro gaismu caur visiem locekļiem. Tempļa smaržīgajā tumsā, ekstatiska un mazliet mistiska pacēluma nests, ar dziļu, cilvēcisku siltumu un starojošām dzīvības alkām pienāk viņu intīmais brīdis. Lorensam pārmet kristietības noliegumu, kristietībai mesto izaicinājumu. Domāju, ka rakstnieka protests vērsts nevis pret kristietību, bet pret tā laika angļu sabiedrības puritānismu un ortodoksālās baznīcas liekulīgo morāli. Lorensam mīlestības tēlojums ir tik delikāts, ka tas nespēj apvainot pat Dieva dēlu. Atvēries mīlestībai un sajutis, kā tajā izkūst viņa dzīve, Kristus saka – «Tēvs! Kāpēc tu man to slēpi?»

Mīlestība, šī cilvēka vismaigākā ziedēšana, ir Dieva dāvana, svētums. Un ne tikai tās visaugstākais – garīgais aspekts. Lorensa erotisms ir dabiskuma piepildīts, piesātināts, cilvēciskuma piesauļots. Bez tā nemaz nespētu uzplaukt mīlestības krāšņais zieds. Vai tu to ņemsi vērā, mūsu paaudzes turpinātāj?

Dzimumakts

Dzimumaudzināšanas pretinieki uzskata, ka intīmo jautājumu izskaidrošana laupa šiem jautājumiem dabiskumu, intimitāti, pievilcību utt. Tas, kas nāk «dabiski», t. i., instinktīvi (iedzimti), var būt vienīgi dzīvniecisks. Cilvēks instinktus vienmēr pakļauj prātam, morālei un citām cilvēciskām īpašībām. Cilvēciskums neiedzimst, cilvēciskums vienmēr jāiemāca. Arī dzimumakts – cilvēku mīlestības kulminācija – ir svētāko attiecību radīts saplūsmes moments, un tam jābūt cilvēciskam, kulturālam, cieši saistītam ar cilvēcīgu uzvedību.

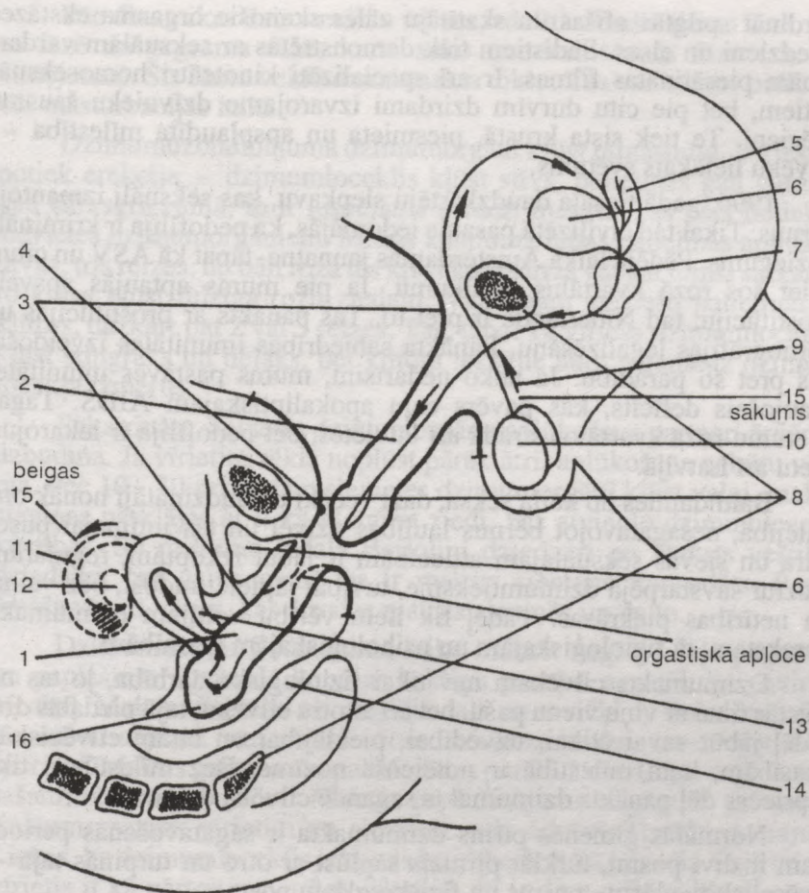
Dzimumaktu sauc arī par kopulāciju, koitusu (*coitus*), kongresu (*cogresus*). Šis akts cilvēka fizioloģijā ir vienīgais, kur normālā gadījumā piedalās pretējā dzimuma personas. Cilvēkiem akts parasti notiek intīmos apstākļos.

Dzimumaktu laboratorijas apstākļos sākuši pētīt amerikāņu zinātnieki, tā dēvētās seksuālās revolūcijas trešā posma pamatlicēji V. Masters un V. Džonsone. Par seksuālās revolūcijas pirmā posma pamatlicēju uzskata Z. Freidu (bet nedrīkstētu aizmirst H. Ellisu u. c.), otrā posmā A. Kinsi. Psihoterapeita ietekmētiem cilvēkiem tika dota iespēja izdarīt dzimumaktu laboratorijā. Visas viņu fizioloģiskās funkcijas un izmaiņas dzimumorgānos reģistrēja speciāla aparatūra. Šajā laikā laboratorijā citu cilvēku nebija.

Vislielāko uzmanību pievērša sievietei, jo, kā zināms, dzimumaktā visvairāk komplikāciju un nevēlamu parādību ir tieši sievietei. Brīvprātīgajām sievietēm, sekojot viņu izjūtām, fizioloģiskajām funkcijām un izmaiņām dzimumorgānos, lika onanēt ar dažādiem priekšmetiem, tika radīta iespēja veikt dzimumaktu ar mākslīgu vīrieti, kura kustības, pozas utt. viņas pašas varēja regulēt (mākslīgā dzimumlocekļa stīvumu, temperatūru u. c.). Tika pētīts arī dzimumakts ar vīrieti, mainot pozas, paņēmienu, dažādu erogēno zonu kairināšanas secību, intensitāti, ritmu u. c. Tuvības brīdī sekoja pārmaiņām dzimumorgānos, sievietes izjūtās un vispārējām izmaiņām organismā.

Diemžēl laboratorijas apstākļos nav iespējams izraisīt mīlestības jūtas, tādēļ arī nonāca pie secinājuma, ka visspēcīgāko orgasmu sniedz masturbācija (onanisms). Tādēļ Rietumos pievērsās galvenokārt dzimumakta un seksa tehnikas pilnveidošanai. Tas radīja tā saucamās seksrevolūcijas galējību – seksbumu vai, kā mēs to nosaucām, apvērsumu, aiz kura sekoja masveidīga pievēršanās pornogrāfijai. Ilustrācijai aplūkosim kaut vai Amsterdamas seksčūlu.

Centra tirdzniecības ielās, kur aizliegta transporta kustība, gandrīz vai uz katra soļa redzami seksveikaliņi, kur piedāvā visneķitrāko pornogrāfiju grāmatu, žurnālu, slaidu, filmu, pat pildspalvu un sērkokaiņu kārbīņu veidā. Te speciālas ierīces un priekšmetus var iegādāties ona-

39. zīmējums. Dzimumakta shēma

1 – dzemdes kakliņš un maksts; 2 – dzimumloceklis; 3 – dzimumlocekļa un maksts forma adaptācijas gadījumā; 4 – klitoris; 5 – sēklas pūslīši; 6 – urīnpūslis; 7 – priekšdziedzeris; 8 – iegurņa kauli; 9 – sēklas vads; 10 – sēklinieks; 11 – olvads; 12 – olnīca; 13 – dzemde; 14 – taisnā zarna; 15 – vīrieša dzimumšūnas ceļš; 16 – dziļā erogēnā zona.

nisti, homoseksuālisti, fetišisti u. c. Uz krāsaino pornožurnālu vākiem attēlota bērnu kopošanās ar pieaugušajiem, arī homoseksuālā. Turpat pārdod arī seksstimulatorus, kas ārkārtīgi kaitīgi veselībai. Rietumos tos nepārdod ne aptiekās, ne pie mediķiem.

Uz rietumiem no pilsētas centra šādu veikaliņu skaits pieaug, piedāvātā prece kļūst vēl neķītrāka. Šie ir tā saucamie «rozā kvartāli». Arvien biežāk sarkanais lukturītis vēstī, ka speciālu salonu skatlogos redzamās puskaillās sievietes pārdod sevi. Sevišķi daudz sarkano spuldžu ir pornogrāfisko sekskinoatētru tuvumā – garāmgājēju ceņšas ie-

kārdināt spilgtās afišas un skatītāju zālēs skanošie orgasma ekstāzes kļiedzieni un elsas. Sadistiem tiek demonstrētas ar seksuālām vardarbībām piesātinātas filmas. Ir arī specializēti kinoteātri homoseksuālistiem, bet pie citu durvīm dzirdami izvarojamo dzīvnieku šausmu brēcieni. Te tiek sista krustā, piesmieta un apspļaudīta mīlestība – cilvēku lielākais svētums.

1996. gadā tiesāja daudzkārtēju slepkavu, kas seksuāli izmantoja bērnus. Tikai tad civilizētā pasaule iedomājās, ka pedofīlija ir krimināls noziegums. Pēdējā laikā Amsterdama jaunatne, tāpat kā ASV un citur, apiet šos rozā kvartālus ar līkumu. Ja pie mums aptaujās apsveic prostitūciju, tad Nīderlandē ir pret to. Tas panākts ar prostitūcijas un pornogrāfijas legalizēšanu. Panākta sabiedrības imunitātes izveidošanās pret šo parādību. Ja neko nedarīsim, mums pastāvēs imunitātes graužošais deficīts, kas pavērs ceļu apokaliptiskajam AIDS. Tagad Rietumu rozā kvartālos strādā arī latvietes, bet pedofīlija ir iekarojusi vietu arī Latvijā.

Baidīdamies no kaila seksa, daži vecāki un audzinātāji nonāk otrā galējībā, nesagatavojot bērnus laulības dzīvei un tās intīmajai pusei. Vīra un sievas seksuālajām attiecībām ir jābūt izkoptām, regulārām, jāuztur savstarpēja dzimumtieksme, tuvībai jāpieiet radoši, bez vainas un netīrības piekrāsas. Tādēļ tik lielu vērību veltījam dzimumakta aprakstam, tā fizioloģiskajām un psiholoģiskajām īpatnībām.

Dzimumakts cilvēkam nav tikai fizioloģiska darbība, jo tas ne-saistās tikai ar viņu vienu pašu, bet arī ar otru cilvēku, tajā piedalās divi, tādēļ jābūt savai ētikai, uzvedībai, pieklājībai un citām cilvēciskām prasībām, kam mīlestībā ir noteicoša nozīme. Bez mīlestības, tikai izpriecās dēļ panākts dzimumakts sagandē cilvēka dzīvi.

Normālās ģimenēs pirms dzimumakta ir sagatavošanās periods, kam ir divi posmi, turklāt pirmais saplūst ar otro un turpinās tajā – dvēselisko «glāstu» posms un fizisko glāstu posms.

Pēdējo posmu vēl var iedalīt šādi: nekings – augšējo erogēno zonu glāstīšana un petings – apakšējo (zem jostas vietas) erogēno zonu glāstīšana. Jauniešiem nebūtu vēlams iet tālāk par nekingu.

Sagatavošanās (glāstu) periodam seko dzimumakts, kurā ir vairāki posmi (ideāli, ja dzimumaktu pieļauj tikai precēts pāris):

1. introjekcijas periods (dzimumlocekļa ievadīšana makstī);
2. frikcijas periods (dzimumlocekļa ritmiskas kustības makstī, parasti ar sievietes aktīvu piedalīšanos tajā pašā ritmā);
3. ejakulācijas un orgasma periods. Ejakulācija ir sēklas izšķāšanās, kuras laikā vīrietis izjūt orgasmu. Sievietes orgasma īpatnības jau aplūkojām.

Dzimumaktam seko savstarpēja maiguma periods, kam vajadzētu turpināties līdz pat nākamajam aktam.

Pēc dinamikas dzimumaktu varam iedalīt uzbudinājuma fāzē, plato fāzē un orgasma fāzē, kurai seko nomierināšanās fāze (sk. 36. zīmējumu). Šīs fāzes veido dzimumakta ciklu. Tas var būt arī pollūciju vai masturbācijas laikā.

Dzimumuzbudinājumā dzimumorgāni kļūst pilnasinīgi. Vīriešiem notiek erekcija – dzimumloceklis kļūst stīvs, palielinās gan garumā, gan šķērsgriezumā, to ir iespējams ievadīt makstī. Tas pats notiek ar sievietes dzimumorgāniem. Mazās kaunuma lūpas palielinās apmēram divas, trīs reizes, no bāli rozā tās kļūst koši sārtas vai pat tumši sarkanas, to krāsa kļūst līdzīga rožu ziedam. Vairumam sieviešu palielinās arī klitoris, dažkārt pat 2 vai 3 reizes. Tas, tāpat kā vīrieša dzimumloceklis, kļūst stingrāks un lielāks, bet klitora iekšējie audi pārsniedz dzimumlocekļa izmērus.

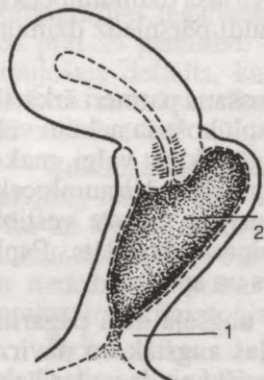
Sakairinātu sievietes dzimumorgānu aplūkošana partneri ārkārtīgi uzbudina. Ja vīrietim sēkla noplūst pārāk ātri, aplūkošana nebūtu vēlama. Pēc 10 - 30 sekundēm sievietes dzimumorgāni kļūst valgi, maksts sieniņas pārklājas ar it kā gļotainu ziedi, kas atvieglo dzimumlocekļa kustības. Šo mitrumu izdala Bartolini dziedzeri un maksts vestibīla dziedzeri, bet galvenokārt tas ir maksts sieniņas transudāts. Paplašināšanās arī vēnas, kas atrodas maksts sieniņās un ap to.

Dzimumakta uzbudinājuma laikā maksts augšējā daļa pagarinās un paplašinās. Dzemde kopā ar kakliņu paceļas augstāk un pavirzās atpakaļ. Maksts diametrs tās augšējā daļā un sevišķi ap dzemdes kakliņu uzbudinājumā var paplašināties vairākas reizes, izveidojot telpu spermai. Maksts garums var palielināties par 2 - 3 cm. Lejas daļā maksts sašaurinās, radot aploci. Maksts paplašinājums augšpusē un sašaurinājums zemāk vīrietim un sievietei rada ārkārtīgi patīkamu sajūtu. Liekas, ka dzimumloceklis iekļuvis bezdibēnī, it kā pazudis. Šajā mirklī vīrietis it kā pārtop par mīloto sievieti. Šī ir divu mīlošu būtņu saplūšanas sajūta. Daži autori pat uzskata, ka šajā laikā laulātie izjūt viens otra biostrāvas. Frikcijām turpinoties, kairinājums summējas, aizvien vairāk pieaugot dzimumuzbudinājumam.

Sasniedzis pietiekami augstu līmeni, sievietei uzbudinājums kādu laiku paliek nemainīgs. Tā ir tā sauktā plato fāze, kurā maksts sieniņas pielāgojas vīrieša dzimumloceklim. Partneri sāk ļoti labi izjust viens otru. Maksts apakšējā trešdaļā aizvien vairāk pieplūst asinis un, pretēji augšējai daļai, tā vēl vairāk sašaurinās. Orgastiskā aploce (sk. 40. zīm.) kļūst vēl izteiktāka. Vīrietis jūt, ka viņa dzimumloceklis ir cieši un patīkami aptverts pie pašas saknes. Orgastiskās aploces dēļ sperma nevar iztecēt no maksts. Ja šī aploce ir ļoti vāja, sperma jau akta laikā ar frikcijām tiek it kā izsūkņēta no maksts (tas var būt cēlonis neauglībai). Aizvien jutīgākas kļūst erogēnās zonas dzimumorgānu rajonā.

Par to, ka šajā uzbudinājumā piedalās viss sievietes organisms, liecina arī piena dziedzeru palielināšanās. Krūšu galiņi dažām sievietēm palielinās pat vairākas reizes, citām šī palielināšanās nav tik izteikta, bet tie piebriest gandrīz katrai.

Daudzām sievietēm āda ap kaklu kļūst sātāka, piesarkst arī seja, paplašinās acu zilītes (narkotiskā PEA darbība). Šajā brīdī sievietes izskats ļoti ietekmē vīrieti. Ja sievietes to zinātu un tas viņas netraucētu, dzimumaktam vajadzētu notikt nelielā apgaismojumā. Sievietes skaitums orgasma brīdī iespīestos vīrieša atmiņā un stiprinātu mīlestības saites.

39. zīmējums

1 – orgastiskā aploce; 2 – paplašināta maksts augšējā daļa.

Vienlaikus paaugstinās arī muskuļu tonuss. Saraužoties plaukstu un pēdu muskuļiem, pirksti saspiežas kopā. Elpošana kļūst biežāka, paātrinās sirdsdarbība, paaugstinās asinsspiediens, apstājas kuņģa un zarnu trakta darbība, mainās aknu un nieru darbība, nerunājot jau par visu endokrīno sistēmu kopumā. Šis pārmaiņas noved pie izteikta orgasma, kurā sasprindzinājums izlādējas, padarot organismu izturīgāku, mobilizētu pret dažādām slimībām un novecošanu. Īslaicīgais eistress mobilizē un regulē visu sistēmu aizstāvēšanās spējas.

Orgasma brīdī visas minētās parādības ir sevišķi spēcīgas. Saraužas dzemdes muskulatūra. Saraušanās notiek ritmiski reizi vai vairākas reizes sekundē. Maksts saraušanās sākas 2 - 4 sekundes pēc orgasma sākšanās. Agrāk uzskatīja, ka orgasma laikā notiek spermas aspirācija dzemdē, tomēr vēlākie pētījumi to neapstiprināja.

Vīriešiem orgasms saistīts ar spermas izšķāšanās – ejakulāciju. Orgasms sākas ar ritmisku sēklas izvadkanālu saraušanos, kā arī sēklas pūslīšu ritmisku darbību. Šo saraušanos vīrietis izjūt kā saldkairu sajūtu un tajā pašā laikā kā neizbēgamu orgasma iestāšanos. Apturēt orgasmu vairs nav iespējams. Vīrietim orgasms turpinās 2 - 3 sekundes, sievietei tas var būt krietni ilgāks. Atveras priekšdziedzera izvadkanāli un sperma nonāk urīnizvadkanālā. Šis brīdis ir orgasma kulminācija – sēklas šķidrums un priekšdziedzera sekrēts ar lielu spiedienu grūdienveidīgi izšķācas caur dzimumlocekli makstī. Orgasmam seko atslābums. Iestājas tā sauktā *detunescensija* (asins atplūšana no dzimumorgāniem). Vīrietim tā notiek dažās sekundēs, dzimumloceklis kļūst mikstāks un samazinās tā izmēri. Sieviete šajā brīdī vēl maigi piekļaujas, kļūst it kā aktīvāka, glāsta vīrieti, jo viņai šis atslābums notiek lēnāk. Pēc tam

iestājas *refraktārais* periods, kad dzimumuzbudinājums nav iespējams. Vīrietim atkārtota erekcija var iestāties pēc 30 - 40 minūtēm, bet dažiem tikai nākamajā dienā vai vēl vēlāk. Katram vīrietim ir sava individuāla norma.

Arī sievietēm pēc orgasma asins pieplūdums dzimumorgānos samazinās, bet tas notiek daudz lēnāk nekā vīrietim. Ja orgasms nav iestājies, detunescensija ir daudz ilgāka ar nepatīkamām sajūtām, un sieviete ilgstoši paliek savdabīga stresa stāvoklī ar nelabvēlīgām sekām.

Ja sieviete ilgstoši paliek neapmierināta, t. i., ja viņai neiestājas orgasms, uz ko viņa ir sagatavojusies, ar laiku dzemde var kļūt lielāka. Var mainīties arī dzemdes piedēkļi. Maksts un ārējie dzimumorgāni kļūst rupji. Daudzām sievietēm sāk sāpēt krusti, rodas spiediena sajūta, reizēm pat krampjveidīgas sāpes. Ja šādas sievietes pēc neveiksmīga akta masturbē, sāpes ātri pāriet. Šo masturbāciju delikāti un maigi vajadzētu veikt vīram.

Pēc orgasma sievietes, kuras spējīgas tikai uz vienreizēju ātru orgasmu, uz laiku kļūst neuzbudināmas. Iestājas *refraktārais* periods. Tas var būt ilgstošs – stundas, diennaktis un pat ilgāk. Sievietēm, kas spējīgas uz vairākiem orgasmiem vienā dzimumaktā, refraktārais periods ir ļoti īss. Reizēm tas var būt tikai viena minūte vai nedaudz ilgāk. Ir sievietes, kas gatavas uz atkārtotiem orgasmiem viena akta laikā. Viņas pēc pirmā orgasma paliek uzbudinājuma stāvoklī, tā sauktajā *plato fāzē* (sk. 36. zīmējumu). Pēc nākamā orgasma atkal var iestāties *plato fāze* un atkal jauns orgasms. Bieži katrs nākamais orgasms ir spēcīgāks par iepriekšējo. Var būt arī otrādi – katrs nākamais orgasms ir vājāks, līdz beidzot tas vairs neiestājas un sieviete nomierinās.

Nomierināšanās var iestāties ne vien pēc orgasma, bet arī pirms tā, ja dzimumakta laikā rodas kādi traucējoši faktori. Pēc pilnīga apmierinājuma asinis ļoti ātri atplūst no maksts apakšējās daļas. Orgastiskā aploce vairs nav jūtama, un sperma var iztecēt. Gadījumos, kad grūtniecības iespējas ir traucētas, dzimumaktu vajadzētu pārtraukt pirms sievietes pilnīga apmierinājuma. Tad aploce turas ilgi un ir šķērslis sēklas iztecēšanai. Ja vīrietis pēc ejakulācijas un sievietes orgasma vēl turpina kustības, sēklas šķidrums tiek izsūknēts ārā.

Rūpīgi pārdomājot teikto, vēlreiz varam pasvītrot, ka tas ir mīlas libido un agresijas akts vienlaikus, kurā abi neitralizējas. Meitenei uzspiestā aktā tas nenotiek un viņas tālākā dzīve ir izkropļota.

Dzimumfunkcijas psiholoģiskie elementi un to regulācija

Kopš sendienām mīlestība cilvēkiem ir bijis liels dabas noslēpums. Mīlošs cilvēks vēlas kļūt labāks. Dzīve viņam iegūst dziļāku jēgu.

Tu velti mīlēts tiki, velti mīlēji,
Ja mīlot labāks, skaidrāks dvēselē netapi,
Ja mīlot cita dvēseli augstāk necēli.

Tie ir Raiņa vārdi. Mīlestība – tas ir harmonisks un tomēr komplicēts jūtu stāvoklis, kad jūtas cita citu papildina un līdzsvaro.

Par mīlestības sarežģītību, tās dialektisko raksturu izteikušies daudzi jo daudzi rakstnieki, mākslinieki, zinātnieki. – «Mīlestībai ir tūkstoš aspektu.» – saka K. Paustovskis – «un katram no tiem ir sava gaisma, sava laime un sava smarža.» – Saulcerīte Viese domā, ka mīlestība cilvēkā rodas atbilstoši katras personības iekšējiem likumiem. – «Ik mīlestība ir kā jauna, nule ieraudzīta upe. Viņas gultne ir viņas pašas noslēpums... Un nevar nevienam pasacīt: dari tā, jo es arī darītu tā. Tieši mīlestībā nevar un nedrīkst tā pasacīt. Lielās līnijās ir vienas kopības alkas, dzīvības dziņa. Bet katrai personībai ir savi, viņas pašas likumi.» – Augusts Milts norāda, ka ir vienpusīgi uzskatīt mīlestību tikai par harmoniju, prieku un laimi. Tā nes sev līdzī arī visdziļākās sāpes un traģismu, ka tajā ir iekļauta augsta riska pakāpe, liels nejaušību īpatsvars, ka tā izvirza augstas prasības personībai. Hēgelis uzskata, ka mīlestības pretrunu absolūts atrisinājums būtu tās gals. Varētu turpināt un turpināt atziņu virkni.

Mīlestība ir daudzu individuālu attiecību, arī ģimenes attiecību sastāvdaļa. Mīlestības jūtas izpaužas mīļoto savstarpējās attiecībās. Mīlestības pārdzīvojumos, kas atšķiras no visiem citiem, ideāla īpašības un tā būtība nonāk savdabīgās attiecībās. Reālais tēls tiek uztverts caur jūtu prizmu. Tas sevišķi jāatceras ārstiem, kas nodarbojas ar seksoloģiju un seksopatoloģiju.

Mīļotā ideāls ir tēls, kuru veido iemīlētais cilvēks. Tas apveltīts ar ārējo pievilcību un sevišķi vērtīgām rakstura īpašībām. Bieži vien sievietē, saskatījusi vīrieti kādu žilbinošu īpašību, savā fantāzijā to papildina. Vīrieša uzdevums būtu delikāti izpētīt, kāds viņš īsti ir mīļotā cilvēka iztēlē, lai vismaz nedaudz varētu līdzināties šim tēlam. Pretējā gadījumā ilūzijas reiz var zust un mīlestība beigties. M. Prišvins apliecinā: – «Tas cilvēks, kuru tu mīli manī, protams ir labāks par mani. Es tāds neesmu. Bet tu mīli, un es centīšos būt labāks, nekā esmu.» –

Augstas kultūras cilvēka ideāls būs ļoti sarežģīts, apveltīts ar daudzām pozitīvām īpašībām. Ja cilvēkam, kas iemīlējis, būs zemāks kultūras līmenis, viņa ideāls būs vienkāršāks. Zema kultūras līmeņa

cilvēka ideāls parasti saistīts vienīgi ar dzimumtieksmi un dzimumapmierinājumu.

Isto mīļotā tēlu parasti veido redzes, dzirdes, taustes un citi orgāni. Vislielākā nozīme ir redzei, tādēļ mīļotā tēls visbiežāk tiek papildināts ar redzes iztēli. Tāda pati nozīme ir arī dzirdei, ožai, taustei. Iemīļotais reti kaut cik atbilst ideālam, kas izveidojies iztēlē. Labākajā gadījumā iespējama tikai lielāka vai mazāka tuvināšanās ideālam. Zinātne atklājusi daudzus specifiskus faktorus, kas uztverami, lai iemīlētos.

Runājot par dzimumtuvību, šajās attiecībās svarīgs ir vēl kas cits. Cilvēks, atradis savu ideālu, vēlas tam patikt, kļūt iemīlēts, cenšas būt skaistāks, pieklājīgāks, jautrāks un patīkamāks. Taču iespējamās divas nopietnas problēmas, kuru dēļ attiecībās var rasties sarežģījumi.

Iemīlēšanās (ne mīlestības!) gadījumā kaitīgs ir apžilbums no personiskajām dzimumemocijām, kad partneri uztver tikai seksuāli emocionālajā plāksnē (darbojas tikai hormoni un PEA). Uzmanība koncentrējas vienā virzienā, pilnīgi aizsedzot pārējās partnera īpašības. Parasti ar šāds apžilbums piemīt ļoti jauni vīrieši, kas sakāpinātajā dzimumtieksmē kļūst aklī, jo seksualitāte pārņem visu psihi – vēl nav sublimējušās mīlestības jūtas. Tas piesaista gados vecākas seksualizētas sievietes vai jau pieredzējušas viengadnieces.

Bieži vien, panācis tuvību ar šādu partneri, kuru pēc tam ierauga pavisam citādu, vīrietis to atstāj, jo iedarbojas seksuālās pārsātinātības likums. Te samanāma primitīva analogija, piemēram, ar bada instinkta apmierināšanu. Mēs neatceramies ēdienus, ko baudījām kādā viesību mielastā pirms gada, turpretī labi zinām, par ko runājām ar draugiem pēc ēšanas. Sarunas, kas notika pirms maltītes, parasti neatceras, jo izsalkums neļāva uztvertajām domām fiksēties ilgstošajā atmiņā.

Tāpat notiek divu mīlošu tuvībā. Pēc kritiskās robežas tieksme pēc tuvības, sevišķi, ja bijis ilgāks pārtraukums, traucē garīgo komunikāciju, nekalpo mīlestības tālākai izaugsmei līdz garīgai intimitātei. Tikai pēc divu mīlošu cilvēku tuvības viņu sarunas un darbības nokļūst ilgstošajā atmiņā un kalpo mīlestības turpmākajai attīstībai. Pārsātinātība (galējības) arī nenāk par labu. Dzimumaktam jābūt cilvēcīgam, piesātinātam ar šarmu, izdomu, jūtu un maiguma uzliesmojumu, sevišķi akta uvertūrā, bet it īpaši epilogā. Tad dzimumakts paliek ilgstošajā atmiņā kā visgaišākie svētki. Tuvības brīdim mīlošo vidū viemēr jābūt svētku brīdim, ikdienība ir nāvējoša. Pārsātinātību tuvībā un tuvību bez jūtām var pielīdzināt mielasta galdam, pie kura nesēž kopēju interešu vienoti draugi, bet gadījuma cilvēki.

Otrs mīlestības ienaidnieks ir peļamā tradīcija slēpt jūtas pret mīļoto cilvēku. Māte bieži pamāca meitu, ka «sieviete nedrīkst parādīt jūtas, lai neizskatītos netikumīga», dod padomu, lai meita satiktos ar vēl

kādu puisī un izvēle būtu lielāka. Tas jau tāpat notiek, jo iemīlējusies meitene pievelk (pēc zināmā likuma) vēl citus vīriešus. Ja nu viņa, mātes vai kāda cita samācīta, to vēl pastiprina, tad sekas var būt ļoti bēdīgas un neparedzamas. To rakstu tāpēc, ka šādas pamācības saņem vai katra trešā meitene. Savukārt jauneklīm «jāmeklē un jāpaplašina paziņu loks, līdz atradis izredzēto».

Šādu uzskatu dēļ top «kreicišu» aplī. Kāpēc gan atbildes jūtas, kas tik svarīgas mīlestības izpausmei, maskēt ar spēli? Tas, ko māca šādas mātes, jauniešu iemīlēšanās laikā notiek dabiski. Mīloša un tuvību alkstoša sievietē piesaista arī citus pielūdžējus, pat pēc tā netiecoties. Šo likumsakarību pirmais novēroja un atzīmēja Z. Freids. Varbūt daba tā izdarījusi, lai pārbaudītu mīlošo mīlestības briedumu? Domājam, ka iemesls ir pret mīlamo cilvēku modusies kaisle, kuru uztver arī citi vīrieši, jo tā ir sievietes skatienā, sejas izteiksmē, gaitā, relišeros, bioloģiskajos izstarojumos, kas kopumā dara sievieti sevišķi pievilcīgu. Nav brīnums, ka tāpēc viņa sāk patikt arī citiem vīriešiem. To apgalvoja arī sievietes, kuras «Panacejā» apmeklēja seansus, lai ārstētu dzimumvēsumu. – «Dakter, pēc jūsu seansiem mums pakaļ skraida vīrieši!» Daži greizsirdīgi vīri tāpēc pat lieguši sievietēm nākt uz šiem seansiem, lai gan sievas bija kļuvušas daudz kaislīgākas un patīkamākas, sadzīvē mierīgākas un iecietīgākas, vīru mīlējušas vēl vairāk. To pašu var teikt par iemīlējušos vīrieti.

Laimīgas laulāto attiecības veidojas divos virzienos:

- ❖ savstarpējā gādībā un rūpēs;
- ❖ savstarpējos glāstos, erotisma uzturēšanā un veicināšanā.

Labā sieva ir rūpīga kā māte, kaislīga un maiga kā mīļākā. Tas pats būtu sakāms arī par vīrieti. Ar glāstiem un erotiku jāsaprot ne vien maigas attiecības, bet arī jūtām bagātas, pilnvērtīgas dzimumattiecības. Galvenais divu mīlošu cilvēku attiecībās ir sirsnība un, lai cik dīvaini tas neizklausītos, brīvība – neierobežota, bez pārmetumiem, jūtu brīvība un brīvība šīs jūtas izteikt, vajadzību brīvība un atbildes jūtu izpausmes brīvība. Brīvībā mīlošs vīrs vai sieva nedarīs neko, kas nebūs zināms arī mīlotajam. Viņu apzinātā brīvība izpaudīsies vajadzību un interešu visdziļākajā saskaņā. Ar kaislu pārlicību Romēns Rolāns domu par personības neatkarību kā mīlestības svētumu pauž romānā «Apburtā dvēsele».

– «Nav iespējams dzīvot bez abpusējas mīlas, bet jo vairāk nav iespējams dzīvot bez neatkarības. Kā viens, tā otrs ir svētums. Kā viena, tā otra nepieciešama, lai elpotu. [...] Bet gandrīz vienmēr tie, kas radīti lielai mīlai, arī viskaislāk tiecas pēc neatkarības, jo tiem it visas jūtas ir spēcīgas. Ja tie mīlas labā upurē savu lepnumu, tad jūtas pazemoti savā mīlā, sajūt savu mīlu apsmietu...» –

Ja mīlestība sāk kādu ierobežot, tā vairs nav mīlestība. Izveidojas atkarība no attiecībām, kurā visbiežāk atrod vardarbību. Ja cilvēks sūdzas par patoloģiju vai novirzi dzimumattiecībās, ārstam noteikti jāzina, vai viņš ir iemīlējies. Ja ir iemīlējies, tad – vai viņa partnerī ir atbildes jūtas.

Mīlošie viens otru sevišķi dziļi izjūt intīmās tuvības brīdī. Šī izjūta var būt neapzināta, atrasties tikai zemapziņā. Daži autori uzskata, ka dzimumaktā notiek pilnīga divu cilvēku saplūšana, kad tie tuvinās stāvoklim, kurā no diviem veidojas viens organisms. Domā, ka šajā brīdī pat biostrāvas kļūst kopīgas. Ja partneris ir negatīvi noskaņots pret tuvību, otrs to izjūt, un tam var būt nelabojamas sekas. Tādēļ labāk par savu noskaņojumu mierīgi paziņot pirms tuvības un dzimumaktu neuzsākt, kamēr sliktais garastāvoklis nav izzudis.

Lielu ļaunumu abiem var nodarīt tas, ja kāds no partneriem akta laikā pārdzīvo greisirdību. Piemēram, kādai sievietei kaimiņiene pastāstīja, ka viņas prombūtnes laikā redzējusi viņas vīru vakarā kopā ar svešu sievieti. Sieva nolēmusi vīru sodīt ar dzimumvēsumu. Viņa tuvības brīžos centās apspiest savas izjūtas, būt vēsa un vienaldzīga, jo zināja, ka vīram ļoti patīk viņas seksuālie pārdzīvojumi. Drīz vien vīrs kļuva impotents. Vēlāk kļuva zināms, ka liktenīgajā vakarā pie vīra atnākuši viņu kopīgie draugi – precēts pāris, bet kaimiņiene logā bija saskatījusi vienīgi sievieti. Tā sieva sodīja vispirms sevi par neapdomību un nepamatotu greisirdību. Bija nepieciešami vairāki gadi, lai izārstētu vīra impotenci.

Vēl viens gadījums. Ārēji ļoti saderīgs pāris. Pēc divu bērnu piedzimšanas vīrs kļuvis impotents. Ir atsevišķas erekcijas, kuras parasti beidzas ar priekšlaicīgu sēklas noplūšanu (ante portae). Pēdējā laikā erekciju nav, nav arī vēlēšanās pēc dzimumakta. Vīrs ir izmisis. Viņš domā, ka sievai dzimumakts ir nepieciešams, jo viņa tuvības brīžos izrāda izteiktu aktivitāti un kaisles pazīmes. Sākumā sieva atsakās ierasties uz konsultāciju. Tas apgrūtināja ārstēšanu. Vēlāk, kad vīra neuroze kļuvis izteiktāka, sievu izdodas pierunāt.

Sarunā ar sievu noskaidrojās, ka viņa ir pilnīgi vēsa un tuvība viņai ir pat nepatīkama. Kaisli viņa tēlo, lai patīktu vīram. Kā redzams, vīrs zemapziņā ir uztvēris sievas negatīvo noskaņu un izjūtas. Kā atbilde tam radušies dzimumfunkcijas traucējumi. Līdzīgi var būt arī sievietei. Visbiežāk traucējumu cēloņu izskaidrošana novērš cēloni. Labāk būtu bijis, ja sieva neizliktos, bet savlaicīgi ieradusies laulības un ģimenes konsultācijā. Tas būtu pasargājis vīru no saslimšanas, nerastos doma par šķiršanos.

Vienmēr jāatceras, ka dzimumakts vispirms ir dzimumtieksmes un citu vēlmju papildījums, pēc kura iestājas klusuma un skaidrības brīdis, kad kaisles apreibums vairs netraucē apdomāt. Ārpuslaulības sakaros pēc dzimumakta bieži vien izrādās, ka partneris nepavisam nav tas, par ko ticis iztēlots iepriekš (tas pats pārsātinātības likums).

Dzimumattiecības un sociālā vide

Šajā nodaļā dzimumaktu neaplūkosi kā specifisku laulāto darbību, lai iegūtu bērnus, bet gan kā darbību, kas saistīta ar mīlestības jūtām un ir šo jūtu augstākā izpausme. Orgasms ir ne vien organisma fizioloģiska un anatomiska reakcija, bet arī izteikta emocionālā sasprindzinājuma izlādēšanās. Pēc tās emocionāli jūtīgs cilvēks it kā nonāk «izejas stāvoklī», un viņam no jauna var rasties emocijas.

Mīloši cilvēki, kas nespēj pilnvērtīgi apmierināt dzimumvajadzības, neuzskata sevi par pilnīgi laimīgiem. Ja laulātie tuvībā ceņšas gūt baudu vienīgi sev, tas liecina, ka ģimenē nav īstas mīlestības. Šāds dzimumakts pielīdzināms onanismam. Šādās ģimenēs gandrīz vienmēr vīrieši dzimumaktu beidz ar orgasmu, bet vairums sieviešu bez tā. Lielākā daļa pat nezina, kas viņām jāizjūt orgasma brīdī, lai gan īstenībā viņas ir pilnvērtīgas, kaislīgas sievietes, par ko var pārliecināties pēc hipnozē izraisītā orgasma. Ir arī ģimenes, kurās ne vīrs, ne sieva nezina, kā gūt apmierinājumu. Tādēļ arī dots orgasma apraksts. Aplūkosi vīrieša un sievietes uzvedību dzimumakta laikā.

1961. gadā krievu seksologs N. Ivanovs ieviesa terminu «*pieņemamības diapazons*». Ko ietver šis termins? Tajā ietilpst vīrieša un sievietes seksuālās uzvedības elementi dzimumtuvībā, galvenokārt seksuālās konstitūcijas raksturs (dzimumtips), erogēnās zonas un to kairināšanas veids pirms tuvības, tuvības brīdī un pēc tā. Ja kādam šis diapazons ir šaurs, partneri ar plašāku diapazonu tas saskatīs izvirtību.

Šāds uzskats ir maldīgs pašos pamatos un parasti izveidojas nepareizas dzimumorientācijas un dzimumaudzināšanas rezultātā. Tā ir nedabiska parādība, kurā slēpjas neapzināta cīņa pret sevi it kā snaudošu izvirtību. Aizspriedumainās bailes no visa, kam sakars ar dzimumjautājumiem, saistās ar pagātnes tabu, ko kādreiz pasludināja viduslaiku baznīca, staļinisms u. c. režīmi. Mūsdienās tie uzskatāmi par amorālu parādību, jo būtībā uzstājas pret mīlestību un ģimeni. Par trūkumu jāuzskata viss, kas mazina laulāto savstarpējo erotizāciju, tuvības baudu un līdz ar to arī mīlestību.

Vēl tagad ir gadījumi, kad vīrs pat pēc vairākiem laulībā nodzīvotiem gadiem nav redzējis savu sievu kailu. Sieviete ar tik šauru pieņemamības diapazonu ir nepilnvērtīga dzimumdzīvē. Nepilnvērtība veicina kreisos soļus. Ja ir patiesa mīlestība, pieņemamības diapazons abiem laulātajiem ātri vien kļūst vienāds.

Dzimumtieksme vīrietim liek darboties, lai panāktu apmierinājumu. Sagatavošanās periodā vīrietis mīļotās tēlu uztver detalizēti. Tuvības brīdī uztvere kļūst viengabalaina. Tas pats notiek arī ar sievieti. Taču, ja apziņā iezogas kāds pretrunīgs motīvs, piemēram, bailes no apaugļošanās, uzreiz iestājas aizture un orgasma var arī nebūt. Diezgan

bieži sievieti dzimumaktā traucē visādi sīkumi. Ar savu negatīvo reakciju vīrs stāvokli vienmēr pasliktina, nesaprotot, ka pats ir vainīgs, jo nav sievu pietiekami sagatavojis tuvībai. Sagatavota (sakārdināta) sieviete nereaģēs ne uz klauvējienu, ne telefona zvanu.

Sabiedrībā mīlestība ir ne vien personiska, bet arī sociāla problēma. Cilvēka personības struktūra vienmēr atbilst sociālajai videi, kurā viņš audzis un dzīvo. Tādēļ mīlestības jūtu veidošanos ietekmē ne vien pasaules uzskats, pārlicība, raksturs utt., bet arī tradīcijas, morālie un estētiskie uzskati, kas valda sabiedrībā, tautā. Tradīcijas, morāle, estētiskie uzskati, uzvedības normas, kultūra pastāvīgi mainās kopā ar sociālo vidi un sabiedrības attīstību. Vīrieti sievietē pievelk ne vien viņas dzimumīpatnības, bet arī cilvēciskās vērtības. Arī sieviete nemīl vīrieti tēviņu, bet gan vīrieti personību. Cilvēkiem ir tieksme uz jauno, neparasto – tas attiecas arī uz mīlestību. Mūsu sociālā vide dod visas iespējas turpmākajai izaugsmei gan vīrietim, gan sievietei. Vienmēr atcerēsimies, ka mīlestība ir izaugsmē mainīga, mīlestība ir kā uguns, kurai vienmēr jāpiemet malka, lai tā neizdzistu. Šī malkas piemešana ir zināmā mērā sevis, savas personības pilnīgošana.

Sievietei vienmēr ir izdevīgi ļaut vīrietim novērot visas sava seksuālā uzbudinājuma (ziedēšanas) reakcijas, kas dara sievieti virieša skatījumā ļoti pievilcīgu un kārdinošu. Dzimumorgāni ir sārti un piebrieduši (relišeri), tie patīkami smaržo, ķermeņa āda piesarkusi, samtaina, ap kaklu, uz krūtīm, vēdera, gurniem «uzplaukst» sārti plankumiņi, acis, ja sieviete tās uz brīdi atver, ir ar plašām zilītēm un līdz ar to ļoti skaistas, glāsmaini mirdzošas. Krūtis piebriest, kļūst stingrākas un krietni lielākas, krūšu galiņi pat 4 - 6 reizes. Arī krūtis spēcīgi smaržo, sevišķi to ārējā, malējā daļa tuvāk padusēm. Krūšu āda uzbudinoties kļūst samtaina – tā ir biostrāvu izpausme. Vīrietis, glāstot uzbudinātās krūtis, biostrāvas izjūt kā samta bārkstiņas. Tas vīrieti «uzlādē». Vēlāk ar tām pārklājas visu erogēno zonu āda. Biostrāvu bārkstiņas spēcīgi stimulē dzimumlocekli, ja to novieto starp krūtīm. Tas ir arī viens no seksterapijas paņēmieniem, bet der tikai tad, ja pāri ir mīlestība.

Krūtis ir visizpētītākā erogēnā zona. Hormonāli, ar nervu palīdzību (reflektori), ar PEA palīdzību (emocionāli) un ar endorfīniem (garīgi) krūtis paceļ mīlētājus neizmērojamos ekstāzes augstumos. Lai kādas ir sievietes krūtis (lielas, mazas vai kā citādi sievieti pašu neapmierinošas), kad tās kļuvušas uzbudinātas, tās vīrietim jāatver, jārada pieejamība, citādi zaudējums būs liels.

Ai, Dieviņi, ai, Dieviņi,
Man pupiņi kā radziņi;
Es varēju ciema puisišus
Ar pupiem nobadīt.

Ir vēl citi sociālie faktori, kas jūtami ietekmē laulāto mīlestību un dzimumdzīvi – kaut vai ģimenes ekonomiskais stāvoklis un dzīves apstākļi. Atšķirībā no pirmā, tie neprasa speciālu analīzi, jo ir acīmredzami. Jāpiebilst, ka akcelerācijas laikmetā, kad ģimenes nodibina arī ļoti jauni cilvēki, vismaz vienam no viņiem jāspēj būt ģimenes balstam. Mīlestība ir psihosomatiski sociāla parādība.

Tas jāzina, gatavojoties laulības dzīvei tiem, kas izvēlējušies ievadā nosaukto «otro ceļu» savai seksualitātei – tam spēkam un enerģijai, kas nedos miera visu mūžu, palikdams pilnvērtīgs ar komplekso orgasmu tikai tad, ja cilvēki nobrieduši visu mūžu nodzīvot vienā ģimenē, kuru vieno pilnbrieda mīlestība, kas nepazīst partneru maiņu un ar to saistītās ļoti bīstamās komplikācijas.

Vai pornogrāfija var būt erotiska?

Šādu jautājumu ne viens vien Erosa pārstāvis uzdod sev un pats savā gaumē arī atbild, jo līdz šim neviens nav devis izsmeļošu atbildi uz jautājumu – kas ir pornogrāfija? Piemēram, jau pieminētais Smids uzskata, ka arī pornogrāfija ir erotika. Apkopojot visus iespējamus pirmavotus un arī personiskās pārdomas savā grāmatā «Laulības dzīves erotizācija un seksterapija», 1992. gadā devu pornogrāfijas raksturojumu, kuru pieņēma par pamatu pornogrāfijas noteikšanas un ierobežošanas likumdošanai, kas gan vēl joprojām nedarbojas.

Pirmkārt: – pornogrāfijai raksturīgs cinisms un anonimitāte (nav norādīts darba autors, labākajā gadījumā tikai pseidonīms).

Otrkārt: – pornogrāfijai raksturīga uzbudinātu dzimumorgānu (vai to uzbudināšanas) demonstrēšana, novietojot tos uzmanības centrā. Grupveida sekss un deviāciju demonstrēšana.

Treškārt (un tas ir pats galvenais): – pornogrāfija reklamē prostitūciju un konkubinātu.

Pievienojam vēl atziņu, ka pornogrāfija vistīrākā veidā ir tur, kur izzūd erotika, pornogrāfija (attēls, mūzika) sastopama I, II un daļēji arī III tipa dzimumakta atspoguļojumā (III tipa tikai daļēji tāpēc, ka te, lai gan nav iespējams garīgais orgasms, tomēr ir instinkta emocijas, tātad pusceļš uz erotiku). Tagad, kad esam teorētiski vairāk sagatavojušies, zinām kaut ko par komplekso orgasmu (arī autors, tāpat kā visi normāli cilvēki, visu līdz galam nezina, jo tad Eross būtu «izsmelts» un mirtu), vēlreiz atgriezīsimies pie kompleksā orgasma attēlojuma.

Fizioloģiskā dzimumakta demonstrēšana un aprakstīšana ir pornogrāfija – tā kaitē cilvēkam un kalpo tautas degradēšanai. Vārdiem, kādus lietojam, nav pornogrāfijas nozīme, tie ir tikai forma, bet galvenais ir saturs. Ir pilnīgi vienalga, vai uzrakstām svešvārdu «falls», tautisko «pipele» vai, kā vēstules autore Marga, – «vāle». Galvenais,

kas aiz tā slēpjas. Ļoti labi par šiem vārdiem un to dialektiku vistikmiskākajā grāmatā «Ievads seksoloģijā» raksta ārsts un filozofs I. Kons. Viņš raksta, ka krieviem dzimumorgānu tautiskais nosaukums senā cilvēka ausij nemaz neskanēja necenzēti vai pornogrāfiski. Tikai vēsturiski vajadzīgie tabu nevajadzīgi tos aptraipīja ar dubļiem. I. Kons argumentēti pierāda, ka dzimumorgānus apzīmējošie vārdi «ausij pieņemami» dzīvo tikai kādu laika sprīdi, tad tie kļūst «pornogrāfiski», un tos nomaina ar citiem, kas atkal dzīvo īsu mūžu. Tas nozīmē, ka cilvēkos prevalē fizioloģiskais, kas nāk no cilvēku samaitātības (pornogrāfisma), kuru slēpj zem liekulīgas svētuma maskas, vispirms jau nosodot vārdus. Tādi cilvēki domā, ka pat mute kļūst netīra, izrunājot vārdus. Psiholoģiski par šādiem cilvēkiem jādodomā, ka viņi ir dziļi amorāli, tāpēc vajadzīga maska, aiz kura slēpties.

Tur, kur dzimumakta aprakstā, zīmējumā vai filmā atrodama erotika vai to izjūt skatītājs vai lasītājs, tur pornogrāfisms ir apšaubāms. Pornogrāfijas atrašana ir ļoti subjektīva lieta, un visbiežāk to atrod iekšēji dziļi samaitātie. Toties pat īstu pornogrāfiju dvēseliski bagāts cilvēks (ja tikai tajā nav ārprāta galējības) uztvers erotiski, ar savu iztēli un iekšējās pasaules tīro pārklāju, ietērpjot kailumu krāšņā erotikas tērpā. Garīgi audzināts (socializēts) cilvēks sāk pārvarēt seksualizēto laikmetu, kas izsmēļ potenci, lai pārietu uz erotikas laikmetu, kas potenci tikai stiprinās – tas būtu glābiņš no apokalipses. Ērotika dzēsīs tīrā seksta radītās ļoti virspusējās cilvēku attiecības, kas lielā mērā ir pamatā arī noziedzībai.

V. Šmids par erotiku saka, ka «tā tomēr ir vienīgais veids un līdzeklis, kas ļauj patiesi satikties. Erotika ir tilts no viena cilvēka uz otru, pāri visiem esošajiem un iespējamajiem bezdibeņiem». Mūsu galvenais uzdevums – uz to aicināt ir arī šīs grāmatas mērķis – pārvarēt atsvešinātības bezdibeņus vispirms tautas pirmšūņiņā ģimenē, sākot ar katra ģimenes locekļa pašerotizāciju. V. Šmids turpina:

«Erotika ir māksla nodibināt kontaktus ne tikai ar otru cilvēku, bet arī pašam ar sevi. Jo, satiekoties ar otru cilvēku, viņa ietekmē pārvērties pats. Būtībā erotika ir arī paštehnika. Ar erotikas pieredzi iedarbojoties pašam uz sevi, rodas pārsteidzoši atklājumi. Pasaule pēkšņi izskatās citāda un gadās, ka pats sevi tajā vairs nepazīsti. Tā var būt arī problēma – vai būs prieks pašam sevi atrast, ieraudzīt ko jaunu un ar erotisko pieredzi sākt atklāt citu dzīvi.»

Parādīt cilvēkam ceļu, attīrīt to no brikšņiem ir psihoterapeitu, uzdevums. Mīlēt citus un būt laimīgs var tikai tas, kas mīl pats sevi. Sevi nemīlošs, neerotisks cilvēks pat visintīmāko brīdi dzimumaktā nespēs otram vērst par visaugstākās laimes brīdi, par zieda krāšņāko uzplaukumu, ja viņš pats ir bez spējas uzplaukt, ja viņa instinkti nav ietērti mirdzošajā erotikas tērpā.

Cik dziļi mūsu sabiedrība iestīgusi pornogrāfijā un cik tālu esam aizgājuši no mīlestības, mēģināšu raksturot ar piemēru. 1995. gada 11. februārī «Vakara Ziņas» publicēja rakstu «Vai grupveida sekss ir mīlestība?» Avīze apgalvoja, ka ārzemēs grupveida seksu uzskata par normālu parādību un katrs var doties uz brīvo attiecību klubu, lai šādā veidā atpūstos un baudītu mīlas priekus. Vācijā esot 120 šādu klubu, un četri miljoni vāciešu tajos izklaidējas. Tos mēdz saukt arī par ultramoderno cilvēku klubiem. Avīze rakstīja: «...varbūt arī tas nav prāts, bet dziņas, kas to vada – sekss. Vienalga – divatā, trijatā vai dučiem. Šeit piekopj grupveida seksu, partneru maiņu. Uz šejieni nāk dažnedažādu profesiju un gaumes cilvēki.» – Klubus visbiežāk apmeklējot pāri, kas laulībā nodzīvojuši vairākus gadus. Klubā ar seksu visi nodarbojas citu klātbūtnē, jo citu vēriņie acu skati liekot straujāk ritēt asinīm. Ir arī tādi, kas nāk tikai paskatīties.

Katram cilvēkam jāatrod personiskā forma un veids, kā apmierināt savu dzimumtieksmi – apgalvo psihologi. Šī materiāla sagatavotāja intervējusi vairākus lasītājus un ievietojuši laikrakstā atbildes kopā ar autoru fotoattēliem – tātad atbilžu autori nav izdomāti. Augstskolas pasniedzējs Nikolajs Jaružnijs domā, ka cilvēks var brīvi izvēlēties, kā dzīvot un atpūsties, un ka grupveida sekss ir pilnīgi normāla parādība. Aināra (strādā bankā) attieksme pret grupveida seksu ir pozitīva, tikai mūsdienu sabiedrība, viņš domā, vēl nav gatava šādas normas pieņemt. Linda un Aigars, topošie mākslas un sporta pedagogi, uzskata, ka tas nav nekas nosodāms, tikai viņiem pašiem nebūtu vajadzīgs. Students Edgars šāda veida izklaidēšanos un atpūtu neatbalsta un nosoda. Inguss un Jānis, topošie sporta menedžeri, domā, ka tas būtu forši, jo tagad meitenes ir dārgas un šādā klubā relaksācija būtu par brīvu. Brigitai, kopmītnes dežurantei, attieksme pret grupveida seksu ir negatīva. Viņa nosoda un neatzīst šāda veida izklaidi, it sevišķi, ja tajā iesaistās jaunieši, kas vēlāk veido nākamās ģimenes. – «Nesaprotu, kā ģimenē viens otram var apnikt, kāpēc jāiet un jāmeklē tāda veida izklaidēšanās.»

Pēc minētā raksta publicēšanas saņēmu 66 vēstules, kuru autori nonākuši pilnīgā neziņā – kļūt vai nekļūt par ultramoderniem cilvēkiem. Ko tur sacīt... Rietumu informācija sekmīgi grauj latviešu mentalitātes augsto erotismu, jo grupu seksā erotisma nav un nevar būt. Tā ir instinktīva darbība, iepiparota ar primārajām seksuālajām emocijām (varbūt vēl neliela PEA deva). Pirmatnējie cilvēki vēsturiskajā tapšanā par cilvēkiem grupu seksa stadiju jau sen ir izgājuši un, kā tas notiek dialektiskā attīstībā, to arī nolieguši un atmetuši kā sen noietu posmu. Vai būtu nepieciešams atgriezties pirmatnējo cilvēku līmenī?

Atgādināšu, ka pirmatnējo cilvēku kopienā (tāpat kā to priekštecīem) valdīja falla kults, bara priekšgalā stāvēja barvedis, kam bija visvarenākais falls, un sievietes-mātītes vispirms pārojās ar barvedi. Tā

bija nepārvarama instinkta prasība. Tikai pēc pirmā dzimumakta ar barvedi, kurš viņas tūdaļ pēc tam atstūma (bioloģiskais pārsātinātības likums darbībā), sievietes-mātītes kopošanās ar zemākstāvošajiem, lai līdz galam nomierinātu savu seksuālo uzbudinājumu. Tiklīdz mūsdienu cilvēks nonāk grupveida seksa attiecībās, šis senais, aizvēsturiskais mehānisms (atavisms) atdzimst. Veidojas primārā grupa pēc tēviņu hierarhijas likumbām ar milzfallīgo (potenciālāko) barvedi priekšgalā. To grupas dalībnieki parasti nemana, jo viss notiek zemapziņas līmenī. Tas, ko šodien sauc par ultramodernismu, patiesībā ir ultraaizvēsturiskums. Vīrietim, kurš atvedis uz šādu klubu savu draudzeni vai sievu (atvedis kā govi pie bulļa uz «lecināšanu»), ir pakļāvis viņu nepārvērtējamam riskam – sievietes no šādas darbības bioloģizējas ātrāk nekā vīrieši, jo viņiem šajās grupu nodarbībās gandrīz vienmēr rodas mazvērtības sajūta (protams, izņemot barvedi).

Tas jau ir sākusies impotencei. Tāpat kā pēc pornofilmu skatīšanās, lai arī kā to propagandē šādu pasākumu piekritēji, sievietes ar vīriem vai pastāvīgajiem partneriem kļūst frigidās. Būtu lieki skaidrot, ka grupu sekss, nākot no mūsu bioloģiskās pagātnes, cilvēku ved atpakaļ viņa tālajos pirmsākumos, tātad bioloģizē. Cilvēka bioloģizēšana noved pie noziedzības. Zagļi, bandīti, krāpnieki, reketieri, killeri, ārpusreglamentnieki armijā, sociopātiskie politiķi, banku izlaupītāji, izvarotāji u. c. ir sevišķa plēsīgo dzīvnieku suga, kas, uzvilkuši cilvēku masku, izmanto viņiem nepienākošās cilvēktiesības, jo paši pilnīgi ignorē cilvēkpienākumus. Palasiet B. Didenko grāmatu «Kanibālu civilizācija». Pēc manā rīcībā esošajiem datiem, jau pieminētajā Vācijā grupu seksa klubus organizē noziedznieki, kas paši ir šajos klubos milzfallnieki, vienmēr ieinteresēti «svaigāku» (neskartāku) sieviešu iesaistīšanā (tā paša bioloģiskā seksuālās pārsātinātības likuma sakarībā). Naīvie mazfallnieki piegādā viņiem savas sievas un draudzenes. Nav jau katrreiz vajadzīga pārošanās ar barvedi. Pārodamās šajā barā ar savu partneri, sieviete tomēr zemapziņā intuitīvi ir milzfallnieka apkampienos – efekts un sekas tās pašas. Arī pornofilmās redzamais falla kults dod to pašu rezultātu.

Erotisms ir audzis kopā ar cilvēka gaitu preti civilizācijai un kultūrai. Katrs atavisms seksā, – grupu sekss, dažādu perversitāšu savairošanās vai citas parādības, kas pavadījušas cilvēku viņa veidošanās procesā senatnē – to recidīvi var iezīmēt tikai atpakaļceļu un civilizācijas norietu. Pirmais aspekts šim norietam ir sabiedrības marasms, sabiedrības organisma novecošana. Tāpat kā indivīds, dziļi novecojot, kļūst bērnam līdzīgs, senīlajā marasmā (arī garīgi slimo marasmā) līdz ar cilvēcību izdzīst arī erotisms un parādās neiedomājamas seksuālas izvirtības.

Otrs aspekts ir narkotiskais. Jau teicām, ka PEA un endorfīni ir tuvi narkotikām. Arī telergoni – aromātiskas vielas ar smaržu un gar-

šu, kas izdalās seksuālā uzbudinājuma laikā, ir līdzīgas. Ja mīlējas viens pāris, šī smarža rada erotismu, bet, ja vienā telpā pārojas daudzi, smarža jau kļūst par narkotisku smaku, kas izraisa tai atbilstošu narkotisku orgānu (no vārda *orgasms*) un atkarību no tās. Tā cilvēks nonāk atkarībā no grupu seksa un erotiskais sekss guļamistabā viņam vairs nav baudāms. Uz «brīvo attiecību» iestādēm iet seksuālie infantiļi, jo katrs, kurš nespēj pacelties pāri fizioloģiskā orgasma līmenim, uzskatāms par infantīlu, par neattīstītu, par neerotisku, par tādu, kurš nespēj ziedēt. Ja gadās turp aiziet kādam, kas spēj pacelties pāri bioloģiskajam līmenim, viņš var zaudēt savu ziedēšanas spēju. Atkarība no grupu seksa veidojas jau no vienas šādas iestādes apmeklējuma reizes.

Erotikas nozīme indivīda un tautas dzīvē

Ieva K. uzrakstījusi garu vēstuli, ar kuru ļaušu lasītājam iepazīties pārstāstījumā. Ievu satraucis viens no dzimumsocializācijas likumiem, kas jāievēro padziļinātā dzimumaudzināšanā. Viņa pareizi sapratusi, ka šī likumsakarība ved uz iznīcību, tāpēc ir neizpratnē, jo domājusi, ka visi dabas likumi vērsti uz izdzīvošanu.

Jūsu aprakstītais pierāda, ka neuzticīgo kreiso soļu spērēju mazbērni vairs nedos pēcnācējus. Jūs rakstāt: – ja tētis klusītēm, paslēpus krāpj mammu, tad dēls savā ģimenē to darīs jau atklāti, bet mazdēls nebūs spējīgs izveidot ģimeni. Ja šādā ģimenē aug meita, viņa izvēlēsies vīru, kas ir atklāts krāpnieks, bet mazmeita vispār neaprecēsies. Tātad ciltskoks pārstās augt un iznīks.

Ieva diezgan precīzi secina, ka mazbērni izveidojas par prostitūcijas upuriem. Šajā seksa tirgū ir tikai divas kategorijas – pircēji un prece.

Paldies, Ieva, par cenšanos izprast un iedziļināties īstajā dzimumaudzināšanā, kuru pašlaik cenšas aizstāt tikai ar tās mazāko sastāvdaļu – dzimumizglītību. Tā nav izeja. Tad jau arī noziedzību varētu samazināt ar juridisko izglītošanu, bet, kā bieži vien gadās, noziedznieki krimināllikumus zina labāk par policistiem.

Galvenais vēstulē ir likumsakarību objektivitāte. Ja ielūkojamies dzīvnieku pasaulē un risinām jautājumu no bioloģiskā aspekta, tēviņa uzvarētāja poligāmiskā tieksme ir pilnīgi attaisnojama un pozitīva parādība, jo vērsta uz izdzīvošanu. Bioloģiski spēcīgākajam ir jānodod ģenētiskā informācija pēc iespējas vairākām mātītēm, lai nodrošinātu nākošās paaudzes izturību un sugas uzvaras gājienu ar maksimālu savairošanos. Vīrieša (arī sievietes) kreisais solis faktiski ir ataviska bioloģiska atbalss.

Cilvēku stipru dara cits spēks – gara spēks ar tā apzināto un neapzināto (zemapziņas) saturu, kas vienīgais nodrošina cilvēku izdzīvošanu. Ģenētiskajai bioloģiskā spēka informācijai ir krietni mazāka nozīme, tā galvenokārt rūpējas par pamatinstinktu pārmantojamību,

ieliekot kādu vajadzīgu akmeni zemapziņas pamatos. Tas ir bioloģiski. Turpmāk veidojas zemapziņas cilvēciskā daļa (superego). Tā sākas jau tad, kad bērns vēl nav piedzimis, spēcīgi pieaugot piedzimšanas brīdī un turpmākajā attīstības gaitā. Te neko nevar iemācīt ar vārdiem (izglītot), jo bērns iesūc sevi un pārdzīvo (vēlāk atkārtu) vecāku uzvedību, vispirms erotismu, t. i., mīlestību plašākā nozīmē, lai pieaudzis ar to laimīgs dzīvotu.

Atcerēsimies Dostojevski. – «Vaicāju, kas ir elle? – Tā ir nespēja mīlēt!...» – Bet spēja mīlēt ieprogrammējas zemapziņas cilvēciskajā daļā un – vēlreiz pasvītroju, jo tas ir vissvarīgākais – ar vārdiem nav iemācāms. Mīlestība dzimst mīlestībā. Bet ja nu tētis krāpj mammu, kaut vai slepus? Vai arī otrādi? Ikviens sapratīs, ka te nav mīlestības, jo, īsta būdama, tā izslēdz pat vienreizēju kreiso soli. Tādi ir pētījumu rezultāti.

Bērnam tādā gadījumā nav kur ņemt to, ar ko piepildīt zemapziņas galveno cilvēcisko daļu, kas kā liktenis neatvairāmi diktēs ceļu izvēli, pa kuriem viņš ies savā dzīvē. Bērna likteni un erotismu (spēju mīlēt) lemj vecāki ar savu savstarpējo mīlu vai nemīlu. Zemapziņa tukšumu necieš – ja tur neieplūst spēja un vajadzība mīlēt, šo vietu var aizņemt tikai parazitiskā, noziedzīgā diktāts. Bērns dzīvē ies pa neceļiem, būs sociopātisks. Liela daļa sociopātu ir pircēji prostitūcijas tirgū, tā radītāji, jo uztur tirgū pieprasījumu. Jo plašāks prostitūcijas tirgus, jo vājāk tauta sevi atražo – tā jau ir aksioma, kas nav jāpierāda. Tātad tautas nākotni nosaka paaugstināts erotisms katrā ģimenē. Erotisms mūsu ģimenēs ir zems. Toties kopā ar citām postkomunisma zemēm mēs attīstām plašu prostitūcijas tirgu un eksportējam šo dzīvo precī gandrīz vai uz visām pasaules valstīm.

Zemais erotisma līmenis mūsu ģimenēs bija viens no kazarmju sociālisma pamatmērķiem. Rietumu pasaulē cilvēki aizvien vairāk atsakās no ārpuslaulības sakariem, mēs vēl esam savas pagātnes produkts. Pie mums strauji aug noziedzība. Tai mēdz būt maniakālas izpausmes, bieži sastopama vardarbība ģimenēs, alkoholisms, bērnu seksuālā izmantošana, atsacišanās no bērniem, bērnu atraušana no izglītības, mazgadīgo prostitūcija, dažādas perversijas. Lasītājs, ja vēlas, pats var turpināt šo uzskaiti. Katra sociopāta izcelsmes pamats, sākot ar sīku kabatzagli un beidzot ar tautu krāpjošu politiķi, ir viņa pagātne, viņa bērnība – ģimene, kurā nav bijis mīlestības.

Mēs, speciālisti, izpētot šo cilvēku pagātņi, bieži noskaidrojam, ka viņu noziedzīgās tieksmes saistītas ar baudas sasniegšanu. To ieprogrammējusi viņu agrākā dzīve, bet agrākā dzīve ir viņu ģimene. Arī varaskāre ir viena no baudas izpausmēm, tāpēc ir slepkavas, kas brutālas varmācības veidā izpauž tieksmi pēc varas (pēc baudas) savu nerealizēto ambīciju dēļ. Sevišķi bīstami ir tie, kas pie varas tikuši, nekaunīgi

aplaupt tautu. Šiem noziedzniekiem varaskāres (baudas) apmierināšanai vajag aizvien jaunus stimulus.

Atkal un atkal jāatgriežas pie ģimenes. Bērībā un agrā jaunībā ģimenē pārciestās ļaundarbības, sevišķi seksuālās ļaundarbības, kā ļaundarbības tieksme ieprogrammējas cilvēka smadzenēs. Lielākajai daļai bērnu un jauniešu tā izraisa neirozes, psihosomātiskas slimības, bet ģimenē dzimst arī nākošie maniaki un slepkavas. Turpmāk tos veido apkārtējā sociālā vide, arī masu mediji. Ko tik mēs tagad nevaram ieraudzīt tālražu ekrānos! Tie ir vardarbības, tajā skaitā arī seksuālas vardarbības pārsātināti. Uz katra soļa var vērot šīs «audzināšanas» mehānismu. Ģimenēs bieži trūkst paša galvenā – mīlestības, kas bērnu socializētu, tāpēc strauji noris pretējais – desocializācijas process.

Lai bērns vecākus netraucētu, viņu atdod «pieskatīt» televizoram, bet tur rāda seksu, šausmas, kautiņus, slepkavošanas un bieži arī pornogrāfiju. Pārdzīvojums ir tik spēcīgs, ka bērnam tas neapzināti nokļūst zemapziņā un it kā aizmirstas. Bet zemapziņa dumpojas, izzūd normāls miegs, sākas uzvedības traucējumi. Drausmīgos notikumus filmās bērns neateras, bet paiet gadi un zemapziņā snaudošā informācija izlaužas ārā, liek slepkavot, izvarot, prostituēt... Primāro cēloni cilvēks «atcerēsies» tikai psihoterapeita kabinetā.

Maniakālie sociopāti ir psihiski slimi cilvēki, un viņiem nepieciešama ārstēšana vai izolācija. Zemapziņā iekodētajam varmācības faktam var likt izlausties uz āru vai nu kāda cilvēka, vai situācijas līdzība. Psihoterapeits, piemēram, pētot pedofila biogrāfiju, noskaidro, ka šis cilvēks bērībā pats ir bijis pedofilijas upuris. Tāpat notiek ar vīriešiem, kuru tēvi krāpuši mātes. Viņi savas sievas krāpj periodiski. Ar tādu pašu periodiskumu jeb regularitāti, gandrīz vai ar stundas precizitāti vardaris veic ģimenē vardarbību, pēc tam nonākot atmaigumā. Tas upuri nomierina un izraisa viņā pašā nepamatotu vainas sajūtu, kas upurim ir ļoti raksturīgi. Tas dod vardarim iespēju tā darboties gadiem ilgi un domāt, ka pats ir mīlestības pilns.

Tā nav mīlestība, tā ir atkarība no attiecībām. Ģimenē, kas ir antiģimene, nevar izaugt bērni, kas spētu mīlēt un būt laimīgi. Bērniem, kas nokļuvuši vardaru rokās vai desocializējušies vardarbīgā ģimenē, savlaicīgi jānonāk psihoterapeitu gādībā. Psihoterapeits var palīdzēt arī pieaugušajiem, kas bijuši pakļauti vienalga kādam noziegumam, jo sekas var izpausties pat pēc daudziem gadiem, kad pāri darījums sen aizmirsts.

Rietumu pasaulē jau sen darbojas psiholoģiskās rehabilitācijas centri un uzticības telefoni, palīdzība pacelta valsts politikas līmenī. Diemžēl pie mums vardarbības upuru ārstēšanu un rehabilitāciju veic vienīgi Valsts ģimenes veselības centrs.

Kāds vīrietis man uzrakstīja skrupulozu vēstuli. Viņš sapņo aizraidīt savu sievu ar bērnu vai arī samainīt viņu ar sava paziņas sievu, kurā atradis saderīgu seksuālo partneri. Viņš gatavs pieņemt arī viņas bērnus, savu aizmirstot – tātad nemīlot. Sava bērna liktenis viņam nerūp. Lai sevi attaisnotu, viņš augstāk minēto patiesību, kuru atzīst visa pasaule, savā apmātībā vienkārši noraida. Bet bērns būs tāds, kā diktē likums. Ģimenes irst, jo nav, kas tās saista.

Šis ir nemīlestības laiks. Pāri visam stāv naudas vara, bieži nauda nosaka cilvēku attiecības. Tikai par naudu nevar nopirkt mīlestību, nevar nopirkt garīgumu, nevar nopirkt cilvēcības izpratni. Tas viss var rasties arī tur, kur nav naudas pārpilnības. Mūsu senči dzīvoja daudz sliktākos apstākļos, tomēr savas tautas garīgās vērtības prata saglabāt cauri gadsimtiem. Vai pazaudēsim tās neatgriezeniski?

Tāda ir mūsu dzīves škaudrā patiesība. Šādai patiesībai nav perspektīvu, nav nākotnes... Šodien cilvēku apziņā valda sajukums. Kāds D. savā vēstulē par pornogrāfiju nodēvē zviedru mācībfilmu, kas domāta partnerterapijai (seksterapijai), jo tur, lūk, esot teikts par vēdera lejas daļas izjūtām. Šo attieksmi neapzināti diktē vēstules autora zemapziņa, jo viņš, kā pats raksta, esot impotents. D. nav vienīgais, kas tā domā. Daudz impotentu vīriešu un frigidu sieviešu jauc seksuālo erotismu ar pornogrāfiju – tāds ir viņu zemapziņas diktāts.

Ievas vēstulē minētā likumsakarība ir vērsta pret cilvēka bioloģizēšanos. Jāiznīkst visam, kas ved cilvēku atpakaļ pie dzīvnieciskā, kas cilvēku *bioloģizē*. Ja tas tautā notiek masveidīgi, tā kļūst par lētu darbaspēku, nonāk pakļautībā un mirst.

Nekāda Sirdsapziņas Saeima (tā, protams, ir vajadzīga) tautu neglābs, ja sirdsapziņa nedomāsies tās pamatšūniņā ģimenē. Tur sirdsapziņa ir saistīta ar dziļām jūtām un patiesu mīletību. Tas ir laulības dzīves erotizācijas ceļš. Bioloģiskā saskare, protams, ir obligāta, tā ietilpst katrā dzimumaktā kā kompleksā orgasma sastāvdaļa. To bērni neredz, bet izjūt. Vecākiem tas ir atbalsta punkts turpmākajam solim – daudz cēlākai erotikai, kuru bērni jūt vēl spēcīgāk un arī vēro. Tā vecāki veic galveno dzimumaudzināšanas uzdevumu – socializē bērnus spēju mīlēt, glābj viņus no dzīves elles, atverot vārtus dzīves paradīzei. Te pievienojamies Dostojevskim, kura domas Erosa filozofijā nav apšaubāmas.

Domāju, Ieva, Jūs man piekritīsiet, ka ģimenei vajadzīga ziedēšana (erotika). Varbūt to arī glābsim. Patiesi Jūs cienu un pateicos, ka uzrakstījāt savu viedokli.

Eross – mīlestības filozofija, erotika – mācība par mīlestību kā mākslu

Runādams par laimi, Z. Freids vienmēr apgalvojis, ka cilvēka laimei vajadzīga *mīlestība un darbs*. Tā stāstīja mana pirmā psihoterapijas skolotāja psihoanalītiķe A. Svarca, kura bija paspējusi Freudu (tā viņa izrunāja šo vārdu) vēl sastapt dzīvu un mums, studentiem, pastāstīja daudz ko tādu, kas atklāja gan viņa ģeniālās puses, gan cilvēciskās vājības un trūkumus. Tāpēc mūsu, viņas studentu pulciņa priekšā Freids nostājās nevis kā monstros, bet kā dzīvs cilvēks.

Arī mēs nenoturējamies, neapšaubījuši tik vienkāršu laimes saņemšanas formulu. Pirmais, ko gribējam iestarpināt šajā apgalvojumā, bija draudzības jēdziens. Izrādījās, ka arī tie, kas gadsimta sākumā bija pulcējušies ap Freidu, teikuši to pašu, bet ģeniālais zinātnieks vienmēr bija pamatoti apgāzis šo domu, parādot draudzības saikni ar mīlestību. Arī Ērihs Fromms, sevišķi darbā «The Art of Loving», sadala mīlestību «gabaliņos», papildinot un arī kritizējot Freidu. Viņš nodala erotisko mīlestību no citām mīlestības izpausmēm, jo viņa laikā vēl tā īsti nebija pierādīta to izcelsme no vienas saknes. Fromms pasvītro «mīlestības pašam pret sevi» lielo nozīmi kā citu cilvēcisko mīlestību rašanās pamatnosacījumu. Tas attiecas arī uz erotisko mīlestību, kuru viņš nešķir no citiem mīlestības veidiem. Pat mīlestību pret Dievu, nemaz nerunājot par mātes, tēva, brāļu, māsu, draugu u. c. mīlestību, cilvēks, pēc Fromma domām, var gūt tikai tad, ja ar transferenci (pārnesi) sevis mīlēšanu izveido par Dieva mīlēšanu. Sevi mīlošam (te nav domāts egocentrisms) cilvēkam vienmēr būs draugi. Šai draudzības mīlestībai vistuvākais ir altruistiskais egoisms (H. Seljē), par ko runājām trioloģijas «Vēlreiz par mīlestību» II daļā.

Mūža vidū veiktajās onkologu ekspedīcijās man nācās atklāt vēl vienu interesantu aspektu – cilvēka seksualitātes atkarību no viņa pasaules uzskata. Pētot šo zinātnisko materiālu un kluba «Panaceja» pieredzi, noskaidroju, ka no 20 000 ģimenēm 30% uzskatīja sevi par ateistiem, vismaz anketās tā uzrādīja. Īstenībā izrādījās, ka tikai puse no viņiem bija pārliecināti ateisti – toreiz ticība bija jāslēpj. Tur, kur bija patiesi ateisti (3068 cilvēki), bija arī patiesi aseksuālisti vai pat seksualitātes novirzes. Sākumā tas radīja neizpratni. Tikai vēlāk, kad, izvilkti no bibliotēku aizliegtajiem kambariem, kļuva pieejami krievu Erosa filozofijas (jāsaprot kā mācība par mīlestību) pamatlicēju darbi, atradu tajos teorētisku apstiprinājumu savam pieņēmumam. Viens no viņiem Vasilijš Rozanovs raksta: – «Dzimuma saites ar Dievu ir lielākas nekā prāta saites ar Dievu, pat lielākas nekā sirdsapziņas saites ar Dievu.» No šī fakta izriet tas, ka visi aseksuālisti izcēla sevi kā ateistus.

Vai tad ateisti un vienlaikus aseksuālisti nebija pie varas nākušie lielinieki, kas pārtrauca Erosa filozofijas attīstību Krievijā? Galvenais jau bija padarīts – Erosa mācībai bija likti pamati, un to paveica tādi

religijas aizstāvji, no kuriem lielākā daļa ir teologi – V. Solovjovs, N. Berdjajevs, P. Plorenskis, S. Bulgakovs, H. Laskis, I. Iljins, L. Krasavins, B. Višeslavcevs, S. Franks u. c. Viņiem pievienojās dzejnieku un rakstnieku plejāde, starp tiem tādas personības, kā I. Buņins, A. Kuprins, A. Bloks, S. Jeseņins, M. Cvetajeva, B. Pasternaks, A. Ahmatova utt. Zēl tikai, ka tā sauktais kazarmu sociālisms neļāva krievu Erosam pilnīgoties un izveidoties par zinātņi.

Latviešu Erosam ir ļoti senas tradīcijas, to saknes tiecas mūsu tautas bībelē Latvju Dainās. Jau iepriekšējās triloģijas grāmatās esmu nosaucis dainu sējumus par zinātnisku krājumu, pēc kura pētīt mūsu tautas dzīvi. Un ne tikai dzīvi, arī tautas dvēseli, kas atspoguļojas tās filozofijā. Ne velti mūsu zinātnieki (P. Birkerts, A. Jansons u. c.) uzrakstījuši grāmatas par Krišjāņa Barona savāktajās latviešu tautasdziesmās pausto filozofiju. Šim apektam pievērsies arī Imants Ziedonis. Mūs pašlaik interesē tikai tā latviešu tautasdziesmu daļa, kurā pausta Erosa filozofija, bet tā – varam to droši apgalvot – skaitlisko vienību ziņā dainās ir visapjomīgākā. Latviešu tautasdziesmas ir caurcaurēm reālistiskas, toties ļoti poētiskas un dabas tēliem bagātas. Tajās apbrīnojami profesionāli izmantoti visdažādākie izteiksmes līdzekļi, kas liecina par nezināmo dzejnieku augsto estētisko kultūru. Tajās sprēgā humors, asprātīga doma un tautas viedais prāts. Protams, ir arī ļoti liriskas, dziļi smeldzīgas un skumjas dziesmas, kas gan slēpti, gan atklāti runā par mūsu tautas smago likteni. Pat skumjās tautasdziesmas ir optimisma apdvestas, bet daļa to ir ļoti drastiskas un nosauktas par nerātnajām dainām. Tās gan galvenokārt ir falliskā kulta dziesmas un saistītas ar ļoti seniem auglības veicināšanas rituāliem. Tās līdz šim maz izmantotas zinātniskās pētniecības nolūkiem.

Tātd Erosa filozofijai, kas nāk no sirmas senatnes, no senās Grieķijas, no Platona filosofiskās domas apcirkņiem un vijas cauri pasaules kultūras vēsturei, iesaistot tajā arī zinātņi (Z. Freids u. c.), ir ļoti senas un sazarotas saknes, jo tās ar savu vitalitāti baro ikvienu cilvēku uz mūsu sirmās Zemes. Viena no spēcīgākajā tās saknēm – ar to mēs varam lepoties! – izaugusi seno baltu tautu folklorā (galvenokārt latviešu), kas, kā tagad zināms, pieskaitāma pie vissenākajām kultūrām. Kā piemērus minēšu tikai atsevišķas tautasdziesmas – tās, kas mūs interesē dažu visbūtiskāko ar erotiku saistīto jautājumu sakarā, jo aplūkot visu Erosa filosofiju latviešu tautasdziesmās nozīmētu rakstīt vēl vienu biezu grāmatu.

Latviešu tautas dainās atspoguļota cilvēka dzīve no šūpuļa līdz kapam. Tajās spilgti un tēlaini atainota jaunība, jauniešu savstarpējās attiekmes, meiteņu skaistums, kas salīdzināts ar liepu kuplumiņu, puīšu varenaiz ozolu staltums un spēks – tātd vīrišķā un sievišķā pretstati. No visiem jauniešu tikumiem visaugstāk vērtēts meitas tikums un gods, kas mums ir jau pazīstamā N. Berdjajeva jēdziena «*celomudrije*» sinonīms.

Man sacīja māmuliņa
Nomirdama, pamezdama –
Audz, meitiņa, loci pūru,
Nes ar godu vainadziņu.

Dzīve ir pilna pretstatiem. Arī par tiem runā tautasdziesmas.

Kur, māsiņa, tu dabūji
Tik spīdīgu vainadziņu?
Trīs naksniņas pārgulēju
Pie sudraba kalējiņa.

Citas meitas govīs slauca,
Es ar puisi kaņepēs;
Citas meitas pienu kāsa,
Es iznesu raudulīti.

Tautasdziesmas runā arī par puīša godu, par to, ka arī sirmajā senatnē tas, kas atļauts vīrietim, netiek piedots sievietei.

Puiši savu godu slēpa
Apakš platas cepurītes;
Kur, māsiņas, mēs slēpsim?
Šaurs bij' zīļu vainadziņš.

Dīzens puišis, daiļa rota,
Iznesīga valodiņa;
Tas noņēma meitiņām
Bez godiņa vainadziņu.

Puiši rauga meitu godu,
Sava goda nezināja;
Būt' zināj'ši savu godu,
Stāvus lektu ūdenī.

Puišu negoda pēlums izskan vairāk ar humoru nekā nosodījumu, lai arī tajā dzirdamas sievietes, dziesmas sacerētājas asaras. Galvenā goda un arī ģimenes pavarda sargātāja ir sieviete. No sievietes atkarīgs arī tas – par to esam jau runājuši – būt vai nebūt mīlestībai. Līdz mīlestības dialektikas kritiskajai robežai un pāri tai meitene puisi aizved ar vilinājumu un liegumu (tabu). Tie ir viņas erotikas «ierochi», mīlestības māksla. Meitene vilina (tautasdziesmās «kairina», «karina», «kairina» u. c.) puisi ar bioloģiskajiem, psiholoģiskajiem un sociālpsiholoģiskajiem relišeriem, kas tautasdziesmās atspoguļoti ļoti vispusīgi – «Ēs, meitiņa, kā puķīte, sarkans rožu vainadziņš...», «Sarkanbalti man vaidziņi līdz ar rožu lapiņām...», «Iedzelteni man matiņi, ūdens zīļu vainadziņš...».

Meitiņām, māsiņām
Balta maize azotē;
Ne tās ēda, ne pārdeva,
Puišus vien kaitināja.

Meitene ir «niedres garumiņa, magoniķes greznumiņa», «baltās diega zeķītēs, sarkanās kurlpītēs» ar zīlītēm, krellītēm, baltām un izrakstītām villainēm tās greznot greznojās, uz baznīcu pošoties, piecas dienas taisās, lai tikai izrādītos, lai puīši skatītos. Un patiesi – «tautiešam acis dega kā raibam vanagam». Vai arī:

Ak tu tautu neveiklīte,
Tavu skaistu augumiņu!
Man iztrūka biksēm pogas,
Uz tevīm skatoties.

Galvenais un līdzsvaroti pārāks par šo «kairināšanas» un «kai-
tināšanas» tvīksmi ir meitenes tabu. Tieši liegums tautasdziesmās vis-
vairāk izcelts, jo tam ir vislielākā nozīme, lai iedegtos ne tikai tautieša
acis, bet arī sirds.

Šuj, māmiņa, man krekliņu
No uguns dzirkstelēm.
Lai sadega puīšiem nagi,
Kas bāž rokas azotē.

Cērt, meitiņa, puisim plīķi,
Nedod savu villainīti;
Kad tu dosi villainīti,
Paspēlēsi vainadziņu.

Sauca mani sinepiti,
Vēl man bija nātrei būt,
Vēl man bija zeldināt
Dažu labu tēva dēlu.

Seno latviešu Eross, Jāņa tēlā paceldamies jau līdz dievības pakā-
pei, apogeju sasniedz vasaras saulgriežu svētkos. Jāņos, kad saule
kulminē debesu kalnā, kad ziedi atvērušies krāšņajā plaukumā un ziedē-
šanas trakumā, kad pat smildziņa uzdzied sidraba ziediem, cilvēks sa-
plūst ar dabu un atveras tās auglībai. Jāņi ir auglības, erotikas un
ziedēšanas svētki – ziedēšanas kulminācija, kas ietverta papardes zie-
da teiksmainajā tēlā. Tieši Jāņi sasaistās ar seno kailuma kultu un
falliskajām izdarībām, kas kalpo auglības veicināšanai.

Ai, Jānīti, Dieva dēls,
Apjāj manus tirumiņus,
Lai aug rudzi, lai aug mieži,
Lai aug visa labība!

Un Jānītis kails kāpj baltā zirgā, bet «Jāņa māte rudzus brida, zīda
svārkus pacēlusi». Atkailināšanās kalpo auglībai. Atcerēsimies J. Strei-
ča filmu, kurā mazais Jānītis plikiņš brien cauri rudzu laukam. Tradīcija
ir atnākusi līdz mūsu dienām, lai arī zaudējusi seno kulta nozīmi.
Tradīcija nemirst, tā dzīvo, ja vēl ir tauta, kas to glabā. Šobrīd gan Jāņi ir
kļuvuši aizvien klusāki un tumšāki, pārvēršoties par parastu dzeršanu
bez svētku noskaņas.

Jāņos, saules kulminācijas svētkos, arī erotika sita augstāko vilni.
Skanēja falliskas jeb, kā to sakām, nerātnās dziesmas. Jo «bezkau-
nīgāk» skanēs dziesmas, jo krāšņāk kuplos lauki un pildīsies klētis,
laidaros augs raženi lopi. Tas, kas ikdienā ir slēpts, kam kulturālā
saskarsmē ir uzlikts tabu, šajā saulgriežu naktī noņem masku. Cilvēks ir
tāds, kādu daba radījusi, tiecas tai pretī, saplūst ar to. Tāds ir erotisma
augstākais vilnis. Jaunieši dodas meklēt teiksmaino papardes ziedu un
nereti to arī atrod. Pēc Jāņu nakts uz rudeni rīkoja kāzas un dzima
bērniņi.

Man priekšā pieaugsi
Maza melna papardīte;
Jāņu nakti puīši nāca
Zelta ziedu lūkoties.

Tu, māsiņa, nezināji,
Ko atradu Jāņu nakti;
Melnu krūmu, dzidru strautu
Ar siltenu ūdentīņu.

Ai, Jānīti, ai, Jānīti,
Tavu garu pipelīti
Piecas vārnas satupušas,
Vēl bij vieta žagatai.

Jāņi ir seno latviešu skaistākie dabas svētki, bet ģimenes tradīciju viskrāšņākie godi ir kāzas. Arī tajās skanēja falliskās dziesmas auglības kulta nozīmē, tikai šoreiz kultiskās izdarības vērstas uz cilvēku auglību, uz ģimenes, dzimtas, cilts turpināšanu. Kāzas ir sākums jaunai ģimenei.

Dieviņ, tavu padomiņu,
Laimiņ, tavu likumiņu!
Meita biju, sieva tiku,
No sieviņas māmuliņa.

Pirmo nakti jauni ļaudis
Vis tik mīļi negulēja;
Jau otro, jau trešo,
Ūdens cauri netecēja.

Es gulēju pie māmiņas,
Sagšā kājas sainuse;
Pirmo nakti ar tautieti
Griestos skrēja villainīte.

No tā, vai tautumeita pratusi tautiesi aizvest jau pirms kāzām pāri kritiskajai robežai līdz mīlestībai un vai tautietis pratis ne tikai «no šīs nakts gulējuma» nosargāt mīlestību arī turpmāk, atkarīgs ģimenes mūžs. Tautasdziesmas runā par laimīgām, erotizētām attiecībām ģimēnē.

Liptin lipa liepu lapa
Pie manām villainēm;
Tā pielipa tautu dēlis
Pie tā mana augumiņa.

Jautra dienu, jautra nakti
Mana jauna ligviņa;
Jautra dienu pie darbiņa,
Jautra nakti klātgulēt.

Vīriņš man labs vīriņš,
Visur man vaju jāva,
To valjiņu vien neļāva,
Gultā griezt muguriņu.

Bet bija arī nelaimīgas ģimenes — «kreisie soļi», dzeršanas posts. Tās bija ģimenes, kurās nav mīlestības.

Kurš puisītis, jauns būdams,
Daudzi tur draugaļiņu,
Tas ar savu ligaviņu
Mūžam labi nedzīvos.

Sitīn sita, kautin kāva
Bāliņš savu ligaviņu.
Kā ne sita, kā ne kāva,
Ciemā cita cerējama.

Vai, Dieviņ, ko darišu,
Dzērājs mans arājiņš!
Apdzer savu siku naudu,
Manas baļtas villainītes.

Guļu, guļu, miegs nenāk
Pie nelieša tēva dēla.
Ko man bija miegam nākt,
Nav neviena mīļa vārda.

Vai, Dieviņ, ko darišu,
Nemīl vairs tautu dēļi!
Kā pie celma dasēdos,
Kā pie bluķa dagūlos.

Skaitliski visvairāk tautsdziesmu ir par jauniešu cerēšanos, par precībām un kāzām. Ģimenei tās veltītas mazāk, jo dzīve ir sūra, ne vienmēr ģimene ir laimīga. Bet tikai laimīgā, erotizētā ģimenē var izaugt mīlestības tālāknēsēji. Arī par to runā tautsdziesma, runā gan pārāk tieši, ne ar apslēpto nojausmu, kā saprotam socializāciju ģimenē.

Tētiņš bikses raisījās,
Māmulīņa taisījās;
Lai raisās, lai taisās,
Būs man mazi bāleliņi.

Tēvs ar māti pūlējās,
Es aiz stūra lūrējos;
Tikmēr lūru, tikmēr lūru,
Kamēr pats iemācos.

Tēvs ar māti miļi guļ,
Žēl manām actiņām.
Dievs dos man lielam augt,
Pats precēšu līgaviņu.

Tautsdziesmas liecina, ka mūsu senčiem bijusi pazīstama arī vissenākā profesija.

Tos lielos pilsētos
Nav nevienas labas meitas;
Izbrūtētas, izmaisītas
Pa visiem krūmiņiem.

Pelnīties pelnījos
Ar abiem galiņiem –
Ar rokām maizi pelnu,
Ar apakšu sudrabiņu.

Kas zina, varbūt mūsu senčiem bijis pazīstams pat tāds netikums kā grupu sekss. Par to netieši norāda tautsdziesma.

Ganidama es uzgāju
Divi puišus pieguļā;
Es vidū ielaidos,
Siltumiņa gribēdama.

Tautsdziesmas necildina, bet peļ netikumu. Ar savu tiešumu tās rāda dzīvi tādu, kāda tā ir. Tautsdziesmas nemoralizē. Tikpat tiešas un patiesas tās ir tikuma cildināšanā un tikumu pelšanā. Latvju dainās minēti un cildināti daudzi tikumi (no tām varētu sastādīt tautas ētikas kodeksu), bet visu tikumu pamatā ir divas būtības – *mīlestība un darbs* – cilvēka laimes pamats. Tas ir arī latvju dainu filosofiskās domas pamats. Zemnieka dzīves grūtums paģērēja senajam latvietim meklēt līgavu, kas «tikusi darbiņā», jo bez šī tikumu tikuma nebija iespējams pastāvēt dzīves sūrajā ciņā, celt un virzīt to tālāk. «Strādāt» un «dzīvot» kļuva latvietim sinonīmi jēdzieni, kas viens otru aizstāj. Tāpēc latviešu tautsdziesmas runā par «darba dzīvošanu».

Paldies devu Dieviņam,
Tas darbiņš nodzīvots;
Dieviņ, līdzī rociņām
Citu darbu padzīvot.

Teic, māmiņa, manu darbu,
Neteic manu augumiņu;
Kas no mana augumiņa,
Kad darbiņa nemācēju?

Tā ir tikai šaura plaisa, pa kuru ielūkojāties tautsdziesmu plašajā un krāšņajā pasaulē, kas ataino tautas dzīvi un dzīves gudrību. Šķiet, ka no sirmās senatnes pārāk tālu neesam aizgājuši. Tikai tikumu diemžēl

kļuvis mazāk – nav vairs skaidri saskatāma tā vertikāle, kas tiecas augšup, bez kuras tauta nevar dzīvot un attīstīties.

Loks noslēdzies. Cilvēka laimes jēga *mīlestība un darbs* nav tikai senās baltu kultūras īpašums, tā laikam gan ir visas pasaules pamatos. Zinātniski to pamatojis Zigmunds Freids.

Gadsimta sākumā un pirmajā pusē erotika (mīlestības filosofija) vienlaikus kļūst par ētikas, estētikas, psiholoģijas un dievības izpratnes priekšmetu. Latvijā šo izpēti veica Zenta Mauriņa, Krievijā – Vasilijš Rozanovs un jau nosauktie autori, Rietumos – Nicše, E. Fromms. Par Z. Freidu jārunā atsevišķi. Freids izvirzīja libido kā erotikas fundamentu, likdams pamatus mācībai par erotiku. Bieži atkārtotajā teicienā, ka laime ir mīlestība un darbs, viņš to arī apstiprināja, izmantodams psihoanalīzes metodi šo pamatu izpētē.

Aplis ir noslēdzies, esam atgriezušies dievības zemapziņas mītnē, superego mītnē un pierādījuši mīlestības apļa (*circulum vitiosum*) esamību un nesaraucāmību. Erosa aplis! Neaizmirsīsim, ka ir arī sociopātiskais Tantosa aplis, bet tas neattiecas uz šīs grāmatas tematiku (to apcerēsīm grāmatā «Mūsu kailā dvēselīte»). Nevainosim Freidu, kā to dara Fromms, Šmids u. c. par to, ka viņš šīs divas lietas (*libido* un *mortido*) padarīja seksuālas. Freids sāka ar pamatinstinktiem, atstājot iespēju celt tālāk nekad nebeidzamo. Lai iepazīstinātu lasītāju ar Freida oponentu domām, citēšu V. Šmidu (šeit un turpmāk).

«Erotika ir saistīta ar zināšanām, bet tā nekad nekļūs par zinātņi, kā sekss vai psihoanalīze. Katrai zinātņei tomēr kādreiz jābeidzas... Medicīnas zinātņe šai ziņā interesējas tikai par cilvēka dzimumorgāniem, psihoterapija no sekss taisa zinātņi un tad to pielieto arī pret galvas-sāpēm. Viss reducējas uz skaitu, diagramma visiem vienāda. [...] Diemžēl Rietumu sabiedrība ir psihoanalīzes ietekmēta. Daudzi stāsta šiem analītiķiem savus slēptākos sapņus un problēmas. Bet psihoanalīzē atbildes ir tikai divas – vai nu pacients grib gulēt ar savu tēvu, vai ar māti. Abos gadījumos tas nozīmē, ka pacientam kaut kas nav kārtībā ar sekss un ka viņam jāsameklē tēva vai mātes aizvietotājs, lai savu seksualitti izdzīvotu. Tomēr esamība ir dziļāka un nesastāv tikai no seksualitātes problēmām. Ar tik vienkāršiem modeļiem kā Edipa komplekss nevar atklāt pasauli. (Tāpat kā ar Marksa šķiru modeli.) Freids, šo kompleksu atstājot, bija nopietns, bet ne vienmēr nopietni bija viņa sekotāji. Freids ir arī pareizi saprasts, bet nepareizi izprasta šoreiz ir seksualitāte. Arī mums vairs nevajag tik detalizētu analīzi, jo esam jau līdz nāvei izanalizēti. Tagad problēma ir, kā atkal savākties kopā. Vislabāk palīdz erotika, nevis sekss.»

To pašu jau atzīmējām triloģijas I daļā, runājot par dzimumsakaru tipizāciju. Īsi par to atgādināsim. Filosofo un socioloģo S. Golods iedala dzimumsakarus četros tipos:

1. *izvirtīgais* tips (II fāze), kurā dzimumtieksmi apmierina bez jebkādam emocijām, katrs partneris rūpējas tikai par savu fizioloģisko baudu, sakariem ir gadījuma raksturs, gandrīz pilnīgi trūkst selektivitātes (partnera izvēles);

2. *šabloniskais* tips (starp III un IV fāzi) atgādina pirmo, taču jau ar primitīvu selektivitāti, jo izvēle notiek pēc stereotipa, pastāv neapzināta pielīdzināšana ideālam, nav vairs tikai vienīgi fizioloģiska dzimumtieksme. To bagātina instinkta emocijas, kas izpaužas rupja jutekliskuma veidā, infantila vīrišķība un sievišķība. Pirmais, un otrs tips raksturīgs prostitūcijai, kas otrajā gadījumā izpaužas slēptāk;

3. *standarta* tips (IV fāzes sākums) raksturīgs ar spilgtām emocijām, bet diezgan virspusēju un paviršu juteklisko pārdzīvojumu, tiecību uz augstāku dzimumtieksmju tipu;

4. *mīlestība* (V fāze) – īsta, nobriedusi, pilnvērtīga intīmā tuvība, tiekšanās uz garīgi estētisku ideālu, piesātinātas, dziļas jūtu emocijas, vēlēšanās nevis gūt baudu tikai sev, bet sniegt to arī mīļotajam cilvēkam.

S. Golods secina, ka no morāles viedokļa nekādi seksuāli sakari, ja to pamatā nav dziļu emocionālu jūtu, nevar būt tikumiski. Tātad pirmajiem trim tipiem nav nākotnes, tie vājina ģimeni.

Pārprotot un kropļojot Freidu, Rietumos *katrs dzimumakts* ir pārtaisīts par dziļākās saskarsmes veidu. Lai cik absurdi tas nebūtu, arī trīs pirmie tipi.

Akts iegūst dziļas saskarsmes veidu tikai tad, ja tas saistīts ar *nobriedušu mīlestību*, tātad maksimāli erotizēts. Pretējā gadījumā tas ir atsvešināšanās akts. To nežēlīgi nosaka objektīvais pārsātinātības likums, kas dzīvnieku pasaulē (bioloģiski) ir izdzīvošanu veicinošs, bet cilvēcei iznīcinošs (sk. 4. krāsaino attēlu). Uz «tīro seksu» aicinātāji vērs šī likuma iedarbību arī uz cilvēku. Mērķi ir skaidri redzami.

Erotikas teorētiķi gan noliedz, ka erotika ir mīlestība. V. Šmids saka: – «Erotika nav mīlestība. Tās jāatšķir. Mīlestība ir kristietības un romantisma laikmeta atradums. Mīlestībā ir runa par saplūsmi ar otru. Taču tas nav iespējams. Augstākais – tikai uz kādu mirkli. Mūžīga ir tikai erotika. Mīlestība ir jūtas, bet erotika kā māksla ir tas, kas šīs jūtas rosina un audzē.

Erotika nozīmē vienmēr ievērot distanci un tikai noteiktos mirkļos sagraut visas robežas. Tā ir mīlestība, kas sapņo, kā šos mirkļus padarīt

mūžigus. Bet, tā kā tas nav iespējams, notiek daudzas cilvēciskas traģēdijas. Erotikā abas personas paliek atsevišķas būtnes, kas satiekas. Tas ir satraucoši, jo šī satikšanās nebūt nav tik vienkārša, viennozīmīga. Erotika ir mērķtiecīgs darbs, kā dēļ arī jāpapūlas.»

Šeit redzama pretruna. Pareizāk būtu teikt, ka mīlestība vai mīlestības jūtas ir materializējusies erotika. Interesanti, ka pēdējā laikā to var pierādīt bioķīmiski – mīlestība ir kļuvusi par zinātnisku faktu. Par to jau esmu rakstījis. Te rezumējums.

Mīlestība – tā ir ķīmija, bioloģija, smadzeņu fizioloģija, antropoloģija, psiholoģija un socioloģija. Mīlestība... atgriežas! Mīlestība! Par to rakstījuši Ortega Gasetis, Platons un Spinoza, Paskāls un Montēns. Liekas, tik daudz jau pateikts, varbūt pat viss iespējamais. Vai mūsdienās tā vispār šodien ir aktuāla tēma?

Mīlestība vienmēr ir aktuāla. Pēdējā laikā zinātnieki publicējuši pētījumus, kas apliecina, ka daudzi kādreizējie priekšstati par mīlestību ir mīts. Mīlestības tēma līdzās politikai un ekonomikai iekarojusi vietu pasaules ietekmīgākajos žurnālos. Mīlestība vienmēr ir jaunums.

Vai arī vecā, aprakstītā papildinājums ar zinātnes atklājumiem. Vai mīlestība uztverama kā bioloģisks fakts vai kā kultūras fenomens? Mūsu dainās es neatradu jēdzienu «mīlestība». Darbības vārdu «mīlet» gan visdažādākajos kontekstos. Varbūt neesmu visas izlasījis... Un tomēr tā aužas cauri visiem biežajiem dainu sējumiem kā latviešu folkloras Eross. Līdz ar to arī visai mūsu dzīvei. Bet arī par to jau runājām. Turpināsim.

Tomēr mīlestībai ir universālas pazīmes. Ģermāņu valodās šī vārda etimoloģija sasaucas ar vārdu «*frakaz*» – kaislīgs, jutklīgs. Turpretī ugru un samoježu valodā tam pastāv kopība ar vārdu «*esamība*».

Pēdējo gadu laikā mīlestības tēmu apspriež nopietni zinātnieki. Līdz šim emociju pētīšana koncentrējās uz negatīvajiem aspektiem – agresivitāti, bailēm un alkoholismu. Mīlestība nav uztverama kā problēma, tā ir milzīgs spēks, kas sasaista divus cilvēkus. Smadzeņu pētnieki noteikuši cilvēku «mīlestības centru» hipotalāma priekšējā daļā (sk. triloģijas «Vēlreiz par mīlestību» I daļu). Dzimumu noteicošie rajoni pieder pie senākajiem smadzeņu garozas veidojumiem, tādēļ cilvēku seksualitātei ir kopējas iezīmes, piemēram, ar peles seksualitāti. To labi apzinās smaržu rūpnieki. Vissmalkāko un dārgāko smaržu pamatā ir vairāku kaķu sugu, alņu un valzivju sugu dzimumdziedzeru sekrets (arī žurku, ondatru muskuss), kā arī dažu augu «erotiskā» smarža (bazilikas, lavandas, citronu u. c.), kas arī kalpo augu vairošanās un izdzīvošanas problēmām.

Iemīloties cilvēka organisms sāk izdalīt amfetamīnu atgādinošu narkotiku – dopamīnu un feniletīlamīnu (PEA). Zinātnieki izskaidro, ka iemīlēšanās simptomi – sarkšana, svīšana, elpošanas traucējumi, ēteriska sajūta, izklaidība un svētlaimīgs smaids – ir narkotiska iespaida ķīmisku reakciju rezultāts. Šis narkotiskais reibums nav mūžīgs. Pamazām organismā izstrādājas imunitāte. Tas sāk brēkt pēc aizvien lielākām milas narkotikas devām. Pēc pāris gadiem cilvēka organisms vairs nespēj pietiekamā daudzumā izstrādāt PEA, un mīlētājs nokrīt no mākoņiem.

Seksoloģijā to saucam par sapņa stadiju. Ja pamošanos no sapņa cilvēki pārdzīvo bez izšķiršanās vai seksuālas nodevības, iestājas pārējās četras fāzes, no kurām pēdējā (sk. 3. un 4. krāsaino attēlu) ir aiz kritiskās robežas. Tā ir pilnbrieda mīlestība. Daļa cilvēku tā arī paliek uz «mīlestības āķa» un kļūst atkarīgi no regulāras iemīlēšanās. Psihologi šo obligāto iemīlēšanos sauc par donžuānismu. Daži mēdz pieminēt arī Kazanovu, bet Kazanova neiemīlas, viņš ir atkarīgs no seksuālās dziņas. «Uzķeršanās uz mīlestības āķa» notiek, ja nezina vai arī neievēro seksuālās pārsātinātības likumu. Tad cilvēks mīlestībā paliek bioloģisks, infantils.

Lielākā daļa cilvēku atgūstas no mīlestības pagīrām un pāru attiecības pamazām nostiprinās. Tas notiek tikai tad, ja nav uzsākta pārgrādzimumdzīve vai partneru maiņa ar «drošā seksa» palīdzību. Arī šajā gadījumā palīgā nāk organisma ķīmiskās reakcijas. Pāru ilgstošu attiecību rezultātā smadzenes sāk izstrādāt morfinam līdzīgos endorfinus, sāpju mazinātājus, kas rada miera un omulības sajūtu (tā ir nobriedušas mīlestības bioķīmija – J. Z.). Pateicoties dabaszinātņu attīstībai, par mīlestību tagad zināms daudz vairāk. Arī ģenētiku jaunākie atzinumi par homoseksualitātes pārmantojamību paver jaunas jomas mīlestības izpētē.

Šodien atklātais liek precizēt agrāko Erosa teorētiku teikto. Interesantākais ir tas, ka identiskas «narkotiskas» vielas izdalās arī draudzībā, apjūsmojot dabu, baudot mākslu, radošas ekstāzes laikā, lūdzot Dievu un visur tur, kur varam novērot garīgo vai emocionālo orgasmu. Turklāt jūtu (garīgā) orgasma laikā izdalās dažāda veida endomorfīni, bet emocionālā – PEA. Abiem kombinējoties, piemēram, baudot mākslu, sevišķi mūziku, iespējams arī fizioloģiskais orgasms (atgriezeniskā saite), kuru cilvēki nepareizi uztver kā patoloģiju, bieži par to kautrējas pat domāt, kur nu vēl stāstīt. Tāpēc arī cilvēkiem tas zināms retāk.

Žēl! Šo dabisko vispārējo erotismu efektīvi var pielietot, lai stiprinātu izjukt sākušu mīlestību, kur tas nepieciešams, piemēram, ģimenē esošo bērnu dēļ, zinām, ka bērni, ja vecāki viens otru vairs nemīl, arī izaug bez spējas mīlēt ne tikai savā nākotnes ģimenē, bet visās erotisma

pakāpēs no I līdz VI. Tā veidojas sociopāti. Viņiem pārsvarā prevalē *Tantosa* iekšējā «narkotika» – naida bioķīmija. Ne reti vērojam parādību, ka mīlestība diviem cilvēkiem pārtop savā pretstatā. To dēvē par atkarību no attiecībām. Tai gandrīz pastāvīgs pavadonis ir vardarbība, ar kuru cenšas attiecības uzturēt – piespiest sevi mīlēt. Tas reizēm arī izdodas, izraisot partneri nepamatotu vainas sajūtu. Gan vienam, gan otram dzīvinošos PEA aizstāj citi – destruktīvi bioloģiski savienojumi. Lai gan abi partneri (upuris un vardaris) runā par mīlestību, tas tomēr ir naidis. Par šīm antiģimenēm esam jau runājuši, bet vēl sīkāk par to runāsim nodaļā par ģimenes un pāru terapiju. Šeit to vēlreiz pieminēju tikai tāpēc, lai pasvītrotu, ka *Eross* un *Tantoss* ir skatāmi vienībā kā divi pretstati. Domājot par vienu, nedrīkst aizmirst otru, jo viens var pārtapt otrā. Šī grāmata veltīta *Erosam*, kas, lai to labāk izgaismotu, atrauts no sava pretstata, bet abu saikne tomēr jāpatur prātā.

Šis ekskurss bija nepieciešams tāpēc, lai ģimenes saprastu, cik tam visam liela nozīme savstarpējās attiecībās, jo tieši *Eross* rada vērtības, kas nododamas tālāk nākamajām paaudzēm.

Supererotizācija – seksuālās enerģijas transformēšana un sublimēšana

Pēc šī nelielā ieskata *Erosa* filozofijā, turpmāk mācību par mīlestību dēvēsim par erotisma izpēti, tikai daudz plašākā nozīmē nekā vīrieša un sievietes pievilksanos, jo daudzām, dažkārt pat it kā ļoti tālu stāvošām parādībām ir vienas un tās pašas saknes kā mīlestībai līdzšinējā izpratnē.

Līdz šim par mīlestību galvenokārt rakstījuši dzejnieki un rakstnieki. Lai cik bagāta ar atklājumiem līdz XX gadsimtam būtu zinātne, viņi pateikuši par mīlestību daudz vairāk, nekā jebkad to spēs zinātne. Zinātnieks ar racionāliem paņēmieniem cenšas izskaidrot iracionālu parādību, iestīgdams «bioķīmijas virtuvē». Tāpēc arī autors savu atziņu spilgtināšanai tik daudz izmantojis rakstnieku un dzejnieku vārdus. Vēlreiz gribas izvirzīt jautājumu – kā īsti uztverama mīlestība? Vai kā bioloģisks fakts, vai kā kultūras fenomens?

Mīlestība cilvēka dzīvē ir tik nozīmīga un svarīga, ka XX gadsimtā tā pakāpeniski kļuvusi par nopietnas zinātnes izpētes priekšmetu, topot aizvien pārsteidzošāka. Metas pat baisi, cik dažas lietas kļūst vienkāršas...

Pat sekss nav vienkāršs bioloģisks vai fizioloģisks fakts. Z. Freids bija pirmais, kurš secināja, ka seksualitāte nav lokāls, šaurs aspekts cilvēka dzīvē, bet ir tās pamats, kuru var salīdzināt ar balstu, ap kuru tinas ziedoša puķe. Iedomājaties – jūs esat iesprauduši savā puķu dārzā daiļamata meistara izgatavotu ozolkoka žuburu, ļoti izteiksmīgu

un skaistu, un iesējuši ap to puķuzirnīšus. Sīki, mazi stādiņi uzdzīgst, jūs tos kopjat, tie vijas ap stipro, pamatīgo žuburu, uzdzied, smaržo un sakuplo tā, ka ar ziedu raibo uguni pārklāj mākslinieka darinājumu, ka reizēm ir pat žēl, ka tas nogrimis smaržīgajā, liesmojošā kuplumā un nemaz vairs nav manāms. Ziedēšana ir tik aizrautīgi saviļņojoša, ka jūsu nožēla ir islaicīga un jūs, iegremdējuši seju smaržu reibumā, atdotaties ekstātiskajai ziedu baudīšanai, tikai zemapziņā apjaušot to, kas pasakaino brīnumu notur skrējienā pretim saulei.

Tāpat ir ar Austrumu filosofisko mūziku. Nežēlīgi taisna, skanoša stīga kāpj debesis – pamatmelodija, bet ap to vijas tā paša instrumenta radīta, izsmalcināta, maigi sanoša, meditējoša spirāle. Klausoties jūti, ka bez šīs taisnes maigā melodija sabruktu, lai gan tagad ar vibrējošo sanoņu pārklājusī savu balstu, darot to pavisam nemanāmu.

Arī pamatinstinkts var kļūt par nesēju kaut kam it kā pavisam tālu no seksualitātes esošam. Apsaudzis ar mīlestību, pamatinstinkts vienīgi cilvēkā var iet tālāk un pārtapt radošā degsmē, kuras pamatā ir tie paši bioķīmiskie procesi, kurus aplūkojām, runājot par emocionālo un garīgo orgasmu (PEA un endorfīni). Triloģijas otrās daļas epilogā to nosaucām par supersublimāciju. Tagad to varam pārdēvēt arī par supererotizāciju – process taču ir viens un tas pats. Tas ir mīlestības ceļš, kas aizved no vulgārā, t. i., parastā un «drošā» seksa līdz virsotnei, kurā cilvēks liesmo kā lāpa ziedošajā ekstāzē (garīgais orgasms), ar savu mākslu vai zinātni rādīdams ceļu citiem. Žēl tikai, ka lielākā daļa jau zināmo apstākļu dēļ apstājas «drošā» seksa līmenī, bet uz vietas stāvēšana nav iespējama, un cilvēks iet atpakaļ uz bioloģisko – viņš bioloģizējas. Labdabīgi bioloģisks viņš vairs nevar būt, jo laika gaitā ir zaudējis labdabīgo bioloģisko mērķtiecību un pašsaglabāšanās īpašību, tāpēc atpakaļprocesā kļūst sevišķi ļaundabīgi bioloģisks, noziedzīgs – sociopātisks. Cilvēks vairs nezied pat bioloģiski, tāpat nenesīs arī augļus. Nebūs nākamo paaudžu. Ja arī vēl būs, tad ziedēt un vairoties nespējīgas kā mūļi no Ašota vēstules.

Z. Freids ģeniāli atklāja instinktu vardarbīgas apspiešanas bīstamību, bet nepaspēja līdz galam pierādīt, kā cilvēks vēsturiski kļūva spējīgs mīlēt, nošķīrās no dzīvnieka un nonāca pat pie Dieva atklāšanas. – «Kodols tam, ko saucam par mīlestību, ir dzimummīlestība, kuras mērķis ir seksuālā tuvība. Šī tieksme ir pamats «neseksuālām» jūtām kā mīlestībai pret sevi, vecāku un bērnu mīlestībai, draudzībai, mīlestībai pret cilvēci vispār un pat pieķeršanās tieksmei gan konkrētiem priekšmetiem, gan abstraktām idejām», rakstīja Z. Freids.

Mīlestības tapšanas process bija (varbūt vēl nav beidzies?) gaužām vienkāršs, arī nežēlīgs, gandrīz pēc Darvina. Diktāts, ka instinkts apmierināms tikai bērna radīšanas nolūkā, izveidoja ātri mirstošu, nepaēdināmu vergu masu (var to nosaukt arī citādi). No šīs masas izrāvās tie,

kurus stiprus darīja no instinktu apspiestības izvedusi mīlestība. Protais, tie, kas uzkundzējās, savu pamatinstinktu nekad neapspieda un neapspiež arī tagad, tāpēc, nekļūdami spējīgi mīlēt, drīz vien sāka viens otru iznīcināt. Pamatinstinkts parāda agresīvo otro pusi – fallisko kāri pēc varas. Seko kari, un mīlēt nespējīgie, sava pamatinstinkta otras puses mudināti, tiecas izkaut viens otru, kas vēsturē daudzkārt izdevies (sk. B. Didenko grāmatu «Kanibālu civilizācija») un izdodas vēl šodien.

Varētu pierādīt, ka aizvien vairāk izdzīvo tieši tie, kuri spēj mīlēt, kuros viņu iekšējais tabu sublimējais instinktu emocijas un jūtas. Mūsdienās aizvien vairāk tiek aizstāvēta seksuālā visatļautība, bet vajadzētu tieši otrādi – stiprināt iekšējo aizliegumu, kuru ontogēnētiski saviem bērniem arī iesocializē viens otru mīloši vecāki. Viņu bērni neuzsāk pāragru dzimumdzīvi, instinkts netiek izstumts dziļā zemapziņā. Tā apspiešana ir paša cilvēka iekšēja prasība (tātad brīvība) līdz brīdim, kad atnāks īsta, pilnbrieda mīlestība. Līdz ar to būs iespējams arī kompleksais orgasms. Tāds ir ceļš uz parasto erotizāciju, t. i., uz pilnbrieda mīlestību.

Z. Freids saprot, ka seksualitātes pētišana var atklāt fantastiskas iespējas. Skatoties, kā rokās nokļuvušas, tās var vai nu iznīcināt civilizāciju, vai arī to pacelt līdz ģeniālu personību līmenim. Freidu viņa partneri nodēvējuši par panseksuālistu un seksuālās neķītrības apustuli. Patiesībā viņa pozīcija bija morāla. Freids domāja, ka konflikts starp seksualitāti un civilizāciju ir principiāli neatrisināms. Cilvēka instinkti vērsti uz egoistisku pašapmierināšanos, tāpēc kultūra var eksistēt tikai uz instinktu apspiešanu. Libido apspiešana izraisa neirozes, bet tā brīvlaišana nozīmētu vispārēju anarhiju un kultūras bojāeju.

Libido, pēc Freida domām, ir vienīgais dvēseles enerģijas avots. Seksualitātes apspiešana dod iespēju pārslēgt šo enerģiju uz citiem darbības veidiem – darbu, mākslas jaunradi utt. Z. Freids šo pārslēgšanu nosauc par sublimāciju. Libido atbrīvošana (kas notiek mūsdienās), pēc Freida uzskatiem, novestu pie tā (un pašlaik arī ved), ka cilvēki vairs nestrādātu, seksualitāte aprītu visus viņu fiziskos un psihiskos spēkus. Pārmērīgi viegla un vienkāršota seksuālo vajadzību apmierināšana novestu pie to lētuma un mazspējas, pastiprinot citu cilvēka psihes fundamentālo impulsu – nāves, iznīcināšanas un sagraušanas instinktu (grieķiski *thanatos*), kas nozīmētu kultūras iznīcināšanu. Tas raksturīgi katram atsevišķam individam un arī tautai kopumā, pasvītro Freids.

Cilvēces rītausmā, kad vēl nebija izveidojies tabu seksuālajam apmierinājumam un, iespējams, seno civilizāciju iznīkšanas periodos mīlestība zaudēja savu vērtību un dzīve kļuva tukša, tā vietā modās bara instinkti, sevišķi jaunatnes vidū. To vērojam arī mūsdienās, kad simtiem un tūkstošiem jauniešu klausās iemīļotās popzvaigznes, nonāk-

dami afektorgasmā. Patiesībā tā ir piedalīšanās grupveida dzimumaktā. Tāpēc pašlaik liela daļa jauniešu paliek primārā infantilā fizioloģiskā orgasma līmenī ar jau pieminētajām sekām, jo subkultūra nostiprina primārās instinkta emocijas, bloķējot ceļu turpmākajam. Supersublimācija vai, kā tagad teiksim, supererotizācija šādiem jauniešiem nav iespējama. Būtu jāpriecājas, ja lielākā jaunās paaudzes daļa tiektos pēc zināšanām, tehniskās vai mākslinieciskās jaunrades, līdz ar to augdami arī pilnbrieda mīlestībai.

Kas ir supererotizētie? Vai viņi tautai un tās izdzīvošanai vispār vajadzīgi? Lielai daļai no tiem nav pat tiešu pēcnācēju. Vai viņi ir laimīgi? Šo jautājumu esmu sev vienmēr uzdevis, ja kāds no vecākiem atvedis pie manis savu atvasīti, lai viņā modinātu un aktivizētu neatklātu talantu vai spējas, lai bērnu tām piesaistītu (sublimētu, jo vecākiem līdz šim vārdu «supererotizētu» esmu baidījies teikt). Tagad, tāpat kā profesors Raikovs Maskavā un varbūt arī mani skolotāji tālajā Sibīrijā, pēc 40 gadiem psihoterapijā dodu tikai pozitīvas atbildes. Ir liels prieks pēc ilgāka laika satikt savus pamodinātos un uzplaukušos talantus un redzēt viņus laimīgus. Diemžēl pat saviem tuviekiem, kur nu vēl plašam lasītāju lokam, nedrīkstam atklāti pastāstīt par šiem piemēriem, lai arī slavenības to atļautu, jo psihoterapijas ētikas kodekss to aizliedz.

Tāpēc par piemēriem varam izmantot kultūras vēsturē plaši pazīstamas personības, kas paši supererotizējušies un kuri savā radošajā procesā izjūt spēcīgu visaugstāko emocionālo un garīgo orgasmu. Vēlreiz atgriezīšos pie Pētera Čaikovska, par kuru jau runāju triloģijas II daļā. Pievērsties Čaikovska psihoanalīzei ierosināja mana skolotāja psihoanalītiķe docente Švarca, Freida skolniece, kura man deva pirmās atziņas par šī ģēnija dvēseli, aizstāvēt viņa normālo seksualitāti, kas īstenībā bija pārvērsta mīlestībā pret mūziku vai arī mūzikā par mīlestību – Erosu skaņu izpausmē. Patiesības labad jāpiebilst, ka pirmais, kas par to ar mani runāja, bija Georgijs Aleksējevičs Korjākins, jurists un psihologs. Psihoanalīzes atzīšana mani, gandrīz vai pusaudzi, saveda kopā ar viņu GULAG'a zemes visdrūmākajā Vasjuganas novadā. Arī viņš mīlēja Čaikovska «Patētisko».

Par Čaikovski pastāstīšu tikai dažas epizodes. Viņš piedzima un uzauga krievu inteliģentu ģimenē, kas ļoti mīlēja mūziku un kurus saistīja pilnbrieda mīlestība. Edipālais komplekss bija krasi izteikts, tas visspilgtāk zeļ ap trīs, četru gadu vecumu. Šajā laikā notiek pirmais supererotizācijas akts – mazais četrgadīgais Pēteris atzīstas mīlestībā mātei ar paša sacerētu mūziku. Vārdus dziesmiņai uzraksta māsa Aleksandra, tās nosaukums bija «Mūsu māmiņai Pēterburgā».

Prieks par šo sacerējumu pārtop ekstāzē – pirmais emocionāli garīgais orgasms, protams, bez fizioloģiskā. To pašu darām transloģiskajā psihoterapijā, supersublimējot, piedodiet, supererotizējot bēr-

nus sevišķām spējām. Šis izteiktais Edipa komplekss apgāž arī uzskatus, ka Čaikovskis bijis homoseksuālists. Nezinu, kā citi autori, bet savā ārsta praksē, saskaroties ar vīriešiem homoseksuāļiem (pāri simtam), viņu bērībā atradu «zēnisko» Elektras kompleksu vai arī «ačgārno» Edipa kompleksu, kad tēvu uztver kā māti, bet tas identificējas ar patieso māti. Tas jau ir dzimumaudzināšanas jautājums. Šāda kompleksa Čaikovskim nav bijis.

Otra epizode stāsta par Čaikovska supererotizēšanos pubertātes laika sākumā. Bioloģiski seksuāla (zēniem pusaudžiem novērojama hiperseksualitāte) izjūta supererotizētajam jauniešim vairs nevar būt – libido dzimst emociju un jūtu krekliņā. Čaikovskim tās šajā vecumā jau ir sekundāras. Primārais iegūts agrā bērībā, sacerot mūziku mīļotajai māmiņai. Erotiskās izjūtas pusaudzim Petjam ir tik spēcīgas, ka viņš nakts vidū, pīdamies garajā naktskreklā, skrēja uz viesistabu pie klavierēm, lai skaņās izlietu to, kas plosījās krūtīs, galvā, visur. Bet klavieres ir aizslēgtas! Laikam jau vienmēr pieaugušie ir centušies apkarot pusaudžu maksimalismu pat tad, ja tas saistīts ar tādu aizraušanos kā jūtu ziedēšanu īstā mūzikā vai mākslā. Vēlāk, jau pieaudzis, Čaikovskis par to stāstījis ar tādu mirdzumu acīs, kā cilvēks atceras pirmo mīlestību. Savā dzīves stāstā Sestajā simfonijā ģēnijs šo pirmo mīlestību atceras melodijā, kuru mani pacienti raksturo kā zilo, dzidri mirdzošo.

Nezinu, kas būtu noticis, ja Petja būtu varējis reāli izspēlēt mūziku, kas toreiz pārpludināja viņa jauno dvēseli. Neizpausta tā iegāja zemapziņā, lai visu mūžu rautos no turienes ārā aizvien jaunus brīnumdarbos. Čaikovska mūža psihoanalīzē tas arī atklājās. It sevišķi to apstiprina Sestā simfonija. Ārsta paksē ieviest psihoanalītisku pieeju man iemācīja skolotāji Tomskas Medicīnas institūtā.

Sarežģīti ir tas, ka izteiktā supererotizācijā fizioloģiskais orgasms un dzimumtieksme reizēm vai nu zūd, vai atdalās no jūtu un emociju orgasma. Iespējams, ka Čaikovski tas mulsināja un viņš bažījās par šo stāvokli, neatbildēdams krasi noraidoši uz dažu laikabiedru izvīrtajiem apvainojumiem.

Psihoterapeitiskā supererotizācijā darām visu, lai tā nenotiktu. Autors jūt un saprot, kādus jautājumus uzdos lasītāji. Tie būs gan atbalstoši, gan noliedzoši. Būs arī pārmetums par manipulēšanu ar bērniem. Nemanot ar mums manipulē uz katra soļa, turklāt neviens neprasa mūsu piekrišanu. Uz visiem jautājumiem atbildēšu savā nākamajā grāmatā «Mūsu kailā dvēselīte». Arī agrīns bioloģiskais dzimumakts ir kādas ideoloģijas izraisīts un kādiem spēkiem vajadzīgs. Agrīna reāla dzimumtieksmes izspēlēšana laupa zemapziņai vairākas potences. Pret šādām manipulācijām tomēr būtu jāveršas.

DIPLOMĀTIJA ĢIMENĒ

Mīlestības attiecību higiēna

Mājas dzīves jaukums ir labākā pretinde netikumībai. Bērnu kņada, kuru uzskata par apnicīgu, kļūst patikama. Tā padara tēvu un māti nepieciešamākus un dārgākus vienu otram, tā ciešāk sasien viņu laulības saites. Ikvienu ģimene ir dzīva un apgarota, mājas rūpes ir sievas iemīļotākā nodarbošanās un vīra patīkamākā izklaidēšanās.

Ž. Ž. Ruso

Līdz šim esam runājuši par ģimenes krīzi, tās veicinošajiem faktoriem un graužošajām sekām. Pienācis laiks parunāt arī par to, kā izkļūt no šīs krīzes, kas tautai ir nāvējoša, kas ne tikai nolemj tautu bojā ejai, bet, radot nežēlīgu noziedzību, padara nāvi sāpīgu un mokošu.

Šajā nodaļā pieskarsimies tikai ābeces patiesībām, ko klubā «Panaceja» aprobējis un pārbaudījis šo rindu autors un kas var krietni vien līdzēt dvēseliskajai ģimenes veselībai un seksuālās funkcijas ilgstošai saglabāšanai. Autors cer, ka ikviens, kas iedziļinājies šajās transakta psiholoģijas pamatpatiesībās, pats uztvers jautājumu radoši un izveidos noturīgu un laimīgu ģimeni, kas socializēs un dos tautai tādu nākamo paaudzi, kura ne tikai nodrošinās tautas izdzīvošanu, bet arī tās uzplaukumu.

Darbosimies kopā radoši, lai pēcnācēji ar pateicību atceras mūs par savu esamību un arī pārspēj mūs, veidojot vēl stiprākas, vēl laimīgākas ģimenes, kas būs garants tautas plauksmei un zelšanai.

Tā sagadījies, ka arī šī nodaļa jāsāk ar sievietes vēstuli – to manā apjomīgajā korespondencē ir visvairāk. Brīnišķīgu, mīlestību dievinošu sieviešu vēstuļu ir tik daudz, ka visas nespēju īsā laikā izlasīt. Dažas nākas lasīt pat vairākus mēnešus pēc saņemšanas, kas mani, protams, ļoti apbēdina, jo katrā vēstulē ir lūgums palīdzēt vai dot padomu, kā rīkoties grūtā brīdī. Sieviešu aktivitāte liecina par pagājušajos verdzības gados neapdzīsušo tieksmi dzīvot saskaņā ar formulu 3M. Lūk, viena no šīm vēstulēm.

Dakter! Sen pagājis laiks, kad man vajadzēja atnākt pie Jums un atskaitīties par vienpusīgās seksterapijas gaitu, kādu Jūs man ieteicāt realizēt ar manu seksā nespēcīgo vīru. Viņš atteicās apmeklēt ārstu un arī ar mani par šiem jautājumiem negribēja runāt, lai gan redzēju, ka tie viņu ļoti satrauc – citādi viņš neatrastu sevī spēku atnest smēķēšanu (viņš izlasījis rakstu par smēķēšanas graužošo ietekmi uz dzimumfunkciju). Tagad mums viss ir labi, ja neskaita mazus negludumus, bet ar tiem es tieku galā tāpat, kā tiku galā ar lielām lietām.

Sākumā bija ļoti grūti. Es pēc specseansiem «Panacejā», kur tiek suģestēta seksualitāte, kļuju gandrīz «traka». Mierīgi izstrādāt erogēno zonu jutīgumu bez akta viņš nebija ar mieru, es nevarēju viņu pārliecināt. Bet arī atturēties no tuvības vairs nevarēju – mani bija iekvēlinājuši Jūsu seansi. Atcerieties, es biju «vispējīgākā skolniece» visu to nelaimīgo, «auksto» sieviešu grupā, kuras

apvienojās, lai cīnītos par savu ģimeni, par mīlestību, kas draudēja izzust, un tādēļ nekautrējās cita no citas. Lai gan grupā aiz baudas kļiedza daudz, Jūs ierakstam lentē izvēlējāties mani, un esmu priecīga, ka Jūsu seansos kopā ar burvīgo mūziku kā mīlestības kaujas sauciens skan mana kaislīgā balss.

Seansu iedvesmota, es mājās sāku iekvēlināt vīru. Sākumā es kaila, gaismai degot, locijos viņam blakus gultā, glāstīju savas erogēnās zonas, īpaši krūtis, kas man ir lielas un skaistas un ļoti jutīgas pret glāstiem. Rādīju, kādus glāstus man gribētos un, kad viņš to saprata, sāka man palīdzēt. Piespiedos viņam klāt, berzējos, kā to dara lezbietes. Erotiskās filmas par viņām vajadzētu parādīt vīriešiem, tad viņi saprastu mūsu, sievietes, prasības seksā. Diemžēl šo «lezbiskumu» nācās tēlot man pašai, jo videoiekārtas mums nav. Varēju tikai atļauties ieslēgt Jūsu seansa erotiskās mūzikas ierakstu. Mūzikas ietekmē man sāka rasties orgasmi, aiz baudas es kļiedzu kā seansā. Palūdzu vīru ielikt pirkstu maksti un pēc Jūsu padoma piespiest tās sienīņu, bet mazliet vēlāk tajā pašā nolūkā izmantot vibratoru. No manas reakcijas un vēl vairāk no tā, ka bija saprātis, ka mani var apmierināt arī bez uzbrieduša dzimumlocekļa, vīrs pārvērtās, kļuva laipnāks, drošāks, sāka ar mani runāt par šīm tēmām. Domāju, ka mūsu gadsimtā, kad piesārņotā vide ir bīstama vīriešuotencei, ikvienam no viņiem jāpieradina sievas gūt orgasmu bez dzimumlocekļa ievadīšanas. Jūs, dakter, lekcijās paskaidrojāt, ka mums, sievietēm, tas dažreiz ir pat tikamāk nekā «pa istam». Tad, ja notiks nelaime, ģimene neizirs.

Bet atgriezīsimies pie manas ģimenes. Tā rikodamās, es sāku pamanīt, ka viņa falls uzbriest, bet viņš to pagaidām slēpj no manis, baidīdamies no neveiksmes. Nolēmu viņu uzmundrināt. It kā nejausi atklājuši šo uzbriedumu, es sāku slavēt, atziņ viņa falla vīrišķību, pat izlikos, ka baidos no šī brieduma, kas, kā man likās, ietekmēja viņu vispozitīvāk. Mani bija ietekmējis tikko lasītais D. G. Lorensa romāns «Lēdijas Caterlejas mīļākais» – es runāju Konijas vārdiem, kura glāstīja sava mīļotā fallu. Tikai pēc tam sapratu Jūsu atzinumu, cik svarīga vīriešiem ir potence, cik svarīgs šis falla briedums, kas viņiem vajadzīgs ne tikai mīļotās sievietes apmierināšanai, bet arī pašapliecināšanās dēļ, lai izjustu savu vīrišķību un nozīmību. Impotence diskriminē, pazemina vīrieša nozīmību. Tāpēc, baidīdamies no atmaskošanas, viņi bieži neiet pie ārsta, lai gan tas būtu viņu glābiņš. Tā rikojās arī mans vīrs, atteikdamies kopā ar mani iet pie Jums ārstēties. Tagad, kad viss ir kārtībā, viņš to atzīst, viņš pat sācis iet uz Jūsu lekcijām, ko agrāk nedarīja, apstiprinādams manas aizdomas, ka uz tām neiet tikai tie, kas ir impotenti, bet sievietes saka – «Ej pie ārsta, ja esi slimā, man viss ir kārtībā». – Impotentie baidās no Jūsu lekcijām, baidās, ka no paziņām kāds var uzzināt par viņa impotenci, ja jau viņi iet uz šīm lekcijām.

Bet galvenais – esmu sapratusi savu kļūdu un vainu vīra impotencē. Viņš neredzēja manas baudas izpausmes, kuras es, muļķe, slēpu, nesaprotot, ka vīrietim mūsu trakās kustības, mūsu kaislīgie vaidi vai kļiedzieni un viss cits, kas liecina par baudu, ir viņa nozīmības atzīšana. Tagad es nebaidos par mūsu ģimenes nākotni. No manis atstājušās visas slimības, nav vairs depresijas, nav greisirdības, kas mani mocīja tāpēc, ka viņš atteicās nākt pie Jums. Visu laiku domāju, ka viņš ir pilnīgi vesels un iet pie mīļākās, bet mani negrib. Es pat izsekoju viņu, ticēju draudzenēm, kuras, sajutušas manu nelaimi, saskrēja kā žagatas ar sensacionālām ziņām par mana vīra «piedzīvojumiem». Kā es viņas tagad neieredzu! Viena no viņām pat reiz bija teikusi manai istajai draudzenei, kas vienmēr bija mūsu abu pusē, ka gaidījusi brīdi, kad mūsu attiecības pavisam izirs, lai pati nodarbotos ar mana vīra seksterapiju. Droši vien tā arī būtu

noticis, ja es nebūtu nokļuvusi Jūsu klubā, kur māca galveno – no visas sirds atzīt otru, atzīt viņa prasmi, tieši šai atzīšanā jūtot savu lielumu.

Cilvēki, kas pārkāpj iepriekš minētos likumus, nespēj atzīt citu cilvēku nozīmību pat sīkumos, nespēj būt vajadzīgi (nozīmīgi) arī citiem. Viņi paši tādēļ kļūst nelaimīgi un rada ģimenes ar tiem trim galvenajiem trūkumiem, kas aizgūti no kazarmjveida sabiedrības darba kolektīviem. Šāda nostāja arī izstūmusi dzimumdzīvi no ģimenes loka sabiedrībā un, galvenais, novedusi pie dziļas ģimenes krīzes. Šos trūkumus jau ieteicām atnest.

Atgriezenisko procesu – ģimenes kā tautas pirmavota atzīšanu un normālas laulāto uzticības nostiprināšanu, pievēršoties formulai 3M (sk. grāmatas beigās) veicina nākamā uzvedības noteikumu grupa.

Nākamais, ceturtais likums, ir galvenais un noteicošais, realizējot ģimenes «jauno funkciju». Tas vairs neatbild uz jautājumu, ko nevajag darīt, bet gan uz jautājumu, kas jādara ģimenes laimei un stiprumam.

Analizējot iepriekšējos likumus, pierādījām, ka mūsdienu ģimenē autoritārās metodes nes tikai ļaunumu. Tām jāpazūd pagātnē kopā ar veco pasauli un tai atbilstošo patriarhālo ģimeni. Bet ko likt vietā? Kas derētu jaunās sabiedrības ģimenei, lai tā spētu veikt savas funkcijas?

– «Galvenais visbiežāk ir netverams... Smaids bieži vien ir pats galvenais. Smaids atalgo. Smaids uzmundrina. Smaids var būt arī tāds, ka tā dēļ iet nāvē», – rakstīja Sent-Ekziperī.

Vislaimīgākie cilvēki ģimenē ir tie, uz kuru rūpēm mīļotie atbild ar labu vārdu un glāstu, atbild ar to, kas absolūti neko nemaksā un tajā pašā laikā ir nenovērtējams. Tikai tā var atlīdzināt par negulētām naktīm, par dvēseles sāpēm, par pašai ziedzību, kas nosaka mīloša altruistiska egoista izturēšanos pret mīļotajiem cilvēkiem. Tā ir mīlas būtības izpausme un pašapliecināšanās pašnoliedzot. Altruistisko egoismu, augstāko psihoprofilaktisko faktoru atzina un šajā rangā izvirzīja ne tikai tā atdzīvinātājs Hanss Selje, to atzinuši daudzi prāti cilvēces vēsturē. Atcerēsimies Hēgeļa izvirzīto mīlestības definīciju, kurā izskan altruistiskā egoisma princips – sevis izšķīdināšana mīlotajā, pašuzpurēšanās mīlotā labā, lai tieši tā «atrastu sevi». Atcerēsimies Rairni – «dodot gūtais neatņemams!»

Aksels Munte teicis – «Ko tu atstāsi sev, to tu zaudēsi, bet tas, ko tu atdosi, būs mūžam tavš.» – Varētu šo domu turpināt, bet aprobežosimies ar jau minēto. Ļoti daudzi uzskata tādus cilvēkus par muļķiem. Bet, ja šie daudzie kaut reizi spētu izjust laimi, ko savā atzīšanas un atmaksas stundā pārdzīvo nesavtīgais devējs, viņi varbūt mainītu savu pārlicību. Tikai tie, kuru psihē pārsvaru guvis tīrs, vulgārs egoisms vai psihoseksuālais infantilisms, nav spējīgi izprast un atzīt altruistisko. Ja ģimenē sastopas altruistiskais un tīrais egoisms, harmonijas nebūs.

Altruistiskais tikai dos un dos, nesagaidot saldo atzišanas stundu, un rezultāts būs vien dvēseles sāpes un atsvešināšanās. Ģimene izirs. Tiro egoistu nevar pārliecināt, viņam uzspļaut autoritātēm, jo viņš jūtas gudrāks par visiem, tic tikai sev, bet, tā kā šos vārdus galvenokārt lasīs ne jau viņi, citēšu rindas no Augusta Milta grāmatas «Harmoniskais un disharmoniskais personībā».

«Cilvēks, kas baidās atdot sevi citu labā, baidās arī no mīlas. Ar mīlu nav savienojams konsekvents egoisms. Mīla un egoisms ir disharmoniskas parādības. Egoisms var harmonēt tikai ar šauru patmīlu pret sevi, ar naidu vai vienaldzību pret apkārtējiem. Konsekvents egoists kā ņēmējs laupa sev daudzas cilvēciskas izjūtas – prieku par citu panākumiem, līdzjūtību u. tml. Ļaunums, naidis bez mīlas pret citiem sagrauj pats sevi, kļūst par noliegumu bez apstiprinājuma.»

Altruistiskais egoisms par visu augstāk vērtē garīgās vajadzības. Atzinības mirkļa vārdā šie cilvēki gatavi veltīt visu dzīvi. A. Sent-Ekziperi izteikums par to, ka smaida dēļ var doties nāvē, nebūt nav absurds. Ja patiesi mīlošs cilvēks nerod atzinību savā ģimenē, viņš var ieslīgt dziļā depresijā, bezcerībā, kas var novest pie alkoholisma, garīgas saslimšanas vai cita aiziešanas veida no šīs ģimenes. Labākajā gadījumā bēgšana no šādas ģimenes var izpausties kā visu savu spēku veltīšana darbam un citiem pienākumiem, visbeidzot pilnīgi aizmirstot ģimeni. Šāds rezultāts satracina vulgāro un konsekvento egoistu (partneri). Konflikts skar visus ģimenes locekļus un dara ļaunu visiem.

Vecmāmiņa un mazbērni

Vecmāmiņai bija daudz mazbērnu, trīs dēli un vedeklas. Neraugoties uz gadu nastu, vecmāmiņa strādāja visās trijās ģimenēs, pieskatīja mazbērnus, cik spēdama gādāja, lai visi būtu paēduši un aprūpēti. Galvenais, par ko viņa domāja visvairāk, lai arī nebija lasījusi grāmatas par bērnu socializāciju – ar savu paraugu rosināt mazbērnus uz labo, jo tas viņai pašai bija pārpārēm.

Godīgi runājot, viņa nonāca līdz pārmērībām. Lai gan dēļiem bija mašīnas, sirmā māmuļa stiepa smagās somas no vienas mājas uz otru, slāpdama pārpildītajos tramvajos. Visi bija pieraduši pie šīs «galdiņ, klājies!» sistēmas un diemžēl darbā aizņemtajiem dēļiem un vedeklām atlika maz laika cilvēciskas atzinības izteikšanai. Tiesa, to nevarēja sacīt par visiem – divi cilvēki šajās trijās ģimenēs prata izrādīt atzinību. Viena bija vedekla, kas atzinību izrādīja, pastāvīgi apspriežoties ar vīramāti (tas ir pats efektīvākais atzinības izteikšanas veids, tas spēcīgi kāpina nozīmību). Otrs bija mazdēls, kas jūsmoja par vecmāmiņu un viņu dievināja, labprāt pārņemdamas viņas dzīves gudrības, kas vienmēr uzkrājas cilvēka mūža garajā gaitā.

Divu pateicīgo cilvēku dēļ vecmāmiņa bija laimīga. Draudzenes, kas bija daudz jaunākas, apskauda viņu par stipro veselību un dzīvesprieku. Kā gan var nepriecāties, ja viņa jūtas nepieciešama un vajadzīga – tātad nozīmīga! Viss būtu bijis labi, ja dāsno sirdi būtu atzinusi arī šī mazdēla māte. Vērodama dēla pieķeršanos vecmāmuļai, viņa

iztēlojās draudus savai lomai ģimenē un savai nozīmībai. Atzinības vietā izlauzās pilnīgi pretējais – nenoslēpjama, pat rupja neapmierinātība. Ģimenē brieda konfliktsituācija. Atzinības liedzējai sākās migrēnas, bet dēlam biežas angīnas ar astmātiskā bronhīta draudiem.

Angīnas un bronhīti vismazāk ir saaukstēšanās slimības, bet gan vienas no daudzajām tā saucamajām psihosomātiskajām saslimšanām, kas sakņojas mūsu dzīves konfliktsituācijās. Jaunā sieviete neizturēja – viņa nodeva ģimeni, atstāja vīru un dēlu. Vajadzēja tik maz, lai viss būtu labi! Vajadzēja tikai no visas sirds vēlēties un prast izrādīt atzinību cilvēkam, kas ar uzticību patiešām to bija pelnījis.

* * *

Vēl nepieciešamāka atzinība ir laulāto vidū. Saskaņā ar psiholoģiskās saderības likumiem šai atzinībai jābūt atšķirīgai pret katru cilvēku. Nedrīkst būt vienādas atzinības. Atzinībai nepieciešama daudzveidība un sirsnība – tikai tad tā ir efektīva. Ģimenē atzinība ir vienīgais pieļaujamais audzināšanas līdzeklis (bet ne pāraudzināšanas, kas tādā veidā nav pieļaujama). Tā ir labākais paņēmiens pozitīvo īpašību attīstīšanai, kas ir katrā cilvēkā. Tās pieņemam spēkā no uzslavas, kā silta pavasara lietus aplacīti augi.

Pieņemsim, ka jūsu vīrs bez atgādināšanas kaut ko paveicis virtuvē vai palīdzējis dēlam sagatavot rītdienai stundas. Ja to tūlīt pat ievērosiet un no visas sirds tikai jums raksturīgā veidā izteiksiet atzinību, šī rīcība atkārtosies un kļūs par vīra noturīgu paradumu. Uzslava tikai nedrīkst atkārtoties vienā un tajā pašā veidā, citādi līdzināsies glaimošanai un dos pretējus rezultātus. Lai nebūtu vienpusības, atcerēsīties, ka atzinību var izteikt arī bez vārdiem. Dažkārt sirsnīgam smaidam ir pat lielāka nozīme.

Paust atzinību vīram var, piemēram, ar glītu tērpu, matu sakārtojumu, ja tas domāts tikai viņam, ja šie psiholoģiskie relišeri «strādā» tikai viņa labā. Arī vīram jāatzīst sievas centība, jāizsaka atzinība atzinībai. Ja tas ģimenē iesakņosies kā pastāvīga parādība, ģimene kļūs daudzkārt stiprāka.

Vīri bieži aizmirst, cik lielu nozīmi sieviete piešķir apģērbam. Tas vienlaikus ir otrās kārtas (psiholoģiskais) relišers. Sievišķīga sieviete var aizmirst daudz ko, bet viņa nekad neaizmirst, kādus tērpus valkājusī. Neironizēsīsim par to – tas ir dabiski! Sievietēm nevajadzētu aizmirst, ka šo īpatnību savos nolūkos visbiežāk izmanto rūdīti donžuāni, ar līdzīgām uzslavām un glaimiem pievilinot kārtējo upuri.

Nepieciešamo daudzveidību atzinībai piešķir prasme klausīties un uzklausīt. Tas atalgo runātāju, pauž atzinību viņam. Palasiet, ko «Vēstulēs Nezināmajai» raksta Andrē Moruā. Šīs vēstules psiholoģiski pamatoti māca sievieti būt neatvairāmai. Starp citu, Moruā uzsver, ka

vīrietis īpaši izjūt savu nozīmību, ja viņu uzmanīgi uzklausa – viņš novāc visas barjeras, kļūst pieejamāks par mazu bērnu. Tikai nedrīkst aizmirst, ka mūsdienās šī garīgā vajadzība kļūst arvien raksturīgāka arī sievietēm. Zinātnieki šādu neapmierināto vajadzību dēvē par komunikācijas traucējumiem laulāto draugu vidū un uzlūko to par vienu no galvenajiem faktoriem laulības un ģimenes iziršanā.

Jautājums par atzinību sarežģījas, ja viens no dzīvesbiedriem savā radošajā darbībā dažādu iemeslu dēļ negūst sabiedrības atbalstu. Nebūsim naivi – mēs nevaram gaidīt, lai sabiedrība nekavējoties atzītu katru jaunu ideju un tūlīt to uzņemtu atplestām rokām, iedegtu zaļo gaismu katram jaunumam. Audzināšanas kļūda ir tā, ka tam nesagatavojam jaunatni. Saprātīga sabiedrības atturība ir vajadzīga, ja tā pašķir ceļu patiesi vērtīgā ieviešanai, novērš neracionālus izdevumus. Tas ir pareizi tikai no sabiedrības redzes viedokļa. Ja ieņemsim tās pozīciju ģimenē, izgaisīs mīļotā cilvēka mīlestība. Ģimenē jāatbalsta katra tās locekļa jauna ideja. Varam par to nešaubīties. Atbalsts izpaudīsies, uzmanīgi uzklusot runātāju. Stāstot viņš analizēs savus uzskatus un pats nonāks līdz pareizajai atziņai, ja sākotnējā tā bijusi kļūdaina. Ja tā bijusi pareiza, stāstot viņš pārliecinās arī mūs par savu taisnību. Būsim priecīgi, ka esam iztikuši bez jau iepriekš uzskaitīto likumu pārkāpumiem, lai pārliecinātu partneri par viņa kļūdām.

Vēl pateicīgāks viņš būs, ja tiksīm galā bez viņa nozīmības aizskaršanas. Par savu labāko palīgu viņš taisnīgi uzskatīs savu uzticamo un pacietīgo klausītāju, pat ja tas nebūs teicis neviena vārda. Tā rīkojas prasmīgi vadītāji. Kāpēc gan to nedarīt pašu ģimenē? Līdz šim pārāk daudz vēl sastopam padomju gados ieaudzināto «mutes aizbāšanas» paņēmieni, kad cilvēkam, kurš vēlas ko teikt, bieži vienkārši saņem padomu, dalīties savā viedoklī, par kura pareizību varbūt nemaz nav tik pārliecināts, vienkārši uzbrēc – «turi muti!», «nerunā muļķības!», «klusē!», «aizver žaunas!»...

Tas var cilvēku tā «nosist» (jā, cilvēku var «nosist» arī ar vārdiem!), ka viņš «aizvērs žaunas» uz visiem laikiem...

Kas izsaka atzinību, tas uzvar

Atmiņā nāk kolēģis, ārsts onkologs, kārtīgs ģimenes cilvēks. Viņš atklāja jaunu un efektīvu vēža ārstēšanas metodi. Neizpratuši viņa ideju, zinātnieki vienā no apspriedēm izteicās par to kritiski, autoram klāt neesot. Nevienš nepamanīja, ka zālē sēdēja kritizētā ārsta sieva. Viņa noticēja zinātniekiem un, mājās pārnākusi, norādīja vīram, ka savā darbā viņš kaut ko ir «saputrojis», ka jāuzklausa arī citu domas, ka savā ietiepībā viņš kļūst smieklīgs un vispār...

Klusējot vīrs piecēlās un, piegājis pie rakstāmgalda, nākamās grāmatas manuskriptā izsvītroja dažus teikumus. Kas tur bija rakstīts?

Tikai tas, ka savu darbu viņš velta viņai – savam labākajam draugam, atbalstītājam un iedvesmotājam... Pēc grāmatas iznākšanas viņai vienmēr pietrūka laika to izlasīt – arī tā ir neatzinības izteikšana. Pēc kāda laika viņi izšķīrās. Kad grāmata iznāca atkārtoti, veltījums bija rakstīts jau citai sievietei. Iedvesmošanai nemaz nevajadzēja daudz – tikai no visas sirds nākošu cilvēcisku atzinību.

Sieviete, kas pievienojas vīram adresētajai kritikai un atklāti to viņam paziņo, bija sieviete, kas nemīl. Mīlošas sievietes uztverē vīrs vienmēr ir ģēnijs (kaut vai makšķerēšanā!). Grūti iedomāties, cik daudz ģeniālu atklājumu pasaulē varēja iet zudumā, ja laikā, kad visi novērsās, nesaprazdami noliedza ideju, nebūtu palicis vismaz viens vienīgs sajūsmināts un pateicīgs cilvēks – mīloša sieviete, īsts dzīves draugs. To pašu var attiecināt uz mākslas darbu tapšanu, jo īpaši tur, kur meklēta un atrasta jauna, vēl nebijusi pieeja vai paņēmieni un idejas, kur jauno ideju paudējs arī nesastop izpratni, kur sabiedrība tam nav sagatavota. Atzīšana bieži nāk diezgan vēlu.

Viens no galvenajiem mīlestības likumiem nosaka, ka sieviete iemīlas tikai tajā, kuru uzskata par ģēniju (garīgi pārāku), tikai no viņa vēlēšies bērnu, lai ģēnija īpašības turpinātu nākotnē. Ja nav šādas attieksmes pret vīru, sievietei var rasties nevēlēšanās dzemdēt, vai vēlēties to no cita vīrieša, kas spējis viņu sajūsmināt, atzīt savu ģenialitāti, kuru var aizvietot arī ar vārdu vīrišķība. Atzinības saknes nav tikai virspusējas, tās saistītas ar mīlestības dziļāko būtību. Protams, tas pats sakāms un pilnībā attiecināms uz mīlošu vīru, ja drosmīgā meklētāja ir sieviete, sieva. Tiesa, vīrietim, izvēloties dzīvesbiedri, tam ir mazāka nozīme. Varbūt tāpēc vīriešu atzinība nav tik izteiksmīga.

Ja visi tikai noliegs, tad jaunatklājumu procesam pietrūks komplementaritātei nepieciešamās, savstarpēji papildinošās pretrunas, un viss apstāsies. Var būt arī otrādi, kad pilnīga atzīšana bez nolieguma rada daudz maldīgu priekšstatu. Attieksmē pret laulāto draugu vai draudzeni pieļaujama tikai dzīvinoša, mīlestības diktēta atzinība. Reiz pienāks laiks, kad, godinot izcilus cilvēkus, kopā ar viņiem uz goda pjedestāla cels arī viņu tuvākos iedvesmotājus – dzīvesbiedrus, neaizmirstot arī mātes, kas šo misiju veikušas vienmēr. Tas ir taisnīgi. Tā ir sabiedrības atzinība, kas sekmē vēl lielāku progresu un stiprina mīlestību – vispēcīgāko radišanas katalizatoru.

Izdomāts un reti sastopams

Atgriezīsimies pie saplēstā aizkara, kas saira vīra rokās. Mīloša sieviete teiktu: – «Mīļais, piedod! Esmu vainīga, aizmirsu tevi brīdināt, ka aizkari ir nolietoti un izdiluši!» – «Nē, es esmu vainīgs! Nepadomāju par to. Piedod man, mīļā!» – atbildētu mīlošs vīrs. Mīlestībā vienmēr ir šī brīnumainā parādība – cenšanās uzņemties vainu, nevis uzvelt to otram. Tā ir atzinība, viena no tās formām.

Atzinības māksla ir grūts un sarežģīts uzdevums, bet to, kas šo mākslu apguvis un attīstījis, gaida nevīstoša ģimenes laime. Izteikt atzinību reizēm nav viegli, ja cilvēks atzinības izteikšanā citiem (un tas ir mūsu trūkums!) izjūt pats savas nozīmības pazemojumu. Tāds cilvēks vienmēr uzskata, ka atzinību ir pelnījis tikai viņš pats. To laiku pa laikam izjūt tie, – un tādu diemžēl ir ļoti daudz – kam viņu altruistiskajā egoismā pārsvarā ir tīrais konsekventais egoisms. Šo cilvēku raksturīgās frāzes ir – «Es jau neiešu pazemoties!», «Es neiešu ciest!», «Kas man par daļu gar citiem, kad tikai man labi!» – utt. Viņi nezina un nesaprot, ka piekāpties mīļotajam cilvēkam vai izrādīt atzinību ir nobriedušas mīlestības pazīme. Tāda mīlestība vienmēr dara cildenāku, uzsverot, ka cilvēks jau ir pakāpies daudz augstāk par dzīvnieku. Visbiežāk patiesu atzinību tuvam cilvēkam mēs izsakām bērēs. Ja viņš šo atzinību būtu dzirdējis vēl dzīvs būdams, viņa mūžs varbūt būtu bijis ievērojami garāks.

Atzinībai jānāk no sirds, un tai jābūt daudzveidīgai. Kas prot izteikt atzinību, tas dara to radoši, daudzšķautnaini. Piemēram, par atzinību var kļūt līdzjūtība. Tas jāzina un jāatceras vienmēr. Visvairāk jūtam līdzī cilvēkam, kurš mums ir pats tuvākais, pats nozīmīgākais. To parasti uztver intuitīvi, un garīgās saites nostiprinās. Vajadzētu biežāk atcerēties Dž. Bernarda izteikto domu. Runājot par ģimenes «terapeitisko funkciju», viņš uzsver nozīmi, kāda ir ģimenei kā patvērumam mūsdienu sarežģītajos apstākļos. Tāpat kā citi, viņš domā, ka – «viena no galvenajām pozitīvas ekspresīvas sarunas funkcijām ir nostiprināt otra cilvēka statusu, sniegt atbalstu, apbalvot. Ikdienišķās cilvēciskās attiecībās saruna veic glāsta funkciju. Tāpat kā maziem bērniem ir nepieciešams fizisks glāsts un kopšana, lai dzīvotu un attīstītos, tieši tāpat pieaugušajiem nepieciešami emociju glāsti un garīgā aprūpe, lai viņi turpinātu būt normāli.»

Šim autoram un viņa daudzajiem sekotājiem pieder doma, ka galvenais šajā ģimenes «jaunajā funkcijā», kas nepieciešama mūsdienu ģimenes pastāvēšanai, ir savstarpēji iedvesmojoša laulātā drauga darbība, palīdzība viņa ideju formulēšanā, prasme būt par savdabīgu rezonātoru, palīdzēt viņam novērtēt savas domas. Zinātniskajā literatūrā par ģimeni pastāvīgi tiek izteikta doma, ka, veicot ģimenes «jauno funkciju», dzīvesbiedri ir profesionālu konsultantu lomā, lai arī viņiem nav speciālas izglītības un sagatavotības. Cilvēki no ģimenēm, kur šī funkcija tiek veikta, nemeklē palīdzību pie konsultējošiem speciālistiem.

Atzinība ir galvenais priekšnoteikums ģimenes «jaunajai funkcijai». Bez tās ģimene lemta bojāejai. Lieki skaidrot, kā te izpaužas jau sākumā uzskaitītie pamatprincipi – tie ir skaidri redzami.

Atzinības pakāpes

Vecākais zinātniskais līdzstrādnieks N. bija slavens kolēģu vidū ne tik daudz ar savu zinātnisko darbu, lai arī tas atnesis viņam pasaules slavu, cik ar savu saskanīgo ģimeni. Viņu pat apskaudā, bet tā bija labvēlīga skaudība. Viņš tā prata stāstīt par savu sievu, ka klausoties cilvēkiem dvēselē kļuva silti un viņi tapa labestīgāki.

Reiz zinātniskā centra darbinieki uzaicināja mani pie viņa viesos dzimšanas dienā, zinot manu aizraušanos ar stiprām ģimenēm. Viņa dzīvoklis nebija liels. Kad tur iegājām, šķita, ka esam nokļuvuši paradīzes stūrītī...

Sēdāmies pie galda. Pretēji tradīcijai, pirmo tostu sacīja saimnieks un svinību vaininieks. Lūk, viņa vārdi: – «Mani dārgie viesi, paskatieties uz šo galdu! Cik tas skaists! Kad jūs to nogaršosiet, uzzināsi, cik viss garšīgs. Tas ir viņas, manas mīlotās nopelns. Paskatieties uz maniem bērniem! Viņi ir aprūpēti, skolā ir teicamnieki. Atkal tas ir viņas darbs! Paskatieties uz mani! Visu, ko esmu paveicis zinātnē, nebūtu spējis izdarīt bez viņas palīdzības.» –

N. vēl ilgi turpināja izteikt atzinību svešu cilvēku klātbūtnē. Viņa sieva sarka, izbaudot vārdu neslēpto sirsniņu. Nevaru apgalvot, vai viņa zināja par vīra izteikto atzinību tur, darbā, kad viņas nebija klāt, bet viens bija skaidrs – šī ģimene nav sagraujama, tajā bija spēkā visu pakāpju atzinība. Turklāt, kā man stāstīja, tā bijusi abpusēja. Tāpat kā piekassība, arī atzinība iedalāma trīs pakāpēs, tikai atšķirībā no piekassības ar plus zīmi:

1. *viens otram izsaka atzinību vienatnē;*
2. *viens otram izsaka atzinību citu klātbūtnē;*
3. *izsaka atzinību partnerim viņa prombūtnē.*

Sikumi, bez kuriem mīlestība zūd un sākas seksuālie traucējumi

Nopietnie sikumi (piektais likums)

«Es neapprecējos tāpēc, ka vīrietis, kuru mīlēju, pat dievināju, nepalīdzēja man pāriet pāri ielai...» – stāstīja pazīstama sieviete, nopietna, jau gadus, bet vēl sievišķīgi pievilcīga un skaista. Šķiet, viņa nejojoja. – «Tu ej kā aizmigusi», – dusmojās mīlotais, kad nostājos viņam blakus ielas otrā pusē, kuru viņš sasniegza pirmais, atstājis mani vienu riteņu un kaucošu bremžu jūklī.» – turpināja sieviete. «Bet es nebiju aizmigusi, biju nedaudz izklaidīga un iemīlējusies un... palāvos uz viņu – uz to, kas tagad nobijies un dusmīgs stāvēja man blakus. Starp mums nostājās neizskaidrojama siena, kas vairs nebija pārvarama... Kopš tā laika sāku uz cilvēkiem skatīties ar neuzticību. Sevišķi mani uztrauca sīkas detaļas viņu uzvedībā. Pievērsu uzmanību visādiem sīkumiem, tie manā uztverē sāka iegūt ārkārtēju nozīmi. Pārliecinājos, ka tieši sīkumos, neapzinātajā darbībā, ko cilvēks aizmirst kontrolēt, visbiežāk izpaužas viņa būtība un patiesā attieksme pret otru cilvēku.

Sapratu šo sievieti. Toreiz, rāmajā, saulainajā dienā, kad pa ielu gāja divi laimīgi cilvēki, kad nekas nevēstīja par konfliktu, viņai laimējās nepakļūt zem riteņiem, bet uz asfalta gāja bojā mīlestība...

Daļēji varam pievienoties viņas secinājumam, ka sīkumos izpaužas būtība. Tikai tie jau vairs nav sīkumi... Ja tie patiesi ir nopietni sīkumi, ja aiz tiem ir dziļa būtība, tad piekasība šim sīkumam, kā to jau pierādījām, analizējot pirmo likumu, tik un tā ir nodevība – mīlestības, ģimenes, visa svētā starp cilvēkiem nodevība.

Nekad nedrīkst aizmirst, ka prasīt pārmērīgu smalkjūtību un uzmanību pret sevi ir konsekventa egoisma pazīme. Šādi cilvēki kļūst par smagu nastu tiem, ar ko viņi kopā dzīvo, vēl vairāk ģimenes locekļiem. Pārmērīgi prasīgie parasti dzīvē paliek vientuļi. Viņi tiecas pēc draugiem, bet arī tad bieži izceļas konflikti. Pārmērīgas prasības pēc iejūtības un apslēpts aizvainojums, ja iejūtība nav pietiekami izrādīta (tās jau nekad nav pietiekami, vienmēr varēs vēlēties vairāk), patiesi ir piekasība, kuras sekas jau zinām.

Aplūkosim aprakstīto epizodi no citas puses. Nezinām, kā savu uzmanības trūkumu izskaidrotu šis nevērīgais vīrietis. Pat tas, ka viņi šķērsoja ielas braucamo daļu mašīnu plūsmā, liecina, ka vīrietim bija kādi viņa rīcību attaisnojoši apstākļi. Varbūt viņš šajā laikā koncentrēti domāja par ko tiešām svarīgu? Tad viss mainās, pati sieviete izrādās neiejūtīga. Iespējams, ka uzmanības trūkums atdūrās pret uzmanības trūkumu. Tur, kur sastopas «vienādi poli», notiek atgrūšanās, nav iespējama psiholoģiska saderība. Pat viena partnera uzmanības trūkums palēnām (dažkārt arī strauji), bet neglābjami saārda mīlestību un ģimēni, turpretī, ja tā ir abu partneru īpašība, tas notiek ātri. Te vietā atcerēties vienu no galvenajiem transakta psiholoģijas likumiem – prasme un kaismīga vēlēšanās meklēt attaisnojumu otra cilvēka rīcībai. Bez tā nav iespējama kopdzīve.

Tieši nevēlēšanās meklēt attaisnojumu otra cilvēka rīcībai bieži ir raksturīga visiem vientuļajiem cilvēkiem, tā ir gandrīz visu neprecēto sieviešu un vīriešu nelaime. Savos dzīves drauga meklējumos viņi bijuši tik prasīgi, ka noraidījuši jebkuru sīku nepilnību pieciešanu, katrā situācijā saskatījuši necieņu pret sevi, nejautājot sev, ar ko paši būtu šo cieņu pelnījuši. Sievietes bieži pat tīšām cenšas būt kaprīzas un vienmēr ar visu neapmierinātas, uzskatot kaprīzumu par sievišķības pazīmi.

Neliela grupiņa jaunu cilvēku devušies izbraukumā pie dabas. Savstarpēji pazīstami, viņi jutušies jauki un nepiespiesti. Apmetušies plaviņā netālu no mežmalas, kur atradies koka ugunsdzēsības novērošanas tornis ar vaļējām kāpnēm. Šāda konstrukcija šūpojas, tajā uzkāpt nemaz nav vienkārši. R. pēkšņi izdomājusī, ka visiem tur jāuzkāpj. Gribētāju nav bijis, centušies atrunāt, tomēr R. nelikusies mierā, uzskatot, ka šī viņas iegrība noteikti jāizpilda. Nācies kāpt, jo citādi izbraukuma jaukā saskaņa būtu pagalam. Sievietēm spiedzot, tikuši līdz priekšpēdējai platformai. Nekā jau nav bijis ko redzēt, izņemot koku galotnes

līdzās. Jūtot torņa šūpošanos, sajūta nav bijusi nekāda patikamā. Lejā tikt jau daudz grūtāk, jo jākāpj atmuguriski, skatoties uz leju. R. paziņojusi, ka baidās nokāpt un nekāps, lai Pēteris viņu nones. Pa vajējām, stāvām koka kāpnēm nest uz rokām lejā otru cilvēku ir vairāk nekā bīstami. Centušies pierunāt, lai kāpj pati, vīrieši kāps pirmie un nodrošinās pret krišanu. Nē, gribu, lai Pēteris nones! Viņam tas jā dara, jo es tā gribu... Pēterim pieticis prāta to nedarīt.

Ar lielām grūtībām beidzot visi tikuši lejā. R. nekavējoties aizskrējusi uz mežu raudāt. Viņu neciena! Pret viņu slikti izturas (nedara to, ko viņa grib)... visi ir slikti... vissliktākai ir Pēteris... no meža ārā viņa nenāks... tagad visiem viņa jā nolūdzas... Pagājušas vairākas stundas, kamēr pārējās sievietes R. nomierinājušas. Izbraukuma noskaņa bija galīgi sabojāta. Nākamajā izbraukumā R. neaicināja piedalīties.

Ģimenes dzīvē šādi cilvēki vienmēr cenšas izvirzīt sevi un savas vajadzības (ļoti bieži tās ir vienkārši kaprīzes) pirmajā un galvenajā vietā. Sarunās tas skan apmēram tā: – «Kā viņš(a) varēja tik nepiedodami izturēties pret mani?!» – «Bet kāpēc tu pati(s) tā dariji?» – «Ko es dariju, tā ir pavisam cita lieta, par to nerunāsim...» – Nav gan cita, bet tieši tā pati lieta.

Prasme attaisnot otru cilvēku ir tikpat svarīga ka gatavība pašam uzņemties vainu. Tas liecina par cilvēka lielumu un cēlsirdību.

Gadījums banketā

Grezna restorāna intīmajā puskrēslā dzirkstija šampanieša glāzes. Laimīgais, gandrīz bezsvara stāvoklī esošais zinātniskā grāda ieguvējs pēc spīdošas aizstāvēšanās tuvojās te vienam, te otram izcilam zinātņu doktoram, te akadēmīķim... Katru tādu kļušu dialogu pavadīja pokālu kristāla zvani. «Jaunizceptais» zinātnieks bija pats uzmanības iemiesojums, uz klausot izcilos zinātniekus.

Neviena nepamanīta, sēdēja un raibo publiku vēroja viņa sieva. Viņa domāja, ka tie ir arī viņas svētki, ka mīlotā paveiktajā darbā ir arī daļiņa viņas darba – tas nepamanāmi melnais darbs, bez kura nevar radīt disertāciju. Kā kinolentē domās aizslidēja negulētās naktis, simtiem pārrakstītu lappušu, zīmējumi, rasējumi, tabulas, simtiem izlasītu grāmatu sējumu, mājas darbi, virtuve, bērni...

Ar palīdzību arī jārikojas piesardzīgi. Palīdzība var izraisīt garīgu atsvešināšanos – zemapziņā var rasties nojausma, ka viens pats cilvēks to visu nav varējis sasniegt, ir bijusi vajadzīga palīdzība. Tas pazemo personisko nozīmību un liek pat zemapziņā noliegt palīgu. Tāpēc jau sakarā ar vīra palīdzību sievai mājas darbos, sakām, ka tā ir mīlestībai kaitīga parādība, bet sievas atslogošanai katram ģimenes loceklim mājās jāveic savs darbs, t. i., ģimenē jābūt pareizai darbu dalīšanai. Arī te bija palīdzība, kas neaizskar nozīmību – sieva uzņēmās mājas rūpes, lai atslogotu vīru viņa lielajā darbā. Šāda palīdzība ir psiholoģiski pareiza, kā arī tā, kuru iepriekš nosaucām par «konsultatīvo». Tieši tā prasa un arī pelna uzmanību, pat netiecoties pēc īpašas atzinības. Vienkārša uzmanība jau ir atzinība.

«Kaut tikai mirkli viņš paskatītos uz mani, kaut ar vienu aci izrādītu, ka jūt manu klātbūtni...» – viņa domāja. Nekas cits nebija vajadzīgs, tikai uzmanības

zīme – smaidis, kura dēļ nav zēl paša lielākā upura. Dzīvē ir brīži, kad šķiet – esi velti dzīvojis, ja to nesagaidi.

Mājās izlauzās pārmetums – «Kāpēc tu pat nepienāci pie manis?» – Zinātnu grāda ieguvējs gandrīz aizvainots uzlūkoja savu sievu. – «Vai tu neredzēji, kas bija man apkārt? Vai nesaprati, ka bruģēju ceļu uz profesūru?» –

Acīmredzama ir neizbēgamā reakcija uz pārmetumu – attaisnošanās, kas rada jau zināmo barjeru. Šoreiz to izraisīja tāda neapmierināta garīga vajadzība, kāda ir cilvēka slāpes pēc uzmanības un atziņas. Kad ģimene izira un sievietai jautāja, kas ir šķiršanās cēlonis, viņa atbildēja: – «Mazs sīkums. Reiz vīrs banketā nesaskandināja ar mani glāzi...»

Apsekojot ģimenes, atklājām interesantu paradoksu. Par to, ka vīrs nepalīdz mājas darbos, sūdzas tieši tās sievietas, kuru vīri patiesībā palīdz un vienmēr ir gatavi palīdzēt. Viņi vienkārši ir aizmirsuši nozīmīgu «sīkumu» – atzīt sievietas rūpes, pieļāvuši rupju uzmanības pārkāpumu. Nesūdzas tieši tās sievietas, kas mājās vaiga sviedros strādā bez vīra palīdzības, bet par to saņem atzinību un ievērojīgu uzmanību. Ja ģimenes locekļiem trūkst uzmanības citam pret citu, tiek ārdīta ģimene.

Frigiditātes cēlonis un ieteikums tās novēršanai

Glābt ģimeni un to izārstēt, atjaunot mīlestību spēj uzmanības izrādīšana. Viņi bija no dažādam ģimenēm. Viņa bija pieradusi pie ievērojības un uzmanības, viņš ģimenes locekļu vidū nekad nebija vērojis savstarpēju uzmanību (pietrūka socializācijas). Elementāras uzmanības trūkums arvien vairāk atsaldēja sievietas jūtas. Radās dzimumvēsums (frigiditāte), pēc tam uzradās arī citi ģimeni ārdošie spēki. Šķita, ka šo ģimeni nekas vairs nespēj glābt. Gadījums kā ar vēža slimnieku – ielaists un bezcerīgs. Bet ģimenē auga bērni...

Sieviete, vārdā Nora, nelaimīga, bez cerībām sēdēja onkologa kabinetā. Viņa ārstēja mastopātiju piena dziedzerī, kas bija radusies ģimenes dramatiskās situācijas dēļ, kas arī izraisīja frigiditāti. Mastopātija ar laiku var izraisīt ļaundabīgu audzēju. Arī man, redzot viņas apdzisušo skatienu, nolaidās rokas un es automātiski aizvēru slimības vēsturi. Laikam tas izskatījās tik demonstratīvi bezcerīgi, ka viņa sāka raudāt. Saīdzis par savu nesavaldību, atkal atvēru slimības vēsturi un sāku to lasīt no sākuma, meklējot atbildi uz sarežģīto jautājumu. Ausīs vēl skanēja viņas vārdi: – «Esmu nodzīvojusi laulībā bez vienas dienas desmit gadus, bet laimīga neesmu bijusi nekad!»

– «Tā tad jums rīt kāzu jubileja?» – pēkšņas domas pārņemts, iejautājos. Saņēmis apstiprinošu atbildi un uzzinājis, ka šo dienu viņi nekad nav atzīmējuši, painteresējos, kas piedalījies viņu kāzu svinībās. Par laimi, viesu vidū bija arī man pazīstami mediķi. Izrakstīju sievietei nenozīmīgas zāles un pēc viņas aiziešanas piezvanīju uz polikliniku, kur strādāja paziņas. Viņi bija atsaucīgi un visu saprata no pusvārda...

Otrā rītā Noras vīra darba telefons zvanīja bez mitas. Apsveikums izteica pirms desmit gadiem notikušo kāzu viesi (lasītāj, neaizmirsti, ka tas ir arī tavs pienākums, ja esi bijis pie kāda kāzās!). Visi apsveicēji zvanīja tikai vīram...

Pēc nedēļas pie ārsta uz kontroli atkal ieradās Nora. Manā priekšā sēdēja eleganta un laimīga sieviete, kas salīdzinājumā ar iepriekšējo Noru izskatījās vismaz par piecpadsmit gadiem jaunāka.

«Dakter, man nebija taisnība... Es kļūdījos. Viņš tomēr ir ļoti labs. Par viņu nav labāka pasaulē! Jūs nevarat iedomāties, kāda bija mūsu kāzu jubileja! Kad pārnācu mājās no darba, mūsu dzīvoklis atgādināja ziedošu dārzu – tagad, ziemā! Skatieties, kādu dāvanu viņš man sagādājis!» – Viņa atvēra somiņu, lai parādītu man tradicionālo smaržu flakoniņu, kuru sievām pastāvīgi dāvināja izdomā nabadzīgi vīri. – «Bet pēc tam, dokter, naktī bija kaut kas tāds...»

Viņa nosarkusi apklusā. Nebūsim pārmēru ziņkārīgi un nesekosim viņiem guļamistabā. Tikai piebildīšu, ka šī sieviete visos desmit laulības dzīves gados šajā naktī bija izjutusi pirmo orgasmu. Negaidīta uzmanība salauza atsvešinātības ledu un izrēstēja ģimeni, atsaucot atpakaļ mīlestību, varbūt pat izglāba dzīvību mazgadīgu bērnu mātei, jo par zālēm pret mastopātiju kļuva vīra uzmanība.

Jūs teiksiet, ka tas ir neticami. Iespējams, bet zinu, ka šī ģimene ir sveika un vesela. Noras mastopātija ir izzudusi. Ierodoties uz kontroli, viņas sejā ir smaids, kāds var būt tikai laimīgam cilvēkam. Esmu pārliecināts, ka viņas vīrs apguvis grūto, bet cildeno prasmi no visas sirds veltīt uzmanību sievai.

Uzmanības parādīšana ir sevišķi vajadzīga sievietei. Vislabāk viņa to uztver, ja tā izrādīta publiski visu acu priekšā. Agri vai vēl kāds sievai teiks: – «Cik jūsu vīrs ir uzmanīgs un labs pret jums!» – Sena tautas gudrība, kas tagad ir zinātniski pamatota, pauž atziņu, ka *sieviete mīl ar ausīm*... Viņai no vīrieša un par vīrieti jādzird labi un sirsnīgi vārdi. Tas nepieciešams viņas mīlestībai. Bez tā mīlestība izzūd.

Kaismīgas slāpes pēc uzmanības sievietēm nav tikai vēsturiski iedzimta īpašība, to viņām dāvājusi daba. Reliēri ir tikai sievietēm. Tātad dabiski, ka mīlestībā ārēji viņa ir (un tā tam jābūt) pasīva, viņa ir gaidītāja, bet vīrieša uzmanība ir viņa mīlētāja dabiskās aktivitātes viens no izpausmes veidiem. Tāpēc arī uzmanībai, kuru izrāda vīrietis, ir tik liela nozīme. Vienmēr jāseko, lai vīra uzmanība būtu augstākā līmenī, salīdzinājumā ar uzmanību, kuru sievai izrāda citi vīrieši. Citādi var rasties sarežģījumi un mīlestība var izzust. Nekādā gadījumā nedrīkst dusmoties un aizliegt sievai pieņemt citu vīriešu izrādīto uzmanību – tas ir vēl bīstamāk! Ir jācenšas vienmēr tos citus pārspēt. Tad atturību pret citu uzmanību paudīs viņa pati, protams, ja viņa mīl.

Vīrietim sava uzmanība jāparāda dažādos veidos. Pirmā uzmanības paušana sievietei ir ziedi, īpaši tad, ja tie netiek dāvāti tikai īpašā gadījumā, bet vienkārši tāpat, ikdienā. Izmēģiniet, un jūs pārliecināsities par šī līdzekļa iedarbību.

Pirms šīs grāmatas uzrakstīšanas biju komandējumā ārzemēs, lai tur iepazītos ar dzimumaudzināšanas jautājumiem. Mani pārsteidza plakāts vienā no rūpnīcām, kur strādāja tikai vīrieši. – «Vai tu šodien piezvanīji savai mātei un sievai?» – Redzot manu izbrīnu, gids paskaidroja, ka labs mikroklīmats strādājošā ģimenē kāpina viņa darba ražīgumu rūpnīcā. «Kapitālisti ir neticami apdomīgi,» nospriedu.

Šī dabas radītā iemesla dēļ sievietes kaislīgi vēlas, lai vīri atcerētos kāzu dienu, viņu dzimšanas dienu, visus nozīmīgos brīžus intīmajā dzīvē. Viņas gaida uzmanības parādīšanu vienmēr un visur, pat tad, kad mēs, vīrieši, neredzam tam nekādu iemeslu. Viņas pat saslimst ar smagām neirozēm un psihosomātiskām slimībām, lai pievērtu mūsu uzmanību... Vīriešu neuzmanība patiesi ir daudzu, pat nāvējošu psihosomātisko saslimšanu cēlonis. Tajā viņas vienmēr un, šķiet, bieži arī pamatoti saskata mūsu nemīlestību.

Iedomājieties situāciju, kad sieviete mūsu (vīriešu) klātbūtnē jūsmo par otru sievieti. Jāsaprot, ka viņa cieš no uzmanības trūkuma pret sevi. Pamēģiniet tikai būt ar viņu vienisprātis. Jūs pieļausiet visrupjāko kļūdu! Vienīgā pareizā reakcija ir sacīt, ka viņa tomēr ir pārāka, vismaz mūsu acīs. Sievu (tāpat arī vīru) var salīdzināt ar citām tikai tad, ja akcentē viņu pašu pozitīvo pārākumu. Pretējs salīdzinājums aizcērt saknes mīlestībai, jo tā ir tieša un tīša nozīmības pazemināšana.

Kā jau teicām (un tas ir nopietns sindroms!), par modes lietu jau kļuvušas sieviešu sūdzības par to, ka vīri viņām nepalīdz mājas darbos. Pētījumi parāda, ka tās ir alkas pēc uzmanības, kas pietrūkst šīm sievietēm.

Visa teiktā uzdevums nav uzskaitīt daudzveidīgos uzmanības izrādīšanas paņēmienus. Jāuzsver tikai galvenais – uzmanībai jānāk no sirds un dvēseles, tai jābūt brīvai, neuzspēlētai. Tas ir ļoti svarīgs likums – būt uzmanīgam! Arī uzmanība var izpausties dažādās pakāpēs, tā jāuztver visos līmeņos. Uzmanība ir atzinība, kas paaugstina cilvēka nozīmību, bez kuras viņš nespēj dzīvot. Tāpēc mēs tik augstu vērtējam uzmanīgus cilvēkus. Ģimenes cilvēkiem tas ir likums – ģimenē jānodrošina katra tās locekļa visaugstākā nozīmība!

Vienkāršākais, bet ne mazsvarīgākais

Nākamais, sestais likums ir ne mazāk nozīmīgs, realizējot ģimenes «jauno funkciju». Tāpat kā iepriekšējie likumi, arī šis pirmajā acu uzmetienā šķiet ļoti vienkāršs, parasts, tāpēc arī it kā visiem zināms un saprotams. Pēc mūsu datiem izrādījās, ka to neievēro daudzās ģimenēs,

īpaši tajās, kur jau bija saskatāms bēdīgais fināls vai arī tas sasniegts. Vai to var uzskatīt par sīkumu?

Par ko liecināja mūsu pētījumi? Atklājām, ka šajās riska ģimenēs dzīvesbiedri viens pret otru izturas nepieklājīgi. Bez elementāras pieklājības savstarpējās attiecībās nav iespējams ievērot un ieviest tos pamatprincipus, par kuriem runājām iepriekš. Nepieklājīgs cilvēks otra nozīmību vērtē ļoti zemu. Tas viņa uztverē šķiet pats par sevi saprotams (pēc principa – *es esmu ES, bet tu esi s-ds, salīdzinot ar MANI!*). Tomēr, ja viņam gadās sastapt cilvēku ar lielu autoritāti (piemēram, kādu priekšnieku), tūlīt pat ir ne tikai pieklājīgs, bet pat iztapīgs un lišķīgs. Šķiet, katrs to novērojis visdažādākajās situācijās. Tāpēc arī nepieklājība tik ļoti aizvairo un pazemo.

Nereti rupjību (nepieklājību) izmanto, lai aizskartu otru cilvēku, lai viņu tīši pazemotu. Piemēram, nesveicinot. Tiesa, tie, kas izmanto šo paņēmieni, nezina, ka nodara vēl lielāku ļaunumu paši sev. Nav vajadzīgi īpaši pierādījumi tam, ka pieklājības trūkums rada barjeru ceļā uz savstarpēju saprašanos un padara neiespējamu altruistisko egoismu. Mīlestībā šie principi tiek īstenoti it kā paši par sevi, bez īpaša iepriekšēja nodoma. Tos vada zemapziņa. Tāpēc var nekļūdīgi apgalvot, ka **ģimenēs, kurās nav savstarpējas pieklājības, nav arī savstarpējas mīlestības**. Pieklājībai, tāpat kā ceturtajam un piektajam likumam, ir atgriezeniskā saite – kopā ar iepriekšējiem šis likums, pastāvīgi ievērots, var modināt mīlestību, pat ja no tās nebija ne miņas.

Nav viegli būt pieklājīgam, ja tas nav ieaudzināts (socializēts) jau bērnībā. Tātad mēs jau nodarbojamies ar dzimumaudzināšanu, veidojot savā bērnā prasmi būt pieklājīgam pret tuviniekiem un vispār pret visiem cilvēkiem, rādot pozitīvu paraugu.

Spriedze (stress), kas vajadzīga, lai sekmīgi veiktu darbu, kļūst hroniska, ja slodze ir pārmērīga un ja ir neprasmīga darba kolektīva vadīšana (komandējošais stils). Spriedzi, no kuras neesam varējuši atbrīvoties, atnesam mājās un kā nemieru, neapmierinātību, īgnumu, naidu izgāžam uz ģimeni, reizēm atļaujoties pat ko tādu, ko nekad neatļautos ārpus mājas. Mēs pat nespējam iedomāties, cik daudzi no delikātajiem, darbā par pieklājības etaloniem uzskatītajiem cilvēkiem pilnīgi pārvēršas, pārnākot mājās. Kad viņu ģimenes tādēļ sairst, pat prātā neienāk uzskatīt viņus par vainīgiem. Visos grēkos vainojam mums nepazīstamos viņu partnerus. Teiktais neattiecas tikai uz vīriem, tas piemīt arī sievietēm. Pārnākušas no darba, viņas visu dienā sakrājušos īgnumu izlej uz ģimenes locekļu galvām, arī bērniem.

Labā atmosfēra veidojas tajās iestādēs, kur saprātīgi vadītāji visiem līdzekļiem cenšas atbrīvot darbiniekus no šīs spriedzes. Vislabāk tas izdodas tur, kur iekārtoti tā sauktie psiholoģiskās atslodzes jeb

relaksācijas kabineti. Jau pierādījies, ka prasmīgi izmantoti, kabineti dod ievērojamu darba ražīguma pieaugumu, uzlabo mācību procesu, nostiprina veselību. Kabinetiem ir liela loma arī alkoholisma novēršanā. Alkohols arī noņem spriedzi, bet par kādu cenu! Šādā kabinetā pirms iešanas mājās pēc darba, cilvēks noņem stresu un vairs nav vajadzības meklēt alkoholu. Jau tas vien pasargā ģimeni no iereibušā rupjībām. Relaksētie, atspriegotie, labvēlības piestartotie cilvēki, pārnākuši mājās, vairs nav tik drūmi un neapmierināti, izzūd rupjības, pieņemšanas spēkā pieklājība un iejūtība.

Pieklājība, kas pauž cilvēcību, ir viens no ģimenes stipruma stūrakmeņiem. Pieklājības formas ir daudzveidīgas, sākot ar sadzīves (mājas) kultūru, personisko higiēnu un beidzot ar dziļu taktu attiecībās ar otru cilvēku un iejūtīgu attieksmi pret viņa garīgajām vajadzībām. Cieņa pret otru cilvēku ir neatliekama prasība.

Piemēram, sieva vai vīrs vakaros netīra zobus, bet tikai no rītiem, tā paužot pieklājību un cieņu tikai pret tiem, kurus redzēs ārpus mājas. Bet mīlestība nevar pastāvēt bez savstarpējas cieņas, jo tajā izpaužas atzinība. Pret cieņas trūkumu esam ļoti jutīgi, bet cieņa ir arī jāizpelnās. Cilvēks, kas ir rupjš pret savu tuvāko, cieņu neņemtos. Viņš to nevarēs vienkārši pieprasīt, pavēlot – tev mani jācieņa! Vai jācieņa tikai tādēļ, ka šis cilvēks ir ārkārtīgi augstās domās pats par sevi? Nekad cieņu neņemtos tas, kurš pats neciena citus cilvēkus.

Analizējot psiholoģisko klimatu ģimenēs, atklājas, ka patiesu mīlestību var atrast tikai tur, kur ievēro visas pieklājības normas. Pieklājība atainojas arī ģērbšanās manierē mājās un ārpus mājas. Sevišķi tas attiecas uz sievieti, jo viņas apģērbs ir otrās grupas relišeri. Ja arī vīrieši ar prātu to ne vienmēr izprot, zemapziņā izjūt vienmēr, ka tieši te parādās sievietes mīlestība. Nav mīlestības sievietē, kas sabiedrībā mirdz ar grezniem tērpiem un rotas lietām, bet mājās vīra acu priekšā staigā nevīžīgi ģērbta un izspūrusi. Nenoliedzami, tas slēpti vai atklāti tiek uztverts kā vīra nozīmības pazemojums. Ar to samierinās tikai nemīlošs vīrs un pats necenšas sievas acīs izskatīties labāk. Vīriešiem šie centieni izpaužas ne tik daudz ārējā izskatā (relišeri nav vīriešu atribūts), cik viņu personības īpašībās. Līdz ar to aug nesaprašanās barjera, bet altruistiskā egoisma vietā stājas tīrais egoisms. Vīrs sāk bēgt no ģimenes tiešā un pārnestā nozīmē. Alkoholisms ir viens no bēgšanas veidiem. Arī citi faktori veicina šo ģimeni ārdošo ļaunumu.

Pieklājība ir nepieciešama ne tikai laulāto draugu vidū, bet arī visiem ģimenes locekļiem. Pieklājības ievērošana ģimenē ir ietekmīga bērnu audzināšanas, tajā skaitā arī dzimumaudzināšanas metode.

Milēt nemācītie

Reiz mani izsauca pie pazīstamas sievietes, vecas māmuļas, kuru pēkšņi bija piemeklējusi hipertonskā krīze. Kas bija noticis?

«Nekas sevišķs...» – negribīgi sāka stāstīt nomāktā vecmāmuļa. Izrādījās, ka mazmeitas, kas pie viņas ciemojušās veselu nedēļu un tikušas sirsnīgi uzņemtas, aizbraukšanas steigā aizmirsušas atvadīties no vecmāmiņas. Vēlāk no meitenēm, kas bērniībā nebija apguvušas pat elementārās pieklājības normas, izauga nejutīgi un egoistiski cilvēki. Mīlestībā viņām neveicās. Viņas vairākas reizes precējušās un vienmēr neveiksmīgi.

Bez šaubām, starppersonu attiecībās ģimenē (tāpat sabiedrībā) jāpanāk pieklājības normu ievērošanas automātisms. Auksta, uzsvērtā, kā agrāk sacīja, kundziska pieklājība var nopietni ievainot otra cilvēka nozīmību, novest pie kontaktu saraušanas ar šo cilvēku. Sestais likums – **būt pieklājīgam!** – būtībā nozīmē būt sirsnīgam. Tikai tad pieklājība kļūst par tādu pašu vienotājspēku kā uzmanība un atzinība.

Septītais un... pēdējais likums

Septītais likums ir visu iepriekš uzskaitīto sešu likumu kopums. Tas attiecas uz pašu intīmāko abu laulāto attiecībās. Sevišķi uzskatāmi tas izpaužas iedvešanas testā, kuru sakām seansa laikā, ārstējot impotenci vīriešiem vai dzimumvēsumu sievietēm.

– *«Tuvības laikā jūs aizmirsīsiet savas izjūtas, aizmirsīsiet sevi, aizmirsīsiet visu, izņemot kaismīgu vēlēšanos sagādāt mīlas baudu iemīļotajam. Tas radīs jums neiedomājamu prieku.*

Jūs saplūdsiet ar viņu vienā veselā, vienotā būtņē, sajūtīsiet katru viņa kustību. Jūs iepriecinās pat vismazākā viņa patikas izpausme. Jūs vienmēr atklāti izrādīsiet savu labpatiku.

Jūs vienmēr būsiet pateicīgi mīļotajam cilvēkam par viņa tuvības alkām...» –

Tādiem un līdzīgiem vārdiem parasti noslēdzas pusstundu ilgā iedvesmošana hipnozē tiem, kuriem radušies traucējumi dzimumdzīvē. Šajā ziņā veseli cilvēki to pauž pat nedomājot, to viņiem pasaka priekšā altruistiskā mīlestība. Tāpēc viņiem nekad nedraud sarežģījumi arī dzimumdzīvē, jo ievēroti visi trīs pamatprincipi.

Septītais likums ir – **partnera dēļ vienmēr pilnveidot intīmo tuvību**. Tas radīs lielo brīnumu – arvien augstāku cels jūsu mīlestības pili. Rīkojieties tā un pilnīgi atsakieties no subjektīvām baudas gaidām! Tikai pilnīgi aizmirstot sevi, panāksim vislielāko abpusējo baudu.

*Tas, kas jādara arī ārpus ģimenes,
kas jādara vienmēr*

Transakta psiholoģija māca, kā iegūt draugus, kā saistīt cilvēku uzmanību, kā noskaņot viņus sadarbībai, kā tuvināt viņu uzskatus savējiem, kā veiksmīgi, neuzkrītoši un demokrātiski viņus vadīt. Ja, ievērojot iepriekš minētos likumus, savā ģimenē esam sagatavojuši (socializējuši) tam savus bērnus, jādomā, ka turpmāk viņi paši apgūs arī visus likumus, kas palīdzēs viņiem uzvarēt pasauli.

Tātad – kas vienmēr jādara normālam cilvēkam. Viss, kas spārno otra cilvēka nozīmību.

- ❖ Vispirms jāpauž patiesa, no sirds nākoša interese par otra cilvēka dzīvi, jāparāda viņam savas empātijas spējas (līdzpārdzīvojums).
- ❖ Dāsni jādāļā smaidi, kas visvairāk piestāv jūsu sejai. Smaidis vienmēr pauž sarunbiedram, ka viņš jums ir patīkams, ka viņš jums ir ļoti nozīmīgs. Tikai ne tādu smaidu, kad smaidā savelkas lūpas, bet acis (dvēseles spogulis!) paliek aukstas un skatiens vērsts kaut kur garām.
- ❖ Vienmēr jāatceras sarunbiedra vārds, pēc iespējas biežāk viņš jāsauc vārdā, jāizrāda īpaša uzmanība viņa vārdam. Nedrīkst kļūdīties, to izrunājot.
- ❖ Cilvēki jāuzklausa ar patiesu uzmanību, sarunbiedru nedrīkst pārtraukt, viņš jānudina izteikties.
- ❖ Risinot sarunu, tā jāierobežo sarunbiedra interešu lokā. Novirzoties kaut soli sānis, jūs akcentēsiet viņa maznozīmību.
- ❖ Netieši jāakcentē cilvēka nozīmība, jāļauj viņam to izjust. Ja tieši norādāt uz viņa nozīmību, dariet to no visas sirds un dvēseles (jums pašam tam patiesi jātic). Katram cilvēkam piemīt empātija un jūsu neīstums tūdaļ tiks atšifrēts.
- ❖ Kategoriski jāizvairās no strīdiem. Jāļauj otram sevi uzvarēt nelielā diskusijā, spēlē. Jāprot sirsnīgi pasmieties par saviem trūkumiem.
- ❖ Jāciena un jārespektē otra cilvēka uzskati, domas un viedoklis. Nekad nesakiet cilvēkam, ka viņam nav taisnība. Ja ir ļoti nepieciešams, dariet to netieši, vislabāk uzdodot jautājumus un vienmēr sākot ar paškritiku piezīmi – «Es varbūt kļūdos, bet...»
- ❖ Nekavējoties un no visas sirds jāatzīst savas kļūdas, jābūt pateicīgam cilvēkam, kas jums palīdzējis tās saskatīt.

- ❖ Ar aizrautību jākritizē sevi.
- ❖ Saskarsmes sākumā jebkurā veidā jāizrāda cilvēkam sava draudzīgā attieksme pret viņu.
- ❖ Vienmēr jāievēro Sokrāta likums – saruna jāvirza tā, lai sākumā sarunu biedram būtu jums jāpiekrīt un vairākas reizes jāsaka «*jā*». Šim vārdam ir liela inerce gadījumos, kad varētu sagaidīt «*nē*».
- ❖ Vienmēr jājautā. Jānodrošina iespēja cilvēkam izteikties. Uzdodot jautājumus, saruna jāvirza tā, lai viņš pats ierosinātu jums vēlamu.
- ❖ Vienmēr jācenšas radīt iespaidu, ka tā ir sarunbiedra ideja.
- ❖ Jācenšas saskatīt lietas un parādības no sarunbiedra redzes viedokļa.
- ❖ Vienmēr jāizrāda sava patiesā līdzjūtība sarunbiedra vajadzībām, jo sevišķi bēdās. Līdzjušana ir pati lielākā cilvēka vajadzība. Ja jūtam līdzī, tad it kā parādām, ka šis cilvēks mums ir nozīmīgs.
- ❖ Jāmudina cilvēki uz cildenu rīcību. Tas cēļ viņu nozīmību.
- ❖ Savi uzskati un domas jāformulē skaidri un uzskatāmi. Otrs cilvēks to uztvers kā cieņu pret sevi, jo jūs pūlaties viņa labā.
- ❖ Jāauzicina uz sacensību. Ja jūs to izdarīsiet, partneris vienmēr jutīs savu nozīmību, jo jūs taču ar viņu rēķināties. Nenozīmīgu un vāju cilvēku neauzicinās sacensties.
- ❖ Ja ir nepieciešams izlīgt, partnerim vajadzētu kaut ko aizdot vai palūgt padomu. Tas būs labs salabšanas sākums. Ar savu rīcību jūs būsi akcentējuši cilvēka nozīmību, parādījuši, ka dažā ziņā viņš jums pārspēj.
- ❖ Lai pārāudzinajamajā vai kritizējamajā neizraisītu pretestību vai neapmierinātību, vienmēr jāsak ar uzslavu, ar kādas viņa labas īpašības akcentēšanu. Pēc norādes uz kļūdām vai pēc kritikas cilvēks atkal jāuzslavē.
- ❖ Pirms kritizēt otru, vispirms jākritizē pašam sevi (paškritika), bet pēc netiešas norādes uz kritizējamā kļūdām atkal jāķeras pie paškritikas. Tas jādara no sirds. Vienmēr jāatceras, ka kritika un paškritika ir saistītas kategorijas un to atdalīšana nav pieļaujama.
- ❖ Jāiemācās pasmieties pašam par sevi. Tas ir ne tikai veselīgi, bet patīk arī citiem.

- ❖ Pavēles vietā vienmēr jāsāk ar jautājumu: – «Vai jūs nevēlētos izdarīt to vai to?» Pavēles vietā jādod padoms, jāpajautā šī cilvēka viedoklis: – «Vai jums nešķiet, ka tā būs labāk?»
- ❖ Vienmēr jārikojas tā, lai cilvēks netiktu «piespiests pie sienas», pašam jānorāda izeja no neveiklā stāvokļa. Atstājiet viņam iespēju saglābt savu cieņu.
- ❖ Jāatzīmē cilvēka pat vissīkākie panākumi un sasniegumi, jāuzslavē viņš un tas jādara no sirds.
- ❖ Jāatbalsta laba cilvēka reputācija, lai viņš varētu dzīvot saskaņā ar to.
- ❖ Plaši jālieto uzmundrināšana. Jārikojas tā, lai pamanīto trūkumu cilvēks uztvertu kā viegli labojamu, bet uzdevumu kā izpildāmu bez grūtībām.
- ❖ Jācenšas, lai cilvēkiem būtu patīkami rīkoties tā, kā jūs vēlaties.

Nupat uzskaitījām transakta psiholoģijas baušļus. Tos bez grūtībām ievēros un apgūs mūsu bērni, ja tos paši ievērosim ģimenē. Arī ģimene, kas tos respektē, būs nesatricināma. Uzdosim sev tikai vienu jautājumu – vai sieva spēs kļūt neuzticīga vīram, kas visā apkārtnē izslavējis viņu par uzticīgāko sievu pasaulē? Un vīrs?

Transakta psiholoģija ir vienkārša, bet tā dara brīnumus. Tai ir tikai viens ienaidnieks – administratīvi komandējošais birokrātiskais stils cilvēku attiecībās, kas palicis no totalitārā režīma laikiem.

SEKSUALITĀTES SUBLIMĀCIJA un SUPERSUBLIMĀCIJA

Bagāti dzīvo arī valstis, kurām nav nekādu izrakteņu, ne citu bagātību, pat mežu. Tāda, piemēram, ir Japāna. Kas ir šīs bagātības cēlonis? Tās ir sublimētas, radošas (kreatīvas) tautas smadzenes. Tā ir bagātība, kuru par lielu naudu pērk citas valstis.

Japāna ir tikai piemērs. Pārbagātas valstis bez dabas resursiem var nosaukt pietiekami daudz. To spožums ir cilvēka smadzeņu zelts, par kuru rūpējas valsts vara un visa tauta. Arī pirmskara Latvija savā laikā sāka iet šo ceļu. Starp prostitutām nebija nevienas latvietes. Mans vectēvs Jānis Zariņš rakstīja savās atmiņās, ka tās iebrauca no Vācijas un citām valstīm. Latvieši mācījās, izgudroja, strādāja ar izdomu, meklēja jaunus ceļus dažādās nozarēs.

Arī tagad sākas šis process, bet bez jūtama valsts atbalsta. Gadsimta beigās kopā ar citām postkomunisma zemēm uz ārzemēm prostitūtas eksportējam arī mēs. Pārdodam azartspēlēs nospēlētas sievas un meitas. Kā cēloni varam minēt tikai vienu faktoru – pie varas ir mūsu pašu ievēlēti seksuāli perversi cilvēki, kas juku laikos negodīgi saraušusi milzīgas bagātības un no kuriem lielākā daļa ir pirmā ceļa gājēji. Vidusslānis, kas visbiežāk veido otrā ceļa gājējus, ir likvidēts. Bagātie var sevi reklamēt vēlēšanās, plaši pielietojot neirolingvinistisko programmēšanu (psihotrono iedarbību). Tautā pat pastāv mīts, ka jāievēl bagātie, jo tie vairs nelaupīs tāpēc, ka ir jau kļuvuši bagāti. Šādu uzskatu apgāž sublimācijas likumsakarības – tas, kas sublimēts raust mantu, nekad to nepārtrauks. Tā ir viņu perversā seksuālā (sublimētā) tieksme, kurai piemīt pirmā un svarīgākā seksuālā likumsakarība – visu mūžu pakļaut sev cilvēkus līdz pēdējai smadzeņu šūniņai, reizēm ļaujot uzliesmot kādai zemiskai perversei.

Pašreiz mūsu uzdevums ir sublimēt jaunajos cilvēkos spēju būt kreatīviem, padarot zemi un valsti bagātu, varbūt pat pasakaini bagātu – radīt trešā ceļa gājējus.

Sublimācija (sk. 2-A krāsaino attēlu) ir cilvēka attīstības procesa dabīga fāze (periods), kas ietilpst socializācijā un ir atkarīga no sociālo paraugu līmeņa. Terapeitiskā (mākslīgā) sublimācija atkarīga no psihologa vai psihoterapeita, kuru vidū pirmo vietu ieņem transologi. Sublimācijā instinktu enerģija izlādējas neinstinktiņas uzvedības formās, saglabājot pamatos instinktu likumsakarības. Šis process ietver sevi enerģijas pārvešanu, pirmkārt:

- ❖ no darbībām un objektiem, kam ir primārā bioloģiskā nozīme uz darbībām un objektiem ar slēptāku instinktīvo nozīmi;

- ❖ primāro emociju pārvēršanos sekundārājās, kuru avots ir garīgais (radošais) orgasms ar deseksualizāciju;
- ❖ darbība atbrīvojas no instinktu spriedzes, iegūstot radošu emociju un jūtu spriedzi;
- ❖ sublimācijā «zemākās funkcijas» pārtop «augstākajās funkcijās» – parādās jaunas intereses un veidojas kreativitāte psihoterapijas kursa vai mērķtiecīgas socializācijas laikā.

Un otrkārt:

- ❖ personām ar neirotiskiem traucējumiem novēro «regresīvos» simptomus. Bērnišķā (infantīlā) seksuālā interese pārvēršas interesē par mākslu, zinātni, citu radošu profesiju izpausmēm (pozitīvā sublimācija), vai arī par radoša blēža u. c. negatīvām darbībām, kas arī ietver seksuālās intereses pārvēršanos. Sublimācijai, kā jau no seksualitātes tapušai, likumsakarīgas var būt arī augstāka līmeņa perverses (deviācijas).

Visi sublimācijas veidi ir atkarīgi no simbolizācijas (*symbolization*), bet visa Ego attīstība no sublimācijas. Dabiska sublimācija visintensīvāk norit IV stadijā pēc E. Eriksona. Arī terapeitiskajai sublimācijai šis ir optimālais periods (viegli pieejami arī citi periodi), turklāt tajā biežāk panāk supersublimāciju.

Īstai sublimācijai un supersublimācijai nepieciešamas zināšanas:

1. dziļa seksualitātes, mīlestības un naida izpratne;
2. četru psihes (organisma) stāvokļu izpratne un to pielietošana. Sevišķi tas attiecas uz miega fizioloģiju;
3. smadzeņu asimetrijas likumsakarību izpratne;
4. psihoterapijas, sevišķi transoloģijas zināšanas šajā jomā, priekšroku dodot K. G. Junga un neojungistu (pie tiem pieder arī E. Eriksons) psihoanalītiskajai psiholoģijai, kas ir brīva no mītiem par transoloģiju;
5. Z. Freida izpratne par sublimāciju kā nesāpīgu, dziedinošu psiholoģisko aizsardzību;
6. zināšanas sublimatīoterapijā;
7. socializācija;
8. psihoseksuālā attīstība un tas, kas cilvēkam būtu jāpatur sevī (psihē) no katras psihoseksuālās attīstības stadijas.

Tehniskā puse var būt dažāda, bet tai jābūt dziļi apgūtai. Psiho-terapeitam, kas veic sublimāciju un supersublimāciju, vēlams būt speciālistam tieši šajā jomā.

Mīlestības un naida sīzīgija seksualitātes sublimācijā un supersublimācijā ar transa pielietojumu

Psiholoģiskā kastrācija (izrūnīšana)

Arnoldam ir mīļākā. Tā ir par viņu gados krietni vecāka sieviete, bet ieņem zināmu stāvokli sabiedrībā. Viņai ir meita gandrīz jau līgavas gados. Mājās Arnoldam ir jauna un skaista sieva ar diviem maziem bērniem, bet pie mātišķās mīļākās viņš jūtas labāk.

Bērnībā Arnoldam bijuši sarežģījumi. Jau divu gadu vecumā Arnolda tēvs pametis māti. Viņš audzis pie labas un mīlošas vecmāmiņas, tāpēc bērnība bijusi saulaina. Vectētiņa nav bijis. Māte dzīvojusi citur, bijusi ļoti aizņemta, jo strādājusi par skolotāju. Savu mīlestības pilnās tiešās audzināšanas trūkumu dēlam kompensējusi ar dāvanām un pamācībām vecmāmiņai par dēla audzināšanu – viņa taču ir skolotāja un «visu zina labāk». Bieži nosodījusi tēvu, kurš nav spējis izturēt skolotājas pastāvīgo skološanu un ģimeni pametis.

Puisēns socializējies bez vīrišķības parauga tikai sevišķīgā vidē. Arī skolā, kurā mācījies, nav bijis skolotāju vīriešu... Tas viss jaunekli jūtami feminizējies (padarījis sievišķīgu). Tā arī ir kastrēšana.

Tagad Arnolds ir ģimenes galva. Sieva ir ļoti sievišķīga, kas psiholoģiski pieprasa partneri vīrišķību, kuras vīram pietrūkst. Varbūt to pašu no Arnolda tēva vēlējas viņa māte, bet tās izpausmes nepieļāva, jo pati «visu zināja labāk».

Māte, tagad jau pensijā, bieži ir Arnolda mājās. Nemainīga sarunu tēma ir sievas nemākulība kopt vīru – no rīta nav notīrītās vīra kurpes... nav pārbaudīts, vai Arnoldiņš ir uzvilcis siltās apakšbikses, jo šodien pavēss... Arnoldiņš ir pieradis pie salātiem, kurus viņam šajā mājā nedod... Arnoldiņš... utt., utt.

Bet Arnoldiņš iet meitās pie savas solīdās dāmas, kas gandrīz neatpaliek no viņa mātes, kad tā bija jaunāka, ēd salātiņus un terorizē savu sievu. Sakarus ar šo sievieti viņš neslēpj ne mājās, ne arī no citiem cilvēkiem. Viņam jāpierāda, ka «oliņas ir savā vietā» gan tiešā, gan pārnēstā nozīmē. Viņam pat prātā nenāk, ka neslēpšana jau pati par sevi ir emocionāla vardarbība, kuru Latvijā sastop gandrīz 50% ģimeņu. Līdz ar to kastrāts iepotē sievai varmākas upura uzvedību, mīlestību nomaina atkarība no attiecībām. Tā vairs nevar nest laimi nevienam, arī bērni neprātis būt laimīgi, jo viņiem nav pareizu sociālo paraugu.

Psihoterapeitiskajā vārdnīcā kastrācijai ir 3 nozīmes. Pirmās divas skar dzimumdzīvi un samazina erotisko apmierinājumu, bet kā trešā tiek minēta vīrišķības samazināšanās vai pat izzušana. Kastrācijas komplekss piemīt arī sievietēm. Neatkārtosim šeit Z. Freidu par bailēm pazaudēt savu *peni*, vai sievietēm šo *peni* apskaust. Mūs interesē galvenokārt vīrišķības vai sievišķības zaudēšana.

Galvenā šo cilvēku pazīme ir bieža partneru mainīšana. Precētajiem ir mīļākās vai mīļākie. Zemapziņa no dzilēm prasa pierādīt, ka kastrācijas nav un par labāko pierādījumu izrūnītais uzskata jo lielāku skaitu pāvedināto. Liela piekrišanu no pretējā dzimuma uzskata par pierādījumu vīrišķībai vai sievišķībai! Pret savām sievām vai vīriem kastrētie ir vardarbīgi (tikai tas nav vienīgais vardarbības cēlonis).

Galvenās rūnītājas parasti ir pārmērīgi mīlošās mātes. Kā lai citādi nosauc māti, kas savam pieaugušajam dēliņam uz pagīrām atnes kortelīti, jo briesmone vedekla grib viņu atradināt no dzeršanas un šajā apņēmībā māte saskata mīlestības trūkumu. Bērniņam tā patīk iedzert...

Ja šādi gadījumi būtu reti, es par tiem nerakstītu. Vēl biežāki ir gadījumi, kuros nav iesaistīts alkohols, bet citi rūnīšanas paņēmieni. To ir pietiekami daudz.

Gadījumā ar Arnoldiņu varētu palīdzēt ģimenes terapija, bet tai Arnoldiņš kā niķīgs bērns kategoriski nepiekrīta. Izvēlējos sublīmatīterapiju sievai. No varmācības upura visvairāk vēlas panākt atteikšanos no garīgās izaugsmes, jo tad seko arī visas varmācības upura pazīmes un uzvedība. Augot garīgi, bagātinot sevi ar zināšanām, cilvēks kļūst stiprs un uzvar varmāku. Arnolda sievu sublīmējām mācīties. Viņa iestājās mūsu psiholoģijas, transoloģijas un seksoloģijasursos, kas norit «Kaķu namā». Reakcija bija vētraina, bet pozitīva. Arnoldiņa mīļākā pirmā krita panīkā, jo viņas «mātes» loma palielinājās, bet viņai tā jau līdz tam bija apnikusi. Arnoldiņa māte (skolotāja) reakciju izrādīja ar necenzētu lamāšanos un aizbēgšanu uz savām mājām. Arnoldiņš pats bija pavisam apjucis. Lielākais, ko viņš spēja izdomāt, bija psihoterapeita nonievāšana, bet sievas priekšā jutās paralizēts. Sievas sublīmācijas rezultātā par vienu varmāku kļuva mazāk.

Vai Paradīzē bija divas čūskas?

«Es ienīstu savu vīru!» – ar šādiem vārdiem savu stāstu sāk mana paciente Nellija. Viņas sejā patiešām mirdz dusmas – neviltošas, izteiksmīgas, piedošānu nepieļājošas. Skaistajā sejā kvēl naid (dusmas ir naida emocija). Viņš viņu ir krāpis, pazemojis, ne vienu reizi vien aplaidis ar venerisko slimību...

«Jāšķiršas!» – viņa secina pēc vīra garā grēku darbu izklāsta. Tikai vienu viņa nevar saprast – kādēļ pēc šiem vīra kreisajiem soļiem viņā pamodusies paaugstināta seksualitāte, ar kuru pati vairs netiek galā. Ja tas ir kāds vīrietis, ko viņa atriebības dēļ uzaicina pie sevis vīra prombūtnē, viņa izslēdz gaismu, lai mīlas aktā nemīlamā vīrietī iztēlotos savu pakļidušo vīru un pārsteigtu ar izsmalcinātu seksu.

Klusēju. Ar savu pakrūti (nervu «saules pinuma» rajons) izjūtu pavisam ko citu, nekā to, ko pauž saniknotās sievietes vārdi. Arī viņas niknums iet garām. Sarunājas mūsu zemapziņas. Manējā, 42 gadu psihoterapijā trenēta, uztver, ka aiz satracinātās sievietes – naida odzes – paslēpusies otra, gatava aprīt trakojošo un arī mani, ja piekritīšu pirmajai. Būšu zaudējis pacientī, kuņī šai brīdī esmu ļoti vajadzīgs. Pirmā odze šņac pēc atriebības un šķiršanās. Viņu var apmierināt piekrītot, bet tad modīsies otra, vēl spēcīgāka. Runāju ar sievieti, kuras

mīlestības libido ir daudz spēcīgāks par viņas naida pirmsākumu – agresiju (sk. 6. krāsaino attēlu).

Salīdzinājumā ar vīrieti, sievietei agresija ir daudz pasīvāka, vairāk dzīvē iegūta nekā iedzimta. Pašlaik agresija ir trakojošo naida jūtu izpausme, bet vēl arī mīlestība nav zudusi, tikai dziļumā iedzīta, un acīmredzot pacientes sociopātiskais vīrs to labi zina. Nekur viņa neaizies. Arī es to zinu. No mana kabineta viņa aizies, bet no vīra ne.

Ārstējot daudzus pārus un lasot apkrāpto vēstules, vienmēr domāju, ka Paradīzē laikam bijušas divas čūskas – mīlestība un naidis. Šīs čūskas var iztēloties visizplatītākajā alegorijā – čūskas sāk rīt viena otras asti un, procesam turpinoties, lokam sašaurinoties, tās aprij pašas sevi. Atliek vienīgi minēt, kuras čūskas slānis paliks virspusē – mīlestības vai naida? Šī psiholoģija nav tikai vīrieša un sievietes attiecībās – tā ir universāla, tā skar visu sabiedrību, jo sevišķi juku un psihozes laikos.

Līdz šim mans uzdevums bija runāt par mīlestību («Mīlestības vārdā», «Vēlreiz par mīlestību» un citas, pavisam sešas grāmatas un 128 zinātniskie raksti). Zīmēju mīlestības jūtu attīstības ceļu no tīras dzimumtieksmes (libido) līdz jūtu pilnbriedam, parādot, ka katrs cilvēks un katra konkrēta mīlestība atkārti filoģenētisko (sk. 5. krāsaino attēlu). Vienlaikus to pašu paralēli un vienlaikus veic arī agresijas instinkts, nonākot līdz jūtām – pilnbrieda naidam, tiesa, reizēm gan atpaliekot. Agresijas atpalcība ir naida infantilisms.

Tas ir loģiski. Kas tad lai sargā šo maigo, trauslo ziedu – mīlestību? Nellijas naidis ir sacēlies, sācis karu, lai aizstāvētu mīlestību. Naidis psihoterapeitā meklē sabiedroto, tāpat kā nomāktā mīlestība. Tas ir psihotisks stāvoklis vai gandrīz jau tāds. Naidis ir apžilbis un gatavs aprīt visu – arī aizstāvamo mīlestību. Jo mazāk nobriedis (infantilāks) ir naidis, jo tas ir aklāks un bīstamāks. Pagriezīsim par 90° kādu no 4. krāsainā attēla griezumiem un iekrāsosim arī agresijas pusi, kas, tāpat kā dzimumtieksme «apaugdama» ar emocijām un jūtām, veido pilnbrieda naida jūtas ar visiem tiem pašiem atribūtiem kā pilnbrieda mīlestībai. Tur tāpat ir kritiskā robeža un viss pārējais. Tikai līdz brīdim, kamēr mīlestība nav apdraudēta, naida jūtas klusēdamas stāv sardzē. Cita lieta, ja tās vēl nav nobriedušas. Tad tā ir vienkārša agresija, piemēram, nepamatota greizsirdība.

Pirms kritiskās robežas naidis var izpausties vardarbībā un vēl daudz kāpinātākā ļaunumā. Agresijas dialektiku līdz naida jūtām esam izpētījuši daudz nepilnīgāk nekā libido dialektiku. Cilvēcīgas naida jūtas neizraisa karu – to izraisa dzīvnieciska infantila agresija, kas izpaužas masu psihozes veidā. Pilnvērtīgs naidis tautas sēdina pie sarunu galda, un tur jābūt arī cilvēkmīlestībai.

Agresija, pretstatā pilnbrieda naidam, var būt vienīgi seksuāla tieksme, kas agresiju tikai uzkurina (tā ir atsevišķā pāri, tā ir pat veselās tautās). Attīstoties naida jūtas iziet tās pašas fāzes, kā libido izaug līdz milas jūtām. Z. Freids agresiju ieraudzīja jau orālālajā un anālajā fāzē. Agresija visvairāk izpaužas paaugstinātās seksualitātes fāzē. Meitenēm to maskē emocijas, jo normāli cilvēki nekausies, bet agresiju pārdzīvos.

Pēc tam, tāpat kā mīlestībā, seko naida romantiskā fāze – nu jau var runāt par romantisko naidu. Aiz kritiskās robežas viss ir tāpat kā mīlestībā – abiem mīlestībā ieslodzītajiem seksualitātes instinktiem jūtu pārvalks ir viens. Tāpēc arī naids nevar noslāpēt mīlestību, jo tad tam pašam jāizzūd. Veidojas mīlestības un naida sizigija. Bieži vien par seksualitāti uzskata tikai libido radīto, aizmirstot par agresiju, kas, libido mudināta, parāda seksuālā spēka un vitalitātes pārākumu, liekot mātītei izvēlēties uzvarētāju.

Bailes un seksualitāte, bailes un mīlestība

Ikviens cilvēks, atkārtojot vēsturi, lai kļūtu cilvēcīgi mīlētspējīgs, iziet vairākas libido un agresijas attīstības stadijas. Pirmo – bezseksuālo, otro – platonisko ar vēl slēptu dzimumtieksmi un apspiestu agresiju (tā gan var izpausties arī agrāk), trešo – paaugstinātu seksualitāti ar kauslības izpaušmēm, ceturto – romantisko mīlestību un romantisko naidu. Aiz kritiskās robežas sākas tikai cilvēkam iespējamās – piektā un sestā stadija. Tās ir spējas uz pilnbrieda mīlestību un intimitāti, ko apsargāt vajadzētu tikpat nobriedušam naidam. Šīs stadijas ir jau aplūkotas (sk. 4. un 5. krāsainos attēlus). Esam sākuši runāt arī par mīlestības pretējo pusi – naidu, kuru aplūkosim sīkāk.

Dzīvniekiem naida jūtu nav – ir vienīgi agresija (instinkts), kas parasti dzimumattiecību gadījumā piemīt tikai tēviņiem. Mātītēm agresivitāte saistīta vairāk ar citiem instinktiem – barības iegūšanu, mazuļu aizstāvēšanu un citiem, ko lielākā daļā dzīvnieku sugu uzņemas arī tēviņi.

Agresivitātes primārā emocija ir niknums. Tāds var būt arī cilvēks-mednieks, jo medības ir bioloģiska parādība (atavisms, kas saglabājies no tā laika, kad medībās ieguva gaļu pārtikai). Nevienš neraksta uz vārtiem «dusmīgs suns», bet gan «nikns suns» – tā tad ļoti agresīvs. Augstāk attīstītiem dzīvniekiem varam novērot kaut ko līdzīgu dusmām – tie niknumu spēj mīkstināt, lai gan dusmas ļoti viegli pārtop niknumā. Cilvēks šajā ziņā iet tālāk. Tāpat kā ceļā uz mīlestību, viņš pārkāpj kritisko robežu arī te un iegūst spēju uz naida jūtām, kas ir vairāk kontrolējamas un kam tāpat beigu beigās ir sava intimitāte. Naida jūtu izpaušme ir dusmas.

Arī naidā cilvēki ir tuvi, pat ļoti. Piemēram, sānsoli pieķertais vīrs intīmi izjūt sievas naidu, bet sieva uztver vaininieka jūtas – visdrīzāk

bailes no atmaskošanas. Ja mīlestības jūtas atgriezeniski virza impulsus «uz augšu», tie veicina arī mīloša cilvēka mīlestību pašam pret sevi un līdz ar to arī veselību un ilgu mūžu. Ja impulsi no naida jūtām plūst «uz leju», notiek mīlestībai pretējs process – mostas mortido pret citiem un arī pašam pret sevi ar destruktīvu, pret sevi vērstu darbību (sevis iznīcināšana ar alkoholu, smēķēšanu, narkotikām un citām toksiskām vielām, citi sevis iznīcināšanas veidi, akūtā gadījumā pat pašnāvība).

Naida dialektika salīdzinājumā ar mīlestības attīstību varētu būt šāda: pirmā fāze – neseksuāla agresija (tāpat kā infantils libido, ko novēro jau orālās fāzes otrā pusē); otrā fāze – platoniskā agresija (gribas agresīvi pierādīt – esmu labāks, bet vēl nezina, kā to izdarīt); trešā fāze – paaugstināta, atklāta niknā agresija (kauslība); ceturrtā fāze – romantiskais niknums, romantiskais naidis (pārsvarā izpaužas sportā, sevišķi profesionālā, ar tieksmi pēc dopinga; agresīvu cilvēku sports nomierina, bet mierīgā cilvēkā rada agresiju, sevišķi sporta karsējos); piektā fāze – naida jūtas, pilnbrieda naidis ar specifiskām emocijām (dusmām). Tā ir atpakaļgaita uz limbisko sistēmu (sk. 3-b krāsaino attēlu).

Aplūkosim 1. krāsainajā attēlā melni violeto mortido (to psihe aparātā ievieša Feders 1936. g.) un sārto libido zemapziņas «apakšējā stāvā» Id struktūrā. Libido dialektiku līdz pilnbrieda mīlestībai varam vērot 4. krāsainajā attēlā. Mortido dialektiku zīmējot, jāatceras, ka te viss jāveido kā spoguļattēlā. Lai uzdevumu atvieglotu, mēģinājam 6. krāsainajā attēlā blakus jau zināmajai mīlestības attīstības spirālei atveidot naida jūtu (pozitīvā nozīmē) attīstības spirāli no senatnes, no dzīvnieka kailā agresijas instinkta līdz mūsdienu cilvēkam, viņa naida jūtām (attēla labajā pusē).

Lai tēviņš dotu pēcnācējus, lai mātīte izvēlētos tieši viņu par nākamās paaudzes aizsācēju, tēviņam vajadzēja pierādīt, ka tieši viņš ir uzvarētājs un vienīgais tiesīgais radīt nākamo paaudzi. Tāpēc viņam bija nepieciešams ļoti daudz agresijas kā seksualitātes otrā un galvenā daļa (sk. 6. krāsaino attēlu), ko izraisa mortido tieksme kopā ar emocijām – cīņas ekstāzi, drosmes ekstāzi, kuras mērķis ir radīt pretiniekā bailes. Mātītei, kas vēro cīņu, rodas šo divu emociju līdzpārdzīvojums (pasīvā empātiskā agresija), lai atšķirtu uzvarētāju no uzvarētā. Tiesa, te palīdz arī smaržas – atraktanti piemīt uzvarētājam, repelenti raksturo uzvarēto. Tas attiecas arī uz cilvēkiem.

Atcerēsīmies dabas likumu, ka nākamajai paaudzei ir jānāk no stiprākā un izturīgākā. Tātad *bailes* ir svarīga nākošā seksuālā emocija, kas nošķir vājākos tēviņus no dzimtas turpināšanas un glābj viņus pašus no nogalināšanas. Attīstības gaitā apvienojoties, mātītes un uzvarētie tēviņi veido baru, kura barvedis ir uzvarētājs. Uzvarētie tēviņi pakļaujas viņam vēl vairāk nekā mātītes. Vistu barā uzvarētie gaiļi spēlē vistas lomu, kļūst homoseksuāli (ietuma žargonā pasīvos homoseksuālistus

vai par tādiem pataisītos arī sauc par «gaiļiem»). Ja barā vispār trūkst tēviņa, barveža un seksuālā tēviņa lomu uzņemas mātīte (lezbisms).

Jau minējām, ka pērtiķu barā (droši vien tā bijis arī pirmatnējo cilvēku sabiedrībā) vīrišķās kārtas pārstāvji nedrīkst demonstrēt bara vadonim (stiprākajam) savu ereģēto fallu, viņam jābūt it kā sievietes dzimumorgāniem. Baram palielinoties, uzvarētāji apvienojas vadošajā spicē, bet galvenais barvedis tomēr katrai mātītei ir vēlams kā pirmais apaugļotājs, tikai pēc tam viņa atļaujas vājākajiem un vēlāk visvājākajiem, kuru sēklas šķidrums kalpo vairs tikai iepriekšējo tēviņu spermas stimulācijai, bet ne apaugļošanai. No teiktā lasītājs var izdarīt dažādus secinājumus. Vēl jau 19. gadsimtā arī Latvijā puslikumīgi vai nelikumīgi baroni centās uzturēt pirmās nakts tiesības kungam dzimtļaužu kāzās, kaut arī kungs varbūt nebija ne stiprākais, ne attīstītākais, toties viņam bija pavēlnieka tiesības.

Tā veidojās arī totalitārā iekārta, kurā vadonis gan vairs nevarēja pāroties ar katru sievieti un pakļauto vīrieti, bet sekss un homoseksis bija stingrā kontrolē. Dzīvnieku pasaulē agresija un primārais naidis izveidoja tikai baru, kas varēja būt liels, taču ne lielāks par dažiem simtiem (sk. 6. krāsaino attēlu). Jo lielāka bija barveža agresivitāte, jo lielāku baru viņš varēja atļauties. Bari mēdza arī apvienoties. Ja barvežu cīņā kāds no barvežiem uzvarēja, tad uzvarētā barveža bars pievienojās uzvarētāja baram.

Līdzīgi veidojās arī pirmatnējo cilvēku bari. Kaujā gāja vispirms vadoņi. Vadoņa krišana praktiski paralizēja viņa kaujiniekus, radot bailes. Te bailes ir kā izdzīvošanas instinkts, jo nobijies (gulošs) ienaidnieks normālā dzīvniekā un cilvēkā dzēš agresiju (tas attiecas uz vienas sugas dzīvniekiem). Tāds ir dabas likums. Reizēm varēja gadīties, ka barvežu divcīņā krīt stiprākā bara vadonis. Tad, ja arī bars izlēma turpināt cīņu, tas parasti vienalga zaudēja, jo zaudēta bija cīņas ekstāze, zaudēts bija tas, kas spēj aizdzīt bailes, toties vājākajā barā drosmes ekstāze vairojās, nodrošinot uzvaru pār skaitliski lielāko pretinieka baru. Šeit meklējams arī mūsdienās sastopamo fobiju cēlonis. Fobijas slēpj sevī atavismu.

Bioloģijā pastāv likums, ka agresīvāks ir tas, kuram ir vājāki ilknī, nagi un citi cīņas atribūti. Pirmatnējais cilvēks tāpēc bija ļoti agresīvs, jo pretinieku pilnīgi iznīcināt viņam bija diezgan problemātiski. Tagad šai agresīvajai būtnei ir vismodernākie nāvējošie ieroči, tāpēc atstāt cilvēku bez pilnbrieda mīlestības un pilnbrieda naida, kas daļēji var kontrolēt agresiju ar prātu, nozīmē cilvēku viņa agresivitātes dēļ nolemt pašiznīcībai. Tāpēc mūs satrauc tas, ka pie mums uz pilnbrieda jūtām ir spējīgi labi ja 20% vīriešu, bet pārējie ir bezjūtu agresijas nēsātāji.

Cilvēks ir arī vislibidozākais radījums. Arī šo instinktu var izmantot, lai modinātu jūtas un glābtu cilvēci. Lūk, kāpēc seksualitātes jautājumi, mīlestības un naida jūtu problēmas cilvēcei ir tik svarīgas.

Drosmes ekstāze un bailes, pat šausmas – tas var būt kaut kur spirāles vidū (sk. 6. krāsaino attēlu) un atbilst jau ar emocijām apaugušai agresijai. Tie ir divi pretstati agresijas izaugsmē līdz pilnbrieda naida jūtām, kādas, piemēram, ir katra patriotisma pamatā. Tāpat kā mīlestības jūtu izaugsmē līdz pilnbriedam, arī šeit ir sava briedinošā koķetērija (kārdinājums un aizliegums). Pilnbrieda libidozā mīlestība ved pie monogāmas ģimenes – tautas pirmšūniņas izveides. Pilnbrieda naidis pie poligāmijas, tautas noformēšanās lielā kopumā – valstī, jo naidis ir poligāms. Mīlestība un naidis ir cieši vienoti un arī pretstatīti un diez vai viens bez otra ir iedomājami.

Tāpat kā dzimumtieksme var būt perversa, arī agresija var būt perversa. Var būt dažādas kombinācijas – normāls libido + perversa agresija; perverss libido + normāla agresija; perverss libido + perversa agresija. Vēl šajās kombinācijās iespējamās dažādas libido un agresijas attīstības pakāpes, kas kopējo ainu padara neizsmeļamu un katru novērojamo gadījumu individuālu un unikālu. Pēdējā kombinācija ir vispiltākā totalitārista pazīme. Jāatceras viens – *lai slēptu savu perversitāti, to publiski nosoda*. Tomēr tā izpaužas citos veidos – bagātības raušanās, vājāko (bērnu, pensionāru) nospiešanā. Bieži šādi vadoņi ir ar pedofilijas un sadisma noslieci.

Vara, kas apvieno valsti, ir sublimēts naidis, lai aizstāvētu poligāmos pakļautos, gādātu par tiem, bet arī turētu tos grožos. Latvijā tas vēl ir iedīgļa stāvoklī, jo liela daļa pie varas esošo ir sociopāti, kas ne uz mīlestības jūtām, ne arī uz normālām naida jūtām (kuras politikim sevišķi vajadzīgas), nav spējīgi. Bet viņos esošā bezjūtu agresija valstī jukas tikai palielina. Varbūt arī tāpēc nevēršas pret prostitūciju un pornogrāfiju (īstenība seksuālo kontrrevolūciju), bremzē dzimstību, ierobežo jaunatnei izglītības iespējas, pasliktina pensionāru stāvokli utt.

Ģimenes un tautas vienotībā galvenā loma ir seksualitātei un uz tās uzceltajām jūtām, kas sastāv no divām pretējām, bet savstarpēji vienotām pusēm – mīlas un naida. Tur, kur šīs abas jūtas atkāpjas, nav vairs ģimenisku vai tautisku, nāciju vienojošu attiecību, bet ir bars ar saviem bara likumiem. Vērojot mūsu dzīvi, tā vien liekas, ka dzīvojam jau barā... (varbūt dzīvojam vēl barā?)

Tātad arī dzimumaudzināšanā neapšaubāmi ietilpst dabiski iedzimto instinktu libido un mortido (agresijas) attīstības virzīšana un apaudzēšana ar jūtām un to emocijām (lai niknuma vietā ir dusmas utt.).

Runājot par to, ka libido potence lielākajā daļā cilvēku mūsu tautā ir vāja un mīlestības ir vēl mazāk, jāatzīst, ka tas ir smadzeņu labās

puslodes vājums. Tā ir it kā iesnaudusies, bet tur programmējas lielākā daļa mīlestības, arī intuīcija, sarežģītas mākslas un mūzikas uztvere, laimes sajūtas, spēja paredzēt u. c. Sk. 3. krāsaino attēlu). Tikai dažus centimetrus pa kreisi – kreisajā puslodē – programmējas agresija, uz kuras pamata, cilvēku audzinot, var izveidot tautai un ģimenei vajadzīgās naida jūtas pozitīvā nozīmē. Pēcpadomju cilvēks nav nonācis augstāk par agresiju un ir vēl diezgan bioloģisks.

Mēs esam kreisās puslodes cilvēki (Platons domāja, ka Atlantīdas iedzīvotāji bijuši labās puslodes cilvēki). Nervi no katras ķermeņa daļas ved uz smadzeņu pretējo pusi. To apstiprināja arī mans pirmais zinātniskais darbs studiju gados, par ko jau esmu rakstījis. Būdams onkologs, 36 gadus pētīju cilvēkus, kam vēža metastāzes radušās dažādās smadzeņu daļās (143 apsekojumi). Tā, piemēram, ja metastāze ir maza un kairina labās puses puslodi, uzplaiksnī mīlestības jūtas, bet, kad metastāze augot šo daivu iznīcina, no mīlestības vairs nav ne vēsts. Tas pats notiek ar naidu, ja metastāze veidojas smadzeņu kreisajā puslodē. To pašu izdevās pierādīt ar libido un agresiju. Var panākt pat sublimāciju un padarīt cilvēku par ģēniju, šīs jūtas pārvēršot radošā enerģijā (sk. 2., 7. un 8. krāsainos attēlus).

Atgriežoties pie Nellijas, jāsaka, ka viņas mīlestība nekur nav pazudusi. Vienkārši pašlaik naidis ir ņēmis virsroku – ja izzudīs šis naidis, nebūs arī vairs mīlestības, jo tie ir sizigijā (komplementāri).

Paturēsim prātā vienu no galvenajiem likumiem – naidis mīlestību nenoslāpē un neiznīcina, un otrādi – cilvēki, kas viens otru nīst, nav izšķīrušies – viņi vienlaikus viens otru arī mīl. Cilvēki šķiras tikai tad, ja izzūd abi – naidis un mīlestība. Par spožu tlantu jauniešiem var sublimēties tikai tad, ja viņam ir abas šīs seksualitātes puses. Šis likums attiecas arī uz tautas vadoņiem, uz godīgiem uzņēmējiem. Katra galējība – seksualitātes aizliegšana (seksofobija) vai pilnīga brīvlaišana laupa tautai talantus (sk. 4., 7. un 8. krāsainos attēlus).

Šo rindu autoru satrauc tikai viena problēma – galvas smadzeņu puslode, kurā projicējas subkultūra, ir kreisā puslode. Ka tikai mēs pārāk dziļi nenogremdējam (nenoslāpējam) mīlestību, radot iespēju virspusē palikt naidam. Tas radītu antiģimenes, kam raksturīga varmācība un vardarbība. Labās puslodes apspiešana rada arī depresiju.

Šādas ģimenes ir ārstējamas. Ja jūtas nav nobriedušas, piemēram, naidis ir tikai agresijas līmenī, terapija būs krietni vien grūtāka un diez vai nīdēji vispār gribēs piekrist ārstēšanai. Nelīdzsvarota mīla un naidis izraisa kataklizmas sabiedrībā līdz pat masu psihozei, kas vienmēr dod iespēju kādam nepelnīti saraust kapitālu vai iedibināties totalitārismam. Ģimenes tas var novest pie pilnīgas degradācijas. Galējības ir bīstamas gan ģimenei, gan tautai.

Pirmā seksualitātes likumsakarība un sublimācija

LIKUMS: Seksualitātei un tās transformētajām (sublimētajām) formām ir nezūdoša un neapturama tendence pārņemt visu cilvēka psihi, pilnīgi to pakļaut. Tas nodrošina tādu pašu sublimēto fanātismu, kāds ir seksualitātei.

Pirmā, visvienkāršākā seksualitātes sublimācija ir mīlestība (sk. 2. krāsaino attēlu), bet tā ir nepilna sublimācija. Tai, kā noskaidrojām, ir vairākas pakāpes. Jo augstāk kāpj mīlestība, jo dziļāk kā tās pamats tiek nospiesta «tīrā» seksualitāte, kuras īpašība, ja to neierobežo, ir iekarot visas smadzenes, visu psihi, kā tas notiek dzīvniekiem pārošanās laikā. Bet, tā kā cilvēkam šajā ziņā nav sezonalitātes, viņam tā jau kļūst par bīstamu parādību (sk. 2-a un 2-b krāsaino attēlu). Šādi cilvēki kļūst par pirmā ceļa gājējiem, kuru vienīgais iznākums ir vergu (vienalga, kādā izpaušmē) pūļa vairošana.

Bet viņi apstiprina pirmo likumsakarību – seksualitātei ir tendence pārņemt visu cilvēka psihi, nobloķējot citas intereses, atstājot fizisko spēku bioloģiskā pārsvara pierādīšanai.

Mīlestību varam pieskaitīt sublimācijai tāpēc, ka augstākajā – pilnbrieda pakāpē tā var apspiest vai pārvērst seksualitāti augstākajās jūtās. Dažkārt puisi, kurš iepazīšanās sākumā tiecās meiteni gandrīz vai izvarot un bija ar mieru to darīt vairākas reizes naktī, pēc mīlestības pilnbrieda iestāšanās nākas pat ārstēt no impotences. Draugiem, kuri interesējas, kā iet ar «to lietu», viņš atbild: – «Gribu mīļoto līdz kāzām aizvest neskartu.» –

Likums jau otrajā variantā skan citādi – mīlestībai (sublimantam) ir tendence pārņemt visu cilvēka psihi, veicinot arī citas intereses, prāta spēka (kreativitātes) pārsvara pierādīšanu.

Seksualitātes pamatlikums sublimantā saglabājas – enerģija nevar izzust. Mīlētāji patiešām seksu piebremzē un, tēlaini izsakoties, aizmirst visu pasauli, bet pārveidotajā (transformētajā) seksualitātē saglabājas tās pamatlikums – *mīlestība pārņem visu psihi*.

Dzīvnieki seksualitāti nevar pārvērst mīlestībā, lai gan tās iedīgļus var atrast arī pie viņiem. Cilvēkam mīlestība iedzimst kā dotība uz īpašu mīlas mākslu, kā tās instruments. Mīlestība tiešām ir māksla, līdz kurai jānonāk mācoties – sublimējoties. Arī dziedonim daba dod labu instrumentu – viņa balsi, bet bez šī instrumenta apgūšanas mācoties, to izkopjot un vienlaikus sublimējoties, no dziedātāja mākslinieks nekad neiznāks. Labākais, ko viņš spēs, būs skanīgi un skaļi uzdziedāt viesībās. Pat uz ielas dziedot, viņa cepurē daudz santīmu neiekritīs, lai gan, pilnībā apguvis savu instrumentu, viņš varētu kļūt pasaules slavenība.

Tikai ļoti nedaudzi labu balsu īpašnieki kļūst par māksliniekiem. Tas pats sakāms par gleznotājiem, skulptoriem, arhitektiem un (kas man vissāpīgāk) par zinātniekiem. Tas tautai ir traģisks zaudējums un draud ar verdzību. Par to diemžēl nedomā mūsu vadoņi un partijas. Ja nav mīlestības, tauta iznīkst fiziski.

Mīlestība dzimst mīlestībā. Viens otru mīloši vecāki ar savu piemēru sublimē (apmāca) III - IV psihoseksuālās attīstības stadijā (pēc Eriksona, pēc Freida edipālajā stadijā, sk. 4. krāsaino attēlu). Domājam, ka te jau nozīme ir nulles stadijai, pieaugot I stadijā, bet nebeidzoties arī II platoniskajā stadijā. Pēc mūsu novērojumiem emocionālais un garīgais orgasms var būt jau šajās stadijās. Nulles stadijā auglis to izjūt kopā ar māti, ja viņa to pārdzīvo. Pirmajā stadijā, pateicoties labās smadzeņu puslodes darbībai (abas puslodes sākumā darbojas kā labās), bērns intuitīvi uztver vecāku mīlestību, mācās no tās, vienlaikus intuitīvi un empātiski pārdzīvodams arī vecāku emocionālo un garīgo orgasmu bez seksualitātes, kas, dziļi slēpta bērnišķības čaulā, sāk augt tikai II platoniskajā stadijā. Viens otru mīloši vecāki dotības uz mīlestību sublimē ar savu piemēru bērnam un apmāca mīlēt viņu turpmākajā dzīvē. Pie mums tas notiek ap 35% ģimeņu, jo pārējās ģimenēs vecākiem pašiem nav mīlestības, tāpēc viņi nevar palīdzēt arī saviem bērniem, lai gan arī tajās ģimeņos bērni piedzimst ar šīs mākslas instrumentu.

Šo instrumentu var izkropļot seksuālās kroplības (deviācijas), bet tas notiek vēlāk, kad pienāk seksualitātes pamošanās laiks. Atbilstoši attīstības likumsakarībām, bērnam būtu jāiziet ontogēnētiski vēsturiskais neseksuālais veģetatīvais attīstības posms. Tas arī notiek, bet tas nav šķērslis emocionālajiem un garīgajiem orgasmiem (bez seksualitātes). Ja būtu citādi, seksualitāte, kaut vai infantilā, iekarotu visas smadzenes vai psihi pēc jau nosauktās likumsakarības un neatstātu vietu pat vienkāršākajai sublimācijai – mīlestības mākslai (sk. 2. krāsaino attēlu).

Sākot ar IV psihoseksuālās attīstības fāzi, kad bērnišķības dziļās attīstītās īsta seksualitāte, bet tā vēl nav izrāvusies uz āru (sk. 4. krāsaino attēlu), rodas materiāls cita veida sublimācijai (līdz šim likumsakarīgi tā nebija) – radīt talantus un ģēniju. Gudri vecāki uzsāk apzinātu (mācīšana) vai neapzinātu (socializācija) sublimēšanu. Ja šis «A» periods ir palaists garām, tad vecāku iespējas zūd un «B» periodā talkā jāsauc psihoterapeits, visbiežāk transologs. 4. krāsainajā attēlā tie ir «A» un «B» lauciņi. Arī šim sublimantam – seksualitātes trešajam variantam – ir tendence pārņemt visu cilvēka psihi. Tā top ģēniji.

Liekas, kļūst skaidrs, kāpēc Daba vai Dievs ir apdāvinājis cilvēku ar tik pārmērīgu un nepārtrauktu seksualitāti un ka pēdējā ir cilvēka sūtība zemes virsū, saistīta ar viņa dzīves jēgu. Dievs esot radījis cilvēku pēc savas līdzības. Varbūt ar cilvēka palīdzību viņš nolēmis iepazīt pats sevi?

Grāmatas sākumā runājām par triju ceļu gājējiem. Pirmā ceļa gājējs nes ļaunumu ne tikai sev, bet arī citiem un ir tāls no dzīves jēgas. Beigās viņš to pats atzīst, kad nonāk depresijā un ir gatavs mest cilpu kaklā. Viņš nezina, kas ir mīlestība, nespēj pat mīlēt pats sevi, kur nu vēl sublimēties uz mīlestību. Viņa vienīgā «manta» seksualitāte arī ir nolietojusies. To pieveikušas daudzās veneriskās slimības u. c. faktori. Jūtu un emociju nestiprināta, seksualitāte nolietojas, kļūst nekvalitatīva, un, tā kā ir pārņēmusi smadzenes un psihi, arī tās kļuvušas nekvalitatīvas. Cilvēkam paliek tikai muskuļu spēks – viņš derīgs tikai verga funkcijai.

Drūmo patiesību atgādinājām vienīgi tāpēc, lai pasvītrotu mīlestības un sublimācijas lielo nozīmi, lai vecāki savus bērnus nesocializētu neapzināti un pasīvi, lai rūpētos vismaz paši par savas pirmās sublimācijas – mīlestības saglabāšanu, neaizmirstot, ka viņu rokās ir pilnīgi likumsakarīga iespēja padarīt savus bērnus sevišķi laimīgus. Ja vecāki nejūtas droši virzīt bērnus pretī augstāku pakāpju sublimācijai, talkā jāaicina speciālisti. Dzimumaudzināšana kā sublimācija jāveic pirmā. Vecāku šķiršanās izslēdz sociālo paraugu esamību un sublimāciju uz mīlestību.

Spilgtu piemēru sublimācijai vērojam celibātā. Ticīgais ir laimīgs, jo viņš dzīvo ar augstāko baudu – garīgo orgasmu. Jūs iebildīsiet, ka viņš atsakās no fizioloģiskās baudas un bērnu radīšanas, kas tautai tik nepieciešami. Ticiet man kā ārstam, ka katoļu mācītājs netiecas pēc fizioloģiskās baudas, jo Dievs augsti sublimētajiem dāvājis (vai Daba izstrādājusi) speciālu mehānismu, kas fizioloģisko vajadzību dzēš pilnībā. Toties mācītājs savas draudzes locekļiem radīs tādu mīlestību, ka viņu bērnu pulciņš būs simtkārt lielāks nekā tad, ja viņš pats piedalītos šajā procesā. Rakstnieku aprakstītie celibāta pārkāpēji (atcerēsīties kaut vai Kolīnas Makalovas romānu «Dziedoņi ērksķu krūmā») nav sasnieguši sublimācijas pakāpi, kas kļuvusi neatgriezeniska.

Arī ģēniji visbiežāk iet celibāta ceļu. Viņi var iesaistīties arī laimīgā laulībā. Viņi nedzīvo bez seksa, bet tas pārsvarā ir garīgais sekss un garīgais orgasms. Viņu sievas nereti ir zinātnieces vai kāda cita radoša darba pārstāve, kas darbā tā sublimējušās, ka palikusi tieksme tikai pēc garīgās apaugļošanās. Tas nenozīmē, ka ģēniji nedod pēcnācējus, lai gan tā ir bieža parādība. Arī garīgā mīlestība grib dzīvot mūžīgi, bet tas iespējams, tikai ģenētiski savienojoties bērņā (katrā šūniņā ir puse no tēva un puse no mātes).

Pēc mūsu novērojumiem, ģeniāliem cilvēkiem seksualitāte atstījusies diezgan agri. Puškinam tā modās jau ap pieciem gadiem, bet uzmanīgā auklīte to steidzās sublimēt ar folkloru. Čaikovskim materiāls sublimācijai bija jau četrus gadus vecumā, un viņš transā (transa saistība ar seksualitāti ir neapstrīdama) uzrakstīja pirmo melodiju savai māmi-

ņai dzimšanas dienā. Pusaudža nakts polūciju vietā Čaikovski «mocija» muzikālie sapņi, kurus puspmodies viņš spēlēja uz klavieru vāka, jo vecāki naktīs klavieres aizslēdza.

Tas bija savlaicīgas un agrīnas sublimācijas rezultāts. Arī Puškins savus labākos dzejoļus sacerēja sapņos un puspmodies pierakstīja. Naktīs uz viņa galdiņa vienmēr bija papīrs un spalva. Varētu nosaukt desmitiem pētiņo ģēniju, piemēram, Mendelejevu, kas ķīmisko elementu tabulu uzrakstīja pusmiega stāvoklī. To rakstu tāpēc, lai pasvītrotu divus no četriem organisma vai psihe stāvokļiem, kurus izmantojam sublimācijā. Tas jāzina arī vecākiem, trenējot bērnus normālam uztveres un atdeves transam.

Nevar atstāt novārtā arī transa pretmetu – sapņus, kas arī ir pakļāvīgi treniņam transā (ne tikai psihoterapeita izraisītā). Bērni radoši sapņot jāmaca jau agri – tas ir sublimācijas svarīgs noteikums. Vēlāk, kad īstais laiks nokavēts, iemācīt radošo sapņošanu var tikai hipnologs.

Lai lasītājs nebrīnās, ka tik nozīmīgu vietu ierādam miega psiholoģijai. Pietiekams un radošs miegs pusaudzim ir svarīga sublimācijas sastāvdaļa. Tāpēc atzīmēsim arī Latvijā atklāto sublimācijas terapiju – metodi, kas ārstē ne tikai slimības, bet arī slinkus un izlaistus pusaudžus. Vēlāk terapija pāraug talantu sublimācijā vai pat supersublimācijā. Šādi pusaudži diezgan bieži ir ļoti talantīgi, bet viņus apskauž un mēģina samaitāt pārējie – viduvējības. Viņu talantam bieži uzglūn arī noziedzīgi elementi, kuri prot savā veidā sublimēt – tikai pretējā virzienā. Šīs metodes masveidīgi pielietoja XX gadsimtā pie varas nākušie supernoiedznieki. Vienu gan viņi pierādīja. Sublimēt var masveidīgi. Arī te darbojas seksualitātes likums, iekarojot ne tikai vienas smadzenes, bet visas tautas smadzenes (seksualitātes lipīgums), radot tautā masveidīgu psihozi (sk. 2. krāsaino attēlu).

Ja nesublimēsim mēs paši, sublimēs citi, tautai naidīgi elementi. Tiek izmantots seksualitātes likums iekarot visu psihi, aizsedzoties ar hiperbolizētu, tāpēc arī patoloģisku cilvēktiesību vairogu, aiz kura nav cilvēkpienākumu seguma. Tā ir puspatiesība bez sava pretmeta, kas vajadzīgs, lai izveidotos patiesība. Pēdējais sublimācijā ir ļoti svarīgi, varbūt vēl svarīgāk par nelieliem labojumiem psihe aparātā, kurus esam iztīrājuši Latvijas Transoģiskās psihoterapijas asociācijā pie Latvijas Universitātes Medicīnas fakultātes, kur tie atzīti par pierādītiem. Pierādīts ir tas, kas praktiski darbojas.

Tāpat kā libidozā tieksme un tās virsotne mīlestība var sublimēties radošajā darbībā, tāpat arī agresija un naidis var sublimēties reizēm pat derīgās lietās, piemēram, varas kārē. Sublimēti agresori var būt ģeniāli karavadoņi. Jāpiezīmē, ka karavadoņus bieži jauc ar supersublimētiem no libido (mīlestības) izejošiem ģēniju, kuriem nav destruktīvā vir-

ziena kā kara vai revolūciju «ģēnijiem», kas sublimējušies no agresijas un naida.

Tīra sublimācija – mīla bez naida, pat neliela, neko labu nedod. Libidozās tieksmes sublimācija tīrā veidā rada neatzītus ģēnījumus viņu dzīves laikā vai vispār neatzītus, kuru darbi aizgājuši bojā. Katram libidozajam talantam vajadzīga vismaz neliela agresivitāte vai naida jūtas, lai savu radošo domu vai atklājumu liktu sabiedrībai pieņemt. Kā piemēru var minēt supersublimēto Z. Freidu, kurš ar nenobriedušo un vēl līdz galam nenovestoto ģeniālo teoriju (sk. E. Spengeru, 1931. u. c.) iekaro pasauli, agresīvi izrēķinoties ar savu skolotāju (hipnologu) un skolnieku (K. G. Jungu u. c.) vismazāko citdomību. Publiski steidzoties paziņot par katru savas teorijas jauno pakāpi, Z. Freids bieži nonāca pretrunā ar iepriekš teikto. Šo rindu autora skatījumā tā ir drosmīga un laba īpašība.

Jādomā, ka tieši tāpēc ļoti daudzas talantīgas sievietes un viņu atklājumi ir aizmirsti, jo sievietes būtības pamatā trūkst vīrišķīgās agresijas, bet ir pavisam cita pamatspēja – empātija. Arī tā var palīdzēt. Agresivitāti nelielā mērā sievišķība apgūst androginizējoties, tikai tās var būt nepietiekami savu radošo nodomu realizēšanai.

Agresijas vai naida sublimācija tīrā veidā rada noziedzību – sociopātiju (skat. 1. un 2. krāsaino attēlu) vai karavadoņus iekarotājus un tautu slepkavas. Ja šādā sublimācijā būs kaut nedaudz libidozās (mīlestības) daļas, radīsies kara ģēnijs – aizstāvis, nevis agresors. Bieži gadās, ka vēsture karavadoņu tumšās, agresīvās puses, kas viņiem pārsvarā, aizmirst vai noklusē (uzvarētājus nesoda!). Jādomā, ka tāpat notiks arī ar lielāko slepkavu Staļinu, kā tas ir noticis, piemēram, ar Pēteri I, kurš bija tīrs agresors, epileptiķis, izvarotājs, spīdzinātājs un marodieris, kura īpašības pārņēma arī viņa karotāji. Par to visu palikušas ziņas tikai dažos viņa līdzgaitnieku mazpazīstamos memuāros. Toties vēsturē šis slepkava paliek kā gaišs ģēnijs. Analizējot katru slavenu karavadoni, izpētot viņa līdzgaitnieku atmiņas, vienmēr var atrast naida jūtu dažādas variācijas līdz supersublimācijai negatīvajā polā. Jādomā, ka tas notiks arī ar staļinismu (Staļins bija daudz lielāks slepkava par Hitleru), jo tas palika tautu nesodīts un sāk pamazām atdzimt.

Trešais ceļš

Seksuālā tieksme bagātina radošo darbu ar milzīgu enerģiju. Tas notiek tāpēc, ka tai piemīt spēja mainīt savu mērķi, nemazinot spriedzi. Šī īpatnība mainīt seksuālo mērķi uz citu, neseksuālu, bet psiholoģiski tuvu, saucas sublimācija.

S. Freud. *Die «kulturelle» Sexualmoral und die moderne Nervosität*. 1908.

Var teikt arī īsāk, ka sublimācija ir tāda seksuālā tieksme, kas pārslēgta uz neseksuālu mērķi ar sociāli svarīgu nozīmi. Supersublimācija ir *pilnīga* augstas seksualitātes pārslēgšana šajā virzienā. Lai kam tāpēc cilvēkam dota visaugstākā seksualitāte salīdzinājumā ar citām būtņēm zemes virsū, tas iezis, kurā var atrast dimantus.

Z. Freida teikto mazliet no citas puses apskata Džons Beins savā darbā «Zinātne par mīlestību» (*John Baines. The Science of Love*).

«Sublimācija ir instinktīvā impulsa pārvēršana vai mainīšana. Impulsa parādīšanās pilnībā nav atkarīga no instinkta, pār to valda Superego griba (1. krāsainajā attēlā atzīmētie vārti, zaļie un sarkanie). Sublimācija nozīmē apzinātu dzīves enerģijas orientāciju. Sublimācija ietver sevī gara prasību (ja tāds sociopatizētam cilvēkam vēl ir... – J. Z.) un ir atkarīga no tā, kas cilvēkā ir pārsvarā – dzīvnieciskais vai garīgais.»

Lasot grāmatu «Mīlestības mācība», par to būs jādomā katrā nodaļā, katras tēmas sakarā un pastāvīgi jāvērtē sevi un savus apkārtējos, kas kurā prevalē vairāk – pirmais vai otrs. Sublimēt dzīvniecisko ir grūtāk, reizēm pat neiespējami, bet tas ir jādara, ja vien jaunietī parādās mazākā dzirksts un ja to vēlas viņa vecāki. Sublimācija ir nopietna psihes izmaiņšana. To pašlaik veic ar transoloģijas palīdzību. Citas metodes pozitīvu rezultātu dod retāk vai nedod nemaz. Vismaz literatūrā šādus datus neatradām.

Sublimācija ir ceļš, kas paveras jauna censonā priekšā, kad viņš kā pasakā nonācis krustceļos un viņam jāizlemj dzīves turpmākā gaita. Trešais ceļš ir izredzēto ceļš, pa to iet Antiņi, kuriem, nokļuvušiem stikla kalna pakājē, jādodas augšup. Sublimācija ir šis vara, sudraba un zelta zirgs, kas var uznest kalna virsotnē, kur visapkārt zili stikli un zaļi ledi. Tur viņš gūst visspēcīgāko pārdzīvojumu. Sauksim to par emocionālo un garīgo orgasmu, kas kļūst vēl spēcīgāks, ja līdzī uzkāpis arī fizioloģiskais. To hipersublimētais (supersublimētais) var arī neizjust nekad, un tomēr viņš savā radošajā «orgijā» šī vārda labākajā nozīmē ir laimīgākais cilvēks pasaulē. Šī sajūta nav ne ar ko salīdzināma.

Supersublimācija ir viena no daudzajām psiholoģiskajām aizsardzībām, kas sniedz ne tikai labsajūtu un baudu, bet padara cilvēka dzīvi līdzsvarotu un laimīgu, it īpaši tad, ja viņa jaunatklāsmes darbs gūst atzinību jau viņa dzīves laikā.

Sublimācija ir izstumšanas paveids – vismaz tā domā lielākā daļa psihologu un psihoterapeitu. Tās pamatos ir cilvēka orientācija sasniegt vēl augstākus, cēlākus mērķus par tiem, ko viņš bija nospraudis ceļa sākumā, bet kas kaut kādu iemeslu dēļ izrādījās nesasniedzami. Tā notiek gandrīz ar katru, kurš atrod un iemīļo savu profesiju, produktīvi tajā strādā un gūst sabiedrības atzinību, tādējādi iegūdamas pašu galveno – savu nozīmību, kas, kā redzēsim, vēlāk glābj cilvēku no psihosomatiskajām slimībām.

Iemīļotā nodarbība tādiem cilvēkiem ir sava veida aizstājējs psihisko tieksmju vēlmēm (tai skaitā un visvairāk seksualitātei, tātad – agresijai un libidozitātei), kas bloķētas bērnībā. Piemēram, bērns, kuram stingri aizliedza spēlēties ar saviem ekskrementiem, var kļūt (sublimēties) par slavenu keramiķi, bet bērni, kuriem aizliedz agresīvas un sadistiskas darbības, sublimējoties, iespējams, kļūtu par labiem miesniekiem vai arī par slaveniem ķirurģiem. Te lai pastrādā mūsu fantāzija.

Tas viss sublimāciju paceļ augstāk par parastu psiholoģisko aizsardzību, lai gan arī šai aizsardzībai (arī citām metodēm) nevar likt mīnus zīmi. Vēlreiz rodas pārdomas, vai Dievs šajā sublimācijas parādībā, kas cilvēkam liek mainīties uz augšu, nav ielicis cilvēces eksistences jēgu. Pārdomas rodas arī, salīdzinot CNS bioķīmiju sublimācijas, sevišķi supersublimācijas radītās ekstāzes laikā. Tā ir emocionālā un garīgā orgasma bioķīmija (sk. attiecīgo nodaļu).

Neko līdzīgu nedod un acīmredzot nevar dot citas psiholoģiskās aizsardzības, piemēram, izstumšana, apspiešana, noliegšana un atstumšana, projekcija, racionalizācija. Atskaitot sublimāciju, mums izdevās saskaitīt vienpadsmit psiholoģiskās aizsardzības, bet nevienai no tām nebija ar seksualitāti un mīlestību tik daudz radniecības kā sublimācijai. Psiholoģijas zināšanas ir svarīgas katram cilvēkam, lai vismaz izdzīvotu šajos garīgā terorisma laikos, kas ir vēl bīstamāk par fizisko terorismu.

Lielākā kļūda, kuru visbiežāk pieļauj, ir seksualitātes reducēšana tikai pamatinstinktu līmenī, vai vēl vairāk – ietilpinot te tikai libidozos instinktus, bet aizmirstot par agresīvajiem. Instinktu līmenis bez emocijām ir mēms. Aizmirst arī par intelektuālajiem un, kā teicām agrāk, spirituālajiem seksualitātes faktoriem (sk. 2-b krāsaino attēlu), kas vēlāk veido seksuālo mīlestību arī ar zināmu sublimācijas pieskaņu. Tomēr daudzi savu seksuālo enerģiju pārvērš patoloģiskā, kā to redzēsim nodaļā par perversijām. Šo rindu autors pašreiz sublimē klaiņojošus un ar kleptomāniju sirgstošus (zagšana ir seksuāla perversija) jauniešus. Tikai žēl, ka daži no viņiem ir pāri optimālajam vecumam (14 gadi), kad rezultāti zemāki. Bet sublimēties izdodas pat vecumdienās.

Kāds varēs pārnest – ja visi sublimēsies, tad tauta izmirs straujāk, nekā esam to paredzējuši. Jāatgādina, ka sublimētiem, izņemot supersublimētos, bērnu ir vairāk nekā tiem, kas izvēlējušies pirmo vai otro ceļu. Pēdējie bieži uzskata, ka jāpadzīvo kādu laiku sev un tad varēs domāt par bērniem. Tā domājošajiem šķiršanās un bezbērnība draud trīs reizes biežāk nekā tiem, kas tā nedomā. Vecāki, kuri iesaka pieaugušajiem bērniem ar ģimenes kuplināšanu nesteigties, izdara lielu kļūdu. Visgrūtāk sublimējams ģimenē ir viens bērns, vieglāk ir daudz bērnu ģimenēs. Vislielākā neauglība ir starp pirmā ceļa gājējiem.

Žēl, ka tikai neliela daļa savu seksuālo enerģiju neapzināti (un vēl mazāka daļa apzināti) pārvērš cita veida darbībā. Visspilgtāk seksuālās un mīlestības enerģijas transformēšanās (sublimācijas turpināšanās) izpaužas garīgi radošajā enerģijā. Par šo jautājumu varētu citēt Šopenhaueru, vēl vairāk Elliasu no viņa slavenā darba «Seksuālā psiholoģiskā izpēte». Šo domu vēl skaidrāk pasvītro Z. Freids: – «Tieši seksuālā instinkta elementi raksturīgi ar iespēju sublimēties, mainīt savu seksuālo mērķi uz daudz tālāku un sociāli daudz vērtīgāku mērķi. Psihiskajā produkcijā iegūtai enerģijai, iespējams, varam būt pateicīgi par mūsu kultūras augstajiem sasniegumiem.»

Tālāk Z. Freids padodas, jo neizprot un nezina, kā seksuālo enerģiju pārvērst radošajā, lai gan daļēji pats ar sevi to ir jau izdarījis, par nelaimi tai pievienojot nesublimētu agresīvo daļu (sk. Z. Freida biogrāfiju). Viņš nebija spējīgs atkāpties līdz psihoanalīzes sākotnei, kad vēl atzina hipnozi (Z. M. Sarko un Nansi skolas ietekmē), ar kuru jāsāk sublimācijas izpēte, varbūt vēlāk arī atrodot citu ceļu šī fenomena virzīšanā tautas uzplauksmei, jo smadzenes, kas spējīgas radoši darboties, ir tautas vislielākā bagātība. Tās mēs pašlaik aplaistām ar spirtu un sadedzinām – tauta slīkst alkoholisma purvā, zilām ugunīm degdama (piedodiet šādu salīdzinājumu). Ja alkoholiķis pie mums atnāk savlaicīgi, viņu vēl var ārstēt ar sublimatīoterapiju.

Psihoanalītiskajā procesā sublimācija izdodas tik reti, ka par to tikai daži autori ir ieminējušies. Visbiežāk sublimācija notiek dabīgā ceļā, bet ne bez piepūles. Daudzi ģēniji ir īpatņi vai pat ar redzamām dīvainībām, kuriem nav bijusi iespēja vai kuri nav cerējuši savu seksuālo enerģiju izlietot parastajā veidā intīmajā saskarē ar pretējo dzimumu. Tas dažus autorus vedināja domāt, ka ģenialitāte ir patoloģija.

Visstingrākajos homoseksuālisma apspiešanas un vajāšanas gados savus talantus bija spiesta atklāt tieši šī cilvēku kategorija. Tagad homoseksuālismu pasludinot par alternatīvu vai pielīdzinot normai, mēs atņemam šiem talantīgajiem cilvēkiem iespēju izcelties un būt derīgiem tautai, jo ar savstarpējo mīlestību viņi ir tukšzieži. Domāju, ka Dievs viņus radījis vienam mērķim – sublimēties un supersublimēties.

Sublimācijas piemērus var atrast daudzu radošu cilvēku darbu tapšanā. Visbiežāk mums izdevās sublimēt cilvēkus aktiera mākslai. R. Asadzioli darbā «Seksuālās enerģijas transformācija un sublimācija» pastāsta par to, kā jau sublimētais Rihards Vāgners sublimējās vēl vairāk pēc šķiršanās no iemīļotās Matildes Vezendonkas un savu dedziņošo liesmu pārvērta (sublimēja) «Tristana un Izoldes» radišanā, atklājot arī savas emocionālās mīlestības sublimēšanos garīgajā mīlestībā. Viņš rakstīja Listam: – «Tā kā dzīvē es nezināju prieka un īstas laimes mīlestībā, gribu uzcelt monumentu šai brīnumainajai cerībai, kurā šī mīlestība varētu piepildīties. Uz visiem laikiem, no sākuma līdz galam – man galvā «Tristans un Izolde.»

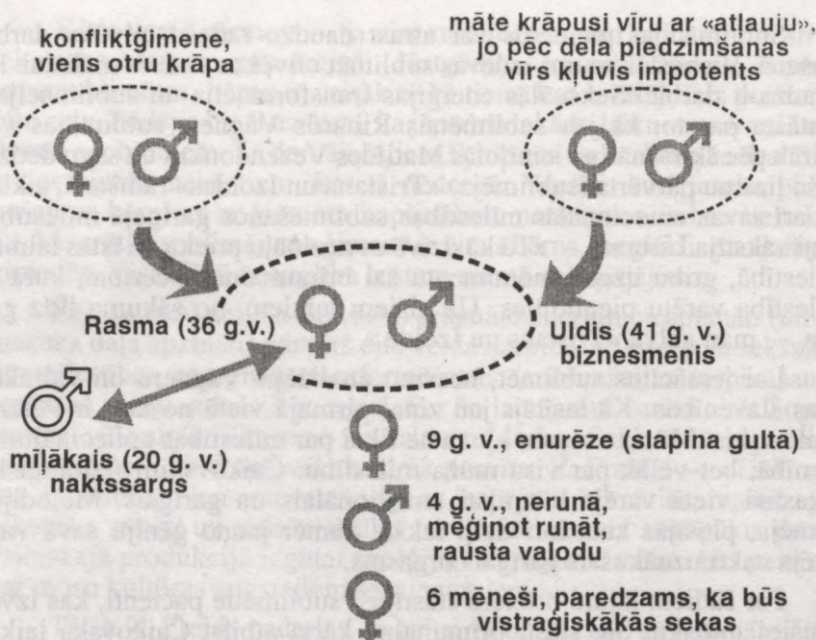
Lai iemācītos sublimēt, neesmu analizējis Vāgneru un vairākas citas slavenības. Kā lasītājs jau zina, pirmajā vietā no tām ir Pēteris Čaikovskis. Mūzika viņam kļuva ne tikai par mīlestības apliecinājumu bērnībā, bet vēlāk par visa mūža mīlestību. Čaikovskim fizioloģiskā orgasma vietā varēja būt tikai emocionālais un garīgais. Melodijas skanēja, plosījās kaut kur dziļi iekšā, kamēr jauno ģēniju savā varā turēja nakti uznākušais garīgais orgasms.

Par šādiem izjūtu brīžiem stāstījuši sublimētie pacienti, kas izvēlējušies mūziku. Šie stāsti brīnumainā kārtā atbilst Čaikovska laika biedru un viņa vecāku atmiņām par viņa nakts ceļojumiem pie klavierēm. Kādas īsti bija Čaikovska izjūtas, mēs nezinām, taču jādodomā, ka tās bija līdzīgas mūsu sublimantiem, kuri paši vai viņu vecāki savam bērnam izvēlējušies mīlestības trešo ceļu – seksualitātes sublimāciju vai pat supersublimāciju.

Nelielīsimies, ka zinām jau visu, kas dabā noticis vai notiek, zinām kā rīkoties un to perfekti protam. Pagaidām tas izdodas tikai ar transa metodes (hipnozes) palīdzību. Droši vien sekos kāda sevišķa metodika līdzīga tam, kā no hipnozes izauga psihoanalīze. Hipnoze būs radījusi savu nākamo bērnu, kas, cerams, viņu nenoliegs kā psihoanalītiķi un neradīs nievājošus mītus.

Sublimācijas sākumstadija, vēl nepilnīga un reizēm pat panaīva, lika pārskatīt jautājumu par seksualitāti, pievienojot tai agresiju tās neizkropļotā veidā – uz tās izaug naida jūtas, kuru pienākums ir aizstāvēt mīlestību (sk. 6. krāsaino attēlu ar čūskām). Runādams par agresijas sublimācijas iespējām, pats to vēl neapjēgdams, Z. Freids ģeniāli netieši norādīja uz agresijas un libido kopību (sizigiju) seksualitātē. Mīlestība arī ir seksualitātes sublimācija divu jūtu kopībā – mīlā un naidā. Jāseko, lai tikai tās pildītu katra savu pozitīvo lomu sizigijā.

Manā praksē tikai vienreiz ir izdevies novērot mīlestību pilnīgi bez naida jūtām. Es drebēju no pretīga satraukuma. Jūs mani tūdaļ saprātīsiet, aplūkojot genogramu (ģimenes shēmu, sk. 41. zīmējumu).

41. zīmējums

Līdz deviņiem mēnešiem barošana un mīlestība ir vienotas. Ja bērnu atņem no krūts, tad viņš, mākslīgi barots, jāpiekļauj barotāja ķermenim. Šajā ģimenē to darīja tēvs, bet vīrietim mīlas smaržas ir pavisam citas. Šādā vecumā tās var bērnu dezorientēt...

Ulda ģimenē bija paradums bērnus atstāt naktīs tikai tēva uzraudzībā. Sievu Rasmu viņš mīlēja, reizēm uz dažām dienām aizsūtīja viņu pie mīlākā (īsta bulļa), lai gan pats, atšķirībā no sava tēva, bija spēcīgas potences pārpilns, kuras lielāko daļu sublimējis biznesam, kas tāpēc ir plaukstošs. Sievu pie mīlākā aizvadot, piepildīja jaunā BMW tvertni ar benzīnu, ielika bagažniekā grozu ar augļiem un delikatesēm, novēlēja labu atpūtu...

Naida jūtu trūkums, kam būtu šī ģimene vismaz bērnu garīgās un fiziskās veselības dēļ jāaizstāv, padarīja tos kroplus. Lai arī viņu seksualitāte neizpaustos kropli un perversi, bērnu vienīgais glābiņš būs sublimācija. Cik daudziem Latvijā tā vēl būs vajadzīga...

Vēsture ir pierādījusi, kas notiks, ja sublimēsies tikai agresija un libido tiks apspiests (sk. 2-e. krāsaino attēlu). Agresijas sublimāciju var veikt arī hipnozē, ko darīja otrā pasaules kara laikā, gatavojot lidotājus nāviniekus, kas ar savu laiku nokalpojušu lidmašīnu un bumbu kravu triecās kādā pretinieka svarīgā objektā.

Mums ir pieredze tikai libidozās enerģijas sublimēšanā radošajā gultnē. Var panākt neiedomājamus rezultātus (sk. 2-B krāsainajā attēlā 2-c), bet šie talanti netiek atzīti sublimētā cilvēka dzīves laikā, jo viņiem trūkst agresīvā spēka savu atklājumu vai talantu ienešanai tautā. Viņi izdeg kā sveces un bieži vien dziest, ja neatrodas kāds, kurš no šīs liesmiņas aizdedzina savu lāpu. Diez vai viņi ir pilnīgi laimīgi, šie daudzkārt nenovērtētie, ēnā palikušie talanti. Sāpīgi vērot viņu sadegšanu bez lielākas gaismas nešanas savai tautai. Daudzi no viņiem iekļūva psihiatriskajās dziednīcās, kas draudēja arī šo rindu autoram.

Toreiz uzskats par seksualitāti bija tradicionāls – tās pamatos redzēja tikai libido. Uz agresiju skatījās negatīvi, jo bija taču kraso kontrastu laiks, kad agresīvie spēki vēl nebija rimuši postīt tautu (sk. 2-d krāsaino attēlu), un agresīvi tika aizliegts katrs, kurš pats iedrošinājās aktīvi (tātad labestīgi agresīvi) aizstāvēt sava darba vai atklājuma nozīmīgumu. Sublimētā cilvēka agresijai bija jāklūst pazemīgai, lūdzošai, tikai tad tā vairs nav īsta, bet devieta agresija. Dzīvojam taču laikmetā, kad spicē nenokļuvušajiem «gaiļiem» (pārnēstā nozīmē) bija jānotupjas psiholoģiskai izvarošanai, tāpat kā vistām sava ķercošā vadoņa vai vadoniša priekšā. Toreiz valdīja falla likums – nerādi savējo augstāk stāvošajam! Šo rindu autors tika «zilināts» gandrīz vai katru nedēļu, jo apzinīgi pašsublimējās, bet par «gaiļvistu» kļūt nespēja – tas būtu pārāk bioloģiski un līdz ar to pazemojoši. Nevaru apgalvot, ka šie laiki jau beigušies. Tikai tagad negatīvajām parādībām ir citi cēloņi.

Seksualitāte, Dabas vai Dieva radīta, ir vienīgā cilvēciskās būtības daļa, kas tiešajā seksā neiztukšo un neapreibina, ir gatava traukties cauri zemapziņas tumsai un psihe neiepazītajiem labirintiem, lai izskrietu apziņas gaismā jau kā pavisam cita būtne, gatava pasaulei pavēstīt jaunu brīnumu. Tā ir sublimētā seksualitāte jau ar citu nosaukumu. Psihē ir notikusi dinamika. Tā darbojas pavisam citādi nekā pirms sublimācijas. Pašreiz, izņemot sporādiskus gadījumus, to veic tikai ar transa palīdzību, vienlaikus pierādot, ka transoloģija (hipnoze) var būt arī psihodinamiska.

Tas bija apmēram 70. gadu sākumā un vidū. Tikai pēc tam sublimācijas procesā ieviesām visas seksualitātes pilnīgu sublimēšanu (sk. 2-d krāsaino attēlu) un panācām uzlēcošo zvaigžņu fenomenu. Vienlaikus ar libido sublimētā agresija lika talantam cīnīties citu zvaigžņu vidū par savu vietu zvaigžņotajās debesīs. Pēc mūsu vēl nepilnās analīzes, tā sublimēti talanti slavu iegūst savas dzīves laikā, ja viņos nav nospiesta normālā agresija. Sublimācija liek tai tūkstošiem reižu atspoguļoties psihe labirinta spoguļos kopā ar sārto libido staru, katrā starā bagātinoties, pārveidojoties un paņemot līdzī dārgakmeņus, kurus līdz šim sedza tumsa. Tā tēlaini var aprakstīt sublimācijas gaitu (sk. 7. un 8. krāsaino attēlu).

– Debesu valstība ir tevī pašā, – teikts Bībelē. Izņemot seksualitātes nemieru, tur jābūt milzīgām bagātībām. Sublimējot hipnozē jaunieti par savas tautas bagātību (talantiem vienmēr jāpieder savai tautai, talantīgs cilvēks vairs nepieder tikai pats sev), mēs redzam, kā viņa gars auļo Pegaza vai cita spārnota zirga mugurā pa zemapziņas labirintiem, piepildot ceļasomas ar gara briljantiem, kurus, atgriezies virspusē (apziņā), viņš dāsni dāvās tautai, pats kļūstot vēl bagātāks, saņemot atzinību un, jācer, varbūt arī labklājību (sk.2-c un 2-d krāsainos attēlus).

To viņš ir pelnījis, jo, uzņemoties šo ceļu, viņš ir upurējis savu personisko mīlestību, kas visdrīzākā laikā būtu darījusi viņu laimīgu – vismaz šajā ceļā ērkšķu būtu bijis mazāk. Atcerēsimes teicienu *Per aspera ad astra* (caur ērkšķiem pie zvaigznēm). Emocionāli un tēlaini izsakos tāpēc, ka rakstu jaunatnei, uz kuru ceru un paļaujos, ka tieši jaunatne būs tā, kas apvienosies un apturēs pirmā ceļa netīro straumi, jo šis ceļš ved uz apokalipsi, uz pašiznīcināšanos.

Pirmā ceļa gājēji, protams, uzskata – dzīvojam «demokratijā» un tāpēc darām, ko gribam. Ja gribam iznīcību, tad uz to arī skrejām, seksodamies pa labi un pa kreisi un citus uz to vedinādami ar seksuālās «kontrevolūcijas» visu iespējamo arsenālu. Ja gribam palaist brīvē slepkavas, laižam, lai citi nebaidītos papildināt viņu rindas (atbalstot 2-A krāsainā attēla sublimācijas ceļu un veicināt totalitārismu).

Sublimācija var būt arī bīstama supersublimētām cilvēkiem. Dažkārt nelīdz pat tas, ka viņš padarījis slaveni savu tautu. Tā notika ar P. Čaikovski, kurš pats bija apjucis, neatradis sevī citiem piemērošo seksualitāti. Citi viņam pierakstīja toreiz sodāmo homoseksualitāti, kam gēnijs, kurš pats nesaprata savu stāvokli, nespēja pretoties tieši šīs neziņas dēļ, jo toreiz par hipersublimāciju zināja ļoti maz. Arī mūsdienās hipersublimētajiem cenšas pierakstīt novirzes, bet tas notiek drīzāk aiz skaudības. Skaugi psiholoģiski ir visnelaimīgākie cilvēki.

Tagad par pašu sublimācijas metodiku. Tā ir hipnoze ar emocionālā un garīgā orgasma izjūtām, kuras radām ar mūziku vai citas artterapijas (mākslas terapijas) palīdzību, kas iedarbojas kā suģestējošs faktors. Hipnologs ir diezgan pasīvs, atgādinādams (pēc M. Eriksona), ka viss ir pacientā pašā. Tā jau īstenībā arī ir, mēs tikai palīdzam pacientam ieraudzīt viņa psihe bagātības.

Pirmajā posmā atgādinām, ka labsajūtu dos pats mācīšanās process. Stimulējam atmiņas mehānismus, un bērns, kurš līdz šim zaga, klaiņoja, slīka azartā, neciešami uzvedās, kuram bija vēl citas tā saucamās «mazās» seksualitātes deviācijas (piemēram, sienu aprakstīšana) kļūst priekšzīmīgs, sāk labi mācīties un saņemt uzslavas par zināšanām un uzvedību. Pirmais posms ir noiets. Daži vecāki ar to apmierinās un

terapiju pārtrauc, neuzsākot nākamo posmu, kurā tiek stimulēti (ne suģestēti) jau iezīmējušies talanti.

Tagad, pilnīgāk izprotot sublimējamo seksualitāti, varam sublimāciju padarīt daudz efektīvāku. Tā kā pagaidām nevaram aptvert normālos bērnus, labprāt ņemam bērnus ar novirzēm, kas īstenībā var būt radusies negatīva sublimācija vai deviācija. Tajās vienmēr var atrast pretstatus ar pozitīvo zīmi. Tikai ne jau katrs ir jāsublimē uz «cēlu» profesiju. Var jaunieši sublimēt arī, piemēram, par ģeniālu atslēdznieku, kurš vēlāk pārspēs diplomētu inženieri. Mūsu klubā «Panaceja» novērojām Voldemāru Krūmiņu (VEF atslēdznieks, izgudrotājs, saņēmis daudzus apbalvojumus), kurš gan bija sublimējies pats, bet, izpratis supersublimācijas nozīmi, apmeklēja klubu jau tādā vecumā, ka vairs nevarēja gaidīt tik izteiktas perspektīvas.

Ļoti pateicīga ir garīgi atpalikušu bērnu sublimācija, jo viņu talantam netraucē attīstīties citi faktori, pie kuriem aizķeras vispusīgi attīstītie.

Par sublimācijas iespējām un cilvēcisko pienākumu runā jau kultūras tautu gudrie sirmā senatnē. Seno indiešu filozofijā teikts:

«Mūladhara (seksualitātes centrs) atrodas mugurkaula galā un ir visu «lotosa ziedu» (čakru) pamats un sakne. Tas ir dzīvības spēka un gribasspēka galvenais centrs. Šis centrs vada cilvēka dzimumdzīvi. Kad centrs atrodas snaudošā stāvoklī, cilvēks milzīgos dzīvības enerģijas krājumus, kas atrodas tajā, izšķiež dzimumdzīves pārmērībām, reizē ar to vājinot savu gribu. Ja cilvēks nesaprātīgi tērē dzīvības spēku, viņš reizē ar to šķiež arī savu gribu, nevis izlieto gudri, lai saglabātu spēka pārpalikumu un pievērstu to lietderīgai radošai darbībai, kam vajadzīga stipra griba. Kā teikts, Mūladhara ir sakne, no kuras attīstās un uzplaukst visi pārējie lotosi. No tā kļūst skaidrs, ka Mūladharas centrs attīstās pirmais, ar to dodot impulsu pārējo centru attīstībai. Mūladharas centru sauc arī par Kundalinī centru, un tā attīstīto enerģiju jeb strāvu dēvē par čūskveidīgo uguni un Kundalinī strāvu. [...]

Dzīve ir dota nevis nīkuļošanai necībā, bet lai tiektos uz pilnveidošanas. Dzīves mērķis ir mūžīga attīstība, mūžīga pilnveidošanās. Šim nolūkam cilvēkam ir doti visi līdzekļi. Ir neierobežotas iespējas un bezgalīgi sasniegumi, viss ir atkarīgs no cilvēka apziņas. Sasniedzams ir viss, ko var aptvert cilvēka apziņa, bet, tā kā cilvēka apziņas izaugsmei nav robežu, tad nav robežu ne iespējām, ne sasniegumiem.

Nesasniedzamības jēdziens kosmiskajā telpā nepastāv.»

A. Klizovskis. «Jaunā laikmeta pasaules izpratne» Vieda, R. 1992

Var piebilst tikai to, ka apziņai sublimējot jāiemāca smelt spēkus zemapziņā.

Organisma ceturtais stāvoklis, kas var izslēgt dabīgo sublimāciju

4. krāsainajā attēlā ir redzamas psihoseksuālās attīstības stadijas, kurās vecāki vai audzinātāji, bieži pat neapzināti, vairāk vai mazāk sublimē bērnu seksualitāti citās radošajās enerģijās, kas viņu dzīvi padarīs pieticīgāku vai nozīmīgāku. Pēdējo visvairāk nodrošina trešais ceļš. Lasītājs būs sapratis, ka gan vecāki, gan psihoterapeiti, gan citi audzinātāji (arī garīdznieki) nodrošina sublimāciju caur ceturto psihes vai organisma stāvokli – tas ir parastais transs.

Ļoti labi zinām nomoda stāvokļa patoloģiju – dažādas garīgās kaites, kas daļēji sasaucas arī ar transa izmaiņām. Ļoti bieži te novēro, kā nomods uzņemas transa īpašības un tās kļūst neadekvātas. Miega stāvokļa patoloģija droši vien lasītājam nav īpaši jākomentē. Sapņu patoloģija ir murgi vai šīs funkcijas izkrišana (ir cilvēki, kas nesapņo). Toties transa patoloģija liedz cilvēkam baudīt un radīt mākslu, mūziku, zinātnei, labi mācīties utt. Tāpēc kādreiz nākas šiem cilvēkiem, kas lepojas ar to, ka nepakļaujas hipnozei, paskaidrot, ka šāda atzīšanās nemaz nerunā viņiem par labu. Viena transa patoloģija ir UD (uzmanības deficīts), kuru dēvē arī par hiperaktivitāti. To apskatīsim kā vienu no dabīgās sublimācijas traucētājiem pat līdz debilitātei, bet tai var palīdzēt psihoterapeita radītais transs.

Leons Šertoks (*Leon Chertok*) grāmatā «L'hypnose» (1991) uzsver, ka «hipnoze ir organisma ceturtais stāvoklis, kas pašlaik vēl nepakļaujas objektivizācijai, pretstatā trim pārējiem stāvokļiem – nomodam, miegam, sapņiem». Tā nav tikai Šertoka doma. To 20. gadsimta otrajā pusē, kad iespējas instrumentāli reģistrēt cilvēka (arī dzīvnieka) stāvokļus kļuvušas plašākas, izteikuši daudzi hipnologi. Tā kā hipnoze beidzot ir šķirta no miega, kas patiešām ir instrumentāli pētāms un pierādāms, tagad tiek pierādīts arī tas, ka miegam nav pat nekādas līdzības ar to, ko līdz šim dēvē par hipnozi (EEG un citi izmeklējumi).

Nav arī pamata lietot vārdu «hipnoze», kas atvasināts no vārda «miegs». Daudz vairāk pieņemams ir aizvien plašāk lietotais vārds «transs». Ārsts, kas to lieto, saucas transologs, bet pati zinātne transoloģija. Ar miegu transam varētu būt sakars tikai tik, cik transā mēs varam miegu izraisīt, tāpat kā mainīt citas organisma funkcijas un stāvokļus. Tā kā citi minētie stāvokļi transu izraisīt nevar vai arī, ja var, tad minimāli, transs jāuzskata par visu pārējo stāvokļu regulētāju.

Transā, kā jau teicām, varam izraisīt miegu, pārdabiski augsta nomoda stāvokli un arī sapņus. Transs dod iespēju inducēt arī neskaitāmu pakāpju un intensitātes starpstāvokļus, piemēram, snaudu, ko gan neliela daļa autoru uzskata par sevišķu organisma stāvokli (sk. 2-A krāsaino attēlu).

Ir desmitiem teoriju, kas mēģina izskaidrot hipnozi. Tas vien liecina, ka tās neatklāj transa īsto būtību. Ja jau kāda no tām pierādītu, kas tad īsti ir transs, nebūtu vietas jaunu teoriju izcelsmei. Varētu pierādīt tikai papildinājumus un precizējumus, bet ne jau pavisam citus uzskatus par būtību.

L. Šertoks gan iebilst pret vārda «hipnoze» nomaīņu ar kādu citu nosaukumu. Viņš, lai gan pats noliedz hipnozes līdzību ar miegu, tomēr atzīst Porota (1952) uzskatu – «par hipnozi sauc mākslīgi izraisītu sevišķa veida nepilnu miegu».

Daudz pilnīgāka ir Lielbritānijas Hipnologu asociācijas definīcija, atbilstoši kurai hipnoze ir īslaicīgs subjekta stāvoklis ar uzmanības (koncentretības) pārmaiņām – stāvoklis, kuru var izraisīt arī cits cilvēks un kurā atbildes veidā uz verbāliem vai citiem stimuliem var spontāni rasties dažādi fenomeni, kas saistīti ar pārmaiņām apziņā un atmiņā un subjektam, kuram ir neparasts jutīgums pret suģestiju, ar tādu reakciju un ideju rašanos, kuras nav dabiskas viņa psihe parastā stāvoklī. Hipnotiskā stāvoklī var tikt gan izraisīti, gan likvidēti tādi fenomeni kā jušanas zudums, paralīze, muskuļu rigiditāte un vazomotoriskās pārmaiņas. Hipnotiskam stāvoklim nav īstu kritēriju. Esošie vairāk atbilst apzīmējumam «transs».

Vai iespējama suģestija un psihoterapija bez transa?

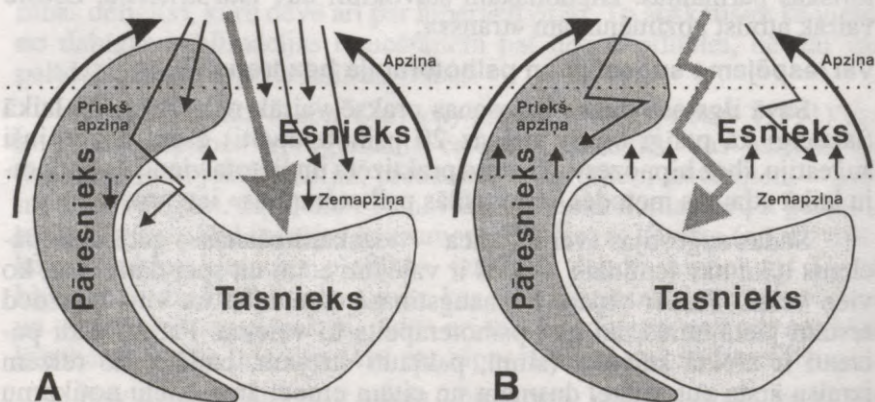
Savā ilgstošā transa lietošanas praksē vairāk nekā 40 gadu laikā (īslaicīgi kā palīgi bijuši vismaz 20 psihoterapeiti) esam novērojuši suģestiju «bez hipnozes», kas tika praktizēta un lietota vienīgās padomju laikā atļautās metodes «racionālās psihoterapijas» ietvaros.

Šādas suģestijas (vai kā teica – «izskaidrošanas») gadījumā pacients it kā nav iemidzis – viņš ir vaļējām acīm un spēj darīt visu, ko vien vēlas. Tomēr viņam ir paaugstināta uzmanība un viņš neuzdod ārstam jautājumus, lai gan psihoterapeits to veicina. Parasti šādi pacienti ir afekta stāvoklī (slimi, pakļauti stresam, bailēm, ko reizēm izraisa ārsta autoritāte, dusmām un citām emocijām). Lielu notikumu iespaidā viņi var būt pacilātā ekstāzē (vadoņu suģestija), vai pilnīgi pretēji – justies apspiesti utt. Tas nenozīmē, ka viņi ir transā (sk. 2. un 2-e krāsaino attēlu) vai tuvu tam. Ar pacientu runā autoritāte – ārsts. Viņš runā pārliecinoši, līdzīgi vadonim, kas runā ar tautu. Jo lielāka ir ārsta autoritāte, jo varenāks ir suģestijas efekts. Cilvēks ir tādā pašā transā, kādā (tikai ar citu mērķi) savus upurus ievada čigānietes. Arī šajā gadījumā cilvēks ne uz mirkli neaizver acis un iemidzināts, bet viņš atdod naudu un vērtslietas. J. Zālītis savā laikā ir strādājis ar 23 čigāņu transa upuriem, viņus transā regresējis un licis atcerēties, kā tas noticis, un dažos gadījumos, zinot pretošanās paņēmienus, eksperimentējis ar šīm negatīvajām transoloģēm pats.

Ārstam jābrīdina pacienti, kas sevišķi viegli ievadāmi transā, ka šādi gadījumi notiek ļoti bieži. Cilvēkiem ir kauns atzīties, ka tikuši apmulķoti, bet īstenībā tā nav apmulķošana – tā ir aplaupīšana transa stāvoklī. Ārsts var panākt, ka cilvēks kļūst nepakļāvīgs ļaundabīgam un bīstamam transam un norobežojas no čigānu vai cita veida manipulējošā transa.

Transologs, tāpat kā ķirurgs pirms operācijas, saņem no pacienta atļauju par veicamo suģestiju transā, ja tā ir suģestīvā metode. Ir transa veidi, kad pacients pats atrod ceļu uz izveseļošanas, bet transologa uzdevums ir transu tikai izraisīt. Racionālās psihoterapijas praktizēšanas laikā novērojām tūkstošiem pacientu, bet ne reizi nevarējām izslēgt transa klātbūtni. Bez tās šai terapijai nebija efekta.

1951. gadā Z. Freida skolnieks G. Nunbergs (viņš nebija vienīgais) psihoanalīzē konstatēja transa klātbūtni, kas izpaužas maģiskā psihoanalītiķa varenībā: – «analītiķis apsola pacientam savu palīdzību, it kā viņš turētu rokās maģisku varu, bet pacients pārvērtē ārsta lomu, tic tai... Analītiķis ir brīvs un rīkojas pēc savas gribas, bet pacients ir spiests pakļauties noteikumiem, kādus nosaka psihoanalītiķis.»

42. zīmējums

A – Parastais apziņas stāvoklis; B – Apziņas stāvoklis transā.

Lielā pelēkā bultā – galvenā informācijas plūsma;

pārējās bultas – blakusinformācija, visbiežāk traucējoša, nevajadzīga.

Nevienā no mums zināmajiem psihoterapijas veidiem nevar pierādīt, ka tajos nav spēcīga transa elementi. Pret šo apgalvojumu var iebilst tikai tad, ja transu neatzīst par organisma ceturto stāvokli, kam, atkarībā no tā, kādu psihoterapijas veidu lieto, var pievienoties citi organisma stāvokļi (nomods, miegs, sapņi un arī daži īslaicīgi patoloģiski stāvokļi). Transologa uzdevums tomēr ir izvairīties no šī «kokteiļa»,

izņemot gadījumus, kad tas nepieciešams pacienta labā. Visbiežāk tas attaisnojams ģimenes un pāru terapijā.

Jādomā, ka nav sastopama arī suģestija tīrā veidā (bez transa), jo neizdodas suģestēt personu, kurai hipnologs nav autoritāte, ja nemainās suģestētāja balss un runas veids, poza un žesti utt. Ja šo pārmaiņu nav, suģestija nenotiek un transs neiestājas.

Transs un tā nozīme cilvēka dzīvē

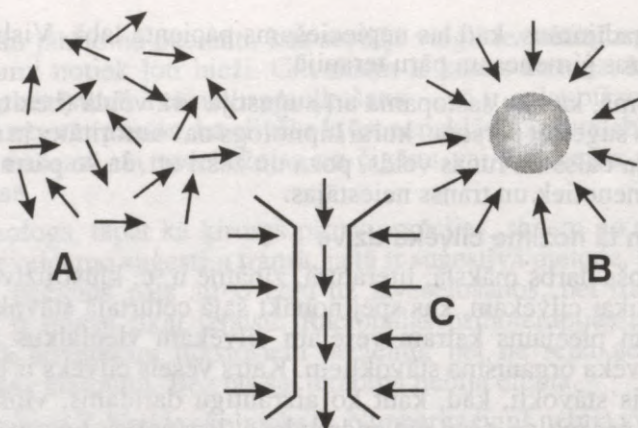
Radošs darbs mākslā, literatūrā, zinātnē u. c. kļūst uztverams un veicams tikai cilvēkam, kas spēj nonākt šajā ceturtajā stāvoklī. Tas ir dabisks un pieejams katram veselam cilvēkam vienlaikus ar citiem vesela cilvēka organisma stāvokļiem. Katrs vesels cilvēks ir daudzkārt pārdzīvojis stāvokli, kad, kaut ko aizrautīgu darīdams, viņš aizmirst apkārtējo pasauli un visu, pat apdraudošo, kas notiek tuvumā vai tālumā. Ceturto stāvokli tik perfekti raksturojis rakstnieks Antuāns de Sent-Ekziperī, ka vēlamies citēt fragmentu no viņa stāsta «Kara lido-tajs».

«Kad dominikānis lūdž Dievu, viņa garīgā pasaule ir piesātināta. Šis cilvēks ir visvairāk cilvēks, kad, nometies ceļos, nekustīgi lūdž Dievu. Kad Pastērs, aizturēdams elpu, skatās mikroskopā, viņa garīgā pasaule ir piesātināta. Pastērs ir visvairāk cilvēks tajos brīžos, kad izdara noverojumus. Tad viņš iet uz priekšu. Tad viņš steidzas. Tad viņš, pat būdams nekustīgs, traucas ar milža soli un atklāj plašumu. Tāpat arī Sezāna gara pasaule ir ārkārtīgi piesātināta, kad viņš nekustīgs un nerunīgs aplūko savu skici. Viņš ir visvairāk cilvēks tajā brīdī, kad klusē, pārbauda un vērtē. Tad glezna viņam kļūst plašāka nekā jūra.»

Tas ir pozitīva transa apraksts ar pozitīvu hipersublimāciju (kreativitāti). Tas var būt īslaicīgi vai turpināties ilgi. Tad sakām, ka šis cilvēks ir fanātiķis savā darbā. Tikai te vienā briesmas – transs var radīt atkarību. Būt atkarīgam no vērtīga, radoša darba ir cildeni, bet, piemēram, arī azarts ir paaugstināts transs, un tas vairs nav cildens – atkarība no tā ir cilvēku iznīcinoša parādība. Azartā vēl biežāk iekrīt ar transa (koncentrētības) deficītu sirgstošie. Tad azarts uznāk lēkmjveidīgi, kad uzkrājies potenciāls. Pēc tam var būt ilgāks vai īsāks pārtraukums. Citāda veida azarts ir tad, ja ceturtais stāvoklis ir hiperbolizēts. Tad cilvēks vismazāk ir cilvēks. Tā ir negatīva sublimācija.

Cilvēki ar pavājinātu iespēju nonākt transā (transa deficīts) tiecas pēc surogātiem, spēcīgiem aizstājējiem – alkohola, nikotīna, narkotikām un citam negatīvām atkarībām. Z. Freids ierindo sublimāciju šo aizsardzību vidū. Viens no transa galvenajiem veidiem ir mīlestība.

Kas notiek transa stāvoklī? Tā ir izteikta apziņas polarizācija, kad visi tās elementi pavēršas vienā virzienā līdz šaura centra – «dežūr-perekļa» izveidei (Birmanis, 1925. g.). Domājam, ka tas nenotiek gal-

Uz bezapziņu

43. zīmējums

A – Apziņa bez transa. B – Apziņa transā (hipnozē). Ir notikusi polarizācija, centrā izveidojies koncentrēts uztveres pērklis, ko apziņa no visām pusēm atbalsta. C – Tas pats «it kā šķērsgriezumā». Izveidojies kaut kas līdzīgs paātrinātājam, kas informāciju, ko saņem transa stāvoklī, «ietriec» bezapziņā.

vas smadzeņu garozas aiztures dēļ, kā uzskatīja I. Pavlovs (kas, starp citu, nav noskaidrota parādība), bet tīri psiholoģiski. Galu galā garozā sadzīvo apziņa un zemapziņa (sk. 42. zīmējumu), un diez vai kādreiz varēsim konstatēt psiholoģiskā un fizioloģiskā sakritību, kā to 1950. gadā mēģināja darīt PSRS ZA un MZA kopsēdes dalībnieki. Tikai pēc sešiem gadiem psiholoģija sāka atbrīvoties no fizioloģijas, diemžēl nepelnīti aizejot otrā – kaitīgajā galējībā.

Tikai viens ir skaidrs – transs rada šauru ieeju psihē, tās aparātā kādai vienai parādībai (informācijas plūsmai), norobežojot to no visa traucējošā, arī no apziņas kritikas, kas var pievienoties vēlāk materiāla apstrādē. To var izmantot arī ļaunā nolūkā, ne tikai labā vien. Pirmā gadījumā tā ir tā pati čigānu hipnoze – čigāniete prot izmantot radušos transu, uzrādot «caurlaides» vietā kaut ko līdzīgu. Pēc transa «ieeja» uzreiz neaizveras un tajā var raidīt cita rakstura informācijas plūsmu. Tā dara reklāma, demonstrējot filmas vidū citus sižetus, lai gan tas traucē filmas uztveri un pat pārtrauc tās radīto transu. Šādas filmas mēs ātrāk aizmirstam.

Labā nozīmē pa šo ieeju varam ievadīt cilvēka veselībai, veiksmei, atbrīvotības sajūtai un zināšanām sublimējošu u. c. informāciju. Abos gadījumos iespējas ir neizsmeļamas. 30. gadu transa pētījumu rezultāti Vācijā tika steidzīgi izvesti uz ASV un līdz šim brīdim nav publicēti. Krieviem tika pats mazumiņš, kas tomēr deva iespēju transam netikt pilnīgi aizliegtam, un atsevišķas iestādes to pētīja arī padomijā. Praksē atļāva lietot tikai racionālo psihoterapiju un autogēno treniņu. Aiz šīm

metodēm klubā «Panaceja» sākumā paslēpām transu. Vēlāk transs tika atļauts. Valdija haoss – te to atļāva, te atkal aizliedza un tā vairākārt.

Vēlreiz apgalvosim, ka bez transa nebūtu iespējams ne apgūt zināšanas, ne baudīt un radīt mākslu, ne gūt panākumus uzņēmējdarbībā utt. Diezgan bieži redzam bezmērķīgus cilvēkus, kas ķeras gan pie viena, gan pie otra darba, bet neko nēpanāk. Tas ir uzmanības un koncentrētības trūkuma rezultāts.

Kas ir uzmanība? Tā ir subjekta darbības koncentrētība konkrētā brīdī uz kādu reālu vai ideālu objektu, priekšmetu, notikumu, tēla apspriešanu vai kādā citā veidā. Vēl dziļāka koncentrētība pārtop transā. Jāsecina, ka uzmanībai (koncentrētībai) ar transu ir kopīgas saknes – tas ir viens un tas pats stāvoklis, tikai otrais ir dziļāks un plašāks. Reizēm šis dziļums var nonākt līdz patoloģijai – apziņas traucējumiem un bezmērķībai. Acīmredzot tā ir pārmērīga apziņas sašaurināšanās – kā čigānu hipnozes gadījumā pašā aplaupīšanas brīdī.

Toties radošā darbībā cilvēks parasti pāriet uzmanības robežu un nonāk transā. Piemēram, skolēns, kas mācās teicami un aizrautīgi, diezgan bieži neuztver traucējošas parādības, kas citam uzmanīgam skolēnam traucē mācīties. Ir pārkapts vienkāršais uzmanības sliekšnis un skolēns, dziļi iegrimis nodarbībā, ir nonācis transā, tāpēc traucējošā situācija vairs neiedarbojas. Tāpat notiek arī ar dziļu mākslas darba uztveri vai mākslas darba radīšanu.

Jāpiebilst, ka pagājušā gadsimta sākumā pieļautās kļūdas radījušas pret transu vairāk negatīvu nekā pozitīvu attieksmi, pārsvarā pievērsties transa patoloģijai. Patoloģija var būt arī visiem pārējiem organisma stāvokļiem. Piemēram, nomoda stāvoklī iespējama pārmērīga aktivitāte. Dažkārt šāds stāvoklis atbilst šizofrēnijas sākumposmam. Par miega traucējumiem zina katrs. Sapņu traucējumus tautā sauc par murģiem, kas bieži signalizē par organisma pārmaiņām, arī patoloģiskām.

Transs ir atbildīgs ne tikai par uzmanību, bet arī par uztveri, uztvertā apstrādi un no citām organisma funkcijām saņemtās informācijas vērtēšanu. Ļoti liela nozīme transam ir cilvēku saskarsmē, mīlestībā, intuīcijā un vēl citās maz izskaidrotās parādībās, protams, arī to patoloģijās. Mēs esam ārstējuši daudzas no tām.

Uzmanības deficīts un hiperaktivitāte bērniem

Šī patoloģija, kuras gadījumā ir traucēts ceturtais stāvoklis, nespeciālistiem būs grūti saprotama, bet tā ir diezgan bieža parādība ne tikai bērniem, bet arī pieaugušajiem. Vispirms runāsim par bērniem. Mums bijuši 66 bērni, kurus esam ārstējuši ar transu. Lai aina būtu vieglāk pārskatāma, ietversim raksturīgākos datus tabulā.

Šie simptomi rodas jau mazotnē, bet vecāki tiem sāk pievērst uzmanību tikai pēc pieciem, sešiem gadiem, jo uzskata, ka ir labi, ja

bērns ir kustīgs. Pārmērības šai ziņā viņi neievēro. Rezultātā puse šo bērnu mācās specializētajās skolās vai saņem mājapmācību, kas neko nedod, jo šāds bērns, kuram vajadzīga pastāvīga kontrole, paliek bez tās. Ar viņu nenodarbojas arī psihoterapeiti.

Simptoms	Bērnu skaits	Zēni	Meitenes	Piezīmes
Nespēj mierīgi nosēdēt	45	30	15	Jaunākos bērnus hipnoterapijā neņemam, lietojam ģimeņu terapiju.
Piespiedu kārtā tas pats, nemierīgums izpaužas spēcīgāk	66	46	20	Labāk nelikt būt mierīgiem, bet lietot neirolingvistiskās programmēšanas (NLP) paņēmienus (savdabīgs trans).
Ārēji kairinājumi lielā mērā novērš uzmanību	66	46	20	
Maina nodarbības, nepabeidzot iepriekšējās	64	45	19	Lietojams NLP
Nevar nostāvēt rindā	66	36	20	Lietojams NLP
Iejaucas pieaugušo sarunās. Nesagaida jautājuma beigas.	64	40	24	Transa laikā skaļi apstiprina, ka veic transologa suģestēto, piemēram, «es atslābinos».
Grūtības veikt uzdoto	56	36	20	Hipnoterapijā jāpanāk, ka bērns pats to vēlas («monotona rotaļa»)
Nespēj mierīgi rotaļāties	62	40	22	Rotaļas laikā bērns gandrīz suģestīvi uztver, ko runā psihoterapeits ar vecākiem. Tas jāizmanto.
Bieži nokļūst riskantās situācijās	61	41	20	
Bieži nozaudē lietas	58	30	28	
Pārāk daudz runā	62	31	31	
Šķiet, ka neklausās, kad ar viņu runā, lai gan daļu teiktā ir uztvēris	54	24	30	Izmanto terapijā.

Mēģinājam noskaidrot arī šīs parādības cēloņus. Psihoseksuālās attīstības skalā atradām visbiežākos psihotraumējošos apstākļus nulles stadijā. Sešpadsmit bērni, kurus novērojām, bija dzimuši pārmērīgi jaunām sievietēm, kurām jau grūtniecības laikā bija skaidrs, ka tēvs atteiksies no paternitātes. Mazāk izteikti Hiperaktivitātes simptomi bija 10 bērniem, kurus bija dzemdējušas vairāk nobriedušas sievietes. Šķir-

šānās draudus nulles stadijā bija piedzīvojušas 17 sievietes, neuzticību – deviņas. Hiperaktivitāti novērojām arī diviem bērniem, kurus bija dzemdējušas sievietes pēc 40 un 43 gadu vecuma bez kāda riska faktora. 44 tēvi bija dzērāji. Vairāk nekā puse māšu grūtniecības laikā bija sirgušas ar depresiju.

Domājam, ka visbīstamākais laiks, kad var attīstīties transa patoloģija, ir 3. - 4. grūtniecības mēnesis, kad veidojas smadzeņu bioķīmiskā dzimumstruktūra. Ir pamats uzskatīt, ka arī transam ir savi bioķīmiskie pamati.

Četrdesmit psihoterapijas prakses gadu laikā mums hiperaktīvo bērnu bijis krietni vairāk, nekā pieminēts, bet negatīvie terapijas rezultāti atturēja no viņu uzskaites. Tikai tad, kad vienam no pacientiem izdevās palīdzēt, ieviesām šo bērnu terapijā klasisko hipnozi. Šis pacients slimoja arī ar nakts enurēzi (pieredze liecina, ka 15 - 16% hiperaktīvo bērnu ir nakts enurēze).

Vismaz 6 - 7 seansos nenovērojām nekādas transa pazīmes un uz seansa beigām hiperaktivitāte pat pastiprinājās. Astotajā seansā iestājās dabiska miega stāvoklis (bet ne transs). Dziļš miegs transoloģijā reti sniedz pozitīvu rezultātu – pacients vienkārši izguļas. Turpmāk veltījām visas pūles, lai stāvokli pārvērstu transā. Pakāpeniski tas arī izdevās. Transu bez sevišķas sugestijas, izņemot mācīšanās stimulēšanu, pacientam saglabājām 45 minūtes, tā pielāgojot viņa uzmanību mācību stundas ilgumam.

Jaunietis beidza skolu un iestājās augstskolā. Ar sava darba panākumu varējām būt apmierināti. Pēc tam ar tikpat lielām grūtībām ārstējam pārējos jauniešus. 31 no viņiem dabiskā miegā iemīga jau pirmā reizē, bet šos bērnus bija grūtāk ievadīt ārstnieciskā transā. Visiem 66 pacientiem panācām šādus rezultātus – hiperaktivitāte izzuda visiem, dažādā pakāpē uzlabojās arī uzmanība, teicami mācīties sāka astoņi, labi 26, pilnīgi apmierinoši pārējie.

Bija arī neveiksmes. Apmēram uz desmit veiksmīgi ārstētiem bija 1 - 2 neveiksmes gadījumi. Bieži tā bija vecāku kļūda, kuri pārtrauca bērnus sūtīt uz seansiem, priekšlaikus uzskatot, ka bērni jau ir veseli. Daudzi nesaprata, ka šai patoloģijai nepieciešama ilgstoša terapija, bet dažiem pret transu bija aizspriedumi.

Koncentrētības deficīts pieaugušajiem

Ar līdzīgām sūdzībām palīdzību pie mums meklēja 48 dažāda vecuma pieaugušie, tikai jau pieauguša cilvēka skatījumā sev neizdevīgo noklusējot. Viņi stāstīja, ka var koncentrēties uz lietām, kas viņus interesē, ar piebildi, ka tam vajadzīgi speciāli apstākļi (klusums, miers utt.), bet nespēj saistīt uzmanību pie tā, kas viņus neinteresē, pat tad, ja tas ir kaut kas svarīgs, jo no tā viņu uzmanību vienmēr kaut kas

novērs. Viņi ir neiecietīgi uzmanības deficīta dēļ, nespēj uzklaut citus. Viņiem piemīt skaidri redzams empātijas trūkums. Ārsta ievērotais neatbilst viņu sūdzībām. No 48 pacientiem 30 bija vīrieši un 18 sievietes.

Pacientu sūdzības	Pacienti	Sievietes	Vīrieši	Piezīmes
Pārmērīga reakcija stresa gadījumā	48	18	30	
Nervozitāte, saspringtība, trauksmainība	46	18	28	
Jūtas labi pastāvīgā kustībā	46	18	28	
Trauksmainība miera stāvoklī	48	18	30	
Impulsivitāte	16	9	7	
Īslaicīgas seksuālās aizraušanas epizodes, bieža seksuālo partneru maiņa	26	2	24	Vīrieši ar to pat lepojas
Bieža garastāvokļa maiņa	20	8	12	
Dusmu lēkmes	10	3	7	

Pagaidām medikamentozā terapija transa (koncentrētības) deficīta gadījumā sevi nav attaisnojusi. Parasti šie medikamenti ir ar narkotisku iedarbību. ASV tiek ieteikts ritalīns, bet arī tam esot narkotiska iedarbība. Tā varētu būt zāļu izraisīta transa parādība, bet cilvēks, kas transu nav iepazinis, to uzskata par narkotisku iedarbību, jo transs visbiežāk izraisa labsajūtu.

Ārsta konstatētie simptomi	Pacienti	Sievietes	Vīrieši	Piezīmes
Pārmērīga reakcija stresa gadījumā	48	18	30	
Īsta, spilgta neuroze	6	4	2	
Kustīgi, ar neirotikā trauksmes elementiem	46	16	30	
Trauksmainība miera stāvoklī pastiprinās	46	16	30	Vārdu «trauksme» nelietojam, jo stāvoklis tai pilnībā neatbilst
Impulsīvi	44	17	27	
Bieža seksuālo partneru maiņa	42	17	28	Uzskaitījām tikai tos, kuriem bija vairāk par 10 partneriem
Bieža garastāvokļa maiņa, citu cilvēku ietekmēšana	35	18	17	

Ārsta konstatētie simptomi	Pacienti	Sievietes	Vīrieši	Piezīmes
Dusmu lēkmes	44	17	27	Atbilst impulsivitātei
Empātijas trūkums	40	10	30	
Cīņa par atzišanu sabiedrībā, 70% gadījumu varaskāre	32	8	24	
Atkarība no alkohola u. c. vielām	27	5	22	
Citas atkarības (azarts u. c.)	13	2	11	

Ap 70. gadu sākumu ar transa deficītu slimojošiem jauniešiem lietoja etaminālnātriju (nembutālu). Toreiz preparāts vēl bija brīvi pieejams. Tas ir viens no labākajiem narkotransa preparātiem, kas vairāk izraisa transu nekā miegu. Tagad to pielīdzina narkotikām, jo atšķirībā no ritalīna (kā apgalvo tā reklamētāji) tas rada pieradumu. Šobrīd, sākot transa terapiju, jāizvēlas mazākais ļaunums, tāpēc sākumā var lietot to pašu ritalīnu, kas arī ir transa izraisītājs.

Mūsu pieredzē ir tikai pāris gadījumu, kad ritalīns palīdzējis paātrināt transa iestāšanos un pēc tam vairs nav bijis vajadzīgs. Gandrīz visi miega līdzekļi (izņemot einoktīnu) vienlaikus ar miega efektu izraisa arī transu. Neļaujot iemigt un izraisot tikai vajadzīgo transa stāvokli, pēdējā laikā mazā devā lietojam halcionu. Uzskatām, ka labāk ir iztikt bez narkotransa un transu panākt dabiski transoloģisko seansu laikā. Galvenais ir tas, ka jāmaina uzskati par transu un jāatjauno tam tiesības saukties par fizioloģisku.

Kāpēc tik gari un sīki runājam par transu? Tāpēc, ka transa patoloģija traucē seksualitātes sublimāciju. Par biežo partneru maiņu jau ir runāts. Pie transa patoloģijas biežākas ir arī perverses un nespēja mīlēt, nerunājot jau par sanieguniem garīgajā sfērā. Ja šie cilvēki neārstējas, viņi trešo ceļu nekad neies.

Sublimācija audzināšanā un sublimācija ar supersublimāciju hipnozē

Jau rakstijām par 60. gadu pasaules seksuālo apvērsumu, kas sekoja visnežēlīgākai agresijai – diviem pasaules kariem un asiņainām diktatūrām. Aizvien skaidrāka kļūst patiesība, ka agresivitāte ir cieši saistīta ar libidozītāti un parasti pirmā, kā tas ir dabā, seko otrai, kopā veidojot seksualitāti (riesta cīņa pārošanās laikā u. c.). Tas vērojams gan vispārīgā (kolektīvā), gan individuālā zemapziņā. Likumsakarīgi, ka nākamajai paudzei jārodas no uzvarētāja – dzīvniekiem no fiziski stiprākā, nobriedušam cilvēkam no garīgi stiprākā. Šī likumsakarība ir attīstības pamatu pamats, tāpēc par to runājam atkārtoti, lai pasvītrotu

tās nozīmību dzimumaudzināšanā. No personības izaugsmes ir atkarīga pilnbrieda (laimīga) mīlestība.

Tieši attīstības nosacījums ir pretrunā ar agrīnu dzimumdzīves sākšanu, jo tad vēl darbojas dzīvnieku fiziskā spēka prioritāte – bioloģiskais seksuālās pārsātinātības likums. Šajā laikā cilvēku apdraud pilnīga psihs pakļaušanās seksuālām dziņām – sekss uz ilgu laiku, pat uz visu mūžu, iekaro psihi.

Lielākajai daļai dzīvo būtņu seksualitāte ir sezonāla, un šeit ļoti spilgti var novērot agresīvā un libidozā sadarbību seksualitātē. Dzīvniekiem visbiežāk atkrīt pat seksuālās emocijas. Toties, kad pienāk pārošanās sezona, seksualitāte pārņem visu dzīvnieka būtību. Tā kā cilvēkam seksuālās sezonālītes nav, psihs pakļaušanās seksualitātei var būt negaidīta un pārmērīgi ilgstoša, reizēm visa mūža garumā, sevišķi ja dzimumdzīve sāka pārāgri. Šis stāvoklis var palikt uz visu mūžu, liedzot cilvēkam pārdzīvot radošā darba prieku, kas nemaz nav mazāks par īstas mīlestības radītu laimi. Lai seksualitāte nevarētu traucēt cilvēkam būt cilvēkam, to ietekmē augstākie psihs līmeņi. Glābj tas, ka attīstībā cilvēkam ir sublimācijas vai pašsublimācijas periods. Pēc Z. Freida tā ir latentas psihoseksuālās attīstības stadija, pēc E. Eriksona IV stadija (krīze), bet pēc J. Zālīša – II stadija jeb A periods (sk. 4. krāsaino attēlu).

Vēlāk sublimēšanās iespējas samazinās, norimst, virsroku ņem seksuālo vajadzību apmierināšana. Pēc J. Zālīša, tā ir III stadija, kad bērnišķības apvalkā briesošā seksualitāte, izpaužoties hiperseksualitātē, pārrauj šo apvalku, kuram audzināšanas nosacītā sublimācija, ja tā bijusi niecīga un bieži vien vecākiem neapzināta, kļūst par vāju. Tā bija iespējama, kamēr, pakāpeniski paplašinoties, brieda bērnišķībā, tās apvalkā un bija neapzināta, tāpēc viegli sublimējama.

Nākamā ir paaugstinātas seksualitātes stadija, kad nesublimētam (ja tas nav izdarīts iepriekš) indivīdam seksualitāte cenšas iekarot visu psihi. Uzplaukušu un vēl emociju un jūtu neiegrožotu seksualitāti (spēcīga iegrožošana ir arī sublimācija iepriekšējā stadijā) pagriezt uz citu mērķi vairs nav iespējams. Vienīgā iespēja, kā liecina mūsu pieredze, varētu būt hipnoze, bet arī lielākoties tikai tad, kad vēl nav sāka dzimumdzīve. Attēlā šis periods apzīmēts ar B.

Savā laikā Freids uzskatīja, ka arī agresivitāte ir sublimējama gan cēliem, gan necēliem mērķiem. Freidam aizdomas par agresijas un libido saistību radās, domājot par Edipa kompleksu (sk. «Sapņu tulkošana» – *Die Traumdeutung*, 1900). Šajā darbā viņš runā arī par pasīvo agresivitāti, kas piemīt sievišķībai – tieksmi būt mīlētai. Par iespējamo agresijas saistību ar seksualitāti Z. Freids rakstīja arī darbā *Jenseits des Lustprinzips* (1920). Z. Freids uzsverot, ka agresija ir sublimējama, iezīmēja tās piederību pie seksualitātes. Šo teoriju vēlāk

izstrādāja un turpina izstrādāt citi autori (*Cf. Jones (E) Sigmund Freud: Life and Work, 1957, vol. III, London, Hagart press*). Tomēr neviens no šiem autoriem, definējot skesualitāti, nav tajā ieviesis agresiju, bez kuras nav iespējams izskaidrot daudzas parādības. Tātad kauslība, ko novērojam ar paaugstinātās seksualitātes fāzes iestāšanos ir jāuztver tikpat nopietni kā paaugstināta libidozitate un vecākiem jāsublimē viņiem pieejamā fāzē, kad bērnišķības apvalks vēl nav pārrauts, t. i. vienu fāzi agrāk (sk. 4. krāsaino attēlu). Neviens no šiem autoriem, definējot seksualitāti, nav tajā ieviesis agresiju, bez kā nav iespējams izskaidrot daudzas parādība.

Pēc mūsu novērojumiem, agresivitātes sublimēšanās iespējama arī vēlāk par libidozitates sublimēšanos, piemēram, uz varaskāri. Pilnvērtīga sublimācija iespējama tikai tad, ja vienlaikus sublimējas abas seksualitātes sastāvdaļas – gan libidozā, gan agresīvā daļa. Tad sublimētais talants saņems atzišanu un viņa darba augļi nonāks pie tautas vēl viņa dzīves laikā. To tieši sekmēs sublimētās seksualitātes agresīvā puse. Dzīvē vērojama agresīva ideju ieviešana. Vienīgi libidozās puses sublimēšana var atstāt talantu neatklātu un neievērotu, nolemt bojāejai, vai arī nejaušības dēļ to var atklāt un atzīt krietnu laiku pēc paša talanta nāves, kad to kāds var arī piesavināties. Ir arī cita bīstamība – sublimējot, piemēram, tikai libidozo seksualitātes pusi un atstājot neskartu agresīvo, mēs varam izveidot talantīgu agresīvu bandītu.

Mūsu uzdevums ir atgādināt vecākiem laiku, kad bērns ir vislabāk sublimējams. Tas ir periods (II pēc J. Zālīša), kad seksualitāte vēl nav «pārrāvusi» bērnišķības drošo apvalku, vai pēc Freida, kad bērns un jauniešs vēl atrodas latentā (infantīlajā) psihoseksuālās attīstības stadijā (Freids psihes aparāta shēmā agresivitāti neiezīmēja, to vēlāk 1936. gadā mēģināja izdarīt Federns). Šis periods varētu atbilst 4. krāsainajam attēlam.

Tālāk sākas lielākas grūtības, kas seksualitāte atklātā agresīvā uzvaras gājienā pieaug ģeometriskā progresijā. Latvijas Universitātes Medicīnas fakultātes psihoterapijas un seksoloģijas kursā sāka sublimācijas izpēti, kurā iesaistītas divas profesionālas asociācijas – Latvijas Transoloģiskās psihoterapijas asociācija (LTPA) un Latvijas Seksologu un seksopatologu asociācija (LSSA).

Šā uzdevuma veikšana balstās uz plašiem priekšdarbiem ģimeņu pētījumos – 10 000 ģimeņu apsekošanu ekspedīcijās un aptuveni tāda paša skaita ģimeņu apsekošanu klubā «Panaceja». Vairāk nekā 30 gadus esam pētījuši un vērtējuši seksualitātes izpausmi šajās ģimenēs, iegūstot zināmu priekšstatu par visu tautu. Secinājumus var izlasīt J. Zālīša zinātniskajos rakstos un grāmatās. Šajā nodaļā atļāvāmie dažu tabulu veidā atainot šo darbu. Ja patiesība nav pārņemta no cita autora, ir veikts milzīgs darbs vairāk nekā 30 gadu garumā, kas ļāvis nonākt pie šiet izteiktajiem secinājumiem.

Radusies iespēja salīdzināt sublimētos un nesublimētos jauniešus minētajās stadijās toreiz (pirms 30 gadiem), ar jauniešiem mūsu dienās, un secinājumi nav mūsu laikmetam labvēlīgi. Agrīna dzimumdzīve nomāc vai izslēdz sublimāciju, tāpēc, sākot ar 60. gadu seksuālās brīvības uzvaras gājienu, tauta cietusi lielus zaudējumus, kas draudoši turpina pieaugt.

To veicina arī subkultūra. Lietderīgi atzīmēt, ka pamatgrupā (dzimumdzīvi agrīni sākušie) subkultūra ar lielāku īpatsvaru bija iespiedusies ar libidozo erotismu, pornogrāfiju un agresijas pornogrāfiju. Jau rakstijām, ka agresijas atzišana par seksualitātes sastāvdaļu liek mums atzīt arī agresijas pornogrāfiju (šausmu filmas, cietsirdība dzīvē un mākslā u. c.). Pamatgrupā šī subkultūras skola tiek sākta jau latentā stadijā – visatbildīgākajā posmā, kad sublimē vecāki ar audzināšanas metodēm (piesaiste mākslai, zinātkāres attīstīšana utt.).

Agrīnu dzimumdzīvi uzsākušo salīdzinājums ar kontrolgrupu pusmūža krīzes laikā

Pusmūža krīze raksturīga ar to, ka atved pie psihoterapeitiem un seksologiem lielu daļu iedzīvotāju. Sevišķi tā raksturīga ar ģimeņu sairšanu un jaunu ģimeņu dibināšanu, profesionālajām grūtībām, seksuālo stāvokli, kad vīrieši sāk ievērot savas seksualitātes samazināšanos utt. 4. krāsainajā attēlā tas daļēji atbilst kritiskajai robežai vai, pēc Freida un Junga, dzīves vidum, vai, pēc Ēriksona VII fāzes (krīzes) laikam. Parasti pie mums vērsās (šis materiāls attiecas uz 80. gadu beigām un 90. gadu sākumu) tie, kuriem 60. gados, kad notika seksapvērsums, bija pusaudžu vecums.

Nolēmām savākt divas grupas ģimeņu – pa simt ģimenēm (pāriem) katrā. Pirmajā grupā apvienojām ģimenes, kurās viens vai abi pārstāvji bijuši sevišķi pakļauti seksapvērsuma iedarbībai un agrīni uzsākuši dzimumdzīvi (11 - 16 gadu vecumā, vidēji 13,5 gados).

Otrajā grupā, kuru nosaucām par kontrolgrupu, apvienoja ģimenes, kurās dzimumdzīve uzsākta apmēram 19 - 22 gadu vecumā. Abas grupas, protams, dzīvoja vienā un tajā pašā laikā – ievērojām, lai būtu pusaudžu gadu sakritība. Mūsu pētījumu lokam vajadzēja aptvert 400 cilvēku, no kuriem vajadzēja ievākt vispusīgas ziņas par viņu pašreizējo stāvokli (veselības, sociālo, garīgo, psiholoģisko stāvokli utt.). Ziņas par latento periodu un pēc tā sekojošām attīstības stadijām ievācām sevišķi rūpīgi, izmantojot regresējošo hipnozi. Tiesas ziņas izdevās savākt par 318 cilvēkiem, jo 72 pāri bija šķīrušies. Aprunājāmie galvenokārt ar šķirtajām sievietēm, viņu bijušos vīrus apsekot neizdevās.

Diezgan precīzas ziņas par bijušo laulāto draugu sniedza apsekojamās sievietes. 36 cilvēki jau bija precējušies atkārtoti. Ziņas ievācām gan no pašreizējām ģimenēm, gan no bijušajiem partneriem, par

kuriem datus sniegsim atsevišķi. Arī jaunie (pašreizējie) partneri bija dzīvojuši gadus, kad pie mums no Rietumiem atnāca seksbuma vēsmas (60. gadu beigas un 70. gadu sākums) – dzīvojām taču aiz dzelzs aizkara.

Pusaudzū vecāku problēmas ļoti labi zinājām, jo tieši tajā laikā notika mūsu ekspedīcija Latvijas novados. Jau tad sāka palielināties grūtniecība skolniecēm, par kurām nezināja ne tikai masu informācijas līdzekļi, bet arī mediķi. Pēdējie bija spiesti klusēt arī par sifilisa epidēmiju, un likās, ka viss ir pilnīgā kārtībā. Arī mēs savās publikācijās, zinot īsteno stāvokli par vecāku un skolu kopējām raizēm, kuras atspoguļoja arī mūsu ekspedīciju dati, rakstīt nedrīkstējām. Katra skola un katra ģimene savu bērnu grūtniecību pārdzīvoja kā savu vienīgo gadījumu, kas piešķīra tam milzīgu traģismu. Skolnieču abortus neviens neuzskaitīja, tos piespieda izdarīt varmācīgi, lai slēptu negodu.

Rietumos šo sāpīgo problēmu «apgāja», ieviešot kontracepciju. Pie mums par kontracepciju pat ieminēties nedrīkstēja, jo pašas problēmas – bērnu seksuālās traģēdijas – uz «papīra» nemaz nebija, tā nepastāvēja. Mūsu papīri bija «tīri». Tāpēc sekskontrevolūcija pie mums bija krietni vien sāpīgāka un dramatiskāka – tā uzbruka mums nesagatavotiem. Dzelzs aizkars tomēr nemaz tik necaurredzams nebija, bet kropļojošs gan, jo ziņas par Rietumos notiekošo visbiežāk pie mums nonāca hiperbolizētas un jaunatne tās uztvēra kā sakāpinātu modes lietu. Īstenība visā savā baisā krāšņumā mums atklājusies tikai tagad. Līdz tai aizdomāties nespēja pat padomju propaganda. Toreiz jau bija vēl tikai sākums. Degradācija vienmēr norit ļoti strauji.

Atgriezīsimies pie abām grupām. Pamatgrupā, kuru raksturo agrīnie seksuālie kontakti, 32% meiteņu dzimumdzīves uzsākšana bija uzspiesta, 24% no tām bija pat grupveidā izvarotas. Meitenes juridisko palīdzību nemeklēja, uzskatot, ka šāds «sākums» ir dabisks. Šis jau par mītu kļuvušais pieņēmums skolu jaunatnē turpina nostiprināties, un daudzas meitenes pat gaida, kad viņas beidzot «paņems», t. i. izvaros.

Daži mūsu izpētes dati.

Jauniešu iegūtās izglītības salīdzinājums

Izglītība	Pamatgrupa	Kontrolgrupa	Piezīmes
Nepab. vidējā	44	6	kontrolgrupā visi slimības dēļ
Vakara vidussk. izglītība	38	3	
Tehnikuma, arodskolas izglīt.	78	93	
Augstākā izglīt.	10	98	

Atkarības, kuru dēļ visbiežāk meklējušas palīdzību ģimenes

Atkarība	Pamatgrupa	Kontrolgrupa
No alkohola	86	24
No nikotīna	92	46
No azartspēlēm	16	2
No narkotikām	17	1
No citām vielām	9	—
No darba	9	2
No savstarp. attiecībām, t. sk. no vardarbības	33	10

Mēģinājām noskaidrot arī pirmslaulību partneru skaitu un partneru maiņu laulības dzīves laikā, bet šiem skaitļiem nav drošas ticamības, lai gan arī šeit vērojama vispārējā aina – pamatgrupā laulātos pēc ģimenes nodibināšanas krāpa aptuveni 54%, turpretī kontrolgrupā tikai 6%. Turklāt pamatgrupā kreisie soļi varēja sākties jau pirmajās nedēļās, bet kontrolgrupā pēc vairākiem gadiem.

Galvenie simptomi bērniem – nakts enurēze, logoneiroze, neurodermatīts, ādas streptodermija, astma un astmatiskais bronhīts, kolīti u. c. vēderorgānu traucējumi. 16% konfliktģimeņu simptomnesēju bērnu saslimšanas bija smagas, bet grūti izskaidrojamas. Ārsti lielākoties nebija konstatējuši, ka bērnu slimības pamatā ir vecāku konflikts. Bērni tika vadāti no viena ārsta pie otra bez sevišķiem rezultātiem. Terapijā iesaistīja arī zinātniekus, kuri, ārstiem par brīnumu, atrada pareizo cēloni – pievērsa uzmanību ģimenes konfliktam, palīdzot arī slimajiem bērniem. Praksē vienmēr izdevās novērst ģimenes konflikta sindomu bērniem, ja spējām palīdzēt visai ģimenei.

Ārlaulības bērni

Pamatgrupā	34	Pārsvarā negribēti
Kontrolgrupā	7	Pārsvarā gribēti – sievietē izlēmusi dzemdēt neprecējusies

Konfliktģimenes ar bērniem – simptomu nesējiem

	Konfliktēja	Simptomu nesēji bērni
Pamatgrupa	68 pāri	115
Kontrolgrupa	36 pāri	24

Ģimeņu konflikta saknes nereti bija dziļi zemapziņā un prasīja nopietnu psihoterapiju. Tajās ģimenēs, kur konflikts bija vairāk uzvedības līmenī, simptoma grūto nastu nesa tikai neliela daļa bērnu. Šīm ģimenēm pietika ar dažiem psihoterapeita apmeklējumiem, lai stāvokli noregulētu.

Lielas grūtības radās ģimenēs, kur viens vai abi vecāki bija uzsākuši agrīnu dzimumdzīvi, jo te konflikti visbiežāk sakņojās zemapziņas līmenī (fiksācija agrīnākā psihoseksuālās attīstības stadijā), pieradumu mainīt partnerus vecāki nevarēja atmest, bet viņu bērni bija «gatavi iet nāvē», lai tikai vienotu vecākus. Psihosomātiskās slimības bērniem pārtapa neizārstējamās, ja vecāki savu uzvedību nemainīja.

Pamatgrupā vecāku vidū varēja sastapt divreiz zemāku imunitāti nekā kontrolgrupā (AIDS bez CIV), acīmredzot pastāvīgā stresa dēļ, tāpēc, kā jau vairākkārt esam rakstījuši, arī vēzis ir šo agrīno dzimumdzīvi uzsākušo bieža slimība, sevišķi dzimomorgānos. Agrāk uzskatīja, ka krūts vēzis ir retāk tur, kur dzimumdzīve uzsākta agrāk. Pēc mūsu pētījumiem varam apgalvot, ka tas novērojams tikai uzticīgas laulības gadījumos, kad nav bijusi partneru maiņa ne pirms, ne pēc laulības. Neprecētām sublimētām sievietēm, kuras nemaina partnerus vai dzimumdzīvi nedzīvo vispār, pat visu mūžu nekonstatē nedz mastopātiju, nedz krūts vēzi (ekspedīciju un «Panacejas» dalībnieču izpētes rezultāti).

Partneru agrīnas maiņas rezultātā mēs trīs līdz četras reizes vairāk novērojām alerģijas palielināšanos, kas bija arī šo vecāku bērniem. Visvairāk satrauca pedofilijas gadījumi, kurus pamatgrupā novērojām septiņās ģimenēs (trīs no tiem bija incestuāli – ar saviem bērniem). To pašu var teikt arī par citām perversijām. Iespējams, ka te lielu lomu spēlē seksuāli sakāpināta nesublimēta bērna imprintings, kad dažādas neraksturīgas situācijas izraisa un ieprogrammē neraksturīgu, visbiežāk bīstamu (t. sk. izvarošanu) seksuālo uzvedību.

Kas attiecas uz pedofiliju, agrīnā dzimumdzīvē partneris pats visbiežāk ir bērns, un tas imprintinga ceļā izraisa pedofiliju uz visu mūžu. Novērojām, ka tie, kas daudzkārt šķīrušies, otrreiz apprec tāda vecuma partneri, kādā bijis pirmais sekss partneris.

Seksuālās perversijas novērojām praktiski tikai pamatgrupā, kas vienmēr bija saistīta ar partneru sakāpinātu neuzticību ģimenei. Sāpīgi ir tas, ka pamatgrupā neuzticību ģimenei laulātie nemaz morāli nenosoda un savas ģimenes problēmas visbiežāk risina ar vardarbību. Kontrolgrupas ģimenēs vienmēr atradām nožēlu, ja bija radusies neuzticība pret vīru vai sievu. Tas liecina, ka normālā laikā uzsākta ģimenes dzīve ir arī morāli veselīgas tautas pazīme. Kontrolgrupā dzīvesbiedri arī vairāk tiecās pēc bērniem, viņi bija vienmēr gaidīti. Pamatgrupā 76% bērnu bija gadījuma rakstura un neplānoti. Varbūt ar šādu attieksmi var

izskaidrot arī to, ka pamatgrupā 9% bērnu bija psihiatru uzskaitē, arī vecākiem bieži bija jāmeklē psihiatra palīdzība.

Pamatgrupas sociopātija

Ja bērna sublimācija atiecīgajā stadijā nenoris harmoniski un netiek virzīta uz pozitīviem mērķiem, atbilstoši gan libidozai, gan agresīvai sublimējamās seksualitātes pusei, izveidojas prettautisks, pretsabiedriska subjekts. No tādiem apmēram puse savas dzīves labākos gadus pavada ieslodzījumā vai arī nesodīti pārstāv mafiozo pasauli.

Pēc mūsu datiem, sublimējošajā periodā pozitīvo sublimāciju neguvuši, vai tieši pretēji – saņēmuši agresijas sublimāciju negatīvā plāksnē un sākuši arī agrīnu dzimumdzīvi, šie nelaimīgie, pārāgri garīgi sakropļotie indivīdi, kuru smadzenes (CNS) pārņēmusi perversa seksualitāte, kļūst par noziedzniekiem, kas iet pret sabiedrību un savu tautu. To apzinoties, kļūst saprotams, kāpēc tāda uzmanība daudzās zemēs, sevišķi ASV, tiek pievērsta kongresmeņa un prezidentu seksualajai dzīvei. Bijušajā PSRS, fašistiskajā Vācijā, Pola Pota režīmā agresijas negatīvajai sublimācijai pievērsa sevišķu uzmanību, galu galā radot jauna tipa kungus un jauna tipa vergus. Tas pats, tikai citādās izpausmēs, notiek arī tā saucamajās trešās pasaules valstīs – Āfrikā, Latīņamerikas zemēs un diemžēl arī pie mums.

Jau agrāk publicētajos materiālos konstatējam, ka šī negatīvā sublimācija, kas dzīvē izpaužas kā sociopātija, sastopama pamatgrupas indivīdu domāšanas veidā un darbībā, kas, kā jau teicām, vērsta pret sabiedrību.

Sublimācija*	Pamatgrupā	Kontrolgrupā
Pozitīvā	6%	73%
Negatīvā	66%	6%

* Ne katram sublimācijas procesu varēja skaidri konstatēt

Tāda pati tendence, vēl izteiktāka, vērojama šo pētīto ģimeņu bērniem. Te jau kā papildus nosacījums darbojas vecāku piemērs un vēlākajās paaudzēs, ja dzīves veids nemainās, arī ģenētiskais faktors.

Esam panākuši zināmu skaidrību un varam secināt, ka tālu no sociopātijas ir tikai 20% veselo vīriešu. Sieviešu analīze izrādījās ļoti komplicēta un apgrūtināša, tāpēc datus par sievietēm dot vēl neuzdrošināties.

Vīriešu vidū 36% ir neirotiķi un nezināms procents garīgi slimo. 13% ir aktīvie sociopāti, kas vadā mafiozās struktūras un viena daļa arī cenšas vadīt valsti (dažiem tas izdodas). 34% ir pasīvie sociopāti, kas maksā nodevas reketieriem un parlamenta vēlēšanās no vairākiem ļaunumiem izvēlas mazāko. Tādi ir mūsu plašo pētījumu dati un šodienas vērojumi.

Ne vienmēr negatīvā sublimācija veido sociopātus. Negatīvo izpausmju skala ir graduēta. Sociopātijas iezīmes dažkārt mēdz būt arī tik vieglas, ka nav pat pamanāmas. Mūsu pamatgrupā negatīvā sublimācija bija izveidojusi 57% sociopātu ar lielāku vai mazāku ļaundabības pakāpi. Vairāk nekā puse negatīvi sublimēto nebija izslēguši no sava arsenāla izglītību (galvenās negācijas skāra audzināšanu, t. sk. dzimumaudzināšanu). Izglītoties neapšaubāmi traucēja agrīnā intensīvā dzimumdzīve, tāpēc vecāku ieguvums bija tikai desmit no simta. To pašu 10 izglītojo raksturojums ir pavisam citādāks nekā 98 cilvēkiem kontrolgrupā. Šie desmit metās vadīt – tiecās pēc varas savtīgos nolūkos, gūt bagātības uz citu rēķina utt. Agrīna dzimumdzīve rada tautai destruktīvus elementus, kuru iedarbību mums nāksies novērot vēl vairāku paaudžu ilgumā.

Atgriezīsimies atkal pie agrīnu dzimumdzīvi sākušās pamatgrupas, kur bija «pazuduši» 72 šķirteni un 36 no jauna stājušies laulībā, Centāmiem panākt objektīvu raksturojumu un konstatējām, ka visi 72 bija sociopāti. Pēc laulības šķiršanas viņi nodevās nekārtīgai dzimumdzīvei. 30 no viņiem bija augstākās vai zemākās varas ešelonos. Minētie 36, kas apprecējās no jauna, izcēlās ar vardarbību ģimenēs.

Dzimumfunkcijas izmaiņas grupās

Kontrolgrupā sevišķas izmaiņas neatradām. Bioloģisko šķēru likumsakarība atbilda mūsu plašajiem pētījumiem. Toties pamatgrupā, kuras pārstāvji bija uzsākuši agrīnu dzimumdzīvi, sievietēm izzuda paaugstinātās seksualitātes fāzes «platoniskums», dzimumtieksmes neapzinātība, ķermeņa augšējo erogēno zonu jutīgums, kas «nolaidās» uz dzimumorgānu rajonu. Jaunās sievietes kļuva līdzīgas vīriešiem, un ir pierādīts, ka līdzīgie poli atgrūžas. Tas traucēja nodibināt stipru ģimeni. Seksuālā tieksme sievietēm izzuda jau pusmūžā, reizēm rodoties pat pilnīgai aversijai. Šo traģēdiju nepārdzīvoja tikai rets pāris.

Haoss ieviesās arī citās likumsakarībās. Vīriešiem pamatgrupā potence pazeminājās (fizioloģisks process) ačgārnāk nekā kontrolgrupā, tā bija neprognozējama, «svaidīga» – izzuda un atjaunojās. Viņi bija pastāvīgās bažās par savu potenci, lietoja dažādus stimulatorus, un šīs bažas 28 gadījumos izraisīja psihogēnus traucējumus dzimumfunkcijā. Kontrolgrupā tos nekonstatējām.

Nonācām pie neapšaubāma secinājuma – agrīna dzimumdzīve, izslēdzot sublimāciju, cilvēkam par dzīves galveno mērķi padara seksu, kas ļoti jutīgs psihogēnai ietekmei. Sublimētie, kuriem sekss pēc vērtību skalas nav pirmajā vietā, gandrīz nemaz nepārdzīvo psihogēna rakstura seksuālos traucējumus.

* * *

Secinājumi ir nepārprotami. Agrīna dzimumdzīve rada tautai un sabiedrībai kopumā naidīgu cilvēku grupu – sociopātus, kas ir drauds tās izdzīvošanai. Ģimenes ir jāpārlicina par sublimācijas nozīmi un jāiemāca tās metodika. Novēlotas sublimācijas gadījumos bērni jāsūta pie psihoterapeitiem un psihologiem, kuri ar šo jautājumu nodarbojas. Konsultācijas attiecas arī uz bērnu vecākiem.

Agrīns sekss rada vislielāko bīstamību smadzenēm regresēt, cilvēkam palikt lēta darbaspēka līmenī, tautai kļūt garīgi nabagai. Agrīnas seksuālās attiecības rada dažādas negatīvas atkarības un tieksmi uz vardarbību, izslēdz indivīdiem iespēju nonākt līdz pilnbrieda mīlestībai un vājina ģimeni, kas ir tautas pamatšūniņa, pazemina dzimstību un ved tautu pretī izmiršanai. Agrīnas seksuālās attiecības, izslēdzot sublimāciju, izslēdz arī iespēju iet pa trešo – ģēniju ceļu, padara tautu nabagāku un ievieš tajā verdzības psiholoģiju.

Pedofilija un tās profilakse

Skolās sevišķa uzmanība jāpievērš pedofilijai, jo tā ir bērniem ļoti traumējoša – tā var pamudināt viņus pat uz pašnāvību, nemaz jau nerunājot par traucējumiem vēlākajā ģimenes dzīvē.

Dažreiz bērns pat nesaprot, kas ar viņu tiek darīts. Tad tikpat smaga reakcija viņam būs pēc vairākiem, pat 10 - 15 gadiem, kad viņš to būs sapratis. Šāda reakcija var būt 2/3 gadījumu. Mēs to nosaucām par novēloto reakciju, kas reizēm var būt pat mokošāka nekā pavedinātajam bērnam.

Šiem cilvēkiem palīdz tikai Valsts ģimenes veselības centrā. Palīdzības sniegšana nav tik neiespējama kā homoseksuālisma gadījumā, kad cilvēki jau ir nobrieduši un kopojas tikai ar savas deviācijas pārstāvjiem vai speciālām prostitutām (hastleriem).

Pedofilija (infantoseksuālisms, pederoze) ir daudzkārt ļaunāka parādība, kas traucē vai aptur psihoseksuālo attīstību. Agrīni sāka dzimumdzīve (līdz 16 gadiem) par pedofiliju uzskatāma pat tad, ja pavedinātājs pats ir nepilngadīgs. Pie tam tas ir sevišķi bīstami, jo imprintinga veidā šī patoloģija mazgadīgajam saglabājas visu mūžu. Lielāka daļa pavedinātāju, pēc mūsu datiem, bijuši patēvi, kas bērnos no iepriekšējām ģimenēm nesaskatīja radniecību.

Anonimās aptaujās (ekspedīcijā un klubā «Panaceja») 32% pieaugušo atzinās, ka jūt mazāk vai vairāk izteiktu tieksmi pret bērniem, bet tiek ar sevi galā ar gribasspēku, neizdarot noziegumu. Viņi labprāt atbrīvotos no mokošās tieksmes, bet baidās sevi atklāt un domā, ka neviens neticēs, ka tās bijušas tikai «uzmācīgas fantāzijas». Jādomā, ka vardarbība pret bērniem ir vardarbīgas varas un vardarbīgu karu sekas, kas plosījuši mūsu tēvzemi gandrīz visu 20. gadsimtu.

Pedofilijas smago kaitējumu faktiski atklāja nesēni – tikai šā gadsimta vidū, kad mēs pēc noziedzīgajiem kariem saņemam lielu skaitu izvarotu bērnu, kas toreizējos apstākļos nevarēja saņemt nekādu palīdzību. Nevarēja notikt arī varmāku sodīšana, jo tie bija bruņoti, tos aizstāvēja valdošā vara.

Ar šīm sekām sastapāties jau 60. gadu beigās un 70. gadu sākumā mūsu ekspedīcijas materiālos. Masveidā atklājās sekas kara laikā bērībā izvarotiem, tolaik jau pieaugušiem cilvēkiem. Tas, ka okupācijas nežēlīgā vara un kari veicinājuši vardarbību arī pret bērniem, bija stimuls vēlākai pedofilijas izpētei, aptaujājot uz pieņemšanu atnākušos pacientus. Izņemot pedofiliju, no vardarbības (sišanas) cieš vēl tikpat daudz bērnu, tā veidojoties citām perversijām un psihotraumām.

Apsēkot ekspedīcijā sievietes, 1/3 no viņām atzinās, ka bērībā (kara laikā) viņām seksuāli uzmākušies vīrieši, lai gan tikai nelielai daļai bija nāciens izbaudīt seksu «līdz galam». Jādomā, ka šis skaits ir liels arī mūsu dienās – pēc vardarbīga režīma, jo šādi režīmi izteikti ietekmē arī ģimeni. Mūsu pētījumi apsīka pārejas periodā cilvēku regresijas dēļ, jo maz izrādījās to, kam patiesi rūp tautas nākotne un izdzīvošana. Tās vietā ir tikai partiju saukļi, liekulība un tukši solījumi. Pēc vēl izpētē esošiem materiāliem, vardarbība ģimenēs pieaug.

Visbiežākā seksuālā uzmācība bērniem (apmēram 50% gadījumu) ir ekshibicionisms. Tiešu dzimumkontakta nav daudz. Varbūt tas skaidrojams ar lielu impotento un perverso vīriešu (mazāk sieviešu) skaitu. Pēc tā nāk fetišisms, kas bieži vien saplūst ar ekshibicionismu. Ar bērnu apietas kā ar nedzīvu priekšmetu (fetiši lielākoties ir pretējā dzimuma veļa vai citas nedzīvas lietas).

Pedofilija nosacīti ir gan heteroseksuāla, gan homoseksuāla, gan jaukta (pēdējās divas sastopamas gandrīz divas reizes biežāk). Apmēram ceturtdaļa pedofilijas gadījumu ir incestuāli, proti, savus bērnus seksuāli izmanto vecāki. Mums nav izdevies precizēt šo attiecību, jo sākumā to neievērojām, pie tam liela daļa šo bērnu ar savu tēvu (māti) dzīvo labprātīgi, saņemot baudu.

Vēl viens no svarīgiem pedofilijas veidiem sastopams reliģiskās sektās. Te lomu spēlē erotiska pārnese, kurā sevišķi viegli nonāk jauni cilvēki, kad pret viņiem tiek lietoti neatļauti hipnozes paņēmieni. Izjustā dzimumbauda, ko it kā dod Dievs, piesaista bērnus sektai ar milzīgu spēku. Mūsu novērojumi par lūdzēju izturēšanos, kad sektā notiek transa orgāna, liecina par neapšaubāmām orgasma izjūtām. Kā zināms, seksuālo instinktu, ja tas atradis vieglu izeju un pie tam vēl ir saistīts ar Dievu, apturēt nevar, jo dzimumdzīvi (arī perverso) aizliegt un apturēt nav iespējams. Te lietojama tikai profilakse – zinātniski pamatota, nopietna dzimumaudzināšana, pārskatot pašreizējo, pēc mūsu domām kaitīgo dzimumizglītošanu, ko, atdalītu no audzināšanas, lietot nedrīkst.

Tīrā veidā efebofiliju (tieksmi pēc jauniem zēniem) novērojām 22% gadījumu starp perversiem, korofiliju (tieksmi pēc mazām meitenēm) – 26% gadījumu un partenofiliju (tieksmi pēc nevainīgām meitenēm, kas var būt arī vecākas, bet savas nevainības dēļ uzskatāmas par bērniem) – 17% gadījumu. Pārējiem pedofīliem bija jauktas noslieces, un (raksturīgi) viņi tiecās arī pēc dažāda vecuma nevarīgiem cilvēkiem – gulošiem invalīdiem, ļoti veciem cilvēkiem, galvenais, lai tie nebūtu spējīgi pretoties, lai būtu kā paralizēti uzmācības brīdī. Sevišķi upuri viņiem ir pāžisti (pāžisms – mazohisma paveids).

Kā piemēru uzklaušīsim kāda pieauguša vīrieša stāstu par laiku, kad viņš bija vēl vienpadsmit gadus vecs.

«Viņš, A. K., mūsu lauku skolā bija milzīga autoritāte. Cienāja mūs ar saldu vīnu, mācīja onanēt, tā padarīdams šo mūsu nodarbi par parastu lietu, ko mēs veicam mežā kolektīvi, reizēm pat izmēģinot homoseksuālas attiecības. Tās bija grupveida orgijas ar smēķēšanu un alkohola lietošanu. Tad viņš izvēlējās kādu no mums, aizveda dziļāk mežā un izmantoja savam seksuālajam apmierinājumam. Galvenais šeit bija tās izjūtas, ko mēs saņēmām kā upuri. Tikai dažiem tas bija patīkami. Pārējie (mēs šad tad to pārrunājām) izjuta tādu šķebinošu sastingumu bez jebkādas spējas pretoties. Bet kaut kāds neatvairāms spēks lika mums piedalīties šajās orgijās, riskejot atkal nonākt apkaunojošā sastingumā (izcēlums mūsu), kurā plosījās niknums un apvainojums, kad mocītāja falls plēsa tūpli un vēl pēc tam ilgi sāpēja izvarotā vieta, bet šīs sāpes bija nieks pret to riebumu, vainas sajūtu un kaunu, ko mēs pēc tam pārdzīvojām nedēļām ilgi. Tagad, pieaugušiem mums to atcerēties ir vēl grūtāk, mēs cenšamies – tie no tās kompānijas – nesatikties, pat nesasveicināties uz ielas (psiholoģiskās aizsargreakcijas – J. Z.). Droši vien tagad mēs šo cilvēku piekautu līdz nemiņai, ja viņu sastaptu, bet pēc cietuma, kur A. K. nokļuva par pedofiliju, viņš mūsu pusē vairs neparādījās.»

Te pieredzējis hipnologs var atrast savas specialitātes elementus, jo acīmredzot seksā bērns vēl ir ar pietiekami lielu noslieci uz atavismu, kad seksuālā uzmākšanās izraisa hipnozei līdzīgu stāvokli, kas paralizē pretošanos, kā tas ir dzīvnieku mātītēm. Tāpēc pusaudzim ir jāzina šī sava īpašība, jācenšas izvairīties no līdzīgām kompānijām, jo pēc tam var būt rūgts pārdzīvojums, depresija ar domām par pašnāvību (arī aizsargreakcija), bet vēlāk nespēja veidot noturīgu ģimeni un visas tās mokošās grūtības, kas saistītas ar daudziem psiholoģiskās aizsardzības veidiem.

Tieši sublimējošā psihoterapija šādos gadījumos ir vienīgā radikālā ārstēšana. Tā palīdzēja arī šim puisim, kas spilgti aprakstīja dzimumaktu ar īstenu pedofilu. Sastapt tādu savā ceļā nozīmē fatālu iznākumu pat visdrosmīgākam(-ai) pusaudzim(-ei). Lielākā daļa pusaudžu pēc tādas pavadināšanas sāk agrīnu dzimumdzīvi ar visām no tā izrietošajām sekām. Esam jau sīki aprakstījuši, cik neaptverams trieciens tas ir mūsu tautas lielākajai bagātībai – talantīgām smadzenēm.

Starp novērotajiem pedofiliem mēs neatradām nevienu īsti garīgi slimu cilvēku, tikai nevienam (nevienai) pret partnerēm sievietēm un partneriem vīriem nebija spilgti izteiktas seksualitātes – ne libidozās, ne agresīvās puses. Pedofilu dzimumvecumstruktūra: pusaudži – 42%, 25 - 40 gadus veci vīrieši – 41%, vecāka gadagājuma vīrieši – 16%, vidēja vecuma sievietes – 8%.

Sevišķi īpatnējas sajūtas pārdzīvo sieviešu pavadinātie bērni. Sociāli degradēto pedofilu bija tikai 7%. Visaktīvākie pedofilijā ir varaskāri cilvēki (73%). Ģimenei tuvie (radnieki, draugi) pusaudžu seksuālo izmantošanu visbiežāk dēvē par «dzimumaudzināšanu» (52%). Pieradināšana parasti notiek piesardzīgi un ļoti pakāpeniski, bet pēc īstenas pavadināšanas šos bērnus piedāvā «izdevīgiem cilvēkiem» vai saviem priekšniekiem. Tā tas bija padomju laikos, un, jādūmā, tā tas notiek arī tagad. Ļoti bīstami pedofili ir patēvi.

Mēs atskārtām, cik kropļojoša ir agrīna bērnu iesaistīšana dzimumdzīvē, kad psihodinamiskā (retāk) un hipnoanalitiskā (biežāk) terapijā pacienti ar smagu psiholoģisko aizsardzību (visas četras grupas) sāka atklāt dziļi slēpto pamatkonfliktu, kas radies sakarā ar pārciesto pedofilijā un visbiežāk bija izstumts zemapziņā. Mēs esam uzkrājuši materiālu par šiem gadījumiem – pavisam par 1704 pacientiem. Tā kā to, kas var meklēt psihoterapeita palīdzību, pie mums ir tikai 12—15%, jādūmā, ka šis skaitlis (1704 pacienti) visas tautas mērogā ir ļoti liels. Vēl jāatzīmē, ka ne visi speciālisti cenšas atrast šo etioloģisko faktoru, jo tas ir diezgan grūts uzdevums internistam, kura darba pieredze, par spīti iegūtam sertifikātam, ir mazāka par 10 gadiem.

* * *

Galvenie profilakses pasākumi pedofilijas novēršanai jau minēti iepriekšējās nodaļās. Tie ir pareiza dzimumaudzināšana un bērnu informēšana par pedofilijas iespējamību. Nedrīkst izlaist no redzes loka imprintinga iespēju bērnu un pusaudžu vidē, galvenokārt diskotēkās un citās pusaudžu pulcēšanās vietās. Jāatklāj slēptās pedofilijas (kad bērns labprātīgi dzīvo ar pieaugušajiem) gadījumi, jāveicina skolās zinātniski pamatotas dzimumaudzināšanas ieviešana un pedagogu apmācība veselības mācības ietvaros.

Sports kā seksualitātes paveids

«Sportā vienmēr var atrast erotismu tāpēc, ka sports – tā ir neprognozējama virzība, bet virzība vienmēr izraisa neprognozējamas emocijas...»

Jolanda Čena,

trīskārtējā pasaules rekordiste trīssoļlēkšanā

Pēdējā laikā žurnāls «Playboy» aizvien biežāk savās lappusēs uzaicina slavenas sportistes. Sporta pārraides pie televīzijas ekrāniem piesaista daudz ievērojamāku skaitu skatītāju nekā, teiksim, operas translācijas pat ar vislielāko slavenību piedalīšanos.

Nesen izlasīju rakstu ar diezgan banālu nosaukumu – «Erotika sporta biksītēs», kurā visai tendenciozi izcelta sporta erotikas libidozā puse.

Jau kuro reizi atkārtojam, ka seksualitāti veido divu svarīgu pretstatu vienotība – libidozitāte un agresivitāte. Visā dzīvajā dabā, kur notiek progresīvā dzimumvairošanās, ar vislielāko dažādību tam, kurš saņem tiesības veidot nākamo paaudzi, ar agresiju ir jāpierāda pārākums un tiesības to darīt, lai nākamā paaudze butu izdzīvot spējīgāka. Šajā ziņā sports ir kā seksualitātes (libidozitāte + agresija) spogulis. Tāpēc arī tam ir tāds pievilksanas spēks un saprotami bagātnieku ieguldījumi sporta pasākumos. Nepareizi būtu apgalvot, ka vairāk iegulda libidozajos sporta veidos, piemēram, daiļslidošanā, mākslas vingrošanā, sporta dejās u. c. Vīriešu interesi ir viegli izskaidrot – šo sporta veidu izpildītājas ir jaunas, slaidas, poētiski simpātiskas ar izteiksmīgu kustību valodu, kas runā ar skatītāja zemapziņu. Tam visam ir daudzkārt lielāka nozīme nekā caur apziņu izsijātajam. Vārdu sakot, sports, līdzīgi dažādiem mākslas veidiem, skatītājā izraisa ceturto stāvokli – transu (hipnozi), kas pats par sevi jau ir patīkams un veselībai derīgs stāvoklis, kā arī uztveramo spēcīgi pastipriņošs.

Tajā pašā laikā sportojošās meitenes ir krietni vien relišētas (otrās pakāpes relišeri), viņu apgērbs pasvītro ķermeņa formu skaistumu, muskuļu spēle ataviski atgādina dzīvnieku riesta apsēstību, un, kā man stāsta šo vīru (sporta skatītāju) sievas, sacensību starplaikos tas beidzas ar sievu dancināšanu apakšveļā vai masturbāciju vannas istabā. Turklāt šādiem vīriem kā viegla perversitātes izpausme ir savs iemīļots sieviešu sporta veids – viens jūsmo par jātniecēm, cits par peldētājām, citu līdz ekstāzei noved ritmiskās airētājas, un jūsmotājam ir jāslēpjas aiz avīzes, lai sieva nekļūtu greizsirdīga.

Toties sievas iedegas kaislē (bieži vien neapzināti), vērojot vīriešus uzvarētājus. Labi vēl, ka pa televizoru nav sajūtama uzvarētāja smarža, kas dzīvnieku mātītēm deva pārlicību, ka tieši ar šo riesta cīņas uzvarētāju ir jāpārojas. Zaudētāju sviedru smarža vienmēr ir seksuāli atbaidoša, un mātītes var ar viņiem pāroties tikai tad, kad tā ir izgaisusi

vai uzvarētais ir uzveicis vēl vājāku pretinieku. Bieži tēviņi šo smaržu iegūst, karpot zemi vai citādi demonstrējot savu spēku. Daiļā dzimuma sportā sacensības bieži pavada erotiska mūzika – tas palīdz gan sportistēm, gan skatītājiem.

Nav noslēpums, ka sportistes, gatavojoties sacensībām, veic daudz lielāku ārienes izdaiļošanu nekā meitenes, dodamās uz balli vai disko tēku. Liela loma, tāpat ka seksā un erotikā, ir atgriezeniskajai saitei – skaistās, erotiskās biksītes it kā pavēl uzvarēt, turklāt uzvarēt skaisti, uzvarā ieliekot sevi visu. Sievietes pasīvā relišeru agresija pārvēršas aktīvajā, vīrišķajā agresijā (androginiņas likumsakarība) un pievelk arī citu sieviešu uzmanību, sevišķi slēpti lezbiski noskaņotās.

Džudo sievietes nemīl, varbūt vienīgi ļoti retos gadījumos. Iespējams, ka viens uz otru guļoši vīrieši viņām neapzināti atgādina homoseksuālismu. Toties ir konstatēts, ka šī cīņa aizrauj seksuālos deviantus (minoritātes). Šajā spogulī sportā atspoguļojas arī seksuālās perversijas, tikai neapzinātā formā, tāpēc debates par tām nav izraisījušās.

Esmu jau rakstījis, ka arī sporta skatītāju muskulatūra neviļus atkārtoti cīkstoņu kustības. Tas atgriezeniski ietekmē un attīsta androgēnu (vīrišķo hormonu) aktivitāti, no kuriem atkarīgs muskuļu spēks. Iespējams, ka tas aktivizē arī smadzenēs topošo erotisko vielu iedarbību (erotikas bioķīmiju) – endorfinus, PEA u. c. Varbūt tas sportu mīlošus jauniešus attur no narkotisko vielu lietošanas, tāpat kā normāla, tieša, vislabāk ar mīlestību bagātināta erotika. Sportam piesaistošajā erotikā ir milzīgs radošs spēks, kas pārspēj citus līdzekļus, kurus pielieto narkomānijas (tai skaitā alkohola un nikotīna) profilaksei. Tā ir viena no sporta īpašībām, kas to šķir no subkultūras un lēta šova izrādēm.

Vienīgais trūkums, ka sports nepaceļ cilvēku augstāk par seksualitātes līmeni un tāpēc nesublimē. Mīlestību sports atstāj tās bioloģisko pamatu līmenī bez tālākvirzības. Katram saprotams, ka bez celtnes un jumta arī pamati sāk sairt. Visbiežāk pirmā sāk nīkuļot un iet bojā libidozītāte.

Var notikt arī pretējs process – libidozītāte var hiperbolizēties. Dzīvotspējīgākā agresivitāte turas vēl ilgu laiku un, nonākusi nelīdzsvarotībā, var atrast dažādas izejas – grauzt pašu cilvēku, citus cilvēkus, pilnīgi nošķirties no libidozītātes un dzīvot patstāvīgi, liekot pamatus sociopātijai. Tas rada grūtības pierādīt, ka agresivitāte ir seksualitātes sastāvdaļa, jo, pieņemot tikai libidozo par seksualitāti, mēs izjaucam tās pretstatu vienību, izkropļojam pašu šī jēdziena būtību. Diemžēl šāda maldīga, izkropļota seksualitātes izpratne ir pārāk dziļi iesakņojusies mūsu pieņēmumos. Rezultāti šādiem maldīgiem ir neapreķināmi, dažkārt pat traģiski. Galvenais uzdevums ir līdzsvara saglabāšana starp šiem sasaistītiem pretpoliem – libidozo un agresīvo,

kurus, pats par sevi saprotams, stiprina un līdzsvaro ne tikai vienīgi sports. Pagaidām ir zināms tikai viens ceļš un izeja no traģiskā iznākuma. Tā ir seksualitātes pārslēgšana uz citiem cēliem mērķiem, kas vēlāk cilvēkam dod iespēju atrast sev piemērotu partneri dziļai mīlestībai, kad «Anima» satiek savu «Animusu». Supersublimēts cilvēks visu seksuālo enerģiju velta radošai darbībai. Paliekot zināmā periodā ļoti derīgajā sporta līmenī, cilvēki tomēr tālu aiziet nevar, stāvēt uz vietas arī nevar, jo viņi ir krustcelēs. Viens ceļš ir kultūra, otrs – subkultūra, aiziešana uz «Playboy» vāka u. tml.

Sports ir starpposms ar diviem turpinājumiem. Būdams svarīgs pakāpiens uz kultūru, sports jau pats ir kultūras sastāvdaļa, kuru lenc subkultūra, lai nomaskētu savu biedējošo tukšumu, un tas diezgan bieži izdodas ļoti spilgti, jo sporta erotikai ir tikai emociju spilgtums, bet ne jūtu dziļums. Emocijas pārspēj jūtas spilgtuma ziņā, bet ne dziļumā. Libidozā puse nonāk uz erotisko žurnālu vākiem, protams – par samaksu. Zināmā mērā tā ir prostitūcija, tirgošanās ar miesu, bet agresīvā puse ražo killerus, reketierus un, pārmērīgi savairojoties, plēsīgus karotājus, «supermenus». Labāk lai sports ir pakāpiens uz mīlestību vai sublimācija cēliem mērķiem.

Smadzeņu asimetrija un tās izmantošana transoloģijā (hipnoloģijā) un sublimācijā

Smadzeņu asimetrija piesaistīja zinātnieku uzmanību jau tad, kad cilvēki sāka domāt par labrocību un kreisrocību (kreilību). Jau 2. gadsimtā, izdarot ķirurģisku dzīvnieku smadzeņu sadalīšanu, smadzeņu darbību sāka pētīt Galēns.

Tagad šajā jautājumā ir daudz atklājumu, kas gan vēl nesniedz atbildes uz visiem jautājumiem, bet ir jau pietiekami, lai šo īpašību izmantotu terapijā, kuras efektivitāti mums izdevās krietni vien paaugstināt, lietojot šos paņēmienus pacientiem transa stāvoklī. Sistemātiski smadzeņu asimetrijas pētījumi sākās 19. gadsimtā (F. J. Galls, P. Ž. M. Flurāns u. c.).

Vislielāko ieguldījumu smadzeņu pusložu asimetrijas pētniecībā deva P. Brokā, atklājot un pierādot, ka runas centri visbiežāk atrodas tikai smadzeņu kreisajā pusē. Tagad zinām, ka smadzeņu puslodes veic atšķirīgas funkcijas, viena otru papildinot. To autors pats novēroja eksperimentos ar suņiem 50. gados (8). Pat runājot par apziņu un zemapziņu, jāatzīst, ka apziņa lielākajā daļā labročiem lokalizējas kreisajā puslodē, bet zemapziņa – labajā.

Latvijā legāli vai nelegāli, balstoties uz dogmatisko psihes aparāta modeli, darbojas 18 psihoterapijas nozares, gūdamas, kā to pārstāvji

paši norāda, labus rezultātus. Transologu, kas nelietotu arī vēl kādu citu psihoterapijas metodi, pie mums nav.

Pie pēdējiem pieder arī šo rindu autori. Tāpēc transologi neuzstājas pret citām metodēm. Mēs vienīgi esam pret konfrontāciju ar fizioloģiju vai nepamatotu fizioloģijas ignorēšanu. Piemēram, depresiju (dažus tās veidus) ārstē gan ar zālēm, gan ar psihoterapijas metodēm. Vieni atzīst un pierāda, ka depresija ir saistīta ar serotonīnu sinapsēs, otri – ka tā ir agrīnas psihotraumatizācijas sekas, bet lieta ir tā, ka ne visai labās mātes rīcība radījusi priekšnosacījumus, lai pat pēc ilgāka laika šīs serotonīna pārmaiņas notiktu, tāpēc taisnība ir abiem. Būtu ideāli, ja abas puses apvienotos komandā un zāļu lietošanu papildinātu psihoterapija un otrādi. Tad arī psiholoģiskā teorija par depresijas attīstību kļūtu pilnīgāka ar labākām tās profilakses iespējām.

Tāpat kā ieilgusi nepsihogēnā hormonālā vai cita neauglība sievietēm sāk kombinēties ar psihogēno, hormonālai vai kādai citai terapijai nebūs rezultātu bez transologa iejaukšanās, kas, kā pierādījām «Latvijas Ārstu Žurnālā» (1998. gada decembris), šajos gadījumos var palīdzēt visefektīvāk.

Ar kādas puslodes darbības pārkumu mēģina izskaidrot intraverto (kreisās puslodes pārsvars) un ekstraverto (lielāka labās puslodes aktivitāte) raksturu, un tas ir ļoti tuvu patiesībai. Uzskata, ka cilvēki ir kreisās puslodes zīdītāji. Runas centri ir tikai kreisajā puslodē (Džeksons H., 1861), un tie aizņem plašus rajonus: Brokā zona – motoriskais runas centrs, Vernikes zona – runas uztveres centrs, vairāk dorsāli esošā zona, kas pārvērš vārdus tēlos. Vārds un valoda – tas ir pierādījums otrās signālsistēmas esamībai, kas ir tikai cilvēkam. Labajā puslodē nekā tamlīdzīga nav vai arī pastāv tikko manāmi atspulgi.

Kā mainās runa, ja izslēdz labo puslodi? Tāds cilvēks kļūst ļoti plāpīgs ne tikai ar paziņām, runā gariem, sarežģītiem teikumiem, neizteiksmīgi, bez emocijām. Ja labā puslode ir atslēgta (to var izdarīt ar hipnozi), balss kļūst vienmuļa, neizteiksmīga, mainās tembrs, balss kļūst rejoša, mainās arī runas ritms un tās jēdzieniskais saturs. Runa kļūst frāžaināka, tajā dominē mazvērtīgais, tā ir grūti saprotama, nav noteicama runātāja attieksme pret sacīto, neizteiksmīga kļūst intonācija. Bet notiek arī vēl ļaunāk – aptumšojas viss, kas neskar runu – putnu dziesmas, melodiska mūzika, ieliksmo vienīgi popmūzikas dārdošie ritmi, bet jautri bērna smiekli kļūst par apnicīgu troksni, pat mātes vai mīļotās sievietes balss kļūst vāji atpazīstama tālruņa klausulē. Aizrauj tikai decibelu skaļums, kas pastiprina trulumu.

Pēc mūsu pētījumu datiem, tas atgriezeniski vājina labās puslodes ietekmi. Līdz pusaudža vecumam par rakstura īpatnībām atbild labā puslode (piemēram, tajā programmējas anālais raksturs). Runājam par

tās «kūtrumu» mūsdienu cilvēkam, bet labās puslodes darbība var sniegt nepārvērtējamu atpūtu kreisajai, glābjot no daudzām slimībām, arī no depresijas. Atgādināsim, ka tā ir visbiežākā transa komplikācija, tāpēc var secināt, ka transs rodas labajā puslodē (to var pierādīt vēl ar daudziem citiem faktiem), un ar to šo puslodi var gan aktivizēt, gan arī nomākt atkarībā no tā, kāds ir transologa mērķis.

Centāties mainīt labās un kreisās puslodes funkcionālo aktivitāti. 36 gadus strādājot onkoloģijā (U. Vikmanis, T. Purkalne, J. Zālītis), precizējām sava darba pieredzi tabulā, kas nepieciešama, ja vēlamies ievadīt transā lielākā mērā tikai vienu puslodi. Grūti pat pārvērtēt, cik tas svarīgi transoloģijai. Tā arī ir visvieglākā iekļūšana zemapziņas psihisko procesu vadīšanas centros, un tā apgāž mītu par transu kā tikai simptomu likvidētāju ar īslaicīgu iedarbību bez psihe dinamikas. To pierādījuši arī pēdējie (no 4. līdz 14.) starptautiskie transologu kongresi.

Spilgts vienas atsevišķas puslodes hipnozes (transa) piemērs ir «runāšana mēlēs» atsevišķās sektās (*Jauna paaudze* u. c.). Tā ir hipnozes izraisīta īslaicīga kreisās puslodes psihoze. Pēc kreisās puslodes iemidzināšanas cilvēks, kuram ir viegla komplikācijas pakāpe (I pakāpe), kļūst vienkārši runīgāks, un, ja pacients nerunā (kā tas diezgan bieži gadās), to var izmantot pat veiksmīgai analītiski orientētas psihoterapijas sākšanai. II pakāpē pacients kļūst pļāpīgs un ne visai loģisks (piedzeruša cilvēka runa). III pakāpē notiek «runāšana mēlēs», kad teiktais vairs nav saprotams. Šādu sektas locekli pieskaita pie svētiem, lai gan īstenībā no ārsta viedokļa tā ir kreisās puslodes runas centru psihoze, ko nekad nepieļaus ārsts, jo pacientam tā ir bīstama. Pacienta sajūtas ir līdzīgas narkotiku saņēmuša cilvēka sajūtām, tāpēc pēc šās «sarunāšanās ar Dievu» pacients tiecas aizvien biežāk – psihotiskais stāvoklis progresē. Sākumā psihoze ir vadāma, bet tā ir reti praktiski izmantojama un pierāda, ka transam var pakļaut katru smadzeņu puslodi atsevišķi. Šo parādību var izmantot ātrai svešvalodu iemācīšanai hipnozē, un ārsta rokās tā ir pilnīgi nekaitīga.

Ir starpība starp sievietes un vīrieša smadzenēm. Sievietes smadzenes ir daudz simetriskākas par vīrieša smadzenēm. Puslodes aktīvāk «palīdz» viena otrai. Piemēram, sievietes vienmēr ņem vērā labajā puslodē radušos intuīciju un tūdaļ to pārbauda ar kreisās loģisko domāšanu. Vīrietis visbiežāk intuīciju neņem vērā, bet uzticas tikai kreisās puslodes loģiskai domāšanai un tāpēc biežāk zaudē. Vīriešu pusložu darbība ir vairāk asimetriska – tās savienojošās saites ir vājākas (arī anatomiski). Labajā puslodē radušās kaislības vīrietim laužas uz āru bez kādas apdomības, tāpat agresija. Sieviete turpretim tās pārstrādā ar loģisko kreiso puslodi, vēsi aprēķinot visus variantus. Sievietes mīlestībā daudz retāk «zaudē galvu» nekā vīrieši.

Pusložu funkcionālās aktivitātes sadalījums

Kreisā puslode	Labā puslode
Uztvere	
Pa daļām, analītiskā, jēdzieniskā. Runas uztvere jēgas izpratnes aspektā. Augstas skaņas, kas transu vairāk traucē, nekā to izraisa. Iespējams, ka uztvere pa daļām neļauj izprast klasisko mūziku un sarežģītas verbālas konstrukcijas.	Kopējā (visu kopumā) emocionāli jūtīgā. Vislielākā nozīme ir augstvērtīgai mūzikai. Negatīvi uztver trokšņus, zemas frekvences skaņas (infraskaņas), kas stimulē transu. Atbildīga par organisma ceturto stāvokli – transu, kas uzpilda zemapziņu, izraisa un regulē sapņus. Ierosina kreisās puslodes darbību, pārvalda izstumšanas funkciju. Regulē miegu.
Informācijas pārstrāde	
Vārdos, zīmēs loģiski secīga. Jēdzienos lēnāka. Iespējama prognozēšana (aprēķins).	Strauja, tēlos zibenīgi ātra. Jūtīga sarežģītu signālu analīzē, darbojas ar spilgti izteiktu intūiciju (pagātnes pieredze). Iespējama pareģošana.
Emocijas	
Uztraukums, baudas, laimes sajūta pat ar mazsvarīgiem stimuliem (subkultūras).	Bailes, skumjas, dusmas, depresija u. c. negatīvas emocijas jūtu un estētiskā bada gadījumos.
Jūtas*	
Nav raksturīgas. Traucē seksualitāti.	Raksturīgas no augstākām līdz seksuālām.
Apziņa un zemapziņa (psihes struktūrelementi)	
Apziņas un apzināto psihisko procesu kontroles un vadīšanas centrs. Esnieka izjūta. Individualitātes apzināšanās un nodalīšana no apkārtējās vides.	Zemapziņas procesu vadīšanas centrs, pie kura visvieglāk piekļūt ar transa palīdzību. Saplūsmē ar dabu un cilvēkiem. Pāresnieka neapzinātā un apzinātā daļa.
Runa	
Vis, kas saistīts ar runu un valodu. Rakstu zīmju sistēmas centrs, runas jēgas izpratne, lasīšana un rēķināšana.	Tās te nav. Regulē runas kvalitāti. Šeit programmējas hieroglīfi.
Domāšana	
Racionāla. Abstrakti loģiskā, programmējošā, indukcija (daļu nodalīšana). Matemātiska.	Emocionāla. Uzskatāmi tēlaina. Dedukcija, sajūtu, minējumu, priekšnojautu, uzskatāmu dzīves piemēru izmantošana.
Atmiņa	
Skaitļu, vārdu, formulu. Tiša. Prezīza notikumu secība. Aprēķinātas nākotnes prognozes.	Spēja ilgstoši saglabāt atmiņas par redzēto. Redzes – uzskatāmā, tēlainā, emocionālā. Netīšā. Reālais laiks, informācija par pagātni. Nākotnes pareģošana (nojauta).
Darbošanās	
Liels kustīgums, orientācija laikā.	Mazāks kustīgums. Orientācija telpā, pieķeršanās.
Lidojumi sapņos	
+++ ar nelielu trauksmi.	+ ar spilgti izteiktu labsajūtu.

* Jūtas nodalām no emocijām, jo, sīkāk pētot, redzams, ka to lokalizācija nesakrīt ar emociju lokalizāciju. Zināmā mērā emocijas ir jūtu ārējā izpausme, bet ne vienmēr tās spēj atspoguļot jūtu dziļumu un niansētību.

Svešvalodu mācīšanās hipnozē (transā) jāievēro, ka labā puslode (sevišķi sievietēm) ir «akustiskais» centrs, kas nodarbojas ar burtiem un gramatiku kreisajā puslodē. Transs ļoti stimulē šo centru sadarbību un ātru svešvalodu apgūšanu. Sevišķi tas jāņem vērā, darbojoties ar vīriešiem, kuriem saites starp puslodēm ir vājākas.

Vēl ir jāzina, ka sievietēm Brokā zona ir par 20% un Vernikes zona par 30% lielāka nekā vīriešiem. Vīrieši vienīgi var sevi mierināt ar to, ka viņiem ir lielāka iztēles spēja (atklāsmei) un labāka orientācija telpā.

Tas jāņem vērā, hipnotizējot vīriešus un sievietes. Šā paša cēloņa dēļ, ārstējot dzimumtraucējumus, sievietei orgasms var iestāties jau seansa laikā, bet vīrietim var rasties tikai drosme un izzust neveiksmju cēloņi. Seksuālo un mīlas sajūtu lokalizācijas vieta ir labajā puslodē, tāpēc sarunas dzimumakta laikā var radīt aizturi labajā puslodē. To pašu dara uzmācīgas domas par citiem jautājumiem, ja cilvēks nedomā tēlaini (ar labo puslodi), bet ar vārdiem (ar kreiso puslodi).

Līdz pat 20. gadsimta 50. gadiem (līdz transoloģijas atdzimšanai), uzskatīja, ka labajai puslodei cilvēka psihe funkcijās nav nekādas nozīmes. Pievērst tai uzmanību lika tikai bojājumi tajā. Pēc R. Speriņa atklājumiem, kas tika izdarīti, pārdalot starppusložu saites, šis jautājums kļuva pilnīgi skaidrs. Efektu īslaicīgi var panākt hipnozē.

Vienas puslodes funkcijas var nomākt otras talantīgumu. Uz kādu laiku izslēdzot hipnozē spēju runāt (kreisā puslode), komponistam var dot iespēju radīt labākos skaņdarbus, māksliniekam gleznas (labā puslode). A. Lurija to novēroja insulta gadījumā, mēs to panākam ar transa palīdzību. Depresijas gadījumā ievadām transā labo puslodi, izdarot korekcijas zemapziņā. Labās puslodes negatīvo emociju pārsvars saistīts ar zemapziņu. Esam novērojuši, ka, paaugstinot puslodes radošo potenciālu, novēršot estētisko «badu», serotonīns sinapsēs sāk atkal funkcionēt normāli. Var panākt arī spilgtu pozitīvo emociju kāpumu labajā puslodē, kas devalvē no sākumiem radušās pozitīvās emocijas kreisajā puslodē. Darbojoties ar labo puslodi, var mazināt edipālā periodā fiksētās novirzes, jo šajā laikā «uzsūcēja» ir šī puslode.

50. gados, darbojoties ar suņu ievadīšanu transā, mērijām dažādus pusložu parametrus, arī temperatūru. Transā aktivizētā puslode sasila no + 0,4 līdz + 0,8⁰ C vairāk, salīdzinājumā ar pretējo puslodi (temperatūras asimetrija). Vēlāk to pierādīja arī cilvēkiem.

Transā aktivizējot vienu puslodi un nomācot otru, konstatējām, ka 4,6% cilvēku smadzeņu puslodes ir samainītas vietām, lai gan viņi ir labroči. Ļoti komplicēti tas var būt kreīļu vai abroču gadījumā. Ir pietiekami daudz klīnisku simptomu, pēc kuriem var noteikt smadzeņu puslodes funkcionālo aktivitāti, bet, par spīti to demonstratīvumam, ir iespējamas arī kļūdas, kuŗu dēļ iegūtie transa rezultāti var nesaskanēt ar

gaidītajiem. Šādos gadījumos vislabāk lietot D. Kimuras (1961) metodi, atbilstoši kurai ar stereomagnetofonu vērtē, kādus signālus uztver labā un kreisā auss – verbālos vai neverbālos. Amerikā veikti pētījumi par diezgan precīzu cilvēku raksturošanu pēc acu kinētikas. Tā var noteikt pat viņu spēju uz transu.

Pie mums psihofizioloģiskos pētījumus sekmīgi vada profesors A. Krauklis, kas izstrādājis elektromiega terapijas metodi (1977). Ar viņiem līdzstrāvas impulsiem var ierosināt miegu, kā arī noteikt atsevišķas puslodes aktivitātes pakāpi un paaugstināt cilvēka garīgās spējas. Šo metodi izmanto ārstniecībā un profilaksē. To pašu izdodas panākt ar transu. Pēdējā lietošanai pēc iespējas precīzāk jāzina attiecīgās funkcijas lokalizācija, vismaz tās puslode.

Atceros gadījumu, kas sagādāja lielas nepatīkšanas. 1967. gadā notika onkologu saiets kādā no Rīgas piepilsētām. Pēc referātiem un apspriedēm sekoja koncerts, kurā bija jāuzstājas jauniņai dziedātajai Allai. Viņas muzikalitāte bija sublimēta gada laikā. Alla, lai arī dziedāja visai labi, bija tik satraukta, ka pirms uzstāšanās lūdza baiļu likvidēšanai ievadīt viņu hipnozē. To arī izdarījām. Uznākusi uz skatuves, Alla bija zaudējusi spēju dziedāt un galīgi izgāzās. Toreiz vēl nebija tik skaidri zināms, ka baiļu un muzikalitātes lokalizācijas vietas ir tuvu viena otrai labajā puslodē. Izdzēšot bailes, bijām izdzēsuši arī viņas muzikalitāti, kas atgriezās pēc 40 minūtēm, kad publika jau bija izklīdusi. Allai tas bija smags pārdzīvojums, bet mums kopš tā laika ir daudzkārt pieaugusi uzmanība galvas smadzeņu pusložu asimetrijas ievērošanā, kad terapijā vai citu mērķu sasniegšanai lietojam transu. Šai ziņā pieredze ar dzīvniekiem mums jau bija (8).

Mūzikas nozīme transoloģijā

To pašu varētu teikt arī par citiem mākslas veidiem, tomēr te ir viens «bet» – vērojot vizuālu mākslu, pacients jāatstāj ar vaļējām acīm. Vienīgi dzeju var klausīties aizvērtām acīm, bet arī laba dzeja un labs tās lasījums reti sasniedz labas klasiskās mūzikas dinamiku. Viss, protams, ir atkarīgs no klausītāja īpašās intereses un uztveres īpatnībām, no pārneses.

Ar mūziku un mākslu, neskarot kreiso puslodi, uzreiz iekļūstam labajā un ar pacientu varam nodrošināt verbālu kontaktu. Mūzika pacientu ievada daudz dziļākā transā nekā vārdi. Tas dod iespēju šādu transu izmantot arī insaita iegūšanai – šādam nolūkam parasti atskaņo darbus, kuros attainota cilvēka dzīve (piemēram, Čaikovska 6. simfonija). Pacients mūzikā atceras vietas, kas viņā radījušas vislielāko pārdzīvojumu. Tam seko mūzikas terapeitiskā iedarbība, kas ir spēcīgāka par koncertzālē gūto.

Dažkārt seansā transologa teiktie vārdi var būt pat kontrindīcēti – visu darbu veic mūzika. Sevišķi tas jāsaņem par depresijas ārstēšanu. Vislabāk darbojas mūzika, kuru pacients nav gaidījis. Labajai puslodei derīga ir kvalitatīva klasiskā mūzika, kreisajai – skaļa popmūzika. Pēc mūsu seansiem klasiskās mūzikas koncertus sāka apmeklēt gandrīz visi pacienti, kas to nebija darījuši pirms tam. Latvijā klasisko mūziku klausās ne vairāk par 7% iedzīvotāju. Tas ir skumji un nerunā par labu arī veselībai. Klasiskās mūzikas koncertu neapmeklēšana samazina interesi arī par citiem nopietnās mākslas veidiem, jo to uztveres vieta smadzenēs ir viena un tā pati. Tur dominē arī mīlestība pret dabu un spēja mīlēt cilvēkus (kreisā puslode ir cilvēku šķirēja un sanaidotāja). Protams, koncertu apmeklēšana vēl nav galējais kritērijs, jo nopietno (klasisko) mūziku cilvēks var baudīt ne tikai koncertos, bet arī klausoties radio, ierakstus u. c. veidos.

Mūzikas ietekme ir nesamērojami efektīvāka, ja to terapeitiska transa līmenī pārvērš par suģestējošu faktoru. Mūzika tad ir «otrs transologs». Stipra noguruma (arī garīgā noguruma) gadījumā ar transu, kas padziļināts līdz hipnozei vai pat estētiskam sapnim (sk. 2-A krāsaino attēlu), noslogojot labo puslodi transā ar mūziku, tēlotajmākslu un citiem labo puslodi skarošiem iespaidiem, var nodrošināt ātru atpūtu un likvidēt trauksmi un pat izmisumu.

Mākslas lietošanas veids	Pozitīvs terapijas rezultāts (%)					
	Bezmiegs	Depresija	Seksuālie traucējumi sievietēm	Seksuālie traucējumi vīriešiem	Ģimenes konflikti	Psihoso-matika
Parastais trans koncertā	16	32	10	2	25	16
Terapeitiskais trans ar mūziku	98	88	96	36	100	73
Terapeitiskais trans ar citām mākslām	Nav pieredzes	68	Nav analizēts, jo ir pretrunas	56 (erotiskā māksla)	72	40

Mūzikas terapeitiskās un estētiskās iedarbības ietekmē, kas padziļināta transoloģiskos seansos, cilvēki, kas iepriekš simfoniskos koncertus, teātrus un izstādes nav apmeklējuši un pielūguši tikai subkultūru, kļūst par pastāvīgiem estētiskās mākslas iestāžu apmeklētājiem un atsakās no mazvērtīgās kultūras, kas tāpat jau noslogo pagurušo kreiso puslodi. Aizraušanās ar subkultūru sevišķi ļauni ietekmē jauniešus, kas

studē tehniskās zinātnes vai mācās skolās, kur kreisā puslode tiek noslogota vairāk par labo.

Runas pārmaiņas labās puslodes izslēgšanas gadījumā

Labās puslodes izslēgšana ar 3. vai 4. stāvokli (min.)	5	10	15	20	30	45	60	90
Runīgums (min.)	10	20	30	60	90	Nenosakāmi ilgi		
Bērnības atmiņas no teiktā (%)	16	19	20	45	60	90	Sāk atgriezties šajā dienā	
Vidējais pārteikšanās gadījumu skaits	12	12	14	16	15	30	Stipri mazinās	

Tukšums, nenoslogotība labajā puslodē izraisa depresīvas, negatīvas emocijas, pat agresiju. Šādos gadījumos ar transu, kas paplašināts līdz sapņiem (sk. 2-A, 7., un 8. krāsaino attēlu), vai somnambulismam (attēlā 4. vai 6. stāvoklis) var mēģināt radīt bezsvara (lidojuma) sajūtu, kas pozitīvi maina cilvēka iekšējo stāvokli. To var konstatēt objektīvi ar laboratoriskiem izmeklējumiem. Labās puslodes stimulēšana transā regulē pat imunitāti (Arhangeļskis, Manuilovs u. c.), un tās stimulēšana transā līdz hipnozei (attēlā 3. stāvoklis) var stipri palīdzēt psihoanalītiskajam procesam.

Asins sastāva pārmaiņas atkarībā no hipnozes veida un ilguma

Hipnoze ar mūziku (3. vai 4. stāvoklis)	Hipnozes ilgums (min.) / leukocītu skaits						
Iežūžojoša hipnoze (Šopēna «Noktirne», Debisī «Fauna diendusa»)	5 - 6000	10 - 5500	15 - 4000	20 - 2000	30 - 1500	45 - 1500	60 - 1000
Stresa hipnoze (Ravela «Bolero», leikopēnijas slimniekiem strauja deju mūzika)	5 - 1200	10 - 2000	15 - 2250	20 - 3000	30 - 4000	45 - 4150	60 - 4600

Labās puslodes aizture (sk. tabulu) kaulu smadzenes neiznīcina, bet kavē to darbību. Onkoloģijā ķīmijterapijas preparāts uz šādām neaktīvam (bez šūnu dalīšanās) asinsrades sistēmām neiedarbojas, tās ir aizsargātas. Kad ķīmijterapijas preparāta iedarbība ir beigusies, asinsrades kavējumu, ja vajag, likvidē ar stresa hipnozi (sk. tabulu) vai arī ar ekstatisko transu (attēlā 6. vai 5. stāvoklis). Vienlaikus šādā veidā tiek saglabāta visa imunoloģiskā aizsardzība. Līdzīgu metodi lieto arī psihiātrijā.

Pusložu aktivizācijas nozīme

Aktivizējot labrocim labo puslodi, var panākt abroča rašanos. Tas parasti nav galvenais mērķis, svarīgi tas ir varbūt vienīgi bokseriem un cilvēkiem, kas strādā tādā darbā, kur vienāda nozīme ir abām rokām.

Transa ilgums un pozitīvais rezultāts (%)

Transs (hipnoze) un regresijas pakāpe	Ilgums (min.)						
	10	20	30	45	90	120	Neno-teikti
Transs tirā veidā/agra bērība (%)	6	8	20	40	16	—	—
Hipnoze/bērība (%)	10	16	28	80	88	—	—
Hipnoze/«0» stadija (%)	60	60	88	89	< 90	—	—
Ekstāze/jaunība (%)	6	10	15	66	Ilgāku seansu nav bijis, bet ekstāze palikusi neapturēta		
Somnambulisms/jaunība (%)	12	22	40	48	—	—	—
Somnambulisms/«0» stadija (%)	66	68	80	88	Tālāk «piedzimšana» un jauna dzīve		

Abu pusložu vienādu aktivitāti panākam, lai palielinātu cilvēka garīgās spējas. Tas ir palīgpaņēmieni jau aprakstītās sublimācijas un supersublimācijas gadījumā. Abu pusložu aktivizācija palielina visu veidu darbaspējas.

Apgūstot autogēno treniņu (AT), kuru visātrāk panāk ar transu, mūsdienu cilvēki risina labās puslodes nenoslogotības problēmu, palielinot kreisās un pazeminot labās puses muskuļu tonusu un tā optimizējot starppusložu neiroduinamiku. Ar transu – vislabāk tā paplašinātos variantos – (attēlā 2. - 6. stāvoklī) šo problēmu risina smagākos gadījumos (depresija, trauksme u. c.), kombinējot vienpusēju muskuļu sasprindzināšanu ar mūzikas vai citu estētisko vai dabas fenomenu iedarbību, kurus pārvērš jau par transu izraisošiem faktoriem.

Daudzi autori rakstījuši par iespēju neirotikam vai ar psihosomatisku slimību jau saslimušam pacientam ar transu panākt regresiju agrīnā vecumā vai pat nulles (pirms dzimšanas) stadijā, kad slimības parādību viņam vēl nav bijis. Te gan jāzina, ka nulles periods bijis normāls (bērns gribēts, nav bijis māti un augli traumējošu eksogēnu vai endogēnu faktoru utt). Zinot, ka auglim un mazam bērnam līdz trīs gadu vecumam abas puslodes funkcionēšanas ziņā ir labās, pacientu ievadot transā un noturot viņu šādā stāvoklī optimālo laiku (45 minūtes), var panākt būtisku uzlabošanu vai pat izveseļošanu. Vidēji vajadzīgi

astoņi apmeklējumi. Šādi ārstēti 208 slimnieki. Pozitīvu rezultātu sa-
sniedzām 80% pacientu, viņu vidū arī tādiem, kas šo stāvokli nejuta un
pēc seansa neatcerējās.

Atzinām, ka tikai «jaunībā» ir jau izveidojusies kreisā puslode.
Zinātniskajā literatūrā atzīmēts, ka ar iespējamiem izmeklējumiem ie-
gūstami suģestētā vecuma rezultāti. Mēs to varējām izdarīt tikai atse-
višķos gadījumos, un tas atbilda literatūras datiem (Buļs, Konlība,
Raikovs, Burno, Rozņovs u. c.) Līdz ar to var izvirzīt hipotēzi, ka ar šo
metodi var palielināt cilvēka mūža ilgumu un uzlabot dzīves kvalitāti.

Transs un padziļināts transs, pēc mūsu domām, būtu vēl plašāk
lietojams terapijā un profilaksē, psiķes līdzsvarošanā, cilvēka radošo
spēju stimulēšanā, kā arī ģimenes un mīlestības stiprināšanā – subli-
mācijā. Jautājumam nepieciešama vēl dziļāka izpēte, kuru savā darbā
ieplānojsi Latvijas Transoloģiskās psihoterapijas asociācija. Viens jau
tagad ir skaidrs – mērķtiecīgā sublimācijā pusložu funkcijas jāzina
detalizēti.

Viens no sublimācijas piemēriem

Pārdomas par Dr. paed. Jāņa Birzkopa darbu
«Muzicēšana kā labākā intelektuālo spēju attīstītāja»
(kā iegūt labu smadzeņu anatomiju). Spēju psiholoģija

«Ar atmodināto apziņu es domāju tādu apziņas stāvokli, kurā labi darbojas ne vien intelekts, bet kurā ir saplūdis kopā intelektuālais, emocionālais un garīgais. Tā ir jau citas kvalitātes apziņas pakāpe.»

Vaira Vīķe-Freiberga
«Literatūra un Māksla»
1993. g. 24. decembris

Ne visai krāšņi noformēta apgādā «Liesma» iznākusi nosauktā J. Birzkopa grāmata, kurai, pēc mūsu domām, netika pievērsta uzmanība, kādu tā pelnījusi. Autors uzskata un LTPA tam pievienojas, ka nākamajā gadsimtā ievēribu iegūs tieši šāda pieceļa jaunās paaudzes apmācībai, sublimējot tās instinktu enerģiju radošajā, intelektuālajā. J. Birzkops gan nelieto vārdu sublimācija bet no profesionāla psihoterapeita viedokļa muzicēšana ir viena no vērtīgākajām sastāvdaļām šajā sarežģītajā sublimēšanas procesā.

Grāmatas autors specializējies un pētījis mūzikas iedarbību uz mācīšanās procesu, spilgti pierādot tās efektivitāti, ko arī mēs varam apstiprināt no savas pieredzes klubā «Panaceja» (1600 pacienti). Lai saīsinātu un pastiprinātu mūzikas pozitīvo iedarbību, mūziku ievadījām pacientā ar transa vai pat hipnozes palīdzību lielākajā daļā padarot mūzikas uztveri krāsainu. Mums bija iespēja pierādīt, ka arī citas mākslas dod līdzīgu rezultātu, bet jau citai sublimējamai kvalitātei.

Būtu labi, ja visās pedagoģijas mācību iestādēs būtu līdzīgi speciālisti, kas attīstītu artpedagoģiju, tāpat kā mēs, transologi, attīstām arterapiju, kuras nepārvērtējamo nozīmi saprot diezgan šauri speciālistu loks. Tāpēc J. Birzkopa grāmatas nākšana klajā ir apsveicama kā svarīgs pierādījums ceļam, kurš jāiet, lai cilvēkīgāks, atraktīvāks, inteligentāks un ģeniālāks kļūtu cilvēks. Rezervi tam ir devusi Daba vai Dievs, piešķirot cilvēkam pārmērīgu seksuālās enerģijas daudzumu.

Muzicēšana kopā ar citiem arterapijas veidiem ir ģēniju kalve. Tā ir mūsu pārliecība, kas balstās uz pietiekami liela materiāla un, kas nav mazsvarīgāk, arī cilvēka radošā un dzīvildzes perioda pagarināšanas faktors.

Otrajā nodaļā grāmatas autors sīki analizē, kāpēc muzicēšana dod tādu efektu. Tas jāizlasa katram vecākam un pedagogam. Vienīgi gribam pasvītrot, kā arī uzsver autors, atsaucoties uz D. B. Foksu, katrs normāls jaunpiedzimušais ir absolūti muzikāls un absolūti spējīgs uz citām mākslām, par ko jau rakstijām, runājot par smadzeņu simetriju jaunpiedzimušajiem. Labās puslodes īpatnības piemīt abām jaunpie-

dzimušo smadzeņu puslodēm, bet te ir mūzikas centri, kā arī citu mākslu centri. Vēlāk, izslēdzot pat šupļadziesmas un pārmērīgi stimulējot kreisās puslodes izveidi (attīstību), ļaujām tajā iznīkt muzikalitātei un apspiest arī palikušās labās puslodes muzikālos centrus (un ne tikai tos), tādā veidā mazinot valodai, pareizrakstībai, matemātikai, fizikai, ķīmijai u. c. zināšanām izteiksmes un apmācīšanas iespējas, tēlaini izsakoties, atstājot kori bez diriģenta. Līdz ar estētisko parādību uztveres centru nomākšanu, tiek nomākta arī labās puslodes intuīcija, pareģošanas centrs, tāpēc J. Birzkops arī runā tikai par prognozēšanu, bet pareģošana, kas arī balstās uz zemapziņas «bagāžu», ir prognozēšanas radošais aktivizators. Pēdējā (prognozēšana) iegūst plastiskumu un jaunrades talantīguma degsmi, tāpat kā runas izteiksmi un iedarbību diriģē labā puslode.

Tomēr autoru te vainot nevar – viņš konstatē patreizējā cilvēka patieso stāvokli. Paredzēšana vai pareģošana savas vājās attīstības dēļ labajā puslodē, praktiski ir rudimentāra un to jau pieskaita pie okultisma. Gandrīz visas labajā smadzeņu puslodē programmējamās īpašības ir kā «mākslinieki» vai katalizātori kreisās puslodes racionālajiem centriem. Tāpat kā prognozēšanu no labās puslodes «izkrāso» pareģošana, tāpat arī kreisās puslodes Broka, Vernikē un citi ar valodu saistītie centri ietekmējas no labās puslodes «diriģenta» (muzikalitātes, intuīcijas u. c. centru) iedarbības. Ja tur viss kārtībā vai arī ja mēs šos centrus aktivizējam transā vai hipnozē, pacienta runa kļūst izteiksmīga, maksimāli saprotama un iedarbīga, pat suģestējoša, rakstībā izzūd kļūdas, kuru skaits pusaudzīm pieaug ap 10. klases vecumu, kad novēro subkultūras visintensīvāko ietekmi (sevišķi agresīvo mūzikas subkultūru), kad jaunieši pēc koncerta kļūst neprognozējami agresīvi, lauž un demolē visu iespējamo, kļūstot arī seksuāli vardarbīgi.

Simultānuztverī patiešām vislabāk trenēt ar klasisko mūziku, ko arī darām, lai visu panāktu ātrāk ar transa palīdzību, virzot to uz vienu vai otru pusi (7. un 8. krāsainajā attēlā 3. un 5. loks). Liekas, ka autors darba īsuma dēļ nav pasvītojis, kāda rakstura mūzicēšana dod pozitīvu efektu, bet kāda var pat dzēst pozitīvo iedarbību uz kreiso puslodi.

Mums, kas nodarbojamies ar sublimēšanu transā, pielietojot mūziku, šādas ziņas būtu sevišķi vērtīgas, ko mēs gaidām no tik zinoša un erudīta autora viņa turpmākajos darbos. Mūsu pieticīgie pētījumi liecina, ka mūzika, kas pašreiz aizrauj jaunatnes masu, noved pie ļauna pretējā rezultāta, palielinot instinkta iedarbību.

Ņemot vērā, ka ne tikai mūzika, lai gan arī tai mēs piešķiram vadošo lomu, bet arī tēlotājmāksla, dabas skaistums, daiļliteratūra, sevišķi dzeja u. c. darbi, kuru emocionālā puse ir labajā puslodē (vārdi top kreisajā), pieprasa labās puslodes aktivizāciju ne tikai tad, ja cilvēks grib būt mūziķis, bet arī tad, ja viņš vēlas būt talants jomās, kas

programmējas kreisajā smadzeņu puslodē. Tāpēc mēs sublimējot lauzām instinktu līniju plūsmas zig-zag līnijās ne tikai vertikāli, kā 7. un 8. attēlā redzamajā psihe modeli, bet arī horizontāli – no vienas puslodes uz otru, procesā iesaistot vispirms visas zemapziņas bagātības, pēc tam izmantojot priekšapziņu un tad apziņā jau saņemot kā negaidītu atklāsni kaut ko jaunu, reizēm ģeniālu. Vienā labajā puslodē tas būtu skaņdarbs, glezna, dzeja vai kas cits vēl svarīgāks mākslai, bet, ja šīs līnijas pārnēsies uz kreiso puslodi, radīsies (stimulēsies) zinātniski atklājumi. Man pat liekas, ka psihe struktūru vajadzētu uzzīmēt katrai puslodei atsevišķi, jo tā būtu krietni vien atšķirīga – labajā zemapziņā ir krietni vien plašāka.

Pilnīgi piekrītam, ka muzicēšana trenē arī īslaicīgo atmiņu (domās atgriežamies pie pareizrakstības), bet mūziku uztver un rada tikai transā. Padziļināsim transu psihoterapijas seansā un panāksim ātrākus rezultātus – tas arī tuvojas sublimācijai, kurā iekļaujam ne tikai «saspiešanu» vai arī «izstiepšanu» ne tikai mūzikai vai hipnologa tekstam, bet arī mākslas darbiem.

To, ko autors atzīst par nenoskaidrotu, mēs cenšamies un jau ar panākumiem sublimācijā, kurai J. Birzkopa darbs devis vēl lielāku iedvesmu. Tā arī turpinot līdz grāmatas beigām, katrs transologs var smelties sublimācijas procesam bezgalīgi daudz iedvesmas un – pats galvenais – saīsināt šo procesu.

Pilnīgi var piekrist uzrakstītajam par veselību, bet te jau svešvalodās ir publicēti veseli sējumi par muzikoterapiju un arī par artterapiju, kuru, kā jādodomā, autors atzīst, bet par to nerunā, nebūdam speciālists. Tas liek domāt par autora godīgumu, bet, mūsaprāt, pieminēt to vajadzēja.

Mums ļoti patika J. Birzkopa izteiciens par Platona kategorisko nostāju: – «ja cilvēks nav mūziķis, viņš nevar būt pedagogs!» Lasītāju zināšanai, šāda nostāja bija arī 20. un 30. gadu Latvijā. Skolotājam vai nu vajadzēja būt dziedātājam, vai arī jāprot spēlēt kāds mūzikas instruments. Latvija vairoja savu vienīgo bagātību – ģeniālas smadzenes.

Nobeigumā atļausimies citēt grāmatas autora domu: – «Jo daudzpusīgāka ir smadzeņu lauku attīstība, jo labāk. Kā jau tika uzsvērts, vienu smadzeņu lauku attīstība iespēj pavisam negaidītā veidā ietekmēt un uzlabot citu lauku attīstību. Minētā pieeja spēju jautājumu mērķtiecīgai risināšanai un mācību programmu kārtošanai būtu kā svētība gan skolēniem, gan skolotājiem, gan visai izglītības sistēmai kopumā.»

To, ko J. Birzkops attiecina uz smadzeņu lauku attīstīšanu, mēs teiktu sublimāciju, kuros iekļūstam ar šīs sublimācijas palīdzību, zīmējot to kā zig-zag līnijas, kas tā īstenībā arī ir, patiešām lielu lomu citu

paņēmienu vidū, par kuriem jau esam runājuši un runāsim nākamajās nodaļās, spēlē mūzika. Domājam tāpat kā J. Birzkops, ka 21. gadsimtā tā drošāk iesoļos pa skolu durvīm un pildīs savu nepārvērtējamo misiju skolēnu pozitīvajā sublimācijā. Mēs ticam, ka nākošā tūkstošgade ir ģēniju laikmets, kuru radīšanā iezīmējas aizvien jauni paņēmieni. Nākošās simtgades vidū vecāki jautās viens otram: – «Vai jūs savu bērnu jau sublimējat?», kā to tagad jautājam par vakcinēšanu.

Svarīgākais, kas jāzin sublimējot transā:

1. Radīt pacientā ticību savām spējām.
2. Pārvērst mācīšanās procesu līdzīgu transa labsajūtai.
3. Noregulēt nakts miegu 5 - 6 stundas dienā apgūtā sakārtošanai atmiņā. Nevajadzīgā dzēšanu.
4. Pēc vairākiem seansiem sākt meklēt sublimējamā dotības, ja tās vēl nav atrastas, t. i. to, kas pozitīvs zemapziņai ir vairāk «virspusē».
5. Sublimējamo noved līdz somnambulismam, liekot sapnī vai ekstāzē pārdzīvot radošo pacēlumu (emocionālo un garīgo orgasmu), saistītu ar iespējamā talanta izpausmi, un cenšas to nostiprināt atmiņā ārpus seansa, izjust mācību procesā (sk. 2-A attēlu).
6. Stiprināt Z. Freida 1920. gadā atklāto psiholoģisko aizsargslāni (pārvalku) ap cilvēku, kurš apgūst zināšanas, panākot vienaldzību pret traucējošiem faktoriem.
7. Pasargāt, lai neseksuāli pārdzīvojumi neizraisa seksuālos.
8. Sublimācija iespējama arī psihoanalītiskajā procesā, tāpēc tā izpēte un ieviešana kopā ar transu ir ieteicama.
9. Visa pozitīvā, kas saistīts ar labo smadzeņu puslodi, stimulēšana.
10. Novērš abu pusložu izolētību (sevišķi vīriešiem), aktivizējot labās puslodes («mēmā diriģenta») ietekmi uz kreiso puslodi. Piemēram, izteiksmīgas runas stimulēšanu, pareģošanas centra ietekmi uz prognozēšanas centru kreisajā puslodē utt.
11. Pašas labās puslodes aktivizācija (piemēram, ar mūziku).
12. Zinot to, ka labās puslodes zemapziņas slānis ir varenāks, salīdzinot ar kreiso, jācenšas šo «akumulatoru» vai krātuvi pieslēgt kreisajai puslodei.

Sublimējošā psihoterapija (*Sublimatiotherapia*)

Ja rodas traucējumi bioloģiskās attīstības mehānismā, slimība vienmēr tiek uzskatīta par kaitīgu faktoru iedarbības rezultātu un «fizioloģiskās aizsardzības» mehānismu darbību, lai atjaunotu sabrukūšā organisma homeostāzi. Analogiski var vērtēt arī psiholoģiskās aizsardzības mehānismus.

Iekaisums, sāpes utt. no vienas puses ir adaptīvās fizioloģiskās reakcijas, no otras – tās iekļaujas slimības patoģenēzē un nodara kaitējumu. Psiholoģiskās aizsardzības mehānismi tāpat ir adaptīvi un aizsargā slimā cilvēka apziņu no slimīgām izjūtām, jūtām un atmiņām. Lai gan psiholoģiskā aizsardzība pati par sevi arī ir «sāpes» un sevi ciešanas ieslēdzošā parādība, tomēr tā ir «glābjoša» no nepanesamā destruktīvā pārdzīvojuma, lai gan arī kaitē, bet mazākā mērā. Tāpēc diezgan bieži sastopamies ar pacienta prettestību psihoterapijai, kas cenšas «pārstrādāt» psihotraumējošu pārdzīvojumu saturu (sk. Z. Freida darbu «Ego un aizsardzības mehānismi», 1936).

Aizsardzības darbības pamatā, kuras mērķis ir trauksmes (psihiskā diskomforta) mazināšana vai pašvērtības paaugstināšana, ir Ego aizsardzība, izkropļojot procesus, kas atbildīgi par informācijas atlasīšanu pārstrādā. Pateicoties tam, saglabājas atbilstība starp slimā priekšstatu par pasauli, sevi un saņemto informāciju. Tā ir indivīda galvenā reaģēšanas forma uz psihisko traumu, lai to mīkstinātu ar subjektīvu vērtību pārvērtēšanu, kas vērsta uz patoloģiskā emociju saspringuma redukciju. Tā ir personības adaptīvā reakcija, kas darbojas kā psiholoģiskā aizsardzība pret dezadaptīvo komponentu nozīmību, lai pasargātu vai mīkstinātu to psihotraumējošo iedarbību uz slimā Ego koncepciju.

Psiholoģiskā aizsardzība notiek zemapziņas līmenī:

1. uztveres līmenī (piem., izstumšana*);
2. transformācijas līmenī (izkropļošana)
3. informācijas līmenī (piem., racionalizācija**)

Psiholoģiskā aizsardzība visbiežāk, negatīvi pārveidodama cilvēku un atraudama to no situācijas vai problēmas produktīva risinājuma, padara to patoloģisku.

Ir četras psiholoģiskās aizsardzības grupas.

* Aizsardzības mehānisma process, pēc kura nepieņemamais impulss vai ideja kļūst neapzināta (nogrimst zemapziņā).

** Psihoterapijā viens no aizsardzības mehānismiem, kas maskē un slēpj no apziņas istās, pareizās domas, jūtas un istos darbības motīvus, lai saglabātu iekšējo komfortu.

I Jau nosauktā izstumšana, kad cilvēks aktīvi neļauj iekļūt apziņas sfērā vai arī izdzen no tās slimīgas jūtas un atmiņas, nepieļaujamas vēlmes un domas. Piemērs: kādā no ģimenes terapijas nodarbībām afektēta sieviete smagi iesita vīramātei. Lai gan visi šo notikumu redzēja, viņa to nevarēja atcerēties un apgalvoja, ka nekas tamlīdzīgs nav noticis. Tā viņa izvairījās no kauna, vainas apziņas u. c. destruktīviem pārdzīvojumiem, bet izjuta izteiktu dvēselišķu diskomfortu (signāli no zemapziņas, no «Ēnas», pēc K. G. Junga). Šajā grupā ietilpst arī citi līdzīgi mehānismi.

II Psiholoģiskās aizsardzības grupa saistīta:

1. ar domu satura, jūtu, uzvedības pārveidošanu (izkropļošanu) – racionalizāciju. Piemēram, šāds cilvēks vērtē agresiju kā aktivitāti, vienaldzību kā neatkarību, skopumu kā taupību u. tml.;

2. ar intelektualizāciju – kontroli pār emocijām un impulsiem ar prātošanu pārdzīvojuma vietā. Emocionālā spriedze samazinās;

3. ar pašsavaldīšanos – nepieņemamos impulsus, emocijas u. c. pārvērš pretējās izpausmēs (piemēram, naidīgumu pārvērš vai apspiež ar paklausību, pielāvību utt.);

4. ar novirzi – reālā objekta vietā, pret kuru vajadzētu vērst savas emocijas, izvēlas citu, mazāk bīstamu objektu (piemēram, priekšnieka vietā uzbrūk saviem padotajiem).

5. ar projekciju – savus trūkumus «pieraksta» citiem (pēc principa «visi ir slikti, tikai es viens esmu labs»).

III Paņēmienu, kas palīdz atbrīvoties no negatīvo emociju spriedzes.

Tā var būt arī atkarības izveidošanās, piemēram, no alkoholisma, narkotikām, azarta, darba, pašnāvības tieksmes, seksa (*bulimia neurozum sexualis*), agresijas (seksuālās) u. c. Trauksmes vai afekta somatizācija – psihoveģetatīvas izpausmes un konversijas sindromi. Seksuālie traucējumi.

IV Manipulējošie mehānismi.

Cilvēks regresē, kļūst infantilāks (bērnišķīgāks). Raksturīgākās ir fantāzijas, kurās cilvēks jūtas nozīmīgs (iluzori). Daudzi «aiziet» slimībā, lai attaisnotu savu neizdošanos, meklē «slimību» atzišanu un citu cilvēku uzmanību. Seksuālās perversijas, izņemot homoseksuālismu.

Kopumā (pēc ekspedīcijas datiem) psiholoģisko aizsardzību piemīt 36% vīriešu. Sievietes mēs nepētījām, bet to ir vairāk – procentuāli tik, cik ir vīru sociopātu (13 + 40%).

Cik no katras grupas (I - IV) gadā meklē ārsta palīdzību, pateiksim vēlāk. Sublimējot uz talantu, zūd šis aizsardzības un traumējošais, sevišķi bērnības faktors izrādās pašam pacientam niecīgs.

Pusaudža krīze ir viens no periodiem cilvēka attīstībā, kad Ego vēl ir agrīnā tapšanas stadijā un izceļas ar savu vājumu (pēc E. Eriksona Ego evolūcija iziet astoņas stadijas. Tikai pēc tam Ego ir spēcīgs, nobriedis, ar adekvāti atbilstošu tā daļu Superego). Viņa vēl vājajā Ego krustojas Id un Superego iedarbība, kad pēdējais arī vēl nav pietiekami attīstījis, vai, pateicoties omnipotencei, ir sevišķi uzbriedis, sevišķi tad, ja socializācija ir bijusi neadekvāta. Superego ir daudz kas vairāk nekā tikai pagātnes glabātuve (tas, kas saņemts no vecākiem), un tam ir jāpaceļas augstāk par Ego. Bet var novērot izkropļotu Superego un pat tukšas iedobes šajā smadzeņu sektorā (strukturā) – «tikumības tukšumus».

Tādi pusaudži (ar vāju, nenobriedušu Ego) kā psiholoģisko aizsardzību izvērza adiktīvo uzvedību – tā ir īpaša regresīvās psiholoģiskās aizsardzības forma. Galvenais terapijā šajā periodā ir sagraut infantīlo psiholoģisko aizsardzību un pasargāt pusaudzi no desocializējošiem faktoriem un procesiem. Tas ir viens no grūtākajiem uzdevumiem, jo sastopamies ar vislielāko pretestību pret daudziem psihoterapijas veidiem – pusaudzis izmisīgi turas pie savas infantīlās psiholoģiskās aizsardzības. To zaudēt pusaudža neapzinātajā uztverē nozīmē beigas viņa nozīmībai, bez kuras, kā zinām no J. Zālīša triloģijas otrās daļas, cilvēks iet bojā vārda pārnestā un tiešā nozīmē.

Lai topošo cilvēku uz visu mūžu nepakļautu instinkti un lai viņš kādreiz būtu spējīgs uz pilnbrieda mīlestību, liela nozīme viņa audzināšanā ir harmoniska Superego izveidei. To panākam ar sublimāciju, izraisot jaunajā cilvēkā garīgu un emocionālu orgasmu, stimulējot viņu baudīt īstas mākslas vērtības un radīt tās pašam. Sublimāciju uzsākam ar hipnozi, pamazām to pārvēršot patstāvīgā transā, kas nav saistīts ar seksuālu izjūtu radītu fizioloģisko orgasmu.

Jauniešiem, kuru labajā (zemapziņas) smadzeņu puslodē nav brieduma, kas ļautu pārvarēt instinktu radītās vētras, par psiholoģisko aizsardzību kļūst skaļā subkultūra. Prevalē kreisā puslode un uzslāņojas labajai, to nomācot un noliedzot kā savu pretstatu, ar kuru pastāv neizbēgama vienotība. Ego garīguma daļa, kura «mīt» viņa augstākajā turpinājumā – Superego – ir vāja, sevišķi tiem jauniešiem, kurus vecāki ir aizmirsuši dabiski sublimēt «A» periodā (vai arī to nav zinājuši). Tāds jauniešis, atrazdamies «narkotiskā» (estātiskā) atkarībā, izrāda lielu pretestību terapijas pirmajiem seansiem, bet jau pēc trešā, ceturta pats cenšas nenokavēt seansu, jo ir sācis izjust garīgo un emocionālo orgasmu. Iestājas izveseļošānās, pusaudzis sublimējas radīt, instinkti ieņem savu vietu vai arī – pie supersublimācijas – zaudē savu iedarbību. Kreiso puslodi atkal «dirigē» labā smadzeņu puslode.

Sublimācija kā psiholoģiskā aizsardzība

Anna Freida (1937) uzskata sublimāciju par psiholoģisko aizsardzību, kas pēc mūsu iedalījuma ietilpst III psiholoģisko aizsardzību grupā. Tā cilvēkam ir viena no grūtākajām – te sastopamas dažādas atkarības, suicīds (afektētu emociju izraisīta pašnāvība), agresija, trauksmes somatizācija, psihoveģetatīvās ciešanas, konversijas sindromi, varbūt arī fobijas u. c.

Sublimācija ir bez šīm grūtībām, tā ir pozitīva aizsardzība, kurā ar transoloģiskās psihoterapijas metodēm var pārvarēt (pārvērst) visas aizsardzības un praktiski panākt pilnu izveseļošanos – cilvēks jūtas labi. Sublimācijā instinktu enerģija pārvēršas no instinktiem brīvas uzvedības formās. Bet vai pilnīgi zūd seksuālā tieksme un tās izraisītais orgasms?

Sublimētajiem garīgā un emocionālā orgasma pamatā ir tā pati bioķīmija (endorfīni, PEA) – tas ir radīšanas orgasms. Seksualitāte (libidozais un agresīvais) paceļas augstākā līmenī, zūd šo instinktu radītais traumējošais saspringums. Var piekrist, ka sublimācija ir skopofilijas (deviācijas) paveids, kad vuārisms ir pilnīgi vērst uz neseksuālām parādībām. Mākslas darbu vai radošu procesu vērošana, t. i., mācīšanās un piedalīšanās tajos, dod tik spēcīgu savīļņojumu un pacēlumu, kas spēj cilvēku pacelt augstāk par seksuālās darbības izraisīto baudu. Garīgais pacēlums intensitātē nav atkarīgs no instinktu sprieguma, jo fizioloģiskais orgasms ir absolūti izslēgts. Limbiskā sistēma, kā pilnbrieda mīlestībā, saņem signālus «no augšas», no turienes, kur rodas jūtas un jūtu emocijas (sk. J. Zālīša trioloģijas «Vēlreiz par mīlestību» I daļu).

Visi sublimācijas veidi atkarīgi no simbolizācijas, bet viss Ego attīstībā – no sublimācijas. Psihoanalītiķi uzskata, ka sublimācija iespējama tikai preģenitālo instinktu periodā, bet gandrīz neiespējama nobrieduša cilvēka seksuālo instinktu periodā. Ar transoloģiskās psihoterapijas paņēmieniem mēs pierādām, ka pirmajā gadījumā sublimē vecāki un audzinātāji (sk. 4. krāsainajā attēlā A lauciņu), bet otrajā – transs vai grūtākos gadījumos hipnoze (B lauks).

Sublimētie izkļūst no sāpīgajām psiholoģiskās aizsardzības parādībām, iegūstot tieši pretējo – apmierinājumu, bet radošajās uzplūdēs neseksuālu orgastisku baudu. Ir notikusi pašārstēšanās. Varam ieviest jaunu metodi – sublimācijas terapiju (sublimatiotherapia), kas, visticamāk, ietilpst tikai transoloģiskajā psihoterapijā.

Teiktais apgāž mītu, ka ar transu vai hipnozi ārstē tikai simptomus (savā jaunībā Z. Freids pielietoja tikai simptomātisko hipnozi). Izārstē vienu, bet pēc laika «izlien» cits simptoms (psiholoģiskā aizsardzība). Sublimējot hipnozē, radām stāvokli (veselības simptomu), kas nekad

nepieļauj parādīties citai psiholoģiskai aizsardzībai (slimīgam simptomam) – sublimācija kļūst par Ego attīstības dzinējspēku – tā tad psiholoģisko aizsardzību, kas rada un nodrošina psihe veselību. Citi, slimīgie psiholoģiskās aizsardzības veidi, ir nobloķēti, tie «neizlīdīs», jo pastāv šis vienīgais aizsardzības veids, kurš vairs nav mokošs un patoloģisks, bet tieši pretēji – pati garīgā veselība.

Iespējams, ka pilnīgi izstudēta sublimācija (līdz pilnībai, protams, vēl tālu) kļūs par nākošās tūkstošgades jaunas civilizācijas radītāju, kas izpildīs galveno, pie kā nevarēja nonākt iepriekšējās, arī mūsējā nē. Transs un hipnoze sāks jaunu attīstības apli, aizvien augstāk ceļot jauno civilizāciju, kas paveiks Dieva, ja vēlaties, Dabas galveno pasūtījumu. Atmiris vai pārtaps tas, ar ko nākas nodarboties mūsdienu psihoterapeitiem – būs uzradies pretmets mūsdienu puspatiesībai, veidojot pilnu patiesību.

1998. gadā Raunas psihoterapijas klīnikā un Valsts Ģimenes veselības centrā mēs pacientus sastapām I aizsardzības grupu (24%), II grupu (36%), III grupu (30%) un IV grupu (10%).

Pavisam bijuši 1020 pacienti, no kuriem trešdaļa izārstējās ar sublimāciju. Tāds stāvoklis saglabājās 1999. gadā. Smagākos gadījumos grūtāko aizsardzību ar transa metodēm pārvērtām vieglākā aizsardzības veidā. Varbūt tas agrāk devis pamatu mītam par hipnozes maziedarbību. Ceļu no grūtākā uz vieglāko un tad sublimēšanas citā enerģijā nenovērtēja agrākie psihoterapeiti, lai gan īstenībā tas tā notika – to panāca Z. Freida skolotājs Šarko un viņa tuvākie kolēģi, bet Z. Freids šo procesu nenoveda līdz sublimācijai (toreiz šis termins nesaistījās ar psiholoģisko aizsardzību, kas bija vāji izstrādāta un maz izpētīta).

Krievijā spilgts piemērs tam ir Dāla ārstnieciskais darbs ar komponistu S. Rahmaņinovu, kurš vēlāk savam hipnologam veltīja klavierkoncertu. Pēc Dāla terapijas komponista darbība sāka iegūt patiesu slavu – viņš bija sublimēts un izkļuvis no neirozes. Vēlāk sublimāciju Krievijā pētīja un ieviesa profesors Raikovs.

Visvairāk mūs satrauc pusaudži ar savu īpatnējo psiholoģisko aizsardzību – aizraušanos ar subkultūru, kas mazāk piesātināta ar seksualitātes pirmo pusi (libido), bet divreiz vairāk ar tās pretstatu – agresiju. Pusaudžu pretestība terapijai ir liela. No ārstēšanās jau pēc pirmā seansa aizbēga puse atvesto mazo uzdzīvotāju, kuriem jau bija izveidojusies ievirze uz sociopātiju, vairākiem jau nobriedusi sociopātija. Kā zināms, sociopāti nevēlas ārstēties. Lielākā daļa no viņiem bija labi situēti vecāku bērni. Faktiski te jau bija tikai amorālisms, kas pagaidām vēl neizraisīja sāpīgas psiholoģiskas aizsardzības, kas noteikti nāks vēlāk.

Psihoterapijas seansā palika tie, kas klasē tika apsmieti par dažādiem trūkumiem, pat par nabadzību. Viņi mācījās labi, bet, pārējo ietekmēti, jau sāka uzrādīt psiholoģiskās aizsardzības (PA) pazīmes.

I psiholoģiskās aizsardzības grupā	16 zēni	4 meitenes
II psiholoģiskās aizsardzības grupā	3 zēni	1 meitene
III psiholoģiskās aizsardzības grupā	8 zēni	10 meitenes
IV psiholoģiskās aizsardzības grupā	1 zēns	1 meitene
Kopā:	28 zēni	16 meitenes
		Pavisam 44

Pusaudžiem, atšķirībā no pieaugušajiem, mēs bez lielas psiholoģisko aizsardzību maiņas, tuvinot cilvēku sublimācijai, to darījām uzreiz, visos gadījumos panākot pozitīvu rezultātu (sublimācija bija pilnīga, divi supersublimējās un tagad mācās specializētajās skolās). Pieaugušajiem terapija noritēja pakāpeniski. Vispirms ar hipnozes paņēmieniem atradinājām alkoholiķi no dzeršanas, pēc tam to padarījām atkarīgu no darba. Tā jau ir vieglāka aizsardzība ar mazākām komplikācijām un tuvina pacientu sublimācijai, pēc tam terapijā iesaistījām ģimeni un sublimējām pacientu ar garīgā un emocionālā orgasma radošo ekstāzi darbā, ko viņš dara. Šis darbinieks kļuva neaizstājams, saņem lielāku atalgojumu un ir piesātināts ar savas nozīmības sajūtu.

Pacientam no II psiholoģiskās aizsardzības grupas, kas saistīta ar projekciju, ar hipnozi likvidējām šo simptomu un pārnesām uz citu psiholoģiskās aizsardzības veidu – pašsavaldīšanos, tad intelektualizāciju un vēl citām aizsardzībām no citas grupas, kurā var atrast sublimācijai tuvu stāvošu aizsardzību, un tad sublimējam. Vienlaikus šie cilvēki ir pakļauti hipnoanalīzei, lai nesāpīgi hipnozē noskaidrotu pamatkonfliktu, kuru arī risina hipnozē vai vieglākā transā. Dažreiz to automātiski veic pati sublimācija.

96 pieaugušo sublimācija

PA maiņa	PA maiņa	PA maiņa	PA maiņa
4 x	3 x	2 x	4 seansos
8 pacienti	30 pacienti	58 pacienti	96 pacienti

No 1020 pacientiem palika 924, jo 96 atteicās uzreiz. 181 pacientam bija pretestība, pārējie 743 iztika ar vienkāršu, pēc M. Eriksona, hipnoterapiju, kuru pārtraucām, kad iestājās slimnieku stāvokļa līdzsvarošanās ar pamatkonflikta analīzi un paša pacienta iespējām šī kon-

flikta atrisināšanā. Tas arī līdzinājās sublimācijai – zuda sāpīgie simptomi, to vietā stājās pozitīvie, nesāpīgie, jo nebija vairs pamata – traumējošā pārdzīvojuma.

Sublimējošās psihoterapijas definīcija

Sublimējošā psihoterapija (*sublimatiotherapia*) balstās uz fizioloģisko transu informācijas uztverē vai radošajā darbībā. Tās mērķis ir traucējošās (sāpīgās) psiholoģiskās aizsardzības vietā radīt pozitīvu (nesāpīgu) psiholoģisko aizsardzību – sublimāciju, kas pilnīgi dzēš sāpīgo aizsardzību un mazina bijušā, kādā attīstības fāzē fiksētā cēloņkonflikta vai traumējošā pārdzīvojuma nozīmi, veicina pārstrādi līdz tā pilnīgas iedarbības dzēšanai bez psiholoģiskās pretestības un iespējas rasties citām psiholoģiskajām aizsardzībām.

Tas apgāž mītu par hipnozes un transa tikai simptomātisko nozīmi. Tālāk sublimētie ir spējīgi uz svarīgiem atklājumiem, kā tas parādīts attēlā. Pēc seksualitātes likumsakarības jaunrade tiecas ieņemt visu psihi (smadzenes).

Slēdziens

Ģimenes ārstiem, pāru terapeitiem, seksologiem, neirologiem u. c. drīzāk jāapgūst Eiropā strauji plaukstošā hipnoterapija (pareizāk tranšoloģija), jo no teiktā redzams, ka tā vajadzīga gandrīz 89% iedzīvotāju. Šis skaitlis, iespējams, ir tik liels tāpēc, ka dzīvojam grūtajā pārejas periodā ar smagu pagātnes nastu. Šis jaunais terapijas veids – *sublimatiotherapia* – ir progresīva, daudzsološa, radikāla metode un lētāka par citām. Tā radusies ilgā meklējumu periodā klubā «Panaceja», tās sākums meklējams te pielietotajā arterapijā un estetoterapijā ar hipnotisko pastiprinājumu.

Sublimācija psihogēnās neauglības ārstēšanā

Nodaļā par mīlestību kā pašsublimācijas veidu, pierādījām, ka tā ir seksualitātes sublimants vienkāršākā veidā (krāsainajā 2-B attēlā 2-b). Kā nodaļā par sublimatioterapiju minēts, arī mīlestību var hipersublimēt, pārvēršot lielākā ārstējošā faktorā, ko mēs arī panākam, kāpinot mīlestību, kura savā augstākajā pakāpē, pēc jau aprakstītā principa, dziedina psihogēniju un tās cēloņus.

Neauglība Latvijā gan sievietēm, gan vīriešiem vidū kļūst aizvien vairāk izplatīta. Neauglīgs vīrietis skaitās impotents, lai gan ir spējīgs izdarīt pilnvērtīgu dzimumaktu. Mūsu uzdevums ir runāt par psihogēno neauglību, kas sakarā ar nepietiekamo dzimumaudzināšanu un audzināšanu vispār, lai gan šajā ziņā darīts daudz, kļūst aizvien vairāk izplatīta. Ārsti to nezina un nosūta pacientus uz dārgām un komplikētām izmeklēšanām, kas reizēm ilgst mēnešiem un vienkāršo I pakāpes psihogēno neauglību pārvērš III smagās pakāpes līmenī. Tas attiecas arī uz vīriešiem, kuriem psihogēnajā neauglībā šāda iedalījuma nav.

Klinisks gadījums

32 gadus vecs vīrietis K., kura ģimenē pēc kāzām grūtniecība neiestājās trīs gadus (sieva 24 gadus veca, ginekoloģiski, hormonāli, imunoloģiski un citādi atzīta par veselu) tika nosūtīts uz spermas izmeklēšanu. Spermu ieguva, masturbējot slēgtā kabinetā aiz plānām durvīm (vīrietis dzirdēja sarunājamies apmeklētājus u. c. skaņas). Audzināšanas rezultātā šī procedūra K. bija ne tikai pretīga, bet izraisīja arī dziju vainas sajūtu. Viņš pārdzīvoja stresu, kuru raksturoja kā ļoti spēcīgu. Spermiji bija gandrīz pilnīgi nekustīgi, un tika konstatēta arī cita neauglību izraisījoša patoloģija.

Līdztekus sieva kopā ar vīru saņēma hipnoterapiju pēc mūsu metodikas. Pēc pusotra mēneša sievai iestājās grūtniecība. Ģimenē radās konflikts, jo vīram bija pateikts, ka viņam nevar būt bērni. Psihoterapeitam radās aizdomas par īslaicīgu K. neauglību, kas radusies viņam nepieņemamu apstākļu dēļ. Tāpec tika ordinēta atkārtota izmeklēšana. Tā kā ģimene dzīvoja tuvu, bija iespēja sēklu iegūt dabiski prezervatīvā un ātri nogādāt laboratorijā, kur apstiprinājās, ka spermogramma ir normāla. Var iedomāties, kas notiktu šajā līdz šim harmoniskajā ģimenē, ja ar to nestrādātu psihoterapeits.

Pētījumos esam konstatējuši, ka vīrieši kļūst psihogēni neauglīgi vēl ātrāk nekā sievietes. Mūsu rīcībā ir 24 šādi gadījumi. Šo impotenci ārstēt ir grūtāk nekā sievietēm psihogēno neauglību.

Pasaules latviešu ārstu 3. kongresa Raunas sēdē ziņojām par plaši sastopamo sievietēm psihogēno neauglību. Tad arī konstatējām, ka par to domā pēdējā brīdī, kad sieviete jau ir izlaista cauri mūsu modernās medicīnas rūpnīcas korpusa garajam konveijeram. Nolēmām, ka pareizāk būtu sākt ar vienkāršāko – psihoterapijas lietošanu, vai darīt to vismaz vienlaikus ar moderno (un arī dārgo) izmeklējumu uzbrukumu, lai pacientu vismaz pasargātu no psihogēnā faktora uzslāņošanās. Izār-

stētajām sievietēm, kurām sākumā bija patiesi organiski pamatota neauglība, psihogēnā neauglība, kas bija radusies terapijas un izmeklēšanas laikā blaknes vai komplikācijas veidā, saglabājās no 6 mēnešiem līdz 1,5 gadam.

Visvairāk ar psihogēnās neauglības jautājumu nodarbojušies Rubenšteins, Benedeks, Rotmens, Maklauds, Deičs u. c. Šie autori norāda, ka ar psihoterapiju ārstējot depresīvos un citus stāvokļus, dusmas, bailes, šaubas, vainas sajūtu utt., var panākt psihogēnās neauglības izārstēšanu.

Sākot psihogēnās neauglības terapiju, iedalījām to vairākās pakāpēs (grupās).

I grupa – viegla pretestība pret apaugļošanos. Šī grupa ir visai liela. 1970. - 1972. gada ekspedīcijas laikā konstatējām, ka 36% precēto sieviešu grūtniecība neiestājas 2 - 4 gadus, lai gan bērņus precētais pāris vēlas. Visbiežāk bija palīdzējuši ginekologa apmeklējumi ar sirsnīgu uzņemšanu un pārliecināšanu, ka «viss ir kārtībā». Esam jau aprakstījuši gadījumu, kad sievietei vajadzēja tikai sākt nēsāt laulības gredzenu, lai uzreiz iestātos grūtniecība, kuru pāris bija gaidījis sešus gadus. Sievietēm ir ļoti svarīgi, lai viņu attiecības ar vīru būtu likumīgi nokārtotas. Karps (1972) norāda, ka sievietei var būt psihogēnā neauglība, ja viņa ir pārliecināta, ka grūtniecības laikā un pēc bērna piedzimšanas viņa izskatīsies neglīta. Vajag tikai sievieti pārliecināt par pretējo (t. i. kāpināt sublimantu – mīlestību), un grūtniecība iestāsies bez citas ārstēšanas.

II grupa – lielāka psiholoģiskā pretestība pret apaugļošanos, kurā tik niecīgām manipulācijām kā I grupa nepakļaujas. Šeit pat suģestija bez transa stāvokļa ir par maz. Šādām sievietēm, pieejot psihoanalītiski, zemapziņā var konstatēt faktoros, kas kavē grūtniecības iestāšanos. Ekspedīcijā to bieži varēja konstatēt sievietēm, kas bija pārcietušas kara briesmas. Mūsdienās tas visbiežāk gadās, ja sieviete šaubās par vīra uzticību. Grūtniecības iestāšanās ir apgrūtināta arī sievietēm, kas izvēlējušās karjeras ceļu un politiku. Jāatzīmē, ka šādām sievietēm notiek ļoti traumējoša zemapziņas cīņa starp profesiju un vēlēšanos pēc bērna, kas samazina sublimantu – mīlestību. Šādu sieviešu mums bija pavisam 12 (sk. tabulu). Palīdzēja mīlestības sublimēšana ar transu.

III grupa – neauglību nosaka dziļi zemapziņas procesi. Parasti tā ir fiksācija edipālā (Elektras) attīstības periodā. Psihisku nelīdzsvarotību šādām sievietēm izraisa pat priekšstats par grūtniecību. Ir izteiktas bailes no grūtniecības. Šīs bailes (simptomu) nevar uzskatīt par psiholoģiski tik ļoti spēcīgām, ka reakcijas veidā rodas neauglība, kas ir proporcionāla šīm bailēm, jo tās samazina arī mīlestību. Ja šādām sievietēm grūtniecība tomēr iestājas bailu atslābuma, varbūt aizmir-

šanās reizē (trīs gadījumi), lielākajai daļai no viņām varēja novērot pēcdzemdību psihozi. Varbūt taisnība Rubenšteinam, ka šīs bailes ir arī bailes no pēcdzemdību psihozes. Novērojām, ka no desmit sievietēm pēcdzemdību psihoze iestajās piecām, kas nebija saņēmušas psihoterapeitisko sagatavošanu dzemdībām. To atzīmē arī citi autori.

II pakāpes psihogēnās neauglības cēloņi un tās terapija

	Vīra neuzticība	Karjera, business, politika	Saknes audzināšanā un vecāku ģimenē	Kopā
Neauglīgo pāru skaits	6	4	2	12
Tikai hipnoze	2	4	1	7 (izārst.)
Pāru terapija ar hipnozi	2	—	1	3 (izārst.)
Tikai pāru terapija	1	—	—	1 (izārst.)
Visas metodes	1	—	—	1 (neizārst.)

Šās neauglības cēloņu atklāšanai visvairāk noder psihoanalītiskās metodes vai vēl labāk regresējošā hipnoze, kas var sniegt ziņas arī par nulles stadiju (pirms piedzimšanas). Ja auglis dzemdē juties «slikti» (tēvs pametis māti u. c.), pieaugot bērns baidīsies no grūtniecības, jo viņam nav spēju uz mīlestību, kuru viņš nav redzējis. Ja tas būs vīrietis, viņš nomocīs sievu ar trauksmi par grūtniecības norisi. Šādiem pāriem psihoterapeita novērošana ir obligāta. Jāpiebilst, ka pat vieglā hipnozē savas sajūtas dzemdē atceras 86% cilvēku.

Balstoties uz mūsu novērojumiem, varam raksturot sievietes, kurām ir risks kļūt neauglīgām. Lielākais neauglības riska faktors sievietei ir naidis pret māti (vīrieši šādos gadījumos kļūst par slepkavām maniakiem). Naidu pret māti (resp., tieksme nonāvēt nedzimušos bērnus) jūta 82% neauglīgo sieviešu (ekspedīcijas dati) – tātad kropļība mīlestībā, kas ir sublimācijas rezultāts.

Pēckongresa periodā varējām neauglīgās sievietes (izņemot iepriekš minētās) iedalīt vairākās grupās (sk. tabulu) Viņām (arī to liecina ekspedīcijas dati) varēja novērot smagu vainas sajūtu (piemēram, bazālās temperatūras lapa vienmēr atgādināja viņu nepilnvērtību). 27% neauglīgo sieviešu paziņoja: – «Bērns vajadzīgs sabiedrībai, bet ne man!» Vai arī naida sajūta pret vīru: – «Bērns vajadzīgs tev savas vīrišķības pierādīšanai!» (22% aptaujāto neauglīgo sieviešu). Tātad atkal trūkst seksualitātes sublimēšana mīlestībā.

Neauglīgo sieviešu iedalījums grupās un viņu terapija

Raksturojums	Kopā	Izārstējās ar hipnozi	Izārstējās ar psihodinamisko metodi	Izārstējās ar kombinēto terapiju	Ārstēšana bez efekta
Kaprīzas sievietes, bieži cieš no zarnu trakta slimībām	4	1	2	1	—
Agresīvi dominējošas sievietes	3	—	1	—	2
Mātes tipa sievietes, kas pārnesušas mētes instinktu uz vīru, ar kuru lielākā daļa no viņām ir seksuāli vēsas	3	3	—	—	—
Karjeristes un supersublimētas sievietes	4	3	—	1	—
Seksuālo vardarbību pārcietušas sievietes cieš no vaginisma	14	12	1	—	1
Incests bērnībā	2	2	—	—	—

Visas šīs sievietes bērnus tomēr vēlējas, tikai tam pretojās kāda psihotrauma, kas visbiežāk bija iegūta bērnībā, pat pirms piedzimšanas (nulles periodā), traucējot mīlestības izveidi. Psihogēnās neauglības jautājums kā viens no svarīgākajiem iekļaujams dzimumaudzināšanā, sublimējot bērnus mīlestībai. Kopā ar sociālajiem faktoriem dzimstību regulē arī šī audzināšana. Mīlošie bērnus vēlas jau zemapziņā.

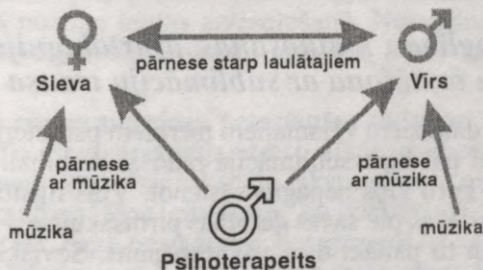
Jau pats nosaukums «psihogēnā neauglība» vedina uz domu, ka šī patoloģija ir psihoterapeitu kompetencē. Iepriekš teiktais pierāda, cik kādreiz maz vajadzīgs (tikai atbalsts), lai sieviete (vīrietis) atkal iegūtu spēju laist pasaulē pēcnācējus. Tas notiek visbiežāk, jo I pakāpes neauglība ir visbiežāk sastopama. Žēl tikai, ka ne pacients, ne ārsts bieži par to pat neiedomājas.

III pakāpes neauglības gadījumā, kad konflikts atrodas dziļi zemapziņā, attieksmei jābūt daudz uzmanīgākai. Gadās, ka aiz apzinātas vēlēšanās slēpjas neapzināta nevēlēšanās, kas visbiežāk pārspēj pirmo un pārveido organisma funkcijas (slēpta nemīla).

Lai ārstētu, jāzina diagnoze vai precīzāk – kad notikusi neauglības fiksācija. Ar parasto psihodinamisko pieeju varam aiziet labākajā gadījumā līdz edipālajam periodam. Bet kā lai uzzina, vai vaina, piemēram, nav nulles periodā? To izpētīt var tikai ar regresējošo hipnozi – negribēts bērns arī pats negribēs bērnus (mums to izdevies konstatēt 96

gadījumos, bet šis jautājums jāturpina pētīt). Viens ir skaidrs – tik dziļi zemapziņā «ierakta» informācija, ja neizmanto hipnozi, kas vienīgā dod iespēju nokļūt līdz šai nulles stadijai (iedarbības robežas ir tālākas un dziļākas), nav grozāma.

Vieglāk ir tad, ja auglību traucē citi konflikti tā saucamās konfliktģimenēs, kurās bērna piedzimšana varētu būt pat citu konfliktu risinājums un ceļš uz harmoniju. Pāru (laulības) terapijā Rietumos ieviests desmitiem metožu, kurās galvenā vieta ierādīta hipnoterapijai. Liekas, ka tieši pāru terapija bija sākums hipnozes atdzimšanai, kas sākās 60. gados.

44. zīmējums. Pāru terapijas norises shēma

Atbilstoši savai metodikai mēs sēdinām pāri blakus, un tas sados rokās, lai seansa laikā labāk viens otru izjustu. Ja iespējams, pāri var noguldīt blakus uz kušetes vai, ja tas notiek viesnīcstacionārā (to darīja Čehoslovākijā) – gultā. Lieto nedirektīvo hipnozi.

Mēs lietojam M. Eriksona metodiku vai Šertoka dinamisko metodi. Tā kā lielai daļai pacientu dziļās neauglības pamatā ir konflikts ar māti, starp pacientiem un hipnologu radām mātišķo pārnesei (transferenci). Var būt arī cita veida pārnese, kurai fonu vai raksturu bieži nosaka mūzika. Dabiski, ka starp pacientiem rodas tikpat spēcīga pārnese, kas arī ir galvenā, lai sakāpinātu (sublimētu) pāra mīlestību, kura savukārt dzēš zemapziņā esošo pretestību pret grūtniecību. Šo fenomenu atklājām, ārstējot frigidās sievietes. Pārnese pacientiem pārtop mīlestībā un pastāv visu mūžu. Visbiežāk tā ir ļoti erotiska. Jāpiebilst, ka katrai pārnesei ir tas pats bioķīmiskais pamats, kas mīlestībai, tāpēc tās ir radniecīgas. Mūsu rezultātus skatiet tabulā.

Pāru terapijas efektivitāte

Neauglīgo pāru skaits	27
Auglība pēc 10 seansiem	13
Auglība pēc 15 seansiem	6
Auglība pēc 20 seansiem	8

Pacientes hipnozē iemācām sajust ovulācijas dienas, palielinot šajās dienās seksuālo aktivitāti.

Esam nonākuši pie atzinuma: lai arī kāda būtu neauglība, tās terapijā jāiekļauj psihoterapija, tajā skaitā hipnoze ar sublimējošu iedarbību. Sublimācijas rezultātā kāpinām pašu vienkāršāko sublimāciju – mīlestību, kas vienmēr izraisa lielu vēlēšanos turpināties bērnos. Lai turpināšanās būtu vēl mērķtiecīgāka, tiek stiprināta neauglīgās sievietes kaisle pret vīru, kas no zemapziņas izspiež traucējošo cēloni. Atsevišķos gadījumos ar transu ir izdevies panākt grūtniecību pat sievietēm, kurām ir hormonālā neauglība.

Bērnu zaglības, klaiņošanas, azartolagnijas un citu noviržu ārstēšana ar sublimāciju transa stāvoklī

Viens no daudziem vēlamajiem mērķiem psihoterapijā ir pacienta sublimācija vai pat hipersublimācija radošai darbībai. Tas bija arī Z. Freida sapnis, kuru viņš nepaguva īstenot. Viņš ilgstoši juta, ka šādā gadījumā jāatgriežas pie savas darbības pirmsākuma – hipnozes, jo ar citām metodēm to panākt diez vai iespējams. Sevišķi tas attiecas uz bērniem un pusaudžiem.

Pēc Z. Freida domām, sublimācija ir process, kurā nav redzamas saites ar seksualitāti, bet kuru tā ir nosacījusi. Par sublimāciju dēvē tieksmi, kas dažādā pakāpē pārslēgta uz neseksuālu mērķi un virzīta (tēmēta) uz sociāli nozīmīgiem mērķiem. Runājot par sublimāciju, Z. Freids uzskatīja, ka iespējams sublimēt arī agresīvas tieksmes, tā attiecinādams agresiju uz seksualitāti, kuras likumsakarība ir pārņemt visas smadzenes.

60. gadu seksuālā apvērsuma sekas bija agrīni sāka dzimumdzīve un liels to jauniešu skaita pieaugums, kuri atteicās mācīties un līdz ar agrīni sāktu dzimumdzīvi iesaistījās antisociālās darbībās – kļuva par sociopātiem. Bērni sāka dzemdēt bērnus. Smadzenes iekaroja seksualitāte un tās perverses.

Līdz ar to savairojās arī dažāda veida seksuālās novirzes (deviācijas), kuras lielākā daļa vecāku, pedagogu un pat ārstu par tādām nemaz neuzskata. Viena daļa no tām pēc pusaudža vecuma pierimst pašas no sevis, saglabājot recidīva iespējamību vēlākā dzīvē, bet daļai jauniešu paliek uz visu mūžu. Šādu uz seksualitāti balstītu noviržu, ar kurām vecāki veduši pie mums savus bērnus, pēdējo divu gadu laikā esam sastapuši gandrīz četrdesmit. Aplūkosim biežāk sastopamās.

Slimnieku skaitu grūti aprēķināt, jo pie psihoterapeitiem un seksopatologiem nonāk tikai neliela daļa šo devianto jauniešu. Pavirša kādas skolas apsekošana liecināja, slimo skaits var būt līdz 25% visu skolēnu, nemaz nerunājot par tiem, kas no mācīšanās dažādu iemeslu

dēļ ir atrauti. Tas ir satraucoši, jo norāda uz noziedzības pieaugumu tuvākajā laikā. Nevar neminēt arī bērniem un pusaudžiem uzglūnošos pieaugušos, kas jaunatnē veicina perversiju skaita pieaugumu.

Tā kā visām perversijām ir gandrīz līdzīgs izcelsmes mehānisms, sīkāk aplūkosim kleptolagniju, kas gandrīz vienmēr kombinējas ar klaiņošanu. Kleptolagnija ir perversija, kurā seksuālo apmierinājumu panāk zogot. Atteicāmies no vārda «kleptomānija», jo visos apsekotajos gadījumos neatradām cita cēloņa kā seksuālo tieksmi ar sadistisku pieskaņu. Jāatzīst, ka katrā noziedzniekā gandrīz vienmēr konstatējamas seksualitātes kroplības. Atkal jāuzsver, ka dzimumaudzināšanai ir nepārvērtējama nozīme tautas atveseļošanā. Nemazinot citu paņēmienu nozīmi, uzsvērsim sublimācijas iespējas, kuras autori pēta jau vairākus gadus.

Atšķirībā no citiem autoriem, nesastapām zādzības, kas būtu bez seksuāla satura. To vienmēr varēja atrast, sīkāk analizējot katru pacientu un viņa ģimeni. Zādzības seksuālo raksturu nosaka emocionālais orgasms, kas raksturīgs tikai cilvēkam, un varbūt arī garīgais, kas saistīts ar naida jūtām. Zagļi ne tikai zog, bet apzogot arī apgāna apzagto (dzīvokļu izdemolēšana, u. c.), ņirgājas par savu upuri. Liela mēroga zagļiem, kas savu amatu dēļ apzog tautu, par to ņirgādamies, vienmēr var konstatēt arī seksuālo psihopatoloģiju, ko tautā dēvē par seksuālo izlaidību. Diemžēl ievēlot savus deputātus vai citus priekšniekus, mēs neko nezinām par viņu psihoseksuālo uzvedību, kā tas ir patiesi demokrātiskās valstīs. Arī tas kādam ir nepieciešams...

Par zaglību kā seksuālo perversiju, priekšstats radās jau 70. - 80. gados, kad, iestājoties pusmūža krīzei, zagļi mēģināja izrauties no kaislīgā ieraduma. Visbiežāk tas notika iemīlēšanās un pusmūža krīzes izraisītās uzskatu maiņas dēļ, kura, iespējams, bija saistīta arī ar seksualitātes kritumu šajā periodā. Vairākiem zagļiem, lai panāktu šīs pārmaiņas, bija nepieciešams psihoterapeits, parasti klubā «Panaceja». Atklājās zagšanas procesa psiholoģija. Visi 42 zagļi bez izņēmuma stāstīja par pakāpenisku «kutinoša» uzbudinājuma pieaugšanu pirms zādzības, emocionālu orgastisku pārdzīvojumu zagšanas laikā, ekstātisku apmātību, kad viņi laikā darbojās gandrīz neapzināti, jūtot jo lielāku ekstāzi, jo lielāka ir bīstamība, bet pēc tam priedīgu apmierinātību kā pēc dzimumakta. Daži pat bija gulējuši kopā ar nozagtajām mantām. 36 no šiem zagļiem tas bija sācies bērnībā un atbilda D. Vinikota teiktajam, kurš, aprakstot bērnu veiktās zādzības, raksturo tās par «primitīvu mīlas impulsu, pārāk varenu, neapturamu un noslēpumainu, lai bērns to varētu apturēt un izstumt». Pārējos sešus, pretēji tiem 36, kas savā darbībā bija sadistiski, mēs vērtējam pretēji – par «zagļiem mazohistiem» (A. H. Forel). Visiem 42 aktīvā zagšanas periodā dzimumdzīves ar pretējo dzimumu vai nu nebija, vai arī tā bija

nepilnvērtīga un viņu dzīvē mazsvarīga, ar gandrīz vai patoloģisku ekscesu periodiem.

Valsts ģimenes veselības centrā un Raunas klīnikā esam novērojuši 18 zogošus bērnus, no kuriem divi ir pirmsskolas vecumā. Jādomā, ka zogošo ir krietni vien vairāk, bet viņi nav nākuši pēc palīdzības. Astoņi no viņiem pagaidām apzog tikai vecākus, bet gandrīz visi devianto darbību sākuši ģimenē, vispirms apzogot pašus tuvākos cilvēkus, no kuriem nav sagaidījuši mīlestību, kas viņiem pienāktos. «Mīlestības vietā kompensācijai ņemu naudu vai mantas!» – tāda varētu būt zaglēnu atbilde, lai gan tuvinieki visbiežāk savās mīlestības izpausmēs ir ļoti pašpārliecināti. Drīz vien viņi sāk apzagt tos, kas viņus patiesi mīl, jo pārstāj ticēt mīlestībai (piemēram, apzog īsti mīlošās vecmāmiņas). Agrāk pētitie 36 zagļi bija sākuši zagāt līdzīgi.

Kleptolagnijas un azartolagnijas līdzība

	Kleptolagnija	Azartolagnija
Zādzība azarta dēļ	9	12
Zādzība kā azarts, lai gūtu arī materiālu labumu	9	8
Gatavības (priekšfāzes) uzbudinājums	16	20
Identiska zādzības-azarta akta atkārtošana	6	20
Impulsīva attieksme (tieksme uz impulsivitāti)	18	19
Sadistiska nosliece (piem., pret dzīvniekiem)	14	10
Mazohistiska nosliece	1	—
Regress uz anālo attīstības fāzi	16	20
Pavājināta patiesā seksuālā interese	17	15
Pavisam pacientu	18	20

Tas pats vērojams arī azartolagnijā. Raksturīgi, ka 2/3 zogošo bērnu bija agresīvas mātes, visbiežāk vīru neuzticības dēļ, bet daļu soda saņēma dēļ. Visi pacienti bija zēni. Aplūkojot tabulu, iezīmējas viena galvenā tendence – šie zēni no seksualitātes lielākoties saglabājuši tikai agresiju, kas viņos rosina sadismu. Nevarēdami to izpaust pret cilvēkiem, viņi to vērs pret nozagtām lietām, tajās «iemīloties». Zogošiem raksturīga arī klaiņošana.

Tāpat kā kleptolagnija, veidojas arī citas seksuālās novirzes. Vienīgais izņēmums varētu būt kauslība, kurā diezgan bieži saskata sadisma veidošanos (to arī saskata neželībā). Īstenībā tās var būt arī seksualitātes attīstības īpatnības. Tā kā seksualitāti vispirms veido agresija, ar kuru vīriešu kārtas pārstāvis pierāda savu pārkumu un tā arī savu

ģenētisko izdevīgumu, kuru pamana sieviešu kārtas pārstāves, lai otrās sastāvdaļas – libido apmierināšanai izvēlētos uzvarētāju (dabiskā at-lase). Reizēm agresivitāte apsteidz libido attīstību – puisēji izrāda ne ar ko neattaisnojamu kauslību, kas var slēpties aiz jau aprakstītās kleptolagnijas rašanās. Kauslība, kā jau rakstijām, ir zemu attīstīta vīrišķība, ko normālas meitenes ne sevišķi atzīst, jo viņu psihoseksuālā attīstība parasti apsteidz zēnu attīstību. Arī pārspīlētā kauslība ārstē-jama ar to pašu paņēmienu – sublimāciju.

No novirzēm, kuras vecāki un skolotāji nemaz neievēro vai arī nenovērtē par seksuālām perversijām, varētu minēt tādas parādības kā saliromānija – kāda cita skolēna apģērba apraiņošana (sadisma pa-veids). Ja apraiņošana notiek ar spermu, to sauc par pollucionismu; osfreziofilija – parādība, kad seksuāli izlādējas, apostot partneri; psi-holagnija – seksuālā apmierinājuma gūšana iztēlē (psihoonanisms); pirolagnija – tieksme uz dedzināšanu; partenofilija – lezbisms pret nevainīgām meitenēm, visbiežāk izpaužas nevainīgu meiteņu apsmie-šanā, lai panāktu deflorāciju; autosadisms – parasti domā, ka tā ir sevis izcelšana («Redziet, kā es varu, cik esmu vīrišķīgs!»), bet īstenībā tā ir perversija; afrodisiomānija – slimīga psiheksācija uz līdzekļu meklēšanu, kas paaugstina seksuālo uzbudinajumu (hormonu lietošana, lodišu iešūšana dzimumlocekli, speciālu prezervatīvu kolekcionešana, pornogrāfijas iegāde u. c.). Diezgan biežas parādības ir vampīrisms – tīkšmināšanās par tekošām asinīm (piemēram, no deguna); koprofē-mija – neķītra lamāšanās pretejā dzimuma pārstāvja klātbūtnē. Ne-drīkst aizmirst arī sienu aprakstīšanu un apzīmēšanu ar neķītrībām (grafolagnija).

Par spīti tagad jau mazliet pierimušam seksbumam, šādas perversijas var izraisīt arī riebumu pret pretējo dzimumu – mizandriju un mizoginiju, kas jāārstē vēlāk, kad šiem pacientiem pienācis laiks dibināt ģimeni vai tā jau nodibināta. Agrāk domāja, ka šīs novirzes cēlonis ir tas, ka vecāki par maz snieguši bērniem paskaidrojumus par dzimum-dzīvi.

Šeit varējām pieminēt tikai daļu no skolās novērotām perversijām, kas īstenībā ir nedabiska dzimumtieksmes apmierināšana ar tām pašām sekām, kuras vērojamas agrīnās dabiskās tieksmes apmierināšanas ga-dījumā (slinkums mācīties, labākajā gadījumā pievērsties automātiskam fiziskam darbam – «smadzeņu zaudēšana»).

Palīdzība šādos gadījumos tiek meklēta reti, un novērojumi lieci-na, ka perversiju jaunatnes vidū ir daudz vairāk. Par laimi, daļa šo perversiju ir pārejošas, bet ļauno iespaidu tās paspēj izdarīt, jo ir aizturēta garīgā attīstība, varbūt zaudēts lielisks talants.

Pagaidām terapijā varam piedāvāt tikai transoloģisko sublimāciju, ko Krievijā sāka praktizēt Raikovs, bet Latvijā Saltups. Par iegūtajiem rezultātiem jau esam ziņojuši Latvijas Ārstu Žurnālā (1997). Teiktais nenozīmē, ka sublimējami tikai patoloģiski jaunieši. Šī metode ir derīga katram, kas vēlas attīstīt savas spējas un talantu, vai pat kļūt par ģēniju.

Svarīgākā no miega funkcijām un tās iespēju regulēšana transā (hipnozē)

Sublimējot seksuālo enerģiju radošajā vai pat mīlestības enerģijā, jāsāk ar miega funkcijas regulēšanu, kuru var izdarīt tikai ar transa metodi. Aizraušanās ar subkultūru, kas piesātināta ar tīras seksualitātes abām pusēm un kuras pirmās pārstrādā arī miegā (pēc principa – kas interesantāts, to sākumā), zināšanu pārstrādei neatliek laika un tās tiek «samestas kaudzē», kurā vajadzīgajā brīdī atrast nepieciešamo ir gandrīz neiespējami. Tāpēc ar hipnozi panākam nevajadzīgā un traucējošā dzēšanos miegā un vajadzīgā (zināšanu) sakārtošanu atmiņā. Izbrīvējam tam laiku un mācam sublimējamo pašu programmēt to, kas smadzenēm naktī jāapstrādā un kas jādzēš.

Aprēķināts, ka cilvēki guļ divas stundas mazāk nekā pirms 60 - 70 gadiem. Tā ir bīstama parādība, sevišķi jaunībā (tiem, kas mācās). To veicina nakts diskotēkas, naktsklubi, darbs vai citas nodarbes naktī, kas saīsina nakts miegu, kā arī agrīns sekss, par ko jau rakstījām. Kopumā, kā atzīst Kanādas speciālisti, tas var kavēt civilizācijas attīstību un rosināt daudzu negatīvu parādību ieviešanu (terorisms, panseksuālisms u. c.).

Sen zināms un pierādīts, ka miega pirmās piecās vai sešās stundās atpūšas tikai mūsu muskuļi, toties galvas smadzenes strādā pastiprinātā režīmā. Atbrīvojušās no kontroles pār muskuļiem un citām funkcijām, kas tām jākontrolē nomodā, smadzenes «sakārto» dienā apgūto informāciju un daļu no tās «nosūta» ilgstošai glabāšanai pārsvarā zemapziņai, bet daļu atstāj aktīvai izmantošanai «jau rīt» (gandrīz katrs atceras no skolas gadiem, ka grūti matemātiski uzdevumi naktī «izrēķinās paši»). Ir lietas, kas tiek «izdzēstas», lai gan, jādodomā, tiek vēl dziļāk ievadītas zemapziņā vai arī «izlādētas» ar attiecīgu sapņu starpniecību (pēc Junga, dienā pārdzīvotā sapņi). Tikai uz rīta pusi smadzenēm ir īsa atpūta, bet arī tad pēc kārtas izslēdzoties atsevišķiem blokiem un ieslēdzoties tiem, kas jau ir atpūtušies.

Ja miegu saīsina, nepastrādātā informācija atmiņas blokos nākamajā dienā izturas kā kavējošs aizsprosts, nogurdina cilvēku un veicina slinkumu, bet jaunā informācija kļūst mazāk saprotama vai skolēnu vispār vairs neinteresē un tiek uztverta kā nepatīkams slogs.

1985. gadā apsekojām divu devīto klašu skolēnus (pavisam 60) pēc diskotēkas «līdz rītam» (divas reizes) un pēc normāla nakts miega (trīs reizes). Visās reizēs stundu vadīja zinību uztveršanas transā* ievadīt un aizrautību radīt spējīgs, talantīgs skolotājs. Abās reizēs pēc diskotēkas ievadīt skolēnus radošajā transā (uztveres ekstāzē) neizdevās. Pēc tam, iztaujājot neuzmanīgos skolēnus, noskaidrojās, ka iepriekšējā naktī viņiem bijis nepietiekams miegs un ne ar mācībām saistīts, bet citāds stress (tā pati diskotēka, vecāku strīdi, agresīvas filmas noskatīšanās). Dažiem bijusi arī vēl kāda ļoti interesanta nodarbe. Pat atpalikušie skolēni, kas iepriekšējā dienā bija pietiekami mācījušies un naktī gulējuši vismaz septiņas stundas, uztvēra materiālu ar lielāku interesi nekā tā saucamie «labie» skolēni, kas nebija pietiekami gulējuši un naktī vai dienā bija nodarbojušies ar kaut ko interesantu, vai kam bija citu apstākļu izraisīti miega traucējumi. Secinājām, ka interesantas izpriecās skolēniem jārīko tikai tajās dienās vai vakaros, kad nākamajā dienā nav paredzētas mācības.

Spilgtiem un satraucošiem subkultūras efektiem, kuriem pusaudzis nodevies dienā un vēl arī naktī, smadzenes dod priekšroku. Kaut jaunietis ir pat pietiekami mācījies, viņa smadzenes apstrādā pirmām kārtām to, kas viņu vairāk aizrāvis dienā vai vakarā, to, kas viņam liecis visinteresantākais un ar ko viņš viskaislīgāk aizrāvējis dienā, it sevišķi ja tas noticis tuvāk naktsmiera laikam. To arī tajās 5 - 6 miega stundās apstrādā viņa atmiņas bloki smadzenēs. Mācību informācijai vairs neatliek laika, tā iestrēgst un kļūst par kavēkli jaunas informācijas uztveršanai. Viegļāk smadzenēs ir iekļūt tam, kas liekas interesantāks, tuvāks transam, un tā parasti ir subkultūra (piemēram, agresīva piedzīvojumu filma ar vardarbību, erotiku u. c.). Tā uztverei kļūst par šķērslī, kas rada krasu nepatiku pret kāda mazāk interesanta priekšmeta mācīšanos vai mācīšanos vispār. Despotisko mākslu uztveršana un ievadīšana ilgstošā glabāšanā vēlāk padara šos cilvēkus sociopātiskus, varmācīgus – no tādiem vēlāk rodas teroristi, killeri vai seksuāli perversi.

Vienīgais ceļš, kā likt smadzenēm sakārtot atmiņā zināšanas, ja vecākiem neizdodas norobežot savus bēmus no subkultūras, ir transs (hipnoze). Metodika ir ļoti vienkārša. Vispirms hipnozes seansā ar audzēkņu atļauju pārvēršam mācības par interesantu nodarbi, uzsverot skolēna talantīgumu (to parasti vecāki dzēš, apsaukājot bērnus par muļķiem, sliņķiem, stulbeņiem u. tml.), kas uzplauks mācoties, un cenšamies panākt, ka mācību process kļūst par transu, kādam tam vajadzētu būt patiesībā. Tādā gadījumā viss, kas jāmācās, rada aizrau-

* Transs ir dabiska parādība, kad apziņa polarizējas uztveres koncentrētībai, un tas skar tikai to, kas rada interesi un pacilātību. Tad apkārt esošais pārstāj traucēt uztveri, pilnīgi izzūd no uzmanības loka. Nomoda stāvoklis kopā ar transu pārveidojas uztveres ekstāzē, kas ir augstāka par parasto transa stāvokli. Ja transam pievieno daļēju miegu, rodas hipnoze, kas uztveri pastiprina vēl vairāk.

tību un ekstāzi. Tā rīkojas arī sektanti un panāk pusaudžu aizraušanos ar viņiem pavisam nepazīstamām un neparastām lietām. Ja tas notiktu ar mazu transa devu, pusaudzis uz sektas pusi pat neskatītos. Talantīgiem skolotājiem mācīšanās manierei vienmēr raksturīgs transs, kas aizrauj klasi. Tagad to māca NLP*, bet mēs to atvēlam sektantiem. Savosursos apmācām skolotājus ievadīt skolēnus transā ar M. Eriksona metodi vai NLP.

Ja nu tas nav noticis, var piedāvāt citu variantu, kur jau vajadzīga transologa piedalīšanās. Informācija, ko nav paspējušas apstrādāt smadzenes, sastrēgst informācijas un atmiņas «buferos». Nākamajā dienā jaunā informācija neattīrītos buferos sastrēgst vēl vairāk un sajaucas ar iepriekšējo. Var izveidoties pat pilnīgs sastrēgums un patoloģisks stāvoklis, kas sākumā izpaužas jaunā cilvēka neiecietībā, nervozitātē, aizmāršībā, vienaldzībā, kļaiņošanā utt., bet beigu beigās ar atteikšanos no mācīšanās vai izdevīga darba, ja tā veikšanai nepieciešama garīga piepūle. Šādu pašu informācijas sastrēgumu rada mākslīgi (ar medikamentiem) izraisīts, miegs alkohola vai narkotiku reibumā, smēķētāju miegs.

Informācijas apstrādes jeb tā saucamo radošo miegu var panākt ar hipnozi (transs plus miegs, sk. 2-A krāsaino attēlu). Šādā miegā var rasties jaunas un pat ģeniālas idejas. Smadzeņu darbība šādās reizēs ir tik intensīva, ka cilvēks pamostas, lai pierakstītu smadzeņu radīto ideju. Tas noteikti jā dara, jo citādi ideja var aizmirsties kā nakts vidū nosapņots sapnis. Vēsture šādu nakts atklājumu zina pietiekami daudz, lai varētu runāt par likumsakarību. Šādu fenomenu mēģinājām stimulēt 150 jauniešiem, no kuriem 56% tas deva pozitīvu efektu.

Nakts atklājumu fenomena saistība ar dzimumu un sekmju uzlabošanos

Skolēni	Vecums (gadi)	Sekmju uzlabošanās	Fenomēna rašanās	Fenomēna rašanās laiks	
				no rīta	naktī pamostoties
68 zēni	12 - 20	82	48	40	8
82 meitenes	10 - 19	68	36	27	9

Skaidrs, ka šis fenomens neizpaužas uzreiz tik spilgti kā ģenijiem. Tas pārsvarā bija grūtu uzdevumu risinājums, bet dažos gadījumos bija arī atklājumi, dzeja, sacerējumi, mūzika. Mēs uzskatām, ka svarīgākais, ko šādā veidā izdevās panākt, bija jauniešu uzvedības maiņa pozitīvā virzienā, sava smadzeņu potenciāla novērtēšana un to saudzējoša režīma ieviešana.

* NLP (neirolingvistiskā programmēšana) un hipnoze bija iekļauta 1999. g. jūlijā Vīnes pasaules psihoterapeitu kongresa sēžu sarakstā.

Strādājot ar atpalikušiem pusaudžiem (172), kas sakumklasēs bija devuši lielas cerības, bet tagad bija sākuši slikti mācīties un kļūt antisociāli, visos gadījumos viņiem konstatējām hronisku miega trūkumu (diskotēkas, video, naktsklubi, citi subkultūras pasākumi). Smadzenes (psihe) šādiem pusaudžiem nediferencē vajadzīgās zināšanas no psihi traumējošiem vai aizraujošiem surogātiem, un viņiem rodas nopietnas radošo spēju novirzes. Darbā ar šādiem jauniešiem hipnologs panāk negatīvas informācijas neapstrādi un dzēšanos, atstājot vietu tikai vajadzīgajām zināšanām. Jaunietim pašam tas ir jāapzinās.

Nācās arī novērot, ka bērns vai pusaudzis atsakās no terapijas, ja hipnologs sāk viņu atšķirt no viņam iemīļotās subkultūras. Sākumā hipnologs vispar par to nerunā, lai nenobaidītu pacientu no «vardarbīgas» viņa pārveidošanas. Novērojām, ka hipnoze, uzlabojot nakts miegu, jau bez suģestijas sniedz vēlamos rezultātus. Vēlreiz atgādinām, ka atbilstoši mūsu metodikai nekas netiek uzspiests un pacients «pār-aug» pats, vērtēdams hipnozē izjusto salīdzinājumā, piemēram, ar diskotēkas vai popkoncerta dārdoņu, pornogrāfisko (libidozo vai agresīvo) filmu u. c. Vienīgi jāpanāk labās puslodes aktivizācija ar klasisko mūziku, dzeju, tēlotājmākslu vai dabas skaistumu hipnozē. Dzeja gan top kreisajā puslodē, bet tās tapšanas «mēmais diriģents» atrodas labajā puslodē. Tāpat ir ar talantīgu rakstnieku, vienīgi ķīnieši dzejo ar labo puslodi. Tas jāņem vērā sublimējot. Līdz ar to dzēšas labās puslodes depresivitāte, kuru izraisījis estētiskais bads, un iestājas pozitīva, daudz ilgstošāka ekstāze.

88% jauniešu saprot, ka iepriekšējā ālēšanās bijusi infantīla. Visvieglāk klājas tiem pusaudžiem, kuru vecāki ir parūpējušies jau pirms pubertātes iestāšanās pieradināt viņus pie augstām mākslas un uzvedības vērtībām, laikus sublimējuši tajā periodā, kad tas ir iespējams pašiem vecākiem (sk. 4. krāsaino attēlu). Jānis Birzkops savā monogrāfijā uzsver, ka tas panākams ar aktīvu muzicēšanu, un viņam ir taisnība – tas atbilst arī mūsu pētījumu rezultātiem. Mēs tikai gribam piebilst, ka to pašu var panākt, bērnu jau ar šūpladzienu aktīvi piesaistot pie nopietnās mūzikas un kultūras. Vēlāk talkā jāaicina jau hipnologs, ja vecāku laiks ir nokavēts.

Nākamais posms ir attiecīga mācību procesa pārveidošana. Seansā sakām: – «Mācību procesā manas balss un mūzikas vietā būs skolotāja stāstītais un rādītais, tas, kas ir grāmatā, burtnīcā, kas jāraksta, jāreķina, jāiegaumē. Mācoties transā, tu būsi ar atvērtām acīm. Traucējošais, tāpat kā tagad, kļūs vienaldzīgs. Bet labsajūtu, kuru saņem seansa laikā, mācoties tu saņemsi divkārši.» – Ja tas izdodas, gandrīz jau vairs nav jāatgādina par darbu miegā. Tomēr labāk, ja katru vakaru jaunietis ieslēdz transologa viņam individuāli iediktētu hipnozes seansu (masveida produkcija šeit, tāpat kā valodu apmācīšanā, neder). Galvenais ir

Aktīva dienā iegūto zināšanu sakārtošana smadzenēs (atmiņā)

Transa pieslēgtības pakāpe	Lēnā miega pārveidošana hipnotiskā			Ātrā miega pārveidošana hipnotiskā		
	Pavisam	Neizdevās	Izdevās	Pavisam	Neizdevās	Izdevās
I	16	8	8	24	7	17
II	12	7	5	18	8	10
III	8	2	6	16	4	12
Kopā:	36	17	19	58	19	39

Transa pieslēgtības pakāpe	Atbilde lēnā miegā pozitīvā gadījumā, t. i., ievadišana transā			Atbilde ātrā miegā pēc tā pārveidošanas hipnotiskā		
	Izdevās			Izdevās		
	Trauksme	Miegainība	Mācību process	Sapnis	Somnambulisms	Mācību process
I	2	2	4	10	2*	5
II	—	1	4	4	1*	5
III	1	1	4	5	2*	4
Kopā:	3	4	12	20	5*	14

* Šo stāvokli var attiecināt uz sapni, kas radās pēc gulošā ievadišanas transā. Gulošais vadāms pēc hipnologa vēlēšanās.

Cilvēks, kas bija uz brīdi pamodināts, saglabājis transa stāvokli, atzīmēja kādu no dienas notikumiem, bet ātrā miega stadijā tas bija sapnis, kuram reti bija iepriekšējā dienā pārdzīvotā nozīme. Neuzdrošināties no tā izdarīt kādus secinājumus, tikai liekas, ka visu pirmā miega stundu nozīme neatkarīgi no miega stadijas atmiņas veidošanā ir nepārvērtējama, ļoti radoša un daudz aktīvāka par mācību procesu diena. Ja vēlamies veidot talantīgu personību, vispirms domāsim par tās miegu un to, ko tā miegā darīs.

Hipnozes rezultātā rodas dabisks miegs. Šajā ziņā daudz ko var dot zināšanas par transololoģijas struktūru. Ar transu miegā pētot pacientus, kas lieto miega līdzekļus, trankvilizatorus, alkoholu, narkotikas u. c., novērojām spēcīgu psiķes darbības pavājināšanos. Dažiem aktīvā procesa vietā pat iestājoties «halucinatoriski haotiski procesi». Tā par zemapziņu domā daži tās pētnieki. Nonākšana zemapziņā hipnozes ceļā šo tēzi, ja nav lietotas narkotikas, neapstiprina.

Mūsu materiāls bija jaunatne, kas mācās. Analizējot tabulas datus, var secināt, ka aktīvs mācību procesa turpinājums notiek abās miega stadijās. Ļoti grūta bija lēnā miega pārveidošana hipnotiskā. Šajā gadījumā nekad nekonstatējām sapņus, bet, ja dienā cilvēks bija skatījies

šausmu filmu un pārcietis negatīvu stresu, viņam konstatējām diezgan spilgti izteiktu trauksmi, kas bija pat tādā pakāpē, ka pacients bija jāatgriež miegā, turklāt tas vienmēr bija ātrais miegs – acīmredzot sapnis, kas atbrīvoja vai atviegloja zemapziņu no dienā negatīvi pārdzīvotā (par šo tēmu pētījumi jāturpina).

Dzēšot sapni ātrā miegā, «zem tā» varēja atrast arī iepriekšējās dienas mācību procesa turpinājumu (varbūt tas notiek līdztekus sapnim citās smadzeņu daļās?). Jāatzīmē, ka tiem, kuriem nakts miega ievadīšana transā bija apgrūtināta vai neiespējama, bija arī vājas sekmes mācībās. Septiņiem pacientiem varējām konstatēt uzmanības deficīta sindroma pazīmes (hiperaktivitāti).

Varbūt kāds sapratīs, ka šo nodaļu esam uzrakstījuši tikai tiem, kas savus bērņus grib izaudzināt par izciliem talantiem mākslā, mūzikā, zinātnē u. c. Tāds arī bija mūsu mērķis pirmā sublimācijas izpētes posmā. Par to jau esam rakstījuši «Latvijas Ārstu Žurnālā». Vēlāk par mūsu mērķi kļuva talantīgu, labu darba darītāju radīšana vispār, vienlīga, kāds būtu šis darbs, tikai saprotot, ka šie cilvēki nekad neņems mutē sīvo, nesmēķēs un dzīvos pilnvērtīgu dzīvi, baudot tās augstākos līmeņus, līdz kuriem liela daļa cilvēku nenonāk.

Vardarbība Latvijas ģimenēs – seksualitātes agresīvās daļas patoloģija un hipnoze (trans) tās terapijā. Upura sublimācija

«Turklāt vardarbība rada vardarbību un tādēļ pastāv tendence vardarbībai ģimenē pāriet no paaudzes uz paaudzi.»

Džons Boulbijs

Jau pieminētajā ekspedīcijā visos Latvijas novados un pilsētās, kad apsekojām 10 tūkstoš ģimeņu, pierādījās, ka 27% ģimeņu notiek fiziska vardarbība un 7,5% vardares ir sievietes.

Tikai deklasētās ģimenēs vardarbība ir tīra izkaušanās. Parasti vardarbība ir saistīta ar emocionālu vardarbību, un šis skaitlis jau sasniedz 57%. Pastāv arī vienīgi emocionāla vardarbība, kurā neviens no vardariem nepaceļ roku, lai otram nodarītu fizisku kaitējumu. Šādas vardarbības īpatsvars sasniedz 30,7%. Šeit prioritāte pieder sievietēm. Viņas veido 2/3 (bet pilsētās pat 3/4) visu emocionālo vardaru skaitu. Jāatzīst, ka emocionālā vardarbība dažkārt ir daudz smagāka un mēdz nodarīt lielāku postu cilvēka veselībai.

Pie mums emocionālā vardarbība sastopama par 50% vairāk nekā citās valstīs, kurās laulība atbilst vai ir tuva mūsu modelim. Sevišķi izceļamies ar sieviešu vardarbību. Ļoti bīstama ir sieviešu fiziskā vardarbība, jo, apzinoties vīrieša fiziskā spēka pārsvaru, viņas uzbrūk

negaidīti, no aizmugures, lai panāktu upura pretošanās paralīzi, izmantotu negaidīta uzbrukuma radīto pārsteigumu. Viņas bieži izmanto kādu smagāku priekšmetu (puķu vāzi, gludekli vai ko citu), ar ko cenšas no aizmugures iesist pa galvu. Liela daļa vīriešu pat nav grasījušies sist pretim. – «Kā lai sit sievietei?» – ir viņu parastā atbilde. Kas vēlāk pierādīs, kurš uzbruka pirmais? Sievietes pēc tam gandrīz vienmēr apgalvo, ka pirmais uzbrucis vīrietis, kaut ļoti bieži pašas centušās izraisīt kautiņu.

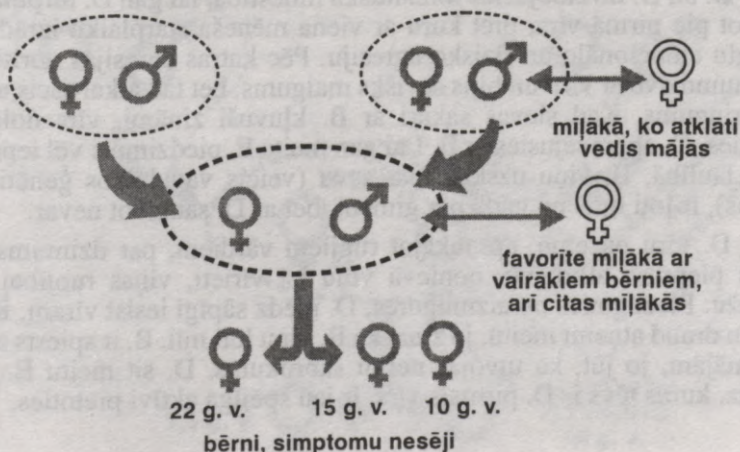
Aplūkosim dažus klīniskus piemērus no vardarbīgā ģimenēm.

Pirmais piemērs

Pāris nodzīvoja ģimenē mīlestības pilnu un satīcīgu dzīvi astoņus gadus. Kopdzīves gaitā romantiskā mīlestība beidzās, bet turpinājuma – virzības uz intimitāti un pilnbrieda mīlestību – nebija. Iestājās atkarība no attiecībām.

Vīram uzradās vairākas mīlākās, no kurām vienu, kas bija favorītes lomā, viņš no sievas un pieaugušiem bērniem neslēpa, tādā veidā viņus sāpinādams un radot izmisumu. Tā ir sevišķi cietsirdīga vardarbība. Visi bērni kļuva par simptomu nesējiem (dermatīts, nakts erunēze, pastāvīgs slimīgums ar visām iespējamām kaitēm).

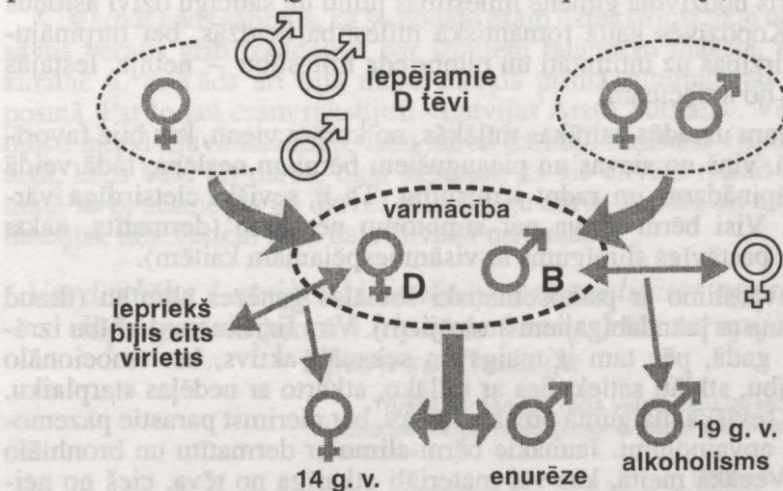
Sieva slimo ar psihosomatiski sociālas ģenēzes slimību (draud saslimšana ar ļaundabīgajiem audzējiem). Vīrs fizisku vardarbību izrāda reizi gadā, pēc tam ir maigs un seksuāli aktīvs, bet emocionālo vardarbību, atklāti satiekoties ar mīlāko, atkārtoti ar nedēļas starplaiku. Pēc tam sevišķa maiguma pret sievu nav, bet pierimst parastie pazemojumi un apvainojumi. Jaunākie bērni slimo ar dermatītu un bronhiālo astmu. Vecākā meita, kas vēl materiāli atkarīga no tēva, cieš no nei-rozes.

Otrs piemērs

D. piedzimusi bez tēva. Kaimiņos dzīvojuši trīs precēti vīrieši, kuros D. meklējusi tēvu, bet viņi pret meiteni bijuši vienaldzīgi. To viņa uztvērusi kā pazemojumu. Līdz pusaudzes vecumam meitenei nav bijis vīrieša kā sociālā parauga. Vientuļā māte it kā neapzināti nostājusies neesošā vīra lomā.

B. uzaudzinajis trīs dēlus (no tiem divi ir audzudēli). Viņi uzauguši, normāli socializējoties ģimenē (pēc Z. Freida, paspējuši iziet pirmās trīs psiholoģiski seksuālās attīstības stadijas) un bijuši vīrišķīgi. Jaunākais dēls, kam pusaudža gados nācies vērot tēva sakarus ar D., pievērsies alkoholam (ģimenes konflikta simptoma nesējs).

B. un D. izveidojusies romantiska mīlestība, lai gan D. turpinājusi dzīvot pie pirmā vīra, pret kuru ar viena mēneša starplaiku izrādījusi spilgtu emocionālo un fizisko agresiju. Pēc katras agresijas noritējusi dzimumdzīve ar vīru un bijis sevišķs maigums, bet tad atkal sācis augst saspringums. Kad sievas sakari ar B. kļuvuši zināmi, vīrs nolēmis šķīrties. D. apprecējusies ar B. Lai gan meita E. piedzimusi vēl iepriekšējā laulībā, B. viņu uzskata par savu (veicis vajadzīgos ģenētiskos testus), ir ļoti mīļš un gādā par ģimeni, bet ar D. sadzīvot nevar.

D. vīru pazemo, apsūkājot rupjiem vārdiem, par dzimumsakarīem pieprasa atlīdzību, nonievā viņu kā vīrieti, viņas rupjībai nav robežu. Piezogoties no aizmugures, D. mēdz sāpīgi iesist vīram. Katru dienu draud atņemt meitu, jo zina, ka B. viņu ļoti mīl. B. ir spiests aiziet no mājām, jo jūt, ka tuvojas nervu sabrukums. D. sit meitu E. Otra meita, kuras tēvs ir D. pirmais vīrs, ir jau spējīga aktīvi pretoties.

Šādos gadījumos bērna dzīvesvieta jānosaka pie agresijas upura, bet bāriņtiesa uzskata, ka bērns jāatstāj pie mātes, neņemot vērā piec-gadīgās meitenītes ciešanas un sekas, kas viņu sagaida.

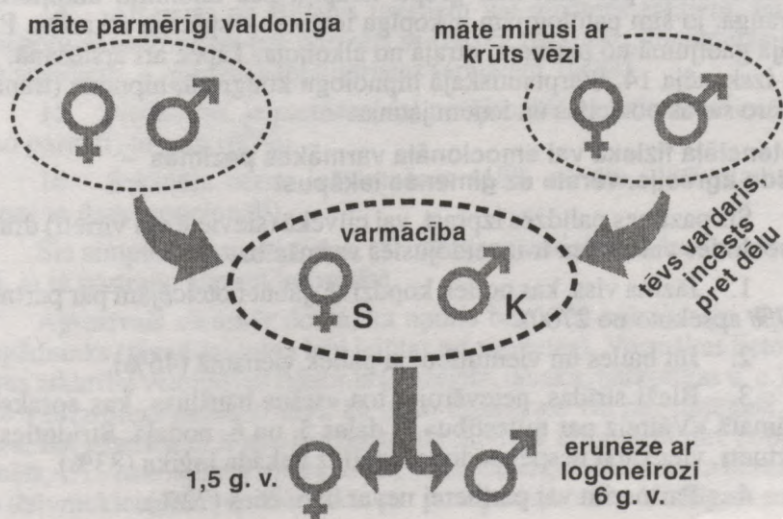
Trešais piemērs

Viņa – divu augstskolu studente, viņš – radošas profesijas pārstāvis. Romantiskā mīlestība atnāca ātri. Viņai piedāvāja bezmaksas ceļojumu uz Vāciju. Viņš pavadīja viņu līdz vilcienam. Tiklīdz vilciens sāka kustēties, viņš metās pie vagona loga, lai to izsistu un varētu iesist mīļotajai. Spriedze un vēlēšanās mīļoto piekaut bija augusi visu nedēļu, kamēr viņa gatavojās ceļojumam, bet viņš bija cietis. Šajā nedēļā nebija bijis arī intīmas tuvības, kas šādās reizēs varētu būt glābiņš.

Kad meitene atgriezās, sākās regulāra (ik pēc septiņām dienām) viņas piekaušana. Viņa būtu aizbēgusi, bet pēc katras piekaušanas sekoja maigums ar brīnišķīgu seksu. Viņai piedzima puisītis. Sišana, lamas un draudi nonāvēties atkārtojās ik nedēļu četrus gadus. No ārpusēs tā bija brīnišķīga ģimene.

Pēc kāda laika jaunajai sievietei tika atklāts krūts vēzis pirmajā stadijā. Tika veikta saudzējoša operācija. Vardaris aizliedza sievietei mācīties. Pēc sievas vecāku vēlēšanās viņi izšķīrās, bet piedzima vēl viens bērns – meitenīte. Kādā ciemošanās reizē māte pieķēra bijušo vīru veicam incestu pret dēlu...

Šo gadījumu esam jau aprakstījuši kā piemēru tam, ka ar krūts vēzi, kas ir vīramātei, saslimst arī vedekla. Tā izrādījās likumsakarība. Vīri ar savu uzvedību bieži pārnes savu māšu psihosomatiskās slimības uz sievietēm.

Mīti un realitāte par vardarbību ģimenē

Mīti, kas no pirmā acu uzmetiena liekas it kā pieņemami, patiesībā veicina vardarbības attaisnošanu. Mūsu aptauja ekspedīcijas laikā pierādīja, ka tos par patiesību pieņem 79 - 87% iedzīvotāju. Lielas atšķirības starp sievietēm un vīriešiem šajā ziņā nav. Galvenie no mītiem ir šādi:

1. nedrīkst iejaukties citu ģimenes lietās (90% aptaujāto);
2. upuris pats izprovocē noziegumu (72%);
3. savu sievu (vai vīru) drīkst piespiest dzimumaktam bez viņas (vai viņa) vēlēšanās – tā tad izvarošana (69%);
4. tam, kuru sit, tas ir patīkami (pēc krievu teiciena – «ja sit, tad mīl!») (49%).

Šādu mītu ir daudz vairāk, pieminējam tikai galvenos. Sevišķi pārsteidz mīts, ka bērni, vecākiem šķiroties, vienmēr jāatstāj dzīvot pie mātes, lai gan ir pierādījies, ka viņa ģimenē bijusi vardarbīga. Var teikt, ka tā ir gandrīz likumsakarība – *ja vardarbība reiz ir sākusies, tā vairs nav apturama*, tā meklēs aizvien jaunus objektus (pat dzīvniekus). Izturēšanās pret pretējo dzimumu vienmēr būs nievājoša un seksuāli varmācīga.

Vardaris pauž emocionālo vardarbību arī pārnēsē (transferencē) pret psihoterapeitu, tāpēc nomācošais darbs ar varmākām psihoterapeitam ir panesams hipnozē, kas, pēc mūsu pieredzes, ir pirmais efektīvākais paņēmieni varmāku ārstēšanā. Tos var arī sublimēt, kas uz ģimenes iekšpusi vērsto seksualitātes agresiju pārvērš radošā agresijā uz āru. Tikai pēc tam nāk grupu terapija pēc anonīmo alkoholiķu parauga, jo šīm patoloģijām ir kopīga iezīme – spēcīga atkarība. Pirmajā gadījumā no partnera, otrajā no alkohola. Tāpēc arī ārstēšanā, kā tas izskanēja 14. Starptautiskajā hipnologu kongresā, hipnoze (transs) atkaro savas pozīcijas un ieņem jaunas.

Potenciāla fiziska vai emocionāla varmākas pazīmes – naida agresija, vērsta uz ģimenes iekšpusi

Šīs pazīmes palīdzēs izprast, vai cilvēkā (sievietē vai vīrietī) draud izveidoties vai arī jau ir izveidojusies varmācība.

1. Jāzina viss, kas notiek kopdzīvē, jābūt noteicējam pār partneri (97% apsekoto no 2700).
2. Jūt bailes un vientulību, ja paliek vienatnē (46%).
3. Bieži strīdas, neievērojot tos «sešus baušļus», kas aprakstīti grāmatā «Vēlreiz par mīlestību» II daļas 5. un 6. nodaļā. Strīdoties ar partneri, vienkārši nespēj padoties, nelīdz nekāda loģika (83%).
4. Partnerim vai partnerei nevar uzticēties (72%).

5. Iebaida savu partneri ar skatienu, vārdiem, žestiem, histēriskām izdarībām (piemēram, trauku plēšanu) vai arī ar kādu viņas/viņa lietu iznīcināšanu. Draud ar pašnāvību (89%).

6. Nevar izrādīt jūtas (izņemot dusmas), jo ir bail, ka citi uzskatīs par glēvuli (69% vīriešu, 26% sievietes).

7. Dusmās nolamā partneri rupjiem vārdiem. To dara arī aizmuguriski pie psihoterapeita un citur sabiedrībā (90%).

8. Vīrieši uzskata, ka viņi ir pārāki par sievietēm un ka sievietes pienākums ir apmierināt vīrieti. Sievietes kļūst par aktīvām pseido-feministēm un paūz naidu pret vīriešiem vispār (nav datu).

9. Ātri apvainojas un jūt greizsirdību, kad partnere (partneris) velta laiku un uzmanību citiem, pat tad, ja tas ir saistīts ar darba pienākumiem u. tml. (aptuveni 60%).

10. Grūti iejusties ģimenes dzīvē. Lai no tās izvairītos, bieži vairāk strādā, vaļas brīžos skatās sporta spēles (vai seriālus), pēti pornogrāfiskus izdevumus un sper «kreisos soļus» (72%).

11. Būdam(-ma) bērns, daudz sodīts(-ta) un/vai novērojis(-usi), kā vecāki strīdas un kaujas. Pazemo viens otru, apsūk, piesaucot bērnus par lieciekiem (68%).

12. Mēģina ietekmēt ārējos apstākļus, informāciju un attiecības, lai kontrolētu partnera(-es) uzskatus un rīcību (aptuveni 100%).

13. Sagrābis, grūdis partneri, sitis un spēris viņai (viņam), turklāt tas noticis cikliski, ar diezgan precīziem starplaikiem (aptuveni 27% vīriešu, 8% sievietes).

14. Atsaucas uz Bībeles tekstiem vai zinātnes faktiem, lai ataisnotu savu kontroli pār partneri ar fizisku pārspēku, manipulācijām un spaidiem – ģimenes totalitārisms (aptuveni 100%).

15. Noskaišas, ja partnere(-is) nevēlas stāties intīmās attiecībās, kad pats(-ti) to grib (60%).

16. Seksuāla bērnu izmantošana (18% vīriešu, 30% sievietes; viņas to dara emocionāli).

Šie simptomi parasti rodas, sabrūkot romantiskās mīlestības stadijai, ja tā pārtrauc pārtapt intimitātē.

Agresīvais vienmēr domā, ka upuris bez viņa neiztik, jo viņš ir apgādnieks (tagad šai lomā labi iejūtas arī sievietes). Varmākas lieto arī citus atkarību veicinošus faktoros (alkohols, tabaka, narkotikas u. c.) un pēc vardarbības ataisno sevi, ka neko neatceras, vai nav apjēguši, ko dara, bet īstenībā tā ir manipulēšana un meli. Ja upuris vēl nav nobriedināts, t. i., nav iejuties upura lomā, varmāka izgāž dusmas uz bērniem un dzīvniekiem, nievājoshi izsakās par pretējo dzimumu. Vienīgais emo-

cionālais kontakts sākumstadijā ir zema pašcieņa, jūtu kurlmēmums, mitoloģiskā domāšana. Ja to novēro, jāsteidzas pēc palīdzības ģimenes centrā vai psihoterapijas iestādē, bet ģimenes ārstam laikus jāpieņēma, ka šo iestāžu neapmeklēšanas gadījumā sāksies varmācības patoloģija, kas izārstējama pat grūtāk par vēzi un ir viena no audzēja rašanās veicinātājām.

Kā noteikt, vai partneris pēc laulībām būs vardaris? Par to liecina dažas pamat pazīmes, kas ir kopējas vīriešiem un sievietēm: – bieži pārtrauc runātāju (sievieti vai vīrieti), viegli iekarst, ciena pornogrāfiju, nokavē tikšanos, uzspiež dzimumaktu, pastāvīgi piekasās, kritizē, mēģina pārāudzīnāt, nedzird uzslavu, nepamana pieklājību un uzmanību, seksā domā tikai par sevi, vīrietis negrib lietot izsargāšanās līdzekļus. Viņu galvenais mērķis ir panākt, lai upuris zaudē pašvērtību, kļūst par verdzeni (vergu).

Varmācība var pastāvēt, tikai pastāvot varmākas un upura sizigijai (vienotībai un pretmetībai). Tāpēc jāzina arī upura simptomi, kas šās sizigijas dēļ nemaz nav vairāk estētiski par varmākas simptomiem. Ar šo patoloģiju slimo divatā. Abu naidis vērsts uz iekšpusi.

Varmāka vienmēr veiksmīgi izmanto upura kauna jūtas (upuris neprot un viņam ir pretīgi lamāties). Upuris slēpj savas ciešanas, zīlums, stāsta citiem, cik ģimene ir laba, par varmākas plosīšanos neziņo varas iestādēm, neiet pie psihoterapeita. Upurim un varmākam vienmēr ir neapzināta zema pašcieņa un mitoloģiskā domāšana.

Ar patoloģisko agresiju (tātad ar patoloģisku seksualitāti) slima ģimene ir totalitāro sistēmu mikroparaugs. Varmāka cenšas totāli kontrolēt visu, izmanto bērnus par «ziņu pienesējiem», visās lietās vai neveiksmēs par vainīgo uzskata upuri (normālā ģimenē šādās reizēs vainīgi jūtas abi).

Varmākas īpašība ir tieksme pastāvīgi manipulēt ar ģimenes locekļiem, bet ārpus ģimenes viņš/viņa ir «eņģelis» (naidis virzīts tikai uz iekšpusi!). Tāpēc varmācība ģimenē no ārpusē reti tiek konstatēta. Varmākas vienīgās jūtas ir naidis, kas izpaužas dusmās, jo tās jau ir naida jūtu izpausme. Upuris parasti atsakās no varmākas liekulīgi pieprasītās izaugsmes gandrīz vai visās jomās, kas neskar mājas lietas, atsakās no pašapziņas un – kas ir grūti saprotams – tiksmīnās ar savu depresiju, un lepojas ar novēršanos no citiem cilvēkiem («dzīvoju savai ģimenei»).

Upurim varmākas klātbūtnē ir bīstami teikt uzslavu, kā mēs to parasti darām pāru terapijā, jo te protestēs abi. To dara tikai hipnozē, kad otra partnera (varmākas) nav klāt vai arī viņš/viņa ir klāt, parādot, ka tas saistīs upuri ar kaut ko citu – daudz svarīgāku par atkarību no attiecībām, ko mēģina saglabāt ar varmācību. Hipnozē (pēc mūsu meto-

des) viņi hipnotizē viens otru ar kopīgām pārnesēm un pretpārnesēm. Šajā gadījumā atkrīt upura pašcieņas graušana, ko varmāka greizsirdīgi uzskata par savām tiesībām un pienākumu. Hipnoze pārtrauc arī pastāvīgo upura «smadzeņu skalošanu». Varmākas parasti terapijas sākumā cenšas būt apburoši, pieklājīgi un uzmanīgi (vairāk nekā citi vīrieši/sievietes). Mīlestība ātri pārorientējas uz ģimenes ārpusi.

Lai neizvēlētos par dzīvesbiedru varmāku, pie psihologa vai psihoterapeita detalizēti jāanalizē viņa/viņas vecāku ģimene, tajā biežāk jābūt un tā neuzkrītoši, bet kritiski jānovēro.

Upuris vienmēr jūtas ļoti mazvērtīgs, bet to pašu slēpti var just arī varmāka, un viņam/viņai var būt bailes, ka upuris, to nojautis, aizies, tāpēc viņam/viņai ir jāparāda sava griba un spēks. Varmāka cenšas rehabilitēt savu mazvērtību. Par vainīgu visās lietās vienmēr tiek padarīts varmācības upuris – vainas sajūta ir viena no graužošākajām un pašcieņu iznīcinošākajām jūtām. Upuriem visgrūtāk ir pārvarēt kaunu, lai gan jākaunas būtu varmākam (tāpat kā laulības pārkāpējam). Ja tas notiek, ja kauns pārņem varmāku, tas jau ir ceļš uz izārstēšanos.

Varmākas upura atzišanās

1. Es mēģinu nojaust sava partnera (savas partneres) garastāvokli un uzminēt viņa/viņas vēlēšanās, lai novērstu viņa/viņas dusmas, izpatikot vai neprotēstējot (tas iespējams tikai sākumstadijā) (64%).
2. Notiek izolēšanās no draugiem un arī no ģimenes (50%).
3. Atsacīšanās sasniegt mērķus izglītībā, darbā un citur, lai nekaitinātu partneri (37%).
4. Mans partneris/partnere liek man bieži just, ka esmu slikta māte/slikts tēvs (63%).
5. Mans partneris/partnere uzvedas kā karalis/karaliene, un es jūtos kā viņa verdzene/viņas vergs (81%).
6. Man bail izteikt savas domas vai uzvesties pretēji mana partnera/partneres uzskatiem (89%).
7. Reizēm mans partneris (mana partnere) mani lamā un liek man justies slikti (49%).
8. Vienmēr un visur ir mana vaina – strīdi, kautiņi, naudas trūkums, sarežģījumi ar bērniem utt. (aptuveni 100%).
9. Man bail, ka viņš(-a) atņems man bērnus vai ka mana aiziešana radīs man vēl lielākas varmācības briesmas (62%). (Padomju laikos varmācību varēja īstenot ar partijas iestāžu vai darba kolektīva (arodbiedrības) atbalstu, jo pēdējais skaitījās pamatšūniņa.)
11. Mans partneris(-re) mani sagrābj, grūž, sit, krata, sper. Visbiežāk tas notiek ar vienādiem laika intervāliem (27 - 30%).

12. Esmu vēlējusies(-jies) izbeigt mūsu attiecības, bet man ir bail, ka nespēšu viena/viens izdzīvot, nespēšu aizmirst bērnus utt. (aptuveni 100%).

Cēloņi un sekas

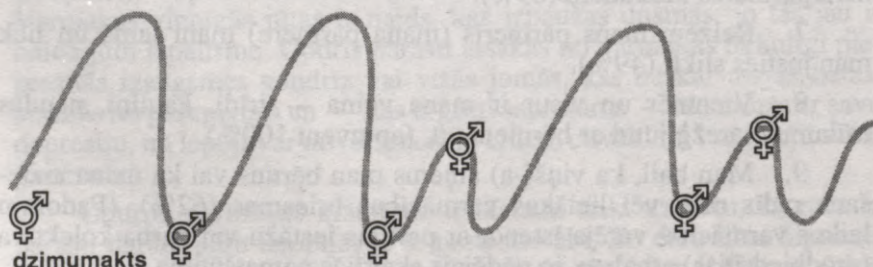
Ja sieva slēpj vīra vardarbību, mēģina to attaisnot, viņa dara tieši to, kas palīdz attīstīties un plaukt vardarbībai (līdzīgi dzērāju sievām).

Ja vardaris ir sieviete, vīrieši, ja viņiem ir pašcieņa, varmācības upura lomai pretojas agresīvāk, bet bērnībā pazemotie, sistie un nomāktie, pie varmācības jau bērnībā pieradušie, pakļausies ātrāk. Bet var notikt arī tā, ka šie paši sistie saceļas, sevišķi ja varmāka ģimenē bijis pretējā dzimuma pārstāvis. Tad kādu laiku, kas gan ir neilgs, noris cīņa par varmākas lomu (tāpat kā notiek cīņa par līdera lomu).

Iznākumu bez terapijas ir grūti paredzēt. Terapija, kas sāka varmācības patoloģijas sākumā, dzēš atkarību no attiecībām un ievada partnerus beidzamajā mīlestības stadijā – intimitātē. Tas ir galamērķis, kuru ielaistos gadījumos ne vienmēr var sasniegt. Par pozitīvu tad uzskatām arī tādu iznākumu, kad varmācības piesātinātā ģimene šķiras. Tas zināmā mērā var glābt bērnus no patoloģiskās seksualitātes agresīvās daļas – varmācības turpināšanās nākamajās paaudzēs.

Varmācība ir seksualitātes vienas daļas – agresijas patoloģija, kas agresivitāti pilnībā vērš uz partneri, nevis uz sāncensi vai citiem faktoriem, kas apdraud ģimeni, kā tas būtu normāli. Šajā ziņā vērojam pilnīgi izkropļotu atavismu – cilvēkiem seksualitātes libidozās puses apmierināšanai būtu jāsaistās ar maigumu, nevis ar niknumu.

Daļa varmāku (aptuveni 12%) un viņu upuri izeju atrod, «izlādējoties» dažādās spriedzi mazinošās darbībās, visbiežāk dejās. Dzimumakts, kas pēc tam seko, var sniegt pat pašizārstēšanos. Lai šis mehānisms kļūtu saprotamāks, 48. zīmējumā sniedzam grafisku trešā piemērā minētā varmācības cikla periodiskuma attēlojumu (arī normāli dzimumakti satīcībā dzīvojošā ģimenē ir periodiski).

48. zīmējums

Eksperimentāli ir pierādīts, ka, izraisot seksuālo uzbudinājumu pilnīgi miemilīgiem cilvēkiem, piemēram, demonstrējot ļoti uzbudinošu pornofilmu un liedzot iespēju rasties orgasmam, t. i., izlādēt šo uzbudinājumu, var izraisīt spēcīgu agresiju ar neslēptu vardarbību (*Jaffe, Malamuth, Feingold, Feschbach, 1974; Meyer, 1972; Zillmann, 1971*). Kontrolgrupai demonstrētā filma, kas bija piesātināta ar kaušanos (bet bez pornoerotikas!), tik spēcīgu agresiju neizraisīja – tā bija daudzkārt vājāka. Tas lieku reizi pierāda, ka agresija ir seksualitātes sastāvdaļa. Pornofilma stimulēja seksualitātes libidozo pusi, kas, nevarējama pastāvēt bez savas otrās puses agresivitātes, to arī skatītājos izraisīja. Ļoti ilgstoša pornofilmu skatīšanās, kas libidozo pusi vai nu remdināja vai, pārmērīgi uzbudinot, kavēja (drīzāk jādama par pēdējo), neļāva izvērsties arī spēcīgai agresijai.

Mēs šādus eksperimentus neesam veikuši, esam tikai uzklaušījuši savus pacientus ģimeņu apsekojumos vai arī pāru terapijā. Tā kā tie bija pacienti, izveidot kontrolgrupu bija samērā grūti. Aptaujājot pacientus, noskaidrojās, ka pēc libidozi uzbudinošām filmām vīrieši kļuvuši agresīvi 93 gadījumos. To pašu liecināja arī maskulinizētās sievietes – pēc pornofilmas noskatīšanās agresija pret vīriešiem radusies 42 gadījumos. Drīz vien šīs sievietes kļuva par karojošām feministēm. Sievietes, kas nebija maskulinizētas, aktīvu agresiju nepauda, bet viņām lielā mērā pastiprinājās pasīvā agresija, palielinot otrās pakāpes relišeru kārdinošo pusi – visbiežāk līdz erotiskai bezgaumībai, pārmērīgi izceļot bioloģiskos relišerus vai pat «nejauši» atkailinoties (minisvārki, šķēlumi, dziļi dekolte u. c.). Par to esam apkopājuši 188 novērojumus.

Sevišķu nozīmi piešķiram vardarbības faktiem bērnībā, jo tieši tas ir pamats vardarbības patoloģijai, kas izveidojas vēlāk, kad bērni ir pieauguši un nodibinājuši savu ģimeni. Ir pamats domāt, ka šie vardarbības fakti ir saistīti ar seksualitātes agresīvo pusi. Tas var būt sods par vecāku dzimumakta noskatīšanos bērnībā, par pretējā dzimuma dzimumorgānu izpēti vai pat tuvības izspēli (atcerēsimies socializācijas formulu «paraugs→spēle→dzīve»).

Varētu vēl minēt virkni citu ar seksualitāti saistītu gadījumu, kas padomju laikos izraisīja niknu pieaugušo reakciju – sekss taču bija lielākais grēks totalitārisma «dzīvo dievu» reliģijā. Tāpēc arī 27% ģimeņu konstējām varmācību. Totalitārā vara pastiprināti maskulinizēja sievietes (viņām bija vienādas tiesības ar vīrieti gan sēdēt pie traktora stūres, gan asfaltēt ielas). Gandrīz 8% sieviešu vardaru bija un arī mūsdienās ir šīs bieži jau bērnībā vīrišķotās sievietes.

Lielākā daļa aptaujas materiālu ietver informāciju arī par varmācības upura psiholoģiju. Varmākam, protams, sava, bet upurim sava psiholoģija. Tāpēc šādā lomu diferenciacijā, iespējams, nozīme ir bērnības pieredzei, ko jau minējām. Tā kā mums šādas pieredzes nebija, savās plašajās aptaujas anketās šo jautājumu neietvērām.

Nevar apstrīdēt pornogrāfijas nozīmi vardarbības izcelsmē. Vienu gan varam apgalvot – padomju laikos un tūdaļ pēc atmodas pornogrāfiju skatījās nesalīdzināmi vairāk nekā tagad, jo tas bija kas jauns un neredzēts. Vardarbības vilnis šodien joprojām turpina celties, jo toreizējam skatītajam tā izraujas no zemapziņas. Toties zinātnieki Rietumos, viņu vidū Malots (*Malauth*, 1984), apgalvo, ka masu informācijas līdzekļi, demonstrējot pornogrāfiju (t. i., sakāpinot seksualitātes libidozo pusi), rada tādu subkultūras klimatu, kas veicina uzskatu, ka vardarbība ģimenē ir pilnīgi pieņemama un dabiska. Te lielu lomu spēlē tas, ka pornogrāfija ir pieejama bērniem. Jo jaunāks bērns redz pornogrāfiju, jo lielāka ir viņa iespēja socializēties par varmāku vai varmācības upuri. Arī varmācības patoloģija ir smagāka, ja pornogrāfiju uztvēris jaunāks cilvēks. Visi vardari un vardares atzinās, ka jau bērnībā un skolas sākumā «aizrāvušies ar porno» – 91% ļoti ilgstoši, 23% pornogrāfiju izmantojuši masturbējot.

Varmācības priekšnosacījumi jāmeklē bērnībā. Pornogrāfija modina bērnībā reāli pārdzīvoto. Šai sakarā Dž. Boulbijs sacījis: – «Kopš 1897. gada, kad Z. Freids izveidoja savu slavenu, bet, manuprāt, nelaimi nesošo uzskatu un apgalvoja, ka pavešana bērnībā, kas, viņaprāt, bija etioloģiski svarīgs fakts, nav nekas cits kā pacienta iztēles produkts, pilnīgi no modes ir izgājuši centieni saistīt psiholoģiju ar reālās dzīves pieredzi.»

Ļoti labi zinām, ka viena no sēru stadijām ir dusmas – naida jūtu (mīlestības pretstata) emocijas. Dusmas bieži saistās ar savu pretstatu – bailēm, kas vardarus un upurus padara glēvus. Visbiežāk šī stadija sākas, ja mīļotais riskē mūs atstāt (trešais piemērs), pakļauj sevi dzīvības briesmām vai arī citādi draud no mums aiziet. Ja, piemēram, ārsts savu pacientu tikai žēlo, slimnieks ir dusmīgs arī uz savu saslimušo tuvinieku un vaino viņu savas veselības nesaglabāšanā utt. Tā var būt tikko manāma pirmā pazīme, ka sācies ceļš uz varmācību. Par laimi, tālākais šai ziņā potenciālā varmākas slimības dēļ notiek ļoti reti.

Ir arī citi gadījumi, kad šķiršanās izraisa vardarbību (kā trešajā piemērā). Dž. Boulbijs teicis – «...Dusmu pilna uzvedība ģimenes locekļu vidū bieži vien var būt funkcionāla. Kā jau iepriekš minēju, pareizajā vietā, pareizajā laikā un pareizajās robežās dusmas palīdz saglabāt vitāli svarīgās ilgtermiņa attiecības (apstiprinājums izvīzītajai tēzei par mīlestības un naida sīzīgijas nepieciešamību – J. Z.). Taču tikpat labi redzam, ka dusmas var būt arī pārlieku spēcīgas. Mana doma ir vienkārša – daudzus ģimenēs sastopamus ļaunprātīgas vardarbības gadījumus var izprast par izkropļotas un pārspīlētas, potenciāli funkcionālas uzvedības, īpaši pieķeršanās (pasvītrojums mans – J. Z.) uzvedības formām, no vienas puses, un aprūpes uzvedības formām, no otras.»

Atgriežoties pie sieviešu vardarbības, jāpiemin Moriss un Gūlds (*Morris, Gould, 1963*), kā arī Stīls un Poloks (*Steele, Pollock, 1968*), kas jau par to ir rakstījuši, bet mēs uzsverām galvenokārt vīriešu vardarbību. Pēc mūsu datiem, mūsdienu vardarbīgie un sociopātiskie vīrieši ir vardarbīgo māšu darbības rezultāts (gandrīz 50% gadījumu). Te laikam vainojami kara gadi, kad katrai sievietei draudēja pamestība, kas savukārt radīja nevis mīlestību, bet atkarību no attiecībām vai pieķeršanos un daudzus gadījumos tai sekojošo agresiju.

Bija arī citi varianti. Mūsu dienās jau citu apstākļu dēļ Latvijā 68% sieviešu jūt draudošu šķiršanos (separāciju) ar jaunu vardarbības vilni (vardarbība vairāk no vīriešu puses), kurā sievietes biežāk kļūst par upuriem. Vairojas arī sieviešu vardaru skaits – tās ir sievietes, kam draud šķiršanās. Attiecība starp sievietēm, kurām nedraud šķiršanās un kurām tā draud, ir 1 : 6. Otrajai grupai ļoti raksturīgi, ka bērnībā šīs sievietes ir pastāvīgi dzirdējušas vecākus lamājoties un draudam viens otram ar šķiršanos, tātad arī pamest bērnus.

Ļoti tipiski, ka vardarbīgā ģimenē dzīvojošie bērni bieži dzirdējuši vecākus draudam nogalināt vienam otru. Vardarbīgu vecāku bērni bieži situši savas lelles vai viņiem uzticētos dzīvniekus. Dusmīgie un agresīvie bērni gandrīz neglābjami būs vardari vai to upuri. Un tas viss vecāku vainas dēļ.

Latvijā šķirto vecāku bērnu ir 62%. Daļa no viņiem kļūst par varmākām, kas dusmīgo māti iemācās nomierināt ar vardarbīgu niķošanās (27%), bet citi ar iztapšanu (33%), vēlākā dzīvē kļūdami par vardarbības upuriem. Gan vieniem, gan otriem ir traucēta dzimumdzīve.

Nākamos vardarus var pazīt pēc ļoti raksturīgas iezīmes (to analītiskā sarunā mums atklājuši tagad jau pieaugušie vardari un upuri) – viņiem vienmēr gribējies radīt vecākos, kas nobrieduši šķirties, satraukumu, cerot tos vienot. Neizprotami, ka bērni nemieru centušies viest tieši tajā no vecākiem, kuram vairāk pieķērušies, tā izspēlējot to, kas notiks viņu ģimenēs pret partneri, ar kuru ir nevis mīlestības, bet pieķeršanās attiecības (atkarība).

Ir skaidrs vardarbības socializācijas likums, kuru formulējis Dž. Boulbijs – **«Liels skaits bērnu, kas pārdzīvojuši noraidījumu un vardarbību, pieaugot turpina attīstīt ģimenē apgūtos vardarbības veidus, proti, sociālajās situācijās viņi reaģē atbilstoši uzvedības modeļiem, kādus apguvuši agrā bērnībā.»**

Pienācis laiks sasaistīt to, ko teicām par pornogrāfiju, ar negācijām (šķiršanās draudi, kas rodas, ģimenes saitēm izirstot, fobijas un citas negatīvas jūtas), ko bērns, augot nelabvēlīgā ģimenē, iesūcis savā psihē jau bērnībā.

Terapija

Raksta gaitā lasītājs būs nojautis terapijas iespējas un arī grūtības. Visjaunākais, ka vardarbība, tāpat kā fobijas, ir lipīga. Pieaugot vardarbīgo ģimeņu skaitam, visa tauta var kļūt vardarbīga un noskaņota uz karošanu. Vardarbības apsēstās ģimenes atbalsta totalitārismu – tas ir acīmredzams un neprasa komentārus. Vardarbība jau pati par sevi ir totāla diktatūra.

Intensīva un ilgstoša pornogrāfijas baudīšana, līdz iestājas orgasms, izraisa izlādēšanos un uz brīdi novērš varmācību. Bet ieviest pornogrāfiju ārstēšanā būtu nepieļaujami. Tā kā varmācības pamatā ir seksualitātes libido pretstats – patoloģiska agresija, viens no drošākajiem terapijas līdzekļiem ir tās sublimācija transā. Citi terapijas veidi ir mazefektīvi un prasa lielus līdzekļus un laiku. Lai gan Z. Freids neuzskatīja agresiju par piederīgu seksualitātei, viņš uzsvēra, ka agresija ir sublimējama. Tas ir radikālākais līdzeklis agresijas ārstēšanā, bet jāievēro, ka jāārstē arī upuris, jo citādi viņš ar savu psiholoģiju var restaurēt varmācību (tāpat kā dzērāju sievas dažkārt izsaka vēlēšanos, lai izārstētais alkoholiķis atkal atsāk dzert). Šajā ziņā mūsu pieredze ir diezgan bagāta – vismaz 100 ar agresijas patoloģiju slimojošo ģimeņu ārstēšana (libido patoloģija rada citus sarežģījumus).

Varmācības ārstēšana ģimenēs 75% gadījumu sasniedza labus rezultātus, bet 25% gadījumu beidzās ar šķiršanos. Daudz vairāk par 100 ģimenēm, kuras mēs diemžēl neuzskaitījām, no terapijas atteicās. No šīs grupas 66 sievietēm ar partnerterapijas paņēmieniem ieteicām izprovocēt dzimumaktu, tiklīdz viņas nojauš augam vīrā agresīvo sa-sprindzinājumu, neļaujot tam pāraugt varmācībā. Šāda pieeja bija efektīva 48 gadījumos. 18 sievietes šādai partnerterapijai nebija gatavas morālu apsvērumu dēļ un izrādījās zaudētājas. Viņas arī nebija apguvušas partnerterapijas prasmi.

Turpmāk (vai vienlaikus) palīdzējām ar hipnozi kā alkoholisma ārstēšanas gadījumā, padarot mīlestības jūtas par noteicošām ģimenē, bet naida jūtas vēršot uz ģimenes aizstāvību, sargāšanu, apgādāšanu, t. i. vēršot tās uz āru. Iemācījām vadaru pārvarēt glēvumu, ieviesām partneru attiecībās īstenumu, patiesīgumu, atgriezām viņus romantiskās mīlestības stadijā, neļāvām vairs iet pa ceļu, kas ved uz atkarību no attiecībām, un centāmies parādīt ceļu uz intimitāti, mīlestības sublimēšanu. Tikai minētie 25% pāru paši pieprasīja šķiršanās ceļu. Pēc visām pazīmēm spriežot, tie bija pāri, kuros vīrs nojauta, ka sieva neatbilst viņa Animai, un otrādi – sieva nojauta, ka vīrs neatbilst viņas Animusam. Izveidojām anonīmu bijušo varmāku klubu (kluba «Panaceja» atzars), kurā ārstējās 876 varmākas. Viņu terapija ilga 2 - 3 gadus, un tās laikā novērojām 2 - 4 recidīvus tiem, kas iesāka ārstēšanos ar transu. Varmāku partneri (upuri) savukārt apmeklēja anonīmo varmā-

cības upuru klubu. Ar to arī terapija parasti beidzās. Upurus sublimējām uz izaugsmi, kas ir varmākas vislielākais bieds – ja tā izdodas, varmācība beidzas.

Terapijā izmantojam arī paliatīvus paņēmienus – mācām upuriem izstrādāt bēgšanas plānu un infomējam par speciālām patvertnēm, kur varmāka nevar iekļūt, bet upuris var paslēpties kopā ar bērniem. Dažas šādas patvertnes, kuru adreses vardariem ir noslēpums, Latvijā jau ir izveidotas. Upuri to atrašanās vietas var noskaidrot ģimenes centros un policijā.

Jāmāca upurim slēpt savas antipātijas pret vardari. Upurim jāzina, ka viņam jāpretojas savas personības zaudēšanai. Tā ir varmākas zem-apziņas tieksme – pakļaut upuri tā, kā dzīvnieku tēviņš pakļauj sāncensi (bet te patoloģiski sāncensis tiek atvairīts, iznīcinot upuri un radot tā nepievilcību). Arī te palīdz sublimācija.

Upuris ir jāpārlicina, ka varmākas rīcība ir vai nu krimināli sodāma, vai arī sabiedriski nosodāma, tāpēc jāatmet kauns un jāatsakās no «pievilcīgās» ģimenes maskas, jāpasaka sabiedrībai patiesība. Smagākos gadījumos jāmeklē palīdzība križu centrā. Varmākas mērķis ir ar psiholoģisko vardarbību pilnīgi paralizēt upuri. Jāpaskaidro katram jaunlaulātajam, ka to var nepieļaut tikai pašā sākumā ar stingru «NE», tiklīdz pamana pirmās vardarbības pazīmes. Jāpatur prātā, ka no varmācības var glābt perversās seksualitātes sublimēšana vispirms upurim aktīvā izaugsmē.

Dzimumaudzināšanas galvenie uzdevumi psihoseksuālās attīstības posmos (stadijās)

Viriešu un sieviešu devums laimīga, vesela un pašpāļāvīga bērna audzināšanā vairs nenozīmē neko. Mēs esam radījuši ačgārnu pasauli.

Džons Boulbijs

Transoloģija dzimumaudzināšanā

Šādu epigrāfu izvēlējamies tāpēc, ka ne tikai bagātākās sabiedrības pasaulē, kā domā Boulbijs, ir radījušas šo ačgārni. Tas spilgti bija redzams arī ne visai bagātajā kazarmju sociālisma zemē, kurā dzīvojam un kuras ietvaros strādāja mūsu laboratorija – klubs «Panaceja». Rezultāts šai iekārtai ir bēdīgs – uz vienu darba nespējīgu cilvēku ir 1,2 - 2 strādājošie, bet nepieciešami vairāk par četriem. Sekas lasītājs prognozēs pats.

Mūsu uzdevums bija izstrādāt psiholoģisko un psihoterapeitisko palīdzību dzimumaudzināšanā psihoseksuālās attīstības stadijās. Par dzimumaudzināšanas galveno uzdevumu uzskatām mīlētspējīgu cilvēku izaudzināšanu. Kā vienu no svarīgākajām ieviesām arī nulles stadiju. Noskaidrojām, ka lielas izmaiņas katrā stadijā noriss ne tikai audzināmajā, bet visā ģimenē un ka vairāk nekā puse ģimeņu netiek galā ar audzināšanu bez ģimenes terapeita, kuram ir zināšanas transoloģijā. Te atkal gribas citēt Boulbiju – «...sieviete, kas gaida bērnu, vai māte, kas rūpējas par maziem bērniem, jūt stipras alkas pēc atbalsta viņai pašai. Šādos gadījumos pieķeršanās uzvedības aktivizēšana, šķiet, ir universāla parādība un to nepieciešams uztvert par normu.» (Drošais pamats. Vecāku un bērnu savstarpējā pieķeršanās – cilvēku veselīgas attīstības priekšnoteikums. Apgāds «Rasa ABC», 1998.)

Par nožēlu, pēc mūsu pētījumu datiem, to Latvijā saprot tikai nedaudz vairāk par 30% viriešu, bet palīdzēt protošo praktiski ir vēl mazāk. Šāda attieksme rada negatīvu socializāciju un ir vislielākais trūkums dzimumaudzināšanā.

Jāatceras, ka socializējoties bērns no katras stadijas paņem savai dzīvei kaut ko lielu, bez kā viņš nevar būt cilvēks. Šis liels ir mīlestība.

Svarīgi šajā ziņā skan G. Fogdora vārdi – «Audzinātāju laba pašsajūta ir noteikums labai bērnu pašsajūtai.» Bez mīlestības ģimenē šī pašsajūta nevar rasties. Tas, pēc mūsu pētījumu datiem, attiecas arī uz augli (nulles stadija).

* * *

Katrā stadijā ietilpst:

A — tiešā dzimumaudzināšana;

B — netiešā dzimumaudzināšana – kritiskās robežas virzīšana pa kreisi, sublimējot, veicinot jūtu attīstību, garīgo un sociālo vajadzību un personības izaugsmi (kreativitāti), bioloģisko šķēru aizvēršanu u. c.

C — dzimumjautājumu izskaidrošana.

Šie trīs dzimumaudzināšanas pamati izklāstīti to svarīguma secībā. Pateiksim svarīgāko, kas jā dara katrā no posmiem (sk. 4. krāsaino attēlu). Katrā posmā vecāki var konsultēties pie pāru un ģimenes psihoterapeita ar transologa prasmi. Terapeita loma pasvītota, aprakstot katru stadiju.

NULLES STADIJA

A un B — Tiešās dzimumaudzināšanas uzdevums ir novērst nevajadzīgu hormonu preparātu un zāļu lietošanu, smēķēšanu, alkohola lietošanu, ekscesus dzimumdzīvē, negatīvus pārdzīvojumus, azartu, satraucošus mākslas veidus. Bērnam jābūt abu vecāku gaidītam. Mātei jāsaņem tēva un sabiedrības sevišķa gādība. Dzemdībās nepieciešama tēva klātbūtne, pirmais zīdains ņem rokās tēvs.

C — Vecāku sagatavošana dzimumizskaidrošanai. Tas pasargā augli no visa tā, kas var mainīt dzimumorientāciju. Bērnam jābūt vēlamam no abu vecāku puses un jāsaņem vecāku mīlestība. Augli samīlē caur mātes vēdera sienu *abi vecāki*. Ja ārsts nav aizliedzis, vecāki turpina regulāru, piesardzīgu dzimumdzīvi, viens pret otru izturoties ļoti erotiski. Grūtniecei vēlams klausīties melodisku simfonisko mūziku, mācīties dziedāt šūpla dziesmas, saņemt arī cita veida estētisku baudījumu, atsevišķos gadījumos var būt nepieciešama estētiskā terapija pie psihoterapeita, ja iespējams, arī transs (hipnoze). Jāierodas pie ģenētiķa laulības un topošās ģimenes konsultācijā. Topošā māte jāsaņemas bērna ilgstošai zīdīšanai, kas stiprina bioloģiskās saites, no kurām izaug stipras psiholoģiskās saites, kas vēlāk nepieciešamas bērna personības veidošanai. Jāatceras, ka ar transu (hipnozi) var atvieglot grūtniecības toksikozi, psiholoģiskās problēmas. Konsultācija pie transologa vajadzīga arī bezsāpju dzemdību sagatavošanai.

Produkts, kurus lieto uzturā, nedrīkst būt ekoloģiski kaitīgu vielu. Auglis sevišķi jāpasargā no anaboliem hormoniem, ar kuriem piesātināta importētā gaļa. Importētā produkcija var būt izgatavota arī no ģenētiski pārveidotiem produktiem, par kuru lietošanas iespējamām sekām šobrīd vēl maz zinām.

Pēc mūsu pētījumiem, grūtniecības iestāšanās tā izmaina attiecības ģimenē, ka daudzkārt viss «sagriežas ar kājām gaisā». 48 - 50%

gadījumu tas var būt pat smags krīzes stāvoklis, jo mainās parastais dzīves ritms, sākot ar seksuālajām un beidzot ar psiholoģiskajām attiecībām. Mainās sievas, vēlāk arī vīra uzvedība. 32% vīriešu seksuālo apmierinājumu mēģina atrast pie mīļākās, nemaz nezinot, ka tas, pat ja to neuzzina sieva, ļoti negatīvi ietekmē augli, sevišķi grūtniecības otrajā pusē, kad ļoti aktīvi sāk darboties augļa intuīcija (abas smadzeņu puslodes darbojas kā labās, kas dubulto intuīciju). Bieži auglis ir tas, kurš «pasaka» mātei par tēva neuzticību, pateicoties mātes un augļa ciešajām saitēm.

Vīra neuzticība sievas grūtniecības laikā liecina par mīlestības brieduma trūkumu. Bērniņa gaidīšana nobriedušu mīlestību padara vēl stiprāku. Šo laimi mīlestības brieduma pakāpi nesasniegušie nepazīst un nezina, cik viņi nabadzīgi savās jūtās un cik zems ir viņu garīgais līmenis.

Ģimenes terapija grūtniecības laikā ir nepieciešama 64% ģimeņu, bet šī atziņa vēl nav nonākusi līdz visas sabiedrības apziņai.

	Attiecību pasliktināšanās grūtniecības laikā	Attiecību uzlabošanās grūtniecības laikā*	Bez pārmaiņām*
Skaitis	47	36	8
Grūtniecības toksikozes	30	8	2
Terapija bez transa	16	—	1
Terapija ar transu	15	8	1
Bezspēju dzemdības	2	8	1
Tēvu piedalīšanās dzemdībās	1	20	4
Auglis ar patoloģiju	17	2	1

* kontrolgrupas

Ģimenes terapija ar transa iesaistīšanu vienmēr nodrošināja bezspēju dzemdības, tikai vienā gadījumā bija jaundzimušā patoloģija, visos gadījumos laktācija sākās ar lielu piena daudzumu.

Nulles stadijas likumsakarība:

No nulles stadijas bērns visai dzīvei saņem nepieciešamību pēc cieša kontakta ar mīlamajiem cilvēkiem, vajadzību piekļauties, sadzirdēt sirdspukstus, izjust maigumu, mīlēt sevi, lai varētu mīlēt arī citus. Veidojas spēcīga pieķeršanās un jūtu «mītne» viņa smadzenēs.

PIRMĀ PSIHOSEKSUĀLĀS ATTĪSTĪBAS STADIJA

Tās saturu sk. 4. krāsainajā attēlā, salīdzinot visu četru autoru traktējumu.

Pēc Freida orālajā fāzē ir jābūt pilnvērtīgai zīdīšanai. Tās ilgumu līdz vajadzīgajam laikam var pagarināt, kā arī uzlabot tās kvalitāti ar hipnozi. Savos pētījumos mēs noteicām transoloģiskās psihoterapijas lomu laktācijas perioda pagarināšanai, piena daudzuma un garšas uzlabošanai (bērns atteicās no mākslīgas piebarošanas).

Barošanas ar krūti ilgums mēnešos	Kontrolgrupā	Tikai transs	Transs + ģimenes terapija
1	8		1*
2	15		
3	17		2*
4	12		
5	7	23	20
6	2	20	26
7	2	34	40
8	3	46	51
9			
10			
11			
12	1	36	40

* Objektīvi somatiski apstākļi

Zinot barošanas krūti nozīmi bērna tālākajā dzīvē (laulībā un mīlestībā), transa ieviešana barojošām mātēm ir nepārvērtējama.

Interesanti, ka laimīga laulība ar pilnbrieda mīlestību simtprocentīgi tika novērota tajās ģimenēs, kurām bija pazīstams Isakovera (Isakower, 1938) fenomens. Hipnoanalīzē šie cilvēki izjuta mīkstu, siltu, mīklai līdzīgu masku uz sejas, kas izraisīja ļoti patīkamas sajūtas, mīlestības uzplūdus pārnesē – pacienti hipnoanalīzē atcerējās mātes krūti un pārdzīvoja to labsajūtu, kādu bija baudījuši toreiz. Tas izdevās tikai tad, ja barošana ar krūti bijusi ilgstoša un pilnvērtīga. Parasti šādām atmiņām bija dziedinoša nozīme pat pie smagām psihosomatiskām slimībām (36 novērojumi).

Ja zīdīšana nevar notikt piena trūkuma dēļ, tad mākslīgi barojot māte bērnu ņem klēpī, pieglauž krūtīm līdzīgi, kā barojot ar krūti.

A

Pats galvenais ir vecāku savstarpējās mīlestības piemērs. Ģimenei jābūt pilnvērtīgai un pilnai, kurā katrs no vecākiem spēlē sev atbilstošu psiholoģisko lomu. Vecāku seksuālajām attiecībām jābūt nomālām, jābūt savstarpējai uzticībai (pat koķetēšana vai flirts, izņemot starp tēvu un māti, var būt liktenīgs bērniem). Ģimenē jābūt mātes kultam (ja tā ir pietiekami laba māte), mātes maigumam un tēva prasīgumam. Par normālām attiecībās var saukt tikai tad, ja bērns jūt ne tikai mīlestību un pieķeršanos, bet arī cieņu pret tēvu un māti. Vecākiem ir tikai transakta attiecības.

Ja bērns aug nepilnā ģimenē un viņu audzina tikai viens no vecākiem – tēvs vai māte, jo otrs ir zudis vai aizgājis no ģimenes – tas ir liels zaudējums bērnam. Te noteikti jāizšķir divi pretēji gadījumi. Ja tēvs, piemēram, ir miris vai gājis bojā un māte viņu joprojām atceras ar dziļu mīlestību, šī mīlestība intuitīvi pāriet arī bērnā, kaut māte par to bieži nerunā. Bērns jūt mātes mīlestību un sāpes, arī viņā veidojas mīlestība pret zudušo tēvu un vēl dziļāka pieķeršanās mātei. Viņā aug morālas atbildības jūtas, vēlēšanās palīdzēt mātei, ar savu mīlestību aizpildīt tukšumu.

Pavisam cita situācija veidojas, ja viens no vecākiem – tēvs vai māte – atstāj, pamet ģimeni. Bērns to uztver kā nodevību un dziļi pārdzīvo. Tāpat kā pirmajā gadījumā mīlestību, arī šajā gadījumā bērns intuitīvi jūt pamestā rūgtumu un reizēm pat naidu. Ja pamestais atklāti «ārdās» un nomelno aizgājušo, tas mulsina bērnu un viņš nezina, kura pusē nostāties. Viņš jūtas pamests un aizvainots. Šāda nepilna ģimene ļoti traumē bērna psihi un atstāj smagas sekas visai viņa nākamajai dzīvei.

Tiešajai dzimumaudzināšanai ir jāsniedz arī pirmā dzimumorientācija – jāieaudzina bērnā sava dzimuma apzināšanās un identitāte (valoda, rotaļas, apģērbs u. c.). Trīs līdz piecu gadu vecumā bērnam jāapzinās savs dzimums. Jāveido sievišķība un vīrišķība, bērns jāsāk psiholoģiski sagatavot vīra (tēva) un sievas (mātes) lomai ģimenē. Bērni spēlē tēti un mammu. Jāveido pareiza attieksme pret pretējo dzimumu, izvairoties no noslēpumainības, jo vēlāk sekos kopīga mācīšanās skolā.

Ģimenē vēlami vairāki bērni.

Jāmāca ievērot dzimumorgānu higiēna kā onanisma profilakse. Šajā ziņā jāizvairās no vientulības, jācinās pret slimībām, zarnu parazītiem u. c. Jānovērš erotizējoši faktori, sevišķi pārmērīgi glāsti. Jāievēro stingrs dienas režīms. Mājās nikotīnu un alkoholu nedrīkst lietot pat viesībās.

Jāveido ģimenes sadzīves tradīcijas. Tām ir ļoti liela nozīme ģimenes saliedēšanā un ģimenes siltuma, «sava pavarda» jūtu ieaudzināšanā. Tieši tradīcijas ir tās, kas bērnam ļauj izjust ģimeni kā tautas pamatšūniņu.

Jāiegūst bērna uzticība un atklātība dzimumjautājumos, saglabājot to līdz IV stadijai. Jāveido zēnu un meiteņu draudzība, sākot veidot tajā altruistisko egoismu. Agras seksualitātes gadījumā nefiksēt uz to uzmanību, bet prasīt padomu ārstam.

Pirmā likumsakarība:

Orālajā fāzē, barojot bērnu ar krūti, mīlestība un ēšana ir viens un tas pats. No šīs fāzes cilvēks visai dzīvei paņem līdzīgu rūpes par savu ģimeni, kura viņam būs vēlāk. Tādā veidā šī fāze kalpo arī monogāmijai.

Otrā likumsakarība:

Anālajā fāzē ar vecāku mīlestību panāk anāla rakstura profilaksi.

Trešā likumsakarība:

Falliskajā fāzē jāveido bērna attieksme pret dzimumorgāniem kā pret svētumu (tie ir cilvēka ziedi). Tas izraisa audzināmājam pareizu attieksmi pret dzimumattiecībām visu mūžu – svētumu netērē pa labi un pa kreisi.

Ceturta likumsakarība:

Edipālajā fāzē darbojas vecāku piemērs mīlestībā. Visu no vecākiem pārmanototo bērni atkārtos savās ģimenēs – meitenes vīru izvēlēšies līdzīgu tēvam, zēni sievu – līdzīgu mātei.

Šajā jautājumā vēlama konsultācija pie ģimenes terateita.

Piektā likumsakarība:

Iespējams uzsākt sublimāciju.

Sestā likumsakarība:

Nedrīkst iznīcināt pārejas objektu.

Jēdzienu «pārejas objekts» ieviesa D. Vinikots (D. W. Winnikott – Transition Objekts and Transitional Phenomens, 1953). Tas apzīmē materiālu objektu, kurš bērnam ir sevišķi svarīgs un nozīmīgs. Tas, piemēram, var būt lācis, ar kuru bērns iemieg, kuru var smaržot, pat bučot un aplaizīt. Pastāv doma, ka tā ir normāli nepieciešama parādība, kas palīdz bērnam pāriet no orālās stadijas uz īstām objektattiecībām.

Pārejas objekta iznīcināšana, kuru pie psihoanalītiskās pieejas atcerējās 16% pacientu no 112, bet hipnoanalīze uzrādīja 36% šo

parādību. Dzimumaudzināšanā tas ieviesa 2/3 negatīvas ievirzes, lai gan ģimene bija devusi pozitīvu sākumu. Šāds notikums dzēsa galvenokārt pozitīvo, ko bērns bija mantojis savā ģimenē, tāpēc šai likumsakarībai jāpievērš sevišķa uzmanība. Pētījumi šajā jomā jāturpina, jo mums šī parādība atstāja daudz neskaidrību, tāpēc arī grāmatā par to runājām maz. Acīmredzot pārejas objekta nozīme vēl ir pārāk maz pētīta, jo arī literatūrā minētie dati ir pretrunīgi. Vienīgais, ko var pasvītrot, ka pret pārejas objektu sevišķi dzimumaudzināšanā jāattiecas sevišķi nopietni. Transā «atdzīvinot» pārejas objektu, dzimumaudzināšanas galvenā sastāvdaļa – sublimācija – deva vairāk nekā pusei adiktīvo (ar tieksmi uz novirzēm) pacientu daudz labākus rezultātus, salīdzinot ar tiem, kuriem transā netika «atdzīvināts» pārejas objekts.

Septītā likumsakarība:

Bērniem jāveicina platoniska ģimenes izspēle (tētis-mamma, vīrs-sieva, bērni-lelles). Ja ģimenē ir tikai viens bērns, tad otro pusi izspēlē kāds no vecākiem. Vecākie bērni jāiesaista jaunāko aprūpē.

Visu šo likumsakarību veicināšanai mēs pielietojām ģimenes terapiju, 166 gadījumos kombinējot ar transu. Vēlāk no pacientiem nokomplektējām tikpat lielu kontrolgrupu, kuru transā neievadījām. Starpība bija trīs reizes lielāka par labu pamatgrupai, kurai bija pielietots transs.

B

Socializācijas pamatā ir vecāku personības piemērs. Svarīga ir tikumiskā audzināšana ar akcentu uz darbaudzināšanu. Jāieaudzina pieklājības normas un disciplīna, spēja turēties pretī dažādiem kārdinājumiem. Jāveido sabiedriskā pašapziņa.

Vecākiem vienmēr jāatceras, ka šajā vecumā bērniem vēl abas smadzeņu puslodes darbojas pēc labās puslodes parauga. Viņu intuīcija, paredzēšanas spējas u. c. ir dubultotas. Bērni nojauš, kas notiek vecāku guļamistabā, kāda ir vecāku mīlestība. Viņi nojauš pat ļoti maskētu tēva vai mātes «kreiso soli» un to vēlāk atkārtos savā ģimenē.

Pirmās stadijas netiešajā dzimumaudzināšanā ietilpst labās smadzeņu puslodes aktivitātes saglabāšana un tālāka pilnveidošana (sk. krāsaino attēlu).

Vēlreiz uzsveram, ka pats galvenais ir mīlestība. To bērns sajūt ar pirmo sirdspukstu, ar pirmo piena malku, ar pirmo māmiņas un tēta smaidu un glāstu. Tālāk tā plešas līdz dzimtenes mīlestībai, no tās vēlāk piedzimst dzimummīlestība (kad satiek savu «otro pusīti») un jūtas, kas izaug līdz garīgajai intimitātei, veidojot jaunu ģimeni un nākamo paaudzi.

Skaistuma izjūtas centri smadzenēs (labajā puslodē) saplūst ar mīlestības dominantes lokalizāciju – tād svarīga ir estētiskā audzināšana. Šajā fāzē tautas pasakas, sevišķi par mīlestību, tautas mūzika, šūpla dziesmas, dzeja, krāsainas estētiskās rotaļlietas, dabas skaistums utt. iegūst nepārvērtējamu nozīmi. Tas ir ļoti svarīgi bērna kreativitātes attīstībai, kas savukārt vēlāk pārklās kailo dzimumtieksmi un veicinās tās sublimāciju.

C (fāzes beigās)

Sīki un patiesi jāizskaidro bērna nākšana pasaulē, atšķirība starp zēnu un meiteni un citi seksuālas dabas jautājumi. Fāzes sākumā izskaidrošana ir pasīva (tās ir atbildes uz bērna jautājumiem), beigās aktīva – vecāki veicina jautājumu uzdošanu, ja bērns tos nav uzdevis, t. i., pusaudzis jāpadara imūns pret nelabvēlīgu ietekmi turpmāk.

Summējot:

No pirmās fāzes uz visu mūžu bērns ņem līdzi ģimenisko attiecību pamatus, kurus iegūst, barojoties no krūts (mīlestība + apgādība); anālajā fāzē – mīlestības atbrīvošanu no sikumainības; falliskajā – dzimumattiecību svētumu un brīvību mīlestībā (atkarības no attiecībām profilaksi, vardarbības profilaksi u. c.)

OTRĀ PSIHOSeksuālās ATTĪSTĪBAS STADIJA

A

Dzimumaudzināšana saglabā savu aktualitāti no pirmās fāzes. Jābremzē apzinātas dzimumtieksmes pamošanās, tā pagarinot platonisko fāzi, lai varētu pilnvērtīgāk veikt šīs fāzes galveno uzdevumu – sublimāciju («A» sublimācija – vecāku virzīta).

Vīrišķības un sievišķības veidošanā galvenais ir vecāku un audzinātāju paraugs. Stadijas sākumā vēl saglabājas dubultintuīcija – bērni vēlāk dzīvē, arī dzimumuzvedībā, atkārtos vecākus. Dzimumorientācijā jāizsargājas no dezorientējošiem faktoriem, arī no pornogrāfijas.

Jāveic seksuālo psihotraumu profilakse, jāizvairās no cietsirdīgām šausmu filmām un citiem šāda veida «mākslas» darbiem un literatūras, jo tas pārmērīgi attīsta seksualitātes agresijas pusi, kurai dominējoši valdīs vardarbība uz āru un arī ģimenes iekšpusi (var sagaidīt vardarbību ģimenē). Nedrīkst pieļaut rotaļāšanos ar rotaļu ieročiem. Nepieļaujama ir vardarbība no vecāku puses (sodi, spīdzināšana u. c.).

Zēnos jāieaudzina bruņiniecišķums, meitenēs – prasīgums un māka lietot mīlestībā tabu un psiholoģiskos relišerus. Jāveicina zēnu un meiteņu sadarbība. Mācot literatūru, mākslu, mūziku, jāanalizē tur attēlotās mīlestības attiecības. Jāmāca skaisti dejot.

Pie psihoterapeita jānosaka pusaudža suģestējamības (ietekmējamības) pakāpe. Jāveicina androgīnija.

Jāstimulē fiziskā un garīgā slodze, jāraugās, lai pusaudzis nav vientuļš. Jāieaudzina uzskats, ka rīcība, ja viena dzimuma pārstāvji savstarpējās attiecībās gūst vienpusēju labumu no otra dzimuma pārstāvjiem, ir amorāla (prostitūcijas profilakse).

B

Arī šeit dzimumaudzināšana saglabā savu aktualitāti no pirmās fāzes. Jārosina pastāvīgas aizraušanās, vislabāk tās, kas saistītas ar individuālām spējām. Jāveicina sports, bet tas nedrīkst apsteigt garīgo treniņu. Sports nedrīkst traucēt sublimāciju «A». Jācīnās pret briesmām, ko rada dīkdienība un patērētāja psiholoģija, egocentrisms.

Liela nozīme jāpievērš humanitārajiem priekšmetiem skolā un mājās, visam tam, kas ietekmē intelektu. Labā smadzeņu puslode var sākt zaudēt savu aktivitāti. Jācenšas to nepieļaut, jo tad pazeminās kreativitāte, var pārstāt veidoties talanti, atbrīvojot vietu paaugstinātai seksualitātei nākošajā fāzē. Tas var veicināt arī jauniešu depresiju.

Neuzkrītoši jākorģē socializācija, kas pieņemas spēkā. Pakāpeniski jāsāk atzīt tiesības uz patstāvību, jo tad pusaudzis reti centīsies tās izmantot.

Vislielākā vērība jāveltī daiļliteratūras un simfoniskās mūzikas izpratnei. Ja šajā fāzē tas netiks izdarīts, nākamajā pusaudzis to noliegs un būs zaudētas galvenās pozīcijas sublimācijai. Attīstoties kreisajai smadzeņu puslodei, sāksies visa tā noliegšana, kas programmējas labajā (nopietna māksla, klasiskā mūzika, saudzība pret dabu un tās skaistuma izjūta utt.). Bērns gatavosies nākošās fāzes adiktīvajai uzvedībai. Ja vecāki to nojauš jau tagad, jāpieaicina ģimenes psihoterapeits ar hipnologa prasmi.

Atbilstoši spējām bērnu jāiesaista mākslinieciskajā pašdarbībā. Jāmācās specializētā skolā, ja ir izteikts talants. Bērns pats jau rada daiļumu. Ar pareizu audzināšanu (sublimācija «A») šajā fāzē var pilnīgi izslēgt paaugstinātas seksualitātes fāzi.

C

Sīki jāpārrunā psiķes stāvoklis pārejas periodā, t. s. «hormonālo vētru» izraisītā uzvedība. Meitenēm jāpastāsta par menstruāciju fizioloģiju un higienu. Izskaidrojot jāsargās pāragri izraisīt apzinātu libido. Sevišķi meitenēm jāzina viņu ietekmējamības pakāpe (kā socializācijas sākuma īpašība), jāizskaidro, pie kā var novest suģestējamība dažādās situācijās (ne tikai dzimumattiecībās). Jāuzsver, ka alkohols, narkotikas un nikotīns paaugstina suģestējamību. Jāizskaidro adiktīvā uzvedība.

**TREŠĀ PSIHOSEKSUĀLĀS ATTĪSTĪBAS STADIJA –
PAAUGSTINĀTAS SEKSUALITĀTES PERIODS
NESUBLIMĒTIEM JAUNIEŠIEM**

A

Pāragru dzimumsakaru profilakse. Šajā laikā uzsākta dzimumdzīve ievērojami kavē vai pilnīgi aptur tālāku psihoseksuālo attīstību, zūd spējas veidoties mīlestībai, jo apstājas visu veidu sublimācija. Seksualitāte tiecas pārņemt visas smadzenes. Ja līdz šai stadijai ir izdevusies sublimācija, tad tā pārņem smadzenes, kas ir galvenais dzimumaudzināšanas mērķis, kuru jau iepriekš noformulējām likum-sakarībā.

Jāveido spēja pašierobežoties seksā. Nav pieļaujams arī azarts, ar negatīvām parādībām saistītas ekstāzes, vēlreiz jāpsver, kā izvairīties no alkohola, nikotīna, narkotikām u. c. kaitīgām vielām un paradumiem. Šajā laikā var parādīties visdažādākās perversijas.

Jāiemāca uztvert mīlestības intīmo pusi kā svētumu. Jānovērš seksuālā lielība un atklāta «mīlestības» demonstrēšana. Šajā laikā sevišķu nozīmi iegūst bioloģiskais seksuālās pārsātinātības likums, kas – sevišķi meitenēm – jāzina kā bauslis. Meitenēm jāstiprina emocionālā aizsardzība (dzeltenais pārvalks seksualitātei krāsainajā attēlā). Jāpievērš uzmanība deju zālei.

Jāstiprina dzimumtieksmes sublimācija, sevišķi talantīgajai jaunatnei. To pasvītrotam vēlreiz, jo tas ir galvenais šajā fāzē. Sublimēt vecākiem var palīdzēt transologs, jo citi psihoterapiju veidi šo metodi vēl nav pilnībā izstrādājuši.

B

Jaunietim jāsniedz pareiza profesionālā orientācija ar sublimāciju, vadoties pēc viņa spējām un rakstura īpašībām.

Kļuva par:	Līdz 1997. gadam		No 1997. līdz 1999. gadam	
	Sublimēto skaits	Seansu skaits	Sublimēto skaits	Seansu skaits
Aktieriem	4	12	23	14
Dzejniekiem	2	8	6	6
Gleznotājiem	6	16	27	20
Citas profesijas	18	24	88	20
Efekta nebija	14	7	29	5
Bez efekta palikušie neregulāri apmeklēja nodarbības un apmeklēšanu pārtrauca				

Sublimētajiem pusaudžiem praktiski izpalika paaugstinātās seksualitātes fāze, meiteņu emocionālā aizsardzība vairāk nekā dubultošanās, seksuālās pārsātinātības likums («nodevības skola») pilnīgi izzuda. Vēl jāpiebilst, ka pie mums uz terapiju neveda nevienu pusaudzi ar normālu uzvedību un sekmēm, visi bija ar adiktīvu uzvedību.

Netiešās audzināšanas fāzē pēc iespējas pilnīgāk jāizmanto sabiedrības un urbanizācijas pozitīvās iespējas personības veidošanā, jāizslēdz negatīvās. Jāievēro tās urbanizācijas radītās negatīvās parādības, kas traucē dzimumaudzināšanu (seksuālā apvērsuma atbāsis un to radītā postmodernisma kustība mākslā, mūzikā, literatūrā u. c.).

Šajā stadijā sākas pašaudzināšana (sublimācija «C»). Tā neuzkrītoši jākorģē, nepieļaujot galējības. Izteiktu socializāciju (bez paškritikas) korģēt palīdz skola un sabiedrība (pusaudžu grupa jāpārvērš kolektīvā). Grūtajiem pusaudžiem piedāvā psihodinamiskās psihoterapijas grupas. Šajā fāzē personību sevišķi apdraud alkohols, narkotikas, azarts, agresīvā jeb plēsonīgā jaunrade (pēc B. Didenko, pēc mūsu terminoloģijas – sociopātija) – tā tad jācinās pret to.

Vēl vairāk jāizvairās no dezorientējošiem mākslas darbiem. Jāpanāk, lai vienīgi skaistums vai īsts mākslas darbs noved pusaudzi līdz ekstāzei. Jāveicina jaunrades alkas. Sublimāciju turpinot, tā nemanot likvidē pamatkonfliktu, tomēr audzināmajam nedrīkst visu «ielikt mutē sagremotu», viņam pašam jādomā, jānonāk pie patstāvīgiem secinājumiem, jāprot atšķirt īsto no neistā, mākslu no «nemākslas», vērtīgo no nevērtīgā, kultūru no subkultūras, saskatīt visu to, kas cenšas ar mums manipulēt. Diemžēl TV, kas visvairāk iespaido jaunatni, šo funkciju nav spējīga pildīt.

C

Jāatklāj mīlestības dialektikas likumsakarības, kritiskās robežas nozīme un jūtu nepieciešamība tuvībai ar pretējo dzimumu. Jāizskaidro bioloģisko šķēru un pārsātinātības likumsakarības. Jādod lasīt piemērotas grāmatas par dzimumdzīvi, zēniem jāizskaidro pollūcijas utt. Jāsniedz zināšanas par veneriskajām slimībām. Šis ir vissvarīgākais laiks pretalkohola un pretnikotīna nostādnes veidošanai. Kā baušļi jāzina nobriedušas un nenobriedušas mīlestības pazīmes.

Skolā jānotiek stundām par gatavošanos ģimenes dzīvei. Tajās galvenais būtu studēt vīrieša un sievietes psiholoģiskās atšķirības, izskaidrot savstarpējās adaptācijas pamatprincipu. Jāizskaidro arī, kā izsargāties no grūtniecības, tikai šī izskaidrošana jāvirza dzimumaudzināšanas gultnē. Jāatceras, ka ar seksuālu orientāciju vien ir par maz.

CETURTĀ PSIHOSeksuālās ATTĪSTĪBAS STADIJA – GATAVĪBA ROMANTISKAJAI MĪLESTĪBAI

Romantiskās mīlestības sākumfāze ir platoniska (tā ir norma!). Ja jaunieši trešajā stadijā uzsākuši dzimumdzīvi, viņu smadzenes pilnībā pārņem tīra seksualitāte. Jauniešiem jāapzinās, ko nozīmē izvēlēties «trešo ceļu», ja uzsākta dzimumdzīve trešajā stadijā.

A

Sabiedrības piemērs mīlestībā ne vienmēr jaunieti orientē iet pareizo ceļu. Valdošie uzskati var būt arī zinātniski absurdi, tāpēc jāmaca prasme orientēties cilvēkos. Tas jā dara arī psiholoģijas stundās skolās, tikai ne visur šo priekšmetu māca.

Šajā laikā jaunieši sāk savstarpēji audzināt viens otru, pie tam pakļaujas tas partneris, kura emocijas (iemīlēšanās) ir dziļākas. Vecākiem un audzinātājiem jāvēlta uzmanība partnerim, jāvērtē viņa ietekme. Svarīga jau agrāk panāktā tikšanās ar draugu vai draudzeni vecāku mājās, atklātība pret vecākiem mīlestības objekta izvēlē. Vēl aizvien visu panāk ar ģimenes uzvedības «sešiem baušļiem» – diplomātiju ģimenē (sk. attiecīgo nodaļu). Bērniem jāmaca šo psiholoģiju kā galveno ģimenes stipruma faktoru.

Turpinās pašsublimācija. No iepriekšējā tabulā uzskaitītajiem sublimētajiem pusaudžiem pašsublimāciju turpināja 21 aktieris, 2 dzejnieki, 21 gleznotājs, 66 jaunie zinātnieki, 20 citu profesiju pārstāji. Tikai 24% no viņiem nodibināja ģimeni nedrošajā romantiskās mīlestības fāzē. 60% ģimeni dibināja ar atbilstošu Animu vai Animusu. Sievišķības un vīrišķības līmeņi abiem partneriem bija atbilstoši. Pārējie 16% pilnīgi nodevās sublimētajam talantam un izrādīja aseksualitāti līdzīgi P. Čaikovskim.

B

Šajā posmā vēl aktuālāka kļūst nepieciešamība saīsināt akcelerācijas radīto distanci starp fizisko, garīgo un sociālo briedumu. Pašaudzināšana iegūst vēl lielāku nozīmi. Socializāciju galvenokārt koriģē skola un sabiedrība. Jāatceras, ka vienpusīga aizraušanās ar sportu var būt kaitīga, jo traucē vīrišķības un sievišķības attīstību, atstājot vietu atavismam.

Ceturtā stadija ir dzimumorientācijas beigu posms – jauniets ar agrāk iemācītā palīdzību jau pats pauž daļu in jūtas pašdarbībā vai profesionāli, panāk dažāda veida jaunradē un darbā ekstātisku emocionālu pacēlumu (sublimācija «C»). Tas sevišķi jāstimulē, jo tas turpina uzturēt aktīvu smadzeņu labo puslodi, lai tā saglabātos visu mūžu. Vajadzības gadījumā jāaicina talkā transologs vai citas psihoterapijas metodes pārstāvis, lai dotu stimulu apdzisušajai «C» sublimācijai.

C

Dzimumizglītībai jābūt pabeigtai. Ceturtās stadijas otrajā pusē notiek kritiskās robežas pārkāpšana. Jauniešiem jāzina, ka šis brīdis vēl nav pilnbrieda mīlestība ar intimitāti tās augstākajā pakāpē. Vēl iespējama atpakaļgaita ar seksuālās pārsātinātības likuma atdzimšanu (sk. nodaļu par romantisko mīlestību un tās iznākumiem).

PERIODS NO PIEKTĀS LĪDZ SEPTĪTAJAI STADIJAI – PILNBRIEDA MĪLESTĪBA AR INTIMITĀTI

A

Šajās stadijās laulātie, ar savu mīlestību audzinādami viens otru, ar mīlestības piemēru audzina arī savus bērnus – tā ir iepriekš saņemtās audzināšanas atdeve, tālāknodošana nākamajām paaudzēm. Tā tam vajadzētu būt ideālās ģimenēs. Diemžēl, notiek arī citādi, jo laulātie šīs stadijas vispār nesasniedz. Par to šoreiz nerunāsim.

Mīlestības dominante jāstiprina visos tās «stāvos». Sevišķa vērība jāveltī laulības dzīves erotizācijai, jo dzimuminstinkta dabisks turpinājums ir tieksme pēc bērniem. Dzimumdzīvi jādažādo, jāievieš aizvien jauni pievilcības faktori, jā rūpējas par dzimumorgānu un vispārējo veselību. Tas nepieciešams seksuālo attiecību pilnveidošanai, nevis «kreisā soļa» profilaksei, jo pilnbrieda mīlestības un garīgās intimitātes stadijā tie kļūst neiespējami.

Taču dzīve ir pilna liloču, negaidītu pagriezienu un nākas saskarties pat ar šķietami neiespējamo. Ja arī kādam no laulātajiem «paslīdētu kāja», kas gan notiek ļoti reti, tad tā ir novirze no normas, ārkārtējs gadījums, kura sekas ir neprognozējamas. Mīlestība nav determinēta («kreisais solis» nav mīlestība), tāpēc arī šajās augstākajās stadijās ir iespējams rasties citai, jaunai mīlestībai, bet tad tas vairs nav uzskatāms par «kreiso soli». Lai arī šāda varbūtība ir ļoti reta, tā ir katastrofa ģimenei un smags pārbaudījums mīlestībai. Šeit saduras pienākuma apziņa un augstas morāles normas ar jaunās mīlestības jūtām.

Parasti mīlošais izšķiras par labu ģimenei un nenodod mīlestību, sevišķi, ja ģimenē ir bērni. No šīs nelaimes cilvēks nekad nevar iznākt kā uzvarētājs, netraumējot sevi un citus. Sekas ir ļoti smagas, ļoti traumējošas. Te nekādu padomu nevar dot. Katrs gadījums ir individuāls, tā risinājums un atrisinājums arī ir individuāli. Varam tikai vēlēties, lai šī nelaime cilvēkus nepiemeklētu, tāpēc mīlestība ik brīdī ir jākopj visos tās «stāvos». Te palīdz ģimenes psihoterapeiti ar transa iemaņām.

Šajā augstākajā stadijā ir izveidojusies stipra atgriezeniskā saite – bioloģiskais ir pārstājis būt par pamatu un vairs nenosaka augstāko jūtu attīstību. Tieši otrādi – garīgā intimitāte pieprasa arī seksuālo

intimitāti, tāpēc novārtā nevar pamest ne bioloģisko, ne emocionālo un jūtu, ne garīgās intimitātes pakāpi mīlestībā. Mīlestība ir holiska (vienotu sakarību sistēma) un tāda arī palīks, ja visi 7 ģimenes «baušļi» darbosies aktīvi, izlēdzot manipulāciju vienam ar otru, ko neļauj pilnbrieda mīlestība ar garīgo intimitāti pamatā.

B

Mīlētājiem jārūpējas par savu un partnera personības izaugsmi, papildinot vienam otru. Te vietā atgādināt Raiņa atziņu: «Tu velti mīlēts tiki, velti mīlēji, / Ja mīlot labāks, cēlāks dvēslē netapi, / Ja mīlot otra dvēslī līdzī necēli.» Mīlētājiem ģimenē no «raudzīšanās vienam uz otru» jāpāriet uz «raudzīšanos vienā virzienā». Jāpārbauda sava personība kopējo bērnu personības veidošanā, ko uzskata par mīlestības galamērķi. Jāizvairās no savstarpējas pāraudzināšanas, jo tas var pāvērst naida jūtas uz ģimenes iekšpusi.

Dziļa savstarpēja saskaņa izslēdz vardarbību ģimenē. Naida pilnbrieda jūtas, kurās vairs nav saskatāma agresivitāte, vēršas uz ārpusi ģimenes un mīlestības aizstāvēšanai, mīlestības labklājības radīšanai un tālākai libidozās mīlas izaugsmei no V līdz VII stadijai. Šādā stadijā sievietē no vīrieša saņem tik ārkārtīgi nepieciešamo garīgo apaugļošanu. Naidis, vērstis uz āru, izslēdz «kreisos» soļus, jo katru, kas centīsies izjaukt ģimeni, abi mīlētāji uztvers naidīgi. Ja naidis vēršas uz ģimenes iekšpusi, tas ir patoloģisks gadījums, kas rada antiģimeni – naidis iznīcina milu, kas celta uz libido. Naidis, kas vēršas uz ģimenes iekšpusi, pārtop savā pamatā – agresijā. Tas jau vairs neattiecas uz šīm augstākajām stadijām, jo tajās antiģimene nevar rasties.

Saskaņa mīlestībā un garīgās intereses turpina uzturēt aktīvu smadzeņu puslodi. Tās aktivitāti ceļ kopīga skaistuma baudīšana un veidošana, estētika jūtās un seksā. Galvenais mākslas darbs ir savu bērnu audzināšana, līdz ar to veidojot arī sevi (sublimācija «C»).

C

Laulātājiem jāturpina lasīt literatūru par laulības dzīves erotizāciju un psiholoģiju, par seksuālās dzīves kultūru. Viņu pašu kultūra jau izaugusi līdz tādām līmenim, ka viņiem vairs nerodas vajadzība pēc erotisku filmu skatīšanās kino un TV.

* * *

Esam izsekojuši tēmai par transoloģiju dzimumaudzināšanā katrā psihoseksuālās attīstības stadijā un centušies akcentēt ģimenes lomu nozīmī tajā. Psihoseksuālā attīstība ir saistīta arī ar mīlestības un naida sīzīgiju, bet katrā dialektiskās līknes posmā tai ir savs raksturs. Kad esam izauguši līdz augstākajai stadijai, plēsonīgā agresija ir pārtapusi naida jūtās, kurām likumsakarīgi jāpastāv, kamēr pastāv, Džona Boul-

bija vārdiem runājot, šī ačgārnā pasaule, kuru paši vien esam radījuši. Mēs negribam šādu pasauli turpināt, bet pārveidot. Šis uzdevums mums jāapzinās jau šodien. Te atkal nonākam pie ģimenes lomas un bērnu audzināšanas tajā. Ačgārno pasauli nepārveidos ne likumi «no augšas», ne revolūcijas «no apakšas», bet vienīgi tautas pamatšūniņa – ģimene. Viens no tās līdzekļiem audzināšanā ir transoloģija ar sublimāciju kā tās galveno uzdevumu.

Nesen iepazināties ar Tamāras Ringas sagatavoto materiālu (žurnāls «Mistērija», 5/2000) pēc Dipaka Čopras pētījumiem par Garīgo Panākumu Likumību. Šī likumība saskan ar mūsu rakstā izvirzītajiem sublimācijas uzdevumiem («A», «B» un «C» sublimācija). Pēc Dipaka Čopras domām, cilvēkam, kas risina sava ego jautājumus, jāuzņemas trīs saistības. Pirmā saistība – meklēt un atrast «savu augstāko Eš, kas atrodas aiz mana ego robežām». Otra saistība – iedvesmot sevi. «Es atklāšu savus unikālos talantus un, atklājis tos, izjutīšu baudu, jo baudas process sākas tad, kad ieeju bezgalīgajā apjaušmā. Proti, kad atrodos svētlaimības stāvoklī.»

Trešā saistība – kā izmantot savus unikālos talantus, lai palīdzētu un kalpotu citiem cilvēkiem. Garīgā darba jēgu Libānas rakstnieks Halils Džibrāns savā darbā «Pravietis» (Atēna, 1998) ietver šādos vārdos: – «Kad veltījat sevi darbam, jūs esat flauta, kuras sirdī mirkļa čuksti pārvēršas par mūziku. [...] Bet kā tas ir – strādāt ar mīlestību? Tas ir – aust drānas no savas sirds pavedieniem, kā kad tās drānas būtu valkājamas tavam mīļotajam...»

Tātad par šiem jautājumiem domā cilvēki visur pasaulē. Tas nozīmē sakārtot pasauli, noņemt tai ačgārnību. Par to jādomā, nonākot līdz augstākajai stadijai, arī ikvienai ģimenei. Tad nebūs ačgārnību ne pasaulē, ne arī vistuvāko cilvēku attiecībās. Mēs domājam, ka ar to jāsāk.

Pār pasauli valdīs tas, kurš līdz galam valdīs pār savu seksualitāti

Mēs abi bijām ieslodzīti vienā būrī, mazā deviņu kvadrātmētru istabiņā. Es, septiņpadsmitgadīgs jauneklis, kurš jau bija novecojis, pāragri kļuvis par pieaugušu zem nebrīves sloga, un ģeniāls sirmgalvis, kurš sodu bija saņēmis par tieksmi un cenšanos uzzināt patiesību.

Šis būris gan bija maza, nosacīta brīvības saliņa plašajā Gulaga arhipelāgā Tomskas apgabala ziemeļos. Oficiāli man, kā tautas ienaidniekam, toreiz bija liegta izglītība, slēgts ceļš uz augstskolu. Vēlāk Tomskas Medicīnas institūtā šī tēma tomēr varēja turpināties.

Katru dienu Georgijs Aleksejevičs lasīja man – vienīgajam klausītājam – lekcijas par psiholoģiju. Runājām par Freidu, kura grāmatas dēļ viņam bija piespriesti desmit gadi nometnē, runājām par Jungu un citiem man tolaik svešiem dižgariem, par kuriem pat domāt toreiz nedrīkstēja. Man izdevās klausīties viņa lekcijas trīs gadus – no 1951. līdz 1953. gadam.

Vienā no mūsu nodarbībām viņš pēc pārdomu brīža teica frāzi, kura ir šis nodaļas virsrakstā. Šajos vārdos ietvertā doma mani nav pametusi visu mūžu, likusi aprakstīt gan zināmas, gan nezināmas seksualitātes likumsakarības, pētīt tās tūkstošos cilvēku, lai, kaut garu dzīvi nodzīvojis, tā arī esmu vēl līdz galam neizpratis visu šajā noslēpumainajā parādībā, kas valda dabā. Ceru, ka to pabeigsiet jūs, mani sekotāji, un kādreiz pienāks diena, kad pasaule atbrīvosies no masveida slaktniņiem un masveida neiegrožotas dzimstības. Pasaules mērogā šie faktori ir cieši saistīti. Pasaulei ir jāatbrīvojas arī no atsevišķiem cilvēkiem piederošām pasakainām un dzīvī nevajadzīgām bagātībām un tās pretstata – nabadzības, kad miljoniem cilvēku, galvenokārt bērni, mirst bada un slimību rezultātā. Jāatbrīvojas arī no sociopātiem – cilvēkiem bez sirdsapziņas, un bezcerīgi neārstējamiem taisnības meklētājiem, utopistiem, «pasaules lāpītājiem».

Tā varētu turpināt vēl un vēl līdz bezgalībai. Visa pamatā ir tas, kam būtu jābūt tikai mīlestības un ģimenes pamatam – seksualitāte, kuru dāvānot Dievs nav skopojies, piešķirot to cilvēkam tik lielā daudzumā kā nevienai citai būtnei zem šīs saules. Tā ir milzīga enerģija, ar prātu neapverama ne savā daudzumā, ne savā daudzveidīgajā izpausmē un kvalitātē. Tā parādās pat tādās izpausmēs, kurām, šķiet, nav nekāda, pat visattālākā sakara vai līdzības ar seksualitāti, vai arī tam, kas uz tās pamata radies.

Tomēr tā ir visa pamatā, nosaka visa virzību, rada šausminošus noziedzniekus un cilvēcei kalpojošus ģēnijuus. Iznāk gandrīz kā Roberta Mūka rakstā «Arhetipiskā ēna un Velna tēls Junga psiholoģijā» (sk. laikraksta «Izglītība un Kultūra» pielikumu 03.06.1999.). Cilvēcei kal-

pojošo ģēniju ēna (Velns) būtu šie noziedznieki, mūsu izpratnē sociopāti, kurus, kā to izdevies noskaidrot, rada galējības – vai nu seksualitātes apspiešana (padomju laikos), vai, vēl bīstamāk, tās pilnīga brīvlaišana (mūsdienās) ar pārāgru dzimumdzīvi (libidozo un vardarbīgo), kas šai parādībai vai enerģijai noņem radišanas spēku. Kauslība skolās arī ir seksualitātes agresīvā puse, kā to jau noskaidrojām. Kauslība, ja tā nenoplok normālas attīstības gaitā, rada mežonīgus karotājus pasaules kariem.

Dodams cilvēkiem šo radišanas spēku – seksualitāti – tik lielā daudzumā, Dievs jeb Daba (kā jums labāk tik...) iecēla arī cilvēku par radītāju. Tā izriet, turpinot Junga domu Mūka interpretācijā. Tieši pēc tās pašas dialektikas radās Radītāja ēna (Velns) – sociopāti, kuru izcelsme un spēks nāk no seksualitātes likumsakarību nezināšanas vai arī tīšuprāt to nelietīgas izmantošanas. Tāpēc jau staļinisms un arī hitlerisms uzlika tabu seksualitātes izpētei, lai varētu muļķot tautu. Nezināšana sevišķi izpaužas libido un agresijas vienotības un pretstata neatzišanā un slēpšanā. Freids bija vēl lielāks totalitārists, salīdzinot ar minētajiem vadoņiem, tāpēc tie no viņa mācījās.

Vēl šobaltdien psihoanalīzē pastāv šī totalitārā piramīda ar zemākstāvošo («mazā cilvēka») slimīgu kontroli un izsekošanu, piemēram, supervīzijas un pašterapiju pagēr «no augšas», bet nevis tāpēc, ka tās vajadzīgas speciālistam konsultācijai vai savu spēku izvērtēšanai, ko viņš dara labprātīgi, rodoties nepieciešamībai.

Nav grūti saskatīt totalitārisma dabai raksturīgo falla sindromu un šizoīdo tieksmi kontrolēt visu līdz pēdējam, kā arī bailes no savas varas zaudēšanas. Lielākā daļa Freida sekotāju cieš no varas kāres un nīst katru, kas pateicis kaut vienu niecīgu kritisku piezīmi. Te slēpjas cēlonis, kāpēc Freids nevarēja apvienot seksualitātē libido un agresiju, lai gan no viņa daudzkārt teiktā var izsecināt, ka zemapziņā viņš tam bija jau pietuvojies. Traucēja Freida totalitārisms, kurā viņš slīka aizvien dziļāk kā narkomāns kokainā. Viņš bija cietsirdīgs ģimenes nicinātājs, daudzsielvības atzinējs un nolieguma nolieguma vergs (piemēram, attiecībā pret hipnozi).

Līdz šim esam visvairāk kavējušies pie otrā seksualitātes ceļa – ģimenes un tautas veidošanas. Mazāk runāts par trešo ceļu, kas dara tautu bagātu, pārvēršot vareno spēku – seksualitāti – par ģēniju kaltuvi. Tas nav iespējams bez libido un agresijas sadarbības (sk. 2-a krāsaino attēlu).

Īstie seksualitātes psiholoģijas zinātāji sen ir atzinuši, ka pati mazākā tauta – punktiņš uz globusa – var kļūt liela ar savu smadzeņu bagātību, ja to vairo tāds spēks kā *seksualitātes harmoniska sublimēšana gara enerģijā*. Kas to ir sapratuši, tie vairs neatbalsta seksualitātes

galējības – aizliegumu un visatļautību – atdalot agresiju no libido vai ieviešot sublimācijas surogātus, pat patoloģiju, piemēram, azartspēles, reliģisko sektantismu un citas iedomājamas un neiedomājamas atkarības, palaižot brīvībā perversijas. Tāpēc par tām tik daudz runājām, jo aizliegtās un vajātās perversijas veicina perversā cilvēka sublimāciju. Ļoti daudzas slavenības ir bijušas homoseksuālas un vajāšanas dēļ bijušas spiestas savā attīstībā sublimēt novirzi citā enerģijā. Tagad šis vajāšanas vairs nenotiek, jo homoseksuālisms ir izsvītrots no perversiju saraksta.

Var atdalīt agresiju no libido un pasniegt kā divas pornogrāfijas, no kurām viena var izkļūt «sausā», kamēr otru vajā. Ir arī šāds paņēmiens. Seksuālā infantilisma līmenī, kad sublimācija nav iespējama, jaunatni tura narkotiku varā, tai skaitā alkohola, tabakas, subkultūras un citās atkarībās.

Bagātie izdomā aizvien jaunus paņēmienus, kā nepieļaut, lai bagātība izslīdētu no rokām, gremdējot tautu nabadzībā, vērsoties arī pret skolu un skolotājiem. ASV iepērk talantīgas smadzenes no mazajām un nabadzīgajām tautām, lai tās kļūtu vēl nabadzīgākas, zaudējot savas garīgās potences. Tā bija arī ar Japānu. Tiklīdz saprata, ka tiek izlaupīta tās vienīgā bagātība – talanti, Japāna, būdama bez dabas resursiem, kļuva par bagātāko valsti, neļaujot vairs aizplūst talantiem. Tagad tā apsteidz pat Ameriku. To sapratusi arī Krievija – tagad ir nodibināts «talantu institūts», kuru vada Aleksejs Matjuškins. Latvija vēl ir tālu no šādas izpratnes, lai gan latviešiem dzimstošo bērnu intelekta koeficients ir pat augstāks par vidējo.

Civilizētās valstīs par prātu maksā, turklāt ļoti daudz. Rūpes par seksualitāti ir arī rūpes par talantiem un ģēnijiem. Tas ir nopietni. Tā ir bagātība tiešā un netiešā nozīmē.

Politīķi daudz runā par Latvijas tēlu pasaulē, bet tas paliek tikai spriedelēšanas līmenī. Latvijas radošā inteligence uzskata, ka to var spodrināt un augstu celt tikai tauta mākslas un zinātnes līmenī. Mēs spējam ražot pasakainas bagātības un, teritoriāli būdama maza, kļūt par lielvalsti, kas vairs nepieļautu vergu tirdzniecību ne miesas, ne gara līmenī. Varam kļūt par valsti, ar kuru jārēķinās tāpat kā ar citām lielvalstīm. Tāpēc nedrīkstam pieļaut, ka sublimācijā tiek ieviesta kāda kļūme vai ļaundabīga vienpusība. Kā piemēru šādai sublimācijai apskatīsim labdabīgu, bet vienpusīgu agresivitātes sublimēšanu profesionālajā sportā. Nedrīkstam noslidēt līdz senās Romas plebejiem, kas kliezda tikai pēc maizes un izpriecām. Tomēr pašlaik uz to ejam.

Rūpes par talantiem sākas ar rūpēm par māti, sevišķi jau grūtniecības stadijā (nulle fāze zīmējumā), bet pats galvenais nosacījums, lai dzimtu talantīgi bērni, ir mīlestība. Ir kāds vēl neatklāts mehānisms,

kas liek bezprātīgi iemīlēties tiem, kuriem savienojoties dzimst talantīgi bērni. Tāpēc varam apgalvot, ka rūpes par mīlestību, tās izpēte ir arī rūpes par tautas bagātību un varenumu, par tās tēlu, par tās slavu pasaulē, lai arī cik maza šī tauta būtu.

Ne vienmēr protam atklāt talantus. Talantīgs bērns var būt izcils vienā mācību priekšmetā, bet atpalikt citos. Tāpēc, lai noteiktu talantu un izlemtu par turpmāko seksuālās enerģijas sublimēšanu, vienmēr jāsaņem psihoterapeita vai psihologa konsultācija, kurš apguvis šo metodi. Rūpes par talantiem – tas ir ļoti nopietni. Jāpiesaka karš agrīnajam seksam, kas ir pirmais talantu iznīcinātājs. Tikai pēc tam seko narkotikas, alkohols, tabaka un viss cits, kas grauj ģenētisko mantojumu vai iesocializēto veselību, iznīcina intelektu.

Ir izdevies sublimēt arī pagrimušu vecāku bērnus vismaz par talantīgiem parastā darba darītājiem, bet viņu vidū ir arī zvaigznes. Žēl, ka viņu vārdus nedrīkstam nosaukt, jo to nepieļauj ētikas kodekss. Tiem, kas vēlas dziļāk iepazīties ar talantu radīšanu, iesakām izlasīt Raikova grāmatu par šo jautājumu, par hipnozi un transu, kas šajā procesā ir galvenais pamatu pamats.

Lai sagatavotu bērnu sublimācijai, viņā ir jāattīsta spēja būt transā – vienā no četriem dvēseles stāvokļiem. Pie attīstītām transa spējām māksla un zināšanas iekļūst dziļi zemapziņā, sasniedz seksualitāti un to pārveido. Kā transa piemēru var minēt aizrautīgu lugas skatīšanos, nopietnas mūzikas klausīšanos u. c. Nespējīgie uz transu neies, neapmeklēs teātri, operu, jo tur viņi vienkārši aizmigs. Viņi šajā ziņā ir nespējīgi uztvert, bet spēju uz transu var trenēt hipnozē.

Bērni spējīgi uz transu kļūst II attīstības stadijā (sk. 4. krāsaino attēlu). Tad vecākiem sevišķi jā rūpējas par spēju izkoņšanu, piesaistot bērnu mākslām, radot interesi par rotaļām, lai tās saistītos ar radošu darbību. E. Eriksons šo spēju atrada savā III psihoseksuālās attīstības stadijā. Ja tas ir nokavēts, jābalstās uz transoloģijas speciālista palīdzību, kas prātis labot vecāku kļūdas gandrīz visa tālākā mūža garumā. Patreiz labi izpētītas ir nomoda, miega un arī sapņu patoloģijas, bet patoloģija transā nav tik pilnīgi apgūta (Freida iespaids), tāpēc par transa veselību rūpējas mazāk un saņem patoloģisko, sabiedrībai kaitējošo transu. Transa stāvoklis izpaužas arī zaglim zogot, azartspēļu spēlētājam pie kāršu galda vai spēļu automāta, krāpniekam krāpjot, slepkavam slepkavojot, vienas tautas tieksmē iznīcināt otru utt.

EPILOGS

Sievietes galvenais kultūras darbs ietverams 3 M formulā – MĀJA, MIERS, MĀTE. Bet māja nav guļamistabas un bērnistabas summa, tā būtu mājas idejas profanācija. Māja ir maiguma, drošības un labdarības mītne, kur mierīgi attīstās jaunais un bez bailēm atpūšas nogurušais zemes ceļnieks, māja ir fokuss, kas sevi uzlasa dzīves daudzkrāsainos starus, kas mikrokosmosā ietver makrokosmosu – tautas kultūru. Un māte – šis vārds neapzīmē bioloģisko funkciju, bet dzīvību, iejūtu, gara modrību un mīlestību. Un savu patību sievietē uzglabās, ja visos arodos – pedagoģiskā, sociālā, medicīniskā, juridiskā, teoloģiskā utt. ienesis mātes, miera un mājas ideju.

Zenta Mauriņa

Virieša dzīvē mīlestība ir atsevišķa, pati par sevi stāvoša; sievietei tā ir visa viņas būtība, visa viņas eksistence.

Bairons

Citās publikācijās mēs sākām ar norūpi par ģimenes krīzi. Taču nevienā nodaļā tā īsti nespējām pacelties augstāk par virieša un sievietes seksuālo attiecību strupceļu un lasītājs droši vien juta, ka aiz seksuālās nesapratnes kolīzijām sākas noslēgts apburtais loks.

Lai gan mēs tiecāmies pacelties augstāk – kaut vai līdz emociju fāzei, centāmies sasniegt pat jūtu pakāpi, tomēr mums vienmēr nācās nolaisties «sarkanajā ellē», t. i., runāt tikai par seksuālo tieksmi. To nevajag noliegt – māju ceļot, sāk ar pamatiem. Arī šajā grāmatā mēs nespējām izvairīties no pamatiem – bez tiem māja nenoturēsies. Taču dzīvot tikai pamatos, neceļot tiem virsū ēku, būtu absurds. Tad šie pamati pārvērstos par krāsmatām. Un diemžēl daudzi šodien dzīvo krāsmatās – vai nu zem sagruvušo māju drupām, vai arī nepaguvuši šīs mājas uzcelt.

Šajā grāmatā visas krāsas tuvinās. Tas tādēļ, lai mēs varētu pabeigt celt māju, kas būtu cilvēka maiguma, drošības un mīlestības vieta. Visas spektra krāsas kopā veido balto – tā ir nobriedušas mīlestības krasa, tās baltais nams. Tā ir māja, kuras dvēsele, saimniece un cēlēja ir sieviete. Pirmajos publicējumos sapratām, ka tieši sieviete ir atbildīga par mīlestības ēkas uzcelšanu, tieši viņai tajā ir galvenā loma. Mīlestības baltais nams ir cieši saistīts ar tā turpmāko funkciju – tam jāklūst par maiguma, cēlsirdības un drošības sajūtas mājokli, un, protams, līdz ar visu pārējo šajā plašajā namā ietilpst arī guļamistaba un bērnistaba – tā ir mājas gudrība, tas ir pirmais M.

Otrais M ir tikums, žēlsirdība, miers šajā namā, miers, kas no šejienes izplatās pa visu cilvēci. Tas ir ģimenes ugunskurs, ģimenes

pavarda siltums. Šī mājas sajūta, šis siltums cilvēkam ir nepieciešams, lai dzīvotu. Dziļi izjusti par to runā pasaulē pazīstamais rakstnieks Antuans Sent-Ekziperī darbā «Vestule ķīlniekam».

– «Cilvēkā ir akla tieksme pēc siltuma. Cilvēks no maldiem uz maldiem atrod ceļu, kas ved pie uguns. [...] Droši vien tāpēc, mans draugs, man tik ļoti vajadzīga tava draudzība. Es alkstu pēc biedra, kas pāri prāta strīdiem ciena mani šīs uguns svētceļnieku. Man dažkārt vajag jau priekšlaikus izjust apsolīto siltumu un mazliet atpūsties ārpus sevis paša tur, kur būs mūsu tikšanās. [...] Izjūtu nepieciešamību apzināties, ka stiprāki un mūžīgāki par mani pašu ir tie, kas man vajadzīgi, lai orientētos, lai zinātu, uz kuriem atgriezties. Lai dzīvotu.» –

Uz šo mieru tiecas nogurušais, šajā mierā attīstās jaunais. Bet vai tādā gadījumā, pilnīgi pievienojoties Zentas Mauriņas domām, to nevarētu dēvēt vēl precīzāk – par Mīlestību, kas arī sākas ar to pašu M burtu?

Trešais M ir mātes sūtība, turklāt tas apzīmē ne tikai bioloģisko funkciju, bet īpašu mākslu radīt jaunu cilvēku paaudzi, kas veido nākotni. Māja kalpo par darbnīcu Mātei – lielajai māksliniecei, kas rada Cilvēku, veido un audzina to, par kuru augstāka mākslas darba vairs nevar būt. Nu esam atjaunojuši Zentas Mauriņas formulu, kas rāda attīstības ceļu no senā 3 K (*Kinder, Küche, Kirche* – bērni, virtuve, baznīca) pie jaunā 3 M.

Zenta Mauriņa brīdina sievietes no jaunlaiku 3K formulas (kleitas, kosmētika, kavalieri) – tā dod tikai šķietamu brīvību un noved pie parādībām, par kurām runājām iepriekšējās daļas nobeigumā. Sieviete, kas dzīvo saskaņā ar jaunlaiku 3 K formulu, atrodas ļoti tālu no nobriedušas sievišķības ar visām no tā izrietošajām sekām. Zentas Mauriņas brīdinājums gan izskanēja vēl šī gadsimta 30. gados. Vai viņa paredzēja, ka pēc otrā pasaules kara stāvoklis vēl daudzkārt pasliktināsies?

Vīriešiem atbilst vienkāršāka formula. Tas ir tikai viens K – kolektīvs, kas veidots saskaņā ar hierarhijas shēmu.

Viens no ģimenes un mīlestības krīzes cēloņiem ir sievietes – jaunlaiku feministes – iekļaušanās formulā $3 K - 3 M = 0$.

Lai cik emancipēta nebūtu sieviete, viņa nekad nedrīkst aizmirst savu galveno mērķi un uzdevumu – domu un rūpi par savas tautas nākotni. Māte ir galvenā bērna personības veidotāja. Tēvs visbiežāk uz bērniem iedarbojas caur māti.

Te jāatkārto galvenais sieviešķības likums – *sieviete vienmēr kaisli alkst apaugļošanu, sākot ar fizioloģisko un beidzot ar emocionālo un garīgo apaugļošanu no vīrieša puses* lai to pievienotu bērnos savām bagātībām, kuras pati izveidojusi. Tas uzliek lielu pienākumu vīriešiem – būt potenciāliem visos šajos līmeņos. Citādu

vīrieti sievietē mīlēt nevar, tādu viņa var tikai pažēlot, un tas vīrietim ir vispazemojošāk.

Istā, nobriedušā mīlestībā, kur aizpildīta visa tās gultne, mīļotais vai mīlotā kļūst par vienīgo, par nesalīdzināmo, par visam pāri stāvošo. Tas ir katra indivīda subjektīvas izvēles process. Objektīvi jau daudzi un daudzas ir gan labākas, gan skaistākas, gan garīgi (un arī materiāli) bagātākas. Mēs, malā stāvētāji, bieži vien neizpratnē jautājam – ko gan viņš (viņa) ir viņā atradis (atradusi)? Bet tieši tam, kas ir izvēlēties, tā ir augstākā vērtība. Mums to nesaprast un nav arī nekādas vajadzības saprast. Tā ir viņa – tieši šī konkrētā un vienīgā cilvēka – izvēle. Taisnība Ļevam Tološojam: – «Mīl nevis to, kas ir skaists, bet skaists ir tas, ko mīl». – Mīlot jau nesalīdzina kā veikalā preces: – «Ā, tā ir vērtīgāka! Ņemšu to!»

Šāda vērtību skala mīlestībā nepastāv, mīlestībai ir pašai savi likumi. Mīlestības noslēpums tās garīgajā aspektā pagaidām vēl nav izpētīts (varbūt nekad nebūs un nav nepieciešamības to darīt) un izskaidrots. Tieši tāpēc tajā var slēpties arī briesmas, kuras ne vienmēr apzināties un varam iepriekš paredzēt. Varbūt tieši šī bīstamība cilvēku sugestē un pievelk? Varbūt mūs allaž valdzina tieši nezināmais?

Cilvēks, kas bailēs no «garīgā seksa» bēg no jebkura garīga kontakta ar citiem cilvēkiem, pat tāda, kurā seksualitātes nemaz nav, sarauj dabiskās saites ar apkārtējo vidi, ar pasauli, kļūst garīgi nabags, zaudē spēju pilnveidoties, augt, attīstīties un kļūst nederīgs arī savai ģimenei un pats sev. Cilvēks, kas dziļi mīl vienu – vislabāko, visskaistāko, vismīļāko – neatvairāmi jūt aicinājumu dalīties savā bagātībā ar citiem. Jā, jā, jūs nepārpratāt! Arī ar cilvēkiem ārpus savas ģimenes.

Šajā grāmatas daļā aplūkojam mīlestības ēku ne vairs no pamata, kā to darijām agrāk, bet no augšas, no jumta. Paraudzīsimies, kāda tā ir šodien, varbūt iezīmējot izeju no krīzes.

Izmantotā literatūra

- Birzkops J. Muzicēšana kā labākā intelektuālo spēju attīstītāja (kā iegūt labu smadzeņu anatomiju). Spēju psiholoģija. R., 1999.
- Bergmane H. Kas jāzina katrai sievietei. R., 1975.
- Boiko V. Tu esi kļuvis tēvs. R., 1980.
- Bolbijs Džons. Drošais pamats. Rasa, 1998
- Burno M. Terapija ar radošo pšizteikšanos. M., 1989 (kr. val.).
- Cilvēka seksualitāte. Sorosa fonds - Latvija, 1995.
- Cilvēktiesību un tolerances rokasgrāmata. R., 1996.
- Čučelovs N. Īsi par dzimumjautājumiem. R., 1966.
- Forels A. Dzimumu jautājums.
- Jurciņa A. Sieviete – personība. R., 1975.
- Kempbels R. Kā patiesi mīlēt pusaudzi. R., 1998.
- Konvencija par bērnu tiesībām. R., 1995.
- Krusteckis V. Skolēnu mācīšanas un audzināšanas psiholoģija. R., 1978.
- Latvijas Republikas krimināllikumus.
- Milts A. Harmoniskais un disharmoniskais personībā. R., 1979.
- Neibarts R. Jaunā laulības grāmata. R., 1971.
- Nepilngadīgo likumpārkāpumu profilakses un bērnu tiesību aizsardzības problēmas. R., 1997.
- Paloheimo M. u. c. Atklāti par laulības dzīvi. R., 1976.
- Populārā medicīnas enciklopēdija. R., 1975.
- Pribram K. H. Languages of the brain. Experimental paradoxes and principles in neuropsychology. 1974.
- Puškarevs I. Higieniskā audzināšana un dzimumaudzināšana. R., 1991.
- Seminārs ar Dr. med. Miltonu H. Eriksonu (hipnozes mācībstundas). M., 1994 (kr. val.).
- Slobodjaniks P. Psihoterapija, suģestija, hipnoze. Kijevas, 1982 (kr. val.)
- Spoks B. Bēms un tā kopšana. R., 1972.
- Suhomlinskis V. Pilsoņa veidošanās. R., 1975.
- Špangers E. Jaunatnes Psiholoģija. R., 1929.
- Veitnere I. Vārdarbība pret bērniem Latvijā. Jums, kolēģi Nr. 7, 1997.
- Veitnere I. Bērnu seksuālā izmantošana. R., 1997.
- Zaule I. Pedofīlija. R., 1998.
- Zālītis J. Alkoholisms un veselība (palīgmateriāls lektoriem). R., 1972.
- Zālītis J. Vēža profilakse (metodiski norādījumi lektoriem). R., 1972.
- Zālītis J. Atklāta saruna ar vīrieti un sievieti (palīgmateriāls lektoriem). R., 1973.
- Zālītis J. Hipnozes nozīme ārstniecībā (palīgmateriāls lektoriem) R., 1973.
- Zālītis J. Mīlestības vārdā. R. 1970, 1972.
- Zālītis J. Seksterapija. R., 1991.
- Zālītis J. Laulības dzīves erotizācija un seksterapija. R. 1993.
- Zālītis J. Vēlreiz par mīlestību I daļa. R., 1991.
- Zālītis J. Vēlreiz par mīlestību II daļa. R., 1994.
- Zelmenis V. Pedagoģija ģimenē. R., 1978.

* * *

- Balint M. et al. Focal psychotherapy. London, 1982 (kr. val.)
- Baron R. A., Richardson D. R. Human aggression. New York, London, 1977.
- Bowlby J. A secure base. Parent-child attachment and healthy human development. 1988.
- Chertok L. L'hypnose. Théorie pratique et technique.
- Chertok L. De Saussure R. Naissance du psychoanalyste De Mesmer a Freud. Paris.
- Erikson M. H. The induction of color blindness by a technique of hypnotic suggestion. J. Gen. Psychol. 1939.
- Erikson M. H. Strategy of the psychotherapy. New York, 1979.
- Gilligan S. G. Therapeutic trances. The cooperation principle in Ericsonian hypnotherapy. New York.
- Grandke A. Unsere Familie. Ein Ratgeber für jung und alt. Leipzig, 1977.
- Kelly G. F. Sexuality Today. The Human Perspective. Clarkson University.
- Kinsey A. C. et al. Sexual behavior in the human male. Philadelphia, 1948.
- Krenberg O. F. Love Relations. Normality and Pathology. London.
- Kretschmer W. Selbsterkenntnis und Willensbildung im ärztlichen Raume. Stuttgart, 1958.
- Lapp D. C. (nearly) total recall. 1992.
- Masters W. H. et al. Human sexual indegnacy. Boston. 1970.
- Masters W. H. et al. Human sexuality. 1992.
- Minuchin S. Family and family therapy. Freiburg, 1983.
- Moreno J. L. Psychotherapie de groupe. Paris, 1965.
- Numberg G. Transference and reality. Int. J. Psychoanal. 1951.

- Russell Diana E. H. The Secret Trauma. Basic Books, 1986.
Schabl S. Intimverhalten. Sexualstörungen. Persönlichkeit. Berlin, 1976.
Schwabe C. Musiktherapie bei Neurosen und funktionellen Störungen. Jena, 1969.
Suggestion und Hypnose in der psychotherapeutische Praxis / Hrsg. von A. Katzenstein. Jena, 1978.
Westheimer Ruth. K. Dr. Ruth's Encyclopedia of Sex. New York, Continuum, 1995.

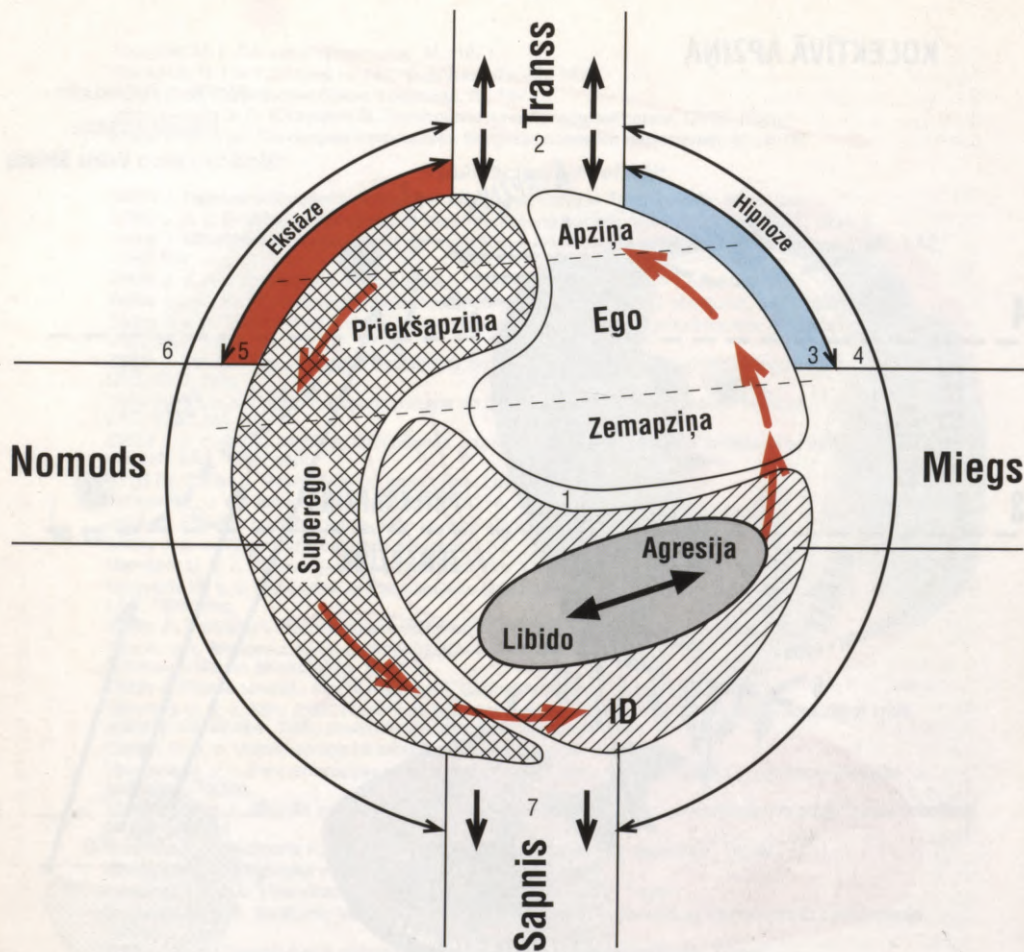
* * *

- Алипов В. И. Противозачаточные средства. Л., 1971.
Белякова А. М., Ворожейкин Е. М. Советское семейное право. М., 1974.
Буль П. И. Основы психотерапии. Л., 1974.
Васильченко Г. С. Патогенетические механизмы импотенции. М., 1956.
Васильченко Г. С. О некоторых системах и их патогенетическом лечении. М., 1969.
Васильченко Г. С. Libido. БМЭ, т. 15. М., 1960.
Васильченко Г. С. Динамика половой активности мужчины и прогнозирование расстройств потенции. В кн.: Проблемы современной сексopatологии. М., 1972.
Васильченко Г. С. Основные черты клинической концепции В. Мастерса и В. Джонсона. В кн.: Проблемы современной сексopatологии. М., 1972.
Васильченко Г. С. О нормальной продолжительности фрикционной (копулятивной) стадии полового акта. В кн.: Проблемы сексopatологии и бесплодия. Киев, 1973.
Васильченко Г. С. Оргазм. В БСЭ, М., 1975.
Васильченко Г. С. и др. Первичное обследование женщин, страдающих сексopatологическими расстройствами. М., 1975.
Васильченко Г. С., Решетняк Ю. А. Как говорить о семье, о любви. Ст. в журнале Молодой коммунист, 1976, № 7.
Васильченко Г. С. Частная сексopatология. М., Медицина, 1983.
Давидов С. Н. Современные противозачаточные средства. М., 1973.
Деренкова Е. Б. Половые расстройства женщин. М., 1972.
Дерябин В. С. Чувства, влечения, эмоции. Л., 1974.
Диагностика, лечение и профилактика половых расстройств. Сборник трудов Московского НИИ психиатрии. М., 1978.
Диденко В. Хищное творчество. М., 2000.
Донован Б. Т. и др. Физиология полового развития (пер. с англ.). М., 1974.
Еникеева Д. Сексуальная патология. М., 1997.
Загородный П. И. Физиология и патология половой функции. Л., 1975.
Иванов Н. В. Вопросы психотерапии функциональных сексуальных расстройств. М., 1966.
Имелинский К. Психогигиена половой жизни. М., 1973.
Исаев Д. Н., Каган В. Е. Половое воспитание детей. Ленинград, 1988.
Калью П. И. Проблемы планирования семьи в зарубежных странах. М., 1973.
Каприо Ф. Многообразие сексуального поведения. М., 1995.
Клай Вид. Противозачаточные средства ВОЗ. Женева, 1976.
Кон И. С. Введение в сексологию. М., 1998.
Кон И. С. Лунный свет на заре. М., 1998.
Кунин М. А. Бесплодие в браке. М., 1973.
Либих С. С. Коллективная психотерапия невозов. Л., 1974.
Линчевский Э. Э. Как быть с ревностью. Л., 1978.
Медведев Н. Н. Беседы о биологии пола. Минск., 1972.
Общая сексopatология. Под ред. Т. С. Васильченко. М., 1977.
Петров-Масляков М. А. и др. Современные противозачаточные средства. Л., 1973.
Пол, брак, семья. Под ред. П. Попхристов и др. София, 1977.
Порудоминский И. М. Половые расстройства мужчин. М., 1960.
Проблемы сексopatологии и бесплодия. Материалы II респ. конференции сексopatологов. Киев, 1973.
Руководство по психотерапии. Под ред. В. Е. Ройского. М., 1974.
Рюриков Ю. Любовь и семья сегодня. Молодой коммунист, 1975, № 10.
Свядош А. И. Женская сексopatология. М., 1974.
Секреты секса. Самара, 1998.
Селье Г. Стресс без дистресса. М., 1979.
Сеченов И. М. Избр. произв. М., 1953.
Сидоренко Л. Н. Мастопатия. Л., 1979.
Соловев Н. Я. Брак и семья сегодня. Вильнюс, 1977.
Фрейд З. Очерки о психологии сексуальности. Рига, 1999.
Фрейд З. Психология бессознательного. М., 1989.
Хайнд Р. Поведение животных. Синтез этиологии и сравнительной психологии. М., 1975.
Харчев А. Г. Брак и семья в СССР. М., 1979.
Ходаков И. М. Молодым супругам. М., 1979.

- Хорошин М. Г. Половое воспитание. М., 1971.
 Чахлин А. В. Наступление на рак продолжается. М., 1975.
 Чечот Д. М. Социология брака и развода. Л., 1973.
 Эйдемиллер Э. Г., Юстицис В. Психология и психотерапия семьи. С-Пб. 1999.
 Юнда И. Ф. и др. Поговорим откровенно. Вопросы полового воспитания. М., 1979.

Publikācijas un referāti

- Zālītis J. Hipnoze psihogēnās neauglības ārstēšanā. Latvijas Ārstu Žurnāls, 1998; dec.
 Zālītis J. u. c. Smadzeņu asimetrija un tās izmantošana transoloģijā (hipnoloģijā). LĀŽ, 1999; 5.
 Zālītis J. Mīlestības un naida sizīģija seksualitātes sublimācijā un supersublimācijā citās enerģijās. LĀŽ, 1998; febr.
 Zālītis J. u. c. Transoloģiskā psihoterapija – metode vai specialitāte? LĀŽ, 1997; jūn.
 Zālītis J. u. c. Krūts patoloģija onkologa, psihoterapeita un seksologa skatījumā. LĀŽ, 1997; marts.
 Zālītis J. u. c. Totalitārisms un okupācijas cilpu atbālis latviešu nākamo paaudžu ģimenēs. LĀŽ, 1997; sept.
 Zālītis J. Latvijas Transoloģiskās asociācijas un Latvijas seksologu un seksopatologu sēdēs. LĀŽ, 1997; dec.
 Vikmanis U. u. c. Sublimācija audzināšanā un sublimācija ar supersublimāciju hipnozē. LĀŽ, 1998; nov.
 Zālītis J. u. c. Bērnu zaglības, klaīnošanas, azartolagnijas un citu noviržu ārstēšana ar sublimāciju transa stāvoklī. LĀŽ, 1998; sept.
 Siliņš M., Zālītis J. Mastopātija un krūts vēzis. Latvijas Ārsts, 1992; 4.
 Purkalne T. u. c. Hipnoze onkoloģijā. LĀ, 1992; 4.
 Zālītis J. Efektīva taisnās zarnas vēža konservatīvā ārstēšana. LĀ, 1992; 4.
 Zālītis J. u. c. Organisma ceturtais stāvoklis. LĀŽ, 1999; 3
 Vikmanis U. u. c. Seksoloģija Latvijā no 1995. līdz 1998. gadam. LĀŽ, 1998; okt.
 Bertholds M. u. c. Kas notiek ar transoloģisko psihoterapiju 20. gadsimtā pasaulē un Latvijā? LĀŽ, 1998; aug.
 Zālītis J., Purkalne L. Transoloģiskā psihoterapija (hipnoloģija) šodien. LĀ, 1998; 7/8.
 Tula A. u. c. Menopauzes un andropauzes komplikāciju hipnoterapija.
 Dzemdniecība un ginekoloģija, 1999; 1.
 Zālītis J. Frigido sievietes ārstēšana transā. Dzemdniecība un ginekoloģija, 1999; 1.
 Vikmanis U. u. c. Sēru (bēdu) īpatnības pēc vīra zaudēšanas sievietēm, kam vēlāk konstatēta krūts onkoloģiskā slimība. Trešā pasaules latviešu ārstu kongresa tēzes. R., 1997.
 Garlejs G. u. c. Vainas apziņa kā stimuls partnera agresijai. Turpat.
 Vikmanis U. u. c. Partnerterapijas un ģimenes terapijas loma psihosomatisko un sociālo patoloģiju profilaksē. Turpat.
 Vikmanis U. u. c. Taisnās zarnas vēža slimnieku seksuālās funkcijas rehabilitācija Valsts ģimenes veselības centrā. Turpat.
 Purkalne T., Strautmane R. Liekā svara problēmas ģimeniskajās attiecībās. Turpat.
 Kārklīņa I. u. c. Eklektiskā pieeja ģimenes ārstēšanā. Turpat.
 Krasovskis J. u. c. Vīramātes krūts vēzis un vedeklas veselība. Turpat.
 Bertholds M. u. c. Gadījumi, kad ģimenes locekļu psihoterapija jāuzsāk ar transoloģisko psihoterapiju. Turpat.
 Zālītis J. u. c. Transoloģiskā psihoterapija seksuālo traucējumu ārstēšanā. Turpat.
 Bluka I. u. c. Dzimumaudzināšana desublimācijas periodā Latvijā. Turpat.
 Garlejs G. Mūzikas loma frigido sievietes ārstēšanā. Turpat.
 Zālīte N. Supersublimācija un seksualitāte. Turpat.
 Zālītis J. Pseidogrūtniecības gadījumi neauglīgo sievietes psihoterapijā. Turpat.
 Cēbere A. u. c. Bulimia nervosa sexualis. Turpat.
 Zālītis J. Hipnoze un psihoterapijas veidi onkoloģijā. Psaules latviešu ārstu 2. kongresa tēzes. 2. daļa. R., 1993.
 Zālītis J., Orlovs V. Prostitūcija Latvijā psihoterapeita un onkologa skatījumā. Turpat.
 Zālītis J. Hipnozes nozīme seksuālajā jeb partnerterapijā. Turpat, 3. daļa.
 Siliņš M., Zālītis J. Onkoloģisko slimnieku psiholoģiskās rehabilitācijas un dzīves kvalitātes uzlabošanas klubs «Panaceja». Turpat.
 Zālītis J. Taisnās zarnas vēža efektīva konservatīvā ārstēšana. Turpat, 2. daļa.
 Zālītis J., Purkalne T. Psihoterapijas (hipnozes) lietošana onkoloģijā. Tallina, 1981.
 Zālītis J. Hipnoterapija pacietiem ar bailēm urinēt citu sava dzimuma pārstāvju klātbūtnē (3 gadījumi no ārsta prakses). Latvijas Ārsts, 1999; 3.
 Zālītis J. Vēža psihosomatiskā iedaba. LĀ, 1996; 3.
 Hypnose bei Krebspatienten. Artz&Praxis, 1995; 2 (Šveice, Dr. Zindela komentārs).
 Zālītis J. Hipnozes un zīmōzāna lietošana mastopātijas kompleksā terapijā. Racionalizācijas priekšlikums. Nr. 1208, 29.12.76.
 Залитис Я. П. Психотерапия и медицинская психология в онкологии. Ленинград, 1985. сб.

1. attēls. Četru organisma un psihies stāvokļu mijiedarbība

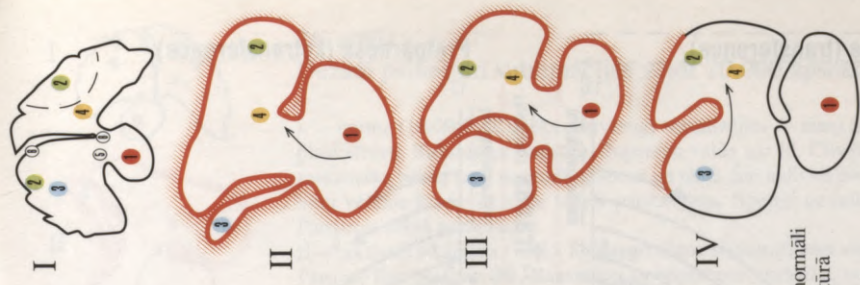
- 1 — centrā psihies aparāts (pēc Z. Freida) ar seksualitātes sakņu — pamatinstinktu apīmējumiem *libido* (dzimumdzīņa) un *mortido* (agresija);
- 2 — transs, galvenais ceļš, pa ko uzpildās visas psihies sastāvdaļas;
- 3 — transs + miegs (daļējs) — hipnoze;
- 4 — transs + miegs + sapnis — speciāla hipnoze;
- 5 — transs + nomods — pastiprināta uztvere (piemēram, kāda radoša darbība, mākslas uztvere, aizrautīgas darbības, it sevišķi mācības, — viss, kas rada cilvēkā vidējas pakāpes ekstāzi. Transs dziļi atmiņā ievada informāciju, reizēm aizsniedzot bezapziņu (zemapziņu);
- 6 — šamaniskā ekstāze ar halucinācijām. Informācija no transa lielākoties iet uz bezapziņu, atstājot uz pacientu ārkārtīgi dziļu iespaidu, kas ilgstoši saglabājas bezapziņā. Pārmērības izlādējas sapņos, kas nomodā var izpausties halucināciju veidā. To dēvē arī par somnambulismu.
- 7 — sapnis iziet no bezapziņas, bet ja cilvēks nepamostas — atgriežas bezapziņā. Tas pats notiek miegā ar pārstrādājamo informāciju.

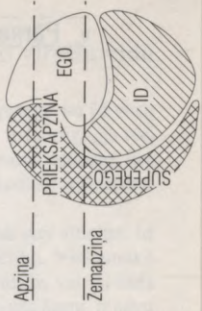
2. attēls. Dvēseles (psihes) portrets (ar seksualitātes projekciju)

- 1 — ID — kurā ietilpst Libido — dzīves alkas un radīšanas priekšs, kas ir pastāvīgā cīņā un viemībā ar Mortido (nāves alkas, Tanatos) iznīcinošo, ka arī citas no šim pamatdzīvē atkarīgās tieksmes.
- 2 — Ego (esnieks);
- 3 — Superego (pāresnieks) — Dievs, sirdsapziņa, gods, apslēptais prāts
- 4 — Priekšapziņa (zīmāšanas, pieredze);
- 5 — vārti no superego uz ID;

- 6 — vārti no zemapziņas uz ego;
- 1+3 — Zemapziņa; +2 — apziņa;
- ↔ — impulsu virzība;
- — bīstamā zona;
- 5-6 — šo vārtu rajoni sakrīt ar limbisko sistēmu;
- (7) — seksualitātes mijiedarbība ar citām psihes struktūrām;
- (8) — seksualitātes tendence iekarot visu psihi

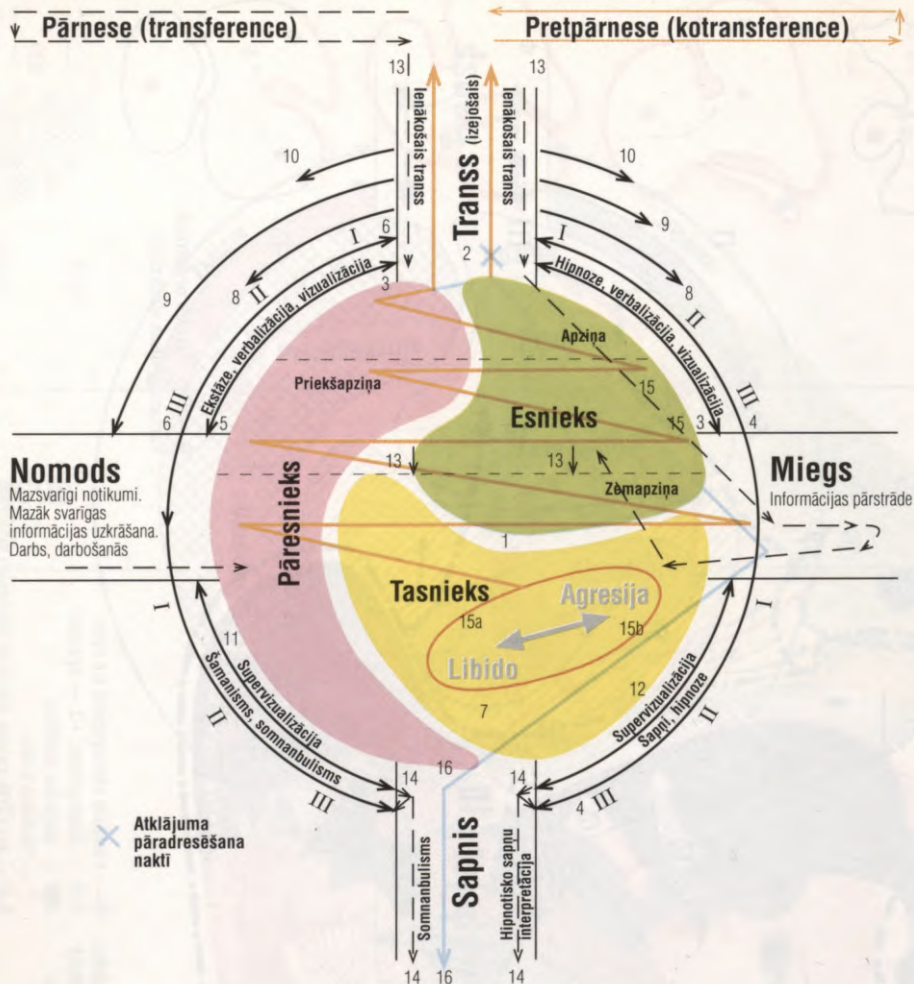

II—IV — dažādi nenormāli varianti psihes struktūrā

Apziņa —

Zemapziņa —

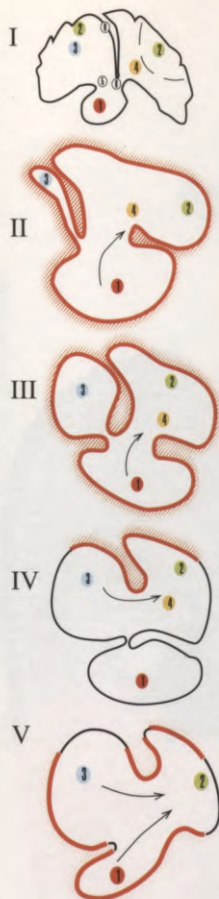
2a. attēls. Četru organisma un psihs stāvokļu mijiedarbība

1 — psihs aparāts pēc Z. Freida ar seksualitātes "saknēm" — pamatinstinktiem libido (dzimumdzīve) un agresiju; 2 — transs, galvenais ceļš, pa ko uzpildās visas psihs sastāvdaļas; 3 — transs + miegs (dalējs) — hipnoze; 4 — transs + miegs + sapnis — speciāla hipnoze; 5 — transs + nomods — pastiprināta uztrvere (piemēram, kāda radoša darbība, mākslas uztrvere, aizrautīgas darbības, it sevišķi mācības, — viss, kas rada cilvēkā vidējās pakāpes ekstāzi. Transs dziļi atminā ievada informāciju, reizēm aizsniedzot bezapziņu (zemapziņu). Klubā "Panaceja" lietojām sublimāciju; 6 — šamaniskā ekstāze ar halucinācijām. Informācija no transa lielākoties iet uz bezapziņu, atstājot uz pacientu ārkārtīgi dziļu iespaidu, kas ilgstoši saglabājas bezapziņā. Pārmērības izlādējas sapnos, kas nomodā var izpausties halucināciju veidā. To dēvē arī par somnambulismu. Klubā to lietojām retāk, vairāk izglītošās nolūkā, pierādot, ka sapni var būt arī nomodā, sevišķi — sēru gadījumā utt.; transoloģiskā psihoterapija var būt arī citas kombinācijas; 7 — psihoanalitiskā orientētā psihoterapija. t.s. Junga metode, ko klubā lietojām pirms hipnoterapijas, kad izmēģinājām insaitis; 8 — ķermeņa psihoterapija, kam bija daudz līdzības ar pērn atzīto franču ķermeņa psihoterapiju. Toreiz mēs to saucām par šamanisko vai ritma terapiju, jo bijām to pārmēšūši no Sibīrijas ziemeļu tautām, kas tagad gandrīz visas ir izmirušas. Par autoriem psihoanalītiķiem, kas psihoanalīzē konstatē transa klātbūtni, sk. mūsu iepriekšējās publikācijās LĀ; 9 — psihoanalīze; 10 — autogēnais treniņš; 11 — halucinācijas ekstāze (šamanisms); 12 — sapnis hipnozē; 13 — uztverošais transs; 14 — atklājums sapni

(Mendeļejeva sindroms); 15 — uz "āru" esošā informācija, radoša doma vai radoša darbība, atklājums, radīšanas degsme (emocionālais un garīgais orgasmis) sublimētiem. Šeit pieskaitāms zinātnieka, aktiera, dzejnieka, mūziķa, ārsta, gleznotāja u.c. radošo cilvēku darbs. To pašu, piemēram, var izjust sublimēts santehniķis, kas savu darbu dara ar lielu aizrautību. Māte (arī tēvs), kas kā māksliniece(-ks) audzina cilvēku — augstu personību (augstāko mākslas darbu). Likloču līnija norāda sublimācijas ceļu — psihē (smadzenēs), atspoguļojoties no daudziem sektoriem, tas bagātina un kļūst jau par ģenija vai plaukstoša talanta ceļu. Transā izejošās līnijas (informācija) vienmēr aizrauj, ievadot šādā pašā stāvoklī klausītāju jeb uztvērēju (uztvērēja transs); 15a — libidinozās sublimācijas sākums; 15b — agresijas sublimācijas sākums (sk. arī 2. att.); 15a + 15b — seksualitāte; 16 — ģeniāla atklājuma "nosapošana" (Mendeļejeva sindroms). Šo parādību var panākt daudziem ar sublimācijterapiju. Piemēram, skolēns grūtu uzdevumu atrisina miegā. Te mums jāpievieno transa otra īpašība — izejošās informācijas sākums (15). Cilvēkam, lai, piemēram, nolasītu interesantu lekciju, aktierim, lai talantīgi nospēlētu lomu, jāpārdzīvo šis "izejošais transs", kas kļūst "lipīgs" un "inficē" klausītājus. Visaugstākā pakāpe cilvēks pārdzīvo jaunrades transu. Ja nakts miega laikā notikušā pārstrādē radusies informācija ir ģeniāla, bet neatrod izeju transā, kas nakts miegā ir slēgts, tas tomēr bagātina atklāto un vēlreiz nosūta to miega stāvoklim, kas, papildinājies šo atklāsmi tās svarīguma dēļ, "pārdresē" to sapnī. Sapnis tagad kļūst pārmērīgi satraucošs un modina atklājēju.

2b. attēls.

Dažādi psihes un sublimācijas veidi 20 000 apsekoto vīriešu vidū

I — norma (16-20%). Cilvēks pilnvērtīgi socializējies — starp Superego un Id vārti plaši atvērti. Raksturīga empātija. Superego valda pār Id. Cilvēks ir laimīgs, ja rod saskaņu un bauda savu nozīmību ģimenē un tautā. Šie indivīdi pēc varas netiecas, bet būtu vēlama tos izvīrīt par tautas pārstāvjiem. Spējīgi uz nobriedušu mīlestību. Partnerus seksā nemaina;

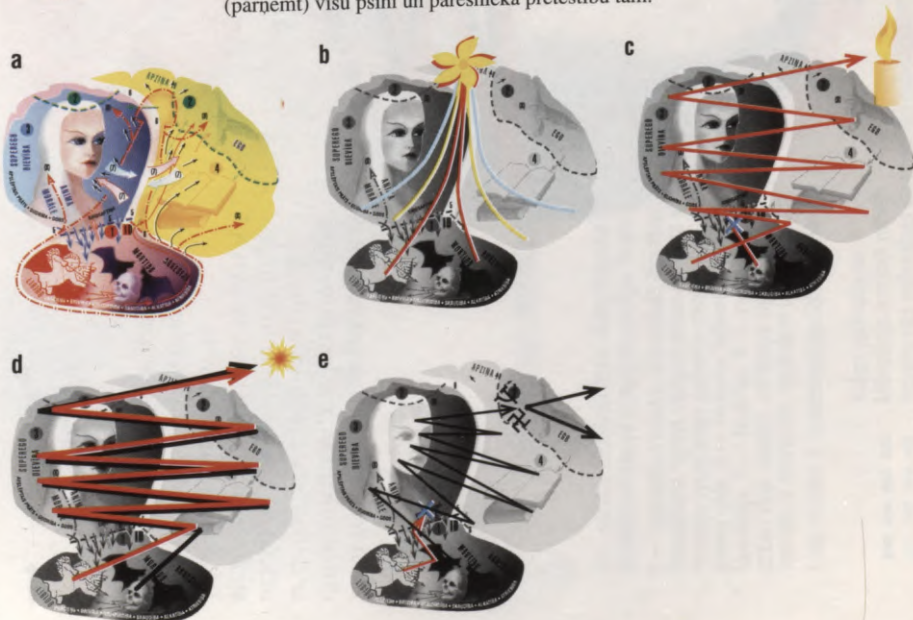
II — aktīvais sociopāts (13%). Superego tīlne socializējoties vispār nav attīstīta. Id vārti uz Ego plaši atvērti. Raksturīga omnipotence, otrādiība, nežēlība. Vislaunākā infantilitāte. Šāds cilvēks konfliktē ar sabiedrību. Par tautu klusībā nīrdz, vai arī šāds jēdziens vispār nepastāv. Arī tauta to nepieņem. Aktīvi cīnās par barveža lomu, ir savu instinktu vergs, kas beigās noved pie noziedzības. Šāda dvēsele var būt arī māksliniekam, kurš pauž vardarbību un seksu ar noslieci uz pornogrāfiju. Mīlestībā —Kazanovas tips. Krasi neuzticīgs, bez sirdsapziņas pārmetumiem;

III — pasīvais sociopāts (40-46%). Superego tīlne var būt izveidota, bet socializācijas procesā palikusi pustukša vai iztukšojusies desocializējoties. Id izlauzīs plašu ceļu uz Ego, bet vārti uz Superego kļuvuši šauri un neaurejami, tāpēc šādam cilvēkam veidojas "ārējais superego". Raksturīga indentifikācija (ietēle), eksternalizācija, pakļāvība. Šādi cilvēki savu tautu bieži vien nodod. Aktīvajiem sociopātiem tie palīdz tikt pie varas. Pasīvais sociopāts var būt arī mākslinieks, kurš akli pakļāvies Rietumu subkulturāi. Mīlestībā Donžuāns. Ļoti neuzticīgs, bet ar sirdsapziņas pārmetumiem;

IV —neirotiķi (36%). Superego bargi kritizē Ego uzvedību. Id ieslodzīts. Ja tas atrod izeju uz organismu, izveidojas psihosomatiskā slimība. šie cilvēki "ēd" paši sevi un ļauj sevi "ēst" sociopātiem. Talants reizēm spoži uzliesmo, bet neiroze nelauj tam izveidoties līdz galam. Mīlestībā ar seksuālajiem traucējumiem (impotence u.c.), kuri izraisa tieksmi būt neuzticīgam;

V — Psihoze (?%). Cilvēka garīgās slimības saasināšanās. Seksā raksturīgas galējības, satīrāze, nimfomānija;

a — bez sublimācijas seksualitāte senšas iekarot visu psihi (vai galvas smadzenes — psihs mītni); b — mīlestība; c — libido sublimācija; d — pilnvērtīga sublimācija (agresija + libido); e — tikai agresijas sublimācija; 1 — tasnieks; 2 — esnieks; 3 — pāresnieks; 4 — priekšapzīna; 5 — pāresnieka atgriezeniskā saite ar tasnieku; 6 — esnieka pāreja uz pāresnieku; 7 — seksualitāte; 8 — seksualitātes tieksme iekarot (pārņemt) visu psihi un pāresnieka pretestību tam.

	Nulles stadija Grūtniecība un laiks pirms tās	I stadija Bērība (0-9 gadi)	II stadija Platoniskais un pusaudža vecuma periods (7-17 gadi)	III stadija Paaugstinātas seksuālītātes periods (12-24 gadi)	IV stadija Gatavība dzimuminstinkta emocijām	V stadija Gatavība jūtām un jūtu emocijām ← Sociālais briedums →	VI-VII stadija Gatavība garīgai tuvībai — intimitātei →
Karls Gustavs Jungs							
Zigmunds Freids							
Jānis Zālītis**							
Eriks Eriksons							
ARHETIPI							
Šie autori nepievērš uzmanību svarīgai nulles stadijai							
Orālā stadija							
Anālā stadija							
Falliskā stadija							
Edipālā stadija							
Latentais periods							
Pusaudža periods							
Gēnītālais līmenis — uzplaukums							
Kritiskā robeža							
Mūža vidus							
Vecums							
Bērība un jaunība							
Individualizācija mūža pirmā pusē							
Patība, individualizācija mūža otrā pusē							
Animas un anima ietekme							
Garīgā piedzimšana							
Sākas vienai daļai, intimitātes stadija							
(tuvība pret izolāciju, abilst spēku uzplaukumam, jaunrades). Sublimācija — spēku rezerve							
Bēmu audzināšanas stadija (cilvēks kā sociālais paraugs). Patība. Turpinās intimitātes zeļšana							
Esmeka pārvērtība, skīstība							
Kritiskā robeža, aiz kuras tiek meklēts mīlas objekts, kas atbilst attiecīgai animai vai animam. Pirms robežas to darīt traucē paaugstināta seksuālītāte. Bultiņas norāda dzimumaudzināšanā vēlamo kritiskās robežas virzīšanu							
A Sublimē ar audzināšanas paņēmieniem vecāki							
B Sublimē ar hipnozi vai citiem paņēmieniem speciālists transologs							
C Pašsublimācija							

4. attēls. Psihoseksuālās attīstības stadijas un sublimācija

*) Virietim paaugstinātas seksuālītātes stadijā nav emociju aizsardzības kā tas ir sievietei — pati augšējā shēma visa mūža garumā

**) izvērtu J. Zāliša shēmu sk. visās viņa grāmatās

Mīlestības fīoģenētiskā (vēsturiskā) attīstība

I Veģetatīvā vairošanās, dzimumtieksmes nav	II Augu un zemāk attīstītu dzīvnieku dzimumvairošanās	III Augstāk attīstītu dzīvnieku izteikta dzimumtieksme	IV Seksu emocijas augsti attīstītiem dzīvniekiem (primātiem), t.sk. pirmatnējā cilvēka vēlīnajām attīstības stadijām	V Mūsdienas, jūtas — tikai cilvēkam	VI Nākotne
---	--	---	---	---	---------------

Nulles fāze Grūtniecība un laiks pirms tās	I fāze Bērnība 0 - 9- 12 g.	II fāze Pusaudžu un platoniskā 7 - 17 g.	III fāze Paaugstinātas seksualitātes fāze 12 - 24 - 27 g.	IV fāze Gatavība dzimuminstinkta emocijām	V fāze Gatavība jūtām un jūtu emocijām sociālais	VI fāze Gatavība garīgai tuvībai briedums
---	--------------------------------	--	--	--	---	--

4. attēla pielikums

Tas, ka mēs ontogēnētiski atkārtojam vēsturiski noiēto no viēnšūnu būtnes līdz homo sapiens, nav nekāds noslēpums.

Arī psihoseksuālās fāzes atkārto kādreiz dzīvnieku valstībā noiēto, tāpēc nebūtu slikti kādreiz padomāt, kas un kurā fāzē esmu pašlaik. Kāpēc mani ir pārņēmusi kauslība? Kāpēc es nevaru ciest klasisko mūziku, kuru tā mil mani vecāki, utt.

Tas būs milzīgs sasniegums, ja katrs tāds pusaudzis sapratīs, ka viņš savā ceļā atkārto savus jaunākos brāļus, skaidrs, tikai cilvēcīgāk, bet dažkārt vēl atpalcīgāk, jo agresija (seksualitātes galvenā daļa) ir cilvēkam krietni vien izkropļotāka nekā dzīvniekam.

Noskaidrosim, vai mēs neesam tajā fāzē, kad pār mums valda bara insinkts, vai arī tajā, kad pār mums valda fiziskā spēka vara un kauslība, bet gara spēks liekas kaut kas nevajadzīgs.

Pats interesantākais ir tas, ka pie konkrētas iemilēšanās cilvēks atkārto šīs fāzes. Bet ja nu

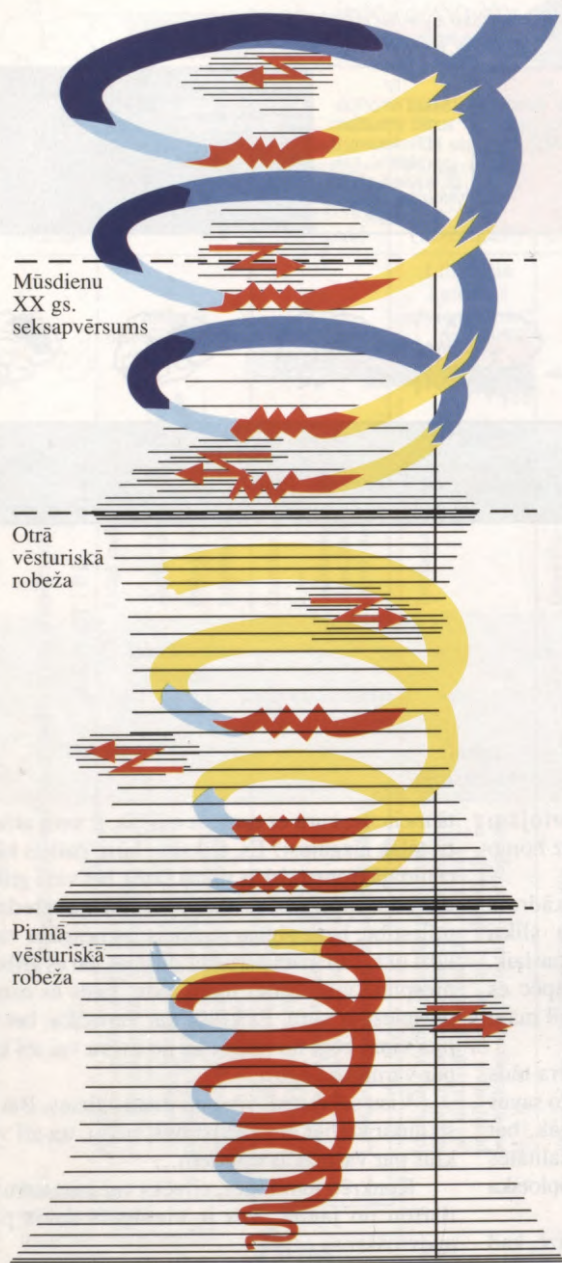
tā meitene, kuru es esmu iemilējis, ir savā attīstībā tālāk aizgājusi? Es, teiksim, būšu palicis kādā ceturtajā (romantiskās mīlas fāzē), bet viņa gribēs un būs spējīga iet tālāk — uz nobriedušu mīlestību, bet es būšu atpalcis, es nespēšu viņai līdzī tikt. Tad mani pārņēms dusmas, un es gribēšu piespiēt viņu milēt mani tādu, kāds es esmu, piespiēt ar varu. Es kļūšu par varmāku, bet tas tiks viņai bēgt no manis kā no zvēra vai arī kļūt par varmākas upuri.

Visu sapratusi, viņa no manis aizies. Bet pa šo laiku varbūt būs piedzimuši bērni, un arī viņi kļūs par varmākas upuriem...

Konkrēti iemīloties, cilvēks var iziet savu attīstību no jauna. Tas ir vienīgais sevis pārveidošanās ceļš.

Ja šo ceļu iet ar izpratni, zinot tā likumsakarības un attīstības fāzes, tad var noteikt arī to, kad palikt kopā vairs nav risks.

Atcerēsimies, ka mīlestība arī ir sublīmants! Sk. 2. att. pielikumu.

Mūsdienu
XX gs.
seksapvērsums

Otrā
vēsturiskā
robeža

Pirmā
vēsturiskā
robeža

Mūsdienu

Partnera selektivitāte, vadoties galvenokārt pēc personiskām kvalitātēm. Bioloģiskajiem un psiholoģiskajiem relišiem pievienojas psihosociālie. Daudzi agrākie tabu kļūst reakcionāri un zaudē savu nozīmi. Mīlestības attīstība veicina tabu, kādus izvirza visaugstāk attīstīta personība. Svarīgu nozīmi iegūst sociālas vajadzības, speku nezaudē un pieaug arī garīgās vajadzības. Tabu funkcijas veic cilvēka garīgums, kas padara viņu brīvu. Poligāmo tieksmju piramīda ir ievērojami sašaurinājusies, tā tuvojas virsotnei. Varu veido poligāmija (sk. 6. att.) — demokrātijā. Ģimenē valda monogāmija.

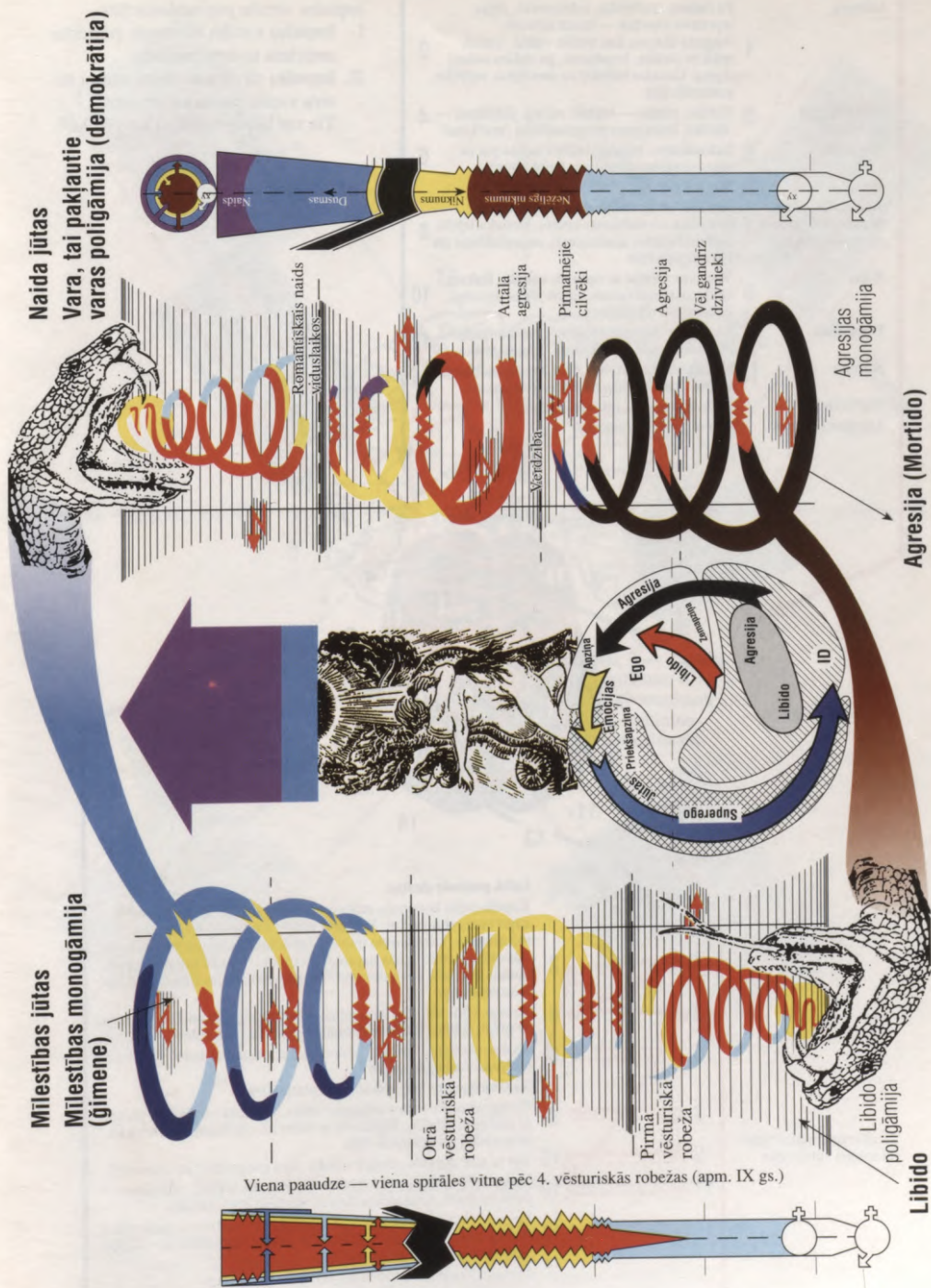
Vērdzība. Feodālisms

Selektivitāte galvenokārt pēc ārējām pazīmēm. Bioloģiskajiem relišiem pievienojas psiholoģiskie. Izteikti sociālie tabu (visspēcīgākie — reliģiskie). Vēlāk tabu lomā arvien izteiktāk stājas kapitāls ar ekspluatācijas ievirzi. Prevalē materiāli garīgās vajadzības. Cilvēki sapņo par demokrātiju, iluzori to pārdzīvo. Tīecas pēc monogāmijas dzimumattiecībās.

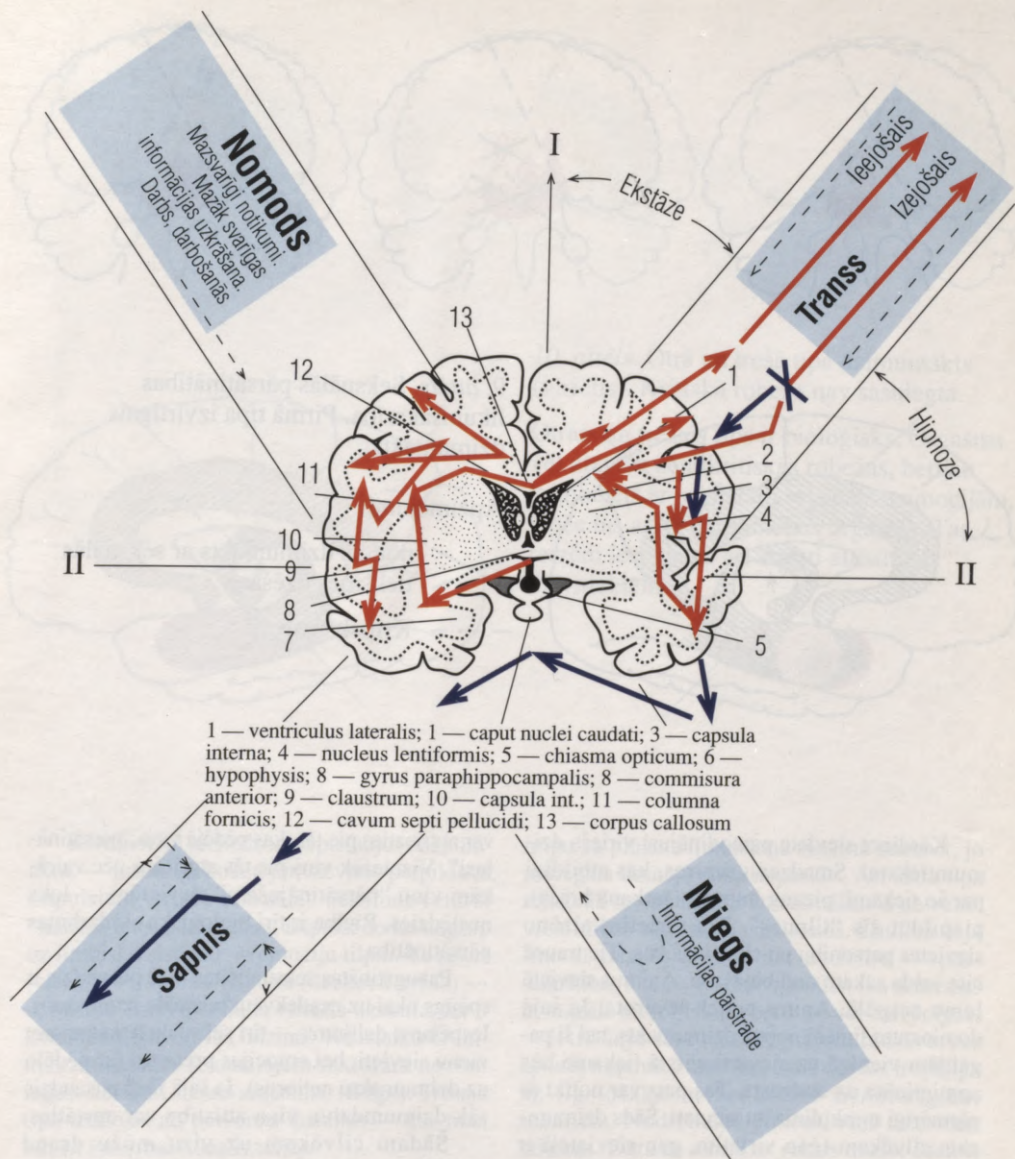
Pirmatnējā kopiena

Trūkst selektivitātes partnera izvēlē, darbojas tikai bioloģiskie relišiem un bioloģiskie tabu. (aizliegts incests u.c.). Prevalē bioloģiskās vajadzības. Libido pretstats un vienotība ar agresiju. Tas apvieno pirmatnējos cilvēkus nelielā barā, kas veicina poligāmiju: pārsvarā valda bioloģiskie likumi.

5. attēls. Mīlestības dialektikas spirāle (libido spirāle: agresijas spirāle — kā spoguļattēlā (sk. 6. att.)). Agresijas spirāle ir sīzīgijā ar libido spirāli. (Salīdzināt ar apli psihe struktūrā krāsu att. N pielikumā.)

6. attēls. Mīlestības un naida sīzīgija (pretstats un vienība)

8. attēls. Sublimācijas impulsu virzība šķērsgrīzumā (shēma)

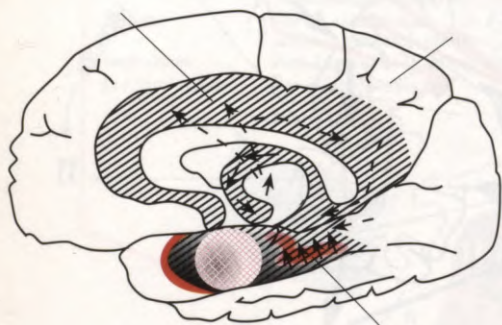
Mēs šo cilvēka statusu visbiežāk ar sublimāciju transā (hipnoze, ekstāze), kā norādīts augstāk (shematiski) radījām (koriģējām) klubā "Panaceja" pusaudžiem ar addiktīvo uzvedību (regresīvā psiholoģiskās aizsardziāns forma), kas plašāk nozīmē psihisko dizontoģenēzi pēc disproporcionālās (perversās) attīstības tipa. Sublimējošais transs nojauc infantilo psiholoģisko aizsardzību desocializētajiem pusaudžiem daudz efektīvāk nekā grupu terapijā.

9. attēls. Seksuālās pārsātinātības likumsakarība. Pirmā tipa izvirtīgais dzimumakts.

Apzīmējumi:

- noticis dzimumakts ar seksuālās tieksmes dzēšanu
- Kritiskā robeža

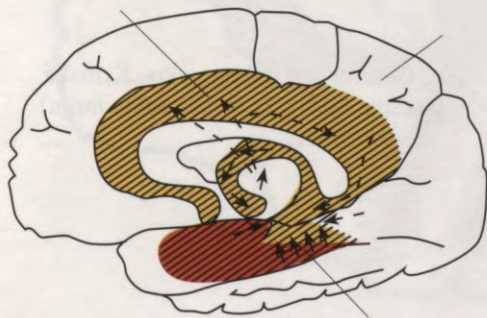
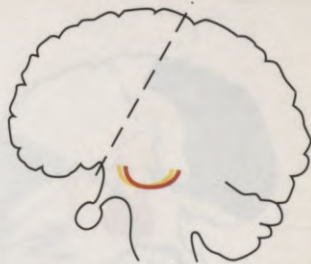
Kārdinot sievietē pamodinājusi vīrieša dzimumtieksmi. Smadzeņu centros, kas atbildīgi par šo tieksmi, pieaug impulsi (sarkanā krāsa), piepildot šīs "tilpnes". Tie vīrietim aizēno sievietes personību un citas īpašības. Tie traucē cita veida sakaru nodibināšanu. Animus sievietē lomu nespēlē. Anims netiek ievērots. Ja šajā dominantes līmenī notiek dzimumakts, tad šī pagaidām vienīgā uz sievieti vērsta tieksme būs apmierināta un apdzēsta. Tas pats var notikt ar pārmērīgi maskulinizētu sievieti. Šāds dzimumakts cilvēkam (gan vīrietim, gan sievietei) ir nepilnvērtīgs, tādēļ liek neapzināti meklēt pilnvērtību partneru maiņā. Katrs partneris domā tikai par savām izjūtām (trūkst altruistiskā egoisma), bet tas disponē uz funkcionālu seksuālo patoloģiju un seksuālo psihopatoloģiju (neiztērētā agresija veršas pret pašu sievieti — tai normāli vajadzēja būt "iztērētai" sievietes iekarošanā). Tā kā cita veida sakari nav radušies, vīrietis nekas nesaista ar šo viņu apmierinājušo sievieti; viņš zaudē par to interesi un ar riebumu pamet. Sēkliniekiem no jauna piepildoties, vīrietis atkal meklēs sievieti, bet citu. Tikai neatrazdams citu, viņš

var atgriezties pie tās, kas pēdējā viņu "pārsātinājusi". Visbiežāk viņš pie tās atgriežas pēc vairākām viņu "pārsātinājušām" sievietēm — loks noslēdzies. Rīcība ir tīri bioloģiska — darbojas pārsātinātība.

Paaugstinātas seksualitātes fāzē pusaudzis ir spējīgs tikai uz neadekvātu seksuālu izturēšanos. Iespējams dalījums — tīri seksuāla tieksme pret vienu sievieti, bet emocijas pret otru (ar pēdējo uz dzimumaktu netiecas). Ja šajā fāzē pusaudzis sāk dzimumdzīvi, viņa attīstība var apstāties.

Šādam cilvēkam uz visu mūžu draud satīriāze, sievietei — nimfomānija (tieksme pastāvīgi mainīt partnerus). Tas var novest pie prostitūcijas. Ļoti apgrūtināta ģimenes nodibināšana. Šiem cilvēkiem piemīt tieksme uz deviācijām un dzimumfunkcijas traucējumiem.

Paaugstinātas seksualitātes fāzē, lai arī kā necenstos meitene, bioloģiskais pārsātinātības likums nav pārvarams — uzvelt mīlestību šādā puisī meitenei neizdosies. Dzimumakts pēc pirmā izvirtīgā tipa. Šāds puisis ir kļuvis patoloģisks mīlestībā uz visu mūžu. No viņa psihes struktūras jāizsvītro arī animas tēls.

10. attēls. Otrā un trešā tipa dzimumakts (vīrietis). Kritiskā robeža nav sasniegta.

Otrais un trešais tips ir bioloģisks. Orgasms vēl aizvien zem kritiskās robežas, bet jau kombinēts ar primārām seksuālām emocijām, tāpēc tas arī ir kombinētais orgasms. Tas reizēm iespējams arī augsti attīstītiem dzīvniekiem.

Kārdinot un aizliedzot, nepieļaujot dzimumaktu, — prasmīgi koketējot, sieviete pārpilda ar impulsiem vīrieša seksuālās tieksmes centru: “trauks” plūst pāri malām, impulsi dodas augšup uz limbisko sistēmu — emociju tilpni. Te sākas internsīvs impulsu virpulis (dzeltenā krāsa) — uzliesmo emocijas. Šāds vīrietis uzskata, ka ir kvēli iemilējies. Viņš līdzinās viduslaiku bruņniekam. Līdzās seksuālajam faktoram nozīmi iegūst sievietes ārējais skaistums (II tips). Trešajā tipā iztēlojas arī personas īpašības — kas maz atbilst īstenībai (idealizācija).

Arī šādā stāvoklī dzimumakts ir egoistisks — partneri vispirmām kārtām rūpējas par saviem pārdzīvojumiem un seksuālajām izjūtām. Uzmanība fiksēta tikai pašam uz sevi, uz gaidāmo baudu, bet partneris ir tikai veiksmīgi izraudzīts līdzeklis, lai gūtu apmierinājumu. Gan mazākā mērā, bet saglabājas dzimumfunkciju traucējumu (impotence, frigiditāte) rašanās briesmas. Draud psihoseksuālā patoloģija ar partneru maiņu.

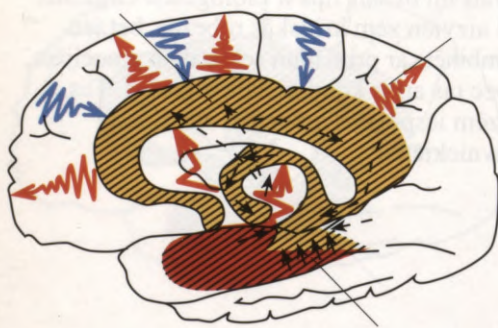
Aktā apmierinoši (apdzēšot) dzimumtieksmi, limbiskā sistēma zaudē stimulu no apakšas. Tāpēc

impulsu plūsma limbiskajā sistēmā norimst, jo mūžīgais dzinējs dabā nepastāv. Arī šāda tipa seksuālā tuvība izraisa atsvešināšanos un vēlāk vientulības sajūtas saasināšanos. Laulība šajā līmenī nespēj nodrošināt uzticību — pārsātinātības likums vēl darbojas. Cilvēku attiecības ir mazāk bioloģiskas, bet nav vēl cilvēcīgas.

Arī šajā fāzē uzsāktā dzimumdzīve var apturēt turpmāko attīstību. Šāds cilvēks ir spējīgs uz ilgstošākiem, bet tomēr nenoturīgiem sakariem. Nodibinājis ģimeni, viņš drīz vien izšķiras. Dara to vairākas reizes mūžā. Piemīt nosliece uz dzimumfunkcijas traucējumiem. Par partneri seksterapijā nav derīgs, jo ir egoistisks, bez altruisma pieskaņas. Tādu vīru sievas gandrīz vienmēr ir frigidās, ja nav pieredzi guvušas ar citu vīrieti, kurš tad arī turpina būt par viņas iluzoro partneri (diezgan pazemojošs stāvoklis vīram — bet pats vainīgs).

Otro tipu sauc par šablonisko, trešo — par standartveida.

(Par šiem tipiem sīkāk sk. attiecīgo nodaļu!)

11. attēls. Ceturtā tipa dzimumakts. Kritiskā robeža pārkāpta (atzīmēta ar pārtrauktu līniju).

Ceturtais dzimumakta tips — cilvēciskais — šķiršanos, atsvešināšanos neizraisa, jo nav vairs ar bioloģisku pārsvaru, bet tieši pretēji — garīgais, emocionālais orgasms ir ieņēmis vadošo lomu tuvībā. Orgasms zem un virs kritiskās, robežas darbojas jūtas, kas pievieno primārajām emocijām sekundārās — jūtu emocijas. Šādu orgasmu dēvē par komplekso (ne vairāk par kombinēto), jo tas iespējams tikai mīlošam cilvēkam.

Turpmākā kārdināšana un aizliegums liek impulsam nonākt līdz “jūtu tilpnei” (zili violetā garīgās intimitātes krāsa). tālāk pārsātinātie impulsi dodas atpakaļ uz limbisko sistēmu (atgriezeniskā saite) un neļauj apstāties impulsu plūsmai tajā — šķiršanās nav iespējama.

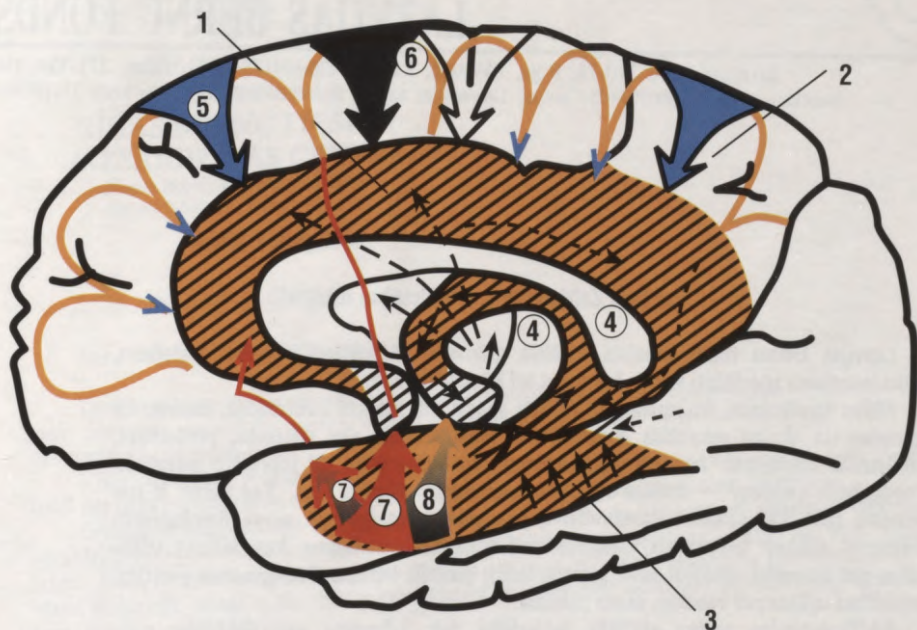
Dzimumakts, apdzēšot kaislību, jau vairs netais norimt impulsiem limbiskajā sistēmā — tie turpināsies stimulēties “no augšas”. Dzimumakts iegūst altruistiska egoisma raksturu — lai

pats gūtu apmierinājumu, jāizslēdz funkcionālas seksopatoloģijas iespēju un arī psihoseksuālo patoloģiju, kas izpaužas partneru maiņā.

Attiecību (mīlestības) turpmākajai attīstībai dzimumakts tagad ir obligāts. Kaislibai, kas traucējusi ielūkoties sievietes dvēselē, novērtēt to kā personību, ir jāaprimst. Šķiršanās vietā notiek pilnīga saplūsmē. Tikai tagad dzimumakts kļūst par saskarsmes veidu, kas nav iespējams pirmajos trijos seksuālās tuvības tipos. Pēc šāda dzimumakta saglabājas garīga, intīma tuvība. Bioloģiskais pārsātinātības likums beidz darboties, cilvēciskais sāk dominēt pār bioloģisko, garīgais — pār fizioloģisko. Ir pilnīga dvēseļu sakritība. Animus sievietē atbilst vīrieša vīrišķībai.

Attīstība ir beigusies. Dzimumdzīvei novirzes nedraud. Iestājas šķīstība.

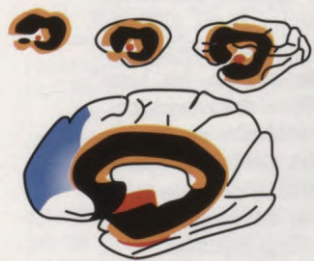
Ceturta tipa dzimumakts atbilst pilnbrieda mīlestībai.

12. attēls. Limbiskā sistēma — emociju šūpulis ar nobriedušām milas jūtām

- 1 — lokveida kroka; 2 — priekškilis;
- 3 — parahipokampa kroka; 4 — Peipsa aplis;
- 5 — milas jūtas; 6 — naida jūtas; 7 — libido;
- 8 — agresija; 7—8 — galvenokārt hipotalāma rajons

12a att. Ar melno iekrāsota limbiskā sistēma: (a) — žurkai, (b) — kaķim, (c) — pērtiķim, (d) — cilvēkam

Salīdzināsim ar melno iekrāsotās limbiskās sistēmas attiecības ar gaišo. Pieejot vienkāršoti, žurka tāpat dzīvo, gandrīz tikai emociju dzīta, jo tai smadzenes sastāv gandrīz tikai no emocijas ģenerējošām struktūrām. Tālākajā attīstībā veidojas jaunākas smadzeņu struktūras, kurās jau atrod vietu mīlestības jūtas un citi psihi elementu. Jāatzīmē ka psihi aparāts, pēc Freida (1. krāsu att.), ir pieņēmums, dogma, kurš ir it kā psihoanalītiķa pacienta dvēseles karte, kas vāji atbilst smadzeņu struktūrai. Pašlaik psihoanalītiķi pēta, kā šīs divas kartes savienot. Šis

zīmējums arī liecina par to, ka jūtas un emocijas nav viens un tas pats. Arī garīgais orgasmis stāv "augstāk" par limbisko sistēmu, tajā tikai atspoguļodamies. Pati limbiskā sistēma — vai kā to vēl dēvē — viscerālās smadzenes (iekšējo orgānu smadzenes) liek tur notiekošo izjust, kā mēs sakām, "ar sirdi", "pakrūti" u.c. — tāpat ar saviem iekšējiem orgāniem, kuros radies arī patoloģija, ja no limbiskās sistēmas te bruks iekšā citur neizlādētā agresija. Labu darbu te var veikt tikai libidozās emocijas un garīgi emocionālais orgasmis.

LATVIJAS BĒRNU FONDS

Brīvības gatve 310-75, Rīga, LV-1006, Latvija. Tālrunis: 1-7542072, fakss: 371-7541814
Norēķinu konts 02-000707402 Latvijas Universālās bankas Rīdzenes nodaļā, bankas kods 310101900

2000. gada 6. jūnijā

Par Jāņa Zālīša grāmatu "Mīlestības mācība".

Latvijas Bērnu fonds atbalsta J. Zālīša grāmatas "Mīlestības mācība" izdošanu, kuru iespējams speciālisti varētu izmantot arī kā mācību līdzekli.

Mūsu novērojumi, ko apstiprina dažādu speciālistu sniegtā informācija, liecina, ka ģimenes un skolas seksuālās audzināšanas jomā faktiski nav sistēmas, pēctecības, atbilstošas literatūras. Jaunieši viņus interesējošo informāciju vēl joprojām iegūst no "nedrošiem avotiem" – drauga stāstījuma, erotiskām filmām u.t.t. Tas nereti ir par iemeslu tam, ka, uzsākot dzimumdzīvi, jaunieši neprot izvērtēt savas fizioloģiskās tieksmes, pieņem nepareizus lēmumus, rod ačgārnus paradumus, kas dažkārt vēlāk kļūst par traucēkli veidojot savu ģimeni, laižot pasaulē bērnus. Zūd ģimenes prestižs, atbildības izjūtas par veselīgu jauno paaudzi.

Pēdējos gados arvien atklātāk sabiedrība tiek informēta par dažādām, t.sk. seksuālās varmācības izpausmēm pret bērniem Latvijā. Pedofilijas gadījumos bērni ir neaizsargāti arī tāpēc, ka viņiem nav apjēgas par dzimumattiecībām, varmācības sekām un nepieciešamību meklēt steidzīgu vecāku, speciālistu atbalstu. Kā liecina Valsts bērnu tiesību aizsardzības centrs, 10-15 procentu pasaules bērnu piedzīvo seksuālo varmācību. Latvijā par seksuālās vardarbības upuriem pagājušajā gadā kļuvi 243 bērni. Katrs ceturtais no cietušajiem bērniem ticis izvarots, bet katrs trešais – pavests netiklībā vai arī pirms 16 gadu vecuma stājies dzimumsakaros. Jāatceras, ka šis ir viens no noziegumiem, kas ļoti bieži tiek noklusēts un vainīgie vispār netiek atklāti, jo krimināllietas tiek ierosinātas tikai katrā piektajā gadījumā. Noklusēto un neatklāto noziegumu tumšākā puse nereti parādās pēc vairākiem gadiem, kad cietušie bērni paši kļūst par noziedzniekiem, jo šādu dzīvesveidu uztver kā normālu. Bērni savlaicīgi nav saņēmuši ģimenes atbalstu, speciālistu palīdzību.

Bieži vien vecāku un skolotāju palīdzība bērniem nav efektīva, jo pašiem trūkst izpratnes, profesionālas mākas bērniem skaidrot dzimumaudzināšanas problēmas.

Jāņa Zālīša grāmata "Mīlestības mācība", kura balstās uz autora daudzu gadu ikdienas darbu, novērojumiem un pētījumiem, varētu dot vērā ņemamu ieguldījumu ģimenes un skolas dzimumaudzināšanas sistēmas veidošanā Latvijā.

Iepriekšējā autora grāmata "Mīlestības vārdā", kura izdota pirms 20 gadiem, bija nozīmīgs notikums sabiedrības dzīvē, ātri kļuva populāra, izpirkta – tāpat noderīga.

Domājot par mūsu bērniem un Latvijas nākotni, ir svarīgi ģimenes un bērnu izglītot visās jomās, arī dzimumattiecībās, lai viņi augtu fiziski un garīgi pilnvērtīgi.

Andris Bērziņš,

Latvijas Bērnu fonda prezidents

LATVIJAS REPUBLIKA
RĪGAS DOME
**RĪGAS BĒRNU TIESĪBU
AIZSARDZĪBAS CENTRS**

Hanzas ielā 7, LV-1045, Rīga, Latvija
tālrunis 7-332-240, fakss 7-026-852

Rīgā

25.05.2000. Nr. 1.5-130/00

Par J.Zālīša grāmatu "Mīlestības mācība"

Latvijas melnās dienas un notikumus, šķiet, ikviens gribētu kliepēt, aizdzēnot tos ar kādu saulstaru, gaišu notikumu un radikālu pozitīvu virzību gan ļaužu un ģimenes locekļu savstarpējās attiecībās, gan demogrāfiskās situācijas labā.

Krass dzimstības pieaugums un laulības šķiršanas samazinājums savulaik tika novērots zināmu laiku pēc tautā populārā ārsta un publicista Jāņa Zālīša grāmatas "Mīlestības vārdā" iznākšanas.

Grāmata zibenīgi pazuda no veikalu plauktiem, un mirklī tika "izķerts" arī atkārtotais izdevums. Līdzvērtīgas latviešu autora grāmatas Latvijā latviešu valodā nu jau aptuveni 20 gadu nav bijis. Pagājis krietns laiks, ļaužu savstarpējās attiecībās mazinās emocijas, mīlestība, mazinājies ģimenes prestižs un bērnu skaits tajā, smagi ir pieminēt nupat atklārtībā "uzplaukušās" deviācijās psihoseksuālās attiecībās, kurās tiek iesaistīti arī bērni.

Mēs nevaram nedomāt par to Latvijas nākotni, kam jābalstās uz ģimenēm, mīlestību un talantīgu jauno paaudzi. Taču jaunie talanti spējīgi veidoties vienīgi veselīgā psihoseksuālā vidē.

Jānis Zālītis - ārsts- onkologs, psihoterapeits, seksologs un hipnozes speciālists - uzrakstījis jaunu plašu grāmatu, kas saucās "Mīlestības mācība". Grāmata domāta par izglītojošu līdzekli dzimumaudzināšanā pēcdiploma izglītības apmācības līmenī dažādu specialitāšu pārstāvjiem - pedagogiem, psihologiem, psihoterapeitiem, seksologiem un seksopatologiem, kā arī ļaudīm ar dažādu izglītību un specializāciju, kuriem ir vēlme pilnīgot sevi un apkārtējos cilvēkus mīlestības vārdā šai laukā.

Grāmatas autors Jānis Zālītis grāmatu uzticējies izdot Medicīnas preses apgādam, kas jau izdod periodiskus izglītojošus bezmaksas medicīnas izdevumus, piemēram "Latvijas Ārstu Žurnālu", žurnālu "Dzemdniecība un Ginekoloģija", medicīnas kongresu un konferenču materiālus.

Domājam, ka grāmata šobrīd Latvijā būtu tieši laikā un vietā, lai mazinātu un novērstu tās negatīvās parādības, kas saistītas ar demogrāfisko situāciju, kuru savukārt nosaka psihoseksuālās attiecības ģimenē, pareiza dzimumaudzināšana un mīlestība pret otru. Grāmata atspēko seksa popularizēšanu un norāda uz pārprasas dzimumizglītošanas nepieņemamību.

Atbalstu šās grāmatas izdošanu, iesakot to par mācību līdzekli.

Ar cieņu,
Ministru Kabineta Starpministriju
Bērnu tiesību aizsardzības komisijas loceklis,

Spēka komitejas izglītības, jaunatnes lietu un
sporta komisijas loceklis,
Rīgas bērnu tiesību aizsardzības
komisijas priekšsēdētājs,

J.Gulbis

Jānis Zālītis “Mīlestības vārdā”

70. gados J. Zālītis jau bija kļuvis par vienu no ievērojamākiem seksologiem Latvijā, kura lekciju kursi par dzimumaudzināšanas jautājumiem bija pazīstami visā republikā un pat ārpus tās. Bet vienlaikus padziļinājās ģimenes krīze, ko veicināja Komunistiskā partija, jo pēc tās ideoloģijas ģimene netika uzskatīta par tautas pirmavotu un tās vietā tika likts darba kolektīvs, uz ko tika pārnesta arī dzimumdzīve. Pagrīdē brieda arī prostitūcija. Lai glābtu launuma impērijas brūkošos pamatus, komunistiskā virsotne vispirms mēģināja reanimēt saārdītās ģimenes,

apjēgdama, ka tās tomēr ir stipras un tikumiskas sabiedrības pamats. Tāpēc KP Centrālā komiteja uzdeva J. Zālītim sagatavot monogrāfiju par dzimumaudzināšanas jautājumiem un komandēja viņu uz ārzemēm iepazīties ar Rietumu nostādņēm šais jautājumos.

Šādos apstākļos iznāca J. Zālīša grāmata “Mīlestības vārdā” (R., “Zvaigzne”, 1981), kas bija liels notikums sabiedrības dzīvē. Drīz vien no grāmatu veikaliem pazuda visi 300 000 grāmatas eksemplāru un tā kļuva par bibliogrāfisku retumu. Tāpēc pēc neilga laika sekoja jauns izdevums.

Bet valdošā virsotne atjēdzās, ka autora cīņa par ģimenes lomu ir arī cīņa par nācijas pastāvēšanu, par tās neieplūšanu bezveidīgā konglomerātā — “padomju tautā” un ka šī cīņa ir cieši saistīta ar slēpto un atklāto genocīdu pret mazām tautām. Autors uzstājās tieši pret slēpto, kaut gan pats ir pārdzīvojis atklāto genocīdu (11 gadus pabijis Gulagā). Grāmatu nolēma iznīcināt. Pārdot paspēja 175 000 eksemplāru, sadedzināja 50 000. Pašu autoru represēja pēc padomju varai parastām metodēm — viņa paustais vārds vairs nedrīkstēja parādīties ne iespēstā veidā, ne arī dzīvā ēterā. Aizliegumam publicēties sekoja arī aizliegums aizstāvēt disertācijas, izslēgšana no zinātniskām asociācijām utt. Par viņu izplatīja nievājošus mītus un skauģi rakstīja melīgas denunciacijas, kas ar laiku nāca gaismā.

Grāmatai ir ļoti liela nozīme ne tikai medicīnā (konkrēti seksoloģijā), bet arī mīlestības mācībā un sabiedrības ētisko pamatu stiprināšanā. Tajā izstrādāta sīka, izvērstā, pārdomāta un zinātniski pamatota dzimumaudzināšanas sistēma. Grāmatā atklātas astoņas dzimumaudzināšanas likumsakarības, izstrādāta jauna psihoseksuālās attīstības schēma, ko autors redz arī vēsturiskā (filoģenētiskā) aspektā, radīts jauns termins — “kritiskā robeža”, ar ko saistās dzimumaudzināšanas pamatu pamati. Bet tas ir tikai sākums. J. Zālīša darbs dzimumaudzināšanas laukā turpinās...

A. T.-R.

JĀNIS ZĀLĪTIS

**Laulības
dzīves
erotizācija
un
seksterapija**

■ Jāņa GLEIZDA (FAP)
fotogrāfijas

■ medicīniski
Vivēta un Jānis CIZERS

■ © IKV LIT.

Jānis Zālītis **“Laulības dzīves erotizācija un seksterapija”**

Kopā ar ārsta J. Zāliša grāmatu sagatavots tematiski apvienotu fotoattēlu albums, kurā ievietoti fotomākslinieka J. Gleizda krāsu fotomākslas darbi un medicīniskas schēmas, kas ilustratīvi papildina šo izdevumu.

J. Zāliša monogrāfija “Laulības dzīves erotizācija un seksterapija” ir otrs papildināts iepriekšējās monogrāfijas “Seksterapija” izdevums. Šī monogrāfija tās nozīmīguma dēļ jau ir tulkota svešvalodās un citēta vismaz četru ārzemju autoru izdevumos, to vidū — divās lielās enciklopēdijās (profesores D. Jemikejevas redakcijā, 1998).

Grāmata domāta ārstiem seksopatologiem un psihoterapeitiem, kas nodarbojas ar ģimenes ārstēšanu. Tā var kalpot arī par instrukciju precētam pārim, kas ārsta uzraudzībā veic savstarpēju ārstēšanu, lai novērstu ģimenes nesaskaņas un konfliktus.

Grāmata ir bagātīgi ilustrēta un apkopo autora pieredzi ģimeņu ārstēšanā. To vairākkārtēji izdevis apgāds IDV. Monogrāfijas kopējais metiens sasniedz 50 000 eksemplāru. Pabalstījusi Latvijas Komerbanka.

A. T.-R.

INFORMĀCIJA VĪRIEŠIEM!

Ja ievērojat, ka Jums parādās kāds no šiem urinācijas traucējumiem:

- *pirmsurinācijas laika pagarināšanās,*
- *nepilnīgas urīnpūšļa iztukšošanās sajūta,*
- *urīna strūkļas pavājināšanās urinēšanas laikā,*
- *nepieciešamība sasprindzināties, lai uzsāktu urinēšanu*
- *nepieciešamība pārtraukt urinēšanu un sākt to no jauna*
- *vajadzība pēc urinēšanas nakts laikā,*
- *grūtības ar urinēšanas pārtraukšanu,*
- *nepieciešamība bieži urinēt,*

tas liecina par prostatas hiperplāzijas iespējamību. Jums jādodas pie urologa konsultēties par ārstēšanas uzsākšanu.

Prostamol[®] uno

Extr. *Sabalís serrulatae*

1 kapsula dienā

Mazina urinācijas traucējumus

BERLIN-CHEMIE
MENARINI GROUP

Lūdzam rūpīgi izlasīt lietošanas instrukciju un nepieciešamības gadījumā griezties pie ārsta vai farmaceita

anu
una

LĀTVIJAS NACIONĀLA BIBLIOTĒKA

0301040110

**OBLIGĀTAIS
EKSEMPLĀRS**

7. ✓

2001-4
217

Mīlestības mācība

dzimumaudzināšana

Jānis
Zālītis

Mācību grāmatas "Mīlestības mācība" autori atklāj tikai Latvijā izstrādātu jaunu pieeju dzimumaudzināšanai. Ņemot vērā arī pasaules uzskatus, bet galvenais apkopojot savu 45 gadu pieredzi, autori atklāj vairāk par 20 likumsakarību seksualitātes virziņā uz spēju mīlēt ģimenē (vienkāršākā sublimācija), vai arī uzkāpt latviešiem saprotamajā stikla kalnā - seksualitātes pārvēršana ģenialitātē (kompleksā sublimācija). Apskatīts arī ceļš uz prieka māju un tā sekas, kas var novest pie nācīgas iznīcības. Pati seksualitāte ieguvusi jaunu izpratni kā libido un agresijas komplimentaritāte (pretstats un vienība), kas devis iespēju radīt pavisam jaunu teoriju. Grāmata domāta pasniedzējiem, skolotājiem, studentiem, pēcdiploma apmācībai un vecākiem, kuriem rūp viņu bērnu liktenis, kā arī visiem tiem, kas mīl savu tautu.

Autori lūdz sūtīt atsauksmes un kritiku:
Cēsu iela - 8, Rauna, LV - 3141
Tālr.: 41 77151
LTPA Psihoterapijas klinika

ISBN 998494500-6

9 789984 945002